CIRKEV VÍŤAZNÁ

ŽIVOTY SVÄTÝCH A SVÄTÍC BOŽÍCH

III. DIEL (Júl - September)

František Ekert

CIRKEV VÍŤAZNÁ

ŽIVOTY SVÄTÝCH A SVÄTÍC BOŽÍCH

III. DIEL (Júl - September)

Preklad knihy: **CÍRKEV VÍTĚZNÁ. ŽIVOTY SVATÝCH A SVĚTIC BOŽÍCH. Pořadem roku občanského sepsal FRANTIŠEK EKERT, farář u Matky Boží Sněžné v Praze, majetník čestného kříže papežského *„Pro Ecelesia et Pontifice.“***

Podíl údů Dědictví Svatojanského čís. 79 za rok 1892.
Vyšlo v Dědictví sv. Jana Nepomuckého v Prahe v roku **1892**.

Poznámka. Tento preklad je doplnený aj o životopisy všetkých svätcov a svätíc uvedených v knihe: **LEGENDA ČILI ČÍTANIE O SVÄTÝCH A VYVOLENÝCH BOŽÍCH. Dľa prastarých a najnovších, cirkevnými vrchnosťami odobrených prameňov spracovali: ANDREJ TRUCHLÝ, VINCENT HAVLÍČEK A MARTIN KOLLÁR.**

Vyšlo v Spolku sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave v roku **1907**.

Pre vnútornú potrebu

www.tridentskaomsa.weebly.com

OBSAH

JÚL ... 9
1. JÚL ... 9
I. Sv. Teobald, pustovník (11. stor.) ... 9
II. Sv. Pambo, pustovník (3. stor.) ... 12
2. JÚL ... 14
Sviatok Navštívenia Panny Márie ... 14
3. JÚL ... 18
I. Sv. Otto, biskup, apoštol Pomoranských Slovanov (11. stor.) ... 18
II. Sv. Heliodor, biskup (4. stor.) ... 28
III. Sv. Fokas, záhradník a mučeník (3. stor.) ... 29
4. JÚL ... 30
I. Sv. Ulrich, biskup (9. stor.) ... 30
II. Sv. Prokop, sázavský opát, patrón český (10. stor.) ... 34
5. JÚL ... 48
Sv. Cyril a Metod, apoštoli Slovanov (9. stor.) ... 48
6. JÚL ... 80
I. Sv. Godelieva (11. stor.) ... 80
II. Sv. Sisoes Veľký, pustovník a vzor pokory (4. stor.) ... 82
7. JÚL ... 85
Sv. Vilibald, biskup (8. stor.) ... 85
8. JÚL ... 89
I. Sv. Izabela, kráľovná Portugalska (13. stor.) ... 89
II. Sv. Kilian, biskup a mučeník (7. stor.) ... 94
9. JÚL ... 96
I. Sv. Vavrinec z Brindisi, kapucínsky kňaz (16. stor.) ... 96
II. Sv. Veronika, panna (17. stor.) ... 108
10. JÚL ... 111
I. Sedem svätých bratov - mučeníkov, synov sv. Felicity, mučeníčky (2. stor.) ... 111
II. Sv. Oľga, prvá ruská kresťanská kňažná (10. stor.) ... 114
11. JÚL ... 117
Sv. Pius I., pápež (2. stor.) ... 117
12. JÚL ... 120
I. Sv. Ján Gualbert, zakladateľ rádu (10. stor.) ... 120
II. Sv. Hermagoras a sv. Fortunát, mučeníci z Aquileie (1. stor.) ... 124
13. JÚL ... 126

I. Sv. Margaréta, panna a mučeníčka (3. stor.) 126
II. Sv. Eugen, kartáginský biskup (5. stor.) 129
III. Sv. Anaklet, pápež a mučeník (1. stor.) 132
14. JÚL 133
Sv. Bonaventúra, učiteľ Cirkvi (13. stor.) 133
15. JÚL 139
I. Sv. Henrich, cisár (10. stor.) 139
II. Sv. Vladimír, ruské knieža (10. stor.) 145
16. JÚL 148
Sviatok Panny Márie Karmelskej 148
17. JÚL 151
I. Sv. Alexius, žobrák (4. stor.) 151
II. Sv. Symforosa a jej sedem synov, mučeníkov (2. stor.) 154
18. JÚL 156
I. Sv. Kamil de Lellis, zakladateľ rehole (16. stor.) 156
II. Sv. Fridrich, biskup a mučeník (8. stor.) 161
19. JÚL 163
Sv. Vincent de Paul, zakladateľ rádu (16. stor.) 163
20. JÚL 176
Sv. Hieronym Emiliani, zakladateľ rádu (15. stor.) 176
21. JÚL 179
I. Devätnásť svätých gorkumských mučeníkov (16. stor.) 179
II. Sv. Praxeda, panna (1. stor.) 184
22. JÚL 185
Sv. Mária Magdaléna (1. stor.) 185
23. JÚL 189
I. Sv. Apolinár, biskup a mučeník (1. stor.) 189
II. Sv. Libor, biskup (4. stor.) 191
24. JÚL 193
I. Sv. František Solano, kňaz minorita (16. stor.) 193
II. Sv. Kristína, panna a mučeníčka (3. stor.) 196
25. JÚL 198
I. Sv. Jakub starší, apoštol Pána (1. stor.) 198
II. Sv. Krištof, mučeník (3. stor.) 201
26. JÚL 203
Sv. Anna, matka Panny Márie 203
27. JÚL 206

Sv. Pantaleon, mučeník (3. stor.) ... 206
28. JÚL ... 209
Sv. Inocent I., pápež (5. stor.) ... 209
29. JÚL ... 212
Sv. Marta, panna, učeníčka Pána (1. stor.) ... 212
30. JÚL ... 215
Sv. Abdon a sv. Sennen, mučeníci (3. stor.) ... 215
31. JÚL ... 217
Sv. Ignác z Loyoly, zakladateľ Spoločnosti Ježišovej (15. stor.) ... 217
AUGUST ... 228
1. AUGUST ... 228
Sviatok sv. Petra v okovách ... 228
2. AUGUST ... 231
Sv. Alfonz Liguori, biskup, zakladateľ rádu a učiteľ Cirkvi (17. stor.) ... 231
3. AUGUST ... 240
Sv. Augustín Gažotič, záhrebský biskup (13. stor.) ... 240
4. AUGUST ... 243
Sv. Dominik, zakladateľ rádu (12. stor.) ... 243
5. AUGUST ... 255
I. Sv. Osvald, anglický kráľ (7. stor.) ... 255
II. Sv. Afra, mučeníčka (3. stor.) ... 257
6. AUGUST ... 261
I. Sviatok Premenenia Pána ... 261
II. Sv. Nonna, matka troch svätcov (4. stor.) ... 265
7. AUGUST ... 266
Sv. Kajetán, zakladateľ rehole (15. stor.) ... 266
8. AUGUST ... 273
Sv. Cyriak, sv. Largus a sv. Smaragd, rímski mučeníci (3. stor.) ... 273
9. AUGUST ... 275
I. Sv. Firmus a sv. Rustik, mučeníci (3. stor.) ... 275
II. Sv. Roman, mučeník (3. stor.) ... 278
III. Sv. Emygdius, biskup a mučeník (3. stor.) ... 279
10. AUGUST ... 282
Sv. Vavrinec, diakon a mučeník (3. stor.) ... 282
11. AUGUST ... 285
I. Sv. Zuzana, panna a mučeníčka (3. stor.) ... 285
II. Sv. Tiburcius, mučeník (3. stor.) ... 286

12. AUGUST 288
Sv. Klára, zakladateľka rádu (12. stor.) 288
13. AUGUST 294
I. Sv. Kasián, mučeník (4. stor.) 294
II. Sv. Hypolit, kňaz a mučeník (3. stor.) 296
14. AUGUST 298
I. Sv. Eusebius, kňaz a mučeník (3. stor.) 298
II. Sv. Radegunda, kráľovná (6. stor.) 300
15. AUGUST 302
Sviatok Nanebovzatia Panny Márie 302
16. AUGUST 306
Sv. Hyacint, kňaz dominikán, patrón Poľska (12. stor.) 306
17. AUGUST 312
I. Sv. Liberát a spolumučeníci z Kartága (5. stor.) 312
II. Sv. Rochus, patrón proti moru (13. stor.) 313
18. AUGUST 316
I. Sv. Helena, cisárovná (3. stor.) 316
II. Sv. Klára z Montefalca, opátka (13. stor.) 319
19. AUGUST 321
Sv. Ľudovít, biskup z Toulouse (13. stor.) 321
20. AUGUST 326
I. Sv. Bernard, druhý zakladateľ cisterciánskeho rádu, učiteľ Cirkvi (11. stor.) 326
II. Sv. Štefan, uhorský kráľ (10. stor.) 343
21. AUGUST 352
Sv. Johana Františka de Chantal, zakladateľka rádu (16. stor.) 352
22. AUGUST 356
I. Sv. Symforián, mučeník (2. stor.) 356
II. Sv. Ján Bernard Olivetský, zakladateľ rádu (13. stor.) 358
III. Sv. Timoteus, mučeník (4. stor.) 360
23. AUGUST 361
Sv. Filip Benicius z rehole Servitov (13. stor.) 361
24. AUGUST 366
Sv. Bartolomej, apoštol Pána (1. stor.) 366
25. AUGUST 368
Sv. Ľudovít IX., francúzsky kráľ (13. stor.) 368
26. AUGUST 375
I. Sv. Genesius, mučeník (3. stor.) 375

II. Sv. Zefirín, pápež a mučeník (3. stor.) 378
27. AUGUST 380
Sv. Jozef Kalasanský, zakladateľ rehole (16. stor.) 380
28. AUGUST 387
Sv. Augustín, biskup a učiteľ Cirkvi (4. stor.) 387
29. AUGUST 401
Sv. Serapia a sv. Sabina, mučeníčky (2. stor.) 401
30. AUGUST 406
Sv. Ružena Limská, panna (16. stor.) 406
31. AUGUST 413
Sv. Rajmund Nonnatus, kardinál (13. stor.) 413
SEPTEMBER 417
1. SEPTEMBER 417
I. Sv. Egídius, pustovník a opát (7. stor.) 417
II. Sv. Verena, panna (3. stor.) 419
2. SEPTEMBER 421
I. Sv. Justus, biskup (4. stor.) 421
II. Sv. Genesius, právnik a mučeník (3. stor.) 424
3. SEPTEMBER 425
I. Sv. Remaklus, biskup (7. stor.) 425
4. SEPTEMBER 428
I. Sv. Rozália, panna a pustovníčka (12. stor.) 428
II. Sv. Ružena z Viterba, panna (13. stor.) 430
5. SEPTEMBER 432
I. Sv. Vavrinec Justiniani, patriarcha Benátok (14. stor.) 432
II. Sv. Viktorín, biskup a mučeník (1. stor.) 437
6. SEPTEMBER 438
Sv. Magnus, opát (8. stor.) 438
7. SEPTEMBER 442
Sv. Regina, panna a mučeníčka (3. stor.) 442
8. SEPTEMBER 446
I. Sviatok Narodenia Panny Márie 446
II. Sv. Hadrián a spolumučeníci (3. stor.) 449
9. SEPTEMBER 453
I. Sv. Gorgonius a sv. Dorotheus, mučeníci (3. stor.) 453
II. Sv. Pulcheria, cisárovná (4. stor.) 455
10. SEPTEMBER 460

Sv. Mikuláš Tolentinský, kňaz pustovníckeho rádu sv. Augustína (13. stor.) 460
11. SEPTEMBER 462
Sv. Pafnuc, biskup (4 stor.) 462
12. SEPTEMBER 464
Sv. Guido z Anderlechtu, kostolník (11. stor.) 464
13. SEPTEMBER 467
I. Sv. Amát, biskup (7. stor.) 467
II. Sv. Katarína Janovská, vdova (15. stor.) 469
14. SEPTEMBER 472
I. Sviatok Mena Panny Márie 472
II. Sv. Kornélius, pápež a mučeník (3. stor.) 476
III. Sv. Notburga, panna (13. stor.) 479
15. SEPTEMBER 483
Sv. Cyprián, biskup, cirkevný Otec a mučeník (3. stor.) 483
16. SEPTEMBER 491
Sv. Ľudmila, prvá mučeníčka, matka českého národa (9. stor.) 491
17. SEPTEMBER 498
I. Sv. Lambert, biskup a mučeník (7. stor.) 498
II. Sv. Justín, kňaz a rímski spolumučeníci (3. stor.) 500
18. SEPTEMBER 503
I. Sv. Jozef Kupertínsky, kňaz františkán (17. stor.) 503
II. Sv. Hildegarda, opátka (11. stor.) 505
19. SEPTEMBER 509
Sv. Január, biskup a mučeník (3. stor.) 509
20. SEPTEMBER 512
Sv. Eustach, mučeník (2. stor.) 512
21. SEPTEMBER 516
I. Sv. Matúš, apoštol a evanjelista Pána (1. stor.) 516
II. Sv. Maurícius a spoločníci mučeníci (3. stor.) 520
22. SEPTEMBER 523
Sv. Tomáš z Villanovy, arcibiskup Valencie (15. stor.) 523
23. SEPTEMBER 529
I. Sv. Tekla, panna a mučeníčka (1. stor.) 529
II. Sv. Emerám, misionár a bavorský mučeník (7. stor.) 532
24. SEPTEMBER 535
Sv. Gerard, biskup a mučeník (10. stor.) 535
25. SEPTEMBER 539

I. Sv. Pacifik, kňaz františkán (17. stor.) 539
II. Sv. Kleofáš, učeník Pánov (1. stor.) 542
26. SEPTEMBER 543
I. Sv. Cyprián, kňaz a mučeník a svätá Justína, panna a mučeníčka (3. stor.) 543
II. Sv. Nilus, pustovník a opát (10. stor.) 547
27. SEPTEMBER 549
I. Sv. bratia Kozma a Damián, lekári a mučeníci, patróni českí (3. stor.) 549
II. Sv. Eleazar, gróf z Ariana a jeho manželka blahoslavená Delfína (13. stor.) 553
28. SEPTEMBER 556
Sv. Václav, mučeník a patrón Čiech (10. stor.) 556
29. SEPTEMBER 569
Sv. Michal archanjel 569
30. SEPTEMBER 573
Sv. Hieronym, učiteľ Cirkvi (4. stor.) 573
REGISTER (Január – December) 585

JÚL

1. JÚL

I. Sv. Teobald, pustovník (11. stor.)

V roku 1030 porodila manželka grófa Arnulfa zo Champagne na hrade Provins vo Francúzsku syna, ktorému pri krste dali meno Teobald (Ľubomír). Rodičia ho vychovávali veľmi starostlivo. Keďže bol obdarovaný výbornými schopnosťami a mal jemnú, citlivú povahu, už od mladosti inklinoval k tichému životu. Nachádzal potešenie v modlitbe, čítaní náboženských kníh a rozjímaní o vznešených kresťanských pravdách. Opovrhoval svetskými radosťami a pôžitkami, zachoval si čisté srdce a usiloval sa o vyššie ciele.

Keď sa musel zúčastňovať na rôznych šľachtických oslavách a zábavách, zostával voči nim ľahostajný. Najväčšiu záľubu nachádzal v čítaní životopisov starovekých egyptských pustovníkov, ktorých cnosti ho hlboko dojímali. Neďaleko Provins žil v tom čase známy pustovník Burkard. Teobald ho často navštevoval, dychtivo počúval jeho slová a upevnil sa v rozhodnutí úplne sa odpútať od sveta, aby mohol ďaleko od všetkých pokušení v pokojnej blaženosti slúžiť Bohu, posväcovať sa modlitbou, rozjímaním a sebazapieraním. V tichosti si ukladal rôzne skutky kajúcnosti - postil sa a noci trávil v modlitbách.

Zatiaľ čo sa Teobald takto pripravoval na život pustovníka, jeho otec uvažoval, ako by mu zaistil skvelú budúcnosť. Gróf Arnulf preto hľadal pre svojho syna urodzenú nevestu, chcel mu zabezpečiť hodnosť vo vojsku a miesto na kráľovskom dvore. Aby ho na to pripravil, brával ho do vojenského tábora. Teobald však znenávidel vojenské povolanie. Keď mal dvadsať rokov, nedobrovoľne sa s otcom zúčastnil na vojenskej výprave a práve vtedy v ňom dozrelo rozhodnutie úplne sa odpútať od sveta a odísť na púšť.

Po návrate oznámil otcovi svoj úmysel a prosil ho o povolenie, aby mohol tento zámer uskutočniť. Gróf Arnulf bol touto nečakanou žiadosťou prekvapený a rozčúlený. Syna prísne pokarhal a zakázal mu opustiť domov. Teobald bol takto donútený ešte nejaký čas zostať s rodičmi. Nedokázal však dlhšie odolávať mocnej túžbe po živote pustovníka, a preto sa v roku 1054 rozhodol, že otcovi utečie. Pod

zámienkou návštevy sa vydal s verným priateľom Valtrom do opátstva sv. Dionýza pri Remeši. Tam v hostinci zanechal kone a sluhov a po celodennom pobyte v kláštore sa za noci tajne vytratil spolu s Valtrom. Obaja priatelia na druhý deň stretli v lese dvoch chudobných pútnikov, s ktorými si vymenili svoje šľachtické odevy za ich žobrácke šaty. V tomto prestrojení pokračovali až do biskupstva Trevír, kde sa pri meste Luxemburg usadili na osamelom mieste zvanom Piting. Tam si postavili kaplnku a dve chatrče a žili spôsobom starovekých pustovníkov. Cez deň chodievali do okolitých dedín a usadlostí, kde pracovali ako nádenníci: pomáhali roľníkom orať, žať, kosiť, donášali drevo a kamene na stavby, čistili maštale, starali sa o dobytok a vykonávali aj tie najťažšie a najponižujúcejšie práce. Keď na hospodárstve nebola práca, tak rúbali v lese stromy a vyrábali drevené uhlie, ktoré rozdávali chudobným. Po celodennej práci sa večer vracali do svojich pustovní a dlho do noci trávili čas v modlitbách a rozjímaní.

Týmto obetavým a skromným životom, ako aj svojou pokorou, nábožnosťou a láskavosťou si získali úctu a lásku obyvateľov z celého okolia. Ľudia časom začali tušiť, že títo pustovníci nepochádzajú z chatrčí a neboli vychovávaní na ťažkú prácu, ktorú však vykonávali s veľkou ochotou. Rozšírila sa povesť, že sú to určite urodzení páni, ktorí sa z lásky ku Kristovi dobrovoľne ponížili, aby v najhlbšej pokore a chudobe slúžili ľuďom z kresťanskej lásky.

Len čo však pustovníci začuli, čo sa o nich hovorí, potajomky opustili svoju pustovňu pri Luxemburgu a vydali sa na ďalekú cestu do slávneho pútnického miesta Compostela v Španielsku. Po modlitbe pri hrobe sv. Jakuba apoštola sa vrátili do Francúzska k Rýnu. Unavení dlhou chôdzou dorazili bosí a v žobráckom odeve do mesta Trevír, kde po mnohých rokoch Teobald stretol svojho zostarnutého otca Arnulfa. Jeho srdce sa zachvelo, pery sa mu triasli a už-už sa chystal zvolať: *„Otče!“*, ale premohol sa a potlačil v sebe synovskú lásku, aby nezmaril veľkú obetu, ktorú priniesol vtedy, keď opustil rodičov, aby nasledoval chudobného Spasiteľa, ktorý nemal, kde by hlavu zložil.

Z Trevíru pokračovali obaja pustovníci do Ríma a navštívili aj iné významné pútnické miesta v Taliansku. Nakoniec sa rozhodli, že podniknú púť do Jeruzalema. Za tým účelom sa odobrali do Benátok, aby tam nastúpili na loď. Medzitým však vypukla vojna so Saracénmi, a obaja priatelia, odovzdajúc sa do vôle Božej, sa rozhodli zostať v Taliansku. Usadili sa na pustatine pri Salanige neďaleko mesta Vicenza v Benátsku. Našli tam opustenú svätyňu, ktorá bola kedysi postavená na počesť sv. mučeníkov Mohora a Fortunata. Obnovili ju, postavili si pri nej chatrče a viedli pustovnícky život v svätej spokojnosti a blaženom pokoji.

Po dvoch rokoch (1059) Valter zomrel. Teobald, oplakávajúc svojho drahého spoločníka, tušil, že aj on čoskoro odíde na večnosť, a začal ešte viac rozhojňovať svoje kajúce skutky. Živil sa iba chlebom a vodou, neskôr sa zriekol aj chleba a žil z koreňov, byliniek a ovocia. Spával málo, na doske, pričom vankúš mu nahrádzalo polienko. Neustále nosil drsný odev a vytrvalo sa venoval modlitbám a nábožnému rozjímaniu.

Postupom času sa svätyňa sv. Mohora a Fortunata stala obľúbeným pútnickým miestom, kam prichádzali veriaci z blízka aj z ďaleka. Vicenzský biskup, uznávajúc výnimočné cnosti pustovníka Teobalda, ho vysvätil za kňaza a zveril mu duchovnú správu svätyne. Teobald neskôr prijal rehoľný odev kamaldulských mníchov rádu sv. Benedikta a čoskoro sa k nemu pridalo niekoľko horlivých mladíkov a mužov, ktorí pod jeho vedením žili na pustatine v kresťanských cnostiach a slúžili Bohu i ľuďom.

Povesť o zbožnom pustovníkovi a kňazovi Teobaldovi sa rozšírila až za Alpy do Francúzska. Nakoniec sa aj jeho rodičia, ktorí ho už oplakali ako mŕtveho, dozvedeli, že ich syn žije na pustatine pri Vicenze v povesti svätca. Išli ho hľadať a po dlhých rokoch sa s ním stretli. Padli mu s plačom k nohám a ďakovali Bohu, že ho našli živého. Po čase sa otec Arnulf vrátil do vlasti usporiadať rodinné záležitosti, no matka, ktorá nechcela byť od syna odlúčená, si dala postaviť príbytok neďaleko jeho pustovne a žila tam podľa jeho rád v modlitbách.

Teobald viedol svojich učeníkov i pútnikov, ktorí za ním prichádzali, k asketickému a cnostnému kresťanskému životu slovom i príkladom. Napokon ho postihla ťažká choroba. Celé telo mal ochromené a pokryté vredmi, takže sa nemohol ani pohnúť. V týchto bolestiach si zachoval pokoj a podobne ako apoštol sv. Pavol nachádzal radosť vo svojich trápeniach pre Krista. (2 Kor 12, 10). Vedel, že ak trpí s Pánom, bude s ním aj oslávený. (Rim 8, 17).

Keď sa blížil koniec jeho života, povolal k sebe opáta z vangaticijského kláštora, odporučil mu svoju matku i učeníkov, prijal sviatosti a 30. júna 1066 pokojne zomrel v Pánovi. Na pustatine pri Vicenze strávil deväť rokov. Jeho telo bolo za veľkej účasti veriacich slávnostne prenesené do chrámu Panny Márie vo Vicenze a neskôr do mesta Sens vo Francúzsku. Po čase boli jeho ostatky uložené v kaplnke v meste Auxerre v Burgundsku, ktorá bola zasvätená jeho menu. Pápež Alexander III. vyhlásil pustovníka Teobalda za svätého.

Poučenie:

Sv. Teobald sa zobrazuje ako pustovník s poľnohospodárskymi nástrojmi. Pohrdnúc svetom a pohodlím otcovského domu, opustil rodičov a slúžil cudzím ľuďom nádenníckou prácou. Vymenil šľachtický odev za žobrácky šat, dobrovoľne sa stal chudobným, zapieral sa prísnou kázňou a na pustatine sa usiloval o kresťanskú dokonalosť. Celý jeho život sa dnešnému pokoleniu môže zdať nepochopiteľný, podobne ako životy starovekých pustovníkov, ktoré sú plné záhad. Nezostáva nič iné, než obdivovať veľkú obetu, ktorú podstúpil, i jeho hlbokú pokoru, sebazapretie a nezištnosť, ktorú prejavoval, keď slúžil ako nádenník cudzím ľuďom z lásky k Ježišovi Kristovi.

Zo života svätca je zrejmé, že starovekí pustovníci rozhodne neboli zaháľači, za ktorých ich mnohí nevedomci považujú. V ich chudobných príbytkoch rozkvitali najkrajšie kresťanské cnosti a vládol neporušený pokoj, ktorý tento svet ľuďom nemôže ani dať, ani vziať. Obdivuhodní muži boli naozaj veľkí charakterom i múdrosťou, akú dokázala vychovať iba doba preniknutá živou vierou a horlivou kresťanskou nábožnosťou.

„Kde je pokora, tam je aj múdrosť.“ (Prís 11, 2) *„Nech nik neklame sám seba. Ak si niekto z vás myslí, že je v tomto veku múdry, nech sa stane bláznom, aby bol múdry.“* (1 Kor 3, 18).

II. Sv. Pambo, pustovník (3. stor.)

Otec egyptských mníchov, sv. Anton Veľký, vychoval množstvo skvelých učeníkov, ktorí nasledovali jeho príklad a svetu ukazovali život usporiadaný podľa zásad Ježiša Krista. Pambo, Egypťan, ktorý sa na tebaidskej púšti pridal k sv. Antonovi, vynikal mlčanlivosťou, pokorou a láskou k blížnym. Hoci sa nikdy neučil vede, ba ani čítať nevedel, dosiahol mimoriadnu múdrosť, prameniacu z neustáleho spojenia s Bohom. Raz požiadal Pambo starého mnícha, aby mu prečítal niektorý žalm.

Mních začal odriekavať 38. žalm, ktorého prvý verš znie: *„Povedal som: Budem strážiť svoje cesty, aby som jazykom nezhrešil. Na ústa si dám zámok, keď bude predo mnou hriešnik.“* Keď Pambo počul tieto slová, prerušil mnícha so slovami, že mu postačí iba tento jeden verš, a odišiel. Od tej chvíle sa vyhýbal všetkým zbytočným rečiam. Keď mu po šiestich mesiacoch mních vyčítal, že za ním viac neprišiel, Pambo odpovedal: *„Doteraz som sa ešte dokonale nenaučil plniť, čo obsahuje ten jediný verš, ktorý si mi prečítal.“*

Raz, keď biskup z Alexandrie navštívil tebaidských pustovníkov, bol Pambo vyzvaný, aby ho oslovil. On však povedal: *„Ak sa biskup nenaučil mlčať, nebolo by mu osožné ani moje slovo.“* To, ako Pambo pohŕdal pozemským majetkom, sa ukázalo, keď bohatá Rimanka Melánia navštívila jeho pustovňu a ponúkla mu veľké množstvo striebra. Pambo práve plietol kôš, keď k nemu zavítala, a keď mu podávala striebro, zavolal svojho učeníka a povedal: *„Vezmi to striebro a rozdeľ ho kláštorom a pustovníkom v Líbyi; oni sú chudobnejší než my.“* Nevšímajúc si cudzinky a bez toho, aby jej poďakoval, pokračoval v práci. Melánia, prekvapená jeho ľahostajnosťou, poznamenala: *„Vieš vôbec, že toto striebro váži tristo libier?“* No Pambo, ani len nezdvihol zrak, odpovedal: *„Dcéra, ten, ktorému si obetovala toto striebro, pozná jeho váhu. On zvážil na váhach aj hory a lesy. Keby si tento kov darovala mne, právom by si mohla uviesť jeho hmotnosť; ale obetovala si ho Bohu, ktorý nepohrdol ani halierom chudobnej vdovy, a preto o tom radšej pomlč!“*

Jedného dňa arcibiskup z Alexandrie, sv. Atanáz, vyzval Pamba, aby ho navštívil. Pambo prišiel do Alexandrie a na ulici stretol prostopašnú herečku. Keď ju uvidel,

rozplakal sa. Ľudia sa ho pýtali, prečo plače. On odpovedal: *„Plačem nad záhubou tejto nešťastnej ženy; plačem aj preto, že sa nenamáham zaľúbiť sa Bohu tak, ako sa ona namáha, aby sa páčila márnivým svetákom.“*

Dvaja bohatí bratia sa zriekli svojho majetku a stali sa mníchmi. Jeden rozdal svoj majetok chudobným, druhý z neho postavil kláštor, v ktorom slúžil pocestným, chorým a starcom. Keď sa mnísi spýtali Pamba, ktorý z bratov konal lepšie, odpovedal: *„Obaja sú pred Bohom dokonalí.“*

Počas celého času, ktorý Pambo strávil na púšti, sa skromne živil pletením košov, takže na konci svojho života mohol povedať, že nikdy nejedol zadarmo daný chlieb a že neprežil ani jeden deň bez práce. Keď dosiahol osemdesiat rokov, cítil, že sa blíži jeho smrť. Zvolal pustovníkov z okolia a pri lúčení ľutoval aj tých niekoľko slov, ktoré kedy povedal. Vyhlásil, že odchádza na večnosť ako človek, ktorý ani nezačal žiť zbožne a bohabojne. Svojmu najmilšiemu učeníkovi odkázal na pamiatku kôš, svoj jediný majetok, a zomrel svätou smrťou.

Poučenie:

Štedrá Melánia očakávala, že Pambo ju za jej dar pochváli, čo sa však nestalo. Dobré skutky preukazované blížnym majú hodnotu a prinášajú kresťanovi zásluhy pred Bohom len vtedy, ak sú vykonané s pravým úmyslom, z čistej a nezištnej lásky k Bohu a k blížnym, a nie pre ľudskú chválu. *„Dávajte si pozor, aby ste nekonali svoju spravodlivosť pred ľuďmi len preto, aby vás videli; inak nebudete mať odmenu u svojho Otca, ktorý je v nebesiach. Keď dávaš almužnu, nech nevie tvoja ľavá ruka, čo robí pravá, aby tvoja almužna zostala skrytá. A tvoj Otec, ktorý vidí v skrytosti, ti odplatí.“* (Mt 6, 1-3.)

Pustovník Pambo plakal nad osobou, ktorá hynula v hriešnej rozkošnosti. Podobne nariekali proroci Starého zákona nad zatvrdnutosťou svojho ľudu; rovnako plakal Spasiteľ Ježiš Kristus nad neverou a mravnou skazou Jeruzalema. A keď niesol kríž na Kalváriu a stretol ženy, ktoré nad ním nariekali, povedal im: *„Neplačte nado mnou, ale plačte nad sebou a nad svojimi deťmi.“* (Lk. 23, 28.)

Ktorý kresťan, majúc úprimnú lásku k blížnym, prameniacu zo svätej viery, by nežialil nad nešťastníkmi, ktorí žijú ľahkomyseľne v ťažkých hriechoch a zomierajú bez pokánia? Kto z nás by neplakal nad prázdnotou neviery, ktorá v týchto rozorvaných časoch otravuje celé vrstvy zvádzaných ľudí, ba celé národy, a vrhá ich do časnej aj večnej záhuby? *„Obráť nás, Hospodine, k sebe, a obnov naše dni, ako boli od počiatku.“* (Nár 5, 21.)

---

1. júla sa tiež pripomína pamiatka sv. Rumolda, biskupa a mučeníka, patróna biskupského chrámu v Mechelene (Belgicko, † 775); sv. Reginy, zakladateľky kláštora v Dungen (Belgicko); sv. anglických mučeníkov Júlia a Áróna; sv. Simeona Salusa, vyznávača v Sýrii; sv. Gallusa, biskupa z Avero.

2. JÚL

Sviatok Navštívenia Panny Márie

Keď archanjel Gabriel oznámil svätej Panne Márii v Nazarete, že sa mocou Najvyššieho a pôsobením Ducha Svätého stane Matkou Božieho Syna, zároveň jej prezradil, že aj jej príbuzná Alžbeta vo svojej starobe už pred šiestimi mesiacmi počala syna, čím sa ukázalo, že u Boha nie je nič nemožné. (Lk 1, 26-37.)

Ľudské srdce sa rado delí s inými o svoju radosť i žiaľ. Čo nás hlboko dojme, to nedokážeme uzamknúť do hĺbky svojej duše. Čím väčšiu radosť cítime alebo čím bolestnejší zármutok nás postihne, tým viac sme nútení vyhľadať priateľské srdce, aby sme sa s ním podelili o svoju radosť alebo si na ňom vyplakali svoj žiaľ. Rovnako aj Panna Mária pocítila neodolateľnú túžbu nájsť dôverné srdce, s ktorým by sa mohla podeliť o vzácnu a neočakávanú radosť, ktorú jej prinieslo anjelské zvestovanie. Ale kde nájde Mária také srdce, ktoré by bolo citlivé a priateľské a ktorému by mohla s dôverou oznámiť vznešené tajomstvo, že si ju Pán vyvolil za Matku prisľúbeného a dlho očakávaného Spasiteľa sveta? Kde na svete nájde dušu, ktorá by uverila jej slovám, že bez porušenia svojho panenstva, pôsobením Ducha Svätého, počala vo svojom lone Božieho Syna? Syna, ktorý bude kraľovať na Dávidovom tróne, na tróne svojho Otca, v dome Jakuba na veky a ktorého kráľovstvo nebude mať konca? K tomu dal podnet Panne Márii samotný archanjel Gabriel.

Alžbeta, milá príbuzná a dôverníčka, manželka Zachariáša a Bohom vyvolená matka Pánovho predchodcu, najlepšie porozumie veľkému zázraku, ktorý Pán vykonal s Máriou. Mária teda vstáva a s chvatom odchádza cez hory do mesta Júdovho (Kárem), aby navštívila Alžbetu. Sv. Ján Zlatoústy píše, že k tejto ceste svoju vyvolenú matku podnietil sám Boží Syn, aby svojou prítomnosťou v požehnanom živote ju očistil od dedičného hriechu a posvätil svojho predchodcu ešte pred jeho narodením. K tomu sv. Ambróz dodáva: *„Vznesenejší prichádza k menšiemu - Ježiš k Jánovi.“* A sv. Hieronym hovorí: *„Najblahoslavenejšia Panna, veľmi sa tešiac z tej milosti, ktorej sa dostalo jej zbožnej príbuznej Alžbete, chcela jej túto svoju radosť osobne prejaviť, zablahoželať jej a spoločne s ňou chváliť a oslavovať Božie milosrdenstvo, ktoré na nich oboch vykonalo také veľké veci. Úmyslom Panny Márie bolo tiež slúžiť starnúcej Alžbete a ochotne jej pomôcť v domácich prácach.“*

Cesta z Nazareta do Karimu v judských horách, kde Alžbeta prebývala, trvala najmenej tri dni a bola namáhavá a dosť nebezpečná. Útla nazaretská panna sa jej však nezľakla, veď bola naplnená Duchom Svätým, a Pán, ktorý bol s ňou, ju posilňoval. S náhlením a bez únavy kráčala drsnými horskými chodníkmi, neschopná dočkať sa vytúženého okamihu, keď uzrie Alžbetu. V Zachariášovom dome nik nečakal príchod Panny Márie. Akože by si Alžbeta, starostlivo skrývajúca svoj požehnaný stav, mohla pomyslieť, že sa o tom niekto dozvie až v ďalekom Nazarete! Aké veľké bolo preto Alžbetino prekvapenie, keď do jej príbytku náhle vstúpila Mária, ktorá, nečakajúc jej uvítanie, sama ju pozdravila a zablahoželala jej! V tej chvíli, keď Alžbeta počula Máriin pozdrav, zaplesalo dieťa v jej lone. Svätí Otcovia jednomyseľne učia, že vtedy Ján v lone svojej matky poznal prítomného Pána a radostne ho pozdravil, a že v tom okamihu bol ním očistený od dedičného hriechu a posvätený, ako o ňom predpovedal Gabriel, že bude ešte v lone matky naplnený Duchom Svätým. Aj Alžbeta, keď počula Máriin pozdrav, bola naplnená Duchom Svätým a z jeho vnuknutia spoznala, čo sa stalo s jej mladšou priateľkou. Spoznajúc v nej Matku zasľúbeného Spasiteľa, nadšene zvolala mocným hlasom: *„Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života. Čím som si zaslúžila, že matka môjho Pána prichádza ku mne?“* (Lk 1, 42-43)

Týmito slovami Alžbeta potvrdila, že Mária bola povýšená a obdarená milosťou nad všetky ženy, keď sa stala matkou Spasiteľa sveta, ktorý je pôvodcom všetkých milostí a každého požehnania. Pre požehnaný plod svojho života je aj Mária požehnaná medzi všetkými ženami. A tak, ako sa Ján Krstiteľ považoval za nehodného rozviazať Pánovi remienky jeho obuvi, aj Alžbeta sa cítila nehodná návštevy tak obdarenej svätice, akou bola Mária. Z vnuknutia Ducha Svätého si Alžbeta uctila Pannu Máriu rovnakými slovami, aké jej na Boží príkaz povedal anjel Gabriel: *„Požehnaná si medzi ženami.“* Aby si však uctila aj toho, od ktorého bola Mária vyvolená a požehnaná, dodala: *„A požehnaný je plod života tvojho.“*

Panna Mária bola Gabrielovým posolstvom v Nazarete podrobená veľkej skúške, nerozumejúc tajomstvu, že sa stane matkou bez porušenia panenstva a že má porodiť Božieho Syna. Napriek tomu uverila slovám nebeského posla a v hlbokej pokore mu odpovedala*: „Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova.“* Preto ju Alžbeta zvelebila, keď ďalej zvolala: *„Blahoslavená, ktorá uverila, že sa splní, čo jej povedal Pán.“* Keď Mária počula Alžbetine slová, bola nimi hlboko dojatá, a pozdvihnúc svoju myseľ k nebesiam, začala v posvätnom nadšení vylievať svoje nábožné city vznešeným chválospevom, hovoriac: *„Velebí moja duša Pána a môj duch jasá v Bohu, mojom Spasiteľovi, lebo vzhliadol na poníženosť svojej služobnice. Hľa, od tejto chvíle blahoslaviť ma budú všetky pokolenia, lebo veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný, a sväté je jeho meno a jeho milosrdenstvo z pokolenia na pokolenie s tými, čo sa ho boja. Ukázal silu svojho ramena, rozptýlil tých, čo v srdci pyšne zmýšľajú. Mocnárov zosadil z trónov a povýšil ponížených. Hladných nakŕmil dobrotami a bohatých prepustil naprázdno. Ujal sa Izraela, svojho služobníka, lebo pamätá na svoje milosrdenstvo, ako sľúbil našim otcom, Abrahámovi a jeho potomstvu naveky.“* (Lk 1, 46–55).

Aká to spanilá, úchvatná pieseň, naplnená anjelskou lahodnosťou! Tento vznešený chválospev Božej Rodičky, ktorý predniesla v Zachariášovom dome sa povznáša vysoko nad všetky chválospevy, ktorými v Starom zákone dobrorečili Hospodinovi Mojžiš so svojou sestrou Máriou po prechode cez Červené more (Ex 15, 1–21), prorokyňa Debora po víťazstve Izraelitov nad vojvodom kanaánskeho kráľa Siserom (Sdc 5, 1–31), Samuelova matka Anna (1 Sam 2, 1–10), kráľ Ezechiáš (Iz 38, 10–22) a traja mládenci, druhovia proroka Daniela, ktorí boli v babylonskom zajatí zázračne zachránení z ohnivej pece (Dan 3, 51–90),.

Uznávajúc, že Hospodin ju povýšil na vznešenú hodnosť matky Spasiteľa sveta nie pre jej zásluhy, ale jedine zo svojho nevyspytateľného milosrdenstva, Mária pokorne odovzdáva všetku úctu a chválu, ktorú jej Alžbeta vzdala, jedine Bohu. Začínajúc tento chválospev velebením Boha, svojho Spasiteľa, za to, že vzhliadol na poníženie svojej pokornej služobnice a urobil jej veľké veci, ukončila ho vďakou za spásu svojho ľudu. Mária poznala slávne prisľúbenia dané Abrahámovi, že z izraelského národa vzíde požehnanie pre celé ľudstvo. Poznala aj nádeje, ktoré boli dané Dávidovi, že jeho trón bude obnovený, povýšený a zvelebený. A hľa, nedávno jej Gabriel oznámil, že počne a porodí Božieho Syna, ktorý bude sedieť a kraľovať na Dávidovom tróne naveky. Alžbeta ju nazvala požehnanou medzi ženami a požehnaným nazvala aj plod jej života. Tu sa Mária presvedčila, že Hospodin, verný svojim prísľubom, po tisícročiach začína plniť svojmu izraelskému ľudu to, čo sľúbil jeho otcom.

Mária predvída, že nastane koniec poníženia a začne sa povýšenie jej národa; že zmätky ustanú, hriech bude potlačený a v Izraeli vzíde pravda, milosť, pokoj, láska a spása pre všetkých, ktorí verne pristúpia k Pánovi. Preto velebí Hospodina, ktorý rozptýlil a zosadil mocných a pyšných a ujal sa svojho služobníka Izraela, pamätajúc na prisľúbenia, ktoré dal jeho praotcom. A hľadiac do budúcnosti, Mária z vnuknutia Ducha Svätého prorokuje, že od tejto chvíle ju budú blahoslaviť všetky pokolenia.

Ako znamenite sa naplnili tieto prorocké slová! Kresťanskí králi a kniežatá zasväcovali seba, svoje ríše a národy pod ochranu Božej Rodičky, čím prejavovali svoju vieru, že ich kráľovstvá budú prosperovať len vtedy, ak panovníci zachovajú pokoru Panny Márie a poddaní budú nasledovať jej vernosť a oddanosť.

Na počesť Božej Rodičky bolo vo všetkých krajinách katolíckeho sveta vybudované nespočetné množstvo chrámov a pútnických miest, kde zarmútení nachádzajú útechu, hriešnici odpustenie a Božiu milosť. Otcovia a matky sa tam modlia za večné i časné blaho svojich detí; mladíci a panny sa tam učia od nej milovať čistotu srdca; a Boh tam často zázračne vyslyšal a stále vyslyšuje prosby nábožných veriacich.

Koľko je len v našej vlasti slávnych chrámov, kde sa už po stáročia blahoslaví a nábožne uctieva Panna Mária! Najvýznamnejší kresťanskí umelci, inšpirovaní vznešenosťou panenskej Matky vteleného Božieho Syna, vytvorili na jej počesť nádherné obrazy a sochy, ktoré napĺňajú zbožnú myseľ veriacich sladkou radosťou a povznášajú ich k nebu. Na jej oslavu stavali mešťania na námestiach pamätné stĺpy a zdobili priečelia svojich domov jej sochami a obrazmi. Každý náš chrám má oltár Panny Márie, každá katolícka domácnosť uchováva jej obraz; a kde je mesto, dedina

či samota, tam je chrám, kaplnka alebo aspoň jednoduchá zvonička, odkiaľ trikrát denne hlas zvonu vyzýva kresťanský ľud, aby sa zbožne pomodlil a pozdravil presvätú Pannu, v ktorej sa Slovo stalo telom.

Každý deň Cirkev vo svojich hodinkách a pri večerách opakuje chválospev *„Magnificat“ — „Velebí moja duša Pána.“* Dojemné slová tejto vznešenej piesne, vytrysknutej z hĺbky najčistejšieho srdca Božej Rodičky, počas sviatkov zaznievajú v nebeskej harmónii vo všetkých významných chrámoch celého katolíckeho sveta. Najslávnejší kresťanskí básnici zložili na počesť Panny Márie nadšené chválospevy a na ich slová skladali hudbu najvýznamnejší hudobní majstri, považujúc to za najväčšiu česť.

A aké krásne piesne na oslavu Matky Božej spievajú veriaci všetkými jazykmi; aká neha a lahodnosť vanie najmä zo slovanských mariánskych piesní a zvlášť našich slovenských! Tak sa neustále napĺňajú prorocké slová Panny Márie, ktoré vyslovila v Zachariášovom dome: *„Hľa, od tejto chvíle blahoslaviť ma budú všetky pokolenia.“* (Lk 1, 48) Všetky národy rôznych jazykov, ktoré veria v Ježiša Krista, Syna Božieho, a verne lipnú na jeho Cirkvi, blahoslavia jeho vyvolenú Matku. Len ľudia zvedení pyšnými, zarytými bludármi a vzdialení od pravej Cirkvi odopierajú Panne Márii tú úctu, ktorú ona sama z Božieho vnuknutia predvídala a predpovedala.

Mária pobudla u Alžbety tri mesiace. Ak Hospodin v Starom zákone bohato požehnal dom levitu Obededoma preto, že v ňom istý čas prebývala archa zmluvy (2 Sam 6, 10; 1 Kron 13, 14), akej milosti sa asi dostalo Zachariášovmu domu, keď v ňom po celé tri mesiace prebývala živá archa Nového zákona, požehnaná Matka Pána! Svätý Ambróz nepochybuje o tom, že čistota a nevinnosť srdca, ktorou neskôr vynikal Ján Krstiteľ, bola ovocím tej Božej milosti, ktorá bola vliata do jeho duše prítomnosťou Panny Márie ešte pred jeho narodením.

Sviatok Navštívenia Panny Márie začali sláviť v trinástom storočí najprv Menší bratia sv. Františka. Ich generálny predstavený sv. Bonaventúra v roku 1263 nariadil jeho slávenie v celom ráde. V Čechách tento sviatok zaviedol pražský arcibiskup Ján z Jenštejna, ktorý pre túto príležitosť zložil osobitné modlitby ku svätej omši a cirkevným hodinkám na tento deň a tiež spis na obhajobu tohto sviatku. Arcibiskup dosiahol u pápežov Urbana VI. a Bonifáca IX. pre sviatok odpustky, čím značne prispel k jeho rozšíreniu v celej Cirkvi. Tento sviatok bol pôvodne ustanovený s cieľom, aby na príhovor Panny Márie skončila neblahá roztržka v Cirkvi a aby sa medzi veriacimi opäť rozhostil pokoj. Z tohto dôvodu nariadil aj Bazilejský koncil v roku 1441 slávenie tohto sviatku, aby Matka milosti, úprimne uctievaná zbožnými srdcami, svojím príhovorom zmierila požehnaného Syna so svojím ľudom a opäť priniesla veriacim pokoj.

V Čechách sa sviatok Navštívenia Panny Márie slávi v prvú nedeľu mesiaca júla; v iných katolíckych krajinách, a najmä na Morave, 2. júla. Panna Mária podstúpila ďalekú a náročnú cestu k Alžbete. Keď zvuk zvona zvoláva veriacich na bohoslužby do vzdialenej svätyne, keď povinnosť vyžaduje zrieknuť sa pohodlia a podrobiť sa náročnej a obetavej práci, alebo keď kresťanská láska nabáda pomáhať blížnym,

nemali by nás odradiť prekážky! Najblahoslavenejšia Panna, nesúc vo svojom požehnanom živote Syna Božieho, priniesla Zachariášovmu domu požehnanie. Blahoslavený je dom, do ktorého zavíta Mária, a blahoslavení sú ľudia, medzi ktorými prebýva, lebo s ňou prichádza a prebýva aj Kristus Pán. A kde má on svoj stan, tam vládne pokoj a skutočné šťastie. Ježiš a Mária však prichádzajú iba do takých domov, kde *ľudia „sú spravodliví pred Bohom, chodiac bez úhony vo všetkých Pánových prikázaniach a nariadeniach.“* (Lk 1,6).

Mária navštívila Alžbetu a zostala u nej tri mesiace s najšľachetnejším úmyslom. Obe tieto sväté matky spoločnou modlitbou vzdávali Pánovi vďaky za jeho milosrdenstvo a tešili sa navzájom dôvernými rozhovormi o blízkom vykúpení ľudstva. Kiež by mali aj všetky naše návštevy a stretnutia vždy len šľachetný cieľ! Koľko vzácneho času ľudia premárnia zbytočnými návštevami, pri ktorých zanedbávajú svoje povinnosti a kde vedú len márnomyseľné, povrchné či ohováračské reči! Svätý Bonaventúra hovorí: *„Niet väčšej straty ako straty času, lebo ak bol čas, ktorý nám Boh pre naše spasenie daroval, zbytočne premárnený, nemožno ho už nikdy vrátiť.“*

Dňa 2. júla sa tiež pripomína pamiatka svätých Procesa a Martiniana, umučených za cisára Nera v Ríme; sv. Aristóna a deviatich spolumučeníkov; sv. Svituna, biskupa v Anglicku; sv. Monegundy, vdovy v Tours a ďalších.

3. JÚL

I. Sv. Otto, biskup, apoštol Pomoranských Slovanov (11. stor.)

Zo slovanských kmeňov vynikali v minulosti najviac pomoranskí Lutici. Ich zem medzi riekami Odra a Visla, ležiaca na pobreží Baltu, prekvitla poľnohospodárstvom, remeslami a obchodom, takže bola veľmi bohatá. Hovorilo sa o nej, že ak by rodila ešte aj víno a olej, bola by druhým Kanaánom. Pomorania čulo obchodovali s prímorskými národmi a ich mestá ako Štetín, Kamin, Volin, Retra a Vineta vynikali krásou aj bohatstvom. Vineta, veľkolepé a ľudnaté obchodné mesto na ostrove Uznojem, sa rovnala Rímu či Konštantínopolu.

Pomoranskí Slovania, verní starobylým zvyklostiam svojich predkov, boli ľud dobrosrdečný a čestný. Žobráci medzi nimi neboli a o krádežiach či iných zločinoch u nich bolo sotva počuť. Ich rodinný a verejný život

však bol hlboko prepojený s pohanským náboženstvom, na ktorom pevne lipli. Významnou svätyňou bol hrad Arkona na ostrove Rujana, zasvätený bohu Svantovitovi. Jeho bohato zdobene modle bola prejavovaná mimoriadna úcta. Slúžil jej zbor pohanských kňazov, z ktorých len najvyšší kňaz mal prístup do svätyne. Podľa istých znamení tento veľkňaz predpovedal osudy ľudí aj národa. Na údržbu chrámu prispievali všetky mestá, a tretina koristi z vojen bola venovaná Svantovitovi. Podobné chrámy mali Pomorania aj inde, napríklad v Retre mali boha Radigasta so zlatou modlou a v Štetíne boha Triglava (Trojhlava). V takomto bohatom a usporiadanom národe, ktorý si vážil svoju pohanskú vieru ako dedičstvo predkov, bolo veľmi ťažké presadiť Kristovo učenie. Pokusy o šírenie kresťanstva často zlyhávali, pretože ich viedli cudzí misionári, ktorých Slovania považovali za nepriateľov.

Najväčší úspech v šírení kresťanstva medzi Pomoranmi dosiahol biskup z Bambergu, svätý Otto, právom nazývaný apoštolom tohto kmeňa. Otto, pochádzajúci zo schudobneného šľachtického rodu, sa narodil okolo roku 1062 vo oblasti Švábska. Po smrti rodičov vyrastal v kláštore, kde prejavil výnimočné nadanie a lásku k učeniu. Po dokončení kláštornej školy a vysvätení za kňaza si prial pokračovať vo vzdelávaní vo vedeckých disciplínach. Nemal však finančné prostriedky a od lakomého strýka, otcovho brata, nedostával žiadnu podporu. Rozhodol sa preto, že si podľa príkladu vtedajších ambicióznych mladých mužov nájde obživu v cudzine, aby mohol pokračovať vo svojich štúdiách. Odišiel preto do Poľska, kde bol nedostatok učiteľov mládeže. Založil si tam latinskú školu a živil sa vyučovaním a výchovou chlapcov. Popri tom sa súkromne usilovne vzdelával vo vede a čoskoro sa naučil aj slovanský jazyk. Vďaka peknej tvári, statnej postave, uhladeným spôsobom, bezúhonným mravom, vzdelanosti a obratnosti si rýchlo získal dobrú povesť a dôveru mnohých poľských šľachtických rodov. Tie ho poverovali svojimi záležitosťami a zverovali mu svojich synov. Takto si ho všimol aj vojvoda Vladislav Herman, brat zosadeného kráľa Boleslava II., ktorý zavraždil krakovského biskupa sv. Stanislava. Vladislav si ho urobil svojím dvorným kaplánom a tajomníkom. Otto sa v tejto službe osvedčil svojou horlivosťou, zručnosťou a spoľahlivosťou natoľko, že mu v roku 1087 zveril významnú diplomatickú úlohu – vyžiadať ruku Judity, sestry cisára Henricha IV., pre poľského vojvodu Vladislava.

Otto sa vydal na cisársky dvor do Nemecka a priviedol odtiaľ vojvodovi poľskú manželku. Nová poľská vojvodkyňa Judita, vdova po uhorskom kráľovi Šalamúnovi, si Otta zvolila za učiteľa, poradcu a dôverného posla k svojmu bratovi cisárovi. Keď však Judita po krátkom čase v Poľsku zomrela, povolal cisár Otta k sebe a ustanovil ho za svojho dvorného kaplána. Na tento úrad bývali vtedy spravidla povolávaní len synovia popredných šľachtických rodov. Cisárski dvorní kapláni boli zároveň tajomníkmi dvora a mali nárok na najvyššie cirkevné a štátne hodnosti v ríši. V krátkom čase sa Otto stal ríšskym kancelárom a strážcom cisárskej pečate.

Neskôr mu cisár ponúkol uprázdnené biskupstvá v Augsburgu a Halberstadte, ktoré však Otto odmietol, pretože Henrich IV. bol pod cirkevnou kliatbou. Keď v roku 1102 zomrel bamberský biskup Rupert, cisár opäť naliehal, aby Otto prijal toto

biskupstvo. Otto váhal aj tentoraz, no keď cisár neústupne trval na svojom a odovzdal mu insígnie biskupstva – prsteň a berlu – podvolil sa. Stanovil si však, že bude vykonávať biskupský úrad podľa cirkevných zákonov a že sa hodnosti vzdá, ak nedosiahne pápežské potvrdenie. Dňa 1. februára 1103 slávnostne vstúpil do Bambergu. Obyvatelia mesta ho privítali vo veľkom sprievode za hlaholu zvonov a spevu. Pred mestskou bránou zosadol z koňa a za krutej zimy kráčal bosý snehom do hlavného chrámu.

Po zosadení cisára Henricha IV. a korunovaní jeho syna Henricha V. sa Otto v roku 1106 odobral do Talianska za pápežom, ktorého našiel v meste Anagni. Pápež Paschal II. ho privítal s veľkou úctou a keď sa presvedčil, že Otto získal biskupstvo legitímne a bez simónie, neváhal ho potvrdiť. Počas Turíc ho slávnostne vysvätil na biskupa. Biskup Otto bol verný pastier svojho ľudu. Príkladná bola jeho skromnosť a dobročinnosť. Nosil jednoduchý odev, ktorý si neraz sám opravoval, prísne zachovával cirkevné pôsty a nikdy nejedol drahé a vyberané jedlá. To, čo takto ušetril, používal na dobré účely, na slávu Božiu, na stavbu chrámov a kláštorov a na dočasné i večné dobro ľudu. Keď mu niektorí páni vyčítali, že je až priveľmi šetrný a pohŕda akýmkoľvek prepychom, odpovedal im: *„Nepohoršujte sa nad mojím životom, ale radujte sa, že svoje príjmy vynakladám na almužny!“*

Raz mu na stôl priniesli drahú šťuku. Otto tento pokrm odmietol so slovami: *„Nech ma Boh chráni, aby som za jediný deň premárnil toľko peňazí. Odneste toto drahé jedlo môjmu Pánovi Ježišovi Kristovi; som zdravý a postačí mi kúsok chleba. Rybu dajte nejakému chorému chudákovi!“*

Počas obdobia hladu Otto živil tisíce chudobných, až rozdal všetky svoje zásoby. Osobne navštevoval chorých vo dne i v noci, zaopatroval umierajúcich sviatosťami, dôstojne pochovával mŕtvych a staral sa o ich pozostalé rodiny. Keď Boh v nasledujúcom roku opäť požehnal hojnú úrodu a hlad pominul, biskup rozdelil medzi chudobných roľníkov množstvo kosákov aj peňazí.

Otto venoval veľkú starostlivosť rozkvetu náboženského života vo svojej diecéze. Osobne dával duchovenstvu i ľudu príklad bohabojného života, neúnavne kázal Božie slovo, obnovoval staré chrámy a kláštory a zakladal nové svätyne a kláštory. Celkovo založil a obdaroval dvadsať nových kláštorov v bamberskom biskupstve i v Korutánsku, kde mal hlavný bamberský chrám majetky od blahoslavenej Emmy. Z týchto kláštorov bolo najvýznamnejším opátstvo na hore sv. Michala (Michelsberg) pri Bambergu, kde Otto rád zotrvával na modlitbách a kde si želal žiť a zomrieť ako obyčajný mních. Na úpätí kláštorskej hory zriadil špitál, v ktorom poskytoval starostlivosť starcom, sirotám, pocestným i chorým. Keďže sa v mladosti naučil staviteľskému umeniu, osobne riadil stavbu chrámov a kláštorov a spravoval aj ich financovanie. Dokončil najmä novú stavbu veľkolepého bamberského katedrálneho chrámu, pohrebiska sv. Henricha a sv. Kunhuty, ktorý bol zničený požiarom v roku 1081. Tento chrám slávnostne vysvätil v apríli 1111 a následne sa staral o to, aby sa v ňom bohoslužby konali dôstojne a slávnostne.

S veľkým nadšením sa podieľal aj na stavbe slávneho románskeho chrámu v Špýri. Na tieto nákladné stavby bolo, prirodzene, potrebné veľa peňazí, ktoré biskup získaval nielen šetrnosťou, ale aj rozhodným úsilím o spätné vykúpenie majetkov bamberského biskupstva, ktoré boli v minulosti odcudzené. Kláštory v tej dobe neboli len svätyne a ústavy, kde ľudia túžiaci po vyššej dokonalosti sa venovali cnostnému životu. Boli aj školami vedy, umenia a remesiel, a ústavmi kresťanskej lásky, kde nachádzali pohostinnosť chudobní, pocestní a starci a kde boli ošetrovaní chorí. V kláštoroch nachádzali útočisko a ochranu tí, ktorí boli prenasledovaní alebo nespravodlivo odsúdení. Mládež bola v kláštoroch vychovávaná v bázni Božej a pripravovaná na svoje budúce povolanie.

Preto biskup Otto venoval svoju hlavnú starostlivosť kláštorom. Keď mu niektorí vyčítali, že takmer všetky svoje príjmy vynakladá na ne, odpovedal: *„Celá naša zem je veľkou cudzou krajinou a pokým v nej prebývame, sme tu iba ako hostia a pútnici vo vyhnanstve. Pre toľkých hostí a pútnikov je potrebné množstvo hostincov, ktoré im poskytnú ochranu pred veľkými nebezpečenstvami tejto cudziny. Čím viac kláštorov, tým lepšie pre pútnikov. V kláštoroch možno žiť zdržanlivejšie ako vo svete.“*

V roku 1107 prišiel pražský biskup Herman do Bambergu a istý čas zostal u svojho priateľa biskupa Otta. V Čechách vtedy medzi sebou bojovali o trón nesvorní Přemyslovci, a Česi nevedeli, kto je ich skutočným kniežaťom – či Bořivoj II., ktorý bol vyhnaný a uchýlil sa do Nemecka k cisárovi Henrichovi V., alebo jeho súper Svätopluk, ktorého cisár povolal k sebe a dal uväzniť. Počas týchto rozbrojov nechcel biskup Herman podporovať ani jedného zo súperov, a preto opustil svoju vlasť.

Božím riadením bol biskup Otto povolaný z Bambergu za apoštola pohanských Slovanov v Pomoransku. V roku 1121 porazil poľský kráľ Boleslav III. Krivoústy, syn kniežaťa Vladislava Hermana, západné Pomoransko a zaviazal ich knieža Vratislava, aby so svojím ľudom prijal kresťanstvo. Na tento účel tam bol pápežom vyslaný mních Bernard aj so španielskym sprievodom. Títo misionári prišli do Pomoranska v apoštolskej pokore – bosí a v skromnom reholnom odeve. Avšak bohatí a pyšní pohania opovrhli ich chudobou, zbili ich a s posmechom vyhnali, hovoriac, že veľký Boh, ktorý vládne nad nebom i zemou, iste neposiela k ľuďom žobrákov ako svojich poslov.

Vyhnaný Bernard sa usadil v jednom kláštore v Bambergu a biskup Otto sa od neho dozvedel, čo sa mu v Pomoransku prihodilo. Netrvalo dlho a Otto dostal z Poľska pozvanie, aby sa sám odobral do Pomoranska a obrátil tamojších pohanov na kresťanstvo. Kráľ Boleslav III. poznal Otta z čias, keď Otto pôsobil na dvore jeho otca Vladislava Hermana v Poľsku, a keď sa dopočul o jeho požehnanej činnosti v Bambergu, požiadal ho v roku 1123, aby sa vydal na apoštolskú cestu do Pomoranska. Na toto poslanie sa poľskému kráľovi zdal biskup Otto vhodný aj preto, že počas svojho pobytu v Poľsku sa naučil slovanský jazyk. Dúfajúc, že s Božou pomocou získa pre Krista celý národ, alebo si aspoň zaslúži mučenícku korunu, Otto rád prijal pozvanie do Pomoranska. Najprv si však vyžiadal súhlas pápeža Kalixta II., a keď bol ním menovaný za pápežského splnomocnenca pre Pomoransko, zveril

bamberskú diecézu počas svojej neprítomnosti opátovi z Michelsbergu ako svojmu zástupcovi v úrade biskupa. Dňa 14. apríla 1124 sa vydal na cestu do neznámej, pohanskej krajiny na severe.

Aby pyšní a bohatí Pomorania, milovníci nádherného lesku, videli, že kresťanskí misionári nepotrebujú ich majetky a netúžia po nich, a zároveň aby vzbudil u nich rešpekt a pozornosť, vydal sa Otto na radu mnícha Bernarda do Pomoranska v prepychovom sprievode. Cestoval so sedemnástimi kňazmi, početným služobníctvom, na honosnom voze a s dlhým radom vozov naplnených bohoslužobnými nádobami, rúchami, knihami, vzácnymi látkami a inými darmi pre pomoranských veľmožov. Takto, s kniežacím leskom, prechádzal Otto cez Český les, Kladruby a Prahu, kde ho biskup Menhart slávnostne privítal. Potom pokračoval cez Sadskú a Miletín, kde ho knieža Vladislav poctil bohatými darmi. Ďalej cestoval cez Sliezsko, cez Vratislav, až do Poľska. V hlavnom meste Hnezdne ho privítal kráľ Boleslav III., ktorý jeho družinu pohostil a na ďalšiu cestu im poskytol vozy, kone, zásoby potravín, početné služobníctvo a pridal ľudí poznajúcich slovanský aj nemecký jazyk. Medzi nimi bol aj výrečný dvorný kaplán Adalbert. Otto sa zdržal v Hnezdne sedem dní a po Turícach sa jeho sprievod, značne rozšírený, vydal na ďalšiu cestu.

Na hranici medzi Poľskom a Pomoranskom sa rozprestieral obrovský prales s nepreniknuteľnými húštinami a početnými močarinami, plný hadov a dravcov. Tu misionári a ich sprievod zápasili s veľkými prekážkami. Po šiestich dňoch a bezsenných nociach konečne dosiahli nížiny Pomoranska. Otto okamžite vyslal poslov k pomoranskému vojvodovi Vratislavovi s odkazom, že prichádza ako pápežský splnomocnenec a dôverník poľského panovníka, aby hlásal evanjelium Kristovo. Vratislav bol pokrstený už v mladosti v Mezibore, keď bol počas vojny zajatý Nemcami. Po návrate do Pomoranska sa však zo strachu pred pohanmi neodvážil vyznávať kresťanskú vieru a opäť odpadol k modloslužbe. Aj na jeho dvore bolo mnoho odpadlíkov od kresťanstva. Keď vojvoda počul o príchode misionárskej výpravy z Poľska, vyšiel jej v ústrety, biskupa Otta prijal s veľkými poctami, uviedol ho do svojho hradu v Pyriciach a dovolil mu hlásať Božie slovo na všetkých miestach v Pomoransku. Navyše mu pridelil služobníkov a prikázal, aby boli misionári všade ochotne prijímaní a vypočutí. Už prvý deň bolo v Pyriciach pokrstených 30 pohanov.

Dňa 8. júla sa v Pyriciach zišlo množstvo pohanov z okolia na slávnosť k pocte modly, ktorej chrám tam stál. Otto, oblečený vo veľkňazskom rúchu, pristúpil k zhromaždeniu. Ľudia obdivovali jeho honosný sprievod, vozy a sluhov, no najviac ich ohromil Otto a jeho kňazi, oblečení v zlatých rúchach. Keď biskup rukou naznačil, aby utíchli, začal k nim láskavo hovoriť po slovansky: *„Požehnanie Hospodinovo nech je s vami. Prišli sme k vám z ďalekej krajiny, aby sme vám priniesli blaho a spásu. Budete šťastní, ak nás vypočujete a uveríte v pravého Boha.“* Potom im vysvetľoval márnosť modloslužby a hlásal všemohúceho Boha Stvoriteľa i jeho jednorodeného, vteleného Syna. Ľud dychtivo počúval jeho lahodné slová a postupne strácal vieru vo svojich pohanských bohov. Otto učil v Pyriciach celý týždeň a po siedmich dňoch svojim poslucháčom prikázal, aby sa tri dni postili, obliekli si čisté

biele rúcha a opäť prišli. V určený deň zavítalo do Pyric 7000 mužov a žien, ktorí všetci prijali sviatosti krstu a birmovania. Otto im potom v Pyriciach zriadil kresťanskú svätyňu, zanechal tam jedného zo svojich kňazov ako duchovného pastiera a poďakujúc Pánovi za tento nádejný úspech evanjelia v Pomoransku, vydal sa do mesta Kamien, kde sídlila manželka vojvodu Vratislava. Tá bola už pred rokmi pokrstená a vďaka jej vplyvu sa misionárske dielo v Kamieni úspešne darilo. Otto sa tu zdržal 40 dní, hlásajúc Božie slovo s veľkým úspechom. Vojvoda Vratislav sa verejne prihlásil ku kresťanstvu; jeho príklad nasledovali dvorania, ktorí, hoci už raz pokrstení, odpadli k modloslužbe, a takisto ďalší pohanskí dvorania i mnohí starší, šľachtici a zemania so svojimi rodinami a služobníkmi. Uverili a žiadali si krst.

Biskup Otto dal pre nich postaviť drevený chrám a s veľkou slávou pokrstil 3000 pohanov. Potom, čo tejto novej kresťanskej komunite ustanovil duchovného správcu, odplavil sa do bohatého obchodného mesta Volín, kde mal vojvoda Vratislav dom. Na radu svojich sprievodcov, aby zabránil zhromažďovaniu davov, vstúpil biskup do mesta až v noci. Až na druhý deň vystúpil verejne a začal pohanom hlásať evanjelium.

Tu sa zhromaždili modloslužobní kňazi, pobúrili ľud a zaútočili na dom, v ktorom sa misionári ukryli. Poslom poľského kráľa a vojvodu Vratislava, ktorí boli súčasťou biskupovho sprievodu, sa podarilo len s ťažkosťami uniknúť; misionári boli zbití a samotného Otta zasiahol kyjak a hodili ho do plytčiny pri prístave. Len vďaka úsiliu niektorých jeho služobníkov bol vynesený živý.

Biskup Otto však v dôsledku tejto udalosti vôbec nestratil odvahu, ba dokonca sa radoval, že mu bolo dopriate trpieť pre Krista. Bez meškania sa plavil do staroslávneho Štetína. Tam každý deň kázal mešťanom a obyvateľom z okolia, ktorí prichádzali na trh.

Štetínčania mu neubližovali, no počúvali jeho slová len ľahostajne, zvedavo sledovali misionárov a ich sprievod, ale zostávali v modloslužbe. Keď ich biskup vyzýval, aby sa vzdali falošných bohov a uverili v pravého Boha, odpovedali: *„Nezaprieme svojich bohov a neopustíme dedičné zákony našich otcov. Nechceme mať nič spoločné s kresťanmi, lebo vieme, že medzi nimi je mnoho zlodejov, lupičov, krivoprísažníkov a iných zločincov, akých u nás niet.“*

Medzi pomoranskými Slovanmi skutočne panovala taká poctivosť, že nepoznali zámky ani kľúče. Keď videli na vozoch misionárov debny zabezpečené železnými zámkami, veľmi sa tomu čudovali a pýtali sa, na čo to slúži. Biskup Otto, keď nedokázal poprieť, čo títo slovanskí pohania vytýkali kresťanom, vyslal poslov ku kráľovi Poľska, žiadajúc pomoc.

Aj Štetínčania poslali poslov do Poľska s odkazom kráľovi, že by boli ochotní prijať kresťanstvo, ak by im boli znížené poplatky a zabezpečený mier. Keď Otto zistil, aké sú ich podmienky, sľúbil, že sa za ne prihovorí. Medzitým sa usiloval získať si priazeň v meste svojou láskavosťou a štedrosťou. Najskôr si krásnymi darmi naklonil niekoľkých chlapcov a mládencov z popredných meštianskych rodín, vyučoval ich a potajomky ich pokrstil. O krátky čas si získal priazeň celého obyvateľstva, takže keď

sa poslovia z Poľska vrátili s priaznivou odpoveďou, akýkoľvek odpor proti misionárom v Štetíne ustal. Tak sa dalo pokrstiť takmer celé obyvateľstvo tohto mesta.

Hneď potom sa Otto pustil do ničenia štyroch modlárskych chrámov, ktoré sa nachádzali v Štetíne, pričom mu pomáhalo samotné obyvateľstvo. V týchto chrámoch boli nahromadené veľké poklady zlata a striebra, ktoré Štetínčania obetovali modlám zo svojej vojenskej koristi. Tieto poklady boli Ottovi ponúknuté ako dar, on však vyhlásil, že ich nepotrebuje, a rozdal ich ľudu, pričom neprijal nič, okrem zlatej modly pohanského boha Trojhlava, ktorú následne poslal do Ríma.

V Štetíne stál starý orech zasvätený pohanským bohom, o ktorom sa hovorilo, že má dušu. Tento strom chcel biskup vyrúbať, no ušetril ho, keď jeho strážca, bývalý pohanský kňaz, ktorý sa nechal pokrstiť, prosil, aby mohol ako chudobný človek naďalej čerpať úžitok z jeho ovocia. Takisto v meste Pribyslav, západne od Štetína, Otto zničil chrám zasvätený Svantovitovi a na jeho mieste zriadil svätyňu na počesť Najsvätejšej Trojice.

Keď sa obyvatelia Volína dozvedeli o zmene, ktorá sa udiala v Štetíne, vyslali k Ottovi poslov so žiadosťou o odpustenie a pozvali ho k sebe. Biskup, nezazlievajúc im krivdy, ktoré mu spôsobili, ich pozvanie prijal. Bol srdečne privítaný, kázal im o Kristovi, pokrstil mnoho tisíc volínskych pohanov, zničil dva modlárske chrámy a založil dve kresťanské svätyne, z ktorých jedna sa neskôr stala biskupským chrámom.

Neskôr Otto kázal evanjelium v Kolobrehu a iných pomoranských mestách, kde udeľoval krst početným zástupom. Privádzajúc pomoranských Slovanov do lona katolíckej Cirkvi, usilovný biskup horlivo pracoval na vykorenení pohanských zvyklostí a upevnení kresťanských mravov medzi týmto ľudom. Osobitne sa usiloval potláčať mnohoženstvo, sobáše medzi príbuznými, veštenie, čarovanie, otrokárstvo, spaľovanie mŕtvych a pochovávanie zosnulých v lesoch, pod stromami, skalami či na rázcestiach podľa staroslovanských tradícií. Sám vykúpil a prepustil na slobodu veľký počet otrokov.

Túto požehnanú činnosť v Pánovej vinici v Pomoransku bol biskup Otto nútený prerušiť na jar roku 1125, keď bol povolaný do Bambergu. Vysvätil svojho kaplána, poľského kňaza Adalberta, za volínskeho biskupa a zanechal v Pomoransku dvanásť kresťanských chrámov s kňazmi. Cez Poľsko a Hvezdno pokračoval cez Čechy do Bambergu.

V tom istom roku vážne ochorel na svojom hrade v Zbečne české knieža Vladislav I. a nechal sa previezť na Vyšehrad, kde ležal na smrteľnom lôžku. Predvídajúc svoju smrť ustanovil za svojho nástupcu na tróne olomouckého kniežaťa Přemyslovca Otu, pričom vylúčil svojho vlastného brata Soběslava. Soběslav, ktorý sa v tom čase zdržiaval v cudzine, bol s bratom rozvadený a sužovaný osudom. Keď sa dozvedel o bratovej chorobe, vrátil sa s malou družinou do vlasti a v krutej zime čakal na vhodnú chvíľu, aby mohol bezpečne prísť na Vyšehrad a zmieriť sa s umierajúcim bratom. Na Vyšehrad medzičasom zavítala vdova po kráľovi Vratislavovi I., Svatava, matka

oboch bratov, ktorá dojímavými slovami prosila Vladislava, aby sa so Soběslavom zmieril.

Medzitým sa k Prahe cestou do Bambergu priblížil biskup Otto, ktorý sa zastavil na Vyšehrade a podporil Svatavine prosby. Chorý Vladislav sa Ottovi vyspovedal, prijal z jeho rúk Telo Pánovo i sviatosť posledného pomazania. Pod vplyvom príhovorov biskupa a svojej kráľovskej matky povolal 25. marca 1125 k sebe brata Soběslava, zmieril sa s ním a 12. apríla zomrel na Vyšehrade v matkinom náručí.

Do Bambergu dorazil Otto so svojou družinou na veľkonočné sviatky 29. marca. Veriaci ho nadšene privítali ako slávneho misionára, skrze ktorého Boh vykonal v ďalekých krajinách veľké veci. Horlivý biskup sa potom neúnavne venoval svojmu zverenému stádu, až kým ho časom nedostihli smutné správy z Pomoranska. Po jeho odchode z tejto krajiny znovu vystúpili niektorí pohanskí kňazi a odvracali nedávno ku viere obrátený ľud od Krista. Podnecovali najmä obyvateľstvo vo Volíne a Štetíne, získali si mnohých prívržencov a spolu s nimi začali prenasledovať veriacich, ničiť ich svätyne a opätovne zriaďovať pohanské oltáre a chrámy. To rozzúrilo poľského kráľa, ktorý pohrozil odpadlíkom v Pomoransku vojnou. Biskup Oto, uvedomujúc si nebezpečenstvo hroziace spasiteľnému dielu, ktoré bolo v tejto krajine nádejne začaté, sa okamžite, dňa 19. apríla 1128, vydal z Bambergu na svoju druhú apoštolskú cestu do Pomoranska. Tentokrát sa opäť pripravil s početným sprievodom a rôznymi potrebami i darmi. Aby sa čo najskôr dostal do cieľa, cestoval najkratšou cestou cez Sasko a územie polabských Slovanov do Pomoranska. Po svojom príchode sa všade, kam prišiel, snažil získať priazeň a podporu obyvateľstva a utíšiť ľudí zvádzaných pohanskými kňazmi.

Na jeho žiadosť potom zvolal vojvoda Vratislav na Turíčne sviatky roku 1128 veľké zhromaždenie zástupcov miest a popredných zemianskych rodov zo západného Pomoranska na ostrov Uznojem. Po dlhých a živých rokovaniach prijalo zhromaždenie nasledovné rozhodnutie: *„Keďže sa už takmer celý svet pridal ku kresťanstvu, je zjavné, že veľký Hospodin Boh toto náboženstvo predkladá všetkým ľuďom, a teda aj Pomorania majú povinnosť mu sa podriadiť.“* Toto slávnostné vyhlásenie znamenalo významný prínos pre kresťanskú vieru v Pomoransku.

Odpadlíci sa vracali ku Kristovi, mnohí pohania prijali krst a kresťanské svätyne, ktoré boli pohanmi zničené, ako chrámy vo Voligosti a v Goštkove, boli znova postavené. Bola potrebná veľká opatrnosť a sebazaprenie, aby mestá Štetín a Volín, ktoré boli pod vplyvom pohanských kňazov, mohli byť znovu privedené ku Kristovi. Pohanskí kňazi sa dohodli, že kresťanských misionárov zabijú, ak by sa odvážili vstúpiť do týchto miest. Otto si bol vedomý tohto nebezpečenstva, a predsa sa chystal navštíviť tieto mestá. Keď sa ho jeho duchovní spoločníci snažili odhovoriť, povedal im: *„Bol by som rád, keby ste všetci boli so mnou odhodlaní pre mučenícku smrť, nechcem vás však k tomu nútiť. Prosím vás však, ak nechcete pomáhať, aspoň ma nezdržiavajte. Každý je pánom svojho života; ste slobodní a slobodný som aj ja, preto mi nebráňte.“*

Po týchto slovách ich opustil a nasledujúcu noc sa sám vydal na cestu do Štetína. Jeho spoločníci sa však medzičasom zahanbili, dobehli biskupa a sľúbili mu, že ho nikdy neopustia, a tak išli ďalej spolu s ním. Keď sa štetínski sprisahanci dozvedeli, že Oto so svojimi kňazmi sa vrátil a zdržuje sa v kresťanskom chráme za mestom, zhromaždili sa a ozbrojení sa vybrali za ním. Biskup, keď sa to dozvedel, pripravil sa na mučenícku smrť. Obliekol si bohoslužobné rúcho, vzal do rúk kríž a ostatky svätých, a spievajúc žalmy spolu so svojimi duchovnými vyšiel útočníkom v ústrety. Tento čin zmiatol hlučný dav. Postupne sa vzbúrenci utíšili a mlčky počúvali láskavé slová biskupa. Keď potom vážený mešťan poznamenal, že pohanskí kňazi by mali svojich bohov brániť rozumom, a nie zbraňami, a rozprával, ako ho kresťanský Boh podivne zachránil zo životného nebezpečenstva, dav sa pokojne rozišiel a biskup so svojím sprievodom vstúpil do mesta.

Podarilo sa mu naprávať, čo pohanskí kňazi zničili, takže ľud, kajúcne si uvedomujúc svoju vrtkavosť, sa vrátil ku Kristovi. Aj vo Volíne nastal po biskupovom príchode rýchly obrat, a zvádzané obyvateľstvo sa opäť odvrátilo od pohanských kňazov a vyznalo kresťanskú vieru. Otto by bol rád zostal v Pomoransku dlhšie, aby posilnil obyvateľstvo vo viere, ale cisár Lothar ho povolal do Nemecka, aby tam vykonával svoju funkciu ríšskeho kancelára. Horlivý misionár sa teda rozlúčil s veriacimi, ktorých v tejto krajine získal pre Krista, zanechal tu svojich kňazov, odporučil nové volínske biskupstvo pod ochranu hnezdenského arcibiskupa, a na rozlúčku si kľakol a modlil sa: *„Svätý Otče! Zvestoval som Tvoje meno tomuto ľudu a oznámil som mu Tvoje učenie, ako si mi prikázal. A oni ho prijali a pochopili. Osláv teraz toto dielo, ktoré som začal, posväť ho v pravde a ochraňuj od zlého tých, ktorí sú už Tvoji!“* Keď sa Otto koncom roku 1128 vrátil zo svojej druhej apoštolskej cesty do Bambergu, naďalej udržiaval spojenie s mladou pomoranskou cirkvou a s neúnavnou horlivosťou pokračoval v práci na vinici Pánovej vo svojej diecéze. Počas svojich misijných ciest vystupoval v kniežacej nádhere, no v Bambergu žil pokorne, skromne a chudobne, sebazapieral sa, postil sa, bdel a zveľaďoval chrámy i kláštory vo svojom biskupstve.

Biskup Otto ešte raz zavítal do Čiech. Pražský biskup Menhart sa v roku 1131, keď sa vrátil z púte do Jeruzalema, sa ocitol doma v ťažkostiach. Bol krivo obvinený z účasti na sprisahaní proti životu kniežaťa Soběslava I., ktoré zosnovali Miroslav a Strezimír, synovia niekdajšieho mocného českého župana Jána. Menhart odvážne hlásal svoju nevinu, avšak Soběslav a českí staršinovia poverili vyšetrovaním tejto záležitosti mohučského arcibiskupa Adalberta a bamberského biskupa Otta, ku ktorým bol Menhart spolu s dvoma kanonikmi vyslaný. Menhart sa pred sviatkom svätého Václava vrátil do Čiech a spolu s ním prišiel do Prahy aj bamberský biskup Otto. V deň svätého Václava roku 1131 bol v chráme svätého Víta za prítomnosti kniežaťa Soběslava i mnohých českých pánov a zemanov čítaný list mohučského arcibiskupa a bamberského biskupa, v ktorom bolo potvrdené, že pražský biskup je zbavený všetkých podozrení. Pravdivosť tohto vyhlásenia ústne dosvedčil prítomný biskup Otto, čo stvrdili slávnostnou prísahou olomoucký biskup Zdík a prítomní opáti.

Roku 1139 Oto ťažko ochorel. Keď pochopil, že jeho pozemský život sa blíži ku koncu, zbožne prijal sväté sviatosti a zvolal svoje duchovenstvo, aby sa pri ňom modlilo cirkevné hodinky. Počas modlitby pozdvihol oči k nebu, vystrel ruky, akoby chcel objať Krista Pána, a odovzdal dušu dňa 30. júna 1139 vo veku 77 rokov. Podľa svojho priania bol pochovaný v obľúbenom kláštore v Michelsbergu.

Pápež Klement III. ho vyhlásil za svätého a michelsberský opát mu postavil nádherný náhrobok, ktorý sa zachoval dodnes.

Poučenie:

Štetínski pohania sa zdráhali prijať kresťanstvo, namietajúc, že mnohí ich kresťanskí susedia sa dopúšťajú zločinov, ktoré pohanskí Slovania ani nepoznali. Podobné námietky často počúvali kresťanskí misionári aj v iných pohanských krajinách. O náčelníkovi jedného juhoamerického indiánskeho kmeňa, ktorému horlivý katolícky misionár vysvetľoval vznešené Kristovo učenie sa hovorí, že keď náčelník počul o nebeských radostiach, ktoré po smrti čakajú verných kresťanov, sľúbil, že on i všetci jeho poddaní sa radi dajú pokrstiť, ale s podmienkou, že im bude zaručené, že sa do kresťanského neba nedostane žiaden Španiel. Vtedy totiž katolíckych misionárov v Amerike často nasledovali španielski dobrodruhovia a vyvrheli, ktorí z chamtivosti lúpili a vraždili úbohých Indiánov, aby si privlastnili ich majetok. Z toho vznikla neuhasiteľná nenávisť Indiánov voči Španielom.

V prvých storočiach sa Kristova cirkev šírila zázračne rýchlo, aj napriek krvavému prenasledovaniu. To bolo možné preto, že vtedajší kresťania žili sväto. Bolo by to inak, keby všetci členovia svätej Cirkvi vždy žili podľa vzoru prvých veriacich. Príslovie hovorí, že kde Kristus Pán stavia chrám, tam si opodiaľ stavia diabol kaplnku. A diabol nemá horlivejších pomocníkov na ničenie Kristovho diela ako zlých, skazených kresťanov, ktorým chýba viera i mravnosť, a okrem mena nemajú na sebe nič kresťanské.

„Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach.“ (Mt 5, 16)

„Vaše správanie medzi pohanmi nech je vzorné, aby videli vaše dobré skutky a v deň navštívenia oslavovali Boha práve za to, z čoho vás osočujú ako zločincov.“ (1 Pt 2, 12)

Pomoranskí Slovania sa, žiaľ, opakovane vracali k svojim modlám. Najurputnejšie vzdorovali Kristovej viere obyvatelia ostrova Rujana, až kým v roku 1168 dánsky kráľ Valdemar nedobyl slávnu pevnosť Arkona, chrám Svantovíta navždy zničil ohňom a obyvateľov ostrova nepodrobil svojej vláde. Takisto aj ostatní Pomorania, ktorí odmietali kresťanstvo, sa časom stali korisťou výbojných susedov, až bolo pôvodné slovanské obyvateľstvo tejto krajiny úplne vyhladené. Podobný osud by bol postihol aj náš národ, keby vďaka Bohu naši predkovia neboli z rúk svätých bratov Cyrila a Metoda ochotne prijali vieru Kristovu. Buďme si toho vďačne vedomí a snažme sa zachovať svätú katolícku vieru proti dnešným neveriacim, žiť podľa nej a odovzdať ju svojim potomkom neporušenú.

Dňa 3. júla si pripomíname aj pamiatku sv. Heliodora, biskupa; sv. Tryfona, mučeníka v Alexandrii; sv. Hyacinta, mučeníka za cisára Trajána; sv. Anatolia, biskupa Laodicejského; sv. Marka a sv. Muciána, mučeníkov; sv. Eulógia a spolumučeníkov Carihradských; sv. Felixa, Ireneja a spolumučeníkov z doby cisára Aureliana a ďalších.

II. Sv. Heliodor, biskup (4. stor.)

Svätý Heliodor, pôvodom Dalmatínec, sa narodil medzi rokmi 330 a 340 a stal sa biskupom v Altine. Už v mladom veku prišiel do talianska, kde sa s veľkou usilovnosťou venoval štúdiu a náboženskému životu. Vynikal vo vedách, čo mu prinieslo pozornosť cisárskeho dvora a umožnilo dosiahnuť vysoké postavenie. Neskôr vstúpil do armády, kde si získal vysoké uznanie. Avšak čím vyššie stúpal v hodnostiach, tým viac si uvedomoval, že svetská sláva ho neuspokojuje. Osvietený Božou milosťou opustil vojenskú kariéru a stiahol sa z rušného sveta na púšť. Tam, si podobne ako jeho blízky priateľ sv. Hieronym (narodený v roku 329 v Stridone v Dalmácii), zvolil život pustovníka, aby si zabezpečil nebeské kráľovstvo. Božie plány však chceli inak. Heliodor bol proti svojej vôli povolaný z púšte a vysvätený za kňaza v Akvileji. Tam žil medzi zbožnými mužmi, ktorí viedli anjelský život. Na cirkevnom sneme v Akvileji vystúpil ako výrečný obhajca viery v božstvo Ježiša Krista proti ariánskym bludom.

V roku 372 sa spolu so svojím priateľom sv. Hieronymom a ďalšími svätými mužmi, ako boli Innocent a Hylas, vydal na púť do Svätej zeme. Cestou prešli cez Tráciu, Pontus a Malú Áziu, až sa nakoniec usadili na púšti Chalcis v Sýrii. Tu sa venovali rozjímaniu, kresťanskému učeniu a pokániu. Táto nehostinná púšť, spálená horúcim slnkom, bola domovom mnohých zbožných pustovníkov.

V tom čase sa heretik Pelagius pokúšal šíriť svoje bludy aj v Sýrii. Sv. Hieronym a Heliodor sa statočne postavili proti jeho učeniu. Pelagius však reagoval násilím – jeho prívrženci zaútočili na kláštory a pustovne, podpaľovali ich a chceli zabiť obrancov pravdy. Heliodor sa teda vrátil do rodnej Dalmácie. Pred odchodom ho sv. Hieronym napomenul: *„Ak túžiš po dedičstve sveta, nebudeš môcť byť spoludedičom Ježiša Krista.“* Heliodor si tieto slová vzal k srdcu a v Dalmácii i Akvileji žil príkladným životom, obdivovaným všetkými pravovernými kresťanmi.

Po smrti biskupa v Altine bol Heliodor jednohlasne zvolený za jeho nástupcu. Spočiatku túto hodnosť odmietal, ale na naliehavé prosby ju nakoniec prijal. Ako biskup žil skromne a prísne, podobne ako pustovník. Neúnavne strážil čistotu viery a bojoval proti ariánskym a apollinárskym bludom. Udržiaval písomný kontakt so sv. Hieronymom, čo potvrdzujú viaceré listy tohto veľkého učiteľa Cirkvi. Bol tiež blízkym priateľom sv. Ambróza z Milána a spoločne s ním zápasil proti heretikom. Tradícia dokonca hovorí, že to bol práve Heliodor, kto vysvätil sv. Ambróza za biskupa v Miláne.

Ku koncu 4. storočia sv. Heliodor vážne ochorel. Ticho usnul v Pánovi a jeho smrť hlboko zasiahla veriacich, ktorí ho s úctou oplakávali. Svätý Heliodor býva zobrazovaný v biskupskom rúchu.

Poučenie:

Svätý Pavol, apoštol, píše Židom (13, 7): *„Pamätajte na svojich predstavených, ktorí vám hlásali Božie slovo. Dobre si všimnite, aký bol koniec ich života, a napodobňujte ich vieru.“* Aj my máme zachovať vieru svätého Heliodora a nasledovať jeho zbožný život. Preto si dnes svätá Cirkev pripomína jeho požehnanú pamiatku. Máme tú istú vieru, ktorú sv. Heliodor neohrozene bránil proti bludárom, vieru, za ktorú svätí mučeníci obetovali svoj život. No cnosti, ktoré zdobili ich život, nám často chýbajú. Medzi ich spôsobom života a našimi mravmi je veľký rozdiel. Obdivujeme ich veľké cnosti, ale ich príklad nenasledujeme. Kedy prestaneme hľadať šťastie vo svetských veciach a začneme sa usilovať o naše skutočné šťastie – o večný život? Svätý Heliodor odišiel na púšť, aby v skrytosti hľadal spásu svojej duše. A keď sa vracal do sveta, jeho priateľ sv. Hieronym ho napomenul: *„Ak túžiš po dedičstve sveta, nebudeš môcť byť spoludedičom Ježiša Krista.“* Sv. Heliodor celý svoj život túžil iba po Kristovom spoludedičstve a zomrel ako svätý. Kresťan, pamätaj po celý svoj život na slová veľkého apoštola: *„Nemáme tu trvalé miesto, ale hľadáme budúce.“* (Hebr 13, 14) A podľa toho ajži.

III. Sv. Fokas, záhradník a mučeník (3. stor.)

Svätý Fokas sa narodil v starobylom meste Sinope. Býval v malej záhradke blízko mestskej brány, ktorá bola jeho jediným majetkom. Vlastnými rukami obrábal pôdu, živil sa čestnou prácou a delil sa so svojimi zásobami s chudobnými. V jeho záhradke stála skromná chyžka, kde láskavo prijímal každého, kto zaklopal na dvere.

Fokas bol horlivým kresťanom, čo mu prinieslo nenávisť nepriateľov Cirkvi, a pre svoju vieru bol prenasledovaný. Udali ho ako kresťana, a preto boli vyslaní vojaci, aby ho zabili. Tí však nevedeli, ako vyzerá. Keď unavení dorazili k jeho záhrade, požiadali o občerstvenie. Fokas ich pohostinne privítal, ponúkol im všetko, čo mal, a pozval ich, aby prenocovali. Vojaci, dojatí jeho láskavosťou, súhlasili. Keď sa ich Fokas opýtal na účel ich cesty, úprimne mu prezradili, že hľadajú záhradníka menom Fokas, ktorého majú zabiť. Fokas pokojne odpovedal*: „Poznám toho muža, ktorého hľadáte. Počkajte do zajtra, a ja vám ho odovzdám. Zatiaľ zostaňte u mňa a prijmite moje skromné pohostenie.“* Netušili, že hovoria priamo s ním, a tak zostali. Svätý Fokas, rozhodnutý nezaprieť vieru ani neutiecť, strávil noc v modlitbe. Vykopal si hrob a pripravil všetko potrebné na svoj pohreb. Ráno predstúpil pred vojakov a povedal: *„Ja som Fokas, ktorého hľadáte. Urobte, čo vám bolo prikázané.“* Vojaci zostali zdesení a nedokázali sa odhodlať zabiť muža, ktorý ich tak srdečne prijal. Fokas ich však povzbudzoval: *„Vy len plníte rozkaz. Nebojte sa, pretože tí, ktorí ma poslali, nesú zodpovednosť za moju smrť.“* Po dlhom presviedčaní vojaci nakoniec vykonali rozsudok – sťali mu hlavu a pochovali jeho telo v hrobe, ktorý si sám vykopal. Nad jeho hrobom bol neskôr postavený nádherný chrám, ktorý sa stal známym po celom Východe.

Tento hrdinský skutok sv. Fokasa rozšíril jeho slávu po celej kresťanskej zemi. Svätý Fokas podstúpil mučenícku smrť 3. júla roku 303.

Poučenie:

Svätý Asterius, biskup v Amiseji, rozširoval slávu svätého mučeníka Fokasa všade, kde mohol. Vo svojej reči nad hrobom svätého Fokasa v roku 400 povedal: *„Každé miesto, kde sa nachádza len kúsok jeho relikvií, je preslávené zázrakmi a stáva sa predmetom úcty kresťanov. Rimania, ktorí majú jeho hlavu, ho uctievajú ako svätého Petra a Pavla. Námorníci na moriach ho vzývajú počas búrok, uznávajú ho za svojho patróna a neustále vyslovujú jeho meno. Časť svojho zárobku dokonca venujú chudobným na jeho počesť pod názvom Časť svätého Fokasa. Tak oslávil Boh hrob svätého záhradníka, ktorý si Fokas sám vykopal na slávu Božiu. A akú veľkú slávu mu Boh pripravil v nebeskom kráľovstve, kde je korunovaný ako statočný Kristov bojovník!“*

Svätý Fokas je zobrazovaný ako záhradník s mečom v ruke.

4. JÚL

I. Sv. Ulrich, biskup (9. stor.)

Meno Ulrich alebo Udalrich znamená *„bohato nadaný“,* a taký naozaj bol aj tento svätý muž. Dňa 4. júla roku 973 prijal odmenu za svoje vynikajúce a bohumilé pôsobenie, keď vstúpil do nebeského kráľovstva.

Svätý Ulrich sa narodil v roku 890 v Augsburgu v Bavorsku, v staroslávnej šľachtickej rodine. Jeho otec, gróf Hubald z Dillingenu, a matka Tetpurga vychovávali syna, ktorý bol od narodenia slabý a často chorý. Rodičia ho pre jeho krehký stav ukrývali pred zrakmi ľudí a obávali sa, že zomrie. Raz navštívil ich zámok nábožný mních, ktorý poprosil o pohostenie. Grófka Tetpurga mu vľúdne vyšla v ústrety a zverila mu svojho chorého syna, aby ho požehnal. Mních riekol: *„Váš syn bude svätý a prinesie spásu mnohým. Mlieko nahraďte vodou a bude zdravý.“* Rodičia poslúchli a chlapec naozaj ozdravel.

Ulrich bol vo veku siedmich rokov zverený na výchovu mníchom z kláštora sv. Gallusa v St. Gallene. Tam si ho obľúbili pre jeho bystrého ducha, nevinnosť, nábožnosť a skromnosť. Usilovne sa venoval štúdiu a prísnemu životu, pričom sníval o tom, že svoj život zasvätí službe Bohu.

Neďaleko kláštora žila svätá pustovníčka Viborada, ktorá odmietla svetské radosti a žila v chudobnej chyžke v neustálom modlení a rozjímaní. Ulrich ju často navštevoval a nazýval ju svojou duchovnou matkou. Raz jej zveril svoj zámer zostať navždy v kláštore. Svätá Viborada ho požiadala, aby sa tri dni modlil a premýšľal o svojom povolaní, zatiaľ čo ona bude prosiť Boha o osvietenie. Po troch dňoch mu povedala: *„Nie je vôľou Božou, aby si si zvolil utiahnutý kláštorný život. Na Východe, kde rieka Lech delí dve krajiny, budeš veľkým pastierom veriacich, budeš ich viesť a posilňovať v cnosti. Po ťažkých utrpeniach ťa Boh odmení večným životom.“* Od tej chvíle Ulrich nosil drsné kajúce rúcho, spával na holej zemi a ako podušku používal tvrdú skalu. Jeho život sa stal príkladom prísnej zbožnosti a odovzdanosti Božej vôli.

Po ukončení štúdií sa Ulrich vrátil k natešeným rodičom. Tí ho krátko nato zverili do opatery zbožného biskupa Adalbera v Augsburgu. Adalbero, osvietený muž, okamžite rozpoznal jeho výnimočné vlohy a zriedkavé cnosti. Vysvätil ho za kňaza a ustanovil za kanonika, aby mu pomáhal v správe biskupstva. Ulrich si svedomito plnil svoje povinnosti, venoval sa štúdiu teológie, vytrvalo sa modlil a z bohatého dôchodku štedro podporoval chudobných.

Pri jednej príležitosti putoval do Ríma, aby navštívil hroby svätých Petra a Pavla a vykonal tam svoje náboženské povinnosti. Svätý otec, pápež Sergius III., ho prijal láskavo a oznámil mu, že jeho biskup Adalbero zomrel a Ulrich je Bohom vyvolený za jeho nástupcu. Ulrich, v ponížení pred takou zodpovednosťou, prosil pápeža, aby neukladal tento ťažký úrad na jeho mladé a slabé plecia. Pápež mu však odpovedal: *„Ak sa zdráhaš viesť augsburskú cirkev v čase pokoja, budeš ju musieť riadiť, keď bude zničená a spustošená nepriateľmi.“* Dojatý týmto proroctvom sa Ulrich tajne vrátil do Augsburgu, kde už bol ustanovený nový biskup, Hiltinus.

Ulrich ďakoval Bohu, že ho ochránil pred ťažkým úradom, a po smrti svojho otca v roku 918 sa utiahol na rodinný hrad, aby spravoval matkine majetky. Žil v ústraní, ako pustovník, zasvätený modlitbe a asketickému životu.

V roku 921 zomrel biskup Hiltinus a cisár Henrich I. Vtáčnik prinútil 31-ročného Ulricha, aby prijal úrad biskupa Augsburgu. Vysvätený bol na sviatok Neviniatok (betlehemské Neviniatka, slávi sa 28. decembra) toho istého roku. Len čo sa ujal biskupského úradu, naplnilo sa proroctvo pápeža Sergia III. Pohanskí Húni vtrhli do Augsburgu, pustošili krajinu, ničili kostoly a vraždili kňazov. Ulrich však neochaboval. Zbieral roztrúsených veriacich, poskytoval pomoc postihnutým a obnovoval zničené chrámy. Osobitnú starostlivosť venoval obnoveniu katedrály a kostola svätej Afry.

Podľa vtedajšieho poriadku boli v ríši biskupi zároveň kniežatami a zemepánmi. Preto museli často pobývať na cisárskom dvore, vykonávať určité ríšske povinnosti a úrady a za vojny viesť do boja svoje vojsko. Mnohí z týchto duchovných kniežat tak boli viac svetskými pánmi, cisárskymi dvoranmi a vojvodcami než pastiermi veriacich. Ulrich, hoci plnil tieto povinnosti, túžil po výlučne pastoračnej službe. Preto navrhol cisárovi, aby ho v týchto povinnostiach zastupoval jeho synovec Adalbero. Cisár mu následne udelil oslobodenie od svetských a vojenských úloh.

Ulrich sa potom výlučne venoval duchovnému a časnému blahu svojho stáda. Neúnavne hlásal Božie slovo a staral sa o to, aby medzi ľuďmi rozkvitala svätá viera a bázeň pred Bohom. Každoročne obchádzal jednotlivé časti svojho biskupstva, zvolával farníkov a naliehal, aby duchovní verne plnili svoje pastoračné povinnosti a veriaci boli voči nim poslušní, svätili sviatky, horlivo sa zúčastňovali na bohoslužbách a žili čnostným kresťanským životom. Chválil a potvrdzoval to, čo bolo dobré; karhal bez ohľadu na postavenie to, čo bolo chybné, a naprával to, čo si nápravu zasluhovalo. K ľudu prehováral láskavo, napomínal ho otcovsky, vypočúval jeho prosby aj sťažnosti a urovnával spory. Obnovoval vojnou zničené školy, zakladal nové a zo svojich prostriedkov zabezpečoval výchovu a vzdelávanie mládeže.

Sám žil veľmi jednoducho, prísne dodržiavajúc pravidlá sv. Benedikta. Denne sa so svojimi kanonikmi modlil cirkevné hodinky, väčšinu dňa trávil modlitbami v chráme Pána a často putoval na známe pútnické miesta – do St. Gallen, Einsiedelnu a St. Moritz vo Vallise. Prísne sa postil, nikdy nejedol mäsité pokrmy a používal len drevené misy, z ktorých sa jedna zachovala dodnes. Nikdy nespal na mäkkej posteli, ale iba na hrubej rohoži. Bol láskavý a dobrotivý – denne kŕmil niekoľko žobrákov pri svojom stole, hostil pocestných aj cudzincov a osobne im slúžil. Polovicu jedla, ktoré mu bolo predkladané, posielal chudobným a chorým po meste. Okrem toho rozdával obilniny a odevy, založil rozsiahly špitál pre starcov a chorých, ustanovil duchovných, ktorí mali hľadať ľudí v núdzi, a založil viacero charitatívnych zariadení. K svojim služobníkom a poddaným sa správal milosrdne a láskavo ako dobrý otec.

Na Augsburské biskupstvo však prišla ďalšia katastrofa. V roku 955 vpadli lúpežní Húni s obrovskou armádou asi 100.000 jazdcov do Bavorska, pustošiac a vraždiac všetko naokolo. Dedinský ľud hľadal záchranu v opevnenom Augsburgu. Biskup Ulrich nariadil verejné modlitby, prosebné sprievody a vyzval mešťanov, aby sa chopili zbraní. Posilnil obranu o vidiecke vojsko a nadšene povzbudzoval všetkých k dôvere v Boha a hrdinskej obrane viery aj vlasti. Ulrich sa postavil na čelo obrancov, obchádzal hradby, pomáhal radou i skutkom a nevšímal si nepriateľské strely. Mešťania statočne odolávali nepriateľom a úspešne odrazili niekoľko útokov. Situácia by však bola bez pomoci zvonku neudržateľná, pretože hradby mesta boli nízke. Keď už išlo do tuhého, pritiahol k Augsburgu kráľ Oto I. s ríšskym vojskom, ku ktorému sa pripojilo tisíc dobre vyzbrojených Čechov.

Biskup Ulrich priviedol do boja mestskú posádku, ráno 10. augusta celebroval pred vojskom svätú omšu, podal kráľovi aj kniežatám sv. eucharistiu a udelil všetkým bojovníkom požehnanie. Potom sa kráľ a biskup, držiac v ruke kríž, postavili pred šíky vojsk a povzbudzovali ich k dôvere v Boha a odvahe. Na rozľahlých poliach pri rieke Lech vypukla jedna z najväčších a najkrvavejších bitiek stredoveku. Húni boli úplne porazení. Tisíce ich bojovníkov pokryli bojisko alebo sa utopili v rozvodnenom prúde rieky. Zvyšky húnskej armády, ktoré zaútočili na Čechov, úplne zničil český kniežа Boleslav I. Odvtedy mala západná Európa od Húnov pokoj.

Víťazstvo pri Augsburgu 10. augusta 955 bolo draho vykúpené. Biskup Ulrich stratil brata i synovca, jeho poddaní prišli o majetky. Sám, hoci tiež utrpel veľké škody, pomáhal hojivo liečiť rany spôsobené nepriateľmi. Znovu vybudoval chrám sv. Afry,

ktorú osobitne uctieval, založil kláštor sv. Štefana a dbal na obnovu zničených svätýň na vidieku. Ľudí povzbudzoval k trpezlivosti, odovzdanosti do Božej vôle, k výstavbe zničených domov a obrábaniu spustošených polí.

Ako 80-ročný vykonal v roku 971 púť do Ríma. Po návrate navštívil v Ravenne cisára Ota I., ktorý ho prijal s úctou a radosťou. Tu požiadal, aby mohol správu biskupstva odovzdať svojmu príbuznému a pripraviť sa na smrť v kláštornom ústraní. Keď však cirkevný snem v Ingelheime túto žiadosť zamietol, Ulrich opäť prevzal vedenie diecézy, ktorú spravoval až do smrti. Boh ho vyznamenal zázrakmi, najmä uzdravovaním chorých svätým olejom, ktorý posväcoval na Zelený štvrtok.

Cítiac blížiacu sa smrť, nechal sa Ulrich 18. júna 973 odniesť do chrámu, kde sa zúčastnil na svätej omši a dlho sa modlil, ležiac s rozpaženými rukami na koberci pred oltárom. Potom prikázal komorníkovi priniesť všetok svoj majetok a rozdeliť ho medzi chudobných duchovných a niekoľkých priateľov. Nebolo toho veľa: dva plášte, niekoľko kusov odevu, stolné náradie a trocha peňazí. Na sviatok svätého Jána Krstiteľa slúžil svätý biskup svoju poslednú svätú omšu. Na sviatok svätých Petra a Pavla si obliekol rubáš a 4. júla dal podlahu svojej komnaty posypať popolom v tvare kríža, pokropiť ju svätenou vodou a ležiac na tejto podlahe odovzdal dušu Bohu. Svoju diecézu spravoval takmer 50 rokov a dožil sa 83 rokov.

Svoj hrob si ešte za života pripravil v chráme svätej Afry v Augsburgu, kde ho pochoval regensburský biskup svätý Wolfgang, ktorý predniesol aj pohrebnú reč. Veriaci začali Ulricha hneď po smrti uctievať ako svätca, a už po dvadsiatich rokoch ho Cirkev slávnostne vyhlásila za svätého. Jeho pohrebný chrám bol potom premenovaný podľa neho. V roku 1353 si Karol IV. vyžiadal z tohto chrámu niektoré Ulrichove relikvie a daroval ich pražskej katedrále, najmä jeho rameno a časť hlavy, ako aj časti biskupského rúcha, ktoré svätec nosil za svojho života.

Poučenie:

Pamiatka svätého Ulricha sa slávi 4. júla. Tento svätý biskup, keď sa mal rozhodnúť o svojej životnej ceste, prosil Boha o dar osvietenia a radil sa s múdrymi a cnostnými ľuďmi. Tak by mali postupovať všetci mladí ľudia pred rozhodnutím o svojom povolaní, vrátane žien. Je veľmi dôležité, aby človek pred voľbou životnej cesty starostlivo zvážil, či dokáže v tomto povolaní verne slúžiť Bohu a zaistiť si večnú spásu, a taktiež, či je schopný plniť všetky povinnosti a znášať ťažkosti, ktoré toto povolanie prináša. Na to by sa mal kresťan modliť za dar osvietenia a poradiť sa s múdrymi, skúsenými a cnostnými ľuďmi.

„*Synu, bez rady nič nečiň, a po výsledku nebudeš ľutovať.*“ (Sir 32, 24) „*V každom čase dobroreč Pánovi, svojmu Bohu, a pros ho, aby ti bol vodcom na cestách, aby sa ti vydarili všetky činy a zámery.*“ (Tob 4, 19)

II. Sv. Prokop, sázavský opát, patrón český (10. stor.)

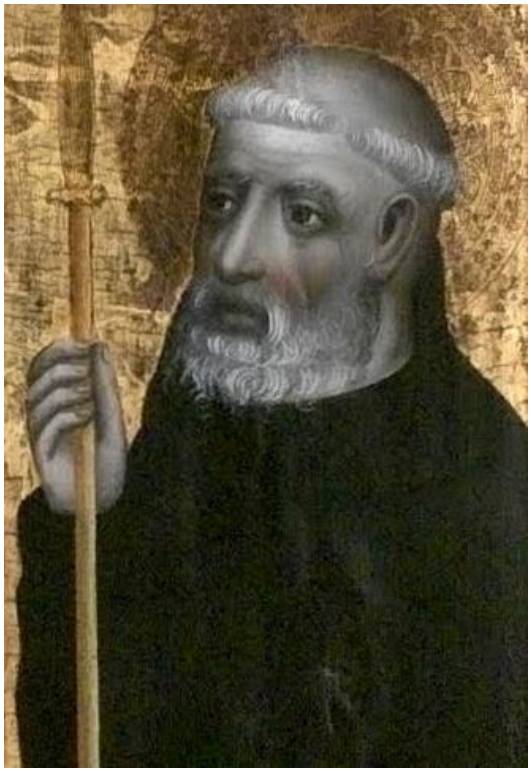

Katolíckemu Čechovi znie milo a sladko meno svätého Prokopa, ktorému patrí čestné miesto v zbore oslávených rodákov a dedičov z dávnych čias. Rodiskom tohto svätca bola dedina Chotouň pri Českom Brode, na území niekdajšieho kmeňa Zličanov. Meno *„Prokop“* je gréckeho pôvodu a znamená *„muža, ktorý napreduje v práci“.* Podľa starej tradície bol Prokopov otec počestný zeman alebo starý kmeť z Chotoune a so svojou manželkou žil bohabojne. Prokop sa im narodil niekedy za panovania kniežaťa Boleslava II., keď pražské biskupstvo spravoval sv. Vojtech (982–997).

Nie je známe, či svätec dostal svoje meno už pri krste od rodičov, alebo ho prijal neskôr, keď sa stal mníchom. Nábožní rodičia vychovávali svojho syna príkladne podľa kresťanských zásad, takže už v útlom veku začal dozrievať v bázni Božej. Strániac sa detských hier, mal zvláštnu záľubu v zbožnosti a svojím správaním robil rodičom radosť. Keďže nadaný chlapec prospieval vo všetkom, rodičia sa rozhodli zabezpečiť mu potrebné vzdelanie, aby mohol vstúpiť do duchovného stavu.

V Čechách toho času pôsobili kňazi dvojakého druhu: latinskí a slovanskí. Latinských duchovných bolo viac, pretože pražské biskupstvo bolo v roku 973 zriadené pápežom Jánom XIII. s podmienkou, že sa v ňom bude používať rímsko-latinský obrad. Napriek tomu sa na mnohých miestach vlasti zachovával slovanský obrad zavedený kedysi sv. Metodom. Práve slovanské duchovenstvo sa tešilo obľube českého ľudu, pretože bolo ľuďom bližšie zmýšľaním než latinskí kňazi a mnísi. Prokop sa preto rozhodol pripraviť na kňazstvo podľa slovanského spôsobu.

Rodičia ho vyslali na Vyšehrad, kde pri chráme sv. Klementa pôsobilo slovanské duchovenstvo, ktoré vyučovalo žiakov. Tu bol Prokop zverený významnému kňazovi, ktorý ho uvádzal do posvätných vied a učil ho konať to, čo je služobníkom Pána uložené. Snaživý mladík rýchlo napredoval nielen v učení, ale aj v bohumilých cnostiach, takže si získal úctu a lásku všetkých, ktorí ho poznali.

Prokop prijal kňazské svätenie asi na Morave, kde aj po zániku arcibiskupstva vo Velehrade býval biskup, ktorý svätil slovanské duchovenstvo. Morava patrila od roku 1008 pod vládu poľského kniežaťa Boleslava Chrabrého, ktorý, ako sa zdá, zabezpečil zemi slovanského biskupa, snažiac sa posilniť poriadky pozostávajúce z doby sv. Metoda, aby si naklonil srdcia Moravanov. Má sa teda za to, že Prokop odišiel na Moravu niekedy po roku 1003 a že tam bol časom vysvätený za kňaza. Z niektorých kronikárskych správ vyplýva, že Prokop bol v mladších rokoch ženatý. Sázavský kronikár, mních, spomína jeho syna Jimrama a uvádza, že svätec, zanechajúc klamný

svet a jeho márnosti, sa zriekol manželky z lásky ku Kristovi Ježišovi, majúc na mysli jeho slová z evanjelia podľa Matúša (19, 29).

Keď sa stal Prokop kňazom, vynikal bohumilou pokorou a sebazaprením do takej miery, že už vtedy ho považovali za mnícha. Nie je známe, či spočiatku na Morave pracoval v duchovnej správe; isté však je, že mu kňazská dôstojnosť a horlivosť nestačili, a tak zatúžil po mníšskom živote. Chcel tak dodržiavaním prísnych evanjeliových rád – reholnej chudoby, čistoty a poslušnosti – ľahšie pokračovať v kresťanskej dokonalosti. Akú reholu si kňaz Prokop vybral a v ktorom kláštore sa úplne zasvätil Bohu a riadil mníšskymi pravidlami, o tom nemáme dostatok informácií. Je však zrejmé, že sa podrobil reholnej disciplíne v kláštore, ktorý mu neskôr poslúžil ako vzor pri zakladaní Sázavského kláštora – konkrétne kláštora gréckoslovanského obradu. Takýto reholný dom však v tom čase v Čechách neexistoval. Oba mužské kláštory u nás – Břevnovský a Ostrovský – hostili benediktínov rímsko-latinského obradu. Prokop si preto musel hľadať kláštorné útočisko mimo Čiech. Pravdepodobne ho našiel v Uhorsku. Tam totiž aj po zániku Veľkomoravskej ríše a metropoly sv. Metoda zostávalo dostatok slovanských kňazov; tam sa udržiavali bohoslužobné poriadky zavedené svätými bratmi zo Solúna; tam bolo značné množstvo slovanských kláštorov rádu sv. Bazila. Známe sú najmä baziliánske kláštory v Uhorsku – na úpätí hory Zobor pri Nitre, na Vyšehrade nad Dunajom, v Starom Arade a v Čanade nad Marušou, ktoré boli v 11. storočí osídlené slovanskými mníchmi.

Keď Prokop prijal mníšske rúcho, definitívne sa rozlúčil so svetom a zdokonaľoval sa v kresťanskej múdrosti. Po dosiahnutí reholnej dokonalosti v kláštore zatúžil po pustovníckom živote, aby mohol ešte horlivejšie slúžiť Bohu a viac sa zapierať. V reholiach sv. Bazila aj sv. Benedikta bolo v tom čase zvykom, že kláštorní predstavení umožňovali zvlášť horlivým a osvedčeným mníchom odísť na samotu a žiť ako pustovníci. Pustatina bola odjakživa matkou posvätného pokoja a odlúčenia, a najväčší svätci boli vychovaní práve v pustatine.

Tak sa aj Prokopovi stala pustatina novou školou, v ktorej robil znamenité pokroky na úzkej ceste vedúcej do neba. Či Prokop pustovníčil najskôr v Uhorsku alebo na Morave a až neskôr, keď nastal vhodný čas, sa presťahoval do Čiech, sa nedá jednoznačne zistiť. Medzitým bola česká krajina zmietaná hroznými rozbrojmi a zmätkami, ktoré morálne ruinovali ľud, len nedávno upevnený v kresťanskej viere. Syn a nástupca Boleslava II., knieža Boleslav III. zvaný Ryšavec (999 – 1002), ohavný násilník, zúrivo útočil na vlastných bratov – staršieho Jaromíra nechal zmrzačiť a mladšiemu Oldřichovi pripravoval úklady na jeho odstránenie. Utláčal ľud a zapríčinil rozpad veľkej českej ríše. Česi sa proti nemu sprisahali a povolali na trón poľské knieža Vladivoja. Ten bol však tiež ničomník. Po jeho skorej smrti (1013) nastúpil na trón Jaromír, avšak poľský knieža Boleslav Chrabrý prinútil Čechov opäť prijať Ryšavca. Vtedy sa Česi vzbúrili proti Ryšavcovi, a na ich žiadosť ho Chrabrý zajal a vydal do rúk príbuzným, ktorí ho dali oslepiť. Potom sa Čiech i Moravy zmocnil samotný Boleslav Chrabrý, no už v roku 1004 bol s pomocou nemeckého kráľa Henricha II. z Čiech vypudený, a na trón opäť zasadol Jaromír. Toho však v roku

1012 z trónu zvrhol jeho vlastný brat Oldřich a uchvátiac vládu nad krajinou, dal ho neskôr pripraviť o zrak. V dôsledku týchto prevratov boli Čechy vinou domácich kniežat zavlečené do područí nemeckého dvora a Morava zostala v rokoch 1003–1029 v moci Poliakov.

Zdá sa, že práve tieto smutné udalosti značne prispeli k tomu, že sa Prokop rozhodol rozlúčiť so svetom a radšej prebýval vo vzdialenej cudzine na púšti, než aby zostal vo vlasti a musel sledovať, čo sa tam dialo. Domnievame sa, že svätý pustovník, zotrvávajúc v samote, sa horlivo modlil za svoj ťažko skúšaný národ a zároveň uvažoval, ako by mu mohol pomôcť. Pravdepodobne už vtedy pojal veľkú myšlienku – založiť v Čechách slovanský kláštor a uchovať v ňom dedičstvo sv. Metoda. Túto myšlienku však vtedy nebolo možné uskutočniť pre verejné udalosti v Čechách. V čase, keď domáce kniežatá slúžili nemeckému dvoru a neboli pevne zakorenení na svojich trónoch, pričom zanedbávali duchovné potreby svojej krajiny, nebola nádej na posilnenie a rozkvet zvyškov slovanského obradu v Čechách, po ktorom Prokop túžil. Až keď Oldřichov syn, knieža Břetislav, v roku 1029 násilne odňal Moravu Poliakom, vznikla nádej, že sa pomery v Čechách zlepšia, a Prokop sa po mnohých rokoch vrátil do vlasti. Na strednom toku rieky Sázavy sa tiahne utešené údolie obklopené horami pokrytými lesmi. Tu našiel Prokop, ďaleko od ľudských obydlí, vhodné útočisko, v ktorom, skrytý pred svetom, mohol pustovníčiť a s dôverou v Boha čakať na čas, keď bude môcť svoje zámery uskutočniť.

Sázavská krajina je dodnes pokojná a za Prokopových čias bola ešte oveľa tichšia, no nebola celkom opustená ani neznáma; neďaleko bývalého kláštora totiž jestvovali obce prastarého pôvodu, staršie než samotný kláštor. Svätý muž možno už od mladých rokov poznal toto odľahlé, zalesnené údolie, ktoré nebolo príliš vzdialené od Chotouni. Na vrchnom okraji pustej jaskyne alebo skalnej rozsadliny si z kolov a konárov postavil skromnú chyžu na bývanie. Okolo tejto pustovne začal rúbať stromy a obrábať pôdu, aby mu poskytovala to, čo je potrebné na zachovanie života. Čoskoro si na skale postavil drevenú svätyňu na počesť Panny Márie.

Na tejto púšti horlivo slúžil Bohu modlitbou a svätým rozjímaním, pričom si svoje telo podroboval kajúcimi skutkami. Bičoval sa, a jedol i pil len málo z toho, čo mu poskytovala neďaleká studnička. Susední ľudia si však čoskoro všimli pustovníka zo Sázavy. Občas prijímal okoloidúcich dedinčanov a hlásal im spásonosné pravdy svätej viery. Pravdepodobne v tom čase žili v Posázavsku roztrúsení aj iní slovanskí pustovníci, a kňaz Prokop im pravdepodobne poskytoval sviatosti. Dokonca ani so slovanskými mníchmi v Uhorsku neprestal udržiavať priateľské styky, hoci žil na Sázave.

Podľa Božej vôle nemal Prokop zostať dlho ukrytý na Sázavskej pustine, ale mal byť postavený *„na svietnik“,* aby svetlom svojich cností svietil zúboženej vlasti a pomáhal v českom národe šíriť a zveľaďovať Božie kráľovstvo. Asi v roku 1030 jedného dňa knieža Oldřich so svojou družinou vyrazil na lov do Sázavskej krajiny. Keď lovci prenikli hlbšie do lesa, knieža zostal sám a zbadal nádherného jeleňa. Prenasledoval ho na koni až k vrchnému okraju hlbokej rokliny, kde našiel skromnú chyžu a pri nej pustovníka odetého v mníšskom rúchu. Povesť túto udalosť opisuje podrobnejšie

takto: Prokop práve sekerou osekával dub pri svojej pustovni, keď ho dobehol prenasledovaný jeleň. Jeleň sa zrazu zastavil za Prokopom, padol na zem a obrátil hlavu ku kniežaťu, pričom zložil svoje nohy k nohám svätca. Pustovník sa narovnal a prekvapený lovec, zabudnúc na jeleňa, sa ho opýtal: *„Kto si, odkiaľ pochádzaš a prečo si sa rozhodol žiť na tejto pustatine?“* Svätý muž, prostý ako holubica, odpovedal pokorne: *„Som nehodný hriešnik, volám sa Prokop. Z lásky k Bohu som sa zriekol sveta a prebývam tu, slúžiac Bohu v samote mníšskej rehole, za odmenu nebeského kráľovstva. A ak to bude Božia vôľa, zostanem tu až do konca.“*

Tieto jednoduché slová hlboko zasiahli knieža, ktorého svedomie prebudili spomienky na hriechy, v ktorých žil. Knieža zdvihol ruky k nebu a keď pochopil, že Prokop je kňaz, zosadol z koňa, odložil svoj vrchný odev, pokorne sklonil hlavu a s veľkou úctou sa odporúčal do modlitieb svätého pustovníka. Podľa povesti knieža ihneď pocítil takú dôveru k Prokopovi, že sa mu s ľútosťou vyspovedal zo všetkých svojich hriechov a prosil ho o sviatostné rozhrešenie. Prokop jeho žiadosti vyhovel. Oldřichovo srdce sa naplnilo radosťou. Ďakoval Bohu aj spovedníkovi za jeho otcovské napomenutia. Potom spolu zostali dlhšie v spásonosnom rozhovore. Keďže bol horúci deň a knieža bol unavený lovom, požiadal o nápoj, aby si uhasil pálčivý smäd. Táto prosba dostala svätca do veľkých rozpakov, pretože nemal iný nápoj než pramenitú vodu. Nabral teda vodu do malej nádoby vyrobenej z dreva, požehnal ju krížom a podal kniežaťu. A hľa, požehnaním svätca chutila Oldřichovi voda lepšie ako najlahodnejšie víno. Knieža, ohromený, ďakoval Bohu a sľuboval Prokopovi, že sa odteraz vo všetkom bude riadiť jeho radami. Rozlúčil sa s ním a odcestoval do svojho sídla na Vltave. Prokop, získajúc si priazeň kniežaťa Oldřicha, sa ho usiloval presvedčiť výrečnými slovami o veľkej hodnote a užitočnosti slovanského cirkevného obradu a o možnosti zachovania a rozvíjania dedičstva sv. Metoda v českom národe. Knieža mu dovolil pokúsiť sa o zriadenie aspoň jedného miesta, kde by slovanskí duchovní mohli podľa dávnej cirkevnej výsady slúžiť Bohu v staroslovanskom jazyku.

Od toho dňa, keď sa Prokop stal kniežacím radcom, sa povesti o jeho cnostiach začali šíriť. Ľudia z blízkych aj vzdialenejších krajov prichádzali k nemu vo veľkom počte, prinášajúc dary a s pokorou sa odporúčali do jeho modlitieb. Svätý pustovník, plný lásky, prijímal všetkých prichádzajúcich ochotne. Svojimi slovami, ako blahodarným dažďom, osviežoval srdcia poslucháčov, vzdelával ich mysle s vrúcnou horlivosťou, potešoval zarmútených, napomínal a rozhrešoval kajúcnikov, pomáhal chorým k uzdraveniu a z prijatých darov sýtil hladných a chudobných. Slúžil im s takou dobrotou a láskavosťou, akoby zaobchádzal so samým Kristom.

K Prokopovi prichádzalo aj množstvo veriacich, ktorí túžili podľa jeho príkladu zrieknuť sa sveta a žiť s ním v pustatine. Tých prijímal dobrotivo a príkladne sa o nich staral. Takýmto spôsobom vzniklo na Sázave spoločenstvo pustovníkov, ktorí pod vedením svojho učiteľa Prokopa slúžili Bohu modlitbou a odriekaním a ľuďom konaním skutkov milosrdenstva, starajúc sa o chudobných, opustených a chorých. Knieža Oldřich sa staral o zabezpečenie tejto osady. Prokopovi daroval rieku Sázavu od Milobuze až po Zákolnicu spolu s lúkami a lesmi v okolí. Keď Prokopovo

pustovnícke spoločenstvo ukázalo svoje bohumilé pôsobenie a veľkú užitočnosť pre veriacich, tešiac sa aj priazni na kniežacom dvore, začal jeho zakladateľ uvažovať o premene tejto osady na kláštor. Svätý muž spočiatku žil ako pustovník na strmom svahu, kde však nebolo miesta pre kláštor. Preto si vyhľadal iné miesto v údolí pri rieke a okolo roku 1032 začal stavať príbytky pre mníchov a chrám zasvätený Spasiteľovi sveta, Panne Márii a svätému Jánovi Krstiteľovi, pričom sám navrhol podobu tejto svätyne.

Je ťažké vysvetliť, ako bolo možné, že v 11. storočí vznikol v Čechách, za podpory domácich kniežat i samotného pražského biskupa, kláštor s gréckoslovanským obradom. Niektorí autori sa snažia túto záhadu objasniť nasledovne: Po zániku metropoly svätého Metoda sa Čechy dostali pod nemecké biskupstvo v Regensburgu. Aj po založení samostatného pražského biskupstva zostala krajina cirkevne závislá na Nemecku, pričom pražskí biskupi podliehali metropolitom v Mohuči. Za týchto okolností dedičstvo svätého Metoda v Čechách často preberali cudzinci z Nemecka, a synovia kniežaťa Boleslava II. priviedli krajinu do úplného područia nemeckého dvora. Z tohto úpadku pozdvihol Čechy hrdinský syn a nástupca Oldřicha, knieža Břetislav I. (1034–1055). Už počas života svojho otca ukončil v roku 1029 nadvládu Poľska na Morave a opäť ju pripojil k Čechám. Keď prišiel na miesta, kde za čias svätého Cyrila a Metoda kresťanstvo tak nádejne rozkvitalo, a uvidel slávny Velehrad v ruinách a tamojšie Pánove chrámy opustené, spomenul si na moc a slávu zaniknutej ríše Svätopluka i metropoly svätého Metoda a bol dojatý až k slzám. V zbožnom nadšení sa rozhodol použiť celú vojnovú korisť na obnovu a znovuzriadenie týchto chrámov.

Po dobytí Moravy ožili v Čechách spomienky na Cyrila a Metoda, a odvážny Břetislav, po nastúpení na trón, začal uvažovať o založení mocnej slovanskej ríše, ktorej centrom by bola Praha. Samostatnosť tejto ríše mala byť v cirkevnom ohľade zabezpečená zriadením vlastného pražského arcibiskupstva, čím by sa Čechy vymanili z podriadenosti mohučskému arcibiskupovi. Tieto veľké plány boli jedným z hlavných dôvodov, prečo Břetislav po dobytí Poľska v roku 1039 preniesol telo svätého Vojtecha z hlavného mesta Hnezdna do Prahy. Tak ako relikvie tohto svätého biskupa a mučeníka boli v Hnezdne symbolom samostatnosti a slávy poľskej ríše za Boleslava Chrabrého, mali byť v Prahe posvätným národným pokladom plánovanej českej slovanskej ríše, ktorú Břetislav zamýšľal vytvoriť.

Na uskutočnenie svojho plánu potreboval Břetislav podporu duchovenstva. Avšak vtedajší pražský biskup Šebíř, hoci bol naklonený myšlienke zriadenia samostatného arcibiskupstva v Čechách a podporoval slovanské cirkevné zvyklosti, nemohol v tejto veci konať otvorene proti mohučskému metropolitovi, ktorý by nikdy nepovolil Čechom zavedenie novôt v cirkevnom usporiadaní. Za týchto okolností sa Břetislav rozhodol postupovať postupne a inou cestou. K tomu mu mal výrazne napomôcť slovanský kláštor v Sázave. Táto nová mníšska osada mala byť školou slovanského duchovenstva; odtiaľ mali cyrilo-metodské zvyklosti postupne preniknúť do celej slovanskej ríše, ktorú Břetislav plánoval založiť.

Mnísi boli vyňatí spod právomoci biskupov; nemal na nich právo ani metropolita, ani biskup, v ktorého diecéze sa usadili. Práve táto výsada prišla vhod kniežaťu Břetislavovi a stala sa pre biskupa Šebířa, priaznivca Sázavského kláštora, štítom, ktorým sa mohol úspešne brániť voči mohučskému metropolitovi. V tej dobe však bola malá nádej, že Apoštolská stolica povolí vykonávať bohoslužby v Sázave v slovanskom jazyku. Prechodne záležalo na dobrej vôli pražského biskupa a podpore kniežaťa Břetislava, aby mnísi v Sázave mohli pokojne zachovávať slovanské pravidlá a obrady. Česi sa pritom odvolávali na schválenie slovanského obradu pápežom Jánom VIII. v roku 880, pričom ignorovali zákaz slovanskej bohoslužby vydaný pápežom Jánom XIII. pri zakladaní pražského biskupstva.

Prví členovia kláštora v Sázave boli českí kňazi a pustovníci, milovníci cirkevných poriadkov svätých Cyrila a Metoda. Nová mníšska osada bola doplnená aj členmi slovanských kláštorov v Uhorsku, kde sa aj Prokop upevnil v reholnej disciplíne. Prokop stanovil bratom kláštorné pravidlá a bohoslužby podľa predpisov svätého Bazila, zakladateľa reholného života na Východe, a spojil ich s niektorými ustanoveniami z pravidiel svätého Benedikta. Historické pramene nazývajú Sázavskú reholnú osadu benediktínskym kláštorom a svätého Prokopa považujú za mnícha rádu svätého Benedikta. Z toho vyplýva, že zriadenie Sázavského kláštora už od začiatku smerovalo k západnému spôsobu kláštornej organizácie. Svätý Prokop je považovaný nielen za zakladateľa Sázavského kláštora, ale aj za tvorcu novej mníšskej rehole, ktorá bola prispôsobená osobitným pomerom a duchovným potrebám československého národa. Knieža Břetislav I. už na začiatku svojej vlády v roku 1035 potvrdil darovanie, ktoré jeho otec Oldřich urobil Prokopovi. Okrem toho vykúpil darované pozemky od dedičov, ktorí si na ne nárokovali, a pridal kláštoru nové pozemky.

Hoci Prokop od začiatku sám riadil všetko, čo sa v Sázave dialo na založenie a usporiadanie kláštora, až o niekoľko rokov neskôr sa dal presvedčiť, aby prijal titul opáta. Tým sa stal rovnocenným predstaveným kláštorov v Břevnove a na Ostrove. Keďže sa od mladosti vyhýbal všetkým hodnostiam a radšej bol posledným medzi najmenšími, z pokory odmietal opátsku hodnosť aj počas vlády kniežaťa Břetislava I. Až po mnohých presviedčaniach a keď pochopil, že jeho súhlas v tejto veci prospeje kláštoru, podvolil sa vôli kniežaťa a českých veľmožov a prijal na seba bremeno opátskeho úradu.

Podľa správ neskorších kronikárov bol nový kláštorný chrám v Sázave dokončený a vysvätený v roku 1035 biskupom Šebířom za prítomnosti kniežaťa Břetislava, ktorý počas tejto slávnosti sám položil na oltár nadačné listiny. Prokop, pevný v pokore a sebazapieraní, nezmenil svoju povahu ani po získaní opátskej hodnosti, ale ešte viac sa snažil vlastným príkladom viesť bratov k Pánovmu zákonu a dokonalosti kresťanského života. Bol vždy veselý a plný dobrotivosti, takže jeho podriadení cítili k nemu viac lásky než bázne. Dával im verejné aj súkromné napomenutia a poučenia, ktoré obohacoval príkladmi z dejín. Sám prvý vstával z tvrdého lôžka a zvolával bratov na cirkevné hodinky do chrámu. Pri svätých spevoch a modlitbách ich

podnecoval k nábožnosti svojím príkladom. Po bohoslužbách spolu s nimi pracoval na poli alebo v záhrade, na lúkach či v lese.

Bol svedomitým, štedrým a opatrným správcom kláštorného majetku. Živil sa len tým, čo vytvoril vlastnými rukami. Pokrm, ktorý konzumoval, aj odev, ktorým si prikrýval telo, boli výsledkom jeho vlastnej práce. Pri svojej veľkej skromnosti mu stále zostávalo dosť, aby sa o výťažky svojej práce mohol deliť s chudobnými. V Sázavskom kláštore fungovala od začiatku aj škola, pretože bolo nevyhnutné, aby sa v tomto jedinom českom rehoľnom dome s liturgiou v slovanskom jazyku vzdelávali budúci mnísi, ako aj aby českí mládenci túžiaci po vzdelaní mohli na základe svojho prirodzeného jazyka získať potrebné vedomosti. Učiteľom a vodcom mladých rehoľníkov i ostatných žiakov bol samotný opát Prokop.

Keďže sa už od mladosti výborne vyznal v slovanskom písomníctve a bol milovníkom bohoslužobných poriadkov Cyrila a Metoda, väčšinu kníh sám prepisoval a bratov učil prepisovať slovanské evanjeliá, žaltáre a všetky ostatné liturgické knihy. Pod jeho vedením sa v Sázavskom kláštore rozvíjali aj iné umenia, najmä spev, maliarstvo, sochárstvo a staviteľstvo. Takto v Sázave vznikla prvá česká umelecká škola a kláštor sa stal nielen plodnou škôlkou zbožnosti a bohabojnosti pre český národ, ale aj bohatým zdrojom vznešeného vzdelania. Kláštor Sázava sa čoskoro stal známym široko-ďaleko. Pokojné zákutia tohto miesta ožili neobyčajným ruchom.

Príkladná zbožnosť, s akou sa tam konali bohoslužby v slovanskom jazyku, vtelená pokora a ochota, s akou Prokop každému pomáhal v jeho potrebách, ako aj kázania, ktoré prednášal ľuďom, priťahovali veriacich z blízka i z ďaleka do tohto kláštora. Pusté brehy rieky Sázavy pripomínali krajinu pri Jordáne, kde Ján Krstiteľ hlásal pokánie, a tiež miesta, kam sa zástupy schádzali za Spasiteľom, aby počúvali Božie slovo. Prokop, ktorý vzdelával český ľud spásonosným učením Kristovým, usilovne ničil staré povery a pohanské zvyky, ktoré boli v ľuďoch stále zakorenené. Ochotne prijímal každého, kto sa podriadil jeho otcovskej starostlivosti a túžil podľa pravidiel rehole slúžiť Bohu. Keď kapacita kláštorných budov nestačila prílivu zbožných mládencov a mužov, svätý opát ich rozmiestnil do pustovníckych chyží v okolí kláštora. Opát Prokop bdel nad tým, aby v jeho kláštore panovala prísna rehoľná disciplína. Miloval bratov, ktorí mu boli zverení, no zároveň dbal na dodržiavanie pravidiel mníšskeho života, napomínal ich, karhal a spravodlivo trestal za priestupky. Kronikár zaznamenal príhodu, ktorá je toho dôkazom: Raz v prítomnosti zástupu veriacich slúžil rehoľný kňaz v kláštornom chráme spievanú svätú omšu. Posvätné spevy prednášal hlasom tak prenikavým a strojeným, že jeho snaha získať si pochvalu bola zjavná. Veriaci medzi sebou vraveli, že spieval krásne ako anjel. Prokop si však túto márnivosť všimol. Zvolal bratov na zhromaždenie a pokarhal márnomyseľného speváka slovami: *„Je mi to ľúto, milý brat, že hľadajúc chválu ľudí, pripravuješ sa o zásluhu z pokorného konania najsvätejšej obete a vystavuješ svoju dušu nebezpečenstvu. Poznáš naše pravidlo, že nikto nemá túžiť po ľudskej chvále. Spieval si vraj ako nejaký anjel. Za to teraz prijmi šľahy prútmi, aby ťa horkosť trestu uzdravila z baženia po chvále ľudí.“*

Nemáme presné správy o tom, že by svätý Prokop pôsobil osobne medzi českým ľudom mimo svoj kláštor, no nemožno o tom pochybovať. Podľa povesti bol svätec raz, keď kázal Božie slovo v Polabí, prepadnutý v lese pri Čelákoviciach zbojníkmi, ktorí ho bez milosti mučili. Ale Prokop, odpúšťajúc im, sa za nich modlil.

Sázavskí mnísi konali bohoslužby, najmä sväté omše, cirkevné hodinky, čítania, spevy a modlitby v staroslovanskom jazyku, pravdepodobne podľa gréckeho obradu, pričom používali cirkevné knihy písané hlaholikou. Okrem toho sv. Prokop zaviedol vo svojom kláštore aj niektoré pobožnosti podľa rímskeho obradu, ktoré východná grécka cirkev nepozná. Na Sázave sa najmä počas krížových dní konali pod Prokopovým vedením aj procesie s prosbami. Mnísi niesli kríže a spievali dojímavé prosby (litánie) k Bohu na príhovor svätých, zatiaľ čo ľud sa modlil, postil a kráčal za nimi. Kláštor sv. Prokopa udržiaval spojenie so slovanskými baziliánskymi kláštormi nielen v Uhorsku, ale aj v Rusku. O tom svedčí dar ostatkov tiel ruských kniežat a mučeníkov sv. Romana Borisa a sv. Davida Gleba, ktorý sa dostal k sázavským mníchom niekedy po roku 1071 z Ruska. Títo mučeníci boli práve v roku 1071 v Rusku vyhlásení za svätých a patrónov krajiny.

Sv. Prokop bol neobyčajný muž, miloval Boha i svojich blížnych, bol hrdinom asketického života a vynikajúcim vodcom duší na ceste kresťanskej dokonalosti, ktorý vedel nielen veľké skutky premyslieť, ale aj uskutočniť. Letopisy uvádzajú, že Boh skrze neho vykonal mnoho zázrakov. Istý Mena, ktorý býval v Sázavskom kraji na ľavom brehu rieky, sa chcel zúčastniť na prosebnej procesii v kláštore. Keď však prišiel k rieke, nenašiel tam ani prievozníka, ani loď, aby sa mohol dostať na opačný breh. Medzitým sa v kláštore práve začala pobožnosť. Mena na brehu rieky zbadal loď, ktorá bola priviazaná o kolík zapichnutý do zeme. Začal sa horlivo modliť: *„Bože, ty, ktorý pre zásluhy svojho vyvoleného Prokopa nám prejavuješ veľké dobrodenia a nimi napĺňaš naše srdcia dôverou vo svoju mocnú pomoc, na jeho príhovor urob, aby sa táto loď dostala sem a pomohla mi, aby som sa mohol včas zúčastniť na pobožnosti.“* Len čo to dopovedal, loď sa aj s kolíkom pohla a prudko zamierila k ľavému brehu rieky. Mena o tom neskôr vďačne informoval Prokopa, no svätec, odmietajúc poďakovanie, povedal: *„Nemysli si, že Pán to urobil pre mňa nehodného, ale tvoja zbožná dôvera spôsobila tento zázrak, ako sám Kristus prisľúbil: Ak budete mať vieru ako horčičné zrnko, nič nebude pre vás nemožné.“*

Ďalší druh zázrakov, ktoré sa pripisujú príhovoru sv. Prokopa, súvisel s uzdravovaním chorých. Jeho zásluhou mnohí náhle vyzdraveli. Jeho životopisec uvádza, že sa tak dialo často, no svätec podľa príkladu pokorného Spasiteľa zakazoval uzdraveným, aby o tom počas jeho života rozprávali. Napriek tomu sa zachovala správa o istej žene, ktorá dlhý čas trpela slepotou, až sa napokon obrátila na svätého opáta. Na jeho modlitbu a znamenie kríža opäť nadobudla zrak. Podľa ľudového podania sv. Prokop dokonca kriesil mŕtvych. Istý muž sa vraj utopil v rieke Sázave, keď sa prepravoval na bohoslužbu, a svätec sa modlil nad jeho mŕtvym telom, až mu vyprosil nový život.

Sv. Prokop je osobitne oslavovaný ako víťaz nad zlým duchom a diabolskými nástrahami. Podľa povesti v jaskyni, kde sa na Sázavskej pustatine usadil, prebývalo

tisíc démonov. Svätec s nimi bojoval bdením, modlitbami a pôstmi, až ich z jaskyne vyhnal znamením kríža. Iná povesť hovorí, že svätý opát spútal diabla reťazou, zapriahol ho do pluhu a poháňajúc ho znamením kríža vyoral brázdu na pravom brehu rieky, ktorá je dodnes známa ako *„Čertova brázda“.* Podnet k týmto povestiam dal predovšetkým prísny pustovnícky život svätého Prokopa. Peklo vedie boj proti cnosti, a čím usilovnejšie sa kresťan snaží uchrániť si dušu bez poškvrny hriechu, tým prudšie sú nájazdy zlého ducha, ktorý obchádza ako revúci lev, hľadajúc, koho by pohltil. Svätý Prokop nebol ani na pustatine ušetrený pokušení zlého ducha, ale odvážne mu odolával, upevnil sa v pokore, posilnil sa v cnostiach a týmto spôsobom premohol nepriateľa ľudstva. K tomu treba pripočítať, že svätec žil v dobe, keď sa v Čechách ešte udržiavali pohanské povery. Pre pohanských Čechov boli odľahlé miesta obývané zlými duchmi, démonmi, ktorých si predstavovali ako bytosti čiernej postavy, s krídlami a dlhými chvostmi, a verili, že spôsobujú zhubné choroby, rôzne nešťastia a prírodné pohromy.

Svätý Prokop obrábal pusté okolie kláštora, prijímal a ošetroval chorých, pomáhal nešťastným a povzbudzoval úbohých. Takže to, čo podľa domnienok ľudu spôsobovali démoni, bolo jeho rukou obrátené na dobré. Taktiež treba uviesť, že svätec, vedúc ľudí k poznaniu pravého Boha, sa nevyhýbal boju proti pohanským božstvám. Rozširujúc svetlo evanjelia v okolí kláštora navždy vyhnal pohanské povery i démonov zo Sázavskej krajiny. Podľa úmyslu kniežaťa Břetislava I. mal slovanský kláštor sv. Prokopa na Sázave zohrávať významnú úlohu v zamýšľanom obnovení cyrilo-metodskej cirkevnej tradície v Čechách. Avšak Břetislav bol už v roku 1041 donútený vzdať sa svojich veľkých plánov, keď nový nemecký kráľ Henrich III. vtrhol s vojskami do Čiech a prinútil ho k mieru. Vtedy knieža pochopil, že už pominuli časy, keď mohla vzniknúť a obstáť samostatná česká ríša a kedy slovanské obrady mohli opäť získať pevné miesto v krajine. Medzitým však pribúdali Sázavskému kláštoru odporcovia a opátovi kláštora boli spôsobované rôzne ťažkosti. Kým však Prokop žil, tieto nepriateľské snahy slovanský kláštor nepoškodzovali, pretože váženého opáta chránil a ctil si knieža Břetislav a taktiež jeho druhorodený syn Vratislav mal k tomuto svätcovi veľkú úctu.

Prokop spravoval Sázavský kláštor dvadsať rokov, až pocítil, že chvíľa jeho odchodu z tohto sveta sa blíži. Jeho ducha napĺňala starosť o budúcnosť kláštora, keď vnímal, ako málo je priateľov slovanských obradov, zvlášť medzi tými, ktorí rozhodovali o budúcich osudoch krajiny. Historik uvádza, že vnuknutím Ducha Svätého Prokop spoznal nielen čas svojej smrti, ale aj ťažké obdobie a utrpenia, ktorým budú musieť prejsť jeho duchovní synovia zo Sázavského kláštora. Dva dni pred svojou smrťou si zavolal dvoch mníchov – svojho schopného príbuzného Vitoša a zbožného syna Jimrama – a vyložil im, čo sa stane v nasledujúcich rokoch a ako majú pevne stáť a nestrácať odvahu v nešťastí. Povedal: *„Moji synovia, ktorých som vychoval ako sliepka kuriatka, vedzte, že nadišla chvíľa môjho skonania; tretí deň s Božou vôľou opustím tento telesný stan a zverujem vás Bohu. Oznamujem vám však, že po mojom odchode budete zmietaní prudkou búrkou a prenasledovaní morovou pohromou. Budete vyhnancami na šesť rokov v cudzej krajine a toto miesto bude rozhodnutím kniežaťa odovzdané do rúk cudzincov. Ale vy, moji najmilší synovia, nech vás to*

neodradí od viery. Posilňujte svojich bratov, úpenlivo chváľte Boha, v šťastí mu vzdávajte vďaky, v nešťastí k nemu vylievajte svoje prosby, v radosti mu buďte vďační a v smutných chvíľach hľadajte jeho pomoc. Nakoniec nájdete útechu v jeho nesmiernej dobrote. Po šiestich rokoch sa nad vaším vyhnanstvom zmiluje, obnoví stav pokoja a vašim protivníkom odplatí podľa ich zásluh, vás však privedie do prístavu útechy.“

Na druhý deň predstúpil pred svätca akýsi chorý človek, ktorému v kláštore poskytli na týždeň pohostinstvo. Chcel sa opátovi poďakovať a vrátiť sa domov. Svätý Prokop by mu rád poskytol dar na cestu, ale keďže už všetko rozdal a nemal nič, požiadal ho, aby zostal v kláštore ešte aspoň jeden deň, a potom si môže odniesť opátov plášť.

Svätec sa medzitým pripravoval na smrť, modlil sa za svojich duchovných synov a zveroval svoju dušu Bohu. Nadišiel tretí deň. Kým mnísi slúžili bohoslužby v chráme, chorý opát sa na svojom lôžku modlil kňazské hodinky. Na večer, uzatvárajúc svoje pobožnosti, pocítil prudký záchvat choroby. Zavolal k sebe bratov a keď plačúci prišli, posilňoval ich slovami útechy a napomínal ich k svornosti a stálosti v dobrom. Nato usnul svätou smrťou v Pánovi. Svätý Prokop dokončil svoj život v druhej polovici mesiaca marca roku 1053. Jeho odchodom zhaslo vzácne svetlo českého národa, odišiel úprimný vlastenec a verný ochranca dedičstva, ktoré slovanským potomkom zanechali svätí apoštoli.

Mnísi, ktorí stáli pri ctihodnom tele, si uvedomovali, že Prokopovým odchodom pribudol českému ľudu ďalší orodovník v nebi, ale zároveň boli plní žiaľu a nariekali: *„Komu nás, milovaný otče, zanechávaš? Komu nás po sebe poručíš? Osireli sme po tebe! Kým si bol medzi nami, žili sme v blahu a pokoji, teraz sme opustené siroty!“*

Keď sa pražský biskup Šebíř dozvedel o smrti slávneho Sázavského opáta, vydal sa na cestu do osirelého kláštora a 25. marca 1053 sa zúčastnil jeho slávneho pohrebu. Mnísi pochovali bezduché telo svojho otca v kláštornom chráme, ktorý bol postavený jeho zásluhou. Pri pohrebe sa udiali dva zázraky. Chorý muž, ktorému svätec odkázal svoj plášť, sa po jeho oblečení úplne uzdravil. V rovnakú chvíľu istý slepec, ktorý prosil Boha za navrátenie zraku pre zásluhy svätého Prokopa, náhle uzrel pred očami všetkých účastníkov pohrebu.

Ako nástupca svätého Prokopa na mieste opáta v Sázavskom kláštore bol zvolený jeho bratranec Vitoš, muž svätého života, ktorý sa o kláštor horlivo staral. Kým žil knieža Břetislav I., nikto si netrúfol kláštoru ubližovať. Avšak po jeho smrti v roku 1055, keď na trón nastúpil jeho syn Spytihněv II., nastali pre kláštor smutné časy. Nepriatelia opáta Vitoša a jeho bratov na kniežacom dvore rozširovali klebety, že údajne mnísi zo Sázavy pod rúškom slovanských obradov šíria kacírstvo a pokrytectvo. Tvrdili, že by bolo správne ich vypudiť. V roku 1057 bol opát Vitoš spolu so slovanskými mníchmi z kláštora svätého Prokopa vyhnaný. Vyhnanci si vzali svoje bohoslužobné knihy a uchýlili sa do Uhorska, kde našli útočisko v jednom z baziliánskych slovanských kláštorov.

Do Sázavského kláštora boli uvedení benediktíni latinského obradu, pravdepodobne z Břevnova. Knieža Spytihněv im dal opáta nemeckého pôvodu. Títo mnísi však čelili

ťažkým prekážkam, keďže okolitý ľud im kládol odpor. Podľa tradície sám svätý Prokop bránil kláštor pred novými mníchmi. Zjavil sa údajne opátovi trikrát počas noci v chráme a varoval ho, aby kláštor rýchlo opustil. Keď opát jeho varovania nebral vážne, zjavil sa svätec štvrtú noc a povedal: *„Prečo si neposlúchol moje varovania? Toto miesto som vyžiadal od Boha pre svojich duchovných synov, nie pre teba, ktorý si sem vošiel podvodom.“* A keď to dopovedal, začal ho biť berlou, ktorú držal v ruke. Opát už neváhal a oznámil túto udalosť kniežaťu. Ten síce zostal ohromený a váhal, ale slovanských mníchov z vyhnanstva neodvolal.

Po rýchlej smrti kniežaťa Spytihněva II. v roku 1061 prevzal vládu v Čechách jeho brat Vratislav II. Ten v roku 1063 povolal opáta Vitoša a jeho bratov z Uhorska a vrátil im Sázavský kláštor. Tak sa mníchom dostalo útechy predpovedanej svätým Prokopom po šesťročnom vyhnanstve. Knieža Vratislav II. sa staral o rozšírenie majetkov Sázavského kláštora a bol jeho mocným ochrancom. S jeho pomocou začal opát Vitoš zveľaďovať kláštor a pristaval k nemu kaplnku svätého Kríža, ktorú pražský biskup Jaromír posvätil v roku 1075.

Po Vitošovi spravoval kláštor nábožný opát Jimram. Za jeho pôsobenia knieža Vratislav II. považoval za prospešné uchádzať sa u pápežskej stolice o povolenie a schválenie slovanskej bohoslužby pre Čechy. V roku 1079 vyslal posolstvo do Ríma a žiadal pápeža Gregora VII., aby súhlasil so slúžením bohoslužieb v Čechách v slovanskom jazyku, keďže svätí mužovia prvej Cirkvi českého národa uprednostňovali slovanský obrad a ľud, ktorý si tento spôsob bohoslužieb obľúbil, túžil, aby ho potvrdil Apoštolský stolec. Avšak vtedajší pápež Gregor VII., ktorému veľmi záležalo na upevnení rímskeho obradového poriadku a jeho nadradenosti, odmietol žiadosť Vratislava a zakázal používanie slovanských obradov v Čechách. Po tomto zákaze si Vratislav netrúfal šíriť slovanský obrad v celej krajine, no aj naďalej ho chránil v Sázavskom kláštore, ktorému poskytoval pokoj a podporu aj pražský biskup Jaromír.

Po smrti opáta Jimrama si mnísi zvolili za opáta Božetecha, muža štedrého, učeného a výrečného. Božetech, oddaný umeniu, osobne vykonával maliarske a sochárske práce a svojimi dielami vzbudzoval obdiv súčasníkov. Vďaka jeho úsiliu bol kláštorný chrám v Sázave prakticky znovu postavený a v roku 1095 ho vysvätil pražský biskup Kosmas. Vratislav, ktorý sa v roku 1086 stal českým kráľom, naďalej prejavoval svoju priazeň Sázavskému kláštoru, čím sa opát Božetech stal takmer najvýznamnejším spomedzi všetkých českých opátov. Tento vzostup však viedol k pýche a napätiu medzi Božetechom a biskupom Kosmasom. Počas jednej slávnosti sa Božetech odvážil vziať korunu z oltára a vložiť ju kráľovi na hlavu, čo Kosmas považoval za zásah do práv biskupa. Preto žiadal, aby bol Božetech zbavený úradu, ale na príhovor šľachty súhlasil s miernejším trestom. Uložil mu, aby vyrezal drevený obraz Ukrižovaného v životnej veľkosti a odniesol ho na svojich pleciach do chrámu sv. Petra v Ríme. Božetech sa tomuto pokániu podrobil, čím si uzmieril biskupa Kosmasa. Keď však všetky nádeje na cirkevné schválenie slovanského obradu definitívne zanikli, ďalšie prežitie Sázavského kláštora záviselo len od priazne českých kniežat. Kráľ Vratislav I. zostal až do svojej smrti v roku 1092 štedrým

podporovateľom kláštora. Jeho syn a nástupca Břetislav II. však nemal k slovanskému obradu taký pozitívny vzťah ako jeho otec, no obrad chránil, pokiaľ v kláštore vládla disciplína.

Nespokojní mnísi však začali Božetechovi vyčítať jeho veľké výdavky na zveľadenie kláštora a vyvolali medzi bratmi sváry. Knieža Břetislav II. sa nakoniec rozhorčil a začiatkom roka 1097, uprostred zimy, nariadil vyhnanie Božetecha a svárlivých mníchov zo Sázavského kláštora. Do kláštora boli uvedení latinskí benediktíni z Břevnova. Tým bol umlčaný staroslovanský jazyk v Sázave navždy, a to hlavne kvôli nesvornosti mníchov. Český ľud však svätého Prokopa stále uctieval a naďalej putoval k jeho hrobu, kde sa na jeho príhovor diali mnohé zázraky. Benediktíni na Sázave si vážili pamiatku svätého opáta, starali sa o jeho hrob a podporovali úctu, ktorú mu ľud preukazoval. Dedičstvo svätého Prokopa nezaniklo v kláštore ani za čias benediktínov a medzi nimi bolo vždy mnoho miestnych mníchov, ktorí si jeho odkaz úprimne vážili. Mnísi starostlivo zaznamenávali všetky zázraky, ktoré sa pripisovali jeho príhovoru, a túžba po oficiálnom svätorečení Prokopa sa medzi ľuďmi stále zintenzívňovala. Možno práve pápežský vyslanec, kardinál Guido, ktorý v roku 1203 pobýval v Čechách, poradil, čo treba v tejto veci vykonať. Spísali svedectvá o Prokopovom živote a zázrakoch, ktoré sa udiali pri jeho hrobe. Sázavský opát Blažej, podporovaný pražským biskupom Danielom II., duchovenstvom a svetskými pánmi, sa potom vybral do Ríma, aby v pápežskej rade obhajoval žiadosť veriacich Čechov o cirkevné svätorečenie Prokopa.

Zdá sa, že jednanie opáta Blažeja v Ríme narážalo na určité prekážky, no nakoniec bolo predsa korunované úspechom. Kronikár rozpráva, že pápež Inocent III. dlho váhal vyhovieť žiadosti Sázavského opáta, a že opát už odchádzal z Ríma neúspešný, keď sa svätý Prokop zjavil pápežovi a pohrozil mu. Nato údajne pápež povolal Blažeja späť, nechal dôkladnejšie preskúmať svedectvá o Prokopovi a vyhlásil ho za svätého. Na počesť svätého Prokopa potom slúžil svätú omšu.

Podľa nariadenia pápeža Alexandra III. z roku 1170 nesmel byť nikto, hoci by sa jeho svätosť prejavovala mnohými zázrakmi, verejne uctievaný ako svätec bez súhlasu Apoštolskej stolice. Svätý Prokop sa tak stal prvým českým svätcom, ktorý bol vyhlásený za svätého na základe cirkevného vyšetrovania v Ríme. Slávnostné vyzdvihnutie telesných ostatkov svätého Prokopa a jeho vyhlásenie za svätého sa uskutočnilo v Sázavskom kláštore v nedeľu 4. júla 1204 za prítomnosti biskupa Daniela, rehoľného a svetského duchovenstva a veľkého množstva veriacich. Tento deň bol odvtedy zasvätený jeho pamiatke. Od tejto chvíle rástla nábožná úcta českého ľudu k svätému Prokopovi a dôvera v jeho príhovor. Česi ho vzývali spolu s ostatnými pozemskými patrónmi, najmä v ťažkých časoch. Jeho príhovoru sa pripisovalo aj slávne víťazstvo českého vojska kráľa Přemysla Otakara II. nad uhorským kráľom Belom IV. v bitke pri Kressenbrunne 12. júla 1260. Svätý Prokop bol vo všeobecnosti uctievaný ako patrón Českého kráľovstva a ochranca jeho cti, najmä v čase, keď národu hrozilo veľké nebezpečenstvo.

V 13. a 14. storočí bol kláštorný chrám v Sázave vďaka úsiliu mníchov veľkolepo prestavaný v gotickom slohu a hrob svätého Prokopa sa leskol nádherou

bohoslužieb. Mnoho veriacich putovalo na Sázavu, aby sa modlili pri hrobe svätého Prokopa, a jeho príhovor im často prinášal vzácne milosti. Medzi najväčších ctiteľov tohto českého svätca patril Otec vlasti Karol IV., ktorý sa inšpiroval jeho príkladom a v Prahe založil slovanský kláštor v Emauzoch na počesť slovanských apoštolov svätého Cyrila a Metoda, aby ich požehnaná činnosť zostala navždy pred očami Čechov. Bohužiaľ, počas husitských nepokojov postihla Sázavský kláštor krutá pohroma. V roku 1421 ho obsadili pražskí husiti a mníchov násilne vyhnali. V roku 1433 sa niektorí mnísi do spustošeného kláštora vrátili, no bez dostatočných prostriedkov, a tak len živorili a kláštor upadal, až kým hrob svätého Prokopa nezostal počas náboženských nepokojov úplne opustený. To viedlo k rozhodnutiu preniesť ostatky tohto svätca do Prahy, kde by katolícki Česi mali väčšiu možnosť vzdať mu úctu. Hrob svätého Prokopa na Sázave bol otvorený a jeho telo bolo 29. mája 1588 prevezené do Prahy. Arcibiskup Martin Medek prijal tento posvätný poklad vo veľkolepom sprievode, ktorého sa zúčastnil cisár Rudolf II. so svojím sprievodom, mnoho duchovných a zástupy veriacich. Ostatky svätca boli uložené v novom oltári uprostred presbytéria kostola Všetkých svätých na Pražskom hrade. Od tej chvíle opäť rástla úcta k svätému Prokopovi v celej vlasti. Po tridsaťročnej vojne, keď v Čechách opäť prekvitala katolícka viera, prišla aj pre Sázavský kláštor lepšia doba. Pražský arcibiskup Sobek vrátil do chrámu na Sázave ruku svätého Prokopa, ktorá bola predtým uložená vo svätovítskej katedrále v Prahe. V roku 1669 ju sám priniesol na Sázavu. Tým sa obnovila starobylá úcta k svätému Prokopovi a veriaci ľud opäť začal putovať na Sázavu. Mnohé obce v Čechách si začali na vlastnú päsť každoročne pripomínať pamiatku svätého Prokopa 4. júla slávnostnými bohoslužbami. České banícke spoločenstvá ho začali uctievať ako svojho patróna a roľníci ho prosili o príhovor za bohatú úrodu. Táto horlivá úcta katolíckeho ľudu podnietila pražského arcibiskupa Jána Breunera, aby sa postaral o to, že deň svätého Prokopa bude oslavovaný ako cirkevný sviatok aspoň doobeda v celej krajine.

V roku 1785 bol benediktínsky kláštor na Sázave zrušený a odvtedy tam zostala iba fara. Vtedy boli tiež zakázané púte na Sázavu a k hrobu svätého Prokopa na Pražskom hrade. Oltár svätcovho hrobu bol v roku 1768 presunutý do nedôstojného priestoru pod nízku bočnú emporu, kde sa nachádza dodnes. Možno raz budú ostatky svätého Prokopa umiestnené na dôstojnejšie miesto v dostavanom svätovítskom chráme.

Z pôvodného románskeho chrámu na Sázave, ktorý nechal prestavať opát Božetech, sa zachovala iba krypta pod kňazským chórom. Z nádhernej gotickej stavby chrámu, zničenej počas husitských búrok, zostali len arkády strednej lode na južnej strane, južná hlavná stena a priľahlá veža. Východná polovica niekdajšieho chrámu bola upravená v novšom slohu na trojloďovú svätyňu. Na oltári s relikviami sa tu uchováva kalich svätého Prokopa s nálevkou z borievkového dreva, ktorú vraj svätec vlastnoručne vyrobil. Podľa povesti dal svätý Prokop z tohto kalicha napiť kniežaťu Oldřichovi a voda sa premenila na víno. Nálevka je teraz umiestnená na striebornom, bohato pozlátenom podstavci a je opatrená striebornou puklicou. Prvá zmienka o tomto kalichu pochádza z 13. storočia, keď sa podľa tradície na Sázave uzdravil šialený človek po tom, čo sa z neho napil. Odvtedy je na Sázave zvykom podávať pútnikom po svätom prijímaní víno z tejto pamätnej nádoby. Ďalšou pamiatkou po

svätom Prokopovi na Sázave je drevená lyžica ozdobená striebrom. V chráme visí nad bočným oltárom svätého Prokopa starý obraz veľkých rozmerov, ktorý zobrazuje tohto svätca v opátskom rúchu, ako v pravej ruke drží na remeni diabla. V pozadí je na jednej strane svätec znázornený ako mních, ktorý orie pluhom so zapriahnutým diablom, poháňajúc ho krížom. Na druhej strane je svätý Prokop zobrazený ako víťaz nad zlými duchmi, ktorých vyhnal z okolia svojej pustovne. O tomto obraze sa traduje, že ho mnísi našli v troskách kláštora v roku 1638 a dali ho opraviť. Podľa tradície chceli mnísi po smrti svätého Prokopa zachovať jeho podobu verne na obraze, ktorý mal údajne namaľovať jeden z mníchov, keď svätý ležal mŕtvy v rakve. Povesť udržovaná v kláštore tvrdí, že tento obraz, nájdený roku 1638, je pôvodným dielom mnícha maliara z roku 1053. Aj keď obraz pochádza možno z neskoršieho obdobia, veriaci ľud si ho váži a pokladá ho za verný portrét svätca. V minulom storočí bol tento obraz uznaný cirkevným úradom v Prahe za milostivý.

V hlavnom chráme svätého Víta v Prahe sa už oddávna uchováva v úcte kus palice svätého Prokopa. Na Karlovom moste v Prahe stojí vedľa sochy svätého Vincenta Ferrerského významný pomník svätého Prokopa, ktorý zhotovil v roku 1712 sochár Ferdinand Brokoff. V blízkom okolí Prahy, v osade Jinonice, sa na skale v Dalejoch od roku 1711 vypína kostolík svätého Prokopa, podľa ktorého sa nazýva aj údolie pod skalou Svätoprokopským údolím. Pod touto svätyňou sa až do roku 1890 nachádzala rozsiahla jaskyňa. Stavba tohto kostolíka vznikla na základe nepravdivej povesti, že svätý Prokop, keď vstúpil do benediktínskeho kláštora v Břevnove, si vyžiadal od opáta povolenie žiť ako pustovník a našiel si útočisko v jaskyni pri Jinoniciach. Tam mal údajne prebývať, kým ho pastieri náhodou neobjavili a nepriamo nevypudili na odľahlejšie miesto – do samoty na Sázave.

Krásna, lesnatá kotlina Sázavská, kde svätý Prokop pustovníčil a zomrel, je oživená mnohými povesťami o jeho živote. Miesto, kde si zriadil pustovňu, nie je presne známe. Ľud nazýva kryptu pod kláštorným chrámom *„jaskyňou svätého Prokopa“* a hovorí, že svätec odtiaľ vyhnal tisíce diablov. Pravdepodobne však svätý Prokop zriadil svoju pustovňu na vrchnom okraji rozsadliny nazývanej *„Čertova brázda“,* asi štvrť hodiny cesty na východ od kláštora, na pravom brehu rieky. O hlbokej rokline sa hovorí, že ju vyoral svätý Prokop s diablom, ktorého zapriahol do pluhu a poháňal krížom.

Miesto, kde sa kniežа Oldřich stretol so svätým pustovníkom, sa podľa ľudu nachádza pri studničke Vosovka na ľavom brehu rieky, neďaleko mestečka Sázava. Od nepamäti je zvykom, že na sviatok svätého Prokopa, 4. júla, sa mnohí veriaci zhromažďujú pri studničke Vosovka. Po vykonaní pobožnosti sa v sprievode presúvajú na druhý breh rieky, aby sa zúčastnili na bohoslužbách v kláštore. Pri studničke Benediktíni postavili kúpeľný dom. Neďaleko stojí kaplnka svätého Prokopa, kde je zobrazené jeho stretnutie s Oldřichom. Nápis nad vchodom do kaplnky hlása, že sa to stalo práve na tomto mieste.

Na strmom ľavom brehu rieky, pol hodiny od kláštora, vyviera mohutný prameň nazývaný Rakovka. Hladkú skalu nad Rakovkou ľud označuje ako *„lôžko svätého Prokopa“.* Tam vraj svätec odpočíval, keď bol prácou na týchto miestach unavený. Aj

keď na Sázave už dávno utíchli nábožné spevy a modlitby mníchov, a dnešný farský chrám je len tieňom niekdajšej veľkolepej svätyne, pamiatka na tohto milého svätca je tu stále živá. Veriaci ľud z blízka aj z diaľky sem každoročne prichádza, najmä 4. júna, aby mu vzdali úctu a prosili ho o príhovor u Boha.

Chrámov zasvätených svätému Prokopovi je dnes v Čechách 78, na Morave ich je 14.

Poučenie:

Nasledujme príklad starých katolíckych Čechov a utiekajme sa pod ochranu svätého Prokopa, aby naďalej zostal verným strážcom dedičstva, ktoré nám zanechal – svätej viery a nášho slovanského jazyka. Snažme sa nasledovať jeho hrdinské čnosti, odriekanie, kajúcnosť, vrúcnu lásku k Bohu a účinnú, milosrdnú lásku k blížnym!

---

4. júla sa taktiež slávi pamiatka sv. Jukundiana, afrického mučeníka; sv. Lauriana, mučeníka a biskupa španielskeho; sv. Teodora, mučeníka v libyjskom Kyrene; sv. Flaviana, biskupa Antiochijského; sv. Eliáša, biskupa Jeruzalemského a ďalších.

5. JÚL

Sv. Cyril a Metod, apoštoli Slovanov (9. stor.)

Dobrotivý Boh vo svojej nevyspytateľnej múdrosti určil časy, kedy povolal jednotlivé národy za robotníkov na svojej vinici. Tak bol z Božej vôle povolaný aj český národ a iné slovanské kmene do vinice Kristovej, do svätej Cirkvi. Hospodin, zľutujúc sa nad našimi predkami, poslal v 9. storočí apoštolských vierozvestcov, aby v nich rozsvietili svetlo Kristovej pravdy a premenili ich na Boží ľud. Boli to svätí bratia Cyril a Metod, po Bohu naši najväčší dobrodinci, na ktorých všetci Slovania s vďačnosťou spomínajú a ich pamiatku uchovávajú v najväčšej úcte.

Vlasťou týchto svätých bratov bola úrodná Macedónia, ktorá sa rozprestiera na pobreží Egejského mora severne od Grécka. V severných oblastiach tejto krajiny stále žije obyvateľstvo hovoriace slovanskými jazykmi – čiastočne bulharským, čiastočne srbským. V pobrežných oblastiach žijú najmä Gréci, často zmiešaní so Slovanmi, a v

mestách väčšinou Turci. Hlavným mestom Macedónie bol a zostáva Solún (Thessaloniki), starobylé obchodné prístavné mesto, kde svätý Pavol na svojej druhej apoštolskej ceste hlásal Kristovo evanjelium a kam neskôr poslal svoje dva listy *„Solúnčanom“.* Slovania nazvali toto mesto Solúň. V 9. storočí bol Solúň hlavným trhoviskom macedónskych Slovanov. Jej obyvatelia boli z časti Gréci a z časti Slovania, pričom aj grécke obyvateľstvo ovládalo slovanský jazyk.

Kolískou svätých apoštolov Slovanov bol práve Solúň. Pochádzali zo vznešeného a bohatého rodu. Ich otec Lev, vysoký vojenský dôstojník, bol spravodlivý a zbožný muž, rovnako ako jeho manželka Mária, ktorá vynikala bohabojným životom. Manželia mali sedem synov, z ktorých Konštantín (neskôr nazývaný Cyril) sa narodil v roku 827. Metod bol jeho starším bratom. Obaja bratia dostali v otcovskom dome starostlivú kresťanskú výchovu. Vynikali múdrosťou a od detstva mali záľubu vo vzdelávaní. Zvlášť Konštantín, obdarený výnimočnou pamäťou a bystrým rozumom, sa už od útleho veku oddával Bohu ako duchovný orol, čo naznačovalo, že sa stane vyvolenou nádobou Ducha Svätého. Keď mal sedem rokov, vo sne sa mu zjavila skupina spanilých panien, ktoré predstavovali rôzne cnosti, a počul hlas: *„Vyber si!“* Po prebudení svoj sen vyrozprával rodičom a povedal, že si zvolil Sofiu (múdrosť), z čoho mali jeho otec aj matka veľkú radosť. Mladík skutočne vynikal vo vzdelaní nad všetkých svojich rovesníkov a čoskoro si uvedomil, že svoje srdce nemá pripútavať k veciam pozemským, ale usilovať sa o nehynúce duchovné hodnoty.

Ako iní mladí šľachtici, aj Konštantín sa spočiatku rád zabával lovom. Jedného dňa sa vybral s priateľmi na pole so svojím obľúbeným sokolom, aby chytali vtáky. Avšak vietor mu sokola odfúkol. Táto strata ho natoľko zarmútila, že dva dni pre žiaľ ani nejedol. Pochopil, aké nebezpečné je pre človeka pripútať sa celým srdcom k niektorému stvoreniu, a zamyslel sa: *„Taký je tento život: namiesto radosti prináša smútok. Od dnešného dňa sa vydám inou cestou a nebudem viac tráviť svoje dni v svetskom rozptýlení.“* Rozhodol sa zriecť všetkých svetských zábav a oddal sa výlučne modlitbe a štúdiu. Najväčšiu záľubu našiel v dielach slávneho cirkevného učiteľa svätého Gregora Naziánskeho, ktorého si zvolil za svoj vzor vo vzdelanosti aj zbožnosti. Na stenu svojej izby si nakreslil kríž a pod neho napísal modlitbu k tomuto svätcovi: *„Ó Gregor! Telesne si človek, ale duchovne mi pripadáš byť anjelom, pretože tvoje ústa ako serafín oslavujú Boha a osvecujú celý svet pravou vierou. Prijmi ma s láskou a vierou za svojho učeníka, keď pred tebou padám, a buď mi učiteľom aj osvietiteľom.“* Tak sa mladý Konštantín modlil, rozjímal a usilovne študoval, pripravujúc sa na svoje budúce poslanie. Po čase sa rozhliadal po múdrych mužoch, ktorí by ho mohli priviesť na vrchol vzdelanosti. Vtedy v Solúni žil istý cudzí učenec, ktorý však bol drsný a neprístupný. Konštantín ho dvakrát prosil na kolenách, aby ho prijal ako svojho žiaka, ale nevrlý učenec ho tvrdo odmietol. Konštantín sa preto obrátil s prosbou na Boha, aby jeho túžbu po vzdelaní uspokojil inou cestou. A jeho modlitba bola vyslyšaná. Okolo roku 839 ho rodičia poslali na cisársky dvor do hlavného mesta Konštantínopolu. Priviedol ho tam priaznivec jeho otca, dvorný hodnostár, aby sa stal spoločníkom syna vtedajšieho cisára Teofila (829–842), a spolu s ním sa vzdelával.

Tu mal mladý a mimoriadne nadaný Konštantín množstvo príležitostí na získanie všestranného vzdelania. Učil sa pod vedením renomovaných učencov, akými boli slávny mudrc Lev, neskorší biskup Solúne, a povestný Fotios. V Carihrade sa oboznámil so všetkými vtedajšími známymi vedami a za tri mesiace zvládol celú gramatiku. Následne čítal diela slávnych gréckych spisovateľov a zdokonaľoval sa v matematike, astronómii, geometrii, hudbe, rétorike a filozofii. Tak dosiahol vrchol vtedajšieho vzdelania, pričom vyrastal medzi mladíkmi zo vznešených rodín, ktorí sa v hlavnom meste pripravovali na najvyššie úradnícke posty ríše.

Na cisárskom dvore však v tej dobe panovali smutné pomery – morálna skaza a rozvrat mravov. Mnohí z Konštantínových spolužiakov podľahli tomuto rozkladu. No Konštantín, vedený Božou milosťou, zostal aj v takomto prostredí cnostným a zbožným mladíkom. Okrem svojej učenosti vynikal aj živou vierou, neporušenou čistotou srdca, pokorou a prívetivosťou, čím si vyslúžil prezývku *„Konštantín filozof“.* Pre svoje vlastnosti a vedomosti bol považovaný za ozdobu cisárskej školy a tešil sa všeobecnej úcte a láske.

Jedného dňa sa ho ríšsky kancelár Teoktistos opýtal: *„Filozof, rád by som vedel, čo je to filozofia?“* Konštantín odpovedal: *„Je to umenie, ktoré nás učí, ako správne chápať Božie veci, približovať sa k Bohu a rozumieť ľudským záležitostiam.“* Táto odpoveď kancelára ešte viac zaujala a prejavoval Konštantínovi častú priazeň a obdarúval ho rôznymi darmi.

Okolo roku 841 zomrel Konštantínov otec Lev. Napriek tejto strate Konštantín zostal v Konštantínopole, kde už od detstva ovládal grécky a slovanský jazyk. V hlavnom meste sa naučil aj ďalšie cudzie jazyky, k čomu mal v tejto svetovej metropole bohaté príležitosti.

O mladosti jeho staršieho brata Metoda nemáme podrobnejšie správy. Známe je, že aj on získal základné vzdelanie v otcovskom dome a podľa otcovho príkladu mal slúžiť cisárovi a vlasti vo svetských úradoch. V dospelosti bol ustanovený za správcu v oblastiach hornej Macedónie, v Strumskej oblasti, obývanej Slovanmi. V tomto úrade sa Metod prejavil ako láskavý dobrodinec a ochranca svojho ľudu, čím si získal všeobecnú úctu a lásku. Avšak svet plný nespravodlivosti a nerestí ho znechutil. Preto sa rozhodol vzdať sa svojho úradu a odísť na vrch Olymp, na hraniciach Macedónie a Solúnie, kde vstúpil do kláštora sv. Bazila. Tu sa oddal modlitbám, pokore, štúdiu Písma svätého a diel svätých Otcov. Metod bol pravdepodobne v tomto kláštore čoskoro vysvätený za kňaza.

Medzitým mladší Konštantín pokračoval v štúdiu a kariére. Jeho priaznivec kancelár Teoktistos mu chcel zaistiť štátny úrad a nájsť manželku, no Konštantín tieto plány odmietol so slovami, že chce zostať panicom pre kráľovstvo Božie a zasvätiť svoj život službe Kristovi. Na radu kancelára ho prijal konštantínopolský patriarcha Ignác do nižšieho duchovného stavu a ustanovil ho za správcu knižnice pri chráme svätej Sofie. Konštantín sa však cítil byť povolaný ku kňazstvu, a preto odišiel na istý čas do kláštora na morskom pobreží. Po šiestich mesiacoch, keď jeho pobyt v ústraní vyšiel najavo, vrátil sa na radu Teoktista do Konštantínopola a prijal úrad dvorného

učiteľa filozofie. Vo svojej úlohe učiteľa bol mimoriadne úspešný a jeho povesť sa šírila široko-ďaleko.

Okolo roku 850 bol Konštantín vysvätený za kňaza. V tom čase opäť pozdvihol hlavu bývalý konštantínopolský patriarcha Ján Grammatik, zatvrdilý nepriateľ mníchov a posvätných obrazov, ktorý bol po smrti cisára Teofila, prívrženca obrazoborcov, v roku 842 zosadený a vyhnaný pre svoje bludy.

Konštantín, hoci ešte nemal ani dvadsaťštyri rokov, viedol v Konštantínopole učenú polemiku s týmto kacírskym patriarchom o úcte k svätým obrazom a priviedol ho k mlčaniu. Čoskoro čelil ďalším náboženským sporom, predovšetkým s mohamedánskymi Saracénmi, ktorí, považujúc sa za potomkov Abrahámovho syna Izmaela, po jeho matke Hagar nazývali sami seba Agarénmi. V roku 851 vyzval saracénsky vládca v meste Melitene, Omar, na verejnú diskusiu o viere, predovšetkým o tajomstve najsvätejšej Trojice. Cisárovi Michalovi poslal odkaz: *„Ak dokážete jasne vysvetliť toto tajomstvo, pošlite k nám muža, ktorý by nás presvedčil a premohol.“* Pozvanie nebolo možné odmietnuť, inak by pyšní Saracéni tvrdili, že Gréci nedokážu obhájiť svoju vieru. Cisár preto zvolal najváženejších kňazov a učencov Konštantínopola, najmä Konštantína, a povedal mu: *„Počuješ, filozof, čo títo bezbožní Agaréni hovoria proti našej viere? Ty, ako služobník a učeník svätej Trojice, choď a postav sa im. Boh ti dá milosť a silu v slovách, aby si zvíťazil, ako Dávid premohol Goliáša.“*

Konštantín, ktorý už ovládal arabský jazyk, prijal toto čestné poslanie a s cisárskymi listami a dvoma spoločníkmi sa vydal na cestu. Po príchode do Melitene si všimol, že Agaréni pomaľovali dvere kresťanov obrazmi diablov. Keď sa s nimi stretol, posmešne sa ho opýtali, či rozumie, čo tieto obrazy znamenajú. Konštantín pokojne odpovedal: *„Keď vidím diablove znamenie zvonka na dverách, myslím si, že vo vnútri žijú kresťania. Ale kde toto znamenie zvonka na dverách nie je, tam zrejme prebývajú diabli vo vnútri.“* Touto vtipnou odpoveďou hneď odrazil ich prvý útok a zahanbil ich. V priebehu diskusie Saracéni najprv namietali, že medzi kresťanmi sú rozpory vo viere a že ich život nie je v súlade s kresťanskou vierou. Na to Konštantín odpovedal: *„Náš Boh je ako hlbina mora. Mnohí sa snažia preniknúť jeho podstatu, no iba tí, ktorí sú duchom silní, ho s jeho milosťou poznajú a šťastne sa preplavia cez pochybnosti k pravde. Tí, ktorí sú však slabého rozumu alebo sa plavia na poškodených lodiach zlej vôle, sa potopia. Vaša (mohamedánska) viera je ako úzky potok, ktorý každý môže pohodlne prekročiť. Mohamed vám neprikázal nič ťažké, ale dovolil vám oddávať sa hnevu a telesným žiadostiam. Kristus však povzniesol človeka od zeme k nebesiam, a preto od človeka vyžaduje veľa – sebaodriekanie a prekonávanie telesných vášní, aby sa približoval k anjelom.“*

Keď sa Agaréni opovážili rúhať a posmešne hovoriť o tajomstve najsvätejšej Trojice, Konštantín ich ostro zahriakol a toto tajomstvo im vysvetlil slovami samotného Mohameda, čím ich zaskočil a priviedol k mlčaniu. Nakoniec sa Saracéni chvastali svojou učenosťou, no Konštantín zahanbil ich pýchu dôvtipným podobenstvom: *„Jeden muž nabral z mora vodu a nosiac ju vo vaku sa chvastal, že nik iný takú vodu nemá. Prišiel však k nemu človek od mora a povedal mu: ‚Blázon, nehanbíš sa chváliť*

sa týmto smradľavým vakom? My máme celé more takej vody.‘ Tak isto sa aj vy Agaréni chválite proti nám Grékom. Veď od nás vyšli všetky vedy.“ Takto mudrc Konštantín premohol neveriacich Saracénov. Tí však zostali vo svojej viere a poverách zatvrdlí a zo zlomyseľnosti mu dali vypiť jed. Boh ho však zachránil a umožnil mu v zdraví sa vrátiť do Konštantínopolu.

V tom čase Konštantín vystúpil aj proti svojmu bývalému učiteľovi Fótiovi, ktorý hlásal, že človek má dve duše – jednu vyššiu a druhú nižšiu. Konštantín tento blud vyvrátil, čím ukončil ich priateľský vzťah. Krátko nato sa Konštantín vzdal rušného života v hlavnom meste a odišiel za hlasom svojho svedomia k bratovi Metodovi do kláštora na hore Olymp. Nebolo mu však dopriate dlho zotrvať v tomto pokojnom ústraní, pretože Božia prozreteľnosť ho povolala inde. V susedstve Grékov na severe mali v tom čase polodiví Chazari, uralsko-fínske etnikum, mocnú ríšu, ktorej boli podrobení aj Slovania z juhozápadných oblastí dnešného Ruska. Medzi Chazarmi bolo kresťanstvo čiastočne známe, ale ich obyvateľstvo rozdeľovali aj židia a mohamedáni, ktorí ich o kresťanskú vieru oberali. Kagan (chán), vládca Chazarov, zmätený tým, komu má dať za pravdu, vyslal poslov k byzantskému cisárovi Michalovi III. do Konštantínopola s prosbou, aby im poslal učeného muža, ktorý by jeho ľud poučil o kresťanskej viere a ochránil ich pred dotieravými židmi a Saracénmi.

Cisár vybral na túto misiu učeného Konštantína, ktorý bez váhania súhlasil. Opustil kláštor v Olympe a bez zbytočného odkladu sa vydal na apoštolskú cestu do Chazarska. Je pravdepodobné, že Konštantína na tejto ceste sprevádzal jeho verný brat Metod, hoci to nie je isté. Konštantín musel najskôr z Konštanínopola cestovať loďou Čiernym morom na Krymský polostrov do gréckeho prístavného mesta Cherson, sídla arcibiskupa a cisárskeho vládcu. V tomto obchodnom meste sa kvôli obchodu stretávali mnohí Židia, arabsky hovoriaci Saracéni, Chazari a Slovania, najmä Rusi. Konštantín sa tu zdržiaval dlhší čas, aby sa naučil chazarský jazyk, príbuzný turečtine, aj hebrejský jazyk, aby sa mohol púšťať do náboženských diskusií so Židmi. Jeden Samaritán, ktorý žil v tomto meste, učil Konštantína hebrejčinu a doniesol mu aj samaritánske knihy. Konštantín si tieto knihy od neho vyžiadal a začal ich študovať. S pomocou Božieho daru rozumu sa rýchlo naučil tieto knihy bezchybne čítať, čo Samaritána natoľko ohromilo, že uveril v Krista a prijal krst, rovnako ako aj jeho otec.

V Chersone Konštantín stretával aj slovanských Rusov a rozprával sa s nimi o kresťanskom náboženstve, pričom prispôsoboval svoje rodné slovanské nárečie ruskému jazyku. Tu mu boli odovzdané niektoré časti Svätého písma, najmä evanjeliá a žaltár, ktoré boli preložené do ruského jazyka a napísané akýmsi písmom. Konštantín sa po modlitbe k Bohu rýchlo naučil toto písmo a začal knihy v ňom napísané čítať a vykladať, čo mnohých ohromilo a priviedlo k chváleniu Boha.

Na Krymský polostrov preniklo kresťanstvo už dávno. Cisár Trajan sem poslal do vyhnanstva tretieho pápeža, svätého Klementa, ktorý tu našiel viac ako 2000 kresťanov odsúdených na ťažkú prácu v mramorových lomoch. Svätý Klement hlásal týmto nešťastníkom kresťanskú vieru a hrnuli sa k nemu aj mnohí pohania, uverili a

prijímali krst. To však nahnevalo pohanského cisára, a tak dal Klementa v roku 100 hodiť do mora s kotvou priviazanou okolo krku. Telo svätca našli kresťania, keď more ustúpilo, a pochovali ho na neďalekom ostrovčeku, kde neskôr postavili svätyňu. Počas búrlivých čias sťahovania národov bola svätyňa zničená a mesto Cherson upadlo. Keď mesto opäť povstalo z ruín, na tieto udalosti sa už zabudlo.

Konštantín vedel, že v Chersone sa nachádza hrob svätého Klementa, a dlhý čas ho márne hľadal, až kým nepočul, že telo svätca odpočíva na blízkom ostrovčeku. Vyžiadal si povolenie od vtedajšieho chersonského arcibiskupa Juraja a vybral sa na ostrov v sprievode duchovenstva a veriacich. Začali kopať a odhalili základy bývalej svätyne. V jej troskách Konštantín s Božou pomocou našiel ostatky svätého Klementa aj nástroj jeho mučeníckej smrti – kotvu. Šťastný niesol vzácne ostatky na vlastnej hlave na loď a dopravil ich do hlavného chrámu mesta, kde im kresťania vzdali patričnú úctu. Tento nález sa stal 30. decembra 861. Konštantín si následne vyžiadal od arcibiskupa ostatky, aby ich mohol nosiť so sebou na svojich cestách. Tento objav bol dielom Božej prozreteľnosti. Táto udalosť hlboko zasiahla Konštantínovo srdce a posilnila jeho úctu k nástupcovi svätého Petra, ako aj nasmerovala jeho budúcu apoštolskú dráhu do Ríma, kde svätý Klement za svojho života pôsobil a kde sídlil jeho nástupca – pápež.

Počas svojho pobytu v Chersone dostal Konštantín správu, že istý chazarský vojvoda nečakane obľahol neďaleké kresťanské mesto a zo všetkých síl sa ho snaží dobyť, čím obyvateľstvo mesta vystavil veľkému strachu. Konštantín sa ponáhľal do ohrozeného mesta a po vstupe do tábora chazarského vojvodu ho svojou dôstojnou postavou a výrečnosťou presvedčil, aby od obliehania upustil. Vojvoda navyše sľúbil, že prijme kresťanskú vieru.

Na ceste späť do Chersonu stretol Konštantín skupinu divokých nomádov, ktorí ho plánovali prepadnúť práve v čase, keď slúžil Bohu. Jeho sprievod sa veľmi preľakol, ale Konštantín dokončil bohoslužbu a dôverujúc v Boha začal spievať: *„Gospodi pomiluj.“* Následne oslovil skupinu v chazarskom jazyku. Nomádi sa okamžite upokojili a po vypočutí jeho poučných slov sa mu začali klaňať a prepustili jeho i jeho sprievod v pokoji.

Dostatočne pripravený opustil Konštantín Cherson a po Azovskom mori pokračoval loďou k brehom Chazarskej ríše. Táto ríša sa rozprestierala na východ k ústiu rieky Volgy vlievajúcej sa do Kaspického mora a na západ k Azovskému a Čiernemu moru. Na začiatku deviateho storočia si kočovní chazari podmanili aj Slovanov na brehoch riek Dnepra a Oky, takže ich ríša zahŕňala aj dvadsaťštyri gubernií dnešného európskeho Ruska. Sotva ku kaganovi došla správa, že kresťanskí vierozvestcovia vyslaní z Konštantínopola dorazili na chazarské územie, poslal im niekoľkých vážených mužov naproti a ponúkol im pohostinnosť. Jeden z týchto mužov sa ihneď pokúsil podrobiť múdrosť učeného Konštantína skúške a sebavedomo ho oslovil slovami: *„Vy kresťania čerpáte všetku svoju múdrosť z kníh, my však knihy nepotrebujeme a čerpáme múdrosť sami zo seba.“* Konštantín mu odpovedal: *„Ak stretneš nahého muža, ktorý ti tvrdí, že má veľa zlata a rúch, uveríš mu?“* Keď chazar

odvetil: *„Neuverím,“* Konštantín povedal: *„Nuž, tak hovorím i ja tebe,“* a niekoľkými ďalšími otázkami zahanbil jeho domnelú múdrosť.

Kagan privítal kresťanských vierozvestcov vo svojom sídle slávnostne a čestne a prijal dary, ktoré mu poslal cisár. Potom pozval Konštantína a jeho spoločníkov k svojmu stolu a nariadil, aby sa náboženské rozpravy a učené hádky so Židmi a Mohamedánmi konali pred ním. Prvý deň prebehla na kaganovom dvore hádka so Židmi. Sám kagan sa vierozvestcov pýtal na učenie o Najsvätejšej Trojici. Keď prítomní Židia začali bezočivo a rúhavo hovoriť o vtelení Syna Božieho, Ježiša Krista, Konštantín ich námietky dôkladne a rázne vyvrátil, pričom čerpal dôkazy z Mojžiša i prorokov, najmä Izaiáša a Daniela. Židom nezostalo iné, len so zahanbením mlčať. Na námietku, že vraj nie je možné, aby sa Boh vtelením stal človekom, odpovedal Konštantín takto: *„Nerozumní sú tí, ktorí hovoria, že Boh nemôže prebývať v tele človeka. Veď Hospodin sa vmestil do tŕňového kra, do oblaku a zjavil sa Mojžišovi i Jóbovi v búrke a dyme! A bolo potrebné, aby Boh sám prišiel k nám, ak mal byť človek spasený, lebo kto iný ako ten, kto ho stvoril, mohol človeka obnoviť? Lekár chce uzdraviť človeka masťou, neprikladá ju však na strom či kameň, ale na chorého človeka. Boh teda, chtiac spasiť človeka, musel prebývať v ňom.“* Po týchto slovách povedali kagan a jeho dvorania Konštantínovi: *„Boh ťa sem poslal, aby si nás poučil, a dostatočne si nás nasýtil medovou sladkosťou slov Písma svätého.“*

Na druhý deň Konštantín diskutoval s mohamedánskymi učencami, ktorí chválili Mohameda ako najväčšieho z prorokov a stavali ho nad Ježiša Krista. Konštantín však presvedčivými argumentmi dokázal, že Mohamed bol falošným prorokom a že jeho učenie vrhá človeka do priepasti hriechov, najmä zmyselnosti a ukrutnosti. Po týchto vývodoch povstal prvý kaganov náčelník a obrátil sa k zhromaždeným židovským i mohamedánskym učencov so slovami: *„Náš hosť s Božou pomocou porazil vašu židovskú pýchu a rovnako vyvrátil vašu mohamedánsku nadutosť. Len kresťanom dal Boh dokonalú vieru, a okrem nej nikto nedosiahne večný život. Nech je za to Bohu chvála na veky!“* Kagan, prítomní veľmoži i ľud hlučne vyjadrili svoj súhlas s týmto slávnym vyhlásením. Keď to Konštantín videl a počul, rozplakal sa od radosti a vyzval prítomných chazarov, aby prijali sviatosť krstu. Dvesto chazarských veľmožov sa dalo pokrstiť, a tak boli v tomto národe položené prvé základy kresťanskej viery. Sám kagan o tejto radostnej udalosti napísal cisárovi do Konštantínopola, vyjadriac mu vďaku, že jeho ľudu poslal takého výnimočného vierozvestcu.

Konštantín podnikal apoštolské cesty medzi chazarmi až po priesmyky Kaukazských hôr, kde hlásal Kristovo evanjelium, a ďalšiu prácu na tejto Pánovej vinici zveril svojim nástupcom. Chazarom zanechal niekoľkých svojich spoločníkov, aby pokračovali v úspešne začatom diele, a pripravoval sa na návrat do Konštantínopola. Kagan mu z vďačnosti ponúkol mnohé dary, on však zlato i striebro odmietol a žiadal si iba prepustenie zajatých Grékov, ktorí boli u Chazarov v otroctve. Kagan ochotne súhlasil, a tak sa 200 gréckych zajatcov dostalo na slobodu a spolu s Konštantínom a jeho družinou sa vrátili do vlasti.

Na ceste späť do Konštantínopola sa Konštantín ešte na určitý čas zdržal na Taurickom polostrove. Tam, pri meste Fula (dnešná Ruskofila), rástol starý dub

zrastený s čerešňou, pod ktorým tamojší pohania vykonávali modloslužobné obety, uctievajúc tento strom ako božstvo, o ktorom verili, že im prináša dážď a úrodu. Keď sa Konštantín o tom dopočul, vydal sa k modloslužobníkom, poučil ich o márnosti ich poverčivosti a nariadil, aby strom vyrúbali a spálili, čo oni aj skutočne vykonali. Prinášajúc ostatky sv. Klementa a ďakovný list od chazarského kagana sa Konštantín so svojou družinou vrátil do Konštantínopola.

Radosť z vynikajúceho výsledku jeho apoštolskej práce medzi chazarmi bola v Konštantínopole veľká. Konštantín sa zatiaľ usadil ako kňaz pri chráme sv. apoštolov v Konštantínopole, kde vzbudil všeobecný obdiv tým, že rozlúštil hebrejský a samaritánsky nápis na čaši zo vzácneho kameňa, údajne Šalamúnovo dielo, ktorá bola uložená v pokladnici chrámu sv. Sofie a ktorej nápis dovtedy nikto nevedel prečítať.

Konštantínov brat Metod bol v tom čase opátom Polychronského kláštora, kde žilo sedemdesiat mníchov. Bulhari si zachovali tradíciu, že solúnski svätí bratia osobne hlásali evanjelium ich predkom, a preto ich považujú za svojich apoštolov. Zo zachovaných písomných prameňov síce nevyplýva jednoznačný dôkaz o ich pôsobení v Bulharsku, ale je nepravdepodobné, že by títo horliví vierozvestovia nevenovali pozornosť tým Slovanom, ktorí boli najbližšie k ich rodnému mestu Solún i k hlavnému mestu Konštantínopolu a ktorých jazyk ovládali už z domova.

Medzitým v Konštantínopole nastala osudná zmena v cirkevných záležitostiach. Mladý cisár Michal III. (856–867) bol úplne pod vplyvom zhýralého strýka Bardasa, cisárskeho kancelára. Ten svojimi intrigami dosiahol zosadenie pravoverného konštantínopolského patriarchu sv. Ignáca v roku 857 a jeho vyhnanstvo. Na tento hanebný čin sa Bardas spojil s tajomníkom cisárskeho dvora, známym Fótiom, ktorý si jeho priazňou zabezpečil arcibiskupský stolec v Konštantínopole a nechal sa vysvätiť istým zosadeným biskupom v rozpore s cirkevnými zákonmi. Uchvatiteľ Fótius lichotil mladému cisárovi a mlčal o všetkých ohavnostiach prefíkaného kancelára. Pápež Mikuláš I. Fótia neuznával a verejne ho obviňoval z intríg, čo neuniklo pozornosti solúnskych bratov.

V tom čase vládol v Bulharsku mocný kráľ Boris (852–888), ktorého ríša zahŕňala časť dnešného Maďarska, sriemsku krajinu, Sedmohradsko, Valašsko, Moldavsko, oblasť srbskej Moravy, Albánsko, vlastné Bulharsko a značnú časť Macedónie. Boris zvažoval zavedenie kresťanskej viery vo svojej ríši, ale keďže bol v spore s Grékmi i Frankmi, dlho váhal, odkiaľ má privolať vierozvestov. Gréci sa ho snažili získať. Na jeho dvore bol zajatý istý mních Konštantín Kufaras, ktorého neskôr vymenila cisárovná Teodora za Borisovu sestru. Tá bola vychovaná a pokrstená v Konštantínopole a naliehala na brata, aby sa dal pokrstiť. Napriek tomu Boris váhal, až kým jeho krajinu nezasiahli hlad a mor. Vtedy k nemu zavítal mních Metod, a aby ho získal pre kresťanskú vieru, namaľoval mu živý obraz posledného súdu. Kráľa tento obraz veľmi vydesil. Keď mu Metod podrobne vysvetlil jeho význam, dotkla sa kráľa Božia milosť. Boris, túžiac uniknúť strašným trestom zatratených, požiadal Metoda, aby ho poučil o viere, čo sa aj stalo.

Boris, vedomý si odporu mnohých bulharských veľmožov voči kresťanstvu, odkladal svoj krst, hoci ho na to vyzývali rôzni kňazi, najmä latinský kňaz Pavol, a naliehal naňho aj sám cisár Michal III. Boris prijal krst z rúk konštantínopolského biskupa Jozefa až v roku 864, pričom dostal meno Michal. Po ňom nasledovalo mnoho bulharských veľmožov a odvtedy sa kresťanská viera v Bulharsku výrazne rozšírila. Podľa tradície bol tým maliarom, ktorý Borisa obrátil obrazom posledného súdu, slovanský apoštol sv. Metod. Preto býva tento svätec často zobrazovaný s tabuľou, na ktorej je vyobrazený posledný súd. Avšak novší historici, na základe historických prameňov dokazujú, že spomínaný mních maliar Metod bol odlišnou osobou od nášho slovanského vierozvestca Metoda. Napriek tomu ich závery nevylučujú možnosť pôsobenia sv. Metoda alebo oboch solúnskych bratov v Bulharsku.

Zdá sa, že výčiny Bardasa a Fótia v Carihrade boli jedným z dôvodov, prečo Konštantín, či už sám, alebo s bratom Metodom, ochotne prijal misiu u chazarov, aby sa vzdialil od pohoršlivých sporov v hlavnom meste. Keď sa však Konštantín vrátil z tejto apoštolskej cesty a zistil, že cirkevné pomery v Konštantínopole sa nezlepšili, zatúžil po Ríme, kam chcel priniesť nájdené ostatky sv. Klementa. Možno práve v tomto čase navštívil Bulharsko a aspoň na krátko tam hlásal kresťanskú vieru.

Medzitým Božia prozreteľnosť náhle povolala oboch solúnskych bratov na Veľkú Moravu. Prvé pokusy o šírenie kresťanstva medzi českými a susednými slovanskými kmeňmi prichádzali z Nemecka. Avšak spôsob, akým sa to dialo, nebol v súlade s duchom Kristovho evanjelia. Od roku 800, keď bol Karol Veľký korunovaný pápežom Levom III. za cisára, si nemeckí králi ako rímski cisári nárokovali právo na vládu nad celým kresťanským svetom. Každý, kto prijal krst od nemeckých misionárov, sa musel podriadiť cirkevnému zriadeniu Franskej ríše a uznať cisára za svojho pána.

Nemeckí králi tak využívali kresťanské náboženstvo ako prostriedok na šírenie svojho svetského panstva. Preto sa slovanské pohanské kmene dlho zdráhali prijať kresťanstvo od misionárov, ktorí boli zároveň vyslancami ich nepriateľských vládcov, a navyše neovládali jazyk tých, ku ktorým boli vyslaní. Pod zámienkou šírenia Kristovho evanjelia viedli nemeckí králi proti susedným národom kruté vojny, aby si ich podmanili. Sám Karol Veľký viedol takúto vojnu prostredníctvom svojho syna Karola proti Čechom, ale bez úspechu, až na to, že Česi súhlasili s platením ročného tribútu, aby sa zbavili tak mocného nepriateľa.

Počas vpádov Karlových vojsk do Čiech prichádzali aj franskí kňazi, ktorí sa snažili so svojimi vojenskými úspechmi zavádzať kresťanstvo, ale český ľud týmto cudzincom nedôveroval, a preto ich úsilie neprinieslo žiadne ovocie. Menší odpor kládli Frankom a ich misionárom Slovania v Panónii (západné Uhorsko). Keď Karol Veľký zaplavil Panóniu svojimi vojskami, nemeckí biskupi si bez súhlasu pápeža rozdelili túto krajinu tak, že dolná Panónia podliehala arcibiskupstvu v Salzburgu a horná Panónia patrila biskupstvu v Pasove.

Na Morave vládol v prvej polovici 9. storočia knieža Mojmír, obozretný a múdry muž, ktorý sa snažil spojiť blízke slovanské kmene do pevného celku, aby sa ubránili proti chamtivým Frankom. Mojmír sa zatiaľ neodvážil do otvoreného boja s Frankmi a

dočasne uznával ich zvrchovanosť, pričom im odvádzal tribút. Uvedomoval si však, že jeho ľud by určite zahynul, ak by aj naďalej tvrdohlavo odporoval kresťanstvu. Mojmír preto prijal krst z rúk pasovského biskupa Urolfa a staral sa o šírenie Kristovej viery na Morave. Odvtedy bola Morava považovaná za súčasť pasovského biskupstva.

Popri Mojmírovi vládol v tom čase na Slovensku nitriansky knieža Pribina, ktorý bol príbuzný Moravanov. Pribina sa oboznámil so salzburským arcibiskupom Adalramom (821–836), prijal od neho krst a vo svojom sídle v Nitre postavil chrám sv. Emeráma, ktorý tento arcibiskup vysvätil. Po rokoch však Mojmír s Pribinom začal vojnu, vyhnal ho a pripojil Nitriansko k Morave. Vyhnaný Pribina sa poddal pod zvrchovanosť kráľa Ľudovíta a v roku 848 dostal od neho do léna dolnú Panóniu, kde si pri Blatenskom jazere postavil hrad Blatno, v ktorom sa usadil. V kniežatstve Blatno sa o upevnenie kresťanskej viery starali kňazi zo Salzburgu. Slovanskí šľachtici podporovali ich úsilie a nasledovali príklad kniežaťa Pribinu i jeho syna Koceľa.

Zatiaľ sa kráľ Ľudovít snažil podrobiť si Slovanov v Čechách a na Morave, pričom ako prostriedok opäť využíval kresťanstvo. Na tento účel posielal do Čiech misionárov a lákal českých a moravských zemanov rôznymi sľubmi. Na Morave však nepochodil, pretože tam Mojmír pevne vládol a kresťanská viera sa už medzi ľudom čiastočne rozšírila. Je možné, že v tom čase preniklo kresťanstvo z Moravy aj do niektorých častí Čiech, ale Česi sa vo všeobecnosti zdráhali prijať kresťanstvo od Frankov, aby sa nemuseli podriadiť ich nadvláde. Len štrnásť českých veľmožov, žijúcich niekde na hraniciach s Bavorskom, sa v roku 845 odobralo na dvor kráľa Ľudovíta do Regensburgu, kde sa nechali pokrstiť aj so svojím sprievodom. Tento krok však urobili pravdepodobne zo svetských dôvodov, aby si tým zabezpečili podporu od nemeckého kráľa vo svojich sporných otázkach s českým zemským kniežaťom. Týmto činom uznali nemeckú nadvládu a súhlasili s tým, aby patrili pod regenburgské biskupstvo. Pokrstenie niekoľkých českých veľmožov z bavorských hraníc však nemalo na kresťanskú vieru v Čechách žiadny vplyv. Národ a český knieža naďalej zostávali v pohanstve. Svetskú motiváciu tohto pokrstenia potvrdili udalosti nasledujúceho roku 846. Vtedy podnikol kráľ Ľudovít vojenskú výpravu na Moravu proti kniežaťu Mojmírovi a zosadil ho, pretože ho považoval za nebezpečného. Na jeho miesto dosadil jeho synovca Rastislava. Potom Ľudovít vojensky napadol Čechy, ale tam bol porazený. Od tej doby prebiehala medzi Čechmi a Frankami vojna, ktorá trvala takmer tridsať rokov.

Knieža Rastislav sa stal čoskoro nebezpečným pre Frankov. Jeho snahy smerovali k tomu, aby zvrhol cudziu nadvládu a zabezpečil svojmu kniežatstvu úplnú nezávislosť. To viedlo kráľa Ľudovíta k ďalšej vojenskej výprave na Moravu v roku 855, ale opäť bol porazený. V dôsledku toho sa upevnili priateľské vzťahy medzi Moravanmi a Čechmi a Rastislavova moc rástla. Počas nasledujúcich vojen si Rastislav svoju moc upevňoval víťazstvami. Za údelné knieža Nitrianska dosadil svojho synovca Svätopluka a pripútal k sebe syna kniežaťa Pribinu, blatenského kniežaťa Koceľa. Tým bola založená a upevnená Veľkomoravská ríša.

Kým lakomí Frankovia neprestávali pod zámienkou šírenia kresťanstva vnucovať slovanským národom svoju nadvládu, panónski Slovania si kresťanskú vieru vážili, no zároveň túžili, aby boli vedení k viere mužmi nezištnými, na základe vlastného jazyka a svojich národných zvykov. Na Morave však kresťanstvo veľké pokroky nedosahovalo, pretože franskí duchovní, neovládajúci slovanský jazyk, si nedokázali získať dôveru ľudu. Viac sa starali o šírenie svetskej moci Frankov než o šírenie kresťanskej viery. Preto sa Moravania neraz stále držali pohanských zvykov a povier, pričom popri Kristovi uctievali aj modly.

Knieža Rastislav si vytýčil za cieľ spojiť susedné slovanské kraje do mocnej ríše a zabezpečiť jej nezávislosť na budúce časy. Aby to dosiahol, musel prerušiť všetky väzby s výbojnými nemeckými panovníkmi nielen politicky, ale aj cirkevne. Nemeckým vojakom sa šťastne bránil, a preto sa usiloval vyhnúť aj nemeckému krížu a urobiť svoju ríšu nezávislou od arcibiskupstva v Salzburgu a biskupstva v Pasove. Túžil, aby bol jeho národ obrátený ku Kristovi priamo cez Apoštolskú stolicu v Ríme a aby bol cirkevne podriadený bezprostredne jej. Toho však mohol dosiahnuť len tým, že by do krajiny povolal kňazov a učiteľov, ktorí by neboli Nemci, neboli spojení s Frankami, ovládali jazyk i zvyklosti slovanského ľudu.

Rastislav sa teda dohodol so svojím synovcom Svätoplukom, nitrianskym kniežaťom, a blatenským kniežaťom Koceľom, a tieto kniežatá vyslali súčasne poslov k pápežovi do Ríma a k cisárovi Michalovi III. do Konštantínopola, aby si od nich žiadali vierozvestov. Pápež neposlal nikoho, pravdepodobne preto, že chcel najprv podrobne preskúmať cirkevné pomery v Panónii a na Morave. V Konštantínopole však cisár Michal III. pochopil, aký úžitok by mu prinieslo, keby sa Veľkomoravská ríša pridala na jeho stranu. V tom čase mal Rastislav s cisárom Michalom III. dobré priateľské vzťahy, a preto sa mu so svojimi zámermi zdôveril, dúfajúc v jeho podporu proti rozpínavej moci Frankov. Poslovia kniežat Rastislava, Svätopluka a Koceľa odovzdali cisárovi v Konštantínopole toto posolstvo: *„Naši ľudia opustili pohanstvo a zachovávajú kresťanský zákon, ale nemáme učiteľa, ktorý by nám vysvetlil pravú kresťanskú vieru v našom jazyku, aby aj iné krajiny, vidiac to, nás nasledovali. Pošli nám teda takého učiteľa, lebo od vás vždy vychádza dobrý zákon na všetky strany.“* Cisár zvolal radu, povolal Konštantína a povedal mu: „*Vieme, filozof, že si unavený, ale je potrebné, aby si tam išiel, pretože nik iný ako ty to nedokáže vykonať. Vezmi teda so sebou svojho brata Metoda a choďte, pretože ste obaja Solúnčania, a všetci Solúnčania hovoria čistou slovančinou.“*

Konštantín rozpoznal v tejto žiadosti Boží hlas a podriadil sa cisárovej vôli, ale nechcel sa ujať tejto úlohy, pokým by nemal bohoslužobné knihy preložené do slovanského jazyka. Spýtal sa preto, či majú Moravania vlastné písmo. Keď dostal zápornú odpoveď, prejavil poľutovanie a poukázal na to, že kto by chcel vytvoriť takéto písmo, mohol by byť ľahko obvinený z kacírstva. Avšak cisár ho zbavil tejto obavy, hovoriac: *„Ak chceš, môže ti Boh na tvoju prosbu vnuknúť dobrú myšlienku na písmo vhodné pre Slovanov, pretože Boh zaiste dáva všetkým, ktorí ho prosia.“*

Potom sa Konštantín spolu s bratom Metodom a ďalšími pomocníkmi odobrali do chrámu a vyprosili si od Boha dar osvietenia, na základe čoho zostavil osobitné

písmo prispôsobené slovanskému jazyku. Niet pochýb o tom, že aspoň niektorí Slovania sa už pred sv. Konštantínom pokúšali písať po slovansky gréckym alebo latinským písmom, avšak nedokonale a chaoticky, pretože gréckej ani latinskej abecede chýbali znaky pre výlučne slovanské hlásky. Konštantín vytvoril svoje písmo na základe starobylých gréckych kurzívnych písmen zo 6. a 7. storočia a doplnil ich o znaky, ktoré boli vhodné na zápis osobitných slovanských zvukov. Toto písmo sa nazýva hlaholika. Hlaholikou sa neskôr písalo na Morave, v Panónii, v Čechách, v Ilýrii aj v Bulharsku. Keď koncom 9. storočia, žiaci sv. Metoda prešli do Bulharska, hlaholika si tam nezískala obľubu pre svoj neestetický vzhľad a bola nahradená novším gréckym písmom (uniciálkou), ktoré sa v tom čase používalo. Predpokladá sa, že túto zmenu dokončil slávny žiak sv. Metoda, velický biskup sv. Kliment, zakladateľ kláštora v Ochride († 916). Cyrilikou (cyrilika) je teda hlaholika, kým všeobecne známa cyrilika je grécke písmo z 9. storočia doplnené o slovanské znaky. Tento názor zastávajú viacerí historici.

Po vytvorení písma sa Konštantín pustil do prekladu bohoslužobných kníh do slovanského jazyka, vedomý si zo svojich misionárskych ciest u Chazarov, aké užitočné je pre kresťanského misionára, keď okrem ústneho vyučovania môže ľuďom ponúknuť aj náboženské texty v ich vlastnom jazyku. Prvé slová, ktoré novým písmom napísal, boli úvodné slová Evanjelia podľa sv. Jána: *„Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a Boh bol Slovo.“*

Cisár Michal, keď sa dozvedel, že Konštantín vytvoril písmo vhodné pre Slovanov a prekladá cirkevné knihy do ich jazyka, sa veľmi zaradoval a vypravil Konštantína aj jeho brata Metoda s početnými pomocníkmi na Moravu. Poskytol im dostatok zásob na cestu, dary a odporúčací list pre knieža Rastislava. Pre toto poslanie si obaja bratia nevyžiadali osobitné povolenie od konštantínopolského patriarchu, ani ho nepotrebovali, keďže kláštor Olymp, ku ktorému ako rehoľníci patrili, nepatril pod Konštantínopol, ale pod macedónsku diecézu, ktorá podliehala rímskemu patriarchátu.

Na jar roku 863 sa obaja solúnski bratia s pomocníkmi vydali na Moravu. Cesta ich viedla cez bulharské územie, kde panoval Boris. Krátko sa tam zastavili, ukázali mu slovanské písmo a rozprávali sa s ním o kresťanskej viere. Dlho sa tam však nezdržali a putovali ďalej cez Koceľovu zem a Svätoplukovo kniežatstvo, až kým v júni toho istého roku dorazili na Moravu. Počas cesty hlásali Slovanom evanjelium a nesúc ostatky sv. Klementa slúžili nad nimi nekrvavú obetu Nového zákona. Na mnohých miestach, kde takto pôsobili, boli na ich pamiatku postavené chrámy a kaplnky zasvätené sv. Klementovi.

Keď sa ľudia dozvedeli, že misionári nesú ostatky sv. Klementa a evanjelium preložené do slovanského jazyka, vychádzali im v ústrety a vítali ich s nábožnou úctou. Tak došli do hlavného mesta Veľkomoravskej ríše, Velehradu, kde ich Rastislav v sprievode ľudu privítal s radosťou ako Božích poslov. S Božou pomocou sa Konštantín a Metod pustili do práce v Pánovej vinici na Morave. Priviedli si zo svojej vlasti niekoľko slovanských pomocníkov, ktorých čoskoro doplnili schopnými mladíkmi z Moravy, aby ich vychovávali ako svojich spolupracovníkov. Tí potom

verne a horlivo pôsobili spolu s nimi na ich apoštolskom diele. Moravský ľud si nových misionárov veľmi obľúbil a prijal ich s úctou a láskou ako svojich duchovných otcov, vidiac, že neprišli ako vyslanci dobyvačnej a chamtivej cudziny, ale ako nezištní apoštoli hlásajúci Božie slovo zrozumiteľným jazykom. Ich jazyku, macedónsko-slovanskému nárečiu, Moravania dobre rozumeli.

Dovtedajšia činnosť duchovných z pasovskej diecézy na Morave bola nedostatočná. Kňazi nepoznali slovanský jazyk, neprihliadali na špecifické zvyklosti a poriadky v krajine a často mlčky prehliadali rôzne poverčivé a neporiadne správanie ľudu. Tak sa na Morave udržalo množstvo pohanských zvykov a stále tu žilo mnoho pohanov. Medzi iným sa uzatvárali manželstvá medzi blízkymi príbuznými a stále bolo rozšírené mnohoženstvo. Mnohí Moravania, ktorí boli pokrstení Frankmi, si uchovávali modly a klaňali sa im.

Konštantín a Metod, keď sa stretávali s kniežaťom, veľmožmi a ľudom, si najskôr podrobne osvojili vedomosti o pomeroch a potrebách krajiny a usilovali sa vykoreniť všetky zlozvyky odporujúce kresťanskej viere. Zakazovali uzatváranie manželstiev medzi príbuznými, zabraňovali neuváženému rozpúšťaniu riadne uzavretých manželstiev a dôrazne vystupovali proti obetovaniu modlám. Vďaka dôvere kniežaťa a ľudu pracovali s veľkým požehnaním. Neúnavne hlásali Božie slovo, učili mládež nielen náboženstvu, ale aj iným užitočným vedomostiam, rúbali modly, ničili stopy pohanských povier a viedli ľud k cnostnému, bohabojnému životu.

Takto apoštolovali na úrodných rovinách Hané, v povodí Moravy, Váhu i Hronu, pod Karpatmi a Tatrami. Až teraz sa Moravanom naplno otvorili brány do kráľovstva Kristovej pravdy a Božieho kráľovstva na zemi – katolíckej Cirkvi. Tma starého pohanstva úplne ustúpila a svetlo Kristovej viery sa mohutne rozlievalo po celej krajine. Podľa tradície svätý Cyril (Konštantín) rozboril modlu pohanského božstva Radegasta na hore Radhošť vo Valašsku a modlu Peruna na Špilberku pri Brne. V Osvetimanoch pri Kyjove založili svätí solúnski bratia kláštor pre svojich žiakov podľa pravidiel sv. Bazila, ktorý sa stal centrom vzdelávania nových horlivých moravských kňazov. Dodnes sa na tomto mieste zachovali stopy po starodávnej svätyni sv. Klimenta. Pamiatkou ich pôsobenia je kostol sv. Klimenta v Hornom Břečkove na Znojemsku a tiež chrám v Špičkách pri Kelči, ktorý bol podľa tradície postavený svätými bratmi. O mnohých studničkách na Morave sa hovorí, že tam udeľovali svätý krst. Medzi také patrí *„Cyrilov dol“* pri Velehrade, *„Svätá voda“* pri Stínave na Plumlovsku, podzemná kaplnka Cyrilka so studničkou v Podivíne, prameň nazývaný *„Apoštolská voda“* v Přibiciach blízko Hustopečov a studnička vo farnosti Dědice pri Vyškove.

Svätí bratia šírili na Morave úctu k sv. Petrovi a Pavlovi ako prejav svojej synovskej oddanosti Rímu a ako dôkaz proti svojim franským odporcom, že Morava patrí priamo pod právomoc pápežského stolca. Osobitne to robil sv. Metod po návrate z Ríma, kde bol vysvätený za biskupa. Podľa povesti vysvätil kostol sv. Petra v Brne a chrám sv. Petra a Pavla na Předhradí v Olomouci vznikol práve v jeho čase.

Ako kňazi a mnísi východnej gréckej cirkvi vykonávali na Morave všetky bohoslužby podľa gréckych obradov a v gréckom jazyku, na ktorý boli od mladosti zvyknutí. Vzhľadom na úspechy latinsko-nemeckých kňazov na Morave a nechuť ľudu k nim však premýšľali, aké cirkevné usporiadanie by bolo pre Moravu najvhodnejšie, a ako by najlepšie mohli upraviť bohoslužby pre slovanskú krajinu. Napokon ich napadlo, že by sa mohli pokúsiť zaviesť do bohoslužby slovanský jazyk. Aj keď si na to netrúfali bez súhlasu Apoštolského stolca, pripravovali všetko potrebné na túto zmenu. Začali už v Konštantínopole a na Morave pokračovali v prekladaní cirkevných kníh. Dokončili čítania zo svätého evanjelia a epištol pre sv. omšu, čítania zo Starého zákona (Parimejník), breviár (Časoslov), omšovú knihu (Služobník), obradovú knihu (Trebník) a spevník sv. Jána Damascénskeho (Oktoich). V tejto práci im pomáhali ich významní žiaci: Kliment, Naum, Angelár, Sáva a Gorazd. Prekladali z gréčtiny do macedónsko-slovanského jazyka (slovienčiny), ktorému rozumeli všetci Slovania, pričom zachytávali a preberali aj jazykové zvláštnosti používané v Panónii a na Morave.

So slovenskou diecézou nevstúpili slovanskí apoštoli do žiadneho zväzku a, prirodzene, od tamojšieho biskupa nepožadovali nijaké právomoci. Knieža Rastislav totiž práve preto, aby sa aj cirkevne oslobodil spod nemeckej nadvlády, vyhlásil svoju ríšu za misijné územie a požiadal priamo Rím a Konštantínopol o vierozvestcov, pričom obišiel pasovského biskupa aj salzburského arcibiskupa.

Pre bohoslužobný jazyk museli Konštantín a Metod zviesť mnohé boje. Franskí duchovní na Morave, keď sa dopočuli o slovanskom písme a preklade cirkevných kníh, ostro vystúpili proti obom bratom. V tom čase totiž panoval všeobecný názor, že pri bohoslužbách sa smú používať len tri jazyky: hebrejský, grécky a latinský, pretože týmito jazykmi bol napísaný nápis nad Kristom na kríži podľa Piláta. Aj v Ríme sa našli mnohí, ktorí zavrhovali slovanské cirkevné knihy so slovami: *„Nie je správne, aby nejaký iný národ mal svoje vlastné písmo okrem Židov, Grékov a Rimanov.“* Konštantín a Metod však dokázali vyvrátiť tieto námietky pomocou Svätého písma a dejín. Pápež ich podporil, zavrhol trojjazyčníkov a nazval ich Pilátovcami, pretože sa odvolávali na nápis Piláta na kríži. V tom čase stál na čele katolíckej Cirkvi významný pápež Mikuláš I. (859–867), ktorý musel zápasiť s mnohými nepriateľmi jednoty a disciplíny Cirkvi. Najväčším z nich bol Fótius, ktorý sa neoprávnene stal arcibiskupom v Konštantínopole a bol pôvodcom neskoršieho gréckeho rozkolu.

Aj v Taliansku a Nemecku však vystupovali odporcovia proti Apoštolskej stolici, najmä kolínsky a trevírsky arcibiskup, ktorí sa pod ochranou cisára Ľudovíta II. vzbúrili proti pápežovi. Pápež Mikuláš ich odpor zlomil a v napätých pomeroch medzi Rímom a Konštantínopolom podporil bulharský kráľ Boris rímsku Cirkev tým, že vyhnal z Bulharska gréckych duchovných a sám sa stal poddaným Apoštolskej stolice.

Keď sa pápež Mikuláš dozvedel z listu kniežaťa Rastislava o požehnanej činnosti slovanských apoštolov na Morave, pochopil, že ich misijné dielo, chránené mocnou Rastislavovou ríšou, by mohlo byť pre Apoštolskú stolicu veľkou oporou proti

nemeckým panovníkom a na nich závislých biskupov, ako aj proti rozkolníckym tendenciám Konštantínopolu. Pápež teda pozval oboch bratov do Ríma. Toto pozvanie prišlo práve včas, pretože Konštantín a Metod sa už nejaký čas pripravovali na cestu do Ríma, aby tam priniesli ostatky svätého Klimenta, vzdali úctu pápežovi, podali mu správu o svojej dovtedajšej činnosti a zároveň ho požiadali, aby schválil slovanský preklad Písma a vysvätil ich učeníkov.

Po troch rokoch a troch mesiacoch úspešného pôsobenia na Morave sa Konštantín a Metod v roku 867 vybrali na cestu do Ríma v sprievode mnohých žiakov, nesúc so sebou ostatky svätého Klimenta a slovanské cirkevné knihy. Cestou strávili približne päť mesiacov v Dolnej Panónii, v Koceľovom kniežatstve. Tento knieža prijal vierozvestcov s úctou a hostil ich na svojom dvore v Blatne (dnes Zalavár, Maďarsko). Koceľ bol horlivým kresťanom a podporoval snahy salzburských duchovných, ktorí v jeho krajine šírili kresťanstvo. Vianoce roku 865 slávil salzburský arcibiskup Adalvin na jeho hrade v Blatne. Avšak salzburskí duchovní, cudzí jazykom i zmýšľaním, sa nedokázali prispôsobiť pomerom a mentalite slovanského ľudu, medzi ktorým pôsobili. Bez rozvahy a pochopenia rýchlo rušili staroslovanské zvyky, pričom sa nestarali o vyučovanie ľudu v jeho rodnom jazyku.

Konštantín a Metod si naopak počínali úplne inak, a preto ich ľud s veľkou úctou a láskou prijímal. Knieža Koceľ bol uchvátený ich kázňami v slovanskom jazyku a poznal veľký rozdiel medzi nimi a franskými duchovnými. Zamiloval si slovanské cirkevné knihy, naučil sa slovanské písmo a nariadil približne päťdesiatim žiakom, aby sa ho tiež naučili.

Pod ochranou kniežaťa Koceľa mohli Konštantín a Metod slobodne a pokojne kázať Božie slovo na mnohých miestach v Dolnej Panónii bez odporu franských duchovných. V Dolnej Panónii žilo v tom čase prevažne slovanské obyvateľstvo, príbuzné alpským a krašským Slovincom, medzi ktorými bolo mnoho Moravanov a tiež osady nemeckého obyvateľstva, ktoré tam založili Frankovia.

Na jeseň roku 867 sa Konštantín a Metod rozlúčili s kniežaťom Koceľom, neprijmúc ponúkané dary a vyprosili si len slobodu pre zajatých cudzincov. Potom sa vydali na cestu ďalej, sprevádzaní päťdesiatimi novými učeníkmi, ktorých získali v Panónii. Ich cesta do Talianska viedla cez územie Slovincov, ktorým hlásali Božie slovo. Preto Slovinci právom uctievajú svätých bratov zo Solúna, ktorých apoštolské nohy kráčali ich zemou a ktorých ústa ohlasovali ich predkom spásu v Ježišovi Kristovi. Podľa tradície sú kostoly v slovinských krajoch zasvätené sv. Klimentovi ako pamiatka na slovanských apoštolov, ktorí na týchto miestach alebo prostredníctvom svojich učeníkov hlásali Božie slovo. Takéto kostoly sa nachádzajú v Kraňsku, v obciach ako Suchodol v dekanáte Kamnik, Bukovšica v dekanáte Loka, Tupahč v dekanáte Kranj, Rodine v dekanáte Radovljica, Mojstrana pri Savi pod Triglavom, Kale pri Horných Krkách a v sv. Klimente pri Selči.

Konštantín a Metod prešli cez Alpy a ocitli sa vo Furlánsku, kde žilo mnoho Slovincov. Podľa tradície tam kázali a slúžili omšu aj v obci Povoleto, na mieste, kde dnes stojí kostol sv. Klimenta. V Benátkach čelili polemike s latinským duchovenstvom. Títo

duchovní sa obrátili na Konštantína s otázkou: *„Ako si si mohol dovoliť vytvoriť Slovanom zvláštne písmo a preložiť cirkevné knihy do ich jazyka, keď to predtým neurobil žiadny apoštol, pápež, ani teológ, ako Gregor, Hieronym či Augustín? Vieme len o troch jazykoch, ktorými možno oslavovať Boha v knihách: hebrejskom, gréckom a latinskom.“* Konštantín im odpovedal: *„Či nepadajú Božie dažde rovnako na všetkých? Či slnko nesvieti na všetkých? A či všetci nedýchame ten istý vzduch? Ako môžete brániť všetkým národom to, čo povoľujete len trom, keď Boh miluje všetkých rovnako? Nehanbili by ste sa chcieť, aby všetky ostatné národy a jazyky zostali slepé a hluché? Alebo chcete rúhavo tvrdiť, že Boh je buď neschopný, alebo závistlivý? Poznáme mnoho národov, ktoré majú svoje písmo a vo svojom jazyku oslavujú Boha.“* Konštantín svoje tvrdenia podoprel dôkazmi z Písma a tým premohol svojich odporcov. Získal si tým v Taliansku povesť vynikajúceho rečníka.

Na ceste z Benátok do Ríma sa svätí bratia dozvedeli, že pápež Mikuláš I. práve zomrel (13. novembra 867). Jeho nástupcom sa 24. decembra stal Hadrián II. Svätí bratia pravdepodobne vyslali do Ríma svojich sprievodcov, aby oznámili pápežovi svoj príchod a to, že nesú ostatky sv. Klimenta. Pápež sa tejto správe veľmi potešil, najmä preto, že Fótius sa v Konštantínopole snažil odlúčiť grécku cirkev od Ríma. Svätí bratia, gréckeho pôvodu, týmto krokom osvedčili svoju vernosť rímskemu pápežovi.

V Ríme boli Konštantín a Metod prijatí s veľkými poctami. Pápež Hadrián II., informovaný o ostatkoch sv. Klimenta, im vyšiel v ústrety s procesiou kňazov a občanov so zapálenými sviecami. Na tejto ceste Boh oslávil sv. Klimenta zázrakmi: mnohí chorí boli zázračne uzdravení, medzi nimi jeden človek postihnutý mozgovou príhodou. Ostatky sv. Klimenta boli uložené v starobylom chráme zasvätenom jeho menu.

Podľa spôsobu misionárov predložili Konštantín a Metod v Ríme správu o svojej doterajšej činnosti. Aj keď spočiatku mohli niektorí pápežskí poradcovia chovať voči nim nedôveru, táto sa rýchlo rozptýlila, keď sa ukázali ich skutky a vernosť katolíckej Cirkvi. Prišli tiež ako vyslanci kniežat Rastislava, Svätopluka a Koceľa, ktorí prosili pápeža o zriadenie samostatného slovanského biskupstva a vysvätenie biskupov. Pápež Hadrián II., hoci uznal zložitosť tejto žiadosti, videl v tomto kroku veľký prínos pre Cirkev.

Konštantín a Metod predložili pápežovi svoje bohoslužobné knihy v slovanskom jazyku, žiadajúc o ich schválenie. Niet pochýb o tom, že rovnako ako v Benátkach, aj v Ríme sa pápežskí teológovia postavili proti zavedeniu slovanského jazyka do bohoslužby ako neslýchanej novoty. Svätí bratia museli preto aj tu obhajovať slovanský obrad. Poukazovali pritom na iné liturgie, ako arménsku a koptskú, na rýchlejší pokrok kresťanstva medzi slovanskými kmeňmi, ako aj na želanie slovanských kniežat a ich nezávislosť od Franskej ríše. Táto samostatnosť mala byť významnou oporou pápežskej stolice proti povýšenosti Frankov, keďže Slovania by boli v cirkevných záležitostiach podriadení priamo pápežovi.

Po dôkladnom zvážení pápež Hadrián II. napokon schválil slovanské obrady a posvätil bohoslužobné knihy preložené do slovanského jazyka. Keď prijal tieto knihy od bratov zo Solúna, položil ich ako obetu Bohu na oltár v chráme Panny Márie, ktorý nesie názov *„v jasličkách“.* Pápež požehnal Konštantína a Metoda, nazývajúc ich otcami, žiaducimi synmi, svojou radosťou, vencom viery a korunou slávy a krásy svätej Cirkvi.

Ihneď nato jeden z bratov slúžil svätú omšu v slovanskom jazyku vo veľkolepom chráme sv. Petra za prítomnosti pápeža, biskupov a rímskych kňazov. Na pápežov príkaz vysvätili rímski biskupi Formosus a Gauderik slovanských učeníkov, pričom traja boli vysvätení za kňazov a dvaja za lektorov. Boli to učeníci svätých bratov – Bulhari Kliment, Naum, Angelár a Sáva a Moravan Gorazd. Na druhý deň sa konali bohoslužby v slovanskom jazyku v chráme sv. Petronely a tretí deň v chráme sv. Ondreja. V noci sa svätí bratia spolu so svojimi učeníkmi zišli v chráme sv. Pavla apoštola za mestom, kde na jeho hrobe spievali cirkevné hodinky. Na úsvite tam opäť slávili slovanskú svätú omšu za účasti biskupa Arsenia a pápežského knihovníka Anastázia, ďakujúc Pánovi za nesmiernu milosť, ktorú Slovanom preukázala Apoštolská stolica.

Podľa želania kniežaťa Rastislava mali byť Konštantín a Metod v Ríme vysvätení na biskupov. Predtým však vyznali svoju pravovernosť katolíckej viery, najmä v otázke učenia o vychádzaní Ducha Svätého z Otca i zo Syna, čím sa postavili proti Fótiovi, ktorý tento článok viery popieral. Obaja bratia sa zaviazali Apoštolskej stolici sľubom poslušnosti. Dňa 6. januára 869 boli nepochybne pápežom vysvätení za biskupov, a to ako misionárski biskupi s právom svätiť svojich učeníkov na kňazov.

Svätí bratia zostali ešte v Ríme, pravdepodobne preto, že na pápežskej rade prebiehali porady o tom, aké právomoci im majú byť pridelené. Počas tohto obdobia významní Rimania navštevovali bratov, aby sa ich vypytovali na rôzne záležitosti, najmä na slovanskú bohoslužbu, a prijímali ich vysvetlenia.

Krátko po svojej biskupskej vysviacke Konštantín ochorel. Uvedomujúc si, že jeho dni sú zrátané, vzdal sa všetkých ďalších pozemských aktivít. Uchýlil sa do benediktínskeho kláštora pri chráme sv. Klimenta v Ríme, kde prijal rehoľné rúcho. So súhlasom pápeža si namiesto svojho pôvodného mena zvolil meno Cyril, na počesť dvoch veľkých svätcov – Cyrila Alexandrijského a Cyrila Jeruzalemského.

Svätý mudrc, hoci nepotreboval v chorobe utešenie od ľudí, keďže hojne čerpal silu a útechu od Pána, radoval sa z prítomnosti svojich verných. Počas svojho života horlil za rozkvet Božieho kráľovstva medzi národmi a naplnený otcovskou láskou k Slovanom na nich myslel aj na svojom smrteľnom lôžku. Na štyridsiaty deň po vstupe do kláštora pocítil, že sa blíži jeho posledná hodina. Pozdvihol ruky k Bohu a v slzách sa modlil za verné stádo, ku ktorému bol poslaný, na rozmnoženie a zveľadenie Cirkvi a za upevnenie veriacich v jednomyseľnosti a pravej viere, hovoriac: *„Hospodine, Bože môj, vypočuj moju modlitbu a zachráň svoje verné stádo, ku ktorému si mňa, nehodného a neschopného svojho služobníka, ustanovil. Zbav ich všetkej bezbožnej a pohanskej zloby i všetkého mnohovravného a rúhavého*

kacírstva. Veľmi rozmnož svoju Cirkev, zhromaždi všetkých v jednomyseľnosti a stvor ľudí vzácnych, jednotne zmýšľajúcich o tvojej pravej viere. Vdýchni do ich sŕdc slová svojho učenia. Keď si nás, nehodných, prijal za hlásateľov evanjelia Krista svojho, odovzdávam ti všetkých, ktorých sme získali pre pravdu. Opatruj ich svojou mocnou pravicou a pokrývaj ich svojimi krídlami, aby všetci chválili a oslavovali tvoje meno.“ Prijal sväté sviatosti, bozkával svojich žiakov a chválil Boha slovami: *„Požehnaný buď Hospodin, ktorý nás nevydal do zajatia; osídlo bolo strhnuté a my sme boli oslobodení.“* Potom objal svojho brata Metoda a uvedomujúc si jeho túžbu po kláštornom ústraní, prosil ho, aby neopúšťal dielo započaté u Slovanov, hovoriac dojímavým hlasom: *„Hľa, brat môj, doteraz sme boli obaja zapriahnutí do jedného pluhu a spolu sme ťahali. Teraz padám na zem, končiac svoj deň. Viem, že veľmi miluješ horu (kláštor v Olympe), ale neopusť učenie, ktoré si na Morave započal. Zostaň pri tomto dobrom ľude a vyučuj ho pravde Božej.“* Takto sa rozlúčil so všetkými a odovzdal svoju dušu Pánovi v náručí svojho brata Metoda. Zomrel svätou smrťou vo veku 42 rokov, 14. februára 869.

Svätý Kliment, učeník sv. Cyrila, o jeho smrti napísal: *„Zomrel pokojne v Pánovi a pripojil sa životom i vierou k svätým otcom. Dovŕšil dielo hodné všetkých a stal sa anjelom medzi anjelmi, apoštolom medzi apoštolmi, prorokom medzi prorokmi a spoluúčastníkom Božej slávy so všetkými svätými.“*

Smrťou sv. Cyrila stratila katolícka Cirkev učeného a skúseného kňaza a biskupa, ktorý bol nenahraditeľným sprostredkovateľom medzi Slovanmi a pápežskou stolicou. Slovania stratili apoštola a výrečného ochrancu. V Ríme zavládol veľký smútok nad touto stratou. Sám pápež nariadil všetkým Rimanom a Grékom, ktorí žili v Ríme, aby sa zišli so sviecami a so spevom odprevadili telo zosnulého biskupa na poslednej ceste, usporiadajúc mu slávnostný pohreb, aký sa bežne pripravoval iba pre pápežov. Po vykonaní pohrebných obradov a príprave na uloženie tela do hrobu, Metod prosil pápeža: *„Naša matka nás pri odchode na Moravu zaprisahala, aby ten, ktorý prežije druhého, nezanechal jeho telo v cudzine, ale aby ho preniesol do kláštora (na Olymp), kde sme predtým žili, a tam ho pochoval.“*

Pápež súhlasil a nariadil, aby bolo telo uložené do rakvy a uchovávané sedem dní pred odchodom. Avšak rímski biskupi, duchovenstvo i veriaci namietali, hovoriac: *„Prešiel mnohé krajiny, no Boh ho priviedol sem a odtiaľ si vzal jeho dušu do svojho kráľovstva. Preto sa patrí, aby bol muž takého významu pochovaný v tomto preslávnom meste.“*Pápež chcel Cyrila pochovať vo svojom vlastnom hrobe v chráme sv. Petra na znak úcty k jeho svätému životu a láske k apoštolskej stolici. Nakoniec však na prosbu Metoda súhlasil, aby bolo jeho telo pochované v chráme sv. Klimenta, vedľa ostatkov sv. Klimenta, ktoré svätý vierozvest našiel a priniesol do Ríma.

A tak sa stalo, že telo sv. Cyrila bolo slávnostne uložené na pravej strane oltára v chráme sv. Klimenta s poctou, aká sa vzdáva len svätým. Boh čoskoro oslávil jeho hrob zázrakmi, čo Rimanov podnietilo ctiť si Cyrila ako svätca. Nad jeho hrobom namaľovali jeho obraz, pred ktorým dňom i nocou vzdávali chválu Bohu.

Keď sa knieža Koceľ dopočul o smrti sv. Cyrila, poslal v roku 869 posolstvo k pápežskému dvoru so žiadosťou, aby bol Metod ustanovený za vrchného pastiera Panónskych Slovanov. Koceľ pravdepodobne nemal v úmysle odtrhnúť sa zo zväzku a priateľstva so salzburským arcibiskupom, ale skôr chcel získať krajinského biskupa, ktorý by bol úprimne oddaný jeho podriadeným Slovanom a staral sa o ich duchovné potreby. Medzitým však pápežská rada rozhodla inak. V Ríme vedeli, že Rastislav a dokonca aj Koceľ by sa radi zbavili cirkevného jarma Frankov, ktorí si pod zámienkou šírenia viery podmaňovali slovanské národy. Tiež bolo známe, že franskí kňazi nedostatočne plnili duchovné potreby Slovanov, pretože neovládali ich jazyk. Rovnako bolo na pápežskom dvore známe, že Panónia sa dostala pod právomoc nemeckých biskupov bez zjavného súhlasu a schválenia Apoštolskej stolice.

Keďže sa medzičasom Bulhari pridali k patriarchátu v Konštantínopole, kde im hrozilo nebezpečenstvo, že budú zatiahnutí do rozkolu, pápež Hadrián II. sa rozhodol udeliť Slovanom veľké výsady – nielen schválením slovanských bohoslužieb, ale aj zriadením samostatného arcibiskupského stolca, ktorý by bol úplne nezávislý od Franskej ríše. Nové arcibiskupstvo malo byť založené na území zaniknutej Srijemskej diecézy v južnej Panónii, kadiaľ tečie rieka Sáva. Podľa starobylých tradícií bol prvým biskupom na tomto území učeník svätého Pavla, svätý Andronik, a na konci 4. storočia bol Srijem povýšený na arcibiskupstvo, ktorému údajne podliehalo šesť biskupstiev – ich sídlami boli mestá Belehrad, Ptuj, Sisak, Osijek, Stridon a Cibale. Metropola Srijem patrila pod patriarchát Ríma, ale zanikla počas vojen v 5. storočí a nakoniec Srijem pripojili Bulhari k svojej ríši.

Táto prastará metropolitná stolica mala byť obnovená a pridelená Metodovi ako hlavné sídlo pre celú Panóniu aj Moravu. Týmto krokom sa mala pripraviť cesta na obnovenie cirkevnej jednoty medzi gréckymi a rímskymi kresťanmi, k čomu existovala v tom čase nádej, keď po zosadení rozkolníka Fótia (24. apríla 867) opäť zasadol na arcibiskupský stolec v Konštantínopole svätý Ignác. Preto pápež Hadrián II. rozhodol, že Panónia a Morava budú patriť priamo pod správu Apoštolskej stolice, a menoval Metoda riadnym panónskym arcibiskupom, pričom mu udelil právomoci niekdajších metropolitov srijemských. Pokiaľ ide o moravské krajiny, tie boli Metodovi pridelené ako apoštolskému vyslancovi a misionárovi pre Slovanov.

V týchto krajinách mal arcibiskup Metod vykonávať svoj pastoračný úrad s pápežovým súhlasom, aj napriek vôli nemeckých biskupov, ktorí si neprávom nárokovali výhradnú nadvládu nad Panóniou a Moravou. Pápež zároveň udelil Metodovi výsadu vykonávať všetky bohoslužby v slovanskom jazyku s dodatkom, že počas svätej omše majú byť čítané epištoly a evanjelium najprv latinsky a potom slovansky. Na podporu a ochranu svätého Metoda pápež Hadrián II. pozval slovanské kniežatá Rastislava, Svätopluka a Koceľa, pričom im poslal tento pamätný list: *„Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle! Počuli sme o vás duchovné veci, po ktorých sme vrúcne a v modlitbách túžili po vašej spáse. Počuli sme ako Pán pozdvihol vaše srdcia, aby ste ho hľadali, a ukázal vám, že Bohu treba slúžiť nielen vierou, ale aj dobrými skutkami. Viera bez skutkov je totiž mŕtva, a blúdia tí, ktorí si myslia, že Boha poznajú, ale skutkami ho zapierajú. Prosili ste o učiteľov nielen túto*

duchovnú Stolicu, ale aj pravoverného cisára Michala; a on vám poslal blahoslaveného filozofa Konštantína s jeho bratom, keď sme to my opomenuli. Keď však poznali, že vaša zem patrí k Apoštolskej stolici, neporušili nijaký cirkevný zákon, ale prišli k nám, prinášajúc ostatky svätého Klementa. My, keď sme pocitili trojnásobnú radosť, vysvätili sme Metoda, nášho syna, s jeho učeníkmi, a rozhodli sme sa poslať tohto duchovne dokonalého a pravoverného muža do vašich krajín, aby vás učil, ako ste žiadali, vysvetľujúc Písmo vo vašom jazyku podľa všetkých cirkevných pravidiel, úplne aj so svätou omšou, teda so službami Božími a krstom, tak ako to z milosti Božej a na príhovor svätého Klementa začal filozof Konštantín. Keď bude môcť ktokoľvek iný náležite a pravoverne učiť, nech je to sväté a požehnané Bohom, nami a celou katolíckou a apoštolskou Cirkvou, aby ste sa ľahko naučili Božím prikázaniam. Zachovávajte však jediný poriadok, aby sa na omši čítala epištola a evanjelium najprv latinsky a potom slovansky, aby sa naplnilo slovo Písma: Chváľte Hospodina všetky národy, a inde: Všetci hovorili rôznymi jazykmi veľké skutky Božie, ako im Duch Svätý dal hovoriť. Ak by sa niektorý z učiteľov, ktorí k nám prišli, opovážil učiť vás inak, hanobiac knihy vo vašom jazyku, nech je vylúčený a vydaný na súd Cirkvi, kým sa nenapraví, lebo toto sú vlci a nie ovce, ktorých treba poznať po ich ovocí a chrániť sa ich. Vy však, najmilší synovia, počúvajte Božie učenie a nezabúdajte na príkazy Cirkvi, aby ste sa stali pravými ctiteľmi Boha, nášho nebeského Otca, so všetkými svätými.“

S týmto apoštolským listom sa Metod vrátil z Ríma najprv do Koceľovej krajiny, kde bol kniežaťom aj ľudom prijatý s nevýslovnou radosťou a slávou ako arcibiskup. Slovanský ľud, vidiac a počujúc konať bohoslužby vo svojom prirodzenom jazyku, bol nadšený a odvracal sa od franských duchovných. A tak učenie Kristovo zapúšťalo vďaka horlivej činnosti sv. Metoda a jeho žiakov korene medzi Slovanmi a prinášalo hojnú úrodu, čo napĺňalo srdce svätca posvätnou radosťou. Opierajúc sa o pápežské výsady, mohol Metod samostatne vykonávať svoj arcibiskupský úrad nielen na území Koceľovej krajiny, ku ktorej patrila i časť Chorvátska, ale aj v susedných oblastiach – v južnom Štajersku, v Korutánsku, v Kraňsku, v Slavónii, kde bol sám biskupom v Sirmiu, v Chorvátsku, v Srbsku, v Dalmácii, v Bosne a Hercegovine i na ostrovoch Jadranského mora, všade tam, kde žili Slovania. To všetko konal buď sám, alebo prostredníctvom svojich mnohých žiakov s veľkým úspechom.

V niektorých z týchto juhoslovanských oblastí Metod našiel kňazov, ktorí sa odvolávali na sv. Hieronyma a slávili omšu podľa rímskeho obradu v slovanskom jazyku. Svätý Metod to schválil a staral sa o to, aby v týchto krajinách boli získavaní početní žiaci, schopní slúžiť ako kňazi a diakoni duchovným potrebám slovanského ľudu. Na Moravu sa však sv. Metod vtedy ešte nemohol odvážiť, lebo tam vtedy zúrili kruté vojny s Nemcami. Kráľ Ľudovít si totiž všimol, že Rastislav chce svoju krajinu cirkevne oslobodiť spod franskej nadvlády, a preto proti nemu začal vojnu. Rastislav však v rokoch 868 a 869 úspešne obhájil nezávislosť svojej ríše proti tomuto kráľovi a dosiahol vrchol svojej moci a slávy.

Avšak následne nastal nešťastný obrat domácou zradou. Nitrianske kniežа Svätopluk sa spojil proti svojmu strýkovi Rastislavovi s kráľom Ľudovítom. Keď sa o tom

Rastislav dozvedel, pokúsil sa Svätopluka zajať, ale ten, upozornený na tento zámer, prepadol strýka a vydal ho nemeckému kráľovi. Rastislav bol odvlečený do Nemecka, kde ho Ľudovít dal oslepiť a uväzniť v kláštore, kde tento hrdinský zakladateľ Veľkej Moravy biedne zahynul. Medzitým nemecké vojská zaplavili Moravu, aby tam upevnili nemeckú nadvládu. Zradný Svätopluk sa stal kniežaťom Moravy, ale len formálne, pretože krajinu spravovali nemeckí vojenskí velitelia.

Hoci sa Svätopluk usiloval vo všetkom vyhovieť Nemcom, vzbudil ich nedôveru a v roku 871 bol zajatý, odvezený do Regensburgu a uväznený. Vtedy sa Moravania postavili proti nenávideným votrelcom a vojnové šťastie im prialo. Následkom toho sa Ľudovítov syn Karloman usiloval Svätopluka zmieriť, aby jeho pomocou utíšil vzbúrených Moravanov. Postavil ho do čela novej nemeckej výpravy s cieľom opäť ovládnuť Moravu. Svätopluk však zradil Nemcov, dohodol sa s Moravanmi a blízko Velehradu v roku 871 uštedril nemeckému vojsku krvavú porážku a víťazil aj v nasledujúcich rokoch, až donútil Ľudovíta v roku 873 uzavrieť prímerie.

Pádom Rastislava stratili aj sv. Metod a jeho misia veľkú oporu. Spravodlivý ku všetkým, svätý arcibiskup zavádzal medzi Slovanmi slovanské bohoslužby, ale v nemeckých osadách, ktoré založili Frankovia, ponechával latinské bohoslužby. Sotva však nastúpil svoj arcibiskupský úrad a začal v Koceľovej krajine s povolením Apoštolskej stolice konať bohoslužby v slovanskom jazyku, franskí kňazi sa rozhnevali. Zástupca salzburského arcibiskupa Adalvína, arcikňaz Richbald, protestoval proti Metodovi, označujúc ho za cudzieho votrelca. Vidiac, že ľudia hromadne opúšťajú franských kňazov a chodia na slovanské bohoslužby, Richbald odišiel nahnevane z Blatna do Salzburgu, kde v arcibiskupovi Adalvínovi roznietil hnev. Adalvín Metoda pyšne označil za gréckeho cudzinca, ktorý vraj neoprávnene zasahuje do práv nemeckých biskupov. Vyvolal proti nemu spor a popudil proti sv. Metodovi duchovenstvo i ľud, tvrdiac, že narúša mier v krajine. Tak sa proti sv. Metodovi rozpútala prudká búrka. Knieža Koceľ, hoci bol Metodovým priaznivcom, nemal dosť moci, aby odolal sile Nemeckej ríše, a svätého arcibiskupa nemohol ochrániť pred násilím jeho odporcov. Svätopluk taktiež nemohol Metodovi pomôcť, keďže sa v roku 871 ocitol vo väzení v Nemecku. Ani po prepustení a víťazstve pri Velehrade nad Nemcami neprestával bojovať proti nemeckým vojskám. Za týchto okolností bol svätý Metod, sám pápežom vysvätený na biskupa a ustanovený za veľpastiera panónskych a moravských Slovanov, rozkazom nemeckých biskupov násilne zajatý, odvlečený do Nemecka a uvrhnutý do prísneho žalára, kde bol držaný dva a pol roka, od jesene 871 až do jari 874. Na konci roku 871 sa zišli biskupi cirkevnej provincie Salzburgu a na príkaz cisára Ľudovíta II. postavili svätého Metoda pred svoj súd.

Metod musel stáť ako zločinec na dvore v rubáši s odhalenou hlavou uprostred krutého mrazu. Nemeckí biskupi, ktorí boli viac vojakmi a úradníkmi lakomého kráľa než duchovnými pastiermi, považovali apoštolského a nezištného Metoda za úlisného votrelca. Domnievali sa, že jeho jediným cieľom je zlomiť ich moc v slovanských krajinách a pripraviť ich o bohatý zdroj príjmov. Arcibiskup Salzburgu

Adalvin a pasovský biskup Hermannrich si dokonca trúfali navrhnúť, aby bol Metod zbičovaný, ak by im to iní neboli vyhovorili.

Na súde pred cisárom Ľudovítom a jeho synom Karlomanom sa na Metoda vrhli nemeckí biskupi a vyčítali mu, prečo pôsobí na území, ktoré vraj výlučne patrí pod právomoc bavorsko-salzburgských biskupov. Metod, trpezlivo znášajúc nepriazeň, odpovedal: *„Keby som vedel, že je to vaša zem, vyhol by som sa jej. Ale táto zem patrí svätému Petrovi a je pod právomocou jeho námestníka v Ríme, ktorého menom ju spravujem.“* Keď sa Metod naďalej obhajoval, sudcovia mu pohrozili, až ich sám kráľ napomenul, aby ho prestali trápiť. Metod sa nakoniec odvolal k pápežovi, avšak dočasne mu to nepomohlo. Bol odsúdený na väzenie a zverený freisinskému biskupovi Hannónovi, ktorý ho väznil až do roku 873. Tento biskup dokonca v Ríme pred pápežom popieral, že svätého Metoda pozná, hoci bol hlavným pôvodcom jeho utrpenia. Medzitým zomrel pápež Hadrián II. a na pápežský stolec v roku 872 nastúpil Ján VIII., ktorý sa tiež usiloval o obnovu pápežskej správy v Panónii.

Pápež sa dozvedel o príkoriach, ktoré Metodovi spôsobili biskupi, a opýtal sa freisinského biskupa Hannóna, ktorý prišiel do Ríma kvôli tejto záležitosti. Ten všetko poprel. Neskôr sa však Metodovi podarilo podrobne informovať pápeža o svojom utrpení. Kocel sa tiež ujal Metoda, a tak pápež Ján VIII. nariadil salzburskému arcibiskupovi, aby Metoda uviedol do Panónie. Keď sa arcibiskup zdráhal a opieral sa o cisára, pápež vyslal svojho legáta, biskupa Pavla z Ankony, aby zlomil odpor biskupov a uviedol Metoda do jeho úradu, bez ohľadu na ich odpor.

Napriek tomu bavorskí biskupi predložili pamätný dokument, v ktorom tvrdili, že *„akýsi Grék, filozof Metod,“* neoprávnene zasahuje na území, ktoré patrí pod právomoc salzburského arcibiskupa a pasovského biskupa. Pápež však tieto nároky zamietol a vyhlásil, že Panónia od pradávna patrí pod apoštolský stolec. Pápež Ján VIII. takisto pohrozil prísnymi trestami tým, ktorí svätého Metoda prenasledovali. Legát v mene pápeža napomenul arcibiskupa Adalvina: *„Bez cirkevného súdu ste potrestali biskupa poslaného Apoštolským stolcom; väznili ste ho, fackovali a na tri roky ste ho odtrhli od jeho svätého úradu.“* Za tento zločin bol Adalvin zbavený práva slúžiť sväté omše na rovnaký čas, počas ktorého bol Metod násilne odtrhnutý od svojho úradu. Adalvin však už viac za svoj čin na tomto svete nepykal, pretože krátko nato, 14. mája 873, zomrel. Omnoho prísnejší trest postihol ostatných bavorských biskupov, ktorí, ako sa zdá, niesli väčšiu vinu než salzburský arcibiskup, zatiaľ čo jeho súd Boží už predbehol. Pápež Ján VIII. napísal pasovskému biskupovi Hermannrichovi v auguste roku 878 tieto slová*: „Na oplakávanie tvojej neprávosti by nestačil ani tok sĺz proroka Jeremiáša. Tvoja trúfalosť prekonala zúrivosť tyrana, ba aj divokosť šeliem, keď si brata a spolubiskupa nášho Metoda väzením týral a dlhší čas pod holým nebom v krutých zimných podmienkach a nepohode trápil, čím si mu zabránil spravovať cirkev, ktorá mu bola zverená. Tvoja zúrivosť zašla až tak ďaleko, že keď bol Metod privedený pred zhromaždenie biskupov, chcel si ho zbičovať konským bičom, keby ti v tom iní nezabránili. Beda biskupovi, ktorý sa takto stavia proti biskupovi, vysvätenému rukami držiteľa Apoštolského stolca a vyslaného s jeho mocou.“* K týmto prísnym výčitkám pápež dodal, že

Hermannrichovi nielen dočasne odníma právo vykonávať bohoslužby, ale ho zároveň vylučuje od Pánovho stola i zo spoločenstva kňazov. Nakoniec mu nariadil, aby sa dostavil na výsluch do Ríma v sprievode legáta Pavla alebo svätého biskupa Metoda. Aj freisinský biskup Hanno dostal zaslúžený trest. Pápež mu napísal tieto slová: *„Tvoja drzosť a opovážlivosť presahuje oblaky i samotné nebesá. Uchvátil si práva Apoštolského stolca, prisvojil si si právomoc patriarcha a súdil si arcibiskupa. Čo je však ešte hanebnejšie, správal si sa voči svojmu bratovi Metodovi skôr tyransky než podľa cirkevného práva.“* Pápež mu vytkol, že keď sa Metod dožadoval, aby bol postavený pred súd v Ríme, on mu to neumožnil a spolu so svojimi spoločníkmi vyniesol nad ním rozsudok. Zabraňoval mu vykonávať bohoslužby a držal ho vo väzení bez toho, aby podal do Ríma správu o jeho uväznení a prenasledovaní. Ba dokonca, keď bol v Ríme, klamal a poprel, že Metoda vôbec pozná, hoci bol pôvodcom a podnecovateľom všetkého jeho utrpenia. Za to mu pápež nariadil, aby sa neodkladne dostavil na súd do Ríma, inak bude za jeden mesiac vylúčený zo svätého prijímania.

Je pamätihodné, že z bavorských biskupov, ktorí sa dopustili neslýchaných zločinov proti svätému Metodovi, okrem salzburského arcibiskupa, boli ďalší traja náhle povolaní pred Boží súd. Pasovský biskup Hermannrich zomrel už 2. januára 874 a ďalší dvaja ho skoro nasledovali.

Predtým, než pápež Ján VIII. uplatnil tieto tresty voči bavorským biskupom, opatrne rokoval s moravským kniežaťom Svätoplukom. Hlavnou témou týchto rokovaní bol svätý Metod, ktorého si Moravania žiadali za svojho arcibiskupa. Pápež, považujúc surové útoky bavorských biskupov na svätého Metoda za prejav odporu voči slovanským obradom, poslal po svojom vyslancovi Pavlovi list, v ktorom Metodovi zakázal slúžiť omšu v slovanskom jazyku a odporučil používať buď latinský alebo grécky jazyk. Tento krok pápeža mohol byť ovplyvnený aj tým, že Svätopluk nepripisoval slovanskému jazyku v liturgii takú dôležitosť ako Rastislav. Preto sa rýchlo dohodol s pápežom, ktorý zvažoval zrušenie výsad slovanského obradu. Zdá sa však, že pápežský vyslanec Pavol, dôkladnejšie preskúmal situáciu u Slovanov, presvedčil sa o užitočnosti slovanského obradu, a preto pápežov rozkaz nevykonal a čakal na ďalšie pokyny z Ríma. Je isté, že na Morave sa bohoslužby v slovanskom jazyku nepretržite vykonávali.

Keď bol svätý Metod prepustený z väzenia, vrátil sa na jar roku 874 na Moravu. V tom istom roku uzavreli víťazný Svätopluk, jeho spojenci Česi a cisár Ľudovít II. pamätnú dohodu o mieri, v ktorej cisár uznal politickú i cirkevnú nezávislosť Svätoplukovej ríše. Svätopluk mu prisľúbil, že s ním bude žiť v priateľstve. Tak sa po dlhých a krvavých bojoch s Frankmi dostalo Morave slnko mieru a nezávislosti. Ich radosť bola zavŕšená návratom milovaného Metoda. Týmto bol Metodovi konečne na Morave otvorený priestor pre pokojnú a slobodnú apoštolskú činnosť, už nerušenú duchovnými z Franskej ríše, ktorí prinášali slovanskému ľudu len málo duchovného osohu a slovanským vierozvestom kládli len prekážky.

V tom istom roku, keď sa Metod vrátil z väzenia na Moravu, zomrel jeho priaznivec Koceľ. V Dolnej Panónii prevzal moc Karloman, zarytý nepriateľ Slovanov, ktorý bol

síce nútený uznať Metoda za arcibiskupa sremského, avšak spôsoboval Metodovi i jeho slovanským kňazom mnoho ťažkostí a nepríjemností. Práve preto obrátil svätý Metod v tom čase hlavné úsilie na československý národ na Morave, na Slovensku i v Čechách, a jeho práca prinášala najkrajšie ovocie. Svätý muž putoval ako posol nebeského pokoja z miesta na miesto, hlásal slovanskému ľudu učenie Pánovo, konal bohoslužby, zakladal v obciach duchovnú správu a ustanovoval na tieto miesta svojich schopných učeníkov. Staral sa aj o výstavbu Pánových chrámov a vysväcoval ich, zakladal kresťanské školy pre mládež, učil, napomínal a s rozumnou láskavosťou usmerňoval stádo, ktoré mu bolo zverené. Presvedčil aj zostávajúcich pohanov, aby opustili modlárstvo a stali sa členmi katolíckej Cirkvi. Takto pôsobil najmä na Slovensku (Nitriansku), ktoré za Svätopluka bolo neoddeliteľnou súčasťou Veľkomoravskej ríše.

V Čechách bolo kresťanstvo už čiastočne známe vďaka neustálym, väčšinou nepriateľským kontaktom so susednými Frankmi. Tieto kontakty však pôvodných pohanských obyvateľov príliš neoslovovali, keďže kresťanstvo im bolo sprostredkované chamtivými a dobyvačnými susedmi. Len jednotlivci boli obrátení na kresťanskú vieru vďaka nábožným a nezištným franským kňazom alebo obchodným stykom s nemeckou ríšou. Keď však Česi bojovali po boku Moravanov proti nemeckým vojskám, apoštolská činnosť svätých bratov zo Solúna na Morave prosperovala. Žiaci týchto vierozvestcov začali prichádzať aj do Čiech, a naši predkovia začali prijímať náboženstvo, ktoré z Velehradu šírilo svetlo a lásku.

V tom čase vládol v Čechách Přemyslovec knieža Bořivoj, Hostivítov syn, pohan, ktorý si rýchlo obľúbil Svätopluka a verne mu pomáhal v boji proti kráľovi Ľudovítovi. V roku 871 si Svätopluk vzal za manželku Bořivojovu sestru, ktorá sa stala kresťankou. Medzi Čechmi a Moravanmi zavládla bratská zhoda, a Svätopluk aj jeho manželka, a ešte viac svätý Metod, si priali, aby Bořivoj vstúpil do kresťanskej Cirkvi. Knieža Bořivoj bol dotknutý Božou milosťou a vzhľadom na blaho svojich poddaných už neváhal. V roku 874 prišiel so svojím sprievodom na Velehrad a požiadal svätého Metoda o krst. Svätý arcibiskup sa tomu zaradoval a po niekoľkých dňoch mu spolu s tridsiatimi českými šľachticmi udelil krst. Svätopluk bol Bořivojovým krstným otcom. Metod predpovedal kniežaťu slávne potomstvo a veľkú moc jeho krajiny. Krst kniežaťa Bořivoja prostredníctvom svätého Metoda bol pre Čechy nesmierne dôležitý, pretože tento čin otvoril cestu, aby celý národ prijal kresťanstvo. Všetky predošlé snahy frankských kňazov o šírenie kresťanstva v Čechách mali len nepatrný úspech, no keď sa zemský knieža stal kresťanom, začalo sa svetlo viery šíriť rýchlejšie.

Česi ochotne prijímali kresťanstvo, hlásané v slovanskom jazyku Metodom a jeho žiakmi. Svätý Metod sa stal pravým apoštolom a prvým biskupom českého národa. Pri odchode pokrsteného Bořivoja zveril Metod kniežaťu jedného zo svojich popredných žiakov, kňaza Pavla, a ďalších slovanských kňazov, ktorí začali hlásať evanjelium po celých Čechách. Pavol sa stal kaplánom kniežacej rodiny a šíril vieru. Knieža Bořivoj a jeho manželka Ľudmila stavali chrámy, medzi ktorými bol kostol svätého Klimenta v Levom Hradci a kostol Panny Márie na Pražskom hrade.

Metod zavítal do Čiech, pokrstil Ľudmilu a ďalších, vysvätil chrámy a hlásal slovo Božie. Bořivoj podriadil svoju zem pod duchovnú správu Metoda, a Čechy sa tak stali súčasťou moravskej arcidiecézy. Bohoslužby sa konali v slovanskom jazyku podľa pravidiel schválených pápežom Hadriánom. Pôsobenie Metoda v Čechách dosvedčuje množstvo starobylých chrámov a kaplniek zasvätených svätému Klimentovi, ktoré sú pamätníkom jeho krokov na ceste z Velehradu do Čiech.

K arcibiskupskej jurisdikcii sv. Metoda patrili nielen Morava, Slovensko a Čechy v ich vtedajšom rozsahu (s Kladskom, Vitorazskom, s južnými svahmi Šumavy až po Čierny Regensburg a s krajinou Onosedelskou na prameňoch Ohře), ale aj rozsiahle pohanské slovanské územia rozprestierajúce sa na sever a východ od Svätoplukovej ríše ako misijné oblasti. Vo všetkých týchto širokých krajinách hlásal sv. Metod slovo Božie buď sám, alebo prostredníctvom svojich horlivých žiakov. Najmä poľskí Slezania, Vislania a Bielocharváti sa tešili dobrodeniam sv. Metoda, medzi ktorými pôsobili jeho žiaci Viznog a Oslav. Takisto v starom Poľsku, ktorého hlavným mestom bolo Hnezdno, sú stopy pôsobenia žiakov sv. Metoda. Podľa tradície bolo sv. Metodom založené biskupstvo v Krakove so slovanským obradom. Je isté, že sv. Metod prispel k šíreniu kresťanstva medzi Poliakmi a slovanský cyrilometodský obrad si našiel cestu do Poľska.

Apoštolská činnosť svätých bratov Solúnskych sa týkala aj mocných vetiev ruských Slovanov. Už na svojej ceste do Chazarska sa sv. Cyril stretol s južnoruskými Slovanmi a podľa tradície vtedy zavítal až do Kyjeva. Keď potom r. 869 konštantínopolský patriarcha sv. Ignác poslal do Kyjeva prvého biskupa, je pravdepodobné, že do týchto končín prišli žiaci sv. Metoda šíriť kresťanskú vieru a aj Rusi prijali slovanskú bohoslužbu cyrilometodského obradu.

Sv. Metod sám cestoval do juhovýchodných krajín súčasnej Haliče, kde ruské obyvateľstvo sužovali nájazdy divokých Maďarov, a prichádzajúc tam od Dunaja, navštívil kagana týchto kočovníkov. Ten ho vľúdne prijal, rokoval s ním, obdaroval ho a povedal: *„Spomínaj na mňa, ctihodný otec, vo svojich svätých modlitbách.“*

Keďže Svätopluk neustále rozširoval svoju ríšu, až kým sa severní polabskí Slovania neocitli v jeho područí, nie je pochýb, že sv. Metod posielal svojich žiakov aj k týmto slovanským kmeňom a medzi nimi šíril slovanský obrad. Najmä medzi Lužickými Srbmi sa dodnes zachovali stopy jeho apoštolskej činnosti. Keď v r. 884 Svätopluk pripojil pannónske kraje priamo ku svojej ríši, tamojšie obyvateľstvo, prevažne slovanské, sa opäť pridalo k dielu sv. Metoda.

Sv. Metod si buď svojou osobnou činnosťou, alebo prostredníctvom svojich horlivých žiakov získal nesmrteľné zásluhy o upevnenie a šírenie katolíckej viery medzi všetkými slovanskými kmeňmi. Všetci Slovania ho právom uctievajú ako svojho apoštola. Najdlhšie však pôsobil sv. Metod najprv s bratom Cyrilom a po jeho smrti sám medzi československým národom a Slovincami. Podobný sv. Pavlovi apoštolovi horlivosťou pre šírenie Božieho kráľovstva medzi národmi, podobal sa mu aj protivenstvami, ktoré musel vo svojom apoštolskom povolaní znášať. Bavorskí biskupi ho sužovali väzením a neprestávali proti nemu intrigovať ani vtedy, keď

Apoštolská stolica najprísnejšími cirkevnými trestami postihla hlavných pôvodcov týchto súžení, ktorých náhla smrť povolala na večnosť. Títo protivníci však vyčkávali vhodnú dobu na nový útok proti sv. Metodovi, aby mohli jeho dielo zničiť. Táto doba podľa nich nastala, keď Svätopluk, vstúpiac do priateľského zväzku s cisárovým synom Arnulfom, údelným vojvodom v Dolnej Pannónii a Korutánsku, opäť pripustil na svoj dvor nemeckých duchovných z Ríše. Títo duchovní neprestávali Svätoplukovi nahovárať, že sv. Metod pod zámienkou slovanskej bohoslužby, ktorú mu pápež údajne zakázal, šíri Fotiovo bludárstvo a že spása kniežaťa je vo veľkom nebezpečenstve, keď si udržiava priazeň takého šíriteľa bludných náuk.

Týmito intrigami sa podarilo postupne odcudziť Svätopluka od sv. Metoda, čo bolo uľahčené tým, že Svätopluk, pyšný na svoje vojenské úspechy, podliehal nerestnému životu a nepočúval otcovské napomenutia svätého arcibiskupa. Svätopluk začal naozaj pochybovať o pravovernosti sv. Metoda, zvlášť keď sa medzičasom stali udalosti, ktoré dávali obvineniam voči sv. Metodovi zdanie pravdy. Sv. Ignác, pravoverný patriarcha Konštantínopola, r. 877 zomrel, a Fótius, úskokmi a predstierajúc pravovernosť, získal v Ríme isté podmienečné potvrdenie na úrad patriarchu. Potom však, keď si Fótius získal neobmedzenú priazeň cisára Bazila I., vystúpil otvorene proti Rímu, v dôsledku čoho ho pápež vyhlásil za exkomunikovaného. Okrem toho sa Gréci v tom čase snažili odtrhnúť Bulharov od Apoštolskej stolice v Ríme a vtiahnuť ich do svojej schizmy. To poskytlo franskému duchovenstvu vítanú zbraň proti svätému Metodovi, ktorý bol niekdajším Fótiovým žiakom a pôvodom Grékom.

Svätopluk vyslal benátskeho kňaza Jána s posolstvom k pápežovi Jánovi VIII., ktorý v Ríme predložil pochybnosti Svätopluka a obvinenia protivníkov svätého Metoda, ktorí žiadali jeho zosadenie. Pápež Ján VIII. prijal tieto obvinenia s údivom a nemohol ich ignorovať. Listom z 14. júna 879 povolal svätého Metoda do Ríma, aby ho osobne informoval o svojej viere a učení. Súčasne pápež napísal Svätoplukovi list, v ktorom ho napomenul, aby v prípade pochybností vždy veril tak, ako to svätá rímska Cirkev verí už od čias kniežaťa apoštolov a bude tak veriť až do skonania sveta. Ak by niekto – či už biskup alebo kňaz – hlásal bludné učenia, je potrebné takéto učenie odmietnuť.

Keď svätý Metod obdržal pápežovu výzvu, zaradoval sa, že bude môcť osobne prejaviť svoju oddanosť pápežovi Jánovi VIII., získať od neho nové milosti a opäť dokázať svoju pravovernosť. Istý si tým, že nad úkladmi svojich nepriateľov zvíťazí, odporučil Svätoplukovi, aby svoju ríšu zveril pod osobitnú ochranu Apoštolskej stolice a požiadal pápeža o potvrdenie moravského arcibiskupstva a zriadenie nových biskupstiev. Svätopluk vyslal na tento účel do Ríma svojho dvorana Zemžizna, ktorý sa na cestu vydal so svätým Metodom. V Ríme svätý Metod so Zemžiznom predniesli oddanosť kniežaťa Svätopluka a moravského ľudu Apoštolskej stolici a požiadali o jej ochranu. Svätý arcibiskup pred zhromaždením biskupov vyznal svoju pravovernú katolícku vieru, najmä to, že ohľadom vychádzania Ducha Svätého z Otca i Syna zmýšľa pravoverne, čím sa ohradil proti Fótiovmu bludu. Zároveň vysvetlil, ako bavorskí biskupi a ich spojenci úkladne

plánovali zničiť veľké dielo, ktoré zosnulý brat Konštantín a on sám vykonali so súhlasom Apoštolskej stolice na prospech slovanských národov a na oslavu katolíckej Cirkvi. Napokon svätý Metod predložil dôvody na zavedenie slovanského jazyka v liturgii, pričom zdôraznil, že práve vďaka slovanským bohoslužbám katolícka viera zapúšťa hlboké korene medzi Slovanmi a pevne sa zakoreňuje v ich srdciach. Pápež Ján VIII., keď sa presvedčil o Metodovej pravovernosti a chcel vyhovieť prosbe Svätopluka, ustanovil svätého Metoda za riadneho arcibiskupa rozsiahlej moravskej ríše a predstaveného všetkého tamojšieho duchovenstva, domáceho slovanského aj cudzokrajného. V liste Svätoplukovi pápež napísal: *„Keď sme zistili, že Metod je vo všetkom cirkevnom učení pravoverný a v našich potrebách užitočný, poslali sme ho späť spravovať jemu zverenú Božiu Cirkev. Prikazujeme vám, aby ste ho prijali ako vlastného pastiera s náležitou úctou, oddanosťou a radosťou, pretože podľa apoštolskej právomoci sme potvrdili jeho arcibiskupskú hodnosť. Nariaďujeme tiež, aby všetci duchovní – či už Slovania alebo iní – v hraniciach tejto krajiny boli poslušní vášmu arcibiskupovi vo všetkých veciach a nič nepodnikali bez jeho vedomia. Tí, ktorí by sa odvážili vyvolávať nepokoje a rozkoly, majú byť mocou našej autority vylúčení z Cirkvi a vašich oblastí.“*

Zároveň pápež opätovne schválil používanie slovanského písma a dovolil vykonávať bohoslužby v slovanskom jazyku. Napísal: *„Slovanské písmo, ktoré kedysi vytvoril Konštantín Filozof, aby ním zaznievala chvála Bohu, schvaľujeme, aby sa týmto jazykom oslavoval Boh. Ten, ktorý stvoril tri najvýznamnejšie jazyky – hebrejský, grécky a latinský – stvoril aj ostatné na svoju chválu a slávu.“* Pápež však pripojil príkaz, aby sa na znak jednoty s Rímom epištola a evanjelium na sv. omši predniesli najprv latinsky a až potom slovansky. Nakoniec pápež odkázal Svätoplukovi, ktorý nebol naklonený slovanskému obradu: *„Ak sa tebe a tvojim dvoranom viac páči počúvať omše v latinskom jazyku, nariaďujeme, aby sa pred tebou sväté omše slúžili po latinsky.“* Podľa želania pápeža Jána VIII. mal Svätopluk poslať dvoch schopných kňazov, aby boli v Ríme vysvätení za biskupov a pomocníkov Metoda.

Svätý Metod túžil, aby mu boli pridelení biskupi zo slovanského národa, ktorí by verne kráčali v jeho stopách a nezištne a horlivo pokračovali v jeho apoštolskom diele. Avšak neprozreteľný Svätopluk, naklonený viac cudzincom a nepriateľsky naladený voči slovanskej bohoslužbe, neuznal žiadneho z Metodových žiakov za hodného biskupskej dôstojnosti a poslal do Ríma Vichinga. Tento nemecký kňaz a obľúbenec vojvodu Arnulfa si získal Svätopluka lichotením natoľko, že zaslepený knieža ho ustanovil svojím dvoranom a dokonca ho navrhol na biskupský úrad, s prosbou, aby ho pápež vysvätil. Ján VIII. síce dostal od sv. Metoda varovanie, no Svätoplukovu žiadosť nemohol úplne zamietnuť. Neochotne teda Vichinga vysvätil za biskupa, ale s prísnym príkazom, aby vo všetkom poslúchal svojho arcibiskupa Metoda podľa cirkevných zákonov.

Novému biskupovi bolo určené sídlo v Nitre na Slovensku a bývalé územie Pribinu bolo ustanovené za diecézu podriadenú moravskému arcibiskupstvu. Aby sa však pápež v budúcnosti vyhol nutnosti svätiť za biskupov mužov, ktorých si Metod neželal, napísal Svätoplukovi, že s Metodovým súhlasom má poslať ešte jedného

schopného kňaza alebo diakona, ktorý by bol hoden biskupskej vysviacky a vedenia novej diecézy v rámci moravského arcibiskupstva. Tak by Metod s dvomi pomocnými biskupmi mohol vysväcovať a ustanovovať ďalších biskupov aj na iných miestach svojej arcidiecézy. Predpokladá sa, že podľa tohto pokynu bol neskôr do Ríma poslaný a za biskupa vysvätený Metodov obľúbený žiak, Moravan Gorazd.

Tak Metod druhýkrát zvíťazil nad svojimi úkladnými nepriateľmi. Po návrate na Moravu aj s pápežským požehnaním sa znova pustil do horlivej práce pre dobro svojho ľudu. Jeho utrpenie však ešte nebolo na konci. Len čo Svätoplukov chránenec Viching zaujal biskupský stolec v Nitre, začal okamžite spriadať intrigy proti Metodovi. Tento zradný intrigán, nedbajúc na pápežov príkaz poslúchať svojho arcibiskupa, neváhal použiť najohavnejšie prostriedky, aby sv. Metoda i jeho dielo zničil. Svätoplukovi tvrdil, že pápež síce verejne vyhlásil Metoda za pravoverného, ale údajne len naoko, pretože veľmi pochybuje o jeho pravovernosti. Viching údajne dostal od pápeža tajné príkazy a bol zaviazaný prísahou, aby sledoval Metodovu činnosť a tajne podával správy do Ríma. Napokon Viching predložil aj sfalšovaný pápežský list, ktorým sa snažil presvedčiť Svätopluka, že Metod je údajne z pápežovej vôle pod jeho dohľadom a zodpovednosťou. Bohužiaľ, tieto hanebné intrigy boli úspešné. Svätopluk uveril tomuto prefíkanému klamárovi a odvrátil sa od svojho arcibiskupa.

Sv. Metodovi tieto úklady neunikli. Zarmútený a zneistený začal veriť, že jeho nepriatelia ho pripravili o dôveru a priazeň pápeža. Obrátil sa teda na pápeža listom, v ktorom opísal všetko svoje úsilie v prospech Boha a katolíckej Cirkvi a opýtal sa, či Viching skutočne dostal v Ríme nejaké tajné príkazy. V závere listu svätec vyjadril ochotu znova sa dostaviť do Ríma a ak to bude Božia vôľa, vzdať sa svojho arcibiskupského úradu a zostať v meste natrvalo pri hrobe svojho brata Cyrila.

Pápež Ján VIII. odpovedal Metodovi listom 23. marca 881, v ktorom ho povzbudzoval a chválil jeho pravovernosť i pastoračnú horlivosť. Uistil ho, že Svätoplukovi neposlal žiadny zvláštny list a že Vichingovi nedal žiadne tajné ani verejné príkazy, nieto ešte osobitnú úlohu. Pápež vyjadril ľútosť nad utrpením a protivenstvami, ktoré Metod nevinne znášal. Oznámil mu, že keď opäť príde do Ríma, všetky prehrešky, ktorých sa Viching dopustil proti nemu, budú prísne prešetrené a jeho vzdorovitá vzbura bude spravodlivo potrestaná. Predpokladá sa, že Viching bol neskôr predvolaný na súd do Ríma, no odkladal to rôznymi výhovorkami až do smrti pápeža Jána VIII. v roku 882.

Otcovská odpoveď pápeža potešila Metoda a stala sa mu zbraňou proti Vichingovi, ktorý sa už neodvážil na ďalšie úklady voči svojmu arcibiskupovi, najmä keď sa Svatopluk v roku 883 nadobro rozišiel so svojím priaznivcom Arnulfom, jeho vojsko porazil a dolnú Panóniu pripojil ku svojej ríši. Tak mohol svätý Metod aspoň posledné tri roky svojho života pokojne pokračovať vo svojom apoštolskom diele bez akéhokoľvek prenasledovania.

V predvečer svojho života sa Metod pustil do usporiadania prekladu celého Svätého písma. Cyril už v Konštantínopole preložil do slovanského jazyka tie časti evanjelií a

biblických čítaní, ktoré sú v misáli, a potom obaja svätí bratia spolu so svojimi žiakmi na Morave pripravili preklad všetkých kníh potrebných pre bohoslužby. Na sklonku svojho života Metod, vzdialený od všetkého ruchu a vložiac svoju starosť na Boha, dokončil preklad zvyšných častí Svätého písma. Svojim žiakom prikázal, aby všetko ešte raz preskúmali, zjednotili a odpísali, aby Slovania mali celé Sväté písmo vo svojom jazyku presne vyložené.

Okrem toho Metod ešte skôr preložil spis svojho brata Cyrila, obsahujúci jeho rozpravy so Židmi a Mohamedánmi v Chazarsku, stručné životopisy pustovníkov a cirkevných Otcov a najstaršiu zbierku cirkevných zákonov od Jána Scholastika, konštantínopolského patriarchu (†578). Preklad Svätého písma Metod dokončil 26. októbra, na sviatok svätého Demetera, patróna hlavného chrámu v Solúne aj veľchrámu v Sirmiu. Pri tejto príležitosti Metod so svojím duchovenstvom v ten istý deň slávnostne poďakoval Bohu bohoslužbami. Týmto prekladom dovŕšil svätý Metod mieru svojej veľkej lásky k Slovanom a svojej apoštolskej horlivosti pre ich časné i večné dobro. Tým bol posvätený slovanský jazyk, kedysi považovaný za nevhodný a surový, a tým bol dôstojne položený základ slovanskej literatúry.

V posledných rokoch života dostal svätý Metod od gréckeho cisára Bazila list tohto znenia: *„Ctihodný otče, veľmi túžim po tom, aby som ťa uvidel; ráč sa teda láskavo vydať k nám, aby sme ťa mohli uzrieť, pokiaľ si ešte na tomto svete, a prijať od teba požehnanie.“* Aké boli úmysly cisára, nie je známe, ani nie je jasné, či Metod do Konštantínopola skutočne cestoval. Niektorí historici sa domnievajú, že cisár Bazil si volal Metoda, aby prostredníctvom neho zaviedol medzi Slovanmi vo svojej ríši a v Bulharsku výlučne grécky východný obrad v slovanskom jazyku, čím by upevnil ich spojenie s Konštantínopolom. Niektoré pochybné správy naznačujú, že svätý Metod sa do Konštantínopola predsa len vybral, bol s veľkými poctami privítaný a snažil sa cisára odvrátiť od nepravoverného Fótia. Cisár si vraj vypočul Metodove múdre slová, zahrnul ho úctou a darmi, no nateraz sa ešte neodvážil vykonať to, čo mu svätec radil. Metod údajne na žiadosť cisára zanechal v Konštantínopole dvoch svojich žiakov – jedného kňaza a jedného diakona, aby tam slúžili bohoslužby pre tamojších Slovanov, a potom sa vrátil na Moravu.

Tieto správy sú nejasné, no je známe, že cisár Bazil sa ku koncu svojho života začal opäť prikláňať k Rímu a že po jeho smrti, za cisára Leva VI., bol Fótius zosadený a poslaný do vyhnanstva, kde v roku 891 zomrel. Rozkol spôsobený Fótiom bol tak aspoň načas potlačený a východná grécka cirkev zostala takmer 200 rokov spojená s Apoštolskou stolicou v Ríme.

Svätý Metod strávil vo svojom apoštolskom diele medzi Slovanmi plných 22 rokov (863–885) a mal asi 60 rokov, keď po toľkých námahách a protivenstvách pocítil úbytok telesných síl. Nechcel odísť na večnosť, kým by sa nepostaral o svojho nástupcu na arcibiskupskom stolci. Na tento účel zvolal svoje duchovenstvo a na otázku: *„Koho uznávaš, otče a ctihodný učiteľ, za svojho nástupcu medzi svojimi učeníkmi, aby pokračoval vo tvojom učení?“* Ukázal na prítomného Gorazda a povedal: *„Tento muž, slobodný a pochádzajúci z vašej krajiny, dobre znalý latinských*

kníh a pravoverný, nech je z Božej vôle, z vašej lásky a podľa mojej túžby mojím nástupcom.“

Svätý Metod si želal Gorazda za svojho nástupcu z rozumných dôvodov. Gorazd, pôvodom Moravan a syn významného rodu, sa už v mladosti pripojil k svätým bratom zo Solúna, bol ich horlivým pomocníkom, stal sa ozdobou duchovenstva vďaka svojej znalosti Svätého písma a príkladnému životu. Ako obhajca slovanského jazyka v bohoslužbe zároveň dobre ovládal latinský jazyk, a preto bol osobitne vhodný na sprostredkovanie jednoty a svornosti medzi slovanským duchovenstvom a latinsko-nemeckými kňazmi, ktorí tiež pôsobili v moravskej ríši.

Zdá sa, že Gorazd bol už vtedy popri Vichingovi druhým moravským biskupom, pričom na žiadosť Metoda dosiahol vysvätenie v Ríme. Ustanoviť nástupcu na arcibiskupskom stolci patrilo Apoštolskej stolici po porade s miestnym kniežaťom a snemom biskupov a duchovenstva. Svätý Metod však prejavil svoju vôľu, aby sa jeho nástupcom stal Gorazd, a dôveroval Bohu, že srdce Svätopluka sa prikloní k jeho vrúcnej túžbe. Medzitým sa svätý Metod začal pripravovať na svoju cestu do nebeskej vlasti.

Aj keď bol chorý a slabý, na Kvetnú nedeľu 4. apríla 885 sa naposledy odobral do katedrálneho chrámu vo Velehrade, aby ešte raz slávil nekrvavú novozákonnú obetu a rozlúčil sa s duchovenstvom i svojím ľudom. Požehnal gréckemu cisárovi, kniežaťu Svätoplukovi aj všetkým svojim duchovným a veriacim, a predvídajúc svoju smrť, povedal: *„Strážte ma, deti, až do tretieho dňa.“* Na jeho prianie zostali duchovní i veriaci v hlbokom smútku na horlivých modlitbách za svojho milovaného arcibiskupa. Keď nastal predpovedaný deň, 6. apríla, svätý Metod za svitania zvolal: *„Do tvojich rúk, Pane, porúčam svojho ducha!“* a na rukách zhromaždených kňazov odišiel svätou smrťou k Pánovi.

Jeho učeníci po porade vzdali jeho telesným ostatkom náležitú poctu a slúžili za neho svätú omšu latinsky, grécky a slovansky. Pochovali ho v katedrálnom chráme na Velehrade na ľavej strane za oltárom Panny Márie. Na jeho slávny pohreb sa zhromaždili nespočítateľné zástupy ľudí, ktorí s plačom sprevádzali svojho apoštolského arcibiskupa: *„muži i ženy, deti i starci, bohatí i chudobní, slobodní i nevoľníci, vdovy i siroty, cudzinci i domáci, chorí i zdraví; všetci, lebo všetkým sa stal všetkým, aby všetkých priviedol k spáse.“*

Životopisec svätého Metoda, ktorý tieto udalosti zaznamenal v panónskej legende, ich zakončil nábožným povzdychom: *„Ty, svätá a ctihodná hlava, hľaď modlitbami svojimi zhora na nás, túžiacich po tebe; zbav svojich učeníkov od všetkých nebezpečenstiev, rozširuj učenie a vyháňaj kacírstva, aby sme tu žili, ako sa patrí na naše povolanie, a ako tvoje stádo sa postavili s tebou po pravici Krista, nášho Boha, a získali od neho večný život.“*

Poučenie:

Cyril a Metod boli mimoriadne významnými osobnosťami, ktoré sa zjavili z Božej lásky na požehnanie a obdiv celému ľudstvu. V Cyrilovi a Metodovi je zosobnené

všetko, čo je najvzácnejšie a najlepšie v slovanských dejinách. Svätí bratia zo Solúna si získali pre slovanské národy nesmierne zásluhy. Trvalo obrátili našich predkov i ďalšie slovanské kmene na kresťanskú vieru miernym spôsobom, ako apoštoli. Voviedli slovanské národy do lona katolíckej Cirkvi, pripravili im osobitné písmo, získali im od Apoštolskej stolice vzácnu výsadu slovanskej bohoslužby, vychovali horlivé domáce duchovenstvo a vytvorili riadne cirkevné usporiadanie.

Zakladali prvé kresťanské školy, v ktorých sa mládež učila v materinskom jazyku, a svojím apoštolským pôsobením zušľachťovali rodinný aj občiansky život podľa Božích zákonov a cirkevných nariadení. Starali sa o to, aby z kresťanských rodín vyrastali hodní členovia svätej Cirkvi, oslobodzovali zajatcov, tlmili nepriateľstvá a nabádali všetkých k miernosti a láske. Zavádzaním posvätných obradov sprevádzaných spevom oslovili hudbymilovný slovanský ľud, ktorý si tieto spevy obľúbil a nasledoval ich. Vzácnym pozostatkom týchto duchovných spevov je staroslovanská pieseň *„Hospodine, pomiluj nás.“*

Cyril a Metod boli prvými slovanskými spisovateľmi a získali veľké zásluhy o rozvoj nášho jazyka. Do našich krajín priniesli z Grécka vzory výtvarného umenia, architektúry, rezbárstva a maliarstva. Týmto spôsobom sa stali najväčšími dobrodincami slovanských národov ako apoštolskí misionári a zakladatelia ich vzdelanosti i kresťanskej osvety. Táto slovanská kresťanská vzdelanosť, ktorú Cyril a Metod u nás rozvinuli, sa pre našich predkov stala najpevnejšou hrádzou proti chamtivým a útočným susedom – Frankom.

Svätí Cyril a Metod boli povahou nesmierne spanilí, vznešení a svätí. Sami osvietení, posvätení a oblažení kresťanským náboženstvom vynaložili všetko svoje úsilie na to, aby týmto náboženstvom oblažili a zachránili mnohé veľké národy. Riadiac sa krásnym heslom: „*Nie nám, Hospodine, nie nám, ale svojmu menu daj slávu!“* vo všetkom, čo podnikali, nezištne hľadali len česť a slávu Božiu, prospech svätej Cirkvi a večné i časné dobro ľudí. Svojím nadaním a vysokým vzdelaním prevyšovali všetkých svojich gréckych i slovanských súčasníkov.

Najmä Cyril mal výnimočného ducha s ostrou inteligenciou a neobyčajnou pamäťou. Jeho osobnosť tak uchvátila samotného pápeža Hadriána II., že jeho telo chcel pochovať vo vlastnom hrobe a vystrojil mu taký slávnostný pohreb, aký sa obvykle pripravoval len pre pápežov. Najväčší súdobý učenec na Západe, pápežský knihovník Anastázius, bol Cyrilovými duchovnými darmi a spanilými cnosťami natoľko okúzlený, že ho vo svojich spisoch ospevoval najvyššími chválami plnými obdivu.

Ani Metod nebol o nič menej výnimočný. Bol mužom nielen veľkých túžob, ale aj nesmierne schopným pri ich uskutočňovaní. Horlivo miloval svojho mladšieho brata Konštantína a v jeho apoštolskej horlivosti nachádzal inšpiráciu. Pri kontakte s ľuďmi i duchovenstvom prejavoval svätú jednoduchosť, srdečnú láskavosť a pokornú zbožnosť, pričom pred kniežatami vystupoval dôstojne a presvedčivo. Klebety a úklady namierené proti nemu sa rozpadli na prach, keď proti svojim nepriateľom povstal hlasom autority.

Keď predstúpil pred trón Kristovho námestníka, ihneď si získal jeho srdce a krátkou rozpravou dosiahol v Ríme viac milostí a výsad než iné duchovné kniežatá s podporou najmocnejších panovníkov. Protivenstvá ho posilňovali na duchu a dávali mu istotu, že nesúc svoj kríž verne nasleduje Krista Pána.

Svätí slovanskí apoštoli zostali do posledného dychu vernými synmi a kňazmi svätej katolíckej Cirkvi. Pevne stojac na Petrovej skale uznávali pápeža za najvyššieho pastiera všetkých veriacich, viditeľnú hlavu celej Kristovej Cirkvi na zemi. V čase, keď sa úkladný Fótius usiloval odtrhnúť grécky Východ od Ríma, Cyril a Metod neprestajne vyjadrovali svoju vernosť Apoštolskej stolici. Pravovernosť dokazovali aj úctou k svätému Klimentovi, pápežovi a mučeníkovi, ktorého ostatky nosili počas svojich apoštolských ciest až do Ríma. V Ríme zložili pápežovi hold hlbokej úcty a synovskej poslušnosti a dosvedčili pred ním svoju pravovernosť. Tu boli vysvätení za biskupov a Cyril tam aj zomrel, pochovaný vedľa ostatkov svätého Klimenta.

Milosťou Božou bolo nám, katolíckym Slovanom, napriek všetkým nepokojom a prevratom zachované jadro dedičstva svätých Cyrila a Metoda – jednota s Apoštolskou stolicou a svätá katolícka viera. Je to neoceniteľný dar, za ktorý nemôžeme týmto vierozvestcom našich predkov nikdy dostatočne poďakovať.

Počas nasledujúcich veľkých zmätkov a prevratov bola pamäť na svätých slovanských apoštolov na dlhý čas zatienená zabudnutím. Ich zásluhy boli natoľko opomenuté, že ich v niektorých juhoslovanských krajinách, najmä v Dalmácii, dokonca z nevedomosti považovali za heretikov a pôvodcov cirkevného rozkolu v Bulharsku. Až v 14. storočí na Morave obnovil úctu k týmto vierozvestcom slávny olomoucký biskup Ján zo Všerub. Od tej doby sa ich pamiatka slávila každoročne 9. marca. Na žiadosť moravských biskupov pápež Pius IX. v roku 1863 presunul tento sviatok na 5. júla. Posvätný Velehrad na Morave sa stal ohniskom a centrom náboženskej úcty k svätým Cyrilovi a Metodovi.

Pôvodný kráľovský Velehrad, sídlo metropoly a miesto posledného odpočinku sv. Metoda, ktorý sa nachádzal na mieste dnešného Starého Mesta pri Uherskom Hradišti, bol zničený. V roku 1202 však zbožný moravský markgróf Vladislav Henrich založil v jeho blízkosti kláštor a chrám cisterciánskeho rádu, na ktorý sa preniesol názov starého Velehradu. Tento kláštor, zrušený v roku 1781, pustol, ale jeho chrám bol neskôr nádherne obnovený.

V roku 1863 sa na Velehrade konala veľkolepá slávnosť pri príležitosti tisícročného výročia príchodu svätých bratov na Moravu. Následné veľké slávnosti v rokoch 1869 a 1885 zvýšili náboženské nadšenie medzi Slovanmi, najmä na Morave. Pápež Lev XIII. v roku 1880 vydal svoju pamätnú encykliku *„Grande Munus“,* ktorou ustanovil, že pamiatka slovanských apoštolov má byť slávená v celej katolíckej Cirkvi. Týmto počinom pápež ukázal, aká dôležitá je pre neho spása slovanských národov a ako veľmi si želá, aby sa uctievanie týchto svätcov naďalej rozmáhalo. Svätí Cyril a Metod, ktorí šírením katolíckej viery zachránili Slovanov od záhuby, zostávajú mocnými orodovníkmi na nebesiach.

Nech Hospodin naplní aj želanie tohto pápeža, aby si slovanské národy ctili pamiatku sv. Cyrila a Metoda, boli posilnené vo vyznávaní pravej viery a v úprimnej poslušnosti voči Cirkvi Ježiša Krista! Nech sa naplní jeho vrúcna túžba, aby svätí vierozvestci svojimi príhovormi u Boha vyprosili nielen vytrvalosť vo viere katolíckym Slovanom, ale aj túžbu po návrate do katolíckej Cirkvi Slovanov, ktorí sa od nej odlúčili či už rozkolom alebo bludárstvom! Tento vznešený cieľ si kladie za úlohu aj zbožný a misijný spolok *„Apoštolát sv. Cyrila a Metoda“* so sídlom na Velehrade.

Svätí Cyril a Metod, prvoučitelia našich predkov, pamätajte na svoje dedičstvo a orodujte za nás i za všetkých Slovanov!

Dňa 5. júla sa tiež pripomína pamiatka sv. Zoe, rímskej mučenice, súčasníčky sv. Sebastiána, z ktorej tela významnú časť vlastní pražský chrám; sv. Domícia, perzského pustovníka umučeného za vlády cisára Juliána Odpadlíka; sv. Cyrilly a jej spolumučeníčok z Kyreny v Líbyi; blahoslaveného Petra Luxemburského, arcibiskupa metského a kardinála († 1387) a ďalších.

6. JÚL

I. Sv. Godelieva (11. stor.)

Život sv. Godelievy (Godeliève alebo Godelina) nám ponúka vzácny príklad kresťanskej tichosti a trpezlivosti v utrpení. Godelieva sa narodila v polovici 11. storočia v šľachtickej rodine otca Vilfrida a matky Oginy v obci Londefort v Holandsku. Dostala dôkladnú výchovu, vynikala nábožnosťou, vážnou mysľou a milou povahou, a vyrástla v pôvabnú pannu. Už čoskoro o ňu prejavilo záujem mnoho urodzených nápadníkov, pričom rodičia jej vybrali za manžela bohatého šľachtica Bertulfa z Flámska. Poslušná dcéra sa podvolila tomuto rozhodnutiu a odišla so svojím venom do Flámska, kde sa uskutočnila svadba.

Mladú manželku však čoskoro postihlo veľké utrpenie. Vášnivá svokra ju začala nenávidieť a neustále synovi vyčítala, že si vybral cudziu ženu namiesto dievčat zo svojej vlasti. Takto podnietila aj Bertulfa, aby sa od svojej manželky odvrátil. Bertulf, ktorý bol povahou drsný a necitlivý, začal Godelievu nenávidieť hneď po svadbe. Odsťahoval sa späť k svojim rodičom a pre svoju manželku vyčlenil zvláštny dom. Godelieva znášala toto nepriateľstvo s hrdinskou trpezlivosťou. Opustená ľuďmi hľadala útočisko u Boha a modlila sa za svojho manžela. Bertulf, vidiac, že jeho manželka prijíma svoj osud pokojne, prikázal aby jej dávali iba kúsok

chleba a vodu na deň. Dokonca prikázal aby ju trápil aj sluha. Napriek tomu Godelieva znášala všetko bez sťažností, a keď mohla, delila sa so svojím skromným jedlom s chudobnými. Bertulf, pohoršený jej odhodlanosťou, jej obmedzil jedlo ešte viac, ale ani to nezlomilo jej vieru a trpezlivosť. Nakoniec sa Godelieva rozhodla utiecť. Po veľkých útrapách sa vrátila k rodičom, ktorí ju prijali so zdesením nad jej biednym stavom. Pod ich nátlakom Bertulf predstieral ľútosť a prisľúbil, že sa polepší. Bohumila sa napriek nedôvere podvolila vrátiť k manželovi, aby naplnila svoju manželskú povinnosť. Tu ju čakali opäť časy nových utrpení. Necitlivý Bertulf, ktorý sa jej chcel pomstiť za to, že sa naňho sťažovala svojim rodičom a že za to dostal prísne napomenutie od zemepána, sa k nej správal ešte surovejšie ako predtým. Bolo zjavné, že usiluje o jej život. Godelieva, ktorá si to uvedomila, sa rozhodla, že už viac neutečie z miesta svojho trápenia, ale všetky svoje utrpenia obetuje Bohu. Neustále sa pripravovala na smrť, modlila sa a každý deň odovzdávala svoju dušu do Božích rúk.

Niektorí známi, ktorí boli svedkami jej utrpenia, boli zdesení a zlorečili ukrutnému mužovi, pričom nešťastnú trpiteľku ľutovali. No Godelieva, ktorá bola skúšaná ohňom protivenstiev a úplne sa odvrátila od pozemských vecí, im povedala: *„Nezlorečte môjmu manželovi, ale radšej so mnou dobrorečte a modlite sa za neho, tak ako to prikazuje Boh. Nežiadam si už žiadne radosti pozemského života, lebo načo by sa malo toto smrteľné telo kochať rozkošami, keď sa čoskoro rozpadne na prach? Neplačte nado mnou a nemyslite si, že som nešťastná, pretože milosťou Božou budem povýšená nad všetky flámske ženy. To pre mňa vykoná všemohúci Hospodin, ktorý povznáša porazených, oslobodzuje spútaných, teší zarmútených a uľavuje ich bolestiam.“*

Medzitým svokra neprestávala podnecovať svojho syna, aby svoju manželku zabil, a neustále mu vyčítala, že sa zdráha kvôli zbabelosti. Takto zvádzaný Bertulf napokon poveril dvoch svojich sluhov, aby Godelievu zavraždili. Aby sa vyhol podozreniu, že on je pôvodcom vraždy, vošiel k manželke s predstieranou láskavosťou pod zámienkou, že odchádza na cestu do Bruselu. Rozlúčil sa s ňou, prosil ju o odpustenie všetkého zlého, čo jej spôsobil, a sľúbil, že po návrate všetko napraví a bude ju úprimne milovať. Potom odišiel. Godelieva, ktorá tušila, čo ju čaká, sa kresťansky pripravovala na smrť. Po niekoľkých dňoch, keď v noci spala, sa do jej izby vkradli najatí vrahovia, nasadili jej na krk povraz a kruto ju zaškrtili. Povraz potom položili späť na lôžko a jej telo prikryli, aby to vyzeralo, že zomrela prirodzenou smrťou. Stalo sa tak v roku 1070.

Boh oslávil hrob tejto svätej trpiteľky mnohými zázrakmi. Bertulf, keď sa spamätal, hojne oplakával smrť svojej manželky. Neskôr vstúpil do kláštora, kde sa až do svojej smrti kajal.

Poučenie :

Svätá Godelieva dáva krásny príklad, najmä kresťanským ženám, ktorých manželstvo z Božieho dopustenia nešťastné. Ukazuje, že nemajú reptať proti Bohu, ale trpezlivo niesť svoj smutný osud, nezlorečiť svojim manželom, nežiť v nenávisti,

neoplácať zlo zlom, ale radšej sa za nich modliť. Nevinné utrpenie znášané s trpezlivosťou a odovzdanosťou do Božej vôle prináša človeku veľké zásluhy pred Bohom. Naopak, utrpenie prijímané s reptaním a nenávisťou nielenže neprináša zásluhy, ale ešte viac zaťažuje dušu hriechom. Ako hovorí sv. Bernard*: „Beda tým, ktorí nenesú svoj kríž tak, ako ho niesol Kristus. Sú dvojnásobne nešťastní, pretože sa trápia na tomto svete a budú trpieť večne na druhom svete.“*

Zvlášť hrozného hriechu sa dopúšťajú tí, ktorí, podobne ako Bertulfova matka, vnášajú medzi manželov nesvornosť, hádky a nenávisť. Podľa Svätého písma Boh nenávidí tých, ktorí medzi bratmi spôsobujú rozkoly. Akí ohavní sú teda v jeho očiach tí, ktorí ničia pokoj a lásku medzi manželmi!

Niektoré nezhody medzi manželmi môžu byť trestom za hriechy, ktorých sa dopustili ešte pred vstupom do manželstva. Preto je potrebné, aby sa manželia úprimne kajali, prosili Boha o milosť pokoja, zhody, znášanlivosti a trpezlivosti, a aby sa snažili odstrániť príčiny svojich nezhôd. Svornosť a láska medzi manželmi sú totiž obzvlášť milé Bohu, ako hovorí Sirachovec: *„Tri veci sa páčia môjmu duchu a sú chválené pred Bohom i pred ľuďmi: zhoda medzi bratmi, láska medzi blížnymi a muž a žena, ktorí spolu dobre nažívajú.“* (Sir 25, 1–2).

Sv. Ján Zlatoústy hovorí, že svornosť medzi manželmi prináša Božie požehnanie a zamedzuje množstvu hriechov, ktorých prameňom býva nesvornosť. Sv. Pavol píše: *„Muži, milujte svoje manželky, ako aj Kristus miloval svoju Cirkev a vydal za ňu samého seba.“* (Ef 5, 25). Kristus miluje svoju Cirkev pravou, obetavou a trvalou láskou, a podobná je aj láska svätej Cirkvi k nemu – čistá a vytrvalá. Takáto má byť aj vzájomná láska kresťanských manželov. Ak je taká, určite v takom manželstve prebýva pokoj, svornosť, spokojnosť a znášanlivosť ako sladké ovocie Božieho požehnania.

II. Sv. Sisoes Veľký, pustovník a vzor pokory (4. stor.)

Po smrti svätého Antona pustovníka sa medzi egyptskými pustovníkmi vyznačoval prísnym a bohumilým životom Sisoes Veľký. Narodil sa začiatkom 4. storočia v Egypte a rodičia ho od detstva viedli k bohabojnému životu. Keď dosiahol mladícky vek, opustil rodinný domov a odišiel na púšť Skete, aby sa v tichu mohol venovať spáse svojej duše. Keď ho začali navštevovať susední mnísi, zatúžil po ešte väčšom odlúčení. Prekročil rieku Níl a usadil sa na skalnatej púšti v jaskyni, kde predtým žil a zomrel svätý Anton. Táto pustovňa mu pripomínala cnosti a prísny život veľkého Božieho služobníka a povzbudzovala ho nasledovať jeho príklad.

Sisoes žil v prísnom odriekaní – celé dni mlčal, vrúcne sa modlil a často sa postil. Plietol koše, ktoré predával, a za získané peniaze si kupoval chlieb, ktorý mu slúžil ako pokrm, pričom časť výnosu dával chudobným. Roky žil v pokání a odlúčení od sveta. Napriek tomu sa jeho povesť zbožného života rozšírila a okolití pustovníci ho začali navštevovať, aby hľadali radu. Aj keď si cenil mlčanie, vždy prelomil svoje odlúčenie, keď to láska k blížnym vyžadovala. Po stretnutiach s ľuďmi si však

potreboval obnoviť vnútorný pokoj a sústredenie – vtedy sa prísne postil a venoval sa len modlitbám. Jeho duch, zvyknutý na intímne spojenie s Bohom, často zažíval extázy, v ktorých bol povznesený do nadpozemských výšin.

Za najvyššiu cnosť považoval pokoru, ktorú sa usiloval dosahovať po celý svoj život. Raz, keď mu niekto ponúkol nízku cenu za jeho koše, pocítil nepokoj. Opustil trh, vrátil sa do svojej pustovne a cvičil sa v sebazapieraní, aby si osvojil dokonalú pokoru. V starobe zhromaždil okolo seba učeníkov, ktorých neustále učil, že pokora je základom všetkých cností. Keď sa jeden z nich zaviazal žiť tak, akoby neustále stál pred Bohom, Sisoes mu odpovedal: *„Syn môj, to nestačí. Musíš sa považovať za najmenšie stvorenie. To je jediný overený prostriedok na dosiahnutie pokory.“*

Iný učeník sa raz sťažoval, že sa márne snaží vyrovnať svätému Antonovi. Sisoes mu odpovedal: *„Ach, keby som mal v srdci aspoň trochu zmýšľania tohto veľkého služobníka Božieho, bol by som spokojný.“* Napriek svojmu nevinnému a svätému životu sa Sisoes považoval za najväčšieho hriešnika a chcel, aby ho za takého pokladali aj ostatní. Vyhýbal sa všetkému, čo by mohlo vzbudiť dojem jeho zbožnosti. Ak ho niekto pozoroval počas modlitby, znížil ruky alebo prerušil klaňanie, aby na seba neupútal pozornosť.

Hoci Sisoes nenávidel neprávosť, nikdy nekonal s hnevom ani tvrdosťou. K poblúdeným ľuďom sa správal s láskou a pokorou, čím ich privádzal späť k Bohu. Raz sa medzi jeho učeníkov zamiešali Ariáni, ktorí sa ich snažili presvedčiť o svojich bludných náukách. Sisoes im s láskavosťou nariadil, aby si vypočuli čítanie zo spisu svätého Atanáza, ktorý vyvracal učenie Ariánov. Keď im bola odhalená pravda, ostali zahanbení a odstrašení. Sisoes ich však pokojne prepustil a neprejavil žiadnu tvrdosť.

Vo vysokom veku, oslabený neprestávajúcimi pôstmi, Sisoes výrazne zoslabol. Jeho starostliví učeníci ho presvedčili, aby opustil pustovňu a žil s nimi v meste na brehu Červeného mora. Aj keď prijal ich radu, jeho srdce zostávalo zarmútené, že musel opustiť svoj osamelý úkryt. Keď ho navštívil opát Amon, utešoval ho slovami, že v jeho krehkom veku je potrebné, aby sa o neho starali, čo v púšti nebolo možné. Na to Sisoes odpovedal: *„Ach, či by mi nemalo stačiť obcovanie s Bohom a sloboda ducha na púšti?“* Po krátkom čase sa napriek slabosti vrátil späť do svojej jaskyne.

Jedného dňa prišli za Sisoesom traja pustovníci, aby sa ho spýtali, ako sa vyhnúť večnému zatrateniu. Jeden z nich poznamenal: *„Keď si predstavujeme škrípanie zubov a tmu zatratencov, zmocňuje sa nás strašná hrôza.“* Sisoes sa zamyslel a odpovedal: *„Úprimne vám vyznávam, že o týchto mukách som nepremýšľal. Verím však, že Boh je nekonečne dobrotivý a milosrdný, a dúfam, že sa nado mnou zmiluje. Závidím vám vašu cnosť, bratia, že ste tak preniknutí strachom pred pekelnými mukami a žijete ďaleko od hriechu. Ale aký osud čaká mňa, ktorý mám zatvrdené srdce a ani len nemyslím na tresty pre hriešnikov? Preto mám toľko chýb.“*

Ďalším príkladom jeho múdrosti bolo, keď za ním prišiel učeník, ktorý sa chcel pomstiť bratovi za urážku. Sisoes ho varoval: *„Nerob to, ponechaj pomstu Bohu.“* Keď však učeník trval na svojom, svätec ho pozval na modlitbu. Po modlitbe povedal: *„Ó,*

Bože, nepotrebujeme Tvoju opateru; sami budeme súdiť a sami sa pomstíme!" Slová svätého zapôsobili na učeníka, ktorý padol k jeho nohám a prosil o odpustenie.

Sisoes vyžadoval od svojich učeníkov bezpodmienečnú poslušnosť. Raz k nemu prišiel muž z púšte Tebais s prosbou, aby sa mohol stať jeho učeníkom. Sisoes sa ho spýtal: *„Máš ešte niekoho, kto je s tebou spätý?"* Muž odpovedal, že má syna. Svätý povedal: *„Choď a hoď ho do rieky. Potom príď a buď mníchom."* Muž poslušne odišiel splniť príkaz, ale Sisoes poslal za ním iného učeníka, aby mu zabránil skutok vykonať. Keď cudzinec zdvihol syna k rieke, posol mu zvestoval: *„Opát ti teraz zakazuje vykonať tento čin."* Muž poslúchol a vrátil sa k Sisoesovi, ktorý ho prijal za svojho učeníka, pretože preukázal neochvejnú poslušnosť. I stal sa z neho skutočne poslušný mních.

Svätý Sisoes Veľký bol voči sebe mimoriadne prísny. Raz povedal svojim učeníkom: *„Už je to tridsať rokov, čo sa k Bohu utiekam s jedinou prosbou: Ó, Pane Ježišu, zachráň ma pred mojím jazykom! A predsa stále jazykom hreším."*

Napriek prísnosti voči sebe bol Sisoes nesmierne zhovievavý voči druhým. Jeden učeník sa ho spýtal: *„Keď brat padne do hriechu, nemal by konať pokánie aspoň dva roky?"* Sisoes odpovedal: *„To je tvrdá reč."* Učeník sa ďalej pýtal: *„Snáď šesť mesiacov?" „I to je priveľa,"* odvetil starec*. „Tak ako dlho má konať pokánie? Alebo môže hneď po hriechu prijať Telo Božie?"* Sisoes odpovedal: *„V žiadnom prípade. Musí konať pokánie niekoľko dní, pretože verím v milosrdenstvo Božie. Ak človek činí pokánie z celej duše, Boh mu odpustí a daruje svoju milosť už v priebehu troch dní."*

Raz sa ho učeník spýtal: *„Čo mám robiť, keď poklesnem?"* Sisoes odpovedal: *„Znovu povstaň."* Učeník pokračoval: *„Povstal som, ale opäť som padol." „Znova povstaň,"* povedal Sisoes. *„A dokedy to mám robiť?"* Sisoes odpovedal: *„Tak dlho, kým ťa Boh nepovolá k sebe. Človek pôjde na večnosť v stave, v akom ho nájde smrť – či v dobrom, alebo v zlom."*

Sisoes často zdôrazňoval: *„Zabudni na seba a zahoď svoju samovôľu za chrbát. Osloboď sa od starostí a nájdeš pokoj."* Keď svätý Sisoes ležal na smrteľnej posteli, zhromaždili sa okolo neho mnísi a učeníci. Videli, ako sa s niekým rozpráva. *„Otče, čo vidíš?"* spýtali sa. *„Chcem,"* povedal zomierajúci, *„aby mi bolo dopriane ešte trochu času na pokánie."* Jeden starý mních sa ho opýtal: *„Ak ti Boh dopraje času, budeš ešte schopný konať pokánie?"* Sisoes odpovedal: *„Aj keď nemôžem vykonať dostatočné pokánie, chcem aspoň vzdychať nad svojou dušou a jej biedou. Verím, že tieto vzdychy budú dostatočným svedectvom."*

Mnísi sa modlili pri jeho smrteľnej posteli, keď zrazu jeho tvár zažiarila jasom. Sisoes zvolal: *„Hľa, náš Spasiteľ, Anton a anjeli idú mi naproti!"* Po týchto slovách odovzdal svoju dušu Bohu. Svätý Sisoes zomrel okolo roku 429. Viac než 72 rokov prežil na vrchu svätého Antona v skalnej jaskyni, kde ho Boh oslávil mnohými zázrakmi.

Svätý Sisoes Veľký sa často zobrazuje v pustovníckom rúchu, ako sedí pred jaskyňou a číta z veľkej knihy.

Poučenie:

Sisoes chápal, aké veľké zlo predstavuje hriech, a preto sa snažil vykúpiť každý, aj ten najmenší hriech dokonalým pokáním. Kresťan, maj zármutok nad svojimi hriechmi a oplakávaj ich dňom i nocou. Tento smútok spôsobí v tvojom srdci veľkú radosť a pokoj. Neprikladaj nadmerný význam márnostiam sveta, pretože táto veselosť je nepriateľom pokánia.

Kresťan nemá vylievať slzy kajúcnosti iba krátko, ale každý deň sa má snažiť svoje hriechy oplakávať a konať pokánie, ako nás to učí svätý Sisoes.

Dňa 6. júla sa tiež pripomína pamiatka svätého Goára, pustovníka, ktorý žil na mieste dnešného mesta Svätý Goár na Rýne a zomrel roku 1575. Časť jeho ostatkov daroval Karol IV. pražskej katedrále v roku 1372. Rovnako sa v tento deň slávi pamiatka svätého Trankvilína, rímskeho mučeníka, súčasníka svätého Sebastiána; blahoslaveného Petra z Kríža z rádu servitov (†1522); svätej Lucie, panny a mučeníčky z Kampánie; svätej Dominiky, panny a mučeníčky za vlády cisára Diokleciána; svätého Romula, biskupa a mučeníka, žiaka svätého Petra apoštola a ďalších.

7. JÚL

Sv. Vilibald, biskup (8. stor.)

K rozširovaniu a upevňovaniu kresťanskej viery, mravnosti a vzdelanosti v mnohých európskych krajinách si nesmrteľné zásluhy získali duchovní synovia svätého Benedikta. Kdekoľvek založili kláštor, tam sa nehostinná divočina premenila na osídlenú oblasť, kde sa začal nový život, rozvíjali sa vedy, umenia, poľnohospodárstvo i remeslá. Pri mnohých kláštoroch časom vyrástli rozkvitajúce mestá. Tak vzniklo aj bavorské mesto Eichstätt zásluhou svätého reholníka a biskupa Vilibalda.

Vilibald sa narodil okolo roku 700 v Anglicku (pravdepodobne v Southamptone alebo v Devone) v urodzenej rodine. Jeho otec Richard bol príbuzný anglosaského kráľovského dvora a matka Bona bola blízka príbuzná (pravdepodobne sestra) svätého Bonifáca, apoštola nemeckých kmeňov. Manželia mali okrem Vilibalda aj mladšieho syna Vunibalda a dcéru Vaiburgu.

Keď mal Vilibald tri roky, ťažko ochorel. Rodičia, vidiac, že všetka ľudská pomoc je márna, ho obetovali pred krížom a prisľúbili, že ak sa uzdraví, zasvätia ho službe Bohu. Chlapec sa uzdravil a keď dosiahol šesť rokov, rodičia ho poslali na výchovu a

štúdium do kláštora vo Waltheime. Kláštor viedol prísny opát Egbald, ktorý spolu s mníchmi sa venoval vzdelávaniu a umeniu.

Vilibald si zamiloval život v kláštore a vynikal v štúdiu i v zbožnosti. Dobrovoľne zachovával všetky kláštorné pravidlá a stal sa vzorom nábožnosti, pokory, poslušnosti a odriekania. Po ukončení štúdií zatúžil putovať do Ríma a Jeruzalema, aby sa týmto putovaním zdokonalil vo svojej kresťanskej viere. Neúnavne prosil otca o povolenie. Otec Richard nakoniec súhlasil a rozhodol sa pripojiť k Vilibaldovi spolu s mladším synom Vunibaldom. Vilibald so svojím otcom a bratom začal púť v roku 720. Ich prvým cieľom bol Rím, no na ceste tam otec zomrel v talianskom meste Lucca. Synovia ho pochovali a pokračovali ďalej, až kým 12. novembra 720 nedorazili do Ríma.

V Ríme vstúpili do kláštora, kde sa oddávali modlitbám, pôstu a čítaniu Písma svätého. Nezvyklé podnebie im však neprialo, a už na jar roku 721 ochoreli na zimnicu, ktorá ich sužovala dlhý čas. Po uzdravení sa bratia rozlúčili; Vunibald zostal ešte istý čas v Ríme a Vilibald pokračoval ďalej s dvoma spoločníkmi. Cestou navštevovali sväté miesta a žili veľmi skromne. V Neapole sa nalodili a pokračovali na Sicíliu, kde sa modlili na hrobe svätej Agáty v Katánii. Potom putovali cez rôzne ostrovy, až dorazili do Sýrie. V meste Emesa ich však Saracéni podozrievali zo špionáže, uväznili ich, no kresťanský kupec im vo väzení pomáhal. Neskôr boli prepustení na slobodu a pokračovali ďalej, navštevujúc miesta späté so životom Krista.

Do Palestíny dorazili na jeseň roku 724. Zbožne navštívili Nazaret, Kánu Galilejskú, horu Tábor, rieku Jordán, Jericho a Jeruzalem. Na svätých miestach rozjímali o Kristovej láske a obeti. Vilibald sa od tejto chvíle celkom oddal službe Bohu a túžil len po spáse svojej i svojich blížnych.

V Jeruzaleme Vilibald ťažko ochorel. Túto chorobu znášal s radosťou, pripomínajúc si utrpenie Pána a cítiac šťastie, že práve v tomto svätom meste môže niesť svoj kríž za Spasiteľa. Keď mu Boh opäť navrátil zdravie, pokračoval v púti do Betlehema, Gazy, Joppy, Tyru a Sidonu, kde navštívil významné chrámy a kláštory. Po ukončení púte vo Svätej zemi sa vydal na spiatočnú cestu cez Konštantínopol, kde zotrval dva roky. Navštevoval známe miesta, kde trpeli svätí mučeníci a kde žili a pôsobili slávni ochrancovia katolíckej viery. Navštívil aj chrám v Nicei, kde sa roku 325 konal prvý všeobecný cirkevný koncil proti heretikovi Ariovi. Po siedmich rokoch putovania na Východe sa spolu s pápežskými a cisárskymi vyslancami plavil do Talianska.

Pri Neapole si uctil hrob svätého Severína v Lukullane a nakoniec roku 729 dorazil do materského kláštora rádu svätého Benedikta na Monte Cassine, ktorý bol v tom čase práve obnovený. Tam ho srdečne prijali medzi rehoľníkov, kde vykonával službu kláštorného vrátnika. Pre jeho pokoru, láskavosť, nábožnosť a rozsiahle skúsenosti, získané počas púte, si ho mnísi veľmi vážili.

V roku 738 cestoval svätý Bonifác z Nemecka do Ríma a keď sa dozvedel, že Vilibald je na Monte Cassine, poprosil pápeža Gregora III., aby mu ho zveril ako spolupracovníka na apoštolskej misii v Nemecku. V tom čase zavítal do kláštora

Monte Cassino španielsky kňaz, ktorý si vyžiadal Vilibalda ako sprievodcu na svojej ceste do Ríma. Opát Patratonax súhlasil, a tak sa Vilibald po druhýkrát dostal do Ríma. Tu ho pápež privítal, vypočul si jeho rozprávanie o putovaní po východných krajinách a oznámil mu, že Bonifác si ho veľmi žiada za spolupracovníka. Keď Vilibald počul, že jeho brat Vunibald už pomáha Bonifácovi v Nemecku, veľmi sa potešil. Po rozlúčke s opátom sa vydal na cestu do Nemecka.

Počas cesty sa zastavil pri hrobe svojho otca v Lucca, potom pokračoval cez Lombardsko a Tirolsko do Bavorska. Tam strávil osem dní u vojvodu Odila a navštívil franského grófa Svitgara. Svitgar prisľúbil Bonifácovi, že daruje lesnatú oblasť Eichstätt na založenie nového biskupstva. Spolu so Svitgarom sa Vilibald vydal do Durínska za Bonifácom.

Bonifác prijal Vilibalda s nesmiernou radosťou a poďakoval Svitgarovi za jeho štedrosť. Vyslal Vilibalda preskúmať oblasť Eichstätt, či je vhodná na založenie biskupstva. Táto krajina, zničená vojnami a zarastená mohutnými dubmi, bola iba riedko osídlená. Na tomto mieste však stál kostol Panny Márie, ktorý počas vojen zázrakom zostal neporušený. Vilibald si vybral toto miesto na založenie nového kláštora a biskupstva. Začal stavať chrám Matky Božej a kláštorné budovy.

Dňa 22. júna 740 ho Bonifác vysvätil za kňaza. Vilibald organizoval klčovanie okolitých lesov, obrábanie pôdy a osídľovanie krajiny ľuďmi prichádzajúcimi zblízka i zďaleka. Pri novom chráme čoskoro vznikla osada, kde Vilibald kázal Božie slovo a viedol ľudí k svätému životu. V roku 741 Bonifác vysvätil Vilibalda za prvého biskupa Eichstättu. Vilibald vybudoval nový chrám a kláštor, pod ktorými sa postupne rozrastalo mesto Eichstätt.

V roku 742 sa zúčastnil prvého cirkevného snemu v Nemecku, ktoré sa konalo v Attignachu. Kláštor v Eichstätte osídlil anglosaskými druhmi, ktorých sám získal, a bratmi, ktorých mu poslal Bonifác. Týchto rehoľníkov vychovával ako misionárov na ničenie zvyškov pohanstva a zakladanie kresťanských osád. K jeho spolupracovníkom sa pridal aj jeho brat Vunibald, ktorý predtým pracoval v Durínsku. V roku 748 prišla do Nemecka ich sestra Valburga, ktorá vstúpila do novozaloženého kláštora v Bischofsheime. Neskôr Vilibald kúpil neďaleko Eichstättu krajinu Heidenheim, kde postavil dva kláštory – mužský a ženský. Vunibald sa stal opátom mužského kláštora, zatiaľ čo Valburga spravovala ženský kláštor ako prvá opátka.

Týmito aj inými kláštormi, ktoré Vilibald zakladal, sa požehnane šírila svätá viera a kresťanská vzdelanosť v celom eichstättskom biskupstve. Biskup Vilibald neprestával vzdelávať ľud, ktorý mu bol zverený, v duchu Krista Pána a starať sa nielen o jeho večnú spásu, ale aj o jeho časný prospech. Jeho neúnavná horlivosť sa nezľakla žiadnych ťažkostí a prekonávala všetky prekážky. Takto sa svätý biskup dočkal sladkého ovocia svojej apoštolskej činnosti; v krajine, ktorá bola predtým pustá, rozkvitali obývané osady, a ich obyvatelia, majúc takého vynikajúceho pastiera, vynikali kresťanskými cnosťami.

Vilibald žil, pokiaľ to bolo možné, aj ako biskup podľa rehoľných pravidiel; zachovával prísne pôsty, vyhýbal sa svetskému ruchu, bol pokorný, ku všetkým láskavý a preukazoval skutky kresťanského milosrdenstva chudobným, chorým a nešťastným. Týmto spôsobom si získal všeobecnú úctu a lásku svojho stáda, a duchovenstvo, ktoré vzorne vychovával, kráčalo v jeho šľapajach a verne mu pomáhalo, aby nová diecéza bola kvitnúcou vinicou Pánovou.

Získajúc si takto na zemi veľké zásluhy a prežijúc svojho brata Vunibalda († 761), sestru Valburgu († 773), sv. Bonifáca († 754) aj všetkých svojich učeníkov, Vilibald zosnul svätou smrťou dňa 7. júla niekedy po roku 786, v ktorom obdaroval kláštor vo Fuldách. Ľud ho vždy uctieval ako svätca a v 13. storočí boli jeho ostatky prenesené do nového chrámu v Eichstätte, ktorý bol vtedy zasvätený na jeho počesť. Dve časti týchto svätých ostatkov sa dostali aj do chrámu sv. Víta v Prahe.

Život sv. Vilibalda opísala jeho príbuzná, rehoľníčka heidenheimského kláštora, na základe správ, ktoré získala priamo od neho.

Poučenie:

Putovanie na miesta posvätené pozemským životom vteleného Syna Božieho a jeho preblahoslavenej matky Márie, ako aj na miesta oslávené činnosťou a hrobmi svätých mužov a žien Božích, bolo odjakživa milým zvykom zbožného kresťanského ľudu. Veriaci putovali a dodnes putujú s posvätnou túžbou zvlášť na také, hoci i veľmi vzdialené miesta, kde podľa overených správ všemohúci Boh na príhovor Panny Márie a svätých obzvlášť preukazoval milosrdenstvo, vypočúvajúc tam modlitby zbožných prosebníkov často zázračným spôsobom.

Boh je síce prítomný na všetkých miestach; všade ho môžeme a máme *„v duchu a pravde“* uctievať (Jn 4, 24) a všade počuje naše modlitby. Jeho rady sú však nevyspytateľné a jeho milosrdenstvo nesmierne.

Už v Starom zákone sa Hospodin na mieste, kde bola archa zmluvy, preukazoval milostivejšie než inde, a o novom chráme v Jeruzaleme, ktorý postavil Šalamún, prisľúbil, že jeho oči a srdce tam budú po všetky dni. (1 Kr 9, 3). Tak aj dnes Boh vo svojej nevyspytateľnej múdrosti na niektorých posvätných miestach ľuďom udeľuje hojnejšie milosti než inde. To je dôvodom, prečo veriaci na takéto Bohom vyvolené a požehnané miesta radi putujú.

Navyše, keďže sme bytosti zmyselné, slabé a krehké, nedokážeme sa všade rovnako vrúcne modliť, povznášať svoju myseľ z pozemského prachu k nebeským výšinám, rozjímať o ohavnosti hriechu a vzbudzovať si dobré predsavzatia. Na to sa najlepšie hodia pútnické miesta, ako dokazuje každodenná skúsenosť.

Púte však veriacim prospievajú len potiaľ, pokiaľ ich vykonávajú podľa predpisov svätej Cirkvi s dobrým a spásnym úmyslom – aby sa dočasne vymanili zo svojich každodenných starostí, a ničím nerušení vzdávali Bohu, Panne Márii a svätým úctu a slávu, horlivo sa modlili, starali sa o spásu svojej duše, dokonale sa kajali zo svojich hriechov a upevňovali sa v dobrom.

S takýmto úmyslom vykonal sv. Vilibald svoju ďalekú púť do Jeruzalema a preto z nej mal nesmierny osoh. Kto však na posvätné miesta putuje zo svetských dôvodov, pre zábavu, zo zvedavosti, aby sa vyhol domácim prácam, voľnejšie žil, niečo získal alebo konal, čo lahodí jeho zmyslom a na čo doma nemá príležitosť, tomu takáto návšteva pútnických miest neprospeje, ba môže sa stať veľmi nebezpečnou a škodlivou.

V tomto zmysle hovorí sv. Hieronym, že človeka neposväcuje miesto, ale iba jeho svätý úmysel. Chváliť netreba tých, ktorí žili v Jeruzaleme, ale iba tých, ktorí tam žili sväto.

Dňa 7. júla si tiež pripomíname svätých rímskych mučeníkov, súčasníkov sv. Sebastiána: Klaudia, Nikostrata, Kastoria, Viktorína a Symforiána; blahoslaveného Benedikta XI., pápeža († 1304); sv. Panténa, apoštola v Alexandrii († 212); sv. Odóna, španielskeho biskupa († 1122); sv. Edilburgu, pannu, dcéru anglickej kráľovskej rodiny; sv. Apolónia, biskupa v Brescii; sv. Michaela de Sanctis z rehole Trinitárov († 1624); a ďalších.

8. JÚL

I. Sv. Izabela, kráľovná Portugalska (13. stor.)

O svätej kráľovnej Izabele platia slová Písma svätého: *„Cesty jej sú krásne a všetky chodníky jej pokojné.“* (Prís 3, 17.) Ako anjel pokoja urovnávala spory, sprostredkovala zmierenie a svojou láskou, milou Bohu, rozsievala požehnanie.

Narodila sa v roku 1271 ako dcéra princa Pedra, neskoršieho aragónskeho kráľa Petra III., a jeho manželky Konštancie, kráľovskej princeznej sicílskej. Pri krste jej dali meno svätej Alžbety Durínskej. Meno Alžbeta, ktoré sa v Španielsku a Taliansku vyslovuje ako Izabela, znamená Bohuslava.

Svätica Izabela, verná svojej patrónke a významu svojho krstného mena, oslavovala Boha po celý svoj život krásnymi cnosťami, ktorými bola ozdobená. Jej narodenie prinieslo zmierenie do aragónskej kráľovskej rodiny. Jej otec Pedro bol dlhý čas v spore so svojím otcom, kráľom Jakubom I. Keď však rozhorčený kráľ prvýkrát uvidel svoju vnučku v kolíske, bol jej zjavom tak dojatý, že sa s Pedrom zmieril. Starý otec si Izabelu vzal k sebe a osobne sa staral o

jej výchovu. Milé dievča, ktoré napredovalo duchom aj telom, mu spríjemňovalo posledné roky jeho života a zmierňovalo útrapy, ktoré zažíval od maurských Arabov i od búrlivej domácej šľachty. Starnúci kráľ často predpovedal svojej milovanej vnučke, že z Božej milosti bude korunou všetkých žien aragónskeho panovníckeho rodu.

Po smrti starého otca sa šesťročná Izabela vrátila k rodičom a získavala vzdelanie od výborných učiteľov. Už v útlom veku bola vážna a venovala sa výhradne zbožnosti a dobročinnosti. Ako sa rozvíjala do krásnej panny, vyhýbala sa zbytočným hrám i zábavám, pohŕdala svetskou márnivosťou, s radosťou sa modlila a rozjímala o nebeských veciach, často navštevovala Pánov chrám a pomáhala chudobným.

Od svojich ôsmich rokov sa postila každú sobotu i v predvečery sviatkov Panny Márie. Svojou výnimočnou zbožnosťou a bohabojnosťou zanechávala hlboký dojem na všetkých, ktorí ju poznali, a tešila sa všeobecnej úcte. Na otcov príkaz bola Izabela už vo svojich dvanástich rokoch zasnúbená portugalskému kráľovi Dionýzovi a aj ako kráľovná zostala zbožná, pokorná a dobrotivá.

Kráľovskú dôstojnosť a bohatstvo pokladala za talenty, ktoré jej Boh zveril, aby ich využívala na dobro svojich poddaných. Radovala sa, že môže podľa najhlbších túžob svojho srdca preukazovať skutky kresťanského milosrdenstva. Bola skutočnou matkou chudobných, potešiteľkou trpiacich, opatrovateľkou opustených chorých a ochrankyňou prenasledovaných. Starala sa o chudobné rodiny a núdzne vdovy, ktoré sa hanbili žobrať; ujímala sa sirôt a opustených dievčat, aby sa chudoba nestala úskalím ich cnosti, a zabezpečovala im miesto v bohabojných rodinách alebo výbavu na vydaj. Zriadila útulok pre ženy, ktoré sa dostali na zlé chodníky, aby tam našli cestu k pokániu a cnosti. Založila sirotinec pre opustené nemluvňatá a v krajine vybudovala niekoľko nemocníc.

Vo svojom súkromnom živote kráľovná Izabela dodržiavala presný denný poriadok. Vstávala skoro ráno a denne sa okrem ranných modlitieb modlila aj cirkevné hodinky. Zúčastňovala sa na svätej omši, počas ktorej často pristupovala k svätému prijímaniu, a cez deň sa modlila mariánske hodinky a niekedy aj hodinky za zosnulých. Zvyšok dňa venovala skutkom milosrdenstva, a čas, ktorý jej zostal, trávila so svojimi spoločníčkami doma čítaním nábožných kníh a šitím kostolných rúch a šiat pre chudobných. V jedle i pití bola veľmi striedma, nikdy nepila víno. Keď jej to niektorí vytýkali, odpovedala: *„Nikde nie je zapieranie seba samého tak potrebné ako na tróne, kde vzniká najviac náruživostí.“*

Vznešená kráľovná sa nehanbila navštevovať príbytky najchudobnejších ľudí a prinášať im almužny. Kde našla úbožiakov trpiacich odpornými chorobami, slúžila im sama. Za túto milosrdnú lásku ju Boh obdaril darom zázrakov. Raz prišla k chudej žene, ktorej celé telo bolo pokryté odpornými vredmi, a sotva sa jej dotkla, žena okamžite vyzdravela. Inokedy, na Zelený štvrtok, keď podľa zvyku umývala nohy trinástim starým žobráčkam a jednej z nich nohu pobozkala, tej sa chorá noha ihneď uzdravila.

Raz, keď niesla v zástere almužny domácim chudobným, nečakane stretla svojho manžela. Ten sa jej opýtal, čo to nesie. Kráľovná, nechcela hneď prezradiť, aké sú almužny vzácne pred Bohom, a s úsmevom odpovedala: *„Ruže."* Kráľ, vedomý si, že v tom čase ruže nekvitnú, chcel zistiť, čo má kráľovná v zástere, a našiel tam skutočne ruže. Boli to ruže do venca zásluh, ktoré si svätá kráľovná splietala na zemi pre nebo.

Po niekoľkých rokoch šťastného manželstva prišlo na Izabelu veľké utrpenie. Kráľ Dionýz bol veľkorysý, spravodlivý, dbal o blaho svojej ríše a milujúci svoju výnimočnú manželku, no neskôr sa stal ľahkovážnym. Nedbajúc na svoje manželské povinnosti žil nemravne so zvrhlými ženami. Pre cnostnú kráľovnú to bola ťažká skúška, ktorú však znášala s obdivuhodnou tichosťou a trpezlivosťou. Pred Bohom, v súkromí, trpko plakala nad pokleskami svojho neverného manžela, ale pred ľuďmi sa nikdy nesťažovala. K chybujúcemu manželovi sa správala vždy láskavo, ústretovo a ochotne. Dokonca sa starala o nemanželské deti svojho muža, zabezpečovala ich výchovu a potrebnú starostlivosť. Pevne zakorenená v Božej láske ostávala pokojná aj v tomto trápení, ako obloha, ktorá sa klenie vysoko nad mrakmi a búrkami.

Keď nemohla priviesť svojho manžela na lepšiu cestu, neprestávala sa za neho modliť, rozdávať almužny a postiť sa, aby Boh svojou milosťou obrátil jeho srdce. Skôr, než boli jej modlitby vyslyšané a kráľ sa úplne polepšil, odohrala sa pamätná udalosť. Izabela si za almužníka vybrala nábožného panoša, ktorému úplne dôverovala. Zverovala mu potraviny, oblečenie aj peniaze, aby ich tajne roznášal po domoch chudobným a chorým. Ľudská zloba však siaha ďaleko, a niektorí jedovatými rečami ohovárali svätú kráľovnú. Závistlivý služobník obvinil kráľovnú z hriešneho vzťahu s jej almužníkom.

Kráľ, sám neverný, ľahko uveril tejto ohováračke a rozhodol sa panoša potrestať smrťou. Rozkázal správcovi vápenice: *„Panoša, ktorého zajtra ráno pošlem s otázkou, či bol splnený kráľov príkaz, chytíš a hodíš do žeravej pece."* Na druhý deň poslal kráľ bohabojného panoša do vápenice. No Božia prozreteľnosť zachránila nevinného mladíka. Keď išiel okolo kostola, začul zvuk zvona a pocítil silné nutkanie vojsť dovnútra. Hlboko sa ponoril do modlitby a strávil v kostole dlhý čas. Medzitým, netrpezlivý kráľ poslal k vápenici druhého posla. Ten vyslovil kráľov príkaz a bol ihneď hodený do ohnivej pece. Neskôr prišiel do vápenice aj oneskorený panoš a oznámil kráľovi odpoveď správcu: *„Čo kráľ rozkázal, bolo už vykonané."* Kráľ stuhol hrôzou. Uvedomil si, že Boh sám potrestal trúfalého ohovárača smrťou a tým dokázal nevinu kráľovninho almužníka. Práve tento hrozný Boží súd, ako aj trpezlivosť a tichosť jeho svätej manželky, nakoniec obrátili kráľa na pravú cestu. Roztrhal putá svojich hriechov a stal sa opäť verným a dôstojným manželom.

V posledných rokoch života kráľa Dionýza bola Izabela znova skúšaná ťažkým krížom. Kráľovná prejavovala plnú materskú lásku ku korunnému princovi Alfonzovi, zatiaľ čo starnúci kráľ uprednostňoval jedného zo svojich nemanželských synov, menom Sancho. Z toho vznikli dohady, že kráľ chce proti zákonom krajiny a všetkému právu zabezpečiť nástupníctvo na tróne pre Sancha. To vyvolalo Alfonzovu nevôľu, a podnecovaný svojimi priateľmi sa vzbúril proti otcovi.

Dobrosrdečná Izabela sa tak ocitla medzi dvoma ohňami – medzi manželom a synom. Modlitbami a dobrými skutkami sa usilovala vyprosiť od Boha dar zmierenia a priviesť oboch k pokoju, ale márne. Kráľ sa rozhodol, že za každú cenu zajme odbojného syna, a zhromaždil vojsko, aby ho prekvapil a chytil v Cintre. Izabela, obávajúc sa veľkého nešťastia, poslala k synovi poslov s varovaním, aby utiekol. Kráľa to natoľko rozhnevalo, že svoju manželku vyhnal z domu a zbavil ju všetkých dôchodkov, aby nemohla podporovať odbojníka. Toto poníženie Izabela prijala s trpezlivosťou. Keď však priatelia začali kráľa kritizovať za to, že bojuje so synom a vyhnal manželku, kráľ sa zahanbil, a po čase Izabelu opäť prijal s úctou a prosil o odpustenie.

Vojna medzi otcom a synom však pokračovala, a pri Coimbre sa ich vojská pripravovali na bitku. Vtedy Izabela najprv navštívila kráľov tábor a potom tábor princov, naliehajúc na manžela i syna, aby upustili od krviprelievania a uzavreli mier. Podarilo sa jej vyjednať štvordňové prímerie, ale bitka sa nakoniec predsa odohrala, hoci bola nerozhodná. Zarmútená kráľovná sa mohla iba modliť, plakať a prosiť manžela i syna, aby pamätali na Boha, spásu svojich duší a utrpenie svojich poddaných. Nakoniec sa jej podarilo dosiahnuť zmierenie, čo v krajine vyvolalo veľkú radosť a ľudia ju oslavovali ako Božieho anjela mieru.

Mier však netrval dlho. Sancho sa vrátil z vyhnanstva a kráľ ho vzal späť na svoj dvor. To znova vyvolalo Alfonzovo podozrenie, a tak zhromaždil vojsko a tiahol proti otcovi na Lisabon. Kráľ mu odpovedal rovnakým spôsobom. Na bojisko pri Lumiare však opäť dorazila holubica mieru – Izabela. Zastihla obe vojská pripravené na boj, a tentoraz svojimi prosbami, výčitkami a slzami opäť zabránila krviprelievaniu. Kráľ i princ sa rozišli bez boja.

Krátko nato kráľ Dionýz, zlomený vekom a starosťami, v Lisabone ťažko ochorel. Izabela znova prejavila svoju šľachetnosť a dobrotivé srdce – zavolala syna, aby sa zmieril s otcom. Princ poslúchol matku, prišiel kajúcne, poprosil otca o odpustenie, zmieril sa s ním a dostal jeho požehnanie, čo kráľovnej prinieslo nevýslovnú radosť. Chorému manželovi slúžila Izabela s nežnou oddanosťou, neustále bdela pri jeho lôžku a odchádzala len do kaplnky, kde sa za neho modlila. Keď kráľ roku 1325 kajúcne zomrel, Izabela odložila kráľovské rúcho a v jednoduchom odeve so svojimi dvoma družkami vykonala púť do Compostely k hrobu sv. Jakuba apoštola.

Potom vstúpila do kláštora rádu sv. Kláry v Coimbre, ktorý sama založila, a zamýšľala tam zostať až do smrti. Múdri a zbožní muži jej však radili, aby zostala vo svete, kde by svojím príkladným životom, dobročinnosťou a dozorom nad svojím kráľovským synom mohla konať viac dobra, než by dokázala v kláštornom ústraní. Izabela túto radu prijala a usadila sa pri kláštore v skromnom obydlí, ktoré si na tento účel zriadila. Tu žila ešte desať rokov v modlitbách a duchovných cvičeniach, neprestajne konajúc skutky lásky k blížnym. Ešte raz sa vydala na púť do Compostely počas milostivého roka, kde tamojšiemu chrámu zanechala bohaté dary. Chrám v Alenqueri, kde bol pochovaný jej manžel, tiež obdarovala kráľovskými darmi. Okrem toho dala zo svojho zlatého a strieborného stolového náčinia i zo svojich drahocenných šiat zhotoviť bohoslužobné nádoby a rúcha, ktoré rozdala chrámom

Pánovým. Svoje vdovské príjmy používala na všeobecné dobro. Kdekoľvek sa stavali chrámy, nemocnice, útulky pre chudobných, mosty a cesty, všade prispievala štedrou rukou, a preto ju nazývali matkou a sväticou svojho ľudu.

Izabela sa ukázala ako anjel mieru ešte raz. Keď sa jej syn, portugalský kráľ Alfonz IV., chystal viesť vojnu proti jej vnukovi, kastílskemu kráľovi Alfonzovi XI., vydala sa Izabela, hoci chorá, na cestu, aby tejto vojne zabránila. Zastihla syna na kastílskom pohraničí v opevnenom meste Estremoz a nasadila všetky svoje sily, aby medzi súpermi dosiahla mier, čo sa jej nakoniec podarilo. Na ceste však prechladla, ochorela, mala horúčku a uvedomila si, že sa blíži jej posledná hodina. Urobila svoju poslednú vôľu a oblečená do rehoľného rúcha sv. Kláry na kolenách prijala sväté sviatosti. Napomenula syna, aby miloval pokoj a vyhýbal sa sporom i vojnám, a začala sa pripravovať na smrť. Ako po celý život, aj na smrteľnej posteli neustále vzývala Matku Božiu svojím obľúbeným povzdychom: *„Matka milosti a milosrdenstva! Ochraňuj ma pred zlým nepriateľom a prijmi ma v hodine smrti!“* Panna Mária splnila jej želanie a naplnila srdce umierajúcej svätice veľkou útechou.

Izabela pokojne zomrela v Pánovi 4. júla 1336. Jej telo bolo prevezené do Coimbry a pochované v kláštore, ktorý sama založila, kde Boh oslávil jej hrob zázrakmi. V roku 1612 bol tento hrob otvorený a neporušené telo svätej kráľovnej bolo uložené do novej nádhernej rakvy. Pápež Urban VIII. ju v roku 1625 vyhlásil za svätú a ustanovil jej výročnú pamiatku na 8. júla.

Poučenie:

Svätá Izabela je zobrazovaná buď ako klariska v rehoľnom rúchu s krížom v ruke, s tŕňovou korunou na hlave a s kráľovskými insígniami pri nohách, alebo ako kráľovná držiaca v zástere ruže. Od svätej Izabely sa môžu kresťania všetkých stavov učiť, ako majú slúžiť Bohu a túžiť po dokonalosti.

Mládeži dáva sv. Izabela príklad, ako si už od mladosti obľúbiť modlitbu a chrám Pánov. Slobodné osoby učí, ako sa vyhýbať príležitostiam k hriechu a zachovať si najvzácnejší poklad – neporušenú čistotu srdca – modlitbou, pôstom a skutkami sebaobetovania. Manželom ponúka príklad vzájomnej znášanlivosti, trpezlivosti, obetavej lásky a zmierlivosti. Vdovy sa od nej môžu učiť, ako sa zriekať svetských radovánok, pohŕdať márnivosťou, milovať samotu a konať dobro blížnym. Ľudia z vyšších spoločenských vrstiev by mali nasledovať jej pokoru a snažiť sa konať čo najviac dobrého na oslavu Boha a na časný i večný úžitok blížnych, pamätajúc, že komu bolo viac dané, od toho sa bude aj viac požadovať.

„Sláva, česť a pokoj každému, kto koná dobro.“ (Rim 2,10) *„Spravodliví budú žiť naveky a u Pána je ich odmena, a ich spomienka u Najvyššieho.“* (Múd 5,16)

II. Sv. Kilian, biskup a mučeník (7. stor.)

Zatiaľ čo nemecké krajiny na Dunaji a Rýne už dávno osvetľovalo svetlo Kristovho evanjelia, mnohé oblasti vnútri Nemecka zostávali ešte dlho zahalené tmou pohanstva. Až postupne, najmä zásluhou misionárov z Anglicka, Írska a Škótska, začali prenikať lúče kresťanskej pravdy aj do týchto končín. Do východofranského kraja, v súčasnom severnom Bavorsku, sa kresťanstvo dostalo predovšetkým vďaka apoštolskej činnosti svätého Kiliana a jeho spoločníkov.

Kilian pochádzal zo šľachtického rodu v Škótsku a vyrastal v jednom z anglosaských kláštorov. Tu sa vzdelal v posvätných vedách a dosiahol vysokú úroveň kresťanskej dokonalosti. Keď sa zriekol sveta, prijal rehoľné rúcho, bol vysvätený za kňaza a spravoval kláštornú školu. Časom mu však kláštor nestačil a v jeho srdci vzplanula silná túžba odísť do cudziny a hlásať evanjelium pohanom. Keď raz rozjímal nad slovami Pána: *„Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma“* (Mt 16, 24) bol taký dojatý, že zvolal svojich spoločníkov a žiakov a oznámil im, že opustí vlasť a pôjde zasievať semeno Božieho slova do krajín, ktoré sú ešte zahalené pohanskými bludmi. Ihneď sa prihlásilo jedenásť spoločníkov, medzi nimi aj kňaz Kolonát (Koloman) a diakon Tatnán (Donát), ktorí boli ochotní nasledovať jeho príklad.

S týmito spoločníkmi sa Kilian vydal na cestu do Francúzska a Austrázie (kráľovstvo Frankov), kde deväť z nich zostalo. V roku 686 prišiel s Kolonátom a Tatnánom k hradu Würzburg na ľavom brehu rieky Mohan, kde vládol durínsky vojvoda Gosbert. Táto krajina bola v tom čase zarastená hlbokými lesmi a len riedko osídlená. Vojvoda i jeho poddaní zostávali v pohanstve. Kilianovi sa zapáčila táto zem i jej dobrosrdečné a priateľské obyvateľstvo, a tak si zaumienil zostať tam a zasiať tam korene kresťanskej viery. Skôr než sa však pustil do tohto diela, vybral sa koncom roku 686 do Ríma, aby od pápeža získal poverenie a požehnanie.

Pápež Konón prijal Kiliana aj jeho spoločníkov Kolonáta a Tatnána s veľkou radosťou. Keď sa presvedčil o ich pravovernosti a horlivosti, ochotne im udelil súhlas hlásať evanjelium v kraji Würzburg. Či bol Kilian v Ríme vysvätený za biskupa, alebo už túto hodnosť dosiahol vo svojej vlasti, nemožno zistiť. Po návrate do Würzburgu sa Kilian a jeho spoločníci s veľkou horlivosťou pustili do učenia pohanov o kresťanskej viere. Boh žehnal ich spasiteľnému dielu. Pohanom sa Kilianove slová

páčili a mnohí z nich uverili v Ježiša Krista a prijali svätý krst. Dokonca aj vojvoda Gosbert bol hlboko dojatý výrečnosťou biskupa Kiliana a obrátil sa na kresťanskú vieru. Dal sa pokrstiť a jeho príklad nasledovali dvorania i poprední šľachtici krajiny. Viera sa tak upevňovala v celom vojvodstve, čo prinášalo veľkú radosť horlivým misionárom. Keď vojvoda Gosbert prijal kresťanstvo, Kilian ho naliehavo vyzýval, aby sa v živote riadil kresťanskými zákonmi. Podľa starého pohanského zvyku mal vojvoda za manželku vdovu po svojom bratovi. Kilian mu toto manželstvo vytýkal ako nezlučiteľné s cirkevnými zákonmi a povedal mu: *„Milý synu, teraz si kresťanom a staneš sa Bohu milým vo všetkých veciach, ak prepustíš ženu, s ktorou žiješ protiprávne, lebo nie je ti dovolené mať za manželku ženu svojho brata.“*

Táto výčitka Gosberta zarazila, pretože svoju ženu Gailanu miloval. Po čase však povedal biskupovi: *„Teraz žiadaš odo mňa ťažšie veci než predtým. Ale pretože som z lásky k všemohúcemu Bohu opustil všetko, čo mi bolo drahé, z lásky ku Kristovi opustím aj svoju milovanú manželku.“* Skôr než však vojvoda tento zámer uskutočnil, musel odísť do boja proti kráľovi Teodorichovi. Počas jeho neprítomnosti si Gailana zaumienila, že sa Kiliánovi pomstí. Najala dvoch zločincov, aby svätého biskupa a jeho spoločníkov tajne zavraždili. Kilianovi sa však o tomto úmysle dozvedel, a preto sa kresťansky pripravoval na smrť. Spolu so svojimi vernými druhmi bdel v modlitbách a s radosťou očakával chvíľu, keď bude ozdobený mučeníckou korunou. Nakoniec prišla noc 8. júla 689, keď mali najatí vrahovia uskutočniť svoj zločinný úmysel. Svätý Kilian sa túto noc spolu so svojimi dvoma spoločníkmi modlil a spieval žalmy. O polnoci sa na chodbe ozval hluk, a biskup, ktorý vedel, že vrahovia prichádzajú, povedal spoločníkom Kolonátovi a Tatnánovi: *„Synovia moji, prišla naša vytúžená hodina. Buďme poslušní hlasu Pána a nebojme sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu.“* Sotva to dopovedal, vrazili zločinci do miestnosti a všetkých troch misionárov mečmi zavraždili. Aby sa ich zločin utajil, vykopali na tom istom mieste jamu a do nej pochovali telá mučeníkov aj všetky ich bohoslužobné knihy, nádoby a rúcha, ako im to Gailana prikázala.

Takto zomrel Kilian na podnet druhej Herodiady podobnou smrťou ako svätý Ján Krstiteľ. Ich smrť ostala pred ľuďmi dočasne utajená, ale Boh vrahov odhalil. Keď sa vojvoda Gosbert vrátil z vojny a začal sa pýtať na Kiliana a jeho spoločníkov, zradná Gailana klamala, že nevie, kam odišli. Medzitým však jeden z vrahov, trýznený hroznými výčitkami svedomia, zošalel a priznal svoju vinu. Vojvoda, zhrozený tým, dal vraha zviazať a zvolal svoj ľud, aby sa poradili, čo s ním spraviť. Vtedy vstal muž, ktorého najala Gailana, a navrhol, aby bol zločinec prepustený a ponechaný na slobode, aby sa ukázalo, či je Boh kresťanov taký mocný a spravodlivý, ako sa hovorí. Ak by sa pomstil za svojich služobníkov, ľud by zostal vo viere v Krista; ak by sa však nepomstil, mali by sa ľudia vrátiť k bohom svojich otcov. Tento návrh sa všetkým zapáčil. Vrah bol teda prepustený, ale ihneď začal zúriť a trhať vlastné telo, až biedne zahynul. Tento desivý prejav posilnil vieru kresťanov. Druhý vrah zomrel tragicky samovraždou, a napokon došlo aj na Gailanu, ktorá nemajúc pokoja svedomia, zomrela vo veľkých bolestiach.

Hrob svätého Kiliana a jeho spoločníkov sa našiel po päťdesiatich rokoch. V roku 743 dal biskup Burkhart preniesť telá mučeníkov do chrámu Panny Márie na hrade vo Würzburgu. Neskôr boli tieto ostatky uložené v novom chráme postavenom na mieste, kde mučeníci zomreli. Svätý Kilian je patrónom biskupstva aj mesta Würzburg. Časť jeho ostatkov, najmä dve ramenné kosti, získal Karol IV. v Norimbergu roku 1370 a daroval ich katedrále svätého Víta v Prahe.

Poučenie:

Svätý Kilian neostal mlčať voči hriechu vojvodu Gosberta. Napomínal ho, aby pamätal na svoje kresťanské povinnosti a zapudil svoju nehodnú ženu. Je našou povinnosťou snažiť sa láskavým dohováraním, spásonosným napomínaním alebo akýmkoľvek primeraným spôsobom zabrániť hriechom našich blížnych a takto im duchovne prospievať. Kto to však neurobí, hoci by mohol, stáva sa vinným cudzími hriechmi a má na nich podiel. Svätý Tomáš z Villanovy hovorí: *„Ježiš je pred našimi očami znova pribíjaný na kríž, a my pri tom mlčíme?“* Spasiteľ je znovu ukrižovaný klincami hriechov, ktoré ním vykúpení ľudia ľahkomyseľne páchajú; a ak sa nesnažíme týmto hriechom zamedziť, hoci by sme mohli, stávame sa spoluvinníkmi, akoby sme sami pomáhali Krista opäť pribíjať na kríž. Oveľa väčšiu vinu si však na svedomie nakladajú tí, ktorí priamo zvádzajú blížnych k hriechom, ako Gailana, ktorá najala vrahov na zavraždenie svätého Kiliana a jeho spoločníkov. Svätý Gregor hovorí: *„Si vinný toľkými vraždami, koľko cudzích hriechov si zavinil,“* a svätý Tomáš z Villanovy napísal: *„Keby som vedel, že som vinný za večné zahynutie čo i len jednej duše, nemohol by som opustiť tento svet inak ako v najväčšej úzkosti, hrôze a strachu, ako človek, ktorý zavraždil sto ľudí.“*

Dňa 8. júla si pripomíname aj ďalších svätých: svätých Akvilu a jeho manželku Priscillu, obrátených na vieru svätým Pavlom apoštolom; svätého Prokopa, mučeníka Cézarey v Palestíne za čias cisára Diokleciána; svätého Auspícia, biskupa z Trevíru; svätého Adriána I., pápeža († 795); svätého Disiboda, reholníka a biskupa, zakladateľa kláštora Disenberg v mohučskom biskupstve.

9. JÚL

I. Sv. Vavrinec z Brindisi, kapucínsky kňaz (16. stor.)

Na brehu Jadranského mora v Kalábrii leží starobylé mesto Brindisi (Brundusium), známe množstvom svätých rodákov. Medzi nimi si obzvlášť vážime a pripomíname svätého Vavrinca. Tento učený a horlivý reholník, keď zavítal do našej vlasti v čase, keď bola katolícka viera u nás utláčaná víťaziacim nemeckým protestantizmom, priviedol do Prahy rád kapucínov. Sám sa naučil český jazyk a hlásal Božie slovo nášmu ľudu.

Vavrinec sa narodil 22. júla 1559 do urodzenej rodiny otca Viliama de Rossi a matky Alžbety Maselliovej. Pri krste dostal meno Július Cézar podľa slávneho rímskeho vojvodcu a cisára. Už od mladosti bolo zjavné, že mal výnimočné schopnosti, čo

rodičov napĺňalo nádejou, že ich syn je Bohom povolaný k veľkým veciam. Preto si ho vážili ako zreničku oka a tešili sa, keď videli, ako ich *„malý anjelik“* rastie nielen vo veku, ale aj v nábožnosti.

Podľa obľúbeného talianskeho zvyku bol Július už vo štvrtom roku svojho života zverený na výchovu do kláštora menších bratov svätého Františka (minoritov) vo svojom rodisku. Oblečený do rehoľného rúcha sa pod vedením vynikajúceho rehoľníka učil a spoznával tichý život v ústraní kláštora. Vo veku šiestich rokov sa naučil prednášať krátke duchovné prejavy, ktoré podľa talianskeho zvyku recitoval počas Vianoc v hlavnom chráme v Brindisi. Jeho reči boli také dojímavé a presvedčivé, že mnohí prítomní hriešnici boli pohnutí k pokániu.

Július však čoskoro musel čeliť prvej životnej skúške – zomrel mu milovaný otec. Jeho ovdovelá matka ho prosila, aby opustil kláštor a vrátil sa domov. Július ju však uprosil, aby mu dovolila zostať aspoň dočasne, a horlivo sa modlil, aby mu Boh vnukol, akou cestou sa má uberať. Nakoniec pocítil mocnú túžbu odísť do Benátok k svojmu strýkovi, bratovi zosnulého otca, aby u neho pokračoval vo vzdelávaní. Matka so zármutkom súhlasila, no Július ju utešoval slovami: *„Drahá matka, zmierni svoj žiaľ! Matka Machabejcov povzbudzovala svojich synov, aby zomreli za vieru. Hoci nemám to šťastie preliať krv za takú svätú vec, náboženstvo mi káže odísť. Utíš svoje slzy, modli sa za mňa a dôveruj Bohu!“*

Július sa rozlúčil s matkou, nastúpil na loď a vydal sa na cestu do Benátok. Počas plavby si svojimi nábožnými slovami získal srdcia námorníkov a spolucestujúcich, ktorí pripisovali priaznivý priebeh plavby jeho modlitbám. Po príchode do Benátok Július pátral po strýkovom príbytku. Strýko, kňaz Peter de Rossi, bol riaditeľom školy pri chráme svätého Marka, kde vychovávali mladých adeptov duchovného stavu. Keď sa s ním Július stretol, strýko ho prijal s nevýslovnou radosťou. Zdvihol synovca, ktorý si kľakol žiadajúc požehnanie, pritlačil si ho k srdcu a mlčky pozoroval jeho tvár, o ktorej mu zosnulý brat písal, že prejavuje niečo nadprirodzené.

Július odložil rehoľné rúcho a obliekol si školskú uniformu. V učení vynikal natoľko, že ho strýko dával ostatným za vzor. A pokračujúc vo vzdelávaní, Július sa cvičil aj v modlitbe a sebazapieraní. Nosil drsný kajúci pás, bičoval sa do krvi, spával na tvrdej podlahe a prísne sa postil, aby svoje telo ovládol a obrnil sa proti nástrahám hriechov. Už vtedy prejavoval výnimočné povolanie k svätosti. Keď sa modlil v domácej kaplnke a rozjímal o tajomstvách svätej viery, vo svojom zanietení zabúdal na všetko, čo bolo okolo neho, a prelieval hojné slzy, až miesto, na ktorom kľačal, bývalo zvlhčené jeho slzami. Preto si ho jeho strýko, sesternice, učitelia aj spolužiaci vážili ako svätca s anjelskou tvárou. Zo všetkých svojich spolužiakov si najviac obľúbil prvého známeho, ktorý mu v Benátkach prišiel v ústrety. Títo dvaja mladíci sa spriatelili ako Dávid a Jonatán.

Medzitým Július často premýšľal o svojom budúcom povolaní, až dospel k presvedčeniu, že Boh si praje, aby vstúpil do najpokornejšieho a najchudobnejšieho rádu menších bratov svätého Františka Serafínskeho – do kapucínskeho rádu. Jeho najlepší spolužiak sa rozhodol nasledovať ho. Obaja požiadali provinciála benátskej

kapucínskej provincie o prijatie do rádu. Provinciál Vavrinec z Bergama, poznajúc výnimočné schopnosti týchto žiakov školy svätého Marka, sa ich žiadosti potešil. Avšak, aby ich žiadosť nebola unáhlená, jasne im opísal prísne pravidlá svojho rádu a ponechal ich na niekoľko dní na skúšku v kláštore, aby mohli zistiť, či sú skutočne povolaní k tak prísnemu životu. Ich rozhodnutie však nič neovplyvnilo, a tak ich provinciál prijal a poslal do noviciátu vo Verone.

Július, nadšený touto správou, ju bežal oznámiť strýkovi. Kľakol pred ním, prosil o požehnanie a o odpustenie všetkých chýb, ktorých sa mohol dopustiť počas štúdií. Kňaz Peter de Rossi, ktorý sa stal farárom pri sv. Jánovi v Benátkach, túžil, aby Július zostal svetským kňazom. Napriek tomu, že poznal jeho vynikajúce vlastnosti, nebránil mu. Schválil jeho rozhodnutie, povzbudil ho, aby napredoval v dokonalosti a bol ozdobou svojho stavu, a nakoniec mu udelil požehnanie. Strýkove slová sa hlboko vryli do srdca lúčiaceho sa mladíka a neustále ho nabádali k úsiliu stať sa svätým rehoľníkom.

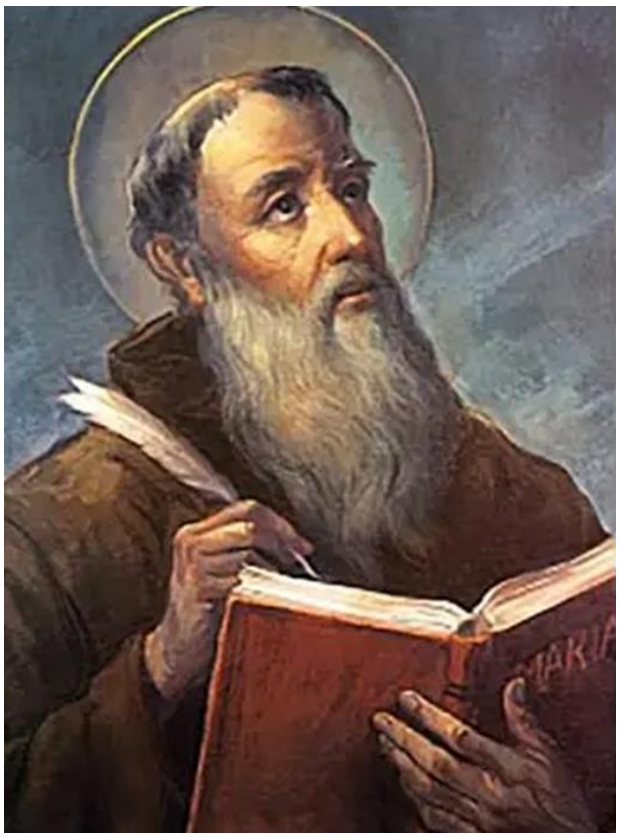

Dňa 18. februára 1575 bol Július vo veronskom kapucínskom kláštore oblečený do rehoľného rúcha sv. Františka a na znak osobitnej oddanosti dostal od provinciála Vavrinca z Bergama jeho kláštorné meno. Od tohto dňa sa mladý novic riadil radou sv. Hieronyma: *„Úplne zabudni na všetko, čo si doteraz vykonal pre svoje zdokonalenie a spásu. Každý deň mysli na to, že práve teraz začínaš svoje obrátenie.“*

Vavrinec ochotne a radostne niesol sladké jarmo kláštornej chudoby, pokory a poslušnosti a stal sa pre svojich spolubratov živým vzorom cností. Ako horlivý novic bol však čoskoro podrobený ťažkej skúške. Ťažko ochorel na pľúca, a dokonca sa uvažovalo, že ho budú musieť prepustiť z rádu. Bledý, vychudnutý a s kašľom prechádzal kláštornými miestnosťami, zarmútený, že možno nebude pripustený k zloženiu rehoľných sľubov. Napriek tomu sa úplne odovzdal Božej vôli, nesťažoval sa a nenariekal. Boh mu však zázračne vrátil zdravie, a tak mohol 24. marca 1576 zložiť rehoľné sľuby.

V tej dobe bola situácia mimoriadne smutná. Vzbura proti katolíckej Cirkvi, šírená falošnými reformátormi z Nemecka, strašne spustošila Pánovu vinicu a jej zničujúci prúd zaplavoval čoraz viac krajín. Cirkev potrebovala schopných a odvážnych obrancov, ktorí by dokázali odrážať útoky heretikov a privádzať poblúdené národy späť na cestu pravdy. Vavrinec si bol toho plne vedomý, a preto sa usilovne pripravoval, aby sa s Božou pomocou stal vzorným kňazom, učiteľom zblúdeného ľudu a obhajcom katolíckej pravdy. Horlivo študoval filozofiu a teológiu, rozjímal a

vrúcne sa modlil. Vďaka svojim vynikajúcim schopnostiam dosahoval vo vedách obdivuhodné pokroky. Aby dokonale chápal to čo študuje, naučil sa grécky, hebrejský, sýrsky aj chaldejský jazyk. Hebrejsky hovoril tak plynule a správne, že Židia, ktorí ho počúvali, si mysleli, že k nim hovorí významný rabín. Jeho schopnosti boli natoľko výnimočné, že si takmer celé Písmo sväté pamätal naspamäť. Dokonca sa o ňom hovorilo, že keby sa hebrejský Starý zákon úplne stratil, vedel by ho celý spamäti napísať. Preto nie je divu, že ešte pred vysvätením za kňaza ho predstavení rádu ustanovili za kazateľa. Svoje prvé pôstne kázne kázal v chráme sv. Jána v Padove a okamžite dosiahol veľké úspechy. Jeho slová si získali učených aj neučených poslucháčov, a čo je ešte cennejšie, obrátili aj najzatvrdnutejších hriešnikov.

V roku 1583 bol vysvätený za kňaza a počas pôstneho obdobia kázal vo veronskej katedrále. Aj iné mestá si želali počuť tohto uznávaného duchovného rečníka. Vavrinec svojimi kázňami neusiloval o svetskú slávu, ale predovšetkým o obrátenie hriešnikov. Preto sa pred vystúpením na kazateľnicu vrúcne a dlho modlieval a rozjímal, a aby bol príkladom, sám podstupoval prísne skutky pokánia.

V hlučnom meste Pavia sa mu svojimi kázňami podarilo napraviť spustnuté mravy študentov i obyvateľov. Keď sa táto správa dostala do Ríma, pápež Klement VIII. ho povolal, aby v tomto meste hlásal Kristovo učenie Židom a usiloval sa ich obrátiť. Vavrinec poslúchol a s požehnaním pápeža sa pustil do tohto misijného diela. Kázal v hebrejčine tak výnimočne, že rabíni žasli, a mnohí Židia prijali krst. Podobné úspechy dosiahol vo Ferrare, Mantove, Padove, Verone, Benátkach a neskôr aj v Prahe, Mníchove a ďalších mestách.

Po osvedčení sa v kazateľskom úrade bol Vavrinec vymenovaný za učiteľa teológie v kláštore v Benátkach. Mnohí z jeho žiakov kráčali v jeho stopách a stali sa ozdobou kapucínskeho rádu. Postupne bol kvardiánom v Benátkach a predstaveným rehoľných provincií v Toskánsku a Benátsku. Vo všetkých svojich funkciách bol pre svojich bratov vzorom svedomitého plnenia povinností a svätého života. K sebe bol veľmi prísny, ale k druhým zhovievavý, láskavý a dobrotivý.

V Benátkach medzitým na smrť ochorel jeho strýko, kňaz Peter de Rossi. Vavrinec bez otáľania prišiel k jeho lôžku, čím umierajúcemu osladil posledné chvíle života. Hoci bol de Rossi vzorným kňazom, pred smrťou sa chvel a prosil synovca, aby sa u Boha prihováral za odpustenie svojich previnení. Táto skúsenosť Vavrinca hlboko zasiahla a ešte dôraznejšie nabádal svojich bratov, aby mali smrť neustále na mysli a svedomito sa na ňu pripravovali.

V roku 1596 bol povolaný do najvyššieho dozorného zboru celého kapucínskeho rádu a poverený vizitáciou kláštorov, aby zhodnotil a podporil ich rozvoj. Popritom písal vynikajúce diela a pokračoval v kázaní. V roku 1598 z poverenia pápeža znova kázal vo Ferrare, kde jeho kázne počúval aj samotný pápež. Na tieto kázne prichádzali veľké zástupy, medzi nimi aj rakúska princezná Margaréta, ktorá si ho vybrala za svojho spovedníka. Keď sa vydala za španielskeho kráľa Filipa III., zariadila, aby bol Vavrinec v Španielsku privítaný s veľkými poctami.

Tridentský koncil rozhodol, že kapucínsky rád má byť zavedený aj v krajinách postihnutých kacírstvom. Tak boli založené kláštory v Innsbrucku (1593) a Salzburgu (1596). Arcibiskup pražský Zbyněk Berka z Dubé sa od roku 1597 usiloval o zavedenie tohto rádu v Čechách. V roku 1599 cisár Rudolf II. požiadal pápeža, aby tam vyslal kapucínov. Na túto misiu bol ako najvhodnejší muž vybraný Vavrinec. So skupinou dvanástich bratov sa vydal na cestu z Benátok do Prahy. Cestou cez Tirolsko putovali bosí v jednoduchých rúchach, čím vzbudzovali úžas i posmech. Po príchode do Viedne sa kvôli chorobe viacerých bratov museli na istý čas zastaviť. Po zotavení sa niektorých členov pokračoval Vavrinec s menšou skupinou do Prahy, kde začal svoju misiu.

Arcibiskup Berka prijal týchto rehoľníkov s veľkou radosťou, najprv ich ubytoval vo svojom dome a neskôr im poskytol dočasné bývanie a stravu v špitáli križiakov s červenou hviezdou, ktorého bol veľmajstrom. Bratia však, majúc na pamäti svoje rehoľné sľuby, prosili, aby mohli žiť z vyžobraných almužien. Okamžite začali konať pobožnosti v chráme križiakov a trikrát do týždňa kázali. Pražskí katolíci mali z toho veľkú radosť a v hojnom počte prichádzali počúvať kázne i cirkevné hodinky týchto chudobných duchovných synov sv. Františka.

Arcibiskup Berka ponúkol Vavrincovi niektoré zničené rehoľné domy a iné spáleniská v Prahe na založenie kláštora, pričom chcel, aby sa kapucíni usadili v husto obývanej časti mesta a mohli tak ľahšie slúžiť ľuďom. Vavrinec však tieto miesta nepovažoval za vhodné, pretože nechcel, aby bol rehoľný život bratov rušený mestským ruchom. Vybral si preto miesto na odľahlej časti mesta na konci Hradčian, medzi Pohořelcom a hradbami. Na mieste, kde bola záhrada pani Markéty Lobkovicovej so starým domom, položili na Svätodušný pondelok roku 1600 základný kameň nového kláštora bratov kapucínov. Kláštor aj kostol boli postavené podľa Vavrincových pokynov v jednoduchom a chudobnom kapucínskom štýle. Na stavbu prispeli arcibiskup aj iní dobrodinci z českej katolíckej šľachty, najmä pán z Talmberka.

Cisár Rudolf II. sa v tom čase zdržiaval v Plzni, kam sa uchýlil pred morom, ktorý zasiahol Prahu už v septembri 1599. Po deviatich mesiacoch sa vrátil do Prahy, kde vyjadril kapucínom svoju priazeň a prezrel si stavbu ich kláštora. Krátko nato však cisár upadol do temnej melanchólie, stránil sa ľudí a vo dne ani v noci nemal pokoja. Katolícky šľachtic Dietrichstein mu navrhol, aby povolal kňaza Vavrinca a zveril sa do jeho modlitieb. Vavrinec, ktorý sa medzičasom presunul do Viedne, aby tam usporiadal záležitosti miestneho kláštora a založil nový kláštor v Štajerskom Hradci, sa bez váhania vydal späť do Prahy. Cisár však odmietol Vavrinca prijať, pretože uveril rečiam, že *„kapucíni prišli do cisárskych krajín, aby mocnárom vzali pokoj a spôsobovali mu smútok.“* Tento náhly obrat spôsobili protestanti, ktorým vadila stavba nového kláštora, a snažili sa kapucínov z Prahy vyhnať. Ich plány podnietil cisársky hvezdár Tycho de Brahe, ktorý sa sťažoval, že zvonenie kapucínov ruší jeho myšlienky a kazí jeho prácu. Okrem toho tvrdil, že nezdary jeho výskumov spôsobuje prísny život a bičovanie rehoľníkov. Keďže bol protestant, snažil sa kapucínov zbaviť. Nahovoril cisárovi, že hviezdy a znamenia predpovedajú, že kapucíni majú v úmysle

cisára zničiť. Cisár, už oslabený chorobou, tomu uveril a odmietol prijať Vavrinca, ktorý sa práve vrátil z Viedne. Pápežskému vyslancovi a pražskému arcibiskupovi nariadil, aby kapucíni opustili Prahu. Arcibiskup sa márne pokúšal tento rozkaz zrušiť. Vavrinec však pokojne vyhlásil, že je spolu s bratmi kedykoľvek pripravený odísť podľa cisárovho príkazu, ale požadoval písomné potvrdenie, aby ho mohol predložiť pápežovi, ktorý kapucínov do Čiech vyslal.

K vydaniu písomného rozkazu však nedošlo, pretože najvyšší kancelár Zdeněk Popel z Lobkovic, ktorý poznal machinácie protestantského hvezdára, odmietol dekrét podpísať. Kapucíni tak zostali v Prahe, ale ich nepriatelia ďalej brojili u cisára proti nim. Cisár medzitým trpel častými záchvatmi bolesti srdca a jeho protestantský komorník Makovský mu nahovoril, že tieto bolesti spôsobujú modlitby kapucínov, ktorým to údajne poradili cisárovi nepriatelia. Cisár tomu uveril a počas záchvatov kričal: *„Nech kapucíni odtiaľto odídu!“*

Zatiaľ títo reholníci ustavičnými modlitbami vzývali Boha o pomoc a očakávali, že ich každú chvíľu z mesta vyženú. Aby sa podarilo zmierniť stále trvajúci odpor chorľavého cisára voči kapucínom, namaľoval jeden z ich spolubratov, vynikajúci umelec kňaz Kosmas, krásny obraz svätých troch kráľov klaňajúcich sa Ježiškovi. Tento obraz bol odovzdaný cisárovi, ktorý si ho veľmi obľúbil. Následkom toho sa cisár začal ku kapucínom správať miernejšie. Zároveň poslal arcibiskup 5. novembra 1600 cisárovi obsiahly list, v ktorom podrobne vysvetlil, že snaha vyhnať kapucínov z Prahy vychádza z nenávisti protestantov voči katolíkom. Tieto intrigy pokračovali aj v roku 1601 a Vavrinec sa spolu s bratmi pripravoval na odchod z Čiech. Nechcel však odísť, kým sa nerozlúči s pražskými katolíkmi a neposkytne im slová útechy. Jednu nedeľu, ako obvykle, vystúpil na kazateľnicu a mal rozlúčkovú kázeň. Na toto kázanie prišli takmer všetci cisárski dvorania, medzi nimi aj niekoľko protestantov, a mnohí katolícki šľachtici. Horlivý kazateľ pripomenul svojim poslucháčom všetky vznešené pravdy, ktoré im kázal, a znova ich vyzýval, aby ich osvedčovali svojím životom. Na záver dodal: *„Zajtra odídeme do Ríma, odkiaľ nás na prosbu cisára vyslal pápež. Prišli sme sem s krížom a palicou, a to je všetko, čo si odtiaľto odnesieme. Ak nám nebude umožnené viac vidieť cisára, prosíme vás, aby ste mu povedali, že nikdy neprestaneme v horlivých modlitbách prosiť o Božie požehnanie pre neho a jeho ríšu.“* Rečník bol prerušený plačom poslucháčov a pre žiaľ už nebol schopný pokračovať. Udelil im požehnanie a opustil kazateľnicu. Katolícki šľachtici sa okamžite odobrali k cisárovi, aby mu sprostredkovali, čo Vavrinec povedal. Opísali, ako všetci prítomní boli jeho slovami dojatí k slzám, keď počuli, že kapucíni chcú odísť, aby cisára viac nezarmucovali. Cisár po chvíli odpovedal: *„Vavrinec je pravý apoštol a svätec. Neodíde, pretože mocnejší pán než ja mi prikazuje, aby som ho zadržal.“* Toto cisárske vyjadrenie spôsobilo prekvapenie. Katolíci jasali, zatiaľ čo Tycho de Brahe a jeho priaznivci boli ohromení. Kapucíni teda zostali v Prahe a ich kláštor s chrámom na Hradčanoch bol dokončený a vysvätený v roku 1602.

Vavrinec medzitým dokončil výstavbu kláštorov vo Viedni a v Štajerskom Hradci. Tieto tri kláštory sa stali materskými domami troch kapucínskych provincií: českej, rakúskej a štajerskej. V roku 1601 sa Vavrinec zaslúžil o pomoc cisárovi vo vojne

proti Turkom. Na pápežov pokyn bol ustanovený za poľného kazateľa a duchovného správcu kresťanského vojska. S tromi svojimi spolubratmi sa vydal do Uhorska, kde zastihol kresťanské vojsko pri kráľovskom Belehrade v žalostnom stave. Vojsko, ktoré malo len 18.000 mužov, bolo takmer zo všetkých strán obkľúčené Turkami, ktorých bolo päťkrát viac. Velitelia sa už vzdávali nádeje na víťazstvo. Vavrinec však svojimi horlivými kázaniami vzkriesil ochabnutú myseľ vojakov aj veliteľov a predpovedal im isté víťazstvo. Dňa 15. októbra sa odohrala veľká bitka. Vavrinec, sediac na koni s krížom v ruke, jazdil na čele vojska a povzbudzoval ich k odvahe a vytrvalosti. Neohrozene sa pohyboval tam, kde bol boj najkrutejší, a povzbudzoval vojakov, až kým kresťanské vojsko nevybojovalo slávne víťazstvo. Tento úspech vyvolal veľký ohlas aj medzi protestantmi, z ktorých mnohí boli dojatí k návratu do katolíckej Cirkvi.

Cisár prijal Vavrinca po jeho návrate z Uhorska s veľkou láskavosťou a od tej doby si kapucínov vysoko vážil. Ich úhlavný nepriateľ Tycho de Brahe zomrel 4. novembra 1601 náhlou smrťou. V roku 1602 sa Vavrinec vydal do Ríma, kde sa zúčastnil voľby generála kapucínskeho rádu a bol zvolený za generála. Svoju funkciu vnímal ako povinnosť navštíviť všetky provincie svojho rádu a usilovne pracovať na jeho rozšírení a zveľaďovaní. S týmto cieľom sa najprv odobral do Milána, potom do Švajčiarska, Flámska, Francúzska, Španielska a vrátil sa cez Nemecko do Talianska, ktoré prešiel až po Neapol a Sicíliu. Tieto ďaleké cesty vykonával pešo, za horúčav i zimy, v daždi i snehu a keďže často trpel bolesťami nôh, pápež mu dovolil používať na cestách voz alebo koňa. Zároveň sa uspokojoval iba s chlebom a zeleninou a spával na holej zemi. Len čo zavítal do niektorého kláštora, bez odkladu začal kázať bratom duchaplné reči, nehľadiac na svoju únavu. So staršími rehoľníkmi jednal ako otec, s mladšími ako so synmi, a so všetkými ako s bratmi. Bol rázny a prísny, kedykoľvek išlo o potlačenie neporiadku a nápravu uvoľnenej rehoľnej disciplíny, no táto prísnosť vychádzala z pravej kresťanskej lásky jeho pokorného srdca, a preto ju všetci rehoľníci znášali ochotne a radi.

Ako najvyšší predstavený celého kapucínskeho rádu zabezpečil, že za predstavených boli volení len výnimoční a vzorní muži, čím rehoľná disciplína v celom ráde výborne napredovala. Kamkoľvek na svojich vizitačných cestách zavítal, či už v Taliansku, v Nemecku, v Rakúsku, vo Francúzsku, vo Flámsku alebo v Španielsku, všade sa zbiehali ľudia, aby mohli uzrieť generála najchudobnejšieho rádu v Cirkvi a získať od neho požehnanie.

Ako kazateľ bol Vavrinec známy vo všetkých katolíckych krajinách, a keď raz v Neapole kázal pred obrovským davom, jeden prítomný biskup zvolal: *„Veru, keby prišli svätí Peter a Pavol, nevzbudili by väčší rozruch a nadšenie.“* V roku 1605 sa opäť zišiel generálny zbor kapucínskeho rádu v Ríme, aby zvolil nového generála. Vavrinec otvoril túto schôdzu dojímavou rečou, pri ktorej všetci prítomní plakali. Keď podával účty o svojej činnosti, pokorne priznal svoje chyby a prosil, aby bol zvolený niekto dokonalejší. Na jeho návrh bol zvolený výnimočný kňaz Silvester z Assisi.

Potom sa Vavrinec odobral do Benátok, kde ho ľudia slávnostne privítali. Chorí sa nechávali nosiť do kláštora, aby sa za nich prihovoril modlitbou, pričom mnohí z nich sa uzdravili. V Benátkach však nezostal dlho, pretože cisár Rudolf II. požiadal pápeža Pavla V., aby ho opäť poslal do Prahy, a pápež neváhal tejto žiadosti vyhovieť.

Vavrinec sa 12. mája 1607 vydal na cestu. Putoval pešo až do mesta Donauwörth na Dunaji v Bavorsku, kde ho protestantské davy urážali a posmievali sa mu, až sa musel utiahnuť do benediktínskeho opátstva. Táto opovážlivosť bola neskôr potrestaná – mesto padlo pod ríšsku kliatbu a bavorský vojvoda ho obsadil, pričom protestantstvo bolo odstránené.

V tom čase vznikol spor medzi cisárom Rudolfom II. a jeho bratom Matejom. Vavrinec sa po príchode do Prahy snažil z poverenia pápeža medzi nimi sprostredkovať zmier, čo sa mu na istý čas aj podarilo. Na Hradčany pravidelne chodil vtedajší vodca katolíckej strany na cisárskom dvore, najvyšší hofmajster Karol z Lichtenštajna, ktorý s Vavrincom viedol dôverné porady o tom, ako najlepšie ochrániť záujmy katolíkov v Čechách proti rastúcej drzej agresivite protestantov. V kláštore sa za týmto účelom stretávali aj iní českí katolícki šľachtici.

Kapucíni medzitým v Prahe horlivo pôsobili na kazateľniciach i v spovedniciach. Vavrinec sa naučil dobre po česky a v tomto jazyku hlásal Pražanom Božie slovo, obhajoval katolícku pravdu proti bludárom a vyzýval k mravnému polepšeniu. Taktiež prednášal verejné učené prednášky o náboženstve a neúnavne vyvracal bludy aj prostredníctvom súkromných rozhovorov.

V roku 1608 prišiel do Prahy v sprievode saského vojvodu povestný luteránsky kazateľ z Dánska Polykarp Layser. Tento kazateľ začal útočiť na katolícku vieru a tvrdil, že k spravodlivosti nie sú potrebné dobré skutky a že z nich neplynie žiadna zásluha, pričom sa odvolával na Písmo sväté v hebrejčine, chaldejčine a gréčtine. Vavrinec ho vyzval na verejnú učenú debatu, no keďže k nej nedošlo, rozhodol sa na kazateľnici vyvrátiť Layserove bludy. Chrám kapucínov sa v určený deň zaplnil zástupmi poslucháčov, medzi ktorými boli aj pápežský vyslanec, zástupcovia zahraničných kniežat, ministri, šľachtici a saskí dvorania.

Vavrinec skvele vyvrátil bludy domýšľavého Laysera a túžiac odhaliť jeho drzú nevedomosť, vzal do ruky Sväté Písmo v pôvodnom znení a zakončil svoju reč zvýšeným hlasom: *„Vezmite tieto knihy, ktoré, ako tvrdí, obsahujú jediné pravé Písmo v gréčtine, chaldejčine a hebrejčine, vezmite ich, hovorím, a doneste ich tomuto kazateľovi. Stavím na to svoj vlastný život, že tento nadutý človek nie je schopný ich ani len čítať, nieto ešte im rozumieť!“* Cisársky tajomník pán Birbissi potom vzal tieto knihy a odniesol ich do Layserovho bytu. Avšak tento kazateľ, keď sa to dozvedel, zmizol v tú noc z Prahy a čoskoro nato zomrel. Vavrinec vydal na jeho adresu dva učené spisy na obranu katolíckej pravdy.

Podobným spôsobom vystúpil Vavrinec v roku 1610 na obranu katolíckeho uctievania Matky Božej proti dvornému kazateľovi saského kurfirsta, ktorý sa snažil potvrdiť svoje bludy slovami sv. Bonaventúru. Keď bol však usvedčený z omylov, náhle zmĺkol.

Proti výbojnému spojenectvu protestantských kniežat sa spojili katolícke kniežatá do obranného spolku pod vedením vojvodu Maximiliána Bavorského. Vavrinec dostal úlohu presvedčiť na vstup do tohto spolku aj katolíckych panovníkov, ktorí sa k nemu ešte nepridali. Predovšetkým sa mal vydať do Španielska ku kráľovi Filipovi III. Hoci trpel dnou, Vavrinec prijal toto dôležité poslanie, opatrený potrebnými listami dorazil do Madridu. Španielsky kráľ ho prijal úctivo a slávnostne, súhlasil so všetkými jeho požiadavkami a navyše prijal kapucínov do Kastílie a rozhodol, že v Madride a v El Parde majú byť postavené kláštory tohto rádu.

Týmto výnimočným výsledkom svojej misie preukázal Vavrinec vzácny diplomatický talent, a preto bol vymenovaný za pápežského vyslanca a španielskeho splnomocnenca na dvore bavorského vojvodu. Zo Španielska sa odobral do Mníchova, kde bol privítaný s veľkými poctami. Vojvoda Maximilián mu zveroval všetky svoje tajomstvá, radil sa s ním v politických i náboženských záležitostiach a riadil sa jeho múdrymi radami. Skúsený a obozretný Vavrinec navrhoval, aby na nápravu náboženských nepokojov v ríši boli nevzdelaní poučení a zblúdilí uvedení na správnu cestu, a aby na tento účel bola zriadená veľká katolícka misia.

Aby sám ukázal, ako treba v tomto smere pracovať, pustil sa okrem svojich diplomatických povinností často a horlivo kázať, najprv v Mníchove a okolí, a potom aj v Sasku a v Rýnskom Falcku. Vojvoda ho varoval, aby do týchto krajín nechodil, keďže protestanti túžili po jeho smrti, avšak statočný služobník Pánov mu odpovedal: *„Nebojte sa o môj biedny život, lebo ten, ktorý mi ho dal, ho ochráni, ak to bude jeho vôľa. A ak dopustí, aby som podľahol zúrivosti svojich nepriateľov, smrť bude pre mňa ziskom. Apoštoli boli ako baránky posielaní medzi vlkov, a keď boli zabití, ich krv sa stala plodným semenom nespočetného množstva veriacich.“*

Vojvoda preto nariadil, aby Vavrinca na jeho misionárskych cestách sprevádzalo 25 jazdcov, i proti jeho vôli. Vavrinec, nechtiac, musel túto ochranu prijať, avšak zvolal: *„Táto stráž ma pripravuje o korunu mučenícku; predlžuje môj život o niekoľko dní, ale bráni mi, aby som rýchlejšie vošiel do neba.“*

V máji roku 1611 opustil teda s vojenským sprievodom Mníchov a po osem mesiacov konal misionárske cesty po Sasku a Falcku s veľkým požehnaním. Mnohí odpadlíci sa jeho zásluhou vrátili do katolíckej Cirkvi, tisíce zatvrdnutých hriešnikov sa vydali na cestu pokánia a všade, kde pôsobil, sa posilňovala katolícka viera a obnovovali sa mravy ľudu. Samozrejme, horlivému misionárovi na mnohých miestach pripravoval nahuckaný ľud úklady, ale on dokázal nad nimi vždy zvíťaziť. Kedykoľvek sa k nemu približovali nepriatelia, vždy sa chopil kríža a dvíhajúc ho pravicou neohrozene kráčal proti nim, takže útočníci sa neodvážili na neho zaútočiť.

Keď takto vykonal nesmierne veľa dobra, vrátil sa v januári roku 1612 do Mníchova, kde sa ho vojvoda už nevedel dočkať. Po príchode do Mníchova sa Vavrinec dozvedel, že cisár Rudolf II. medzitým 20. januára 1612 v Prahe zomrel, čo ho hlboko zasiahlo. Keď sa dozvedel, že cisár zomrel kajúcne a nábožne, potešil sa a jeho nástupcovi cisárovi Matejovi vyjadril svoje priania a odporučil mu záujmy katolíckej Cirkvi i svojho rádu.

Kapucínsky rád vtedy skutočne rozkvital v Rakúskych krajoch i v ríši a pýšil sa horlivými členmi. V tom čase bol Vavrincovým pôsobením podnietený aj gróf Valerián de Magni, aby sa zriekol sveta a vstúpil do kapucínskeho kláštora v Prahe. Tohto váženého muža si želali niektorí panovníci mať za svojho poradcu, a pápež ho na žiadosť poľského kráľa chcel ustanoviť za kardinála, no on tieto pocty odmietol a radšej si zvolil zostať jednoduchým kapucínom.

V rokoch 1612 a 1613 navštívil Vavrinec všetky kláštory svojho rádu v cisárskych krajinách i v ríši, aby upevnil prísnu rehoľnú disciplínu. Založil niekoľko nových kláštorov a potom sa vydal do Ríma. Po ceste sa zastavil v Lorete, kde vykonal pobožnosť k Matke Božej, ktorej mocnú ochranu tak hojne zakúšal na svojich misiách. V Ríme sa pápež Pius V. potešil z jeho príchodu a rokoval s ním o cirkevných záležitostiach v ríši. Kardináli mu prejavovali veľkú úctu. Na všeobecnom zhromaždení predstavených kapucínskeho rádu bol Vavrinec proti svojej vôli ustanovený za generálneho definitora. Novozvolený generál ho menoval komisárom a dozorcom janovskej rehoľnej provincie.

V tejto funkcii bol Vavrinec zvolený za provinciála, hoci sa bránil kvôli chorobe - dne. Úrad prijal až na príkaz generála, ktorý konal na rozkaz pápeža, a to s výnimkou, že ak nebude schopný chodiť, môže cestovať na voze alebo na koni. Ako provinciál sa zoznámil so savojským vojvodom Karolom Emanuelom a bol ustanovený za sprostredkovateľa na uzavretie mieru medzi Španielmi a Savojskom.

Spor medzi týmito dvoma krajinami sa týkal nástupníctva v mantovskom kniežatstve a mnohí panovníci, vrátane pápeža a cisára, sa márne pokúšali tento spor urovnať a zabrániť krvavej vojne. Pápež si vtedy spomenul na obratnosť, s akou Vavrinec vyriešil svoje ťažké poslanie v Španielsku. Aj vojvoda savojský, keď poznal jeho neobyčajnú bystrosť, požiadal ho, aby bol sprostredkovateľom v spore so Španielmi. To, čo nedokázal ani pápež, ani cisár, dokázal chudobný rehoľník Vavrinec: zmieril oboch súperov, stanovil podmienky mieru, ktoré boli podpísané 9. októbra 1617.

V roku 1618 mal Vavrinec pôstne kázne v Miláne a potom, trápený dnou, sa odobral do Benátok. No čoskoro musel ísť do Ríma na generálnu kapitulu rádu. Bratia ho prosili, aby sa k nim vrátil a strávil zvyšok svojho života s nimi, on však, predvídajúc blízku smrť, im povedal: *„Zomriem v provincii sv. Antona.“* Bratia si mysleli, že hovorí o benátskej provincii, kde zomrel sv. Anton Paduánsky, ale on mal na mysli Lisabon, kde sa tento svätec narodil.

V Ríme bol Vavrinec prijatý pápežom, kardinálmi a všetkým ľudom s veľkými poctami. Veriaci sa hrnuli do kláštora sv. Bonaventúra, aby tohto *„svätého kapucína“* videli a uctili si ho. Medzitým bavorský vojvoda Maximilián, z úcty k Vavrincovi, dal na mieste jeho rodného domu v Brindisi postaviť kapucínkam honosný kláštor s nádherným chrámom Pána. Keď sa tieto rehoľníčky zdráhali vstúpiť do tohto kláštora, ktorého zariadenie nezodpovedalo pravidlám chudobnej rehole sv. Kláry, bol Vavrinec vojvodom požiadaný, aby ich presvedčil. Neochotne sa tejto úlohy ujal

a odpor mníšok prelomil až na pápežov príkaz, aby sa do nového kláštora presťahovali.

Na ceste z Neapola do Brindisi bol Vavrinec po dva mesiace pripútaný k lôžku kvôli dne. Aj keď sa trochu zotavil, nebolo mu dopriate odpočívať. Prišli k nemu poslovia Neapolčanov s prosbou, aby sa odobral do Španielska a predniesol kráľovi Filipovi III. sťažnosti na španielskeho miestodržiteľa, ktorý urážal šľachtu, obmedzoval slobodu Cirkvi, zaťažoval obyvateľstvo daňami, ignoroval kráľovské príkazy, rušil zákony a vyvolával také nepokoje, že sa ľud začal búriť.

Hoci zdravie Vavrinca bolo chabé, neváhal sa na prianie pápeža a svojho generála podvoliť tomuto povolaniu. Najprv sa vydal do Neapola, kde bol slávnostne privítaný. Tam napísal list bavorskému vojvodovi, v ktorom sa ospravedlnil, že kvôli chorobe nemohol ísť do Brindisi. Následne, keď mal potrebné dokumenty, odplával spolu s dvoma reholnými bratmi do Španielska. Keď sa však kráľovský miestodržiteľ dozvedel, čo sa proti nemu v Neapole dialo, vyslal nájomných vrahov, aby prenasledovali Vavrinca po mori.

Ten však nástrahám unikol a v júni roku 1619 šťastne pristál na španielskom pobreží. Tam sa však dozvedel, že kráľ Filip nedávno odcestoval do Portugalska, aby bol korunovaný za kráľa. Vavrinec sa bez odkladu vydal za ním a zastihol ho v kláštore v Beleme neďaleko Lisabonu. Kráľ ho prijal s úctou a Vavrinec mu dôrazne predniesol všetky sťažnosti obyvateľov južného Talianska na svojvoľného miestodržiteľa. Predložil mu tiež svoje návrhy, ako by mohli byť politické záležitosti v Neapole napravené v prospech tamojšieho obyvateľstva i španielskej koruny. Kráľ Filip III. jeho návrhy dôsledne zvážil a usiloval sa vyhovieť sťažnostiam Neapolčanov, no táto záležitosť nebola vyriešená, pretože Vavrinec čoskoro ťažko ochorel.

Kráľ, ktorý sa mal práve slávnostne ujať svojej korunovácie v Lisabone, prikázal, aby bol chorý ošetrovaný najlepšími lekármi. Na kráľovo prianie ho markíz Don Pedro nechal preniesť do svojho paláca v hlavnom meste. Vavrinec tam ležal dvadsať dní až do svojej smrti. Kráľovská rodina oňho prejavovala veľkú starostlivosť, jeho hostiteľ bol pri ňom takmer stále, každý večer kľačal pri jeho lôžku a prosil ho o požehnanie. Všetci kráľovskí dvorania, vrátane bývalého španielskeho vyslanca v Prahe Baltasara Zunigu, prejavovali chorému veľkú úctu.

V predposledný deň svojho života povolal Vavrinec k sebe dvoch reholníkov, ktorí ho sprevádzali. Poďakoval im za ich lásku a požiadal, aby jeho menom požiadali všetkých spolubratov o odpustenie, ak by sa voči nim niečím prehrešil. Tiež ich poveril, aby celému rádu odovzdali jeho vďaku za všetko dobré, čo v ňom zažil.

Na druhý deň, 22. júla 1619, na sviatok svätej Márie Magdalény, prijal Vavrinec s veľkou nábožnosťou sviatosti. S túžbou po Bohu opakoval slová: *„Túžim byť oslobodený, aby som sa spojil s Kristom Ježišom!“* Udelil požehnanie svojmu hostiteľovi i ostatným prítomným šľachticom, obrátil oči k nebesiam a v okamihu, keď kňaz prednášal modlitby za zomierajúcich, vyslovil naposledy meno Ježiš a zomrel v Pánovi práve v ten deň, keď mal šesťdesiate narodeniny.

Správa o smrti otca Vavrinca vyvolala v Lisabone veľké pohnutie. Kráľ i markíz Pedro oplakávali stratu milovaného muža a zástupy ľudí sa hrnuli k jeho telu, aby mohli uvidieť tvár tohto svätého kapucína. Z jeho reholného rúcha si na pamiatku strihali malé časti. Don Pedro nechal zhotoviť jeho obraz, telo nabalzamovať a uchoval si jeho breviár a okuliare.

O jeho telo prejavili záujem všetky tri vetvy františkánskeho rádu: minoriti, pretože za mlada nosil ich habit; františkáni prísnej observancie, pretože od ich kňaza prijal posledné pomazanie; a samozrejme aj kapucíni. Don Pedro si však od kráľa vyžiadal povolenie, aby mohol Vavrincovo telo preniesť do svojho markgrófstva Villafranca v provincii Galícia a pochovať ho v tamojšom kláštore svätej Kláry, kde bola reholníčkou jeho sestra. Pohreb svätého kapucína pripomínal triumfálny sprievod a mnohí chorí, ktorých priviedli na cestu, po ktorej šiel pohrebný sprievod, náhle vyzdraveli. Na jeho hrobe a v jeho rodisku boli často vypočuté podivuhodné modlitby.

Jeho hrob sa nachádza v chóre kláštorného chrámu klarisiek vo Villafrance. Vnútornosti boli uložené v Lisabone, okrem srdca, o ktoré sa podelili jeho dvaja spoločníci a reholní bratia. Časti týchto ostatkov darovali kapucínom v Benátkach, bavorskému vojvodovi Maximiliánovi a kapucínkam v Brindisi. Kovový kríž, ktorý svätý Vavrinec držal v bitke pri Belehrade v roku 1601 a ktorým povzbudzoval kresťanských vojakov k odvahe, sa uchováva v úcte v kapucínskom kláštore v Innsbrucku.

Na Hradčanoch v Prahe visí v kapucínskom kláštore obraz svätého Vavrinca z Brindisi, ktorý drží vyobrazenie sochy Panny Márie Rottenburskej. Túto sochu kláštoru daroval cisársky radca Ján Fernemont a dodnes stojí na oltári kaplnky na evanjeliovej strane chrámu.

Poučenie:

Vavrinec z Brindisi, už za svojho života všeobecne nazývaný *„svätým kapucínom“*, bol hneď po svojej smrti považovaný všetkými, ktorí ho poznali, za svätého muža. Čoskoro sa rozšírila povesť, že Boh jeho svätosť potvrdzuje zázrakmi. Preto sa na pápežskú stolicu začali obracať prosby, aby tento výnimočný muž bol zaradený medzi blahoslavených a svätých. Takéto prosby postupne predkladali cisári Ferdinand II., Leopold I., Jozef I., kráľovná Mária Terézia, bavorský vojvoda Maximilián a iní katolícki panovníci, zástupcovia talianskych miest, mnohí biskupi i reholníci.

Pápež Urban VIII. už v roku 1624 nariadil, aby bol život a hrdinské cnosti Vavrinca z Brindisi úradne prešetrené. Toto vyšetrovanie však vtedy nebolo dokončené a až pápež Pius VI. cirkevne potvrdil dva zázraky, ktoré sa na Vavrincov príhovor stali v Neapole a Miláne. Následne bol Vavrinec 1. júna 1783 slávnostne vyhlásený za blahoslaveného. Po opätovnom vyšetrovaní a potvrdení ďalších dvoch zázrakov, ktorými Boh oslávil svojho verného služobníka, bol 8. decembra 1881 pápežom Levom XIII. vyhlásený za svätého. Pápež zároveň ustanovil, aby sa jeho pamiatka slávila každoročne 7. júla.

V českej cirkevnej provincii kapucíni oslavujú sviatok sv. Vavrinca z Brindisi každoročne 9. júla. Tento svätec, ktorý pôsobil aj na prospech katolíckej viery v Prahe, patrí teda aj našej vlasti. Zasluhuje si, aby sme my, katolícki veriaci, s úctou spomínali na jeho cnosti, uchovávali jeho pamiatku v požehnaní, prosili o jeho príhovor a snažili sa nasledovať jeho svätý život.

II. Sv. Veronika, panna (17. stor.)

Ako nádherná voňavá ruža sa svätá Veronika de Julianis objavuje v záhrade Božej milosti. Narodila sa v roku 1660 v meste Mercatello v diecéze Urbino, v Taliansku. Pri krste dostala meno Uršula. Jej zbožní a cnostní zemianski rodičia si už od jej narodenia všímali mimoriadne znaky budúcej svätosti.

Hovorí sa, že už ako nemluvňa sa Uršula postila – v stredu, piatok a sobotu sa uspokojila len s niekoľkými kvapkami materského mlieka ráno a večer. Keď mala šesť mesiacov, uvidela obraz Najsvätejšej Trojice. Opustila matkinu náruč, istým krokom sa ponáhľala k obrazu a zastala pred ním ako očarená.

Už vo veku poldruha roka sa prejavila jej neobyčajná duchovná citlivosť. Keď ju slúžka vzala k obchodníkovi, Uršula si všimla, že kupec meria nesprávne, a zvolala: *„Meraj poctivo, lebo Boh ťa vidí!“* Ako štvorročná zažila hlbokú duchovnú skúsenosť. Jej matka vážne ochorela, a keď kňaz prinášal do izby sviatosť oltárnu, Uršula pocítila, akoby žiarila jasom. Bežala k nemu a prosila, aby jej dovolil prijať Telo Božie. Keď matka prijímala Eucharistiu, Uršula zvolala: *„Ach, aké sladké veci si dostala!“* a priblížila sa k jej ústam, cítiac *„sladkú vôňu“.*

Raz, keď počula o utrpení svätých mučeníkov, ponorila svoje ruky do plameňov. Neodtiahla ich, až kým zápach popálenia neupozornil rodičov, ktorí ju museli od ohňa odtiahnuť. Pri stole odkladala jedlo pre chudobných. Keď raz nemala pre žobráka almužnu, podala mu svoju črievičku. Keď žobrák povedal, že mu jedna nestačí, dala mu aj druhú.

V siedmom roku života išla Uršula na svätú spoveď a prosila spovedníka, aby jej uložil telesné pokánie. Keď to odmietol, sama sa potajomky bičovala prútikmi a pichala ihlami. Neskôr toto konanie odsúdila, lebo spovedník ju varoval pred prehnanou telesnou askézou.

Po prvom svätom prijímaní sa Uršula spýtala svojej sestry, ako dlho pociťuje *„pálčivosť v útrobách“* po prijatí Eucharistie. Keď sestra nechápala, Uršula si uvedomila, že ide o zvláštnu Božiu milosť, a o tomto zážitku viac nehovorila. Ako dvanásťročná sa pri modlitbe tak zahĺbila do rozjímania, že zabúdala na okolitý svet. Tieto duchovné zážitky boli neskôr sprevádzané mystickými zjaveniami a vytrženiami. Keď jej matka zomierala, odporúčala každé zo svojich piatich detí jednej z piatich rán Kristových. Uršulu zverila rane v Kristovom boku.

Keď Uršula dosiahla dospelosť, túžila vstúpiť do kláštora. Otec s tým však nesúhlasil a snažil sa jej myšlienky odvrátiť tým, že organizoval zábavy. Čím viac sa mládež veselila, tým väčší odpor Uršula cítila voči svetskému životu. Keď tieto snahy nepomohli, poslal ju otec ku strýkovi. Tam však ochorela na záhadnú chorobu, ktorú lekári nedokázali vyliečiť. Ošetrovateľky si všimli, že kedykoľvek hovorili o mníškach alebo kláštore, Uršula sa cítila lepšie. Keď sa to dozvedel jej otec, súhlasil s tým, aby si vybrala kláštor. Po tejto správe vyskočila z lôžka úplne zdravá. Zvolila si kláštor kapucínok v Città di Castello. Biskup najprv váhal, pretože nevedela latinsky. Uršula však s dôverou vzala latinský breviár a plynule z neho čítala, akoby sa latinčine venovala celé roky. Neskôr recitovala dlhé pasáže zo Svätého písma v latinčine s rovnakou ľahkosťou, akou hovorila vo svojej materčine.

Biskup Uršule povolil vstúpiť do kláštora, kde prijala rehoľné meno Veronika. Jej dávna túžba oddať sa Bohu bola naplnená. No vstupom do kláštora sa pre ňu začalo obdobie veľkých skúšok. V tichosti kláštora musela zvádzať ťažký boj so sebou samou. Svet, ktorý ju predtým nelákal, náhle získal cez diabolské pokušenia zvláštnu príťažlivosť. Zrazu sa jej zdalo, že urobila chybu, keď odmietla ponuky na manželstvo, a začala pociťovať túžbu po radostiach manželského života. Modlitba, ktorú predtým milovala, jej teraz bola utrpením. Pobožnosti sa jej zdali zdĺhavé, spolusestry nepríjemné a celý kláštorný život jej pripadal ako veľké bremeno. Napriek tomu sa Veronika nevzdala. V každom pokušení padala na kolená pred umučeným Spasiteľom a s odovzdaním volala: *„Ja som Tvoja, Pane, Ty si môj!“*

Keď diabol neuspel obvyklými spôsobmi, uchýlil sa k mimoriadnym prostriedkom. Začal ju strašiť odpornými vidinami, ktoré ju obklopovali vo dne i v noci, dokonca aj v kostole. V noci sa objavovali s takým hrmotom, že ju spolusestry karhali za údajný hluk, ktorý vraj spôsobovala. Ani tieto pokušenia však nezlomili Veronikinu oddanosť. S Božou pomocou vytrvala a nakoniec zvíťazila. Pán sa nad ňou zmiloval a začal sa jej zjavovať. Raz počas pokornej modlitby uvidela Veronika kalich vznášajúci sa na oblaku. Z vnuknutia pochopila, že ide o *„kalich života“.* Hlas sa jej spýtal: *„Si pripravená z neho piť?“* Veronika odpovedala*: „Pane, som pripravená na všetko, čo Ty žiadaš!“* Krátko na to sa jej zjavil Spasiteľ s tŕňovou korunou na hlave. Veronika zvolala: *„Ženích môj, daj mi časť z tých tŕňov, zaslúžim si ich!“* Pán vzal zo svojej hlavy tŕňovú korunu a položil ju Veronike na hlavu. Okamžite pocítila intenzívnu bolesť, ktorá neprestávala. Keď jej tieto bolesti bránili plniť si kláštorné povinnosti, prosila Pána, aby jej daroval silu, aby mohla pracovať a skryť znamenia Jeho milosti.

Hoci sa snažila svoje tajomstvá ukryť, neunikli pozornosti spolusestier. Na jej hlave si všimli stopy tŕňovej koruny. Na jednom z jej prstov sa zjavoval zvláštny prsteň s červeným drahokamom, ktorý sa záhadne objavoval a mizol. Na príkaz predstavenej kláštora Veronika nakoniec prezradila, že ide o prsteň, ktorým ju nebeský Ženích zasnúbil.

Neskôr sa na jej tele objavili stigmy – päť rán Spasiteľa. S pokorou prosila Pána, aby jej ponechal len bolesť, ale vonkajšie znaky ukryl. Bolo jej však oznámené, že tieto rany zostanú viditeľné tri roky, aby svet pochopil, že sú Božím dielom. Po uplynutí tejto doby rany zmizli, no na žiadosť predstavených sa znovu objavili.

Svätá Veronika niesla krvácajúce rany Spasiteľa na svojom tele dlhých tridsať rokov. Napriek intenzívnym bolestiam si plnila všetky svoje kláštorné povinnosti, ako keby bola zdravá. Keď svätá Veronika pocítila, že sa blíži jej rozlúčenie so svetom, oznámila, že po jej smrti na jej srdci nájdu dvadsaťštyri znakov. Spovedník ju vyzval, aby ich podrobne opísala. Svätá Veronika tak urobila a navyše ich vystrihla z papiera. Tieto znaky predstavovali nástroje použité pri umučení Spasiteľa a sedem mečov, ktoré symbolizovali bolesti Panny Márie. Keď zomrela, tieto znaky sa skutočne našli na jej srdci. Zaujímavé je, že nezomrela, kým jej to spovedník nedovolil. Jej smrť bola tak dielom jej poslušnosti voči predstaveným na zemi. Napriek veľkým bolestiam a vyčerpaniu životných síl sa odobrala na onen svet až po slovách spovedníka: *„Poteš svoje srdce, Veronika; to, po čom tak veľmi túžiš, je už na dosah. Dávam ti žiaduce dovolenie.“* Po týchto slovách sklonila hlavu a zomrela. Stalo sa to 9. júla 1727.

Pri jej hrobe a na jej príhovor sa diali mnohé zázraky. Pápež Pius VII. ju vyhlásil za blahoslavenú pre jej hrdinské cnosti a dokázané zázraky. Svätý otec Gregor XVI. ju na sviatok Najsvätejšej Trojice v roku 1839 slávnostne zaradil medzi sväté panny.

Svätá Veronika je zobrazovaná v mníšskom rúchu, ako kľačí s rozprestretými rukami. Na oblaku nad ňou sa vznáša kalich, z ktorého vychádzajú lúče na jej päť rán, ktorými ju Spasiteľ ozdobil.

Poučenie:

Svätý apoštol Pavol napísal Korinťanom: *„Horlím za vás Božou horlivosťou. Zasnúbil som vás jednému mužovi; aby som vás odovzdal Kristovi ako čistú pannu.“* (2 Kor 11, 2) Týmito slovami vyjadruje úprimnú a srdečnú lásku k Bohu, ktorá vedie k odovzdaniu sa ako čistej obety Pánovi. Svätá Cirkev nás skrze sviatosť krstu zasnúbila s Ježišom Kristom a predstavila ako nepoškvrnenú nevestu, aby sme mu oddane patrili celým svojím životom — telom i dušou. Svätá Veronika svojím životom ukázala, ako nás Pavlove slová vedú k správnemu životu. Už od mladosti prejavovala zbožné zmýšľanie a neskôr dosvedčila, že jej ženíchom je jedine Kristus.

Napriek otcovmu zákazu vstupu do kláštora sa nevzdala. Vrúcne sa modlila k nebeskému Otcovi a s dôverou prosila o osvietenie. Napokon jej otec zmenil názor a dovolil jej zasvätiť život Bohu. Časom v kláštore bojovala so svojimi ľudskými náchylnosťami a túžbami po svete. Tento vnútorný boj ukončil Boh, keď Veronika

vytrvala a celá sa mu obetovala. Ako znak svojej obety prijala od Krista tŕňovú korunu.

Kresťan, pripomeň si, že aj tvoje pochybnosti a túžby po domnelom šťastí sa ukončia, keď ťa Boh navštívi ťažkosťami alebo utrpením. Tieto životné bôle nám dávajú silu premáhať slabosti a hľadať skutočnú blaženosť. Túto blaženosť nenájdeme na tomto svete, ale v odovzdaní sa Bohu celou dušou, aby sme si zaistili večnú spásu.

Dňa 9. júla sa tiež koná pamiatka sv. Zenóna a rímskych spoločníkov-mučeníkov, sv. Cyrila, biskupa z ostrova Kréty a mučeníka, sv. Brictia, biskupa z Martulu; sv. Anatolie, panny a sv. Audácia, rímskych mučeníkov; sv. Agilolfa, biskupa a mučeníka, ktorého relikviu ramena získal v roku 1861 pražský chrám, a ďalších svätých.

10. JÚL

I. Sedem svätých bratov - mučeníkov, synov sv. Felicity, mučeníčky (2. stor.)

Písmo svätého Starého zákona oslavuje vytrvalosť vo viere a hrdinskú odvahu matky siedmich bratov Machabejských, ktorá spolu s nimi radšej podstúpila mučenie a smrť, než aby sa spreneverila Božiemu zákonu. Keď ukrutný pohanský kráľ Antiochos nariadil, aby jej synov jedného po druhom bičovali, trhali ich šľachy, vyrezávali im jazyky, sťahovali kožu z hlavy, odsekávali ruky a nohy a pálili ich na ohni, táto hrdinská žena ich neustále napomínala a zaprisahávala, aby sa nebáli katov, ale aby vytrvali a svoj život ochotne obetovali Bohu. Preto Písmo sväté hovorí, že táto matka je *„vzácna a hodná obdivu i slávnej pamiatky.“* (2 Mach 7, 20).

Rovnakej chvály je hodná aj kresťanská mučeníčka Felicita, matka siedmich svätých bratov mučeníkov, ktorých pamiatku katolícka Cirkev oslavuje 10. júla. Za vlády cisára Marka Aurélia (161–180) žila v

Ríme vznešená a vážená pani Felicita (po slovensky Blažena), matka siedmich synov – Januára, Felixa, Filipa, Silvána, Alexandra, Vitála a Marciála. Po ovdovení odložila honosné rúcho, zasvätila sa Bohu čistotou a trávila dni a noci na modlitbách. Svojím svätým životom dávala príklad kresťanom aj pohanom, takže mnohí pohania, keď videli jej obdivuhodné cnosti, zamilovali si Kristovu vieru a vstúpili do Cirkvi svätej. Svojich synov vychovávala s najväčšou starostlivosťou v bázni Božej, aby sa stali vzornými učeníkmi a nasledovníkmi Krista Pána. Predvídajúc, čo ich môže čakať, často im rozprávala o statočnosti svätých mučeníkov a opisovala, aké šťastie a vyznamenanie dosahujú tí, ktorí z lásky k Spasiteľovi ochotne podstupujú akékoľvek utrpenie. Počas týchto rozhovorov Felicita neraz hovorila svojim synom: *„Aká šťastná by som bola, keby som videla, ako z lásky ku Kristovi obetujete svoju krv a život! Akí blažení by ste sa tým stali na veky!“* Týmito slovami zapálila v bratoch túžbu zomrieť z lásky ku Kristovi Ježišovi mučeníckou smrťou. Neúnavne sa navzájom posilňovali pre nadchádzajúci boj, z čoho sa matka veľmi tešila a neprestávala vzdávať vďaky Bohu.

Modloslužobní kňazi, vidiac, že Felicita a jej synovia svojím životom priviedli mnohých Rimanov k tomu, aby sa zriekli pohanstva a vstúpili do Cirkvi, obvinili túto matku pred cisárom slovami: *„Táto vdova so svojimi synmi sa rúha našim bohom, čím škodí tvojmu blahu. Vedz, že naši bohovia sú preto nahnevaní a neuspokoja sa, pokiaľ sa táto žena im nebude klaňať.“* Cisár teda rozkázal mestskému sudcovi Publiovi, aby vdovu i jej synov odvrátil od kresťanstva k modloslužbe. Publius povolal túto vznešenú pani k sebe a najprv jej lichotil, aby sa klaňala bohom, a keď to nepomohlo, začal jej hroziť prísnymi trestami a dokonca bolestivou smrťou. Felicita mu odpovedala: *„Mám Ducha Svätého, ktorý nedovolí, aby ma diabol premohol. Som si istá, že ťa prekonám už zaživa; ak ma však zabiješ, moje víťazstvo bude o to slávnejšie.“* Sudca, prekvapený jej slovami, nahnevane povedal: *„Biedna žena, ak je ti smrť vítaná, ušetri aspoň život svojich detí.“* Felicita odpovedala: *„Moje deti budú žiť, ak nebudú obetovať modlám; ak by však spáchali takýto zločin, podľahnú večnej smrti.“* Po týchto slovách bola odvlečená.

Na druhý deň Publius zasadol na súdnu stolicu a dal priviesť Felicitu aj jej synov. Všetci prišli, povzbudzujúc sa navzájom k vytrvalosti vo viere a odvahe pri utrpení. Sudca, vidiac, ako sa synovia túlili k matke, vľúdne jej povedal: *„Dúfam, že si svoje zmýšľanie už napravila. Pozri sa na svojich synov a maj súcit s týmito dobrými mladíkmi. Môžeš im zabezpečiť šťastný život.“* Potom sa obrátil k synom a začal ich presviedčať: *„Poďte, milé deti, poslúchnite rozkaz cisára a stanete sa šťastnými. Ak nebudete poslúchať, budem nútený naložiť s vami čo najprísnejšie.“* Felicita však vážne a rozhodne odpovedala: *„Tvoje milosrdenstvo je bezbožné a tvoje presviedčanie je kruté.“* Obrátila sa k synom a povedala: *„Milé deti, pozrite hore do neba! Tam na vás čaká Kristus so všetkými svojimi svätými, aby vám dal korunu slávy. On prelial svoju krv za vás, teraz obetujte aj vy svoju krv na jeho česť a slávu. Nedbajte na muky, ale myslite na radosť, ktorú vám Boh prisľúbil v nebi. Bojujte statočne za svoje duše a zostaňte verní v láske ku Kristovi!“* Sudca nahnevane zvolal: *„Ty sa opovažuješ predo mnou nabádať svoje deti, aby pohŕdali cisárskymi zákonmi?“* a rozkázal Felicitu zbičovať. Keď videl, že s ňou nič nezmôže, pokúsil sa

zlomiť jej synov jedného po druhom, či už dobrým slovom alebo hrozbami. Prvý bol predvolaný Január. Sudca mu povedal: *„Buď múdrejší a poslúchni cisára, inak ťa dám zbičovať a usmrtiť.“* Január odpovedal: *„Tvoja rada je bláznivá. Moja matka hovorila múdro. Nebojím sa bičovania ani smrti, pretože Božia múdrosť mi pomôže všetko to šťastne prekonať.“* Po týchto slovách bol zbičovaný a uvrhnutý do žalára.

Potom bol predvolaný Felix, ktorý sudcovi povedal: *„Nemysli si, že ja alebo niektorý z mojich bratov sa zriekneme lásky k nášmu Pánovi Ježišovi Kristovi. Naša viera sa nezachveje ani pod ranami, ani pred smrťou.“* Podobne odpovedali aj ostatní bratia na všetky lichôtky a hrozby sudcu. Filip, vyzvaný, aby obetoval všemohúcim bohom, povedal*: „Títo bohovia nie sú všemohúci, ale sú len biedne a márne modly bez citu. Kto im obetuje, je v nebezpečenstve, že stratí večný život.“* Sudca potom oslovil Silvána: *„Vidím, že ste sa dohodli so svojou nerozumnou matkou, že budete pohŕdať cisárskymi zákonmi a spolu zahyniete.“* Silván odpovedal: *„Ak by sme sa báli časnej záhuby, upadli by sme do večnej záhuby. Vieme však, aká veľká odmena je pripravená pre spravodlivých a aký veľký trest čaká hriešnikov. Preto pohŕdame ľudskými zákonmi, aby sme mohli dokonalejšie zachovať Božie zákony. Kto pohŕda modlami a slúži všemohúcemu Bohu, nájde večný život; ale kto sa klania zlým duchom, zahynie a bude s nimi vo večnom ohni.“* Alexander odmietol lichôtky sudcu takto: *„Som služobník Krista. Vyznávam ho jazykom, nosím ho v srdci a neprestajne sa mu klaniam. Moja mladosť má múdrosť starcov, pretože sa klaniam jedinému Bohu a viem, že tvoje modly zahynú aj s tými, ktorí im slúžia.“*

Nakoniec došlo na najmladších dvoch bratov. Publius dúfal, že aspoň tieto deti odvráti od Krista, a preto povedal Vitalovi: *„Možno si aspoň ty želáš zostať nažive a uniknúť smrti.“* Vitalis však odpovedal: *„Práve preto, že chcem žiť, klaniam sa pravému Bohu, a nie zlým duchom.“*Zostal teda jediný Marcial, ktorý, obávajúc sa, že pre svoju mladosť zostane ušetrený, zvolal: *„Som kresťan a zavrhujem modly, tak ako moji bratia. Každý, kto nevyznáva, že Kristus je pravý Boh, bude uvrhnutý do večného ohňa.“*

Publius, žasnúci nad odvahou a vytrvalosťou týchto mučeníkov, dal spísať podrobnú správu o ich súdnom výsluchu a predložil ju cisárovi. Cisár odsúdil Felicitu aj všetkých jej synov na smrť, pričom rozhodol, že odsúdení budú popravení rôznymi spôsobmi. Z tohto sa mučeníci nesmierne radovali a kráčali na smrť ako na svadobnú hostinu. Január bol ubitý na smrť bičom, Felixa a Filipa dobili kyjmi, Silvána kati zhodili zo skaly do priepasti, Alexandera, Vitala a Marciala sťali mečom. Felicita, ktorá bola prítomná pri týchto popravách, neprestávala, po vzore matky bratov Machabejských, svojich synov utešovať a povzbudzovať k odvahe, až nakoniec prišlo aj na ňu. Bola uvrhnutá do odporného žalára, mučená a po štyroch mesiacoch sťatá mečom. Pamiatka svätej Felicity sa slávi 23. novembra.

Telá týchto bratov mučeníkov boli uložené na rôznych rímskych pohrebiskách a miesto, kde bola pochovaná ich hrdinská matka, bolo nazvané *„cintorínom svätej Felicity.“*

Poučenie:

Katolícka Cirkev si vždy uchovávala pamiatku tejto mučeníčky a jej synov vo veľkej úcte. Už čoskoro po ich smrti im boli v Ríme na ich počesť stavané chrámy a kaplnky. Relikvia ramena jedného zo siedmich svätých mučeníkov bola uložená vo veľkolepom chráme svätého Víta v Prahe. Svätú Felicitu si pápež svätý Gregor uctil vo svojej kázni týmito slovami: *„Bála sa ponechať po sebe svojich sedem synov v pozemskom živote viac, než sa rodičia obyčajne boja, že ich deti zomrú skôr než oni sami. Keď bola počas prenasledovania zajatá ako kresťanka, posilňovala srdcia svojich synov v láske k nebeskej vlasti a duchovne porodila Bohu tých, ktorých predtým telesne porodila svetu. Slovom Božím zrodila pre Boha tých, ktorých priviedla na svet podľa tela. Nie je len obyčajnou mučeníčkou - je viac - lebo pripravila na vstup do nebeského kráľovstva svojich siedmich synov a predchádzala ich tam svojím príkladom. Bola napokon aj sama povolaná k mučeníckej smrti a ako ôsma z nich dosiahla večnú slávu.“*

II. Sv. Oľga, prvá ruská kresťanská kňažná (10. stor.)

Podľa starobylého podania prišiel na Rus už svätý apoštol Ondrej a kázal Kristovo evanjelium v krajinách okolo mesta Kyjev. Je isté, že kresťanské náboženstvo preniklo na Rus už veľmi skoro. O jeho šírenie sa staral najmä svätý Ján Zlatoústy, ktorý vyslal duchovných pastierov a učiteľov, aby tamojšie divoké a nevzdelané kmene spoznali Krista a naučili sa žiť podľa jeho zákona. Avšak semená svätého evanjelia, len čo boli zasiate, pošliapali krutí Huni. Veľké sťahovanie národov, ktoré trvalo niekoľko storočí, uhasilo posledné iskry viery na Rusi, s výnimkou Krymského polostrova, kde sa zachovali zvyšky kresťanstva zo starších čias.

Až v druhej polovici 9. storočia zažiarila Rusom zora Kristovej viery. Mocný knieža Rurik (862–879), ktorý sídlil v Novgorode, položil základy Ruského štátu. Jeho nástupca Oleg (879–912), keď sa stal pánom Kyjeva, učinil ho svojim sídlom a neprestával rozširovať svoju ríšu. Medzitým prenikalo kresťanstvo na Rus najmä zásluhou svätého Cyrila a učeníkov svätého Metoda z juhu a západu. Už v roku 867 cisár Bazil I. a konštantínopolský patriarcha Ignác poslali do Kyjeva biskupa, ktorý obrátil na vieru časť tamojšieho obyvateľstva. Vláda Olega však kresťanstvu

nepriala. Väčšej slobody a rozšírenia dosiahla Kristova viera na Rusi počas vlády kniežaťa Igora (912–945).

Po Igorovej násilnej smrti rukami Drevľanov prevzala vládu jeho vdova Oľga, ktorá panovala v mene nedospelého syna Svätoslava (945–957). Oľga, dcéra Gostomyslova, sa narodila vo Vykobutine, neďaleko Pskova v severozápadnom Rusku, a vo veku dvadsiatich rokov sa vydala za kyjevského kniežaťa Igora. Podľa pohanského zákona bola povinná pomstiť násilnú smrť svojho muža, pretože po ňom nezostal brat, ktorý by vykonal pomstu, a jej syn Svätoslav bol ešte dieťaťom. Oľga, hoci pohanka, vykonala na Drevľanoch krutú pomstu a múdro spravovala ríšu, ktorá čelila hrozbám nepriateľov. Časom si uvedomila, že pohanstvo nedokáže vychovať takých cnostných ľudí, akými boli kresťania, medzi ktorých patrilo aj mnoho jej dvoranov. Často bola svedkom krásnych kresťanských bohoslužieb, ktoré ju oslovili, a zatúžila po krste. V roku 957, keď Svätoslav prevzal vládu, rozhodla sa Oľga priviesť poslov bojarov a ruských kupcov na cisársky dvor do Konštantínopola, kde plánovala prijať krst. Verila, že slávne obrady urobia hlboký dojem na pohanských bojarov a získajú ich pre Krista.

Oľga prišla do Konštantínopola s kňazom Gregorom. V tom čase bol v Konštantínopole slávnostne nastolený nový patriarcha Teofylakt za prítomnosti pápežských vyslancov. Teofylakt prijal Oľgu s veľkou radosťou a povedal jej: *„Požehnaná si medzi ženami ruskými, pretože si si vyvolila svetlo a opustila tmu. Tvoje meno budú blahoslaviť synovia Rusi až do posledného pokolenia.“* Patriarcha ju učil o modlitbe, pôste, almužne a čistote a pripravil ju na krst. Oľga mu povedala: *„Kiežby som bola tvojimi modlitbami ochránená pred osídlami nepriateľa!“* Patriarcha Teofylakt pokrstil Oľgu so všetkou slávou, pričom jej krstným otcom sa stal cisár Konštantín VII. Porfyrogennetos, ktorý ju nazval svojou dcérou a štedro ju obdaroval. Pri krste dostala Oľga meno svätej Heleny, matky cisára Konštantína Veľkého. Pokrstená Oľga predvídala ťažkosti, ktoré ju čakajú v boji s pohanmi na Rusi, a preto, keď sa lúčila s patriarchom, povedala mu: *„Požehnaj môj dom, aby ma Boh zachoval pred všetkým zlým. Môj syn aj moji ľudia sú pohania.“* Teofylakt jej odpovedal: *„Dcéra veriaca, v Kristovi si bola pokrstená a obliekla si sa v Krista. On ťa ochráni, tak ako ochránil Enocha, Noema, Abraháma, Lóta, Mojžiša, Dávida, troch mládencov v peci ohnivej a Daniela pred dravcami. Tak ochráni aj teba.“*

Po návrate do Kyjeva, nasýtená nebeským chlebom, pokračovala Oľga v šírení Kristovej viery vo svojej vlasti. Usilovala sa vzbudiť v ľuďoch lásku ku Kristovi Pánovi a najmä napomínala svojho syna Svätoslava, aby prijal krst. Hovorila mu o bludoch pohanstva a vravela: *„Syn môj, pozri, ja som spoznala Boha a teším sa. Keď spoznáš pravého Boha aj ty, začneš sa tiež radovať.“* Pyšný Svätoslav však nedbal na slová svojej matky a tvrdohlavo lipol na pohanstve, podobne ako jeho vojenská družina, ktorá sa vysmievala každému, kto prijal krst. Kedykoľvek mu matka dohovárala, drsne odvetil: *„Ako môžem prijať cudziu vieru? Moja družina by sa mi vysmiala.“* Oľga mu odpovedala: *„Ak sa dáš pokrstiť ty, ostatní to urobia tiež.“* Svätoslav ju však neposlúchol, no nebránil nikomu, kto chcel prijať krst a vyznávať Kristovu vieru.

Oľga napriek tomu syna vrúcne milovala a keď ju odmietal poslúchnuť, hovorievala: *„Nech sa stane Božia vôľa. Ak chce Boh preukázať milosť môjmu rodu a ruskej zemi, určite vloží do ich sŕdc túžbu, aby sa obrátili, ako to doprial aj mne.“* Na tento úmysel sa dňom i nocou modlila za svojho syna i ľud a nechala postaviť mnoho kresťanských chrámov. Okolo roku 960 poslala Oľga poslov do Nemecka k cisárovi Ottovi I., aby jej poslal biskupa, ktorý by učil ruský pohanský ľud Kristovej viere a priviedol ho k obráteniu. Cisár vybral mnícha z benediktínskeho kláštora v Trevíre, Adalberta, a vysvätil ho za biskupa. Adalbert sa spolu s niekoľkými kňazmi vydal na Rus, ale neuspel. Jeho spoločníci boli pohanmi zavraždení a on sám sotva vyviazol živý. V roku 962 sa vrátil do Nemecka. Po ceste sa zastavil v Čechách na hrade Libice, kde ho pohostinne prijal mocný Slavník, s ktorým nadviazal trvalé priateľstvo. Táto misia biskupa na Rus sa nevydarila, pretože Rusi, poznajúc postoj kniežaťa Svätoslava, nenávideli kresťanstvo. Navyše sa obávali, že nová viera z Nemecka by mohla byť zámienkou na podmanenie ich krajiny výbojnými Nemcami, ako sa to stalo polabským Slovanom. Keď Oľga zomierala, zbožne prikázala svojmu synovi i dvoranom, aby na jej hrobe nekonali podľa pohanského zvyku žiadne tryzny. Vo veku 90 rokov usnula v Pánovi 11. júla 969. Knieža i ľud plakali nad jej smrťou, a najmä kresťania trúchlili, lebo stratili veľkú oporu. Na základe jej príkazu bola Oľga pochovaná kňazom podľa kresťanského obradu. Jej pamiatka sa slávi 11. júla.

Poučenie:

Svätá Oľga si získala veľkú zásluhu tým, že Kristova viera krátko po jej smrti na Rusi úplne zvíťazila nad pohanstvom. Stalo sa tak za vlády jej vnuka kniežaťa Vladimíra (980–1015), ktorý prijal krst a priviedol celý svoj národ do Cirkvi Kristovej. Je zrejmé, že Oľga bola dcérou katolíckej Cirkvi, pretože ju pokrstil pravoverný patriarcha Teofylakt a ona sama žiadala, aby cisár Otto I. poslal na Rus katolíckych misionárov. Preto svätú Oľgu právom ctia katolícki Rusi východného obradu, uchovávajúc jej pamiatku vďačne, rovnako ako my, Česi, uctievame a vzývame svätú Ľudmilu, prvú kresťanskú kňažnú a matku nášho národa.

Dňa 10. júla si tiež pripomíname pamiatku svätých sestier a mučeníčok Rufíny a Sekundy, ktorých ostatky sú uložené v Lateránskej bazilike v Ríme; svätého Leontia a spolumučeníkov v Nikopole; svätého Apollonia mučeníka; svätej Amálie, vdovy po kniežati Lotrinskom Vitgerovi († 690); svätej Amálie, panny († 772 v Gente v Belgicku) a ďalších.

11. JÚL

Sv. Pius I., pápež (2. stor.)

Rímsky cisár Antoninus Pius (138–161) bol veľmi šľachetný vládca. Vynikal spravodlivosťou i mierumilovnosťou a nemal vrúcnejšie želanie, ako skutočne ochrániť všetky národy podrobené jeho nadvláde, čo dosvedčuje jeho krásne heslo: *„Radšej zachránim jedného občana, než zabijem tisíc nepriateľov.“* Preto nedovolil, aby nevinní kresťania boli prenasledovaní a popravovaní pohanskou luzou, a zastával sa ich, k čomu bol zvlášť povzbudený znamenitou *„Obranou“* napísanou svätým Justínom.

Keď pohania, podnecovaní pohanskými kňazmi, pripisovali vtedajšie nešťastia – záplavy v Ríme, zemetrasenia v Ázii a Grécku, hlad a požiare na mnohých miestach – pomste bohov, ktorých vraj urazili kresťania, múdry cisár vydal prísne rozkazy, aby nikto nebol prenasledovaný pre kresťanskú vieru, a nariadil prepustiť uväznených kresťanov na slobodu. Tieto rozkazy však neboli všade dodržiavané, a najmä v odľahlých častiach Rímskej ríše boli veriaci napriek cisárovým dobrým úmyslom prenasledovaní.

V tom čase spravoval katolícku Cirkev svätý pápež Pius I. (142–157). Narodil sa v meste Akvileja v severnom Taliansku otcovi Rufínovi, ktorý ho poslal získať vzdelanie do Ríma. Tu vynikal svätými cnosťami a horlivosťou za Kristovu vieru, vďaka čomu bol ochotne prijatý do duchovného stavu. Po mnoho rokov pracoval v Ríme na Pánovej vinici. Učil mládež a čakateľov na krst pravdám kresťanskej viery, navštevoval chorých a väzňov, povzbudzoval veriacich k bohabojnosti, pomáhal chudobným, vdovám a sirotám. Touto horlivosťou a účinnou láskou si získal úctu celého duchovenstva i kresťanského ľudu.

Po smrti pápeža svätého Hygina v roku 142 bol zvolený za jeho nástupcu. V čase jeho pontifikátu Cirkev požívala pokoj, a tak mohol bez prekážok pracovať na jej rozkvete a potláčať nebezpečné bludy, ktoré vtedy šírili najmä gnostickí sektári. Po smrti pápeža Hygina prišiel do Ríma známy heretik Marción. Tento nadaný muž si v mladosti zvolil prísny a asketický život, ale čoskoro upadol do pýchy a zviedol kresťanskú pannu. Za tento čin ho jeho vlastný otec, biskup zo Sinopy v Ponte, exkomunikoval z Cirkvi. Keď sa mu nepodarilo dosiahnuť zrušenie exkomunikácie, odišiel do Ríma, kde začal hanobiť katolícku Cirkev a šíriť gnostické bludy. Proti týmto bludom rozhodne bojoval pápež Pius spolu so svätým Justínom, ktorý v tom čase viedol filozofickú školu v Ríme, kde vyučoval kresťanskú mládež.

Pápež Pius sa tiež staral o upevnenie cirkevného poriadku a disciplíny medzi duchovenstvom a veriacimi. Jemu sa pripisujú starobylé cirkevné nariadenia o tom,

ako má byť pri svätej obeti Nového zákona prijímané Telo a Krv Pánova s najväčšou pozornosťou a úctou, ako majú byť spravované cirkevné majetky a odkazy na dobročinné účely, a o zasvätení panien, ktoré sa rozhodli žiť podľa evanjeliových rád v chudobe, čistote a pokore. Okrem toho Pius vydal nariadenia proti ľahkovážnemu prisahaniu a neúctivému vyslovovaniu mien svätých.

V tom čase vznikli medzi západnými a východnými kresťanmi spory ohľadom slávenia výročnej pamiatky smrti a zmŕtvychvstania Pána. V Ríme a na západe sa táto pamiatka slávila presne v tie dni týždňa, keď Spasiteľ zomrel na kríži a zvíťazil nad smrťou, teda v piatok a nasledujúcu nedeľu. Naproti tomu východní kresťania slávili umučenie a zmŕtvychvstanie Pána každoročne 14. a 16. deň židovského jarného mesiaca Nisan, čo často viedlo k nezhodám a hádkam. Avšak múdry a mierumilovný pápež Pius nechal východným kresťanom ich zvyklosti a nerobil im v tejto veci žiadne ťažkosti.

Otcovská starostlivosť tohto svätého pápeža o Cirkev sa odráža najmä v jeho liste biskupovi Justovi do Vienne v južnom Francúzsku, kde okrem iných napomenutí čítame tieto slová: *„Staraj sa dôkladne o to, aby telá svätých mučeníkov, ktorí sú údmi Ježiša Krista, boli s úctou pochované, tak ako apoštoli pochovali svätého Štefana. Navštevuj tiež vyznávačov vo väzeniach, aby nikto z nich neochabol vo viere. Skúmaj v Duchu Božom ich trpezlivosť a tomu, kto potrebuje radu a útechu, poraď a poteš ho. Ku kňazom a diakonom sa nesprávaj ako pán, ale ako brat a služobník Kristov. Posilňuj veriacich svojou vlastnou svätosťou.“*

Pápež Pius spravoval katolícku Cirkev asi pätnásť rokov a zomrel svätou smrťou v roku 157. Jeho telo bolo pochované 11. júla na Vatikánskom pahorku vedľa hrobu svätého Petra, apoštola. Rímske cirkevné knihy označujú Pia I. za mučeníka, no nezdá sa, že tento svätý pápež dosiahol mučenícku korunu, pretože za vlády cisára Antoninusa (Titus Aurelius Fulvus Boionius Arrius Antoninus, vládol Rímskej ríši v rokoch 138 – 161) nebolo v Ríme žiadne verejné prenasledovanie kresťanov. Možno bol teda tento titul udelený svätému Piovi ako čestné označenie na dôkaz, že aj v pohanskom Ríme veľa trpel a neustále žil v nebezpečenstve života.

Časť relikvií svätého Pia I. sa v roku 1370 dostala do pražskej katedrály. Svätý Pius pripomínal biskupovi vo Vienne, aby sa s úctou staral o hroby svätých mučeníkov. Katolícka Cirkev sa na Tridentskom koncile vyjadrila o svätých ostatkoch takto: *„Telá svätých mučeníkov a iných svätých, ktoré boli živými údmi Kristovými a chrámami Ducha Svätého, a budú ním vzkriesené k večnému životu a oslávené, majú veriaci s úctou uchovávať, pretože cez ne Boh ľuďom preukazuje mnohé dobrodenia.“*

Už prirodzený ľudský cit nás vedie k tomu, aby sme si vážili všetko, čo pochádza od osôb nám drahých a vzácnych. Čím vzácnejšia je osoba, tým drahšia je vec, ktorú zanechala. Ak už pohanskí Rimania uchovávali popol a ostatky svojich zosnulých ako posvätné veci, o čo viac dôvodov máme my, kresťania, vážiť si ostatky svätých, ktorí sú dedičmi Boha a spoludedičmi Krista. (Rim 8, 17). Oni posvätili svoje telá vlastnou krvou preliatou pre Krista Ježiša; posvätili ich živou vierou, pevnou nádejou a svätou láskou, ako aj všetkými cnosťami, ktorými boli ozdobení a v nich zotrvali až do konca.

Boh oslávil mnohých svätých tým, že ich telesná schránka zostala uchránená od porušenia a že niektoré ich časti zostali neporušené po celé veky, ako napríklad jazyk svätého Jána Nepomuckého. Boh vzkriesi a oslávi telá svätých v deň súdu, a Písmo sväté, dejiny i stáročná skúsenosť dosvedčujú, že Boh na oslavu svojich miláčikov skrze ich ostatky robí zázraky.

Prorok Elizeus robil veľké skutky Božej moci nielen za svojho života, ale ani po smrti táto milosť neopustila jeho telo. Vieme z Písma svätého, že mŕtvy muž, keď ho položili do Elizeovho hrobu, bol vzkriesený len dotykom jeho kostí (4 Kr 13, 21). Nielen telá svätých, ale aj rôzne predmety pochádzajúce od nich Boh opatruje tou istou mocou. Šatky a opasky apoštola Pavla uzdravovali chorých, na ktorých ich kládli (Sk 19, 11), a veriaci vynášali chorých na ulice, aby aspoň tieň apoštola Petra padol na niektorého z nich. Tí, ktorí mali takú dôveru, boli uzdravení len Petrovým tieňom. (Sk 5, 15).

Samozrejme, ostatky svätých samy osebe nemôžu spôsobovať zázraky a nemôžu nám získať nejaké dobrodenie, pretože nie sú ničím iným než pozostatkami ľudí, hoci svätých, predsa len smrteľných, a teda v sebe nemajú žiadnu nadprirodzenú moc. Avšak, ak to chce všemohúci Boh, môžu byť skrze tieto ostatky vykonané zázraky, podobne ako skrze kosti Elizea bol vzkriesený mŕtvy a ako tieňom Petra a šatkami Pavla boli zázračne uzdravovaní chorí. Boh môže aj z kameňov vzbudiť synov Abrahámových. (Mt 3, 9).

Proti planým námietkam neveriacich a bludárov, akoby uctievanie ostatkov svätých bolo na úkor úcty všemohúcemu Bohu a teda poverou, už odpovedal svätý Hieronym, keď napísal: *„Zvedavý človek, kedy sa kto klaňal ostatkom mučeníkov? Kto kedy pokladal človeka za Boha? Ctíme ostatky mučeníkov nie preto, aby sme sa klaňali im, ale tomu, pre koho sa stali mučeníkmi. Ctíme služobníkov, aby sme tým vzdali úctu ich Pánovi.“*

Ak si želáme od Boha získať skrze ostatky svätých nejaké dobrodenie, je predovšetkým potrebné, aby sme činili pokánie, zotrvávali v stave Božej milosti a svoj život usporadúvali podľa príkladu svätých. Ak takto konáme, môžeme s dôverou pokľaknúť na posvätnom mieste, kde sa uchovávajú ostatky svätých, a modliť sa: *„Skrze zásluhy svätých, ktorých ostatky sú na tomto oltári, prosíme ťa, ó Pane, buď nám milostivý, tak ako si bol k týmto svätým; odpusť nám, tak ako týmto svätým; posväť nás, tak ako si posvätil týchto svätých; osláv nás, tak ako si ich oslávil na veky vekov. Amen.“*

Dňa 11. júla sa slávi aj pamiatka svätých mučeníkov Januária a Pelagia v arménskej Nikopoli; svätého Marciana, mučeníka v Ikonii; svätého Cindéa, mučeníka v Pamfýlii; svätého Jána, biskupa a mučeníka v Bergame; svätého Abundia, mučeníka v Cordóbe a ďalších.

12. JÚL

I. Sv. Ján Gualbert, zakladateľ rádu (10. stor.)

Medzi najprísnejšie vetvy starého rádu svätého Benedikta patrila reholа svätého Jána Gualberta vo Valombrose v Toskánsku. Ján Gualbert, potomok starobylého šľachtického rodu, sa narodil asi v roku 995 vo Florencii. Jeho otec, drsný vojak, ho vychovával podľa svojich zásad výhradne pre svet, pričom mu zanedbával vštepovať lásku k Bohu a úsilie o kresťanskú dokonalosť. A tak Ján vyrastal v márnivosti. Bol pyšný, ctižiadostivý, svojvoľný a bez ohľadu na Boha sa utápal v nerestiach, až sa zdalo, že z nich sotva kedy unikne. Avšak cesty Božej prozreteľnosti sú nevyspytateľné. Boh sám sa zmiloval nad týmto ľahkovážnym mladíkom a prebudil ho neobyčajným spôsobom zo spánku hriešnosti.

Jedného dňa bol Jánov jediný brat Hugo zavraždený istým šľachticom z neznámeho dôvodu. Podľa vtedajšieho surového zvyku sa otec zavraždeného zaviazal prísahou, že nenájde pokoj, kým na vrahovi nevykoná krvavú pomstu. Prikázal Jánovi, aby vraha prenasledoval a zabil ho, kdekoľvek ho nájde. Divoký mladík považoval tento príkaz za svoju povinnosť, a tak sa vydal pátrať po vrahovi, aby krvavou pomstou potrestal bezprávie spáchané na ich rode. Po vrahovi však dlho pátral márne, až napokon na Veľký piatok, keď cestoval so svojím ozbrojeným sluhom z vidieckeho statku do mesta, náhle na neho narazil. Cesta v úžľabine bola úzka a vrah nemal ako uniknúť. Keď Ján vraha zbadal, vzplanul túžbou po pomste a tasil meč, aby ho zabil. Vrah, neozbrojený, zoskočil z koňa, pokľakol, prekrížil ruky na prsiach a začal prosiť o milosrdenstvo, volajúc: „*Ak som vrahom ja, ty sa nedopúšťaj vraždy! V návale divokej vášne som prelial nevinnú krv, ale spomeň si, že Ježiš Kristus dnes zomierajúc za všetkých ľudí sa na kríži modlil za svojich vrahov. Preto mi odpusť a nechaj ma žiť!*“ Pohľad na tohto nešťastníka, ktorý na kolenách prosil o milosrdenstvo v mene Božom, sa mocne dotkol pomstychtivého Jána. Zachvel sa a viedol vnútorný boj, kým mu napokon klesla ruka a napriahnutý meč vypadol. Potom podal kľačiacemu pravicu, pobozkal ho na znak pokoja a povedal: *„Keď ma prosíš v mene Ukrižovaného, nemôžem ti to odoprieť. Odpúšťam ti, brat môj. Choď a modli sa za mňa, aby aj mne Boh odpustil.“* Potom pobádal koňa a rýchlo odišiel.

Cestou sa Ján zamyslel nad množstvom svojich hriechov, ktorými doteraz Boha urážal, a jeho srdce naplnila veľká úzkosť. Zároveň však pocítil sladkú útechu z toho, že odpustením nepriateľovi vykonal ušľachtilý skutok. Medzitým dorazil do benediktínskeho opátstva svätého Miniata. Zosadol z koňa, poslal sluhu napred a vstúpil do chrámu. Tam, kľačiac pred krížom, sa vrúcne modlil. Jeho srdce naplnil

nebeský pokoj, oči sa mu zaliali slzami, a jeho duša, dotknutá Božou milosťou, sa rozplývala v ľútosti a prijímala dobré predsavzatia. Mal pocit, akoby mu Spasiteľ na kríži pokynul hlavou a akoby z neba zneli slová: *„Odpustite a bude vám odpustené.“*

Ján Gualbert sa touto príhodou nadobro zmenil. Rozhodol sa, že sa zriekne sveta a zasvätí celý svoj život Bohu. Predstúpil pred opáta toho kláštora a na kolenách prosil, aby ho prijal do spoločenstva rehoľných bratov. Opatrný opát sa však zdráhal, považujúc túto žiadosť za náhly prejav rozrušenia, a právom sa obával, že Jánov otec by sa kláštoru mohol pomstiť. Opát preto Jánovi objasnil ťažké povinnosti kláštorných bratov a pripomenul mu, že on, zvyknutý na bohatstvo a prepych, by nikdy nezvládol prísnu rehoľnú disciplínu. Ján však neprestával úpenlivo prosiť, až mu opát napokon dovolil, aby zatiaľ mohol v kláštore zostať a v svetskom odeve sa zúčastňovať na obvyklých kláštorných pobožnostiach.

Medzitým sa Jánov otec dozvedel, kde sa jeho syn zdržiava, a že zamýšľa stať sa mníchom. Preto bez váhania prišiel do kláštora, aby ho násilím odviedol. Ján sa však ukryl a nechcel sa stretnúť s rozhnevaným otcom. Opát vyrozprával otcovi všetko, čo sa udialo, a bol ochotný mu Jána vydať. Ten však medzitým utekal do chrámu, kde si zložil svoj svetský odev, našiel niekde starý mníšsky habit, obliekol si ho, sám si ostrihal vlasy, postavil sa do chóru medzi mníchov a takto čakal na svojho otca. Keď otec po chvíli vstúpil do chrámu a uvidel svojho syna v mníšskom rúchu, takmer zúfal. Po tom, čo si však vypočul celý priebeh jeho vnútornej premeny, zmiernil sa, na opátovu prosbu mu udelil požehnanie a nakoniec dovolil, aby zostal v kláštore. Ján prijal rehoľný odev a nastúpil novú životnú cestu. Vytrvalo bojoval proti svojim doterajším zlozvykom, potláčal skazené náklonnosti a žiadosti svojho srdca, umŕtvoval svoje zmysly, podroboval svoju vôľu dokonalej poslušnosti a stal sa tak vzorom dokonalého mnícha.

Po smrti starého ctihodného opáta v kláštore sv. Miniata bol na jeho miesto svätokupeckým spôsobom dosadený mních Hubert, a pod jeho vedením klesla rehoľná disciplína v kláštore na žalostnú úroveň. Za takýchto okolností nechcel prísny a povinnostiam oddaný Ján v kláštore ďalej zostať a s jedným rovnako zmýšľajúcim spoločníkom odišiel do iného rehoľného domu. Navštívil niekoľko ďalších kláštorov, ale zistil, že ani v jednom sa rehoľné pravidlá nezachovávajú presne a dôsledne. Preto sa nakoniec uchýlil k pustovníkom sv. Romualda v Kamaldoli, kde niekoľko rokov žil ako pustovník.

Keď však bol predstavenými nabádaný, aby sa nechal vysvätiť na kňaza, opustil toto miesto a pokračoval vo svojej ceste. V roku 1038 prišiel do odľahlej doliny, vzdialenej pol dňa cesty od Florencie, ktorá pre množstvo starých košatých stromov niesla názov *„Tienistá dolina“* (Valombrosa). Tam našiel dvoch pustovníkov a toto tiché údolie si obľúbil. Rozhodol sa, že tam založí pustovnícku osadu podľa pravidiel svätého Benedikta. Čoskoro sa k nemu pripojilo niekoľko ďalších spoločníkov, a tak si pustovníci postavili skromné príbytky. Ján im predpísal rehoľné pravidlá a nová pustovnícka osada rozkvitala v nábožnosti i bohabojnosti. Povesť o nej sa rýchlo rozšírila a mnohí, z radov duchovných aj svetských, túžiaci po spáse, prosili, aby mohli byť prijatí.

Medzitým im opátka panenského kláštora sv. Hilára darovala Tienistú dolinu spolu s lúkami, vinicami a lesmi za ročný nájom v podobe jednej libry oleja a jednej libry vosku. Pustovníci, žijúci v prísnej reholnej disciplíne, si tam postavili provizórny drevený kostol a zvolili si Jána Gualberta za opáta, hoci ten sa tomu z pokory bránil. Pravidlá, ktoré im opát predpísal, boli mimoriadne prísne. Bratia mali dodržiavať neustálu mlčanlivosť, nesmeli sa s nikým stýkať, opúšťať územie kláštora, ani vykonávať bohoslužby v iných svätyniach. Potrebné práce mimo kláštora vykonávali služobní bratia, ktorí zabezpečovali aj nevyhnutný styk reholného spoločenstva so svetom a mali isté úľavy z prísnej domácej disciplíny. Aj im však bolo zakázané napríklad uhasiť si smäd dúškom vody počas náročnej práce, dokonca ani v najväčších horúčavách. Každý priestupok proti pravidlám bol trestaný bičovaním.

Ján Gualbert tieto prísne pravidlá sám dodržiaval. Keď však niekoľkokrát počas horúcich dní skolaboval od vyčerpania a uvedomil si, že jeho pravidlá presahujú ľudské sily a mnohých odrádzajú, zmiernil ich. Pretransformoval pustovnícku osadu vo Valombrose na kláštorné spoločenstvo a tým dal svojej reholi pevný základ. Potom vo Valombrose vybudoval rozsiahly kláštor, ktorý sa veľmi preslávil. Do kláštora prichádzali biskupi i šľachtici a prosili horlivého opáta, aby na ich územiach buď zakladal nové kláštory, alebo obnovoval staré podľa svojich pravidiel. Už za života svojho zakladateľa mal rád valombroských mníchov, čiže gualbertínov, dvanásť kláštorov. V roku 1070 bol ako vetva rehole sv. Benedikta schválený pápežom Alexandrom II.

Predstaveným tohto reholného spoločenstva bol opát vo Valombrose. Ján Gualbert viedol svojich podriadených slovom i skutkom k dokonalému zachovávaniu všetkých reholných predpisov. Do svojho rádu prijímal iba tých, ktorí úprimne túžili po kresťanskej dokonalosti, a všetkých žiadateľov podroboval prísnej skúške, či sú ochotní v pokore sa vzdať vlastnej vôle a umŕtvovať svoje telesné žiadosti. K lenivým bratom sa správal rozhodne, s krehkými bratmi zaobchádzal láskavo, no všetkým prejavoval otcovskú lásku. Po celý život neprestával oplakávať poklesky svojej mladosti a z hlbokej pokory neprijal ani nižšie svätenia. Chudobným a biednym ľuďom štedro preukazoval milosrdenstvo a žiaden chudák od neho neodchádzal bez almužny. Boh ho už za jeho života oslávil darom zázrakov, takže mnohí chorí boli na jeho modlitbu a požehnanie náhle uzdravení.

Dohliadajúc na kláštory svojho rádu, Ján starostlivo dbal na to, aby v nich vládla prísna reholná disciplína. Raz mu bolo oznámené, že do istého kláštora prijali bohatého mladíka, ktorý obíduc svojich chudobných priateľov, celý svoj majetok odkázal tomuto kláštoru. Ján neváhal, vybral sa do tohto kláštora a keď mu predložili darovaciu listinu, roztrhal ju. Mníchom vytkol lakomstvo a varoval ich pred Božím trestom. Inokedy prišiel do kláštora, ktorý bol nedávno nádherne prestavaný, a povedal opátovi: *„Minuli ste mnoho peňazí na stavbu, za ktoré mohli chudobní získať chlieb, a postavili ste si palác, v ktorom žijete ako vznešení páni. Tak to však nemôže a nesmie zostať!“*

Okrem snahy o zveľadenie reholnej disciplíny Ján horlivo bojoval proti rôznym neporiadkom svojej doby, zvlášť proti svätokupectvu. V tejto veci sa neostýchal

rozhodne vystúpiť aj proti florentskému biskupovi, o ktorom sa hovorilo, že si svoj úrad kúpil za peniaze. Verní katolíci sa od tohto biskupa odvrátili a podali proti nemu žalobu do Ríma. Pápež nariadil vyšetrovanie, no obžalovaný si úplatkami získal priazeň svojich podporovateľov, a tak sa ľud rozdelil na dve znepriatelené, krvavo bojujúce strany. Medzitým tento nehodný biskup nechal z pomsty vypáliť jeden z Gualbertových kláštorov a jeho mníchov vyhnať. Opát Ján potom neohrozene prišiel za ním a prosil ho i zaprisahával, aby priznal svoju vinu a snažil sa ju odčiniť úprimným pokáním. Nakoniec sa Ján na žiadosť ľudu ponúkol, že podľa vtedajšieho zvyku preukáže pravdivosť svojej obžaloby voči biskupovi tzv. Božím súdom, teda skúškou ohňom. Túto skúšku podstúpil valombroský mních Peter, ktorý prešiel medzi dvoma horiacimi hranicami bez úhony. Prítomný dav vtedy volal, že sám Boh takto zjavil pravdu, a odvtedy získali valombroskí rehoľníci so svojím zakladateľom ešte väčšiu úctu a vážnosť.

Opát Ján neustal v starostlivosti o svoj rád ani vo vysokom veku, až kým vážne neochorel v kláštore v Passignane. Povolal k sebe všetkých opátov svojho rádu, požehnal im a rozlúčil sa s nimi. Napokon dal ešte napísať všetkým bratom list, v ktorom dojímavými slovami napomínal k láske a svornosti, hovoriac: *„Láska je tá cnosť, ktorá pohla Stvoriteľa všetkých vecí, aby sa stal tvorom; lásku odporúča Spasiteľ svojim učeníkom ako súhrn všetkých povinností, hovoriac: ‚Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa navzájom milovali.‘ O láske hovorí apoštol Peter, že prikrýva množstvo hriechov. Láska je prameň, z ktorého vychádzajú všetky ostatné cnosti; je kmeňom, na ktorom rastú vetvy dobrých skutkov. K láske vedie svornosť, ktorá sa podriaďuje jedinej vôli. Lebo tak ako rieka vyschne, keď sa rozleje mnohými smermi, podobne aj bratstvo dosiahne málo dobrého, ak sa jeho sila rozptyľuje.“* Keď sa pripravil na smrť, s najväčšou pokorou prijal Telo Pána a neprestával opakovať slová: *„Duša moja žízni po tebe, ó Bože; kedy prídem a postavím sa pred tvár Hospodinovu?“* (Ž 41, 3)

Dňa 12. júla 1073 zosnul v Pánovi. V roku 1193 pápež Celestín III. vyhlásil Jána Gualberta za svätého. Rád valombroských mníchov, ktorý založil, mal sto rokov po jeho smrti v Taliansku viac než päťdesiat opátstiev. Tento svätec sa zobrazuje v šedom rehoľnom rúchu s krížom v ruke.

Poučenie:

Svätý Ján Gualbert z lásky ku Kristovi odpustil svojmu nepriateľovi jeho vinu. Takto by mal konať každý kresťan, ak chce skutočne byť a nazývať sa učeníkom Ježiša Krista, ktorý nás naučil modliť sa k Bohu: *„Odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom.“* V odpustenie hriechov od Boha môžeme dúfať iba vtedy, ak zo srdca odpúšťame svojim nepriateľom. Aké malé sú previnenia ľudí voči nám, keď ich porovnáme s hriechmi, ktorými sme sa my, slabí, smrteľní a biedni tvorovia, previnili proti večnému, najsvätejšiemu a spravodlivému Pánovi neba a zeme! Boh nám podľa Pánovho podobenstva v evanjeliu odpúšťa desaťtisíc talentov, a my by sme nemali odpustiť blížnemu nepatrný dlh? (Mt 18, 23-35)

Ak si náš nepriateľ nezasluhuje, aby sme mu odpustili, zasluhuje si to Kristus Pán, ktorý povedal, že čokoľvek dobré sme urobili svojmu blížnemu, jemu samému sme urobili. Boh nám prikazuje, aby sme odpúšťali svojim nepriateľom a milovali ich. Ak nám to je nepríjemné, pokľaknime pred krížom, pozrime na ukrižovaného Spasiteľa a povedzme: *„Pane Ježišu Kriste, z lásky k tebe a pretože to prikazuješ, odpúšťam zo srdca všetkým ľuďom, čímkoľvek sa proti mne previnili, a podobne si želám, aby si aj ty odpustil mne moje hriechy!“*

II. Sv. Hermagoras a sv. Fortunát, mučeníci z Aquileie (1. stor.)

Akvilea, dnes malá obec nachádzajúca sa dve míle od Jadranského mora, bola za svetovlády starých Rimanov ľudnatým a bohatým obchodným mestom, nazývaným *„druhý Rím“*. Podľa starobylého podania založil v tomto meste v roku 46 prvú kresťanskú obec apoštol svätý Peter spolu so svojím spoločníkom, evanjelistom svätým Markom. Po Petrovom odchode zostal Marek istý čas v Akvilei a keď odchádzal do Ríma, pridal sa k nemu obyvateľ Akvileie Hermagoras, jeho verný učeník. Ten bol neskôr v Ríme samotným Petrom vysvätený za biskupa a poverený úlohou duchovného pastiera mladej akvilejskej cirkvi.

Biskup Hermagoras (slovansky Mohor), bdelý pastier zvereného stáda, obdarený Božím darom zázrakov, šíril učenie Kristovo v Akvilei i v okolí s veľkým požehnaním. Neúnavne kázal evanjelium, vysväcoval kňazov a diakonov a rozosielal ich do severných oblastí Talianska i do susedného Norika a Hornej Panónie, na územie dnešného rakúskeho Kraňska a Korutánska.

V tom čase Rímskej ríši vládol ukrutný prenasledovateľ kresťanov, cisár Nero (54-68). A biskup Hermagoras bol pohanmi udaný akvilejskému vládarovi Sebastovi ako nepriateľ bohov a šíriteľ Kristovho učenia. Vladár ho predvolal na súd a nariadil ho najprv zbiť kyjakmi. Mučeník znášal tieto rany trpezlivo, pohŕdajúc sudcovou zúrivosťou. Preto bol následne natiahnutý na škripec, mučený ostrými nástrojmi a na prsiach i bokoch pálený rozžeravenými železami a horiaci fakľami.

Čím väčšie bolo jeho mučenie, tým vrúcnejšie odvážny biskup vzdával vďaky Kristovi Pánovi. To vyvolalo v ľude rozruch, a tak vladár, obávajúc sa vzbury, nechal mučeníka odviesť do ohyzdného žalára. Za tmavej noci sa v žalári rozjasnilo svetlo a žalárnik Pontian padol k nohám svätého biskupa, prosiac, aby ho naučil viere v Krista a pokrstil ho. Povzbudený týmto príkladom prišiel za biskupom Hermagorom do žalára aj zástup obyvateľov Akvileie. Po vypočutí presvedčivých slov svätého biskupa, že Kristus je jedinou cestou vedúcou k Bohu a do neba, požiadali, aby mohli byť prijatí do Cirkvi. Medzi nimi bol aj vznešený šľachtic Gregor, ktorého syna už tri roky ovládal zlý duch. Svätý biskup tohto mladíka uzdravil a po svojom odchode z väzenia pokrstil Gregora aj celú jeho rodinu. Následne sa vrátil späť do žalára.

Žalár sa vďaka mnohým zázrakom, ktoré tam svätý biskup vykonal na chorých v mene Pána, stal svätyňou. V jeho priestore sa Hermagoras cítil, akoby už prebýval u Krista Pána v nebi. Medzi zázrakmi, ktoré vykonal, bolo aj navrátenie zraku slepej

vdove Alexandrii, ktorá k nemu prišla s veľkou dôverou. Následne jej diakon Fortunát udelil svätý krst. Keď duchovní a veriaci videli, že Hermagoras túži po mučeníckej smrti, spýtali sa ho: *„Čo urobíme, keď budeš od nás vzatý?“* Svätý biskup im odpovedal: *„Zvoľte si za biskupa môjho diakona Fortunáta.“* Napokon bol Hermagoras po ďalších strašných mukách v žalári sťatý mečom. Obrátený žalárnik Pontian starostlivo pozbieral krv svätého mučeníka, a jeho telo bolo vdovou Alexandriou s pomocou šľachtica Gregora pomazané drahými masťami a s úctou pochované za mestom.

Nástupcom umučeného biskupa v Akvilei sa stal jeho diakon Fortunát, ktorý pokračoval v apoštolskej práci svojho učiteľa. Neskôr tiež zomrel mučeníckou smrťou za cisára Nera.

Velechrám sv. Víta v Prahe dostal v roku 1355 od Karola IV. z relikvií sv. Hermagora ruku a ďalšie dve kosti, privezené z Akvileie. Biskupi z Akvileie prijali v polovici šiesteho storočia titul a hodnosť patriarchov. Za čias cisára Karola Veľkého bola rieka Dráva ustanovená ako hranica medzi arcibiskupstvom Salzburským a patriarchátom Akvilejským. Z toho dôvodu patrili dnešné Gorice, Kraňsko, južné Korutánsko aj Štajersko pod právomoc akvileiských veľpastierov. Z týchto dôvodov sú prvý akvileiský biskup svätý Hermagoras a jeho spoločník svätý Fortunát patrónmi ľubľanskej diecézy. Meno mučeníka svätého Hermagora nesie aj významná slovinská *„Družba sv. Mohora“* v Celovci, ktorú založil v roku 1851 známy lavantský biskup Anton Slomšek. Táto spoločnosť vydáva a šíri náboženské a iné hodnotné spisy medzi katolíckymi Slovincami. S vyše 70.000 členmi má hlavnú zásluhu na tom, že slovinský ľud si dodnes pevne zachováva katolícku vieru, mravnosť a nábožnosť svojich predkov.

Dňa 12. júla sa koná spomienka aj na svätých mučeníkov z Milána, vojakov Nabora a Felixa, ktorých relikvie daroval kráľ Vladislav I. v roku 1159 a cisár Karol IV. v roku 1370 chrámu sv. Víta v Prahe. Spomína sa tiež svätý Paulín, biskup v Toskánsku a jeho spolumučeníci († 9. júla); svätý Proklos a Hiláron umučení za cisára Trajana; svätá Marciana, panna a mučeníčka v Tolede; svätá Epifánia, panna a mučeníčka v Leontine; svätý Paternian, biskup v Bonónii a ďalší.

13. JÚL

I. Sv. Margaréta, panna a mučeníčka (3. stor.)

V zástupe svätých panien, ktoré z lásky k nebeskému Ženíchovi, Ježišovi Kristovi, preliali svoju krv a teraz ho nasledujú v oslávenej Cirkvi, spievajúc mu chválospevy a držiac v rukách palmy víťazstva, sa skvie aj svätica Margaréta.

Margaréta (čo znamená Perla) sa narodila v druhej polovici tretieho storočia v Antiochii, hlavnom meste Pisídie v Malej Ázii. Jej otec Idesius bol pohanským kňazom. Margaréta už v mladom veku prišla o matku a otec ju zveril na výchovu pestúnke na vidieku. Táto žena bola tajnou kresťankou a vychovávala Margarétu vo viere v Krista. Margaréta sa celým srdcom oddala Kristovi a keď dospela, prijala svätý krst. Zložila aj sľub trvalej panenskej čistoty, hoci si ešte úplne neuvedomovala jeho záväznosť.

Po rokoch ju otec povolal späť domov, kde sa už z vidieckej dievčiny stala pôvabná mladá panna. S hrôzou však zistil, že jeho dcéra je kresťanka. Pokúsil sa ju najprv získať späť prosbami a dohováraním, aby sa vrátila k modloslužbe, no Margaréta bola vo svojej viere neochvejná. Idesius jej teda začal opisovať strašné muky, ktoré kresťania podstupujú, a vyhrážal sa jej, čo ich aj ju čaká, ak nebude ochotná obetovať bohom. Margaréta mu však pokojne odpovedala: *„Žiadna moc na tomto svete mi nevytrhne z duše vieru v jediného pravého Boha a jeho Syna, Ježiša Krista. Som pripravená z lásky k nemu preliať svoju krv, tak ako on položil svoj život za mňa.“*

Otec, šokovaný jej odhodlaním, vzplanul hnevom a vyhlásil, že už nie je jeho dcérou. Ponižujúco ju nazval otrokyňou, obliekol ju do otrhaných šiat a vyhnal ju z domu, aby pásla dobytok. Domnieval sa, že takú potupu neznesie a čoskoro zmení názor. Margaréta, zavrhnutá vlastným otcom a odsúdená na najponižujúcejšiu prácu, sa nezarmútila. S vedomím, že Boží Syn z lásky k ľuďom prijal podobu služobníka, sa radovala, že môže nasledovať jeho príklad. S pokorou pásla dobytok pod holým nebom, uspokojila sa s jednoduchou stravou a svoj ťažký údel si spríjemňovala modlitbami a spevom žalmov.

Jedného dňa si Margarétu všimol pisídsky vládca Olibrius. Jej mimoriadna krása ho uchvátila, a preto sa s ňou dal do reči. Margaréta mu odpovedala úctivo, skromne a

duchaplne, čím si získala jeho priazeň. Rozkázal, aby ju priviedli k nemu. Dievča sa toho veľmi obávalo, predvídajúc, že ju čaká veľká skúška. S vrúcnou modlitbou prosila Boha o trpezlivosť a silu, aby svoju vieru nezradila ani v najväčších mukách a zachovala si panenskú čistotu. Po modlitbe sa odhodlane postavila pred Olibria, ktorý sa jej spýtal na jej pôvod. Margaréta sa priznala, že je kresťanka, čo vládcu zarazilo. Chcel ju za manželku, a preto ju začal presviedčať, aby sa vzdala Krista a uctievala pohanských bohov. Sľuboval jej pozemské šťastie a ponúkol jej manželstvo. Margaréta však s Božou pomocou odolala tomuto veľkému pokušeniu. Hrdinsky mu odpovedala, že už od mladosti patrí Kristovi a že ho nikdy nezradí. Dodala, že si zvolila mocnejšieho Ženícha, ktorý jej dal účasť na svojom nebeskom kráľovstve. Rozhnevaný Olibrius sa jej začal vyhrážať krutými mukami, ak neopustí Krista. Margaréta však zostala neoblomná. Vládca ju dal odsúdiť na mučenie. Najprv ju nechal ukrutne zbičovať, až jej telo zaliala krv. Potom ju kati trýznili železnými klincami tak nemilosrdne, že dokonca aj prítomní pohania ju prosili, aby sa nad sebou zľutovala a poslúchla vládcu. Mučeníčka povedala: *„Keby ste poznali Krista, nezvádzali by ste ma, aby som opustila jeho cestu pravdy, ale sami by ste sa pre jeho meno odhodlali na mučeníctvo.“*

Týmito slovami ešte viac rozhnevala vládcu, ktorý rozkázal Margarétu opäť natiahnuť na škripec a mučiť. Keď sa nasýtil tohto strašného divadla, prikázal ju uvrhnúť do žalára. Polomŕtva mučeníčka ďakovala Pánovi za milosť, že dokázala pokojne znášať všetky trápenia, a prosila o dar vytrvalosti vo viere. Boh vypočul jej modlitbu: temný žalár sa naplnil svetlom a jej rany sa zázračne zacelili. Tento očividný zázrak svätici dodal nové sily a naplnil jej srdce nevýslovnou radosťou.

Na druhý deň dal vládca priviesť Margarétu z väzenia. Keď ju videl uzdravenú, vyhlásil, že tento zázrak vykonali pohanskí bohovia, aby ju zachránili. Preto si vraj zasluhujú, aby im bola vďačná a priniesla im obetu. Mučeníčka však odpovedala: *„To nedokážu ani mŕtve modly, ani smrteľní ľudia. Toto mi urobil Boží Syn. On uzdravuje svojou mocou a dobrotou dušu od hriechov a telo od neduhov a takto potešuje svojich verných.“* Vládca sa jej začal vyhrážať, že ju spáli ohňom, ak hneď neobetuje modlám. Margaréta mu však odvetila: *„Nebojím sa tvojich múk ani ohňa. Ani oheň, ani meč, ani smrť ma neodlúčia od Ježiša Krista!“* Potom ju kati natiahli na škripec pálili horiacimi fakľami a následne jej zviazali ruky i nohy a hodili ju do studenej vody. Svätica ani v týchto mukách neprestala oslavovať Boha a vyznávať svoju vieru. Boh oslávil svoju vernú služobnicu novým zázrakom: povrazy, ktorými bola spútaná, sa rozviazali a zem sa otriasla.

Margaréta vyšla z vody a začala prítomných nabádať, aby sa odvrátili od nepravých pohanských bohov a uverili v Krista. Mnohí z nich, keď videli mučeníctvo svätej panny, pocítili náklonnosť k jej viere a začali chváliť Krista. Vládca sa toho zľakol a napokon prikázal, aby Margarétu sťali mečom. Svätica pokľakla, pomodlila sa a počula hlas: *„Poď, Kristova nevesta, vstúp do stánku svätých a prijmi korunu večnej slávy.“*Tak Margaréta prijala smrteľnú ranu mečom. Jej pamiatka sa slávi v katolíckej Cirkvi 20. júla, v Čechách 13. júla.

Poučenie:

Svätá Margaréta sa zvyčajne zobrazuje, ako pozdvihuje kríž smerom k nebu a v ľavej ruke drží reťazou spútaného draka, čo symbolizuje, že vierou v Ježiša Krista porazila diabla a modloslužbu, ktorá bola jeho dielom. Pri jej nohách sú zvyčajne vyobrazené mučenícke nástroje, ktorými bola pre vieru trýznená.

V gréckej cirkvi bola svätá Margaréta uctievaná už od najstarších čias a nad jej hrobom v Pisídskej Antiochii bol na jej počesť postavený chrám. Od siedmeho storočia sa úcta k tejto svätej panne a mučeníčke rozšírila aj do západnej Európy. Neskôr boli jej relikvie prenesené do mesta Montefiascone na pápežskom území. Svätá Margaréta patrí medzi štrnástich svätých pomocníkov.

Aj v Čechách sa rozšírila úcta k tejto svätici. Kráľ Přemysl Otakar II. na pamiatku svojho veľkého víťazstva nad Uhorskom v bitke pri Kressenbrunne 12. júla 1260 dostal od pápeža Alexandra IV. jej ramennú kosť, zub a dve časti lebky. Tieto relikvie venoval chrámu svätého Víta v Prahe.

V roku 1262, počas veľkého sucha, hrozil hladomor. Vtedajší pražský biskup Ján III. z Dražíc nariadil kajúcu procesiu z Prahy do benediktínskeho kláštora v Břevnove, pričom niesli aj relikviu svätej Margaréty. Keď procesia dorazila do Břevnova, spustil sa vytúžený dážď, ktorý zavlažil vyprahnutú pôdu. Na pamiatku tohto zázraku bola relikvia ponechaná v Břevnove a kláštor začal byť známy ako kláštor svätej Margaréty, ako sa nazýva dodnes. Relikvia sa uchováva v nádhernom opátskom chráme Pána na bočnom oltári Panny Márie za sklom. V kláštore sa zachovala aj nádherná strieborná gotická schránka zo 14. storočia, určená na uloženie svätej relikvie. Schránka je ozdobená drahokamami a smaltovanými obrázkami štyroch evanjelistov pochádzajúcimi z ešte staršieho obdobia. Podľa dostupných záznamov sa už v 14. storočí v Břevnove každoročne slávil sviatok svätej Margaréty. Táto slávnosť, ktorá sa koná dodnes každoročne v nedeľu po sviatku svätej Margaréty, patrí medzi obľúbené púte Pražanov. Svätú Margarétu pozná český ľud aj zo starého príslovia: *„Svätá Markyta hodila kosák do žita,“* ktoré vzniklo preto, že v mnohých oblastiach Čiech a Moravy sa okolo jej sviatku začínajú žatvy.

Svätá Margaréta je vzácnou perlou v korune nebeského kráľa Ježiša Krista, čo naznačuje aj význam jej mena. S akou horlivosťou milovala Spasiteľa, ako hrdinsky bránila svoju vieru v neho a akú obetu podstúpila, aby zostala verná tomuto nebeskému ženíchovi a uchovala si neporušené panenstvo! Získala slávne víťazstvo nad najväčšími nepriateľmi ľudskej spásy – svetom i diablom. Pekelný drak, ktorý je na jej obrazoch zobrazený na reťazi, jej nemohol ublížiť, pretože sa mu nepoddala. Svätý Augustín hovorí: *„Satan sa podobá psovi na reťazi. Môže brechať a zúriť, ale hrýzť môže len toho, kto mu to sám dovolí. Nie je nebezpečný silou, ale len radou. Nemôže nás prinútiť k hriechu násilím, iba nás k nemu zvádza.“* Podobne ani svet, ani telo nemôžu nikoho prinútiť k hriechu, iba toho, kto ich počúva a podlieha ich lákadlám. Preto musíme ostražito stáť na stráži a s Božou milosťou statočne bojovať proti nepriateľom, ktorí sa snažia zahubiť našu dušu. Aby sme po tomto úspešne

zavŕšenom boji, v hodine smrti, mohli ako svätá Margaréta počuť hlas večného Sudcu, ktorý nás volá do stánku svätých a ponúka nám korunu slávy.

II. Sv. Eugen, kartáginský biskup (5. stor.)

Bonifác, rímsky miestodržiteľ v Afrike, si raz v zlomyseľnosti zaumienil, že sa odtrhne od Rímskej ríše a stane sa samostatným vládcom. Nedokázal však poraziť cisára vlastnými silami, a tak si v máji roku 429 v zúfalej slepote zavolal na pomoc povestného kráľa ariánskych Vandalov, Gensericha, ktorý priplával s 80.000 vojakmi do Afriky. K nemu sa rýchlo pridali mnohí donatisti a kočovní Mauri.

Vandali, posilnení touto skupinou, začali Afriku strašne pustošiť a s neľudskou krutosťou hubiť katolícke obyvateľstvo. Svätý Augustín vtedy napomenul zaslepeného Bonifáca, aby upustil od svojej zradnej činnosti. Bonifác si svoju chybu čoskoro uvedomil, ale už bolo neskoro. Márne sa pokúšal presvedčiť Gensericha, aby opustil Afriku, a rovnako márne proti nemu pozdvihol zbrane. Bol porazený a musel sa uzavrieť v meste Hippo. Mesto po dlhom obliehaní padlo do rúk Vandalov, počas ktorého 28. augusta 430 zomrel jeho biskup, svätý Augustín. Po obsadení hlavného mesta Kartága a všetkých rímskych pevností v Afrike Vandali pustošili krajinu horšie ako dravé šelmy.

Najkrutejšie zaobchádzali s katolíckymi biskupmi a kňazmi, ktorých mučili, vraždili a vyháňali. Vážených katolíckych šľachticov aj mešťanov pripravovali o majetok a robili z nich otrokov, najvznešenejšie dámy a dievčatá predávali obchodníkom s ťavami do otroctva, starcov vraždili a matkám vytrhávali deti z rúk a zabíjali ich. Žiadny iný národ, ani Turci, nezanechal v dejinách tak odpornú pamiatku ako ukrutní kacíri Vandali. Zatvorili všetky katolícke chrámy, zobrali duchovenstvu všetok majetok a vyhnali pravoverných biskupov, takže kedysi rozkvitajúca africká cirkev sa ocitla na pokraji zániku.

Po smrti surového kráľa Gensericha nastúpil v roku 477 na trón, ktorý bol pošpinený krvou veľkého množstva katolíkov, jeho syn Hunerich. Ten sa spočiatku správal ku katolíkom miernejšie a na žiadosť cisárskeho dvora v Konštantínopole im dovolil, aby si v Kartágu opäť zvolili biskupa. Pre úbohých katolíkov to bola veľká radosť, pretože už dvadsaťpäť rokov v Kartágu nebol žiadny katolícky biskup. Dňa 18. júla 479 bol za biskupa zvolený horlivý kňaz Eugen.

Eugen, vyrastajúci uprostred najstrašnejšieho prenasledovania verných katolíkov, bol mužom veľkej viery, vrúcnej lásky k Bohu i k blížnym a nadšenej obetavosti pre svätú Cirkev. Vynikal múdrosťou, opatrnosťou, výrečnosťou a nábožnosťou, a vo dne v noci sa staral o to, ako aspoň trochu zmierniť hrozné rany zasadené katolíckej obci v Kartágu. Zbedačenému ľudu sa snažil pomáhať predovšetkým hmotne. Celé katolícke obyvateľstvo v meste i okolí bolo Vandalmi privedené na mizinu. Sám biskup nemal nič, keďže mu bolo všetko odňaté. Napriek tomu Eugen každý deň rozdeľoval peniaze, oblečenie a potraviny starcom, chorým robotníkom, chudobným vdovám, sirotám a žobrákom. Nikto nevedel, odkiaľ to biskup všetko berie, a on sám

to často tiež nevedel. Dostával dary od neznámych dobrodincov, menšie aj väčšie príspevky, či dokonca veľké sumy peňazí, a všetko hneď rozdal, ponechávajúc si len skromnú časť na svoje najnutnejšie potreby. Pre toto všetko si získal veľkú lásku katolíkov, a dokonca aj samotní Vandali ho obdivovali, ctili a chodili na jeho kázne do Pánovho chrámu.

To však vzbudilo závisť a nenávisť ariánskych duchovných. Falošný biskup Cyril podnietil kráľa Hunericha, aby Eugenovi nariadil, že na bohoslužby nesmie vpustiť nikoho vo vandalskom oblečení. Eugen však odpovedal: *„Boží dom je otvorený pre každého a nesmiem z neho nikoho vyháňať.“* To povedal aj preto, že v službách kráľa bolo mnoho rímskych katolíkov, ktorí nosili vandalský odev. Po tejto odpovedi dal kráľ k dverám katolíckeho chrámu postaviť stráže, ktoré každého vo vandalskom odeve násilne odtiahli naspäť, pričom mnohým vytrhli vlasy aj s kožou z hlavy. Niektorí prišli o zrak a iní zomreli na tieto krutosti. Zohavené ženy boli ukazované po meste, ale ani jediný katolík nezaprel svoju vieru.

Keď ani toto *„mierne“* nariadenie podľa Vandalov neprinieslo želaný výsledok, kráľ začal katolíkov prenasledovať najkrutejším spôsobom. Všetci katolícki dvorní úradníci a služobníci stratili svoje miesta, boli odsúdení na hlad a smäd. Bohu zasvätené panny boli zo všetkých strán zhromaždené a mučené odporným spôsobom, aby z nich vynútili priznania k údajným nehanebnostiam. Kňazi, diakoni a duchovní nižších rádov boli uvrhnutí do jám, kde zomierali od hladu, a potom boli vyvlečení na púšť. Toto všetko bolo pre katolíkov strašnejšie než prenasledovanie kresťanov za pohanských rímskych cisárov.

Nadmerné muky a utrpenie boli také veľké, že aj zbožné duše boli často pokúšané zúfať si nad Božou Prozreteľnosťou. Napriek tomu všetci africkí katolíci zostali verní svojej viere a nikto z nich sa nedal zviesť na ariánske kacírstvo. Keď vyhnaní biskupi a duchovní odchádzali na púšť, zástupy katolíkov sa prichádzali na nich pozrieť, aby sa tak posilnili vo viere.

Za tohto smutného času utvrdil Boh katolíkov vo viere a vernosti k biskupovi Eugenovi veľkým zázrakom. Istý slepec, ktorého v Kartágu každý poznal, bol v noci pred sviatkom Zjavenia Pána trikrát vo sne napomenutý, aby šiel k biskupovi, keď bude svätiť krstnú vodu, a ten mu zrak vráti. Slepec sa dal odviesť k Eugenovi, a ten, keď posvätil vodu, poznačil mu oči krížom. A slepec okamžite uvidel, čo vyvolalo radosť a oslavu Boha u všetkých prítomných v chráme. Kráľ Hunerich si dal tento zázrak od Eugena vypovedať, ale neprestal katolíkov prenasledovať. Chcel katolícku vieru v Afrike úplne zničiť, a tak nariadil, aby sa 2. februára 484 zišli všetci katolícki biskupi v Kartágu, aby diskutovali s arianskymi kacírskymi biskupmi o náboženstve.

Bola to len zámienka, čo sa okamžite ukázalo. Falošný biskup Cyril odmietol viesť akúkoľvek náboženskú diskusiu, a katolícki biskupi tak nemohli urobiť nič iné, než slávnostne vyhlásiť vyznanie viery nicejsko-konštantínopolské a odôvodniť ho Písmom svätým a cirkevným učením. Hneď potom Hunerich vyhlásil, že zákony vydané proti kacírom platia aj pre katolíkov, a nariadil zavrieť všetky katolícke

chrámy a skonfiškovať ich majetok. Katolíci mali byť považovaní za ľudí bez cti a práv, ktorí nesmeli svedčiť na súdoch, dediť ani odkazovať majetok.

Predstavitelia biskupov boli už skôr poslaní do vyhnanstva, 88 ich zomrelo v utrpení tohto vyhnanstva a jeden bol v Kartágu upálený. Zo zvyšných katolíckych biskupov bolo v roku 484 vyhnaných 46 na ostrov Korziku, 302 odvlečených na rôzne odľahlé miesta v Afrike a 28 ich utieklo. V Afrike vtedy nebolo miesta, kde by sa plač a nárek neozývali k nebesám.

Biskup Eugen bol tiež vypovedaný a odvedený do Tamallumy na okraj púšte. Tam bol zverený do starostlivosti zúrivého arianskeho biskupa, ktorý ho zavrel do špinavej diery. V tomto tmavom a vlhkom väzení Eugen onedlho ochorel na reumu, takže ležiac na zemi znášal neznesiteľné bolesti, nemohol sa hýbať ani hovoriť kvôli ochrnutému jazyku.

Po smrti tyrana Hunericha nastúpil v roku 484 na trón kráľ Gunthamund, ktorý sa správal miernejšie voči katolíkom, vrátil im zhabané svätyne a povolal vyhnaných biskupov späť, ak ešte žili. Tak sa Eugen vrátil k svojmu stádu do Kartága. Katolíci v Afrike si však tento pokoj dlho neužili. Gunthamund zomrel už v roku 496 a jeho nástupca Thrasamund, vzdelaný a umeniu naklonený kráľ, sa rozhodol priviesť katolíkov k arianizmu inými prostriedkami – lichotením, sľubmi, peniazmi a udeľovaním milostí. Ani tak sa však katolícku vieru nepodarilo vykoreniť.

Hlavným pilierom pravovernosti bol v Afrike vysoko vážený, Bohom obdarený veľpastier kartáginský Eugen. Arianskí biskupi preto premýšľali, ako sa ho zbaviť, a falošný biskup Cyril neprestával kráľa proti nemu popudzovať. V jednej verejnej hádke o náboženstve Eugen tak jasne obhájil katolícku pravdu a ukázal klamstvá arianskeho bludu, že kráľ Thrasamund zúrivo vyhlásil nad ním trest smrti. Eugen pokľakol a bol pripravený prijať smrteľný úder mečom. Potom mu však bola položená otázka, či je naozaj pripravený za svoju vieru zomrieť. Svätý muž radostne pozrel hore a pevne zvolal: *„Som pripravený!“* Kráľ však nakoniec zmenil rozhodnutie a nariadil jeho vyhnanie za more do Gálie. Rozkaz bol vykonaný tak rýchlo, že Eugen nemal ani čas rozlúčiť sa so svojím stádom. Až počas cesty do vyhnanstva napísal svojmu milovanému ľudu v Kartágu rozlúčkový list, ktorý dýchal apoštolskou statočnosťou a láskou.

V Gálii sa svätý vyhnanec usadil pri hrobe svätého mučeníka Amaranda na rieke Tarn v meste Alby (v južnom Francúzsku, v oblasti Languedoc), kde zotrval až do svojej smrti. Tam založil kláštor a v roku 505, ako sa hovorí, 6. septembra, si ľahol s rozpaženými rukami na hrob sv. Amaranda, a modliac sa, vypustil dušu. Jeho telo bolo neskôr prenesené do katedrály v Alby.

Poučenie:

Odpadlíci od pravej viery, kacíri ariáni, nenávideli katolícku Cirkev a prenasledovali ju krutejšie ako pohania. Tak to dosvedčuje i starý latinský spis: *„Viera katolícka je viac ohrozovaná zradcami, odpadlými kresťanmi a nepriateľmi zvnútra, než pohanmi zvonka. Ani v pohanských krajinách sa na katolícku vieru neútočí tak*

intenzívne a sloboda Cirkvi nie je tak obmedzovaná, ako v kresťanských krajinách, kde majú moc odpadlíci a slobodomurári. Tak to bolo vždy. Judáš bol horší než Pilát, zradca horší ako nepriateľ.“

Bohužiaľ, aj v našom národe sa nájdu zvrhlí ľudia, ktorí okrem mena nemajú nič kresťanské. Tí hanobia v týchto časoch vieru svojich poctivých katolíckych predkov písmom i rečou – v novinách, knihách, spolkoch a zhromaždeniach – a snažia sa ju vykoreniť. Kiež by verní katolíci pristupovali k týmto odpadlíkom a náboženským zradcom tak ako katolíci v Afrike, ktorí čelili zúrivým ariánskym Vandalom. Kiež by vytrvali vo svojej svätej viere a snažili sa o jej rozkvet o to viac, čím zúrivejšie pekelné brány usilujú o jej zničenie!

III. Sv. Anaklet, pápež a mučeník (1. stor.)

Po mučeníckej smrti sv. Klementa, (ktorého pozostatky slovanskí apoštoli sv. Cyril a Metod našli neďaleko Chersonu roku 861, dňa 30. januára), bol o päť mesiacov, konkrétne roku 103, dňa 3. apríla, zvolený za pápeža sv. Anaklet, rodom Grék z Atén. Toho času panoval v Ríme povestný cisár Trajan, pod ktorého vládou boli kresťania veľmi prenasledovaní. Svätý Otec mnoho trpel, keď počul o ukrutnostiach, ktoré pohania denne páchali na bezbranných kresťanoch, ktorí radostne obetovali život za svätú vieru.

V búrlivých časoch viedol svätý Otec neohrozene svätú Cirkev. Vydal mnohé blahodarne nariadenia. Ustanovil, že biskup má byť svätený tromi prítomnými biskupmi a že každý kňaz a diakon má byť vysvätený vlastným biskupom verejne. Ohľadom veriacich nariadil, aby všetci pri svätej omši po prijímaní kňaza prijímali Telo Božie. Ozdobil hrob sv. apoštola Petra, pripravil hrobku pre pápežov a vysvätil za biskupov šiestich, za kňazov piatich a za diakonov troch nábožných mužov.

Počas deviatich rokov, troch mesiacov a desiatich dní spravoval Božiu Cirkev ako najvyšší pastier. Zbožným životom svietil veriacim ako jasné slnko. Aj on dokončil svoje blahodarne pôsobenie mučeníckou smrťou dňa 13. júla roku 112 po Kristu Pánu a bol pochovaný vo Vatikáne v Ríme. Sv. Anaklet je zobrazovaný v pápežskom rúchu.

Dňa 13. júla si pripomíname aj sv. Anakléta (Kléta), druhého nástupcu sv. Petra apoštola na pápežskom stolci v Ríme a mučeníka; sv. Sílu (Silvána), spoločníka sv. Pavla apoštola na jeho cestách; sv. Serapiona, mučeníka; sv. Myropu, mučeníčku na ostrove Chios za cisára Décia a ďalších.

14. JÚL

Sv. Bonaventúra, učiteľ Cirkvi (13. stor.)

Stredovekí kresťanskí učenci, známi ako scholastici, sa snažili systematicky usporiadať pravdy zjaveného Kristovho náboženstva a, pokiaľ možno, ich objasniť a zdôvodniť rozumom. Keď však tento teologický smer získal všeobecnú obľubu, objavila sa obava, aby sa teológovia samotným učeným bádaním nepripravili o náboženskú vrúcnosť a neutopili sa v akademickej múdrosti. Preto zbožní učenci podľa príkladu sv. Bernarda odporúčali vedľa učenia aj rozjímavý život, aby prijímanie najvyšších právd oživovali náboženským citom a aby bola veda posväcovaná láskou. Tento nábožensko-filozofický smer je všeobecne známy ako mystika.

Medzi najvýznamnejších učencov, ktorí dokázali tieto dva smery – scholastiku a mystiku – harmonicky spojiť, patrí sv. Bonaventúra, súčasník a duchovný príbuzný sv. Tomáša Akvinského. Bonaventúra sa krstným a rodným menom volal Ján Fidanza.

Narodil sa v roku 1221 v mestečku Bagnoregio neďaleko Viterba v Toskánsku ako syn Jána Fidanzu a Márie rodenej Bitellovej. Ako štvorročný chlapec ťažko ochorel, a keď si lekári nevedeli rady, zarmútená matka sa obrátila na sv. Františka z Assisi, ktorý v tom čase pobýval v tej oblasti. Odporučila synčeka do jeho modlitieb a prisľúbila, že ak sa uzdraví, zasvätí ho reholi Menších bratov.

Sv. František sa modlil za chorého chlapca a vyprosil mu zdravie. Sv. Bonaventúra vo svojich spisoch vyznáva, že si túto udalosť z detstva uchovával vo vďačnej pamäti po celý život. Modlitby a zásluhy sv. Františka, spolu s matkiným zbožným sľubom, ho vtedy uchránili pred smrťou.

Odkiaľ a kedy dostal meno Bonaventúra, sa vysvetľuje rôzne. Bežne sa uvádza, že toto meno pochádza od sv. Františka, ktorý, keď sa dozvedel, že ťažko chorý chlapec sa uzdravil, radostne zvolal: *„Bona ventura!“* (v preklade *„šťastná udalosť“* alebo doslova *„budúce blaho“*). Tým predpovedal, že tento chlapec sa raz stane ozdobou

Cirkvi. Niektorí autori sa však domnievajú, že Bonaventúra dostal toto meno až po vstupe do rádu.

Rodičia, všimnúc si, že ich syn je Bohom obdarovaný výnimočnými duchovnými darmi, ho vychovávali s láskou a starostlivosťou. Vkladali do jeho srdca semeno lásky k Bohu a pestovali v ňom náboženský cit, ktorý potom silno prenikal celou jeho bytosťou. Podľa matkinho sľubu vstúpil Bonaventúra ako dvadsaťdvaročný do rádu Menších bratov sv. Františka a po noviciáte bol poslaný na štúdiá do Paríža. Tam usilovne študoval filozofiu a teológiu pod vedením významných učencov rádu sv. Františka, ako boli Alexander Haleský a Ján Rupellus. Dvakrát si vlastnoručne a krásne prepísal celé Sväté písmo a takmer celé sa ho naučil naspamäť. Čítal najvýznamnejšie spisy svätých Otcov, z ktorých čerpal veľké poklady vzdelania, a zároveň nimi posilňoval svoju zbožnosť. Bonaventúra bol muž štíhlej postavy, s ušľachtilou tvárou a prenikavými očami, ktoré odrážali bystrého ducha. Jeho výzor mal pre cnostných a zbožných ľudí v sebe niečo neodolateľne príťažlivé, a jeho výrečnosť vzbudzovala obdiv. Nasledujúc sv. Františka, vynikal anjelskou čistotou srdca, prívetivou prostotou a úprimnosťou. Jeho učiteľ Alexander Haleský o ňom vyhlásil: *„Hľa, pravý Izraelita, v ktorom, zdá sa, Adam nezhrešil.“* Každý, kto ho poznal, bol povznesený jeho veľkou láskou ku Kristovi Ukrižovanému, jeho pokorou a poslušnosťou a miloval ho.

Bonaventúra denne rozjímal o horkom utrpení Pána, obetoval mnoho hodín uctievaniu Najsvätejšej Sviatosti a pri jej prijímaní prelieval slzy dojatia. Zvlášť keď bol vysvätený za kňaza a slúžil svätú omšu. Ešte pred dovŕšením tridsiateho roku života bol ustanovený za lektora teológie v kláštore. Po troch rokoch, v roku 1253, bol po odstúpení Jána Rupella menovaný verejným učiteľom na univerzite v Paríži, kde od roku 1251 už pôsobil aj Tomáš Akvinský.

Parížska univerzita váhala udeliť titul doktorov chudobným františkánom a dominikánom, no pápež Alexander IV. sa ich zastal a na jeho príkaz boli profesori nútení uznať Bonaventúru i Tomáša Akvinského za doktorov v roku 1257. Títo dvaja reholníci prevyšovali talentom i učenosťou všetkých vtedajších učiteľov parížskej univerzity a úspešne čelili útokom proti svojim rádom, najmä od ich najväčšieho odporcu, známeho Burgunďana Viléma de St. Amour. Na jeho hanlivý a lživý spis odpovedal Tomáš Akvinský dielom *Obrana kazateľských kláštorov*, zatiaľ čo Bonaventúra napísal rovnako významnú obhajobu svojho rádu.

Viac než svojimi spismi však Bonaventúra presvedčil odporcov svojím učiteľským pôsobením. Keď prednášal o najvznešenejších pravdách a najzáhadnejších otázkach teológie a filozofie, na jeho tvári sa odrážal nebeský pokoj jeho srdca a jeho slová zneli tak lahodne, že poslucháči bývali unesení. V jeho prednáškach bola hĺbka a bystrosť ducha harmonicky spojená s ušľachtilou krásou prejavu. Počas tohto obdobia Bonaventúra napísal niekoľko vynikajúcich diel, ktoré vzbudzovali obdiv.

Raz ho navštívil jeho priateľ Tomáš Akvinský a opýtal sa ho, z ktorých kníh čerpá svoje hlboké myšlienky. Bonaventúra ukázal na obraz Ukrižovaného, ktorý mal na svojom písacom stole, a povedal: *„Toto je moja knižnica, z ktorej som sa naučil*

všetko, čo viem." Predtým, než začal pracovať, a kedykoľvek mal nejaké pochybnosti alebo si nebol istý, ako má písať o nejakej dôležitej téme, pokľakol pred krížom a pokorne prosil o dar osvietenia. Takto nadobudol viac múdrosti, než by získal vlastnou usilovnosťou. Aj neskôr, počas množstva svojich povinností, až do smrti písal krásne diela, v ktorých vysvetľoval a obhajoval kresťanské pravdy, oslavoval meno Pánovo a dojímavo nabádal k pokániu.

Jeho priateľ Tomáš Akvinský ho ešte za jeho života nazval svätcom, a učenci, duchovní i veriaci v Paríži ho pre jeho prívetivú povahu a nepoškvrnenú čistotu srdca všeobecne nazývali *„serafickým učiteľom"* (doktorom). Rád sv. Františka sa vtedy mohol pýšiť veľkým počtom bratov vynikajúcich učenosťou i cnosťou, a preto bolo pre Bonaventúru veľkou poctou, keď bol v roku 1256, vo veku len tridsaťpäť rokov, zvolený za generálneho predstaveného celého rádu. Bonaventúra sa tejto voľby zľakol a z pokory sa zdráhal prijať ponúkaný úrad. Až na priamy príkaz pápeža Alexandra IV. sa úlohy ujal. Tým však na neho padla veľmi ťažká záťaž.

Sv. František založil svoj rád na evanjeliovej chudobe a pokore. Bratia nemali vlastniť nijaký majetok, výsady ani hodnosti; mali sa viac venovať nábožnosti než štúdiám a viesť život v úplnom odriekaní, akoby ani nežili vo svete. Avšak už čoskoro, keď sa rád rýchlo rozšíril a všade vykonával požehnané dielo, nastali v ňom rôzne zmeny. Bohaté dary od šľachticov a ľudu dusili podstatu reholnej chudoby. Pápežské privilégiá udeľované rádu vyvolávali trenice so svetským duchovenstvom a duch tej doby ovládal mnohých nadaných rehoľníkov, ktorí sa usilovne venovali štúdiám a uchádzali sa o pozície učiteľov na univerzitách.

Už samotný sv. František, hoci spočiatku nechcel, aby sa bratia venovali štúdiu vedy – aby sa do rádu nedostala ctižiadostivosť a pýcha – poslal vysoko nadaného mladého Antona Paduánskeho na prestížne školy vo Vercelli, aby získal hlbšie vzdelanie, a zveril mu potom učiteľský úrad v ráde. Medzitým mnohí bratia naliehali na prísne zachovávanie všetkých reholných pravidiel, najmä úplnej chudoby. Už za života sv. Františka sa v jeho ráde objavili dva smery – prísny a miernejší.

Prvý nástupca sv. Františka v úrade generálneho predstaveného, Eliáš z Cortony, si myslel, že absolútna chudoba sa v ráde nedá udržať navždy. Zaviedol preto proti pravidlám svätého zakladateľa rôzne novoty, ktoré nasledovalo mnoho bratov. Prísni bratia však pod vedením Antona Paduánskeho proti nemu povstali a pápež Gregor IX. Eliáša v roku 1230 zosadil. Avšak Eliáš sa už roku 1236 opäť stal generálom rádu. Keď začal kruto prenasledovať svojich odporcov, bol znovu zbavený úradu.

Jeho nástupcovia patrili k prísnemu smeru, ale Eliášova strana v ráde naďalej pretrvávala. Pápež Innocent IV., snažiac sa zmieriť a spojiť obe strany, stanovil určité úľavy v pôvodných prísnych reholných pravidlách. Umožnil rádu vlastniť knihy, nástroje, budovy a pozemky a tieto využívať, pričom o takýchto otázkach mala výlučne rozhodovať pápežská Stolica. Bez jej súhlasu rádu nebolo dovolené nič podnikať ani predávať.

Toto zmiernenie pravidiel však neuspokojilo prísnych bratov (zelátorov, horlivcov), zatiaľ čo druhá strana ho zneužívala na nesmierne obohacovanie kláštorov.

Predchodca Bonaventúru v úrade generálneho predstaveného, Ján z Parmy, sa prejavoval až prílišnou horlivosťou pri snahe obnoviť prísnu rehoľnú disciplínu, pričom mu chýbala zhovievavosť a láska. To spôsobilo všeobecnú nevôľu v celom ráde. Dokonca aj starší, horliví žiaci sv. Františka zavrhovali jeho prísny postoj, ktorý odporoval základnému pravidlu rádu – láske. Mladší bratia, najmä nadaní, ním pre jeho prísnosť zasa opovrhovali.

A keď sa Ján z Parmy pokúsil presadiť poslušnosť nekompromisnou prísnosťou a začal každé, i len malé, porušenie rehoľných pravidiel kruto trestať, prepukla nespokojnosť bratov do hlasitého reptania a otvorenej vzbury. Nespokojní bratia ho obžalovali u pápeža, že zavrhuje všetky miernejšie výklady svätej reguly, schválené najvýznamnejšími učiteľmi i samotnými pápežmi; že proti vôli svätého zakladateľa rádu kladie na bratov nadľudské požiadavky; že sa chváli darom prorokovania a predpovedá rádu roztržky a vnútorný rozklad; a dokonca, že je podozrivý z kacírstva. Za týchto okolností generálovi nezostávalo iné, než so súhlasom pápeža vzdať sa svojho úradu, a toto ťažké bremeno bolo zverené Bonaventúrovi.

Bonaventúra sa najskôr snažil utíšiť rozrušených bratov a zaviesť do celého rádu svornosť a jednotu. Nebolo však možné vyhnúť sa tomu, aby Ján z Parmy a jeho najbližší stúpenci neboli postavení pred súd a potrestaní. Ich vina spočívala v nadmernej horlivosti pre rád a v neuváženosti ich konania. Jemnocitnému Bonaventúrovi bolo ľúto súdiť týchto inak ctihodných mužov, ale pre pokoj v ráde to bolo nevyhnutné. Dvaja z najvášnivejších horlivcov boli odsúdení na väzbu v kláštore, a tak sa búrka v ráde upokojila.

Bonaventúra ako generál rádu svedomite zachovával rehoľné pravidlá a jednal s bratmi múdro a láskavo. Posielal dojímavé pastierske listy, v ktorých napomínal k dôslednému dodržiavaniu kláštorných predpisov, varoval pred zaoberaním sa svetskými záležitosťami, urovnával spory a zavrhoval akýkoľvek prepych či zbytočné výdavky. Rôzne nedostatky v ráde napravoval výlučne dobrým slovom, nikdy nepoužíval hrozby ani tresty. S blúdiacimi bratmi jednal tak dobrotivo a zhovievavo, že mu to niektorí vyčítali. Na tieto výčitky však odpovedal, že jeho miernosť nie je prejavom slabosti či strachu, ale ovocím kresťanskej lásky, ako je napísané: *„Nalomenú trstinu nedolomí a dymiaci knôt nezahasí.“*

Bratov povzbudzoval najmä vlastným príkladom. Verný chudobe a pokore sv. Františka vykonával všetky domáce práce ako ktorýkoľvek iný brat a staral sa o chorých. Keď ho prosili, aby sa tak neponižoval, odpovedal: *„Či sa brat ponižuje, keď slúži bratom?“* Raz, keď sa uberal na stretnutie bratov (kapitulu), zastavil ho cestou jednoduchý brat, ktorý mu povedal: *„Velebný otče, už dlho túžim s tebou hovoriť. Som síce len prostý a neučený brat, ale prosím, vypočuj ma.“* Bonaventúra ihneď vystúpil zo svojho sprievodu, poodstúpil s bratom nabok a s trpezlivosťou ho počúval, hoci brat svoju záležitosť rozprával pomaly a obšírne. Kvardiáni, ktorí ho sprevádzali, začali byť netrpezliví a keď sa Bonaventúra k nim vrátil, dali mu najavo, že nie je vhodné, aby obyčajný brat zastavoval najvyššieho predstaveného rádu a obťažoval ho. Bonaventúra sa však usmial a povedal: *„Či nie som generálnym ministrom, teda služobníkom rádu?“*

Svojou pokorou, láskavosťou, dobrotou a svätosťou si získal úctu a lásku všetkých bratov, ktorí ho ochotne poslúchali. Aby v nich prebudil túžbu po nebi, hovorieval: *„Boh sám aj blahoslavení duchovia a obyvatelia nebeského Jeruzalema nás očakávajú a dychtivo túžia po okamihu, keď vstúpime do večnej blaženosti. Ako by sme si teda celou dušou nemali želať, aby sme boli prijatí do ich spoločenstva? Aké veľké však bude naše prekvapenie, keď budeme stáť pred nimi a uvedomíme si, že sme v tomto slzavom údolí nikdy nepozdvihli svoje duše k nim a nikdy netúžili stať sa nebeskými občanmi!“* Na otázku jedného brata, ako môžu ľudia, ktorí nedokážu plniť Božie prikázania, dosiahnuť spásu, Bonaventúra odpovedal: *„Jednoduchá, bohabojná žena môže milovať Boha oveľa viac než ktorýkoľvek učený teológ.“* Inokedy hovoril bratom: *„Dokonalosť života nespočíva v hlbokej učenosti, ani v rozjímavej modlitbe, ani v iných vznešených skutkoch duchovného stavu, ale predovšetkým v tom, aby sme svoje každodenné povinnosti plnili svedomite a bežné veci vykonávali nie všedným, ale dokonalým spôsobom. Vernosť v malých veciach je veľkou a krásnou cnosťou.“*

Na zasadaniach rádu, ktorým Bonaventúra predsedal, bolo prijatých mnoho nariadení na posilnenie rehoľnej disciplíny. V roku 1260 v Narbonne boli k regule pripojené viaceré užitočné dodatky a Bonaventúra si vzal za úlohu potlačiť rozličné chybné legendy o svätom Františkovi, ktoré sa medzi ľuďmi šírili, tým, že napísal správny životopis tohto svätca. Už nasledujúci rok tento spis dokončil. Keď ho písal, navštívil ho raz Tomáš Akvinský. Keď sa dozvedel, na čom pracuje, nechcel ho vyrušovať a odišiel so slovami: *„Nechajme svätého v pokoji pracovať o svätom.“*

Bonaventúra prejavoval vrúcnu lásku a nežnú úctu k Panne Márii, Bohorodičke. Zveril seba aj svoj rád pod jej ochranu a nariadil, aby sa vo všetkých kláštorných svätyniach každý večer trikrát zvonilo, aby sa bratia aj ostatní veriaci pomodlili Anjelské pozdravenie. Napriek tomu, že mal vo svojom úrade mnoho povinností, ľutoval, že nemôže osobne pôsobiť medzi ľuďmi. Usiloval sa preto vychovávať členov rádu ako horlivých kňazov a schopných kazateľov, ktorých vysielal do najvzdialenejších krajín na Pánovu vinicu. Sám, kedykoľvek to bolo možné, hlásal ľuďom Božie slovo a viedol ich na cestu pokánia všade, kam ho záležitosti rádu priviedli.

Veľká vážnosť, ktorú Bonaventúra oprávnene požíval pre svoje zásluhy v Cirkvi, podnietila pápeža Klementa IV., aby ho v roku 1265 vymenoval za arcibiskupa v Yorku v Anglicku. Keď sa to Bonaventúra dozvedel, ponáhľal sa k pápežovi, vrhol sa mu k nohám a tak naliehavo prosil, aby mu tento úrad nebol zverený, že pápež jeho želaniu vyhovel a prepustil ho so slovami: *„toj pri svojej zmluve a rozprávaj o nej a konaj až do svojej staroby čo ti je prikázané.“* (Sir 11, 21).

Po smrti pápeža Klementa IV. (v roku 1268) zostal pápežský stolec pre roztržky v zbore kardinálov tri roky prázdny. Napokon, v roku 1271, sa podarilo zvoliť nového pápeža, na čom mal podiel aj Bonaventúra. Za pápeža bol zvolený významný arcidiakon Teobald z Lutyše, člen rodu Viscontiovcov, ktorý sa v tom čase nachádzal na ceste do Jeruzalema a zdržiaval sa v Akre. Nový pápež Gregor X., osobne presvedčený o zlej situácii kresťanov na Východe, sa rozhodol pomôcť im, zjednotiť

schizmatických Grékov s katolíckou Cirkvou a napraviť rôzne neporiadky v kresťanských krajinách. Na tento účel zvolal na rok 1274 všeobecný cirkevný koncil do Lyonu vo Francúzsku, kde mal byť Bonaventúra jeho radcom a pomocníkom vo významných veciach. Preto ho pápež v roku 1273 povýšil na kardinála-biskupa albanského a odkázal mu, aby sa pripravil na cestu do Lyonu. Kardinálsky klobúk mu poslal s odkazom, že tejto dôstojnosti sa nesmie vzoprieť.

Bonaventúra sa vtedy zdržiaval v kláštore Mugello neďaleko Florencie. Keď tam prišli pápežskí vyslanci, našli ho v kuchyni, ako čistí riad. Keď sa dozvedel, čo mu pápež udelil a prikázal, bez váhania sa poslušne podrobil, no poprosil vyslancov, aby chvíľu počkali, kým dokončí umývanie riadu. Medzitým zavesil prinesený kardinálsky klobúk na konár. Novovymenovaný kardinál Bonaventúra, vysvätený na biskupa, sa ihneď vydal za pápežom do Ostie a sprevádzal ho v roku 1273 do Lyonu. Všeobecný cirkevný koncil v tomto meste bol zahájený 7. mája 1274 za prítomnosti dvoch patriarchov, 500 biskupov, medzi ktorými boli z českého kráľovstva Ján III. z Dražíc, pražský biskup, a Bruno, olomoucký biskup, 70 opátov a asi 1000 nižších prelátov. Bonaventúra predsedal zasadnutiam namiesto pápeža a viedol najdôležitejšie rokovania koncilu. Keď do Lyonu prišli grécki vyslanci, slúžil pápež na sviatok sv. Petra a Pavla za prítomnosti všetkých účastníkov koncilu vo farskom chráme svätú omšu, počas ktorej sa epištola a evanjelium spievali aj po grécky. Potom mal Bonaventúra kázanie o učení rímskej Cirkvi s ohľadom na Ducha Svätého. Gréci spievali po grécky latinské *Credo*, čím sa prihlásili k článku viery o vychádzaní Ducha Svätého z Otca i Syna. Práve Bonaventúrova mierna povaha mala vplyv na Grékov, že sa priklonili k cirkevnej jednote s pápežom a už na zasadnutí 6. júla sa zriekli rozkolu.

Na Lyonský koncil bol pápežom pozvaný aj slávny teológ a filozof Tomáš Akvinský, no ten zomrel na ceste v Fossanuove pri Neapole už 7. marca 1274. Jeho priateľ, kardinál Bonaventúra, ho nasledoval na večnosť už o štyri mesiace, skôr než koncil skončil. Náhle ochorel a pápež mu osobne udelil sviatosť posledného pomazania. V noci 15. júla 1274 tento slávny kardinál zomrel v Pánovi. Už 16. júla sa konalo piate zasadnutie koncilu, počas ktorého pápež vyjadril ľútosť nad stratou, ktorú Cirkev utrpela Bonaventúrovou smrťou, a zaväzoval všetkých prelátov a kňazov celého sveta, aby za zosnulého odslúžili svätú omšu. Na veľkolepom pohrebe vo františkánskom chráme v Lyone bol prítomný pápež Gregor X. spolu s celým koncilom. Omšu slúžil kardinál-biskup ostijský, ktorý zároveň predniesol pohrebnú reč na slová: „*Žiaľ mám nad tebou, brat môj Jonatán“* (2 Kráľ 1, 26).Pápež Sixtus IV. zaradil v roku 1482 Bonaventúru medzi svätých a pápež Sixtus V. ho vyhlásil za učiteľa (doktora) Cirkvi. Ostatky *„serafického doktora“* boli v roku 1494 prenesené do kláštorného františkánskeho chrámu pod pevnosťou Pierre-Encise na Saone. V roku 1502 tieto sväté ostatky znesvätili a spálili kalvínski buriči, okrem hlavy, ktorú katolícky kňaz včas zachránil, riskujúc vlastný život.

Poučenie:

Svätý Bonaventúra patrí medzi šiestich veľkých latinských učiteľov Cirkvi a býva zobrazovaný v kardinálskom rúchu, s perom v pravej ruke a pri stole s knihou a

krížom. Jeho spisy vynikajú podivuhodnou hĺbkou a vrúcnou nehou a všetci kresťanskí učenci si ich mimoriadne vážili. Významný učenec 15. storočia, kancelár parížskej univerzity Gerson, napísal: *„Keby sa ma niekto opýtal, koho medzi učiteľmi pokladám za najdôkladnejšieho, odpovedal by som: Bonaventúru, ktorý je učiteľom jadrným, rozhodným, nábožným, spravodlivým a vzdelávajúcim.“* Mladým teológom obzvlášť odporúčal vieroučný spis sv. Bonaventúru *Brevilogium* (krátky výklad vierouky). Veľkú vážnosť má aj jeho spis *Soliloquium* (samomluva). Niektoré z jeho diel boli už v 15. storočí preložené do češtiny.

Za života dokázal sv. Bonaventúra v reholi sv. Františka udržať jednotu, no po jeho smrti opäť vznikli rozkoly medzi bratmi kvôli odlišným názorom. Tieto roztržky nedokázali vyriešiť ani pápeži Mikuláš III., Celestín V. a Bonifác VIII. Medzi bratmi prísnejšieho smeru sa dokonca objavili fanatici a blúznivci, ktorí sa spojili s heretickými Fraticelli (bratíčkami), až nakoniec bol celý rád rozdelený na dve samostatné vetvy: umiernených konventuálov (minoriti) a prísnych observantov (františkáni). Aj medzi observantmi však vznikli spory o prísnosť reguly, čo v 16. storočí viedlo k vytvoreniu tretieho hlavného odvetvia rádu sv. Františka, bratov kapucínov.

---

14. júla sa pripomína pamiatka sv. Justa, rímskeho vojaka a mučeníka; sv. Foku, biskupa a mučeníka zo Sinopy v Ponte; sv. Herakla, biskupa alexandrijského; sv. Metoda, biskupa z Týru, cirkevného spisovateľa a mučeníka († 312) a ďalších.

15. JÚL

I. Sv. Henrich, cisár (10. stor.)

Nad mestečkom Abach na Dunaji v Bavorsku sa rozkladajú malebné trosky prastarého hradu, rodisko rímsko-nemeckého cisára Henricha II., ktorého súčasníci nazývali *„Pobožný“* a ktorého katolícka Cirkev zaradila medzi svätých. Tento svätý cisár, syn bavorského vojvodu Henricha prezývaného *„Krátky“* a Gisely, princeznej burgundskej, sa narodil 6. mája 972, práve v roku, keď na biskupský stolec v Regensburgu zasadol sv. Wolfgang.

Vojvoda, ktorý mal blízke priateľstvo so sv. Wolfgangom, mu zveril svojho syna na výchovu. Svätý biskup sa s

veľkou starostlivosťou venoval výchove nadaného chlapca, ktorý si ho veľmi obľúbil. Henrich tak vyrástol v bohabojného a nábožného muža. V roku 994 zomrel sv. Wolfgang, a už o rok neskôr Henrichovi zomrel otec, čím sa stal bavorským vojvodom. Henrich, ktorý v priebehu jedného roka stratil milovaného učiteľa i starostlivého otca, často navštevoval chrám sv. Emeráma v Regensburgu, kde bol sv. Wolfgang pochovaný. Na jeho hrobe sa modlieval, spomínal naňho s vďačnosťou a prednášal mu svoje starosti.

Jedného dňa, keď sa opäť modlil na tomto hrobe, zaspal a mal sen, v ktorom videl sv. Wolfganga ukazovať na stenu s tajomnými slovami: *„Po šiestich“.* Henrich si myslel, že zomrie o šesť dní, a začal sa zbožne pripravovať na smrť. Keď sa nič nestalo, domnieval sa, že zomrie o šesť mesiacov, a neskôr o šesť rokov. Počas týchto rokov sa ustavične kajal, konal dobré skutky a verne plnil svoje povinnosti, stále pamätajúc na smrť a Boží súd. Po šiestich rokoch sa však ukázalo, že tieto slová neoznamovali jeho smrť, ale predpovedali jeho povýšenie do kráľovskej hodnosti.

Henrich ako bavorský vojvoda zaviedol múdru správu a verne slúžil cisárovi Ottovi III., ktorého sprevádzal na jeho výpravách. Po smrti cisára Otta III. v roku 1002 sa Henrich stal nemeckým kráľom a bol korunovaný v Mohuči. Podľa starého zvyku bol následne v Cáchach dosadený na trón Karola Veľkého. Jeho súper, míšeňský a durínsky markgróf Ekhard, ktorý si bez právneho nároku nárokoval kráľovskú korunu, bol opustený vlastnými poddanými a zavraždený dvomi nepriateľmi. Druhý súper, vojvoda Herman švábsky, bol donútený podrobiť sa kráľovi vojenskou silou.

Aj potom Henrich musel bojovať s domácimi i zahraničnými rušiteľmi pokoja. Jeho vlastný brat Bruno mu neustále spôsoboval problémy, a svinibrodský markgróf Henrich, ktorý sa usiloval získať bavorské vojvodstvo, vyvolal v ríši povstanie, na ktorom sa zúčastnilo mnoho kniežat. Kráľ Henrich porazil spojených povstalcov, zajal svinibrodského markgrófa, prinútil nespokojného brata Bruna vstúpiť do duchovného stavu a neskôr mu zveril biskupstvo v Augsburgu.

Medzitým vypuklo povstanie aj v Taliansku a časť lombardských šľachticov si za talianskeho kráľa zvolila ivrejského markgrófa Harduina. Henrich preto v roku 1004 na čele vojska vtrhol do Lombardie, rozprášil povstalcov a v Pavii sa nechal korunovať železnou lombardskou korunou. Avšak už počas noci po korunovácii sa ľud v meste vzbúril, zaútočil na dom, kde kráľ prebýval, a zapálil ho. Henrich len s námahou unikol z tohto nebezpečenstva s malou skupinou verných a dostal sa do tábora svojho vojska za mestom. Následne vojaci dobyli mesto späť a povstanie krvavo potlačili. Táto skúsenosť spôsobila, že kráľovi sa pobyt v Taliansku zhnusil. Po uskutočnení ríšskeho snemu v Pontelengu na radu svojho kancelára, kolínskeho arcibiskupa Heriberta, sa Henrich rýchlo vrátil do Nemecka, kde jeho prítomnosť bola veľmi potrebná. Polabskí Slovania, najmä Bodrci, ktorí už nedokázali znášať prílišné útlaky Nemcov, povstali pod vedením kniežat Mečislava a Mstivoja II., potlačili kresťanstvo vo svojej krajine a vypovedali kráľovi poslušnosť. Poľský kniežа Boleslav Chrabrý navyše začal s Nemcami vojnu. Takto bol mierumilovný kráľ Henrich proti svojej vôli nútený dlhé roky odrážať nepriateľské útoky a zasahovať do politických záležitostí susedných krajín.

Najvýraznejšie sa Henrich angažoval v českých záležitostiach, a to vinou nesvorných Přemyslovcov. Po smrti kniežaťa Boleslava II. sa v Čechách dostal k moci jeho syn Boleslav III. Ryšavý, ktorý dal zohaviť svojho brata Jaromíra a takmer zabil druhého brata Oldřicha. Obaja nešťastní bratia ušli na dvor kráľa Henricha do Bavorska, dúfajúc, že sa raz domôžu svojich práv. Medzitým bol Ryšavý zosadený a na kniežací trón v Čechách dosadol poľský knieža Vladivoj, ktorý tiež prišiel do Bavorska a žiadal Henricha o potvrdenie svojho kniežacieho titulu. Henrich požadoval, aby Vladivoj prijal Čechy ako léno od neho a zložil mu prísahu vernosti. S touto podmienkou bol Vladivoj potvrdený, čím sa Čechy vinou svojich vlastných kniežat dostali do závislosti na Nemecku.

Po Vladivojovej náhlej smrti v roku 1003 sa Oldřich a Jaromír vrátili do Prahy, ale Boleslav Chrabrý prinútil Čechov, aby opäť prijali Ryšavého za knieža. Obaja Přemyslovci znovu ušli k Henrichovi. Zakrátko však Boleslav Chrabrý dal Ryšavého oslepiť a uväzniť, zmocnil sa Prahy a vyhlásil sa za českého kniežaťa. Kráľ Henrich bol ochotný ho uznať, ak by mu prisľúbil poslušnosť, ale Boleslav to odmietol, čo viedlo k vojne medzi Poľskom a Nemeckom.

V roku 1004 vtrhol Henrich s vojskom do Čiech, pričom so sebou priviedol Oldřicha a Jaromíra. Boleslav Chrabrý bol donútený utiecť z Prahy a na kniežací trón dosadol Jaromír, potvrdený Henrichom. Neskôr Henrich osobne prišiel do Prahy, kde bol počas sviatku Narodenia Panny Márie slávnostne uvedený do chrámu sv. Juraja a udelil Jaromírovi Čechy ako léno. Česi sa pridali k Henrichovi a pomáhali mu bojovať proti Boleslavovi, až kým v roku 1013 nebol uzavretý mier, ktorým sa potvrdilo, že všetky územia, ktoré Boleslav od Čechov odňal, zostanú pod jeho vládou.

Medzitým v roku 1012 Oldřich násilne zbavil Jaromíra trónu. Jaromír opäť ušiel k Henrichovi a prosil o pomoc. Kráľ však, aby zabránil ďalším nepokojom, vydal Jaromíra Oldřichovi, ktorý dal brata oslepiť a uväzniť na hrade Lysá.

Hoci bol Henrich takmer neustále zaneprázdnený politickými a vojenskými záležitosťami, nebol priaznivcom vojen, keďže miloval mier. Keď si uvedomil, že sa nemôže spoľahnúť na lakomé a sebecké svetské kniežatá, vyhľadával podporu u biskupov. Kedykoľvek mal voľnú chvíľu, najradšej prebýval v pokoji na svojom dedičnom statku v Bambergu pri rieke Regnitz v Hornom Falcku, ktorý venoval svojej manželke Kunhute ako svadobný dar. V Bambergu sa rozhodol založiť nové biskupstvo a obdarovať ho majetkami, ktorých územie, v tom čase ešte obývané prevažne pohanskými Slovanmi, siahalo až k českým hraniciam; s čím kráľovná Kunhuta súhlasila. Toto biskupstvo malo byť pevnosťou proti susedným Slovanom a zároveň byť pre nich školou kresťanstva.

Založenie biskupstva však Henrichovi spôsobilo mnoho ťažkostí. Lakomý brat kráľovnej Kunhuty, Henrich, ktorému kráľ odstúpil Bavorské vojvodstvo, zatúžil po majetkoch, ktoré mali pripadnúť Bamberskému biskupstvu, a tiež kráľov brat Bruno bol rozhorčený. Okrem toho sa biskupi z Eichstaedtu a Würzburgu zdráhali postúpiť novému biskupstvu časti svojich diecéz. Kráľ však neustúpil. Získal si súhlas pápeža a v roku 1007 zvolal do Frankfurtu zhromaždenie ríšskych biskupov, kde na nich

naliehal tak úprimne a vytrvalo, že nakoniec so založením Bamberského biskupstva súhlasili.

Základný kameň katedrály v Bambergu bol položený už v roku 1004 a stavba bola dokončená v roku 1012. Novému biskupstvu Henrich daroval okrem bohatých majetkov svoje poklady, podriadil ho priamo pápežskej Stolici a urobil z neho ríšske kniežatstvo s takými právami, aké nemalo žiadne iné biskupstvo v ríši.

Okrem katedrály postavil Henrich vo svojom obľúbenom Bambergu kostoly sv. Michala a sv. Štefana, staral sa o stavbu biskupských chrámov v Naumburgu, Hildesheime, Meißene, Paderborne, Štrasburgu a Bazileji. Znovu postavil množstvo kláštorov, ktoré boli zničené počas nájazdov Húnov, medzi nimi aj kláštor benediktínok na Nonnbergu v Salzburgu. Biskupom a opátom udeľoval práva ríšskych grófov, zakladal školy a zvolával duchovenstvo na porady o obnove cirkevnej disciplíny a zveľaďovaní náboženského života ľudu.

Týmto si získal mocnú podporu duchovenstva proti sebeckým svetským kniežatám, ktoré mali vo zvyku nepočúvať kráľa a organizovať proti nemu vzbury. Zbožný kráľ Henrich musel pre túto štedrosť voči cirkevným inštitúciám znášať hanenie, výčitky a iné poníženia od vlastných príbuzných. On si však z toho nič nerobil a pokračoval vo svojej ceste. Boh mu za to pomáhal premáhať domácich i zahraničných nepriateľov a žehnal jeho činom.

Hoci bol kráľ Henrich veľmi zaneprázdnený ríšskymi záležitosťami, denne si našiel niekoľko hodín, často aj v noci, na modlitbu. Nič nezačínal ani nekončil bez modlitby a neustále rozjímal o Božích zákonoch, ktorými sa riadil vo svojich činoch. Príkladne často prijímal sväté sviatosti, prísne dodržiaval cirkevné pôsty a zriekaním sa zachovával čistotu srdca. Vedomý si toho, že za svoju dôstojnosť vďačí len Bohu, celý život sa usiloval o šírenie Božej cti a slávy a o časné i večné blaho ľudu.

Jeho štedrosť bola bezhraničná. Na svojich častých cestách po ríši pomáhal ľudu postihnutému neúrodou, požiarmi či povodňami a na dôstojnú výzdobu chrámov nešetril žiadne náklady. Keď mu to vyčítali a nazývali ho márnotratníkom, odpovedal: *„Pán, ktorému sú chrámy zasvätené, je taký veľký, že treba obetovať všetko, aby jeho velebnosť a sláva boli ohlasované.“*

Keďže bol často ľuďmi oklamaný, stal sa nedôverčivým, odstránil z dvora pochlebovačov a nečestných radcov a obklopil sa len dokonalými mužmi, medzi ktorými boli najmä biskup Wormsu sv. Burkard, arcibiskup Kolína sv. Heribert a opát z Cluny sv. Odilo.

Bol úprimne nábožný a jeho nábožnosť nebola na úkor jeho horlivosti; práve naopak, podnecovala ho k tomu, aby si nedoprial pohodlie ani odpočinok a neustále pracoval pre dobro Cirkvi i ríše. Najväčšiu bolesť však Henrichovi spôsobovali jeho príbuzní. Kapitula v Trevíre zvolila v roku 1008 za arcibiskupa brata kráľovnej Kunhuty Adalbera. Avšak Henrich, ako svedomitý panovník starajúci sa o blaho Cirkvi, túto voľbu napriek naliehavým prosbám priateľov nepotvrdil, pretože Adalbero nemal ani zákonom stanovený vek, ani potrebné vlastnosti na biskupskú hodnosť. Adalbero

sa preto proti kráľovi vzbúril a jeho brat, bavorský vojvoda Henrich, sa k nemu pridal. Kráľovi neostávalo iné, než zasiahnuť so zbraňou a donútiť Trevír k poddaniu sa a sľubu poslušnosti. Kráľ milostivo odpustil obom švagrom, ale len čo odtiahol so svojím vojskom, trevírčania sa opäť vzbúrili a vojvoda Henrich sa k nim znovu pridal. To kráľa natoľko rozhorčilo, že neposlušné mesto potrestal a nevernému švagrovi Henrichovi odňal bavorský vojvodský titul.

Neprestajné intrigy a vzbury príbuzných a ríšskych kniežat, ktorí nepoznali disciplínu ani spravodlivosť a spoliehali sa iba na právo sily, znechutili Henrichovi vládnutie do takej miery, že sa stal skľúčeným a zamýšľal sa vzdať koruny, ktorá bola v tých časoch nesmierne ťažkým bremenom. Jedného dňa vstúpil Henrich do kláštora sv. Kvída v Trevíre a požiadal opáta, aby ho prijal za mnícha. Opát ho dlho márne presviedčal, aby sa tohto úmyslu vzdal. Napokon opát zvolal mníchov a v ich prítomnosti sa kráľa spýtal, či nezvratne trvá na svojom úmysle a či je ochotný podľa pravidiel rehole zaviazať sa sľubom poslušnosti. Kráľ s radosťou odpovedal, že na svojom úmysle trvá a bezvýhradnú poslušnosť sľubuje. Opát mu vážne povedal: *„Tak teda rozkazujem vašej kráľovskej milosti, aby ste zostali vo svete a aj naďalej trpezlivo a starostlivo spravovali ríšu, ktorú vám Boh zveril.“*

Medzitým sa Harduin zmocnil vlády v Lombardsku a v Ríme vypukla vzbura, ktorá vyhnala pápeža Benedikta VIII. Pápež vyzval kráľa Henricha na pomoc. Zbožný kráľ nemohol takejto výzve odolať a v roku 1015 sa vydal s manželkou Kunhutou na čele mocného vojska do Talianska. Tam porazil Harduina a vzbúrené Lombardsko a slávnostne vošiel s pápežom do Ríma. Dňa 14. februára 1014 boli kráľ Henrich a kráľovná Kunhuta korunovaní pápežom Benediktom VIII. za rímskeho cisára a cisárovnú. Cisár potom v Ríme súdil, ukončil nepokoje v Taliansku a vrátil sa späť do Nemecka. Po nejakom čase burgundský kráľ Rudolf III., nemajúc mužských potomkov, ustanovil cisára Henricha, svojho bratranca, za dediča burgundskej koruny, aby v ňom získal mocného ochrancu. Proti tomu sa postavili burgundskí páni, ale cisár ich odpor potlačil, čím sa táto krajina stala v roku 1018 súčasťou ríše.

V roku 1019 zavítal pápež Benedikt VIII. do Bavorska a vysvätil nový bamberský katedrálny chrám. Hlavným cieľom jeho cesty bolo presvedčiť cisára, aby zorganizoval ďalšiu výpravu do Talianska, kde sa na juhu vzbúrili Gréci, ohrozujúc aj Rím. Henrich ochotne vyhovel pápežovej žiadosti a v roku 1020 sa so 60.000 mužmi vydal do Itálie, kde rýchlo obnovil pokoj, v Apúlii porazil Grékov a donútil Neapol, Salerno i ďalšie mestá k vernosti. Keď začal obliehať grécke mesto Troja v Apúlii, obyvatelia vystrašení veľkým cisárskym vojskom poslali k cisárovi svoje deti, ktoré kráčajúc v sprievode spievali *„Kyrie eleison“* – *„Pane, zmiluj sa.“* Henrich, vidiac tento sprievod nevinných detí a počujúc ich spev, povedal: *„Je neslušné odmietnuť prosby, ktorými býva Boh pohnutý k odpusteniu“* a so svojím vojskom od mesta odišiel, odpúšťajúc obyvateľom ich vzburu.

Potom navštívil s pápežom slávne opátstvo Monte Cassino a vrátil sa do Nemecka, pretože v cisárskom vojsku sa šírila zimnica. Sám cisár si z tejto výpravy priniesol zárodok choroby, ktorá ho od tej doby trápila. Jeho zdravie už dlhší čas bolo chatrné. V roku 1023 sa stretol s francúzskym kráľom Robertom, aby prerokovali dôležité

svetské a cirkevné záležitosti, najmä zvolanie všeobecného cirkevného koncilu. Zamýšľal ešte raz podniknúť výpravu do Talianska, no medzitým sa naplnili dni jeho pozemského života.

Nábožný cisár sa kresťansky pripravil na smrť. S odovzdanosťou do Božej vôle prijal sväté sviatosti, povolal cisárovnú i jej priateľov, odprosil ich za podozrenie, ktoré kedysi na radu zlomyseľníkov proti manželke pojal, a z ktorého sa Kunhuta Božím súdom očistila. Podal jej ruku a povedal jej príbuzným: *„Túto, ktorú ste mi zverili, vraciam vám a Kristovi Pánovi ako pannu.“* Potom cisár zosnul v Pánovi na svojom statku Grone pri Halberstadte dňa 13. júla 1024 vo veku 52 rokov.

Telo svätého cisára bolo podľa jeho želania prevezené do Bambergu a pochované v tamojšom katedrálnom chráme. Vedľa neho bola v roku 1040 pochovaná aj jeho svätá manželka Kunhuta. Pápež Eugen II. vyhlásil cisára Henricha II. za svätého a jeho výročná pamiatka sa v katolíckej Cirkvi slávi 15. júla. Nad hrobom sv. Henricha a sv. Kunhuty v impozantnej biskupskej katedrále v Bambergu sa týči nádherný pomník z počiatku 16. storočia a pamiatka týchto svätých cisárskych manželov je tu požehnaním.

Hlavný chrám sv. Víta v Prahe získal v roku 1372 niekoľko relikvií sv. Henricha a starí Česi ho zaradili medzi svojich zemských patrónov, s vďakou spomínajúc na zásluhy, ktoré mal tento svätec pri udržaní rodu Přemyslovcov a obnovení pokoja v našej vlasti. Zvláštnym ctiteľom sv. Henricha bol cisár a kráľ Karol IV., za ktorého vlády bol postavený súčasný hlavný farský chrám Nového Mesta Pražského, zasvätený sv. Henrichovi a sv. Kunhute. Sv. Henrich býva zobrazovaný v cisárskom rúchu, držiac model bamberskej katedrály.

Poučenie:

Stavanie a obnovovanie Pánových chrámov a ich štedré obdarovávanie bolo sv. Henrichovi najmilším potešením. Miloval krásu Božieho domu a miesto prebývania Hospodinovej slávy (Žalm 25, 8), nešetril nákladmi, aby tak veriaci ľud povzbudzoval k nábožnosti dôstojnými a umelecky zdobenými Pánovými chrámami. V našej nábožensky vlažnej dobe stojí často uprostred nádherných budov stará, chátrajúca svätyňa, ktorú bohatí susedia ľahostajne obchádzajú. V mnohých obciach sa stavajú akoby opreteky domy, továrne a zábavné zariadenia, ale na stavbu chrámu Pánovho nie sú peniaze. Tieto staré, zanedbané svätyne a početné predmestia veľkých miest bez chrámov sú výrečným svedectvom žalostného úpadku náboženského ducha; sú hanbou dnešnej materialistickej generácie. Na luxusné bývanie, drahé oblečenie, márne cetky, prázdne zábavy a rozkoše, ako aj na uspokojenie zmyselných žiadostí majú mnohí ľudia dosť peňazí, ale na česť a slávu Božiu a zveľaďovanie nábožnosti prostriedky nemajú. Prispievať na tento účel považujú za plytvanie, pričom tvrdia, že je lepšie dať niečo chudobným než chrámom. Takto zmýšľal aj Judáš, keď Mária v Betánii pomazala Ježišove nohy drahocennou masťou. Judáš sa sťažoval, že táto masť mala byť radšej predaná za tristo denárov a daná chudobným. Evanjelista však dodáva, že to nepovedal z lásky k chudobným, ale preto, že bol zlodej. (Jn 12, 1–8). Takí pokrytci, ktorí každý dar pre chrámy Pánove považujú za márnotratnosť, by iste

pokarhali aj chudobnú vdovu, ktorá do pokladnice jeruzalemského chrámu vložila dva haliere, a vyčítali by jej, že ich radšej nedala chudobným. (Mk 12, 42–44).

Dejiny ukazujú, že o chudobných bolo najlepšie postarané v časoch živej viery, keď sa s veľkými nákladmi stavali veľkolepé chrámy Pánove, ktoré sú dodnes pýchou katolíckych obcí. Skúsenosť tiež učí, že tí závistlivci, ktorí ľutujú peniaze na chrámy, aby vraj neukrátili chudobných, ale na zbytočné veci rozhadzujú ohromné sumy, robia pre chudobných najmenej. Kde ochabla viera v Boha, tam zhasla aj láska k nemu; tam niet horlivosti pre česť a slávu Božiu; tam niet zmyslu pre pestovanie zbožnosti v ľude; a tam niet ani pravej kresťanskej činorodej lásky k blížnym.

II. Sv. Vladimír, ruské knieža (10. stor.)

Prvá kresťanská kňažná Ruska, sv. Oľga, sa márne snažila obrátiť svojho syna Svätoslava na vieru. Knieža Svätoslav rozdelil ešte za života v roku 970 svoju ríšu medzi troch synov, z ktorých najmladší, Vladimír, dostal Novgorodské kniežatstvo. Po Svätoslavovej smrti v roku 972 vypukli medzi jeho synmi roztržky, a najstarší Jaropolk, knieža kyjevské, zabil brata Olega a zmocnil sa jeho územia v Drevanách. Vladimír sa preľakol, a preto v roku 977 utiekol pred bratrovrahom za more ku škandinávskym Varjagom.

Po dvoch rokoch sa Vladimír vrátil s veľkou družinou Varjagov, vyrazil na juh proti bratovi Jaropolkovi, premohol ho, zabil a takto sa zmocnil celej ríše. V roku 980 zaujal veľkokniežací stolec v Kyjeve. Najprv sa zbavil nespokojných škandinávskych pomocníkov tým, že im dovolil odísť do Byzantskej ríše. Vladimír sa usiloval podrobiť si a pripojiť k svojej ríši rôzne slovanské kmene, čo dosiahol viacerými víťaznými bojmi. Ako horlivý pohan si zaumienil obnoviť staré modloslužby, aby naklonil pohanských bojarov aj ľud. Oddával sa telesným rozkošiam a v Kyjeve dal obnoviť modly Peruna, Chrsa, Dažďboha, Striboha, Sima, Regla a Mokoša, ktorým obetoval.

Strýka Dobryňu poslal do Novgorodu, aby tam obnovil modloslužbu. Po víťaznej výprave proti Jatvingom v roku 983 Vladimír prikázal na poďakovanie obetovať bohom. Bojari a starší ľudu sa rozhodli, že obetovaná bude ľudská obeť – mladík alebo panna, na ktorých padne los. Los padol na mladého kresťanského Varjaga, ktorý práve prišiel s otcom z Byzancie do Kyjeva. Otec aj syn sa postavili tejto ohavnosti na odpor, a pohanský ľud ich zavraždil.

Po čase si však Vladimír spomenul na svoju starú mamu Oľgu, zanechal svoje pohanské zlozvyky, spoznal nezmyselnosť modloslužby a rozhodol sa stať

kresťanom. Vtedy sa proti byzantskému cisárovi Bazilovi II. vzbúril samozvanec Bardas Fokas. Cisár požiadal Vladimíra o pomoc, a ten mu ju prisľúbil, ak dostane za manželku cisárovu sestru Annu. Byzantský dvor však odmietal manželstvá s pohanskými cazarmi a Rusmi, a Vladimírovu žiadosť zamietli, pretože Anna bola už zasnúbená cisárovi Ottovi II.

Urazený Vladimír vytiahol proti Korsunu (Chersonu), dobyl ho a pohrozil, že zaútočí aj na Konštantínopol. V tejto tiesni cisár prisľúbil, že dá svoju sestru Vladimírovi, ak prijme krst. Vladimír túto podmienku rád prijal, pretože už skôr zamýšľal stať sa kresťanom. Vladimír, už poučený o kresťanskej viere, prijal krst v roku 988 v Korsune z rúk tamojšieho biskupa Michala, pri ktorom dostal meno Bazil. Následne sa oženil s cisárovnou Annou a vrátil sa s ňou do Kyjeva v sprievode mnohých gréckych kňazov, ktorí niesli posvätné obrazy a relikvie, aby pokračoval v šľapajach sv. Oľgy a pracoval na pokresťančení svojho národa.

Najprv rozkázal, aby všade prestali modloslužobné obrady a modly boli zničené. V Kyjeve sám zvrhol modly; socha Peruna bola priviazaná o chvost koňa a odvlečená do rieky Dneper, čo pohanský ľud oplakal. Na druhý deň Vladimír nariadil, aby všetci obyvatelia prijali krst, inak ich bude považovať za nepriateľov. Ľud poslúchol, mnohí vraveli: *„Keby to nebolo dobré, knieža a bojari by to neprijali.“* Na brehoch Dnepra sa zhromaždilo obrovské množstvo ľudí. Dospelí vstúpili do vody, niektorí po prsia, iní po krk; deti zostali na brehu alebo v náručí rodičov. Kňazi udeľovali sviatosť krstu, modlili sa a chválili Hospodina. Vladimír kľačal na brehu a ďakoval Bohu za milosť, ktorú daroval jemu aj ľudu.

Vladimír sa stal horlivým kresťanom nielen menom, ale aj skutkami. Z vojaka sa stal muž bohabojný, z krutého panovníka láskavý otec svojich poddaných, a z človeka oddaného telesným rozkošiam nasledovník Ježiša Krista. Ľud, viac príkladom kniežaťa než donútením, prijímal kresťanskú vieru bez odporu. Kresťanské náboženstvo sa takto miernou cestou rýchlo rozšírilo po celej Rusi.

Vladimír vedel, že pre ľudí je veľmi ťažké úplne zabudnúť na miesta, ktoré od mladosti považovali za posvätné, a tak na týchto miestach, zasvätených modlám, dal stavať krásne chrámy a sochy svätých. Prostý ľud potom navštevoval tieto svätyne zo zvyku. Nevídané obrady a živé slovo doteraz neslýchaných právd priťahovali tisíce zvedavcov, ktorí, počúvajúc nové učenie, spoznali márnosť modloslužby a úprimne sa obrátili ku Kristovi.

Na kopci v Kyjeve, kde stála modla Peruna, čoskoro vyrástla nádherná svätyňa sv. Bazila, a tam, kde zahynuli prví ruskí mučeníci, Varjagovia – otec a syn – bol postavený veľkolepý chrám Panny Márie. Aj inde, v mestách a na vidieku, Vladimír staval chrámy, ustanovoval pri nich kňazov a staral sa o vzdelávanie ľudu. Svoje deti a synov z významných rodín dal učiť slovanskému cyrilskému písmu, aby čítaním posvätných kníh z nich čerpali vznešené kresťanské pravdy.

Duchovnou hlavou a prvým kyjevským arcibiskupom sa stal korsunský biskup Michal (988–992). Okrem gréckych kňazov prichádzali na Rus aj misionári z

Nemecka. Na Vladimírov dvor zavítal aj biskup sv. Bruno, ktorý nejaký čas hlásal evanjelium pohanským Pečenegom a v roku 1009 bol zavraždený litovskými Prusmi.

Knieža Vladimír zomrel po krátkej chorobe 15. júla 1015 na svojom majetku Berestovo a bol pochovaný vedľa svojej manželky Anny, ktorá zomrela v roku 1011, v chráme Bohorodičky v Kyjeve, ktorý sám postavil a bohato obdaroval. Na jeho pohreb sa zišli veľké zástupy ľudí, ktorí za ním plakali – bojari ako za svojím vodcom a chudobní za štedrým dobrodincom. Uložili ho do mramorovej rakvy a s veľkým nárekom ho pochovali.

Poučenie:

Za svoje zásluhy o ríšu sa Vladimír nazýva *„Veľkým“* a za apoštolskú činnosť *„Rovný apoštolom“*. Rusi ho uctievajú ako svätého a jeho pamiatku slávia 15. júla. S dovolením Apoštolskej stolice ctia sv. Vladimíra a oslavujú jeho pamiatku aj Rusi a Gréci východného obradu zjednotení s Rímom. Katolícki Rusi právom považujú sv. Vladimíra aj jeho starú matku sv. Oľgu za svojich, pretože počas vlády tohto prvého kresťanského veľkého ruského kniežaťa bola grécka cirkev, ktorá sa stala matkou ruskej cirkvi, zjednotená s Apoštolskou stolicou v Ríme.

Rozkol spôsobený za čias sv. Cyrila a Metoda patriarchom Fotiom v Konštantínopole zanikol a dejiny dokazujú, že keď neblahý Michal Kerularios v Konštantínopole opäť spôsobil rozkol, ruskí biskupi s týmto intrigánom nechceli mať žiadne cirkevné styky. Až arcibiskup Nicefor (1104–1125), ktorý sa stal kyjevským metropolitom, začal do dovtedy katolíckej ruskej cirkvi vnášať jed gréckeho rozkolu, ktorý ju postupne celú zachvátil.

Najstarší ruský letopisec Nestor podrobne rozpráva, ako bol Vladimír dlho na vážkach, aké náboženstvo má vo svojej ríši zaviesť. Podľa Nestora si vypočul štyri posolstvá – od moslimských Bulharov, katolíckych Nemcov, Židov a Grékov, ktorí ho chceli získať pre svoju vieru. Po porade s bojarmi vraj vyslal poslov k Bulharom, Nemcom a Grékom, aby preskúmali ich náboženstvo. Poslom sa najviac zapáčila grécka bohoslužba v Konštantínopole. Vyjadrili to takto: *„Prišli sme do Grécka, viedli nás tam, kde slúžia Bohu, a nevedeli sme, či sme v nebi, alebo na zemi. Na zemi niet takého výjavu a krásy. Nevieme to ani opísať, vieme len to, že tam Boh prebýva s ľuďmi a ich bohoslužba je lepšia než vo všetkých iných krajinách.“* Preto sa vraj Vladimír rozhodol pre grécku vieru. Táto správa však nie je pravdepodobná, pretože Rusi poznali kresťanstvo už za čias sv. Oľgy, ktorá dala vo svojej krajine postaviť množstvo kresťanských chrámov, a v Kyjeve už pred Vladimírom stál metropolitný chrám.

---

15. júla sa tiež slávi sviatok Rozoslania svätých apoštolov, o ktorých požehnanej činnosti krásne písal sv. Ján Zlatoústy: *„Dvanásti bojovníci boli vyvolení a žiadny z nich nezostal bez koruny. Ó, blahoslavený a vznešený zbor apoštolov! Milosťou Božou ste sa stali všetkým pre všetkých. Nie udicou, ale slovom ste sa stali lovcami zástupov ľudí. Vy ste neotrasiteľné stĺpy svätej viery, skala Cirkvi, žezlá kráľovstva,*

bdelí strážcovia veľkého stáda, nezištní lekári ľudských chorôb a milosrdní sprostredkovatelia našej kajúcnosti pred Bohom. Boli ste živými nákovami, ktoré priviedli k poznaniu tých, ktorí na vás bili. Tu Peter podriadil Rím disciplíne, tam Pavol hlásal svetu evanjelium, Ondrej naprával grécky mudrcov, Šimon učil divochov poznať Boha, Tomáš očisťoval krstom černochov, Jakubov trón si ctilo Judsko, Markov stolec objímala Alexandria pri Níle, Lukáš a Matúš písali evanjeliá, Ján sa staral o Efezčanov, Bartolomej učil ľud v Lykaónii miernosti a zdržanlivosti, Filip pôsobil zázraky v Hierapolise. Nik z nich neprestával robiť dobre všetkým a všade. Títo zbožní vzdelávatelia po sebe zanechali vo svojich hroboch nesmrteľný prach a raz, sediac na trónoch, budú súdiť svet.“

Okrem toho sa dnes pripomínajú svätí mučeníci Eutropius, Zosimas a Bonosa z Porta pri Ríme; sv. Atanáz, biskup Neapolský († 872) a ďalší.

16. JÚL

Sviatok Panny Márie Karmelskej

Na juhu bývalého územia izraelského kmeňa Aser v Palestíne sa tiahne malebné a úrodné pohorie Karmel, ktoré sa zvažuje k Stredozemnému moru. V jaskyni na tomto pohorí prebýval starozákonný prorok Eliáš; tu boli zahanbení modloslužobní kňazi Bálovi pred kráľom Achabom a zaslepený izraelský ľud sa obrátil späť k pravému Bohu. Už v najstarších kresťanských dobách prebývali v mnohých jaskyniach tohto vápencového pohoria nábožní pustovníci, ktorí podľa príkladu prorokov Eliáša a Elizea a ich učeníkov viedli prísny život a na týchto miestach uctievali Bohorodičku Pannu Máriu.

Ako Eliáš po svojej obeti na Karmeli videl vystupovať z mora oblak, z ktorého po dlhej suchote pršal úrodný dážď, tak podľa slov sv. Epifania je Panna Mária jasným oblakom, ktorý zoslal na osvietenie sveta najjasnejšie svetlo, Spasiteľa Ježiša Krista, a vylial na celú zem mocný dážď Ducha Svätého, aby priniesol úrodu viery.

V roku 1156 prišiel na Karmel s desiatimi spoločníkmi ctihodný starec Bertold z Kalábrie v južnom Taliansku. Tento rytier, ktorý bojoval s moslimskými Saracénmi, sa ocitol v Antiochii v nebezpečenstve života a sľúbil, že ak sa šťastne zachráni, bude až do smrti žiť ako pustovník. Svoj sľub dodržal. Skončil s rytierstvom, obliekol sa do pustovníckeho rúcha a usadil sa na Karmeli vedľa Eliášovej jaskyne, kde boli trosky starobylého kláštora. Toto miesto ohradil, postavil niekoľko chatrčí a vežu s kaplnkou zasvätenou Panne Márii.

Čoskoro sa k nemu pridali aj ostatní pustovníci, ktorí na tomto pohorí už dávno žili, a tak vzniklo spoločenstvo karmelských pustovníkov, ktorého prvým predstaveným bol Bertold. Po jeho blahoslavenej smrti (zomrel 29. marca 1188) riadil toto spoločenstvo Brokard, na ktorého žiadosť jeruzalemský patriarcha sv. Albert v roku 1209 týmto pustovníkom udelil zvláštne rehoľné pravidlá. Tieto pravidlá potom v roku 1224 schválil pápež Honorius III. Rehoľa predpisovala bratom uctievanie

Bohorodičky, úplnú chudobu, bývanie v jednotlivých chatkách, zdržanlivosť od mäsitej stravy, prísne pôsty, mlčanie a ručnú prácu. Toto bol počiatok rádu *„bratov pustovníkov Matky Božej z hory Karmel“,* čiže karmelitánov.

Hoci cisár Fridrich II. uzavrel v roku 1229 so sultánom Kamilom Egyptským dohodu, na základe ktorej kresťania získali späť všetky posvätné miesta v Palestíne, divokí Saracéni im vo Svätej zemi neprestajne spôsobovali príkoria a súženia. V tejto ťažkej situácii nemali bratia karmelitáni, väčšinou Európania, inú možnosť ako presťahovať sa na bezpečnejšie miesta. Rozdelili sa podľa národností a usadili sa na ostrovoch Cyprus a Sicília, vo Francúzsku a Anglicku, kde ich ľudia pohostinne prijali.

V západných krajinách však nemohli žiť podľa svojich pôvodných pravidiel ako pustovníci, a preto sa zmenili na kláštorníkov. Zakladali kláštory aj v mestách a boli počítaní medzi žobravé rády. V roku 1245 sa karmelitáni zišli v Aylesforde v anglickom grófstve Kent na generálnom zhromaždení a zvolili si za svojho generálneho predstaveného Šimona Stocka. Pod jeho vynikajúcim vedením sa rád rozšíril takmer po všetkých kresťanských krajinách Európy.

Tento muž, pôvodom Angličan, opustil ako dvanásťročný chlapec otcovský dom a odišiel do pustatiny, kde tridsať rokov prebýval v útrobách starého dutého stromu, slúžil Bohu, neustálou modlitbou oslavoval Pannu Máriu a umŕtvoval sa prísnym pôstom. Odtiaľ dostal meno Stock (kmen, peň). Neskôr vstúpil do karmelitánskeho rádu, ktorý bol práve zavedený v Anglicku, šesť rokov žil ako pustovník na Karmeli a potom sa vrátil do vlasti.

Tento šiesty generál karmelitánov nemal vrúcnejšiu túžbu, ako šíriť a zveľaďovať úctu k Bohorodičke Panne Márii osobitnými pobožnosťami. Karmelitánska kronika uvádza, že Šimonovi sa dva roky pred smrťou (v roku 1263), keď sa raz modlil, zjavila Panna Mária a podala mu škapuliar so slovami: *„Vezmi toto rúcho svojho rádu. Je to znak môjho bratstva, znamenie spásy, záruka pokoja a večného záväzku. Kto zomrie v tomto rúchu, neokúsi večný oheň.“*

Škapuliar je široký pás, ktorý sa nosí cez rehoľné rúcho a pokrýva ramená, chrbát aj hruď a siaha až po členky. Tento pás nosia aj členovia mnohých iných rádov, no v karmelitánskom ráde nadobudol škapuliar osobitný význam. Postupom času vzniklo ako vetva tohto rádu Bratstvo Panny Márie Karmelskej s tmavohnedým škapuliarom, ktoré sa rýchlo rozšírilo po celej katolíckej Cirkvi. Zachovávalo nábožnú úctu k Panne Márii a horlivo konalo skutky kresťanskej lásky k blížnym, pričom bolo obdarené mnohými duchovnými milosťami a odpustkami.

Do tohto bratstva môžu vstúpiť aj laici, osoby oboch pohlaví. Jeho členovia nosia na krku pod obyčajným odevom malý škapuliar zavesený na šnúrke. Tento škapuliar pozostáva z dvoch hodvábnych alebo vlnených štvorčekov, na ktorých je vyobrazený obrázok Panny Márie. Je to teda znak osobitnej úcty k Panne Márii a dôvery v jej ochranu.

Cirkev dovolila nosiť tento škapuliar a pápež Pavol V. v roku 1613 výslovne uviedol, že kresťanský ľud môže zbožne veriť, že blahoslavená Panna poskytne svoju ochranu členom karmelitánskeho bratstva, ktorí na jej počesť nosili škapuliar, zachovávali čistotu podľa svojho stavu, modlili sa malé cirkevné hodinky k jej úcte, alebo ak sa modliť nemohli, dodržiavali cirkevné pôsty a zdržovali sa v stredu, piatok a sobotu mäsitých pokrmov. Prisľúbila im pomoc najmä v hodine smrti.

Práve vzácne cirkevné výsady tohto bratstva a hojnosť milostí, ktoré jeho zbožní členovia dosahovali na príhovor Panny Márie, boli príčinou jeho rýchleho rozšírenia vo všetkých katolíckych krajinách. Bratstvo malo obrovský počet členov aj zo vznešených stavov, medzi ktorými boli mnohí svätí. Toto bratstvo existuje dodnes.

Neskôr vznikol tretí karmelitánsky rád pre osoby oboch pohlaví a akéhokoľvek stavu, žijúce vo svete. Najslávnejšia karmelitánka sv. Terézia obnovila v mužskej aj ženskej vetve rádu prísnu reholnú disciplínu, a v roku 1593 bol celý rád rozdelený na dve vetvy: bratov a sestry prísnych (bosých) a miernejších (obutých) karmelitánov.

Do Prahy priviedol mníchov karmelitánov cisár a kráľ Karol IV., ktorý im vybudoval kláštor a chrám pri Panne Márii Snežnej. V 17. a 18. storočí mali bosí karmelitáni v Prahe kláštor pri Panne Márii Víťaznej na Malej Strane a obutí karmelitáni kláštor pri sv. Havlovi na Starom Meste. Okrem toho mali v Čechách kláštor aj v meste Chýše.

Bosé karmelitánky si v 17. storočí založili kláštor pri sv. Jozefovi na Malej Strane v Prahe. Reholníčky sa v roku 1792 presťahovali do kláštora pri sv. Benediktovi na Hradčanoch, ktorý existuje dodnes.

Poučenie:

Keď sa ukázalo, že Boh na príhovor Panny Márie často zázračným spôsobom obdaril vzácnymi milosťami horlivých ctiteľov v ráde a bratstve karmelitánov, pápež Sixtus V. povolil v roku 1587, aby sa v ráde aj bratstve konala výročná slávnosť Panny Márie Karmelskej, známa ako slávnosť škapuliara. Pápež Benedikt XIII. v roku 1726 rozšíril túto slávnosť na celú katolícku Cirkev a ustanovil ju na 16. júla. Týmto sviatkom oslavuje svätá Cirkev Bohorodičku za jej mimoriadnu ochranu, ktorú poskytuje všetkým, ktorí podľa pokynov rádu a bratstva karmelitánov nábožne nosia škapuliar a uctievajú ju.

Škapuliar rádu karmelitánov i iných reholí (servitov, trinitárov, lazaristov, teatínov) patrí medzi hmotné znaky, ktoré môžu byť kresťanovi užitočné na to, aby vo svojom všednom živote pamätal na veci duchovné a mimozmyslové, aby svoju dušu povzbudzoval k nebeským výšinám, posilňoval svoju vieru, upevňoval nádej a roznecoval lásku k Bohu.

Obrázok Panny Márie na prednom štvorčeku škapuliara, ktorý sa nosí na krku, má byť pre nositeľa trvalým pripomenutím, že Bohorodička je aj našou milostivou Matkou. My všetci, ako bratia a sestry, tvoríme jednu rodinu, ktorej hlavou je Kristus Pán. Tento obraz má byť podnetom, aby Pannu Máriu ctil nielen slovami, ale aj skutkami; aby nasledoval jej svätý príklad a svojím nábožným, pokorným, čistým a Bohu oddaným životom sa stal hodným jej príhovoru a materskej ochrany.

Bolo by hlúpe a nebezpečné veriť, že človek získa zvláštne milosti od Boha alebo unikne večnému ohňu len tým, že nosí škapuliar, ak si nesplní svoje kresťanské povinnosti a nevedie život podľa Božieho zákona. Kto žije hriešne a slúži telu, svetu a diablovi, tomu nosenie škapuliara nielenže nepomôže, ale by mu mohlo aj uškodiť, pretože takýto človek by sa pohrával s posvätným znakom reholnej sebaobetavosti. *„Duch je ten, ktorý oživuje; telo nič neosoží.“* (Jn 6, 64.) Každý, kto nosí škapuliar, nech ho nosí nielen na krku, ale aj v srdci. Nech si obraz prečistej Panny Bohorodičky vtlačí do duše, uctieva ju horlivou modlitbou a nasleduje jej vznešený príklad životom podľa Božieho zákona. Tak bude môcť s dôverou očakávať, že sa na ňom naplní prisľúbenie o škapuliari, že ten, kto s ním zomrie, neokúsi večný oheň.

Dňa 16. júla sa tiež pripomína sv. Eustachius (Stachus), patriarcha Antiochijský; sv. Faustus, mučeník ukrižovaný za cisára Décia; sv. Hiláran, mních umučený za Juliána Odpadlíka; sv. Rainelda, panna a spolumučeníci z Brabantska; sv. Vitalián, biskup v Kapue a mučeník.

17. JÚL

I. Sv. Alexius, žobrák (4. stor.)

Len málo svätcov bolo už v najstarších dobách v gréckej i rímskej cirkvi tak uctievaných ako svätý žobrák Alexius. O to podivnejšie je, že jeho život bol spísaný až v 9. alebo 10. storočí. Preto nie je možné rozlíšiť, čo z podivuhodného životopisu je založené na skutočnosti a čo bolo neskôr pridané, zjavne s cieľom vykresliť obraz úplného pohŕdania svetom a hrdinskej sebaobetavosti.

Alexius (Alex), jediný syn zámožného rímskeho senátora Eufemiana a jeho manželky Aglaisy, bol rodičmi starostlivo vychovaný v bázni Božej. Na ich krásnom príklade napredoval v kresťanskej dokonalosti. Keď dospel do mladosti, pohŕdal bohatstvom, slávou i pôžitkami tohto sveta a nachádzal záľubu v čítaní Svätého písma a životov kresťanských mučeníkov a starovekých pustovníkov. Keď rozjímal o tom, ako sa títo

hrdinskí muži z lásky ku Kristovi zapierali a obetovali všetko, vrátane svojej krvi, často plakal od vnútorného pohnutia a túžil kráčať v ich šľapajach. Medzitým mu rodičia vybrali nevestu, cnostnú pannu Sabinu, a určili deň svadby.

Alexius si zaumienil, že sa dobrovoľne vzdá všetkých statkov a pôžitkov sveta, aby mohol slúžiť výhradne Bohu. Napriek tomu sa z poslušnosti podvolil vôli rodičov. V deň svadby, ktorá sa konala s veľkou nádherou primeranou postaveniu jeho rodiny, však hneď večer vzal svoju nevestu za ruku, odovzdal jej prsteň a nádherný pás, a povedal: *„Milá priateľka, nemôžem ťa oblažiť pozemskou láskou, lebo som sa zriekol sveta a zasvätil sa Bohu. Nasleduj ma pre Krista a buď vernou dcérou mojich rodičov. Prijmi tieto veci na pamiatku. Boh nech je s nami, pokiaľ to bude chcieť!“*

Potom si rýchlo vzal peniaze na cestu, opustil dom, odplavil sa po rieke Tiber do prístavu a nastúpil na loď, ktorá ho dopravila do Laodicey v Sýrii. Odtiaľ putoval do Edessy v Mezopotámii. Tu vymenil svoje vzácne šaty za žobrácky odev, chudobným rozdal, čo mu zostalo z peňazí, a pridal sa k žobrákom, ktorí pred chrámom Matky Božej prosili o almužnu. Alexius strávil v Edese mnoho rokov ako žobrák, slúžiac Bohu ustavičnou modlitbou a zapieraním seba samého v najväčšej chudobe a pokore. Keď si ho ľudia začali pre jeho nábožnosť, mravnosť a podivuhodnú sebaobetavosť vážiť ako svätca, obával sa, aby nespyšnel a nebol Bohom zavrhnutý. Tajne odišiel z mesta a vydal sa na cestu do Tarzu v Cilícii, rodiska sv. Pavla. Loď, na ktorej sa plavil, však bola Božím riadením zahnaná búrkou na breh Talianska. Počas tejto dlhej doby v Alexiovom rodnom dome v Ríme panoval veľký zármutok nad útekom jediného syna. Otec vyslal poslov do všetkých okolitých krajín, aby ho hľadali, no márne. Preto už nemal radosť zo života, a matka sa oddala prísnemu pokániu. Aj mladá manželka Sabina smútila spolu s nimi.

Alexius, ktorý sa po rokoch proti svojej vôli ocitol vo vlasti, rozpoznal v tom pokyn Božej Prozreteľnosti a vydal sa do Ríma, aby žil nablízku svojim rodičom. S búšiacim srdcom vstúpil do otcovského domu a prosil, aby mu z Božieho milosrdenstva dovolili ostať a prijímať zvyšky padajúce zo stola. Starší rodičia ho nespoznali, lebo jeho vlasy zošediveli, tvár bola spálená slnkom a telo schradnuté asketickým životom. Otec, ktorý si spomínal na syna a bol dojatý milosrdenstvom, prijal chudobného pútnika, pridelil mu izbičku a dával mu jedlo zo svojho stola. Alexius sa uspokojil s malým kútikom pod schodmi otcovského domu, lepšie jedlo rozdeľoval chudobným a sám jedol len to najskromnejšie.

Služobníci otca namiesto toho, aby sa vzdelávali jeho pokorou a zbožnosťou, ho podpichovali a posmievali sa mu. On však trpezlivo znášal všetky ich urážky. Okrem toho musel neustále zápasiť so svojím vlastným srdcom, keď každodenne videl rodičov a počúval ich vzdychy a náreky nad strateným synom. Tu bolo treba hrdinskej sebaobetavosti, najmä keď sa ho pýtali na jeho meno, pôvod, rodisko a životné osudy. Na tieto otázky odpovedal vyhýbavo: že jeho vlasť je v nebesiach, že nemá žiadne meno, lebo svoje meno už dávno opustil, aby si u Boha získal nové.

Jedinou radosťou na svete mu bol kríž a obrázok Panny Márie, ktoré nosil pri sebe, a veľchrám sv. Petra, kam chodil na modlitbu a kde každú nedeľu po vykonanej spovedi

prijímal najsvätejšiu sviatosť. Takto zbožne a sväto strávil Alexius pod schodmi otcovského domu plných sedemnásť rokov ako cudzinec a žobrák. Jeho pokora bola nesmierna, jeho sebazapieranie veľké.

Keď sa blížila jeho smrť, požiadal o pero a stručne opísal priebeh svojho života a utrpenia odo dňa, keď opustil dom. Poďakoval rodičom aj manželke za prístrešie, pokrm a všetku lásku i súcit, ktoré mu venovali. Poprial im Božie požehnanie do ďalšieho života a dodal, že ich predchádza a bude ich čakať u Krista v príbytkoch večnej blaženosti. Otec Eufemianus našiel na hrudi zosnulého žobráka list, začal ho čítať a len s ťažkosťami sa ubránil tomu, aby neomdlel, keď spoznal syna. Medzitým sa matka vrhla na synovu mŕtvolu a zmáčala ju žalostnými slzami, a aj Sabina nariekala a lomila rukami. Zvesť o smrti podivuhodného žobráka sa rozšírila po meste a prilákala zástupy ľudí. Pápež Inocent I. a cisár Honorius prišli, aby si uctili svätého syna Eufemiana.

Jeho telo bolo na cisárov rozkaz slávnostne prenesené do chrámu sv. Petra, kde bolo vystavené sedem dní, aby ho všetok ľud mohol ctiť. Potom bolo pochované do mramorovej hrobky v chráme sv. Bonifáca mučeníka na Aventínskom pahorku. Pri tomto chráme sv. Bonifáca a sv. Alexia bol neskôr založený benediktínsky kláštor, v ktorom v roku 990 prijali sv. Vojtech a jeho brat Radim reholné rúcho. Na začiatku 13. storočia bol tento starobylý chrám nádherne prestavaný a dodnes sú v ňom uchovávané ostatky sv. Alexia. Niekoľko častí z nich získal a v roku 1355 venoval pražskému veľchrámu cisár a kráľ Karol IV. Pamätné je tiež, že benediktínsky kláštorný chrám v Břevnove, založený sv. Vojtechom a kniežaťom Boleslavom II., bol v roku 993 zasvätený na počesť sv. Benedikta, Alexia a Bonifáca.

Úmrtie sv. Alexia sa obvykle kladie na 17. júla.

Poučenie:

Opustiť zrazu výborného otca, zbožnú, dobrotivú matku, aj mladú, cnostnú a milovania hodnú manželku; tajne od nich odísť a ujsť do cudziny, aby žil až do smrti ako žobrák, je podivuhodné. Alexius to však urobil. Jeho konanie môže byť označené za výstredné, ale jeho úmysel bol ušľachtilý a svätý. Využil právo, aby sa ešte pred uzavretím manželstva zasvätil dokonalejšiemu životnému stavu. Opustil majetky tohto sveta, pretože mu neposkytovali pokoj a duchovné blaho; opustil lásku svojej manželky, pretože jeho srdce si získala vyššia a čistejšia láska k Bohu; opustil otca, matku aj svoj dom, aby mu nič nebránilo nasledovať Krista Ježiša v úplnej chudobe a pokore.

To, čo tento svätec vykonal, nemožno klásť za vzor, ktorý by bolo potrebné nasledovať. Avšak jeho nesmierna sebaobetavosť zahanbuje všetkých, ktorí z rozmaru, pohodlnosti a lenivosti odmietajú zavrhnúť nejakú zlú náklonnosť, zhubný zvyk pre dušu aj telo, alebo obľúbený hriech. Spasiteľ povedal: *„Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma.“* (Mt 16, 24) *„A kto ide za mnou a nenesie svoj kríž, nemôže byť mojím učeníkom.“* (Lk 14, 27).

II. Sv. Symforosa a jej sedem synov, mučeníkov (2. stor.)

Za vlády cisára Hadriána (117–138) sa palestínski Židia pod vedením podvodníka Bar Kochbu, ktorý sa vydával za Mesiáša, opäť vzbúrili proti rímskej nadvláde. Boli však porazení miestodržiteľom Rufom a ich krajina bola strašlivo spustošená. Cisár nariadil zoranie miesta, kde stál jeruzalemský chrám, a jeho posypanie soľou. Na posmech Židom dal na jednej z veží postaviť mramorovú sochu ošípanej. V meste sa usadili pohanskí Rimania a Židia smeli prichádzať do Jeruzalema iba raz do roka, v deň výročia jeho skazy, aby oplakávali svoj osud. Aby nezostala ani pamiatka po niekdajšom Jeruzaleme, nová osada na jeho ruinách dostala meno Aelia Capitolina, pričom v nej smeli žiť len pohania.

Aj kresťania však museli trpieť kvôli vine Židov. Cisár nariadil postaviť modly na miestach posvätných pre kresťanov: na Pánovom hrobe sochu Jupitera, na Kalvárii modlu necudnej bohyne Venuše a v betlehemskej jaskyni, kde sa narodil Spasiteľ, sochu boha Adonisa. Hoci Hadrián priamo neprikázal prenasledovanie kresťanov pre ich vieru, prijal ich písomné obhajoby a nariadil, aby sudcovia nemučili a nepopravovali kresťanov len na základe obvinení od pohanov bez riadneho vyšetrovania, staršie protikresťanské zákony napriek tomu zostali v platnosti. A tak sa aj za Hadriána s veriacimi zaobchádzalo kruto, a to vďaka jeho poverčivosti, ktorú modloslužobní kňazi zneužívali proti kresťanom.

V roku 125 si Hadrián nechal v Tibure (dnes Tivoli, južne od Ríma) postaviť nádherný letný palác s rozsiahlymi záhradami. V tomto meste žila kresťanská vdova Symforosa so svojimi siedmimi synmi. Jej manžel Getulius a jeho brat Amant, dôstojník vo vojsku, prijali krst. Getulius vystúpil z vojska, zatiaľ čo Amant zostal v cisárskej službe. Obaja však boli čoskoro zatknutí pre vieru v Krista. Sudca Cerealis, ktorý ich vypočúval, sám uveril v Krista a spolu s nimi podstúpil mučenícku smrť.

Symforosa pochovala telá týchto mučeníkov a starala sa v Tibure o synov a chudobných. Svojich synov utvrdzovala vo viere, opisujúc im, aké sladké je zomrieť pre Ježiša Krista, a akú slávu dosahujú svätí mučeníci v nebesiach. Raz sa spýtala svojho najmladšieho syna Eugena: *„Milé dieťa, čo by si urobil, keby si mal buď obetovať modlám kadidlo, alebo vydať svoje telo, aby bolo zbičované a trhané?“* Chlapec odpovedal: *„Drahá mamička, radšej sa nechám rozsekať na kúsky, než by som obetoval diablom!“* Matka sa obrátili aj na ostatných synov a povedala: *„A čo by ste spravili, keby vás chytili kati a pohrozili vám, že vás kruto zabijú? Nezľakli by ste sa, keby vám ukázali oheň, meč, mučiaci nástroj a iné nástroje?“* A Krescenc odvetil: *„Milá mama, nestrachuj sa o nás. Sľubujeme ti, že nás žiadna hrôza a žiadna ukrutnosť nepremôže a neodvráti od Ježiša Krista!“* Matka napomenula synov, aby sa modlili za dar vytrvalosti a sily, a sama za nich neprestajne orodovala.

Medzitým bol nový cisársky palác v Tibure dostavaný a mal byť posvätený modloslužobníckymi obetami. Pohanskí kňazi využili túto príležitosť a oznámili poverčivému cisárovi, že bohovia sa hnevajú a odmietajú prijímať obety či predpovedať budúcnosť, pretože Symforosa svojimi modlitbami k Bohu kresťanov

ich deň čo deň mučí a uráža. Tvrdili však, že bohovia splnia všetky cisárove žiadosti, ak budú Symforosa a jej synovia donútení obetovať modlám.

Hadrián dal priviesť túto matku a jej synov a naliehal na nich, aby upokojili hnev bohov a priniesli im obety. Symforosa mu však odpovedala: *„Môj manžel Getulius aj jeho brat Amant, obaja tvoji verní služobníci, mnoho vytrpeli pre Krista a radšej zomreli, než by slúžili modlám. Smrť, ktorú podstúpili pre Krista, im síce na svete spôsobila potupu, no teraz sú medzi anjelmi a majú večný život so svojím nebeským Kráľom.“* Na to rozhorčený cisár zvolal: *„Buď ty a tvoji synovia obetujte našim bohom, alebo budete sami obetovaní!“* Symforosa odpovedala: *„Aké šťastie pre nás, že môžeme byť obetovaní nášmu Bohu!“* Hadrián odvetil: „*Obetovaní budete našim bohom.“* Ale odvážna Symforosa odpovedala: *„Vaši bohovia nás nemôžu prijať ako obetu; veď ak budeme obetovaní nášmu pravému Bohu, Kristovi, rozmnožíme trápenie týchto zlých duchov. Žiadnym trápením ma neodradíš od túžby vojsť do pokoja s Getuliom, ktorého si zabil pre meno Kristovo!“* Cisár rozkázal odviezť Symforosu do chrámu Herkula a keď ani tam nechcela obetovať, najprv ju kruto zbičovali a potom zavesili za vlasy. Počas tohto mučenia svätá matka napomínala svojich synov slovami: *„Nebojte sa, drahé deti, toho, čo trpím, pretože trpím rada a s ochotou dávam svoj život ako obetu Pánovi Kristovi. Buďte odvážni a vytrvajte v tomto boji. Pamätajte na príklad svojho otca, myslite aj na svoju matku a kráčajte v našich šľapajach. Utrpenie je krátke, ale naša sláva bude večná.“*

Keď ani takto nebolo možné Symforosu odvrátiť od Krista, s ťažkým kameňom priviazaným na krk ju hodili do rieky Ania, kde sa utopila. Telo svätej mučenice dal jej brat Eugen vytiahnuť z vody a pochoval ho neďaleko Tiburu. Na druhý deň cisár Hadrián predvolal všetkých sedem synov Symforosy, domnievajúc sa, že týchto mladíkov buď presvedčí, alebo zastraší, aby sa podriadili modloslužbe. Ale Božia milosť ich posilňovala a príklad rodičov ich povzbudzoval k svätej horlivosti. Keď im cisár pohrozil, Krescenc povedal: *„Neprajeme si nič iné, ako nasledovať svojho otca a matku a zomrieť pre Krista. Ani lichôtky, ani tvoje hrozby, ani muky a trápenie, ani smrť nás neodlúčia od viery v Ježiša Krista.“* Cisár po chvíli váhania skúšal sľuby, lichôtky aj hrozby, ale keď nič nepomohlo, rozkázal postaviť sedem stĺpov okolo chrámu Herkula a na ne zavesiť sedem bratov, aby každý z nich bol mučený iným spôsobom. Kati ich kruto mučili, rozťahovali ich údy, až prítomní diváci s hrôzou žasli. Strašné boli bolesti týchto mladých mučeníkov, ale nikto sa nesťažoval. Všetci nahlas velebili Boha, až sa aj cisár hanbil, že bol nimi zahanbený a premôžený.

Aby ich trápenie skončilo, rozkázal Hadrián, aby ich usmrtili. Najstaršiemu Krescencovi prebodli hrdlo, Julian bol prebodnutý na hrudi dýkou, Nemesiovi prebodli srdce kopijou, Primitivovi prerezali životne dôležité orgány, Justinovi dolámali boky a odrezali všetky údy, Staktea zastrelili šípmi a najmladšieho Eugena rozpoltili mečom od hlavy. Tak všetci synovia svätej matky Symforosy dosiahli korunu mučeníctva. Na druhý deň kati sňali ich telá zo stĺpov a zahrabali ich do hlbokej jamy. Neskôr, keď prenasledovanie Cirkvi ustalo, kresťania zhromaždili pozostatky týchto mučeníkov a s úctou ich pochovali pri ceste vedúcej z Ríma do Tivoli, kde im na počesť postavili a posvätili chrám. Dnes sa ich ostatky nachádzajú

v chráme sv. Michala v Ríme. Cisár a kráľ Karol IV. získal v roku 1355 značnú časť týchto svätých ostatkov a daroval ich hlavnému chrámu v Prahe.

Poučenie:

Na ich hrdinskom mučeníctve je vidieť, že kresťan, ktorý verí v pravého Boha a miluje ho celým srdcom, sa nemusí báť ničoho, čo ho zlé môže stretnúť. Tak ako sa nebojí tmy ten, komu svieti slnko, podobne sa nebojí ničoho zlého ten, kto má najvzácnejší poklad, samotného Boha. Aký úbohý je človek, ktorý tento neoceniteľný poklad predá za chvíľkovú rozkoš či nízky zisk! Aký biedny je ten, kto z lásky k telu a svetu premrhá Božiu milosť! *„Pane, všetci, čo teba opustia, budú zahanbení, čo sa vzbúria, budú zapísaní v zemi, lebo opustili prameň živých vôd, Pána.“* (Jer 17, 13.) *„Ani smrť ani život, ani anjeli, ani kniežatstvá, ani prítomnosť, ani budúcnosť, ani mocnosti, ani výška, ani hĺbka, ani nijaké iné stvorenie nás nebude môcť odlúčiť od Božej lásky, ktorá je v Kristovi Ježišovi, našom Pánovi.“* (Rim 8, 38-39.)

Dňa 17. júla sa tiež pripomína pamiatka sv. Leva IV., pápeža († 855); sv. Marcelíny, panny, sestry sv. Ambróza, arcibiskupa Milána († 399); sv. Ennodia, biskupa Pavie, cirkevného spisovateľa († 527); sv. Sperata a jeho spoločníkov, mučeníkov zo Skýly v Afrike a ďalších.

18. JÚL

I. Sv. Kamil de Lellis, zakladateľ rehole (16. stor.)

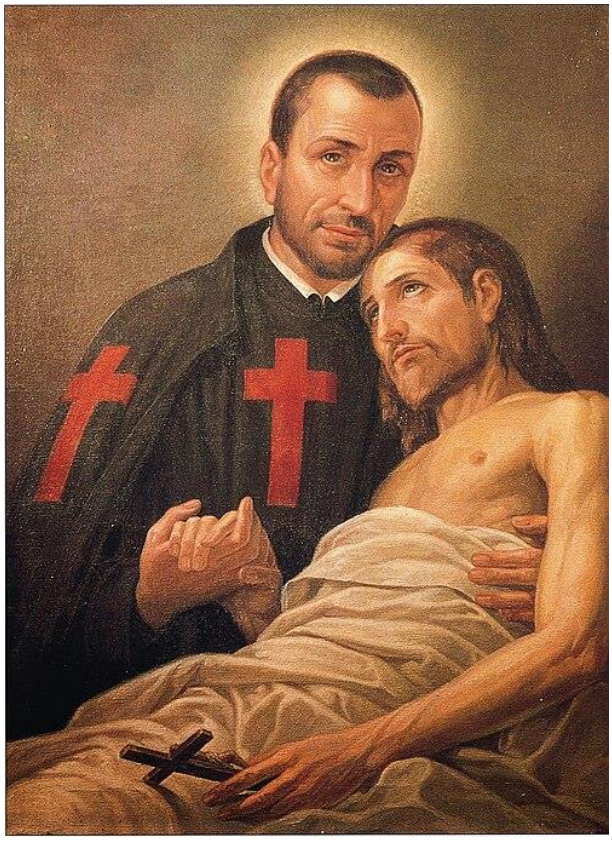

V zástupe svätcov, ktorých Boh v pravý čas zachránil zo záhuby a urobil ich vyvolenými nádobami svojej milosti, žiari aj svätý Kamil. Narodil sa v roku 1550 v starobylom šľachtickom rode Lelliovcov v mestečku Bocchianico v Abruzzách. Múdra matka ho starostlivo vychovávala, vďaka čomu nadaný chlapec rýchlo napredoval. No táto starostlivá vychovávateľka skoro zomrela, a mladý Kamil, nemajúc nikoho, kto by nad ním bdel, sa pridal k ľahkomyseľným kamarátom, ktorí ho úplne pokazili. Len čo sa naučil čítať a písať, rýchlo sa stal majstrom v kartách a kockách a celé noci trávil v pochybných spoločnostiach.

Otec sa o neho vôbec nestaral, iba mu so záľubou rozprával o svojich vojenských výpravách a dobrodružstvách. Keď mal Kamil osemnásť rokov, otec ho vzal na cestu

do prístavného mesta Ankona, odkiaľ sa plánovali plaviť do Benátok a vstúpiť do benátskej armády, ktorá sa vtedy pripravovala na boj proti Turkom. Počas cesty však otec aj syn ochoreli, a tak boli nútení vrátiť sa domov. O niekoľko dní otec v Lorete zomrel. Kamil tak úplne osirel. K bolesti zo straty otca sa pridružili aj telesné trápenia – dostal zlý vred na členku najprv ľavej, potom pravej nohy. Po otcovi nezdedil nič, iba zbrane a odev. Zostal medzi cudzími ľuďmi chudobný, opustený a chorý. Napriek tomu sa dokrivkal do mesta Ferma, kde sa ho ujali františkáni. Ich láskavosť ho viedla k túžbe zložiť rehoľný sľub a vstúpiť do ich rádu. Aj napriek bolestiam na nohách pokračoval v ceste a v meste Aquila požiadal o prijatie do tamojšieho františkánskeho kláštora.

Predstavený kláštora, jeho strýko z matkinej strany, však túto žiadosť považoval za chvíľkový vrtoch a poradil mu, aby si najprv vyliečil rany a potom dôkladne zvážil, či má naozaj povolanie pre rehoľný život. Kamil sa teda vybral do Ríma, aby si dal vyliečiť vredy na nohách. Nemajúc peniaze na lekára a lieky, vstúpil do nemocnice pre nevyliečiteľne chorých ako ošetrovateľ. Zostal tam niekoľko mesiacov a vyliečil sa.

Čoskoro sa však v ňom znovu rozhoreli jeho staré vášne. Hádal sa a sporil s ostatnými služobníkmi, zanedbával svoje povinnosti a dal sa opäť na hazardné hry, až ho správca nemocnice s hanbou vyhnal. V tom čase vypukla vojna medzi Benátčanmi a sultánom Selimom II., a tak Kamil, nemajúc iné zamestnanie, v roku 1570 vstúpil do benátskej armády. Po skončení tejto výpravy sa nechal najať do boja proti tuniským námorným pirátom. Španielske vojenské loďstvo, na ktorom sa plavil, zachvátila počas návratu do Neapola silná búrka, ktorá trvala tri dni. V smrteľnom nebezpečenstve si Kamil spomenul na svoj doterajší biedny život, oľutoval svoje hriechy a po dlhom čase sa opäť pomodlil. Loďstvo nakoniec dorazilo do prístavu v Neapole, ale bolo natoľko poškodené, že jeho veliteľ rozpustil všetkých vojakov. Kamil sa tak opäť ocitol bez práce. Rýchlo zabudol na dobré predsavzatia a city, ktoré sa ozývali v jeho duši počas búrky na mori, a znovu sa dal na hazardné hry. Za krátky čas prehral v kartách všetko, čo si priniesol z vojny – peniaze, zbrane aj šaty. Potom sa bezcieľne túlal a v roku 1575 prišiel do Manfredonie v Apúlii, kde žobral pri dverách kostola.

Hanbiac sa a súc rozorvaný bolesťou v hĺbke svojej duše, premýšľal, čo má robiť ďalej. Rozhodol sa, že si nádenníckou prácou zarobí aspoň na cestu, aby mohol znovu vstúpiť do armády. Začal pracovať na stavbe pri kapucínskom kláštore, kde vozil kamene a vápno. Nevychovaná mládež sa vysmievala bývalému vojakovi odetému v špinavých handrách, ale on vytrval. Raz, keď kráčal vedľa osla zapriahnutého do voza so stavebným materiálom, ho premohla taká ľútosť, že si kľakol a usedavo sa rozplakal. Potom šiel prosiť do kláštora, aby ho prijali za rehoľného brata. Bol prijatý, ale hrubý kapucínsky habit, ktorý siahal až ku členkom, mu opäť rozjatril rany na nohách, a tak ho z kláštora prepustili. Vydal sa teda znovu do Ríma, kde si v nemocnici pre nevyliečiteľných nechal znovu liečiť svoje vredy. Medzitým sa stal úplne iným človekom – konal prísne pokánie a svojou pokorou, miernosťou a zbožnosťou si získal lásku predstavených tohto ústavu. Po niekoľkých mesiacoch sa

zdalo, že je vyliečený, preto sa vrátil do Manfredonie a druhýkrát vstúpil do kapucínskeho kláštora.

Avšak čoskoro sa mu rany na nohách znovu obnovili, a kláštor ho druhýkrát prepustil. Kamil, úplne zmenený touto trpkou skúškou, pochopil, že Boh mu určil inú životnú cestu. Vrátil sa teda tretíkrát do nemocnice pre nevyliečiteľných v Ríme, kde dostal miesto vrátnika. Túto službu vykonával verne a horlivo. Dohliadal na poriadok, čistotu a pokoj v ústave, slúžil chorým a každý týždeň zvolával všetkých ošetrovateľov, ktorým dával dobré rady a poučenia. Časom si však uvedomil, že sluhovia v nemocnici sú väčšinou nedbanliví a ziskuchtiví, že lekári zaobchádzajú s chorými necitlivo, málo sa o nich starajú a predovšetkým zanedbávajú poskytovanie duchovnej útechy a včasné udeľovanie sviatostí. Vtedy mu prišla na myseľ myšlienka založiť skupinu zbožných mužov, ktorí by sa venovali starostlivosti o chorých nie pre zisk, ale z pravej kresťanskej lásky.

Na tento účel získal päť spoločníkov z radov zamestnancov nemocnice, z ktorých jeden bol kňazom. V odľahlom krídle nemocnice upravili jednu izbu na kaplnku, kde sa každé ráno schádzali k modlitbe a duchovnému rozjímaniu. Jeden z ošetrovateľov ich však udal ako novátorov a buričov, ktorí sa potajme schádzajú a narúšajú poriadok v nemocnici. Vedenie nemocnice preto Kamilovi tieto stretnutia prísne zakázalo a prikázalo vyprázdniť kaplnku. Kamil sa tomuto rozkazu pokorne podriadil a hľadal útechu v modlitbe. Jednej noci, keď opäť plakal a vrúcne sa modlil pred obrazom Ukrižovaného, zdalo sa mu, že Spasiteľ k nemu vystiera svoje ruky z kríža a hovorí: *„Neboj sa a pokračuj vo svojom započatom diele, lebo je to moje dielo.“* Posilnený a potešený týmto videním presunul Kamil stretnutia so svojimi spoločníkmi do blízkeho prenajatého domu. Po nejakom čase, keď mu pribudli ďalší spoločníci, rozhodol sa premeniť svoju skupinu na rehoľnú spoločnosť. Aby mohol tento zámer ľahšie uskutočniť, poradili mu priatelia, aby sa stal kňazom. To bolo však spojené s veľkými prekážkami, pretože Kamil, ktorý od svojich trinástich rokov zanedbával štúdium, túlal sa po svete a okrem hazardu sa nič nenaučil, mal vtedy už tridsaťdva rokov. Pevná vôľa mu však pomohla prekonať všetko. Začal sa u jezuitov učiť latinský jazyk, nedbajúc na posmešky mladších spolužiakov, a vynakladal také úsilie, že už po dvoch rokoch štúdiá dokončil.

V roku 1584 bol vysvätený za kňaza. Predstavení nemocnice pre nevyliečiteľne chorých mu darovali kalich, misál a omšové rúcha. Novokňaz Kamil, vzdajúc sa svojej doterajšej služby v nemocnici, prijal kaplánstvo pri kostolíku *„Panny Márie pri ranách“* neďaleko Tiberu a so svojimi spoločníkmi sa usadil v neďalekom skromnom domčeku. Všetci jeho spoločníci prijali duchovné rúcho a začali navštevovať chorých v nemocniciach i v súkromných domoch, kde im slúžili.

Kardinál, ktorý mal na starosti dohľad nad nemocnicou pre nevyliečiteľných, však nebol spokojný s tým, že Kamil a jeho spoločníci z ústavu odišli. Nazýval ich nepokojnými hlavičkami, ktoré sa bez rozumného dôvodu púšťajú do zbytočného podujatia, keďže v Ríme bolo dosť dobre vybavených nemocníc. Taktiež im vyčítal, že si trúfajú zakladať novú skupinu ošetrovateľov chorých na úkor všetkých existujúcich dobročinných spoločností, hoci na to nemajú žiadne finančné

prostriedky. Tieto výčitky neboli bezdôvodné, o čom sa Kamil čoskoro presvedčil, keď takmer všetci jeho spoločníci ochoreli v dôsledku neustáleho bdenia pri chorých a nedostatku. Nakoniec ochorel aj on sám a nechal sa odniesť do nemocnice pre nevyliečiteľne chorých, kde ho láskavo prijali. Keď sa opäť zotavil, jeden dobrodinec mu poskytol dostatočnú podporu na kúpu domu pre novú družinu. Počet Kamilových spoločníkov rástol, no bieda čoskoro vyhnala väčšinu z nich, a len niekoľko ich zostalo verných tomuto namáhavému povolaniu.

Zdalo sa, že nová dobročinná spoločnosť zanikne, ale Kamil dôveroval Bohu a nestrácal odvahu. Onedlho sa do družiny prihlásili noví horliví členovia, ktorých obetavá láska prejavovaná chorým v nemocniciach, útulkoch a domoch pútnikov, ako aj v súkromných domoch, získala všeobecnú dôveru a úctu. V dôsledku toho pápež Sixtus V. dňa 18. marca 1585 potvrdil Kamilovo náboženské bratstvo.

Jeho členovia, zatiaľ bez zloženia slávnostných či jednoduchých rehoľných sľubov, mali nosiť duchovný odev s označením zeleného kríža na hrudi, bývať spoločne, zbierať almužny a dodržiavať chudobu, čistotu a poslušnosť. Zaviazali sa poskytovať všestrannú starostlivosť chorým a zomierajúcim, najmä počas morových epidémií. Prvým predstaveným tohto bratstva opatrovateľov chorých sa stal jeho zakladateľ, kňaz Kamil, ktorý sa spolu s bratmi ubytoval pri chráme sv. Márie Magdalény v Ríme. Počet bratov rástol, a čoskoro sa Kamil s dvanástimi spoločníkmi vydal do Neapola, kde založil nový ústav. Keďže sa toto bratstvo výborne osvedčilo, pápež Gregor XIV. ho dňa 21. septembra 1591 povýšil na duchovný rád pod názvom *„Otcovia dobrej smrti“* alebo *„Rehoľní duchovní pre starostlivosť o chorých a prípravu na šťastnú smrť.“* Odznakom rádu bol červený kríž na čiernom rúchu na hrudi.

Nový rád sa rýchlo rozšíril. V roku 1594 založil kláštory v Miláne a Janove, roku 1597 v Bologni, roku 1600 v Mantove, roku 1603 vo Ferrare a roku 1604 druhý kláštor v Neapole. V roku 1614 mal rád 16 domov s 300 bratmi, nepočítajúc 220 členov, ktorí zomreli v dôsledku nákazlivých chorôb, ktorým čelili vo svojom povolaní. Bratia tohto rádu sa predbiehali v prejavovaní kresťanskej lásky k úbohým chorým, najmä počas morových epidémií, pričom Kamil bol ich vzácnym vzorom.

Kamil hoci kríval, neprestával prechádzať ulice a domy, aby pátral po biednych potrebujúcich pomoc. Na oslovi im prinášal potravu a lieky, čistil im lôžka, obväzoval im rany, tešil ich, povzbudzoval k trpezlivosti a odovzdanosti do Božej vôle a pripravoval ich na kresťanskú smrť.

Počas moru v Ríme, keď ľudia utekali z infikovaných domov a zanechávali chorých bez pomoci, Kamil často so svojimi spoločníkmi nachádzal takéto domy zamknuté. Nezostávalo mu nič iné, ako vojsť dovnútra po rebríku cez okno, aby sa dostal k chorým. Neraz vzal od morom postihnutých matiek dojčatá, aby pred istou smrťou zachránil aspoň ich. Často trávil celé noci v nečistých, odpudzujúco zapáchajúcich izbách, neštítiac sa najodpornejších chorôb.

Prechádzajúc ulicami, pátral po žobrákoch postihnutých morom a nosil ich na vlastných pleciach do svojho kláštora, aby sa o nich postaral. Tam, kde nikto pre zápach nevydržal, zostával Kamil s neochvejnou trpezlivosťou, aj keď sám trpel

bolestivými ranami na nohách. Niet divu, že v tejto náročnej službe neraz od vyčerpania omdlel. Napriek tomu sa nešetril. Keď mu priatelia radili, aby si doprial odpočinok, odpovedal: *„Pravý vojak umiera na bojisku, námorník na mori a poriadny ošetrovateľ chorých má zomrieť medzi svojimi chudobnými ošetrovanými v nemocnici.“*

V Sixtovej veľkej nemocnici v Ríme zomrelo počas niekoľkých dní na mor 3000 chorých, takže nikto sa neodvážil v tomto infikovanom ústave pomáhať. Kamil sa s ôsmimi bratmi vydal do tejto nemocnice. Našiel tam hroznú nečistotu a odpudzujúci neporiadok. Z ôsmich bratov sa tam piati nakazili a čoskoro zomreli. Kamil, snažiac sa ich nahradiť, pracoval ešte usilovnejšie a neskoro v noci sa vyčerpaný vracal domov. Namiesto odpočinku plnil slamníky, upravoval posteľnú bielizeň a šil prikrývky pre chorých. Ku všetkým týmto milosrdným skutkom Kamila poháňala veľká láska k Bohu, ktorá horela v jeho srdci od chvíle, keď sa obrátil.

Kamil si prial, aby čo najviac ľudí naučil milovať Boha a nenávidieť hriech. Preto bola jeho hlavnou starosťou, aby sa chorí očistili skrúšenou spoveďou zo svojich hriechov, posvätili sa najsvätejšou sviatosťou a z lásky k Bohu trpezlivo a nábožne znášali svoje bolesti. V spomienkach na svoje mladícke poklesky, ktoré denne oplakával, sa považoval za najväčšieho hriešnika. Neuspokojil sa len s tým, že slúžil chorým, ale okrem toho sa zapieral prísnym pôstom a inými kajúcimi skutkami, hoci trpel bolesťami nôh a bol vyčerpaný namáhavými prácami.

Jeho spovedník, svätý Filip Neri, o ňom dosvedčil, že žil ako svätec a že ho Boh obdaril mimoriadnymi milosťami. Takého zaslúžilého a svätého muža si vážil celý Rím a mnohí dobrodinci mu poskytovali štedré príspevky na jeho milosrdné dielo.

Nadľudské úsilie však nakoniec zlomilo jeho posledné sily, takže v roku 1607 zložil náročnú funkciu najvyššieho predstaveného svojho rádu. Je obdivuhodné, čo všetko Kamil vytrpel. Okrem nevyliečiteľného ochorenia nôh, ktorým trpel štyridsať rokov, a bolestivého zranenia, ktoré si spôsobil počas práce v nemocnici pre nevyliečiteľne chorých, znášal aj iné choroby, ktoré nazýval *„Božími milosrdenstvami“.* Nikdy sa však nesťažoval a svoje choroby starostlivo tajil, najmä pred lekármi, ktorých sa bál – nie pre nedôveru k ich schopnostiam, ale preto, že mu prikazovali šetriť sa a dopriať si pokoj.

Pokiaľ bol ešte schopný pohybu, neprestával navštevovať chorých, láskavo s nimi hovoriť a tešiť ich. Keď už nemohol vstať z lôžka, dal sa odniesť do nemocnice svojho rádu, aby tam zomrel medzi chudobnými. Jeho posledná choroba trvala plných tridsaťtri mesiacov. Ako sám priznal, všetky telesné bolesti mu uľahčovala myšlienka na pekelné tresty, ktoré si zaslúžil a ktorým unikol len Božou milosťou.

Zomrel blažene v Pánovi 14. júla 1614 a bol pochovaný v kláštornom chráme svätej Márie Magdalény v Ríme. Boh tohto milosrdného Samaritána oslávil zázrakmi a pápež Benedikt XIV. ho v roku 1746 vyhlásil za svätého.

Poučenie:

Svätý Kamil bol v mladosti náruživý kartár a táto škodlivá vášeň by ho bola duchovne i telesne zahubila, keby ho Božia milosť včas nezachránila. Samotná hra, pravda, nie je hriechom, ale každá hra, ak sa stane zvykom, môže byť nebezpečnou pascou, najmä pre mládež, ako to dokazuje bežná skúsenosť. Svätý František Borgiáš hovorieval, že hra prináša trojakú škodu: stratu peňazí, stratu času a zanedbávanie pobožnosti.

Koľkých ľudí už kartárstvo zviedlo k najťažším hriechom, koľko rodín priviedlo na mizinu a koľko duší uvrhlo do pekla! Svätý Kamil si uľahčoval bolesti svojej dlhej choroby rozjímaním o pekelných trestoch, ktoré sú nevýslovné a večné. Ako by zatratení v pekle plesali, keby ich trápenie nebolo väčšie a netrvalo dlhšie než akékoľvek bolesti, ktoré znášame na tomto svete! Preto nás svätý Hieronym v utrpení napomína: *„Ďakujte Bohu a chváľte ho, uznávajúc, že trpíte oveľa menej, než si zaslúžite.“*

II. Sv. Fridrich, biskup a mučeník (8. stor.)

Frísovia, germánsky kmeň, obývali už za vlády rímskych cisárov pobrežie severného mora od ústia rieky Emže až k Rýnu. Do dejín sa zapísali svojím hrdinským kráľom Ratbodom, ktorý v roku 714 porazil Frankov a v roku 716 Karola Martela. Vnukom tohto kráľa bol utrechtský biskup svätý Fridrich.

Fridrich získal výborné vzdelanie od duchovenstva v Utrechte. Už od mladosti mal náklonnosť k modlitbe, zbožným rozjímaniam a prísnej askéze. Hoci si mohol vybrať dráhu, ktorá mu sľubovala svetskú slávu, z lásky k Bohu pohrdol hodnosťami, nebažil po bohatstve a nenávidel všetko, čo by mohlo poškvrniť čistotu duše. Po dosiahnutí dospelosti prijal kňazské svätenie a biskup Richfrid mu zveril výučbu katechumenov.

Fridrich tento úrad vykonával s veľkou horlivosťou. Učil zverencov pravdám svätej viery, podnecoval ich k láske k Bohu a blížnym a vlastným príkladom ich viedol k spáse. Získal si tým lásku a oddanosť duchovenstva i ľudu do takej miery, že ho po smrti Richfrida zvolili za utrechtského biskupa. Fridrich však z pokory prijatie tohto úradu odmietal a vyhlásil: *„Som hriešnik; ako by som mohol spravovať Pánovo stádo? Veď ani svoj dom nedokážem riadiť, ako by som sa teda mohol starať o Božiu Cirkev? Nemôžem vytiahnuť brvno zo svojho oka, ako by som mohol vyňať smietku*

z oka blížneho? Nemôžem byť strážcom Božieho stáda, keď neviem od seba zahnať ani vlka!“

Táto jeho skromnosť mu získala ešte väčšiu priazeň a keďže s jeho voľbou súhlasil aj cisár Ľudovít Pobožný, Fridrich v tom videl Božiu vôľu a biskupský úrad prijal. Následne sa odobral do Cách, kde bol za prítomnosti cisára Ľudovíta vysvätený za biskupa a zaviazal sa slávnostným sľubom, že bude neúnavne šíriť kresťanskú vieru medzi Frísmi, z ktorých mnohí ešte stále zotrvávali v pohanstve.

Obyvateľstvo Utrechtu vítalo svojho nového biskupa s radosťou. Fridrich, verný svojmu sľubu, horlivo šíril svätú vieru vo svojej diecéze, privádzal pohanov k poznaniu pravdy a povzbudzoval ľud k vernosti Božím a cirkevným prikázaniam. Jeho horlivé úsilie prinieslo hojnú úrodu – Frísovia, až na malú časť, prijali kresťanstvo.

V tom čase vypukli medzi synmi cisára Ľudovíta spory o dedičstvo, ktoré ich priviedli až k vojenskej konfrontácii. Podnecovala ich k tomu druhá manželka cisára, Judita. Biskup Fridrich, vedomý si pohoršenia, ktoré tieto rozbroje spôsobovali, neúnavne napomínal cisárovnú, aby sa polepšila a napravila vzniknuté pohoršenie. Judita, urazená jeho napomenutiami, mu pohrozila pomstou. Fridrich však, nedbajúc na hrozby, naďalej hovoril pravdu a verne plnil svoje apoštolské povinnosti.

Po usporiadaní záležitostí svojej diecézy sa Fridrich odobral na najzápadnejší ostrov Zeelandu, Walcheren, kde pohanské obyvateľstvo viedlo divoký a hriešny život. Napriek veľkým ťažkostiam a počiatočnému neúspechu, hlavne pre odpor ostrovanov vzdať sa nelegálnych sobášov medzi príbuznými, Fridrich napokon dosiahol víťazstvo. Prostredníctvom modlitieb, napomínania a svojich kajúcich skutkov obrátil srdcia obyvateľov. Prední muži tohto kmeňa opustili svoje zlozvyky a prijali kresťanstvo, čo priviedlo k viere aj ostatný ľud.

Pozemský život tohto výnimočného biskupa sa skončil mučeníckou smrťou. Jedného dňa v roku 838, po odslúžení svätej omše v kaplnke sv. Jána Krstiteľa, naňho zaútočili dvaja vrahovia, ktorých údajne najala pomstychtivá Judita. Svätý Fridrich im odpustil a povedal im, aby sa zachránili útekom. Keď sa do kaplnky zhromaždil ľud, ešte im udelil požehnanie a s výrokmi žalmu *„Budem sa tešiť v Pánovi v zemi živých“* (Ž 114,9) odovzdal dušu Bohu.

Poučenie:

Svätý Fridrich nebažil po hodnostiach a povýšení, podrobil sa biskupskému úradu až po tom, keď získal presvedčenie, že ho k tomu povolal Boh. Vznešené hodnosti ukladajú človeku veľké povinnosti pred Bohom aj pred svetom. Čím vyššie niekto stojí, tým väčšie nebezpečenstvo mu hrozí. Kto stojí na výšinách, ľahšie spadne než ten, kto sa nachádza v doline. A čím vyššie stojí, tým hlbšie môže padnúť. Blahoslavený je ten, kto túži zostať radšej nenápadným než vynikať, kto je spokojný s málom a verne slúži Bohu v jednoduchosti, svedomito si plniac svoje povinnosti. *„Vlastná pýcha ponižuje človeka, ponížený duchom však dosahuje slávu.“* (Prísl 29, 23).

---

18. júla sa pripomína aj pamiatka sv. Gudeny, mučeníčky z Kartága († 203); sv. Emiliana, mučeníka v Silistrii v Bulharsku († 62); sv. Maríny, panny a mučenice zo Španielska; sv. Materna, biskupa milánskeho; sv. Filastra, biskupa brescijského; sv. Arnulfa, biskupa metského a pustovníka, z ktorého ostatkov získal veľkú časť Karol IV. v roku 1356 pre pražskú katedrálu a ďalší.

19. JÚL

Sv. Vincent de Paul, zakladateľ rádu (16. stor.)

V 16. storočí bolo Francúzsko zachvátené vzburou bludárskych reformátorov proti katolíckej Cirkvi. Tieto bludy, ktoré sa šírili zo Ženevy, sa stali známymi ako kalvínizmus. Jeho prívrženci, neskôr nazvaní hugenoti, sa čoraz viac rozmáhali, čo vyústilo do krvavých búrok v celej krajine. Hugenoti ničili katolícke svätyne, oltáre, obrazy a relikvie svätých. Vraždili katolíckych kňazov, ktorí sa preto museli ukrývať v lesoch a jaskyniach.

V tom čase bola cirkevná disciplína vo Francúzsku veľmi slabá. Mnohí biskupi a kňazi boli viac nájomníkmi než pastiermi. Podobná situácia panovala aj v niektorých kláštoroch, kde sa medzi mníchmi a mníškami šírili nové bludy. Ľud upadal do náboženskej nevedomosti, vlažnosti a mravnej zvrhlosti. Francúzska cirkev sa podobala lodi, ktorú zmietali vlny a opustili ju veslári. Keď bolo najhoršie, Boh sám prišiel Cirkvi na pomoc.

Po skončení Tridentského koncilu nastala vo Francúzsku obnova. Biskupi a kňazi začali naprávať zanedbané mravy a snažili sa vytrhnúť ľud z náboženskej vlažnosti a úpadku. Tento obrat podporoval aj kráľ Henrich IV., ktorý sa vrátil do lona katolíckej Cirkvi. Najväčšiu zásluhu na znovuožívení katolíckej viery vo Francúzsku v prvej polovici 17. storočia mal sv. Vincent de Paul. Tento výnimočný svätec sa stal vzorom kresťanskej lásky a dobročinnosti. Narodil sa 24. apríla 1576 v malej dedinke Pouy pri mestečku Dax na juhozápade Francúzska (v Gaskonsku). Jeho rodičia, otec Ján de Paul a matka Bertranda rodom de Moras, mali malú hospodársku usadlosť, ktorá ich živila.

Vincent, tretí zo šiestich detí, ako chlapec pásol otcove stádo na lúkach, v tienistých lesoch a údoliach na úpätí Pyrenejí. V týchto tichých samotách mladý pastier Vincent cítil, že Boh je mu blízky. Duch Pánov ho napĺňal, jeho srdce sa rozširovalo a duša

rozvíjala lásku k všemohúcemu a dobrotivému Stvoriteľovi. Už v ranom veku vzplanula v jeho srdci vrúcna láska k Matke Božej, Panne Márii. Príležitosť k tejto úcte nachádzal v mariánskej kaplnke, ktorá stála neďaleko jeho rodiska, v horskom údolí. Do tejto kaplnky prichádzalo mnoho zbožných ľudí z okolia, najmä počas teplých jarných a letných večerov v nedele a sviatky, aby Pannu Máriu uctievali modlitbami a piesňami. Kaplnka bola pre Vincenta milým miestom. Tu sa modlieval, spieval nábožné piesne, nosil najkrajšie kvety, aké našiel, a zdobil nimi obraz Matky Božej. Snažil sa žiť tak, aby sa jej zavďačil.

Už v mladom veku horlil aj milosrdnou láskou k chudobným a núdznym. Často sa s nimi delil o to málo, čo mal, a neraz im rozdal všetko, čo si nazbieral. Keď sa otec dozvedel, že Vincent je všade chválený, rozhodol sa poslať ho na štúdiá s nádejou, že jeho nadaný syn sa stane kňazom a bude môcť pomáhať chudobným. Vincent mal dvanásť rokov, keď ho otec zaviezol do biskupského mesta Dax a zveril ho františkánom, ktorí v kláštore viedli latinské školy. Vincent sa učil tak výborne, že už po štyroch rokoch získal miesto vychovávateľa v dome významného advokáta Kommeta.

Dňa 19. septembra 1596 prijal Vincent štyri nižšie svätenia a potom odišiel študovať teológiu na vysokú školu v Toulouse. Jeho chudobný otec predal pár volov od pluhu, aby mu mohol dať peniaze na cestu. Keďže Vincent nedostával z domu dostatočnú podporu, živil sa vyučovaním detí, hoci neraz trpel hladom. Neskôr sa rozhodol zdokonaliť svoje vedomosti v Španielsku a plánoval dokončiť štúdiá na slávnej univerzite v Salamanke. Tam však nenašiel to, čo hľadal, a vrátil sa späť do Toulouse, kde bol dňa 23. septembra 1600 vysvätený za kňaza.

Keď Vincent prvýkrát slúžil súkromnú svätú omšu, zmocnil sa ho zvláštny strach a svätá bázeň. V neskoršom veku hovoril, že ak by sa nebol stal v mladosti kňazom, nikdy by sa na to neskôr neodvážil. Novokňaz Vincent pokračoval v štúdiu a zároveň učil mládež. Vďačný dobrodinec Kommet mu zabezpečil výnosnú farnosť, ktorú Vincent dobrovoľne odmietol, lebo nepovažoval za správne bojovať o ňu s iným uchádzačom.

Po smrti Vincentovho otca sa istý jeho obdivovateľ rozhodol urobiť Vincenta dedičom svojho majetku. Vincent preto v roku 1605 odišiel do Marseille, aby vyrovnal záležitosti s dlžníkmi zosnulého dobrodinca. Po návrate sa vydal po mori do Narbonny, ale ich loď prepadli tureckí piráti. Vincenta zajali, zranili šípom a predali do otroctva v Tunise.

Najprv sa stal otrokom rybára, neskôr ho kúpil starý lekár, ktorý si Vincenta obľúbil a sľuboval mu dedičstvo, ak by zradil svoju vieru a prestúpil na islam. Vincent však odolal pokušeniu. Potom ho kúpil Ľudovít Merikurt, odpadlík z Nice, ktorý ho poslal na svoj vidiecky statok. Vincent, oddaný do Božej vôli, znášal svoje utrpenie trpezlivo. Utešoval a povzbudzoval ostatných otrokov príbehmi o svätých, ktorí znášali ešte väčšie utrpenia a boli za to odmenení. Vincentovo rozprávanie a príklad povzbudzovali jeho spoločníkov, ktorí začali svoje úlohy plniť bez reptania, spevom si spríjemňujúc prácu, pričom sa naučili piesne, ktoré ich Vincent naučil.

Jedna z Merikurtových žien, Turkyňa Zulma, si obľúbila kresťanské piesne a často prichádzala na pole, kde pracovali otroci, aby sa rozprávala s Vincentom o kresťanskej viere. Raz ho požiadala, aby zaspieval pieseň na počesť svojho Boha. Vincent, plný túžby po vlasti, zaspieval žalospev synov izraelských v babylonskom zajatí: *„Na brehu babylonských riek, tam sme sedávali a plakali, keď sme si spomínali na Sion. Na vŕby tejto krajiny vešali sme svoje citary. Lebo tí, čo nás zajali, žiadali od nás spevy a tí, čo nás trápili, žiadali veselosť: "Zaspievajte nám nejaké piesne sionské!" Akože môžeme spievať pieseň Pánovu v cudzej krajine?“* (Ž 137, 1-4).

Táto pieseň hlboko zasiahla dušu šľachetnej Zulmy, ktorá zatúžila po kresťanskej viere. Poprosila Vincenta, aby ju oboznámil s kresťanskými pravdami. Uverila v Krista a začala svojmu mužovi vyčítať, že zradil krásne náboženstvo, ku ktorému kedysi patril. Merikurt, zahanbený jej slovami, oľutoval svoj hriech a poradil sa s Vincentom, čo má robiť. Rozpredal svoj majetok, a spolu s Vincentom a Zulmou tajne opustil Afriku. Na malej loďke sa 28. júna 1607 šťastne dostali na francúzske pobrežie, odkiaľ cestovali do Avignonu, kde pápežský legát prijal Merikurta naspäť do katolíckej Cirkvi, Zulmu pokrstil a oboch zosobášil podľa kresťanského obradu. Po nejakom čase sa Vincent s pápežským vyslancom vydal do Ríma. Tam s veľkou zbožnosťou navštevoval posvätné chrámy, uctievané ako miesta svätých mučeníkov, a zároveň si prehlboval svoje teologické znalosti získané v Toulouse.

V roku 1609 poveril francúzsky vyslanec Vincenta tajným poslaním k francúzskemu kráľovi Henrichovi IV. Vincent cestoval z Ríma do Paríža, kde sa ubytoval na predmestí neďaleko nemocnice Milosrdných bratov. Často navštevoval chorých, aby im pomáhal. Zakrátko si ho bývalá kráľovná Margita z Valois vybrala za svojho almužníka. Boh však na Vincenta dopustil ťažkú skúšku. V tom istom dome býval aj jeho krajan, sudca zo Sory, ktorý raz odišiel do mesta a zabudol zamknúť svoj písací stôl, kde mal uložených 400 toliarov. Zatiaľ čo Vincent, v tom čase chorý, odpočíval, zlodej z lekárne peniaze ukradol. Sudca, po návrate zistiac stratu, obvinil Vincenta z krádeže a podal na neho žalobu u parížskeho biskupa. Kňaz Vincent znášal túto krivdu trpezlivo šesť rokov, často si vzdychajúc: *„Boh pozná pravdu a raz ju odhalí.“* A Boh naozaj pravdu ukázal. Zlodej, ktorý sa dopustil ďalšej krádeže, bol chytený a vo väzení sa priznal, že ukradol sudcove peniaze. Vincent ďakoval Bohu za očistenie svojej neviny a odpustil sudcovi jeho vášnivé obvinenia.

Vincent potom strávil dva roky v ústraní u otcov oratoriánov a neskôr prijal duchovnú správu farnosti v Clichy pri Paríži. S podporou dobrodincov postavil nový farský kostol a zveľadil celú farnosť. Ľudia boli tak dobre vychovaní vo viere, že istý významný kazateľ z Paríža, ktorý v tejto obci raz vykonal duchovné cvičenie, úprimne povedal: *„Musím priznať, že keď som sem prišiel, bolo to, ako keby som priniesol sviečku na slnko. Títo dobrí ľudia sú vo viere tak dobre poučení, že žijú takmer ako anjeli.“*

Zakrátko však Boh povolal Vincenta na nové pôsobisko. Emanuel Gondy, gróf z Joigny, veliteľ kráľovských galér, si Vincenta veľmi vážil a požiadal ho, aby sa vzdal farnosti a vzal na seba úlohu vychovávať jeho synov. Vincent, hoci nerád, prijal túto

žiadosť. Keď sa lúčil so svojimi milovanými farníkmi, bol hlboko dojatý a prelieval slzy, zatiaľ čo obyvatelia Clichy mu dávali bolestné zbohom.

Gróf Gondy a jeho manželka Františka Margita de Silly si Vincenta veľmi vážili a riadili sa jeho múdrymi radami. Horlivý kňaz vzorne vychovával ich synov a ďalej neúnavne pracoval na šírení viery a lásky medzi ľuďmi. Vincent si okrem iného všímal aj domáce služobníctvo; povzbudzoval ich k častému prijímaniu sviatostí, utišoval hádky a hnev medzi čeľadníkmi, navštevoval chorých a snažil sa im čo najviac uľahčiť ich bremená. Keď sa jedného dňa dozvedel, že gróf sa chce zúčastniť na súboji s protivníkom, obetoval za neho svätú omšu a na kolenách ho zaprisahal, aby od súboja upustil. Gróf, ohromený jeho slovami, poslúchol a súboj sa nekonal.

Vincent trávil jarné a letné obdobia s grófskou rodinou na rôznych panstvách. Tam zanedbaným a chudobným deťom vysvetľoval náboženské pravdy a ochotne pomáhal farárom pri kázaní a spovedaní. V roku 1616 sa grófka spolu so svojimi synmi a ich vychovávateľom vybrala na zámok Folleville v Pikardii. Jedného dňa bol Vincent požiadaný, aby vyslúžil sviatosti zomierajúcemu starcovi v dedine vzdialenej dve hodiny cesty. Keď k nemu prišiel, zistil, že tento muž bol v náboženstve nevzdelaný a že jeho doterajšie spovede boli neplatné. Vincent ho povzbudil k úprimnej ľútosti a celoživotnej spovedi, čo zomierajúci s radosťou prijal. Táto spoveď naplnila starca takou radosťou a útechou, že verejne, za prítomnosti grófky, vyjadril svoju ľútosť nad predošlými svätokrádežnými spoveďami. Dodal, že by bol na veky zahynul, keby mu Boh neposlal Vincenta. Táto udalosť tak dojala grófku, že požiadala Vincenta, aby na sviatok Obrátenia sv. Pavla v roku 1617 v chráme vo Folleville kázal o potrebe pravého pokánia a vysvetlil, ako sa má vykonať celoživotná spoveď. Na kázanie prišlo nespočetné množstvo ľudí a počet kajúcnikov bol taký veľký, že museli povolať kňazov z Amiensu na výpomoc. Vincent potom pokračoval v kázaní a spovedaní spolu s týmito kňazmi aj v iných obciach na grófskych panstvách, pričom táto misia priniesla veľké duchovné ovocie. Grófka preto venovala 16.000 livrov, aby sa na jej panstvách každých päť rokov konali posvätné misie, ktoré mali ľudí lepšie oboznámiť so svätou vierou a kresťanskými povinnosťami.

Gróf a grófka prejavovali Vincentovi veľkú vďaku a úctu, pričom grófka si ho vybrala za svojho spovedníka a svedomito plnila všetky jeho odporúčania. Napriek tomu sa Vincent v nádhernom grófskom paláci necítil dobre. Vo svojom srdci počul Kristove slová, aby všetko opustil a nasledoval ho pri kázaní chudobným. Aj keď bolo bolestné rozlúčiť sa s rodinou, ktorá ho mala rada, Vincent sa rozhodol pre odchod. Pod zámienkou cesty do Lyonu odišiel a prijal miesto duchovného správcu v opustenej osade Chatillon. Odtiaľ napísal grófovi list so žiadosťou o odpustenie, že odišiel bez rozlúčky, lebo sa už nepovažoval za schopného ďalej vychovávať jeho synov.

Gróf a grófka boli touto stratou veľmi zarmútení a snažili sa ho presvedčiť, aby sa vrátil. Najmä grófka, ktorá bola z jeho odchodu zdrvená, neprestávala plakať. Vincent zažil ťažký vnútorný boj, keď ho okrem grófky oslovovali aj jej deti, grófovi úradníci, priatelia a dokonca aj parížsky arcibiskup s prosbou o návrat. Jeho svedomie mu však prikazovalo zostať v Chatillone, kde ho potrebovali viac.

Osada Chatillon bola už štyridsať rokov bez riadneho farára. Miestni kňazi, ktorí osadu spravovali v mene kapituly v Lyone, žili pohoršlivo a nestarali sa o veriacich. Mnohí obyvatelia preto prešli ku kalvínskym sektárom, a aj tí, čo zostali katolíkmi, upadli do nevedomosti a neresti. Farský kostol pripomínal špinavú kôlňu a bohoslužby sa v ňom vykonávali veľmi neporiadne. Vincent bol zhrozený touto skazou. Aby mohol efektívnejšie pracovať na obnove osady, získal z Lyonu horlivého kaplána, doktora teológie Girarda. Vincent sa najprv začal venovať miestnym kňazom a mladým šľachticom, získal si ich dôveru a rešpekt, a čoskoro ich dokázal priviesť na správnu cestu. Potom sa obrátil na deti a chudobných, ktorým prejavoval skutky milosrdenstva.

Postupne začali osadníci znovu chodiť do chrámu a obaja duchovní správcovia neprestávali na kazateľnici horlivo hlásať Božie slovo. Ľud začal spoznávať katolícku vieru, zamiloval si ju, a dokonca sa aj mnohí odpadlíci kajúcne vracali do Cirkvi. Počet kajúcnikov narastal a bolo ich toľko, že obaja kňazi sotva stíhali vypočuť ich generálne spovede. Tak sa v celej osade Chatillon obnovila viera aj kresťanský život.

Medzi zblúdencami, ktorých Vincenc obrátil, bol aj jeho domáci pán, ľahkomyseľný kalvín Beyvier. Po návrate do Cirkvi sa stal dobrodincom chudobných a počas morovej epidémie v Chatillone sám ochotne slúžil chorým. Rovnako bohatý šľachtic Baltazár z Rougementu, povestný násilník obľubujúci súboje, bol Vincentovou činnosťou natoľko dojatý, že vykonal generálnu spoveď a úprimne sa kajal, čo v celom kraji spôsobilo obrovský rozruch. Tento muž potom takmer celé svoje veľké majetky rozdal chudobným a zomrel v Lyone po bolestivej chorobe príkladnou kresťanskou smrťou.

Aby sa chudobným a chorým dostávalo primeranej telesnej aj duchovnej starostlivosti, založil Vincent v Chatillone dobročinné združenie *„služobníc chudobných“,* do ktorého vstúpili najváženejšie dámy z osady. Toto bratstvo sa stalo veľkým dobrodením pre celú osadu, najmä keď tam po neúrode vypukol hlad a mor. Na prehĺbenie zbožnosti sa chorým prinášala Najsvätejšia Sviatosť v sprievode so svetlami a baldachýnom, ktorý niesli najváženejší občania, vedení obráteným Beyvierom. Keď Vincent takto za krátky čas napravil osadu Chatillon, nechal sa po naliehavých prosbách grófa Gondyho presvedčiť, aby sa opäť vrátil do jeho domu. Následne sa venoval hlavne misiám. S neúnavnou trpezlivosťou prechádzal mestá, dediny aj odľahlé samoty, hľadajúc stratené ovce, aby ich priviedol späť do Kristovho stáda. Kázal, potešoval, napomínal, vyučoval mládež, spovedal a navštevoval chorých.

Najskôr vykonával túto apoštolskú činnosť v mestečku Villepreux, kde mu pomáhalo niekoľko horlivých kňazov, a založil tam dobročinné bratstvo žien, podobne ako v Chatillone. Potom s veľkým úspechom pracoval v Pánovej vinici v osadách Bauvais, Soisson a Sens. Najpožehnanejšia bola jeho práca v Montmiraili v Normandii, kde mala grófka Gondyová svoje majetky. Tu Vincent obrátil troch kalvínov na katolícku vieru.

Gróf Gondy, vidiac neslýchané úspechy Vincentových misií, začal dúfať, že podobným spôsobom by mohli byť obrátení aj odsúdení zločinci na galejách. Vincent túto myšlienku prijal s veľkou radosťou a okamžite sa odobral do Marseille. Tam, keď vstúpil medzi galejníkov, zhrozil sa. Títo nešťastníci, spútaní reťazami, boli navyše zlomení morálnym úpadkom. Posmievali sa a rúhali Bohu, znevažovali všetko, čo je kresťanom sväté, hovorili necudné reči a správali sa horšie ako rozbesnené dravce. Vincent s nimi začal jednať opatrne. Rozdával im almužny, hovoril s nimi zdvorilo a láskavo, prejavujúc súcit a milosrdenstvo. Galejníci mu spočiatku odpovedali bezočivou surovosťou, ale jeho trpezlivosť a láska nakoniec prelomili ich odpor.

V tom čase bolo zvykom, že zločinci odsúdení na galeje, predtým než boli odoslaní na nútené práce na lodiach, zostávali v odporných, tmavých a vlhkých podzemných žalároch, kde telesne aj duševne hynuli. Vincent, presvedčený o ich biednom osude, požiadal grófa Gondyho, veliteľa kráľovských galejí, aby ich údel zmiernil. Gróf súhlasil a Vincent, splnomocnený grófom, prenajal v Marseille priestranný dom, ktorý upravil na žalár a nemocnicu pre galejníkov, k čomu prispel gróf aj iní dobrodinci. Do tohto domu boli potom odsúdení odvedení a Vincent, zabezpečiac im telesné úľavy, staral sa aj o spásu ich nesmrteľných duší. Mnohí z nich nakoniec vykonali generálnu spoveď. Gróf Gondy zaplakal od radosti, keď navštívil tento nový ústav a videl, aká zmena nastala u galejníkov.

Keď galeje z Marseille odplávali do Bordeaux, gróf Gondy poslal Vincenta do tohto mesta, aby tam zriadil podobný dom pre odsúdencov. Následne gróf Gondy, podľa Vincentových pokynov, zaviedol na všetkých kráľovských galejach poriadok, ktorý nielenže uľahčil väzňom ich osud, ale postaral sa aj o ich náboženské vzdelanie a mravné polepšenie. Kráľ Ľudovít XIII. v roku 1629 vymenoval Vincenta za almužníka a hlavného dozorcu všetkých francúzskych galejí.

Na ceste späť do Paríža bol Vincent v meste Mâcon obklopený davom dotieravých, telesne i duševne zničených žobrákov. To ho dojalo natoľko, že sa v meste zdržal, aby medzi žobrákmi zaviedol poriadok a napravil ich mravy. Spočiatku sa mu ľudia vysmievali, že sa púšťa do nemožného, ale ich posmech čoskoro utíchol. S podporou mestskej rady zostavil Vincenc múdry poriadok pre chudobných a zriadil dve bratstvá, mužské aj ženské, ktoré sa starali o telesné aj duchovné potreby chudobných a chorých. Týmto spôsobom bola v meste vykorenená neporiadna žobrota.

Práve v tomto období zavítal do Paríža známy biskup sv. František Saleský, spoluzakladateľ milosrdného rádu sestier *„Navštívenia Panny Márie“,* aby v meste založil kláštor pre tento rád. Na naliehavé prosby tohto svätca a sv. Františky Chantalskej prevzal Vincent správu nového kláštora a všetkých ostatných kláštorov tohto rádu vo Francúzsku. Jeho zásluhy o rozvoj rádu boli výnimočné. Vincent spravoval rád ešte aj po smrti sv. Františka celých 38 rokov a osobitnú starostlivosť venoval kláštoru sv. Márie Magdalény, ktorý bol útočiskom kajúcich padlých žien.

Na želanie grófky Gondyovej bolo v roku 1625 založené Spoločenstvo misionárskych kňazov, ku ktorému už predtým položila základ darom 16.000 livrov, ktoré neskôr

so svojím manželom zvýšila na 40.000 livrov. Kňazi tohto spoločenstva, pod vedením Vincenta, mali spoločne žiť a s povolením biskupov putovať z dediny do dediny, aby vyučovali ľud kázaním a povzbudzovali k pokániu a cnostnému životu. Okrem toho mali každých päť rokov vykonávať misie na panstvách grófskych manželov Gondyovcov a starať sa o duchovné potreby galejníkov.

Parížsky arcibiskup pridelil týmto misionárom budovu školy *„dobrých detí“* a zveril im jej správu. Po zabezpečení tohto spoločenstva zomrela ešte v roku 1628 nábožná a štedrá spoluzakladateľka grófka Františka Margaréta Gondyová. Pripravená na smrť a zaopatrená Vincentom svätými sviatosťami, zomrela svätou smrťou. Jej ovdovený manžel gróf Emmanuel Gondy sa vzdal všetkých svojich úradov a dôstojností a odišiel do kláštora Oratoriánov v Paríži, kde ešte 35 rokov zbožne žil a sväto zomrel.

Spočiatku mal Vincent vo svojom spoločenstve iba dvoch horlivých kňazov, s ktorými neúnavne vykonával misie. Čoskoro však získal ďalších výnimočných spolupracovníkov. Parížsky arcibiskup toto spoločenstvo misionárov schválil v roku 1627 a kráľ povolil ich pôsobenie na celom území Francúzska. V rokoch 1625–1632 vykonali títo kňazi s veľkým úspechom misie najmenej na 140 miestach. Tieto úspechy im získali mnoho priaznivcov a v roku 1632 im bolo darované rozsiahle bývalé prepoštstvo pri sv. Lazárovi na jednom z parížskych predmestí, kam sa presťahovali. Odvtedy boli známi ako lazaristi. Pápež Urban VIII. v roku 1632 toto spoločenstvo misionárov potvrdil a udelil Vincentovi plnú moc na zostavenie rehoľných pravidiel.

Vincent zriadil pri sv. Lazárovi nový dom kresťanskej lásky – polepšovňu pre morálne upadnutých ľudí, ktorí tam boli s najväčšou starostlivosťou ošetrovaní a vedení na cestu mravného života. V tomto útulku nachádzali útočisko študenti, ktorí uprednostňovali krčmy pred školami, vášniví hazardní hráči, bitkári, opilci, zhýralci, intrigáni, neposlušní synovia a flákači. Vincent so svojimi spoločníkmi ich dokázali tak dôkladne napraviť, že mnohí z nich neskôr vstúpili do prísnych kláštorov.

Okrem toho zaviedol Vincent vo svojom rehoľnom dome duchovné cvičenia pre ľudí zo všetkých spoločenských vrstiev, ktorí tu na istý čas prebývali v samote, aby sa prostredníctvom modlitieb, čítania duchovných kníh a výkladov pripravili na celoživotnú spoveď. O tieto cvičenia býval obzvlášť v pôstnom období veľký záujem. Zúčastňovali sa ich tí, ktorí si mali zvoliť stav, mnohí konvertiti na katolícku vieru sa pripravovali na svoje prvé sväté prijímanie, vojaci si pred nebezpečnými bojmi usporadúvali svoje svedomie, starí ľudia sa pripravovali na kresťanskú smrť a medzi účastníkmi bolo aj mnoho šľachticov a kňazov. Tak sa kláštor sv. Lazara stal pre mnohých miestom ich vzkriesenia z hrobu hriechov.

Povzbudený týmto úspechom zaviedol Vincent pri sv. Lazarovi duchovné cvičenia aj pre čakateľov na svätenia, aby sa náležite pripravili na svoje povolanie. Parížsky arcibiskup ochotne zveroval Vincentovi svojich klerikov a čoskoro biskupi nielen vo Francúzsku, ale aj v iných krajinách začali podľa jeho vzoru zavádzať podobné cvičenia. Vincent povzbudzoval novo vysvätených kňazov, aby sa zhromažďovali v

mestách a regiónoch do spoločenstiev, kde by občas vykonávali duchovné cvičenia. Pre tieto stretnutia spísal osobitný poriadok a pravidlá. Tak oživili vo Francúzsku duchovné porady a konferencie kňazov, ktoré výrazne prispeli k náprave duchovenstva a povzneseniu náboženského života medzi ľuďmi.

V Paríži sa prvá takáto konferencia konala pri kláštore sv. Lazara 1. júna 1633 a od tej doby sa uskutočňovala každý utorok. Na týchto poradách sa zúčastňovali aj najvýznamnejší preláti, pričom Vincent mal okolo seba až 300 horlivých kňazov. Kardinál Richelieu vyberal budúcich francúzskych biskupov výhradne zo spoločenstva týchto kňazov, ktorých mu Vincent odporučil, a kráľ Ľudovít XIII. tieto návrhy schvaľoval. Ani tým sa horlivý Vincent neuspokojil. V roku 1636 založil na základe dekrétu Tridentského koncilu v bývalej škole *„dobrých detí“* v Paríži seminár pre študentov, ktorý neskôr, s podporou kardinála Richelieua, presťahoval blízko svojho kláštora a rozšíril ho na kňazský seminár. Tento ústav pod vedením lazaristov prekvital natoľko, že francúzski aj talianski biskupi zakladali podobné semináre vo svojich diecézach a za ich predstavených ustanovovali výhradne kňazov vyškolených Vincentom.

Na svojich misijných cestách Vincent v rôznych oblastiach zakladal spoločenstvá milosrdných opatrovateliek chorých, ako to urobil už v Châtillon. Počet týchto spoločenstiev vzrástol natoľko, že Vincent a jeho reholní bratia už neboli schopní na všetky dohliadať. Aby tieto spoločenstvá neochabli a nezanikli, získal Vincent v roku 1629 nábožnú a vzácnu vdovu Lujzu de Marillac (Aloisii Le Gras), ktorú ustanovil za ich dozorkyňu. Táto šľachetná žena sa svojej úlohy zhostila s veľkým nadšením. Navštevovala spoločenstvá, učila ich, ako sa starať o chudobných a ošetrovať chorých, podnecovala ich k zbožnosti a účinnej láske k blížnym. Popritom všade, kam prišla, zhromažďovala dievčatá a panny, vyučovala ich v náboženstve a povzbudzovala k dobrému. Počas prvých rokov svojho pôsobenia precestovala sedem diecéz, pričom výdavky na cesty a almužny hradila zo svojich príjmov.

Vincent neskôr všetky tieto ženské spoločenstvá spojil do reholného rádu *„Dcér kresťanskej lásky“*, ktoré ľud kvôli ich šedému oblečeniu nazýval *„Šedé sestry“.* Vincent ich opísal takto*: „Domy chorých sú ich kláštorom, farský chrám kaplnkou, príbytkom chudobná prenajatá izba. Mestské ulice sú ich krížovou cestou, poslušnosť závorou, Božia bázeň mrežami a svätá skromnosť rúškom.“*

Jednoduché reholné pravidlá, ktoré Vincent spísal a ktoré neskôr potvrdil pápež Klement IX., ukladajú sestrám starostlivosť o duchovné a telesné dobro chorých. K tomu neskôr pribudla povinnosť starať sa o výchovu chudobných dievčat a sirotincov a spravovať nemocnice. Sestry sa v roku 1642 usadili na predmestí sv. Lazara v Paríži a čoskoro našli mnohých dobrodincov, ktorí im pomohli založiť ďalšie domy.

Počas vojny so Španielmi v roku 1658 poslal Vincent niekoľko sestier do Calais, aby sa starali o ranených vojakov. Ich milosrdná obetavosť spôsobila, že už za života svojho svätého zakladateľa mali sestry domy nielen vo Francúzsku, ale aj v Lotrinsku,

Holandsku a Poľsku. V minulom storočí, pred revolúciou, mala táto spoločnosť vo Francúzsku až 300 sídel.

V obrovskej parížskej nemocnici, nazývanej Hôtel-Dieu, panoval neporiadok a nebolo dostatočne postarané o náboženské potreby pacientov. Vincent, vidiac túto situáciu, s pomocou vznešenej vdovy De Gausaultovej založil spoločenstvo milosrdných panien, ktoré dbali na poriadok a disciplínu v nemocnici. Tieto ženy navštevovali pacientov, potešovali ich, podporovali, vyučovali ich v náboženstve, modlili sa s nimi a pripravovali ich na kresťanskú smrť. Vznešené ženy z najvyšších spoločenských vrstiev sa tak pod Vincentovým vedením stali pokornými opatrovateľkami chudobných chorých a pomohli nemocnici získať novú tvár. Už v prvom roku sa medzi pacientmi obrátilo na katolícku vieru takmer 800 ľudí, medzi nimi nielen protestanti, ale aj niekoľko Turkov.

Každé ráno sa v parížskych uliciach objavovali opustení novorodenci, ktorých matky ich z rôznych dôvodov zanechávali. Ročne ich bolo až štyristo. Úradníci odovzdávali tieto nešťastné deti za malú odmenu jednej vdove, ktorá sa o ne starala veľmi zle, takže väčšina z nich zomierala od hladu. Zvyšné siroty vyrastali ako tuláci, zločinci a nemravníci. Vincentovi sa pri pohľade na tieto deti zvieralo srdce a preto v Paríži založil ústav pre siroty. V roku 1640 prenajal dom, kam tieto opustené deti prijímal, a za ich pestúnky ustanovil Dcéry kresťanskej lásky. Náklady na tento ústav boli obrovské, až 40.000 livrov ročne. Hoci zbožná kráľovná Anna ročne prispievala 12.000 livrami, existovala obava, že ústav zanikne, zvlášť keď vojnové ťažkosti ochudobňovali mnohých dobrodincov.

V roku 1648 zvolal Vincent všetky milosrdné patrónky ústavu na poradu a predniesol im pôsobivú reč, v ktorej okrem iného povedal: *„Šľachetné dámy, z milosti ste sa stali matkami opustených detí, pretože ich vlastné matky ich odvrhli. Chcete ich teraz odvrhnúť aj vy? Prestaňte byť ich matkami a staňte sa ich sudcami! Ich život alebo smrť je vo vašich rukách. Rozhodnite sa, či k nim zostanete milosrdné. Tieto úbohé deti budú žiť, ak im zostanete milosrdné. Ich smrť je nevyhnutná, ak ich opustíte!“*

Tieto slová mali želaný účinok. Zhromaždenie jednomyseľne rozhodlo, že ústav nesmie zostať bez pomoci. Prenajali priestranný dom na predmestí, kam bol sirotinec presťahovaný pod správu dvanástich Šedých sestier.

Popri tejto starostlivosti Vincent neprestával pomáhať aj galejníkom. Požiadal kráľa Ľudovíta XIII. o starú obrannú vežu v Paríži, ktorú premenil na nemocnicu pre galejníkov. Navštevoval ich a s pomocou dobrodincov tento ústav udržiaval. Podobnú nemocnicu zriadil aj v Marseille. V týchto ústavoch sa dôsledne dbalo na náboženské vzdelanie chorých. Aj tieto dobročinné ústavy vyžadovali veľké výdavky, no Vincent vedel vždy získať potrebné prostriedky.

V tom čase zúrila strašná tridsaťročná vojna, ktorá priniesla obrovské spustošenie. Keď sa nepriateľ blížil k Parížu, ponúkol Vincent kráľovi rozsiahly kláštor sv. Lazara pre potreby armády, takže sa stal vojenským táborom. Do poľa poslal Vincent dvadsať kňazov a spísal im pravidlá, ako majú vykonávať duchovnú službu v armáde

a zvlášť sa starať o ranených a chorých vojakov. Títo kňazi pracovali s apoštolskou horlivosťou, najmä keď vo vojsku vypukol mor. Udelili sväté sviatosti 4000 vojakom a významne prispeli k tomu, že vo vojsku vládla dobrá disciplína a už v roku 1636 sa Francúzsko zbavilo svojich nepriateľov.

Počas vojny bolo zvlášť žalostne spustošené Lotrinsko a zvyšní obyvatelia tam umierali hladom. Vincent sa rozhodol týmto nešťastníkom pomáhať. Sám so svojimi reholnými bratmi žil na čiernom chlebe a všetko, čo ušetril, posielal do Lotrinska. Okrem toho zbieral almužny a je priam neuveriteľné, že sa mu podarilo časom na tento účel zhromaždiť až 1,6 milión livrov. Tieto peniaze posielal do Lotrinska prostredníctvom svojich dvanástich reholných bratov a iných dôveryhodných osôb. Jeden z týchto poslov cestoval do Lotrinska až päťdesiattrikrát a nosieval so sebou až 30.000 livrov. Týmito almužnami bolo zachránených tisíce ľudí pred smrťou hladom; v samotných Métach bolo takto zachránených 5000 umierajúcich nešťastníkov.

Z nešťastného Lotrinska utekalo mnoho dievčat do Paríža, a Vincent sa staral o ich zabezpečenie. Neskôr, keď vojna v tejto krajine opäť prepukla, prichádzali odtiaľ celé zástupy žien, detí, starcov i zbedačených šľachticov a mešťanov do sv. Lazara v Paríži. Vincent sa postaral o všetkých a navyše založil zvláštny spolok dobročinných mešťanov a šľachticov na podporu mužských utečencov z Lotrinska.

V tom čase prichádzalo do Paríža aj množstvo verných katolíkov, najmä kňazov, z Anglicka, Škótska a Írska, ktorí utekali pred železnou rukou krvilačného uchvatiteľa Cromwella. Vincent sa podľa možností svojej lásky snažil pomáhať aj im. Dobre si uvedomoval, že jedným z hlavných podnecovateľov dlhej vojny bol mocný francúzsky minister, kardinál Richelieu. Odvážil sa k nemu pristúpiť a vážne ho nabádať, aby zjednal mier. Richelieu mu dal nejednoznačnú odpoveď, ale čoskoro nato, 4. decembra 1642, zomrel. Kráľ Ľudovít XIII. sa ešte skôr, 14. mája toho istého roku, rozlúčil so svetom, pričom bol Vincentom zaopatrený svätými sviatosťami a dobre pripravený na kresťanskú smrť.

Po smrti kráľa prevzala vládu ovdovená kráľovná Anna, ktorá povolala Vincenta do štátnej rady. Vincent sa zdráhal prijať tento úrad, ale nakoniec ho prijal a zostal v ňom desať rokov. Vo svojom postavení mal na mysli výlučne česť a slávu Božiu, večné i časné blaho ľudí, prospech Cirkvi a dobro vlasti. Obzvlášť sa snažil zamedziť tomu, aby na biskupské a iné cirkevné hodnosti neboli povyšovaní nevhodní a nehodní ľudia, ktorí by Cirkvi spôsobili väčšie škody než jej otvorení nepriatelia. V tom však Vincentovi robil prekážky a ťažkosti mocný nástupca Richelieua, minister kardinál Mazarin. Tento muž, ktorý sa len málo podobal na kňaza a mal svetské zmýšľanie, Vincenta nenávidel, prenasledoval ho a šíril o ňom najhanebnejšie klebety. Vincent tak musel v štátnej rade zápasiť s odporom, ale obyčajne dokázal obdivuhodne uniknúť z intríg tohto prešibaného ministra, čo bolo pre Mazarina veľkou hanbou. Bohužiaľ, Vincentovi sa nie vždy podarilo zabrániť tomu, aby tento intrigán nevnucoval Cirkvi za biskupov a prelátov rôznych morálne upadnutých dvoranov, vojakov a šľachticov, ktorí sa stávali morom katolíckeho ľudu.

Napriek tomu Vincent zabránil mnohému zlu. Osobitne chránil kláštory pred zásahmi vlády, vzdoroval pyšným jansenistickým sektárom, zavádzal poriadok a disciplínu v reholiach, povzbudzoval duchovenstvo k horlivosti a hájil jeho práva.

Počas občianskej vojny sa Vincent, už starý muž, vybral na vidiek ku kráľovnej, aby vyjednal mier. Avšak pre odpor Mazarina nič nevybavil. Počas najkrutejších mrazov navštevoval domy svojej rehole s ohrozením vlastného života, často bez jedla a odpočinku. Vojaci raz prepadli dom sv. Lazara a vydrancovali ho, takže nezostalo nič pre misionárov ani chudobných. Avšak keď sa Vincent vrátil do Paríža, nezľakol sa tejto biedy a dokázal si poradiť.

K tomu všetkému sa ozývali volania z Pikardie a Champagnska, kde po vojne umierali zranení vojaci a obyvateľstvo bolo uvrhnuté do strašnej biedy. Vincent mal síce veľké starosti v Paríži, kde na neho doliehali obrovské zástupy ľudí zničených vojnou, no jeho nevyčerpateľná láska našla pomoc aj pre hladujúcich a chorých nešťastníkov v Pikardii a v Champagnsku. Poslal tam s potravinami a zozbieranými peniazmi šestnástich svojich kňazov a niekoľko rehoľných sestier a neprestával pomáhať týmto zúboženým krajinám. Počas desiatich rokov zhromaždil a zaslal im milión livrov v almužnách.

Keď potom vo Francúzsku opäť zúrila občianska vojna, vyslal Vincent svojich misionárov na miesta, kde bolo najhoršie, aby slúžili raneným a chorým a pomáhali utrápenému obyvateľstvu, ako len mohli. Od istého dobrodinca získal väčšiu sumu peňazí, a tak zriadil v Paríži chudobinec nazvaný *„Špitál mena Ježiš,“* kde našlo obživu a zaopatrenie dvadsať starších mužov a dvadsať žien remeselníckeho stavu pod správou kňazov misionárov a Šedých sestier. Okrem toho zozbieral od dobrodincov dostatok peňazí na to, aby v roku 1657 založil v Paríži všeobecný špitál pre starých, chorých a práceneschopných tulákov a žobrákov, čím zabránil žobraniu. V tomto ústave našlo útočisko 5000 žobrákov. Ostatní mladí a nepolepšiteľní tuláci boli na príkaz vlády z Paríža vyhnaní.

Len všemohúci Boh vie, koľko toho chudobný svätec Vincent vykonal pre úľavu duchovnej a telesnej biedy ľudstva. Už len samotný zoznam dobročinných ústavov, ktoré založil a udržiaval z almužien dobrodincov, znie ako rozprávka. Rukami mu prešli milióny peňazí, a kto by si vôbec dokázal predstaviť, koľko nesmrteľných duší bolo jeho zásluhou zachránených, polepšených a získaných pre nebo!

Bol pôvodcom a stredobodom všetkého, čo sa vtedy vo Francúzsku dialo na Božiu česť a slávu a pre dobro ľudí. Táto neustála starostlivosť o chudobných, chorých, siroty, nájdené deti, galejníkov, ranených vojakov, kajúcnikov a kajúcnice, starcov i stareny neprekážala Vincentovi v spravovaní družiny kňazov misionárov. Ako generálny predstavený tejto rehole neustále kládol svojim kňazom na srdce jednoduchosť, pokoru, miernosť, sebaobetavosť, horlivosť a opatrnosť, ktorými bol sám ozdobený. Lazaristi, majúc vo svojom zakladateľovi taký vzor, veľmi blahodarne pôsobili na misiách medzi ľudom. Ešte za Vincentovho života vykonali jeho horliví učeníci posvätné misie na 700 miestach s veľkým požehnaním. Ich činnosť oživovala katolícku vieru, obracala hriešnikov a bludárov, vykoreňovala neprávosti a

podporovala rozkvet kresťanských mravov, pričom sa ich pôsobenie rozšírilo po celej Cirkvi.

Vincent vysielal týchto apoštolských kazateľov na misie aj do cudzích krajín, kde potom zakladali rehoľné domy. Lazaristi pôsobili na mnohých miestach v Taliansku, Poľsku, Írsku, na Hebridských ostrovoch, na Korzike, a neskôr aj v nekresťanských krajinách, ako sú Tunisko, Alžírsko, ostrov Madagaskar, Čína, Perzia a Turecko.

Vincent otcovsky dozeral aj na milosrdné sestry kresťanskej lásky a dohliadal na kláštory sestier Navštívenia Panny Márie. Biskupi, opáti a spovedníci u neho hľadali cenné rady. Kniežatá žiadali od neho misionárov a milosrdné sestry; pápeži mu ukladali, aby poslal kňazov do rôznych častí sveta. Predstavení kláštorov sa s ním radili, ako napraviť poklesnutú disciplínu svojich podriadených. Dokonca aj pápežský vyslanec sa ho pýtal, čo by prospelo Cirkvi. Rodičia sa k nemu obracali, aby sa ujal ich detí.

Vincenta viazali tisíce povinností a situácií, no vždy dokázal podľa slov apoštola svätého Pavla *„byť všetkým pre všetkých, aby ich získal pre Krista.“* Neustále sa vyčerpávajúcou láskou dával všetko, čo mal. Ako magnet svojou silou priťahuje a preniká železo, tak Vincent svojou láskou oživoval a posväcoval duše, ktoré mu Pán zveril.

Vincenc musel znášať mnohé protivenstvá od jansenistov a najmä od protestantov, ktorí, ako jeho zaprisahaní nepriatelia, na neho zlostne útočili; on im však odplácal dobrotou a láskou. Za mlada bol Vincent, podobne ako svätý František Saleský, povahovo prudký a náchylný k hnevu, ale s Božou pomocou sa premohol a stal sa príkladne tichým, miernym a láskavým. Dojemná bola pokora tohto obdivuhodného muža, známeho po celom kresťanskom svete. Keď mu oznámili úmrtie niektorého z rehoľných bratov, povzdychol si: *„Pane môj, ty ma tu ponechávaš, a svojich verných služobníkov povolávaš k sebe. Som iba kúkoľom, ktorý je na škodu pšenici, a predsa ostávam tu na svete. Načo ešte zaberám miesto na zemi?“*

Nič nedokázalo narušiť pokoj a mier jeho duše. Všetky udalosti svojho života považoval za Božie dobrodenia a pokojne znášal všetko, čo ho postretlo, či už radostné, alebo bolestné. Jeho dôvera v Boha bola nezlomná. Verný nasledoval Krista Pána a zomierajúc v sebe, želal si žiť pre Neho. Svätá láska k Bohu a hrdinská, účinná láska k blížnym podľa vzoru Ježiša Krista ho ovládala do takej miery, že ho ľudia považovali za nadpozemskú bytosť a za Božieho posla.

Pokiaľ mu to zdravie umožňovalo, Vincent zachovával aj vo vysokom veku prísny denný poriadok. Vstával každé ráno o štvrtej hodine a tri hodiny trávil pred najsvätejšou sviatosťou modlitbami, recitovaním litánií k menu Ježiša a kňazských hodín a rozjímaním. Potom s veľkou vrúcnosťou slúžil svätú omšu a venoval sa svojim povinnostiam. Nikdy nevychádzal z domu ani sa nevracal bez toho, aby sa nepoklonil Najsvätejšej sviatosti. Večer sa modlieval kľačiac cirkevné hodinky, potom vykonával večernú pobožnosť s domácimi, a až po nej písal listy a vybavoval rôzne záležitosti, často až do neskorej noci.

Hoci bol Vincent silnej postavy, trpel takmer polovicu svojho života bolestivou zimnicou, ktorej sa však nepoddával a prekonával ju trpezlivosťou. V roku 1656 sa mu otvorila rana na nohe, a od roku 1658 už nemohol vychádzať z domu, pohybujúc sa iba s pomocou bariel. Nakoniec už nemohol slúžiť svätú omšu ani vo svojej domácej kaplnke a sedával vo svojej izbe, kde každý deň prijímal telo Pána. Nikdy sa nesťažoval, a keď mu bolesť prenikala kosťami, posilňoval sa pohľadom na kríž a vzdychal: *„Ó, môj Spasiteľ, môj najdobrotivejší Ježišu!“* Ani v tejto chorobe neprestával otcovsky dohliadať na početné ústavy, ktoré spravoval. Vysielal kňazov na misie, poučoval prítomných bratov, písal správcom misionárskych staníc, riadil dom u svätého Lazara a spravoval obe svoje rehoľné spoločenstvá.

Po celom katolíckom svete sa rozniesla správa, že Vincent sa pripravuje na cestu do večnosti. Traja kardináli mu napísali, aby sa šetril, a pápež Alexander VII. mu poslal list, ktorým ho zbavil povinnosti modliť sa cirkevné hodinky; avšak list ho už nezastihol naživе. Keď Vincent pocítil, že sa blíži jeho posledná hodina, dal sa odniesť do kaplnky, aby pri svätej omši ešte raz prijal telo Pána. Potom ho odniesli späť do izby, a keď prítomní, kľačiac, recitovali žalm 69 s prosbou *„Bože, príď mi na pomoc“,* hlasno doplnil: *„Pane, ponáhľaj sa mi pomôcť.“* Napokon k umierajúcemu pristúpil horlivý účastník duchovných konferencií u svätého Lazara, kňaz Le Prétre, prosiac o požehnanie pre seba i ostatných druhov. Vincent zašepkal slová: *„Ten, kto začal dobré dielo,“* a nedopovedajúc, usnul v Pánovi, sediac vo svojom kresle, dňa 21. septembra 1660, vo veku takmer 85 rokov.

Jeho srdce bolo uložené do striebornej schránky a pohreb sa konal v kláštornej katedrále u svätého Lazara za prítomnosti pápežského vyslanca, mnohých prelátov, duchovenstva, šľachticov i ľudu. Tisíce ľudí oplakávali tohto milovaného svätca, zatiaľ čo ho nebešťania na večnosti vítali s jasotom v Kristovom kráľovstve. Pápež Benedikt XIII. vyhlásil Vincenta de Paul za blahoslaveného v roku 1729, pápež Klement XII. ho zaradil medzi svätých katolíckej Cirkvi, a pápež Lev XIII. ho v roku 1888 ustanovil za patróna všetkých dobročinných spolkov.

Poučenie:

Život sv. Vincenta de Paul je vzácnym zázrakom Božej milosti, že ani neveriaci a zaprisahaní nepriatelia katolíckej Cirkvi mu nemohli uprieť obdiv a úctu. Keď na konci minulého storočia bezbožní rúhači vo Francúzsku zúrivo potláčali a ničili všetko, čo pripomínalo kresťanskú vieru, neodvážili sa siahnuť na sv. Vincenta. Naopak, na jeho počesť mu v Paríži na paláci kráľa Ľudovíta XIII. postavili sochu s nápisom: *„Vincentovi de Paul, francúzskemu mudrcovi sedemnásteho storočia.“*

Vincent však nebol len mudrcom; bol veľkým svätcom, ktorý sa s Božou milosťou a vlastným pričinením povzniesol na najvyšší stupeň kresťanskej dokonalosti podľa zásad svätého evanjelia. Pamiatka tohto milosrdného Samaritána zostane navždy požehnaním Cirkvi a jeho duch žije v duchovných synoch a dcérach – Lazaristoch a Milosrdných sestrách. Lazaristi už viac ako dvesto rokov pracujú na misiách nielen v Európe, predovšetkým vo Francúzsku a Taliansku, ale aj v Brazílii, Severnej Amerike, Levante, Habeši a Ázii (najmä v Číne). A kto by spočítal, kde všade Milosrdné sestry

pôsobia pre večné i časné dobro ľudí? Pracujú v nemocniciach, útulkoch, väzniciach, blázincoch, sirotincoch a iných dobročinných zariadeniach.

V Rakúskej monarchii majú Lazaristi nádherné chrámy a kláštory v Ľubľane a vo Viedni. Po celom katolíckom svete, vrátane našich krajín, je rozšírený Spolok sv. Vincenta de Paul, ktorý podporuje chudobných a nešťastných ľudí. Jeho konferencie sú ako zelené ostrovčeky v rozbúrenom mori súčasného sveta, ktorý je čiastočne odpadnutý od Boha, čiastočne vo viere ľahostajný, mravne skazený a v láske vychladnutý.

---

19. júla si tiež pripomíname sv. Arsena, egyptského pustovníka; sv. Symacha, pápeža (†514); sv. Makrínu, pannu a sestru svätých Bazila Veľkého a Gregora Nysského; sv. Epafru, biskupa Kolosenského a učeníka sv. Pavla apoštola, ako aj španielske mučeníčky, sv. panny Justu a Rufinu.

20. JÚL

Sv. Hieronym Emiliani, zakladateľ rádu (15. stor.)

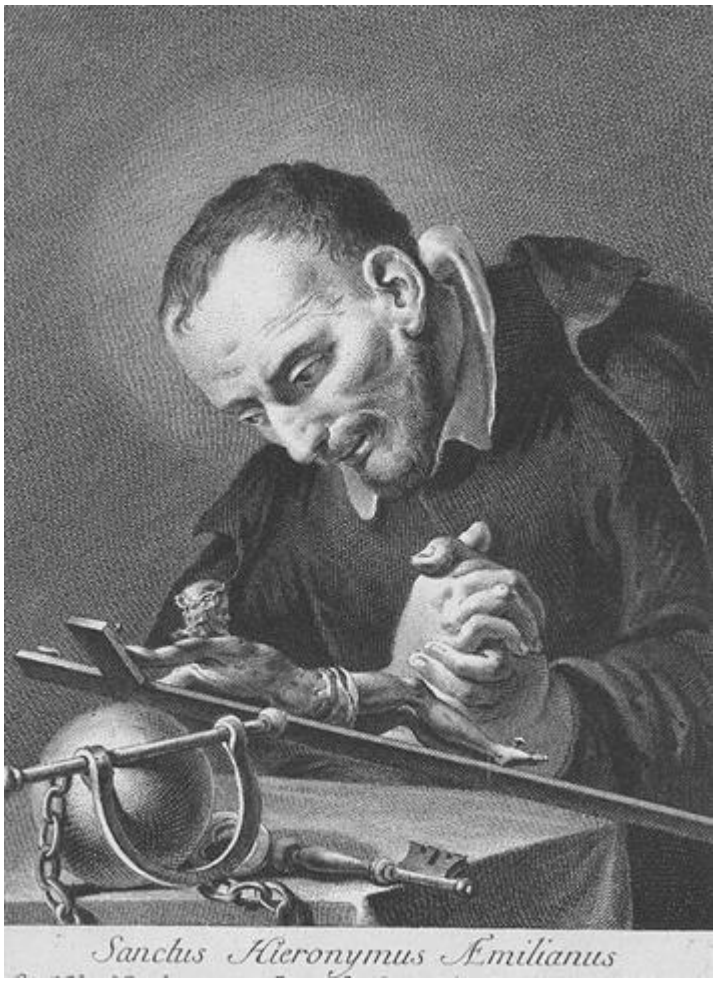

„Oči mám zoslabnuté od sĺz, vnútro mám rozbúrené, pečeň sa mi na zem rozteká pre skazu dcéry môjho ľudu, že nemluvňa i dojča hynú na uliciach mesta.“ (Nár 2, 11). Tieto slová proroka Jeremiáša o troskách Jeruzalema odrážajú trúchlivý osud siroty, chorých, starých a chudobných v časoch hladu, moru a vojen. Veľkí svätci v takých chvíľach obetovali celý svoj život z lásky k Bohu a blížnym, aby im priniesli úľavu a pomoc.

Podobne konal aj sv. Hieronym Emiliani. Narodil sa v roku 1481 v šľachtickom rode Emilianiovcov v Benátkach. Jeho otec bol členom štátnej rady (senátu). Rodičia ho starostlivo vychovávali, zaobstarali mu výborných učiteľov a nabádali ho k usilovnému štúdiu, aby raz dosiahol vysoké a výnosné štátne postavenie. Vtedajšia benátska mládež však bola ovládnutá vojenským duchom; štúdium považovala za údel slabochov a bojazlivcov, a za jediné čestné povolanie urodzených mladíkov sa považovalo vojenské remeslo. Hieronym podľahol tomuto vplyvu a počas vojny Benátskej republiky proti

Francúzsku sa proti vôli rodičov pridal k vojsku. Ako odvážny a podnikavý mladík sa vrhal do krvavých bitiek a získal si vojenskú slávu i hodnosti. Stal sa významným a oslavovaným vojenským hrdinom, no stratil svoju šľachetnosť i kresťanskú zbožnosť. Na vojenských výpravách a v tábore žil nemravne, odovzdal sa divokému rozkošníctvu a úplne sa vzdialil Bohu. Po skončení vojny bol za svoje vojenské zásluhy odmenený funkciou veliteľa pevnosti Castelnuovo.

V roku 1508 vypukla pre Benátky nová vojna s Cambrejskou ligou, ktorú tvorili cisár Maximilián I., pápež Július II. a francúzsky kráľ Ľudovít XII. Hieronym statočne bránil pevnosť Castelnuovo, no nakoniec bol donútený kapitulovať a podľa vtedajšieho krutého zvyku ho spútali okovami a uvrhli do tmavej cely. V tejto vlhkej a temnej kobke trpel zosvetštený vojak, pričom každý deň mu pripadal ako večnosť. Práve v tomto žalári ho však osvietila Božia milosť a nasmerovala ho na lepšiu cestu.

Trýznený hroznými myšlienkami a výčitkami svedomia premýšľal o svojom predošlom hriešnom živote. Spomínal si na všetky svoje nerozumnosti a zblúdenia, jeho srdce sa chvelo horkou ľútosťou, oči mu zvlhli slzami a po dlhom čase sa začal znovu modliť, volajúc k Bohu o zmilovanie a odpustenie, sľubujúc polepšenie. Jednej noci sa otvorili dvere cely. Väzeň začul tiché kroky; zahalená ženská postava pristúpila k nemu, rozviazala mu okovy, podala mu kľúč a rýchlo zmizla. Hieronym, celý ohromený, šiel za tajomnou postavou, prešmykol sa cez nepriateľské hliadky a šťastne sa dostal do mesta Treviso. Tam, z vďačnosti, položil svoje okovy na oltár Panny Márie, presvedčený, že to ona ho vyslobodila z väzenia.

Po obnovení mieru bol Hieronym štátnou radou Benátok vymenovaný za veliteľa pevnosti Castelnuovo, pričom mu boli na 30 rokov pridelené jej príjmy. Krátko nato musel odísť do Benátok, aby prevzal opatrovníctvo nad synom svojho zosnulého brata. Tu sa vzdal všetkých svojich úradov a hodností, odložil znak i šaty benátskeho šľachtica, obliekol sa ako obyčajný muž a nastúpil novú životnú cestu. Začal sa horlivo modliť, podroboval sa prísnemu pokániu, slúžil chorým vo verejných nemocniciach a navštevoval chudobných, prinášajúc im almužny. V roku 1518 zúrila v Taliansku strašná epidémia moru, ktorá zasiahla aj Benátky. Tisíce rodičov zomreli a osirelé, hladné a zanedbané deti sa túlali po uliciach mesta bez pomoci. Hieronym sa zľutoval nad týmito sirotami, aby nielen telesne, ale aj duchovne nezahynuli. Prenajal si dom pri kostole sv. Rocha a začal po meste i okolí zbierať tieto opustené deti, privádzal ich do domu a staral sa o ne ako otec. Kdekoľvek našiel potulné a otrhané deti, pozýval ich k sebe, poskytoval im jedlo, prístrešie a ochranu. Prijímal aj deti, ktoré chudobní rodičia nedokázali uživiť. Okrem toho sa staral o chudobných a chorých, ktorých často osobne nosil na vlastných pleciach do nemocnice. Všetkých týchto úbožiakov živil a obliekal na vlastné náklady. Keď však rozdal všetko, čo mal, nehanbil sa s brašnou na chrbte chodiť od domu k domu a žobrať pre svojich zverencov.

V mnohých bohatých rodinách mu otvorili dvere a obdarovali ho, no inde sa mu vysmievali, nazývali ho pokrytcom, fanatikom alebo dotieravým žobrákom, ktorý chce zbohatnúť z almužien. Hieronym sa však nenechal odradiť. Sirotám zabezpečoval nielen jedlo a prístrešie, ale aj výchovu. Trpezlivo ich čistil, učil čítať a

písať, vyučoval náboženstvo, modlieval sa s nimi a viedol ich k pracovitosti a mravnosti. Nadaným chlapcom zabezpečil ďalšie vzdelanie. Napokon sa mu za pomoci dobrodincov podarilo v Benátkach založiť dva sirotince – jeden pre chlapcov a druhý pre dievčatá. Založil aj polepšovňu pre padlé ženy. V tom čase do Benátok zavítali sv. Kajetán a kardinál Ján Peter Carafa (neskorší pápež Pavol IV.), ktorí, keď videli Hieronymovu prácu, odporučili mu zakladať podobné dobročinné inštitúcie aj v iných mestách.

Hieronym sa vydal na cestu po hornotalianskych mestách, kde zbieral almužny pre chudobných a siroty. Počas svojich ciest znášal nespočetné protivenstvá, hlad a nedostatok, pričom si doprial len minimum odpočinku. Napriek tomu sa mu za pomoci dobrodincov podarilo vo Verone, Bergame a ďalších mestách vybudovať sirotince, nemocnice a v Bergame dokonca aj polepšovňu pre mladé padlé ženy. Spočiatku spravoval Hieronym tieto ústavy sám; keď však už nestačil na všetky úlohy, našiel si niekoľkých pomocníkov z radov kňazov aj mešťanov. Títo muži, nadšení kresťanskou láskou, sa pod Hieronymovým vedením spojili do dobročinného spoločenstva. Všetok svoj majetok venovali na podporu sirôt a chorých a v roku 1528 založili v odľahlom údolí pri mestečku Somasca, medzi Miláno a Bergamom, spoločný dom určený na výchovu nových spolupracovníkov a na starostlivosť o siroty. Hieronym pre toto spoločenstvo vypracoval osobitné pravidlá a Boh jeho úsiliu žehnal.

Za krátky čas založil v mnohých mestách, najmä v Miláne a Pavii, nemocnice, sirotince, blázince a útulky pre chudobných, ktorých správu prevzali členovia jeho spoločenstva. Potom si na kopci pri Somase postavil chatrč, kde sa chcel až do smrti venovať pustovníckemu životu. Na tejto samote sa modlieval dlho do noci, bičoval sa, zachovával prísne pôsty a spával na holej zemi, pričom si za podhlavník dával kameň – takto činil pokánie za hriechy svojej mladosti. Láska k blížnym ho však čoskoro priviedla späť medzi ľudí, keď sa v okolí začali šíriť nákazlivé choroby. Opustil svoju pustovňu a chodil po mestách, dedinách a samotách, potešoval chorých, prinášal im jedlo a lieky a ošetroval ich. Niektorých zomrelých chudobných niesol na vlastných pleciach k cintorínu. Počas vykonávania týchto samaritánskych služieb dával roľníkom a robotníkom pracujúcim na poliach a v sadoch spásonosné napomenutia a vyučoval ich katechizmus. Napokon sa v chatrči chorého roľníka, ktorého ošetroval, nakazil a smrteľne ochorel.

Keď sa o tom dozvedeli jeho spoločníci a zverenci, prišli a oplakávali svojho dobročinného otca. On ich však utešoval slovami: *„Miláčikovia, neplačte a nenariekajte. Mojou smrťou získate, lebo tam hore vám budem užitočnejší než tu na zemi.“* Tak Hieronym zomrel ako obeť milosrdnej lásky k blížnym 8. februára 1537 vo veku 56 rokov.

Pápež Benedikt XIV. vyhlásil Hieronyma Emilianiho za blahoslaveného a pápež Klement XIII. ho zaradil medzi svätých. Hieronymovi spoločníci sa podľa svojho hlavného sídla nazývali *„somaskovia“.* Pápež Pius V. v roku 1568 toto dobročinné spoločenstvo zaradil medzi duchovné rády a stanovil im pravidlá sv. Augustína. Členovia tohto rádu boli zaviazaní k prísnemu životu a neustálej modlitbe vo dne i v

noci. Ich hlavným poslaním bolo ošetrovať chorých a vychovávať siroty; okrem toho vyučovali na vidieku zanedbanú mládež. Neskôr zriadili školy a výchovné ústavy v Ríme, Pavii a iných talianskych mestách. V Pavii dostali od sv. Karola Boromejského chrám sv. Majoly, a preto boli nazývaní aj *„kňazi sv. Majoly“.* Podľa príkladu svojho svätého zakladateľa pôsobili vedľa iných dobročinných rádov veľmi blahodarne a získali si pred Bohom i svetom nehynúce zásluhy o večné i časné dobro ľudí.

Dňa 20. júla sa pripomína aj pamiatka sv. Eliáša, starozákonného proroka; sv. Jozefa s prezývkou Spravodlivý, Pánovho učeníka, o ktorom sa zmieňujú Skutky apoštolov (1, 15–26); sv. Vulmara, pustovníka v Holandsku († 710); sv. Pavla, diakona a mučeníka z Córdoby († 851); sv. Ševeru, abatišu († 660); sv. Vilgefortis, panny a mučeníčky ukrižovanej v druhom storočí vlastným pohanským otcom v Portugalsku; sv. Buspícia, mnícha a ďalších.

21. JÚL

I. Devätnásť svätých gorkumských mučeníkov (16. stor.)

Náboženské novoty takzvaných reformátorov v šestnástom storočí spôsobili strašné nepokoje a búrky, ktoré v mnohých krajinách vyvolali najohavnejšie vášne. Aj do Holandska preniklo protestantstvo, ktoré sa v tejto bohatej krajine rýchlo šírilo. Cisár Karol V., ako panovník krajiny, vydal prísne nariadenia proti kacírom v tejto krajine a pokiaľ žil, nemohli protestanti dosiahnuť moc. Jeho nástupca, španielsky kráľ Filip II. (1555–1598), dosadil do Holandska svoju sestru, parmskú vojvodkyňu Margarétu, ako správkyňu, rozmiestnil v mestách španielske posádky, zvýšil počet tamojších biskupstiev zo štyroch na sedemnásť, potvrdil zákony svojho otca proti bludárom a razantne vystupoval na obranu katolíckej viery proti náboženským novotám.

Podobne ako v Nemecku, aj v Holandsku sa mnohí zbankrotovaní šľachtici pridávali k učeniu klamlivých reformátorov, aby sa obohatili na cirkevných majetkoch, a títo ľudia boli využití kniežaťom Viliamom Oranským na vzburu proti nenávideným Španielom. Tento muž bez náboženstva a viery, ktorý sa zadlžil rozhadzovačným životom, si robil nádeje, že sa stane vrchným kráľovským miestodržiteľom v krajine. Keď sa v tom sklamal, podnecoval ľudí proti vláde. Čoskoro sa mu podarilo združiť

všetkých nespokojencov do tajnej revolučnej strany. Títo sprisahanci sa spojili s Francúzskom, Anglickom a protestantskými kniežatami v Nemecku, postavili 35.000 mužov do poľa a nazvali sa Geusi (žobráci). Pokrytecky predstierali vojvodkyni Margaréte úmysly, že nechcú zavádzať žiadne náboženské novoty ani bojovať proti kráľovi. Medzitým však šírili po mestách a dedinách hanopisy na katolícku Cirkev i kráľa Filipa II. V auguste 1566 zaútočili na katolícke chrámy a kláštory, ktoré drancovali a vyháňali z nich kňazov a mníchov.

Najviac vyčíňali vo Flandersku, kde zničili 400 kostolov a vykonali ešte ohavnejšie činy ako Turci. Gróf Brederode dal za zvuku bubnov zničiť všetky oltáre a obrazy v chráme vo Vianene. Gróf Culemberg dal zbúrať katolícky chrám na svojom majetku, hodoval na jeho troskách a ukradnuté posvätené hostie rúhavo ponúkal svojmu papagájovi. Hrozným spôsobom vyčíňali aj kalvinistickí buriči v nádhernom chráme Panny Márie v Antverpách. Zničili oltáre, obrazy, organy, maľby a ukradli všetky liturgické predmety, knihy, rúcha a klenoty. Otvárali hroby, vyhadzovali z nich kosti, natierali si topánky posvätnými olejmi a rúhavo pošliapavali Najsvätejšiu sviatosť oltárnu.

Kráľ Filip II. poslal na potlačenie týchto ohavností a nepokojov do Holandska vojvodu Albu s 10.000 mužmi. Ten začal vinníkov prísne stíhať a trestať. Geusi však v roku 1572 s pomocou Angličanov dobyli dôležité mesto Brielle a vyhlásili Viliama Oranského za svojho vodcu. Od Brielle sa protestantskí povstalci šírili ako ničivý mrak do vnútrozemia, pustošili katolícke kláštory a chrámy a prenasledovali verné duchovenstvo. Vedúci tejto lúpežnej bandy, gróf Viliam z Marky, páchal na bezbranných kňazoch tie najohavnejšie zverstvá. Niektorých dal zabiť mečom, iných obesil na sťažňoch lodí a stromoch, ďalších pripevnil k chvostu svojho koňa a ťahal ich po cestách kým nezomreli. Keď povstalci ovládli mesto Dortrecht, pokračovali ďalej a 25. júna 1572 zradou miestnych kalvínov obsadili mesto Gorkum. Verní katolíci, františkáni, obaja mestskí farári a niekoľko ďalších kňazov sa utiahli do pevnosti, kde bola malá kráľovská posádka. Veliteľ pevnosti však čoskoro pochopil, že sa proti povstalcom neudrží, a začal s nimi vyjednávať. Náčelník Geusov sa zaviazal slávnostnou prísahou, že posádke aj všetkým ostatným osobám povolí slobodný a čestný odchod z pevnosti. Brána pevnosti bola teda otvorená a vojenská posádka odišla. Avšak zradný veliteľ Geusov okamžite prísahu porušil a rozkázal, aby boli prepustení len vojaci, zatiaľ čo ostatní, vrátane kňazov a katolíckych mužov, boli zajatí. Niektorých z týchto mužov dal popraviť mečom, ostatných prepustil. Kňazi však boli všetci spútaní a uväznení v odporných žalároch.

Po tomto zradnom skutku si Geusi sadli k hostine a opití vínom vtrhli do väzenia, kde sa s hrozným krikom vrhli na bezbranných kňazov. Kopali do nich, vyrážali im zuby, niektorých škrtili, iným lámali ruky, ďalších pálili fakľami alebo im dávali oheň do úst. V nasledujúcu noc ich bodali nožmi do tvárí, bili po hlavách, posmievali sa najmä starým kňazom, keď pred nimi posmešne kľakali ako na spoveď, a niektorých vyzliekli z rehoľného rúcha. Tieto surovosti pokračovali od 26. júna do 5. júla.

Medzitým sa väzni posilňovali modlitbou a radovali sa, že boli uznaní za hodných trpieť pre meno Pánovo, pripravení s odovzdanosťou prijať mučenícku smrť. V tom

čase pôsobil v neďalekej obci Hornar horlivý farár Ján, dominikánsky kňaz pochádzajúci z Kolína nad Rýnom. Napriek nepokojom neúnavne bdel, aby jeho farníci zostali verní katolíckej viere a kráčali cestou zbožnosti. Keď boli všetci katolícki kňazi v Gorkume uväznení, farár Ján prichádzal do mesta v rúchu svetského kňaza, aby tajne poskytoval sviatosti veriacim katolíkom a krstil ich novorodencov.

Bolo to odvážne konanie, no Ján, nedbajúc na nebezpečenstvo, navštevoval aj uväznených kňazov v Gorkume, aby ich potešil, posilnil a upevnil s nimi bratské puto lásky. Tieto časté návštevy neunikli pozornosti podozrievavých Geusov, ktorí si zaumienili Jána zajať. Jedného dňa, keď bol opäť povolaný do mesta, aby pokrstil novorodenca katolíckych manželov, Geusi ho prepadli, zviazali a odviedli do Gorkumu, kde ho uväznili v pevnosti spolu s ostatnými osemnástimi kňazmi. Ako dôvod tohto hanebného činu uvádzali Geusi, že farár Ján údajne pripravoval zradu a plánoval tajné sprisahanie. Skutočnou príčinou však bolo, že Ján ako horlivý katolícky kňaz chránil svoje stádo pred dravými vlkmi a staval sa proti nim.

Napriek hrôzovláde Geusov zostávalo deväťdesiat percent obyvateľstva Gorkumu verných katolíckej viere. Najváženejší mešťania sa snažili kňazov vyslobodiť z väzenia, pripomínali veliteľovi pevnosti jeho čestný sľub a prísahu, ponúkali mu veľkú sumu peňazí a dokonca vyslali posolstvo k Viliamovi Oranskému, no všetko bolo márne. Surový vojenský veliteľ Omalius dostal rozkaz, aby všetkých uväznených kňazov priviedol ku grófovi Viliamovi z Marky do mesta Brielle na súd. Aby sa predišlo roztržkám medzi obyvateľmi Gorkumu, boli väzni tajne v noci z 5. júla odvezení loďou. Počas cesty museli znášať od sprievodu vojakov mnoho krutostí.

Na druhý deň, v nedeľu, dorazili do mesta Dortrecht. Tam sa zišli zástupy divákov, ktorí sa úbohým zajatcom vysmievali a kričali na nich, že sú pokrytci, zvodcovia ľudu a zaslúžia si šibenicu. Lúza sa pri tom rúhala katolíckej viere ohavnými slovami. Prišli aj mnohí katolíci, ktorí plakali nad týmito trpiacimi. Strážcovia zajatcov sa snažili situáciu využiť vo svoj prospech. Na loď natiahli plachtu a zakryli zajatcov, pričom od divákov pýtali peniaze za možnosť vidieť väzňov. Diváci prichádzali na loď, aby sa zajatým kňazom vysmievali. Medzi nimi bol aj vášnivý kalvinista, ktorý sa pustil s väzňami do hádky o Najsvätejšej sviatosti oltárnej. Keď mu kňazi dôkladne odpovedali a odvážne obhajovali katolícke učenie, pričom pranierovali bludy protestantských lžireformátorov, kalvinista sa tak rozzúril, že im začal nadávať a chcel ich zhodiť do rieky, no stráž mu v tom zabránila.

Popoludní boli väzni na lodi prevezení ďalej a na druhý deň pristáli hladní a vyčerpaní pri meste Brielle. Aj tu sa zišla kalvínská lúza, ktorá ich hanobila a nadávala im, že sú modloslužobníci, služobníci Bálovi, mamonári a pokrytci, kričiac, že si zaslúžia šibenicu. Všetky tieto príkoria väzni znášali pokojne a s radosťou, iba strašné rúhania divokej lúzy ich bodali do srdc a vyvolávali tiché vzdychy k Bohu.

O siedmej hodine ráno pricválal na koni so sprievodom gróf Viliam z Marky. Keď uvidel zajatých kňazov, prepukol v hlasitý smiech a prikázal, aby ich vyviedli z lode na breh. Vojaci ich spútali po dvoch, jednému z nich dali do ruky kostolnú zástavu a

viedli ich okolo neďalekej šibenice, čím chceli zosmiešniť katolícke procesie. Diváci volali na týchto úbožiakov: *„Tu je váš kostol, tu môžete konať svoju modloslužbu.“* Vojaci prinútili väzňov, aby sa modlili *„Zdravas Kráľovná“* a spievali mariánske piesne, pričom prítomný kalvínsky dav sa im ohavne vysmieval. Po týchto surovostiach boli zajatci za rachotu diel a jasotu kalvínov vedení do mesta. Uprostred nich kráčal kat, po stranách stáli vojaci. Dvaja františkáni boli prinútení niesť tyče s kyticami. Vojaci ich bili bičmi do tvárí a samotný gróf z Marky ich po ceste nehanebne šľahal, zatiaľ čo dav neustával v nadávkach.

V meste kalvíni namáčali metly do vody a kropili nimi väzňov, posmešne volajúc: *„Asperges me.“ („Pokrop ma yzopom a budem očistený“)*. Potom na námestí postavili šibenicu, okolo ktorej museli väzni trikrát prejsť a spievať litánie, čím zosmiešňovali katolícke obrady. Následne boli prinútení pokľaknúť a spievať žalospev o bolestnej Panne Márii, *„Stabat Mater“.* Pri tomto speve rúhavý dav na chvíľu zmĺkol. Po speve jeden z väzňov, ctihodný starec, predniesol modlitbu: *„Prosíme ťa, Pane Ježišu Kriste, aby nás teraz aj vždy, a zvlášť v hodine našej smrti, pri svojom milosrdenstve ochraňovala tvoja preblahoslavená Matka, Panna Mária, ktorej presvätú dušu v hodine tvojho požehnaného utrpenia a smrti prebodol meč bolesti.“* Mučeníci odpovedali: *„Amen.“*

Toto divadlo by dojalo každého neskazeného človeka, no surovému kalvínskemu davu bolo takéto pohnutie cudzie. Znovu začali hrozne kričať a rúhať sa. Najbesnejšie sa správali ženy, ktoré inokedy cítili súcit aj s najhoršími zločincami. Tieto bludmi zaslepené nešťastnice neprestávali nadávať hladom a ranami oslabeným kňazom, ktorí celý svoj život venovali horlivému hlásaniu Kristovho evanjelia a vedeniu veriacich na ceste k večnému životu.

Mučeníci sa však tešili z vedomia, že ani Ježiš Kristus nebol ušetrený podobných príkorí; aj jeho nazývali zvodcom ľudu. Následne boli väzni odvedení do temného žalára, kde obvykle čakali na smrť odsúdení zločinci. Tam našli dvoch katolíckych farárov z okolia, ktorí boli nedávno pre svoju vytrvalosť vo viere zajatí. Neskôr priviedli ešte dvoch premonštrátov, takže v tomto odpornom, vlhkom väzení bolo spolu dvadsaťtri duchovných. Po chvíli boli všetci predvedení na radnicu na výsluch pod vedením grófa Viliama z Marky. Keď kňazi statočne vyznali svoju katolícku vieru, gróf nechal troch z nich presunúť do miernejšieho väzenia, dúfajúc, že sa obrátia na kalvinizmus. Ostatných vrátil do žalára, ktorý bol o niečo menej temný a špinavý, čo sa stalo na príhovor niektorých ich priateľov. Tam im katolícki mešťania z Gorkumu, ktorí za nimi prišli, mohli poskytnúť trochu chleba a vody na občerstvenie. Pre vyhladovaných a vyčerpaných mučeníkov to bolo iba slabé uľahčenie.

Nasledujúci deň bolo sedem z väzňov na radnici podrobených prísnemu výsluchu. Najskôr mali odpovedať na otázku, aký majú postoj k rímskemu pápežovi a či sú ochotní zriecť sa ho a prestúpiť ku kalvinizmu. Keď všetci odpovedali, že Kristus ustanovil na zemi najvyššieho pastiera a viditeľnú hlavu svojej Cirkvi, sudcovia vykríkli: *„Na šibenicu s vami!“* Prítomní kalvínski kazatelia sa potom začali hádať s väzňami o Svätom Písme a sviatostiach, ale väzni neochvejne zotrvali vo svojom

katolíckom učení a vyvracali Kalvínove bludy. Následne im opäť hrozili povrazmi, šibenicou a obesením.

Dňa 7. júla dostal Viliam z Marky list od princa Oranského, v ktorom prikazoval všetkým vojenským veliteľom, aby nikto nesmel obťažovať katolíckych kňazov a rehoľníkov pre ich vieru a že katolícki duchovní majú požívať rovnaké práva, výsady a ochranu ako ktorýkoľvek iný občan. Súčasne bola predložená správa mestskej rady v Gorkume, že všetci uväznení kňazi sú čestní muži, ktorí nikdy nikomu neublížili a zaslúžili sa o blaho obce i občanov. Zúriví Geusi však tieto príkazy ignorovali a trvali na tom, aby väzni boli popravení. Hlavne gróf Viliam z Marky, ktorý žiarlil na princa Oranského a neuznával nad sebou žiadneho pána, odmietol daný rozkaz. Už dávno túžil po krvi katolíckych kňazov a rehoľníkov. Pohrdlivo chytil princov list, opil sa a chvastal sa, že mu nikto nemá právo rozkazovať. Aby to dokázal, nariadil Omaliovi, aby všetci uväznení kňazi a mnísi boli okamžite obesení.

Rozsudok bol vykonaný ešte toho istého dňa, v noci zo 7. na 8. júla 1572. Odsúdenci, zviazaní po dvoch, boli pod strážou vojakov vyvedení mestskou bránou k bývalému augustiniánskemu kláštoru pri svätej Alžbete, ktorý Geusi nedávno predtým vyplienili a znesvätili. Tam sa navzájom vyspovedali, modlili sa a povzbudzovali sa blaženou nádejou na slávnu mučenícku korunu.

Hoci bola noc, za väzňami pribehla mestská lúza a prišiel aj kalvínski kazateľ, ktorý sa pokúšal najmä mladých rehoľníkov zviesť z viery, aby prešli ku kalvinizmu a tak si zachránili život. Starší a skúsenejší mnísi však rozhodne odmietli jeho snahy. Kati medzitým pripravili dve brvná na šibenicu. Potom odsúdencov vyzliekli donaha a začali vykonávať svoj krutý rozsudok, ktorý trval od druhej do štvrtej hodiny ráno. Niektorí z mučeníkov zomreli rýchlo, iní sa však, nedbalo obesení, trápili na šibenici až do svitania, než vydýchli naposledy. Toto strašné utrpenie zlomilo dvoch z odsúdených, ktorí odpadli od viery, aby sa vyhli smrti. Ostatných devätnásť však statočne vytrvalo vo svojej katolíckej viere až do posledného dychu a ochotne podstúpili mučenícku smrť. Medzi nimi boli Nicholas Pieck – františkán, predstavený rehole v Gorkume, Leonard Vechel – kanonik, farár v Gorkume, Nicholas Janssen Poppel – vikár, Godfried van Duynen – kaplán, Willehad den Decker – františkán, Teodorus van der Eem – františkán, Antonius van Hoornaer – františkán, Frans van Roy – františkán, Hieronimus van Weert – františkán, Teodorus Aemilius – svetský kňaz, bývalý augustinián, Cornelius van Wijk bij Duurstede – františkán, Adrianus Janssen van Hilvarenbeek – františkán, Godfried van Mervel – františkán, Jan van Oisterwijk – františkánsky terciár, Anthony van Willehad – františkán, James Lacops – norbertín, Jan Lenartz – laik, terciár, Andreas Wouters – farár z Heinenoord, Lambertus (Lambrecht) van Veghel – augustinián.

Zdivočení Geusi, nenasýtení ani po tomto zverstve, začali mŕtve telá mučeníkov zohavovať. Urezali im nosy, uši a ďalšie údy, pričom niektorí z mučeníkov ešte dýchali. Tieto odrezané údy si nastrčili za klobúky a triumfálne sa vrátili do mesta. Ani to im však nestačilo. Popoludní sa opäť vrátili na popravisko, kde mŕtvolám rozrezali bruchá, vybrali vnútornosti a tuk predávali ako zázračný liek proti

rozličným chorobám. Vnútornosti boli následne vystavené a ponúkané na predaj na námestí v Gorkume.

O podobných ukrutnostiach a ohavnostiach sa nedočítame ani v dejinách starých modloslužobných národov; takých zverstiev sa nedopúšťali ani rímski pohanskí prenasledovatelia kresťanov, ani zúriví Turci. Takéto hrôzy sa stali až za vlády Kalvínovho *„evanjelia“* v 16. storočí. Strašne zohavené telá mučeníkov viseli na šibenici takmer do večera, pričom zhýralí mladíci si z nich robili ohavné posmešky. Až neskoro popoludní niektorí katolícki mešťania z Gorkumu podplatili úradníka brielského obecného úradu, aby vydal rozkaz na pochovanie mŕtvych tiel. Vojaci vykopali na popravisku dve jamy a pochovali do nich telá všetkých devätnástich mučeníkov.

Gorkumskí mučeníci, ktorí pre katolícku vieru a na oslavu svätej Cirkvi znášali od kalvínov hrozné muky a podstúpili potupnú smrť, boli čoskoro oslávení Bohom divmi, a veriaci ľud ich začal uctievať ako svätcov. Po 43 rokoch boli ich ostatky vyzdvihnuté z hrobu a 18. októbra 1618 slávnostne prenesené do františkánskeho chrámu v Bruseli a tiež do niekoľkých ďalších kostolov v rôznych mestách.

Dňa 24. novembra 1675 pápež Klement X. vyhlásil týchto Bohom oslávených mučeníkov za blahoslavených, čo spôsobilo veľkú radosť v katolíckej časti Holandska aj v reholiach františkánov, augustiniánov, dominikánov a premonštrátov, ku ktorým blahoslavení patrili.

Napokon pápež Pius IX. dňa 29. júna 1867 zaradil gorkumských mučeníkov do počtu svätcov katolíckej Cirkvi.

II. Sv. Praxeda, panna (1. stor.)

Svätá Praxeda sa narodila začiatkom prvého storočia v Ríme. Bola dcérou bohatého rímskeho radcu Pudensa, ktorý sa vyznačoval veľkou nábožnosťou a skvelými kresťanskými cnosťami. Jej sestrou bola svätá Pudenciana.

Keď zbožný otec Pudens zomrel, krásna a cnostná Praxeda sa nevydala, ale vyvolila si za ženícha nebeského Spasiteľa, aby tak nikým neviazaná mohla venovať svoj život láske k blížnym. V tom čase panoval v rímskej ríši cisár Anton Pius a kresťania požívali krátke obdobie pokoja. Cirkev svätú riadil svätý pápež Pius I. Celé mesto Rím ctilo bohatú a vznešenú pannu Praxedu pre jej cnosti. Veľké bohatstvo jej poskytovalo prostriedky na štedré podporovanie chudobných a chorých. Okrem toho vynakladala veľké sumy peňazí na stavanie a ozdobovanie kresťanských chrámov. Keď neskôr vypuklo prenasledovanie kresťanov, nebála sa smrti. Neohrozene vstupovala do žalárov, v ktorých boli nevinní kresťania trápení pre svoju vieru. Tešila ich, napomínala k vytrvalosti, a keď zomreli mučenníckou smrťou, kupovala ich telá od pohanských žoldnierov a pochovávala ich kresťanským spôsobom. Cirkevné dejiny z toho obdobia hovoria, že svätá panna Praxeda slávnostne pochovala 23 mučeníkov. Jej dom v Ríme bol všeobecným útočiskom

kresťanov. Keď vypuklo ukrutné prenasledovanie, každý kresťan sa utiekal k nej. Praxeda prijala každého prenasledovaného, starala sa oň s materskou láskou a napomínala ho k vytrvalosti. V dome, ktorý jej zbožný otec Pudens daroval svätej Cirkvi a v ktorom sa počas prenasledovania tajne odbavovali bohoslužby, dala zhotoviť krstiteľnicu. Počas jedných veľkonočných sviatkov v nej svätý pápež Pius I. pokrstil jej 96 sluhov, ktorých potom prepustila z otroctva na slobodu a štedro sa postarala o ich zaopatrenie. Vo svojom dome netolerovala pohanstvo. Dňom i nocou sa modlievala; jej pôst bol taký prísny a neprestajný, že celkom oslabla. Pohanskí panovníci sa neodvážili vstúpiť do jej domu s ozbrojencami, pretože sa báli rímskeho ľudu, ktorý ju všeobecne ctil a miloval za jej pomoc v núdzi a nešťastí. Keď zúrivosť niektorých pohanov dosiahla vrchol a keď podnecovali pohanský ľud a vládcov proti kresťanom, čo viedlo k preliatiu veľkého množstva kresťanskej krvi, Praxeda dňom i nocou prosila Boha, aby ju povolal k sebe, aby nemusela byť svedkom tohto hrozného divadla. Milostivý Boh vyslyšal jej modlitbu a zomrela ľahkou smrťou dňa 21. júla roku 150. Jej telo pochoval zbožný kňaz Pastor do toho istého hrobu, kde už odpočívali kosti jej otca svätého Pudensa a sestry svätej Pudenciany na rímskom cintoríne svätej Priscilly, ktorý sa nachádzal na Salarijskej ceste. Nad týmto hrobom bol neskôr postavený kostol k úcte jej mena. Svätý Karol Boromejský dal neskôr kostol svätej Praxedy obnoviť a niesol podľa tohto kostola názov svojej kardinálskej hodnosti. Svätá Praxeda je zobrazovaná ako panna, ktorá podporuje chudobných.

---

21. júla sa pripomína svätý Viktor a traja spolumučeníci z Marseille; svätý Arbogast, biskup štrasburský († 678); svätý Klaudius a spolumučeníci z čias cisára Aureliana; svätý Zotikus, biskup kománsky v Arménii a mučeník a ďalší.

22. JÚL

Sv. Mária Magdaléna (1. stor.)

Spasiteľ, prechádzajúc Galileou, bol jedného dňa pozvaný istým Šimonom, aby s ním jedol. Tento Šimon bol z tých farizejov, ktorí podľa svojich predstáv neuznávali Ježiša za Mesiáša, no predsa sa s ním radi rozprávali, aby ho vyskúšali. Ježiš toto pozvanie prijal a vošiel do Šimonovho domu bez akejkoľvek pocty; nedali mu ani vodu na umytie nôh, nikto ho nepobozkal ani nepomazal voňavým olejom. Vošiel do domu ako obyčajný hosť a posadil sa na lôžko pripravené pre hostí.

V meste bola istá žena, hriešnica. Keď sa dozvedela, že je hosťom vo farizejovom dome, priniesla alabastrovú nádobu s voňavým olejom, s plačom pristúpila zozadu k

jeho nohám, začala mu slzami máčať nohy a utierala mu ich svojimi vlasmi, bozkávala mu ich a natierala voňavým olejom. Keď to videl farizej, ktorý ho pozval, povedal si v duchu: *„Keby tento bol prorokom, vedel by, kto a aká je to žena, čo sa ho dotýka, že je to hriešnica.“* Ježiš mu vravel: *„Šimon, mám ti niečo povedať.“* On odvetil: *„Povedz, Učiteľ!“ „Istý veriteľ mal dvoch dlžníkov. Jeden dlhoval päťsto denárov, druhý päťdesiat. Keďže nemali skadiaľ dlžobu splatiť, odpustil ju obidvom. Ktorý z nich ho bude mať radšej?"* Šimon odpovedal: *„Myslím, že ten, ktorému viac odpustil.“* On mu povedal: *„Správne usudzuješ.“* Potom sa obrátil k žene a Šimonovi povedal: *„Vidíš túto ženu? Vošiel som do tvojho domu, a nedal si mi vodu na nohy. Ale ona slzami zmáčala moje nohy a svojimi vlasmi ich poutierala. Nepobozkal si ma. Ale ona odvtedy, ako som vošiel, neprestala mi nohy bozkávať. Hlavu si mi olejom nepomazal. Ona mi voňavým olejom nohy natrela. Preto ti hovorím: Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo veľmi miluje. Komu sa menej odpúšťa, menej miluje."* A jej povedal: *„Tvoje hriechy sú odpustené. Tvoja viera ťa zachránila. Choď v pokoji!“* (Lk 7, 36–50)

Touto hriešnicou, ktorej meno evanjelium z ohľaduplnosti zamlčuje, bola podľa takmer jednotného podania Mária Magdaléna, nazývaná tak podľa mestečka Magdala na západnom brehu Genezaretského jazera, kde mala pozemky a možno sa tam aj narodila. Bola bohatá a krásna, s živou povahou a impulzívnou mysľou, a tak sa skoro stala márnivou ľahkomyseľnicou a vo svojej mladosti podľahla hriešnemu životu. Avšak jej srdce, odcudzené Bohu a cnosti, nenachádzalo v hriešnom pôžitkárstve pokoj ani šťastie. Cítila v sebe úzkosť a prázdnotu a bola nešťastná.

V tom čase sa po celej Galilei šírila správa o Ježišovi, o jeho učení a zázrakoch, a ľudia zo všetkých kútov sa hrnuli za ním. Učenie Pána sa mocne dotklo aj rozorvaného srdca Magdalény. Veď počula, že Ježiš je poslaný nie k spravodlivým, ale k hriešnikom; že hľadá stratené ovce a raduje sa, keď ich nájde; že blahoslaví kajúcich, chudobných duchom a tých, ktorí sú čistého srdca. Vznešené učenie hlásalo odpustenie kajúcnikom, mier a pokoj nešťastným, spásu hriešnikom. A tak sa Magdaléna vydala za Pánom, aby ho uvidela a počula.

Svojím hriešnym životom sa Magdaléna dostala pod neviditeľné jarmo moci zlých duchov. Ale akonáhle počula Krista Pána hovoriť, v jej srdci nastala náhla zmena. Spasiteľ na ňu pozrel plný lásky a tento pohľad otriasol jej dušou, vzbudil v nej horkú ľútosť a pevné predsavzatie. Božia milosť rozbila odporné okovy hriechov, ktorými bola zotročená; evanjelium hovorí, že *„vyšlo z nej sedem zlých duchov.“* (Lk 8, 2).

Verejná hriešnica chcela byť verejnou kajúcnicou. Keď sa teda dozvedela, že Ježiš je pozvaný do domu farizeja Šimona, pocítila túžbu verejne pred Ježišom prejaviť svoju bolesť a ľútosť, svoju vieru a lásku, dúfajúc, že z jeho úst počuje aspoň jedno slovo milosrdenstva a odpustenia. Ticho vošla do Šimonovho domu, nevšímajúc si pohŕdavých pohľadov pyšných hodovníkov, ktorí boli vo svojej pokryteckej domýšľavosti pohoršení, že sa taká hriešnica odvážila vojsť medzi nich.

Magdaléna prejavila v Šimonovom dome Kristovi Pánovi najväčšiu česť, aká sa na Východe mohla prorokovi preukázať. Rozbila vzácnu, krehkú alabastrovú nádobu a vyliala z nej voňavý olej na jeho hlavu a nohy. Nič nepovedala, ale jej pokora, slzy,

rozpustené vlasy a bozky boli výrečnejšie ako všetky slová. Nevidela v Ježišovi len proroka, ale uctila ho ako Božieho Syna, ktorý uzdravuje, očisťuje a pretvára hriešne duše. Milosrdný Spasiteľ prijal kajúcnicu na milosť, odpustil jej hriechy a potešil ju slovami: *„Choď v pokoji!“*

Pánove slová naplnili Magdalénu nebeskou útechou. Odišla v pokoji a navždy sa vzdala sveta, aby činila prísne pokánie. Od tej chvíle nemyslela na nič iné, len na Ježiša Krista. Pridala sa k zbožným ženám, ktoré ho na jeho cestách sprevádzali a slúžili mu, a patrila medzi jeho najhorlivejšie učeníčky. Videla zázraky, ktoré Spasiteľ konal, počúvala jeho učenie, bola svedkom protivenstiev, ktoré mu pripravovali nepriatelia, a to všetko prehlbovalo úctu, svätú lásku a vďačnosť, ktorú k nemu chovala.

Láska k Božskému Majstrovi jej dodala silu neopustiť ho ani na jeho bolestnej ceste na Kalváriu. Jeho učeníci sa rozpŕchli, ale Mária Magdaléna zotrvala spolu s presvätou Pánovou matkou, s Jánom miláčikom, s Máriou Kleofášovou a Salome pod krížom, na ktorom Spasiteľ zomrel. Nič, ani smrť, ju neodlúčilo od lásky ku Kristovi. (Rim 8, 35). Jej svätá láska bola silná ako smrť. (Pies 8, 6). Pre ňu bol životom Kristus a smrť ziskom. (Flp 1, 21).

Keď Jozef z Arimatie sňal mŕtve telo Pána z kríža, zavinul ho do čistého plátna a položil do svojho nového hrobu vytesaného v skale pod Kalváriou, privalil k hrobu veľký kameň a odišiel, Magdaléna spolu s Máriou Kleofášovou zostali sedieť oproti hrobu. (Mt 27, 61; Mk 15, 47). Na úsvite nasledujúceho dňa, keď slnko vychádzalo nad jeruzalemskými vrchmi, Mária Magdaléna, Mária matka Jakubova a Salome, ktoré večer predtým nakúpili vonné masti, šli k hrobu, aby pomazali Pánovo sväté telo, a cestou si hovorili: *„Kto nám odvalí kameň od dverí hrobu?“* Magdaléna, poháňaná láskou k Božskému Majstrovi, zrýchlila kroky a prišla k hrobu ako prvá. Tam našla kameň odvalený a hrob prázdny. Zachvátila ju hrôza, pretože si myslela, že zlí nepriatelia odniesli mŕtve telo, aby priateľom umučeného Spasiteľa vzali aj poslednú útechu. Rýchlo bežala do mesta a oznámila Petrovi a Jánovi: *„Vzali Pána z hrobu a nevieme, kam ho položili.“* Obaja apoštoli sa rozbehli a po tom, čo našli hrob prázdny a v ňom len plachty, odišli smutní a zarmútení späť do mesta.

Medzitým sväté ženy, ponorené do bolesti a smútku, blúdili záhradou, zatiaľ čo Magdaléna stála pri hrobe a plakala. Nemohla sa odlúčiť od tohto posvätného miesta, dúfajúc, že sa predsa len dozvie niečo o tom, koho jej duša tak vrúcne milovala. Skláňala sa a nazrela do hrobu, aby aspoň videla miesto, kde bol položený umučený Pán. Keď opäť pozrela do hrobu cez zaslzené oči, zbadala dvoch anjelov v bielom rúchu, ktorí jej povedali: *„Žena, prečo plačeš?“* Odpovedala: *„Vzali môjho Pána a neviem, kam ho položili.“* Keď to povedala, otočila sa a naraz pred ňou stál vzkriesený Ježiš, ktorý sa jej spýtal: *„Žena, prečo plačeš? Koho hľadáš?“* Ale jej oči, zahalené slzami, ho nespoznali, a mysliac si v zmätku a smútku, že je to záhradník, povedala mu: *„Pane, ak si ho ty odniesol, povedz mi, kam si ho položil, a ja si ho vezmem.“* Ježiš ju oslovil jej vlastným menom: *„Mária!“* Pri zvuku tohto milého hlasu Magdaléna Pána spoznala. Hneď, ako ho uvidela, rozpoznala jeho postavu a tvár, a uchvátená radosťou zvolala: *„Majster!“* Padla mu k nohám, aby ich pobozkala, ako to zvykla

robiť predtým. Ježiš však povedal nadšenej Magdaléne: *„Nedotýkaj sa ma, lebo som ešte nevystúpil k svojmu Otcovi. Choď k mojim bratom a povedz im: Vystupujem k môjmu Bohu a vášmu Bohu.“* Magdaléne bolo ťažké opustiť Pána, len čo ho znovu našla, ale poslušnosť jej prikázala odísť. Ponáhľala sa a oznámila učeníkom: *„Videla som Pána a toto mi povedal.“* (Jn 20, 1–18).

Mária Magdaléna bola prvou z priateľov Ježiša Krista, ktorá ho uvidela a počula po jeho vzkriesení, keď slávny a nesmrteľný vstal z hrobu ako víťaz nad smrťou a diablom. Táto veľká milosť jej bola daná za jej vrúcnu a svätú lásku k Spasiteľovi. Preveľká, nadprirodzená láska hnala túto bývalú hriešnicu k tomu, aby neprestávala Pánovi slúžiť, nasledovať ho a hľadať ho, až kým ho nenašla. Tak sa na nej naplnilo slovo Božej múdrosti: *„Ja milujem tých, ktorí ma milujú, a tí, ktorí ma za úsvitu hľadajú, nájdu ma.“* (Prís 8, 17).

O ďalšom osude Márie Magdalény Písmo sväté mlčí a skromné správy zachované ústnym podaním sú nejednotné a nejasné. Po Pánovom nanebovstúpení odišla do cudziny. Podľa gréckych správ zo 6. storočia sa usadila v Efeze, kde žila s Jánom Miláčikom až do svojej smrti. Správy z 8. storočia uvádzajú, že jej pozostatky boli v Efeze ešte vtedy uctievané.

Počas svojho života na zemi verne slúžila Božskému Majstrovi a až do posledného výdychu na neho vďačne spomínala a tešila sa svätou láskou k nemu. Spasiteľ jej dokonale odpustil hriechy mladosti, ale ona ich horko oplakávala a trestala svoje telo prísnym pokáním po celý život.

Povzbudzovaná anjelskými zjaveniami stúpala na krídlach vrúcnej zbožnosti a svätej lásky stále vyššie k Bohu, až sa zbavená pút telesnosti dostala do večnej blaženosti, kde uvidela svojho milovaného Majstra v nebeskej sláve a velebnosti[1].

Poučenie:

Poučme sa z príkladu svätej Márie Magdalény a nezúfajme si pre množstvo našich hriechov, ale dúfajme, že Boh, nekonečne milosrdný, nám ich odpustí, ak budeme činiť úprimné pokánie. Začiatkom obrátenia Márie Magdalény bolo počúvanie Božieho slova. Bez neho by zahynula. Tak je aj pre každého hriešnika nevyhnutné, aby Božie slovo ochotne počúval.

[1] Poznámka: Väčšina novších teológov sa prikláňa k názoru, že nemenovaná kajúcnica zo 7. kapitoly evanjelia podľa sv. Lukáša, učeníčka Pána Mária Magdaléna a Mária, sestra Lazára z Betánie, sú jednou a tou istou osobou. Zo svätých evanjelií však táto totožnosť nie je jednoznačne zrejmá a dôvody, ktoré ju podporujú, hoci sú závažné, nie sú úplne presvedčivé, pretože aj protiargumenty sú hodné pozornosti. Katolícka Cirkev túto otázku, ktorá nie je otázkou viery, ale historickou kontroverziou, jednoznačne nerozlúštila, hoci v liturgických modlitbách o svätej Márii Magdaléne sa uvádza, že vzkriesený Lazár je bratom tejto svätice. Podľa príkladu niektorých vykladačov Svätého písma sa nám zdá vhodné považovať kajúcnicu zo 7. kapitoly evanjelia podľa sv. Lukáša a Máriu Magdalénu za tú istú osobu, ale odlišovať ju od Márie, sestry Lazára. Zobrazovať kajúcu sv. Máriu Magdalénu poloobnaženú je hrubým omylom, ktorého sa dopúšťali už stredovekí maliari – pravdepodobne v dôsledku zmätku, keď si túto kajúcnicu pomýlili s pustovníčkou Máriou Egyptskou, ktorej pamiatka sa slávi 2. apríla.

Magdaléna prešla ťažkým bojom so svojím srdcom, kým ho prekonala a s Božou milosťou nad ním zvíťazila. Odhodlala sa vstúpiť do domu Šimona a bez ohľadu na prítomných farizejov vrhla sa k nohám Pána. V plači priznala, že je veľkou hriešnicou. Podobne má aj hriešnik prekonať svoju pýchu a ostýchavosť a pokorne sa priznať k svojim hriechom vo sviatosti zmierenia. Ak je to pre neho ťažké, nech sa povzbudí myšlienkou, že ak sa nehanbil hrešiť, nemal by sa hanbiť svoje hriechy úprimne vyznať – nie verejne, ale súkromne, kňazovi, ktorý koná v Božom mene a je viazaný mlčanlivosťou.

Nech hriešnik zváži, že je lepšie priznať svoje hriechy vo svätej spovedi, než zotrvávať v hriešnosti, zomrieť v nekajúcnosti a naveky zahynúť. Magdaléne nestačilo, že jej Kristus Pán odpustil hriechy; kajala sa až do smrti, snažiac sa nasledovaním Ježiša a dobrými skutkami nahradiť to, čo zanedbala a čím sa previnila. Nestačí, aby hriešnik vykonal dokonalú spoveď a viac už nehrešil. Je tiež potrebné, aby za svoje hriechy vykonal zadosťučinenie, teda aby sa Bohu pokúsil nejakým spôsobom nahradiť urážku, a to horlivou modlitbou, pôstom, kajúcimi skutkami, almužnou či inými prejavmi milosrdenstva voči blížnym.

„Deti moje, toto vám píšem, aby ste nehrešili. A keby niekto zhrešil, máme u Otca zástancu: Ježiša Krista, spravodlivého. On je zmiernou obetou za naše hriechy; a nielen za naše, ale aj za hriechy celého sveta.“ (1 Jn 2, 1–2). *„Boh trpezlivo čaká kvôli vám, nechce, aby niekto zahynul, ale aby sa všetci obrátili k pokániu.“* (2 Pt 3, 9).

Dňa 22. júla sa okrem svätej Márie Magdalény spomínajú aj sväté Evodia a Syntycha, učeníčky svätého apoštola Pavla vo Filipách, ktoré apoštol spomína vo svojom liste Filipanom (4, 2–3) ako svoje spolupracovníčky. Ďalej si pripomíname svätého Teofila (Bohumila), mučeníka, ktorého v roku 790 zabili pre vieru mohamedáni; svätého Gualtera, pustovníka a dobrodinca chudobných a chorých v Taliansku († 1224); svätého Vandregisela, zakladateľa kláštorov vo Francúzsku; svätého Platóna, mučeníka v Galácii a ďalších.

23. JÚL

I. Sv. Apolinár, biskup a mučeník (1. stor.)

Kristus Pán predpovedal svojim učeníkom, že budú o ňom vydávať svedectvo, konajúc z jeho moci ešte väčšie zázraky, než činil on sám (Jn 14, 12), a že tých, ktorí uveria, budú sprevádzať veľké divy. (Mk 16, 17–18). Toto sa naplnilo aj na svätom biskupovi a mučeníkovi Apolinárovi.

Apolinár (Apollinaris) prišiel z Antiochie s apoštolom Petrom do Ríma a pomáhal mu ohlasovať evanjelium Židom aj pohanom v tomto meste. Po nejakom čase Peter vysvätil Apolinára za biskupa a poslal ho do talianskeho mesta Ravenna, aby tam hlásal Ježiša Krista. Keď Apolinár priviedol veľké množstvo obyvateľov Ravenny k viere, pohanskí kňazi ho udali, chytili a ukrutne zbičovali. Následne sa zotavoval z rán v dome istého kresťana, až sa úplne uzdravil.

V tom čase žil v Ravenne vážený muž Bonifác, ktorý po dlhej chorobe stratil reč, a jeho dcéra bola duševne aj telesne chorá, sužovaná zlým duchom. Manželka Bonifáca poprosila Apolinára, aby sa nad mužom aj dcérou pomodlil a uzdravil ich. Svätý biskup jej vyhovel a z Božej moci obom chorým prinavrátil zdravie. Tento zázrak priviedol Bonifáca, jeho rodinu a mnoho pohanov k tomu, že sa zriekli modlárskych bludov a uverili v Ježiša Krista.

Krátko nato sa však modloslužobníci opäť vzbúrili proti Apolinárovi, chytili ho, znovu ho zbičovali a donútili, aby bosými nohami kráčal po žeravom uhlí. Keď mu však oheň neuškodil, vyhnali ho z mesta. Apolinár sa istý čas skrýval s niekoľkými kresťanmi pred nepriateľmi a odišiel do kraja Emilia, kde vzkriesil mŕtvu dcéru šľachtica Rufina. Rufinus so svojou rodinou preto uveril a prijal krst.

Rozhnevaný sudca pohan dal Apolinára predvolať a prísne mu zakázal, aby ďalej hlásal a šíril kresťanskú vieru. Keďže svätý biskup tento zákaz nemohol a nechcel dodržiavať, sudca ho dal mučiť na škripci, rany mu polievali horúcou vodou, udierali ho kameňom do tváre, spútali ho okovami a zavreli do žalára. Štvrtého dňa sudca navštívil mučeníka v žalári a keď ho našiel živého, rozkázal ho odviesť na loď a poslať do vyhnanstva. Avšak loď na mori stroskotala a Apolinár, zachránený z tejto pohromy, prišiel do Myzie v Malej Ázii, kde hlásal Božie slovo. Odtiaľ cestoval k brehu rieky Dunaj a následne do Trácie. Tam mali pohania chrám boha Serapisa, o ktorom pohanskí kňazi tvrdili, že vraj veští budúcnosť. Keď Apolinár v tejto oblasti ohlasoval vieru v Krista a vyvracal modloslužobné povery, pohanskí kňazi nahuckali ľud, že Serapis odmieta veštiť, pokiaľ bude tento kresťanský kazateľ v ich krajine. Poverčiví pohania ho vyhľadali, kruto ho týrali a donútili, aby sa loďou presunul inam.

Takto sa Apolinár dostal z vyhnanstva späť do Ravenny, kde istý čas horlivo pracoval v Božej vinici, až ho na ďalšiu žalobu pohanských kňazov opäť chytil sudca a zavrel do žalára, kde mal byť pod dohľadom stotníka. Tento stotník, tajný ctiteľ Krista, ho však v noci prepustil na slobodu. Keď sa to prezradilo, žoldnieri ho začali prenasledovať. Dohonili ho, ukrutne ho zbili a domnievajúc sa, že je mŕtvy, ho nechali ležať na zemi. Plačúci veriaci odniesli polomŕtveho mučeníka do blízkeho domu, kde sa o neho starali. Na siedmy deň Apolinár povzbudil zhromaždených kresťanov k vytrvalosti vo viere a vydal svoju dušu do rúk nebeského Otca. Stalo sa to 23. júla buď roku 75, alebo 78. Telo svätého mučeníka pochovali veriaci za bránou mesta Ravenna.

Na začiatku 6. storočia bol v Ravenne postavený slávny chrám sv. Apolinára, ktorý dodnes stojí ako výnimočný pamätník starého cirkevného umenia. Starí Česi si uctievali tohto svätca už v 12. storočí, pretože v roku 1118 knieža Bořivoj II. založil v Sadskom chrám a kolégiátnu kapitulu sv. Apolinára. V roku 1362 Karol IV. premiestnil túto starú kapitulu zo Sadského na horu Větrník v Prahe a na mieste kaplnky sv. Jiljí postavil nový chrám sv. Apolinára, ktorý je od roku 1784 farským kostolom. Dva vzácne kúsky z relikvií sv. Apolinára získala pražská katedrála sv. Víta; jeden z nich dostala v roku 1355 od Karola IV.

Poučenie:

Kamkoľvek sv. Apolinár prišiel a kdekoľvek hlásal učenie Kristovo, všade ho prenasledovali pohania. A podobne zaobchádzajú dodnes neveriaci a kacíri s katolíckou Cirkvou a jej vernými vyznávačmi. Ak môžu, prenasledujú Cirkev otvoreným násilím, a kde im to nie je možné, útočia aspoň slovami a písmom. O katolíckej Cirkvi hovoria a píšu s najväčším opovrhnutím, prekrúcajú jej učenie a vykresľujú ho ako zmes povier, hanobia jej posvätné obrady, drzo znevažujú sväté sviatosti (napr. jeden kalvínsky katechizmus rúhavo nazýva najsvätejšiu nekrvavú obetu Nového zákona *„ohavným modlárstvom“*), očierňujú duchovenstvo, najmä pápeža, a stavajú veriacich katolíkov na pranier, nazývajúc ich najodpornejšími prezývkami.

S podobnou zlomyseľnosťou napádajú katolícku Cirkev aj dobrovoľní alebo platení prisluhovači medzinárodných združení nevercov. Je to boj pekla proti Božiemu kráľovstvu na zemi; je to útok Antikristových vojsk na skalu, na ktorej Kristus postavil svoju Cirkev. Tento boj je starý; a veru, keby každý z doterajších útočníkov, ktorí sa po stáročia snažili zničiť skalu Cirkvi, dokázal od nej odtrhnúť aspoň jeden kameň, nezostalo by z nej nič len ruiny. Napriek tomu katolícka Cirkev dodnes pevne stojí na Petrovej skale, neporušená, nezničiteľná a jednotná, zatiaľ čo jej chvastaví nepriatelia sú rozdelení na nespočetné sekty, ktoré spája len rovnaká nenávisť voči nej – nenávisť, ktorá jej však nemôže uškodiť. Nebojme sa týchto úbohých ľudí, vážme si svoju svätú vieru a obhajujme ju proti útokom nepriateľov.

II. Sv. Libor, biskup (4. stor.)

Francúzske mesto Le Mans, ležiace pri rieke Sarthe, sa pýši tým, že v druhej polovici 4. storočia bolo sídlom apoštolského biskupa sv. Libora (Liborius). Tento svätec, syn vznešených rodičov, prejavoval už v mladosti horlivú túžbu po kresťanskej dokonalosti a obdarený od Boha vzácnymi darmi, vynikal v zbožnosti i vo vzdelaní. Keď dospel, pohrdol svetskými pôžitkami, vstúpil do duchovného stavu, stal sa kňazom a neúnavne pracoval na Pánovej vinici. Ako duchovný pastier dával svojim veriacim príklad bohumilého života – bol zdržanlivý, mierny, tichý a vytrvalý v modlitbách.

V roku 348 zomrel lemanský biskup sv. Pavacius, a duchovenstvo spolu s veriacimi tejto diecézy si zvolili za jeho nástupcu Libora, ktorý tento úrad prijal. Ako biskup bol Libor starostlivým pastierom svojho stáda, horlivo sa usiloval o spásu zverených duší a zároveň neprestával zdokonaľovať seba samého v kresťanských cnostiach. Bezprestania pracoval na niečom užitočnom – veľa sa modlil, čítal Sväté písmo, rozjímal o pravdách viery, s nadšením kázal Božie slovo, navštevoval dediny svojej diecézy a všade sa snažil posilňovať náboženský život ľudu.

Keďže jeho osobné potreby boli skromné, venoval svoje príjmy chudobným a na stavbu chrámov ku cti a sláve Božej. Poslušný slovám sv. Pavla kázal Božie slovo *„v pravý i nepravý čas“,* (2 Tim 4,2) napomínal a povzbudzoval s nekonečnou

trpezlivosťou, pričom všetko, čo učil a prikazoval iným, aj sám svedomito plnil. Nechválil sa, iba v Kristovi Ježišovi, radoval sa s radujúcimi sa, plakal s plačúcimi, ukladal si svoj poklad v nebi a kázal čistotu, zbožnosť a kajúcnosť nielen slovami, ale aj vlastným príkladom. Nebolo preto divu, že ľudia, počúvajúc jeho slová a vidiac jeho svätý život, sa k nemu obracali a, majúc taký vzor, snažili sa ho nasledovať. Tak spravoval biskup Libor svoje zverené stádo 49 rokov, až kým neprišla jeho hodina smrti.

Božím riadením ho počas poslednej choroby navštívil jeho dôverný priateľ svätý Martin, biskup Tourský, ktorý ho pripravil na cestu do večnosti, vyslúžiac mu sväté sviatosti. V jeho náručí Libor skonal v Pánovi 23. júla roku 397. Boh oslávil Libora mnohými zázrakmi a veriaci ľud ho začal čoskoro uctievať a vzývať ako svätca. Jeho ostatky odpočívali v biskupskom chráme v Le Mans až do 9. storočia.

Medzitým sa po celom západnom kresťanstve rozšírila správa o vzácnych milostiach, ktoré Boh na príhovor tohto svätého biskupa ľuďom udeľoval. Cisár Ľudovít Pobožný vyslal do Le Mans poslov s príkazom, aby ostatky sv. Libora boli prenesené do ríše k Sasom na zbožný účel – aby tento ešte surový ľud, inklinujúci k pohanským poverám, bol utvrdený v kresťanskej viere zázrakmi, ktoré sa udiali na príhovor tohto svätca.

Obyvatelia Le Mans sa dlho zdráhali vydať telo sv. Libora a súhlasili až potom, keď im biskup, odvolávajúc sa na cisárov príkaz, vysvetlil, že svätí Boží sa prihovárajú nielen za obyvateľov miest, kde ich telá odpočívajú, ale za každého, kto ich s dôverou vzýva na akomkoľvek mieste. Telo sv. Libora bolo v roku 836 v Le Mans vyzdvihnuté z hrobu, prevezené do Paderbornu a uložené v tamojšom biskupskom chráme, kde sa dodnes uctieva.

Počas cesty cez Francúzsko a Nemecko, kadiaľ boli ostatky prevážané, sa zhromažďovali zástupy zbožného ľudu, aby ich uctili, a Boh oslávil sv. Libora novými zázrakmi, ktorými bolo mnoho chorých náhle uzdravených. Sv. Libor je vzývaný ako patrón proti chorobe obličkových kameňov.

V roku 1676 bolo pri bývalom opátstve Karlov v Prahe založené *„Bratstvo sv. Libora,“* ktoré, tešiac sa osobitným cirkevným výsadám, malo mnoho členov a konalo svoje pobožnosti pri oltári tohto svätca, ktorý v uvedenej svätyni stojí dodnes.

Poučenie:

Sv. Libor nezaháľal ani chvíľu, ale neustále sa venoval nejakému užitočnému dielu. Zaháľka je počiatkom všetkého zlého. Človek sa rodí na prácu a vták na lietanie. (Jób 5, 7).

Pamätajme, čo všetko náš Spasiteľ Ježiš Kristus počas svojho pozemského života vykonal pre ľudí; koľko nocí za nás prebdel v modlitbách; ako neúnavne putoval od miesta k miestu vo svojej vlasti, všade učiac a dobre činiac; ako sa neprestajne venoval dielu, ktoré smerovalo k našej spáse, a ako nakoniec počas svojho utrpenia kruto zbičovaný niesol ťažký kríž na Kalváriu za nás! A keď Pán večnej slávy tak veľmi a usilovne pracoval a trpel z nekonečnej lásky k nám, hriešnym ľuďom, nie je

spravodlivé, aby sme aj my, ako len vládzeme, pracovali pre svoje časné i večné blaho?

Svätý Ján Zlatoústy hovorí, že príčinou hriechov našich prarodičov v raji bola zaháľka. Lenivosť priviedla izraelský ľud na púšti k modloslužobníctvu; zaháľka bola hlavnou neprávosťou Sodomy a Gomory, z ktorej vznikali ďalšie hriechy; pre zaháľku sa dopustil Dávid cudzoložstva. Ale pred Bohom je lenivý a zaháľčivý nielen ten, kto sa štíti práce, ale aj každý, kto na tomto svete zanedbáva starostlivosť o svoju spásu, lebo čo osoží človeku, ak získa celý svet, ale stratí svoju dušu? *„Každý strom, ktorý nenesie dobré ovocie, bude vyťatý a hodený do ohňa.“* (Mt 7, 19). Pracujme teda, kým je deň, lebo *„príde noc, keď nikto nebude môcť pracovať.“* (Jn 9, 4).

Dňa 23. júla sa tiež koná pamiatka sv. Rasyfa, rímskeho mučeníka, sv. Primitívy, panny a mučeníčky rímskej, sv. Apolónia a Eugenia, rímskych mučeníkov, sv. Trofima a Teofila, mučeníkov a ďalších.

24. JÚL

I. Sv. František Solano, kňaz minorita (16. stor.)

V španielskej obci Montilla sa v roku 1549 narodil zbožným a zámožným manželom Matúšovi Solanovi a Anne z rodu Ximenesov syn František. Rodičia ho vychovávali v prísnych katolíckych zásadách a vlastným príkladom ho viedli na cestu svätých cností. Mladý František, kráčajúc v ich šľapajach, rástol v nábožnosti a bohabojnosti do takej miery, že jeho rovesníci k nemu prechovávali zvláštnu úctu a nikdy sa neodvážili v jeho prítomnosti hovoriť alebo konať čokoľvek nevhodné.

František získal výborné vzdelanie na miestnych školách vedených horlivými kňazmi Spoločnosti Ježišovej. Vo veku dvadsiatich rokov vstúpil do kláštora Menších bratov konventuálov (Minoriti) vo svojom rodisku. Počas noviciátu sa zapieral prísnou disciplínou a podroboval svoje telo kajúcnosti, akoby odčiňoval ťažké hriechy. Nejedol mäsité pokrmy ani ryby, v piatok sa zriekal varenej stravy, bol mlčanlivý, bičoval sa niekedy až do krvi, nosil drsný odev a spával na tvrdom lôžku. Vyžaroval hlbokú pokoru, dokonalú poslušnosť, usilovnosť a vrúcnu nábožnosť, ktorá ho niekedy pripravovala o spánok, keď trávil celé noci v modlitbách a rozjímaní.

Po úspešnom ukončení filozofických a teologických štúdií bol vysvätený za kňaza a predstavení rádu ho čoskoro ustanovili za učiteľa kláštorných novicov. František ich viedol k dokonalosti rehoľného života nielen slovami, ale aj skutkami. Bol príkladom chudoby, poslušnosti a čistoty, učil ich, ako ovládať svoje túžby, bdieť nad svojimi zmyslami, trpezlivo znášať protivenstvá, verne slúžiť Bohu, zotrvávať v modlitbách a rozjímaniach, prejavovať lásku k blížnym a starať sa o ich spásu. Okrem toho pôsobil požehnane aj mimo kláštora. Kázal Božie slovo, napomínal hriešnikov k pokániu, zmieroval nepriateľov, slúžil chudobným a chorým a na uliciach vyzýval dospelých aj mladých: *„Milujte Pána Boha a nehnevajte ho! On za vás zomrel na kríži; neukrižujte ho znova svojimi hriechmi!“*

V roku 1583 vypukol v Andalúzii, najmä v meste Montoro, hrozný mor a ľudia odtiaľ utekali. František, ktorý tam vtedy prebýval, sa odvážne staral o opustených chorých a pochovával mŕtvych, až kým sám neochorel. Po uzdravení neodišiel, ale naďalej slúžil chorým, až kým mor neustúpil.

František si zaumienil, že sa vydá do Afriky, aby mohamedánskym Saracénom hlásal Krista a získal korunu mučeníka, ak to bude Božia vôľa. Predstavení rádu mu to však nepovolili. Medzitým sa mu naskytla iná príležitosť. Španielsky kráľ Filip II. pripravoval misionársku výpravu k pohanským Indiánom v Peru na západnom pobreží Južnej Ameriky. František sa k tejto výprave s radosťou pripojil. V roku 1589 sa spolu s niekoľkými kňazmi nalodil na loď, ktorá prevážala väčší počet afrických černochov do Ameriky. Spočiatku bola plavba pokojná. František využil tento čas na vyučovanie černochov kresťanskej viere, ako aj námorníkov a ďalších cestujúcich, a bránil všetkému, čo by mohlo uraziť Boha.

Často vzal do rúk kríž a kázal na lodi: *„Lepšie je zomrieť, než uraziť Boha hriechom.“* Neďaleko pobrežia Peru sa loď dostala počas búrky na plytčinu a bola vážne poškodená, pričom na palube bolo viac než 800 ľudí. Kapitán ponúkol vzácnejším osobám a Františkovi miesto na záchrannom člne, aby sa dostali z nebezpečenstva. Ale František mu povedal: *„Boh ma ochraňuj, aby som zo sebeckej lásky k pozemskému životu opustil bratov, ktorí sa nachádzajú v dvojnásobnom nebezpečenstve!“* A vzal kríž do ruky, povzbudzoval ľudí na lodi, aby nestrácali nádej a dôverovali Bohu, ktorý rozkazuje moru i vetrom. Prisľúbil im, že budú zachránení, ak sa úprimne pokoria a budú robiť pokánie zo svojich hriechov.

Všetci nadšeného kazateľa poslúchli; černosi, ktorí boli počas cesty dostatočne pripravení, prijali svätý krst, a ostatní cestujúci ľutovali svoje hriechy, vyspovedali sa a neprestajne prosili Boha o milosrdenstvo. Na tretí deň im prišla pomoc, a všetci sa zachránili a dostali na breh. František, zotaviac sa po dlhej a nebezpečnej plavbe, sa vydal na misie v Peru, do oblasti obývanej divokými pohanskými Indiánmi, nehľadiac na nebezpečenstvá života ani na nevýslovné ťažkosti spojené s cestou. Boh požehnával jeho apoštolské úsilie. Divosi, vidiac jeho jednoduchý a sebazapierajúci život a lásku, mu neubližovali a dychtivo počúvali jeho slová. Keď boli na jeho príhovor mnohí chorí zázračne uzdravení, Indiáni prichádzali k nemu v zástupoch a dávali sa krstiť. Koľko pohanov takto získal pre katolícku Cirkev a priviedol do neba, to vie iba Boh.

Posledných deväť rokov svojho života strávil František na Pánovej vinici v hlavnom meste Peru, v Lime. Neúnavne kázal Božie slovo v kostole, na uliciach a po domoch. Navštevoval dielne remeselníkov, nemocnice, väznice a divadlá a s krížom v ruke vyzýval ľudí k pokániu. Všade, kde sa zhromažďovali ľudia, sa snažil ich priviesť na cestu spásy.

Jedného dňa večer v roku 1604, keď sa námestie hemžilo veselými davom, František vstúpil medzi nich. Jeho tvár horela posvätným hnevom. Pozdvihol kríž, utíšil dav a začal im ohnivo vyčítať žiadostivosť tela, pýchu a mrzkosti, ktorými neprestajne privolávajú Boží hnev a poškvrňujú a ničia svoje duše. Nakoniec ich varoval, že ak nebudú robiť pokánie, celé mesto zahynie. Táto nečakaná reč nadšeného kazateľa vyvolala ohromný dojem a spôsobila podivuhodnú zmenu. Mesto sa náhle oblieklo do smútku; obyvatelia sa po celú noc hrnuli do kostolov a oplakávali svoje hriechy. Kňazi nestíhali spovedať, a mnohí, ktorí sa nemohli dostať do spovedníc, hlasno a úprimne vyznávali svoje hriechy pred všetkými. Nepriatelia sa zmierili, rodinné spory boli urovnané a neprávom získaný majetok sa vracal. František takto svojím kázaním spôsobil takú premenu obyvateľstva, že to bolo všeobecne považované za zázrak Božej milosti.

Tieto neobyčajné skutky získali Františkovi ešte väčšiu úctu a vážnosť medzi ľuďmi. Čím viac ho však ľudia vyvyšovali, tým prísnejšie sa kajal, tým viac sa pokoroval a tým horlivejšie sa staral o spásu svoju i blížnych. Nakoniec sa naplnili dni jeho pozemského života. Unavený namáhavou prácou František ochorel a dva mesiace trpel bolestivou chorobou. Jeho pokorná a zbožná myseľ vnímala tieto bolesti ako dôkaz zvláštnej Božej milosti. Často hovoril: *„Už nemám dostatok síl, aby som dokázal krotiť a zapierať svoje telo, a tak to namiesto mňa robí sám Boh, ktorý ma spravodlivo trestá.“*

Boh bol jeho jedinou myšlienkou, od ktorej ho nemohla odvrátiť žiadna telesná bolesť ani duševné trápenie. S posvätnou túžbou prijal sviatosti a tri dni pred smrťou, keď videl, že brat, ktorý sa o neho staral, plače od žiaľu, si povzdychol*: „Čím som si to zaslúžil, Pane, že ty si bol ukrižovaný a ja som opatrovaný tvojimi služobníkmi? Ty si bol obnažený a ja som prikrytý; ty si bol tŕním korunovaný a ja som zahŕňaný milosťami a potešeniami!“*

Na deň sv. Bonaventúru, keď sa František vo svojich myšlienkach rozprával s Bohom, náhle zvolal: *„Radujem sa z toho, čo mi bolo povedané: Do domu Hospodinovho pôjdeme!“* A keď bratia, ktorí stáli okolo neho, začali odriekať Apoštolské vyznanie viery, pokojne usnul v Pánovi v ten istý deň, 14. júla 1610, práve vtedy, keď zaznel zvon ohlasujúci pozdvihovanie pri svätej omši v kláštornom chráme.

Poučenie:

Svätý František dosiahol vysoký stupeň kresťanskej dokonalosti najmä tým, že počas celého života bdel nad svojimi zmyslami a umŕtvoval svoje túžby. Ako málo je tých, ktorí ho v tom nasledujú! *„Telo si žiada proti duchu“* (Gal 5, 17), a preto je potrebné krotiť túžby tela a ovládať zmysly, aby nesmrteľný duch, vykúpený a posvätený Kristovou krvou, nepodľahol porušiteľnému telu a nezahynul spolu s ním. *„Čo človek*

zaseje, to bude aj žať. Lebo kto seje v tele, z tela bude žať porušenie; ale kto seje v duchu, z ducha bude žať večný život.“ (Gal 6, 8.)

Keď múdry lekár prikazuje chorým, aby sa zdržali niektorých pokrmov a nápojov, aj keď im chutia, keď im predpisuje prísny pôst alebo ich lieči nepríjemnými prostriedkami, či dokonca reže ich telo až do krvi, pacienti to znášajú trpezlivo, lebo vedia, že ide o ich zdravie a život. Ale mnohým je ťažké a nepríjemné zrieknuť sa vecí, ktoré im škodia a ohrozujú ich nesmrteľnú dušu a večný život. Odmietajú krotiť svoje zmysly a odpierať telu to, čo si žiada proti Bohu. *„Bratia, sme dlžníkmi, ale nie telu, aby sme museli žiť podľa tela. Lebo ak budete žiť podľa tela, zomriete. Ale ak Duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť.“* (Rim 8, 12–13.)

II. Sv. Kristína, panna a mučeníčka (3. stor.)

Kristovi mučeníci, ktorí ticho znášali najväčšie trápenia pre svoju vieru a radostne podstupovali bolestivú a potupnú smrť, napĺňali pohanský svet úžasom. Také víťazstvo nad svetom dosiahli len vďaka zvláštnej Božej milosti a svojej hrdinskej statočnosti. Čím slabšia bola ich ľudská prirodzenosť, čím väčšie pokušenia na nich doliehali a čím strašnejšie muky museli znášať, tým žiarivejšia bola koruna slávy, ktorú získali. Takúto žiarivú korunu nosí na hlave aj útla panna, svätica Kristína, ktorá vďaka láske ku Kristovi a Božej milosti hrdinsky prekonala najukrutnejšie muky.

Kristína, dvanásťročná dcéra zarytého pohanského sudcu v neznámom gréckom meste, bola často nútená pozerať sa na mučenie kresťanov, aby sa sama neobrátila ku kresťanstvu. Tichosť, trpezlivosť a vytrvalosť týchto mučeníkov však hlboko dojímali jej nevinné srdce. Túžila pochopiť, prečo títo ľudia znášajú také strašné utrpenie. Jedna kresťanská žena jej vysvetlila ich vieru a vyučila ju v kresťanskej náuke. Kristína pochopila, že kresťania nie sú zločinci, ale ľudia cnosti, a stala sa horlivou kresťankou. V noci tajne nosila jedlo ženám a pannám uväzneným pre vieru.

V dome jej otca bola veža plná strieborných a zlatých modiel, ktorým denne zapaľovali kadidlo. Kristína tieto modly rozbila a kov predala, aby pomohla chudobným a uväzneným kresťanom. Tento čin jej otca nesmierne rozohnil. Dal ju spútať a priviesť pred súd, kde sa jej prísne opýtal, ako sa opovážila vztiahnuť ruku na nesmrteľných bohov a potupiť ich. Kristína odpovedala, že títo domnelí bohovia sú iba kovom, a že existuje len jeden pravý a nesmrteľný Boh, všemohúci Stvoriteľ

neba i zeme, ktorému jedinému sa klania. Povzbudzovala otca, aby sa mu klaňal aj on, ak nechce byť naveky zatratený. Tieto slová otca rozohnili ešte viac – najprv ju sám zbil a potom rozkázal otrokom, aby ju ukrutne bičovali až do krvi a uväznili. Strašne vyľakaná matka prišla s plačom do väzenia a úpenlivo prosila dcéru, aby poslúchla otca, ale všetky jej prosby a dohovárania boli márne. Kristína uistila matku, že sa radšej vzdá života, než aby zradila Krista a slúžila mŕtvym modlám.

Medzitým sa otec rozhodol, že za každú cenu svoju dcéru buď odvráti od Krista, alebo ju strašnou smrťou zbaví života. Najskôr ju prehováral a hrozil jej, a keď to nepomohlo, nechal ju opäť mučiť bitím, lámaním na kolese a ohňom. Avšak hrdinská mučeníčka zostala vo svätej viere pevná, posilňovaná a potešovaná Božou milosťou aj v tých najväčších trápeniach. Nakoniec ju opäť zavreli do žalára. V duši pohanského sudcu zúrila strašná vnútorná bitka medzi prirodzeným otcovským citom k dcére a modlárskou poverou spolu so strachom pred rozhnevanými bohmi. Napokon zvíťazila povera a strach; otec sa rozhodol, že dcéru dá ešte raz mučiť a potom ju usmrtí. Medzitým, keď sa na tento skutok pripravoval, náhle zomrel. Otcov odchod spôsobil Kristíne väčšiu bolesť než všetky muky, ktoré doteraz vytrpela. Vrúcne prosila Boha, aby ju povolal k sebe.

Nástupca zosnulého sudcu prikázal priviesť Kristínu zo žalára do Apollónovho chrámu, aby obetovala modle. Keď sa statočná mučeníčka nedala presvedčiť, rozkázal, aby ju znova trápili ohňom a nakoniec zastrelili šípmi. Tak zomrela na konci tretieho storočia za vlády cisára Diokleciána. Táto mučeníčka sa zobrazuje ako jemná panna s dvoma šípmi v ruke, odetá v bielom rúchu a červenom plášti, čo symbolizuje jej neporušenú nevinnosť a mučeníctvo.

Poučenie:

Ukrutný otec Kristíny zomrel práve vo chvíli, keď plánoval ďalší zločin. Zomrieť náhle, v hriechu a bez pokánia – aká strašná smrť! Smrťou sa končí deň sejby; čo sme zasiali, to budeme žať; kam strom padne, tam ostane.

Prečo nám Boh neodhalí čas našej smrti? Pretože keby ľudia vedeli, kedy budú povolaní na večnosť, odkladali by starosť o spásu až na poslednú chvíľu a tým by ľahkomyseľne hrešili. Nevieme, kedy Boh zaklope na bránu nášho života, a predsa mnohí ľudia žijú tak, akoby mali zostať na tomto svete naveky. Čo by sa asi stalo, keby bola hodina smrti známa! Buďme preto stále pripravení na smrť, aby nás nezastihla nepripravených. Sv. Augustín hovorí: *„Boh sľúbil kajúcnikovi odpustenie, ale nesľúbil mu zajtrajší deň; môže mu ho darovať, ale môže mu ho aj odoprieť.“*

„Bdejte teda, lebo neviete, v ktorú hodinu príde váš Pán.“ (Mt 24, 42) *„Deň Pánov príde ako zlodej.“* (2 Pt 3, 10.)

V tento deň sa tiež slávi pamiatka sv. Vincenta, rímskeho mučeníka; sv. Viktora, vojaka a mučeníka z Emerity v Španielsku; sv. Nykéty a sv. Akviliny, mučeníc z Lýcie; sv. Ursicina, biskupa a sv. Kleonika a sv. Stratonika, mučeníkov z Lentuinska na Sicílii.

25. JÚL

I. Sv. Jakub starší, apoštol Pána (1. stor.)

V zástupe dvanástich Kristových apoštolov boli dvaja Jakubovia: Jakub mladší, syn Kleofášov, a Jakub starší, syn galilejského rybára Zebedea a jeho manželky Salome. Druhým synom tohto manželského páru bol evanjelista Ján, mladší brat Jakuba. Zebedeus bol zámožným mužom, ktorý si mohol dovoliť nájomníkov alebo platených pomocníkov pri rybárčení. Synovia Zebedea, Jakub a Ján, patrili medzi prvých učeníkov, ktorých si Spasiteľ povolal, a neskôr ich prijal medzi dvanástich apoštolov.

Jedného dňa, keď Ježiš kráčal popri Galilejskom mori, videl Šimona a jeho brata Ondreja, ako hádžu siete do mora. Povedal im: *„Poďte za mnou a urobím z vás rybárov ľudí.“* Hneď opustili siete a išli za ním. O kúsok ďalej uvidel Jakuba, syna Zebedeovho, a jeho brata Jána, ako na lodi opravujú siete. Povolal ich a oni hneď opustili svojho otca Zebedea s nájomníkmi na lodi a nasledovali ho. (Mk 1, 16–20).

Jakub a Ján, spolu s Petrom, patrili medzi najbližších učeníkov Pána. Boli svedkami najdôležitejších udalostí v jeho živote. Boli prítomní, keď Ježiš uzdravil Petrovu svokru, ktorá mala horúčku, a mnohých ďalších ľudí trpiacich rozličnými chorobami. (Mk 1, 29–34). Keď Ježiš vzkriesil dcéru predstaveného synagógy Jaira, dovolil, aby ho sprevádzali iba Peter, Jakub a Ján, spolu s rodičmi dievčiny. (Lk 8, 51). Len títo traja apoštoli boli s Ježišom na vrchu, kde sa pred nimi premenil a ukázal im svoju Božskú slávu. (Mk 9, 1). Rovnako iba ich vzal so sebou do Getsemanskej záhrady, aby videli, ako sa rmúti a krvou potí pred blížiacim sa utrpením za hriechy ľudstva. (Mt 26, 37).

Jakub a Ján mali ráznu a prudkú povahu, preto im Spasiteľ dal meno Boanerges, čo znamená *„synovia hromu“.* (Mk 3,17) Horlivo milovali Pána, ale ich láska nebola ešte očistená. Keď videli, že Samaritáni odmietli prijať Ježiša, povedali: *„Pane, chceš, aby sme rozkázali, nech zostúpi oheň z neba a spáli ich?“* Ježiš ich pokarhal slovami: *„Neviete, akého ducha ste. Syn človeka neprišiel zatracovať duše, ale ich spasiť.“* (Lk 9, 54–56).

Učeníci boli v Ježišovej škole tri roky, ale ešte stále nerozumeli, aké kráľovstvo chce Spasiteľ založiť. Ježiš ich učil zriecť sa starého človeka a obliecť si nového, stvoreného v spravodlivosti a svätosti. Napriek tomu, že im kládol na srdce detinskú pokoru a nevinnosť holubice, zostávali nechápavými, až kým na nich nezostúpil Duch Svätý. Starý kvas márnivosti a ješitnosti v nich stále nebol očistený, a tak medzi nimi vznikali aj hádky o prvenstvo. Keď sa Ježiš naposledy uberal do Jeruzalema, Salome, matka Jakuba a Jána, prišla k nemu s prosbou: *„Daj, aby títo moji dvaja*

synovia sedeli jeden po tvojej pravici a druhý po tvojej ľavici v tvojom kráľovstve.“ Bola to malicherná žiadosť, vychádzajúca z ctižiadostivosti. Ježiš, ponorený do myšlienok na svoje utrpenie, ktorým mal prejsť, aby vstúpil do slávy, nechcel pokarhať a zarmútiť matku, ktorá ho verne nasledovala a slúžila mu. Obrátil sa teda k jej synom a povedal: *„Neviete, o čo prosíte. Môžete piť kalich, ktorý ja pijem?“* Horliví bratia bez váhania odpovedali: *„Môžeme.“* Ježiš im povedal: *„Kalich môj síce budete piť, ale sedieť po mojej pravici alebo ľavici nie je mojou vecou dať vám, ale tým, ktorým to pripravil môj Otec.“* Vstúpiť do Božieho kráľovstva, určiť mieru zásluh vyvolených a sedieť po boku Pána – o tom rozhoduje najvyššia Božia vôľa. Ježiš, vtelený Boží Syn, poznal vôľu svojho Otca a zvestoval ju na zemi, no vo svojom ľudskom živote ju neovládal, ale sám ju poslúchal a verne vykonával.

Keď ostatní učeníci počuli Ježišove slová adresované ctižiadostivým bratom Jakubovi a Jánovi, zo žiarlivosti sa na nich rozhorčili. Takéto malichernosti Pána rmútili, ale jeho mierna povaha dokázala urovnať spory. Aj chyby, ktorých sa slabí učeníci dopúšťali, mu slúžili ako podnety na poučenie o vznešených pravdách. Preto im povedal: *„Viete, že kniežatá národov vládnu nad nimi a ich mocní nad nimi vykonávajú moc. Medzi vami to však nebude tak. Kto by chcel byť medzi vami väčším, nech je vaším služobníkom. A kto by chcel byť medzi vami prvým, bude vaším otrokom. Lebo ani Syn človeka neprišiel, aby mu slúžili, ale aby slúžil a dal svoj život ako výkupné za mnohých.“* (Mt 20, 20–28).

Tým Kristus vyhlásil jeden z najdôležitejších zákonov v Božom kráľovstve. On, hlava nového ľudstva, neprišiel, aby si dal slúžiť, ale aby sám slúžil a svoj život dal za vykúpenie sveta. Umierajúc slúži ľuďom a tým vládne. Tak aj jeho praví učeníci nebudú túžiť po moci, ale budú slúžiť ľuďom a obetovať sa za nich až do smrti. Z týchto slov pochopili Jakub, Ján a ostatní učeníci, že na tomto svete ich nečaká žiadna odmena, ale boj. Do Božieho kráľovstva vstúpia iba pokorou a utrpením. Jakub, rázny a rozhodný, sľúbil Pánovi, že jeho kalich vypije – a tento sľub splnil.

Po zoslaní Ducha Svätého horlivo pracoval spolu s ostatnými apoštolmi na šírení Božieho kráľovstva a Kristovej Cirkvi, neberúc ohľad na farizejov a veľkňazov, ktorí zakazovali kázať o Ježišovi Kristovi. Radoval sa, keď bol pre svojho Spasiteľa zbičovaný.

O jeho pôsobení v neskoršom období nemáme spoľahlivé správy. Starobylá tradícia, ktorá hovorí, že Jakub starší šíril učenie Kristovo hlavne v Španielsku, vo Francúzsku a dokonca v Anglicku, je nepodloženou povesťou.

Jakub starší bol prvým zo všetkých apoštolov, ktorý pil z kalicha utrpenia a smrti svojho Božského Majstra. *„V tom čase kráľ Herodes položil ruky na niektorých príslušníkov Cirkvi a mučil ich. Jánovho brata Jakuba zabil mečom. A keď videl, že sa to Židom páči, rozkázal chytiť aj Petra.“* (Sk 12, 1–3). Tento Herodes, menom Agrippa I., bol vnukom Herodesa Veľkého, vraha betlehemských nemluvniatok. Vychovávaný v Ríme, stal sa roku 37 cisárom Caligulom tetrarchom (vládcom časti) oblasti Abilény a získal titul kráľa. Cisár Claudius mu neskôr zveril aj Judeu, Samáriu a Idumeu.

Herodes Agrippa bol prefíkaný politik, ktorý sa vedel zapáčiť Rimanom aj Židom. Rimanom sa zavďačoval organizovaním divadelných predstavení, zápasov a iných hier. Keď ho však Židia začali podozrievať z pohanského zmýšľania, snažil sa získať si povesť horlivého Žida – býval v Jeruzaleme počas sviatkov, denne obetoval v chráme a predovšetkým prenasledoval kresťanov. Tak vzniklo v Judei druhé prenasledovanie Kristovej Cirkvi, ktoré zasiahlo predovšetkým Jakuba staršieho. Keď tento apoštol kázal v Jeruzaleme, židovský dav, podplatený farizejmi a zákonníkmi, vyvolal krik a vzburu. Farizej Josiaš mu hodil okolo krku povraz, a takto zajatého apoštola priviedli k Herodesovi, ktorý nad ním ochotne vyniesol rozsudok smrti.

Apoštol Jakub šiel statočne a s radostnou mysľou na popravisko, aby obetoval svoj život za milovaného Majstra. Po ceste uzdravil v mene Ježiša Krista človeka trpiaceho dnou. Farizej Josiaš, vidiac tento zázrak, bol osvietený Božou milosťou a hlboko dojatý. Oľutoval svoj skutok, na kolenách prosil Jakuba o odpustenie a vyznal svoju vieru v Ježiša Krista. Apoštol ho zdvihol, dal mu bozk pokoja, a potom obaja podstúpili smrť sťatím, čo sa stalo pred veľkonočnými sviatkami roku Pána 42. (Sk 12, 3).

Spoľahlivú správu o smrti apoštola Jakuba staršieho zachoval cirkevný historik Eusébius vo svojich spisoch na základe diela Klementa Alexandrijského († okolo roku 217). Telo mučeníka apoštola Jakuba bolo pochované v Jeruzaleme. Za čias cisára Justiniána I. boli jeho ostatky prenesené do kláštora Raith v Palestíne. Odtiaľ sa na začiatku 8. storočia dostali do Španielska. Keď potomkovia otrokov, ktorých cisár Justinián ustanovil za strážcov kláštora v Raithu, odpadli k islamu, traja mnísi preniesli ostatky sv. Jakuba najskôr do mesta Zaragoza v Španielsku. Po dobytí Zaragozy moslimskými Maurmi v roku 714 boli tieto sväté ostatky prenesené do Galície a uložené pri Iria Flavia. Miesto však upadlo do zabudnutia, až kým za vlády kráľa Alfonza Cudného (791–842) nebolo mimoriadnym spôsobom objavené. Biskup Teodomir z Irie našiel zarastenú jaskyňu s mramorovou hrobkou obsahujúcou ostatky sv. Jakuba, na ktorého príhovor sa vtedy udialo mnoho zázrakov. Kráľ Alfons postavil na tomto mieste chrám na počesť sv. Jakuba. Biskup Teodomir preniesol svoje sídlo z Irie na toto miesto, čím tu vznikla osada Santiago de Compostela, ktorá je dnes hlavným mestom Galície. Veľkolepá a nádherná katedrála v Compostele dodnes uchováva ostatky sv. Jakuba v podzemnom chráme vytesanom do skaly.

Po Jeruzaleme, Ríme a Lorete je Compostela jedným z najslávnejších pútnických miest katolíckeho kresťanstva a každoročne privíta tisíce pútnikov. Aj starí katolícki Česi sa z nábožnosti zaväzovali púťou k hrobu sv. Jakuba v Compostele a verne tento sľub plnili, aj napriek mimoriadne náročnej ceste na takú vzdialenosť. Jeden zub a dve ďalšie relikvie sv. Jakuba sa roku 1212 dostali do chrámu sv. Víta v Prahe.

Poučenie:

Salome túžila, aby jej synovia mali popredné miesta v Božom kráľovstve. Želala si, aby mali účasť na Ježišovej oslave, neuvedomujúc si, že Spasiteľ vstúpi do svojej slávy len cez horké utrpenie. Nikto nebude s ním oslávený, kto s ním neznášal

utrpenie. Všetci si prajeme, aby sme raz boli prijatí do večných príbytkov, ktoré Kristus Pán pripravil v dome svojho Otca v nebesiach pre verných. Ale sme ochotní kráčať cestou, ktorá tam vedie? Modlíme sa k Pánovi: *„Príď kráľovstvo Tvoje,“* a Spasiteľ by nám mohol povedať: *„Neviete, o čo prosíte. Môžete piť kalich, ktorý som pil ja?“* Tento kalich je kalich utrpenia.

Ľudia radi pijú z kalicha pozemských rozkoší, až sa z nich opoja, ale z toho im spása nekynie. *„Usilujte sa vojsť tesnou bránou, lebo hovorím vám: Mnohí sa budú pokúšať vojsť, a nebudú môcť. Keď hospodár vstane a zatvorí dvere a vy zostanete vonku, začnete klopať na dvere a volať: "Pane, otvor nám!" A on vám povie: "Ja neviem, odkiaľ ste!" Vtedy začnete hovoriť: "Jedli sme s tebou a pili, na našich uliciach si učil." Ale on vám povie: "Ja neviem, odkiaľ ste; odíďte odo mňa všetci, čo páchate neprávosť!"* (Lk 13, 24–27).

II. Sv. Krištof, mučeník (3. stor.)

Po celom kresťanskom svete bol už od najstarších čias známy a uctievaný mučeník sv. Krištof. Jeho meno sa objavuje v starých gréckych aj latinských zoznamoch svätých mučeníkov a v litániách z deviateho storočia. Na jeho počesť bolo v Španielsku, Taliansku, vo Francúzsku, v Nemecku i v iných krajinách postavené množstvo chrámov a kláštorov. Dôvera veriacich zaradila sv. Krištofa medzi štrnásť svätých pomocníkov, najmä ako patróna proti náhlej a nečakanej smrti. Napriek tomu vieme o tomto svätcovi veľmi málo, keďže pôvodné správy o jeho živote a mučeníctve sa stratili. Ľudová predstavivosť však zaplnila tento nedostatok mnohými legendami a povesťami.

Krištof (Kristofor – Kristonosič, ten, ktorý nesie Krista) vyznával Ježiša Krista v Lýcii na južnom pobreží Malej Ázie a z lásky k nemu podstúpil mučenícku smrť v polovici tretieho storočia za vlády cisára Décia. To je všetko, čo vieme o jeho živote. Ostatné podrobnosti pochádzajú zo zbožných legiend. Podľa jednej z nich žil v treťom storočí na Východe muž obrovského vzrastu, ktorý si svojou silou a obratnosťou v mnohých bojoch získal slávne meno. Uvedomujúc si svoju nepremožiteľnosť, rozhodol sa slúžiť len najmocnejšiemu pánovi na zemi, ktorý nikomu nepodlieha a nikoho sa nebojí. Hľadal takéhoto pána, no dlho pátral márne. Po dlhom putovaní stretol starého kresťanského pustovníka, ktorý mu rozprával o Ježišovi Kristovi, oslávenom Synovi Božom, všemohúcom Pánovi neba i zeme. Vojak sa spýtal, ako by mohol slúžiť Kristovi. Pustovník mu odporučil, aby sa postil, horlivo modlil a zbožne rozjímal.

Vojak však odpovedal, že pôst je mu cudzí a nemožný a že ako negramotný človek sa nevie modliť ani rozjímať. Pustovník mu preto poradil inak: *„Keď sa nemôžeš postiť a nevieš sa modliť, slúž Kristovi Ježišovi svojou telesnou silou.“* Ukázal mu blízku divokú rieku, cez ktorú viedol nebezpečný brod bez mosta. Mnohí ľudia, ktorí sa pokúšali brod prejsť, sa tam už utopili. Pustovník mu odporučil, aby na svojich pleciach prenášal ľudí cez brod a tým slúžil samému Kristovi, ktorý povedal, že každý milosrdný skutok vykonaný blížnym je preukázaný jemu samému. Tento silák mal takýmto milosrdenstvom získať lásku všemohúceho Pána, osvetlenie pravou vierou a milosť večného života.

Vojak poslúchol radu, vzdal sa vojenského odevu a zbrane, usadil sa pri rieke a obetavo dňom i nocou prenášal chudobných ľudí cez divokú rieku. Jedného večera počul vo svojej chatrči detský hlások. Keď vošiel, uvidel malé dieťa, ktoré ho prosilo, aby ho preniesol na druhý breh. Prevozník ho ochotne vzal, zdvihol na plecia a opretý o svoju pevnú palicu vošiel do rieky. No sotva prešiel niekoľko krokov, voda začala stúpať a dieťa sa stávalo stále ťažším – najprv ako mladík, potom muž a nakoniec ako obor. Bolo to také ťažké bremeno, že silák takmer omdlel a len s veľkou námahou sa dostal na druhý breh. Keď zložil dieťa, prekvapene povedal: *„Milé dieťa, čo sa to stalo? Mal som pocit, akoby som niesol celý svet!“* Dieťa mu odpovedalo: *„Niesol si viac než celý svet – niesol si toho, ktorý celý svet stvoril! Preukazoval si ľuďom milosrdné skutky, a preto si dosiahol milosrdenstvo. Tvoje hriechy sú ti odpustené.“* Po týchto slovách dieťa zmizlo. Silák, ktorý na svojich pleciach preniesol Krista Ježiša cez rieku, bol odvtedy známy ako Krištof – Kristonosič.

Táto krásna povesť pravdepodobne vznikla z ľudového výkladu mena Kristofor, ktoré bolo u starých kresťanov obľúbené, podobne ako meno Teofor (Bohonosný), ktoré sa pripisovalo najmä sv. Ignácovi, mučeníkovi.

Legenda pokračuje ďalej rozprávaním, že Krištof horlivo zvestoval pohanom Krista Ježiša, obrátil mnohých na kresťanskú vieru a nakoniec bol pre svoju vieru uväznený, mučený a sťatý mečom.

Významná socha sv. Krištofa stojí na Karlovom moste v Prahe. Ide o dielo sochára Emmanuela Maxa, postavené v roku 1857. Sv. Krištof, muž obrovskej postavy, nesie na chrbte Ježiška. Opiera sa o sukovitú palicu a udivene hľadí na Božské dieťa, ktoré v ľavej ruke drží zemeguľu a pravicou mu žehná.

Poučenie:

V stredoveku bolo obľúbeným zvykom zdobiť chrámy obrovskými obrazmi a sochami sv. Krištofa. Pri hlavnom chráme v Štrasburgu stála socha sv. Krištofa vysoká 36 stôp. Obrazy svätca v obrovských rozmeroch na vonkajších i vnútorných stenách chrámov mali veriacim pripomínať, aby pri vstupe do svätyne odložili svetské myšlienky a túžby, prijali na seba Kristovo jarmo a snažili sa prekonať súženia tohto sveta, aby dosiahli prístav nebeského kráľovstva. Dodnes sa zachovalo množstvo takýchto starobylých obrazov sv. Krištofa najmä v alpských krajinách, ale aj u nás niekoľko zo stredoveku. Latinský básnik zo 16. storočia, biskup Vida, opisuje obľúbený spôsob zobrazovania sv. Krištofa týmito slovami: *„Keďže si, Krištof, Krista*

v srdci stále nosil, maliari ti ho kladú na šiju; keďže si preňho veľa vytrpel, nechávajú ťa s ním kráčať cez vlny; keďže si to nedokázal bez veľkej sily, zobrazujú ťa ako obra, a keďže si nad protivenstvami zvíťazil, dávajú ti mohutnú zelenajúcu sa ratolesť namiesto palice.“

Dňa 25. júla si Cirkev pripomína aj pamiatku sv. Kukufy, mučeníka z Barcelony († 303); sv. Magnericha, biskupa z Trevíru († 596); sv. Teodemira, mnícha a mučeníka z Cordóby; sv. Teji, sv. Valentíny a sv. Pavla, mučeníkov z Cézarey v Palestíne († 303) a ďalších.

26. JÚL

Sv. Anna, matka Panny Márie

Evanjelisti Pána, sústreďujúc sa výlučne na Božskú osobu Krista Ježiša, jeho slová a skutky, spomínajú iné sväté osoby, ktoré boli s ním na zemi v kontakte, len okrajovo a podľa ich významu. Preto podávajú o presvätej Matke Kristovej, Panne Márii, len nevyhnutné správy, najmä tie, ktoré sú potrebné na pochopenie vznešeného tajomstva vtelenia Božieho Syna. Nie je preto prekvapujúce, že o rodičoch Panny Márie v evanjeliách nenájdeme žiadne zmienky. Avšak cirkevní Otcovia nám prostredníctvom ústneho podania a niektorých prastarých záznamov z apoštolskej doby zachovali dostatočne spoľahlivé správy o svätých manželoch a rodičoch Joachimovi a Anne.

V izraelskom národe žilo mnoho nábožných a bohabojných žien, a jednej z nich bolo dané milosťou Prozreteľnosti Božej, aby sa stala matkou panenskej Matky Spasiteľovej Márie. Jej meno bolo Anna, čo znamená *„Milostná“.* Po otcovi pochádzala z kňazského pokolenia Levi a po matke bola potomkom kráľa Dávida. Svoju mladosť strávila v čistote, v bázni Božej, v modlitbách a prácou. V dospelom veku sa zasnúbila s Joachimom (Joakimom, Heliakimom), bohabojným mužom, ktorý tiež pochádzal z Dávidovho rodu a z pokolenia Júdu a tešil sa veľkej úcte medzi ľudom.

Títo manželia kráčali bezúhonne vo všetkých prikázaniach a spravodlivostiach Pánových. Boli príkladom svätého manželského života — slovom i skutkom posväcovali seba aj svoj stav. V ich dome vládla nábožnosť ako životodarný vzduch;

svätá láska ich spájala ako blažené puto srdc; modlitba bola ich odpočinkom i posilou; práca im prinášala radosť a vzájomné duchovné obohacovanie bolo ich hlavným a radostným úsilím. Svetské statky delili na tri časti: jednu obetovali jeruzalemskému chrámu, druhú dávali chudobným a tretiu používali na vlastné potreby. Iba jedna vec im spôsobovala zármutok – že nemali deti.

Neplodnosť bola u Izraelitov považovaná za veľkú potupu a hanbu, ba dokonca za znak Božieho zavrhnutia. Čím viac sa blížil čas, keď sa mal narodiť prisľúbený Mesiáš, tým väčšia bola bolesť spravodlivých a nábožných Izraelitov, ktorých manželstvá ostávali bezdetné. Joachim a Anna trpezlivo znášali domnelú hanbu a neprestávali sa modliť, aby Boh požehnal ich manželstvo; no, keďže už zostarli, zdalo sa, že ich modlitby nebudú vypočuté. Čím viac starli, tým vrúcnejšia bola ich modlitba; čím viac mizla každá ľudská nádej, tým hlbšia bola ich pokora a tým väčšia dôvera v Boha.

Jedného dňa prišiel Joachim do jeruzalemského chrámu, aby obetoval Hospodinovi, ale kňaz, ktorý v ten deň konal posvätné obrady, neprijal jeho obetu a potupil ho ako neplodného muža. Starnúci Joachim odišiel s veľkou hanbou a žiaľom z chrámu do hôr, kde pastieri pásli jeho stáda. Tam zotrval dlhší čas, postiac sa, plačúc a vrúcne sa modliac k Bohu. Aj Anna zostala vo svojom dome, modliac sa a smútiac.

Napokon Hospodin potešil oboch zarmútených manželov anjelským posolstvom, že sa im narodí dcéra, ktorá sa stane obdivom a slávou izraelského ľudu. Joachim a Anna sa stretli pri zlatej bráne jeruzalemského chrámu a velebili Boha, potom sa s radosťou vrátili do svojho domu. Dôvera starých manželov sa naplnila a ich modlitby boli vypočuté. Boh ich obdaril dcérou, ktorú nazvali Mária. Anna prijala toto milostivé dieťa ako anjela z neba a venovala mu najnežnejšiu materinskú starostlivosť.

Šťastní rodičia neprestávali Bohu ďakovať, že im v starobe daroval dcéru, a chránili ju ako zrenicu svojho oka. Po troch rokoch ju odovzdali do Jeruzalema kňazom, aby sa pod ich vedením učila slúžiť Bohu a rástla vo svätých cnostiach. Patrilo sa totiž, aby tá, ktorá sa mala stať živým chrámom dávno očakávaného Vykupiteľa sveta, bola vychovávaná pri chráme Hospodinovom.

Starnúci otec Joachim čoskoro potom zomrel v Pánovi a niekoľko rokov po ňom, ešte pred zasnúbením Panny Márie so svätým Jozefom, ukončila blažene svoj pozemský život aj svätá Anna. Najväčším vyznamenaním Panny Márie bolo, že sa stala vyvolenou Božou Rodičkou, a podobne najjasnejšou chválou a slávou svätej Anny je, že bola vyvolená Bohom za matku Božej Rodičky.

Svätá Anna je najkrajším vzorom kresťanských matiek. V katolíckej Cirkvi sa svätý Joachim a svätá Anna vzývajú najmä ako mocní ochrancovia a príklady manželov a rodičov; a veru, šťastní sú manželia a rodičia, ktorí verne nasledujúc ich príklad, horlivo slúžia Bohu, pevne v neho dôverujú, posväcujú seba svätými cnosťami a modlitbou, považujú svoje deti za vzácny dar Boží a starostlivo ich vychovávajú nie pre tento svet a jeho márne pôžitky, ale pre večné kráľovstvo na nebesiach.

Zbožné uctievanie svätej Anny sa rozšírilo v západných kresťanských krajinách až po križiackych vojnách. Cirkev ju zaradila medzi novozákonných svätých a svätice. Svätá Anna býva zobrazovaná sediaca a držiaca knihu Božieho zákona, ako učí svoju milú dcéru Máriu, ktorá sa k nej s dôverou túli.

Život svätej Anny je znamenitým spôsobom vykreslený drahocennými nástennými maľbami v jednej z kaplniek katedrály sv. Víta v Prahe, vytvorenými v roku 1878 podľa návrhu Jána Swertsa.

Poučenie:

Svätá Anna sa po mnoho rokov modlila, aby Boh požehnal jej manželstvo; a hoci podľa ľudského zmýšľania už nebolo nádeje, že jej modlitby budú vypočuté, nestrácala odvahu a neprestávala sa modliť.

Aj my sa často modlíme bez úspechu a zdá sa, akoby nás Boh nepočul. Príčiny, prečo Boh neodpovedá na naše prosby, môžu byť rôzne. Niekedy sa modlíme v stave ťažkého hriechu, ktorý nás trápi, no oľutovať ho nechceme, a v takom prípade sa naša modlitba, vychádzajúca z hriešneho srdca a poškvrnených úst, nemôže Bohu páčiť. Inokedy sa modlíme za veci hriešne alebo škodlivé pre dušu i telo, a ak nás Boh nevypočuje, je to dôkaz jeho lásky, pretože nám odmieta to, čo by nás zničilo. Niekedy Boh nevypočuje naše prosby ako trest za minulé hriechy, ktorými sme ho urážali, kým sme sa nedali na cestu pokánia.

Boh k nám často prehováral otcovským hlasom, aby sme sa odvrátili od hriechu a konali dobro, ale my sme boli hluchí voči jeho slovám; ako teda môžeme žiadať, aby nás okamžite vypočul, keď sme ho nepočúvali, keď k nám mnohokrát márne volal?

Boh často odkladá splnenie našich prosieb, aby nás učil trpezlivosti, vytrvalosti, dôvere a pokore. Niekedy odkladá svoje dary preto, že má v úmysle darovať nám niečo oveľa väčšie a vzácnejšie, než si želáme alebo dúfame. Preto nikdy nestrácajme trpezlivosť, ak naše modlitby nie sú vypočuté, ale radšej sa snažme odstrániť príčiny, prečo k tomu dochádza, a neprestávajme sa modliť, pevne veriac, že všetko, čo Boh koná, koná dobre, a dúfajme, že nám určite udelí to, čo je pre našu spásu prospešné.

Dňa 26. júla sa slávi aj pamiatka sv. Erasta, spolupracovníka sv. Pavla apoštola (2 Tim 4, 20; Sk 19, 22) a mučeníka; sv. Hyacinta, mučeníka z Terraciny v Taliansku; sv. Symfronia a rímskych spolumučeníkov; blahoslaveného Gotlama, kráľovského komorníka z Írska, ktorého ostatky sú uložené v chráme v Melku na Dunaji v Rakúsku a ďalších.

27. JÚL

Sv. Pantaleon, mučeník (3. stor.)

Už od staroveku kresťanstva bola úcta k sv. Pantaleonovi vo východných i západných krajinách veľmi rozšírená, o čom svedčí množstvo chrámov zasvätených jeho menu, najmä v Konštantínopole, Jeruzaleme a Kolíne nad Rýnom. Pantaleon (pôvodne grécky Panteleémón, t. j. Všeľútostivý) pochádzal zo vznešeného rodu, ktorý sa usadil v hlavnom meste Bitýnie, Nikomédii.

Jeho matka Eubula, horlivá kresťanka, oddaná svätej viere celou dušou, milovala svojho jediného syna vrúcnou láskou a vštepovala do jeho srdca semienka viery v Krista a bohabojnosti. Pantaleon však stratil svoju dobrú matku ešte predtým, než sa jej slová mohli v jeho duši zakoreniť. Pohanský otec Eustorgius, horlivý ctiteľ bohov, vychovával svojho syna podľa vlastných zásad a dal ho vyučiť gréckym vedám. Pantaleon rástol a svojím správaním robil otcovi radosť.

Bol krásnej postavy, nadaný duchom, usilovný v štúdiu a mal čisté mravy. Dobré semeno, ktoré mu jeho matka zasiala do srdca, nevyšlo nazmar a časom vyklíčilo samo. Podľa otcovej vôle sa Pantaleon venoval lekárskej vede. Navštevoval školu uznávaného lekára a vďaka svojej bystrosti a usilovnosti čoskoro prevýšil všetkých spolužiakov. Stal sa obľúbencom a schopným pomocníkom svojho majstra, s ktorým navštevoval chorých. Tak sa dostal aj na cisársky dvor, kde na seba upriamil pozornosť cisára Maximiana Galéria.

Cestou do školy prechádzal Pantaleon denne okolo domčeka, v ktorom prebýval starý kresťanský kňaz Hermolaos s niekoľkými druhmi. Tento starec, často vídavajúc mladého lekára, pocítil k nemu zvláštnu náklonnosť. Dodal si odvahy, milo ho pozdravil a požiadal ho o krátky rozhovor. Pantaleon zo zvedavosti vošiel do príbytku starého kňaza a priznal sa mu, že jeho zosnulá matka bola nábožnou kresťankou, že si ju stále vďačne pripomína a jej slová v jeho duši stále znejú. Uviedol však, že je nútený nasledovať svojho otca a držať sa štátneho náboženstva, pretože dúfa, že dosiahne vysokú hodnosť a stane sa dvorným lekárom.

Hermolaos pokojne vypočul jeho slová a začal rozprávať najskôr o lekárskom umení, odkiaľ prešiel na náboženské témy. Rozprával o lekárovi, ktorý bol múdrejší a

mocnejší než Hippokrates či Galén, a ktorý dokázal slovom a dotykom spôsobiť, že slepí videli, hluchí počuli, chromí chodili a mŕtvi ožívali. Tento lekár aj dnes zázračne lieči telesné i duchovné choroby a je mocným ochrancom, pomocníkom a najláskavejším tešiteľom vo všetkých trápeniach, ako v živote, tak i v smrti. Keď Hermolaos takto opisoval Krista Pána, dodal, že pohanstvo je len výplodom zvrátenej ľudskej predstavivosti a že pohanskí bohovia sú len ilúziami, ktorým sa klaňajú nevzdelané a poverčivé masy.

Počas tejto rozpravy sa starec a mladý lekár spriatelili. Hermolaove slová padli na úrodnú pôdu. Pantaleon, hlboko dojatý, spomínal na svoju matku a pocítil náklonnosť k jej náboženstvu. Napriek tomu mal ešte pochybnosti a váhal. Od toho dňa však denne navštevoval starého kňaza a rozprával sa s ním o Kristovi. Jedného dňa, keď zamyslený kráčal poľnou cestou, zbadal pri ceste mŕtve dieťa a vedľa neho jedovatého hada. Bolo zjavné, že had dieťa uštipol. Mladý lekár sa naľakal a ustúpil, ale vzápätí sa vzmužil a vzal dieťa do náručia. Vtedy mu prišla na myseľ myšlienka: *„Tu mám príležitosť vyskúšať, čo mi Hermolaos rozprával o kresťanskom Bohu.“* Zvolal: *„Ježišu Kriste, ak je pravda, že vládneš nad životom i smrťou, nech ožije toto mŕtve dieťa a nech zahynie tento jedovatý had. Ak sa tak stane, uverím v teba.“* A hľa, dieťa náhle ožilo a had zahynul. Pantaleonovi sa v duši rozjasnilo a jeho srdce naplnila blažená radosť. Ďakoval Bohu za osvietenie a ponáhľal sa ku svojmu priateľovi, aby mu oznámil, čo sa stalo. Na prijatie svätého krstu, ktorý mu udelil Hermolaos, sa pripravoval sedem dní v modlitbe a pôste.

Čím šťastnejší bol Pantaleon, že spoznal Ježiša Krista a stal sa členom jeho Cirkvi, tým väčšmi ľutoval, že jeho otec zostáva v pohanských tmách. Preto sa horlivo snažil poučiť ho o márnosti modlárskych povier a osvietiť ho svetlom Kristovej pravdy. Často sa s ním púšťal do náboženských rozpráv, vždy si zachovávajúc úctu, ktorú syn otcovi dlhuje. Otec sa neraz cítil synovými argumentmi zaskočený, no zakaždým odpovedal, že nemožno popierať bohov. Pantaleon však neprestával vyvracať otcovi nehodnosť viery v pohanské báchorky, či už priamo, alebo žartovnou formou.

Napokon sa otcova viera v pohanské povery začala rúcať. Jedného dňa, keď Pantaleon otcovi rozprával o všemohúcnosti Ježiša Krista, k nemu niekoľko ľudí priviedlo slepého muža, ktorý ho úpenlivo prosil, aby na ňom vyskúšal svoje lekárske umenie. Slepec už navštívil najznámejších lekárov a minul všetok svoj majetok v snahe získať späť zrak, no márne. Otec radil Pantaleonovi, aby sa o liečenie nepokúšal, pretože by sa mu ľudia smiali, ak by to nevyšlo. Pantaleon však odpovedal: *„Mám iného a lepšieho učiteľa ako všetci tí lekári, ktorí sa márne snažili tomuto mužovi zrak vrátiť.“* Ujal sa slepca, vštepil mu do duše vieru v Ježiša Krista a s pevnou dôverou v Boha a vzývajúc Pánovo meno sa dotkol jeho očí. A hľa, slepec okamžite získal zrak späť a Pantaleonov otec, ktorý bol svedkom tohto zázraku, duchovne precitol a spolu s uzdraveným mužom uveril v Krista Pána.

Odvtedy Pantaleon horlivo vykonával svoje lekárske povolanie, ktoré posväcoval verným plnením povinností kresťanského náboženstva. Staral sa nielen o liečenie telesných chorôb, ale aj o uzdravenie nesmrteľných duší svojich pacientov, keď ich láskavo poučoval, tešil, povzbudzoval ku svätým cnostiam a varoval pred hriechmi.

Takýmto spôsobom priviedol k viere mnohých pohanov. Boh žehnal jeho lekárskej činnosti, a preto sa k nemu chorí radi utiekali. Z toho dôvodu však proti nemu v Nikomédii vzplanuli pohanskí lekári prudkou závisťou a usilovali sa ho zničiť.

Pantaleon navštevoval tiež väznených kresťanských vyznávačov, ktorým preukazoval skutky duchovného aj telesného milosrdenstva. To sa stalo vítaným podnetom jeho nepriateľov, ktorí ho udali ako priateľa a podporovateľa nenávidených Kristových vyznávačov. Pantaleon bol uväznený a postavený pred súd. Tam bol vyzvaný, aby obetoval bohom. On však s radosťou vyznal svoju vieru v Ježiša Krista. Za to bol ukrutne mučený rôznymi spôsobmi a nakoniec priviazaný k olivovníku a popravený mečom.

V ten istý deň podstúpili mučenícku smrť v Nikomédii aj starý kňaz Hermolaos a ďalší dvaja kresťania, Hermip a Hermokrat. Stalo sa tak niekedy po roku 305. Za čias cisára Konštantína I. bol na počesť sv. Pantaleona postavený chrám v Konštantínopole, ktorý neskôr obnovil cisár Justinián. Do tohto chrámu boli prenesené ostatky sv. Pantaleona. Niektoré časti týchto ostatkov boli neskôr darované rôznym chrámom v západných krajinách, najmä chrámu sv. Dionýza v Paríži a chrámu v Kolíne nad Rýnom, ktorý bol postavený na jeho počesť. Aj pražský svätovítsky chrám získal niekoľko častí z ostatkov sv. Pantaleona, z ktorých dve priviezol z Kolína nad Rýnom v roku 1357 Karol IV.

Svätý Pantaleon, patrón lekárov, patrí k štrnástim svätým pomocníkom.

Poučenie:

Sv. Pantaleon sa láskavým a úctivým spôsobom snažil obrátiť svojho pohanského otca na vieru, až sa mu to s Božou pomocou podarilo. Nejeden syn a nejedna dcéra majú na svedomí množstvo hriechov svojich rodičov, pretože svojou neposlušnosťou a zlým správaním ich ustavične podnecujú k nadávkam, zlosti, hnevu a iným hriechom. Dobré deti neprestávajú svojich rodičov milovať, aj keď títo majú svoje ľudské slabosti. *„Ak otec zoslabne na rozume, znášaj ho a nepohŕdaj ním v sile svojej, lebo milosrdenstvo k otcovi nezostane zabudnuté.“* (Sir 3, 15.) *„Kto zlorečí otcovi a matke, tomu zhasne svieca uprostred temnoty.“* (Prís 20, 20.)

Akú veľkú útechu však majú deti, ktoré podľa príkladu sv. Pantaleona napravili svojich chybujúcich rodičov a pomohli im k večnej spáse!

Dňa 27. júla si pripomíname aj pamiatku sv. Felixa, mučeníka; svätých Júlie a Jukundy, mučeníc v Nole; sv. Maura, biskupa a apulských spolumučeníkov; sv. Auréla a jeho spolumučeníkov v Cordóbe; sv. Anthusy, panny a zakladateľky kláštorov v Konštantínopole; sv. Klementa, jedného z piatich najvýznamnejších žiakov a spolupracovníkov slovanských apoštolov Cyrila a Metoda, neskoršieho biskupa vo Veličine v Macedónii a cirkevného spisovateľa, ktorý priviedol Bulharov do katolíckej Cirkvi a vyvrátil bludy kacírov Bogomilovcov († 916). Pripomína sa aj pamiatka siedmich svätých spáčov, efezských mučeníkov, ktorí sa ukrývali v jaskyni, kde boli na príkaz cisára Décia zamurovaní a tak zomreli pre vieru. Ich telá boli objavené v roku 447, takmer 200 rokov po ich smrti.

28. JÚL

Sv. Inocent I., pápež (5. stor.)

Po smrti svätého pápeža Anastázia v roku 402 bol za jeho nástupcu na Petrov stolec zvolený Inocent, rodák z mesta Albano neďaleko Ríma. O jeho predchádzajúcom živote sa nezachovali žiadne správy; to že však bol vynikajúcim a svätým mužom, je zrejmé z jednomyseľnej voľby, ktorou mu bola zverená najvyššia správa katolíckej Cirkvi. Čím väčšie boli jeho schopnosti a zásluhy, tým pokornejšie o sebe zmýšľal, a podobne ako kráľ Šalamún, sa neprestával modliť k Bohu o dar múdrosti a rozumu, aby dokázal dobre spravovať Kristovo stádo. A jeho modlitby boli vyslyšané.

Inocent bol počas búrlivých čias obozretným a statočným kormidelníkom Kristovej lode, neohrozene bojoval za pravdu a právo, vytrval statočne vo všetkých protivenstvách a dával duchovenstvu aj veriacim skvelý príklad kresťanských cností. Z mnohých dochovaných listov tohto pápeža je zjavné, ako vyzeral vtedajší život Cirkvi a jeho potreby.

Keď bol zvolený za pápeža, oznámil to solúnskemu biskupovi sv. Aniciovi a podľa príkladu svojich predchodcov ho vymenoval za svojho zástupcu pre východnú Ilýriu, čím opäť potvrdil, že Ilýria patrí k rímskemu patriarchátu. Podobne postupoval aj s Aniciovým nástupcom Rufom, ktorému výslovne pripomenul, že svoju právomoc má od rímskeho stolca. Ravensburskému biskupovi Viktorovi Inocent napísal na jeho žiadosť rôzne predpisy týkajúce sa cirkevnej disciplíny, najmä to, že spory duchovenstva majú riešiť výlučne cirkevné súdy. Toulonskému biskupovi Exuperiovi poslal pápež v roku 405 rôzne nariadenia týkajúce sa manželstva, predovšetkým aby muži, ktorí za života svojej manželky uzavrú nový, neplatný sobáš, boli vylúčení z Cirkvi.

Veľkú bolesť tomuto pápežovi spôsobili protivenstvá, ktoré musel v Konštantínopole znášať slávny patriarcha sv. Ján Zlatoústy od cisárovnej Eudoxie. Tento svätec, ktorý bol touto ctižiadostivou a márnotratnou ženou neustále sužovaný, hľadal pomoc u pápeža. Inocent sa ho energicky zastal, potešoval ho, napomínal duchovenstvo aj veriacich v Konštantínopole, aby stáli verne pri ňom, a dohodol sa so západorímskym cisárom Honoriom, aby na vyriešenie neporiadkov a sporov v gréckej cirkvi bol do Solúna zvolaný všeobecný cirkevný snem.

Slabý východorímsky cisár Arkadius, ktorý bol úplne ovládaný svojou manželkou Eudoxiou, však s tým nesúhlasil. Po smrti cisárovnej Eudoxie v roku 404 Inocent a

cisár Honorius opäť naliehali na Arkadia, aby bol snem zvolaný, aby sa na ňom mohol zúčastniť aj Ján Zlatoústy, ktorý bol stále vo vyhnanstve, no ani tentoraz nebol tento šľachetný zámer uskutočnený.

V roku 404 požiadali katolícki biskupi zhromaždení v Kartágu pápeža Inocenta I. a cisára Honoria, aby bol vydaný zákon proti bludárom donatistom, ktorí kruto zaobchádzali s pravovernými kresťanmi. Cisár tejto žiadosti vyhovel a vďaka tomu, predovšetkým zásluhou sv. Augustína, sa mnohí donatisti vrátili do lona katolíckej Cirkvi.

V tom čase sa v Ríme stále nachádzali zvyšky starého pohanstva, ktoré sa rozmáhalo, najmä keď cisár Honorius povolil znovu verejne usporadúvať gladiátorské hry a zápasy, ktoré pohanskí Rimania veľmi obľubovali. Inocent proti tomu vystupoval, predpovedajúc, že z Božieho dopustenia na mesto dopadne veľká pohroma. Rimania však túto výstrahu ignorovali, až sa nakoniec pápežovo proroctvo strašným spôsobom naplnilo.

V roku 408 vtrhli divokí Góti pod vedením svojho kráľa Alaricha do Talianska a obkľúčili Rím. V meste vypukol nedostatok potravín, hlad a mor, a Rimania boli nútení vykúpiť sa z obkľúčenia obrovským výkupným, na ktoré použili aj poklady zo zvyšných pohanských chrámov. Cisár Honorius sa vtedy nečinne zdržiaval v meste Ravena. Góti, ktorí od Rimanov dostali výkupné, odtiahli do Etrúrie, kde mal byť s cisárom uzavretý mier. Na tento účel sa Inocent v čele rímskych vyslancov odobral do Raveny, aby cisára presvedčil k uzavretiu mieru. Honorius však, ovplyvnený zradnými radcami, zostal ľahostajný a odmietal o mieri čo i len počuť.

V dôsledku toho Alarich obľahol Rím po druhýkrát a Inocent, vracajúc sa z Raveny bez výsledku, sa nemohol ani dostať späť do svojho sídla, pretože nepriatelia ovládli všetky cesty vedúce do Ríma. Rím bol následne 24. augusta 410 dobytý Gótmi, strašne vyplienený a spustošený. Iba chrámy svätých apoštolov v meste boli na výslovný Alarichov príkaz ušetrené. Svätý Augustín o tom napísal: *„Divokí barbari prejavili toľko úcty, že označili najposvätnejšie chrámy, kde sa nikomu nesmelo ubližovať a kde mnohí boli zo súcitu zavedení samotnými nepriateľmi. Kto nevidí, že toto treba pripísať menu Kristovmu, je slepý.“*

Keď Góti odišli, Inocent sa vrátil do zničeného Ríma a snažil sa utešiť zronené obyvateľstvo, obracať ich od pozemských vecí k Bohu a povzbudzovať ich k pokániu. Učil Rimanov v pokore prijímať karhajúcu Božiu ruku, dôverovať Božej svätej vôli, uľahčoval ich trápenie otcovskou radou i štedrou dobročinnosťou a svojím príkladom spôsobil, že nielen veriaci napredovali v kresťanských cnostiach, ale aj pohania sa obracali na vieru.

Inocent ako viditeľná hlava katolíckej Cirkvi starostlivo dbal na obranu jej pravoverného učenia proti rôznym odštiepencom a novátorom. Učil ústne aj písomne články katolíckej náuky o svätých sviatostiach, najmä však o sviatostiach birmovania a posledného pomazania. V roku 416 potvrdil rozhodnutia pravoverných afrických biskupov proti heretikovi Pelagiovi a jeho stúpencom, ktorí

tvrdili, že neexistuje dedičný hriech a že človek nepotrebuje Božiu milosť na konanie dobrých skutkov a šírili iné podobné bludy.

Inocent odpovedal africkým biskupom troma listami, v ktorých ich pochválil za horlivosť vo viere a odsúdil všetkých Pelagiových stúpencov. Svätý Augustín, oznamujúc tieto pápežove rozhodnutia ľudu, vyslovil pozoruhodnú vetu: *„Vec je ukončená; kiež by bol ukončený aj blud!“* Okrem toho pápež odpovedajúc africkým biskupom na ich slová: *„Je našou povinnosťou, aby sme svoje uznesenia predložili Vašej Svätosti, aby ich plnomocný Apoštolský stolec schválil,“* vyjadril tieto pamätné slová: *„Dobre ste zachovali poriadok starých Otcov, že totiž Apoštolskému stolcu predkladáte na potvrdenie všetko, čo sa deje aj vo vzdialených biskupstvách.“* Takto brániac prvenstvo rímskeho stolca vysvetlil Inocent raz antiochijskému patriarchovi, že práva tohto arcibiskupstva nepochádzajú z výsad a predností mesta Antiochie, ale z toho, že tam biskupstvo založil apoštol svätý Peter, ktorý tam istý čas sídlil.

Po pätnástich rokoch múdreho vedenia Kristovej Cirkvi zomrel pápež svätý Inocent I. v Pánovi 12. marca 417.

Poučenie:

Tak ako bol svätý Inocent obozretným pastierom a vodcom celej Kristovej Cirkvi, podobne nad ňou bdejú a chránia ju pred vonkajšími i vnútornými nepriateľmi všetci ostatní pápeži. Apoštolský stolec je doteraz a zostane naveky najmocnejšou obrannou vežou a strážnicou katolíckej Cirkvi. Cirkev by sa už dávno rozpadla a jej učenie by bolo otrávené a zničené tisícorakými bludmi, ktoré sa za deväťnásť storočí vyskytli, keby jej Kristus Pán neustanovil viditeľnú hlavu, ktorá sa s pomocou Ducha Svätého ustavične stará o jej jednotu a neporušenosť učenia. To dobre vedia nepriatelia katolíckej Cirkvi, a preto neprestávajú podnikať zúrivé útoky na pápežstvo. Ostatné náboženské spoločnosti, oddelené od katolíckej Cirkvi, si však nevšímajú, pretože tieto zbory, rozdelené medzi sebou, neustálené a roztrieštené v učení, v sebe nesú zárodky svojho vlastného zániku.

V dnešnej slobodnej dobe sa hovorí a píše s úctou a slušnosťou o každej náboženskej spoločnosti, či už ide o Židov, Mohamedánov alebo pohanských Budhistov. Iba pápežstvo a katolícka Cirkev sú vydané škodoradostným posmechom a neustálym útokom zo strany tých, ktorým neporušené Kristovo učenie predstavuje kameň úrazu a znamenie, ktorému odporujú. A práve to je zjavné svedectvo, že výlučne katolícka Cirkev je Božím kráľovstvom na zemi, ktoré Spasiteľ založil na porazenie diabla a posvätenie ľudstva. Buďme si toho vždy vedomí a vďačne ďakujme Pánovi za nezaslúženú milosť, ktorou nás obdaril, keď nás vyvolil za údy svojej svätej katolíckej Cirkvi.

Dňa 28. júla si tiež pripomíname svätého Viktora I., pápeža a mučeníka (185–197); svätých milánskych mučeníkov Nazária a Celza, z ktorých ostatkov priniesol do pražského velechrámu v roku 1158 kráľ Vladislav I. dva kusy z Milána a v roku 1370 Karol IV. ešte jednu časť; svätého mučeníka Eustatia z Ancyry; svätého mučeníka Akácia z Milétu; svätého Peregrína, kňaza z Lyonu a pustovníka.

29. JÚL

Sv. Marta, panna, učeníčka Pána (1. stor.)

Betánia, dnes chudobná dedinka za Olivovou horou, približne 2000 krokov na východ od Jeruzalema, bola v čase Krista Pána malebným mestečkom. Olivovníky, figovníky, mandľovníky a visuté záhrady ponúkali očiam pútnikov prichádzajúcich do svätého mesta z pustých krajín pri Jerichu pohľad plný potešenia. Na tomto pôvabnom mieste žili v svornosti a nežnej láske dve sestry Marta a Mária so svojím bratom Lazárom. Hospodárkou a gazdinou bola Marta. Tieto dobré duše sa skoro pripútali k Ježišovi Kristovi a prechovávali k nemu hlbokú úctu a čistú lásku.

Spasiteľ, prechádzajúc v prvom roku svojej verejnej činnosti z Jericha do Jeruzalema, našiel v Betánii útočisko a pohostinnosť v dome Lazára. Tam mu ochotne pripravili obed. Sadol si podľa zvyklosti na čestné miesto a Marta mu slúžila. Prichádzala a odchádzala, nosiac pokrmy, aby dôstojne pohostila najvzácnejšieho hosťa a prejavila mu svoju nežnú lásku. Zatiaľ čo Marta mala plné ruky práce, jej sestra Mária sedela pri nohách Božského Majstra a nábožne počúvala jeho slová. Keď to Marta videla, dostala sa do rozpakov, či bude sama stačiť na všetko, čo treba na uctenie si tak vzácneho hosťa, a povedala: *„Pane, nedbáš, že ma sestra nechá samu obsluhovať? Povedz jej, nech mi pomôže!" Pán jej odpovedal: "Marta, Marta, staráš sa a znepokojuješ pre mnohé veci, a potrebné je len jedno. Mária si vybrala lepší podiel, ktorý sa jej neodníme.“* (Lk 10, 40–42)

Kristus Pán mal vo zvyku, že svojim hostiteľom najprv ponúkal duchovnú potravu, skôr než prijal pokrm telesný. Preto sa mu Mária z celej duše slúžila vnútornou službou, pozorne načúvajúc jeho slovám, zatiaľ čo Marta sa snažila prejaviť mu úctu navonok. Spasiteľ uznal dobrý úmysel starostlivej gazdinej Marty, ale na jej výčitku sa zastal Márie, ktorá si nevšímala pozemských vecí, ale dbala na veci duchovné a nebeské. Nestačí len zahrňovať Krista Ježiša vonkajšími poctami; hlavná a najdôležitejšia vec je počúvať ho, milovať ho, hľadieť na neho a napájať sa jeho slovom ako prameňom večného života. Tento lepší podiel si vybrala Mária a Pán ju za to pochválil.

Kedykoľvek Ježiš Kristus prichádzal do Jeruzalema a bol unavený, rád navštevoval tichý dom Lazára, kde bol vždy dôverne a srdečne vítaný ako milovaný Pán a priateľ. Tu si zakaždým odpočinul telesne aj duševne; tu mal svoj útulok v cudzine, zelený ostrovček v rozbúrenom mori protivenstiev, ktoré mu chystali jeho nepriatelia. V

tomto dome prežil ako človek najblaženejšie hodiny. Býval tu medzi ľuďmi dobrými, jednoduchými a svätými, ktorí mu s najvrúcnejšou láskou boli oddaní, jeho slová dychtivo prijímali a nimi sa tešili.

Stalo sa však, že Lazar v Betánii ochorel, zatiaľ čo Pán bol za Jordánom. Marta a Mária ihneď poslali k Spasiteľovi posla so slovami: *„Pane, hľa, ten, ktorého miluješ, je chorý.“* Ich dôvera bola taká silná, že zo skromnosti nevyslovili nijakú prosbu. Keď Ježiš túto správu počul, upokojil posla i tých, ktorí boli pri ňom, hovoriac: *„Táto choroba nie je na smrť, ale na Božiu slávu, aby ňou bol oslávený Boží Syn.“* Ježiš miloval Lazara i jeho sestry, ale zostal ešte dva dni na tom istom mieste za Jordánom. Medzitým Marta i Mária dúfali, že Pán príde a Lazara zázračne uzdraví. Až po dvoch dňoch povedal Ježiš svojim učeníkom: *„Poďme znova do Judey.“* Učeníci mu však povedali: *„Učiteľ, len nedávno ťa Židia chceli ukameňovať a zasa tam ideš?“* Ježiš ich obavy rozptýlil a povedal: *„Náš priateľ Lazar spí, ale idem ho zobudiť.“* Hovoril o jeho smrti, oni si však mysleli, že ide o spánok. Nerozumejúc tajnej myšlienke svojho Majstra a obávajúc sa nebezpečenstva cesty do Judey, povedali: *„Pane, ak spí, uzdraví sa.“* Vtedy im Ježiš jasne povedal: *„Lazár zomrel. A kvôli vám sa radujem, že som tam nebol, aby ste uverili. Poďme k nemu!“* Tieto slová dodali učeníkom odvahy, a jeden z nich, Tomáš, povedal: *„Poďme aj my a umrime s ním.“* Z Betánie do Zajordánska, kde sa vtedy Ježiš nachádzal, bolo asi osem míľ. Medzitým Lazar zomrel a podľa židovského zvyku bol ešte v ten večer pomazaný vonnými masťami, zabalený do plátna a pochovaný. Ježiš zámerne meškal dva dni, aby do Betánie prišiel až štvrtého dňa po Lazarovej smrti, aby tak bol nadchádzajúci zázrak ešte veľkolepejší a Božia sláva a sláva vteleného Božieho Syna jasnejšia a viera učeníkov pevnejšia. Keď Ježiš cestou dorazil na vyvýšeninu v Betánii, oznámili mu, že už sú to štyri dni, čo Lazar zomrel a bol pochovaný. Bola to polovica zvyčajného obdobia smútku u Židov, a preto mnohí zo Židov, vrátane niektorých nepriateľov Krista, prišli k Marte a Márii, aby ich utešili kvôli bratovi. Marta, keď sa dopočula, že Ježiš prichádza, ochotne mu vyšla v ústrety, hoci bola ponorená v smútku, a keď ho uvidela, zvolala: *„Pane, keby si tu bol, môj brat by nebol zomrel.“* Tieto slová nevyjadrovali výčitku, ale dôveru, pretože Marta hneď dodala: *„Ale aj teraz viem, že o čokoľvek poprosíš Boha, Boh ti to dá.“* Ježiš jej odpovedal prísľubom, ktorý pre svoju veľkosť ani neočakávala: *„Tvoj brat vstane z mŕtvych.“* Marta odpovedala: *„Viem, že vstane pri vzkriesení v posledný deň.“* Podľa všeobecnej viery v Izraeli, najmä medzi farizejmi, mali zbožní Židia vstať z mŕtvych, keď príde Mesiášovo kráľovstvo (Dan 12,3). Marta si myslela, že Ježiš naráža na túto vieru a zdalo sa, že sa neodvažuje dúfať vo viac. Aby ju povzbudil, Pán jej povedal: *„Ja som vzkriesenie a život. Kto verí vo mňa, bude žiť, aj keby zomrel; a každý, kto žije a verí vo mňa, nezomrie naveky. Veríš tomu?“* Marta odpovedala: *„Áno, Pane, verím, že ty si Kristus, Syn živého Boha, ktorý prišiel na tento svet.“* Od tej chvíle bola jej viera dokonalá; rozhovor s Majstrom ju zbavil akejkoľvek pochybnosti. Spoznala v Ježišovi nielen Mesiáša, ale aj Božieho Syna. Jej žiaľ jej otvoril oči a Ježišove slová ju naplnili svetlom a nádejou. Potom ticho zavolala svoju sestru Máriu, ktorá bola zatiaľ doma v hlbokom smútku, a povedala jej: *„Učiteľ je tu a volá ťa.“* Mária rýchlo vstala a išla k Pánovi. Keď Židia, ktorí boli s ňou v dome a ju utešovali, videli, že vstala a odišla, išli za ňou hovoriac: *„Ide k hrobu, aby tam plakala.“* Keď

Mária prišla na miesto, kde bol Ježiš, padla mu k nohám a s plačom povedala: *„Pane, keby si tu bol, môj brat by nebol zomrel.“* Ježiš, keď ju videl plakať, a s ňou aj Židov, ktorí prišli, bol hlboko pohnutý a rozrušený a spýtal sa: *„Kde ste ho položili?“* Odpovedali mu: *„Pane, poď a pozri.“* A Ježiš zaplakal. Židia povedali*: „Pozrite, ako ho miloval.“* Niektorí však namietali: *„Nemohol on, ktorý otvoril oči slepého, urobiť, aby tento nezomrel?“* Ježiš, opäť hlboko dojatý, prišiel k hrobu. Bola to jaskyňa a na nej bol položený kameň. Ježiš povedal: *„Odstráňte kameň!“* Marta, plná úzkosti, namietla: *„Pane, už zapácha, lebo je v hrobe štyri dni.“* Ale Ježiš jej povedal: „*Nepovedal som ti, že ak budeš veriť, uvidíš Božiu slávu?“* Ježiš potom poďakoval Otcovi a hlasno zvolal: *„Lazar, poď von!“* A mŕtvy hneď vyšiel, majúc ruky i nohy zviazané páskami a tvár zahalenú šatkou. Ježiš povedal: *„Rozviažte ho a nechajte ho ísť.“* Mnohí zo Židov, ktorí videli tento zázrak, uverili v neho. (Jn 11, 1–45)

Krátko pred svojím utrpením, šesť dní pred veľkonočnými sviatkami, sa Kristus Pán, keď šiel poslednýkrát do Jeruzalema, zastavil v Betánii. Na druhý deň mu tam bola pripravená večera v dome Šimona malomocného, ktorý bol jeho priateľom alebo príbuzným jeho priateľov. Medzi hosťami bol aj vzkriesený Lazár a jeho sestra Marta, ktorá slúžila milovanému Majstrovi aj pod touto cudzou strechou. Medzitým Lazarova druhá sestra Mária, majúc alabastrovú nádobu s drahocennou masťou, vyliala ju na hlavu Krista Pána, keď sedel pri stole, pomazala jeho nohy a poutierala ich svojimi vlasmi. Celý dom bol naplnený vôňou tejto masti. (Jn 12, 1–3.)

Tieto udalosti zo života svätej Marty opisuje Sväté písmo. O jej ďalších osudoch sa zachovalo len neúplné legendy, podľa ktorého boli po nanebovstúpení Pána Marta, Mária, Lazár a iní učeníci a učeníčky Kristove Židmi zajatí a posadení na loď bez vesiel, aby zahynuli na mori. Božím riadením sa však všetci dostali do Marseille vo Francúzsku, kde horlivo hlásali evanjelium a mnohých obrátili na vieru. Lazár sa stal prvým biskupom v Marseille, a jeho sestry žili až do smrti na pustatine. Svätá Marta bola už od najstarších čias v južnom Francúzsku zbožne uctievaná. Hovorí sa, že jej ostatky boli v dvanástom storočí nájdené. Mesto Tarascon sa pýši hlavou svätej Marty, ktorá sa uchováva v striebornej schránke darovanej kráľom Ľudovítom IX., v tamojšom chráme, zasvätenom jej menu. Neúnavný zberateľ svätých ostatkov, cisár a kráľ Karol IV., získal z Marseille a daroval katedrále svätého Víta v Prahe väčšiu časť z jednej kosti svätej Marty.

Poučenie:

Aká blažená bola svätá Marta, keď mohla milovaného Spasiteľa častejšie vítať vo svojom dome a slúžiť mu ako najvznešenejšiemu hosťovi! A toto neoceniteľné šťastie môže byť aj naše. Aj my môžeme Ježiša Krista prijať do svätyne svojho srdca v Najsvätejšej sviatosti oltárnej, hostiť ho a slúžiť mu. Kiež ho vítame a prijímame tak ochotne a s takou oddanou láskou, ako to robievala jeho učeníčka Marta v Betánii! Marta vyznala svoju vieru vo vzkriesenie svojho brata a Kristus Pán túto vieru potvrdil tým, že Lazára, ktorý už štyri dni ležal v hrobe, vzkriesil k životu.

Buďme si stále vedomí, že naše telá raz vstanú z mŕtvych a rovnako ako duša dosiahnu buď večnú odmenu, alebo večný trest. Snažme sa preto, aby sme svoje telo

nezneucťovali hriešnymi vášňami a nečinili ho nástrojom či otrokom diabla, ale aby sme ho podrobovali Bohu a jeho svätým zákonom. Takto pochopíme, že viera vo vzkriesenie tiel je nesmierne potešujúca. Ak nás trápi bieda tohto sveta, ťažká choroba alebo myšlienka na smrť, povzbuďme sa nádejou spolu s trpiteľom Jóbom, že raz vstaneme z hrobu. Táto nádej nás naučí svätej trpezlivosti vo všetkých bolestiach a utrpeniach.

Náuka o vzkriesení tiel je zvlášť útechou, keď nám zomierajú drahí blízki. Smrť nás od nich odlúči len na čas, lebo aj naše telá raz klesnú do hrobu, ale vo večnosti sa znovu stretneme. V posledný deň sa naše duše znovu spoja s telami, v ktorých prebývali na zemi. Ale beda tým, ktorí za svojho pozemského života mali jedinú starosť, a to slúžiť prevráteným žiadostiam svojho tela, bez ohľadu na svoju nesmrteľnú dušu! Pre tých je náuka o vzkriesení strašlivá, lebo *„kto seje pre svoje telo, z tela bude žať porušenie. Ale kto seje pre ducha, z ducha bude žať večný život.“* (Gal 6, 8.) *„Prichádza hodina, keď všetci v hroboch počujú jeho hlas a vyjdú: tí, čo robili dobre, budú vzkriesení pre život a tí, čo páchali zlo, budú vzkriesení na odsúdenie.“* (Jn 5, 28–29.)

Dňa 29. júla sa tiež pripomína pamiatka sv. Simplícia, Faustíny a Beatrix (Blahoslavenej), rímskych mučeníkov; sv. Lucily a Flóry, rímskych panien a mučeníc; sv. Kallinika, mučeníka; sv. Olafa II., kráľa Nórska, ktorý zavŕšil pokresťančenie svojho národa († 1033); sv. Lupa, biskupa z Troyes vo Francúzsku († 479) a ďalších.

30. JÚL

Sv. Abdon a sv. Sennen, mučeníci (3. stor.)

Rímsky cisár Decius, ktorý sa dostal na trón po zavraždení svojho predchodcu Filipa Araba, priaznivca kresťanov, v roku 249 násilím obnovil staré zákony proti vyznávačom Krista. Miestodržiteľom všetkých rímskych krajín vydal prísne rozkazy, aby nútili kresťanov všemožnými spôsobmi k uctievaniu pohanských bohov, pričom im hrozil trestmi, keď to neuposlúchnu. Títo miestodržitelia vykonávali cisárove rozkazy s veľkou horlivosťou a celá ríša sa tak premenila na krvavé bojisko. Podľa Deciovej vôle malo byť kresťanstvo úplne vykorenené. Biskupom bol stanovený trest smrti, všetky kresťanské svätyne mali byť zničené a veriaci boli najukrutnejšími mukami nútení obetovať modlám.

Boh dopustil túto skúšku na svoju Cirkev, aby ju očistil, keďže pôvodná svätosť mnohých kresťanských obcí bola v čase pokoja oslabená vlažnosťou vo viere, pozemským zmýšľaním, lakomstvom a inými hriechmi. Vtedy bolo v Cirkvi popri pšenici veľa kúkoľa, a práve preto prišla búrka tohto strašného prenasledovania, aby Pánova obilnica bola zbavená škodlivého kúkoľa.

Medzi veriacimi vtedy žilo mnoho slabých a nehodných ľudí, čo dokazuje veľký počet zradcov, ktorí udávali horlivých kresťanov pohanským úradom, aby získali časť ich majetku. Hoci Cirkev v tomto čase oplakávala množstvo synov a dcér, ktorí zapreli Krista, mala aj mnoho vyznávačov, ktorí bojovali za svojho Božského Majstra až do krvi a smrti, čím si vydobyli korunu mučeníctva. Medzi týmito slávnymi Božími mučeníkmi za vlády cisára Decia vynikli dvaja rodáci z Perzie, Abdon a Sennen.

Cisár Gordian (238–244) priviedol zo svojej víťaznej výpravy do Perzie mnoho urodzených zajatcov do Ríma, medzi ktorými boli aj horliví kresťania Abdon a Sennen. Po Gordianovej vražde v roku 244 im jeho nástupca Filip Arab (244–249) udelil slobodu, a obaja sa usadili na majetkoch, ktoré si kúpili pri Ríme. Keď Decius začal prenasledovanie Cirkvi, Abdon a Sennen zostali verní viere a pochovávali telá umučených kresťanov, odnášajúc ich z popravísk do svojich domov. Boli však zajatí a vyzvaní, aby obetovali modlám. Odpovedali: *„Klaniame sa iba Bohu Otcovi a Ježišovi Kristovi, ktorý sa pre našu spásu uponížil a prišiel na svet.“* Za túto odpoveď boli spútaní a uvrhnutí do žalára. Po nejakom čase, keď sa Decius vracal z vojenskej výpravy do Ríma, boli Abdon a Sennen vedení v jeho triumfálnom sprievode. Cisár ich postavil pred súd a pohrozil im mukami a smrťou, ak sa nepodriadia a neobetujú modlám. Obaja však pevne vytrvali vo viere a povedali: *„My, nehodní hriešnici, sme sa navždy obetovali svojmu Pánovi Ježišovi Kristovi, a nie modlám. Urob s nami, čo chceš; dôverujeme Kristovi, ktorý má moc zničiť teba i tvojich modlárskych bohov.“* Cisár nariadil, aby ich odviedli k modlám a nútili obetovať kadidlo bohu slnka, inak ich mali dať zožrať divým šelmám. Abdon a Sennen však modly potupili. V divadle na nich poštvali medvede a levy, no šelmy im neublížili a pokojne si ľahli k ich nohám. Nakoniec boli obaja mučeníci usmrtení mečom.

Ich telá zostali tri dni nepochované, dokým sa diakon Quirin neodvážil tajne ich odniesť a kresťansky pochovať vo svojom dome. Za vlády cisára Konštantína I. boli ich ostatky nájdené, slávnostne vyzdvihnuté a uložené na cintoríne pri ceste do Porta. Boh potvrdil ich svätosť zázrakmi, a tak boli zaradení medzi svätých, ktorí obetovali svoje telá za Boží zákon a obmyli svoje rúcha v krvi Baránkovej. Ich mená sú zapísané už v najstarších zoznamoch svätých mučeníkov Kristových.

Poučenie:

Svätí mučeníci Abdon a Sennen radšej obetovali svoje životy, než by modloslužbou zradili Krista, ktorému sa klaňali ako svojmu milovanému Spasiteľovi. Syn Boží, ktorý je odleskom slávy a obrazom podstaty nebeského Otca (Hebr 1, 3), podstúpil pre vykúpenie hriešneho ľudského pokolenia nesmierne veľkú obeť. Opustil svoju večnú slávu v nebesiach, ponížil sám seba, stal sa človekom a z nevýslovnej lásky k nám bol poslušný svojmu Otcovi až po potupnú smrť na kríži. Preto svätí mučeníci splácali

túto obetavú lásku Ježiša Krista taktiež obetavou láskou, podstupujúc pre Neho najhroznejšie muky a smrť. On jediný je cestou vedúcou do neba, On sám je pravda a len v ňom je večný život. Milujme teda Božského Spasiteľa a usilujme sa podľa príkladu svätých mučeníkov z lásky k nemu podstupovať akúkoľvek obeť.

„Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje. A kto miluje mňa, toho bude milovať môj Otec; aj ja ho budem milovať a zjavím mu seba samého.“ (Jn 14, 21) Kiež by každý kresťan mohol s apoštolom Pavlom o sebe vyznať: *„Mne žiť je Kristus a zomrieť zisk“* (Flp 1, 21); a kiež by o nás všetkých platili slová toho istého apoštola*: „Veď vy ste dostali milosť nielen v Krista veriť, ale aj trpieť pre neho.“* (Flp 1, 29).

---

30. júla je spomienka aj na sv. Juliitu, pannu a mučeníčku v kappadóckej Cézarei; sv. Rufína, mučeníka v Umbrii; sv. panien a mučeníčok afrických Maximy, Donately a Sekundy; sv. Ursa, biskupa a iných.

31. JÚL

Sv. Ignác z Loyoly, zakladateľ Spoločnosti Ježišovej (15. stor.)

V čase, keď Luther s Melanchtonom v Nemecku, Zwingli s Oekolampadiom a Kalvínom vo Švajčiarsku a kráľ Henrich VIII. v Anglicku pozdvihli proti katolíckej Cirkvi zástavu vzbury, trhali dovtedajšiu jednotu, otravovali celé krajiny jedom nových náboženských bludov a hrozili celej Európe občianskymi nepokojmi, vznikla proti týmto škodlivým bludom významná protiváha v Spoločnosti Ježišovej, ktorú založil sv. Ignác z Loyoly.

Ignác, pôvodným menom Innigo (Eneko), sa narodil na otcovskom zámku Loyola v kraji Guipúzcoa v severnom Španielsku. Jeho šľachtickí, ale málo majetní rodičia, otec Don Bertram, pán na Loyole a Ognezu, a matka Mária, rodená Sáez de Balda, mali okrem neho ešte jedenásť detí. Ignác, ich najmladší syn, bol doma len skromne vychovávaný a čoskoro sa dostal na dvor kastílskeho kráľa Ferdinanda V., kde sa medzi pážatami učil uhladeným spôsobom. Tu sa jeho mravnosť ocitla vo veľkom nebezpečenstve, hoci bol dobrosrdečnej, šľachetnej povahy a neschopný akéhokoľvek zlého skutku. Vyrastajúc na kráľovskom dvore si zvykol na dvorné spôsoby, no pre svoju ohnivú povahu a trochu výbušnú povahu sa mu jednotvárna služba pážaťa časom znechutila a túžil po verejnom živote, aby si získal pocty a slávu.

V 26. roku svojho života sa podľa príkladu svojich siedmich bratov dal na vojnu, dúfajúc, že obratnosťou a statočnosťou si vydobyje sľubnú budúcnosť. Ako vojak vynikal odvahou, bol verný priateľom, láskavý k podriadeným, veľkodušný k nepriateľom a bez akejkoľvek zištnosti. Rád zmieroval nedorozumenia a spory medzi svojimi druhmi, nenávidel každú podlosť, bol veriaci a zbožný a prechovával úctu k Cirkvi i všetkým jej ustanovizniam. Avšak jeho vojenský život nebol bezúhonný. Bol totiž nadmerne ctižiadostivý a márnivý a po vzore iných vojakov mal rád svetské rozkoše, až ho Božia prozreteľnosť priviedla na inú životnú cestu.

Počas vojny v roku 1521 vtrhli Francúzi do Španielska, zmocnili sa Navarrského kráľovstva a obliehali jeho hlavné mesto Pamplonu. V tamojšej posádke bojoval aj Ignác, pričom si počínal odvážne. Keď už nebolo možné ďalej odolávať nepriateľskej presile, presvedčil veliteľa, aby sa naďalej bránil aspoň hrad. Ostatní španielski dôstojníci sa po prudkom útoku nepriateľa chceli hradu vzdať, no Ignác sa tomu rozhodne postavil. Keď už boli hradby hradu spolovice zničené, postavil sa na čelo svojich vojakov na zrútené múry proti útočníkom. Počas prudkého boja delová guľa Ignácovi rozdrvila pravú nohu a poranila mu aj ľavú nohu, takže vyčerpaný padol. Tým vojaci stratili odvahu a vzdali sa. Francúzi sa k ranenému Ignácovi správali s úctou k jeho statočnosti, boli zdvorilí a po niekoľkých dňoch ho na nosidlách dopravili na neďaleký hrad Loyola, aby sa u svojich príbuzných liečil. Jeho zranenie bolo veľmi vážne a po bolestivej operácii sa lekári obávali, že zomrie. Chorý Ignác si dal na vigíliu sviatku sv. Petra a Pavla udeliť sviatosti. Nasledujúcu noc dobre spal a mal sen, v ktorom sa mu zjavil sv. Peter – ku ktorému vždy prechovával zvláštnu úctu a na jeho počesť na vojne zložil chválospev – a dotkol sa jeho rán. Hneď na druhý deň ho opustila zimnica, bolesti sa zmiernili a choroba od toho dňa mala priaznivý priebeh.

Počas dlhej choroby sa Ignác neustále zaoberal svetskými myšlienkami. Bol nešťastný, že je odsúdený ležať v nečinnosti, a trápilo ho, že sa mu zranená noha skracuje, prečo sa podrobil ďalšej bolestivej operácii. Z nudy požiadal o nejaké zábavné čítanie, aby si skrátil dlhé chvíle. Na celom zámku sa však našli len dve duchovné knihy: *Život Pána Ježiša* a *Životy svätých*. Vojak Ignác nemal na začiatku o takéto čítanie záujem, ale pre nedostatok iných kníh ich predsa začal čítať. Spočiatku čítal ledabolo, no čím ďalej, tým pozornejšie, až sa mu tieto knihy zapáčili natoľko, že sa nimi zaoberal dňom i nocou.

Medzitým Božia milosť pripravovala v jeho duši veľkú premenu. Ignác obdivoval skutky svätých a svätíc Božích, čítal o tom, ako milovali Boha a zapierali sa, a žasol, keď sa dozvedal, že medzi chudobnými pustovníkmi boli aj mnohí urodzení a učení muži. Najviac ho uchvacovali svätí mučeníci, ktorí sa vzdali všetkých statkov i radostí tohto sveta a z lásky k Ježišovi Kristovi podstupovali najväčšie muky a smrť. V jeho svedomí sa ozýval hlas: *„A čo si ty vykonal pre svojho Spasiteľa a pre spásu svojej duše? Títo svätci boli tiež len ľudia, ako som ja. Prečo by som nemohol robiť to, čo robili oni?“*

Ignác začal ľutovať svoj doterajší život a predsavzal si, že podľa príkladu svätých a svätíc Božích sa stane nasledovníkom Ježiša Krista. Tento úmysel v ňom nedozrel

okamžite, ešte dlho musel bojovať so svojím vlastným srdcom. Staré ambície a tajná náklonnosť k istej kastílskej šľachtičnej na kráľovskom dvore ho pokúšali znova a znova. Ale Ignác čítal a rozjímal o životoch svätých ďalej a uvedomoval si, že svetské myšlienky zanechávajú v jeho srdci prázdnotu, zatiaľ čo rozjímanie o Kristovi Pánovi a jeho nasledovníkoch ho napĺňalo blaženou útechou a zvláštnym pokojom. V noci vstával, oplakával svoje hriechy a vrúcne sa modlil pred obrazom Matky Božej.

Jednej noci, keď sa takto modlil, bol potešený zjavením Panny Márie, čím bola jeho premena zavŕšená. Keď sa uzdravil, Ignác sa pevne rozhodol, že sa navždy vzdá sveta a zasvätí svoj život Bohu. Svoj úmysel spočiatku tajil, no jeho starší brat, ktorý si všimol túto zmenu, sa ho snažil udržať vo svetských službách. Vtedy Ignác urobil rozhodný krok. Predstierajúc návštevu Navarrského vojvodu, nasadol jedného dňa roku 1522 na koňa, vydal sa na cestu, čoskoro poslal svojich sprievodcov späť a išiel sám do preslávenéhо kláštora na Montserrate.

Počas cesty si obnovoval svoje predsavzatia a premýšľal, ako najlepšie usporiadať svoj život, aby sa páčil Bohu a zveleboval Jeho česť a slávu. V pútnickom chráme na Montserrate si s najväčšou skrúšenosťou vykonal generálnu spoveď, poradil sa so spovedníkom, na sviatok Zvestovania Panny Márie prijal Telo Pánovo, daroval kláštoru svojho jazdeckého koňa, a podľa starého rytierskeho zvyku držal celú noc čestnú stráž pred milostivou sochou Matky Božej. Svoju zbraň zavesil na stĺp pri jej oltári ako dôkaz, že už viac nebude slúžiť svetu, ale výhradne Bohu. Potom svoj šľachtický odev daroval žobrákovi, obliekol si odev chudobného pútnika a odišiel do blízkeho mestečka Manresa. Ubytoval sa v tamojšom špitáli sv. Lucie, kde obetavo slúžil chorým a žil zbožne, pričom sa nadmieru sebazapieral.

Postil sa o chlebe a vode, chodil bosý, spal na holej zemi a každý deň kľačal na modlitbách v chráme. Jeho prísny život vzbudzoval zvedavosť a čoskoro sa rozšírila povesť, že tento neznámy pútnik je vznešený kajúcnik. Keď to Ignác spozoroval, nechcel, aby si ho ľudia ctili, a uchýlil sa do blízkej zarastenej neprístupnej jaskyne. Tam sa na kolenách modlil, oplakával svoje hriechy, rozjímal o Kristovom utrpení, nosil žinený odev, opásal sa reťazou, niekedy sa bičoval až do krvi, odpočíval len pár hodín na zemi a žil z chleba vyžobraného almužnou. Pre túto prísnu disciplínu tak zoslabol, že počas cesty na bohoslužby v Manrese niekoľkokrát omdlel a našli ho takmer mŕtveho. A predsa si to neuľahčoval, a keď mu radili, aby sa tak nenamáhal, odpovedal: *„Nechajte ma, nech vytrpím túto maličkosť, aby som si zabezpečil veľkú vec, spásu svojej duše!“*

Ignác býval aj vo svojej ako hrob úzkej a desivej jaskyni neraz pokúšaný a neraz sa mu vkradla myšlienka: *„Ako budeš môcť až do smrti, možno ešte päťdesiat rokov, žiť v takomto pokání?“* Takéto myšlienky zaháňal hovoriac si: *„Boh je Pánom mojich dní. Nie som si istý ani jedinou hodinou svojho života; a aj keby som žil ešte celých päťdesiat rokov - čo je to v porovnaní s večnosťou?“* Okrem toho býval sužovaný úzkosťou, ktorá mu niekedy brala chuť k modlitbe i k skutkom pokánia. Neraz naňho doliehala malomyseľnosť, že jeho generálna (celoživotná) spoveď možno nebola platná a že hnevá Boha, nech robí čokoľvek. Preto si zaumienil, že nebude jesť žiadne jedlo dovtedy, kým nebude zbavený týchto znepokojujúcich myšlienok, lebo sa

dočítal, že istý svätec konal podobne. No spovedník mu tento nadmerný pôst zakázal. Napokon Ignác - s Božou milosťou - premohol všetky pokušenia, zbavil sa každej malomyseľnosti a pocítil vo svojom srdci svätý pokoj.

Počas svojho desaťmesačného pobytu v jaskyni pri Manrese zložil Ignác základ *„duchovných cvičení“,* teda návod, ktorým má byť človek odvrátený od cesty hriechu na dráhu kresťanskej dokonalosti. Je to majstrovské dielo a tým obdivuhodnejšie, že Ignác v tom čase ešte nebol všeobecne vo vedách a zvlášť v teológii vzdelaný. Tento spis neskôr potvrdil pápež Pavol III., pričom užitočnosť tohto diela je neoceniteľná. Pápeži Alexander VII., Benedikt XIV. a Gregor XVI. udelili všetkým veriacim, ktorí sa podľa tohto návodu niekoľko dní venujú duchovným cvičeniam, plnomocné odpustky. Mnohí svätci a učenci považovali tieto duchovné cvičenia za najlepšiu, priamo Bohom určenú cestu k pravému obráteniu sa od hriechov a k dokonalej svätosti. Svätý František Saleský vyhlásil, že tento návod *„vytvoril viac svätcov, ako má slov.“*

V roku 1523 sa slávilo milostivé jubileum a Ignác, nemajúc peniaze, ale bohatý na neochvejnú dôveru v Boha, sa vydal na púť do Jeruzalema. Najskôr zavítal do Ríma, kde navštívil všetky významné pútnické miesta, potom sa plavil z Benátok do Palestíny. Už 4. septembra toho roku kľačal pri hrobe Spasiteľa v Jeruzaleme. Zatúžil po tom, aby vo Svätej zemi mohol hlásať neveriacim evanjelium; avšak práve v tom čase mnoho katolíckych misionárov zajali Turci, a jeruzalemským františkánom neostávalo nič iné, než s veľkými ťažkosťami vykupovať týchto zajatcov. Preto sa Ignác nechal presvedčiť na návrat.

V januári roku 1524 sa vydal späť do vlasti, pričom priplával do Benátok, odtiaľ cestoval do Janova a loďou zavítal do Barcelony. Počas tejto cesty všade nabádal ľudí k pokániu a vysvetľoval katechizmus, za čo musel znášať mnohé príkoria. Počas trvajúcej španielsko-francúzskej vojny bol Ignác na svojej púti raz španielmi považovaný za špióna; v Benátkach ho na istý čas uväznili ako údajného šíriteľa bludov; inde ho pokladali za fanatika a náboženského blúznivca. Okrem toho na tejto púti zápasil s nespočetnými útrapami, znášajúc hlad a iné strasti.

Púť do Jeruzalema však bola pre Ignáca veľmi užitočná. Presvedčil sa, že je pre neho nevyhnutné vedecké vzdelanie, aby mohol účinne pracovať na spáse ľudí. V roku 1524, vo veku 33 rokov, začal v Barcelone študovať základy latinského jazyka, čím si získal novú príležitosť precvičiť sa v trpezlivosti a pokore. Zatiaľ prebýval v mestskom špitáli a žil z almužny od nábožnej dobrodinky. Po dvoch rokoch sa presťahoval do Alcaly, aby študoval na nedávno založených vysokých školách kardinálom Ximenesom. Aj v Alcaly býval v špitáli, vyžobrával si jedlo a s veľkou usilovnosťou, ba dokonca nadmerne, sa venoval štúdiu. Okrem toho vykladal deťom i dospelým katechizmus, konal s ľuďmi duchovné cvičenia a snažil sa ľahkomyseľných mladíkov priviesť na cestu cnosti.

Táto mimoriadna činnosť horlivého kazateľa Ignáca bola niektorými chválená, inými však ostro odsudzovaná. Bol považovaný za pokrytca, narušiteľa pokoja a tajného kacíra, až ho biskup pre neoprávnené katechizovanie uväznil. Súd ho však uznal za

nevinného a po 42-dňovom väznení ho prepustil s napomenutím, aby sa naďalej obliekal ako iní študenti a ako laik sa neodvažoval viac vykonávať náboženské prednášky. Tým si Ignác znechutil ďalší pobyt v Alcale a na radu Toledského arcibiskupa odišiel do Salamanky, aby dokončil štúdiá na tamojších vysokých školách. Ale aj v Salamanke bol Ignác pre neoprávnené kázanie na 22 dní uväznený, pretože bol podozrievaný, že patrí k sekte alumbradov, ktorí tvrdili, že o tajomstvách viery dostávajú priame osvietenie od Boha. Z tohto dôvodu Ignác opustil Španielsko a 2. februára 1528 dorazil do Paríža, kde chcel dokončiť svoje štúdiá.

V Paríži býval spočiatku v špitáli, živiac sa žobraním o almužny. Po dokončení nižších štúdií získal v roku 1529 bezplatné ubytovanie v kolégiu sv. Barbory, kde študoval filozofiu. Na kolégiu sv. Barbory bolo zvykom usporadúvať počas sviatočných dopoludní slávnostné dišputy, ktoré často prekážali študentom pri svätení sviatkov. Ignác sa preto dohodol s niektorými spolužiakmi, že budú nedele a sviatky zasväcovať účasti na bohoslužbách, spoločnej modlitbe a dobrým skutkam. Nábožní spoločníci však boli obvinení, že zanedbávajú štúdium, a Ignác mal byť podľa pravidiel kolégia verejne potrestaný bičovaním pred ostatnými študentmi. Keď už boli všetci k tomu zhromaždení, predstavený kolégia vystúpil a ukazujúc na Ignáca povedal: *„Toto je svätý muž, lebo myslí iba na spásu svojej duše, ochotný podstúpiť aj potupný trest.“* Toto verejné ospravedlnenie sa rýchlo rozšírilo, a najvýznamnejší členovia univerzity sa chceli s Ignácom osobne zoznámiť. Dokonca aj jeho žalobca, profesor Pegna, sa stal jeho podporovateľom a na dôkaz toho mu poskytol najlepšieho žiaka, nábožného Petra Fabera, ako spoločníka pre štúdium.

Po ukončení filozofických štúdií Ignác pokračoval v Paríži v štúdiu teológie u dominikánov a v roku 1534 získal titul magistra filozofie. Už po svojom obrátení si Ignác osvojil myšlienku vytvoriť duchovnú družinu podobnú vojenskej jednotke, ktorá by mala Krista ako svoju hlavu a veliteľa, a pod vlajkou kríža by bojovala za slávu Božiu a o spásu ľudských duší. K tomuto cieľu sa v Paríži pridali k Ignácovi Peter Faber zo Savojska, František Xaverský, šľachtic z Navarry, už známy učiteľ filozofie, Jakub Lainez zo Španielska, Alfons Salmeron z Toleda, Mikuláš Bobadilla, učiteľ filozofie, a Portugalec Šimon Rodriguez de Azevedo. Ignác všetkých povzbudzoval k dokonalosti a zapálil v nich lásku k Bohu a túžbu pracovať na spáse ľudí.

Pripravení pôstom a modlitbou sa na sviatok Nanebovzatia Panny Márie 15. augusta 1534 zišli v chráme St. Denis na Montmartri v Paríži. V podzemnej kaplnke venovanej Panne Márii odslúžil Peter Faber, nedávno vysvätený za kňaza, sv. omšu a ostatným podal sväté prijímanie. Všetci potom zložili sľub čistoty a chudoby a zaviazali sa, že po ukončení štúdií podniknú púť do Svätej zeme, aby tam slúžili kresťanom a obracali neveriacich na Krista. Ak by to nebolo možné, rozhodli sa ponúknuť svoje služby pápežovi a ísť kamkoľvek ich pošle. Tak bol položený základ slávneho *„Spoločenstva Ježišovho.“* Ignác si pre tento záväzok vybral mariánsky sviatok, aby zdôraznil synovský vzťah Spoločenstva k Matke Božej.

Medzitým, čo Španieli a Francúzi medzi sebou krvavo bojovali, niekoľko nábožných mužov uzavrelo vrúcny priateľský zväzok na hlásanie Božej slávy a prinášanie

pokoja cez živú vieru. Keď protestanti búrili proti Apoštolskej stolici a odvracali celé národy od katolíckej Cirkvi, títo nadšenci sa zaviazali obhajovať jednotu Cirkvi a poslúchať pápeža ako jej stred. Božia prozreteľnosť tak v čase rozvratu a nebezpečenstva povolala významných obrancov katolíckej viery.

Na začiatku roku 1535 Ignác dokončil teologické štúdiá a z Paríža sa odobral do Španielska, sprevádzajúc Františka Xaverského, Laineza a Salmerona, ktorí si museli doma upraviť rodinné záležitosti. Ignác počas tohto obdobia si zotavoval svoje podlomené zdravie, žil skromne, svojimi kázaniami získaval srdcia mnohých a zaviedol zvonenie na večernú modlitbu. V roku 1536 sa podľa dohody všetci členovia Spoločenstva zišli 25. januára 1537 v Benátkach. Tu sa pripravovali na svoje povolanie službou chorým a zomierajúcim v špitáloch, pochovávaním zomrelých chudobných a vyučovaním katechizmu mládeže i ľudu.

V polovici pôstneho obdobia sa všetci okrem Ignáca odobrali do Ríma, kde pápež Pavol III. po ich preskúmaní schválil ich zámer putovať do Svätej zeme. Avšak zároveň im objasnil nemožnosť uskutočniť tento plán, pretože v tom čase cisár Karol V., Benátky a pápež pripravovali spoločnú vojnu proti Turkom. Nakoniec dal pápež povolenie, aby Ignác a jeho spoločníci, ktorí ešte neboli kňazmi, mohli byť vysvätení ktorýmkoľvek biskupom. Všetci boli vysvätení na kňazov 24. júla 1537 v Benátkach. Keďže nemohli ísť do Palestíny, kázali v rôznych mestách severného Talianska a konali skutky kresťanského milosrdenstva.

V roku 1538 sa Ignác, Faber a Lainez vydali do Ríma, aby ponúkli svoje služby pápežovi. Počas cesty, keď Faber a Lainez odpočívali, Ignác navštívil blízky kostolík, kde počas modlitby zažil vytrženie mysle. V jasnom oblaku uvidel Boha Otca, ktorý odporúčal Ignácovo Spoločenstvo Kristovi Pánovi. Spasiteľ povedal Ignácovi: *„V Ríme vám budem milostivý.“* Pápež Pavol III. prijal Ignáca aj jeho spoločníkov srdečne a po oboznámení sa s ich veľkými plánmi povedal: *„Skutočne, tu prebýva Duch Boží! Predvídam, že nábožná horlivosť Otcov, ktorá sa v týchto ťažkých časoch ujíma blaha veriacich, bude ochranou a slávou Cirkvi, ktorá je teraz bolestne skúšaná.“*

Zatiaľ čo Faber a Lainez boli ustanovení za učiteľov na rímskych vysokých školách, Ignác sa venoval morálnej obnove Rimanov. Ostatní spoločníci pracovali na Pánovej vinici v okolí Verony a Vicenzy. V tom čase mal Ignác desať spoločníkov. Dohodli sa, že ich spoločenstvo bude povýšené na cirkevný rád, ktorého členovia nebudú pôsobiť v kláštornom ústraní, ale vo svete medzi ľuďmi, podľa príkladu Pánových učeníkov. Mali sa venovať vyučovaniu mládeže, kázaniu, spovedaniu, duchovným cvičeniam a misiám pre spásu duší pod heslom: *„Všetko na väčšiu slávu Božiu.“*

Začiatkom roku 1539 povolal Ignác všetkých spoločníkov do Ríma. Tam vyvracali bludy istého augustiniánskeho mnícha nakazeného luteránstvom a počas hladu v zime toho roku si milosrdnými skutkami získali srdcia všetkých Rimanov. Povesť o ich požehnanej činnosti sa rozšírila aj za hranice Talianska. Portugalský kráľ Ján III. požiadal Ignáca, aby mu poslal sedem kňazov z ich spoločenstva ako misionárov do Indie. Ignác však zvolal: „*Keby som mal dať kráľovi sedem spoločníkov, čo by mi*

zostalo pre iné krajiny?“ Poslal mu len dvoch: Františka Xaverského a Šimona Rodrigueza.

Medzitým sa rokovalo o schválení nového rádu. Ignác spísal stanovy v španielčine a predložil ich pápežovi. Hoci sa stretli s odporom, najmä voči názvu *„Spoločnosť Ježišova,“* Ignác svojou dôstojnosťou dokázal postupne prekonať všetky námietky. Nakoniec pápež Pavol III. 27. septembra 1540 potvrdil Spoločnosť Ježišovu a jej stanovy. Spočiatku mala mať Spoločnosť len 60 členov, ale už v roku 1543 pápež toto obmedzenie zrušil.

Členovia Spoločnosti skladajú tri obvyklé rehoľné sľuby – chudoby, čistoty a poslušnosti – a navyše štvrtý sľub zvláštnej poslušnosti pápežovi v otázkach misií. Prvým generálom Spoločnosti bol jednomyseľne zvolený jej zakladateľ Ignác, ktorý prijal túto úlohu 17. apríla 1541. Prvé kolégium Spoločnosti bolo založené v Ríme a Ignác až do svojej smrti neúnavne riadil celý rád.

Na Spoločnosti spočívalo Božie požehnanie. Pod jej zástavu prichádzali stále noví horliví členovia, katolícki panovníci, šľachtici a biskupi volali jezuitov do svojich krajín a domy Spoločnosti pribúdali veľmi rýchlo. V roku 1542 Lainez založil kolégium v Benátkach a čoskoro malo takmer každé významné talianske mesto svoje jezuitské kolégium. V Portugalsku založil kráľ Ján III. prvé kolégium v Coimbre a neskôr v Lisabone. V portugalskej Indii sa jezuitské kolégium v Goe stalo semenišťom kresťanskej viery pre mnohé pohanské národy Ázie. V Španielsku a Brazílii sa Spoločnosť Ježišova rozmáhala, obzvlášť po tom ako do nej vstúpil vojvoda František Borgia.

V Paríži založil Ignác už v roku 1540 noviciát, odkiaľ v roku 1542 prišli jezuiti do Holandska, kde neskôr založili kolégiá v Lovani a Antverpách. Prvým členom Spoločnosti Ježišovej, ktorý zavítal do Nemecka rozvráteného náboženskými bludmi, bol Peter Faber. Jeho učeník, blahoslavený Peter Kanízius, následne zaviedol Spoločnosť do Nemecka, Viedne a Prahy. Nový rád sa rozširoval nevídanou rýchlosťou. Už v roku 1556, keď svätý Ignác zomrel, mala Spoločnosť trinásť rehoľných obvodov (provincií): Rím, Sicília, zvyšok Talianska, Portugalsko, Francúzsko, Horné a Dolné Nemecko, v Španielsku Aragónsko, Andalúziu a Kastíliu, ďalej Indiu, Etiópiu v Afrike a Brazíliu v Južnej Amerike. V týchto obvodoch pôsobilo vo viac ako 100 kolégiách a ďalších domoch vyše 1000 rehoľníkov.

Ignác, ktorý bol predtým považovaný za neschopného fanatika a náboženského rojka, ukázal pri vedení celého rádu pozoruhodnú duchovnú silu, bystrú prezieravosť a vzácnu obozretnosť. Vďaka zvláštnej Božej milosti a vlastnému úsiliu dosiahol dokonalú vládu nad sebou samým a vo všetkom, čo podnikal, mal na zreteli výlučne česť a slávu Božiu, prospech katolíckej Cirkvi a spásu ľudských duší. Svojim členom kládol na srdce, aby podľa príkladu Pána neustále premáhali svoje slabosti, často opakujúc: *„Premáhaj sa!“* Tieto slová si osvojil aj svätý František Xaverský v Indii. Na otázku, prečo si ich neustále pripomína, odpovedal: *„Naučil som sa to od svojho otca Ignáca.“*

Ignác usilovne učil svojich spoločníkov slovom i príkladom, aby z kresťanskej lásky k Bohu i blížnym dbali o čistotu Pánových chrámov, snažili sa osvetľovať pohanov učením Kristovým, obracať bludárov na pravú vieru, viesť hriešnikov k pokániu a utvrdzovať veriacich katolíkov vo viere a zbožnosti. Zdôrazňoval význam katechizmu pre mládež i nevedomých dospelých, podporoval častejšie prijímanie sviatostí, šírenie úcty k Panne Márii a konanie všetkého, čo napomáha k väčšej sláve Božej a k spáse ľudí.

Spoločníci Ignáca verne nasledovali. Ignác s radosťou prijímal správy o tom, ako ich apoštolské úsilie prináša plody. Mnohé pohanské národy prijímali evanjelium, odpadlíci sa vracali do lona katolíckej Cirkvi a vlažní katolíci boli povzbudzovaní k zbožnému životu. Z osobitnou radosťou počúval o požehnanej práci Františka Xaverského a jeho tovarišov v Indii, o ich odvahe a o tých, ktorí za vieru preliali svoju krv.

Ignác venoval osobitnú pozornosť krajinám postihnutým protestantskými bludmi, predovšetkým rozvrátenému Nemecku. Modlil sa, konal pokánie a obetoval sväté omše za obrátenie tejto ríše. V roku 1552 zriadil v Ríme nemecké kolégium, z ktorého vychádzali zanietení obhajcovia a šíritelia katolíckej viery. V tom istom roku prijal do Spoločnosti dvanásť nadaných českých mladíkov, ktorých mu poslal kráľ Ferdinand I., aby sa v Rímskom kolégiu pripravili na svoje budúce povolanie.

V roku 1555 zavítal do Prahy Peter Kanízius a už v roku 1556 tam poslal Ignác dvanástich členov svojho rádu. Títo začali horlivo a úspešne pracovať na školách, v spovedniciach a na kazateľniciach v kolégiu sv. Klementa na Starom Meste Pražskom, aby pozdvihli zničenú svätováclavskú vinicu Pánovu. Hoci bol Ignác úplne pohltený riadením rýchlo sa rozrastajúcej Spoločnosti Ježišovej po celom svete, neustával v Ríme osobne pracovať na oslave Boha a blahu ľudí. Podporovať chudobných, slúžiť chorým, tešiť nešťastných, vyučovať nevedomých a konať skutky milosrdenstva bolo jeho najmilšou činnosťou. Z hlbokej pokory vykonával obyčajné domáce práce, učil deti katechizmus, kázal v chrámoch, posilňoval veriacich duchovnými cvičeniami a priviedol k pokániu mnohých zatvrdilých hriešnikov.

V Ríme založil dva sirotince – jeden pre odložené deti a druhý pre opustené deti. Pre slobodné dievčatá, ktoré boli v nebezpečenstve, že sa pre chudobu dostanú na scestie, zriadil ústav sv. Kataríny, kde mohli zostať, kým nevstúpili do kláštora alebo sa nevydali. Pre ženy, ktoré sa chceli vzdať nemravného života a sľubovali polepšenie, založil ústav a bratstvo sv. Marty. Keď niektoré z kajúcničiek z ústavu utiekli a znova upadli do hriechu, a niekto poznamenal, že je zbytočné s nimi strácať čas, Ignác odpovedal: *„Aj keby sa tieto osoby znova vrátili k hriechu, moje úsilie nie je márne. Stačí, ak im zabránim čo i len jedinú noc uraziť Boha.“*

Ignác sa osobitne staral o obrátenie zatvrdilých Židov. Počas jediného roka sa mu podarilo priviesť štyridsiatich z nich ku katolíckej viere. Pre týchto konvertitov zriadil v Ríme osobitný dom, kde ich pripravoval na krst. Ignác sa, podľa vzoru apoštola Pavla, stal všetkým pre všetkých, aby ich priviedol na cestu spásy. Vyhlásil,

že ku každému chce vstúpiť jeho dverami, aby ho vlastnou bránou priviedol ku Kristovi.

Zo svojich tovarišov poslal učených kňazov Laineho a Salmerona na Tridentský koncil ako pápežských teológov. S nimi tam pôsobili aj ďalší členovia Spoločnosti, Lejay a Kanízius. Keď cisár Ferdinand I. a iní panovníci žiadali, aby členovia tohto rádu boli povýšení na biskupov, Ignác to odmietol. Vo svojej reholi nechcel mať žiadne vysoké hodnosti a zakazoval svojim tovarišom bažiť po cirkevných postoch alebo ich prijímať.

Ignác prikázal členom rádu, aby mládež, ktorá im bola zverená, nielen učili potrebným vedomostiam, ale ju aj viedli k nábožnosti a bohabojnosti. Ustanovil, aby ju denne privádzali na svätú omšu, raz mesačne k prijímaniu, modlili sa s ňou pred vyučovaním i po ňom a upevňovali ju v poslušnosti, pokore a mravnosti. Dejiny dokazujú, že otcovia Spoločnosti Ježišovej boli výnimočnými vychovávateľmi a školy, ktoré spravovali, patrili medzi najlepšie.

Protestanti čoskoro pochopili, že Ignácova Spoločnosť sa stane pre ich zámery hrozbou. Lutherov spoločník Melanchton, vidiac, ako sa rád rozmáha a úspešne bojuje proti náboženským novotám, zvolal: *„Beda nám, celý svet sa plní jezuitmi!“* Protestanti sa proti jezuitom postavili s vášnivou nenávisťou, šírili o nich lži a osočovania. Ignác sa týchto útokov neľakal, pretože ich považoval za dôkaz, že Spoločnosť kráča po správnej ceste. Keď sa dopočul, že v určitej krajine jeho tovarišom nikto neubližuje, vyjadril obavy, že tam slúžia Bohu len nedbalo a málo sa starajú o spásu ľudí.

Ignác svojich tovarišov často upozorňoval, že Spoločnosť bude prenasledovaná všetkými nepriateľmi Krista a katolíckej Cirkvi. Pripomínal im slová Pána: *„Ak mňa prenasledovali, aj vás budú prenasledovať.“* Členovia Spoločnosti Ježišovej si vo všetkých krajinách považovali za česť, že nepriatelia viery útočili práve na nich. Čím viac bola Spoločnosť nenávidená a prenasledovaná, tým viac rástla a prinášala hojné plody.

Ignác mal tak pevnú vieru a bol natoľko oddaný Bohu, že hovorieval: *„Aj keby neexistovalo žiadne Sväté Písmo, bol by som pripravený zomrieť za vieru na základe svedectva, ktoré mi Boh zveril v Manrese.“* K najsvätejšiemu menu Ježiš, ktoré dal svojej Spoločnosti ako znak, prechovával takú nežnú úctu a silnú dôveru, že hovorieval: *„Nič nám nemôže dodať väčšiu odvahu než spomienka na presväté meno Ježiš.“* Boha miloval nadprirodzenou, dokonalou láskou a túžil po nebi, aby mohol hľadieť naňho tvárou v tvár. Táto vznešená túžba v ňom tak rástla, že už len myšlienka na smrť vyvolávala v jeho očiach slzy radostného pohnutia.

Celý viditeľný svet, dokonca aj tie najmenšie veci, mu hlásali všemohúcnosť, dobrotu a múdrosť Božiu a podnecovali ho k hlbokým rozjímaniam. Najviac jeho dušu povznášala hviezdna obloha, na ktorú hľadiac hovorieval: *„Akou biednou sa mi zdá zem, keď hľadím na nebo!“* Členovia Spoločnosti Ježišovej, poznajúc veľké milosti a cnosti svojho svätého zakladateľa, ho verne ctili a milovali. Slávny misionár František Xaverský ho nazýval svätcom a najmilším otcom svojej duše. Z veľkej úcty mu písal

listy vždy kľačiac, jeho listy čítal tiež na kolenách a kúsok papiera s Ignácovým vlastnoručne napísaným menom nosil stále pri sebe v schránke na relikvie. Aj iní misionári zo Spoločnosti Ježišovej nosili Ignácove listy na srdci.

Blízkym priateľom sv. Ignáca bol sv. Filip Neri, ktorý sa naňho často obracal s prosbou o radu a útechu. Raz, keď stretol dvoch členov Spoločnosti Ježišovej, povedal im: *„Ste synmi veľkého otca a ja mu mnoho dlžím, lebo ma naučil vnútornej modlitbe.“* Rovnako sv. František Saleský, sv. Kajetán, sv. Ondrej Avellini, sv. Tomáš z Villanovy, sv. Terézia, sv. Magdaléna de Pazzi a ctihodný Ľudovít Granadský z rádu sv. Dominika prechovávali k Ignácovi posvätnú úctu a hovorili o ňom s najväčším obdivom.

Plných pätnásť rokov riadil sv. Ignác Spoločnosť Ježišovu z Ríma, kde bol jej hlavou i srdcom. Členovia rádu, najmä misionári, si želali mať jeho obraz, no on z pokory odmietal každú takúto žiadosť. Až po jeho smrti bol vyhotovený sadrový odliatok jeho tváre. Boh ho obdaril milosťou vrúcnej modlitby, poznania ľudského srdca, pochopenia hlbokých tajomstiev viery, schopnosťou predvídať budúcnosť a zázrakmi. Unavený a vyčerpaný mnohými prácami si vyžiadal pomocníka vo svojom úrade, aby sa mohol pripravovať na smrť, po ktorej túžil.

Napokon bol v roku 1556 postihnutý zimnicou. Hoci lekári nepovažovali jeho chorobu za nebezpečnú, Ignác vedel, že sa blíži koniec jeho pozemského boja. S plačom radosti prijal sviatosti a 30. júla poslal kňaza svojho rádu k pápežovi Pavlovi IV., aby ho poprosil o požehnanie a plnomocné odpustky. Nasledujúcu noc strávil pokojne vo vytržení mysle a na druhý deň, hodinu po východe slnka 31. júla 1556, pozdvihol hasnúce oči k nebu, zbožne zopäl ruky a vysloviac posledné slová *„Ježiš, Mária“,* blažene zomrel v Pánovi.

Jeho telo bolo pochované v nádhernom chráme Spoločnosti Ježišovej v Ríme, kde odpočíva dodnes. Vo svätyni sv. Mikuláša na Malostranskej strane v Prahe stojí v dvierkach svätostánku oltára sv. Františka Xaverského soška sv. Ignáca, vyrezaná z prvej rakvy, v ktorej spočívalo jeho telo. V cirkevných hodinách sa o sv. Ignácovi hovorí, že v Cirkvi vynikal zásluhami i zázrakmi. Týchto zázrakov, ktorými ho Boh počas života aj po smrti oslavoval, sa uvádza okolo dvesto. Pápež Pavol V. ho v roku 1609 vyhlásil za blahoslaveného a pápež Gregor XV. ho roku 1622 zaradil medzi svätcov katolíckej Cirkvi.

Sv. Ignác Loyolský sa zobrazuje v omšovom rúchu alebo v reholnom habite so znakom svojho rádu, čiže s ožiareným menom Ježiš (IHS), a s knihou, na ktorej je začiatok jeho hesla: *„Všetko na väčšiu slávu Božiu (Ad Majorem Dei Gloriam).“*

Na všetkých miestach našej vlasti, kde mali jezuiti svoje domy, sú oltáre, obrazy a sochy tohto svätca. Najvýznamnejším pamätníkom na počesť sv. Ignáca v Čechách bolo veľkolepé súsošie na Karlovom moste v Prahe od slávneho sochára Ferdinanda Brokoffa, postavené v roku 1711 jezuitmi z novomestského kolégia v Prahe. Toto súsošie sa však počas hroznej povodne dňa 4. septembra 1890 spolu s mostným pilierom, na ktorom stálo, zrútilo do Vltavy.

Poučenie:

Do roku 1573, teda počas 33 rokov svojej existencie, vyslala Spoločnosť Ježišova do rôznych krajín 10.000 horlivých misionárov, z ktorých mnohí pre vieru podstúpili mučenícku smrť. Podobne ako apoštol sv. Pavol, aj jezuiti niesli meno Ježiš pred pohanmi a kráľmi (Sk 9, 15), šíriac česť a slávu Božiu a pracujúc na obrane a rozkvete katolíckej Cirkvi a na spáse ľudských duší medzi pohanmi, bludármi i veriacimi katolíkmi. Pôsobili na misiách, v správe farností, na vysokých aj nižších školách, vo výchovných ústavoch, v nemocniciach, pri vojsku, v mestách, v chatrčiach i v palácoch kniežat a šľachticov. Postavili sa ako mohutná hrádza proti dravému prúdu nemeckého a švajčiarskeho protestantizmu, osvetľovali svetlom Kristovho evanjelia rozsiahle pohanské krajiny v Ázii, Afrike a Amerike a svojou hlbokou vzdelanosťou zohralo významnú úlohu pri obrane katolíckej viery pred útokmi bezbožnej a protináboženskej filozofie. Osobitné zásluhy si Spoločnosť Ježišova získala najmä pri zachovaní a posilnení katolíckej viery v našom národe, známej ako svätováclavská tradícia.

Duch závisti, pýchy, mravnej skazenosti, bludárstva a nevery napokon dosiahol, že pápež Klement XIV., uvedený do hroznej tiesne podvodnými rečami jansenistov, bezbožných filozofov a nehodných ministrov v Portugalsku, Španielsku, Francúzsku a Neapolsku, dňa 21. júla 1773 Spoločnosť Ježišove zrušil, aby zabránil väčšiemu zlu, ktoré hrozilo katolíckej Cirkvi. Avšak už čoskoro hrozný požiar revolúcií vo Francúzsku ukázal, kam viedli pekelné zámery úhlavných nepriateľov rádu sv. Ignáca. Preto pápež Pius VII. na prosby takmer celého katolíckeho sveta Spoločnosť Ježišovu v roku 1814 slávnostne obnovil. Odvtedy jezuiti opäť pôsobia po celom svete, hoci museli znášať ustavičné prenasledovanie svojich starých nepriateľov. Aj dnes Spoločnosť pôsobí po celom svete všade tam, kde mu nebránia násilné zásahy, na česť a slávu Božiu, na prospech katolíckej Cirkvi a na spásu ľudských duší.

Dňa 31. júla sa tiež koná pamiatka sv. Fábia, mučeníka; sv. Germána, biskupa z Auxerre v Burgundsku († 448); sv. Firma, biskupa v africkej Tagaste; sv. Demokrita, biskupa vo Frýgii a ďalších.

AUGUST

1. AUGUST

Sviatok sv. Petra v okovách

Od najstarších čias si svätá Cirkev pripomína pamiatku okov, ktoré sa nachádzajú v rímskom chráme nazývanom *„San Pietro in Vincoli“* a ktorými bol niekedy okovaný knieža apoštolov, svätý Peter, v Jeruzaleme a v Ríme. Dnešného dňa sa v tomto chráme zhromažďuje veľké množstvo nábožných kresťanov, aby mohli vidieť tieto historické okovy, ktoré sú uložené v drahocennej schránke na oltári. Pri tejto príležitosti si veriaci pripomínajú smutné časy, keď hlava apoštolov, svätý Peter, trpel a bol uväznený pre ohlasovanie slova Božieho.

V roku 42 po Kristu Pánu dostal od rímskeho cisára kráľovskú korunu a panovanie nad Židmi nenávidený cudzinec Herodes Agrippa. Tento slabý kráľ sa všemožne usiloval získať priazeň židovských veľkňazov a farizejov. Preto dal chytiť svätého apoštola Jakuba väčšieho a popraviť ho mečom. Keď videl, že si tým získal priazeň Židov, dal uväzniť aj svätého Petra a plánoval ho zabiť po Veľkej noci. Vo väzení bol svätý Peter okovaný a strážený početnými vojakmi. Keď sa kresťania v Jeruzaleme o tom dozvedeli, modlili sa vo dne i v noci, aby Boh hlavu svätej Cirkvi oslobodil a zachránil ho pred smrťou. A milostivý Boh vyslyšal ich modlitby. V noci pred plánovanou popravou ležal svätý Peter pokojne na tvrdej zemi väzenia, na krku a rukách spútaný železnými okovami. Spal pokojne, lebo jeho srdce bolo čisté a dušu zveril Pánu Bohu. Strážilo ho šestnásť vojakov a on na útek nepomýšľal. Boh však zahanbil kráľa Herodesa aj po krvi žízniacich Židov.

Svätý Lukáš píše o tomto zázraku v Skutkoch apoštolov (12, 6–11): *„V tú noc, keď ho mal Herodes vyviesť (na popravisko), Peter spal medzi dvoma vojakmi spútaný dvoma reťazami a strážnici predo dvermi strážili väzenie. Tu zastal pri ňom Pánov anjel a v miestnosti zažiarilo svetlo. Udrel Petra do boku, zobudil ho a povedal: "Vstaň rýchlo!" A reťaze mu spadli z rúk. Anjel mu povedal: "Opáš sa a obuj si sandále!" Keď to urobil, povedal mu: "Prehoď si plášť a poď za mnou!" Vyšiel von a šiel za ním; ani nevedel, že je to skutočnosť, čo sa dialo skrze anjela. Myslel si, že má videnie. Prešli cez prvú i druhú stráž a došli k železnej bráne, čo vedie do mesta. Tá sa im sama otvorila. Vyšli ňou, a keď prešli jednou ulicou, anjel mu zmizol. Tu Peter*

prišiel k sebe a povedal si: "Teraz naozaj viem, že Pán poslal svojho anjela a vyslobodil ma z Herodesovej ruky a zo všetkého, čo očakával židovský ľud.“

Svätý Peter bol hlboko dojatý tým, že ho Boh tak zázračne oslobodil z nepriateľských rúk. Vrúcne ďakoval Bohu a ponáhľal sa do domu Márie, matky učeníka Jána, ktorý sa volal Marek, kde sa kresťania zhromažďovali k modlitbám a bohoslužbám. Keď Peter zaklopal na dvere, vyšla dievčina menom Rodé, ktorá sa spýtala, kto klopal. Počujúc Petrov hlas, od radosti zabudla otvoriť dvere a bežala oznámiť prítomným, že Peter stojí vonku. Spočiatku jej neverili, mysleli si, že vidí jeho anjela. Keď však Petra vpustili, všetci boli plní radosti a ďakovali Bohu. Svätý Peter ich vyzval k tichosti, rozprával im, ako ho Boh oslobodil, a povedal, aby túto správu oznámili apoštolovi Jakubovi menšiemu, prvému biskupovi Jeruzalema, a ostatným bratom. Potom svätý Peter odišiel na bezpečné miesto a neskôr do Ríma.

Keď sa vojaci, ktorým svätý Peter vo väzení hlásal slovo spásy, ráno prebudili, nenašli ho medzi sebou a divili sa, čo sa s ním stalo. Do väzenia prišli kati na príkaz Herodesa, aby svätého Petra vyviedli na smrť. Keď Herodesovi oznámili, že väzňa nenašli, dal chytiť strážnikov a vypytoval sa ich, ako sa svätý Peter dostal z väzenia. Vo svojej zlosti dal strážnikov hneď popraviť. Kráľ Herodes sám opustil Jeruzalem a odišiel do Cézarey, kde pobudol krátky čas, kým ho Boh nepotrestal tým, že bol zaživa zožratý červami.

Svätý Cesarius hovorí, že kresťania žijúci v Jeruzaleme prechovávali vo veľkej úcte okovy, ktorými bol svätý Peter vo väzení spútaný. Podľa starého ústneho podania sa o týchto pamätných okovách rozpráva nasledovné: Herodes Agrippa poslal do väzenia znalcov, ktorí mali dôkladne preskúmať, akým spôsobom sa svätý Peter vyslobodil. Jeden vojenský veliteľ, ktorý sa presvedčil o zázračnom vyslobodení, spoznal Božiu moc, vzal si okovy, ktoré Židov nezaujímali, a prechovával ich ako svätosť na pamiatku svätého Petra. Tento veliteľ sa obrátil na kresťanskú vieru. Okovy sa prechovávali v jeho rodine až do čias panovania Konštantína Veľkého, ktorý vyhlásil kresťanstvo za štátne náboženstvo. V tejto blaženej dobe, keď sa Ježišova viera, oslobodená od prenasledovania, utešene rozvíjala a zbožní veriaci s veľkým nadšením ctili všetko, čo pripomínalo Zakladateľa spásonosnej viery a jeho apoštolov, odovzdal vtedajší majiteľ tieto sväté okovy biskupovi v Jeruzaleme. Prosil ho, aby im vyhradil miesto v chráme ako predmetu, ktorý si zasluhuje úctu veriacich. Od toho času sa okovy prechovávali v jeruzalemskom chráme ako znak víťazstva Božej moci.

V roku 439 prišla cisárovná Eudoxia, manželka cisára Teodosia II., na púť do Jeruzalema. S veľkou zbožnosťou navštívila všetky miesta, na ktorých Ježiš žil a trpel, a poskytla bohaté dary chrámom i chudobným. Keď sa vracala, daroval jej patriarcha Juvenalis medzi mnohými drahocennými svätými predmetmi aj dve okovy, ktorými bol svätý Peter okovaný, keď ho anjel vyslobodil z väzenia. Nadšená cisárovná si jednu reťaz ponechala a uchovávala ju v chráme v Konštantínopole, ktorý dala na tento účel postaviť. Druhú reťaz poslala svojej dcére Eudoxii do Ríma, ktorá bola vydatá za cisára Valentiniana II. Mladá cisárovná, natešená týmto vzácnym darom, ho odniesla pápežovi Sixtovi III., aby mu ho ukázala. V Ríme mali okovy, ktorými bol

spútaný svätý Peter vtedy, keď ho dal cisár Nero zatknúť, väzniť šesť mesiacov a potom ukrižovať. Pápež chcel porovnať reťaz z Jeruzalema s reťazou rímskou. Sotva vzal obe reťaze do rúk, zázračne sa spojili a vytvorili jedny okovy. Ako píše svätý Augustín, veriaci si tieto okovy ctili viac než zlato a drahokamy. Tento zázrak bol od tej doby oslavovaný všetkými veriacimi.

Cisárovná Eudoxia dala na Eskvilinskom kopci postaviť nádherný chrám, ktorý nazvala *„San Pietro in Vincoli“,* čo znamená *„Ku svätému Petrovi v okovách“.* V tomto chráme sa okovy dodnes uchovávajú. Sú uložené v drahocennej schránke na oltári, ktorá je zabezpečená trojakým zámkom. Jeden kľúč má svätý Otec, druhý kardinál a tretí opát chrámu. Okovy sú päť stôp dlhé a na každom konci majú nákrčný krúžok. Od tých čias pápeži odoberali z okovov piliny a rozosielali ich v zlatých krížikoch alebo kľúčoch panovníkom a významným veriacim.

Každoročne 1. augusta sa tieto okovy vystavujú k úcte veriacich v chráme *„San Pietro in Vincoli“* v Ríme. Pri týchto okovách a v tomto chráme sa udiali mnohé divy a zázraky.

V akej veľkej úcte sa už za dávnych čias Cirkvi uchovávali okovy svätého Petra, možno poznať z reči, ktorú predniesol svätý Ján Zlatoústy v Konštantínopole. Medzi iným zvolal: *„Oj, keby som len mohol uzrieť to miesto, kde sa uchovávajú okovy apoštolov! Ako rád by som videl tieto okovy, pred ktorými sa trasie peklo a ktoré má v úcte samotné nebo. Keby ma nezdržiavali povinnosti môjho úradu a choroba môjho tela, ako rád by som sa vydal na púť do Ríma, len aby som uzrel okovy a väzenie svätých Petra a Pavla. Blahoslavené okovy, blahoslavené ruky, ktoré nimi boli ozdobené! Nie, nie, nič nie je krajšie než reťaz nosená pre Ježiša Krista! Pre neho byť uväzneným je lepšie než byť apoštolom, než učeníkom, než evanjelistom, než anjelom! Krásnejšia než všetky diadémy, než všetky kráľovské koruny. Keby som ťa mohol uzrieť!“*

Slávny kardinál Baronius hovorí o slávnosti okov svätého Petra, že táto slávnosť sa koná len jemu na počesť; pretože svätému apoštolovi Petrovi bola v Cirkvi daná prvá a najvyššia moc rozväzovať okovy hriechov. Preto je vhodné, aby jeho okovy boli uchovávané v úcte. V slávnostných cirkevných hodinkách sa spieva: *„Rozviaž na Boží rozkaz, ó Peter, pozemské okovy, ty, ktorý dobrým otváraš brány nebeského kráľovstva!“* Jedna chválorečk tomuto sviatku oslavuje okovy svätého Petra týmito slovami: *„Tento deň nám pripomína ctihodné väzby, ktorými bol svätý apoštol Peter okovaný. Pripomína nám tie okovy, ktoré neboli schopné spútať Božieho vládcu na zemi a ktoré sa stali znamením, že moc pekla je zviazaná a pravoveriaci majú pravú slobodu od Boha. Tieto okovy boli kedysi ozdobou apoštola a vzácnymi klenotmi jeho hodnosti, a teraz sú svätenino Cirkvi, ozdobou vyvolenej nevesty Ježišovej. Tieto okovy dnes ctíme a bozkávame ich s láskou, zbožnosťou a úctou.“*

Poučenie

Ukrutný kráľ Herodes Agrippa dal zabiť svätého Jakuba väčšieho a do väzenia uvrhol aj knieža apoštolov, svätého Petra, lebo Židia nenávideli učenie Spasiteľa a Herodes sa im chcel zavďačiť. Nehľadel na spravodlivosť a zákon; chcel len upevniť svoju moc

a vydať na smrť nevinnú hlavu Cirkvi. Podobne si počínajú aj obyčajní ľudia v našich časoch. Usilujú sa klamom, podvodom a zločinom dosiahnuť svoje ciele proti všetkým právam a zákonom. Vyhľadávajú priazeň zlých ľudí, aby tak ľahšie mohli páchať zločiny a hriechy. Kresťan, nejednáš aj ty niekedy ako Herodes? Nie si aj ty nesvedomitý, keď prestupuješ Božie zákony, aby si sa zapáčil svetu a aby si mohol hovieť svojim vášňam? Svätý Peter bol prvý, kto mal na zemi založiť a upevniť Božie kráľovstvo. A kráľ Herodes sa usiloval toto kráľovstvo potlačiť už v zárodku, keď svätého Petra uvrhol do väzenia a chcel ho usmrtiť. Ale Boh nedopustil, aby bola malá Cirkev zničená. Svätý Peter sedel vo väzení, okovaný a strážený, bez nádeje na vyslobodenie. Ale Boh na prosby veriacich poslal svojho anjela, ktorý ho vyslobodil.

Kresťan, keď si spútaný okovami hriechu, kto ťa môže oslobodiť? Jedine Boh a jeho námestník ťa môže oslobodiť od hriechov. Okovy hriechu sú ťažké; duša je uväznená v našom tele. Telo, vášne a neprávosti sú okovy, ktoré ti bránia pozdvihnúť sa k večnému životu. Ako dlho budeš stenať pod ťarchou svojich okovov? Modli sa k Bohu, aby ti poslal svojho anjela — spovedníka, ktorý ťa oslobodí od okovov hriechu. Anjel Pánov prebudil svätého Petra vo väzení, roztrhol jeho okovy a svätý Peter išiel za anjelom a poslúchal ho. Kresťan, máš vedieť, že hriešnik žije ticho vo svojich okovách; spí ako svätý Peter. On si neuvedomuje svoje väzenie, nemyslí naň, a keď naň myslí, miluje svoje okovy, lebo sa nazdáva, že sú zlaté. Kresťan, prebuď sa a vzývaj milosrdenstvo Božie. Milosť Božia ťa môže prebudiť zo spánku hriechu a roztrhnúť tvoje okovy; no aj ty sám musíš nasledovať milosť Božiu, poslúchať a s ňou spolupracovať na spáse svojej duše.

Dňa 1. augusta sa slávi pamiatka starozákonných siedmich bratov Machabejských; sv. Justína, chlapca mučeníka; sv. Ethelwalda, biskupa v Anglicku; sv. Felixa, španielskeho mučeníka († 304) a ďalších.

2. AUGUST

Sv. Alfonz Liguori, biskup, zakladateľ rádu a učiteľ Cirkvi (17. stor.)

Svätý Alfonz Maria de Liguori patrí medzi tých milostiplných vyvolencov, ktorých Boh v najsmutnejších časoch nevery a mravného úpadku posiela svojej Cirkvi, aby požehnanou činnosťou a svätými cnosťami postavili hrádzu rastúcej skaze, a aby náboženský život ľudu tam, kde ešte úplne nevymrel, bol prebudený a zveľadený.

Alfonz sa narodil 27. septembra 1696 v Marianelle pri Neapole. Jeho otec, Don Jozef, bol hlavou starého šľachtického rodu de Liguori. Nábožná matka Anna pochádzala zo

šľachtického rodu Cavalierovcov. Keď Alfonza pokrstili, staručký kňaz Spoločnosti Ježišovej František de Hieronymo predpovedal, že sa stane biskupom a vykoná veľké dielo na slávu Božiu. Je pamätihodné, že po 143 rokoch boli František de Hieronymo a Alfonz svätorečení pápežom Gregorom XVI.

Alfonz dostal vynikajúcu výchovu, pretože šľachetná matka vytrvalo bdela nad duchovným blahom svojich detí. Jeho slová, že poznal matku, ktorá nechcela byť matkou zatratených detí, sa vykladajú ako odkaz na jeho vlastnú matku. Rástol pred Bohom aj ľuďmi vekom i múdrosťou. Už od útleho detstva boli modlitba a práca jeho stálym zamestnaním. Prvé vedomosti mu odovzdával domáci učiteľ, zbožný kňaz. Desaťročného Alfonza poslali do ústavu pre šľachtických mladíkov pod správou Oratoriánov. Mal výnimočné nadanie a napredoval tak rýchlo, že po krátkom čase ukončil prípravné štúdium, začal študovať právo a už v sedemnástich rokoch bol promovaný na doktora práv, čo vyvolalo obdiv u všetkých, ktorí ho poznali.

Okrem toho sa Alfonz vzdelával v poézii, hudbe i staviteľstve a ovládal zvyky rytierov zo vznešených kruhov. Na želanie otca nastúpil na dráhu právnika a čoskoro si vďaka dôkladnej znalosti zákonov, obratnosti a výrečnosti získal všeobecnú dôveru a slávne meno. Vynikal tiež rozsiahlymi vedomosťami z iných oblastí a bol veľmi obľúbený v neapolských vyšších vrstvách pre svoje uhladené správanie, dojímavú skromnosť a úprimnú zbožnosť, ktorá ho zdobila. Žil v neporušenej čistote, denne sa zúčastňoval na svätej omši, každý týždeň prijímal sväté sviatosti a zúčastňoval sa na verejných pobožnostiach na počesť Najsvätejšej sviatosti oltárnej. Prejavoval tiež vrúcnu lásku k Panne Márii, ktorú nazýval svojou milou matkou. Vzýval ju pri odchode z domu aj pri návrate, a keď hodiny odbíjali, prerušil prácu a modlil sa Zdravas.

Ako horlivý katolík pôsobil v rozličných náboženských spolkoch, najmä v Mariánskej družine spravovanej kňazmi Spoločnosti Ježišovej. V týchto spoločenstvách mal príležitosť konať skutky milosrdenstva. Svojím príkladným životom povzbudzoval každého, s kým prichádzal do styku. Dokonca aj jeho černošský sluha vyhlásil, že náboženstvo, ktoré má takých dokonalých vyznávačov, je určite pravé, a preto sa dal pokrstiť.

Pôsobenie mladého právnika Alfonza Liguoriho sa postupne rozširovalo a najvýznamnejšie rodiny si želali s ním nadviazať príbuzenské zväzky. To veľmi lichotilo jeho otcovi, ktorý sníval o skvelej budúcnosti svojho milovaného syna a hľadal mu bohatú a vznešenú nevestu. Medzitým si však Alfonz vytýčil iný životný cieľ. V rokoch 1721 a 1722 sa spoločne s otcom zúčastnil duchovných cvičení a už vtedy pocítil vo svojom srdci vrúcnu túžbu nadobro sa vzdať sveta a slúžiť výhradne Bohu a duchovnému dobru ľudí. Svoje prianie však ešte tajil, až kým nebol náhle pohnutý k tomu, aby sa priznal. V roku 1723 prevzal Alfonz v istej dôležitej právnej záležitosti úrad súdneho obhajcu. Plne presvedčený o spravodlivosti prípadu, ktorý mal hájiť, sa svedomito pripravil na súdne pojednávanie a hovoril na súde tak dôvodne, jasne a presvedčivo, že mnohí prítomní mu prejavili súhlas. Už sa zdalo byť isté, že zvíťazí. Tu však vstal prefíkaný protivník a poukázal na nepatrnú chybu, čím spôsobil, že všetky Alfonzove dôvody stratili platnosť a celý prípad prehral. Alfonz

zbledol, priznal svoj omyl a bolestne zvolal: *„Ó, márny svet, už som ťa spoznal!“* Potom rýchlo odišiel zo súdnej siene a uzatvoril sa vo svojej izbe, kde sa tri dni modlil a postil. Vtedy sa rozhodol vstúpiť do rehoľného spoločenstva Oratoriánov. Aby tento zámer spečatil, navštívil chrám Panny Márie a zasvätil sa jej tým, že položil svoj kord na oltár. Rodina mu však bránila v jeho predsavzatí, až kým otec na jeho naliehavé a vytrvalé prosby nesúhlasil s tým, aby sa stal duchovným, no nie rehoľným, ale svetským, pričom zostane bývať doma. Alfonz si obliekol duchovný odev a začal študovať teológiu. Kvôli tejto zmene stavu musel čeliť mnohým posmeškom a ponižovaniu. Svet sa smial a žartoval, že bývalý uznávaný právnik prišiel o rozum. Alfonz si však ľudské reči nevšímal a šiel svojou cestou ďalej.

Dňa 22. septembra 1725 bol vysvätený za subdiakona. V tom čase v Neapole pôsobilo spoločenstvo horlivých kňazov, ktorých cieľom bolo konať misie medzi ľuďmi. Alfonz do tohto spoločenstva vstúpil 1. októbra toho istého roku a odvtedy sa svedomito cvičil v kázaní, katechizovaní a rozličných kajúcich skutkoch. Čoskoro bol uznaný za schopného vykonávať misie medzi ľuďmi, hoci mal iba subdiakonské svätenie. Podľa vtedajšieho zvyku podvečer na mestských verejných priestranstvách zvolával ľudí a povzbudzoval ich k pokániu. Ľudia sa zhromažďovali a dychtivo počúvali výrečné slová mladého misionára. Z toho mal radosť aj neapolský arcibiskup, ktorý Alfonza 6. apríla 1726 vysvätil za diakona a udelil mu plnú moc kázať vo všetkých svätyniach mesta.

Horlivý diakon mal svoje prvé kázanie počas štyridsaťhodinovej pobožnosti v chráme sv. Jána Evanjelistu, kde hovoril o láske, ktorou nás Spasiteľ miluje v Najsvätejšej sviatosti oltárnej, a zároveň opisoval nevďak, ktorým sa mu ľudia odplácajú. Účinok jeho ohnivej reči bol znamenitý. Odvtedy bol Alfonz pozývaný kázať všade, kde sa v meste konali cirkevné slávnosti. Kázal takmer každý deň, najprv v meste a potom aj na vidieku. Toto veľké vypätie síl ho však čoskoro vyčerpalo a ochorel tak vážne, že lekári už pochybovali o jeho uzdravení. Počas choroby prijal sviatosti umierajúcich a s dôverou sa utiekal k Panne Márii, dal si priniesť jej sochu, pred ktorou sa v roku 1723 zriekol sveta.

Panna Mária vypočula modlitby svojho vrúcneho ctiteľa, a tak sa Alfonz po troch mesiacoch uzdravil a 1. decembra 1726 bol vysvätený za kňaza. S kňazskou dôstojnosťou rástla aj jeho horlivosť, najmä počas svätej omše, kde sa jeho srdce rozhorievalo láskou k Bohu, takže podľa slov sv. Jána Zlatoústeho pripomínal ohnivý plameň. Z tohto zdroja čerpal milosti, ktorými tak blahodarne pôsobil na spásu duší. Alfonz mal zvláštny dar hovoriť k mládeži i ľudu, poučovať ich rozum a dojímať srdcia i vôľu. Vykladal katechizmus a kázal jasne, zrozumiteľne a konkrétne, pričom vždy prihliadal na chápanie svojich poslucháčov. Prednášal slovo Božie jednoducho, dôstojne a láskavo, a jeho úprimné slová prenikali ako ohnivé šípy do ľudských sŕdc. Hovoril, že je dôležitejšie vyučovať ľudí náboženské pravdy podľa katechizmu, než konať slávnostné kázne umelo zostavené podľa pravidiel rétoriky. Preto počas misií organizoval špeciálne katechetické cvičenia pre deti aj dospelých, kde vysvetľoval, aké povinnosti majú kresťania voči Bohu, blížnym a sebe samým, ako sa majú spovedať, zadosťučiniť za svoje hriechy a aké sú povinnosti jednotlivých stavov.

Takto poučení ľudia boli ľahko vedení k pokániu a ich obrátenie, založené na dôkladnom pochopení, bolo trvalé.

Na kazateľnici, v spovednici i pri súkromnom vyučovaní prejavoval Alfonz všetkým ľuďom dobrotu, lásku a úprimnú starostlivosť o ich spásu. K nevedomým, blúdiacim a slabým pristupoval láskavo, poučoval ich, tešil a povzbudzoval. K pyšným, chamtivým, lakomým a tým, ktorí podliehali zmyselnosti, hovoril vážne a rozhodne, opisujúc im zhubné následky hriechov a hroziace Božie tresty. K deťom sa správal ako dobrý otec. Osobitnú starostlivosť venoval neapolským lazarónom, ktorí nemali trvalé zamestnanie ani strechu nad hlavou, potulovali sa po uliciach a nocovali v predsieňach a pod priečeliami kostolov a palácov. Týchto zaháľačov, ktorí žili biedne z almužien a drobných pouličných prác, a boli nábožensky aj mravne zanedbaní, si nikto nevšímal, až kým sa ich neujal Alfonz. Snažil sa ich poučiť a povzbudzovať k pracovitosti, pripravoval ich na svätú spoveď a sväté prijímanie, napomínal k cnostnému životu a navštevoval, tešil i podporoval chorých medzi nimi.

Alfonz už dlhší čas uvažoval nad myšlienkou vydať sa s posolstvom evanjelia na misie do pohanských zámorských krajín, aby bol pripravený aj položiť svoj život za Kristovu pravdu. Jeho spovedník tento úmysel pochválil, no poradil mu, aby zostal v Neapole a pracoval na spáse domácich obyvateľov. Alfonz túto radu poslúchol a občas podnikal misie medzi vidieckym obyvateľstvom, dokonca aj k divokým pastierom kôz v odľahlých údoliach Sorrenta, kde ich učil a viedol k bohabojnému životu.

Jeho kázne v Neapole prinášali stále hojné ovocie; raz kázal o márnosti tohto sveta tak úspešne, že trinásť dievčat zo vznešených rodín okamžite vstúpilo do kláštora. Keď v roku 1731 Apúliu a okolité oblasti postihlo zemetrasenie, biskupi z Neapola povolali Alfonza a niekoľkých ďalších misionárov, aby utešili a povzbudili zúbožené obyvateľstvo. Alfonz v meste Foggia vykonal s ľuďmi deväťdňovú pobožnosť, ktorá priniesla pokoj.

Vyčerpaný stálou a namáhavou prácou sa Alfonz spolu s niekoľkými spoločníkmi utiahol do pustovne na hore blízko mesta Scala, aby si oddýchol. No už čoskoro ho našli miestni horali a pastieri a začali k nemu prichádzať, takže sa jeho túžobný odpočinok zmenil na ďalšiu misiu. Dennodenne kázal a popri tom viedol duchovné cvičenia v neďalekom kláštore panien. Jedna z mníšok, považovaná za svätú, mu predpovedala, že ho Boh povolal k veľkému misionárskemu dielu. Alfonz bol touto predpoveďou veľmi prekvapený, lebo v jej slovách spoznal svoju dávnu myšlienku. O tejto veci často premýšľal a radil sa s múdrymi kňazmi a rehoľníkmi, či by mal založiť zvláštne spoločenstvo kňazov, ktorí by sa venovali hlavne zanedbanému vidieckemu obyvateľstvu. Niektorí tento zámer schvaľovali, iní ho však odmietali a niektorí kvôli tomu na Alfonza dokonca zanevreli.

Alfonz bol teda istý čas nerozhodný, až kým sa neodhodlal, keď mu vážený dominikán povedal: *„Boh nie je s vami spokojný; vyvolil si vás na vyššie veci, aby ste mu celkom patrili; vaše dielo je dielom Božím!“* Jediný, kto ešte odporoval Alfonzovmu rozhodnutiu, bol jeho vlastný otec, ktorý syna prosil a zaprisahával, aby

sa svojho úmyslu vzdal, nechcel totiž, aby sa stal rehoľníkom. Ale Alfonz si stál pevne za svojim predsavzatím. Raz debatoval celé tri hodiny so svojím otcom a ukazujúc na obraz Ukrižovaného povedal: *„Hľa, otec, tento ma volá k svojmu dielu; nemôžem inak, musím poslúchnuť!“* Po tomto rozhovore otec prestal klásť odpor a dal synovi povolenie konať to, k čomu ho Boh povoláva.

Alfonz, majúc na mysli svoje dielo, sa v roku 1732 odobral do mesta Scala, kam ho nasledovalo aj niekoľko jeho spoločníkov. Tam ihneď založil prvý dom svojej misionárskej spoločnosti, prijmúc doň desať kňazov a troch bratov nekňazov. Čoskoro však počiatočné nadšenie jeho spoločníkov ochablo, stali sa nespokojnými a odchádzali, až zostali len dvaja. Bola to ťažká rana pre nový inštitút, no Alfonz, dôverujúc Bohu, nestrácal nádej. Jeho dôvera nevyšla nazmar – čoskoro sa k nemu pripojilo toľko nových, zanietených spoločníkov, že mal dostatok misionárov. Už po troch rokoch mohol v meste Ciorani pri Salerne založiť druhý dom.

Členovia tejto misionárskej spoločnosti s veľkým úspechom pracovali na spáse ľudí a ich chudobný a prísny život si získal takú obľubu, že im v mnohých obciach zakladali nové kláštorné domy. Alfonz dal tejto spoločnosti názov Kongregácia Najsvätejšieho Vykupiteľa a s najväčšou starostlivosťou pre ňu spísal rehoľné pravidlá. Taktiež sa snažil, aby ich schválila Apoštolská stolica. Keď pápež Benedikt XIV. 25. februára 1749 tieto pravidlá slávnostne potvrdil, Alfonz vďačne pokľakol, zvolal svojich duchovných synov, ponáhľal sa do chrámu a spolu s nimi radostne zaspieval hymnus *Te Deum*.

Hneď nato bol Alfonz jednohlasne zvolený za doživotného generálneho predstaveného celej kongregácie. Členovia novej misionárskej rehole, nazývaní Redemptoristi (podľa *„Redemptor“* – Vykupiteľ), alebo po zakladateľovi aj Liguriáni, vykonávali neúnavne misie predovšetkým medzi zanedbanými vrstvami obyvateľstva na vidieku aj v mestách. Alfonz, ako ich otcovský priateľ a starostlivý vodca, ich neustále povzbudzoval svojou skúsenosťou, horlivosťou, odriekaním a nábožnosťou.

Sám zotrvával na modlitbách, podroboval sa kajúcim skutkom a usilovne pracoval na misiách. Neochaboval vo vedení kongregácie, hoci s rastúcim počtom kláštorných domov pribúdali aj starosti, ktoré niekedy vyčerpávali jeho sily. Prešiel celé Neapolské kráľovstvo krížom-krážom a všade zanechal stopy požehnanej misionárskej činnosti. Len vševediaci Boh vie, koľko hriešnikov Alfonz obrátil svojimi misiami. V Gragnane ho počúvala celá banda zločincov, ktorí po kázni položili svoje zbrane na oltár a kajúcne sa vyznali zo svojich zločinov.

Keď sa Alfonz dožil rozkvetu svojej kongregácie, pripravoval sa už na smrť. Boh však mal s ním ešte iné zámery. Už skôr ho kráľ Karol III. chcel mať za arcibiskupa v Palerme, no Alfonz, ako sám hovoril, tomuto nebezpečenstvu unikol vďaka svojej pokore. Avšak 9. marca 1762 mu pápež Klement XIII. náhle poslal list, v ktorom ho menoval za biskupa vo Svätej Agáte v Neapolsku. Svätý muž zostal ohromený a padol do mdlôb. Potom naliehavo žiadal pápeža, aby s ohľadom na jeho vek od neho

nevyžadoval takéto bremeno. Márne – 19. marca dostal druhý list z Ríma, ktorým mu priamo prikázali, aby prijal biskupský úrad.

So slzami sa rozlúčil so svojimi bratmi a odcestoval do Ríma, kde z poslušnosti prijal biskupské svätenie. Celá Kongregácia Najsvätejšieho Vykupiteľa sa zároveň uzniesla, že nového generálneho predstaveného voliť nebudú, a že biskup Alfonz zostane so svojimi rehoľnými bratmi v spojení tak, že si ustanoví zástupcu (vikára), ktorý bude jeho menom riadiť celú rehoľu. Toto rozhodnutie bolo schválené pápežom.

Biskup Alfonz dorazil 14. júna 1762 do svojho sídla v Svätej Agáte, kde ho slávnostne privítali. Svoj úrad zahájil misiou a stal sa misionárom celej svojej diecézy, ktorú každé dva roky precestoval, aby dôkladne poznal potreby veriacich a odstránil nedostatky. Počas týchto vizitačných ciest všade organizoval kresťanské cvičenia pre deti aj dospelých podľa katechizmu, ktorý sám zostavil.

Osobitne sa staral o riadne vzdelanie mladých duchovných pre kazateľský a katechetický úrad, preto často navštevoval kňazský seminár, kde sa mladí teológovia za jeho prítomnosti a pred vybraným obecenstvom cvičili v kázaní a vyučovaní katechizmu. Svätý biskup prikladal katechetickému úradu takú vážnosť, že si neželal kňazov samotárskych, ktorí sa venujú výlučne štúdiu, ale túžil po kňazoch, ktorí by dokázali pracovať aj s menej chápavými ľuďmi a učiť nevedomých náboženským pravdám. Prikázal duchovným správcom, aby každú nedeľu vysvetľovali ľudu katechizmus, aby neoddávali tých snúbencov, ktorí nie sú dostatočne poučení o kresťanských pravdách, ani neudeľovali sviatostné rozhrešenie tým rodičom, ktorí neposielajú svoje deti na kresťanské cvičenia.

Vďaka tomu získala diecéza Svätej Agáty čoskoro novú tvár. Ľudia si uvedomovali svoje náboženské povinnosti a verne ich plnili. Alfonz žil aj ako biskup podľa rehoľných pravidiel – chudobne a jednoducho. Býval v dvoch najmenších izbách svojho paláca a mal len troch sluhov: tajomníka, ktorý bol zároveň hospodárom, rehoľného brata na domáce práce a komorníka, ktorý bol zároveň kuchárom a spočiatku aj kočišom. Svätý biskup dostal od svojho brata povoz s dvoma mulicami, no keď v roku 1764 vypukla v diecéze drahota a núdza, predal tento voz aj s postrojom ako nepotrebné veci a peniaze rozdal chudobným. Následkom toho jeho kuchár prestal byť kočišom. S týmito svojimi sluhami sa Alfonz každé ráno spoločne modlil a večer sa s nimi modlieval ruženec. Aj v pokročilom veku a počas choroby si zachovával prísnosť, akú mal v reholi. Bedlivo spravoval svoje zverené stádo, neprestával sa starať o svoju kongregáciu a pritom neustále písal obsiahle diela preniknuté duchom svätého evanjelia. Popri tom kázal každú nedeľu v katedrálnom chráme, kedykoľvek bol vo svojom sídle, a ľuďom preukazoval skutky kresťanského milosrdenstva. Jeho príbytok bol neustále otvorený pre všetkých, ktorí hľadali hmotnú pomoc, radu alebo útechu. V meste nebolo chorého, ktorého by nenavštívil, a nebolo chudobného, ktorému by nepomohol.

Jeho dobrota a štedrosť sa zvlášť prejavila počas moru v roku 1764, keď sa k nemu o pomoc a útechu hrnuli zástupy chudobných, vdov a sirôt. Istý šľachtic menom Maffei sa zaprisahal, že za každú cenu zničí Kongregáciu redemptoristov, pretože jej

členovia svedčili proti nemu v nejakej spornej záležitosti. Biskup Alfonz, hoci slabý a chorý, sa preto v roku 1768 vybral do hlavného mesta, aby pomohol svojim rehoľným bratom, a už samotným svojím zjavom zmieril sporné strany.

O rok nato ho postihla bolestivá dna, a keď prijal sviatosti, pripravil sa na smrť. Ležiac takmer nehybne štyridsať dní, sa však opäť zotavil a žil ešte deväťnásť rokov, hoci v starobe mal hlavu zohnutú až na prsia a pokrivený chrbát. V chradnúcom tele však stále žil čulý a mužný duch a ani slabosť, ani choroba nedokázali udusiť v ňom oheň lásky k Bohu a horlivú snahu o spásu duší. Zhrbená postava svätého starca na kazateľnici často pôsobila viac než jeho slová.

V tom čase sa katolícka Cirkev ocitla vo veľkých ťažkostiach. Neveriaci a jansenisti brojili proti pápežovi, najmä proti jeho mocnej opore - Spoločnosti Ježišovej. Keď v roku 1769 zomrel pápež Klement XIII., Alfonz povzbudzoval bratov, aby sa modlili za šťastnú voľbu jeho nástupcu, hovoriac: *„Po Bohu máme len pápeža, ktorý upokojuje naše srdcia. V akom zmätku by sme boli bez neho!“* Keď sa však za pápeža Klementa XIV. začala nová vlna odporu voči jezuitom, Alfonz si povzdychol a predvídajúc veľké zmätky, povedal: *„Všetka zloba namierená proti jezuitom pochádza od jansenistov a neveriacich. Ak bude Spoločnosť Ježišova zrušené, aké prevraty nás čakajú v Cirkvi aj v štátoch! Pápež aj Cirkev utrpia veľkú škodu.“*

Keď v roku 1773 počul, že Spoločnosť bola pápežom zrušená, zmocnil sa ho veľký žiaľ a bol ako omráčený. Čoskoro sa však podriadil nevyspytateľným Božím súdom a zvolal: *„Vôľa pápeža je vôľou Božou.“* Keď sa mnohé vznešené osoby pohoršovali nad tým, že Klement XIV. Spoločnosť Ježišovu zrušil, Alfonz im povedal: *„Úbohý pápež, čo mal robiť za takých okolností, keď naňho zo všetkých strán tak urputne útočili! Pevne verím, že ak zostane nažive len jeden jezuita, sám dokáže Spoločnosť opäť obnoviť. Modlime sa za úbohého pápeža!“*

Dňa 21. septembra 1774 sa staručký Alfonz v Arienze po svätej omši modlil sediac v kresle. Zrazu zmĺkol a celý deň, celú noc a ešte ráno na druhý deň zostal ako bez života, v stave vytrženia, nehovoriac a nehýbajúc sa. Ráno 22. septembra zrazu zazvonil, oznamujúc, že by rád slúžil svätú omšu. Zhromaždili sa k nemu domáci a s úžasom sa ho spýtali, čo sa s ním stalo, keďže celý deň a noc bol ako mŕtvy. Svätý starec im odpovedal, že zatiaľ prebýval pri zomierajúcom pápežovi, tešiac ho až do posledného okamihu. A skutočne, prišla správa, že pápež Klement XIV. skonal 22. septembra ráno o 8. hodine, teda presne v čase, keď sa Alfonz z vytrženia prebral. Tento podivuhodný jav bol neskôr vyšetrený v Ríme a potvrdený pápežom Piom VII.

Keď pápež Pius VI. nastúpil na trón svätého Petra, staručký a chorľavý Alfonz opäť požiadal, aby bol zbavený biskupského úradu, keďže už nemohol podľa svojho želania plniť všetky jeho povinnosti. Jeho žiadosti bolo v roku 1775 vyhovené. Správa o tom naplnila srdcia veriacich diecézy Svätej Agáty zármutkom. Keď sa svätý biskup lúčil s ľuďmi, všetci plakali. Vtedy istý šľachtic požiadal lúčiaceho sa biskupa o sväté požehnanie, a keď ho prijal, zázračne znovu získal zrak.

Po trinástich rokoch služby v biskupskom úrade sa Alfonz chudobný vrátil do lona svojej rehoľnej kongregácie v Nocere, aby tam strávil zvyšok svojho života. Bol tam

privítaný s veľkou radosťou; za zvonenia zvonov ho ľudia sprevádzali k bráne reholného domu, kde vrúcne ďakoval Bohu, že bol zbavený bremena biskupského úradu. Kým Alfonz vládal ovládať svoje údy, pracoval na spáse ľudských duší počas misií, na kazateľnici a v spovednici. Keď už nemohol chodiť, šíril česť a slávu Božiu svojím obratným perom, tak ako to robil už predtým.

Je skutočne obdivuhodné, že napriek namáhavej práci a mnohostrannej službe ako kňaz, misionár, zakladateľ a predstavený reholnej kongregácie a biskup, si Alfonz našiel dostatok času na napísanie toľkých a tak dôkladných diel. V novších časoch neexistuje iný svätec, ktorého spisy by boli tak rozšírené a vážené ako knihy svätého Alfonza, ktoré svojou jednoduchosťou, hĺbkou a dôkladnosťou dodnes vzdelávajú a ukazujú cestu spásy.

Jeho dielo *Mravouka* je veľkolepým ovocím dlhých a hlbokých štúdií. Tak ako je svätý Tomáš Akvinský považovaný za knieža teológie, tak je svätý Alfonz kniežaťom v oblasti morálnej teológie a jeho spisy sú dodnes základom katolíckeho štúdia v tomto odbore. Svätý Alfonz písal aj pre ľud, pričom jeho prekrásne spisy obsahujú dvadsať zväzkov. Ich obsahom sú pojednania o modlitbe, o Božej milosti, o chválach Panny Márie, o návštevách Najsvätejšej sviatosti oltárnej, o vykúpení sveta, o svätých mučeníkoch, o príprave na smrť, o ceste do neba a o pravej neveste Kristovej.

Už ako mladý právnik bol Alfonz vrúcnym ctiteľom Najsvätejšej sviatosti. Kdekoľvek sa konala štyridsaťdňová pobožnosť, bolo ho vidieť, ako sa klania Spasiteľovi. Ježiš, ukrytý pod sviatostným spôsobom, bol jeho najväčšou radosťou na svete. Preto každý deň horlivo navštevoval Najsvätejšiu sviatosť, a dokonca aj v chorobe sa nechával nosiť do chrámu Pánovho, kde trávil dlhé hodiny modlitbou a rozjímaním. Najlepšie bolo jeho vrúcny zápal lásky k prítomnému Kristovi pozorovať pri svätej omši. Bolo mu dopriate, že mohol až do svojho 88. roku slúžiť nekrvavú obetu Nového zákona. Keď počas posledných troch rokov pre chorobu už nemohol vstať z lôžka, denne prijímal Telo Pánovo, túžobne očakávajúc chvíľu, keď mu ho podajú, a volajúc ako kedysi svätý Filip Neri: *„Podajte mi môjho Ježiša!“* Prial si, aby všetci katolícki kresťania Ježiša v Najsvätejšej sviatosti milovali, ctili a navštevovali.

Na tento účel napísal už v roku 1745 krásnu knihu *Návštevy Najsvätejšej sviatosti*, ktorá bola preložená do všetkých jazykov katolíckeho sveta. Sám sa dočkal 22. vydania tejto knihy v Neapole. Okrem toho Alfonz napísal proti jansenistom dielo *O častom prijímaní* a dosiahol, že v mnohých krajinách sa časté prijímanie svätých sviatostí opäť stalo zvykom, čím náboženský život veriacich výrazne rozkvitol. A tak, ako konal on, mali konať aj jeho duchovní synovia, vďaka čomu sa úcta k Najsvätejšej sviatosti stala charakteristickým znakom reholníkov redemptoristov.

Po celý svoj život Alfonz prejavoval nežnú a vrúcnu úctu k trpkému utrpeniu a smrti Pána, čo dokazujú aj jeho spisy. Aby dojal aj oko čitateľa, každý svoj spis o Pánovom utrpení ozdobil vlastnoručne nakresleným obrázkom, kde Spasiteľ na kríži z presvätých rán vysiela šípy, aby zasiahli každé ľudské srdce a zapálili ho láskou. Jeho obľúbenou pobožnosťou bola krížová cesta, ktorú sám spísal a každodenne konal; keď už vo vysokom veku kvôli slabosti nemohol sám chodiť, nechával sa voziť v

pohovke po chodbách kláštora, kde boli obrazy krížovej cesty, a takto rozjímal o Pánovom utrpení.

Kedykoľvek hovoril o Pánovom utrpení, jeho slová boli plné svätého nadšenia, živými farbami vykresľoval Kristovu lásku k ľuďom, takže jeho kázne prinášali takmer zázraky Božej milosti. Podobne vrúcne uctieval aj panenskú Matku Božiu Máriu, dobre vediac, že toho, kto ju opravdivo miluje a dôverne vzýva, sa pýcha ani svetské radosti nikdy nedotknú. Práve Alfonzovo nadšenie pre Najsvätejšiu sviatosť a Pannu Máriu bolo pre neho nevyčerpateľným zdrojom výrečnosti, ktorej nikto nemohol odolať. Zo spisov o Matke Božej vyšiel jeho spis *„Mariánske chvály“,* ktorý už za jeho života v Neapole vyšiel v dvanástich vydaniach.

Na sklonku svojho života Alfonz podstúpil bolestivú skúšku. Aby získal pre svoju reholnú spoločnosť ochranu aj od svetskej vrchnosti, poslal do Neapola kňaza Majona, aby žiadal potvrdenie reholných stanov. Nepriateľsky naladená vláda však odmietla tieto pravidlá, ktoré už schválil pápež, pokiaľ sa v nich neurobia podstatné zmeny. Vyslaný kňaz sa svojvoľne rozhodol dať súhlas na tieto zmeny, a takto zmenené stanovy boli kráľom uznané.

Alfonza táto správa zdesila, no čoskoro ho postihla ešte väčšia rana. Bol totiž nespravodlivo obvinený, že sám spôsobil tieto zmeny, a pápež Pius VI., nesprávne informovaný, ho zbavil všetkej právomoci v kongregácii. Generálna kapitula členov kongregácie neskôr vylúčila pôvodcu zmien zo spoločnosti a odvolala všetkých predstavených vrátane generála. Táto udalosť Alfonza bolestne zasiahla, keďže videl, že ho odsúdili pápež i jeho duchovní synovia. Čoskoro sa však upokojil, potešujúc sa myšlienkou, že Boh ho dobre pozná a túto skúšku mu zoslal, aby ho viac pripútal k sebe. Po vypočutí správy, že ho pápež zbavil všetkých právomocí, povedal: *„Rozhodol to tak pápež; vôľa pápeža je vôľou Božou. Nech je Pán Boh za to pochválený.“*

Keď bola zvolená nová hlava kongregácie, Alfonz sa jej pokorne podriadil. Napriek veľkým prácam, ktoré Alfonz s Božou pomocou vykonal, bol telesne slabý a už v mužnom veku sa stal krehkým. Často ho trápila bolestivá dna a v starobe mu na krku pod bradou vznikla hnisajúca rana, ktorá spôsobila zrastenie krčných stavcov, takže hlavu mal natrvalo sklonenú na hruď. Kvôli tomu mohol piť iba pomocou rúrky. Od roku 1784 už nevychádzal zo svojej izby; oči mu zoslabli tak, že takmer nevidel, a hlavu mal opretú o stolček. V tomto žalostnom stave sa však nikdy nesťažoval a radostne sa odovzdal do Božej vôle.

Napriek fyzickým trápeniam v jeho duši vládol pokoj a jeho ústa vyslovovali iba slová lásky. Ľudia k nemu prichádzali, aby ho videli a inšpirovali sa jeho príkladom. Nakoniec Alfonza postihla smrteľná zimnica. Prijal sviatosti umierajúcich, v jednej ruke držal kríž a v druhej obrázok Panny Márie, až 1. augusta 1787 o jedenástej hodine dopoludnia odovzdal svoju dušu do Božích rúk, vo veku 91 rokov.

Nad jeho otvorenou rakvou zázračne vyzdravelo smrteľne choré dieťa. Alfonzovo telo bolo pochované v chráme reholného domu v Nocere. Pápež Pius VI., keď sa dozvedel o jeho smrti, zvolal: *„Ach, prenasledovali sme svätca!“* Už za svojho života

bol Alfonz oslávený zázrakmi a jeho svätosť po smrti ďalej potvrdzoval Boh početnými zázrakmi na jeho príhovor.

V roku 1816 bol biskup Alfonz pápežom Piom VII. vyhlásený za blahoslaveného a v roku 1839 ho pápež Gregor XVI. vyhlásil za svätého. Katolícka Cirkev schválila spisy svätého Alfonza a osobitne vyhlásila, že každý spovedník sa môže bezpečne riadiť jeho morálnymi názormi a zásadami, s istotou, že sa nepreviní. Na žiadosť mnohých kardinálov, biskupov, rehoľníkov a teologických seminárov zaradil pápež Pius IX. v roku 1871 svätého Alfonza medzi oslávených doktorov (učiteľov) katolíckej Cirkvi.

Poučenie:

Na duchovnej rodine svätého Alfonza spočinulo Božie požehnanie. Kongregácia Najsvätejšieho Vykupiteľa, napriek všetkým búrkam času a útokom nepriateľov, zapustila pevné korene v mnohých krajinách a pracuje podľa vzoru svojho svätého zakladateľa neúnavne na misiách zameraných na spásu ľudských duší. Šíri najmä úctu k Najsvätejšej sviatosti oltárnej a k Matke Božej Panne Márii.

Dňa 8. augusta si tiež pripomíname svätého Štefana I., pápeža a mučeníka († 257), z ktorého ostatkov získal v roku 1370 pražský chrám jednu časť; svätú Teodotu (Bohdanu), mučeníčku, a jej troch synov, umučených s ňou v Nikei v Bithýnii; svätého Rutilia, afrického mučeníka; svätého Maxima, biskupa Padovského; svätú Alfrédu (Edeldritu), anglickú pannu († 834) a ďalších.

3. AUGUST

Sv. Augustín Gažotič, záhrebský biskup (13. stor.)

Kazateľský rád bol čoskoro zavedený aj do juhoslovanských krajín, keďže už v roku 1241 mali dominikáni kláštory v Záhrebe a v Čazme. Veľké zásluhy na rozšírení tohto rádu v Dalmácii a Chorvátsku si získal svätý Augustín Gažotič. Narodil sa okolo roku 1260 v dalmátskom meste Trogir neďaleko Splitu do šľachtickej slovanskej rodiny otca Mikuláša Gažotiča a matky Drahoslavy, ktorí ho slovom aj príkladom vynikajúco vychovali a postarali sa o jeho vzdelanie.

Rástol v nevinnosti a bázni Božej, a už v mladom veku túžil zanechať svet a žiť v ústraní, aby mohol v pokore a chudobe nasledovať Krista Pána. V tom čase bol rád svätého Dominika v najväčšom rozkvete a jeho členovia šírili Božiu slávu po kresťanských krajinách. Augustín si tento rád tak obľúbil, že všetko opustil a vstúpil do neho už vo veku sedemnásť rokov. Po prijatí rehoľného rúcha sa usiloval stať dokonalým kresťanom a verným nasledovníkom svätého Dominika. Za týmto účelom sa snažil úplne odumrieť svetu. Vystavoval svoje telo prísnej disciplíne, potláčal v sebe všetky vášne, cvičil sa v poslušnosti a úzkostlivo dodržiaval rehoľné pravidlá, takže bol svojim spolubratom dávaný za vzor. Následne študoval teológiu, zložil slávne rehoľné sľuby a po vysvätení za kňaza sa s nadšením venoval kázaniu, v ktorom mimoriadne vynikal. Pri kázaní si vzal za vzory slávnych cirkevných

učiteľov sv. Augustína, sv. Ambróza a sv. Hieronyma, ktorých výroky často citoval. Obzvlášť sa odvolával na svojho menovca sv. Augustína, hovoriac s ním: *„Dobre žiť vie ten, kto sa vie dobre modliť“*; *„Modlitba je kľúčom k nebesiam; modlitba vystupuje nahor a Božie zmilovanie zostupuje k nám dole“; „Ako telo žije z potravy, tak vnútorný človek žije z modlitby a rozhovorov s Bohom.“*

Keďže bol ohnivej povahy, svojimi duchovnými prejavmi strhával vnímavých poslucháčov akoby tajomnou, neodolateľnou mocou. Jeho kázania, prepletené slovami Svätého písma, výrokmi cirkevných učiteľov, krásnymi obrazmi, príhodnými podobenstvami a dokladmi zo skúsenosti, dosahovali požehnaný úspech, najmä preto, že čo učil, to aj sám svedomito plnil, pričom bol nielen hlásateľom Božieho slova, ale aj jeho činiteľom. Rovnako horlivo a úspešne pracoval na spáse ľudských duší v spovednici, pri lôžkach chorých a v súkromnom styku s veriacimi.

Postupne spravoval rôzne kláštory svojho rádu v Dalmácii, založil tu niekoľko nových reholných domov, z ktorých vychádzali horliví kazatelia a obrancovia katolíckej viery, a víťazne bojoval proti ohavnej sekte bogomilov v susednej Bosne. V roku 1304 pápež Benedikt XI. povolal Augustína Gažotiča z kazateľského rádu do Ríma a ustanovil ho za záhrebského biskupa v Chorvátskom kráľovstve. Tak bol tento horlivý reholník povýšený na vysoký stupeň v katolíckej Cirkvi.

Nový úrad mu však priniesol ťažké bremeno. Sídlo v Záhrebe aj celá diecéza boli od čias lúpežných výprav divokých Tatárov zničené a len pomaly sa spamätávali; mnohé kostoly a kláštory boli ešte stále v ruinách; duchovenstva bolo málo a bolo nevzdelané a zosvetštené; svetskí páni sa vyžívali v krvavých šarvátkach a lúpežiach. K tomu sa pridávali politické zmätky, ktoré po smrti posledného Arpádovca, kráľa Ondreja III., v roku 1301, zachvátili aj duchovenstvo. V Uhorsku aj Chorvátsku časť panstva a duchovenstva podporovala českého kráľa Václava III., zatiaľ čo druhá časť podporovala Karola Roberta z rodu Anjou, pápežovho priaznivca, ktorý sa napriek odporu cisára Ľudovíta Bavorského a mnohých uhorských, chorvátskych a dalmátskych šľachticov ujal kráľovského trónu.

Biskup Gažotič dokončil najskôr katedrálu v Záhrebe a vybudoval pri nej dominikánsky kláštor, ktorý obsadil horlivými reholníkmi, aby ich činnosťou a príkladom napravil upadajúcu disciplínu duchovenstva a zároveň aby zostal v trvalom spojení so svojím milovaným rádom. Potom opravoval ďalšie kostoly a staval nové, rozširoval sieť farností, v Záhrebe založil nemocnicu, staral sa o chudobných a bol radcom a dobrodincom každému, kto potreboval pomoc.

Sám žil skromne a prísne podľa reholných pravidiel, opovrhoval nádherou, prepychom a pohodlím. Po svojej diecéze zvykol chodiť pešo, nenechávajúc sa odradiť ani ťažkosťami ciest, ani nebezpečenstvami života. Všade, kam prišiel, pracoval na obnove mravov šľachty aj ľudu. Veriaci ho na týchto vizitačných cestách vítali ako posla z neba, pretože jeho výrečná ústa im prinášali svätý pokoj a útechu, posilňovali ich vo viere a vyzývali k pokániu. Jeho štedrá ruka pomáhala všetkým, ktorí potrebovali hmotnú podporu.

Vďaka úsiliu tohto apoštolského veľpastiera dostalo záhrebské biskupstvo novú tvárnosť. Zatvrdnutí hriešnici opúšťali svoje zlé cesty a kajali sa, mnohí šľachtici napravovali krivdy a násilie, ktorých sa dopustili na poddaných, chrámoch, duchovných a kláštoroch. Zarytí nepriatelia sa zmierovali a tí, ktorí sa vyžívali v prelievaní krvi, sa menili na baránkov.

Gažotič venoval mimoriadnu starostlivosť duchovenstvu, snažiac sa ho priviesť na cestu dokonalosti. Pri každej príležitosti naliehal, aby kňazi verne plnili svoje povinnosti a usilovali sa o sväté cnosti. Kanonikov katedrály povzbudil k spoločnému vykonávaniu liturgických hodín a k dôstojnému sláveniu bohoslužieb. V roku 1307 zvolal diecéznu synodu, na ktorej vyhlásil dôležité nariadenia zamerané na zveľadenie cirkevného života. Neskôr zvolal ešte dve synody, ktorých nariadenia boli spísané do knihy, ktorá bola následne pripevnená reťazami v sakristii každého chrámu a považovaná za cirkevný zákonník Záhrebskej diecézy.

V roku 1317 sa Gažotič zúčastnil cirkevného snemu v Bologni a ako verný podporovateľ kráľa Karola Róberta, chráneného pápežom, získal od neho významné výhody pre duchovenstvo svojej diecézy. Medzitým však biskupa Gažotiča zasiahli smutné časy. Niektorí chorvátski šľachtici uplatňovali krutú svojvôľu na ľude a násilne zasahovali do práv duchovenstva a majetkov Cirkvi. Najhoršie si počínal rod Šubićovcov, najmä chorvátsky bán Mladen Šubić, ktorý nedbajúc na právo a zákony svojvoľne zosadzoval opátov a iných cirkevných hodnostárov, privlastňoval si majetky Cirkvi, vykonával lúpeže na súši i mori a ukrutne zaobchádzal s ľudom. Márne ho biskup prosil a napomínal; násilník pohŕdal jeho slovami a prenasledoval ho, neberúc ohľad ani na kráľove príkazy.

Navyše sa postupne zvrhol aj kráľ Karol Róbert, ktorý sa oddal hýrivému životu, zasahoval do majetkov Cirkvi a zanedbával svoje povinnosti voči pápežovi, rýchlo zabúdajúc na podporu, ktorú od neho dostal. Biskup Gažotič, napriek všetkému úsiliu neschopný vytrhnúť tieto zlozvyky z Chorvátska, prijal pozvanie neapolského kráľa, aby prevzal správu diecézy Nocera v Apúlii.

S pápežským povolením sa v roku 1322 na veľký žiaľ duchovenstva a chorvátskeho ľudu vzdal Záhrebskej diecézy, rozlúčil sa s veriacimi, ktorým bol osemnásť rokov výnimočným pastierom, a vydal sa cez Dalmáciu po mori na svoje nové pôsobisko v južnom Taliansku.

Tam ho čakala ďalšia náročná práca, pretože v diecéze žilo viac moslimských ako kresťanských duší a vinica Pánova bola veľmi zanedbaná. Pustil sa do práce s obnovenou horlivosťou a usiloval sa o rozkvet náboženského života, do diecézy zaviedol pravidlá svätého Dominika. Takto pracoval pre Boha a spásu blížnych, až kým 2. augusta 1329 (podľa iných správ už v roku 1323) blažene nezosnul v Pánovi.

Dominikáni aj veriaci, ktorí tohto výnimočného biskupa poznali, ho okamžite začali uctievať ako svätca a kalábrijský vojvoda požiadal v Ríme o jeho svätorečenie. Pápežská stolica následne povolila rádu kazateľov i diecézam v Trogire, Záhrebe a Nocere verejne uctievať Augustína Gažotiča ako svätca.

Poučenie:

Sv. Augustín Gažotič túžil už od útleho veku po samote, vediac, že nežným kvetom kresťanských cností nesvedčí víchor a hluk tohto sveta. V samote sa kresťan lepšie modlí, lepšie poznáva Boha i seba, ľahšie počuje Boží hlas a ochotnejšie ho nasleduje. V samote človek nie je sám, pretože Boh je s ním. Svätý Bernard povedal, že Boh si vo všetkých časoch obľuboval prejavovať ľuďom svoje milosrdenstvo v samote. V samote na Sinaji dostal Mojžiš dosky Božieho zákona; v samote na Karmeli bol Eliáš obdarený duchom, ktorý ho oživoval; na púšti bol Ján Krstiteľ nadchnutý Božím duchom; v súkromí a samote sa obrátili najslávnejší kajúcnici, a všetko, čo v Cirkvi vykonali najhorlivejší muži na česť Boha a spásu ľudí, vzišlo z predsavzatí, ktoré učinili v samote.

Samozrejme, nežiada sa, ani nie je možné, aby sme nadobro utiekli zo sveta ako starí pustovníci a vyhýbali sa každému kontaktu s ním, avšak kresťan, ktorý bdie nad svojou spásou, sa snaží, ak je to možné, vyhýbať hluku márneho sveta a uchyľuje sa radšej do ústrania, kde za sebou uzatvára brány každodenného života a v pokoji zotrváva na modlitbách a zbožnom rozjímaní. To môže robiť každý kresťan, aj ten, kto žije uprostred ruchu veľkomesta, pretože tam mu po práci poskytuje pokojné útočisko svätyňa s Najsvätejšou sviatosťou.

O koľko menej by bol Boh urážaný a o koľko menej by bolo nespokojných a nešťastných ľudí, keby každý hľadal útechu a vnútorný pokoj radšej v samote u Boha, než v rozrušujúcom hluku spoločenských stretnutí a márnych zábav, ktoré v ľudskom srdci zanechávajú len prázdnotu!

Dňa 3. augusta sa oslavuje aj pamiatku nájdenia ostatkov sv. Štefana; pripomína sa aj pamiatka svätého Hermella, konštantínopolského mučeníka; svätého Asperna, neapolského biskupa; svätej Lýdie, predavačky šarlátu, ktorú vo Filipách obrátil na vieru apoštol svätý Pavol (Sk 16,14) a ďalších.

4. AUGUST

Sv. Dominik, zakladateľ rádu (12. stor.)

Slová Pána, ktoré povedal apoštolom: *„Ja som s vami po všetky dni až do skonania sveta,“* sa napĺňali vo všetkých vekoch. Boh vždy povolával, najmä v zlých časoch, do svojej Cirkvi apoštolských mužov, ktorí ju bránili pred nepriateľmi, horlivo hlásali jej učenie a vedeli liečiť rany Kristovho stáda spôsobené nevierou, náboženskými bludmi a hriechmi.

Takým významným obrancom katolíckej Cirkvi a liečiteľom duchovných neduhov ľudstva bol aj svätec Dominik, ktorý sa narodil v roku 1170 v starokastílskom meste Caleruega v Španielsku. Príklad bohabojných rodičov, najmä vynikajúcej matky, mal na jeho citlivé srdce veľmi blahodarný vplyv. Do siedmich rokov žil doma, potom bol zverený do starostlivosti strýka z matkinej strany, ctihodného arcikňaza. Tento

zbožný muž sa svojho zverenca ujal s veľkou starostlivosťou, vštepoval mu bázeň pred Bohom a Dominik mu svojou usilovnosťou a bohabojnosťou robil radosť. Rád miništroval pri sv. omši, často navštevoval chrám Pánov a už v mladom veku prejavoval úprimnú lásku k Bohu.

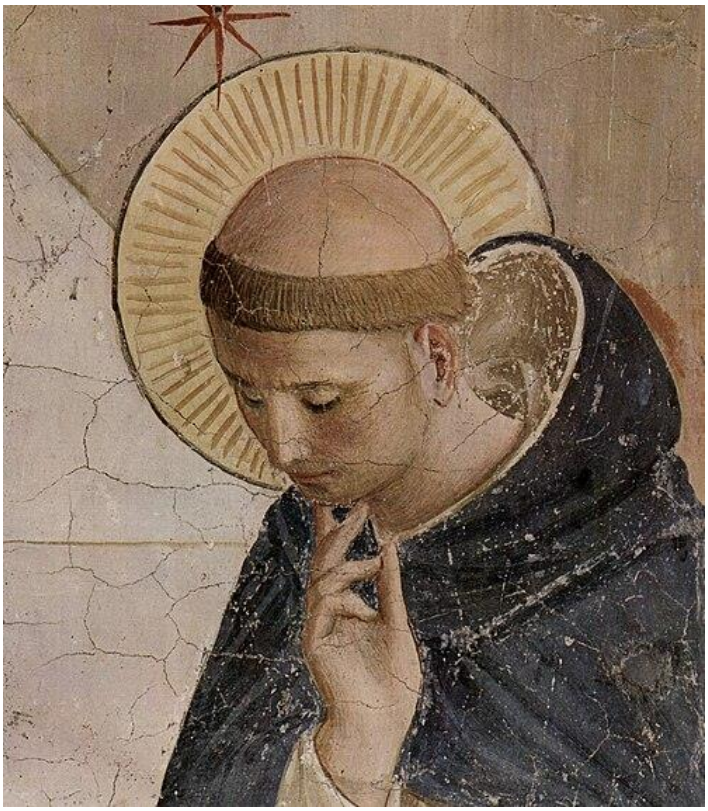

Vo veku štrnástich rokov bol poslaný na štúdiá na vysokú školu v Palencii, vtedy v kráľovstve León. Tam desať rokov usilovne študoval slobodné umenia, v ktorých dosahoval mimoriadne výsledky. Viac než pokrok vo vedách ho však zdobila vrúcna zbožnosť a neporušená čistota mravov, takže všetci, ktorí ho poznali, si ho veľmi vážili. Bolo milé pozerať na mladíka, ktorý vynikal učenosťou nad všetkých svojich spolužiakov, vyhýbal sa svetským rozkošiam a túžil iba po kresťanskej spravodlivosti. Aby sa ochránil pred všetkými pokušeniami, umŕtvoval svoje telo spánkom na holej zemi, vyhýbal sa vínu, zachovával prísne pôsty a usilovne sa modlil. Najmilším odpočinkom mu bolo ticho pred Najsvätejšou sviatosťou v chráme.

Po ukončení štúdií filozofie začal študovať teológiu, v ktorej tiež dosahoval znamenité pokroky. Modlil sa, aby ho veda neodlúčila od lásky k Bohu a blížnym. Jeho modlitby boli vypočuté. Keď v roku 1191 v Palencii nastala neúroda a hladomor, Dominik rozdal chudobným všetko, čo mal – peniaze, oblečenie i nábytok. Dokonca predal svoje vzácne knihy a získané peniaze daroval hladujúcim. Keď mu vyčítali, že predajom kníh sa zbavil potrebných prostriedkov na ďalšie vzdelávanie, pokojne odpovedal: *„Mám sa radšej sýtiť týmito mŕtvymi knihami, zatiaľ čo ľudia umierajú od hladu?“*

Raz našiel Dominik starú matku, ktorej syna uniesli Mauri do otroctva. Keď nemal peniaze, ponúkol sa, že sa sám predá do otroctva, aby mohol byť jej syn vykúpený. Žena to však odmietla.

V tom čase si osmaský biskup, Martin z Bazánu, zaumienil priviesť svoje duchovenstvo k pôvodnej apoštolskej horlivosti. Začal kapitulou katedrálneho chrámu, do ktorej zaviedol spoločný život s prísnou disciplínou podľa pravidiel sv. Augustína. Priorom tejto rehoľnej kapituly bol Diego z Azevedy, ktorý v roku 1195 na biskupov príkaz zavítal do Palencie aj s pozvaním pre Dominika, aby vstúpil do zboru osmaských kanonikov. Dominik považoval túto ponuku za Boží rozkaz, a preto ju bez váhania prijal. Ochotne vstúpil do rehoľnej kapituly, prijal kňazské svätenie a onedlho bol napriek svojmu mladému veku zvolený za zástupcu priora. V tejto

funkcii pôsobil deväť rokov, pričom rýchlo napredoval na ceste dokonalosti a dával všetkým duchovným jasný príklad lásky k Bohu a horlivosti o spásu duší. Mnoho nočných hodín trávil v modlitbe a slzách a prosil za obrátenie hriešnikov.

V tom čase v severnom Taliansku a južnom Francúzsku pôsobila sekta albigéncov, ktorá hlásala blud, že existujú dve najvyššie bytosti: dobrý Boh, tvorca nebeského, dokonalého sveta, a zlý boh – diabol, tvorca hmotného sveta a ľudského tela, pričom duša človeka vraj pochádza od dobrého Boha. Podľa nich diabol vládol v Starom zákone až kým Boh údajne poslal svojho najvyššieho anjela Krista, aby ľudí vykúpil, teda oslobodil od moci tela a hmoty. O Kristovi Pánovi rozprávali, že mal iba zdanlivé telo a iba zdanlivo trpel. Podľa ich bludov mal každý, kto chcel dosiahnuť spásu, vstúpiť medzi takzvaných vyvolených, čo sa dialo zvláštnym obradom. Kto zomrel bez tohto obradu, jeho duša vraj musela vstúpiť do nového tela a opäť sa trápiť na svete. Títo bludári odmietali Sväté písmo Starého zákona a najzákladnejšie pravdy kresťanskej viery o Najsvätejšej Trojici, o vtelení Božieho Syna a vykúpení ľudstva. Odmietali kňazstvo, sviatosti a bohoslužby, rúhali sa krížu a zavrhovali manželstvo, ohavne žijúc medzi sebou. Hoci medzi albigencami existovali rôzne sekty, všetky nenávideli katolícku Cirkev. Nazývali sa aj katari, čiže čistí, akoby ich viera nebola pošpinená ľudskými a diabolskými výmyslami (odtiaľ pochádza slovo *„kacíri“*). Tiež boli známi ako Pauliciáni, tvrdiac, že sú učeníkmi apoštola sv. Pavla. Inak sa nazývali aj Bulhari, pretože ich bludy, mnohé podobné učeniu manichejských kacírov Bogomilov, sa dostali do Francúzska cez Bulharsko. Pápež Inocent III. vyhlásil, že katari sú horší než Saracéni, pretože ich bludy boli pre Cirkev a kresťanskú spoločnosť oveľa nebezpečnejšie než mohamedánske povery.

Mnohí biskupi sa snažili zastaviť ničenie spôsobené albigencami. V roku 1180 bola proti nim v južnom Francúzsku podniknutá križiacka výprava, počas ktorej sa mnohí z nich zdanlivo podrobili, no v čase pokoja sa opäť vrátili k svojim bludom. Mnohí šľachtici boli buď ich otvorenými stúpencami, alebo tajnými podporovateľmi. Najmä mocný toulouský gróf Raimund VI. im poskytoval ochranu. Tak sa katari šírili nielen po Francúzsku, ale aj po Taliansku, nachádzali útočisko na panských hradoch a zriaďpvali výchovné ústavy. Dokonca aj v Ríme si získali stúpencov a zriadili školu.

Pápež Inocent III., uvedomujúc si nebezpečenstvo, ktoré zo strany týchto sektárov hrozilo katolíckej Cirkvi, poslal k nim vyslancov do severného Talianska a južného Francúzska, aby ich poučili a napomenuli. Tí však medzi nimi nič nedosiahli, ba ich nenávisť voči Cirkvi ešte viac podnietili. Bludárstvo sa šírilo ako divoká povodeň, pustošiac Pánovu vinicu a omamujúc ľudí diabolskou mocou. Tí, stratiac rozum, zúrivo pálili a ničili chrámy i kláštory, rozbíjali kríže a posvätné obrazy, rúhavo znevažovali Najsvätejšiu sviatosť, urážali, bičovali a vraždili kňazov, pričom krajinu napĺňali strašnými nepokojmi.

V roku 1201 sa stal prior Diego z Azeveda biskupom Osmy, a v roku 1203 sa s kanonikom Dominikom vydal do Dánska, aby rokovali o sobáši leónskeho princa Ferdinanda s dánskou princeznou. Na ceste južným Francúzskom všade videli stopy strašnej spúšte spôsobenej albigencami, čo v Dominikovi vzbudilo túžbu venovať sa náprave týchto zvedených ľudí. V Toulouse prenocoval v dome stúpenca bludárov a

pokúsil sa ho poučiť o katolíckej pravde a láskavo ho napomenúť, aby sa vrátil do Cirkvi. Tento pokus bol nad očakávanie úspešný, čo Dominika utvrdilo v rozhodnutí, že keď bude zbavený svojich záväzkov, založí spoločenstvo horlivých kazateľov, ktorých hlavným poslaním bude obracať ľudí zvedených kacírstvom.

Obaja kráľovskí poslovia, po splnení svojej úlohy v Dánsku, sa vrátili do Španielska. Zakrátko sa znovu vybrali na sever, aby priviedli princovu nevestu. Avšak na ceste ich zastihla správa, že princezná medzičasom náhle zomrela. Rozhodli sa preto navštíviť Rím a ponúknuť sa pápežovi, že budú v južnom Francúzsku upevňovať vieru proti albigencom. Pápež Inocent III. však vyzval výnimočného biskupa Diega, aby zostal strážcom svojho stáda a neodchádzal zo svojej diecézy.

Na spiatočnej ceste zo Španielska sa Diego a Dominik zastavili v cisterciánskom opátstve v Citeaux. Tu Diego požiadal o niekoľko mníchov do svojho biskupstva. Keď sa s nimi a Dominikom vracal do vlasti, v Montpellieri stretol troch pápežských vyslancov. Tí, poverení kázaním a obracaním ľudí na pravú cestu, mali medzi ľuďmi len malý úspech, a preto sa zišli na poradu, čo robiť ďalej. Tu biskup Diego, skúsený muž, ihneď spoznal príčiny neúspechu kázania medzi bludármi. Boli to najmä nepríkladný život mnohých vtedajších biskupov a kňazov, o ktorých pápež Inocent III. povedal: *„Pastieri sa stali nájomníkmi a už viac nepasú svoje stádo, ale iba sami seba. Vlci prenikajú do ovčinca a pastier sa neukáže, aby sa ako múr postavil proti nepriateľovi Božieho domu.“* Okrem toho kazateľom prekážal spôsob, akým prichádzali k ľudu – s veľkým sprievodom, v okázalých cirkevných rúchach, na nádherne vystrojených koňoch. Naopak, katari lákali ľudí chudobou a predstieranou prísnosťou mravov. Diego preto cisterciánskym misionárom poradil, aby *„klin vyrážali klinom“* – odložili všetku vonkajšiu nádheru a zvedenému ľudu hlásali chudobného Spasiteľa ako chudobní nasledovníci chudobných apoštolov, chodiac bosí a žijúc jednoducho.

Horlivý biskup ich v tomto smere sám predbehol vlastným príkladom. Poslal svoj sprievod so všetkým majetkom späť do Osmy, obliekol si jednoduché rúcho a ponechal si iba Dominika a ostatných kňazov, ktorí tiež odložili všetko, čo mali, a stali sa dobrovoľne chudobnými. Tento príklad ihneď nasledovali aj pápežskí vyslanci. Zvolili si Diega za svojho vodcu v nádeji, že jeho múdre rady a Božia pomoc im prinesú medzi ľuďmi lepšie výsledky. Čoskoro sa k nim pridalo ešte asi tridsať ďalších cisterciánskych opátov a mníchov. Pápež Inocent III., keď sa o tom dozvedel, s radosťou povolil Diegovi zostať vo Francúzsku a stáť na čele ostatných kazateľov pri obrane katolíckej viery proti bludárom. Tí sa spoločne vydali na apoštolskú cestu. Putovali bosí a bez peňazí, zastavujúc sa v mestách a dedinách, kde striedavo kázali v chrámoch a viedli diskusie s katarmi. Ich chudoba, pokora, obetavosť a horlivosť mocne oslovovali ľudí. V obci neďaleko Toulouse, kde žili dvaja vodcovia albigencov, boli kazatelia slávnostne privítaní. Po osem dní tam kázali a spôsobili medzi obyvateľmi priaznivý obrat. Podobne pracovali v Béziers, Carcassonne a ďalších mestách, kde posilňovali katolíkov vo viere a prijímali kajúcnych bludárov späť do lona svätej Cirkvi.

Dominik stál verne pri biskupovi v tomto Bohu milom diele, pričom nechcel byť ničím iným, než posledným v jeho sprievode. Vzdal sa titulu zástupcu priora kapituly a bol známy iba ako *„brat Dominik“.* Keď sa však konali rozpravy s albigencami, vynikal nad všetkých svojich spoločníkov. Zarytí bludári preto voči nemu horeli nenávisťou, hoci nikdy nenapádal ich osôb, ale iba svojou neprekonateľnou výrečnosťou vyvracal ich bludy a jasne dokazoval pravdy katolíckej viery. Mnohí zvedení ľudia sa preto hromadne vracali do Cirkvi. Vodcovia katarov ho preto nazývali svojím najnebezpečnejším protivníkom a netajili sa úmyslom zavraždiť ho. On sa však neobával a celé dni verejne diskutoval s bludármi o náboženských otázkach, pričom v noci radil tým, ktorí tajne vyhľadávali jeho pomoc. Kristovo evanjelium hlásal jednoducho, pričom Boh bol s ním, takže jeho apoštolské slová pôsobili ako iskry z ohňa, ktoré v srdciach katolíkov i bludárov zapaľovali lásku k Bohu a svätej Cirkvi.

V období nepokojov mnohé vznešené francúzske rody schudobneli a boli nútené dávať svoje deti na výchovu do katarských ústavov. Dominik, vidiac, že mládež je takto zvádzaná do bludov, založil s podporou biskupov z Toulouse a Narbonne a katolíckej šľachty kláštor na výchovu katolíckych dievčat v obci Prouille na úpätí Pyrenejí. Za učiteľky a pestúnky sa prihlásili vznešené šľachtičné, ktorým Dominik napísal pravidlá a dal podobný rehoľný odev, aký nosil ako kanonik z Osmy – biele rúcho s čiernym plášťom. Nová rehoľa bola zriadená 27. decembra 1206, pričom Dominik prevzal jej vedenie. Rehoľníčky sa venovali výchove a vzdelávaniu dievčat a ručným prácam. Tento kláštor sa stal materským domom ďalších devätnástich ženských kláštorov, ktoré Dominik spravoval.

Po založení kláštora v Prouille sa biskup Diego vrátil do Španielska. Po dvoch rokoch úspešnej práce v južnom Francúzsku zomrel vo svojej vlasti. Sotva došla do Francúzska správa o jeho smrti, jeho misijná spoločnosť sa rozpadla. Opáti a cisterciánski mnísi sa vrátili do svojich kláštorov a španielski kňazi, ktorých Diego zanechal Dominikovi ako spolupracovníkov, sa väčšinou vrátili do vlasti. Tak ostal Dominik na dôležitom pôsobisku v južnom Francúzsku, kde sa za krátky čas vykonalo toľko dobra na upevnenie katolíckej viery a obrátenie bludárov, takmer sám, a katari opäť začali šíriť svoje zhubné dielo.

Z pápežských vyslancov, s ktorými sa Dominik stretol v Montpellier, bol pre svoju prísnosť najviac albigencami nenávidený Peter z Castelnavy. Medzitým bol gróf Raimund VI. Po naliehaní pápežskej stolice donútený sľúbiť, že prestane podporovať kacírstvo a urobí koniec náboženským zmätkom vo svojich krajoch. Tento sľub však gróf nesplnil, a Peter mu to prísne vyčítal. Keď to nepomohlo, dal ho do kliatby. Čoskoro nato, 15. januára 1208, bol Peter úkladne zavraždený jedným z Raimundových vazalov. Umierajúc, povedal vrahovi: *„Boh ti odpusť, tak ako ti ja odpúšťam.“*

Túto ohavnú vraždu pripisoval pápež Inocent III. toulouskému grófovi Raimundovi a vyhlásil proti nemu a jeho spojencom križiacku výpravu. Vražda pápežského splnomocnenca Petra tak podnietila strašné albigenské vojny, ktoré sa z oboch strán viedli s hroznou zúrivosťou a krutosťou, čím sa celé južné Francúzsko zmenilo na

pustatinu. Vojna vypukla v roku 1211 a bola namierená proti juhofrancúzskym šľachticom, ktorí buď verejne, alebo tajne poskytovali ochranu katarom a utláčali katolíkov. Vojna sa však čoskoro zvrhla na divoké plienenie, pálenie a hromadné vraždenie obyvateľstva a trvala až do roku 1229.

Počas tejto vojny zostával Dominik verný svojmu apoštolskému dielu, držal sa stranou od vojska a odmietal si poškvrniť ruky krvou. Vedel, že bludy nemožno vykoreniť ohňom a mečom, ale je potrebné zvedených ľudí poučovať a napravovať. Bol presvedčený, že temné hmlisté závoje náboženských zmätkov môžu byť rozptýlené iba jasnými lúčmi Božej pravdy. Preto, zarmútený strašnými vášňami, ktoré krvavá vojna v krajine rozohnala, sa snažil miernym spôsobom obrátiť zvedených a blúdiacich, upevniť katolíkov vo viere a bez rozdielu preukazovať blížnym skutky kresťanského milosrdenstva.

V tom čase prebýval vo Fanjeaux blízko kláštora v Prouille alebo v Carcassonne. Vychádzal na miesta, kde sa bludárstvo najviac šírilo, aby varoval katolíkov a poučoval blúdiacich, čo sa mu s Božou pomocou obyčajne darilo. Navštevoval tiež kraje spustošené vojnou, utešoval skľúčené obyvateľstvo a pomáhal, ako len mohol. Nevšímal si ťažkostí ani obetí, pohŕdal akýmkoľvek nebezpečenstvom smrti a trpezlivo znášal potupu i posmech zarytých katarov.

Keď mu raz títo bludári bez obalu povedali, že ho plánujú zavraždiť, odpovedal im pokojne: *„Nie som hoden byť oslávený mučenníckou korunou, pretože som si takéto vyznamenanie doteraz nezaslúžil.“* Inokedy mu oznámili, že naňho na ceste číhajú vrahovia. On však bez váhania pokračoval ďalej, spievajúc si nábožné piesne. Keď sa potom vrahovia, ktorí medzičasom od svojho úmyslu upustili, opýtali, čo by urobil, keby sa dostal do ich rúk, odpovedal im: *„Poprosil by som vás, aby ste ma zabili pomaly, aby sa tak moje bolesti zväčšili a moja koruna bola slávnejšia.“*

Boh mu často pomáhal aj zázračným spôsobom, takže jeho apoštolská činnosť medzi ľuďmi mala veľký úspech. Nielen katolíci, ale aj miernejší z bludárov si ho vážili pre jeho panenskú čistotu, chudobu, pokoru, miernosť a láskavosť. Zatiaľ čo krajina bola zmietaná vojnou, Dominik chodil bosý, v skromnom odeve, od miesta k miestu, hlásajúc vo dne i v noci v chrámoch, domoch, na námestiach či na poli slová pravdy, útechy a spásy. Obyčajne spával v kostoloch a tam, kde neboli, odpočíval na holej zemi. Bezprestania sa modlil za zvedených a často zvolával hlasom počuteľným do diaľky: *„Pane, zmiluj sa nad týmto úbohým ľudom! Čo sa stane s týmito hriešnikmi?“*

Raz bolo niekoľko zatvrdilých albigencov z oblasti Toulouse odsúdených na smrť. Dominik sa ujal jedného z nich, vyprosil mu odpustenie a povedal mu: *„Viem, drahý synu, že ti bude potrebný ešte dlhý čas, aby si sa napokon polepšil a stal sa svätým!“* A odsúdenec bol prepustený a zostal ešte celých dvadsať rokov v blude, až napokon sa obrátil a vstúpil do kazateľského rádu, kde potom zomrel svätou smrťou. Takto vedel Dominik zaobchádzať s tvrdohlavými bludármi a obracať ich. Roku 1212 zvolili bezierskí kanonici Dominika za biskupa, no on túto hodnosť neprijal a odmietol aj neskôr ponúkané biskupstvá v Convenanse a Conseranse, pretože chcel zostať verný svojej obľúbenej činnosti medzi ľuďmi. Len na naliehavé prosby sa v

roku 1213 podvolil úradu generálneho vikára v Carcassonne, keď sa tamojší biskup odobral do tábora križiackeho vojska.

Počas svojho pôsobenia v tomto úrade spával Dominik na holej zemi a po celú pôstnu dobu sa živil iba chlebom a vodou. Medzitým získal štyroch horlivých kňazov spolupracovníkov, ktorí podľa jeho vzoru vzdelávali ľudí v nábožnenstve a obracali bludárov na vieru. Keď križiaci dobyli Toulouse, Dominik tam prišiel so svojimi spoločníkmi v roku 1215, a dvaja mešťania mu darovali dom, v ktorom sa so svojimi druhmi usadili. Dominik im predpísal pravidlá, obliekol ich do šiat, aké nosil on sám, a spoločne žili mníšskym spôsobom v modlitbách a chudobe.

Úroda bola hojná, ale pracovníkov málo, a preto sa Dominik zaoberal myšlienkou založiť zvláštnu družinu horlivých kazateľov, ktorí by vyučovali ľud v katolíckej viere a bojovali proti katarom. Existujúce rehole, ktoré mali presne vymedzené pôsobenie – či už modlitby a kontemplatívny život, manuálnu prácu, výchovu mládeže alebo vykupovanie zajatcov zo saracénskeho otroctva – boli buď príliš vzdelané, alebo málo vzdelané, alebo prísne odlúčené od sveta. Dominik však zamýšľal vytvoriť reholu prispôsobenú potrebám doby, ktorá by sa venovala vzdelávaniu, modlitbám a kontemplatívnemu životu, no predovšetkým by slúžila ľuďom. Vzdelávanie a rehoľná disciplína mali byť prostriedkami, ktorými by sa vychovávali zbožní, cnostní, horliví a skúsení kazatelia, ktorí by vedeli upevniť náboženský život a postaviť pevnú hrádzu proti prúdu bludárstva.

Dominik videl v malej družine svojich spoločníkov nádejný základ zamýšľaného rádu, a preto sa staral o ich vzdelanie, posielajúc ich na prednášky slávneho toulouského teológa Alexandra. Toulouský biskup Fulk vzal túto družinu pod svoju ochranu, schválil jej pravidlá a stal sa jej štedrým dobrodincom, zatiaľ čo gróf z Montfortu im daroval svoj zámok s pozemkami. Tak bol v Toulouse položený základ kazateľskému rádu.

V novembri 1215 sa v Ríme začal štvrtý lateránsky koncil, na ktorom sa zúčastnil aj Dominik spolu s biskupom z Toulouse. Pápež Innocent III. aj konciloví otcovia, poznajúc jeho dovtedajšiu apoštolskú činnosť v južnom Francúzsku, mu prejavili zaslúženú úctu. Avšak Dominikov úmysel založiť nový rád sa spočiatku stretol s odporom. Pápež sa obával, že taký takmer nezávislý kazateľský rád by zasahoval do právomoci biskupov, a okrem toho už existovalo veľa rôznorodých, cirkevne schválených reholí, takže sa nezdalo vhodné ďalej rozširovať ich počet.

Dominik však nestrácal odvahu a trpezlivo vyčkával, dúfajúc, že pápež zváži potreby doby a nakoniec jeho úmysel schváli. Táto nádej nevyšla nazmar. Pápež mal vo sne videnie, ako sa bazilika Lateránskeho chrámu otriasa a Dominik svojimi ramenami podopiera jej padajúce steny. Po tomto sne povolal pápež Dominika k sebe a po vysvetlení, že práve zvolaný koncil zakázal zakladanie nových reholí, predbežne schválil jeho plán s podmienkou, že zamýšľaný kazateľský rád bude založený na pravidlách niektorej už existujúcej a cirkevne schválenej rehole.

V tom čase sa Dominik v Ríme zoznámil s Františkom z Assisi. Títo dvaja svätci, ktorých Boh vyvolil na pomoc skľúčenej Cirkvi a obnovenie tváre Zeme, sa ocitli v

tom istom meste bez toho, aby o sebe vedeli. Raz mal Dominik v modlitbách videnie: videl Spasiteľa, rozhorčeného ľudskými hriechmi, ako drží v ruke šíp a mieri na svet, aby ho potrestal za neveru a neprávosti. Avšak Božia Matka prosila o milosrdenstvo, ukazujúc na dvoch mužov, ktorí sa ponúkali za sprostredkovateľov. Jedným z nich bol Dominik; druhého nepoznal.

Na druhý deň uvidel Dominik v chráme Pána muža v žobráckom odeve a spoznal v ňom toho, ktorého videl vo svojom videní. Bol to František z Assisi. Dominik ho objal a povedal: *„Ty si mojím druhom; buď so mnou, a nikto nás nepremôže!“* Potom mu vyložil svoje videnie a porozprával o svojom zámere. A tak sa ich duše spojili v horúcom priateľstve. Títo dvaja svätci, ktorých Boh obdaril mimoriadnymi milosťami, si akoby rozdelili celý svet a dobyli ho, každý svojím spôsobom. František sa snažil zastaviť hroziacu skazu sveta prostredníctvom úplnej chudoby a prísneho sebaodriekania, zatiaľ čo Dominik, ktorý pokladal všeobecnú nemravnosť tej doby za ovocie náboženskej nevedomosti, ľahostajnosti a nevery, chcel napraviť svet vyučovaním ľudu a oživovaním svätej viery. Tak vznikli dva rády, ktoré obaja svätci založili. Hoci vychádzali z jedného zdroja, plynuli rôznymi smermi.

Na jar roku 1216 sa Dominik vrátil do Toulouse, kde našiel svoju družinu rozšírenú o desať nových členov. Spolu s nimi odišiel do kláštora v Prouille, kde sa po vrúcnej modlitbe a porade rozhodli prijať reholu sv. Augustína s niektorými praktickými zmenami a dodatkami z rehole premonštrátov. Hlavným cieľom tejto novej reholnej spoločnosti mala byť všestranná činnosť pre duchovné dobro ľudí, najmä prostredníctvom horlivého kázania Božieho slova.

Hneď po tomto stretnutí daroval toulouský biskup novej družine tri chrámy vo svojom biskupskom meste. Pri kostole sv. Romana Dominik v roku 1216 zriadil prvý kláštor, ktorý sa stal vzorom všetkých budúcich kláštorov kazateľského rádu. Ešte toho istého roku sa Dominik ponáhľal do Ríma k pápežovi Honóriovi III., ktorý jeho družinu schválil a nazval ju kazateľským rádom.

Na jar roku 1217 kázal Dominik počas pôstu v Ríme s veľkým úspechom. Pre svoj rád získal mnoho významných mužov a prednášal o náboženských otázkach pre pápežský dvor i kardinálov, čím si vyslúžil titul *„majstra svätého paláca.“* Po návrate do Toulouse upevnil bratov v reholnej disciplíne a pripravoval ich na rozoslanie do sveta. Všetci spoločne zložili slávne reholné sľuby a vydali sa bosí a bez peňazí do Ríma, Bologne a Paríža, aby hlásali Božie slovo a zakladali nové kláštory. Aj sestry z Prouille sa podľa pravidiel kazateľského rádu zaviazali Bohu slávnostnými sľubmi.

Dominik, zdržiavajúc sa nejaký čas v Toulouse, prijal do rádu niekoľkých nových bratov. Ešte v roku 1217 sa opäť vydal na cestu do Ríma, kde kázal v Benátkach s veľkým požehnaním. V meste sa k nemu pripojilo mnoho zbožných mužov. Po príchode do Ríma dostal od pápeža chrám sv. Sixta. Pri ňom založil kláštor, kde za krátky čas zhromaždil približne sto bratov. Zatiaľ čo kláštor upravovali, Dominik kázal v rímskych kostoloch pred obrovskými davmi veriacich a prednášal v pápežskom paláci. Obnovil reholnú disciplínu v kláštore Panny Márie za Tiberom,

priviedol bratov do nového kláštora pri sv. Sabine a do kláštora sv. Sixta uviedol mníšky svojho rádu.

V tomto období oslávil Boh Dominika početnými zázrakmi, ktoré sa v Ríme udiali na jeho príhovor. Svätý Dominik modlitbami uzdravil mnoho ťažko chorých a vzkriesil synovca kardinála Štefana menom Napoleon, ktorý zomrel po páde z koňa. Tieto nadprirodzené udalosti, ako aj jeho veľké cnosti a nadšené kázania, privádzali do kazateľského rádu stále väčší počet nových bratov. Dominik im bol dokonalým príkladom rehoľnej dokonalosti. Planúc neutíchajúcou túžbou po spáse duší trávil celé dni na kazateľnici, v spovednici a v kláštoroch svojho rádu, kde učil, povzbudzoval ľud a bratov i sestry, aby zotrvali na ceste spravodlivosti. Hlboko nábožný a prísny voči sebe, bol k bratom láskavý a dobrotivý. Chybujúcich karhal mierne a s ľútosťou, aby ich priviedol k náprave.

Na jeseň roku 1218 odišiel Dominik z Ríma do Bologne, kde založil druhý kláštor, a odtiaľ cestoval do Španielska, kde založil kláštory v Segovii a Madride. Boh požehnával jeho kázania aj v tejto krajine a potvrdzoval ich zázrakmi. Ohromné zástupy ľudí sa za ním hrnuli, nábožne počúvali jeho slová a vydávali sa na cestu pokánia.

Najmocnejším prostriedkom, ktorým Dominik obracal aj zatvrdilých hriešnikov, bol svätý ruženec. Jeho tajomstvá vysvetľoval ľuďom a odporúčal im modliť sa ho všade. Týmto spôsobom učil ľudí nielen nábožne si pripomínať tajomstvá a udalosti zo života Spasiteľa, ale aj o nich rozjímať. Tam, kde sa modlitba svätého ruženca ujala a bola obľúbená, sa nikdy neuchytilo jedovaté semeno kacírstva; naopak, prekvitali tam krásne kresťanské cnosti.

Zo Španielska cestoval Dominik v roku 1219 cez Toulouse do Paríža, kde jeho duchovní synovia medzitým založili kláštor pri sv. Jakubovi. Z Paríža rozoslal bratov do rôznych francúzskych miest. Keď ho škótsky kráľ Alexander II., ktorý v tom čase pobýval v Paríži, požiadal, aby do jeho krajiny vyslal niekoľko svojich rehoľníkov, Dominik jeho žiadosti vyhovel. Kráľ potom v Škótsku vystaval niekoľko kláštorov kazateľského rádu.

Z Paríža putoval Dominik späť do Talianska, kde počas cesty zakladal kláštory na rôznych miestach a všade zanechával ovocie svojej apoštolskej horlivosti a divotvornej moci. Keď vo Viterbe stretol pápeža Honória III., podal mu správu o obdivuhodnom rozmachu svojho rádu a o blahodarnom pôsobení kazateľských bratov. Pápež, potešený touto správou, odporučil rád všetkým biskupom.

Následne prišiel Dominik po piaty raz do Ríma, kde každý deň kázal. Prostredníctvom modlitby svätého ruženca priviedol k dokonalému kresťanskému životu nesmierne množstvo ľudí. V tom čase sa Dominik znovu stretol so sv. Františkom v Assisi.

Dominik vykonával svoje apoštolské cesty pešo, bosý, s brašnou na ramenách a pútnickou palicou v ruke. Kedykoľvek zazrel nejakú obec, pokľakol a modlil sa za jej obyvateľov, aby ich Boh za ich hriechy netrestal. Počas cesty navštevoval kláštory

svojho rádu. Keď vstúpil do kláštora, zvolal bratov a mal k nim dojemné príhovory. Na noc najradšej odpočíval v Pánových chrámoch, a už o polnoci budil bratov k spoločným modlitbám. Svätú omšu slúžieval aj po náročnej ceste a všade, kde sa pohyboval, kázal – v mestách i na dedinách. Jeho kázne boli dôrazné a ohnivé. Často súcitiac s hriešnikmi sa na kazateľnici rozplakal, čím okamžite získaval poslucháčov k ľútosti.

Dominik si prísne strážil svoje zmysly, zvlášť oči, zachovával mlčanlivosť, prísne sa postil a v noci si trikrát bičoval telo – za seba, za hriešnikov a za duše v očistci. Hovoril buď s Bohom, alebo o Bohu, a jeho svätá pokora, chudoba a láska neodolateľne priťahovali srdcia ľudí. Neustále spojený s Bohom sa počas modlitieb často povznášal duchom k nebu a upadal do extázy.

Medzitým sa kazateľský rád rozšíril po kresťanských krajinách a v roku 1220 usporiadal v Bologni svoju prvú generálnu kapitulu. Na nej Dominik ustanovil úplnú chudobu za základ rádu, vyhlásil seba i bratov za žobravých mníchov, odmietol ponúkaný majetok a rozdal dovtedajší majetok rádu rôznym ženským kláštorom. Toto rozhodnutie o úplnej chudobe však bolo neskôr za zmenených okolností upravené. Úplná chudoba mala byť podľa vzoru menších bratov sv. Františka len prostriedkom na dosiahnutie veľkého cieľa, nie nutným a trvalým pravidlom. Týmto spôsobom sa ľudia zvedení albigencami ľahšie získavali pre katolícku pravdu.

Na kapitule Dominik túžil zložiť bremeno vrchného správcu kazateľského rádu, ktoré niesol so schválením pápežskej stolice, aby sa mohol podľa svojho dávneho priania vydať na misie k pohanským Kumánom. Bratia ho však presvedčili, aby vo svojej úlohe zotrval.

Potom Dominik cestoval po severnom Taliansku, kde boli katari veľmi rozšírení, a všade kázal Božie slovo. V Cremone sa opäť stretol so sv. Františkom a nejaký čas s ním prebýval v tamojšom kláštore. Keď videl, že mnohí svetskí veľmoži na severe Talianska a v južnom Francúzsku uchvátili cirkevný majetok, založil Dominik šľachtickú jednotu nazvanú *„Rád Kristovho boja.“* Jej hlavným cieľom bolo získať späť majetok odcudzený Cirkvi a chrániť jej práva a slobody.

Členom tejto jednoty udelil Dominik svoje rehoľné rúcho ako odznak a zaviazal ich, aby verne slúžili Bohu a často sa modlili. Neskôr si táto družina dala názov *„kajúci bratia sv. Dominika“* a postupne sa premenila na tretí rád sv. Dominika, ktorý šíril najmä modlitbu svätého ruženca a významne tým prispieval k náboženskému životu medzi ľuďmi.

Hneď v roku 1221 zvolal Dominik v Bologni druhú generálnu kapitulu svojho rádu, ktorý mal v tom čase už 60 kláštorov, pričom ďalšie nové kláštory sa zakladali. Na tejto kapitule bol rád rozdelený na deväť obvodov (provincií): španielsku, provensálsku, francúzsku, anglickú, lombardskú, rímsku, nemeckú, slovanskú a uhorskú. Do ich čela boli ustanovení provinciáli. Kazateľský rád zakladal kláštory predovšetkým v mestách, kde boli vysoké školy, aby sa bratia mohli vzdelávať vo vedách. Zvlášť skoro boli založené kláštory v Paríži, Bologni a Oxforde, kde sa nachádzali slávne univerzity. Do týchto kláštorov boli posielaní bratia z iných

reholných domov, aby študovali teológiu. Čoskoro sa kazateľský rád stal centrom učenosti a ohniskom vzdelanosti, pričom vynikol veľkým počtom slávnych doktorov teológie, práva a filozofie. Najväčšiu slávu mu priniesli zvlášť veľkí kresťanskí vzdelanci blahoslavený Albert Veľký a svätý Tomáš Akvinský.

Medzi prvými učeníkmi svätého Dominika boli aj traja Slovania – Poliaci svätý Hyacint a blahoslavený Česlav, ako aj brat Henrich Moravan. Týchto prvých slovanských novicov prijal v Ríme do rádu sám svätec, sám ich vychovával, prijal ich sľuby a poslal ich kázať medzi Slovanov.

Krátko po generálnej kapitule rádu v Bologni v roku 1221 dostal Dominik počas modlitieb od Boha znamenie, že jeho pozemský život sa chýli ku koncu. Zdvojnásobil teda svoju horlivosť a až do vyčerpania hlásal Božie slovo, aby ho Pán, keď príde, našiel bdelého. Potom odišiel do Benátok, kde založil nový slávny kláštor pri svätých Jánovi a Pavlovi, a vrátil sa späť do Bologne. Jeho dielo bolo dokonané; semeno, ktoré zasial, vyrástlo v mohutný strom, ktorého konáre sa rozprestierali takmer po všetkých katolíckych krajinách.

Ako vždy, vykonal Dominik aj svoju poslednú cestu z Benátok do Bologne bosý. Vyčerpaný horúčavou ťažko ochorel v kláštore svätého Mikuláša v Bologni. Bratia mu pripravili lôžko, no on odmietol akékoľvek pohodlie a ľahol si, ako mal vo zvyku, v reholnom odeve na podlahu, na ktorú bolo rozprestreté hrubé rúcho. Potom dal zavolať novicov a napomenul ich, aby milovali Boha, boli zbožní a verne zachovávali reholné pravidlá. Keď prijal sväté sviatosti, mal k bratom na rozlúčku dojemnú reč, ktorá vrcholila slovami: *„Toto je moje najdrahšie dedičstvo, ktoré vám, svojim synom, zanechávam: Milujte sa navzájom, zachovávajte pokoru podľa príkladu nášho Pána Ježiša Krista a zotrvajte v dobrovoľnej chudobe. Vedzte, že slúžiť Bohu znamená kraľovať, ak mu slúžime s láskou a celým srdcom.“*

Bratia, mysliac si, že mu prospeje zmena vzduchu, odniesli ho na návršie za mestom, no on, vedomý si blízkej smrti, ich požiadal, aby ho zaniesli späť do kláštora. Tam sa modlil slovami: *„Najsvätejší Otče, hľa, splnil som tvoju vôľu a zachránil tých, ktorých si mi zveril; teraz ti ich porúčam, chráň a opatruj ich ty sám.“* Potom povedal smútiacim bratom: *„Neplačte, drahí synovia, lebo tam, kam idem, vám budem môcť byť užitočnejší ako tu.“* Napokon sa nechal položiť na zem posypanú popolom, a opásaný železnou reťazou pozdvihol za modlitieb bratov ruky k nebu a usnul v Pánovi 6. augusta 1221 vo veku 51 rokov. V tej istej hodine dostali niektorí vzdialení bratia od Boha správu o jeho smrti. Na jeho pohreb, ktorý sa konal v kláštornom chráme svätého Mikuláša v Bologni, prišiel kardinál Ugolino z Benátok, patriarcha Akvilejský a mnoho biskupov, opátov i svetských veľmožov.

Dominik, známy už za života zázrakmi, bol aj po smrti Bohom oslavovaný ďalšími divmi. V roku 1233 bolo jeho telo prenesené a zistené ako neporušené, pričom sa opäť stali veľké zázraky. Kardinál Ugolino, ktorý sa stal pápežom Gregorom IX., ho v roku 1234 vyhlásil za svätého a ustanovil jeho sviatok na 4. august.

Poučenie:

Legenda hovorí, že svätý Dominik dlho kázal proti albigencom v južnom Francúzsku s malým úspechom a začal pochybovať o svojom diele. Nakoniec sa odobral do lesa pri Toulouse a tri dni a noci sa modlil k Bohu a Panne Márii o pomoc proti nepriateľom kresťanskej viery. Keď vyčerpaný klesol, zjavila sa mu Matka Božia, naučila ho svätý ruženec a prikázala mu, aby túto modlitbu šíril, čo sa stalo účinným prostriedkom na obrátenie blúdiacich duší. Potešený svätec sa vrátil do Toulouse, zvolal ľud do chrámu, vystúpil na kazateľnicu a hovoriac o Božej spravodlivosti zdôraznil, že nepozná istejší prostriedok pre každého, kto chce obstáť na Božom súde, než úprimne sa kajať, utiekať sa k Panne Márii a zbožne sa modliť ruženec. Následne vysvetlil tajomstvo svätého ruženca a modlil sa ho spolu s ľudom, pričom mnohí prítomní poslucháči sa hneď zriekli svojich bludov. Odvtedy Dominik na svojich apoštolských cestách všade vysvetľoval ruženec, modlil sa ho s ľudom a týmto spôsobom dosahoval požehnané úspechy.

Hoci súčasní životopisci svätého Dominika nemajú žiadne správy o tom, že by tento svätec bol pôvodcom alebo obnoviteľom modlitby svätého ruženca, ktorá podľa všetkého siaha svojím pôvodom až do prvých čias kresťanstva, a aj keď obsah uvedenej legendy nie je doložený historickými prameňmi, je isté, že tento svätec všade ruženec vysvetľoval a odporúčal ho. Jeho duchovní synovia, najmä členovia Tretieho rádu, túto pobožnosť horlivo zachovávali a šírili. Táto krásna pobožnosť spočiatku vzbudzovala odpor aj u mnohých katolíkov, ktorým sa zdala vhodná len pre deti, ženy a jednoduchý ľud. Avšak jej užitočnosť sa ukazovala tak zreteľne a často až podivuhodne, že sa časom rozšírila v celej Cirkvi, zvlášť keď ju pápeži schvaľovali a obdarovali odpustkami.

Počas vojny s Turkami v roku 1571 sa kresťania podľa príkladu a napomenutia pápeža svätého Pia V. utiekali k Panne Márii a modlili sa ruženec. Práve 7. októbra toho istého roku, keď prebehla veľká námorná bitka pri Lepante, sa v Ríme konali slávnostné procesie a pobožnosti bratstiev svätého ruženca, aby Panna Mária vyprosila kresťanom víťazstvo. Modlitby boli vypočuté a turecké loďstvo bolo na príhovor Panny Márie úplne zničené. Na pamiatku tohto víťazstva pápež Gregor XIII. ustanovil sviatok svätého ruženca, ktorý sa slávi prvú nedeľu v mesiaci októbri. Pápež Lev XIII. chcel zvelebiť pobožnosť svätého ruženca, a preto nariadil v roku 1883, aby na konci loretánskych litánií bola pridaná prosba: *„Kráľovná presvätého ruženca, oroduj za nás.“* V roku 1886 nariadil, aby sa každý rok počas celého mesiaca októbra denne vo všetkých Božích chrámoch zbožne recitoval ruženec spolu s loretánskymi litániami.

Ruženec je dodnes vynikajúcim znakom kazateľského rádu. Božím riadením sa rád svätého Dominika stal mocnou oporou katolíckej Cirkvi proti útokom nepriateľov, semenišťom horlivých misionárov, obnoviteľom náboženského života a školou najslávnejších kresťanských učencov. V čase najväčšieho rozkvetu mal 150.000 členov. Jeho ženská vetva mala približne 300 kláštorov. Aj v českých krajinách boli dominikáni značne rozšírení a mali kláštory v Českých Budějoviciach, v Hradci Králové, v Chebe, v Chrudimi, v Jablonnom, v Klatovoch, v Kolíne, v Litoměřiciach, v

Lounoch, v Mladej Boleslavi, v Nymburku, v Písku, v Plzni, v Prahe (dva), v Stříbri, v Turnove, v Ústí nad Labem, v Ústí u Tábora, v Zvoli pri Jaroměři, v Borkoviciach, v Brne, v Hojoviciach, vo Frenštáte, v Jihlave, v Olomouci, v Šumperku, v Uherskom Brode, v Znojme, v Opave a v Tešíne. Dominikánske ženské kláštory sa nachádzali v Brne, v Olomouci, v Plzni a v Prahe. Zo všetkých týchto reholných domov sa dodnes zachovali mužské kláštory v Chebe, v Litoměřiciach, v Olomouci, v Prahe, v Uherskom Brode, v Ústí nad Labem a v Znojme. Nedávno bol v Řepčine pri Olomouci založený nový kláštor sestier kazateľského rádu s českým vyšším dievčenským výchovným ústavom.

Svätý Dominik býva zobrazovaný v bielom reholnom rúchu s čiernym plášťom, v rukách má ľaliu a knihu. Pes s horiacou fakľou pri jeho nohách je znakom kazateľského rádu. Pes symbolizuje bdelosť a vernosť, ktoré tento rád preukazoval katolíckej Cirkvi, a horiaca fakľa znamená svetlo kresťanskej učenosti a pravej viery, ako aj teplo svätej lásky, ktorými osvecoval rozum a zahrieval srdcia ľudí.

Dňa 4. augusta sa tiež pripomína svätý Aristarch, učeník svätého Pavla apoštola, biskup Solúnsky; svätý Tertulin, kňaz umučený v Ríme za cisára Valeriána; svätý Eleutérius, mučeník Kartáginský; svätý Protasius, mučeník; svätá Perpetua, učeníčka svätého Petra apoštola v Ríme; svätý Agabius, biskup Veronský a ďalší.

5. AUGUST

I. Sv. Osvald, anglický kráľ (7. stor.)

V Anglicku bolo kresťanské náboženstvo zakorenené na konci šiesteho storočia zásluhou pápeža Gregora Veľkého, predovšetkým apoštolskou činnosťou prvého canterburského arcibiskupa svätého Augustína a jeho spoločníkov, misionárov z rádu svätého Benedikta. Veľkú zásluhu o upevnenie svätej viery medzi Anglosasmi si však získal svätý kráľ Osvald.

Osvald, syn northumbrijského kráľa Ethelfreda, bol svojimi rodičmi vychovaný v pohanstve. Keď bol Ethelfred v roku 616 porazený a zabitý v boji proti kráľovi Edvinovi, Osvald utiekol do Škótska, kde našiel útočisko. Vo vyhnanstve spoznal kresťanskú vieru, prijal ju a dal sa pokrstiť. Medzitým sa northumbrijský kráľ Edvin stal

kresťanom, a jeho príklad nasledovalo mnoho šľachticov i poddaných. Avšak po jeho smrti v roku 633 Northumbriu ovládli pohanskí vládcovia – mercijský kráľ Penda a britský vládca Ceadval, krutý nepriateľ kresťanských Anglosasov.

Mladá cirkev v tejto ríši zažívala ťažké časy. Nepriatelia utláčali obyvateľstvo, vyháňali kresťanských kňazov a ničili svätyne. V tejto tiesni sa northumbrijskí kresťania zhromaždili a povolali Osvalda na pomoc proti ukrutným votrelcom. Osvald ochotne prijal ich výzvu, vrátil sa do svojej vlasti a bol nadšene vítaný ľudom. Za krátky čas zhromaždil malé, ale odhodlané vojsko a postavil sa na jeho čelo, aby utláčanému obyvateľstvu priniesol pokoj a pomohol kresťanskej viere zvíťaziť nad pohanmi. Neďaleko starej rímskej pohraničnej steny sa Osvald so svojimi vernými bojovníkmi stretol s obrovským nepriateľským vojskom. Spoliehajúc sa na Boha, dal vztýčiť kríž, postavil sa pod neho a obrátil sa k vojakom slovami: *„Pokľaknime všetci a prosme všemohúceho Hospodina zástupov, aby v tomto spravodlivom boji posilnil naše ruky a pre svoje milosrdenstvo nás ochraňoval proti pyšným a ukrutným nepriateľom nášho ľudu.“* Všetci bojovníci sa zbožne pomodlili a potom zaútočili na mocnejšieho nepriateľa. Kristov kríž bol ich bojovým heslom a priniesol im slávne víťazstvo. Kráľ Ceadval padol v tejto bitke a jeho vojsko sa dalo na útek. Tak sa Osvald stal vládcom Northumbrie.

Keď Osvald nastúpil na kráľovský trón, horlivo sa staral o povznesenie kresťanského náboženstva vo svojej ríši. Na tento účel povolal do Northumbrie zo Škótska a Írska kresťanských kňazov, ktorí hlásali ľudu svätú vieru a viedli ho k zbožnému životu. Najvýznamnejším z týchto misionárov bol škótsky mních Aidan, ktorý prijal biskupské svätenie a s veľkým úspechom pracoval na Pánovej vinici v tejto krajine. Osvald ho sprevádzal na apoštolských cestách a bol jeho tlmočníkom, pretože Aidan ešte dokonale neovládal angličtinu.

Pôsobením týchto dvoch mužov Kristovo evanjelium v ríši rozkvitlo; staré pohanské oltáre boli zničené, zakladali sa kresťanské svätyne, kláštory a školy. Nad Anglickom zavial Boží duch a zažiarila zornica spásy.

Osvald bol kresťanský panovník podľa Božieho srdca. Nepozeral na kráľovskú korunu ako na prostriedok slávy, ale prijal ju, aby Kristus mohol vládnuť v jeho krajine. Krížom zvíťazil nad nepriateľmi a oslava svätého kríža bola pre neho najvyšším cieľom jeho vlády. Šíriac vo svojom ľude svätú vieru, dával mu krásny príklad zbožnosti, nábožnosti a úprimnej lásky k blížnym.

Jedného dňa, počas veľkonočnej hostiny, keď kráľ spolu s biskupom Aidanom sedel za stolom s dvoma striebornými misami plnými rybích pokrmov, mu oznámili, že sa pred kráľovským palácom zhromaždilo nezvyčajne veľa chudobných ľudí čakajúcich na almužnu, a že už všetko, čo im bolo pripravené, bolo rozdané, no nie všetci mohli byť obdarovaní. Osvald okamžite rozkázal rozdeliť svoje pokrmy medzi chudobných. Keď ani to nestačilo, prikázal rozbiť obe strieborné misy a rozdať kúsky z nich, aby nikto neodišiel naprázdno. Biskup, ktorý chcel práve požehnať pokrm na stole, bol touto dobročinnosťou tak dojatý, že uchopil kráľovu pravicu, pritisol ju k svojmu srdcu a povedal: *„Nech táto ruka nikdy nezahynie!“*

Zásluhou kráľa Osvalda sa kresťanstvo ujalo aj v kráľovstve Wessex. Podporoval totiž biskupa Birina, ktorého pápež Honorius v roku 635 vyslal na Britské ostrovy hlásať evanjelium. Keď sa kráľ Wessexu Kynegils, jeho svokor, obrátil na kresťanskú vieru, Osvald mu bol pri krste krstným otcom. Tak Osvald neúnavne pracoval na upevnení svätej viery v Anglicku, až kým pohanský kráľ Penda z Mercie opäť nevtrhol do jeho krajiny s veľkým vojskom.

Osvald bol 5. augusta 642 obkľúčený nepriateľmi v bitke pri Maserfielde. Po smrteľnej rane zvolal: *„Pane, zmiluj sa nad dušami mojich bratov!“* a vydýchol naposledy. Krutý víťaz dal jeho mŕtve telo rozsekať – hlavu, ruky a nohy nechal zavesiť na kôl na bojisku. Osvaldov brat a jeho nástupca tieto ostatky neskôr preniesol a s veľkou slávou pochoval v dvoch svätyniach. Ruky tohto štedrého a svätého kráľa zostali neporušené aj po stovkách rokov.

Boh potvrdil svätosť jeho života zázrakmi a úcta k nemu sa čoskoro rozšírila po celom Anglicku aj po európskej pevnine, najmä v Belgicku, Nemecku a krajinách alpskej oblasti, v Štajersku a Korutánsku. Tam bolo mnoho chrámov zasvätených jeho pamiatke a početné obce nesú jeho meno. Jednu kosť z ostatkov svätého Osvalda získal a v roku 1372 daroval hlavnému chrámu v Prahe cisár a kráľ Karol IV.

Život tohto svätého kráľa opísal ctihodný Beda (735), mních anglického pôvodu, vo svojich cirkevných dejinách britského národa.

Poučenie:

Svätý Osvald využíval svoje pozemské majetky na Božiu slávu a na časné i večné blaho blížnych. Bohabojný kresťan nepovažuje pozemské bohatstvo za svoj cieľ, ale za prostriedok na dosiahnutie večného života. Spasiteľ hovorí, že bohatý ťažko vojde do nebeského kráľovstva (Mt 19, 23), pretože bohatstvo môže človeka zaslepiť, oklamať jeho myseľ a zvádzať jeho vôľu, aby plytval svojím nadbytkom na márne radovánky, hľadal zakázané rozkoše, povyšoval sa nad blížnych, stal sa lakomcom alebo celkom zabudol na Boha, súd, nebo i peklo.

Svätý Pavol napísal Timotejovi: *„Tým, čo sú bohatí v tomto svete, prikazuj, aby neboli namyslení, ani nedúfali v neisté bohatstvo, ale v živého Boha, ktorý nám dáva všetko hojne na užívanie; nech robia dobre, nech sú bohatí na dobré skutky, ochotní dávať a deliť sa; nech si tak zhromažďujú dobrý základ do budúcnosti, aby dosiahli pravý život.“* (1 Tim 6, 17–19)

II. Sv. Afra, mučeníčka (3. stor.)

Duch Svätý veje, kam chce; a kde sa rozmnožil hriech, tam sa rozhojnila aj Božia milosť, čo dokazuje aj život svätej Afry. Na konci tretieho storočia sa v meste Augsburg v Bavorsku usadila pohanská žena Hilára, pôvodom z ostrova Cyprus. Táto žena, podľa tamojších obyčajov, naučila svoju krásnu dcéru Afru nečistému životu, veriac, že týmto spôsobom slúži pohanskej bohyni Venuši. Úbohá Afra sa tak vinou nevedomej matky stala verejnou hriešnicou.

V roku 303 začalo na príkaz cisára Diokleciána nové krvavé prenasledovanie kresťanov, a mnohí horliví biskupi utekali pred ukrutnými nepriateľmi do ďalekých krajov. Medzi nimi aj biskup Narcis a jeho diakon Felix, ktorí utiekli zo Španielska a unavení po dlhej ceste prišli neskoro večer do Augsburgu. Vstúpili do prvého domu, kde dúfali, že nájdu vytúžený odpočinok. Pánova ruka ich priviedla práve do domu hriešnice Afry. Tá, mysliac si, že dvaja cudzinci prišli uspokojiť telesné žiadosti, ich privítala láskavo a pripravila im večeru. Biskup, keď chcel zasadnúť k stolu, prežehnal sa krížom, pozdvihol oči k nebu, zopäl ruky a modlil sa i spieval na počesť toho, od ktorého pochádza každý dobrý dar. Jeho oko žiarilo svätou láskou k Bohu a jeho čestná tvár žiarila zbožnosťou a pokojným mierom.

Pohanke Afre to bolo niečím nevídaným a neslýchaným. Bola podivuhodne dojatá, žasla a po chvíli sa nesmelo opýtala hosťa, kým je, odkiaľ prišiel a prečo vstúpil práve do jej domu. Dozvedela sa, že pred ňou stojí kresťanský biskup z ďalekej krajiny, ktorý bol pre svoju vieru nútený opustiť domov a putuje svetom, aby našiel miesto, kde by mohol pokojne a bez strachu slúžiť Bohu. Toto rozprávanie otriaslo srdcom mladej hriešnice, až jej zvlhli oči. Počula o náboženstve, ktoré ľuďom prikazuje zapierať svoje vášne, za čo ich čaká odmena po smrti. Počula, že Kristovi nasledovníci pre svoju vieru ochotne znášajú vyhnanstvo, chudobu, muky i smrť, a Božia milosť sa jej dotkla tak, že keď poznala strašnú priepasť neprávostí, ktorým doteraz holdovala, klesla na zem k nohám biskupa a ľútostivo zvolala: *„Pane, nie som hodna tvojej návštevy; odíď odtiaľto!“*

Ale Narcis, ktorý pochopil, v akom dome sa ocitol, neodišiel, pretože vedel, že Kristus Pán neodmietal hriešnikov, ale hľadal ich spásu. Preto, naplnený kresťanským súcitom, začal Afru potešovať a napomínať, aby uverila v pravého Boha, ľutovala svoje doterajšie hriechy, odvrátila sa od nich s odporom, otvorila svoje srdce čistej láske k Ježišovi Kristovi a prijala svätý krst, ktorým dosiahne odpustenie a Božiu milosť. Biskup hovoril tak jemne, dôrazne a zároveň šetrne, že jeho slová neminuli svoj účinok. Afra sa ponáhľala za svojimi slúžkami, ktoré boli jej spoločníčkami v hriechu, a oznámila im všetko, čo počula. Potom sa ich spýtala, čo si o tom myslia, na čo jej povedali: *„Ty si naša vodkyňa, a kam pôjdeš, tam ťa budeme nasledovať.“*

Následne strávili Afra a jej družky celú noc s cudzincami, načúvajúc ich zbožným modlitbám a spevom. Na druhý deň sa pohania dozvedeli, že do mesta prišli dvaja kresťanskí cudzinci, a začali po nich pátrať. Medzitým však Afra ukryla oboch hostí vo svojej izbe, odišla za svojou matkou, oznámila jej, čo sa stalo, a prosila ju, aby tých mužov prijala do svojho domu. A Boh pohol srdcom pohanky Hilárie tak, že sama zatúžila po svätom krste a rada poskytla obom kresťanským cudzincom útočisko. V tmavej noci Afra tajne priviedla biskupa aj diakona k svojej matke, ktorá im padla k nohám a veľmi prosila, aby ju učili viere v Krista a získali jej odpustenie hriechov.

Narcis vyučoval Hiláriu, Afru aj ich príbuzných a služobníctvo vo svätej viere po sedem dní, pripravoval ich modlitbami, pôstami a kajúcnymi skutkami. Na ôsmy deň ich všetkých pokrstil. Hiláriin dom sa stal svätyňou, kde sa tajne zhromažďovali aj ostatní kresťania z mesta na bohoslužby, ktoré Narcis vykonával. Biskup zostal v tomto dome deväť mesiacov, vysvätil strýka mladej kresťanky Afry, Dionýza, na

kňaza a viedol toto Kristovo stádo slovami i vlastným príkladom cestou bohabojnosti do neba.

Časom sa prenasledovanie kresťanov rozšírilo až do najvzdialenejších kútov Rímskej ríše, a aj v oblasti Augsburgu niekoľko veriacich spečatilo svoju lásku ku Kristovi preliatím svojej krvi. Náhly obrat v zmýšľaní a živote bývalej hriešnice Afry i jej príbuzných a domácich neunikol pozornosti pohanov, ktorí rýchlo uhádli, že tieto osoby potajomky vyznávajú kresťanskú vieru. Afra bola predvolaná k sudcovi Gaiovi, ktorý ju vyzval, aby radšej obetovala bohom, než aby zahynula na mučidlách. Afra odpovedala: *„Hrešila som už dosť, pokiaľ som ešte nepoznala pravého Boha, teraz však už nikdy nebudem slúžiť modlám.“* Gaius pokračoval: *„Choď do chrámu a obetuj.“* Afra odvetila: *„Mojím chrámom je Kristus, ktorého mám vždy pred očami; jemu denne vyznávam svoje neprávosti, a keďže nie som hodná obetovať mu, túžim dať sama seba ako obetu, aby telo, ktorým som hrešila, bolo očistené mukami.“* Sudca jej vytkol, že nemôže a nesmie byť kresťankou, pretože, ako sa vraví, Boh kresťanov zavrhuje taký život, aký viedla. Afra odpovedala: *„Môj Pán Ježiš Kristus prišiel na svet, aby spasil hriešnikov, preto neodmietal od seba verejné hriešnice a colníkov, ale jedol s nimi.“* Na ďalšie otázky a rozkazy sudcu Afra povedala: „*Nie som síce hodna nazývať sa kresťankou, avšak milosrdný Boh, ktorý nesúdi podľa zásluh, ale podľa svojho zľutovania, ma sám prijal do spoločenstva kresťanov. To, že nie som pred jeho tvárou zavrhnutá, poznávam z toho, že mi je dovolené vzývať a vyznávať jeho sväté meno, za čo dúfam, že dosiahnem odpustenie hriechov.“* A keď sudca zvolal: *„Radšej obetuj bohom, aby ťa oni spasili,“* Afra odpovedala: *„Mojou spásou je Kristus, ktorý odpustil kajúcnemu lotrovi na kríži!“* Na to zvolal Gaius: *„Obetuj, inak ťa dám verejne mučiť a zaživa upáliť.“* Afra odvetila: *„Nech moje hriešne telo, ako si právom zaslúži, trpí mučenie a upálenie; avšak svoju dušu už nepoškvrním ani modloslužbou, ani žiadnym iným hriechom.“*

A tak ju Gaius odsúdil na smrť upálením. Kati ju odviedli na ostrovček na rieke Lech, priviazali ju ku stromu a rozložili okolo nej hranicu z konárov a triesok. Mučeníčka zdvihla oči k nebu a s ľútosťou nad svojimi hriechmi sa modlila: *„Pane Ježišu Kriste, Bože všemohúci, ktorý si prišiel volať hriešnikov k pokániu, a ktorý si povedal, že v ktorúkoľvek hodinu, keď sa hriešnik odvráti od svojich neprávostí, nebudeš jeho hriechy viac pripomínať, prijmi láskavo v túto chvíľu môjho umučenia moje pokánie a zbav ma týmto časným ohňom, ktorý je pripravený pre moje telo, večného ohňa, ktorý spaľuje telo i dušu.“* Keď hranica vzbĺkla, naposledy zvolala: *„Pane Ježišu Kriste, ďakujem Ti, že nepohŕdaš mojou zápalnou obeťou. Prinášam túto obeť Tebe, ktorý s Otcom a Duchom Svätým žiješ a kraľuješ na veky vekov. Amen.“*

Po tejto modlitbe sa jej očistená duša povzniesla do neba, čo sa stalo v roku 304. Medzitým, ako Afra takto trpela v ohni, jej slúžky Digna, Eunomia a Eutropia stáli na brehu rieky a plakali. Keď kati odišli, nechali sa prepraviť na ostrov. Tam zistili, že telo ich umučenej veliteľky nebolo úplne spálené, a po poslíčkovi poslali správu Hilári. Tá v noci prišla s kňazom, telo svojej dcéry tajne odniesla a pochovala ho v rodinnej hrobke neďaleko mesta.

Hilára často chodievala do tejto hrobky, aby sa tam modlila so svojimi slúžkami. Keď sa o tom dozvedel sudca Gaius, nariadil, aby boli tieto ženy vyzvané obetovať bohom, a ak by to odmietli, mali byť zavreté v hrobke naplnenej konármi, udusené a upálené. Hilára a jej tri slúžky zostali verné Kristovi a takisto získali mučenícku korunu.

Neskôr, keď cisár Konštantín daroval Cirkvi slobodu, kresťania v Augsburgu postavili nad hrobom týchto mučeníc chrám. Na začiatku 11. storočia tam vzniklo významné benediktínske opátstvo sv. Ulricha a sv. Afry.

Sv. Afra, hlavná bavorská mučeníčka, je patrónkou mesta Augsburg. V roku 1804 boli jej ostatky vyzdvihnuté a uložené v drahocennej schránke na oltári. Jej pamiatku si rímske martýrium pripomína 5. augusta a v Augsburgu sa slávi výročný sviatok 7. augusta. Niekoľko častí jej ostatkov, ktoré sú napoly spálené, uchováva Pražská katedrála. Biskup Narcis a jeho diakon Felix sa ešte pred umučením sv. Afry vrátili do Španielska, kde zomreli mučeníckou smrťou.

Poučenie:

Afra, vychovaná v pohanských poverách a zvádzaná vlastnou matkou k nečestnému životu, sa obrátila k Bohu, uverila v Krista Pána, začala cestu pokánia, stala sa horlivou kresťankou a dosiahla mučenícku korunu. Tento vzácny div Božej milosti dokazuje, že aj človek, ktorý podľahol takejto neprávosti, sa môže s Božou pomocou obrátiť. Stačí, aby mal odvahu a pevne sa rozhodol, že za každú cenu prestane hrešiť, bude sa vyhýbať všetkým zlým príležitostiam, potláčať nezriadené hnutia svojej duše, ostražito bdieť nad svojimi zmyslami a využívať všetky zbrane a lieky, ktoré mu ponúka svätá Cirkev. Kto takto koná, tomu Boh určite udelí dostatok potrebnej milosti, aby uskutočnil svoje predsavzatie, viac neupadal do predošlých hriechov a vytrval na ceste pokánia.

Kto bol taký nešťastný, že slúžil neprávosti, ktorá sa medzi kresťanmi nemá ani spomínať (Ef 5, 3), nech nasleduje obrátenú a kajúcu Afru. Iná cesta mu nezostáva, ak nechce svoju dušu uvrhnúť do večnej priepasti. *„Varujte sa smilstva! Každý hriech, ktorého by sa človek dopustil, je mimo tela; kto však smilní, hreší proti vlastnému telu. A neviete, že vaše telo je chrámom Ducha Svätého, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha, a že nepatríte sebe? Draho ste boli kúpení. Oslavujte teda Boha vo svojom tele.“* (1 Kor 6, 18–20)

Dňa 5. augusta sa koná aj slávnosť Panny Márie Snežnej, ktorej pôvod je nasledovný: Za pontifikátu pápeža Libéria (352–366) venoval urodzený a bohatý rímsky občan Ján so svojou manželkou značnú časť svojho majetku Bohorodičke. Modlili sa, aby im bolo naznačené, ako majú svoj zbožný úmysel uskutočniť. Vo sne dostali napomenutie, aby postavili chrám zasvätený Panne Márii na mieste, ktoré bude pokryté snehom. V noci 5. augusta pokryl sneh časť Eskvilinského vrchu v Ríme. Podobné zjavenie mal aj pápež. Na tomto mieste bol na náklady občana Jána postavený chrám, ktorý sa pôvodne nazýval Liberiovská bazilika, neskôr kostol Panny Márie v Jasličkách, a napokon chrám Santa Maria Maggiore (Chrám sv. Márie

Väčšej). Dnešná slávnosť je výročnou pamiatkou vysvätenia tohto rímskeho chrámu. Najskôr sa slávila iba v Ríme, no pápež Pius V. ju povýšil na sviatok pre celú katolícku Cirkev. V Novom Meste Pražskom stojí farský a kláštorný chrám Panny Márie Snežnej, ktorý založil cisár a kráľ Karol IV. v roku 1347.

Okrem toho si v tento deň pripomíname svätého Emygdia, biskupa a mučeníka; sv. Eusigna, antiochijského mučeníka; sv. Kandidia a Kandidiána, mučeníkov; sv. Memmia, biskupa vo Francúzsku; sv. Nonnu, matku troch naziánskych svätcov, a ďalších.

6. AUGUST

I. Sviatok Premenenia Pána

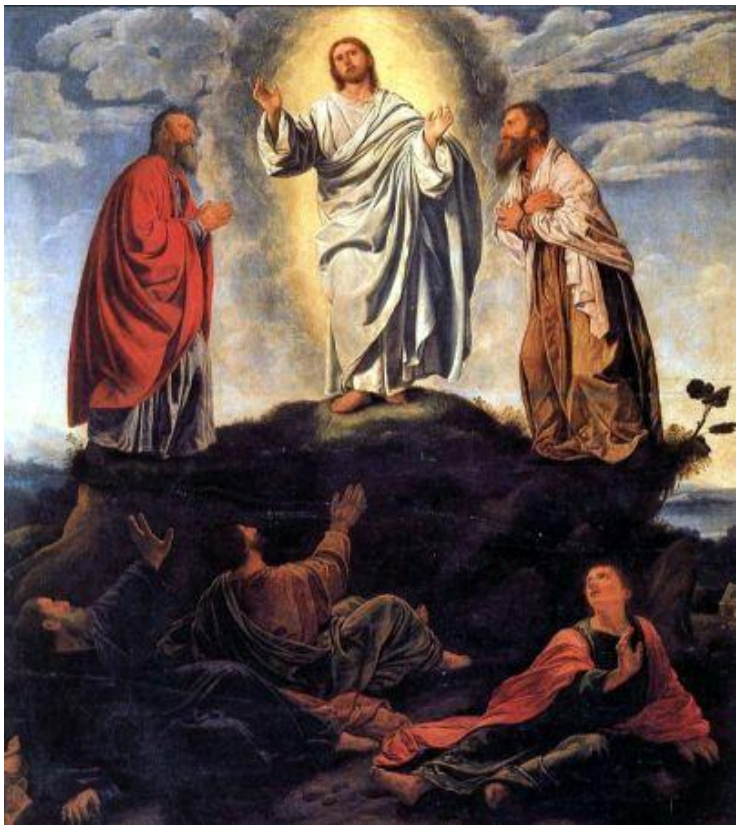

Katolícka Cirkev prejavuje tajomstvu Premenenia Pána veľkú úctu. Nestačí jej každoročne na Druhú pôstnu nedeľu predčítať veriacim úryvok z evanjelia o tejto udalosti, ale oslavuje ho aj osobitným sviatkom 6. augusta.

Blížila sa chvíľa, keď mal Spasiteľ za hriechy ľudstva podstúpiť bolestné umučenie a potupnú smrť na kríži. Jeho učeníci mali vydávať svedectvo o ňom všetkým národom a rozšíriť i upevniť Božie kráľovstvo – svätú Cirkev – pre budúce veky. Preto bolo potrebné, aby boli pevne presvedčení o tom, že Ježiš Kristus je Boží Syn a pravý Boh. Dovtedy už dostali mnohé dôkazy – jeho svätý život, vznešené učenie, množstvo zázrakov, ktoré konal na prírode, chorých a dokonca aj mŕtvych – to všetko im zjavne ukazovalo, že Ježiš Kristus je prisľúbený a očakávaný Spasiteľ sveta. Aby však ich viera nebola oslabená, keď uvidia svojho Majstra odsúdeného na smrť, zbičovaného, korunovaného tŕním a ukrižovaného, Spasiteľ im pred svojím umučením ukázal nový dôkaz svojej Božskej prirodzenosti – zjavil im slávu, ktorú mal od večnosti v nebeskom kráľovstve a ktorú Boh pripravil pre všetkých, ktorí budú vykúpení jeho smrťou. Sv. Lev Veľký hovorí: *„Kristus chcel apoštolom odňať pohoršenie kríža, aby ich, keď príde chvíľa jeho utrpenia, toto dobrovoľné poníženie nezlomilo vo viere, keď už spoznali dôstojnosť jeho skrytej velebnosti.“*

Dve hodiny cesty na východ od Nazareta stojí hora Tábor, ktorá svojím vzhľadom poteší každé oko. Týči sa osamotene ako ihlan, viac ako 600 metrov nad severovýchodným okrajom Izraelskej planiny. Nie príliš vysoký priesmyk ju oddeľuje od Nazaretských vrchov; jej svahy sú zarastené krásnymi dubovými hájmi, ktorými sa vinie cesta. Vrchol je plochý a oválneho tvaru; južná polovica je posypaná zrúcaninami troch niekdajších chrámov z čias svätej Heleny, postavených na počesť Ježiša Krista, Mojžiša a Eliáša. Odtiaľto možno vidieť celú Galileu s jej horskými pásmami, údoliami, rovinami a s Galilejským jazerom (Genezaretským) modrejúcim sa v úzadí. Evanjelisti Matúš, Marek a Lukáš síce pri opise Premenenia Pána neuvádzajú konkrétne, na ktorom vrchu sa to odohralo, a apoštol Peter len poznamenal, že sa to stalo *„na svätom vrchu“* (2 Pt 1, 18), ale z jednomyseľného podania svätých Otcov je úplne isté, že Kristus Pán sa premenil na vrchu Tábor. Sem, do samého stredu galilejskej krajiny, ktorá videla žiariť vteleného Syna Božieho v jeho milosti a kráse, na osamelý vrchol tohto majestátneho vrchu, priviedol Ježiš počas hviezdnatej augustovej noci svojich troch vyvolených a milovaných učeníkov a zjavil im svoju večnú slávu v jase, žiarivejšom než samo východné nebo.

„Ježiš vzal so sebou Petra, Jakuba a jeho brata Jána a vyviedol ich na vysoký vrch do samoty. Tam sa pred nimi premenil.“ (Mt 17,1–2) Práve títo traja apoštoli boli v nebeských záležitostiach pokročilejší než ostatní, a preto sa stali očitými svedkami najvýznamnejších skutkov svojho Božského Majstra. Iba oni z apoštolského zboru boli prítomní pri vzkriesení Jairovej dcéry. Peter nedávno predtým vydal Pánovi slávne svedectvo: *„Ty si Kristus, Syn živého Boha!“* Jakub bol prvý z dvanástich apoštolov, ktorý pre Krista prelial svoju krv, a Ján bol najmilším z Ježišových učeníkov. Iba Petra, Jakuba a Jána vzal Pán na Olivovú horu do Getsemanskej záhrady, aby bdejúc boli svedkami jeho modlitby a smrteľného zápasu. A práve oni boli vyvolení, aby na hore Tábor uzreli jeho nebeskú slávu, keď sa pred nimi premenil. Aká bola táto premena, opisuje svätý Matúš týmito slovami: *„I zaskvela sa jeho tvár ako slnko a jeho rúcho sa stalo bielym ako sneh.“* Ježiš Kristus týmto spôsobom zjavil apoštolom svoju odvekú, nevýslovnú velebnosť a slávu a dal im okúsiť radosť a blaženosť neba, o ktorej svätý Pavol píše: *„Čo oko nevidelo, ucho nepočulo a čo do ľudského srdca nevstúpilo, to Boh pripravil tým, ktorí ho milujú.“* (1 Kor 2, 9.)

Evanjelisti hovoria len o jeho tvári a rúchu, teda o viditeľnom vonkajšku Pána, pretože vnútorné oslávenie Kristovho tela nemožno ľudským okom uzrieť ani pozemskými slovami opísať. Božská žiara, vyžarujúca z premeneného a osláveného tela Krista, sa apoštolom javila na jeho tvári ako slnko, ktorého jas nemožno zniesť, a prenikala i jeho rúchom, ktoré sa im zdalo biele ako padlý sneh.

„A hľa, ukázali sa im Mojžiš a Eliáš, rozprávajúc s ním.“ Starý zákon i všetky jeho proroctvá našli svoje naplnenie v Ježišovi Kristovi. Preto sa na hore Tábor ukázali Mojžiš, zákonodarca, a Eliáš, najslávnejší prorok Starého zákona, ako svedkovia a predstavitelia celej doby pred Kristom. Hovorili s Pánom o jeho blízkom odchode z tohto sveta. Spasiteľ svojou vykupiteľskou smrťou naplnil zákon zosobnený v Mojžišovi a uskutočnil proroctvá zosobnené v Eliášovi.

Prítomní učeníci, svedkovia tohto zjavenia, ktoré Ježišova modlitba privolala z nebies, boli premožení spánkom. Po prebudení a uvidení nebeskej slávy svojho Majstra ich prenikla neopísateľná radosť a blaženosť. Cítili sa tak, akoby sa nachádzali mimo sveta a neželali si doň vrátiť. Preto Peter zvolal: *„Pane, dobre je nám tu byť! Ak chceš, postavme tu tri stánky: Tebe jeden, Mojžišovi jeden a Eliášovi jeden.“* Blažený Peter zabudol na seba i na svojich spoločníkov, spokojný s tým, že bude môcť slúžiť Pánovi i obom svätcom, a tým oplývať šťastím v ich prítomnosti. *„A keď ešte Peter hovoril, hľa, zatienil ich jasný oblak, a z oblaku zaznel hlas: Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie; počúvajte ho!“* Jasný oblak bol znakom Božej prítomnosti. Taký oblak sa zjavil Izraelitom na púšti i pri posvätení jeruzalemského chrámu a neskôr pri nanebovstúpení Pána. V tomto oblaku na hore Tábor boli Ježiš, Mojžiš a Eliáš, keď Boh Otec hovoril apoštolom tieto slová. Oblak zakrýval apoštolov, pretože ľudský zrak za pozemského života neznesie priamy pohľad na večnú Božiu slávu a majestát. *„Keď to učeníci počuli, padli tvárou na zem a veľmi sa báli. Ježiš však pristúpil, dotkol sa ich a povedal: Vstaňte a nebojte sa! A keď pozdvihli oči, nevideli nikoho, iba Ježiša samotného.“* Slová Boha Otca apoštoli nemohli zniesť, a preto, premožení strachom, padli tvárou na zem. Len čo však Kristus v ľudskej podobe pristúpil k nim, dotkol sa ich a láskavo ich oslovil, všetok strach ich opustil. *„Keď zostupovali z hory, Ježiš im prikázal: Nikomu nehovorte o tomto videní, kým Syn človeka nevstane z mŕtvych.“* (Mt 17, 1–9; Mk 9, 1–8; Lk 9, 28–36.)

Apoštoli boli na hore Tábor z preveľkej radosti vo vytržení. Božia prítomnosť v čistej duši býva vždy sprevádzaná nevýslovnou slasťou zmiešanou s akýmsi vytržením mysle. Tam, kde je prítomná Nekonečná a najsvätejšia Bytosť, do ničoty klesá všetko, čo je na človeku pozemské, a nesmrteľná duša, akoby už nebola viazaná telom, sa povznáša k blaženosti a sláve nebešťanov. Kristus Pán sa zjavil na hore Tábor v sláve nebeského kráľovstva, prežiarený a premenený Božou velebnosťou.

Keď kedysi prikazoval zlým duchom, odpúšťal hriechy, uzdravoval chorých, kriesil mŕtvych a ovládal prírodu, vietor a búrku, prejavoval svoju všemohúcnosť v stvorenstvách, spôsobujúc v nich zázračné premeny. Ale na hore Tábor premenil sám seba. Božstvo, s ktorým bol spojený a ktoré sa v ňom ukrývalo pod telesnou podobou podobnou nášmu telu, na chvíľu preniklo jeho telo, povýšilo ho nad prirodzenú temnotu, slabosť a smrteľnosť a odelo ho jasom a slávou.

Len čo nebeský Otec prikázal apoštolom, aby poslúchali Ježiša Krista, jeho milovaného Syna, v ktorom má zaľúbenie, odišli Mojžiš, zákonodarca, a Eliáš, prorok, a Spasiteľ zostal sám. On je teraz zákonom a svetlom ľudstva. On jediný nám ukazuje cieľ, ku ktorému máme smerovať, a otvára cestu, po ktorej máme kráčať. On jediný je cesta, pravda a život. Premena a oslava Ježiša Krista na hore Tábor je pre nás novým svedectvom, že skrze poníženosť jeho ľudskej prirodzenosti prenikalo v ňom skryté Božstvo. Čím viac sa ponižoval, prijímajúc na seba obety, bolesti a smrť, tým viac v ňom žiarilo Božstvo a povyšovalo ho.

Keď sa zdalo, že je hriešnikom, keď od Jána žiadal byť pokrstený, otvorilo sa nad ním nebo. Keď sa odhodlal naplniť všetku spravodlivosť, počul, že ho nebeský Otec nazval svojím milým Synom. Keď sa v Galilei zriekol pozemskej slávy, odmietnuc

zásah ľudu, ktorý ho chcel vyhlásiť za kráľa, tej noci kráčal po hladine vody, utíšil búrku na mori a zjavil sa ako Pán a vládca prírody. Vyhlásil, že naposledy pôjde do Jeruzalema, aby trpel a zomrel, a o šesť dní neskôr ho apoštoli videli na hore Tábor povýšeného nad Mojžiša a Eliáša, ako jediného Pána, žiariaceho jasom nesmrteľnosti, premeneného vo svetle nebeského Otca.

Apoštoli mali o tomto vznešenom zjavení na hore Tábor mlčať, lebo hodina oslavy Krista Pána ešte neprišla. Blížil sa čas jeho poníženia, bolestného utrpenia a potupnej smrti. Mali o tom mlčať, pretože ak ani títo najdôvernejší priatelia Božského Majstra nezvládli pohľad na žiaru jeho premenenej a oslávenej bytosti, ako by o tomto vznešenom zjavení mohli súdiť ľudia, ponorení do hrubých predsudkov o pozemskom kráľovstve Mesiáša? Stačilo, že traja najvýznamnejší apoštoli boli očitými svedkami Božskej slávy Krista, aby o nej vydali svedectvo nielen ostatným apoštolom, ale aj celému svetu, až Spasiteľ svoje dielo zavŕši slávnym zmŕtvychvstaním.

Apoštoli poslúchli príkaz svojho Majstra a až po jeho zmŕtvychvstaní a po zoslaní Ducha Svätého verejne ohlasovali to, čo na hore Tábor videli a počuli. Peter, spomínajúc na túto udalosť, sa ešte vo vysokom veku rozplýval sladkou radosťou a uvádzal ju ako dôkaz Božskej veľkosti, velebnosti a slávy Ježiša Krista, keď napísal: *„Lebo sme vám oznámili moc a príchod nášho Pána Ježiša Krista, nie ako tí, čo nasledujú vymyslené bájky, ale ako očití svedkovia jeho velebnosti. Veď prijal česť a slávu od Boha Otca, keď k nemu zaznel hlas z velebnej slávy: Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie.“* (2 Pt 1, 16–18) A evanjelista Ján, majúc na mysli premenu Pána na hore Tábor, napísal: *„Videli sme jeho slávu, slávu, akú má od Otca jednorodený Syn, plný milosti a pravdy.“* (Jn 1, 14)

Poučenie:

Apoštoli Peter, Jakub a Ján okúsili na hore Tábor akoby len jedinú kvapku nebeskej blaženosti, a už boli slasťou akoby vytrhnutí zo seba, takže zabudli na celý svet i na svoje pozemské potreby. Z toho môžeme usudzovať, akú blaženosť požívajú svätí v nebi, kde, podľa slov žalmistu *„sa opájajú blahobytom domu Pána a pijú z potoka jeho rozkoší.“* (Ž 36, 9) Sv. Lev Veľký hovorí, že Kristus Pán sa na hore Tábor premenil aj preto, aby telo Cirkvi spoznalo, aká blažená premena čaká jej údy (t. j. pravoverných kresťanov), keď jej Hlava (Kristus) dosiahla takú slávu, ako to sám Spasiteľ povedal: *„Spravodliví sa budú skvieť ako slnko v kráľovstve svojho Otca.“* (Mt 13, 43)

V premenenom Ježišovi poznávame, akým spôsobom budú premenené a oslávené telá Božích vyvolených v deň posledného súdu. *„Kristus mocou, ktorou si môže podmaniť všetko, pretvorí naše úbohé telo, aby sa stalo podobným jeho oslávenému telu.“* (Flp 3, 21)

II. Sv. Nonna, matka troch svätcov (4. stor.)

Svätá Nonna patrí medzi najslávnejšie ženy a matky raného kresťanstva. Pochádzala zo zámožnej kappadóckej rodiny a vydala sa za nazianského mešťana Gregora. Svojou pevnou vierou ho odvrátila od bludárskej sekty hypsistariov a priviedla späť do pravej Kristovej Cirkvi. Gregor sa neskôr stal biskupom v Naziane a zomrel ako storočný v roku 374.

Nonna bola vzdelaná a duchaplná žena, s pevnou a odvážnou mysľou. Ani najväčšie ťažkosti ju neprivádzali k zúfalstvu. Vždy dôverovala Bohu, spoliehala sa na jeho múdru vôľu a s pokorou prijímala jeho rozhodnutia. Počas celého života nevyslovila ani jediné lživé či samoľúbe slovo. Nepoddávala sa márnosti – nemilovala ozdoby ani prepych, ale starala sa o vnútornú krásu svojej duše a zdobila ju svätými cnosťami.

Nonna považovala modlitbu, zbožné rozjímanie a pôst za najlepšie prostriedky k dosiahnutiu mravnej dokonalosti. Múdro spravovala majetok, ktorý zdedila po rodičoch, no popri tom neúnavne slúžila Bohu, akoby o pozemské záležitosti ani nejavila záujem.

Napriek svojmu vznešenému pôvodu si cenila pokoru a zbožnosť viac než šľachtický pôvod. Jej najväčšou radosťou bolo pomáhať chudobným a nešťastným. Podporovala vdovy, siroty, potešovala zarmútených a pomáhala každému, kto sa na ňu obrátil. Svoju lásku k núdznym prejavovala tak, že všetok svoj majetok považovala za dar, ktorý jej zveril Boh, aby pomáhala chudobným. Deťom často hovorila, že by bola ochotná predať sa do otroctva, aby získané peniaze venovala na pomoc núdznym. Napriek svojej štedrosti nikdy nezveličovala svoje zásluhy a snažila sa svoju dobročinnosť ukrývať.

V chráme prejavovala Nonna vzorovú zbožnosť. Nikdy sa tam nerozptyľovala pohľadom či rozhovorom. Oči mala upreté na oltár a slová kňaza vnímala s najväčšou pozornosťou. Jej úcta k svätému miestu bola taká veľká, že z chrámu vždy odchádzala tak, aby nikdy nebola otočená chrbtom k oltáru. Svojho manžela si ctila a vo všetkom, čo bolo správne, sa mu podriaďovala. Napriek vysokému veku obaja manželia žili v harmónii, slúžiac veriacim svojím príkladom. Boh požehnal ich manželstvo tromi deťmi – svätým Gregorom, Cesariom a Gorgoniou.

Nonna sa starostlivo venovala ich výchove, vedúc ich k svätosti slovom aj príkladom. Najviac starostlivosti venovala prvorodenému Gregorovi. Už v jeho detstve ho často brávala na kolená a napomínala ho, aby nikdy nezhrešil. Gregor, inšpirovaný jej láskou a príkladom, už v mladosti usilovne čítal Písmo sväté, horlivo sa modlil a vyhýbal sa svetským pokušeniam. Takto ho svätá matka vychovala na slávneho biskupa a učiteľa Cirkvi, svätého Gregora Nazianského.

Podobne starostlivá bola Nonna aj o mladšieho syna Cesaria, ktorý sa stal lekárom. Poslala ho študovať do Alexandrie, no neustále sa za neho modlila, obávajúc sa, aby nezanedbal svoju vieru. Cesarius, hoci bol uznávaným lekárom na dvore cisára Juliána odpadlíka, zostal verný kresťanskej viere.

Keď ho brat Gregor upozornil na obavy matky, Cesarius sa vzdal svojho postavenia, aby neohrozil svoju vieru. Tak aj on, vďaka svojej matke, dosiahol svätosť. Zomrel v Pánovi roku 369 a matka ho odprevadila k hrobu s horiacou sviecou, spievajúc s duchovenstvom žalmy. V roku 372 pochovala Nonna svoju svätú dcéru Gorgoniu a v roku 374 jej zomrel starnúci manžel Gregor. Napokon aj Nonna, dosiahnuc vek deväťdesiatpäť rokov, zomrela svätou smrťou v roku 375.

Poučenie:

Kiež by všetky naše matky venovali duchovnému blahu svojich detí takú starostlivosť, akú preukazovala svätica Nonna svojim deťom! Kiež neprestávajú vštepovať do sŕdc svojich detí odpor k hriechu a horlivú túžbu po bohabojnosti! Semená živej viery a nábožnosti, ktoré dobré matky zasievajú do duší svojich detí, zvyčajne prinášajú bohatú úrodu. Sväté matky mávajú sväté deti, tak ako svätica Nonna vychovala Cirkvi a nebesám svätých synov Gregora a Cesaria a svätú dcéru Gorgoniu. *„Ak sú sväté prvotiny, potom aj cesto; ak je svätý koreň, potom aj ratolesti.“* (Rim 11, 16)

---

6. augusta je aj pamätný deň svätého Sixta II., pápeža a jeho spoločníkov mučeníkov (r. 258); svätého Hormizda, pápeža († 523); svätých bratov mučeníkov Justa a Pastora († 304); svätého Jakuba, pustovníka v Mezopotámii.

7. AUGUST

Sv. Kajetán, zakladateľ rehole (15. stor.)

„Pozrite sa na nebeské vtáky: nesejú, ani nežnú, ani do stodôl nezhromažďujú, a váš nebeský Otec ich živí. Nie ste vy oveľa viac ako ony? Pozrite sa na poľné ľalie, ako rastú: nepracujú, nepradú; a hovorím vám, že ani Šalamún v celej svojej sláve nebol oblečený tak ako jediná z nich. Nebuďte teda ustarostení a nehovorte: "Čo budeme jesť?" alebo: "Čo budeme piť?" alebo: "Čo si oblečieme?" Veď po tomto všetkom sa zháňajú pohania. Váš nebeský Otec predsa vie, že toto všetko potrebujete. Hľadajte teda najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť a toto všetko dostanete navyše.“ (Mt 6, 26–34)

Toto vznešené Kristovo učenie o dobrotivej Božej prozreteľnosti inšpirovalo mnohých zbožných mužov, aby starosti o pozemské potreby ponechali Bohu a usilovali sa výlučne o nebeské a duchovné veci. Tak konal aj svätý Kajetán. Narodil sa v roku 1480 v talianskom meste Vicenza ako syn bohatého otca, grófa Kašpara,

pána z Thieny. Jeho nábožná matka Mária Porta ho hneď po krste zasvätila Bohu pod ochranou Panny Márie a vychovávala ho vo svätých cnostiach.

Kajetán už v mladosti natoľko vynikal bohabojnosťou, že ho ľudia nazývali *„malým svätcom.“* Bol vážnejší ako ostatní chlapci, vyhýbal sa detským hrám a radšej sa modlil osamote pred oltárikom, ktorý si sám zhotovil. Najväčšiu radosť nachádzal v službe Bohu. Rozkvital ako krásna ľalia; jeho oči žiarili anjelskou čistotou a jeho duša planula láskou k Bohu i blížnym. Kajetán mal jemné srdce, delil sa s chudobnými o všetko, čo dostal od rodičov, a ak im nemohol pomôcť priamo, zbieral pre nich almužny od príbuzných a známych.

Keď dorástol, Kajetán študoval na univerzite v Padove, kde sa mu výnimočne darilo, a už v 25 rokoch získal titul doktora oboch práv – cirkevného i občianskeho. V tom čase mu zomrel otec. Následne sa Kajetán venoval štúdiu teológie, aby svoje doterajšie vedomosti obohatil svetlom Božej pravdy. Bol urodzený a bohatý, mal ušľachtilú postavu a vzdelanie, ale zostal pokorný a jednoduchý. Pohŕdal luxusom a rozkošami a vyhýbal sa hlučnému životu svojich spolužiakov, pričom si vážil samotu. Jeho príbuzní mu často vyčítali, že žije príliš skromne, oblieka sa ako chudobný študent a jeho uzavretosť sa nezhoduje s jeho bohatstvom a šľachtickým postavením.

Avšak Kajetán, nedbajúc prázdnych rečí, pokračoval pevne vo svojej ceste. Po dokončení štúdií teológie sa na čas vrátil domov a spolu s bratom postavil v dedine Rampazzo nový farský chrám. Čoskoro nato odišiel do Ríma, kde zamýšľal žiť v ústraní a horlivo slúžiť Bohu a ľuďom. Jeho vzorný život však čoskoro vzbudil pozornosť významných mužov a pápež Július II. ho menoval hodnostárom (protonotárom) na svojom dvore. Ani na pápežskom dvore sa Kajetán nezmenil. Zostal mužom skromným a pokorným, napriek svojej prelátskej hodnosti. Nepokúšal sa získavať priazeň ľudí, neholdoval márnivosti a úlisnosti a nemal iný cieľ, než byť stále verný a dokonalý služobník Boží.

Taliansko bolo v tom čase rozvrátené dlhoročnými nepokojmi a občianskymi vojnami, čo narušilo všetky základy morálneho poriadku. Náboženské bludy z Nemecka sa šírili až do Ríma. Viera i morálka upadali; v chrámoch nebolo pravej zbožnosti, v súdnictve spravodlivosti a v bežnom živote poctivosti. Vidiac tento úpadok, spojili sa niektorí zbožní cirkevní hodnostári a svetskí veľmoži v Ríme do *„Bratstva Božej lásky,“* aby podľa svojich možností napravili, čo spôsobila strata viery a morálky medzi ľuďmi. Aj Kajetán sa pridal k tomuto Bratstvu a čoskoro sa stal jeho vodcom. Aby však mohol dokonalejšie slúžiť Bohu a byť užitočnejší ľuďom, rozhodol

sa pretrhnúť všetky väzby so svetom, vzdať sa majetku, opovrhnúť svojou hodnosťou i priazňou kniežat a stať sa kňazom. Istý čas zotrval v samote, v modlitbách a rozjímaní. Keď mal 36 rokov, bol v roku 1516 vysvätený za kňaza. Krátko nato napísal svojmu známemu tieto pokorné slová: *„Prijímam teraz denne toho, ktorý volá na mňa: Uč sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom; a predsa nepotláčam svoju pýchu. Prijímam denne toho, ktorý je svetlo a cesta; a predsa neutekám zo sveta. Na mojich ústach a rukách horí Boží oheň, a predsa je moja hruď studená ako ľad.“*

Takto pokorný, mŕtvy svetu a nadšený láskou k Bohu, považoval sa Kajetán, podobne ako apoštol Pavol, za nehodného človeka. Od chvíle, keď sa stal kňazom, sa mu jeho hodnosť na pápežskom dvore zdala neznesiteľným bremenom, ktorého by sa najradšej hneď zbavil. Pápež sa však zdráhal prepustiť ho. Napokon, v roku 1518, dosiahol to, čo si želal. Vzdal sa dôstojnosti pápežského preláta a odišiel do Vicenzy, kde mu medzitým zomrela dobrá matka. V tomto meste vzniklo *Bratstvo sv. Hieronyma*, podobné rímskemu *Bratstvu Božej lásky*, líšiace sa len tým, že jeho členmi boli prevažne jednoduchí remeselníci. Kajetán toto Bratstvo s radosťou privítal, pridal sa k nemu a povzbudzoval jeho členov slovom i príkladom, aby horlivo plnili svoje náboženské povinnosti a preukazovali skutky kresťanskej lásky svojim blížnym.

Jeho príbuzní sa naňho hnevali za to, že sa stýka s ľuďmi jednoduchými a nevzdelanými, no Kajetán, nezohľadňujúc svoj šľachtický pôvod, považoval kresťanské cnosti a dobré skutky za skutočné znaky ušľachtilosti. Neustále pomáhal chudobným a slúžil chorým, najmä tým, ktorých sa iní stránili.

Kajetánovi sa však čoskoro zdalo jeho pôsobisko vo Vicenze príliš obmedzené, a tak sa v roku 1520 presťahoval do Benátok. Ubytoval sa v novozaloženej nemocnici, kde slúžil chudobným chorým ako jednoduchý opatrovateľ. Táto jeho milosrdná láska inšpirovala mnohých urodzených mužov a žien, ktorí poskytli dostatok peňazí na zveľadenie a rozšírenie nemocnice. Kajetán okrem toho horlivo pôsobil na obnovu náboženského života a nápravu mravov obyvateľstva. Horlivo kázal slovo Božie, privádzal hriešnikov na cestu pokánia a svojimi svätými cnosťami vychovával celé mesto, až ho ľudia začali nazývať *„lovcom duší,“ „anjelom pri oltári“* a *„apoštolom na kazateľnici.“*

Na radu svojho spovedníka sa neskôr vrátil do Ríma, kde ho čakalo ešte rozsiahlejšie pole pôsobnosti. Tu ho členovia *Bratstva Božej lásky* s veľkou radosťou privítali. Bratstvo sa vtedy skladalo z asi šesťdesiatich mužov, známych svojou učenosťou a postavením, a zamýšľalo rozšíriť svoju činnosť. Aby sa tento cieľ dal ľahšie dosiahnuť, bolo však potrebné najprv pracovať na náprave duchovenstva. Duchovní pastieri mali žiť príkladne, dôkladne sa vzdelávať, horlivo a dôstojne hlásať slovo Božie ľudu, nehľadať svetské statky, ale neunavene sa starať o morálne povznesenie a večnú spásu ľudu. Kajetán tieto ušľachtilé snahy schválil, no čoskoro zistil, že ani najhorlivejšia práca pomerne malej skupiny bratstva nestačí na takú veľkú úlohu.

Rozhodol sa preto založiť nový rád horlivých kňazov, ktorých poslaním by bolo podľa príkladu apoštolov Pána jasne a dôkladne kázať svätú vieru, žiť sväto, napravovať poklesky mravov ľudu a ukazovať mu cestu ku spáse. Medzitým sa dozvedel, že Ján Peter Karaffa, biskup z Chieti (Teatský) v Neapolsku, učený a horlivý muž, má podobné úmysly. Karaffa, ktorý bol členom Rímskeho *Bratstva Božej lásky*, plánoval vstúpiť do prísnej rehole kamaldolských mníchov. Kajetán mu však poradil, aby zotrval vo svojom úrade, pracoval na náprave svojho duchovenstva a spolupracoval na založení plánovaného rádu.

Takým spôsobom získal Kajetán Karaffu, a zároveň sa k nemu pripojili vznešený Riman Pavol Consiglieri a právnik Bonifác z Colle. Štyria muži sa dohodli, že založia nový reholný rád kňazov, ktorí budú žiť v kláštoroch a dodržiavať dokonalú chudobu. Nemali vlastniť žiadny nehnuteľný majetok ani mať isté príjmy a nesmeli ani žobrať o almužnu ako žobraví mnísi. Mali sa živiť len darmi, ktoré im dobrodinci sami poskytnú, bez toho, aby ich vyhľadávali, spoliehajúc sa na Božiu prozreteľnosť.

Kajetánov zámer založiť nový rád s tak prísnymi pravidlami vyvolal obdiv, ale aj pochybnosti a odpor. Niektorí namietali, že takáto rehoľa sa nemôže udržať dlhodobo, pretože počas moru, neúrody či vojny by rehoľníci mohli zomrieť hladom. Tvrdili, že čakať na krkavca, ktorý by do kláštora donášal chleba ako Eliášovi na púšti by bolo opovážlivé voči Bohu, aby takéto divy činil. I radili Kajetánovi, aby svoju horlivosť miernil a vyvaroval sa výstrednosti. Kajetán však vyvracal tieto pochybnosti, odvolávajúc sa na slová Pána o nebeskom vtáctve a poľných kvetoch, a pýtal sa, či Boh zrušil svoje sľuby. Jeho presvedčivým argumentom nebolo možné odporovať, a tak pápež Klement VII. v roku 1524 nový rád schválil, pričom citoval slová Krista: *„Takú vieru som nenašiel u nikoho v Izraeli.“* (Mt 8,10)

V tom istom roku sa Karaffa vzdal svojho biskupského úradu. Kajetán, Consiglieri a Colle sa vzdali svojho majetku a ponechali si len nevyhnutné veci. Na sviatok Povýšenia svätého Kríža zložili rehoľné sľuby. Karaffa, bývalý biskup z Teate, bol zvolený za prvého predstaveného nového rádu, ktorý sa začal nazývať theatínmi.

Noví rehoľníci sa usadili v skromnom domčeku na Martovom poli v Ríme, ktorý im daroval Colle. Keď sa ich počet v roku 1525 zvýšil na dvanásť, presťahovali sa do väčšieho obydlia na Monte Pinciu. Rok 1527 však priniesol Rímu tragédiu. Vojská cisára Karola V., ktoré v Taliansku dlho nedostávali žold, vtrhli do mesta, aby plienili. Nemeckí a španielski žoldnieri pustošili Rím ako Turci, nešetrili nikoho a drancovali domy, paláce aj chrámy. Rehoľníci theatíni zachránili mnoho ľudí pred divokými vojenskými hordami a slúžili raneným i umierajúcim. Nakoniec však prišlo aj na nich. Jeden z vojakov, ktorý bol kedysi Kajetánovým sluhom, sa dozvedel, že jeho bývalý pán žije v kláštore na Monte Pinciu, a myslel si, že stále vlastní bohatstvo. Presvedčil svojich druhov, aby kláštor prepadli. Povrávalo sa tiež, že Karaffa má pri sebe veľké množstvo zlata.

Tlupa vojakov zaútočila na kláštor. Rehoľníci, porúčajúc sa do Božích rúk, zapálili sviečky na oltári, pokľakli pred Najsvätejšou sviatosťou a očakávali svoj posledný okamih. Vojaci vtrhli do chrámu, ničili všetko, čo našli, a dorážali na rehoľníkov, aby

im prezradili, kde ukryli svoje poklady. A keď vystrašení kňazi povedali, že nič nemajú, vojaci s nimi začali zaobchádzať po svojom – neľudsky. Pri tomto zaobchádzaní utrpel rehoľník Bonifác hlbokú ranu mečom do hlavy. Potom boli všetci odvlečení do väzenia, aby priznali, kde majú svoje zlato. V tomto nebezpečenstve si Kajetán zachoval pokoj mysle, neustále napomínal bratov k dôvere v Boha a spolu s nimi sa vo väzení nahlas modlil cirkevné hodinky.

Jedného dňa ich počul istý španielsky dôstojník, vošiel do väzenia a okamžite prikázal, aby boli prepustení na slobodu. Keďže nebolo nádeje, že v Ríme čoskoro nastane pokoj, vydali sa rehoľníci na cestu z mesta, zveriac sa do Božích rúk. Každý z nich mal so sebou len breviár a kríž. Ich priaznivec im zaobstaral čln, ktorým sa plavili po rieke Tiber k Ostii, nevediac, kam sa potom obrátiť.

Neďaleko Ostie bola zakotvená vojnová loď, ktorej kapitán, vidiac približujúci sa čln, sa domnieval, že v ňom sú nepriatelia, a dal naň vystreliť. Výstrel však rehoľníkom neublížil. Keď ich kapitán spoznal, chválil Božiu Prozreteľnosť a ponúkol im svoju pomoc. V Ostii sa stretli s vyslancom a hlavným správcom galejí Benátskej republiky, ktorí, keď spoznali Kajetána, ich vľúdne požiadali, aby sa s nimi odobrali do Benátok.

Kajetán, opäť presvedčený, ako Božia ochranná ruka drží jeho družinu, s vďakou prijal pozvanie a odplával s bratmi do Benátok. V Benátkach dostali theatíni od mesta chrám sv. Mikuláša a dom, ktorý si upravili na kláštor. Svojím dôstojným konaním bohoslužieb, neúnavným hlásaním Božieho slova, horlivou činnosťou v spovednici a nemocniciach a príkladným životom si získali úctu a lásku obyvateľov mesta. Boli dostatočne podporovaní, takže hoci podľa rehoľných pravidiel nikoho o almužnu neprosili, mali vždy dostatok na živobytie.

Podľa pravidiel theatínskeho rádu mal byť každý tretí rok volený nový predstavený (prepošt). V roku 1527 bol zvolený Kajetán, a po ňom v roku 1530 opäť Karaffa. V tom istom roku 1530 zúril v Taliansku mor, ktorý postihol aj Benátky. Teatíni boli dňom i nocou na nohách, slúžiac chorým a umierajúcim. Po more nastal na vidieku hlad a zástupy hladujúcich prichádzali do mesta hľadať pomoc. Teatíni sa ochotne delili o almužny, ktoré dostávali od obyvateľov mesta.

V tom čase vypukla vo Verone vzbura proti miestnemu horlivému biskupovi, ktorý rázne nabádal duchovenstvo k dodržiavaniu cirkevnej disciplíny a snažil sa napraviť poklesnuté mravy ľudu. Kajetán bol pápežom vyslaný do Verony, aby biskupovi pomohol a hroziacu vzburu utíšil. Jeho misia bola veľmi úspešná – podarilo sa mu upokojiť rozčúlených obyvateľov a presvedčiť duchovenstvo, aby svojho biskupa verne poslúchalo.

Kajetán starostlivo dbal na to, aby jeho rehoľná družina prísne dodržiavala svoje pravidlá. Istý zámožný vzdelanec chcel v Benátkach vstúpiť do rádu, avšak s podmienkou, že mu bude dovolené často opúšťať kláštor na zotavenie sa a konzumovať vyberanejšie pokrmy. Za to ponúkal rádu všetok svoj majetok. Kajetán túto žiadosť odmietol s tým, že každá výnimka z pravidiel by podkopávala základy rádu.

V roku 1533 dostal Kajetán pozvanie z Neapola, aby navštívil toto mesto a založil tam kláštor. Istý šľachtic mu na tento účel ponúkol svoj priestranný dom s kaplnkou. Kajetán sa s jedným druhom odobral do Neapola, prijal darovaný dom a upravil ho na kláštor. Čoskoro doň prišlo ďalších šesť rehoľníkov. Keď však šľachtic chcel rádu odkázať aj významné pozemky a príjmy, Kajetán to odmietol. Stál pevne na tom, že theatíni majú podľa svojej regule prenechať všetku starosť o pozemské potreby výlučne Božej Prozreteľnosti a živiť sa len dobrovoľnými almužnami.

A keď nábožný šľachtic neprestával naliehať, aby rád prijal jeho dary, Kajetán mu povedal: *„Ak budeme hľadať najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť, nijako nepochybujem, že sa naplní, čo Pán prisľúbil, totiž že všetko ostatné, čo potrebujeme na zachovanie pozemského života, nám bude pridané bez našej osobitnej starosti.“* Kajetán tak veľmi dôveroval v Božiu Prozreteľnosť, že sa o časné veci vôbec nikdy nestaral. Jeho potreby boli nepatrné; jednoduchá izba so stolíkom, kľakátkom a slamníkom mu úplne stačili. Nestaral sa o jedlo a nápoje, a keď niekedy zasadol k stolu s bratmi a našiel na ňom len kúsok chleba a trochu ovocia, ďakoval Bohu za tento skromný obed rovnako radostne, ako inokedy, keď dobrodinci doniesli do kláštora množstvo darov. Nepočúval ani príbuzných, nech mu akokoľvek dohovárali a vyčítali, že zneucťuje šľachtický stav a spôsobuje im hanbu.

Raz zavítal Kajetán do Vicenzy, kde ho mešťania slávnostne privítali ako Božieho posla, no neubytoval sa vo svojom rodnom paláci, ale v skromnej izbičke mestskej nemocnice. V roku 1536 bol Karaffa povýšený na kardinála a opäť sa ujal správy Teatského biskupstva, ktorého sa vzdal pri vstupe do rádu. Pod jeho ochranou sa reholа theatínov rozvíjala veľmi úspešne. V tom istom roku prevzal Kajetán opäť vrchnú správu rádu a striedavo prebýval v Benátkach a Neapole. Reholа sa mimoriadne rozrastala; v mnohých mestách jej ponúkali opustené a zanedbané chrámy, ktoré Kajetán ochotne prijímal, obnovoval a kde jeho duchovní synovia dôstojne konali bohoslužbu, ľudu hlásali svätú vieru a hriešnikov viedli na cestu pokánia.

Kajetán dával svojim rehoľným bratom dokonalý príklad sebazapierania. Neustále nosil žinenku, často sa bičoval a väčšiu časť nocí trávil na modlitbách, oddychujúc iba krátko. Boh ho obdaril mimoriadnymi milosťami; mal dar nazerania do tajomstiev a budúcnosti, na modlitbách často zažíval vytrženia a modlitbou nie raz vyprosil ťažko chorým osobám náhle uzdravenie. Raz mala byť jednému z rehoľníkov odňatá chorá noha. Kajetán požiadal lekárov, aby operáciu odložili na nasledujúci deň. Večer bozkával chorému ranu, požehnal ju znamením kríža, povzbudil ho k dôvere v Božiu Prozreteľnosť a k vzývaniu svätého Františka, a potom sa zaňho celú noc modlil. Na druhý deň ráno lekári s úžasom zistili, že chorá noha je úplne uzdravená. Takéto mimoriadne a zázračné udalosti však Kajetána nijako nepriväzali k domýšľavosti a pýche, ale posilňovali ho v pokore. Čím viac ho Boh povyšoval, tým skromnejšie zmýšľal o sebe a vždy sa podpisoval: *„Ja nehodný a biedny kňaz.“*

Horlivou činnosťou Kajetána a jeho druhov sa náboženský a morálny stav obyvateľstva v Benátkach a Neapole značne zlepšil a povzbudil. V tom čase sa Neapol

ocitol vo vážnom nebezpečenstve, že sa stane korisťou nemeckého protestantizmu, ktorý v meste šírili niektorí odpadlíci, najmä istý zvrhlý mních, podnecujúc ľudí proti katolíckej Cirkvi a rozdávajúc heretické knihy. Proti týmto zvodcom Kajetán rázne vystúpil a zmárnil ich úklady; ľudia, ktorých zviedli, sa vrátili na správnu cestu, kacírské knihy boli zozbierané a spálené, a Neapol bol zachovaný svätej Cirkvi.

V roku 1547 Kajetán v Neapole na smrť ochorel. Lekári mu radili, aby neležal na tvrdom lôžku, ako mal vo zvyku, ale on, chcejúc sa i v ťažkej chorobe sebazapierať, povedal: *„Môj Spasiteľ zomrel na kríži, nechajte ma teda zomrieť aspoň na slamníku.“* Keď už cítil, že sa blíži koniec, dodal: *„Niet inej cesty k spáse, než cez kríž.“* Obrátil sa k prítomným bratom a povedal: *„Ak sa pamätám, zdá sa mi, že som nikomu z vás neublížil. Ak by sa predsa len niekto z vás cítil mnou dotknutý, pokorne ho na smrteľnej posteli prosím o odpustenie.“* Rozlúčiac sa s bratmi, nechal sa položiť na podlahu posypanú popolom, nábožne prijal sväté sviatosti a s očami obrátenými k nebu pokojne usnul v Pánovi 7. augusta 1547.

V tom čase sa obyvateľstvo Neapola búrilo proti duchovnej i svetskej vrchnosti a hrozilo, že vypukne krvavá občianska vojna. Kajetán sa aj napriek ťažkej chorobe modlil ešte pred smrťou, aby Boh mestu prinavrátil pokoj a svornosť. Jeho modlitba bola vyslyšaná. Hneď po jeho smrti sa nepokoje utíšili a v meste zavládol mier.

Pápež Urban VIII. vyhlásil Kajetána v roku 1629 za blahoslaveného a pápež Klement X. ho zaradil medzi svätcov katolíckej Cirkvi. Vďačné mesto Neapol si apoštolského kňaza zvolilo za svojho patróna. Svätý Kajetán býva zobrazovaný v reholňom rúchu ako vyznávač s knihou, ľaliou alebo Ježiškom v náručí. Podľa tradície sa mu raz, počas svätej noci Božieho narodenia, keď sa modlil v chráme Panny Márie Väčšej v Ríme, zjavila Panna Mária a vložila mu Božské Dieťatko do náručia. Krásna socha tohto svätca od slávneho Brokoffa stojí na Karlovom moste v Prahe.

Reholňa theatínov, nazývaných podľa svätého zakladateľa aj kajetáni, prekvitala najmä po tom, čo bol v roku 1555 kardinál Karaffa povýšený na pápežský stolec pod menom Pavol IV. a staral sa o ďalší rozkvet rádu. Z tejto rehole vychádzali znamenití kazatelia, vynikajúci biskupi a horliví misionári, ktorí niesli Kristovo evanjelium aj do pohanských krajín v zámorí. Teatíni sa rozšírili po Taliansku, Španielsku, Nemecku a Poľsku a usadili sa aj v Čechách. V roku 1666 najvyšší purkrabí Bernard Ignác gróf Martinic daroval tejto reholi svoju vinicu s kaplnkou Panny Márie Etínskej za Strahovskou bránou v Prahe, kde si zriadili malý kláštor. V roku 1672 si upravili nový kláštor v darovanom dome na Nových zámockých schodoch v Prahe a v roku 1717 k nemu pristavili dnešný chrám Panny Márie a sv. Kajetána v Ostruhovej ulici. Pôsobili tam veľmi úspešne až do roku 1783, keď bol rád zrušený. Chrám a kláštor prešli v roku 1869 do vlastníctva redemptoristov.

Poučenie:

Pokiaľ ide o potreby pozemského života, bola viera a úplná dôvera svätého Kajetána v Božiu Prozreteľnosť skutočne obdivuhodná. V spravovaní a obstarávaní si časných vecí mnohí ľudia chybujú. Niektorí si vôbec nedávajú námahu zaobstarať si potrebné prostriedky na živobytie. Štítia sa každej práce, sú leniví alebo nehospodárni a

ľahkovážne premrhávajú zdedený majetok. Iní sa zas prehnane lopotia a starajú len o zisk a zveľaďovanie svojho majetku. Ani si neoddýchnu, presvedčení, že starať sa aj o spásu nesmrteľnej duše by bolo mrhaním drahocenného času. Ľudia prvého druhu konajú ľahkovážne, zatiaľ čo chamtiví mamonári si počínajú nerozumne, akoby mali na tomto svete zostať naveky.

Múdry kresťan sa síce usiluje pracovitým a rozumným spôsobom získať a uchovať si to, čo potrebuje na živobytie, ale predovšetkým slúži Bohu a stará sa o svoju spásu. Má pevnú dôveru, že Božia Prozreteľnosť požehná jeho prácu a nedovolí mu zahynúť. *„Ja Hospodin som Boh tvoj, ujímajúci sa tvojej ruky a hovoriaci ti: Neboj sa, ja ti pomôžem.“* (Iz 41, 13.) *„A dúfať budú v teba tí, ktorí poznajú tvoje meno, lebo si neopustil tých, čo ťa hľadajú, Hospodine.“* (Ž 9, 11.)

Dňa 7. augusta sa pripomína aj pamiatka svätého Donáta, biskupa a mučeníka z čias Juliána odpadlíka, z ktorého ostatkov niektoré časti uchováva pražská katedrála. Taktiež si pripomíname svätého Viktrícia, rouenského biskupa; svätého Fausta, vojaka a mučeníka; svätého Domiciana, biskupa chalonského a ďalších.

8. AUGUST

Sv. Cyriak, sv. Largus a sv. Smaragd, rímski mučeníci (3. stor.)

V roku 284 bol schopný rímsky vojvodca Dioklecián vyhlásený vojskom za cisára. Keďže správa rozsiahlej ríše presahovala jeho možnosti, v roku 285 si zvolil vojenského druha Maximiana Herkulea za spolucisára, pričom mu prenechal západnú časť ríše a ponechal si východnú polovicu. Herkuleus, potešený týmto povýšením, sa rozhodol na počesť Diokleciána vybudovať v Ríme veľkolepý pamätník – slávne Diokleciánove kúpele, ktoré sú čiastočne zachované dodnes.

Na stavbe tejto monumentálnej budovy boli nútení pracovať kresťania všetkých vekových skupín, od mladých až po starých, zdraví aj chorí, ženy i deti, bez ohľadu na ich spoločenské postavenie. Neláskaví dozorcovia ich kruto trýznili. Robotníci museli nosiť ťažké bremená, voziť stavebný materiál, miešať vápno, lámať a tesať kamene – všetko to robili do vyčerpania, o hlade a bez odpočinku. Za svoju námahu dostávali len drsné slová, posmešky a rany.

Žalostný stav týchto trpiacich kresťanov vyvolával súcit v srdciach mnohých ľudí. Urodzený a bohatý občan Thrason, tajný kresťan, sa im snažil pomáhať, ako len mohol. Keďže otvorená pomoc by bola príliš nebezpečná, posielal im jedlo a peniaze tajne prostredníctvom troch svojich priateľov – Cyriaka, Larga a Smaragda, ktorí boli takisto tajnými vyznávačmi Krista. Keď sa pápež Marcellinus (296–304) dozvedel o ich obetavosti, vysvätil Cyriaka za diakona, aby jeho starostlivosť o chudobných podľa apoštolského zvyku obdaril aj sviatostnou milosťou. Cyriak preukazoval vo svojom úrade ešte väčšiu horlivosť, no čoskoro bol spolu s Largom a Smaragdom zajatý pohanskými dozorcami a odsúdený na nútené práce pri stavbe kúpeľov.

Ich horlivá láska k blížnym však neochabla. S radosťou vykonávali najťažšie práce z lásky ku Kristovi, spievali Bohu chválospevy, potešovali utrápených spoluveriacich, posilňovali slabých a pomáhali starcom. Raz videli Cyriak, Largus a Smaragd starého kresťana Saturnina, ktorý pod ťarchou bremena padol. Zľutovali sa nad ním, zložili jeho náklad a požiadali dozorcu, aby ho ušetril a radšej uložil dvojnásobnú prácu im. Tento šľachetný čin však vzbudil hnev pohanov.

Cisár Herkuleus, dozvediac sa, že títo traja kresťania stále preukazujú skutky milosrdenstva, dal ich uvrhnúť do väzenia. Boh však vyznamenal svojich služobníkov mimoriadnymi milosťami – napríklad slepci, ktorí k nim boli privedení, znovu získali zrak na ich príhovor v mene Ježiša.

V tom čase prišiel do Ríma cisár Dioklecián so svojou chorou dcérou Arthemiou. Keď sa dopočul o zázrakoch, ktoré Cyriak vykonal, dal ho spolu so spoločníkmi priviesť, aby uzdravili jeho dcéru. Cyriak sa nad ňou modlil a vyprosoval jej uzdravenie v mene Ježiša. Arthemia bola náhle uzdravená, uverila v Krista a dala sa pokrstiť. Z vďačnosti ich Dioklecián prepustil a zabezpečil im bezpečné útočisko v meste.

Potom títo vyznávači verejne hlásali učenie Krista, obrátili mnohých pohanov na vieru, podporovali sužovaných kresťanov a uzdravovali chorých. Keď sa však Dioklecián vrátil na Východ do svojho hlavného mesta Nikomédie, Herkuleus opäť rozpútal svoju nenávisť voči kresťanom. Cyriak, Largus a Smaragd boli opäť uvrhnutí do väzenia. Sudca Karpasus ich márne nabádal, aby sa zriekli Krista a klaňali sa pohanským bohom. Všetci traja, spolu s ďalšími dvadsiatimi kresťanmi, boli odsúdení na smrť. Diakon Cyriak ich povzbudzoval a hlásal Krista až do konca. Za to bol podrobený mučeniu ohňom a potom všetci spoločne podstúpili mučenícku smrť sťatím mečom.

Ich mučeníctvo sa datuje do roku 308. Telesné pozostatky svätých mučeníkov boli pochované kňazom Jánom na popravisku pri Sallustiových záhradách. Neskôr, za pápeža Marcella (308–310), boli ich ostatky prenesené do záhrady nábožnej kresťanky Luciny, kde na ich počesť postavil chrám pápež Honorius I. (625–638). Časti ich relikvií získal v roku 1355 v Ríme Karol IV. a daroval ich pražskej katedrále. Výročná spomienka týchto mučeníkov sa slávi 9. augusta, pretože v tento deň boli ich telá prenesené z pôvodného hrobu na iné miesto. Svätý Cyriak patrí do zboru štrnástich svätých pomocníkov.

Poučenie:

Svätý Cyriak a jeho spoločníci znášali vnútenú ťažkú prácu ochotne a z lásky ku Kristovi, za ktorého boli odsúdení. Kresťan môže Bohu slúžiť aj vo všednej práci, ak ju začína a končí modlitbou, obetuje ju Bohu a vykonáva ju svedomito, vytrvalo a trpezlivo. Svätý Cyriak oslavoval Boha aj v utrpení a protivenstvách. Slúžiť Bohu a oslavovať ho v čase blahobytu nie je výnimočná cnosť. No slúžiť mu a chváliť ho aj v biede, bolesti a prenasledovaní, je znakom hrdinskej cnosti, ktorá vedie kresťana do neba. Tak ako Tobiáš v slepote, Jób v chudobe, chorobe a opovrhnutí, a Dávid vo vyhnanstve, ktorí zostali verní Bohu a neprestali ho chváliť.

„Dobrorečím Hospodinovi v každom čase; neprestajne je jeho chvála v mojich ústach.“ (Ž 33, 2)

Dňa 8. augusta sa pripomínajú aj svätý Marin, mučeník z Cilície; svätý Hormizda, mučeník z Perzie; svätý Myron, biskup na Kréte († 301); svätý Emilián, biskup z Mýzie; svätá Hugolina, panna a iní.

9. AUGUST

I. Sv. Firmus a sv. Rustik, mučeníci (3. stor.)

Počas vlády rímskeho cisára Maximiana Herkulea (286–305) kresťania v jeho hlavnom meste Miláne veľmi trpeli a mnohí získali mučenícku korunu pre Ježiša Krista. V tom čase žil v neďalekom Bergame urodzený, zámožný a cisárovi známy občan Firmus, ktorý uveril v Krista a verne slúžil Bohu i ľuďom. Prísne sa postil, zotrvával denne do polnoci v modlitbách, štedro rozdával almužny chudobným a pomáhal prenasledovaným kresťanom. Na svojom majetku im poskytoval útočisko a výživu.

O jeho šľachetnosti sa od udavačov dozvedel cisár, ktorý ho obvinil, že sa stal kresťanom a rúha sa bohom, nazývajúc ich zlými duchmi. Cisár vyslal vojakov, aby Firmusa zatkli a priviedli. Našli ho na jeho vidieckom statku, kde v záhrade čítal svojim domácim z evanjelia slová Pána: *„A každý, kto pre moje meno opustí domy alebo bratov a sestry alebo otca a matku alebo deti alebo polia, dostane stonásobne viac a bude dedičom večného života.“* (Mt 19, 29) Firmus bol spútaný a odvedený. Cestou ich stretol Rustik, Firmov priateľ a horlivý kresťan, ktorý chcel práve navštíviť Firmusa. Keď Rustik uvidel svojho priateľa spútaného, rozplakal sa a zvolal: *„Rád pôjdem a zomriem s tebou!“* Vojaci sa na neho oborili a spýtali sa: *„Či aj ty konáš kúzla s bezbožníkmi, že plačeš?“* Rustik odpovedal: *„Nie som kúzelník, ale kresťan a želám si byť spútaný a trpieť pre toho, ktorý trpel za nás.“* Vojaci sa opýtali: *„Kto trpel za nás?“* Rustik povedal: *„Náš Pán Ježiš Kristus, Syn živého Boha, ktorému my kresťania slúžime.“* Veliteľ vojakov posmešne odpovedal: *„Uvidíme, či vás Kristus vyslobodí z cisárových rúk,“* a nechal Rustika spútať a pripevniť reťazou k Firmovi. Obaja priatelia kráčali ticho ako baránky vpred, povzbudzujúc sa navzájom dôverou v Boha spevom žalmov a citáciami z Písma svätého. Firmus často opakoval modlitbu: *„Upevni, ó Bože, čo si v nás spôsobil,“* a Rustik dodával: *„Veď nás, ó Pane, svojou cestou, aby sme kráčali v tvojej pravde.“*

Obaja zajatci boli privedení do Milána a predbežne uväznení u sudcu Anolina. Na druhý deň zasadol cisár Maximian na súdnu stolicu a dal si priviesť väzňov. Spýtal sa ich: *„Koľko bohov máte?“* Firmus a Rustik odpovedali: *„Jestvuje iba jeden pravý Boh, ktorý stvoril nebo, more a všetko, čo v nich je. Jedine jemu sa my kresťania klaniame.“* Cisár pokračoval: *„Ak sa obrátite ku mne a budete obetovať bohom Saturnovi a Apolónovi, vyhnete sa mukám a budete žiť tak, ako sa patrí na vážených mužov. Prisahám na bohov, že ak nebudete obetovať, stanete sa výstražným príkladom pre*

všetkých ľudí.“ Vyznávači odpovedali: *„Urob, cisár, ako chceš. Modlám slúžiť nebudeme, pretože sú hluché, nemé, slepé a necitlivé. Tvojich hrozieb sa nebojíme, lebo pominú tak ako tvoja ríša. Bojíme sa jedine Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista, ktorý je na nebesiach. Jemu jedinému sa klaniame a chceme mu priniesť obetu chvály.“* Touto odpoveďou cisára veľmi rozhnevali, a tak prikázal, aby vyznávačov vyzliekli a dvakrát ich zbičovali. Počas mučenia im cisár hovoril: *„Obetujte bohom, ktorým sa klania cisár.“* Oni však volali: *„Pomôž nám, ó Bože, náš Spasiteľ! Pre slávu svojho mena nás vysloboď, Pane, aby pohania nepovedali: ‚Kde je ich Boh?‘“*

Keď statočne zniesli kruté bičovanie, cisár ich začal presviedčať sladkými slovami: *„Dám vám všetko, o čo budete odo mňa žiadať, a urobím z vás svojich priateľov a predných mužov v ríši, ak sa vzdáte svojich povier a obetujete našim bohom.“* Mučeníci mu odpovedali: *„Nežiadame žiadne odmeny. Prosíme iba o ochranu a silu nášho Pána Ježiša Krista. Keby si, cisár, vedel, kto je Kristus, nehovoril by si k nám takto a sám by si v neho uveril. Bohovia, v ktorých veríš, sú zlí duchovia, a všetci, ktorí im obetujú, pôjdu s nimi do večného ohňa.“*

Cisár neočakával taký odpor, a preto v hneve prikázal, aby mučeníkov odvliekli do prísneho žalára a dali ich do klady, aby mohli ležať iba na svojich zbičovaných chrbtoch. Sudca Anolin, vediac, že by si cisára veľmi naklonil, keby sa mu podarilo priviesť týchto mužov k modloslužbe, poslal za nimi do väzenia niekoľko významných osôb s odkazom, aby si rozmysleli, či sa svojvoľne vydajú na smrť. Oni však poslov odbili slovami: *„Choďte a povedzte Anolinovi, že muky, ktoré nám pripravuje, sú iba dočasné, ale Kristus mu v deň spravodlivého súdu pripraví muky večné.“*

Touto odpoveďou podráždený Anolin požiadal cisára, aby mu dal nad týmito mužmi plnú moc, pričom sľuboval, že ich určite prinúti obetovať bohom. Cisár Maximian ich predvolal ešte raz a povedal: *„Rozmysleli ste si to už? Ste pripravení zachrániť si život?“* Mučeníci odpovedali: *„Našou spásou a životom je Kristus, ktorý nás posilňuje svojím duchom.“* Cisár ich preto vydal do rúk sudcu Anolina so slovami, aby ich nechal umučiť, ak sa budú zdráhať obetovať bohom.

Práve v tom čase musel Anolin odcestovať do Benátok za úradnými povinnosťami. Prikázal, aby Firmus a Rustik boli zviazaní a o hlade i smäde dopravení do Verony. Tretieho dňa dorazili do mesta, kde ich odovzdali plukovníkovi Kangariovi s prísnym príkazom, aby im nedával jedlo ani nápoje, pokiaľ nedorazí Anolin. Mučeníci boli zavretí do úzkej miestnosti bez jedla a vody. Avšak Boh ich zázračne nasýtil, čo Kangaria dojalo. Keď sa s nimi rozprával o ich viere, dozvedel sa o protivenstvách, ktoré kresťania s radosťou znášajú pre svojho Boha. Kangarius aj celý jeho dom uverili v Krista.

O šesť dní dorazil Anolin s veľkým sprievodom do Verony a nariadil, aby sa celý ľud zhromaždil na mieste, kde budú Firmus a Rustik súdení. O tomto súde sa dopočul aj ctihodný starec, veronský biskup Prokul, ktorý sa v tom čase ukrýval s niekoľkými vernými kresťanmi v jaskyni neďaleko mesta. Celú noc sa modlil, aby mu Boh doprial mučenícku korunu. Na druhý deň ráno oznámil svojim spoločníkom, že pôjde

navštíviť zajatých kresťanov, a potom sa ponáhľal do Verony. Tam, vstúpiac do väzenia, oboch mučeníkov radostne pobozkal a povedal: *„Buďte mi vítaní, bratia! Posilnite sa v našom Pánovi Ježišovi Kristovi a prijmite ma za spoločníka svojho zápasu. Budeme mať jednu vôľu a bojovať spoločne, aby sme si zaslúžili vojsť do slávy všemohúceho Hospodina a na veky velebiť jeho sväté meno.“* Firmus a Rustik odpovedali radostne: *„Amen!“*

Medzitým sa dostavili Anolinovi strážnici do domu Kangaria, aby odviedli Firma a Rustika na súd, a keď zbadali starého biskupa, spýtali sa: *„Čo chce tento starec u mužov, ktorí majú byť odsúdení?“* Prokul odpovedal: *„Nie odsúdení, ale korunovaní budú naším Pánom Ježišom Kristom. Daj Boh, aby som aj ja mohol byť k nim pripojený, lebo som tiež kresťan!“* Vystrel svoje ruky k vojakom, nechal sa spútať, a takto boli všetci traja kresťania predvedení pred súd Anolina.

Za prítomnosti veľkého davu divákov zasadol Anolin v divadle na súdnu stolicu a keď uvidel neznámeho Prokula, spýtal sa, kto je ten muž. Keď mu strážnici povedali, že ho našli pri Firmovi a Rustikovi a že je kresťan, Anolin mrzuto zvolal: *„Či nevidíte, že ten človek je starnutím senilný a hovoril nezmysly? Vyžeňte ho odtiaľto!“* A tak vojaci sňali biskupovi okovy a vyviedli ho z mesta, pričom ho potupne bili päsťami. Svätý starec sa smutný vrátil na pustatinu a keď prišiel k svojim spoločníkom, povedal im s ľútosťou: *„Boh neprijal moju obetu.“*

Keď sa obaja mučeníci odmietli pokloniť Jupiterovi, Saturnovi, Apollónovi a ostatným modlám, označiac ich za diablov, Anolin prikázal, aby boli vyzlečení a váľaní po rozpálených sklenených črepinách, až boli ich telá dorezané a popálené. Počas tohto mučenia na nich dopadol občerstvujúci dážď a mučeníci nahlas chválili Boha. Potom sudca rozkázal zapáliť hranicu dreva a oboch kresťanských hrdinov vhodiť do ohňa. Božím zázrakom im však oheň neublížil. Modlili sa veľkým hlasom: *„Požehnaný buď Hospodin, ktorý navštívil a vyslobodil svoj ľud!“*

Mnohí pohania boli touto udalosťou ohromení a zvolali: *„Naozaj, veľký je Boh kresťanov!“* Iní však kričali: *„Nech títo zločinci a čarodejníci zahynú, aby naše deti nezvádzali proti našim bohom! Nech sú odvedení, aby nášmu mestu nehrozila skaza!“* Anolin preto rozkázal, aby boli Firmus a Rustik odvedení za mesto na breh rieky Adige, kde ich najskôr bili sukovitými palicami a nakoniec ich sťali mečom.

Keď sa tak stalo, sudca nariadil spáliť záznamy o tomto súde so slovami: *„Kto by tieto spisy čítal, mohol by ľahko upadnúť do bludu a viac si ctiť hroby týchto bláznov ako chrámy našich bohov.“* Dvaja príbuzní týchto mučeníkov a istý Ankarius bdejúci pri ich mŕtvych telách, aby ich nezožrala divá zver, a potom sedem kresťanov, ktorí prišli v noci, ich telá zabalili do jemných plátien a ukryli na tajnom mieste. Jeden z nich, obchodník, ktorý na príhovor týchto svätých mučeníkov vyzdravel z ťažkej choroby, preniesol ich telá na ostrov Capri pri Neapole, kde ich dôstojne pochoval. Odtiaľ boli neskôr telá svätých prenesené späť do Verony, kde sú dodnes uložené a uctievané zbožným ľudom.

Poučenie:

Ako statočne a radostne sa mučeníci Firmus a Rustik priznali ku Kristovi Ježišovi pred pohanmi a aký krásny príklad viery a lásky k nemu nám dali! On je Syn Boží, v ktorom má nebeský Otec zaľúbenie (Mt 9, 17), skrze ktorého bolo všetko stvorené (Kol 1, 16); on je Baránok Boží, ktorý sníma hriechy sveta a obeta zmierenia za hriechy celého sveta. (1 Jn 2, 2). On sa obetoval za nás, aby nás vykúpil z každej neprávosti (Tit 2, 14); on, spravodlivý, zomrel za nás, nespravodlivých, aby nás priviedol k Bohu (1 Pt 3, 18).

Sme dielom jeho rúk, a predsa ho často nepoznávame; sme jeho poddaní, a predsa sa proti nemu búrime; sme jeho učeníci, a neposlúchame ho; sme jeho vykúpení, a predsa hrešíme, podrobujúc sa tak jarmu diabla. Svojou pýchou opäť korunujeme Kristovu hlavu tŕním; svojou nespravodlivosťou prebodávame jeho ruky; nečistými túžbami, slovami a skutkami ho odhaľujeme; zlými úmyslami prebodávame jeho bok; ochotou k hriešnym skutkom pribíjame jeho nohy na drevo kríža. Kiež by sme to konečne pochopili, odvrátili sa od hriechu a začali úprimnou láskou milovať toho, ktorý nás miloval ešte skôr, než sme boli jeho nepriateľmi!

II. Sv. Roman, mučeník (3. stor.)

V roku 253 bol v Ríme za cisára zvolený Valerián. Počas prvých štyroch rokov jeho panovania mali kresťania pokoj; mnohí z nich žili na cisárskom dvore a zastávali vysoké krajinské úrady. Medzi Valeriánovými významnými úradníkmi vynikal zarytý pohan Makrián. Bol vojenským veliteľom, cisárskym radcom a blízkym priateľom cisára. Okrem úradných povinností sa venoval aj egyptskému čarodejníctvu.

Makrián nahovoril cisára, že kresťania svojou prítomnosťou, pohľadom, dýchaním a hlasom narúšajú úspešnosť jeho čarovania. Cisár Valerián, ktorý dovolil Makriánovi zabíjať dokonca aj malé deti a z ich čriev predpovedať budúcnosť, mu uveril. Jeho presvedčenie sa ešte posilnilo, keď mu Makrián tvrdil, že rímski bohovia sa na kresťanov hnevajú a preto sa jeho proroctvá neplnia. Rozzúrený cisár v roku 257 zakázal všetky náboženské a bohoslužobné zhromaždenia, najmä na pohrebiskách, aby sa kresťania nemohli vzájomne povzbudzovať. Vládcom nariadil, aby biskupov nútili uctievať popri pravom Bohu aj rímskych bohov. Tí, ktorí neposlúchli, mali byť vyhnaní.

Medzi inými biskupmi bol predvolaný aj slávny učiteľ Cirkvi sv. Cyprián v Kartágu. Keď ho vládca nútil obetovať modlám, sv. Cyprián povedal: *„Nepoznám iného Boha než jedného.“* Vládca od neho žiadal, aby prezradil ďalších kňazov, no sv. Cyprián odhodlane odpovedal: *„Vaše zákony zakazujú niekoho udávať.“* Sudca ho teda odsúdil: *„Pôjdeš do vyhnanstva!“* Sv. biskup bol vyhnaný 50 míľ od Kartága. Podobný osud postihol aj alexandrijského biskupa Dionýza a ďalších.

Keď poverčivý cisár videl, že tieto opatrenia nepomáhajú, rozkázal vraždiť biskupov a kňazov, a vysokých úradníkov zbavovať dôstojnosti a majetku. V Ríme medzi

prvými mučeníkmi vykrvácal pápež sv. Štefan I. Krátko po ňom bol odsúdený na smrť aj jeho učený nástupca sv. Sixtus II. Na ceste na popravisko napomínal nariekajúceho diakona Vavrinca, ktorý túžil s ním zomrieť, aby najprv rozdal cirkevný majetok chudobným. Vojaci chytili sv. diakona Vavrinca a ukrutne ho mučili.

Medzi vojakmi prítomnými pri neľudskom mučení sv. Vavrinca bol aj cisársky dôstojník menom Roman. Obdivoval stálosť, trpezlivosť a svätú radosť, ktorú svätý mučeník prejavoval aj v najhroznejších trápeniach. Božia milosť osvietila jeho myseľ a zohriala jeho srdce nadprirodzenou láskou. Dal sa poučiť o viere a prijal svätý krst. Potom verejne vyznal: *„Som kresťan!“*

Vyzvedači to oznámili miestodržiteľovi, ktorý dal dôstojníka Romana okamžite chytiť a postaviť pred súdnu stolicu. Miestodržiteľ ho nahováral, aby obetoval krajinským bohom. Sv. Roman odpovedal: *„Som kresťan a obetujem len živému Bohu.“* Miestodržiteľ zvolal: *„Blázon! Ty považuješ Krista, ktorého Židia ukrižovali, za Boha?“* Sv. Roman pokojne odpovedal: *„Bol som bláznom, keď som sa klaňal kamenným a dreveným bohom.“* Keď mu miestodržiteľ hrozil mukami a smrťou sv. Roman povedal: *„Nedávno som bol pokrstený a verím, že mi Boh odpustil hriechy. Preto rád zomriem.“* Keď miestodržiteľ pochopil, že sv. Romana nepresvedčí, odsúdil ho na smrť. Kat mu sťal hlavu ešte v predvečer mučeníckej smrti sv. Vavrinca, 9. augusta roku 258.

Nábožní kresťania pochovali telo sv. Romana na ceste do Tiburu, kde bol sťatý. Neskôr boli jeho ostatky prenesené do Luccy a uložené do hlavného oltára v chráme, ktorý bol zasvätený jeho pamiatke.

Sv. Roman sa vyobrazuje v rúchu rímskeho vojaka, v jednej ruke drží meč a v druhej palmovú ratolesť.

III. Sv. Emygdius, biskup a mučeník (3. stor.)

Sv. Emygdius sa narodil v treťom storočí po Kristovi Pánovi v meste Trevír na Rýne vo Francúzsku. Jeho rodičia boli bohatí zemania a pohania, a preto ho vychovávali podľa zaslepenej pohanskej viery a obyčajov. Keď mal Emygdius dvadsaťtri rokov, oboznámil sa s učením Ježiša Krista a od toho okamihu nemal pokoja, kým sa vo svätej viere nevzdelal a nebol pokrstený. Márne ho pohanskí rodičia odhovárali od tohto vážneho kroku, dokonca mu hrozili, že sa ho zrieknu. On sa však dal slávnostne pokrstiť, opustil rodičovský dom aj svetský život a spolu s tromi

priateľmi – Euplom, Germánom a Valentínom – odišiel do pustatiny. Tam si vystaval pustovňu a viedol svätý život.

V horskej tichosti čítal so svojimi priateľmi a učeníkmi Sväté písmo, spieval žalmy a chválospevy, modlil sa vo dne v noci, postil sa a živil sa iba chlebom a vodou ako pravý pustovník. Keď sa vo svätej viere dokonale vzdelal a ozbrojil sa sebazapieraním, začal okolitému ľudu ohlasovať Božie slovo a pomáhať im v každej potrebe. Neskôr odišiel do Ríma, aby tam pokračoval vo svojom bohumilom diele.

Keď prišiel do Ríma, usadil sa v dome jedného pohana na ostrove rieky Tiber. Tento pohan si zbožného hosťa obľúbil a čoskoro ho považoval za člena rodiny. Sv. Emygdius sa mu chcel odvďačiť a začal sa starať o jeho dcéru, ktorá bola už päť rokov trápená nevyliečiteľnou chorobou. Po tom, čo ju vyučil vo svätej viere a pokrstil, okamžite sa uzdravila. Táto zázračná udalosť sa rýchlo rozniesla po meste a k sv. Emygdiovi priviedli slepého muža, aby ho uzdravil. Sv. Emygdius vzýval Boha o pomoc, prežehnal slepého svätým krížom a ten ihneď nadobudol zrak.

Keď pohanský ľud videl tento zázrak, považoval Emygdia za syna boha Apolóna a víťazoslávne ho uviedol do chrámu Eskulapa, boha lekárov. Sv. Emygdius však pred zhromaždeným ľudom vyhlásil, že je služobníkom Ježiša Krista, a začal ohlasovať Jeho sväté učenie. Na dôkaz, že Ježiš Kristus je pravý Boh, uzdravil mnohých chorých, ktorí márne vzývali pohanské modly. Nato zničil oltáre, polámal modlu Eskulapa a jej časti pohádzal do rieky Tiber.

Vďaka týmto udalostiam spoznalo 1300 pohanov márnosť modiel a prijalo svätú vieru, vrátane niektorých Eskulapových kňazov. Všetci sa dali pokrstiť. Miestodržiteľ Ríma, Posthumius Ticián, sa rozhodol sv. Emygdiovi vyhrážať a chcel ho uväzniť a zabiť. Sv. Emygdius však mal videnie, ktoré mu naznačilo, aby sa ukryl a bol naďalej osožný Cirkvi. Ušiel nástrahám a našiel útočisko u pápeža sv. Marcela I., ktorý riadil Cirkev v rokoch 304 až 309 a zomrel ako mučeník.

Pápež vysvätil sv. Emygdia pre jeho zásluhy za kňaza a čoskoro za biskupa. Poslal ho do mesta Askoli, aby tam spravoval Cirkev. Na ceste do biskupského mesta sv. Emygdius neúnavne hlásal Božie slovo a obrátil mnoho pohanov na vieru. Keď sa usadil ako biskup v Askoli, pohanskí kňazi začali proti nemu burcovať ľud. Pohania sa vzbúrili, miestodržiteľ dal sv. Emygdia chytiť a predviesť pred súd.

Miestodržiteľ mu sľuboval, že ak sa zriekne kresťanstva, dá mu svoju dcéru Polysiu za manželku. Sv. Emygdius však Polysiu obrátil na kresťanskú vieru a pokrstil ju. Počas krstu zázračne vyviedol zo skaly prúd vody. Táto udalosť presvedčila ďalších 1600 pohanov, ktorí prijali krst. Miestodržiteľ sa rozhneval, dal sv. Emygdiovi sťať hlavu. Kresťania tajne pochovali telo svätého v chráme.

Obyvatelia mesta Askoli dodnes uctievajú sv. Emygdia ako svojho patróna. Sv. Emygdius podstúpil mučenícku smrť počas prenasledovania kresťanov za cisára Diokleciána a Maximiana okolo roku 305.

Sv. Emygdius sa vyobrazuje v biskupskom rúchu s mečom v ruke.

Poučenie:

Sv. Roman a sv. Emygdius spoznali vznešenosť učenia Ježiša Krista. Keď prijali svätý krst, stali sa neohrozenými a vernými vo viere až do svojej mučeníckej smrti. Sv. Hieronym píše vo svojich listoch Rustikovi, že nikto nie je šťastnejší ako kresťan, pretože má prisľúbené nebeské kráľovstvo. Preto boli títo svätí, ktorých pamiatku dnes slávime, takí šťastní, keď za svätú vieru zomierali mučeníckou smrťou. Sv. Chryzostom volá: *„Aký som bohatý, keď mám skrze milosť Boha, pôvodcu všetkého bohatstva! Ó, moje srdce, pozdvihni sa k nebu, pre ktoré sme boli stvorení, a pohŕdaj zemou, ktorá nás nie je hodná!“*

Kto nemá toto poznanie, hoci by ovládal všetky vedy sveta a jeho rozum by prenikol aj tie najhlbšie tajomstvá, nič mu to neosoží, ak mu chýba poznanie spásy. Veď aj ten najnižší z padlých anjelov určite vie viac než všetci učenci sveta dohromady – a predsa je najnešťastnejším stvorením, pretože mu chýba poznanie spásy. Naopak, ten najjednoduchší človek, ktorému chýba učenosť, ale úprimne sa snaží o spásu svojej duše, je v tomto ohľade omnoho múdrejší. Kresťan, mal by si vedieť, že práve poznanie spásy prináša dobré a trvalé ovocie. Kto vedie zbožný a svätý život, ten je vskutku najvyspelejším v poznaní.

A predsa, nič nie je ťažšie než kresťanský život. Človek sa ako kresťan nerodí – kresťanom sa stáva až prostredníctvom úsilia, zápasu a vytrvalosti. Musí neprestajne bojovať: so zlým duchom, so svetom, a najmä so sebou samým – až do posledného dychu. Práve to nám dokazujú aj svätí mučeníci. Svätý Ignác opísal kresťanský život takto: *„Oheň, kríže, divé zvery, trhanie, bičovanie, lámanie údov, násilné roztrhanie celého tela, všetky trápenia od diabla – nech ma postihnú, len aby som nestratil Ježiša.“*

Nik nie je silnejší a mocnejší ako kresťan, ako to dosvedčuje aj svätý Emygdius. On premáha diabla, povyšuje sa nad všetko pozemské a povznáša sa k Bohu. Vďaka svojej živej viere a nádeji na večný, blažený život dosahuje, že mu Boh zázračne pomáha vždy, keď Ho o to prosí.

---

9. augusta sa tiež slávi pamiatka rímskych mučeníkov Sekundiana, Marceliana a Variana; sv. Domiciana, chalonského biskupa, a ďalších.

10. AUGUST

Sv. Vavrinec, diakon a mučeník (3. stor.)

Zo všetkých rímskych mučeníkov bol sv. Vavrinec, diakon, už od dávnych čias najznámejší a najuctievanejší v celej katolíckej Cirkvi. Najvýznamnejší biskupi a cirkevní učitelia, ako Augustín, Lev Veľký, Ambróz a Gregor Veľký, ho vo svojich spisoch ospevovali. Slávny kresťanský básnik Prudentius opísal jeho život v nádhernej básni na začiatku 5. storočia.

Podľa tradície bol Vavrinec (latinsky Laurentius) pôvodom Španiel. Ako mladík prišiel do Ríma a stal sa učeníkom ctihodného kňaza Sixta, ktorý si ho pre jeho výnimočné cnosti, najmä neporušenú čistotu mravov, veľmi obľúbil a staral sa oňho ako o drahého syna. V roku 257, po mučeníckej smrti pápeža sv. Štefana, bol Sixtus (druhý tohto mena) zvolený za jeho nástupcu na Petrovom stolci v Ríme. Mladého Vavrinca si obľúbil a vymenoval ho za jedného zo siedmich rímskych diakonov.

Vavrinec sa tak stal pápežovým pomocníkom pri slávení novozákonnej obety – svätej omše. Okrem toho hlásal veriacim Božie slovo, vysluhoval im Najsvätejšiu sviatosť, krstil a spravoval cirkevné majetky. Mal na starosti starostlivosť o chudobných, chorých, vdovy a siroty. Tento dôležitý a náročný úrad vykonával svedomito, nezištne a s obetavosťou.

V roku 257 nariadil cisár Valerián, aby boli všetci kresťanskí biskupi a kňazi poslaní do vyhnanstva a zakázal všetky kresťanské zhromaždenia. Tých, ktorí by rozkazy neuposlúchli, čakala smrť. Už v roku 258 však vydal Valerián nové, ešte prísnejšie nariadenie: biskupov, kňazov a diakonov treba ihneď popraviť; šľachtici a významní kresťanskí muži mali byť zbavení majetku a dôstojnosti, a ak by aj napriek tomu zotrvali vo viere, mali byť sťatí. Ženy a panny mali byť odvedené do vyhnanstva a cisárski úradníci kresťania mali byť porozdeľovaní po jednotlivých statkoch cisára.

Jednou z prvých obetí týchto krutých nariadení sa stal svätý pápež Sixtus II., ktorého zajali a odviedli do žalára. Na ceste do väzenia ho zastihol Vavrinec, s plačom ho prosil, aby mu dovolil trpieť spolu s ním, a povedal: *„Kam ideš, otče, bez syna? Kam kráčaš, kňaz, bez svojho diakona? Veď nikdy si nechodil k oltáru bez svojho sluhu. A teraz chceš dokončiť obetu bezo mňa? Neopovrhni mnou, otče! Dovoľ, aby som mal podiel na tvojej obete, ako som mal podiel na rozdávaní sviatostí!“* Hlboko dojatý pápež mu odpovedal: *„Syn môj, neopustím ťa. Ale teba čaká ťažšia skúška. My starci dobojujeme ľahšie, ale teba, silného mladíka, čaká krutejší boj a slávnejšie víťazstvo. Po troch dňoch ma budeš nasledovať. Zatiaľ zober všetky cirkevné poklady a rozdaj ich chudobným.“* Pápež Sixtus bol 6. augusta 258 sťatý. Vavrinec sa však potešil, že onedlho bude povolaný za svojím majstrom do nebeskej slávy. Bezodkladne sa pustil do rozdeľovania cirkevných pokladov.

Sv. Vavrinec zhromaždil všetok cirkevný majetok, aby ho pohania nezískali, a dokonca predal aj vzácne liturgické nádoby. Peniaze, ktoré tak získal, rozdal chudobným kresťanom, chorým, mrzákom, starcom, vdovám a sirotám, ktorých tajne navštevoval v ich domovoch. Rímsky cisársky námestník, mysliac si, že Cirkev vlastní veľké poklady, ktoré Vavrinec ukrýva, povolal ho k sebe a prikázal mu, aby ich bezodkladne vydal cisárovi. Vavrinec odpovedal: *„Naša Cirkev má naozaj vzácne poklady, aké ani cisár nemá vo svojom paláci. Ak mi dáš čas, aby som ich zhromaždil, ukážem ti ich.“* Námestník ochotne súhlasil, v nádeji, že uvidí množstvo zlata a striebra. Vavrinec zatiaľ *„uložil poklady Cirkvi na úroky v kráľovstve Božom“* – rozdal ich chudobným. Potom všetkých chudobných, ktorých Cirkev podporovala, zhromaždil v jednom chráme a priviedol námestníka na to miesto. Ukázal na zástup starcov, mrzákov, žobrákov, vdov, panien a siroty a povedal: *„Tu sú poklady našej Cirkvi: toto je naše zlato, striebro, perly a šperky, ktoré som ti sľúbil ukázať a dať. Nehnevaj sa, lebo zlato, po ktorom túžiš, je plodom pozemských živlov a prameňom mnohého zla. Pravým a nehynúcim zlatom je nebeské svetlo, ktoré osvecuje týchto chudobných. Nemajú pozemské bohatstvo, ale sú bohatí na cnosti. Vezmi tieto naše poklady a staraj sa o ne, aby si nimi rozmnožil slávu mesta Ríma, zveľadil cisársky blahobyt a aj sám seba obohatil.“*

Zúfalý námestník zlostne zvolal: *„Myslíš si, že sa zo mňa môžeš takto vysmievať bez trestu? Viem, že vy kresťania túžite po smrti, ale ty nezomrieš rýchlo. Predĺžim tvoje muky, aby si zomrel pomalou a bolestivou smrťou!“* Vavrinec bol spútaný a odvlečený na Viminálsky pahorok. Tam mu strhli šaty a kruto ho zbičovali. Keď odmietol obetovať pohanským bohom, znovu ho mučili na škripci, bičovali ho a pálili rozžeravenými doskami. Nakoniec dal námestník zapáliť hranicu dreva, z ktorej zostalo len rozžeravené uhlie. Vavrinca priviazali na železný rošt a položili ho na uhlíky, aby bol pomaly upálený.

Na rošte ležal ako obetný baránok na oltári zápalnej obety. Hoci ho oheň spaľoval, jeho srdce horelo silnejším plameňom – plameňom viery a lásky ku Kristovi. Zdalo sa, akoby odpočíval na mäkkej tráve, pripravený na občerstvujúci spánok. Bol presvedčený, že už čoskoro dosiahne nebeskú blaženosť a slávu pri svojom milovanom Spasiteľovi. Keď bol napoly upečený, povedal námestníkovi: *„Obráť ma,*

na tejto strane som už dosť upečený.“ Po chvíli dodal: *„Teraz je moje telo dostatočne upečené. Ak chceš, môžeš ochutnať.“* Potom sa modlil k Bohu, aby na príhovor svätých apoštolov Petra a Pavla priviedol Rím k viere a aby sa evanjelium šírilo po celej rímskej ríši. S týmito slovami dokončil svoj boj a 10. augusta 258 odovzdal svojho ducha do rúk Božích.

Sláva sv. Vavrinca sa rýchlo rozšírila po celom kresťanskom svete. Nad jeho hrobom dal už cisár Konštantín Veľký postaviť chrám, ktorý patrí medzi sedem hlavných chrámov Ríma. Na jeho počesť boli postavené nespočetné kostoly po celom kresťanskom svete. Obzvlášť ho oslávil španielsky kráľ Filip II., ktorý na pamiatku víťazstva nad Francúzmi 10. augusta 1556 postavil na úpätí pohoria Sierra de Guadarrama slávny kláštor El Escorial. Ohromná budova, ktorá zahŕňa kráľovský palác, kláštor a veľkolepý chrám sv. Vavrinca, pod ktorým sa nachádza hrobka španielskych kráľov, má tvar obráteného roštu – nástroja, na ktorom tento svätec zomrel mučeníckou smrťou. V chráme sa uchovávajú niektoré relikvie sv. Vavrinca.

Aj u nás je mnoho starobylých chrámov zasvätených sv. Vavrincovi, medzi ktorými patrí k najstarším pamätný chrám na vrchu Petřín v Prahe. Pražská katedrála sa pýši relikviami sv. Vavrinca – drobnými kosťami a jednou rukou, ktorú v roku 1355 získal v Ríme cisár a kráľ Karol IV.

Poučenie:

Sv. Vavrinec je zobrazovaný v diakonskom rúchu s roštom v ruke. Rozžeravený rošt, na ktorom zomrel, pripomína oheň. Oheň svätej lásky, ktorý na tento svet priniesol vtelený Boží Syn, Ježiš Kristus. Tento oheň osvecuje rozum, zohrieva a očisťuje naše srdcia, napĺňa ich snahou o dokonalosť a túžbou po nebeskom kráľovstve. Blahoslavený je ten, v ktorého vnútri tento posvätný oheň horí! Kde však tento oheň neplápolá, tam horí iný plameň – skazonosný oheň hriechov: vášnivá žiadostivosť po pozemských statkoch, telesná túžba, závistlivá ctižiadostivosť, nenávisť a túžba po pomste. Tieto ničivé plamene pustošia duchovný život človeka, devastujú jeho myseľ i srdce a menia ich na ohavnú pustatinu. Nešťastný je ten, kto tento skazonosný požiar neuhasí slzami pokánia, lebo raz podľahne ešte hroznejšiemu ohňu pripravenému diablovi a jeho služobníkom.

---

10. august je zároveň sviatkom sv. Asterie, panny a mučeníčky z Bergama; sv. Basy, sv. Pavly a sv. Agatoniky, mučeníčok z Kartága; sv. Rustikuly Marcely, abatiše z Arles († 632); sv. Huga, biskupa z Auxerre († 1136), a ďalších.

11. AUGUST

I. Sv. Zuzana, panna a mučeníčka (3. stor.)

Počas prenasledovania kresťanov za cisára Diokleciána, keď na pápežskom stolci sedel sv. Kajus (283–296), sa tento bdelý pastier Kristovej Cirkvi v Ríme usiloval obrátiť na vieru mnohých vznešených pohanov, z ktorých nejeden sa stal mučeníkom. Pápežovi verne pomáhal jeho brat Gabinius, učený muž, ktorý napísal niekoľko diel na obranu kresťanského náboženstva. Gabinius, vznešený Riman, bol predtým ženatý a mal dcéru Zuzanu. Keď mu manželka zomrela, vstúpil do služieb Cirkvi a bratom bol vysvätený za kňaza.

Zuzana, veľmi nadaná a vnímavá, získala pod múdrym vedením svojho strýka Kajusa a zbožným dozorom svojho otca neobyčajné vedomosti. Jej hlavnou snahou však bolo spoznávať Boha a žiť tak, aby sa mu čo najviac páčila. Stala sa pôvabnou pannou, ktorá vynikala cnosťami. V jej krásnom tele prebývala krásna duša. Plná posvätného ohňa lásky ku Kristovi, považovala svet a jeho poklady za márnosti.

Zuzana zasvätila svoj život ustavičnému panenstvu a modlila sa, aby jej Boh svojou milosťou pomohol tento sľub zachovať až do smrti. Hoci sa vyhýbala hlučným spoločnostiam, jej neobyčajná krása a vzdelanie nezostali dlho skryté. Vznešený pohanský Riman ju chcel za manželku pre svojho syna. Keď jej to oznámil strýc Kajus a otec Gabinius, rozhodne odpovedala: *„Nikdy sa nezosobášim s pohanom. Chvála Bohu, že ma uviedol do spoločenstva svätých!“* Obaja bratia sa zaradovali a ďakovali Pánovi, že v srdci tejto mladistvej panny rozžal oheň nebeskej lásky. Posilňovali ju v rozhodnutí zasvätiť svoje panenstvo Bohu. Gabinius požehnal dcéru a povedal: *„Zasvätila si svoju dušu i telo Pánovi. Ak budeš povolaná, aby si pre svoju svätú vieru svedčila aj pred súdom, prines na Boží oltár aj víťaznú palmu mučeníctva.“* A svätá Zuzana s pokornou radosťou odpovedala: *„Svoju nádej vkladám do Ježiša Krista – verím, že s Jeho pomocou to dokážem. Prosím vás, modlite sa za mňa, aby som sa stala posvätným chrámom Pánovým!“*

Keď k Zuzane prišiel nápadník a chcel ju podľa vtedajšieho zvyku pobozkať, odvrátila sa a vážne povedala: *„Chráň Boh, aby sa ma dotkli mužské ústa, zvlášť tie, ktoré sú poškvrnené modloslužbou!“* Márne na ňu naliehali nápadníci i otec ženícha, a márne jej lichotili. Zuzana neoblomne odolávala a tvrdila, že jej srdce je už

zasnúbené. Keď na ňu stále naliehali, plakala a modlila sa, aby ju Boh zbavil tohto trápenia alebo si ju radšej povolal k sebe.

Bola udaná, že je kresťanka, a spolu s otcom ju uvrhli do väzenia. V žalári zotrvali takmer dva mesiace, no potom ich prepustili. Otec ženícha, keď videl, že Zuzana vzdoruje jeho želaniu kvôli svojej viere, pokúsil sa ju naviesť k odpadlíctvu. Poslal k nej modloslužobného kňaza, známeho svojimi rečníckymi schopnosťami, aby ju odvrátil od Krista. Tento kňaz k nej prišiel a začal ju láskavo presviedčať, vychvaľujúc pohanských bohov. Na stolík položil zlatú modlu Jupitera a povedal: *„Pokloň sa a obetuj bohu, ktorému sa klania aj cisár!“* Zuzana však zvolala: *„Chráň Boh, aby som sa dopustila takej ohavnosti!“* a rukou zhodila modlu zo stola na zem. Tento čin bol považovaný za rúhanie proti bohom i cisárovi. Bola predvolaná na súd, kde sa zdráhala obetovať modlám a odvážne vyznala Ježiša Krista. Bola odsúdená na smrť mečom. Rozsudok bol na nej vykonaný tajne v jej vlastnom dome v roku 295. Svätá panna s radosťou sklonila šiju pod katov meč a jej duša sa povzniesla k nebeskému ženíchovi.

Istá nábožná kresťanská žena zozbierala krv svätej mučeníčky do svojho závoja, telo pomazala vonnou masťou, zabalila ho do bieleho rúcha a s úctou ho pochovala. Zozbieranú krv uchovávala ako vzácnu relikviu v drahocennej schránke na svojom domácom oltári, kde sa pri nej modlievala. Odvtedy sa dom, v ktorom Zuzana podstúpila mučenícku smrť, stal svätyňou. Pápež Kajus tam zhromažďoval veriacich na slávenie svätej omše. Keďže pápežov dom susedil s touto budovou, svätyňa bola známa ako *„U dvoch domov“.* Tento názov sa preniesol aj na nový chrám postavený na tomto mieste na počesť svätej Zuzany.

V roku 1370 daroval Karol IV. niekoľko relikvií svätej Zuzany hlavnému pražskému chrámu.

Poučenie:

Zo všetkých cností vyniká na živote svätej Zuzany najmä jej panenská cudnosť, o ktorej svätý Bernard krásne hovorí: *„Neviem, či je v ľudských mravoch niečo spanilejšie ako cudnosť. Tá je ozdobou každého veku, no najjasnejšie žiari v mladosti. Je niečo krajšie než cudnosť cnostného mladíka? Ako nádherne sa tento drahokam ligoce na jeho tvári! Cudnosť je verný priateľ krásnych nádejí a spoľahlivý svedok ušľachtilého ducha.“* Na zachovanie tejto cnosti je však potrebná neustála bdelosť, ako napísal svätý Gregor: *„Ak zanedbávame maličkosti, môžeme sa ocitnúť v nebezpečenstve, že bez povšimnutia spáchame veľké neprávosti.“*

II. Sv. Tiburcius, mučeník (3. stor.)

V životopise sv. Sebastiána sa uvádza, že chorý rímsky prefekt Chromacius, ktorý uveril v Krista, bol na príhovor tohto mučeníka náhle uzdravený zo svojej nevyliečiteľnej choroby. Po prijatí krstu prepustil Chromacius svojich otrokov na slobodu, vzdal sa úradu v Ríme a usadil sa na vidieku v Kampánii, kde poskytoval

ochranu a živobytie prenasledovaným kresťanom. Jeho syn Tiburcius zostal v Ríme, kde vstúpil do služieb Cirkvi, pomáhal veriacim a svojím slovom i príkladom obrátil na vieru mnoho pohanov.

Raz, keď sa Tiburcius prechádzal mestom, spadol istý mladík z plochej strechy domu na dlažbu ulice a zostal polomŕtvy ležať. Rodičia a susedia sa zhŕkli a žalostne nariekali nad nešťastím. Tiburcius k nemu pristúpil, pomodlil sa, požehnal ho svätým krížom a prikázal mu v mene Ježiša Krista vstať a zriecť sa modloslužby. Mladík sa okamžite uzdravil a vstal úplne zdravý. Tento zjavný zázrak priviedol mladíka i jeho rodičov k viere v Krista.

Tiburcius pokračoval v službe kresťanom vo väzeniach i v súkromných domoch, posilňoval malomyseľných vo viere, karhal vlažných i zradcov. Jeden z pokrstených kresťanov, Torkvát, však žil v Ríme veľmi ľahkovážne. Venoval sa zábavám, bol neviazaný v slovách i skutkoch a zanedbával pôsty, modlitby i bohoslužby. Tiburcius ho vážne napomenul, aby žil dôstojne ako kresťan. Torkvát, hoci navonok prisľúbil polepšenie, zo závisti a pomsty udal Tiburcia u pohanského sudcu, že je kresťan. Aby však nevyšlo najavo, že je udavačom, požiadal, aby bol spolu s Tiburciom zatknutý a predvedený na súd. Keď boli pred sudcu Fabiana obaja predvedení, sudca sa najprv spýtal Torkváta, kým je. Torkvát odpovedal: *„Som kresťan; na vieru ma priviedol Tiburcius.“* Tiburcius zvolal: *„Nepovažujem ťa za pravého kresťana, pretože nežiješ podľa kresťanských zásad. Takýchto ľudí Kristus neuznáva za svojich učeníkov!“* Sudca sa snažil lichotením a hrozbami Tiburcia odvrátiť od Krista. Keď sa mu to nepodarilo, prikázal posypať podlahu žeravým uhlím a povedal: *„Tiburcius, teraz si vyber: buď obetuješ bohom, alebo budeš kráčať bosými nohami po tomto uhlí!“* Tiburcius si bez zaváhania vyzul obuv, poznamenal sa krížom a bosý kráčal po žeravom uhlí bez toho, aby si ublížil. Potom povedal sudcovi: *„Tento zázrak je dôkazom, že jediným pravým Bohom je Boh kresťanov. Tvoje uhlie mi pripadá ako kvety!“* Sudca považoval tento zázrak za čary a odsúdil Tiburcia na smrť. Tiburcius bol odvedený za mesto a popravený mečom.

Chromacius, Tiburciov otec, tiež trpel pre Krista. Pohanmi mu boli zabavené všetky majetky, takže so svojou rodinou znášal veľkú biedu, až kým tiež nezomrel mučeníckou smrťou. Časť ostatkov sv. Tiburcia daroval v roku 1355 Karol IV. pražskej katedrále.

Poučenie:

Tiburcius odmietal považovať nehodného Torkváta za kresťana, pretože nežil podľa kresťanských zásad. Sv. Salvianus píše: *„Sväté meno bez svätých skutkov je neužitočné.“* Kresťanstvo neprospieva tým, ktorí sa k nemu hlásia, ale jeho prikázania nezachovávajú. Takýmto ľuďom adresuje sv. Pavol výčitku: *„Pre vás sa pohania rúhajú Božiemu menu.“* (Rim 2, 24). Origenes k tomu dodáva: *„Meno Božie znevažuje a vinným je nielen ten, kto sa rúha slovami, ale aj každý, kto sa nazýva kresťanom, no žije bezbožne. Svojimi hriešnymi slovami a skutkami dáva príklad druhým, aby sa tiež rúhali Bohu a hnevali ho.“* Preto svätí Otcovia učia, že hriechy

kresťanov sú ťažšie a teda trestuhodnejšie než hriechy neveriacich, ktorí pravého Boha a Krista Ježiša nepoznajú.

---

11. augusta si Cirkev pripomína aj sv. Filoménu, pannu a mučenicu, ktorej ostatky boli objavené v roku 1802 v hrobke sv. Priscilly v Ríme. Po objavení ich Boh oslávil mnohými zázrakmi, takže Filoména dostala titul *„zázračnica 19. storočia“.* Ďalej si pripomíname sv. Alexandra, kománskeho biskupa v Ponte; sv. Gaugerika, biskupa vo Francúzsku; sv. Dignu, pannu z Tuderska v Umbrii.

12. AUGUST

Sv. Klára, zakladateľka rádu (12. stor.)

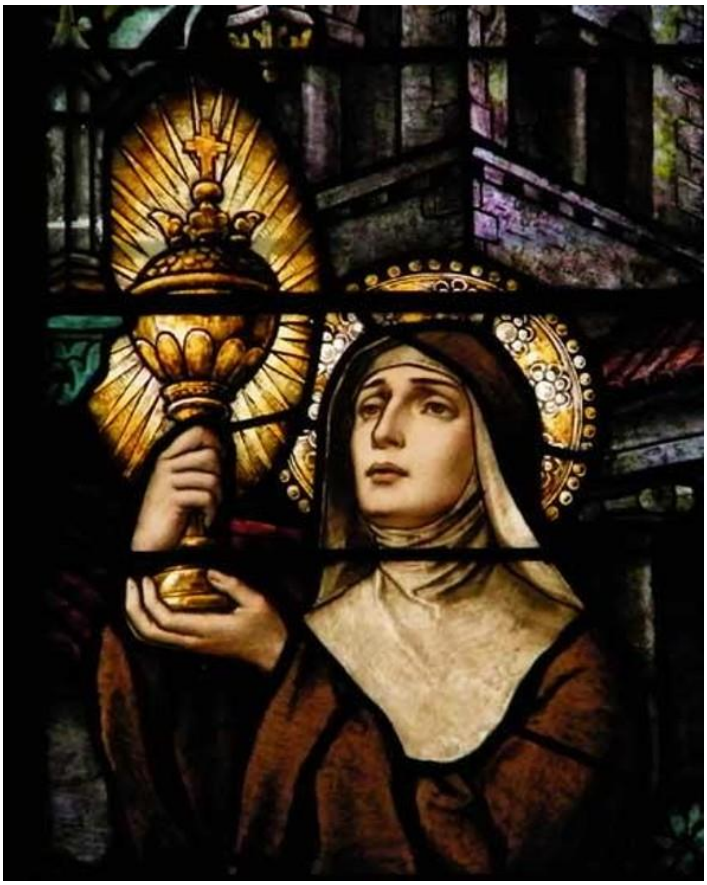

Silný náboženský pohyb, ktorý na začiatku 13. storočia v katolíckej Cirkvi podnietil sv. František Assiský, oslovil aj zbožné ženy, a tak vedľa mužského rádu Menších bratov vznikol ženský reholný rád sv. Kláry.

Klára, najstaršia z troch dcér vznešených a zámožných rodičov šľachtického stavu, otca Vavrina Skiffa a matky Hortulany, sa narodila v roku 1193 v meste Assisi v Taliansku. Od detstva bola starostlivo vychovávaná a vynikala tichosťou, zbožnosťou a láskou k Bohu i chudobným. Najradšej trávila čas osamote, nenachádzajúc potešenie v hrách a svetských zábavách. Zriekla sa sveta a zvolila si Ježiša Krista za miláčika svojho srdca. Každodenne rozjímala o jeho bolestnom utrpení, myslela naňho pri vstávaní i líhaní a nemala vrúcnejšiu túžbu než sa mu zapáčiť. Z lásky ku Kristovi prechovávala kresťanskú lásku aj k blížnym a snažila sa im pomáhať. Preto sa postila, odkladala a tajne to rozdávala chudobným a chorým lepšie jedlá i všetko, čo dostávala od rodičov na svoju potrebu či zábavu. Dbala o svoju panenskú čistotu, nosila pod šatami rúcho z hrubej látky, spávala na tvrdom lôžku a odporúčala sa pod ochranu Panny Márie, Božej Matky.

Keď mala Klára 18 rokov, rodičia ju nútili vydať sa za šľachtica. Ona však mala iný úmysel. V tom čase sv. František z Assisi hlásal slovom i príkladom apoštolskú chudobu, sebazaprenie a pokoru s takým úspechom, že aj mnohí zatvrdnutí hriešnici činili pokánie. Klára, túžiaca po nebeských veciach, si zaumienila, že bude

nasledovať jeho príklad. Požiadala istú zbožnú dámu, aby ju priviedla k svätcovi, s ktorým by sa mohla poradiť o tom, ako si zabezpečiť spásu. Naskytla sa jej príležitosť, a tak sa Klára stretla s Františkom v kostolíku Porciunkula. Zverila sa mu so svojím zámerom opustiť svet, zasvätiť sa Bohu večným panenstvom a slúžiť mu v dokonalej chudobe. František tento zámer schválil a tak presvedčivo hovoril o márnosti svetských vecí, nestálosti života, o Božej láske a túžbe po nebeských hodnotách, že Klára sa hneď rozhodla uskutočniť svoj plán, aj proti vôli rodičov.

Na Kvetnú nedeľu v roku 1212 sa Klára s niekoľkými dôvernými spoločníčkami potajomky odobrala do kostolíka Porciunkula, vzdialeného hodinu cesty od Assisi. Tam ju privítal sv. František a jeho učeníci so zapálenými sviecami. V tejto svätyni zložila na oltár Panny Márie svoje drahocenné šaty, nechala si Františkom ostrihať dlhé vlasy a prijala od neho drsný rehoľný odev. Potom ju dočasne zveril benediktínkam v kláštore sv. Pavla, kde sa v modlitbách utvrdzovala vo svojej láske k Bohu.

Rodičia a príbuzní sa domnievali, že Kláru vlákali do kláštora podvodom, alebo že z mladíckej nerozvážnosti urobila unáhlený krok. Preto sa ju snažili presvedčiť, aby sa vrátila domov. Avšak Klára vytrvala vo svojom úmysle a nedala sa odradiť, ani keď jej príbuzní vyčítali, že im spôsobuje hanbu. Nakoniec sa príbuzní pokúsili o násilný únos a s týmto úmyslom vtrhli do kláštora sv. Pavla. Klára hľadala útočisko v chráme a chytila sa oltára. Keď sa k nej priblížili, ukázala na svoje ostrihané vlasy a rozhodne zvolala: *„Kto z vás sa odváži odlúčiť ma od lásky ku Kristovi a dotknúť sa toho, čo je zasvätené jemu? Obetovala som sa celou svojou dušou Pánovi, nikdy sa ho nevzdám a nežiadam si iného ženícha. Som nevesta Krista Ježiša; nuž kto sa odváži odlúčiť ma od neho?“*

Útočníci sa zľakli takého rozhodného odporu, a keď si uvedomili, že porušenie posvätného práva azylu je svätokrádežou, za ktorú hrozí kliatba, s neúspechom odišli. Hneď nato bola Klára pre väčšiu bezpečnosť presťahovaná do kláštora benediktínok pri sv. Anjelovi. Tam jej začala chýbať jej milovaná sestra Anežka, a tak sa za ňu vrúcne modlila. Po niekoľkých dňoch Anežka tajne odišla z domu a prišla do kláštora za Klárou, prosila, aby tiež mohla prijať rehoľné rúcho, a jej žiadosť bola vyslyšaná. Tento krok vyvolal nové rozhorčenie v rodine, a dvanásť mužov vtrhlo do kláštora, aby Anežku násilne odviedli. Chytili ju a pokúšali sa ju odviesť, no Anežka horko plakala a volala na Kláru: *„Pomôž mi, sestrička, a nedopusť, aby som bola odlúčená od Krista Pána!“* Klára jej pribehla na pomoc, a keď ju násilníci zazreli, nechali Anežku a ušli.

Po nejakom čase získal sv. František opustený kostol sv. Damiána a susedný dom pri bráne mesta Assisi. Po obnove chrámu premenil dom na kláštor a uviedol doň sestry Kláru a Anežku. K nim sa čoskoro pridalo niekoľko zbožných panien a vdov, ktoré sa tiež rozhodli nasledovať Krista Pána v dokonalej chudobe. Tak vznikla nová ženská rehoľná komunita. Sv. František v roku 1214 napísal pre tento rád kláštorné pravidlá, podobné tým, ktoré platili pre rád Menších bratov. Klára bola vymenovaná za prvú predstavenú tohto rádu, po ktorej boli duchovné sestry nazvané klariskami. V Taliansku ich bežne volali Chudobné sestry, a podľa materského kláštora sv. Damiána

ich nazývali aj Damiatkami. Do kláštora sa hlásili urodzené panny aj vdovy. Dokonca aj Klárina druhá sestra a ich ovdovená matka Hortulana vstúpili do kláštora a prijali reholné rúcho.

Pravidlá tejto novej ženskej rehole boli podľa vzoru Menších bratov veľmi prísne. Sestry nesmeli mať žiadne pozemské statky ani príjmy a mali žiť len z almužien a výťažkov z ručnej práce. Ich odev bol drsný a chudobný, nenosili obuv, nejedli mäsité jedlá a zachovávali mlčanlivosť. V zachovávaní týchto pravidiel bola Klára krásnym vzorom. Predala všetky zdedené majetky a rozdala peniaze chudobným, pričom si nenechala nič ani pre seba, ani pre kláštor, rozhodnutá žiť iba z almužien. Ani na naliehanie nedovolila zmierniť prísnu chudobu rádu. Keď pápež Gregor IX. chcel pravidlá zmierniť pri ich schvaľovaní, Klára ho presvedčila, aby ich potvrdil v pôvodnej podobe, ako ich spísal sv. František.

Neskôr si Klára v roku 1251 od pápeža Innocenta IV. vyprosila zvláštne povolenie, aby jej rád mohol zostať verný pôvodnej apoštolskej chudobe. Povolenie bolo vydané vo forme buly, ktorú pápež napísal s hlbokým pohnutím a slzami v očiach.

Klára svojim reholným sestrám, ktoré sa vracali zo zbierky almužien, umývala nohy a osobne vykonávala najťažšie a najnezáživnejšie domáce práce. Slúžila sestrám pri večeri, ošetrovala ich počas choroby, a za studených nocí bosá obchádzala ich lôžka a prikrývala ich teplými pokrývkami. Sama odpočívala na holej zemi alebo na vetvách, pričom používala kúsok dreva ako vankúš. Žila iba o chlebe a vode. V predvečer veľkých sviatkov, ako aj v pondelok, stredu a piatok počas štyridsaťdňového pôstu, neprijímala žiadne jedlo ani nápoj.

Nikdy sa nevyvyšovala nad svoje podriadené, neprivlastňovala si česť ani vážnosť, ani nežiadala v ráde výsady či úľavy v práci. Kedykoľvek spozorovala, že niektorá sestra je zarmútená, prihovárala sa jej ako dobrá matka láskavými slovami, až kým ju neupokojila a nepotešila. Väčšinu noci venovala nábožným modlitbám a rozjímaniu. Najradšej rozjímala o pokore a chudobe Ježiša Krista v betlehemskej maštali, na dreve svätého kríža, a o jeho Božskej láske, ktorú nám prejavuje v tajomstve Najsvätejšej sviatosti oltárnej. Pri týchto rozjímaniach často hojne plakala a upadala do vytrženia mysle. Aby si zachovala ducha kajúcnosti, často bičovala svoje panenské telo a prísne sa zapierala. Svätý František sám uznal potrebu prikázať jej, aby upustila od príliš prísnych pôstov a nočných bdení a vo všetkom zachovávala rozumnú mieru.

Klára svojimi modlitbami získavala od Boha mimoriadne milosti. Na jej príhovor bolo mnoho chorých zázračne uzdravených a Božia prozreteľnosť vždy včas poslala pomoc jej kláštoru, keď bol v najväčšej núdzi. Boh ju obdaril aj darom chápania nadprirodzených vecí a neobyčajnou múdrosťou, ktorá sa prejavovala aj v listoch, ktoré posielala svojim reholným sestrám. Samotný pápež Innocent IV. sa na ňu obracal listami, hľadal u nej rady a nachádzal útechu.

Pri dôslednom zachovávaní všetkých reholných pravidiel nepodnikala Klára nič bez rady a príkazu svojho duchovného predstaveného, Františka, kým tento svätec žil († 1226). Príklad svojej milovanej predstavenej nasledovali aj jej duchovné dcéry, ktoré

sa usilovali svätou chudobou a pokorou verne slúžiť Bohu. Preto sa panenský rád sv. Kláry rýchlo rozšíril po Taliansku, Francúzsku, Španielsku a Nemecku. Povesť o veľkých cnostiach sv. Kláry sa dostala aj k nám, kde blahoslavená dcéra českého kráľa Přemysla Otakara I., Anežka, nadšene prijala jej učenie a príklad. Anežka založila v Prahe panenský kláštor sv. Františka, do ktorého sama vstúpila. Ako veľmi si svätá Klára vážila a cenila túto svoju blahoslavenú dcéru v Prahe, dokazujú jej štyri zachované listy. V nich Klára označuje Anežku za *„zo všetkých najmilšiu sestru a blahoslavenú dcéru, ktorej premilú pamiatku si vpísala do svojho srdca, pretože nasledovaním chudobného a pokorného Ježiša je vernou služobnicou pravého Boha, prostredníčkou všetkých klesajúcich, potechou anjelov a vzorom pre svoje sestry.“* Na dôkaz svojej lásky poslala Klára Anežke ruženec, závoj, kalich a misku. Tieto vzácne pamiatky boli s veľkou úctou uchovávané v kláštore sv. Františka v Prahe.

Počas bojov cisára Fridricha II. proti pápežovi Innocentovi IV. táborila časť cisárskeho vojska v údolí Spoleto. Žoldnieri, medzi ktorými boli divokí Saracéni a iní neveriaci, podnikali lúpežné výpravy do okolia. Jedného dňa tlupa týchto vojakov dorazila až k mestu Assisi a začala útočiť na mestské hradby. Kláštor sv. Damiána, stojaci pri týchto hradbách, sa stal cieľom ich nájazdu.

Chorá Klára ležala na lôžku, keď niektorí útočníci už preliezli kláštorný múr a hrozilo, že znesvätia chrám a pokojné útočisko mníšok. V tomto hroznom nebezpečenstve, keď boli sestry ochromené strachom, nechala sa chorá Klára odviesť na kláštorné nádvorie. Vzala zo svätyne schránku s Najsvätejšou sviatosťou oltárnou, aby ju ochránila pred rúhačským znesvätením, pokľakla so sestrami a zvolala: *„Dopustíš, Pane na nebesiach, aby tvoje slabé a bezbranné služobnice padli do rúk neveriacich? Nemôžem ich ochrániť, preto ich zverujem tebe. Prosím, vytrhni nás z tohto strašného nebezpečenstva!“* Len čo dokončila modlitbu, padol na útočníkov náhly strach, takže sa dali na útek.

Inokedy, keď cisársky vojvodca Avers s vojskom ohrozoval mesto Assisi, Klára a jej sestry si posypali hlavy popolom a modlili sa za mesto, odkiaľ dostávali najviac almužien. A modlitby boli vypočuté; nepriateľské vojsko odišlo v noci naprázdno. Klára, ktorá žila v kláštore nadmieru prísne, trpela chorobou plných dvadsaťdva rokov a zriedkakedy bola bez telesných bolestí, no nikdy sa nesťažovala ani nereptala. Naopak, tešila sa, že môže svojím utrpením nasledovať milovaného Spasiteľa. Svoje bolesti zmierňovala rozjímaním o Kristovom trpkom utrpení. Raz povedala: *„Ako by sa človek mohol sťažovať, keď hľadí na Ježiša ukrižovaného a zaliateho krvou!“* Inokedy poznamenala: *„Aká krátka je pre mňa noc, keď rozjímam o utrpení Pána!“*

V roku 1253 pocítila Klára, že rastúce prudké bolesti tela ohlasujú blížiacu sa smrť. Dala si vyslúžiť sväté sviatosti. V ten istý deň prišiel z Perugie do Assisi pápež Innocent IV., a na prosbu chorľavej Kláry jej udelil apoštolské požehnanie spojené s plnomocnými odpustkami. Navštívil ju v kláštore, vyhovel jej prianiu a dojatý povedal: *„Daj Boh, aby som ja v hodine smrti potreboval tak málo požehnania, ako ty, Klára.“* Potom Klára zvolala sestry, lúčila sa s nimi a napomínala ich, aby vždy verne zachovávali chudobu, čistotu a poslušnosť, aby sa z lásky ku Kristovi navzájom

milovali a kráčali cestou svätosti, dávajúc ľuďom dobrý príklad. Keď spovedník chválil jej trpezlivosť, odpovedala: *„Po celý čas, čo mi Boh dopriaval milosť žiť v reholi a slúžiť mu, neboli mi žiadne práce ani námahy, skutky pokánia, ani choroby a telesné bolesti zaťažujúce. Aké utešujúce je trpieť z lásky ku Kristovi Ježišovi!“* Rehoľníčky plakali, že ich milovaná matka odchádza. Zvlášť Anežka bola zarmútená a prosila zomierajúcu rodnú sestru, aby ju nenechala dlho na zemi. Klára ju však potešila slovami: *„Tvoj čas ešte neprišiel, ale nie je ďaleko.“* Po chvíli vyjadrila radosť, že čoskoro odíde do nebeského raja. Napokon si vzdychla a povedala: *„Odchádzaj, moja duša, dôverne z tohto sveta! Neboj sa, lebo máš dobrého Vodcu a verných sprievodcov. Choď v pokoji, lebo ten, ktorý ťa stvoril, posvätil a ako matka miloval, je pripravený prijať ťa. A ty, Pane a Bože môj, ktorý si mi dal život, buď pochválený a velebený na veky!“* Takto sa domodlila a usnula v Pánovi 11. augusta 1253.

Len čo sa mestom rozniesla správa o smrti svätej Kláry, zástupy ľudí sa schádzali ku kláštoru sv. Damiána a jednomyseľne ju označovali za svätú. Telo zosnulej bolo nesené v slávnostnom sprievode, na ktorom sa zúčastnili pápež Innocent IV. i prítomní kardináli, do chrámu sv. Juraja, kde vtedy ešte spočívali telesné pozostatky sv. Františka. Tam ju s plačom ľudu pochovali.

Boh oslávil túto horlivú nasledovníčku sv. Františka početnými zázrakmi, a už v roku 1255 ju pápež Alexander IV. vyhlásil za svätú. Uprostred mesta Assisi dal vybudovať nový kláštor klarisiek s chrámom, kam bolo telo sv. Kláry v roku 1260 prenesené. V roku 1849 dal assiský biskup Laudi za prítomnosti vtedajšieho arcibiskupa Perugie Joachima Pecciho, neskoršieho pápeža Leva XIII., pátrať po hrobe sv. Kláry. Jej telo našli úplne neporušené, hoci odpočívalo v zemi už 600 rokov.

Svätá Klára sa zobrazuje v rehoľnom rúchu, držiac v rukách monštranciu s telom Pánovým, čo pripomína opísanú udalosť z jej života. Rád klarisiek, ženská vetva rehole Menších bratov sv. Františka, sa po smrti svojej svätej zakladateľky ďalej rozširoval po všetkých kresťanských krajinách, rozdelil sa na niekoľko vetiev a na mnohých miestach pretrváva dodnes.

Poučenie:

Panenské kláštory s prísnymi pravidlami, aké sv. Kláre predpísal sv. František, poskytujú vzácny predstavenie anjelom i ľuďom. Mladé dievčatá, často z majetných a významných rodín, sa dobrovoľne zriekajú pôvabných nádejí, lákavých radostí a pôžitkov rodinného života. Odkladajú jemné, oku lahodiace svetské šaty a šperky a obliekajú si jednoduchý, drsný habit, ktorý ich skrýva na nepoznanie. Na hlavu si dávajú nenápadný závoj a okolo pása hrubý, uzlovitý povraz s ružencom. Vzdávajú sa lichotenia, zábav a svetských rozkoší. Útulnú a pohodlnú izbu v otcovskom dome vymieňajú za skromnú komôrku s jednoduchým nábytkom. Kvety svojej mladosti ukrývajú v prítmí tichých kláštorných priestorov, uspokojujú sa s najnutnejšími potrebami, jedia len chlieb, ovocie a strukoviny a spia na tvrdej slamenej podložke. Modlia sa, rozjímajú dňom i nocou a ochotne, vytrvalo a neúnavne vykonávajú aj tie najobyčajnejšie domáce práce. Na takýto život plný sebazaprenia je potrebná veľká duševná sila, pevná vôľa a hrdinská odvaha. O týchto rehoľníčkach platia Pánove

slová: *„Kto to môže pochopiť, nech pochopí.“* (Mt 19, 12). Tieto Bohu zasvätené panny sú šťastné, že unikli nespočetným pokušeniam, márnym hračkám, nerozvážnosti, bludom a vášňam tohto hriechmi poškvrneného sveta. Nevesta Kristova zomrela všetkému, čo lahodí zmyslom obyčajných ľudí, a kráča pokojnou a bezpečnou cestou svätého kríža k nebeským výšinám.

Kto by sa odvážil odsudzovať tento sebazapieravý život, pre ktorý sa tieto panny dobrovoľne rozhodli? Kto by sa opovážil posmievať sa im a pokladať ich za obete náboženského fanatizmu? A kto by bol taký bezcitný, že by chcel narúšať pokoj týchto nevinných rehoľníčok a násilne ich vyháňať z ich milých útočísk? Len chamtivci a materialisti, ktorí nemajú iné ambície, než hromadiť majetok; len neverci, ktorým sú veriace, zbožné a čisté duše tŕňom v oku; len zhýralci a svetáci, ktorých svedomie znepokojuje zdržanlivosť a kajúcnosť týchto Kristových služobníc.

Hlásatelia takzvanej falošnej slobody dávajú každému možnosť žiť podľa svojich chúťok, dokonca umožňujú mravne skazeným osobám prevádzkovať svoje hanebné remeslá bez prekážok. Prečo však prenasledujú práve katolícke rehole a nedávajú slobodu aj tým, ktorí sa dobrovoľne rozhodli slúžiť výlučne Bohu v kláštornej samote a nikomu nie sú na ťarchu? Dôvod je jednoduchý: tieto osoby, ktoré zomreli svetu, už svojím samotným zjavom neustále pripomínajú neveriacim, materialistickým a pyšným svetákom ich zaslepenosť. Tieto nevinné kláštorné ovce kalia vodu týmto vlkom. Jediným a výlučným zdrojom nenávisti voči prísnym katolíckym reholiam je teda neviera a mravná zvrátenosť.

Cnostní a nábožní ľudia si želajú, aby aj ich blížni žili cnostne a nábožne, zatiaľ čo neveriaci a svetáci túžia po tom, aby mali čo najviac spoločníkov na ceste vedúcej do záhuby. Príklady toho nájdeme v dejinách i v každodennej skúsenosti. Už v raji diabol závidel našim prarodičom Božiu lásku, milosť a z nej plynúce šťastie. Preto ich zviedol k hriechu, aby ich uvrhol do rovnakého zavrhnutia, v akom sa ocitol on sám. A tak aj dnes by diablovi posluhovači najradšej strhli celé ľudstvo so sebou do neverectva, mravnej skazenosti a večnej záhuby. No Božia Prozreteľnosť sa postará, aby sa im to nepodarilo.

---

12. august je tiež pamiatkou sv. Aniceta a Fotina, mučeníkov z Nikomédie; sv. Euplia, mučeníka v Katánii na Sicílii; sv. Makárpia a Juliána, mučeníkov; sv. Herkulána, biskupa a sv. Cecílie.

13. AUGUST

I. Sv. Kasián, mučeník (4. stor.)

„Synov som vychoval a povýšil, oni však mnou pohŕdli.“ (Iz 1, 2). Tak sa v proroctve Izaiáša sťažuje Hospodin na nevďačný a sprenevervší sa izraelský ľud. Podobne mohol nariekať aj mučeník svätý Kasián.

O jeho vlasti, pôvode a mladosti nemáme spoľahlivé správy. Podľa starobylej tradície Kasián pochádzal zo vznešeného rodu a s veľkou horlivosťou šíril kresťanskú vieru medzi pohanmi. Opustil svoju južnú vlasť a po vysvätení na biskupa v Akvileji sa vydal na sever do hôr, až dorazil do Sabiony (dnes Säben, južne od Brixenu) v Tirolsku. V tejto oblasti na strmom vrchu stála pevnosť s povestným chrámom pohanskej bohyne Isis a v údolí pod ním sa rozprestierala rímska osada na mieste dnešnej obce Klausen. Do tejto krajiny do tej doby nevkročil žiadny kresťanský misionár a jej obyvateľstvo žilo v tme pohanstva. Kasián sa tu usadil a začal drsným horalom zvestovať Kristovo evanjelium. Bola to práca nadmieru náročná, pretože ustálené zvyky a predsudky nevzdelaných pohanov odporovali kresťanskému učeniu. Horlivý misionár však trpezlivo a vytrvalo prekonával tieto prekážky silou svojej viery, a tak obrátil mnoho ľudí ku Kristovi. Založil kresťanskú obec a postavil pre ňu svätyňu na počesť Bohorodičky.

Toto Kristovo stádočko utešene prospievalo a jeho verný pastier sa radoval z úspechu svojej apoštolskej práce. Po čase sa však zhromaždili modloslužobníci z tejto oblasti, napadli kresťanov zhromaždených na bohoslužbách a rozohnali ich. Biskupa Kasiána zajali a uvrhli do väzenia. On bol však tajne vyslobodený a keď videl, že v tejto oblasti nemôže ďalej zostať, rozhodol sa ísť do Ríma, aby sa na hroboch apoštolských kniežat posilnil pre nové dielo na Pánovej vinici a poradil sa s pápežom, čo má robiť a kam sa má obrátiť.

Počas cesty sa zastavil v meste Imola (juhovýchodne od Bologne), kde ešte prevládalo pohanstvo. Kasián sa tu pokúsil zasadiť semienka kresťanskej viery. Hoci pred ním niektorí misionári zvestovali evanjelium v tejto oblasti, boli neúspešní, pretože obyvatelia sa zatvrdilo držali svojich pohanských bludov. Keďže dospelých nevedel priviesť k obráteniu, zameral sa na mládež. V meste zriadil školu pre chlapcov, kde ich učil potrebným vedomostiam. Pohanskí obyvatelia, hoci odmietali kresťanského misionára, si Kasiána obľúbili ako učiteľa a radi mu zverovali svoje

deti. Svätý biskup, popri výučbe svetských vedomostí, osvetľoval rozum svojich žiakov svetlom svätej viery. Hovoril im o Bohu, dobrotivom Otcovi všetkých ľudí, a o jeho jednorodenom Synovi, ktorý prišiel na svet, aby poučil ľudstvo, zbavil ho hriechu a urobil ho šťastným. Kasián ich učil tichosti, poslušnosti, svornosti a láske k blížnym, pričom odsudzoval ohavnosť hriechu a ospevoval krásu cnostnej duše pred Bohom i ľuďmi. Postupne ich uvádzal do najdôležitejších právd kresťanstva a tešil sa, keď niektorí z nich ochotne prijímali jeho otcovské slová a prejavovali náklonnosť ku Kristovej viere.

Napriek tomu si svätý biskup s ľútosťou uvedomoval, že väčšina jeho žiakov neodpovedá na jeho úsilie tak, ako dúfal. Neupadal však do malomyseľnosti a venoval osobitnú starostlivosť tým, ktorí boli ľahkomyseľní a zatvrdilí, snažiac sa ich priviesť k pravde a svätej cnosti láskavosťou i vážnou prísnosťou.

Časom si obyvatelia všimli, že niektorí Kasiánovi žiaci pohŕdajú bohmi a zdráhajú sa im obetovať. A keďže práve v tom čase vyšli nové cisárske nariadenia proti kresťanom, Kasián bol ako pohŕdač bohov a zvodca mládeže obvinený, zatknutý a postavený pred súd. Na otázky sudcu odpovedal: *„Som kresťan a svojim žiakom zvestujem Spasiteľa sveta Ježiša Krista, aby ho poznali, plnili jeho vôľu a takto sa stali šťastnými tu na zemi i vo večnosti.“* Potom pohanský sudca naliehal na Kasiana, aby sa vzdal svojej viery, obetoval modlám a učil svojich žiakov, ako si majú ctiť vlasteneckých bohov. Kasián však rozhodne vyhlásil, že Krista Pána nezaprie a mŕtvym modlám nikdy nebude slúžiť. Sudca sa nahneval a keď sa dozvedel, že Kasián niektorých svojich žiakov za ich neposlušnosť telesne trestal, vyniesol tento krutý rozsudok: *„Zvodca a trýzniteľ mládeže Kasián nech je vydaný do rúk svojich žiakov, aby ho verejne hanobili a podľa svojej ľubovôle mučili.“* Potom boli zhromaždení neposlušní chlapci, ktorí sa vrhli na svojho učiteľa, strhli z neho šaty, priviazali ho k stĺpu a začali ho mučiť. Niektorí ho bili školskými doskami do tváre a hlavy, iní ho bodali a trhali ostrými kovovými rydlami, ktorými sa vtedy písalo na voskom potiahnuté tabuľky, takže jeho telo bolo čoskoro strašne doráňané a celé zaliate krvou. Týchto mladých krutých mučiteľov bolo okolo dvesto a všetci zúrivo týrali bezbranného učiteľa bezcitnosťou otupených katov a odporným spôsobom sa mu vysmievali. Medzitým mučeník neprestával nahlas oslavovať Boha a modliť sa za svojich vrahov, až kým po dlhom a bolestivom utrpení nevydýchol dušu.

Jeho mŕtve telo bolo kresťanmi s úctou pochované a neskôr uložené v hlavnom chráme v Imole, kde odpočíva dodnes. Úcta k tomuto svätému mučeníkovi sa čoskoro rozšírila po Taliansku i Tirolsku. V Brixene i v Imole je svätý Kasian uctievaný ako patrón oboch biskupstiev. Apoštolská činnosť a mučenícka smrť sa pravdepodobne udiala za vlády cisára Diokleciána (284–305).

Poučenie:

Svätý Kasián bol biskup, no napriek tomu sa nehanbil skloniť k mládeži a učiť ju základy svetského poznania, aby tak pripravil pôdu pre sejbu Božieho slova v Imole. Kto vo verejnom a vznešenom povolaní verne plní svoje povinnosti, býva všeobecne ctený a vážený, no práve táto ľudská chvála znižuje pred Bohom hodnotu jeho

skutkov. Kto však pohŕda svetskou cťou a slávou a z lásky k Bohu a blížnym nezištne, obetavo a usilovne koná také dobré skutky, ktoré si svet zvyčajne nevšíma, ten si zhromažďuje u Boha nehynúce zásluhy. Pravá kresťanská láska sa najlepšie prejavuje práve verným plnením na pohľad nepatrných povinností. Takto konal svätý Kasián. Nebránil sa slúžiť neposlušným chlapcom, s neochvejnou trpezlivosťou znášal ich nevychovanosť a nevďačnosť a nepoľavoval ani vtedy, keď jeho práca neprinášala žiadny úspech. Neuznaný svetom takto pokorne pôsobil v ústraní s cieľom priviesť svojich žiakov k Ježišovi Kristovi. Tým si zaslúžil, aby sa na ňom naplnili slová Pána: *„Dobrý a verný sluha; bol si verný nad málom, ustanovím ťa nad mnohým: vojdi do radosti svojho pána.“* (Mt 25, 23.)

Pohanský sudca svojím krutým rozsudkom spáchal na svätom Kasiánovi skutok mimoriadne pohoršlivý a bláznivý. Takto bláznivo koná každý, kto podnecuje mládež proti rodičom, vychovávateľom, učiteľom a všeobecne nadriadeným, a tým spôsobuje pohoršenie. *„Beda človeku, skrze ktorého prichádza pohoršenie.“* (Mt 18, 7.)

II. Sv. Hypolit, kňaz a mučeník (3. stor.)

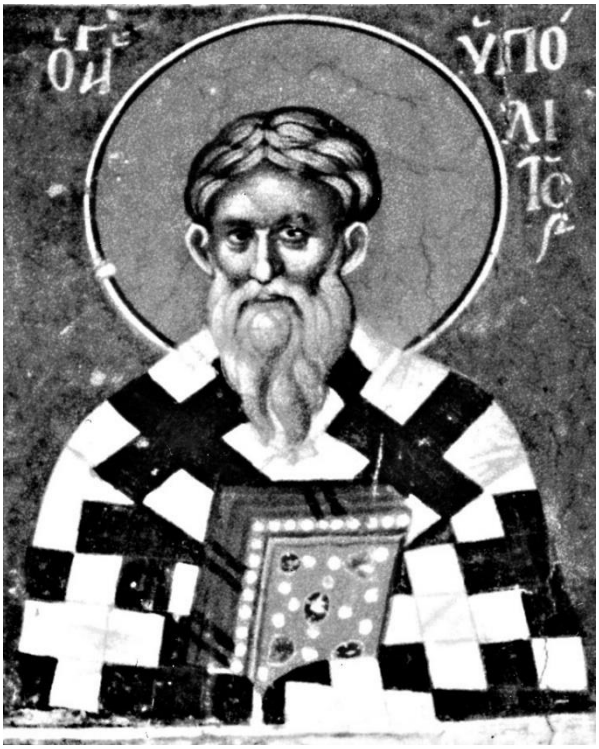

O tomto svätcovi je známe len toľko, že patril medzi 25 kňazov, ktorí za pontifikátu pápežov sv. Fabiána a sv. Kornélia (v rokoch 251 a 252) spravovali rímske farnosti. Tí vynikali horlivosťou vo svojom úrade a pri obracaní pohanov na kresťanskú vieru. Keď Novacián vystúpil so svojím bludným učením, podľa ktorého Cirkev nemá právo odpúšťať hriechy tým, ktorí predtým zapreli vieru, a nechal sa v roku 251 svojimi stúpencami vyhlásiť za protipápeža proti sv. Kornéliovi, aj kňaz Hypolit upadol do nešťastia – nechal sa zviesť bludárom. No Božie milosrdenstvo mu udelilo milosť: otvorili sa mu oči, rozoznal pravdu od bludu, oľutoval svoje krátke poblúdenie a očistil ho ako mučeník vlastnou krvou.

Rovnako ako Dionýz, alexandrijský biskup, aj kňaz Hypolit v Ríme ostro vystúpil proti odbojnému Novaciánovi a horlivo obhajoval pravé Kristovo učenie i autoritu pápeža sv. Kornélia. Keď cisár Gallus v roku 252 vydal rozkaz, aby kresťania obetovali modlám, a tí, čo zotrvajú vo viere, boli mučení, Novacián obžaloval, svätého Kornélia a kňaza Hypolita. Miestodržiteľ dal Hypolita zatknúť a odviesť do mesta Porto, ktoré ležalo pri ústí rieky Tiber. Počas cesty ho vítali kresťania ako horlivého kňaza a radili sa s ním, koho majú poslúchať – Kornélia alebo Novaciána? Zbožný kňaz im odpovedal: *„Chráňte sa Novaciánovho bludu ako moru a pridŕžajte sa katolíckeho hlavného pastiera, ktorý uchováva starú vieru svätých apoštolov. Ach,*

ako ľutujem pohoršenie, ktoré som spôsobil svojím priklonením sa k bludu! Deti moje, buďte verní vo viere a nezaváhajte – radšej ochotne obetujte za ňu svoj život a krv!“ Potom smelo predstúpil pred miestodržiteľa, ktorého obklopovali kati so svojimi smrtonosnými nástrojmi. Pred ním stáli aj poblednutí kresťania, dlhodobo mučení v žalároch. Pohan ich nútil, aby obetovali modlám, no oni neohrozene vyznávali pravého Boha. Miestodržiteľ ich preto odsúdil na najkrutejšiu smrť – niektorým dal po mučení sťať hlavy, iných ukrižovať či upáliť, a mnohých vysadiť na deravé člny bez vesiel a pustiť na more, aby tam biedne zahynuli. Napokon sa obrátil k sv. Hypolitovi a opýtal sa ho: *„Ako sa voláš a kto si?“* Svätý odpovedal: *„Volám sa Hypolit a som nehodný služobník Boží.“* Keď to prítomní pohania počuli, skríkli: *„To je najväčší nepriateľ našich bohov, hlava kresťanov! Odsúď ho na väčšie muky!“* Miestodržiteľ ho teda odsúdil na krutú smrť – mal byť roztrhaný divokými koňmi. Kati a zverskí pohania okamžite uchopili sv. Hypolita, poviazali ho a pripevnili povrazom za nohy k divým žrebcov, ktoré poháňali do behu. Tí ho vliekli za sebou po skalách a tŕní. Svätý sa modlil: *„Ó Bože, nech je moje telo roztrhané – zachráň však moju dušu a prijmi ju do večnosti!“* Jeho telo bolo rozvláčené a na kusy roztrhané. Nábožní kresťania kráčali za krvavou stopou, do jeho krvi namáčali šatky a špongie, pozbierali časti jeho tela a odniesli tieto vzácne relikvie do Ríma. Pochovali ich v katakombách – podzemných chodbách, ktoré počas prenasledovania slúžili ako cintoríny a kostoly.

Svätý Prudencius uvádza, že telo sv. Hypolita bolo pochované pri oltári, na ktorom sa slúžila svätá omša. Pri jeho hrobe sa udiali mnohé zázraky. Sv. Hypolit sa zvyčajne vyobrazuje v kňazskom rúchu, s povrazom okolo bedier.

Poučenie:

Svätý Hypolit si neuvedomoval vlastnú ľudskú slabosť, a preto podľahol pokušeniu. No hneď sa obrátil zo svojho poblúdenia a svoju chybu napravil horlivou obhajobou pravej viery i mučenníckou smrťou. Kresťan, tento svätý ťa učí, aby si si bol vedomý nebezpečenstiev, ktoré ti v tomto svete hrozia. Zásady tohto sveta sú často v rozpore s Kristovým učením, a preto nemožno byť prekvapený, keď pravda býva umlčaná a cnosť potlačovaná, kým neprávosť víťazí. Zlé príklady môžu ovplyvniť aj teba. Dávaj si pozor, aby si ich nenasledoval!

Nedôveruj učeniu a príkladom sveta, ktorý si nectí Boha. Spravuj svoj život podľa svätého Evanjelia, aby si neskôr nemusel ľutovať svoje omyly a poblúdenia. Ak hľadáš radu v dôležitých otázkach, najmä tých, ktoré sa týkajú spásy tvojej duše, neobracaj sa na svetákov, ale na ľudí zbožných a cnostných.

Dňa 13. augusta sa tiež pripomína pamiatka svätej Radegundy, kráľovnej a rehoľníčky († 587 v Poitiers); svätého Vigberta, opáta a spolupracovníka svätého Bonifáca v Nemecku († 747); svätého Maxima, konštantínopolského mnícha; svätej Gertrúdy, opátky a dcéry svätej Alžbety Durínskej († 1297).

14. AUGUST

I. Sv. Eusebius, kňaz a mučeník (3. stor.)

Cisár Dioklecián (284–305), keď prebýval na Východe v Nikomédii, začal kresťanov kruto prenasledovať až po ukončení vojny s Peržanmi v roku 303. Už počas predchádzajúcich rokov jeho vlády však veriaci na mnohých miestach trpeli veľké prenasledovania, keďže zákony vydané predchádzajúcimi cisármi proti kresťanom neboli nikdy zrušené. Niektorí miestodržitelia nechávali kresťanov na pokoji, kým cisár staré zákony výslovne neobnovil, iní však, odvolávajúc sa na tieto nariadenia, neprestávali Kristových vyznávačov mučiť a odsudzovať na smrť.

V tom čase bol vládcom v Palestíne zarytý modloslužobník Maxencius, ktorý okamžite začal kresťanov svojvoľne zatýkať, trápiť a odsudzovať na smrť. Pohania, vidiac to, horlivo vyhľadávali kresťanov a udávali ich ako pohŕdačov bohov. Vtedy žil staručký ctihodný kňaz Eusebius, ktorý neúnavne hlásal Kristovu vieru a svojimi cnosťami pozdvihoval ľud. Toho modloslužobníci chytili a priviedli pred vládcu s krikom, aby bol popravený. Vládca ho vyzval, aby dobrovoľne obetoval bohom, inak bude donútený. Eusebius odpovedal: *„V svätom Zákone je napísané: Pánovi, svojmu Bohu, sa budeš klaňať a jemu samému slúžiť!“* Vládca povedal: *„Vyber si – buď obetuješ, alebo sa priprav na mučenie!“* Eusebius odvetil: *„Je nerozumné klaňať sa krehkému drevu, podradnému kameňu a iným neživým veciam.“* Vládca nato: *„Vy kresťania ste tvrdohlaví ľudia; smrť je vám milšia ako život.“* Eusebius odpovedal: *„Bolo by nezmyselné dávať prednosť temnote pred svetlom.“* Vládca zvolal: *„Moja zhovievavosť ťa robí tvrdohlavejším; preto ti oznamujem, že ak neobetuješ, budeš zaživa upálený.“* Eusebius odpovedal: *„Tvoje hrozby ma nedesia. Čím viac utrpenia pretrpím, tým slávnejšia bude moja koruna.“* Maxencius rozkázal natiahnuť Eusebia na škripec a trhať mu boky železnými pazúrmi. Mučeník znášal toto trápenie pokojne, modliac sa: *„Pane Ježišu Kriste, či žijeme, či umierame, patríme tebe!“* Vládca, prekvapený jeho odvahou, dal mučeníka sňať zo škripca a povedal mu: *„Vieš, že každý poddaný Rímskej ríše je povinný obetovať bohom?“* Eusebius odpovedal: *„Božie prikázania sú dôležitejšie a väčšie než ľudské zákony.“* Táto nezlomná odvaha Maxencia nesmierne rozhorčila a rozkázal, aby bol Eusebius ihneď odvedený a upálený na hranici.

Mučeník odhodlane kráčal na smrť, no jeho statočnosť a pokojný výraz vzbudili u divákov údiv. Dokonca aj vládca zvolal: *„Prečo sa tak ponáhľaš na smrť, ktorej sa môžeš vyhnúť? Nerozumiem tvojej tvrdohlavosti; rozmysli si to a zostaneš nažive!“* Eusebius sa zastavil a povedal: *„Ak cisár naozaj prikázal, aby som zaprel pravého, živého Boha a klaňal sa mŕtvemu kovu, pošli ma, prosím, k nemu.“* To povedal, pretože vedel, že cisár kresťanov ešte neprenasledoval. Maxencius rozkázal zavrieť Eusebia do žalára a sám oznámil cisárovi: *„Pane, priviedli mi spurného človeka, ktorý odmieta poslúchať zákony; drzo zapiera moc bohov a tvrdohlavo trvá na tom, že im nebude obetovať a tvojmu obrazu sa nebude klaňať.“* Cisár prikázal, aby mu Eusebia priviedli. Keď Eusebius vstúpil, všetci prítomní boli ohromení jeho zjavom. Ctihodný a svätý starec bol krásny muž mladistvého vzhľadu. Jeho tvár žiarila sviežosťou a pokojom, z očí vyžarovala nevinnosť a čistá láska. Jeho postava, nezlomená mučením, prejavovala nadľudskú silu a vzbudzovala úctu. Cisár, nevedomý a poverčivý vojak, uprel naňho zrak, preľakol sa v domnienke, že vidí nejakého boha, a po chvíli, keď sa spamätal, vľúdne povedal: *„Starče, hovor bez obáv, nestrachuj sa ničoho a odpovedz na moje otázky, lebo ťa chcem zachrániť.“* Eusebius odvetil: *„Keby som očakával záchranu od ľudí, prestal by som dúfať, že nájdem spásu u Boha. Vynikáš dôstojnosťou a mocou nad ostatných ľudí, no predsa si, rovnako ako oni, len smrteľník. Neváham pred tebou zopakovať to, čo som už skôr vyznal. Som kresťan, a preto sa nemôžem klaňať drevu a kameňu. Klaniam sa jedinému pravému Bohu, ktorého poznám a ktorého dobrotu som už mnohokrát na sebe zakúsil.“* Cisár sa obrátil k Maxenciovi a povedal: *„Nenachádzam žiadnu vinu v tom, že tento človek sa klania Bohu, ktorého pokladá za najvyššieho.“* Maxencius odvetil: *„Nepremožiteľný cisár, nedaj sa oklamať! Nemyslí tým najvyššieho z bohov, ktorého ty máš na mysli, ale akéhosi Ježiša, ktorého naši predkovia nepoznali a nepozná ho ani jeden národ!“* Na to cisár odpovedal: *„Vezmi teda tohto starca a nalož s ním podľa zákonov a spravodlivosti; ja však nechcem byť jeho sudcom.“*

Maxencius odišiel a opäť si sadol na súdnu stolicu. Prikázal Eusebiovi, aby znova obetoval bohom. Ten však povedal: *„Nebudem obetovať modlám, ktoré sú hluché a slepé.“* Vladár mu pohrozil: *„Obetuj, inak ťa odsúdim na smrť v plameňoch, a ten, koho sa bojíš, ťa nebude môcť zachrániť!“* Ani touto hrozbou sa Eusebius nedal vo svojej viere oslabiť a odpovedal: *„Ani oheň, ani meč ma neprinútia zmeniť moje presvedčenie. Daj moje telo rozsekať na kusy a nalož s ním, ako sa ti páči; moja duša patrí Bohu a žiadne muky jej neublížia. Neodstúpim od svätého zákona, ktorému som od mladosti poslušný.“* Keď vladár videl, že Eusebia nepresvedčí, odsúdil ho na smrť sťatím mečom. Svätý starec, keď počul tento rozsudok, zvolal: *„Pane Ježišu Kriste, ďakujem tvojej dobrote a velebím tvoju moc, že si vyskúšal moju vernosť a zaobchádzaš so mnou ako so svojím učeníkom.“* Keď ho kati priviedli na popravisko, pokľakol, modlil sa, sklonil hlavu a prijal smrteľnú ranu, čím získal korunu mučeníctva.

Poučenie:

Svätý Eusebius prejavoval podivuhodný pokoj a spokojnosť aj vtedy, keď znášal muky a kráčal na popravu. Tomáš Kempenský hovorí: *„Maj dobré svedomie a budeš*

vždy veselý. Dobré svedomie dokáže veľa zniesť a je veselé aj v protivenstvách. Zlé svedomie je vždy bojazlivé a nepokojné. Ak ťa tvoje srdce nebude karhať, odpočinieš si príjemne. Nechci sa radovať, iba ak si vykonal niečo dobré. Zlí ľudia nikdy nemajú pravú radosť a necítia vnútorný pokoj, lebo 'niet pokoja pre bezbožných,' hovorí Pán. A keby aj tvrdili: 'Sme v pokoji, nič zlé nás nepostihne a nikto sa neodváži nám ublížiť,' never im, lebo náhle povstane Boží hnev, ich skutky budú obrátené na nič a ich zámery zničené.“

II. Sv. Radegunda, kráľovná (6. stor.)

Na začiatku 6. storočia vládli v Durýnsku (na západnom okraji Čiech) bratia Baderich, Hermanfrid a Berthar. Hermanfrid, túžiac po samovláde, zákerne zabil svojho mladšieho brata Berthara a po spojenectve s franským kráľom Teodorichom porazil aj staršieho brata Badericha. Avšak čoskoro nato si Teodorich povolal na pomoc svojho brata Chlotara, ktorý porazil Hermanfridovu armádu a sám ovládol Durýnsko.

Po tomto víťazstve si kráľ Chlotar priviezol z Durýnska do Frank dcéru zavraždeného kniežaťa Berthara – Radegundu. Dal ju vychovať a pokrstiť v kresťanskej viere sv. Medardovi, biskupovi z Noyonu. Radegunda vynikala v učení aj svätých cnostiach – pokore, nábožnosti, panenskej čistote a milosrdnej láske k blížnym. Usilovne čítala duchovné knihy, trávila čas osamote v modlitbách, postila sa a prejavovala milosrdenstvo chudobným. Keď vyrástla v krásnu pannu, túžila slúžiť Kristovi v ustavičnom panenstve. Dozvedela sa však, že kráľ Chlotar ju chce za manželku. Táto správa ju veľmi vystrašila, a hoci sa pokúsila utiecť, pokus nevyšiel. Bola chytená a prinútená stať sa Chlotarovou manželkou.

Kráľovná Radegunda, poddajúc sa Božej vôli, sa rozhodla, že aj na tróne bude verne slúžiť Kristovi. Modlila sa, čítala nábožné knihy, tajne nosila žinenku pod kráľovským rúchom, prísne sa postila a udeľovala chudobným a chorým štedré almužny. Chlotar spočiatku obdivoval jej cnosti, no neskôr ju začal podceňovať, lebo ju považoval viac za mníšku než za manželku. Keď sa bezdetná Radegunda dozvedela, že Chlotar dal zavraždiť jej brata, aby si ľahšie podmanil Durýnsko, požiadala ho o povolenie vstúpiť do kláštora. Kráľ súhlasil a sám sa už neoženil. Radegunda prijala rehoľný závoj z rúk sv. Medarda. Po púti k hrobu sv. Martina sa usadila v Poitiers, kde založila ženský kláštor sv. Kríža. Kláštoru darovala majetky, ktoré dostala od svojho manžela.

Kláštor sv. Kríža sa stal jedným z najslávnejších rehoľných ústavov vo Francúzsku. Radegunda zaviedla prísne rehoľné pravidlá, ktoré zostavil sv. Cezárius z Arles, a za opátku ustanovila svoju zverenkyňu Anežku. Sama sa podriadila pravidlám ako jednoduchá rehoľníčka. Cirkevný snem v Tours v roku 567 potvrdil prísnu rehoľu kláštora a pod trestom exkomunikácie zaviedol, že žiadna mníška nesmie kláštor opustiť.

Radegunda vynikala pokorou a v kláštore vykonávala aj tie najpodradnejšie práce. Čistila obuv, nosila drevo, zametala chodby a slúžila chorým či starnúcim sestrám. Žila veľmi asketicky – jedla len chlieb, zeleninu a pila vodu, spávala na tvrdom lôžku a nosila žinenku a drsný opasok. Nadobudla rozsiahle vzdelanie, čítala spisy svätých Otcov a povzbudzovala sestry k ich štúdiu. Ako kráľovná aj rehoľníčka sa významne zaslúžila o šírenie kresťanskej viery medzi Frankmi.

Povesť o vzácnych cnostiach svätej Radegundy sa rozšírila po celej Franskej ríši a všade vzbudzovala obdiv. Po vykonaní mnohých dobrých skutkov zomrela svätou smrťou v kláštore v Poitiers 18. augusta 587. Svätý Gregor, biskup z Tours, ju slávnostne pochoval a zaznamenal zázraky, ktorými Boh túto svoju vernú služobnicu oslávil. Básnik svätý Venancius Fortunatus, ktorý bol neskôr zvolený za biskupa v Poitiers, zanechal dôkladný životopis tejto svätej kráľovnej. Venancius bol jej kaplánom a almužníkom. Boh oslávil hrob svätej Radegundy mnohými zázrakmi. Jej ostatky však boli v roku 1562 protestantskými hugenotmi rúhačsky spálené.

Poučenie:

Svätá Radegunda pohrdla kráľovskou korunou, aby ľahšie dosiahla korunu večnej slávy. Nech je nám jej obdivuhodná sebaobetavosť povzbudením, aby sme z lásky ku Kristovi Pánovi ochotne podstupovali kajúce skutky na odčinenie svojich hriechov. Spasiteľ hovorí: *„Nebeské kráľovstvo trpí násilie a násilníci sa ho zmocňujú.“* (Mt 11,12). To znamená, že do nebeského kráľovstva nemožno vojsť bez námahy, iba ak sa človek zaprie a nesie svoj kríž. Svätý František Xaverský napísal*: „Zvykni si statočne premáhať sám seba aj v maličkostiach; odopieraj telu, čo nezriadene žiada, a konaj to, čo je mu nepríjemné.“*

---

14. augusta sa koná aj pamiatka svätého Ursicina, mučeníka; svätého Demetria, afrického mučeníka; sv. Marcela, biskupa z Apamey v Sýrii a mučeníka († 359); sv. Atanasie, opátky na gréckom ostrove Egina († 856); sv. Fortunaty, panny a mučeníčky, a jej troch bratov Karponiusa, Priscianusa a Evagriusa, ktorých ostatky získal Karol IV. pre chrám svätého Víta v Prahe z Bazilejského biskupstva.

15. AUGUST

Sviatok Nanebovzatia Panny Márie

Spasiteľ Ježiš Kristus, dokončiac dielo vykúpenia ľudstva a odchádzajúc do neba, zanechal svoju preblahoslavenú Matku ešte nejaký čas na zemi, aby bola útechou apoštolov, príkladom veriacich a oporou mladej Cirkvi. Panna Mária žila po nanebovstúpení svojho Božského Syna v ustavičných spomienkach na neho, rozjímajúc o radostiach, ktoré s ním prežila, i o bolestiach, ktoré spolu s ním pretrpela pri jeho umučení.

Zúčastňovala sa na slávení posvätnej Pánovej večere s apoštolmi a veriacimi v Jeruzaleme. Pri prijímaní Najsvätejšej sviatosti pociťovala nevýslovnú sladkosť, no napriek tomu túžila vidieť svojho milého Syna opäť tvárou v tvár. Táto horúca túžba sa v nej každým dňom zväčšovala. Často navštevovala miesta, kde počas svojho pozemského života prebýval Kristus Pán, kde konal svoje zázraky a kde trpel.

Betlehem, Kalvária, Kristov hrob či Olivová hora – všetky tieto posvätné miesta boli pre Máriu miestami radosti i hlbokého zármutku. Srdcom bola vždy pri Ježišovi a túžila po chvíli, keď jej bude dopriate odísť za ním do večnosti. Koľko rokov po nanebovstúpení Pána ešte Panna Mária žila a kde prebývala, o tom sa nezmieňujú ani knihy Nového zákona, ani najstaršie spisy cirkevných otcov. Podľa všeobecného podania žila Panna Mária v Jeruzaleme u apoštola Jána, ktorému ju Spasiteľ na kríži odporučil slovami: *„Hľa, tvoja matka,“* od tej hodiny ju miláčik Pánov prijal za svoju. (Jn 19, 27). Nakoniec prišla Panne Márii hodina smrti, ktorú jej oznámil nebeský posol. Aj ona musela zomrieť, pretože *„všetkým ľuďom je uložené zomrieť“,* a sám Ježiš Kristus ako človek zomrel.

Ale aká vzácna a drahá bola jej smrť v očiach Pánových! Nezomrela ako ostatní smrteľníci na telesnú chorobu či starobu, ale horúca láska ku Kristovi a preveľká túžba po ňom rozpútali puto jej duše a tela a ukončili jej pozemský život. Bez akejkoľvek telesnej bolesti či strachu zaspala Mária blažená v Pánovi. Čoho by sa mala obávať tá vyvolená dcéra Boha Otca, prečistá matka vteleného Syna Božieho a požehnaná nevesta Ducha Svätého, ktorá nikdy nespáchala ani najmenší hriech? Nebála sa smrti, lebo bola ozdobená najkrajšími cnosťami a naplnená Božou milosťou. Vedela, že vo večnosti ju privíta Ježiš Kristus, spravodlivý Sudca, jej

najväčšia radosť a najväčšia láska jej srdca. Zem jej ponúkala iba chudobu a nespočetné utrpenie, prečo by teda mala ľutovať, že ju opúšťa? Okrem toho sa už dožila času, keď preliata krv Ježiša Krista prostredníctvom apoštolov prinášala svetu prehojné požehnanie. Svätá Cirkev sa šírila po svete a Božia Matka, jej záštita a útecha, mohla pokojne a radostne odísť do Cirkvi víťaznej, za svojím osláveným Synom na nebesia.

Podľa zbožného podania, ktoré zaznamenali svätý Gregor Tourský († 595) a svätý Ján Damaský († 780), keď sa Panna Mária pripravovala na smrť, apoštoli Pána sa zvláštnym riadením Božej prozreteľnosti zišli z rôznych krajín, kde hlásali evanjelium, v Jeruzaleme. Snažili sa osladiť jej posledné chvíle, zotrvávali pri jej lôžku a slúžili jej spolu s nábožnými ženami z Jeruzalema. Keď sa umierajúca Mária s nimi rozlúčila, požehnala ich a prisľúbila, že na nich bude pamätať v nebi. V tom okamihu jej tvár zažiarila nebeskou slávou, lebo Kristus Ježiš prišiel so zástupom anjelov, aby jej dušu vyviedol z tohto údolia sĺz a sprevádzal ju do nebeskej blaženosti. Božia Matka zomrela a jej duša bola vzatá na nebesia, kde bola povýšená nad všetky zbory anjelov i vyvolených Božích.

Svätý Bernard s nadšením rozjíma o tomto momente: *„Kto si dokáže predstaviť a pochopiť, aký slávny bol príchod Panny Márie do nebeského kráľovstva? S akou radostnou túžbou ju vítali zástupy nebešťanov a sprevádzali ju k trónu nebeskej slávy, spievajúc chválospevy! Ak už na pozdrav jej hlasu zajasalo dieťa Ján v lone matky, o čo väčšiu radosť zažili nebeskí obyvatelia, keď počuli jej hlas, videli jej tvár a mohli naveky zakúšať jej prítomnosť! A kto opíše milostné objatie, ktorým ju privítal jej Syn, povýšil ju nad všetky tvory a uctil si ju slávou hodnou jeho Matky!“*

Apoštoli s úctou pochovali telo Panny Márie. Podľa vtedajších zvykov ho nábožné ženy pomazali vzácnou masťou a zavinuli do bielych plachiet. Na druhý deň apoštoli preniesli telo do Cedronského údolia pod Olivovú horu a uložili ho do hrobu. Nad hrobom tri dni a noci bdeli, modlili sa a spievali chválospevy. Podľa podania jediný apoštol Tomáš nebol prítomný pri smrti Panny Márie. Prišiel do Jeruzalema až na tretí deň po jej smrti a želal si vidieť aspoň jej telo, keďže už nemohol vidieť ju zaživa. Apoštoli preto odvalili kameň od hrobu, ale telo Panny Márie nenašli. Našli iba plachty, v ktorých bola zavinutá, a tie napĺňala nebeská vôňa. Uvedomili si, že všemohúci Kristus, ktorý vstal z mŕtvych, vzkriesil aj telo svojej Matky a oslávil ho rovnakou slávou, akou sám zažiaril po zmŕtvychvstaní. Tak bola Panna Mária oslávená a vzatá na nebesia aj s telom.

Jej telo bolo živým stánkom vteleného Božieho Syna a nástrojom duše úplne čistej a svätej, preto nemohlo spráchnivieť v hrobe ako telá hriešnych smrteľníkov. Rozklad tela v hrobe je trestom za Adamov hriech, ale v prečistej Matke Božej nebol ani tieň hriechu, a teda hrob nemal nad jej telom žiadne právo ani moc. Túto pravdu dosvedčujú svätí Otcovia, najmä svätý Augustín, svätý Atanáz a svätý Tomáš Akvinský.

Svätý Atanáz vysvetľuje, že Mária bola nielen povýšená po pravici Kristovej, ale aj oblečená do oslávenej nesmrteľnosti, ako sa patrilo na Pannu, z ktorej vtelením

večného Slova bol stvorený nový Adam. Svätý Tomáš Akvinský, hovoriac o kliatbe, ktorá spôsobuje, že ľudia sa obracajú na prach, z ktorého boli vzatí, uvádza, že Mária bola tejto kliatby zbavená a vzatá na nebesia aj s telom i dušou.

Pravoverní kresťania boli a sú presvedčení o telesnom nanebovzatí Panny Márie. Katolícka Cirkev oficiálne vyhlásila dogma o Nanebovzatí Panny Márie 1. novembra 1950 pápežom Piom XII. v apoštolskej konštitúcii *Munificentissimus Deus.* Presvedčenie o Nanebovzatí Panny Márie je veľmi staré, čo dosvedčujú všetky východné cirkvi, dokonca aj tie, ktoré sa dávno odlúčili od Pápežského stolca. Tak na Západe, ako aj na Východe kresťania zbožne verili, že Panna Mária zomrela a bola pochovaná, ale nezostala v hrobe. Bola vzkriesená a vzatá na nebesia aj so svojím telom.

Nepriame svedectvá o tom prinášajú aj dejiny. Je známe, akú úctu prejavovali starí kresťania hrobom a telesným pozostatkom svätých. Poznáme miesta uloženia ostatkov apoštolov, mnohých mučeníkov, vyznávačov Krista a rôzne relikvie spojené s Pánovým umučením. Žiaden chrám sa však nikdy nemohol pochváliť telesnými ostatkami Božej Matky. Historik Nikefor Kallist rozpráva, že po Chalcedónskom cirkevnom koncile v roku 451 pozval cisár Marcian do Konštantínopolu biskupa Juvenala z Jeruzalema spolu s ostatnými palestínskymi biskupmi a opýtal sa ich, či telo Matky Božej ešte stále leží v hrobe v Palestíne, kam bolo uložené. Zároveň vyjadril túžbu preniesť jej ostatky do nového chrámu, ktorý jeho manželka Pulcheria nechala postaviť v Konštantínopole na počesť Panny Márie. Biskup Juvenal odpovedal, že apoštoli pochovali bezduché telo Božej Matky v Jeruzaleme. Keď však na tretí deň otvorili hrob, jej telo tam už nebolo, našli iba rúcha, do ktorých bolo zavinuté. Apoštoli, žasnúci nad týmto zázrakom, hrob zapečatili, presvedčení, že Pán oslávením jej prečistého tela predišiel všeobecné vzkriesenie a dal ho vziať anjelmi na nebesia. Cisár Marcian a Pulcheria si vyžiadali hrob s posvätnými rúchami, ktoré biskup Juvenal poslal do Konštantínopolu. Tento hrob bol s úctou umiestnený v novom chráme, a neskôr boli do ďalšieho chrámu prenesené aj samotné rúcha.

Niektoré relikvie spojené so životom Božej Matky, ktoré priniesla svätá Helena z Jeruzalema, ako napríklad tri rúška, získal cisár Karol IV. a daroval ich chrámu svätého Víta v Prahe.

Sviatok Nanebovzatia Panny Márie je korunou všetkých mariánskych slávností. V dávnych časoch bol nazývaný aj odpočinkom, usnutím alebo dňom úmrtia Božej Matky. Tento sviatok má veľmi starý pôvod. Už v 4. storočí ho spomínali svätý Augustín a svätý Hieronym. Na Východe ho v 6. storočí ustanovil cisár Maurícius na 15. august, a na Západe ho o storočie neskôr ustanovil pápež svätý Sergius.

Zbožná úcta kresťanských národov vybudovala po celom svete nespočetné množstvo chrámov na oslavu nanebovzatej Božej Matky. Naša vlasť sa môže pýšiť mnohými svätyňami, ktorých názvy svedčia o viere našich predkov v nanebovzatie Panny Márie. Český ľud túto slávnosť nazýva *„sviatok svätej Kráľovnej“,* pretože Panna Mária, vzatá na nebesia, bola povýšená v Cirkvi víťaznej nad všetky zbory anjelov i svätých.

Niektorí autori umiestňujú smrť a nanebovzatie Panny Márie do roku 49 po narodení Krista. Iní ich datujú do obdobia Apoštolského snemu v roku 52, keď sa apoštoli opäť zišli v Jeruzaleme. Ďalší sa domnievajú, že Panna Mária zomrela v roku 63 po mučeníckej smrti jeruzalemského biskupa, apoštola Jakuba mladšieho, keď sa apoštoli zišli na voľbu jeho nástupcu.

Cirkevný dejepisec Eusebius Cézarejský zaznamenal podanie, že Panna Mária po nanebovstúpení Krista žila na zemi ešte pätnásť rokov, a keďže podľa podania porodila Božieho Syna v pätnástom roku svojho veku, dosiahla vek 63 rokov. Nech už to bolo akokoľvek, isté je, že apoštol svätý Ján zostal v Jeruzaleme až do blaženej smrti Panny Márie ako jej verný ochranca a odišiel do Efezu až neskôr, pravdepodobne až po mučeníckej smrti svätého Pavla v roku 67.

V údolí Cedron pod Olivovou horou pri Jeruzaleme sa nachádza kaplnka s jaskyňou, o ktorej sa traduje, že bola dočasným hrobom Panny Márie. Na tomto mieste bola už v štvrtom storočí postavená svätyňa, ktorá bola počas vojen viackrát zničená, ale vždy znovu obnovená. V roku 1130 začali križiaci na jej mieste stavať rozsiahly chrám, z ktorého sa zachovala len malá časť. Táto svätyňa patrila počas všetkých čias latinským katolíkom a bola spravovaná františkánmi, až kým ju v roku 1757 násilím nezískali rozkolní grécki ortodoxní veriaci, ktorí ju dodnes nelegálne držia.

V tento vznešený sviatok Cirkev kladie Božej Matke do úst krásne slová zo Svätého písma: *„Tak som sa trvale usadila na Sione a na posvätnom mieste mám svoje spočinutie, lebo v Jeruzaleme mám vládnuť. V slávnom národe som zapustila korene, v podiele môjho Boha, ktorý jemu patrí dedične, a medzi zástupom svätých mám príbytok. Ako céder na Libanone som vyrástla do výšky, ako cyprus na vrchu Sion. Vyrástla som ako palma v Engadi, (som) ako ružový sad v Jerichu; ako utešená oliva na rovinách; tak sa vznášam ako platan pri vodách (na námestiach).“* (Sir 24, 15-19)

Kdekoľvek má Cirkev Ježiša Krista svojich synov a dcéry, tam znejú chválospevy a modlitby na počesť Božej Matky. Zároveň sa vyhlasuje, ako jej materská láska ochraňuje všetkých, ktorí ju v tomto slzavom údolí vzývajú. Kňaz pri oltári, matka pri kolíske svojho dieťaťa, vojak v krvavom boji, námorník počas búrky na mori, chorý v bolestiach aj zomierajúci kresťan vo svojej poslednej hodinke volajú k nej o pomoc, útechu a milosť prostredníctvom jej milovaného Syna Ježiša Krista.

K tejto dobrotivej a mocnej nebeskej Kráľovnej sa utiekajme vo všetkých potrebách a ťažkostiach. Na nebesiach neprestala byť milovanou matkou Ježiša Krista; a keď tam dvíha k nemu svoje prosebné, čisté ruky, ktoré ho na zemi držali a privíjali k srdcu, čo by jej mohol odoprieť? Panna Mária je mocnou ochrankyňou kresťanov, patrónkou svätej smrti a pomocníčkou umierajúcich. Preto Cirkev svätá nad otvoreným hrobom, kam kladieme telesné pozostatky zosnulého kresťana, spieva chválospev *„Zdravas, Kráľovná, Matka milosrdenstva,“* vzývajúc ju, aby nám, vyhnaným synom Evy, po tomto pozemskom putovaní ukázala Ježiša, požehnaný plod života svojho. Preto sa modlíme aj modlitbu: *„Oroduj za nás hriešnych teraz i v hodinu našej smrti.“*

V tento deň 15. augusta si tiež pripomíname svätého Alypia, biskupa v Tagaste, žiaka svätého Augustína; svätého Harduina, mnícha († 1009); svätého Arnulfa, biskupa zo Soissons vo Francúzsku († 1086), z ktorého relikvií niekoľko získal a daroval pražskej katedrále v roku 1356 cisár Karol IV., a ďalších svätých.

16. AUGUST

Sv. Hyacint, kňaz dominikán, patrón Poľska (12. stor.)

Rád svätého Dominika sa do Poľska a Ruska dostal vďaka horlivej snahe svätého Hyacinta. Hyacint (slovansky Jacek), mladší brat blahoslaveného Česlava, sa narodil v roku 1183 z otca grófa Eustacha Odrovousa a matky Boženy na zámku Lance pri mestečku Kamien v Sliezsku. Nadaný chlapec prejavoval už od mladosti pokojnú myseľ a nežnú zbožnosť. Základy vzdelania získal v jednom z benediktínskych kláštorov a neskôr študoval spolu s bratom Česlavom, pravdepodobne v Krakove, možno aj v Prahe a neskôr v Paríži a Bologni, kde dosiahol doktorát z práva a teológie.

Počas štúdií v cudzine zostal verný zbožnosti zo svojej mladosti a zachoval si čisté srdce. Obaja bratia sa po ukončení štúdií vrátili do vlasti, kde ich krakovský biskup blahoslavený Vincent Kadlubek vysvätil za kňazov a prijal do zboru kanonikov krakovskej katedrály. Hyacint sa stal vzorom a pýchou tohto zboru. Už od útleho veku čítal a počúval o životoch svätých a snažil sa ich nasledovať, pričom svoj život stále viac napĺňal bohumilými cnosťami. Jeho hlboká úcta k Matke Božej, ktorá mu bola vštiepená už v detstve, rozkvitla do nádhernej lásky.

Svoje kňazské povinnosti plnil nadmieru svedomite, zapieral sa pôstom a sebazapieraním a pomáhal chudobným skutkami kresťanského milosrdenstva, rozdávajúc im väčšinu svojich príjmov. Biskup Kadlubek si ho vybral za svojho radcu a pomocníka. Hyacint v tejto funkcii preukazoval múdrosť a spravodlivosť, čím si získal úprimnú dôveru, úctu a lásku kňazov aj ľudu.

V roku 1217 sa biskup Kadlubek vzdal svojho úradu, aby zvyšok života strávil v kláštornej samote. Za jeho nástupcu bol krakovskou kapitulou zvolený kanonik a kancelár poľského kniežaťa Leška Bieleho Ivo Odrovous, strýko Hyacinta a Česlava. Ivo sa vydal do Ríma, aby pápežovi oznámil svoju voľbu a vyžiadal si biskupské

svätenie. Na cestu si vzal svojich synovcov Hyacinta a Česlava, ako aj ďalších dvoch kňazov – Moravana Henricha a Nemca Hermana.

Po príchode do Ríma Ivo vybavil svoje záležitosti a bol pápežom Honoriom III. potvrdený a vysvätený za biskupa. Počas pobytu v Ríme sa stretol aj s pražským biskupom Ondrejom. V tom čase v Ríme s veľkým úspechom kázal svätý Dominik. Jeho charizma hlboko zasiahla Iva aj jeho spoločníkov. Ivo túžil, aby tento apoštolský kazateľ navštívil Krakov alebo aspoň poslal niekoľkých svojich bratov kazateľov do Poľska. Podobne túžil po príchode dominikánov do Čiech aj pražský biskup.

Dňa 14. februára 1218 zomrel synovec kardinála Štefana, Napoleon, po páde z koňa. Kardinál omdlel od žiaľu. Svätý Dominik, plný súcitu, nechal mladíka preniesť do kláštora svätého Sixta, kde za neho slúžil svätú omšu. Po nej sa Dominik pomodlil pri mŕtvom tele, narovnal mu zlámané údy, dotkol sa jeho čela a požehnal ho znamením kríža. Napoleon zázračne ožil. Tento zázrak videli na vlastné oči aj Ivo a jeho synovci Hyacint a Česlav.

Po tomto zázraku požiadal Ivo Dominika, aby poslal niekoľkých kazateľov do Poľska. Dominik však nemal dosť bratov, zvlášť tých, ktorí by ovládali slovanský jazyk. V tejto situácii Hyacint a Česlav sami požiadali Dominika, aby ich prijal do rádu. Spolu s nimi sa pridali aj kňazi Henrich a Herman. Dominik ich prijal s veľkou radosťou do kláštora svätej Sabiny a odovzdal im reholné rúcho. Pre Hyacinta, od mladosti oddaného zbožnému a asketickému životu, nebolo ťažké prispôsobiť sa kláštornej disciplíne. Svätý Dominik naučil za niekoľko mesiacov svojich učeníkov reholným pravidlám a bez čakania na dokončenie celého skúšobného roka, im dovolil zložiť reholné sľuby, požehnal ich a poslal do Poľska, aby podľa želania biskupa Iva založili v Krakove kláštor a kázali Božie slovo ľudu.

Všetci sa teda vydali na ďalekú cestu z Ríma na sever. Putujúc si žobraním zabezpečovali chlieb, vzbudzovali pokoru a úctu u ľudu a hlásali Božie slovo. Tak prešli cez Taliansko a pokračovali alpskými krajinami. V korutánskom meste Brež sa zdržali dlhšie, kázali miestnemu slovinskému obyvateľstvu, ktoré k nim s veľkou dychtivosťou prichádzalo a kajalo sa zo svojich hriechov. Tu sa prihlásilo veľa kajúcnikov, ktorí chceli vstúpiť do rádu svätého Dominika, a hneď sa našli aj dobrodinci ochotní postaviť pre bratov kazateľov kláštor. Tento zámer získal súhlas salzburského arcibiskupa, a tak bol v Breži založený dominikánsky kláštor. Hyacint ustanovil za predstaveného brata Hermana a opustiac mesto, pokračoval s Henrichom na Moravu, zatiaľ čo Česlav putoval do Čiech.

Na Morave sa Hyacint a Henrich zastavili v Olomouci, kde svojimi horlivými kázňami získali niekoľko zbožných mladíkov a mužov, ktorí sa rozhodli vstúpiť do rádu svätého Dominika. Aj v tomto meste založil Hyacint s pomocou mnohých dobrodincov kláštor. Upevniac túto novú komunitu slovom i príkladom v reholnej disciplíne, ustanovil Moravana Henricha za predstaveného a pokračoval ďalej. Podľa tradície kázal cestou aj v Znojme, kde založil kláštor rádu svätého Dominika.

Hyacintova sláva ho predchádzala, a v každom meste a dedine, kadiaľ prechádzal, ho ľudia s úctou vítali. V Krakove bol Hyacint pri mestskej bráne slávnostne privítaný

biskupom, duchovenstvom, kráľovským dvorom, šľachtou i obyvateľmi ako Boží vyslanec. Biskup Ivo chcel Hyacintovi okamžite odovzdať farský kostol najsvätejšej Trojice v Krakove, aby pri ňom založil kláštor. Keďže však podľa vôle svätého Dominika nesmeli jeho duchovní synovia vykonávať farskú správu, začal biskup stavať v meste nový chrám Panny Márie na námestí, kam mala byť fara presunutá.

Zatiaľ Hyacint kázal Božie slovo v katedrále, pričom jeho slová mali nevídaný úspech. Celý Krakov sa čoskoro zmenil: v domoch, kde predtým nemorálnosť ničila rodinné blaho, podkopávala morálku a kde spory a nezhody rozdeľovali domácnosti, nastal Hyacintovou požehnanou činnosťou duch umiernenosti, zdržanlivosti a kresťanskej lásky. Okolo roku 1223 dostal Hyacint chrám najsvätejšej Trojice v Krakove a pri ňom vybudoval kláštor z prostriedkov svojho strýka biskupa i ďalších dobrodincov. Do kláštora sa okamžite prihlásilo veľa novicov, a obyvateľstvo Krakova sa štedro staralo o potreby tejto reholnej komunity.

Hyacint učil svojich učeníkov viac príkladom ako slovami, aby kráčali v šľapajach svätého Dominika. Z darov, ktoré do kláštora prinášali obyvatelia, rozdával almužny zástupom chudobných, ktorí sa denne zhromažďovali pri bráne kláštora. Ak nemal čo rozdávať, modlil sa k Bohu, aby ich neopustil. Najradšej trávil čas na modlitbách v Pánovom chráme, najmä v noci, kde často spával na tvrdej dlážke. Po vzore svätého Dominika sa každú noc trikrát bičoval a v piatky a predvečer slávností Panny Márie sa postil o chlebe a vode. Každý deň neúnavne pracoval – kázal a spovedal, učil mladých bratov, modlil sa a rozjímal s nimi, vybavoval kláštorné záležitosti a navštevoval chorých v meste. Ako horlivý ctiteľ Panny Márie nachádzal u nej veľkú útechu a skrze jej príhovor dostával výnimočné milosti. Boh ho obdaril darom zázrakov, o ktorých jeho životopisci podávajú množstvo svedectiev.

Napríklad pri sviatku prenesenia relikvií svätého Stanislava bol z rieky Visly vytiahnutý utopený mladík Peter, šľachtic z Plešova. Práve vtedy sa Hyacint chystal na kázanie a spovedanie v katedrále. Hyacint potešil trúchliacu matku mladíka, pokľakol a pomodlil sa nad ním. Peter ihneď vstal a ďakoval Bohu i Hyacintovi za navrátenie života. Tento zázrak videl veľký zástup ľudí vrátane šľachticov a katedrálneho dekana, neskoršieho krakovského biskupa Prandotu.

V roku 1224 bola šľachtičná Judita z Kostelca postihnutá mŕtvicou, takže nemohla hovoriť. Keď ju priviezli k Hyacintovi, povedal jej*: „Dúfaj, Judita! Náš Pán Ježiš Kristus ťa uzdraví a navráti ti reč.“* A chorá začala hneď hovoriť, velebila Boha. Inokedy Hyacint uzdravil ťažko chorú a už smrti blízku urodzenú ženu, keď položil svoju ruku na jej hlavu a pomodlil sa nad ňou. Hyacint bol otcom chudobných, lekárom chorých, utešiteľom zarmútených a ľud si ho vážil ako svätého muža. Horlivému Hyacintovi čoskoro nestačilo pôsobisko v Krakove; túžil hlásať Božie slovo aj v iných krajinách, zakladať kláštory, vychovávať apoštolských kazateľov, privádzať hriešnikov na cestu pokánia a obracať pohanov na kresťanskú vieru. Preto sa so sprievodom niekoľkých bratov vydal z Krakova na apoštolské cesty medzi katolíkov, schizmatikov a pohanov.

Najprv putoval po poľských krajinách na sever do Pruska a Pomoranska, a hlásajúc na všetkých miestach Božie slovo, kdekoľvek prišiel, založil dominikánske kláštory

v Kamieni, Chlume, Kráľovci, Elblagu, Gdansku, Kodani a na mnohých ďalších miestach. Navštívil aj krajiny susedných Dánov, Švédov, Nórov a Litovčanov, z ktorých veľké množstvo obrátil na kresťanskú vieru. Preto uznal druhý generálny predstavený kazateľského rádu, blahoslavený Jordán, za potrebné zriadiť z kláštorov, ktoré Hyacint založil, novú reholnú provinciu, nazvanú poľskou provinciou. K nej vtedy patrili aj kláštory v českých krajinách. Prvým provinciálom všetkých kláštorov tejto oblasti bol ustanovený Hyacint, ktorý však krátko nato zložil svoj úrad, aby sa mohol výhradne venovať misijnému povolaniu.

Potom sa vydal na Volyň a Podolie, kde horlivo pracoval na náboženskom vzdelaní nevedomého schizmatického ľudu a jeho zjednotení s Rímom. Tieto apoštolské cesty vykonával Hyacint pešo, bez peňazí, odpočívajúc na holej zemi a živiac sa z vyžobraných almužien. Nadchnutý neochvejnou dôverou v Božiu Prozreteľnosť sa nebál nebezpečenstva od divej zveri, zatvrdilých schizmatikov a divokých pohanov. Založil kláštory vo Ľvove a Haliči, hlavnom meste jedného z ruských kniežatstiev, a putoval do Bulharska. Po návrate na Rus sa usadil v Kyjeve. Svoju činnosť tu začal modlitbou k Bohorodičke, vediac, že na jej príhovor nebude jeho práca márna. A skutočne, za štyri roky dosiahol v tomto meste výnimočné úspechy. Priviedol množstvo hriešnikov na cestu pokánia, osvietil a priviedol do lona katolíckej Cirkvi zástupy schizmatikov, obrátil a pokrstil veľký počet pohanov a mohamedánov, v Kyjeve založil chrám Panny Márie s kláštorom kazateľského rádu a zhromaždil v ňom kňazov a bratov, ktorých učil reholným pravidlám.

Z Kyjeva podnikal cesty do širokých krajín Maloruska, všade kázal ľudu a písal pápežovi o tom, ako by mohli byť cirkevné pomery tejto krajiny napravené a usporiadané. Keď sa raz dozvedel, že neďaleko Kyjeva sa na ostrovčeku rieky Dneper schádzajú pohania, aby konali modloslužbu, rozhodol sa ísť k nim a obrátiť ich na kresťanskú vieru, tešiac sa, že možno dosiahne mučenícku korunu. Vydal sa na ostrovček a keď uvidel pohanov klaňať sa obrovskému stromu, zvolal: *„Čo robíte, dobrí ľudia? Kam sa podel váš rozum? Vzdávate božskú poctu stromu, ktorý nemá cit ani život. Hľadáte pravdu u otca lži, diabla, ktorý obchádza hľadajúc, koho by zožral.“* Nevedomí pohania boli týmito mocnými slovami a ešte viac zázrakom, ktorý Hyacint pred nimi vykonal Božou mocou, tak zarazení, že sa zriekli hlúpej modloslužby a uverili v Krista.

V tom čase dostal Hyacint v Kyjeve správu o mučeníckej smrti 32 reholných bratov, ktorí potom, ako boli ním vychovaní, vydali sa na apoštolskú cestu do Bosny a Dalmácie, kde ich však ohavní kacíri bogomili pre ich vieru utopili. Čoskoro sa dozvedel aj o tom, že v meste Halič bolo 23 kazateľských bratov ukrutne zavraždených pohanskými Tatármi. Smutné správy ho však nezlomili. Ďakoval Pánovi, že toľkých jeho duchovných bratov ráčil ozdobiť mučeníckou korunou, a sám túžil po mučeníckej smrti.

Ukrutní pohania Tatári, ktorí v tom čase boli postrachom východných krajín Európy, zaútočili v roku 1240 pod vedením Batu-chána aj na Kyjev a 6. decembra dobyli mestské hradby. Hyacint práve slúžil svätú omšu, keď jeden kláštorný brat vbehol do chrámu a volal: *„Drahý otče, utekajme čo najskôr, ak sa chceme vyhnúť smrti od*

pohanov, inak je po nás!“ Hyacint vzal do jednej ruky cibórium s Telom Pána a do druhej alabastrovú sochu Panny Márie z oltára. Oblečený v omšovom rúchu rýchlo vyšiel z chrámu. Zatiaľ čo Tatári plienili a pálili domy a vraždili obyvateľstvo, Hyacint spolu s bratmi ušiel z mesta bez ujmy. S pomocou Božou sa bezpečne dostali na druhý breh a dorazili do kláštora v Haliči, kde zanechali zachránenú sochu Panny Márie a odpočinuli si. Neskôr sa Hyacint vrátil do Krakova, kde medzitým jeho kláštorné spoločenstvo výrazne vzrástlo. Hyacint sa zaradoval z hojných plodov práce, ktorú započal, a odovzdal sa tichému kláštornému životu, aby si po mnohých namáhavých cestách a útrapách obnovil ducha na novú činnosť. Avšak nebolo mu dopriate potrebného pokoja. Sotva sa rozšírila správa o jeho návrate do Krakova, ľudia zo všetkých strán sa k nemu hrnuli, prosili ho o pomoc v duchovných aj telesných potrebách. Hyacint im ochotne pomáhal. Jeho životopisci píšu, že v tom čase v Krakove s Božou mocou vykonal opäť mnoho zázrakov. Na sviatok sv. Stanislava v roku 1244 vrátil Boh na jeho príhovor zrak dvom oslepeným synom šľachtičnej Vitoslavskej z Krakova. Inokedy vzkriesil Boh na jeho príhovor Vislava, syna šľachtičnej Pribyslavy, ktorý sa utopil v rieke Visle.

V roku 1245 sa Hyacint opäť vydal z Krakova do poľských, pruských a ruských krajín, kde hlásal Božie slovo, navštevoval dominikánske kláštory a vysielal z nich horlivých misionárov do ďalekých krajín. Podľa niektorých správ neskôr cestoval aj do východných krajín a údajne prenikol až do Ázie. Po rokoch sa opäť vrátil do Krakova. Keď po takom dlhom čase opäť vstúpil do kláštora Najsvätejšej Trojice, poďakoval Bohu za milosti, ktoré mu udelil na všetkých cestách a pri všetkých jeho prácach, a povedal bratom: *„Ďakujte so mnou Pánovi, že ma ráčil priviesť bez ujmy k vám, aby som na tomto mieste, kde som začal pracovať ako syn svätého otca Dominika, aj ukončil svoj život. Teraz mi doprajte krátky čas, aby som sa pripravil na cestu do večnosti. Proste Pána Boha aj preblahoslavenú Pannu Máriu za mňa, aby mi v tom pomohli.“* Tieto slová zarmútili všetkých bratov, pretože boli presvedčení, že Boh mu dal predzvesť jeho konca. Od toho dňa sa Hyacint úplne venoval skutkom zbožnosti a reholnej dokonalosti a už viac nevychádzal z kláštora.

V predvečer sviatku Nanebovzatia Panny Márie v roku 1257 pocítil veľkú slabosť. Keď si uvedomil, že sa blíži jeho posledná hodina, zvolal všetkých bratov a povedal im: *„Najmilší synovia! Boh ma už volá a zajtra si po mňa príde preblahoslavená Panna Mária. Dlho som ju prosil o tú milosť, aby som odišiel z tohto sveta na jej sviatok. Vyslyšala ma; zajtra sa s vami rozlúčim. Na pamiatku vám zanechávam to, čo som dostal od svätého otca Dominika: milujte sa navzájom, majte úprimné srdcia k bratom, verne zachovávajte chudobu, pokoru a čistotu. Toto nech je mojím posledným odkazom.“* Dopovediac tieto slová, utíchol a pripravoval sa na svoj posledný boj. Na druhý deň, 15. augusta ráno, sa ešte pomodlil kňazské hodinky a požiadal o posledné pomazanie. Keď sa bratia za neho modlili, obrátil oči k nebu a začal sa modliť žalm: „*V teba, ó Pane, som dúfal, nebudem navždy zahanbený.“* Keď vyslovil verš: *„Do tvojich rúk, ó Pane, porúčam svojho ducha,“* blažene usnul v Pánovi.

Hyacintova svätá smrť bola v tej istej hodine zjavená jeho príbuznej blahoslavenej Bronislave v kláštore premonštrátskych panien vo Zvierzynci pri Krakove. Telo

zosnulého apoštolského kňaza pochoval krakovský biskup Prandota v kláštornom chráme Najsvätejšej Trojice. Na jeho slávnostný pohreb sa zišli všetci obyvatelia Krakova, ktorí plakali a volali, že stratili svojho najväčšieho dobrodinca. Tak ako za jeho života, Boh oslávil svojho verného služobníka Hyacinta aj po jeho smrti mnohými zázrakmi.

V deň pohrebu spadol v Krakove mladík Žegota z koňa, zlomil si väz a okamžite zomrel. Jeho rodičia ho priniesli k Hyacintovej rakve a vrúcne sa modlili, aby Boh na príhovor tohto svätého kňaza, v ktorého mali veľkú dôveru, vzkriesil ich syna. Po chvíli, keď sa za ten istý úmysel pomodlil aj zhromaždený ľud, mladík ožil, poďakoval Bohu a Hyacintovi za milosť vzkriesenia. Odvtedy sa stal Hyacintov hrob miestom mnohých nadprirodzených udalostí a veriaci poľský ľud k nemu neprestával putovať s dôverou.

V roku 1527 vyhlásil pápež Klement VII. Hyacinta za blahoslaveného, a v roku 1594 ho pápež Klement VIII. kanonizoval. Vtedy napísal významné slová: *„Žiadny zázrak, ktorý vykonali svätci Starého a Nového zákona, nie je taký, ktorý by Hyacint nevykonal.“* Všetci poľskí králi sa dôverne obracali k tomuto svätcovi a žiadali jeho pomoc zvlášť v ťažkých časoch. Slávny kráľ Ján III. Sobieski pred výpravou proti Turkom vo Viedni nechal na hrobe sv. Hyacinta v Krakove slúžiť svätú omšu a sám pri oltári asistoval kňazovi, zverujúc seba i svoju výpravu ochrane tohto svätca. Po víťazstve nad Turkami bol presvedčený, že k tomuto úspechu prispel príhovor sv. Hyacinta. V dôsledku tohto úspechu zaradil pápež Inocent XI. svätého Hyacinta medzi hlavných patrónov Poľského kráľovstva a Litovského veľkokniežatstva.

Pozostatky svätého Hyacinta sú uložené v nádhernej kaplnke v chráme Najsvätejšej Trojice v Krakove, ktorú dominikáni postavili v roku 1584. Táto kaplnka je dodnes miestom nábožnej úcty, ktorú mu Poliaci prejavujú. Veriaci sem prichádzajú na púte, a sviatok svätého Hyacinta sa tam oslavuje s veľkou slávou.

Svätý Hyacint je zobrazovaný v rehoľnom rúchu, pričom v jednej ruke drží cibórium s Telom Pána a v druhej sochu Panny Márie. Kiež by na príhovor tohto apoštolského kazateľa vrátil Boh svätú katolícku vieru všetkým národom, medzi ktorými vykonal toľko práce a námahy.

---

16. augusta sa koná aj pamiatka svätého Rocha, patróna proti moru; svätého Títa, diakona a mučeníka, v bitýnskej Nicei; svätého Dioméda, lekára a mučeníka; svätého Simpliciána, milánskeho biskupa; svätého Arnulfa, metského biskupa († 641), svätého Ambróza, stotníka umučeného pre vieru v talianskom meste Ferentina a svätej Sereny, cisárovnej.

17. AUGUST

I. Sv. Liberát a spolumučeníci z Kartága (5. stor.)

V cirkevných aj svetských dejinách sú neblaho preslávení divokí Vandali, germánsky národ, ktorý ešte počas vlády starých Rimanov zaplavil Podunajsko v dnešnom Maďarsku a prijal bludné učenie ariánskych kacírskych hnutí. V roku 406 sa pod vedením kráľa Gundaricha presťahovali do Galie a v roku 409 prenikli do Španielska, kde založili mocnú ríšu. V roku 428 sa vandalský kráľ Genserich vydal zo Španielska do severnej Afriky, kde sa zmocnil Mauretánie a Numidie a učinil z Kartága hlavné mesto svojej ríše v Afrike.

V nasledujúcich rokoch ešte viac rozšíril svoje panstvo a v roku 455 podnikol výpravu do Talianska, kde ohňom a mečom vyplienil Rím. Genserich kruto prenasledoval pravoverných katolíkov v Afrike, no ešte horšie ich trýznil jeho syn a nástupca Hunerich (477–484). Tento zlopovestný kráľ, ktorý ochotne načúval zákerným slovám ariánskych biskupov, dal mučiť Bohu zasvätené panny, vyhlásil, že všetky zákony vydané pravovernými cisármi proti kacírskym bludárom budú uplatnené proti katolíkom. Vyhnal biskupov, kňazov, diakonov a ďalších významných katolíkov na púšť a posielal svojich vojakov, aby donucovali katolícky ľud k ariánskemu bludu.

V tom čase nebolo na území Vandalskej ríše v Afrike miesta, kde by sa neozýval plač a nárek úbohých katolíkov. Ariánski biskupi vo svojej ukrutnosti voči katolíkom predčili aj samotného kráľa a jeho sluhov. Afričania prejavovali počas tohto prenasledovania mimoriadnu vytrvalosť vo viere a radšej znášali vyhnanstvo, mučenie či smrť, než aby sa odvrátili od svojej viery.

V tom čase slúžilo Bohu v kláštore Kapse v Byzaciánskej provincii sedem nábožných a horlivých katolíckych mníchov: opát Liberát, diakon Bonifác, subdiakoni Servus a Rustik a bratia Rogát, Septim a Maxim. Ariáni ich zajali, priviedli do Kartága a najprv ich presviedčali dobromyseľnými slovami, aby sa odvrátili od katolíckej viery a prijali ariánske učenie, pričom im sľubovali kráľovu priazeň a ochranu. Mnísi odpovedali: *„Jeden je Boh, jedna viera, jeden krst. Robte s nami, čo uznáte za vhodné; radšej znesieme krátke pozemské tresty, než aby sme trpeli večné muky.“* Za túto pevnosť vo viere boli všetci mnísi spútaní reťazami a uvrhnutí do temného väzenia, kde ich ariáni trýznili hladom a smädom, dúfajúc, že ich takto zlomia. No verní katolíci podplatili žalárnika a tajne v noci navštevovali uväznených mníchov, prinášali im jedlo a pitie a v rozhovoroch ich posilňovali vo viere, povzbudzujúc ich k odvahe znášať pre Ježiša Krista muky i smrť. Keď sa o tom dozvedel kráľ Hunerich, veľmi sa rozhneval a nariadil, aby mníchov priviazali na chatrnú loď naplnenú chrastím a na mori ich upálili.

Mučeníci kráčali k moru spútaní v okovách, radostne velebili Boha a spievali: *„Sláva Bohu na výsostiach! Toto je deň pre nás veľmi vzácny a najslávnejší. Hľa, teraz je priaznivý čas a deň spásy, lebo pre vieru v Ježiša Krista zomrieme!“* Sprevádzalo ich

mnoho katolíkov, prejavujúc im súcit a podporu. Mučeníci im povedali: *„Nebojte sa, Boží ľud, ani sa nedeste hrozieb či pozemských múk. Zomierajme s radosťou pre Krista, tak ako On zomrel za nás a svojou krvou vykúpil naše duše!“*

Najmladšieho mnícha, pekného Maxima, cestou k moru ariánski bludári presviedčali, aby zaprel božskú podstatu Ježiša Krista a tak sa vyhol smrti. No mladý Maxim im odvážne odpovedal: *„Neoddelím sa od opáta Liberáta ani od bratov, ktorí ma v kláštore vychovali. S nimi som žil v bázni Božej a s nimi dosiahnem večnú slávu. Nemyslite si, že ma zvediete, hoci som mladý. Boh nás siedmich spojil v jedno a chce, aby sme pre neho všetci spolu podstúpili mučeníctvo.“*

Všetci kráčali na smrť pokojne, akoby šli na stretnutie. Keď prišli k moru, podľa kráľovho rozkazu ich vložili na loď, priviazali a zapálili chrastie. Loď však viackrát zázračne nezhorela. Keď sa o tom Hunerich dozvedel, rozzúril sa a rozkázal svojim vojakom, aby všetkým siedmim mučeníkom rozbili lebky veslami a ich telá hodili do mora. To sa stalo 2. júla roku 483. Avšak telá svätých mučeníkov boli vyplavené na breh a katolíci ich s úctou pochovali.

Neskôr boli ostatky sv. Liberáta prenesené do Ríma. V roku 1734 ich získala toskánska veľkovojvodkyňa Anna Mária a 2. júna toho istého roku ich darovala farskému kostolu Narodenia Panny Márie v Kácove, kde boli umiestnené pod hlavným oltárom. Časti týchto relikvií v striebornom púzdre (pacifikáli) sa dodnes uctievajú a sú vystavené veriacim. V roku 1861 boli tieto relikvie v Prahe znovu ozdobené a následne boli s procesiou prenesené späť do Kácova.

Poučenie:

Sv. Liberát so svojimi spoločníkmi ochotne položil život za vieru v Božskú podstatu Ježiša Krista. Nech svätý mučeník, ktorého ostatkami sa honosí naša vlasť, vyprosí nášmu národu Božiu milosť, aby sa u nás nikdy nerozšírili bludy moderných ariánov či falošných osvietenských nevercov, ale aby Slovania vždy verne vyznávali vieru v Ježiša Krista, Božieho Syna, a žili podľa tejto svätej viery!

II. Sv. Rochus, patrón proti moru (13. stor.)

Podivuhodný je Boh vo svojich svätých. Niektorých z nich oslavuje už za ich života, iných necháva žiť a trpieť na tomto svete v najväčšej pokore, a až po ich smrti zjavuje svetu výnimočným spôsobom ich cnosti a zásluhy. Takto žil aj svätý Rochus, neznámy a nepovšimnutý svetom, no to aké veľké boli jeho zásluhy pred tvárou Boha, to kresťanský svet spoznal z mocnej ochrany, ktorú poskytoval všetkým, ktorí sa počas morových epidémií s dôverou obracali na neho a zbožne prosili o jeho príhovor.

Rochus, syn vznešeného a bohatého šľachtica Jána de la Croix a jeho manželky Libery, sa narodil v roku 1295 v juhofrancúzskom meste Montpellier. Nábožní manželia, ktorí dlho nemali deti, pokladali svojho syna za dar z nebies, ktorý si vyprosili modlitbami a almužnami. Hovorí sa, že Rochus sa narodil s červeným znamienkom na ľavej strane hrudníka, čo rodičom naznačovalo, že sa stane verným nasledovníkom Krista a dosiahne svätosť. Vychovávali ho starostlivo v nábožnosti a bázni Božej. Už od útleho veku si Rochus zvykal na pôsty a iné kajúce skutky, najradšej sa zdržiaval v domácom ústraní, bol skromný, poslušný a detsky zbožný. Usilovne sa učil a bol šťastný, kedykoľvek mohol prejaviť milosrdenstvo.

Keď mal Rochus dvanásť rokov, jeho vynikajúci otec vážne ochorel. Zavolal si syna a povedal mu: *„Cítim, že sa blíži moja hodina smrti. Počúvaj moju poslednú vôľu: Odkazujem ti celý svoj majetok a napomínam ťa, aby si mal Boha vždy na mysli a slúžil mu tak, ako doteraz. Bohatstvo používaj na dobré účely, nezabúdaj na vdovy a siroty, navštevuj chudobince a nemocnice a pomáhaj núdznym. Ak to budeš robiť, spočinie na tebe Božie požehnanie a ľudia ti budú dobrorečiť.“* Tieto slová umierajúceho otca zostali v synovom srdci po celý život. Keď po niekoľkých rokoch zomrela aj jeho matka, začal horlivo plniť otcovu vôľu. Navštevoval domy chudobných a chorých, povzbudzoval ich k trpezlivosti a dôvere v Božiu pomoc, prinášal im jedlo, lieky, šaty a peniaze. Pomáhal opusteným vdovám, sirotám a starcom, zabezpečil a vydal chudobné nevesty a podporoval každého, kto potreboval pomoc a útechu. Keď rozdal všetok svoj majetok na dobročinné účely, správu zdedených nehnuteľností zveril svojmu strýkovi a rozhodol sa vykonať púť k hrobom apoštolských kniežat do Ríma.

V jednoduchom odeve sa vydal na cestu cez Alpy a prišiel do Talianska. Keď sa blížil k mestečku Aquapendente, dozvedel sa, že tam mnohí ľudia zomierajú na nákazlivú chorobu. Namiesto toho, aby sa mestu vyhol, zrýchlil kroky, aby mohol slúžiť chorým. Po príchode do mesta sa prihlásil v nemocnici ako dobrovoľník na ošetrovanie postihnutých morom. Správca nemocnice obdivoval jeho odvahu, no upozornil ho, že táto služba je nesmierne náročná a nebezpečná. Rochus však odpovedal: *„S Božou pomocou nie je nič nemožné. Nebojím sa námahy ani nebezpečenstva. Túžim po korune života, ktorú dostane len ten, kto bojoval dobrý boj.“*

Rochus slúžil chorým obetavo a neúnavne. Čím ťažšia bola jeho práca, tým viac sa v ňom rozmáhala láska k blížnym. Ak ho niekto napomínal, aby bol opatrný a šetril si zdravie, odpovedal: *„Môj Spasiteľ zomrel za mňa.“* Keď mor v Aquapendente ustúpil, putoval ďalej a na každom mieste, kde zúrila táto choroba, neúnavne slúžil chorým. Osobitne sa venoval tejto službe v Cesene a v Ríme, kde tri roky pracoval v nemocniciach. Chorí ho považovali za Božieho posla, pretože bol obdarený darom konať divy a mnohých postihnutých morom zachránil. Uzdravoval ich znamením kríža a modlitbou v mene Pána.

Z Ríma sa Rochus odobral do Piacenzy, kde morová nákaza zúrila obzvlášť hrozivo. Tisíce chorých boli opustené svojimi príbuznými, mnohých z nich vyložili z domov na ulice a nechali napospas osudu. V preplnenej mestskej nemocnici vládla smrť a

ozývali sa bolestné výkriky chorých a chrapot zomierajúcich. Tu mal milosrdný Rochus dňom i nocou množstvo práce. Obchádzal lôžka chorých, čistil ich odporné rany a vredy, prinášal im lieky, jedlo a nápoje a utešoval aj posilňoval ich skľúčené mysle, až kým sám ťažko neochorel. Jeho bolesti boli také veľké, že proti svojej vôli kričal, neschopný ich zniesť. Aby však nebol na ťarchu ostatným chorým, opustil nemocnicu a biedne sa dovliekol do neďalekého lesa, kde na brehu rieky Trebbia našiel polorozpadnutú, opustenú chatrč. Tam sa usadil, pripravený zomrieť, ak by to bola Božia vôľa. Po chvíli počul šum blízkeho potôčika a pociťujúc páliaci smäd, sa k nemu dovliekol a napil sa sviežej vody. Bolesti čoskoro ustúpili, zimnica ho opustila, vredy mizli a choroba ustupovala, až znova pocítil hlad. Vtedy sa mu dostávalo potravy zvláštnym spôsobom. Neďaleko sídlil na svojom dvore bohatý šľachtic z Piacenzy menom Gothard, ktorý, podobne ako iní bohatí obyvatelia, utiekol pred morom z mesta na vidiek. Zbadal, že jeho pes každý deň nesie veľký krajec chleba kamsi preč, a preto ho začal sledovať. Zistil, že verný pes nosí chlieb do lesa neznámemu biednemu človeku v chatrči. Gothard sa Rochusa ujal a dal ho starostlivo ošetrovať, až kým sa celkom neuzdravil. Príklad Rochusovej obetavosti Gotharda tak hlboko dojal, že po celý zvyšok svojho života štedro konal milosrdné skutky voči chudobným a chorým a slúžil Bohu kajúcim životom.

Keď sa Rochus uzdravil, vydal sa na cestu do vlasti. Len čo však dorazil do prvého mestečka na svojom panstve, bol ako podozrivý tulák a nebezpečný špeh zatknutý a uväznený. Hovorí sa, že to bolo na rozkaz jeho vlastného strýka a správcu jeho majetkov, Viliama de la Croix, ktorý svojho synovca nespoznal. Rochus to prijal s trpezlivosťou a neprezradil svoje meno ani pôvod. Vo väzení zostal päť rokov. Bol pokojný, lebo vedel, že sa tým pripodobňuje Spasiteľovi, ktorý prišiel medzi svojich, ale nebol poznaný.

Počas celého času sa vo väzení tešil z modlitby a nábožného rozjímania o Božom milosrdenstve a pripravoval sa na blaženú smrť. Keď napokon pocítil, že sa blíži jeho posledná hodina, požiadal väzenského strážcu, aby mu priviedol kňaza, ktorý by ho zaopatril sviatosťami. Kňaz po udelení sviatostí rozpoznal v Rochusovi nevinného a svätého väzňa, čo hneď oznámil Viliamovi de la Croix. Viliam sa ponáhľal do väzenia, ale svätý väzeň už bol u Pána. Pod jeho hlavou našli tabuľku, na ktorej bolo napísané jeho meno, pôvod a osudy. Keď sa táto správa rozšírila po meste, všetci obyvatelia sa zhromaždili a nariekali, že tento svätý muž musel tak dlho nevinne trpieť na vlastnom panstve. Viliam, snažiac sa aspoň čiastočne napraviť krivdu, ktorú synovcovi spôsobil, mu vystrojil slávnostný pohreb. Sv. Rochus dokončil svoj pozemský život 16. augusta 1327.

Poučenie:

Sv. Rochus sa zobrazuje ako pútnik, ktorý ukazuje na vredy na svojej nohe, a pri ňom je pes s krajcom chleba v papuli. Veriaci ľud začal Rochusa hneď po jeho smrti uctievať ako svätca a obracal sa s prosbou o jeho príhovor najmä počas morových epidémií. Boh, ktorý už za Rochusovho života oslávil tohto milosrdného svätca darom zázrakov, potvrdil jeho svätosť aj po smrti, keď na jeho príhovor zázračne odvracal strašnú morovú nákazu od jeho ctiteľov. Úcta k sv. Rochusovi ako patrónovi

proti moru sa značne rozšírila, najmä po roku 1414, keď biskupi zhromaždení na Kostnickom koncile pri hroziacej morovej nákaze ho vzývali o príhovor a niesli jeho obraz v procesii mestom. V katolíckych krajinách mu už v 15. storočí stavali chrámy, kaplnky, oltáre i sochy.

Pápež Urban VIII. (1623–1644) vyhlásil Rochusa za svätého v katolíckej Cirkvi a ustanovil jeho výročnú pamiatku na 16. augusta. Ostatky sv. Rochusa boli neskôr prenesené do Benátok a časť z nich sa dostala do katedrály sv. Víta v Prahe. V Čechách, na Morave a Sliezsku sa úcta k sv. Rochusovi rozšírila a na jeho počesť sa vystavalo množstvo kaplniek, oltárov i sôch, najmä v 17. storočí, keď mor často a hrozivo sužoval tieto oblasti. V samotnej Prahe sa z tých čias zachovali tri svätyne zasvätené sv. Rochusovi: na Strahove, v Olšanoch a na Malostranskom cintoríne v Košíroch. V mnohých obciach sú aj dnes Božie muky s obrazmi patrónov proti moru – sv. Rochusa, sv. Sebastiána a sv. Rozálie. Na mnohých starých domoch v českých mestách možno vidieť obrazy sv. Rochusa ako pripomienku morovej epidémie a nábožnej dôvery katolíckych predkov v tohto svätca.

Dňa 17. augusta si pripomíname aj ďalších svätcov: sv. Mamanta, pastiera a mučeníka z Cézarey v Kapadócii; sv. Myrona, kňaza a mučeníka z Myzie; sv. Jána Eliáša, mnícha zo Sicílie († 903); sv. Stratona a spolumučeníkov z Nikomédie; sv. Pavla a jeho sestru sv. Juliánu s ďalšími mučeníkmi z Ptolemaidy.

18. AUGUST

I. Sv. Helena, cisárovná (3. stor.)

O pôvode, rodisku a mladosti prvej kresťanskej cisárovnej Flavie Júlie Heleny sa nezachovali spoľahlivé správy. Narodila sa okolo polovice 3. storočia. Niektorí autori tvrdia, že pochádzala z prostého rodu v bythýnskej Drepane, iní sa domnievajú, že bola dcérou kniežaťa v Anglicku. Isté je však, že sa Helena stala vyvolenou nádobou Božou a veľmi prospela Cirkvi.

Helena vynikala neobyčajnou krásou a vzácnymi darmi ducha. Hoci bola vychovaná v pohanstve, milovala počestnosť a mala ušľachtilé mravy. Rímsky dôstojník Konštancius Chlorus si ju vzal za manželku a v roku 274 sa im narodil syn Konštantín.

Rímskemu impériu od roku 284 vládol cisár Diokleián, ktorý v roku 285 prijal za spolucisára Maximiana Herkulea. Ten spravoval západné provincie s hlavným mestom Miláno a Diokleián si ponechal východnú časť ríše so sídlom v Nikomédii. V roku 292 si obaja cisári zvolili pomocníkov – Diokleián si vybral Galéria a Maximian si vzal za spoluvládcu Konštancia Chlora.

Konštancius bol ušľachtilý a statočný muž, ktorý mal rád vedu a umenie, pohŕdal modloslužobnými bájkami a vážil si vyznávačov Krista, ktorým poskytoval ochranu, pokiaľ to bolo možné. Keď sa však stal spolucisárom, bol prinútený prepustiť svoju manželku Helenu a oženiť sa s dcérou cisára Maximiana, aby si upevnil politické väzby. Helena po svojom zapudení žila v Trevíri. V roku 300 sa Diokleián a Maximian vzdali cisárskych titulov a na trón nastúpili na Západe Konštancius Chlorus a na Východe Galerius. Konštancius však zomrel už v roku 306 v Británii a vojsko vyhlásilo za cisára jeho syna Konštantína, ktorý mal vtedy 32 rokov. Konštantín si svojou statočnosťou, múdrosťou a spravodlivosťou získal všeobecnú obľubu.

Božie plány sú nevyspytateľné. Práve v čase, keď pohanstvo zúrivo prenasledovalo Cirkev, sa pripravovalo jej najväčšie víťazstvo nad starým modloslužobníctvom. Víťazstvo Kristovej Cirkvi priniesla Božia prozreteľnosť prostredníctvom cisára Konštantína. Po tom, ako si Konštantín upevnil postavenie v Británii, pristál v Galii a koncom roku 311 tiahol do Talianska na Rím, kde syn odstúpeného cisára Maximiana, ohavný zvrhlík Maxencius, uchvátil trón a sužoval obyvateľstvo. Konflikt medzi Konštantínom a Maxenciom mal rozhodnúť o osude polovice sveta.

Kresťania aj pohania priali víťazstvo Konštantínovi, hoci nik, ani on sám, netušil, že výsledok nadchádzajúcej bitky ovplyvní budúcnosť kresťanov. Konštantín mal iba 90.000 pešiakov a 8.000 jazdcov, zatiaľ čo Maxenciovo vojsko malo 170.000 pešiakov a 18.000 jazdcov. V neistote sa Konštantín obrátil k jedinému pravému Bohu, aby mu zjavil svoju vôľu a pomohol mu v rozhodujúcej chvíli. A Boh jeho prosbu vypočul. Cestou z Gálie do Talianska videl Konštantín jedného dňa na poludnie na oblohe žiarivý kríž utvorený z dvoch slnečných lúčov s gréckym nápisom: *„V tomto znamení zvíťazíš.“* Nasledujúcu noc sa mu vo sne zjavil Kristus Pán s týmto znamením a prikázal mu, aby ho používal vo vojne. Konštantín dal zhotoviť novú vojenskú zástavu, na ktorej sa na zlatej korune leskol Kristov znak, a podobné znamenie dal vyryť na svoje prilby a štíty svojich vojakov.

Potom tiahol do Talianska a 28. októbra 312 v pamätnej bitke pri Mulviovom moste nad Maxenciom zvíťazil. Stal sa jediným cisárom na Západe, ihneď zaručil kresťanom náboženskú slobodu a po smrti Licinia v roku 324 prevzal vládu aj na Východe. Otvorene sa priznal ku kresťanskej viere. Po tomto víťazstve povolal Konštantín svoju matku Helenu na cisársky dvor a preukázal jej všetky pocty, aké mohol vďačný panovník prejaviť svojej matke. Helena získala titul cisárovnej, na jej počesť sa stavali pomníky a razili mince s jej menom a podobizňou. Cisár jej daroval majetky po celej ríši a umožnil jej používať cisársku pokladnicu na dobré účely. Najväčším darom však bolo, že ju priviedol ku kresťanskej viere.

Helena, ktorá mala vtedy viac ako šesťdesiat rokov, prijala Kristovu vieru s celým srdcom a stala sa vzornou kresťankou. Horlivo sa modlila, zúčastňovala sa bohoslužieb, bola príkladne pokorná a štedro prispievala na zveľadenie Cirkvi. Preukazovala skutky kresťanskej lásky všetkým, ktorí potrebovali pomoc.

Najväčšej slávy sa Helena dočkala, keď v Jeruzaleme našla Svätý kríž Pána. V roku 320 sa vydala do Palestíny, aby navštívila miesta posvätené životom a smrťou Krista a pomohla tamojším kresťanom. Navštívila Betlehem, Olivovú horu a Kalváriu, kde sa s nábožnou úctou modlila a rozjímala. Keď na Kalvárii objavila pohanský chrám a modlu bohyne Venuše, prikázala ich zničiť, odstrániť navezenú zeminu a pátrať po jaskyni Božieho hrobu a Svätom kríži. S pomocou sv. Makária, jeruzalemského biskupa, a Božou milosťou našla slávny hrob aj drevo Svätého kríža. Po očistení posvätných miest od pohanstva Helena dala postaviť kresťanské svätyne nad jaskyňou Kristovho narodenia v Betleheme a na Olivovej hore. Taktiež položila základy veľkolepého chrámu Božieho hrobu v Jeruzaleme, ktorý bol dokončený v roku 385 a bol považovaný za div sveta. Pobyt sv. Heleny v Palestíne priniesol tamojším kresťanom veľké požehnanie.

Počas svojich ciest zanechávala svätá Helena všade stopy svojej zbožnosti a dobročinnosti. Spolu s veriacimi ženami sa zúčastňovala na bohoslužbách, oblečená v jednoduchom odeve, hoci inokedy vystupovala v cisárskej nádhere. Štedro podporovala chrámy a kaplnky, navštevovala panny zasvätené Bohu, modlila sa s nimi a tešila ich. Oslobodzovala zajatcov a väzňov odsúdených na nútené práce v kameňolomoch, navracala vyhnancov do ich vlastí a rodinám, a kresťanom vo všeobecnosti preukazovala nespočetné dobrodenia. Týmto významne prispela k rozvoju a rozkvetu Cirkvi na Východe.

Po dlhšom pobyte v Palestíne starnúca Helena opäť navštívila zbor panien zasvätených Bohu. Na znak pokory im počas jedla sama slúžila, a potom sa s nimi rozlúčila a odišla za svojím synom Konštantínom, pravdepodobne do Nikomédie. Krátko nato ochorela a okolo roku 328 pokojne zomrela v Pánovi. Jej telo bolo prevezené do Ríma a slávnostne uložené v cisárskej hrobke, kde jej vďačný syn postavil nádherný náhrobok ozdobený svätým krížom. Jedna relikvia svätej Heleny bola v roku 1373 darovaná katedrále sv. Víta v Prahe.

Poučenie:

Svätá Helena býva zobrazovaná v cisárskom rúchu s Kristovým krížom. Z kresťanských cností, ktorými vynikala, bola najdojímavejšia jej pokora. Svätý Hieronym o pokore povedal: *„Pokora je ochranou a strážkyňou všetkých cností. Nič nerobí človeka tak milým Bohu a ľuďom, ako veľkosť zásluh spojená s pokorou.“* Podobne učí aj svätý Bernard: *„Bez pokory nemôžu ostatné cnosti prospievať. Ten, kto zbiera cnosti bez pokory, sa podobá človeku, ktorý vyhaduje prach do vetra. Bez pokory všetko dobré unáša víchor márnej pýchy.“*

II. Sv. Klára z Montefalca, opátka (13. stor.)

Svätá Klára sa narodila v talianskom mestečku Montefalco v roku 1268 do zbožnej rodiny, ktorá jej poskytla múdre kresťanské vedenie. Už ako dieťa kľačala pred obrazom Ukrižovaného, či už doma, alebo v chráme, a modlila sa tak vrúcne, že každého, kto ju videl, dojala. Jej staršia sestra Johana bola predstavenou zboru nábožných panien, ktoré neskôr prijali regulu svätého Augustína. Šesťročná Klára bola príkladným životom týchto panien tak očarená, že prosila sestru, aby ju prijala do ich spoločenstva. Hoci bola ešte dieťaťom, Klára sa vedome zriekla sveta, aby sa mohla venovať výhradne Bohu. Čoskoro prevýšila svoje družky horlivosťou v modlitbách a kajúcnosti. Raz, keď porušila pravidlo mlčanlivosti, uložila si za pokánie modliť sa sto Otčenášov, stojac bosá v snehu počas krutej zimy. Bola veľmi cudná a nikomu sa nezahľadela priamo do očí. Keď sa jej brat spýtal, prečo klopí zrak, odpovedala: *„Oči sú najväčšími nepriateľmi duše. Na rozprávanie potrebujeme jazyk, nie oči.“* Nad všetky cnosti si cenila čistotu srdca a sestrám hovorila: *„Táto cnosť nám, smrteľníkom, zabezpečuje slávu nesmrteľnosti. Je to vonný balzam, ktorý uchováva telo neporušené, a odraz večného svetla, ktorý nesmie byť poškvrnený.“* Raz povedala, že by radšej znášala muky pekla, ako by mala porušiť svoju čistotu.

Keď mala trinásť rokov, jej spoločenstvo prijalo pravidlá svätého Augustína. Po smrti svojej sestry Johany bola Klára jednomyseľne zvolená za predstavenú kláštora. Hoci bola touto voľbou vydesená, na príkaz biskupa zo Spoleta túto úlohu prijala. Odvtedy viedla rehoľnú komunitu viac svojím príkladom než slovami. Sama k sebe bola prísna a zachovávala prísne pôsty, no svoje sestry nenútila k takejto prísnosti a poskytovala im štedro všetko, čo rehoľa predpisovala. Kedykoľvek niektorá z nich ochorela, Klára bola neustále po jej boku. V chorobách a trápeniach bola príkladne tichá a trpezlivá, chudobným a nešťastným ľuďom hojne pomáhala, rada odpúšťala protivníkom a činila im dobro, vždy prejavovala dojemnú pokoru, zapierala sa kajúcimi skutkami, bola horlivá v modlitbách a nábožných rozjímaniach, bránila hriechu a priviedla množstvo duší k Bohu.

Boh ju za tieto vznešené cnosti odmenil už za jej života. Mala schopnosť nazerať do budúcnosti a vedela mnohé veci, ktoré iným zostávali skryté. Preto sa k nej mnohí veriaci obracali o radu a požehnanie, dokonca aj cirkevní a svetskí hodnostári si s úctou vypočuli jej múdre slová. Od útleho veku si Klára zvykla denne rozjímať o trpkom umučení Pána. Ako rehoľníčka povzbudzovala svoje sestry, aby toto

tajomstvo uctievali modlitbami a kajúcimi skutkami. Sama denne kľačala pred obrazom Ukrižovaného a päťstokrát doobeda i poobede vzdávala vďaky za vykúpenie, ktoré nám Kristus daroval svojou smrťou. Pohľad na svätý kríž ju tak dojímal, že často zabúdala na celý svet, upadala do vytrženia mysle a často slzila. Raz povedala: *„Je vôbec možné, aby sme hľadiac na Ukrižovaného mohli myslieť na niečo iné než na Neho?“* Z lásky ku Kristovi zariadila, aby boli všetky miesta v kláštore vyzdobené obrazmi svätého kríža.

Klára túžila trpieť pre ukrižovaného Spasiteľa čo najviac. V modlitbách ho prosila, aby jej dovolil aspoň trochu pocítiť muky, ktoré On znášal pre našu spásu. Jej prosba bola vypočutá. Vo vytržení mysle videla Krista nesúceho kríž, a od tej chvíle trpela strašné bolesti na tele. Keby ju osobitná Božia milosť neposilňovala, bolesti by ju premohli. Vo veku štyridsať rokov jej Boh zjavil hodinu jej smrti. Klára sa na túto chvíľu pripravovala s najväčšou vrúcnosťou a dostala uistenie, že dosiahne nebeskú blaženosť. Nadšene zvolala: *„Ó, najsladší Ježiš, aká veľká je odmena, ktorú dávaš tým, ktorí Ti verne slúžia!“* Keď sa po chvíli prebrala z vytrženia, povedala: *„Milé sestry, odchádzam od vás a idem ku Kristovi, ktorý ma volá. Jemu zverujem vás i seba!“* Po týchto slovách sa skončil jej pozemský život 18. augusta 1308. Boh oslávil svoju vernú služobnicu zázračným spôsobom už na zemi. Na žiadosť sestier lekári otvorili jej telo a v jej srdci našli vyryté mučivé nástroje Pánovho umučenia: kríž, tŕňovú korunu, klince, stĺp a kopiju. Klára o tomto tajomstve vedela, no až na smrteľnej posteli ho zverila sestrám. Tento zázrak bol cirkevne niekoľkokrát preverený a potvrdený.

Neporušené telo svätej Kláry je uložené v Montefalcu a jej srdce so znakmi Pánovho umučenia je uchované v striebornom kríži, ktorý býva vystavovaný k verejnej úcte. Pápež Lev XIII. ju 8. decembra 1881 vyhlásil za svätú. Lev XIII. o nej povedal: *„Spomienka na svätú Kláru z Montefalca je pre nás milá a potešujúca. Dvakrát sme navštívili jej svätyňu v Perugii, kde sme na jej oltári slúžili svätú omšu. S obdivom a láskou sme uctievali jej neporušené ostatky a osobitne jej srdce, na ktorom sú dodnes zachované znamenia Kristovho umučenia.“*

Poučenie:

Svätá Klára dosiahla veľkú svätosť predovšetkým vďaka tomu, že často a rada rozjímala o utrpení Ježiša Krista. Umučenie a kríž Pána sú tou najlepšou školou, kde človek zabúda na svet, jeho márne radosti a porušiteľné poklady, a učí sa poznať len Ukrižovaného a niesť Jeho rany na svojom tele.

Kto by mohol hrešiť, keď hľadí na obraz Pána, umierajúceho na kríži za naše hriechy, a rozjíma o jeho Božskej láske, ktorú nám preukázal svojím životom a utrpením? Sv. Bonaventúra hovorí: *„Ak chceš napredovať od cnosti k cnosti, rozjímaj každý deň o utrpení a smrti Pána.“* A sv. Bernard napísal: *„Ježiš Kristus má vždy prebývať v tvojom srdci a obraz Ukrižovaného máš mať stále na mysli.“*

---

18. augusta si pripomíname aj pamiatku sv. Agapita, mučeníka z Preneste, v Ríme; sv. Jána a Krispa, kňazov mučeníkov; sv. Hermu, Serapia a Poliena, mučeníkov; sv. Flora a Lauru, mučeníkov; sv. Firmina, biskupa z Mét; sv. Jána Rylského, pustovníka a zakladateľa aj opáta kláštora Rilského v Bulharsku († 946) a ďalších.

19. AUGUST

Sv. Ľudovít, biskup z Toulouse (13. stor.)

V politických zmätkoch trinásteho storočia dostal brat francúzskeho kráľa sv. Ľudovíta IX., Karol z Anjou, od pápeža Urbana IV. do léna spojené kráľovstvá Sicílie a Neapolska. Potom bol jeho nástupcom pápežom Klementom IV. 12. júna korunovaný za kráľa týchto dvoch krajín. Avšak útlaky tohto panovníka a arogancia jeho úradníkov a žoldnierov tak pobúrili Sicílčanov, že 30. marca 1282, počas tzv. sicílskeho nešpora (na druhý sviatok veľkonočný), zákerne povraždili všetkých Francúzov v hlavnom meste Palerme. Povstanie proti nenávidenej francúzskej vláde sa následne rozšírilo po celom ostrove. Vzbúrenci si na pomoc povolali kráľa Petra Aragónskeho zo Španielska a vyhlásili ho za svojho panovníka. Karol I., pripravený o Sicíliu, zanechal svojho syna Karola ako správcu Neapolska a odišiel do Francúzska zhromaždiť vojsko proti Petrovi Aragónskemu. Zatiaľ však jeho armádu Sicílčania porazili a princ Karol bol zajatý a odvezený do Španielska.

Po skorej smrti Karola I. v roku 1284 pripadlo neapolské kráľovstvo jeho synovi Karolovi II., ktorý však zostal štyri roky v zajatí Španielov. Až na príhovor pápeža Mikuláša IV. ho v roku 1289 prepustili na slobodu za veľmi prísnych podmienok. Karol II. bol nútený zaviazať sa k veľkému výkupnému a dať Španielom ako rukojemníkov troch svojich synov a šesťdesiat prvorodených synov z najvznešenejších francúzskych rodov. Medzi zajatcami bol aj kráľov syn Ľudovít, ktorého katolícka Cirkev vyhlásila za svätého.

Ľudovít, druhorodený syn neapolského kráľa Karola II. a jeho manželky Márie, dcéry uhorského kráľa Štefana V., sa narodil v roku 1274 na hrade Brignoles v Provensálsku (južné Francúzsko). Nábožná matka ho viedla slovom i príkladom k Bohu, vštepujúc mu lásku k modlitbe, sebazapieraniu a pokore. Vychovávateľom princových synov bol Jakub de Osa, pod ktorého múdrym vedením Ľudovít už v útlom veku prejavoval úprimnú zbožnosť. Nenachádzal záľubu v hrách a zábavách urodzených rovesníkov, zostával najradšej doma, modlil sa a čítal duchovné knihy. Vyrástol v pekného mladíka, prísne zachovával panickú čistotu, zapieral sa pôstom a modlitbami. Aby si ju uchránil, utiekal sa pod ochranu panenskej Matky Božej a rozhodol sa, že okrem matky a sestry nikdy súkromne neprehovorí so ženami ani na ne nepohliadne. Do španielskeho zajatia sa dostal, keď mal štrnásť rokov. Spolu so svojimi druhmi bol odvezený na hrad Surana pri Barcelone. Jeho osud bol na začiatku obzvlášť smutný. Odlúčený od milovaných rodičov a ďaleko od vlasti, strávil svoje mladé roky v cudzine pod dozorom drsných strážcov, ktorí zajatcom spôsobovali mnoho útrap. Ľudovít však v zajatí zostal vždy trpezlivý, nachádzajúc útechu v Bohu, a keď jeho druhovia upadali do malomyseľnosti, povzbudzoval ich slovami: *„Tým, ktorí milujú Boha, prospieva nešťastie viac ako šťastie. Ľudia oplývajúci šťastím ľahko zabúdajú na Boha a vzďaľujú sa mu. Práve utrpenie človeka skúša a privádza k Bohu. Beda tomu, koho Boh nikdy nešťastím nenavštívi; preto sa nesťažujme, ale radujme sa, že trpíme.“*

Časom sa zajatcom uľavilo; mohli voľne chodiť po meste a venovať sa rôznym činnostiam či zábavám. Ľudovít usilovne navštevoval chrámy, kde zotrvával na modlitbách, a nemocnice, kde slúžil chudobným chorým a potešoval ich. Neštítil sa ani tých najodpudivejších chorôb a bol šťastný, že môže konať skutky kresťanskej lásky pre svojich biednych blížnych. V nemocniciach dobrovoľne vykonával aj tie najnepríjemnejšie a najjednoduchšie práce, pričom chorým slúžil s takou láskavou trpezlivosťou a ochotou, že vzbudzoval všeobecný obdiv. Popri tom svojou dojímavou zbožnosťou v chrámoch ovplyvňoval celé okolie, až ho nazývali vteleným anjelom.

Keďže mal dostatok času, každodenne sa modlieval kňazské hodinky a v Barcelone navštevoval kláštor rádu sv. Františka, kde sa u dvoch známych rehoľníkov učil filozofiu a teológiu, v ktorých dosiahol vynikajúce vzdelanie. Urodzeným zajatcom bolo v Barcelone dovolené venovať sa na zotavenie šermovaniu a jazde na koni. Ľudovít, hoci nerád, sa istý čas zúčastňoval týchto rytierskych zábav, aby vyhovel prianiu svojich druhov. Jedného dňa však pri nešťastnom páde z koňa utrpel vážne zranenie a aj ťažko ochorel. V čase choroby hlboko rozjímal o nestálosti a márnosti tohto sveta a urobil sľub, že ak mu Boh vráti zdravie, vstúpi do rádu sv. Františka, ktorý si v Barcelone obľúbil.

Jeho choroba bola vážna a trvala dlhší čas. Ľudovít, vedomý si, že bez Božej vôle sa nič nedeje a že tým, ktorí milujú Boha, všetky veci prospievajú, znášal svoju chorobu pokojne. Po uzdravení prijal nižšie svätenia a začal slúžiť kňazom pri bohoslužbách. V roku 1294 pápež sv. Celestín V. ponúkol sotva dvadsaťročnému Ľudovítovi správu lyonského biskupstva, dúfajúc, že tento vzdelaný a cnostný princ dokáže získať späť

cirkevný majetok, ktorý bol v diecéze odcudzený lúpežnými šľachticmi. Tento zámer sa však neuskutočnil, pretože pápež na konci roka 1294 odstúpil.

Spor medzi kráľom Petrom Aragónskym a Karolom II. Neapolským sa medzitým skončil, a tak bol Ľudovít, ktorý strávil takmer sedem rokov v španielskom zajatí, prepustený na slobodu. V roku 1295 zomrel prvorodený syn kráľa Karola II., Karol Martell, a Ľudovít sa mal stať nástupcom na neapolskom tróne. Súčasne mu bola ponúknutá ruka sestry aragónskeho kráľa. Ľudovít si však už zvolil Boha za svoj podiel a dedičstvo, a preto odmietol kráľovskú nevestu aj korunu, hovoriac: *„Mojím kráľovstvom a podielom je Pán Ježiš; ak mám jeho, mám všetko, a ak ho nemám, nemám nič. On sám mi postačuje. Radšej stratím pominuteľné a dočasné kráľovstvo svojho otca, než by som porušil svoj sľub a previnil sa voči Bohu. Nech ma ľudia považujú za blázna; na tom mi nezáleží.“*

Kráľ Karol II. až po dlhom zdráhaní súhlasil, aby sa jeho syn vzdal následníckych práv. Ľudovít však mal ďalšie plány – chcel podľa svojho sľubu vstúpiť do rádu sv. Františka a prijať kňazské svätenie. Preto sa odobral do kláštora menších bratov pri Neapole a požiadal, aby ho obliekli do rehoľného rúcha. Predstavení kláštora mu to však odmietli, obávajúc sa hnevu jeho otca. Ľudovít, vedomý si, že jeho otec nesúhlasí, aby sa stal rehoľníkom, ho uprosil, aby mu aspoň dovolil prijať kňazské svätenie. Po dôkladnej príprave v spomenutom kláštore bol vysvätený za kňaza. Jeho radosť bola nesmierna; vrúcne ďakoval Bohu a prelieval slzy hlbokého pohnutia, že jeho horúca túžba bola naplnená.

V roku 1296 prišiel neapolský kráľ Karol II. so synom Ľudovítom k pápežovi Bonifácovi VIII. Pápež ustanovil Ľudovíta za biskupa v Toulouse. Ľudovít túto hodnosť odmietal a podrobil sa pápežovej vôli až vtedy, keď mu bolo povolené, aby mohol podľa svojho sľubu a túžby vstúpiť do rádu sv. Františka. Zriekol sa svojho kniežacieho mena, v rímskom kláštore prijal chudobné rúcho Menších bratov a na Štedrý deň roku 1296 zložil rehoľné sľuby. S povolením pápeža nosil istý čas na rehoľnom rúchu odev svetských duchovných, aby šetril city svojho otca, avšak čoskoro tento vrchný odev odložil a chodil po Ríme ako žobravý rehoľník – bosý, s nepokrytou hlavou a povrazom okolo bedier. Kráľ Karol sa na to hneval, ale Ľudovít, nedbajúc na to, sa radoval, že môže nasledovať chudobného a pokorného Spasiteľa aj sv. Františka.

Na sviatok sv. Agáty v roku 1297 bol Ľudovít vysvätený na biskupa pápežom Bonifácom VIII. a hneď potom sa vydal na cestu do svojho sídla. Necestoval však ako kráľovský syn a biskup, ale ako člen chudobného rádu sv. Františka, pričom počas cesty najradšej odpočíval v kláštoroch svojho rádu. Vo Florencii mu bratia v kláštore pripravili izbu, ozdobenú kobercami, čalúnmi a znakmi Francúzska i Neapolska. Len čo ju Ľudovít uvidel, zdráhal sa do nej vstúpiť, hovoriac: *„Vzdal som sa kniežacej hodnosti a nemám na svete iné dedičstvo, iba kríž Ježiša Krista. Odstráňte tieto prepychové veci, ktoré neprislúchajú chudobnému rehoľníkovi, ak chcete, aby som bol medzi vami ako brat medzi bratmi.“*

V Toulouse bol Ľudovít prijatý slávnostne a s veľkou radosťou. Do katedrály kráčal bosý, a veriaci ľud bol ohromený, keď videl, že mladý, pôvabný biskup kráľovského rodu neváha vstúpiť do svojho sídla v jednoduchom a drsnom rúchu chudobného rehoľníka. Keď niektorí skúsení muži poznamenali, že urodzený biskup po čase ochabne vo svojej mladíckej horlivosti a vydá sa cestou pohodlia, nádhery a pôžitkov ako mnohí vtedajší cirkevní hodnostári, Ľudovít zvolal: *„Pane, ty si cesta a život, radšej stratím život, než by som sa odklonil od tvojej cesty!“*

Zo svojich biskupských príjmov si neponechával nič pre seba, všetko rozdeľoval medzi chudobných a núdznych. Vždy sa snažil naplniť duchovné i telesné potreby ľudu, ktorému pomáhal, povzbudzoval a učil ho. Chcel všetkých svojich zverencov priviesť ku Kristovi a snažil sa byť všetkým pre všetkých. Pomáhal každému, kto to potreboval, ale obzvlášť rád navštevoval chatrče chudobných, prinášajúc im útechu a podporu. Staral sa o chorých, neštítil sa ani malomocných, ktorým umýval a bozkával nohy.

Raz, keď prechádzal mestom so sprievodom duchovných, počul z chatrče stonanie. Vstúpil dnu a našiel opustenú chorú starenku, ktorá volala po kňazovi, aby ju pripravil na smrť. Biskup Ľudovít ju sám zaopatril svätými sviatosťami. Keď vyšiel von, jeho sprievod si všimol, že jeho odev je znečistený hmyzom. Usmial sa a povedal: *„Hľa, toto sú klenoty chudobných!“*

Okrem chudobných a chorých mal osobitnú lásku k mužom vynikajúcim cnostným životom a učenosťou. Často sa s nimi rozprával a podporoval ich. Bedlivo sa staral o vzdelanie kandidátov duchovného stavu a nikoho nevysvätil, kým sa nepresvedčil, že má nielen potrebné vedomosti, ale aj príkladné mravy. Hovoril, že pre Cirkev je užitočnejšie mať málo dokonalých duchovných než mnoho takých, ktorí by boli len neužitočným bremenom. Často kázal Božie slovo s rázom a ľúbezne, ale oveľa výrečnejšie kázal svojím svätým životom. Dosiahol to, že nielen zatvrdnutí hriešnici nastúpili cestu pokánia, ale aj mnoho bludárov a Židov poznalo Kristovu pravdu.

Žil tak, ako to zodpovedalo dôstojnosti biskupa, no zároveň prísne podľa pravidiel rádu sv. Františka. Vo svojom dome mal iba tie najnevyhnutnejšie veci a nábytok bol veľmi jednoduchý. Držal si pri sebe niekoľkých rehoľných bratov, s ktorými sa modlieval. Jeden z nich mal za úlohu upozorniť ho na každú jeho chybu. Raz tento brat nešetrným spôsobom pred mnohými svedkami vytkol biskupovi omyl. Keď sa prítomní pohoršili, Ľudovít brata obhajoval, hovoriac: *„Sme povinní napomínať a karhať svojich priateľov. Kto zatvára sluch pred pravdou od priateľa, nad tým možno len zúfať. Pochlebník nám hovorí len veci príjemné, ale priateľ nám povie aj nepríjemné, aby sme sa spoznali a napravili. Naše chyby nás majú mrzieť, ale karhanie nás má tešiť.“*

S takýmto zmýšľaním sa pokorný a láskavý biskup snažil zmierovať nepriateľov, obnovovať lásku a bratstvo medzi rozhádanými ľuďmi a svojou vľúdnosťou odstraňoval nedorozumenia a spory. Kedykoľvek mal pocit, že niekomu ublížil, usiloval sa ho všetkými možnými spôsobmi udobriť, ba často prosil o odpustenie aj

tých, ktorí ublížili jemu. Nič mu nebolo tak protivné ako ohováranie a nactiutŕhanie a nič mu nebolo príjemnejšie než bezúhonnosť, úprimnosť a dobrosrdečnosť.

Hoci Ľudovít vo svojom biskupskom úrade konal veľké a požehnané skutky, v srdci neustále túžil po pokojnom ústraní kláštora, aby mohol podľa rehoľných pravidiel pokojne pracovať na svojej spáse bez iných starostí a povinností. Jeho citlivé svedomie sa desilo veľkej zodpovednosti spojenej s úradom vrchného pastiera a táto dôstojnosť mu čoraz viac pripadala ako ťažké bremeno. Rozhodol sa ísť do Ríma a požiadať pápeža o dovolenie vzdať sa biskupstva a žiť v kláštore. Keď mu priatelia toto rozhodnutie vyhovárali, odpovedal: *„Nech ľudia o mne súdia, ako sa im zdá, a nech ma nazývajú bláznom. Budem šťastný, keď sa zbavím svojho bremena. Mnohí vďaka vysokej dôstojnosti dosiahnu spásu, ale mnohí v nej aj zahynú.“*

Počas návratu z návštevy svojej kráľovskej sestry v Katalánsku sa Ľudovít zastavil vo svojom rodisku Brignoles, kde ho postihla ťažká choroba. Uvedomil si, že sa už neuzdraví, a povedal: *„Teším sa, akoby som po dlhej plavbe na rozbúrenom mori tohto sveta zazrel pevninu a blízky prístav. Čoskoro vstúpim do prístavu, zložím bremeno biskupstva a uzriem svojho Boha, od ktorého ma starosti tohto sveta vzďaľovali.“* Na sviatok Nanebovzatia Panny Márie vykonal svätú spoveď, s veľkou zbožnosťou pokľakol a prijal Telo Pána i posledné pomazanie. Od tej chvíle sa neprestával modliť, často opakujúc Zdravas Mária. Keď sa ho spýtali, prečo sa modlí práve túto modlitbu, odpovedal: *„Po Bohu som vždy najviac dôveroval blahoslavenej Panne Márii. Ona mi bude pomocnicou v hodine smrti.“*

Takto sa modliac zomrel v Pánovi 19. augusta 1297 vo veku len 23 rokov. *„Dokonajúc v krátkej chvíli, vyplnil časy dlhé.“* (Múd 4, 13) Podľa svojej túžby bol pochovaný v kláštore Menších bratov sv. Františka v Marseille. Boh osvedčil svätosť tohto príkladného biskupa a rehoľníka zázrakmi. Jeho niekdajší vychovávateľ, pápež Ján XXII., ho v roku 1317 v Avignone vyhlásil za svätého. V tom čase ešte žila jeho matka, ktorá sa dožila nevýslovnej radosti, keď videla obraz svojho syna povýšený na oltár. Striebornú rakvu s telom sv. Ľudovíta, ktorú dala v roku 1317 zhotoviť jeho matka spolu s bratom, neapolským kráľom Robertom, a kráľovnou Francúzska, preniesli v roku 1423 z Marseille do Valencie v Španielsku, kde sa uchováva dodnes. Pápež Inocent XI. ustanovil sviatok sv. Ľudovíta na 19. august vo všetkých kráľovstvách a dedičných krajinách cisára Leopolda I. ako vďačnú pamiatku na jeho slávne víťazstvá nad Turkami.

Poučenie:

Pre svätého Ľudovíta bola smrť vytúženým prístavom, kde zložil svoje bremeno. Nebojme sa smrti, ale bojujme proti hriechu. Kto zomrel svetu a jeho pokladom i rozkošiam, smrti sa nebojí, pretože ten, kto na zemi nič nemá, čo by ho tu viazalo, tomu ani smrť nič nevezme. Kto je stále pripravený opustiť tento svet a odísť do večnosti, nezľakne sa hlasu, ktorým ho Kristus Pán povolá na súd, vediac, že v ňom nájde milosrdného Sudcu. *„Duše spravodlivých sú v Božích rukách, a muky smrti sa ich nedotknú.“* (Múd 3, 1) *„Lepšia je smrť než trpký život a večný odpočinok než neustála choroba.“* (Sir 30, 17)

Dňa 19. augusta si pripomíname aj pamiatku sv. Júlia a rímskych mučeníkov, ktorých ostatky daroval Karol IV. chrámu sv. Víta v Prahe; sv. Timoteja a palestínskych mučeníkov; sv. Magna, biskupa a mučeníka v Anagni; sv. Mariana, pustovníka v Bordeaux; sv. Sebalda, dánskeho kráľoviča a pustovníka, ktorého ostatky sú uložené v nádhernom náhrobku v Norimbergu. Tri kosti z jeho relikvií získal Karel IV. v roku 1361 pre chrám sv. Víta v Prahe.

20. AUGUST

I. Sv. Bernard, druhý zakladateľ cisterciánskeho rádu, učiteľ Cirkvi (11. stor.)

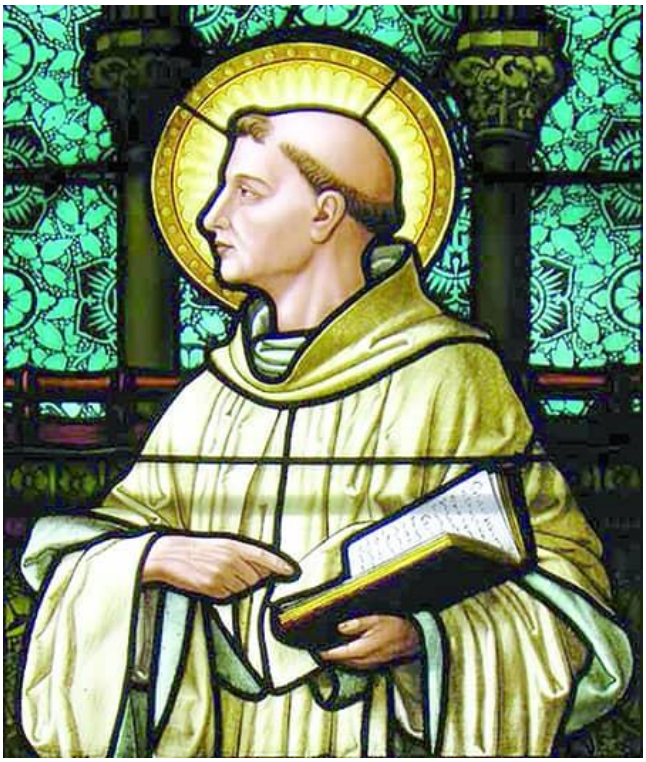

V zbore najslávnejších mužov kresťanského stredoveku žiari veľký opát a učiteľ Cirkvi sv. Bernard jasným svetlom. Vynikajúc nad všetkých svojich vrstovníkov, bol pilierom katolíckej Cirkvi, radcom pápežov a biskupov, obnoviteľom rehoľného ducha, zmierovateľom a rozhodcom kniežat, obdivom národov, zanieteným vizionárom a dušou kresťanstva v 12. storočí.

Bernard sa narodil v roku 1091 na zámku Fontaines neďaleko mesta Dijon v Burgundsku (severné Francúzsko). Jeho otcom bol rytier Teselin a matkou Aleta, dcéra grófa Bernarda z Montbaru. Manželia mali okrem jednej dcéry šesť synov, z ktorých Bernard bol tretí. Teselin, zaneprázdnený vojenskou službou na burgundskom dvore, prenechal výchovu detí svojej nábožnej manželke. Tá ich vychovávala v modlitbe, svätej láske a sebaovládaní. Deti, majúc takú výnimočnú opatrovateľku, sa vyznačovali ušľachtilými vlastnosťami. Obzvlášť Bernard sa rozvíjal pod lúčmi matkinej lásky ako krásny kvet.

Modlitba mu bola milá, tajne vykonával skutky milosrdenstva, rozdával jedlo chudobným, slúžil bratom a starostlivo krotil svoju prirodzenú živelnosť. V detstve ho postihli prudké bolesti hlavy. Raz sa ponúkla akási žena, že ho vylieči. Keď však Bernard spozoroval v jej rukách poverčivé prostriedky, vstal a vyhnal ju. Na Vianoce počas rozjímania o tomto krásnom sviatku zaspal a vo sne uzrel narodeného Spasiteľa v jasličkách. Táto vízia sa mu hlboko vryla do pamäti a odvtedy neustále uvažoval o tajomstve vtelenia Božieho Syna.

Ako mladík Bernard študoval na kláštornej škole rehoľných kanonikov v Chatillone, kde vynikal nad všetkých spolužiakov svojím nadaním a usilovnosťou. Ovládal latinčinu, básnictvo, rečníctvo a horlivo študoval Písmo sväté. Medzitým sa jeho bratia vydali na vojenskú dráhu, čo ich matku veľmi trápilo. Po skončení štúdií sa devätnásťročný Bernard vrátil do otcovského domu. Až dovtedy bola jeho čistota chránená bázňou pred Bohom a zdržanlivosťou. No zrazu na neho svet začal prudko doliehať svojimi pokušeniami. Hoci Bernard v istom období trochu ochabol vo svojej nábožnosti, pokušeniam nepodľahol. Raz, keď pocítil prudké pokušenie proti čistote, bežal k zamrznutému rybníku, prerazil tenký ľad a skočil do vody. Vytiahli ho odtiaľ polomŕtveho. Inokedy, keď cestoval so spoločníkmi, ubytoval sa v dome istej ženy. Tá ho počas noci trikrát pokúšala k hriechu, no Bernard zakaždým zvolal: *„Zlodejka! Zlodejka!“* Keď sa ho spoločníci ráno pýtali, prečo kričal, hoci v dome neboli zlodeji, vážne im odpovedal: *„Boli tam zlodeji, ktorí mi chceli vziať najvzácnejší poklad, svätú čistotu.“*

V tom čase zomrela Bernardova matka Aleta, žena svätého života. Vďačný syn nad touto nenahraditeľnou stratou horko plakal. Jeho žiaľ bol o to väčší, čím viac ho sužovali rozličné pokušenia. Nikdy nezabudol na svoju nábožnú matku a jej posledné slová: *„Všetko, čo svet nazýva dobrom, krásou a šťastím, je pred Bohom márnosťou a nepatrí deťom Božím.“* Tieto slová zneli Bernardovi stále v duši a pripomínali mu, aby slúžil výhradne Bohu a staral sa o svoju spásu.

Bernard bol mimoriadne pekný mladík s ohnivými očami, príťažlivou tvárou a statnou postavou, no Boh ho chránil svojou milosťou a učinil ho neporaziteľným voči šípom akýchkoľvek pokušení. Priatelia, poznajúc jeho veľké nadanie, mu radili, aby sa venoval výhradne vedám. Bernard síce vedu miloval, ale mal ešte väčšiu náklonnosť k tichému, rozjímavému životu a pokladal vzdelanie za chvályhodné iba potiaľ, pokiaľ slúži k vznešenejším cieľom. Keď si mal zvoliť životnú cestu, ocitol sa vo vážnych rozpakoch. Príbuzní ho lákali na vojenskú dráhu, kde by dosiahol vysokú hodnosť, a bol mu ponúknutý aj výnosný úrad. Bernard však spomínajúc na svoju matku odmietal tieto rady a ponuky. Raz, keď zotrvával na modlitbách vo svätyni a vrúcne rozjímal, začal mimovoľne plakať a v duši pocítil blažený pokoj. V tej chvíli vzplanul v jeho srdci oheň Božej lásky. Už viac neváhal a úplne sa zasvätil Bohu. Na túto náhlu premenu rád spomínal celý svoj život.

Od toho dňa horlivo pracoval nielen na svojej spáse, ale aj na spáse svojich blížnych, najmä príbuzných, a táto práca sa mu výborne darila. Najprv sa k nemu pridal jeho strýko Gaudry, udatný gróf z Touillonu, ktorý opustil svetský život. Z bratov ho nasledoval ako prvý Bartolomej, ktorý sa zriekol vojenskej hodnosti na burgundskom dvore. Mladší brat Ondrej, nedávno pasovaný za rytiera, nejaký čas Bernardovi odporoval a hneval sa na neho, no nakoniec mu podľahol. Najstarší brat Kvido žil v šťastnom manželstve so svojou bohabojnou manželkou, ale Bernard ho presvedčil, aby z lásky ku Kristovi nastúpil cestu dokonalosti podľa troch evanjeliových rád. Obaja manželia si vzájomne dali súhlas a rozišli sa pre tento časný život s pevnou nádejou, že sa opäť stretnú vo večnosti; Kvido sa stal Bernardovým spoločníkom a jeho manželka vstúpila do kláštora. Brat Gerhard, ktorý si užíval

vojenskú slávu, sa dlho zdráhal nasledovať Bernardovu cestu. Avšak keď bol vo vojne vážne zranený a len šťastnou náhodou unikol z nepriateľského zajatia, pridal sa k Bernardovi. Tak sa stal Bernard duchovným vodcom svojich bratov. Všetci prisľúbili, že budú spoločne žiť podľa evanjeliových rád, až ich Božia Prozreteľnosť uvedie na pravú cestu.

Bernard čoskoro získal aj ďalších nasledovníkov, medzi nimi mladého grófa Huga z Maconu. Tak ako Hugo, aj ďalší mladí šľachtici sa zriekli sveta a rozhodli sa žiť iba pre Boha, podľa Bernardovho príkladu. Bernard so svojimi druhmi, ktorých bolo tridsať, sa ubytoval v dome jedného z nich v Chatillone a utvrdzoval ich v mravnej dokonalosti. Všetci boli ako jedna duša: postili sa, v noci bdeli na modlitbách, rozjímali o večných pravdách, zvlášť o utrpení Pána, spievali žalmy a vzájomne si láskavo pomáhali.

Niekoľko rokov predtým sa opát benediktínskeho kláštora Molesme, Robert, s hŕstkou horlivých mníchov presťahoval do pustej krajiny Citeaux (Cisterc), päť hodín cesty južne od mesta Dijon, a založil tam kláštor, kde sa veľmi prísne dodržiavali rehoľné pravidlá sv. Benedikta. Keď bol Robert donútený vrátiť sa do svojho opátstva Molesme, jeho žiak Alberich usporiadal spoločenstvo v Citeaux podľa vzoru starých pustovníkov a dal mu osobitné pravidlá. Po Alberichovej smrti sa stal tretím opátom v Citeaux Štefan Harding, pôvodom Angličan. Avšak čoskoro zasiahla morová rana a väčšina tamojších mníchov zomrela. Bažinatá, nehostinná krajina Citeaux bola veľmi nezdravá a v kláštore vládla prísna disciplína, presahujúca ľudské sily, takže nikto sa do tohto rehoľného domu nehlásil a hrozilo, že spoločenstvo zanikne. A práve do tohto odľahlého a prísneho kláštora sa rozhodol Bernard so svojimi spoločníkmi vstúpiť.

Po usporiadaní svojich časných záležitostí v Chatillone šiel s bratmi do Fontaines rozlúčiť sa s otcom. Starý rytier Teselin ich prijal so zlomeným srdcom; bol nevýslovne nešťastný, že má stratiť synov. Mladšia dcéra Humbelina zvlášť horko nariekala nad Bernardom a prosila ho, aby neodchádzal. Pre Bernarda to bola ťažká skúška. No obstál v nej a s bratmi prijal otcovské požehnanie. Keď na hradnom dvore stretli najmladšieho brata Nivarda, Bernard mu povedal: *„Milý braček, hľa, tento zámok a všetok jeho majetok raz bude patriť tebe.“* Nivard však zvolal: *„Vy si vezmete nebo a mne chcete nechať zem? Také delenie nie je spravodlivé!“* Nedal sa odlúčiť od Bernarda a odišiel s ním do kláštora.

Jedného dňa roku 1113, keď sa opát Štefan s niekoľkými zvyšnými starými mníchmi vrúcne modlil, aby Boh nedopustil zánik ich spoločenstva, zjavil sa mladý Bernard s tridsiatimi spoločníkmi pred kláštornou bránou. Všetci prosili na kolenách, aby ich opát prijal za bratov. Opát zaplesal svätou radosťou a prijal všetkých okrem Bernardovho bratranca Roberta, ktorý pre svoju mladosť musel ešte dva roky počkať, kým mohol vstúpiť do rehole.

Bernard, oblečený v rehoľnom rúchu, si často hovorieval: *„Bernard, na čo si prišiel?“* Snažiac sa dosiahnuť úplné víťazstvo nad sebou samým a ovládnuť svoju prudkú povahu, podroboval sa vytrvalo všetkým cvičeniam predpísaným regulou svätého

Benedikta. Vynikal v prísnom zapieraní seba samého natoľko, že aj prísny opát Štefan sa tomu čudoval. Umŕtvoval sa tak, že sa zdalo, akoby necítil žiadne telesné potreby. Jeho svedomie sa zjemnilo natoľko, že aj najmenší priestupok mu spôsoboval veľkú úzkosť. Boh očisťoval jeho srdce od najmenších škvŕn a postupne ho viedol na vysoký stupeň kresťanskej dokonalosti. Keďže Bernard mal od narodenia chatrné zdravie, už v prvých rokoch rehoľného života ochorel v dôsledku prísneho seba-zapierania. Napriek telesnej slabosti však neochaboval v horlivom zachovávaní rehoľných predpisov. Pracoval, ako mu len sily stačili – s bratmi v kláštore, na poli i v lese – pričom sa neprestával modliť a rozjímať. Jeho myseľ bola neustále upretá k nebeským veciam, vzdialená od pokušení a starostí tohto sveta.

Neskôr hovorieval, že neobyčajné poznanie Písma svätého a večných právd získal hlavne modlitbou a rozjímaním v samote, na poliach a v lesoch, pričom nemal iných učiteľov, ako boli duby a buky. V roku 1114 zložili Bernard a jeho spoločníci v kláštore v Citeaux slávnostné rehoľné sľuby. Medzitým sa po Bernardovom príklade prihlásilo do kláštora mnoho mladíkov a mužov, takže opát Štefan mohol založiť dva nové kláštory. Prvý vznikol vo Ferté a čoskoro nato druhý v Pontigny v biskupstve Auxerre, kde za opáta ustanovil Bernardovho duchovného syna Huga z Maconu.

Keď sa materský dom v Citeaux opäť zaplnil novicmi, daroval gróf Hugo z Troyes roku 1115 opátovi Štefanovi slabo osídlené údolie na svojich pozemkoch pri rieke Aube v diecéze Langres. Toto miesto, predtým útočisko tulákov a zbojníkov, malo byť premenené na nový kláštor. Opát vybral dvanástich horlivých mníchov a za ich predstaveného určil mladého Bernarda, ktorý sa s nimi vybral do tejto krajiny. Bratia putovali divokými lesmi o hlade, kým neprišli na miesto, kde sa mali usadiť. Táto močaristá pustatina, obkolesená nepreniknuteľnými lesmi a vrchmi, bola ideálnym miestom na založenie kláštora pre mníchov, ktorí sa zriekli sveta. Bernard nazval toto pochmúrne údolie Jasnodolom (latinsky Clara Vallis, francúzsky Clairvaux) a mnísi sa pustili do práce. V ošumelých rúchach odvodňovali mokrú pôdu, rúbali stromy a stavali svoje obydlia, pričom ich ochotne podporovali miestni obyvatelia.

Keď bol nový kláštor dokončený, Bernard mu stanovil pravidlá a odišiel do Chalonu, aby od tamojšieho biskupa získal opátske požehnanie, keďže biskupský stolec v Langrese bol práve uprázdnený. Chalonský biskup Viliam si Bernarda obľúbil a stal sa jeho ctiteľom. Obaja muži boli ako jedna duša a často sa navštevovali. Biskup trávil viac času v Clairvaux ako vo svojom sídelnom meste, a jeho palác v Chalonu bol pohostinným útočiskom pre mníchov z Clairvaux.

Podobne ako biskup, čoskoro si Bernarda obľúbila celá jeho diecéza a neskôr celé Francúzsko, kde si ho vážili ako Božieho muža a nebeského posla. Mnísi z Clairvaux spočiatku prosperovali v novom kláštore pri rieke Aube, no čoskoro ich zasiahla veľká bieda a hlad. Ich jedinou potravou bol ovsený chlieb a bukové listy varené v slanej vode. Počas nasledujúcej zimy dosiahla ich núdza taký stupeň, že už zamýšľali vrátiť sa do materského kláštora v Citeaux, aby neumreli od hladu. Boh im však pomohol v pravý čas, keď vzbudil dobrodincov z okolia, ktorí im nosili potraviny. Keď Bernard videl, že medzi bratmi zavládla opäť spokojnosť, vyhovel prosbám biskupa z Chalonu a šiel do jeho diecézy kázať Božie slovo. Tieto misie mali

nesmierne požehnaný úspech. Telesne vyčerpaný Bernard pôsobil na kazateľnici divy Božej milosti. Najzaťatejší hriešnici boli jeho slovami obmäkčení a polepšení. Ľudia sa k nemu hrnuli v zástupoch a mnohí významní muži ho nasledovali do kláštora, kde prijali rehoľné rúcho.

Nový kláštor pri rieke Aube sa skutočne stal údolím svetla, pretože odtiaľ sa šírilo svetlo hrdinských kresťanských cností ďaleko po celej krajine. Bol to semenište nábožnosti, čistoty a pokory; bola to škola pravej múdrosti podľa zásad svätého evanjelia. Mnísi dňom i nocou chválili Boha modlitbami a spevom žalmov, rozjímali o večných pravdách Kristovej viery, čítali duchovné knihy, zapierali sa pôstmi a mlčanlivosťou a popritom vykonávali ručné práce. Horlivosť a rehoľná disciplína tejto pustovníckej komunity boli také veľké, že sa o nej čoskoro rozšírila zvesť po celom Francúzsku.

Bernard priťahoval do svojho kláštora ľudské srdcia ako magnet a takmer denne sa hlásili noví novici – kanonici, kniežatá, grófi, vojaci, umelci, učenci a vôbec mladíci aj muži zo všetkých vrstiev spoločnosti. Títo muži, odhodlaní pohŕdať svetom a nasledovať Bernarda na ceste svätosti, mali jedno srdce a jednu myseľ. Na sebe nedávali znať ani najmenšiu stopu svojho predchádzajúceho stavu, o to viac sa ponižovali, čím vyššie postavenie mali vo svete. Nachádzali sladkú útechu a radosť v Pánovi, mysliac na večnú blaženosť. Tu sa pyšní stávali pokornými, bohatí chudobnými, svetáci a rozmarníci svätými ľuďmi. Bolo dojemné vidieť bývalých šľachticov, rytierov a učencov modliť sa vo svätyni, rozjímať a vykonávať najťažšie práce na poliach a v lesoch s motykami, pluhmi, vidlami, hrabľami a sekerami.

V roku 1116 Bernard tak zoslabol, že bol na pokraji smrti. Chalonský biskup Viliam ho presvedčil, aby sa na jeden rok vzdal správy kláštora a zlepšil svoje chatrné zdravie. Dal mu postaviť vedľa kláštora samostatný domček, kde by sa pod dohľadom lekára zotavil. Nevedomý lekár však Bernardovi chorobu zhoršil, no svätý opát sa predsa s Božou pomocou zotavil. Po návrate do úradu opäť prísne dodržiaval rehoľné pravidlá.

Koncom roka 1118 sa Bernardovi dostalo veľkej útechy. Jeho staručký otec Teselin prišiel do kláštora v Clairvaux, kde počúvol hlas Božej milosti, obliekol si rehoľné rúcho, ochotne sa podriadil kláštornej disciplíne a o krátky čas blažene zomrel v Pánovi.

V roku 1119 zvolal cisterciánsky opát Štefan predstavených dovtedajších dvanástich kláštorov svojej rehoľnej rodiny na prvé generálne zhromaždenie, kde bol rádu udelený štatút nazvaný *„Listina lásky“* (Charta caritatis). Bernard na tomto zhromaždení vynikal múdrosťou a skúsenosťami natoľko, že aj ctihodní starci sa uchádzali o jeho rady a počúvali ho. Po návrate do Clairvaux si Bernard predsavzal, že rozšíri svoje doterajšie pôsobenie a prispeje k tomu, aby sa v Cirkvi oživili duch a mravy prvých storočí kresťanstva. Medzitým však opäť ochorel a bol nútený načas sa vzdať správy kláštora. Pripravoval sa na smrť, no Boh mu vo videní oznámil, že ešte nenastal jeho čas. Počas tejto choroby sa Bernard pustil do písania spisov, ktoré boli sladkým ovocím jeho modlitieb a zbožných rozjímaní. Najprv napísal dielo *„O*

stupňoch pokory a pýchy" a potom *„Chvály mariánske".* Tieto spisy získali veľké uznanie a rozšírili sa široko-ďaleko, pričom mnohí cudzinci prichádzali do Clairvaux, aby sa s ich autorom osobne zoznámili.

V tom čase bol Bernard už známy a oslavovaný po celej západnej Európe. Kňazi aj svetskí veľmoži ho volili za rozhodcu vo svojich sporoch, kniežatá a cirkevní hodnostári ho žiadali o rady v rôznych záležitostiach, a všetci ho nazývali vzorom rehoľníkov, ozdobou duchovenstva a svätým mužom.

Bernard venoval zvláštnu starostlivosť hriešnikom, aby ich priviedol na cestu spravodlivosti. Odvážne a neohrozene bránil pravdu a spravodlivosť, poskytoval útechu zarmúteným, pomoc utláčaným, rady chybujúcim a už vtedy bol známy milosťou konať zázraky, uzdravujúc modlitbou chorých. Kláštor v Clairvaux sa počas Bernardovej správy čoskoro zaplnil horlivými mníchmi a neustále sa hlásili noví novici. Bernard sa preto pustil do zakladania nových kláštorov, ktoré obsadzoval svojimi nasledovníkmi, a na žiadosť miestnych opátov obnovoval rehoľnú disciplínu v starších kláštoroch, buď osobne, alebo prostredníctvom svojich duchovných synov.

Prvý kláštor založil Bernard v châlonskej diecéze a nazval ho *„Tri pramene"* (Trois Fontaines). Druhý kláštor zriadil vo Fontenay v autunskej diecéze. Čoskoro už mestá ako Paríž, Châlons, Mohuč, Lutych a iné vo Flámsku, Nemecku a Taliansku mali kláštory, ktoré Bernard buď založil, alebo obnovil. Kláštor v Clairvaux sa stal skutočnou dušou a centrom celého rýchlo rozvíjajúceho sa cisterciánskeho rádu.

Od roku 1122 Bernard cestoval po rôznych krajoch, zakladal kláštory na mnohých miestach a dohliadal, aby sa v nich rehoľné pravidlá dôsledne dodržiavali. Popritom neustále pracoval aj perom, písal pojednania o duchovnom živote a odpovedal na početné otázky cirkevných hodnostárov a iných ľudí, ktorí sa k nemu utiekali po radu a pomoc. V roku 1125 cestoval Bernard do slávneho kartuziánskeho kláštora v Grenobli. Po ceste ho grenobelský biskup sv. Hugo prijal s veľkou radosťou a úctou, a obaja svätci sa spojili nežným priateľstvom. Potom Bernard navštívil kartuziánskych pustovníkov, ktorých zbožný a od sveta odpútaný život naňho hlboko zapôsobil. Toho istého roku, 1128, sa Bernard vybral do Paríža kvôli záležitostiam svojho rádu. Na všeobecnú žiadosť predniesol dve učené prednášky na parížskych vysokých školách. Týmito prednáškami boli niektorí duchovní tak silno dojatí, že sa okamžite pridali k Bernardovi, aby pod jeho vedením v reholi slúžili Bohu.

Bernardova jediná sestra Humbelina dlho ignorovala svojich bratov odpútaných od sveta. Keď ju však opakovane zasahovali správy o svätom živote opáta z Clairvaux a jeho nasledovníkov, rozhodla sa, že ho navštívi. Prišla ku kláštornej bráne na okázalom voze s početným sprievodom. Bernard ju však nechcel prijať, keď videl jej márnivý výzor. Humbelina sa vtedy rozplakala a zvolala: *„Viem, že som hriešnica, ale ak môj brat pohŕda mojím telom, služobník Boží nech nepohŕda mojou dušou. Nech príde a povie, čo mám robiť; som pripravená ho poslúchnuť."* Bernard vyšiel k pokornej sestre, poradil jej, aby si usporiadala svoj život podľa príkladu ich zbožnej matky zosnulej v Pánovi. Humbelina sa po návrate domov obliekla do rehoľného

rúcha a zomrela svätou smrťou. Jej príklad nasledovalo mnoho urodzených panien a žien, ktoré sa zriekli sveta a v reholnom odeve slúžili Bohu.

Benediktínska vetva rádu z Cluny, kedysi slávna, sa v 12. storočí ocitla v žalostnom úpadku. Bernard bol tým veľmi zarmútený a často pozdvihoval hlas, aby vyzval na obnovu niekdajšej chvályhodnej disciplíny v tomto ráde. Písal do kláštorov, prosil ich, vážne napomínal, prísne pohrozil a zaprisahával mníchov, aby sa polepšili. Niektoré kláštory jeho výzvy ihneď poslúchli. Najväčší odpor však kládli práve mnísi materského opátstva v Cluny. Rozhnevali sa na Bernarda, šírili proti nemu a jeho reholníkom nevídané obvinenia. Dvaja mnísi z Clairvaux porušili svoje sľuby, opustili svoj kláštor a odišli do opátstva v Cluny, kde ich ochotne prijali. Clunijskí mnísi potom obviňovali Bernardových nasledovníkov, že svojou prehnanou prísnosťou robia zachovávanie rehole sv. Benedikta nemožným a že sa domýšľavo stavajú proti starším reholiam. Na obranu cisterciánskeho rádu Bernard odpovedal znamenitým spisom, v ktorom živými farbami vykreslil mnohé poklesky vtedajších kláštorov proti starej reholnej disciplíne. Vyčítal mníchom rozmarnosť života, nestriedmosť v jedle a pití, nedostatok pravej zbožnosti, márnivosť v obliekaní, prepych v nábytku, pýchu a márnomyseľnosť opátov. Táto obrana, preniknutá apoštolským duchom, narazila v mnohých kláštoroch na prudký odpor, no zároveň prebudila mnoho sŕdc zo smrteľnej letargie vlažnosti. Clunijskí opáti sa spamätali, zvolali spoločnú poradu a prijali opatrenia na zastavenie šíriaceho sa zla a odstránenie rôznych nešvárov zo svojich kláštorov.

Kláštor sv. Dionýza (St. Denis) pri Paríži sa v tom čase podobal skôr hostincu než reholnému domu, keďže bol obľúbeným miestom zhromaždení márnivých šľachticov, dejiskom ich hostín a iných hlučných zábav. Opát tohto kláštora Segur, minister kráľa Ľudovíta VI., bol Bernardovým obhajobným spisom natoľko dojatý, že neváhal napraviť seba i svojich mníchov.

Mocné Bernardovo slovo podnietilo aj mnohých biskupov, aby lepšie dbali o svoje povinnosti, než tomu bolo doteraz. Arcibiskup Sensu, Henrich, požiadal Bernarda, aby ho dôkladne poučil o povinnostiach katolíckeho biskupa. Svätý opát z Clairvaux preňho napísal výnimočné pojednanie, ktoré tohto arcibiskupa priviedlo na cestu apoštolskej pokory a horlivosti. Tým sa Bernardova sláva ešte viac rozšírila; mestá Châlons a Langres si želali mať tohto horlivého opáta za svojho biskupa. Po čase si ho duchovenstvo v Remeši zvolilo za arcibiskupa tejto diecézy. Pokorný Bernard sa však obrátil na pápeža s naliehavou prosbou, aby túto voľbu nepotvrdil.

V tom čase bol Štefan, parížsky biskup, dvoran a obľúbenec kráľa Ľudovíta VI., otrasený Bernardovými spismi. Zmenil svoj dovtedajší život, opustil kráľovský dvor a rozhodol sa žiť v prísnej kajúcnosti a starať sa výhradne o duchovné blaho svojho stáda. Kráľ sa však na neho veľmi rozhneval, začal ho vášnivo prenasledovať a zobral mu časť majetku. Prenasledovaný biskup sa uchýlil do cisterciánskeho kláštora, kde sa práve konalo veľké zhromaždenie opátov celého rádu, a predložil tam svoju sťažnosť proti kráľovi. Opáti spísali žalobný list kráľovi, hrozili mu kliatbou a Bernard mu túto sťažnosť predložil. Kráľ sľúbil nápravu, no svoj sľub nedodržal. Ako

Bernard predpovedal, kráľa stihol trest: jeho najstarší syn Filip zahynul nešťastným pádom z koňa.

V tom čase niektoré významné osobnosti počúvli Bernardove výzvy a vydali sa na cestu kajúcnosti. Lotrinská vojvodkyňa Adela, ktorá predtým slúžila svetu, začala po stretnutí s Bernardom horlivo slúžiť Bohu. Bretónska grófka Ermingarda, ktorá bola v duchovnom živote vlažná, sa pod vplyvom Bernardových listov zmenila, začala konať zbožné skutky a na svojom majetku postavila významný cisterciánsky kláštor. Bernard tam počas svojich ciest rád odpočíval.

Syn francúzskeho kráľa Ľudovíta VI. navštívil Bernarda v Clairvaux a bol ním natoľko očarený, že rozpustil svoj dvor a vyhlásil, že z tohto kláštora už neodíde. Stal sa vzorným mníchom a neskôr biskupom v Beauvais, potom arcibiskupom v Remeši. Princ Amadeus z Nemecka tiež vstúpil do kláštora v Clairvaux a zostal tam až do smrti ako pokorný mních.

Nadmerným namáhaním bol Bernard opäť oslabený a ochorel. Počas tejto choroby napísal krásne pojednanie *„O milosti a slobodnej vôli“,* ktoré sa stalo známym ako *„zlatá kniha“.* Len čo sa uzdravil, dostal pozvanie na cirkevný snem v Troyes, ktorý mal byť zahájený začiatkom roku 1128. Bernard prosil, aby nemusel opustiť svoje povinnosti v kláštore, no z poslušnosti sa na snem vydal. Pôsobil tam na nápravu mravov duchovenstva a zmierenie vtedajších rozporov. Na príkaz snemu vypracoval reholné pravidlá nového rytierskeho rádu templárov, založeného francúzskymi rytiermi na obranu Svätej zeme proti Saracénom. Po zložení týchto pravidiel napísal Bernard templárom tieto slová: *„Choďte, statoční rytieri! Bez obáv odháňajte nepriateľov Kristovho kríža a buďte si istí, že vás ani smrť, ani život neoddelí od Božej lásky, ktorá je v Kristovi Ježišovi, našom Pánovi. V každom nebezpečenstve a za každých okolností si opakujte slová apoštola: Či živí, či mŕtvi, patríme Pánovi! Či sa radujete ako víťazi, alebo ako mučeníci, vždy patríte Pánovi.“*

Už počas snemu v Troyes sa nad Bernardovou hlavou sťahovali mračná nespravodlivých výčitiek, že zaviedol do svojho rádu prehnanú prísnosť a že ju vnucuje iným reholiam. Bernard bol preto rád, keď sa po ukončení snemu mohol vrátiť do svojho kláštora. Búrky proti nemu však neustali. Niektorí biskupi, ktorí mu záviděli jeho vplyv, ho obvinili v Ríme, a kolégium kardinálov ho verejne pokarhalo. Pápež Honorius II. sa nechal ovplyvniť nespravodlivými obvineniami a prikázal kardinálovi Haimerichovi, aby Bernardovi dohovoril. Haimerich napísal Bernardovi nepriateľský list, v ktorom mu vyčítal, že zasahuje do vecí, ktoré nespadajú do pôsobnosti obyčajného mnícha, a radil mu, aby zostal radšej vo svojom kláštore.

Bernard túžil slúžiť výlučne svojmu reholnému spoločenstvu, no nebolo jeho vinou, že ho neustále zo všetkých strán povolávali pôsobiť aj mimo kláštora – v službe katolíckej Cirkvi a kresťanskej spoločnosti. Ostrý list kardinálov prijal pokorne, no odpovedal naň s takou apoštolskou prísnosťou a rozhodnosťou, že kardináli a biskupi, presvedčení o pravde, začali k nemu pristupovať s veľkou úctou a prejavovali mu všetku možnú poctu. Od tej doby sa Bernard uzatváral v kláštore, pevne odhodlaný nikdy ho neopustiť, iba ak v reholných záležitostiach alebo na

príkaz vyšších cirkevných predstavených. Úplne sa oddal modlitbám, rozjímaniu a vyučovaniu kláštorných bratov, no napriek tomu sa nemohol vyhnúť množstvu ďalších povinností. Učenci sa ho pýtali na radu v sporných otázkach, spisovatelia mu posielali svoje diela na posúdenie a mnohí jednotlivci ho vyhľadávali v súkromných záležitostiach. Bernard vyhovoval všetkým a pravidelne si dopisoval najmä so svätým Norbertom.

V tom čase sa Bernard vo svojich kázňach v Clairvaux pustil do výkladu Šalamúnovej piesne. Tieto výklady mníchov hlboko dojímali a vnímali to, akoby počúvali anjela z neba. Mnísi si tieto kázne starostlivo zapisovali a považovali ich sa za najlepšie dielo *„svätého rečníka“.* Keď Bernard vyložil len prvé dve kapitoly Šalamúnovej piesne, bol náhle okolnosťami donútený opustiť raj kláštornej samoty. Loďka svätého Petra zmietaná búrkami potrebovala pomoc a všetci verní synovia katolíckej Cirkvi sa ponáhľali, aby ju podporili.

Po smrti pápeža Honoria II. v roku 1130 vznikol v Cirkvi rozkol. Proti jeho nástupcovi Inocentovi II. zvolila časť kardinálov protipápeža Anakleta II. Kresťanské národy boli rozdelené a stúpenci oboch pápežov sa dostali do krvavých konfliktov. Inocent II. utiekol do Francúzska a oznámil svoj príchod kráľovi Ľudovítovi VI., ktorý zvolal biskupov svojho kráľovstva na snem v Étampes, aby rozhodli, kto je právoplatným pápežom. Vtedy si spomenuli na Bernarda a požiadali ho, aby sa snemu zúčastnil. Bernard prišiel, bol srdečne privítaný a biskupi ho poverili dôležitou úlohou rozhodnúť, kto je právoplatným pápežom. Bernard túto úlohu prijal s obavami, ale dôkladne preskúmal voľby oboch pápežov a vyhlásil, že právoplatnou hlavou katolíckej Cirkvi je Inocent II., čo všetci prítomní biskupi a kráľ schválili. Potom Bernard cestoval k anglickému kráľovi Henrichovi I. a presvedčil ho, aby uznal Inocenta II. Nasledoval ho nemecký kráľ Lothar a postupne sa k Inocentovi II. pridalo aj Španielsko a ďalší kresťanskí vládcovia. Kráľ Lothar chcel konzultovať s pápežom, ako postupovať pri ťažení do Talianska a získaní Ríma, ktorý bol v rukách stúpencov protipápeža Anakleta II. Lothar sa preto odobral do Lutychu, kam za ním prišiel Inocent II. spolu s Bernardom. Tu sa Lothar pokúsil donútiť pápeža, aby mu opäť udelil právo investitúry (dosadzovania cirkevných hodnostárov), no bezbranný Inocent II. nepovolil. V tejto situácii pomohol pápežovi Bernard, ktorý sa odvážne postavil proti nespravodlivým požiadavkám kráľa. Lothar ustúpil, ale prerušil rokovania o ťažení do Talianska. Pápež sa vrátil do Francúzska a Bernard sa tiež vrátil do svojho kláštora, kde neustával písať pápežovi a vyzýval ho k prijatiu prísnych zákonov na odstránenie mnohých neporiadkov v Cirkvi.

Po nejakom čase zavítal Inocent II. do kláštora v Clairvaux, aby videl, o čom toľko počul. Pápež uložil Bernardovi, aby odišiel do Akvitánie a potlačil tam cirkevný rozkol. Táto oblasť bola zmietaná ctižiadostivým biskupom z Angoulême, Gerhardom, a jeho spojencom, nemravným vojvodom Viliamom X., ktorí kruto prenasledovali stúpencov Inocenta II. Bernard už predtým neúspešne bojoval proti rozkolu v tejto oblasti, no v roku 1131 sa opäť vybral do Akvitánie, ignorujúc hrozbu nebezpečenstva. Usadil sa v jednom cisterciánskom kláštore a poslal posla k vojvodovi Viliamovi s prosbou, aby ho prišiel navštíviť. Vojvoda uposlúchol a sľúbil,

že prestane so svojimi ukrutnosťami, no čoskoro bol opäť zvedený svojim radcom Gerhardom, takže rozkolníci jasali a Bernardovi hrozili smrťou. Nato Bernard odišiel z nešťastnej Akvitánie do Bretónska. Odtiaľ bol vojvoda Viliam napomenutý dôrazným listom pápežského vyslanca, aby sa neváhal opäť stretnúť s Bernardom. Vojvoda súhlasil s týmto stretnutím, a tak sa Bernard znova vybral do Akvitánie. Jeho presvedčivé slová vojvodu hlboko zasiahli, no ten sa napriek tomu zdráhal povoliť, aby verní biskupi, ktorých vyhnal a olúpil, mohli návratom obnoviť svoje diecézy.

Jedného dňa, keď Bernard slúžil svätú omšu, vojvoda aj jeho spoločníci, postihnutí kliatbou, stáli pred bránou chrámu. Po pozdvihovaní Bernard náhle prerušil slávenie svätej omše, vzal Telo Pánovo, zostúpil zo stupňov oltára, vyšiel k ohromenému vojvodovi a zvolal: *„Dlhý čas sme prosili, a ty si sa nám vysmieval; hľa, tu je Syn Božej Matky! Prichádza k tebe ten, ktorého prenasleduješ; prichádza hlava a Pán Cirkvi i sudca, pred ktorým sa zohýňajú kolená na nebi, na zemi i v pekle! Do jeho rúk, do rúk spravodlivého pomstiteľa zločinov, upadne duša, ktorá oživuje tvoje telo. Pohrdneš aj ním? Budeš s Pánom jednať rovnako, ako si jednal s jeho služobníkmi?“*

Vojvoda sa zachvel a s hrozným výkrikom padol na zem. Bernard sa ho dotkol a prikázal mu, aby vstal, pričom mu vážne povedal, že sa má zmieriť s poitierským biskupom, ktorého vyhnal, a že sa má vrátiť k jednote Cirkvi a uznať pápeža Inocenta II. Vojvoda splnil všetko, čo mu Bernard nariadil, a až do smrti žil v kajúcnosti. Len jeho radca, biskup Gerhard, sa zdráhal prestať so svojimi intrigami a pridať sa k právoplatnému pápežovi, no čoskoro zomrel náhlou smrťou.

Toho istého roku 1131 zvolal pápež Inocent II. do Remeša cirkevný snem, na ktorý povolal aj Bernarda. Snemu predsedal sám pápež a Bernardovi bolo zverené riešenie takmer všetkých otázok týkajúcich sa duchovnej správy a morálky duchovenstva i ľudu. Po skončení snemu odovzdal svätý Norbert pápežovi list od kráľa Lothara, ktorý mu oznámil, že je pripravený podniknúť ťaženie do Talianska, zmietaného rozkolom a občianskymi nepokojmi. Podľa dohody s Lotharom sa Inocent II. s Bernardom vybral vopred do Talianska.

Na svojej ceste kázal Bernard pokoj vo všetkých mestách, ktorými prechádzal, a apoštolskými slovami odstraňoval prekážky, ktoré sa na severe Talianska stavali do cesty pápežovi i cisárovi. Svätý opát si tu získal takú úctu a lásku, že janovský arcibiskup mu ponúkol svoj úrad. Bernard však túto ponuku odmietol. Kráľ Lothar prešiel so svojím vojskom bez problémov severné Taliansko a dorazil k Rímu. Rimania mu otvorili brány mesta a 4. júna korunoval pápež Inocent II. Lothara v Lateráne cisárskou korunou. Cisár však čoskoro odišiel do Nemecka, zanechajúc Taliansko vo veľkom zmätku. Inocent II. sa usadil v Pise a vyslal Bernarda k cisárovi do Bambergu, aby ho presvedčil na nové vojenské ťaženie do Talianska. Bernard navštívil cisára a zmieril ho s Hohenštaufovcami, stúpencami protipápeža Anakleta. V tejto situácii zostal zo všetkých kniežat verný protipápežovi už len sicílsky kráľ Roger.

Roger sa snažil získať Pisu, kde prebýval Inocent II., no Bernard sa ponáhľal späť do Talianska, aby odvrátil nebezpečenstvo, ktoré hrozilo pápežovi. Už vopred poslal do

Pisy list, v ktorom vyzýval obyvateľov, aby zostali verní právoplatnému pápežovi. Keď dostal pozvanie od Miláčanov, aby ich navštívil a sprostredkoval im zmierenie s cisárom, odpísal, že príde neskôr a vyhovie ich prianiu.

Medzitým vznikol spor medzi francúzskym kráľom a Inocentom II., v dôsledku ktorého kráľ bránil biskupom svojej ríše ísť na cirkevný snem v Pise, ktorý pápež pripravoval. Bernard však svojimi presvedčivými slovami tento spor urovnal. Kráľ povolil a biskupi sa bez prekážok dostavili na snem, ktorý bol zahájený v roku 1134. Bernard sa zúčastnil všetkých jeho rokovaní a bol vysoko ctený všetkými účastníkmi snemu. Na sneme bol protipápež Anaklet II. úradne zosadený a na jeho stúpencov uvalená kliatba.

Potom Bernard odišiel do Milána, aby zmieril toto mesto s pápežom i cisárom. Miláčania mu išli s najväčšou slávou v ústrety a prijali ho ako Božieho anjela, vrhajúc sa pred ním na kolená a bozkávajúc mu nohy. Slovami svätého opáta bola čoskoro v meste obnovená jednota Cirkvi a s cisárom bol uzavretý svätý mier. Bernard konal v Miláne Božou mocou divy, uzdravoval modlitbou a znamením kríža chorých, a zástupy ľudí ho všade nasledovali, pričom každý bol šťastný, keď sa aspoň mohol dotknúť jeho rúcha. Miláčania si ho natoľko obľúbili, že si želali, aby sa stal ich arcibiskupom. Keďže vedeli, že ich prosby neprijme dobrovoľne, plánovali ho násilím odviesť do arcibiskupského paláca. Bernard však rýchlo utiekol z Milána a odišiel do Pavie.

Len čo dorazil do Pavie, zhrnul sa okolo jeho obydlia dav, túžiaci vidieť tohto apoštolského muža a získať jeho požehnanie. Aj v Pavii sa na Bernardov príhovor udialo mnoho zázrakov na chorých, a do všetkých miest severného Talianska, ktoré na pápežov príkaz svätý opát navštívil, sa jeho zásluhou vrátili mier a poriadok. Bernard všade, kde dostal príležitosť, oživoval duchovný život, zapaľoval v srdciach ľudí lásku k Bohu a snažil sa veriacich viesť k jednote. Keď sa opäť vrátil do Milána, svojimi kázňami obrátil mnohých ľudí, vzbudil v nich túžbu po dokonalom živote a založil neďaleko mesta nový kláštor svojho rádu, do ktorého povolal niekoľkých bratov z Clairvaux.

Medzitým, čo Bernard takto apoštoloval v Taliansku, zomrel v Citeaux v roku 1134 opát svätý Štefan, a toho istého roku zomrel aj svätý Norbert. Smrť týchto dvoch milých priateľov Bernarda hlboko zasiahla, takže zatúžil po pokojnom živote v kláštore a poprosil pápeža, aby sa mohol vrátiť k svojim bratom. Tentoraz mu to však ešte nebolo dovolené, pretože bol pre pápeža nenahraditeľnou oporou. Až v roku 1135 mohol nastúpiť cestu z Talianska do Clairvaux. Jeho púť cez severné Taliansko, Švajčiarsko a Francúzsko sa podobala triumfálnemu kráľovskému pochodu. Biskupi, kňazi, šľachtici i ľud ho všade vítali s úctou; pastieri zostupovali z hôr, aby ho sprevádzali na jeho ceste, a tí, ktorí nemohli opustiť svoje stáda, volali z diaľky mocnými hlasmi, prosiac o jeho požehnanie.

Bratia v Clairvaux prijali svojho drahého otca s radosťou, ďakujúc Bohu za jeho šťastný návrat. Medzitým toto rehoľné spoločenstvo značne vzrástlo a nedávno doň

vstúpilo sto nových bratov z Porýnia, kde Bernard pred rokom kázal. Svätý opát sa pustil do stavby nového kláštora a priestranného chrámu v Clairvaux.

Aj v kláštornej samote mal Bernard stále na mysli blaho celej katolíckej Cirkvi a kresťanskej spoločnosti. Neúnavne pozdvihoval svoj mocný hlas proti akýmkoľvek neporiadkom, nech sa objavili kdekoľvek. Napísal cisárovi Lotharovi, aby sa pripravil na nové vojenské ťaženie do Talianska, kde sa pyšne správali rozkolníci. Cisár sa rozhodol výpravu podniknúť, a Bernard dostal v roku 1137 od pápeža príkaz, aby sa bez odkladu opäť vydal do Talianska.

Svätý opát sa s bratmi rozlúčil nerád a vydal sa na dlhú cestu. Počas cesty sa zdržal dlhšie vo Viterbe, kde jeho sprievodca a rodný brat Gerhard vážne ochorel. Až keď mu Boh vrátil zdravie, mohli obaja pokračovať a navštívili kláštor Montecassino, kde Bernard získal miestneho opáta pre právoplatného pápeža Inocenta II. Bernard tu však sám ochorel a napísal opátovi svojho rádu dojímavý list, v ktorom hp prosil o modlitby. Boh mu opäť vrátil zdravie.

V Taliansku Bernard za krátky čas získal mnohých stúpencov z radov protipápeža Anakleta pre Inocenta II. Cisár Lothar však počas svojej vojenskej výpravy v Taliansku nešťastne ochorel a bol nútený vrátiť sa do Nemecka. Na spiatočnej ceste zomrel v roku 1137 v pastierskej chate v Alpách. Rozkolníci tak nabrali novú odvahu a sicílsky kráľ Roger opäť rozpútal vojnu v južnom Taliansku. Uprostred tohto všeobecného zmätku si Bernard zachoval pevného ducha. Vydal sa za Rogerom a pohrozil mu, že v nadchádzajúcom boji bude porazený. A skutočne, jeho vojsko bolo rozprášené. Pokorený Roger vyjadril ochotu podriadiť sa Inocentovi II., ak sa dôkladným skúmaním presvedčí, že Anakletova voľba nebola právoplatná.

Uskutočnila sa teda učená diskusia za prítomnosti Rogera. Inocenta II. obhajoval Bernard, zatiaľ čo za Anakleta sa prihováral učený kardinál Peter z Pisy. Tento kardinál predniesol výnimočný prejav na podporu Anakleta, ale ohnivé a presvedčivé slová opáta Bernarda presvedčili aj jeho, že právoplatným pápežom je Inocent II. A keď sa Božím riadením krátko nato, v roku 1138, vzdoropápež Anaklet stal obeťou moru, bol cirkevný rozkol ukončený. Priaznivci zosnulého Anakleta síce zvolili jeho nástupcu, ktorý si dal meno Viktor, no ten, uposlúchnuc Bernarda, sa už o niekoľko dní podriadil Inocentovi II. Tak bola najmä zásluhou opáta Bernarda katolíckej Cirkvi navrátená jednota a svornosť. Tentoraz sa Bernard vrátil do svojho milovaného kláštora s radosťou v srdci a ďalej pracoval na rozvoji cisterciánskeho rádu. V tom čase sa tento rád rozšíril už takmer po všetkých katolíckych krajinách Európy, ba dokonca Bernardovi duchovní synovia prišli aj do Ázie, kde zakladali kláštory. Do Ríma poslal Bernard na žiadosť Inocenta II. dvanásť mníchov a určil im za opáta svojho žiaka Bernarda z Pisy. Aj do Čiech prišli čoskoro cisterciánski mnísi, a ešte za života svätého Bernarda tam boli založené kláštory: v Sedlci pri Kutnej Hore v roku 1148, v Nepomuku toho istého roku a v Plasoch na rieke Střela v roku 1146.

Krátko po Bernardovom návrate do Clairvaux zomrel jeho milovaný brat Gerhard. Svätý bol jeho smrťou hlboko zasiahnutý a pri jeho hrobe predniesol dojímavú reč. V tomto smútku ho potešila návšteva írskeho biskupa svätého Malachiáša, ktorý

nadšený nebeským predstavením, aké poskytoval život rehoľných bratov v Clairvaux, zvolal: *„Čo som tu videl, prevyšuje všetky správy, ktoré som počul o svätosti tohto kláštora. Blažení sú tí, čo majú takého otca!“*

V tom čase známy mních a slávny filozof a teológ Peter Abélard šíril rôzne bludy o Najsvätejšej Trojici a iných náboženských pravdách. Jeden z jeho bludných spisov bol odsúdený a spálený, no jeho bludy sa šírili nebezpečne ďalej. Muži starajúci sa o neporušené učenie Cirkvi boli plní veľkých obáv, aby kresťanská viera tým neutrpela. Tieto obavy boli tým väčšie, čím viac rástla sláva tohto učenca – mal až 5000 poslucháčov a jeho spisy sa šírili po celej západnej Európe.

Bernard, upozornený na neho, ho márne napomínal, aby si to rozmyslel. Abélard odpovedal, že svoje učenie bude verejne obhajovať. Na tento účel bol v roku 1140 zvolaný cirkevný snem do Sensu, na ktorom bol prítomný aj kráľ Ľudovít VII. Bernard bol pozvaný, aby vyvrátil názory Abélarda, no zdráhal sa prísť, pokladajúc svoje schopnosti za nedostatočné. Nakoniec však na radu priateľov túto úlohu prijal. Len čo však Bernard na sneme v Sens začal čítať z Abélardových spisov hlavné bludy, Abélard sa odvolal na pápežský stolec a opustil zhromaždenie. Snem potom odsúdil jeho bludy a ponechal rozsudok o jeho osobe na pápeža.

Bernard na základe uznesenia snemu napísal listy pápežovi i niektorým kardinálom, v ktorých vysvetlil bludné učenie Abélarda. Inocent II. tieto bludy odsúdil a zaviazal Abélarda k mlčaniu. V dôsledku toho sa Abélard zmieril s Bernardom, odvolal svoje bludy a potom prebýval v kláštore v Cluny, kde v roku 1142 zomrel ako pravoverný katolík pokojnou smrťou. Semeno, ktoré zasial, však prinieslo zhubné ovocie; mnohí z jeho žiakov sa stali nielen vzbúrencami proti katolíckej Cirkvi, ale aj proti kresťanskej spoločnosti. Jedným z popredných bol mních Arnold z Brescie, výstredný a blúznivý moralista, ktorý svojimi buričskými rečami kazil ľud severného Talianska. Istý čas tiež poburoval ľud v Paríži a po úteku odtiaľ sa ukrýval u pápežského vyslanca, svojho priateľa. Keď sa o tom Bernard dozvedel, poslal vyslancovi výhražný list, a Arnold bol donútený utiecť do Kostnice, kde sa ho ujal tamojší biskup. Bernard z Clairvaux však napísal biskupovi list, aby tohto buriča neprijímal, *„lebo hoci neje a nepije, túži s diablom po krvi nesmrteľných duší.“* Arnold potom poburoval ľud v Zürichu a v Taliansku. Počas nepokojov, ktoré vyvolal, zomrel v roku 1143 pápež Inocent II.. Arnold, ktorý spôsobil nevýslovné množstvo zla, bol na rozkaz cisára Fridricha I. v roku 1155 popravený.

V roku 1145 bol za pápeža zvolený Bernardov žiak, opát cisterciánskeho kláštora svätej Anastázie v Ríme, Bernard z Pisy, ktorý prijal meno Eugen III. Bernard bol touto voľbou nemálo vyľakaný, obávajúc sa, že nový pápež nebude schopný zvládnuť ťažké povinnosti, ktoré mu boli zverené. Avšak tento kedysi nevzdelaný mních z Clairvaux, sa stal vďaka Božej pomoci vynikajúcim pápežom a nespravil žiadne rozhodnutie bez toho, aby sa neporadil s Bernardom, ktorého si naďalej ctil ako svojho duchovného otca a vodcu.

K Bernardovi sa zo všetkých strán zbiehali ľudia, ktorí trpeli útlakom, aby im u pápeža pomohol; predkladali mu sťažnosti na rôzne neporiadky v cirkevnej správe,

aby ich predniesol v Ríme na nápravu; obracali sa na neho aj biskupi, keď išlo o vyšetrovanie a odsúdenie bludných náuk. Vážnosť svätého opáta z Clairvaux bola taká veľká, že mnohí nehovorili o Eugenovi III., ale o ňom samotnom ako o pápežovi. Bernard však zostával stále skromným, pokorným, svetu odumretým mníchom a svoju veľkú moc u pápeža používal iba na česť a slávu Božiu a na večné i časné dobro veriacich. Múdro hájil záujmy katolíckej Cirkvi a zastával sa každej spravodlivej veci. Pápežovi napísal mnoho výnimočných listov, v ktorých s apoštolskou odvahou karhal rôzne nedostatky pápežského dvora a dával pokyny a rady, ako by mali pápeži vykonávať svoj vznešený úrad. Zbierka pokynov a poučení obsiahnutých v týchto listoch tvorí pozoruhodnú Bernardovu knihu *„O rozjímaní.“*

V roku 1144 dobyli moslimskí Saracéni pevnosť Edessu, ktorá bola veľkou oporou kresťanského jeruzalemského kráľovstva. Správa o tejto strate, ktorá sa rýchlo rozšírila po Európe, hlboko zarmútila všetky kresťanské srdcia. Francúzsky kráľ Ľudovít VII., trápený výčitkami svedomia za mnohé zločiny a neprávosti spôsobené Cirkvi, sa okamžite rozhodol, že pôjde na pomoc kresťanom na Východe. Požiadal v tejto veci o radu Bernarda, ktorý, nechcejúc rozhodovať sám, sa obrátil na pápeža. Eugen III. schválil úmysel francúzskeho kráľa a prisľúbil mu podporu. Ľudovít VII. zvolal veľké zhromaždenie do Vézelay v Burgundsku, kde Bernard na pápežov rozkaz predsedal.

Sotva svätý opát v prítomnosti kráľovského páru, početných biskupov, kňazov, pánov, rytierov a obyvateľov začal čítať pápežský list o pripravovanej krížovej výprave proti Saracénom, zhromaždení ľudia nadšene volali: *„Kríž! Kríž!“* Bernard, vtedy päťdesiatštyriročný, oslabený chorobami a prísnym reholným životom, akoby divom omladol. Strhujúco opisoval utrpenie a biedu kresťanov na Východe a zaprisahával kniežatá i ľud, aby sa ozbrojili na obranu Božieho hrobu v Jeruzaleme. Zhromaždení ľudia nadšene volali, ako ľud v roku 1095 počas prvej krížovej výpravy v Clermonte: *„Boh to chce! Boh to chce!“* Kráľ, hlboko dojatý, padol pred Bernardom na kolená a slávnostne sľúbil, že poskytne pomoc Svätej zemi. Po ňom nasledovala kráľovná a všetci prítomní páni, rytieri i obyvatelia, ktorí sa hrnuli k svätému opátovi a žiadali od neho znamenie krížových výprav – kríž, ktorý si pripínali na hruď.

Pripravené kríže boli rýchlo rozdané a Bernard, roztrhnúc svoj reholný plášť, vyrobil z neho ďalšie kríže a rozdával ich. Príklad tohto zhromaždenia zapôsobil aj na ostatných ľudí; odvšadiaľ sa hlásili nadšení bojovníci, pripravení ísť na obranu kresťanov do Palestíny. Bernard potom putoval po Burgundsku a okolitých krajoch, vyzývajúc bojovníkov, aby sa pridali pod zástavu kríža. Kam nemohol ísť osobne, tam posielal svojich reholníkov alebo listy, aby vzbudzovali nadšenie pre posvätnú výpravu na Východ. Niet divu, že krížoví bojovníci jemu samotnému ponúkli vrchné velenie pripravovanej výpravy, čo však odmietol.

Zatiaľ čo sa vo Francúzsku pripravovala výprava, v Nemecku vypukli nepokoje proti Židom, ktorí boli krvavo prenasledovaní. Bernard sa v roku 1146 ponáhľal do Nemecka, aby tieto nepokoje utíšil a pozýval ľudí do boja proti Saracénom. Navštívil Mohuč, Worms a Frankfurt, kde sa stretol s kráľom Konrádom III., a potom putoval do Freiburgu, Kostnice, Zürichu, Rheinfeldu, Bazileja, Winterthuru a Štrasburgu.

Všade bol nadšene vítaný ako posol Boží. Na svojej ceste kázal, uzdravoval chorých Božou mocou a povzbudzoval ľudí k účasti na krížovej výprave.

Kráľ Konrád III. zvolal na Vianoce roku 1146 veľké zhromaždenie do Špýru, venované otázke nadchádzajúcej výpravy, na ktorom sa zúčastnil aj Bernard. Svätému opátovi vyšiel biskup, duchovenstvo a obyvatelia mesta v ústrety s krížmi a vlajúcimi koruhvami. Slávnostný sprievod smeroval do katedrály, kde kráľ a ríšske kniežatá privítali Bernarda s veľkou úctou. Svätý opát, vedený kráľom, kráčal uprostred davu, ktorý spieval chválospev *„Zdravas, Kráľovná“.* Keď vo veľkolepých priestoroch chrámu dozneli slová: *„Ježiša, požehnaný plod života tvojho, nám po tomto putovaní ukáž,“* Bernard pokľakol pred oltárom Panny Márie a v posvätnom nadšení trikrát zvolal: *„Ó milostivá, ó láskavá, ó preblahá Panna Mária!“* Napriek tomu sa Konrád III. ešte nerozhodol pre vojnu proti Saracénom.

Keď Bernard jedného dňa v prítomnosti kráľovského dvora a veľkého množstva ľudí odslúžil svätú omšu, začal hovoriť o utrpení kresťanov na Východe. Oslovil kráľa tak dojímavo a presvedčivo, že ten bol naplnený svätou bázňou, a napokon prijal znak kríža. V tej chvíli pokľakli všetci prítomní kniežatá a taktiež prijali kríž. Bernard sa potom usiloval zabezpečiť vnútorný mier v Nemecku, a zakrátko k nemu prichádzali radostné správy takmer zo všetkých katolíckych krajín o prípravách na nadchádzajúcu výpravu. Bernard poslal do Čiech slávne vyhlásenie, ktoré sa čítalo v kostoloch; a kde nestačilo písané slovo, doplnila ho ohnivá reč olomouckého biskupa Zdíka, ktorá vyvolala veľké nadšenie medzi Čechmi pre krížovú výpravu. Knieža Vladislav II., jeho brat Henrich a syn vojvodu Břetislava, Spytihněv, spolu s mnohými českými pánmi prijali kríž a vyrazili na Východ.

Zo Špýru cestoval Bernard do Francúzska. V Kolíne kázal pred obrovským zástupom na námestí o význame kríža a pokánia. Nielen tam, ale aj v iných mestách, kadiaľ prechádzal, uzdravoval chorých modlitbou a znamením kríža. Na tejto ceste obrátil veľký počet heretikov a hriešnikov a získal mnoho nasledovníkov, ktorí s ním odišli do kláštora. Nakoniec sa vrátil do Clairvaux k svojim bratom, avšak zakrátko sa opäť vydal do Nemecka, kde navštívil mnoho miest. Jeho nadšené reči a zázraky vyvolávali všade neopísateľné nadšenie pre svätú vojnu proti neveriacim Saracénom a privádzali ľudí k pokániu a dokonalosti.

Keď vojská križiakov odišli na Východ, pápež Eugen III. podnikol cestu do Francúzska, aby spolu s Bernardom vyšetrili a potlačili činnosť rôznych novátorov, ktorí svojou prehnanou a falošnou horlivosťou zasievali zmätok a rozbroje a otravovali ľud jedom kacírskych učení. Pápež sa stretol s Bernardom v Paríži, a obaja ochrancovia Cirkvi začali účinne pracovať na odstránení neporiadkov na vinici Pánovej. Bernard svojimi kázaniami na miestach, kde bolo šírené kacírstvo, dosahoval obdivuhodné úspechy. Južné Francúzsko bolo v tom čase hrozne zasiahnuté heretikmi. Ľudia tam umierali v hriechu, nikto nezachovával sviatky a chrámy zostávali opustené a bez kňazov. Svätý opát očisťoval posvätné miesta, zavádzal späť starú liturgiu, poučoval zvedený ľud, bojoval proti bludom a získaval pre svoj kláštor mnoho žiakov, s ktorými sa vrátil do Clairvaux.

Čoskoro potom ho navštívil portugalský kráľovič Peter, ktorý žiadal o mníchov pre kláštor, ktorý jeho otec plánoval založiť v Portugalsku. Bernard jeho žiadosti vyhovel a kráľovič Peter si natoľko obľúbil cisterciánsky rád, že doň sám vstúpil.

Koncom roku 1147 bol Bernard pápežom povolaný na cirkevný snem do Trevíru, kde mu bolo zverené preskúmanie zjavení a knihy abatyše panny Hildegardy z kláštora pri meste Bingen. Táto svätica, obdarená prorockým duchom, veľmi prísne karhala mravy vtedajšieho duchovenstva i ľudu, a preto ju mnohí považovali za blúznivú, zatiaľ čo iní za nástroj Boží. Bernard ju navštívil a po preskúmaní jej spisov spoznal, že ide o svätú osobu. Povzbudil ju, aby svoje zjavenia aj naďalej zapisovala, a veľmi si vážil jej cnosti.

Z Trevíru sa Bernard odobral na cirkevný snem do Remeša, kde neochvejne obhajoval katolícke učenie proti heretikom a dosiahol, že boli obnovené staršie zákony o disciplíne duchovenstva a vydané nové nariadenia na podporu náboženského života. Po ukončení snemu pápež Eugen III. navštívil Bernardov kláštor v Clairvaux a istý čas tam žil ako chudobný mních.

V tom období bol Bernard na vrchole slávy, ktorej sa po celý život tak úzkostlivo vyhýbal. Len málokto bol za svojho života tak všeobecne oslavovaný a milovaný ako on. Clairvaux sa stalo druhým Rímom a jeho opát takmer druhým pápežom. Jeho prirodzená aj nadprirodzená činnosť bola obrovská. Jeho životopisci zaznamenávajú početné zjavenia, ktoré mal, ako aj dôkazy, že bol v nadprirodzenom kontakte s Matkou Božou. Vypočítavajú množstvo zázrakov, ktoré vykonal Božou mocou na mŕtvych, telesne chorých i posadnutých zlým duchom; no najväčším zázrakom bol on sám. Chudobný, svetu odumretý, telesne zničený a viac podobný mŕtvole ako živému človeku, mních Bernard vládol srdciam najmocnejších panovníkov, neohrozene karhal chyby biskupov i pápežského dvora a riadil z kláštornej cely osudy Cirkvi a kresťanskej spoločnosti. A predsa bol detinsky pokorný a rmútil sa, kedykoľvek ho chválili a oslavovali, nechápajúc, že Boh skrze neho uskutočňuje veľké veci.

Druhá križiacka výprava skončila hanebnou zradou zákerných Grékov a zároveň sebectvom a nejednotnosťou kresťanských vodcov veľmi nešťastne. Bola to veľmi bolestná rana, ktorú obzvlášť cítil Bernard. Keďže dobre vedel, odkiaľ tento neúspech pochádza, znášal nešťastie trpezlivo, odvolávajúc sa na nevyspytateľné Božie zámery. Oveľa väčšiu bolesť mu spôsobovali nezaslúžené výčitky a mnohé príkoria za túto nešťastnú výpravu, ktorej bol hlavným pôvodcom. K tomu sa pridali aj krivdy spôsobené niektorými jeho odchovancami. Žiak a priateľ opáta Bernarda, mních Mikuláš, ktorého ustanovil kláštorným tajomníkom, počas jeho neprítomnosti v Clairvaux sfalšoval mnoho listín, odporúčal Apoštolskej stolici nehodných ľudí a poškodil záujmy mnohých biskupov a kláštorov. Keď sa to vyzradilo, utiekol do Anglicka, odkiaľ rozširoval rôzne ohovárania proti svojmu opátovi. Zo všetkých strán sa na Bernarda hrnuli žaloby a sťažnosti biskupov a opátov, ktorých tento nehodný mních podviedol.

Veľké utrpenie spôsoboval Bernardovi aj jeho učeň, mních Hugo, ktorý sa stal biskupom a kardinálom v Ríme. Z pýchy začal hanobiť svojho duchovného otca a dokonca mu hroziť. Takto skúšaný Bernard ďakoval Bohu, že mu na sklonku života doprial veľa trpieť, vidiac v týchto skúškach dôkazy Božej lásky. Ukrižovaný Ježiš, ktorý bol pre neho celý život knihou, z ktorej sa učil pravej múdrosti, sa mu v tom čase stal zdrojom hojnej duchovnej útechy a radosti. Ježiš bol v jeho ústach ako med, v jeho ušiach ako sladký spev a v jeho srdci ako vzácny klenot. Svätý opát úplne odumrel pre svet a žil len pre Boha. Neustále pôsty, žalúdočné choroby, nočné bdenia a neprestajná práca v kláštore i na ďalekých cestách zmorili Bernarda tak, že v roku 1152 pocítil, že sa mu blíži smrť. Radoval sa a prosil Boha, aby ho už viac nenechával na tomto svete. Avšak zrazu dostal bolestnú správu, že pápež Eugen III. zomrel. Krátko nato prišiel do kláštora arcibiskup z Trevíru a úpenlivo ho prosil, aby šiel zmieriť krvavý spor medzi šľachtou a mešťanmi v Metz. Chorý opát bol touto prosbou hlboko zasiahnutý a láska k blížnym mu dodala novú silu. Nechal sa odviezť do Metz, kde sa mu podarilo za krátky čas upokojiť vášne oboch bojujúcich strán. Jeho mocné slovo okamžite zvíťazilo – rozvášnení protivníci odložili zbrane a zmierili sa. V ten istý deň prišla za Bernardom chudobná žena, ktorá už osem rokov trpela bolestivými záchvatmi, a prosila ho, aby ju požehnal. Sotva sa svätý opát nad ňou začal modliť, bola úplne uzdravená. Tento zázrak spôsobil v ľude ohromné nadšenie; aj tí najtvrdohlavejší muži plakali, bili sa do pŕs, kľakali si pred Bernardom a tlačili sa k nemu, aby sa aspoň dotkli jeho rúcha. Nával ľudí bol taký veľký, že prítomní rehoľníci museli chorého opáta zdvihnúť na ramená a rýchlo ho odniesť.

Chorý Bernard bol opäť privezený do kláštora v Clairvaux, kde si povolal opáta z Citeaux a ďalších opátov svojho rádu a dal im i ostatným mníchom posledné napomenutie. Tíšil ich, sľuboval, že na nich bude na večnosti pamätať a zostane s nimi spojený zväzkom svätej lásky. Zaprisahával ich, aby sa vzájomne milovali, zostali verní svojmu povolaniu v ráde a vytrvali na ceste dokonalosti. Keď všetci bratia začali bolestne plakať, zaplakal s nimi aj umierajúci opát. Upierajúc zrak k nebu povedal: *„Neviem, čomu sa mám podvoliť; či láske k synom, ktorí ma nútia zostať na zemi, alebo láske k Bohu, ktorá ma ťahá do neba.“* A keď takto prehovoril, odovzdal svoju dušu do Božích rúk okolo deviatej hodiny ráno 20. augusta 1153 vo veku 62 rokov, pričom v reholi strávil 40 rokov.

Telo slávneho opáta bolo pochované v kláštornom chráme v Clairvaux pred oltárom Matky Božej, ku ktorej prechovával vždy nežnú úctu a detinskú lásku. V roku 1173 ho pápež Alexander III. vyhlásil za svätého.

Poučenie:

Kláštor Clairvaux mal v posledných rokoch svätého Bernarda 700 mníchov a v Európe bolo už vtedy 160 cisterciánskych kláštorov založených podľa jeho vzoru. Tento rád sa rýchlo rozmáhal a v čase svojho najväčšieho rozkvetu mal 2000 mužských kláštorov, ktoré sa zakladali zvyčajne v údoliach (hovorilo sa: *„Benedikt miloval hory, Bernard údolia“*). Svätý Bernard právom nazývaný druhým zakladateľom rádu, pretože až jeho pričinením bolo toto prísne odvetvie starého rádu svätého Benedikta zabezpečené a zveľadené.

Svätý Bernard patrí medzi najslávnejších spisovateľov a rečníkov Cirkvi. Jeho početné spisy – pojednania, listy, kázne, reči, rozjímania a duchovné piesne – vynikajú ušľachtilou jednoduchosťou, srdečnosťou, pôvabom a pútavou výrečnosťou. Pre túto lahodnosť reči dostal čestný titul *„učiteľ oplývajúci medom“.* Cisterciánsky rád ho od nepamäti nazýval cirkevným učiteľom, čo neskôr potvrdil pápež Pius VIII. Hlavnou črtou spisov svätého Bernarda je láska k ukrižovanému Spasiteľovi a k jeho presvätej Matke. Ježiš a Mária, najsvätejšie mená, boli vždy v jeho srdci a na jeho perách; o nich najradšej rozjímal, hovoril a písal; ich učil poznávať a milovať. Jeho duch, prísnou sebazaprenosťou odumretý telu i svetu, sa v modlitbách a v zbožných rozjímaniach vznášal na krídlach lásky do nebeských výšin a už tu na zemi zakúšal blaženosť, ktorá je pripravená Božím miláčikom vo večnosti.

Svätý Bernard býva zobrazovaný v odeve cisterciánskeho mnícha s knihou a s nástrojmi Pánovho umučenia, o ktorom často rozjímal, alebo s úľom (vzhľadom na titul *„učiteľ oplývajúci medom“*). Cisterciánski rehoľníci ho radi zobrazovali pri zjavení, ako zbožne kľačí pred Matkou Božou a dostáva od nej zvláštne milosti; podľa legendy ho nazývali milovaným synom Márie. Na Karlovom moste v Prahe sa nachádza súsošie Panny Márie s dieťaťom a svätého Bernarda z Clairvaux, ktoré dopĺňajú latinské nápisy s hlbokým duchovným významom. Ich preklad znie: *„Panna najláskavejšia, Ty si odpovedala na pozdrav archanjela Gabriela: Staň sa! Odpovedz aj nám: Staň sa, kedykoľvek k Tebe voláme: Zdravas. Bernard Ťa pozdravuje – a Ty jemu odpovedáš; ó, daruj aj nám Tvoj pozdrav vždy, keď sa k Tebe obraciame modlitbou Zdravas. Keby archanjel Gabriel chcel ukázať svoju podobu, mohol by si požičať Tvoju tvár, ó Bernard. Otče najdobrotivejší, oroduj za nás, kedykoľvek Ťa vzývame, a my Ti zostaneme verní.“* Tento pomník dalo v roku 1709 postaviť cisterciánske opátstvo v Oseku.

II. Sv. Štefan, uhorský kráľ (10. stor.)

Pohanskí Maďari, kočovný kmeň tatársko-tureckých miešancov, sa v polovici deviateho storočia potulovali po území medzi riekami Dneper a Don, ktoré bolo pod nadvládou Chazarov. Keď svätý Konštantín (Cyril) prebýval v Chersone, napadla ho skupina týchto divokých kočovníkov, ktorí ho chceli zabiť. On sa však nevyľakal ani neprestal v modlitbe, a keď ho uvideli, skrotli. Po vypočutí jeho múdrych slov ho prepustili. Maďari boli utláčaní Pečenehmi (kočovný turkický kmeň), preto sa neskôr usadili v Besarábii a Moldavsku, odkiaľ podnikali lúpežné výpravy do krajín okolo Dunaja. Tam sa vodca starých Maďarov v čase sťahovania do Karpatskej kotliny (tzv. *„kende“* alebo *„chagán“*) Arpád (okolo 845 – 907) stretol so sv. Metodom, ktorého slová na neho hlboko zapôsobili. V

roku 890 Maďari zaútočili na Bulharov, pomáhajúc Grékom, a po víťazstve prenikli do Sedmohradska. Odtiaľ sa presunuli do Potisia a do nížin okolo Dunaja. Tak sa hlavné kmene Maďarov ocitli v severozápadnej časti Bulharskej ríše, ktorá zahŕňala oblasti od Pešti až po pramene Tisy. Tieto oblasti, obývané prevažne Slovanmi, boli v tom čase riedko osídlené, čo poskytovalo dostatok priestoru pre nových prichádzajúcich. Iné maďarské kmene postupovali cez východné Karpaty a prenikli do Uhorska v oblasti dnešného Mukačeva. Takto sa Maďari dostali do susedstva Veľkomoravskej ríše a na podnet kráľa Arnulfa začali na ňu útočiť. Tieto nájazdy oslabili Veľkomoravskú ríšu, až ju neustále útoky nepriateľov v rokoch 905 alebo 906 zničili, pričom zanikol aj slávny kniežací rod Mojmírovcov.

Veľkomoravský štát sa rozpadol a Morava zostala takmer 50 rokov pod nadvládou maďarských dobyvateľov. Zrada nemeckého kráľa Arnulfa, ktorý zo závisti a lakomstva poštval divokých pohanských Maďarov proti kresťanskej Veľkomoravskej ríši, priniesla strašné následky. Tie najskôr zasiahli samotných Nemcov. V roku 907 došlo pri Bratislave k krvavej bitke medzi Maďarmi a vojskom nemeckého kráľa Ľudovíta IV., v ktorej Nemci utrpeli zdrvujúcu porážku. Odvtedy Maďari takmer bez odporu pustošili všetky okolité krajiny, vraždili a ničili všetko, kam prišli. Ich nájazdy do Nemecka, Talianska a Francúzska pokračovali takmer každoročne, až kým ich cisár Otto I. s pomocou Čechov neporazil v roku 955 na Lešskom poli pri Augsburgu. Knieža Boleslav I. následne zničil zvyšky ich vojska, ktoré ustupovalo z bitky, a vyhnal ich z Moravy a Slovenska. Moravu a územie medzi Dunajom a Tatrami pripojil Boleslav I. k Čechám. Maďari by možno úplne vyhynuli, podobne ako pred nimi krutí Avari, keby ich nezachránilo kresťanstvo. Už pred bitkou pri Augsburgu bolo medzi niektorými kmeňmi známe kresťanstvo východného obradu. Moravský knieža Mojmír II. sa usiloval o ich pokresťančenie a časť Maďarov sa pod vplyvom slovanských kňazov obrátila ku Kristovi. Bavorskí biskupi sa sťažovali, že títo Maďari, prijmúc kresťanstvo východného obradu, ničia latinsko-nemecké kostoly v Panónii.

Okolo roku 950 sa náčelník jedného maďarského kmeňa Bolosudes dal pokrstiť v Konštantínopole. Iný vojenský veliteľ (Gylas) tam prijal krst a priviedol so sebou do Uhorska gréckeho mnícha Hierotea, ktorý bol v Konštantínopole vysvätený za biskupa. Tento biskup zistil, že u tamojších kresťanov je obradným jazykom slovenčina, a ponechal ich pri tomto jazyku. Je pravdepodobné, že už maďarský chagán Točun bol kresťanom, ale až za vlády jeho syna Gejzu a vnuka sv. Štefana boli Maďari postupne takmer všetci obrátení na kresťanskú vieru. Gejza (972–997) sa oženil so sestrou poľského kniežaťa Mečislava I., známou ako *„biela kňažná“*. Je pravdepodobné, že až po sobáši sa dal pokrstiť podľa východného obradu, ku ktorému sa vtedy hlásil aj poľský dvor. Jeho odvážna a múdra manželka si počínala ako muž a sama riadila vládu. V roku 972 poslal Gejza vyslancov k cisárovi Ottovi I., aby mu vzdali hold a požiadali o mier. Cisár s ním uzavrel mier pod podmienkou, že v Uhorsku budú umožnené aj latinské bohoslužobné obrady. Gejza súhlasil a salzburský arcibiskup, pripomínajúc si minulé časy, okamžite začal uplatňovať nároky na Uhorsko a usiloval sa v tejto krajine opäť šíriť latinský obrad. Medzi významnými nemeckými kňazmi, ktorí boli na tento účel vyslaní do Uhorska, bol aj

sv. Wolfgang, ktorý tam v roku 972 strávil niekoľko mesiacov. Vrátil sa však bez väčšieho úspechu a čoskoro sa stal biskupom v Regensburgu.

Neskôr poslal pasovský biskup Pilgrim do Uhorska väčší počet kňazov a mníchov, avšak ich pôsobenie bolo prerušené už v roku 975, keď Gejza stál vo vojne proti cisárovi Ottovi II. na strane jeho soka Henricha Svárlivého. Kvôli tomu nemeckých kňazov zo svojej krajiny vyhnal. Inak bol Gejza mierumilovným kniežaťom a šíril kresťanstvo po svojom. Mnohých zo svojich vojenských druhov presvedčil, aby sa stali kresťanmi, a tých, ktorí vzdorovali viere v Krista, považoval za nepriateľov. Gejza bol prvý z maďarských kniežat, ktorý opustil kočovný tábor na ostrove Čepel na Dunaji a usadil sa na hradoch v Ostrihome, Stoličnom Belehrade a Veszpréme. Dal tak poddaným príklad, aby opustili kočovný spôsob života a prešli k poľnohospodárstvu, obchodu a remeslám. Založil niekoľko baziliánskych kláštorov a dal svojho syna Vaika pokrstiť podľa gréckoslovanského obradu.

Pražský biskup sv. Vojtech sa po návrate z prvej cesty do Ríma v roku 992 a po opätovnom ujatí sa pastoračného úradu vydal v pokojnejších časoch do vzdialenejších končín svojej rozsiahlej diecézy – na Moravu, Slovensko a do Poľska. Požiadal knieža Gejzu o povolenie kázať evanjelium aj v Uhorsku. Gejza, potešený touto žiadosťou, pozval Vojtecha k sebe, vyšiel mu so slávnym sprievodom v ústrety a slávnostne ho prijal na hrade v Ostrihome. Gejza zhromaždil davy svojich doposiaľ pohanských poddaných a svätý biskup im kázal, pokrstil ich a posvätil veľké množstvo chrámov v krajine. V tom čase Gejza prestúpil k latinskému obradu. Sv. Vojtech vyučoval aj jeho syna Vaika a pri birmovaní mu podľa rímskeho obradu dal meno Štefan.

Prestup Gejzu a jeho rodiny k latinskému obradu sa vysvetľuje snahou zabezpečiť Štefanovi následníctvo na tróne a zasnúbiť ho s Giselou, bavorskou nevestou, sestrou vojvodu a budúceho cisára Henricha II. Na tento účel založil prvý uhorský benediktínsky kláštor sv. Martina na Panónskom vrchu. Štefan bol skutočne v roku 996 zasnúbený s bavorskou Giselou, ktorá priviedla do Uhorska množstvo šľachticov a duchovných z Nemecka. Títo získali v krajine vysoké svetské i cirkevné úrady. Gejza týchto ľudí podporoval, aby mal oporu proti nespokojným Maďarom, ktorým sa nepáčilo, čo podnikal v prospech kresťanstva. Knieža zomrel v roku 997 zbožnou smrťou, v tom istom roku, keď sv. Vojtech dosiahol mučenícku korunu v Prusku. Po Gejzovi nastúpil na trón jeho syn Štefan.

Štefan, od útleho veku vychovávaný slovanskými kňazmi a neskôr upevnený vo viere sv. Vojtechom, prejavoval už od mladosti zbožnosť, dobrotivosť a vážnosť. Ovládal maďarský, slovanský aj latinský jazyk a bol milovníkom spravodlivosti, čo ho robilo zvlášť schopným vládnuť ríši obývanej rôznymi kmeňmi a zaviesť v nej pevný poriadok. Po prevzatí trónu obrátil svoju pozornosť na to, aby zvyšok pohanských Maďarov priviedol ku Kristovej viere. Čoskoro však proti nemu povstal kmeňový náčelník Kupa (Koppány), náčelník zo Šomodskej oblasti (juhozápadné Maďarsko), ktorý sa postavil do čela odporcov kresťanstva. Títo vzbúrenci, snažiac sa zničiť kresťanstvo v Uhorsku a zosadiť Štefana z kniežacieho trónu, tiahnutím na Veszprém pustošili a vraždili ľud i kniežacích úradníkov. V roku 998, za hrozného

nebezpečenstva, zhromaždil Štefan svojich verných v Ostrihome. Povzbudil ich dôverou v Boha, vzýval svätých bojovníkov Juraja a Martina o príhovor a zaviazal sa sľubom, že dokončí kláštor sv. Martina, ktorý založil jeho otec Gejza. Následne vytiahol proti nepriateľom, porazil ich pri Veszpréme a úplne ich rozprášil. V bitke padol aj Kupa, jeho bojovníci sa rozpŕchli a vodcovia vzbury boli potrestaní smrťou. Toto víťazstvo Štefan využil na múdre reformy v krajine. Až dovtedy boli Maďari rozdelení na rodové skupiny s dedičnými náčelníkmi, pričom mnohí z nich nechceli upustiť od lúpežného spôsobu života. Štefan zrušil moc týchto kmeňových vodcov a zaviedol v krajine župné zriadenie podľa slovanského vzoru. Nariadil, aby sa do určitého času všetci pohania dali pokrstiť pod hrozbou straty slobody a majetku, a aby boli otroci prepustení na slobodu a dostali pôdu na svoju obživu. Poddanosť už nemala spočívať na osobách, ale len na pridelených pozemkoch, z ktorých mali byť odvádzané práce a poplatky.

Štefan vo svojom národe zavádzal rozumné spoločenské poriadky a kresťanskú vzdelanosť. Pohanskí Maďari, ktorí vnikli do Uhorska, časom prijali od tamojších Slovanov nielen kresťanstvo, ale aj verejné a štátne zriadenie, remeslá, poľnohospodárstvo a všeobecnú kultúru. Kláštor sv. Martina na Panónskom vrchu, ktorý Štefan dokončil, bol obdarovaný bohatými príjmami z pôdy odobratej Kupovi. Prvým opátom kláštora sa stal Čech Radla Anastáz, bývalý vychovávateľ a sprievodca sv. Vojtecha, ktorého Maďari nazývali Astrik. Za správy tohto výnimočného opáta sa kláštor stal plodnou základňou horlivého duchovenstva. Odtiaľto vychádzali kazatelia do pustých oblastí Uhorska, aby vzdelávali ľud a učili ho kresťanskému spôsobu života. Odtiaľto boli vyberaní vzdelaní mnísi na biskupské stolce. Štefan pozval do Uhorska aj mnohých zbožných kňazov a mníchov z Čiech, Poľska, Talianska a Nemecka, aby vykorenili pohanstvo a šírili Kristovu vieru. Založil tiež ďalšie štyri benediktínske kláštory. Aby upevnil Kristovu vieru v Uhorsku, Štefan sa rozhodol založiť desať biskupstiev na čele s ostrihomským arcibiskupstvom. Zároveň položil základ k veľkolepému chrámu v Ostrihome, ktorý zasvätil pamiatke svojho vychovávateľa sv. Vojtecha. Následne vyslal svojho dôverníka, opáta Anastáza, do Ríma k pápežovi Silvestrovi II. s dôležitým posolstvom. Štefan v ňom ponúkol svoju ríšu do vlastníctva Svätej stolici a sv. Petrovi a žiadal, aby pápež požehnal maďarský ľud, ktorý bol už vo veľkej miere obrátený na vieru. Žiadal tiež potvrdenie všetkého, čo vykonal a plánoval vykonať pre katolícku vieru, schválenie biskupstiev, ktoré zamýšľal založiť, a nakoniec, aby ho pápež vyhlásil za kráľa a povolil jeho korunováciu. Opát Anastáz bol v Ríme úspešný. Pápež Silvester II., keď spoznal apoštolskú horlivosť kniežaťa Štefana, prijal Uhorsko do vlastníctva sv. Petra a pod ochranu Rímskej Cirkvi. Poslal Štefanovi vzácnu zlatú kráľovskú korunu, ktorú pôvodne pripravil pre Boleslava Chrabrého, s podmienkou, že on i jeho nástupcovia budú poslušní Apoštolskej stolici. Pápež tiež schválil ostrihomské arcibiskupstvo a ostatné biskupstvá, ktoré mu mali podliehať. Po návrate Anastáza s kráľovskou korunou a krížom vyšiel Štefan vo veľkolepom sprievode duchovenstva, štátnych hodnostárov a ľudu opátovi v ústrety. Na sviatok Nanebovzatia Panny Márie 15. augusta v roku 1000 bol vo veľkolepom ostrihomskom chráme pomazaný a korunovaný darovanou korunou za kráľa.

Kráľ Štefan postupne zakladal a dostatočne financoval arcibiskupstvo v Ostrihome (1000) a biskupstvá v Kaloči (1000), Veszpréme (1001), Čanade, Báči (neskôr zlúčené s kaločským), Rábe, Jágri, Váci, Päťkostolí a Veľkom Varadíne. Biskupi na stolcoch, ktorých dosadil kráľ, boli výnimoční muži. Prvým ostrihomským arcibiskupom sa stal mních z kláštora svätého Martina menom Šebastián, a keď oslepol, jeho úrad spravoval kaločský biskup Anastázius. Po troch rokoch, keď sa Šebastián uzdravil a so súhlasom pápeža opäť zasadol na svoj stolec, Anastázius sa vrátil do svojho kaločského biskupstva, ktoré bolo vtedy povýšené na arcibiskupstvo. Od tej doby bol Anastázius arcibiskupom. Medzitým však veľký vzrast panovníckej moci kráľa Štefana vzbudil žiarlivosť a závisť jeho strýka Gyulu, kniežaťa Sedmohradska. Tento veľmož, hoci bol kresťan, sa nezúčastnil na vzbure šomoďského náčelníka Kupu. Avšak po potlačení tohto odporu, keď Štefan zlomil moc bývalých kmeňových náčelníkov, sústredil vládu nad celou ríšou vo svojich rukách a stal sa mocným panovníkom menovaným pápežom. Gyula sa na neho rozhneval. Povolal si na pomoc pohanských Pečenehov a Plavcov a s vojskom vtrhol do Uhorska. Štefan však aj tento odpor potlačil, v roku 1002 zajal Gyulu, jeho ženu a dvoch synov a v roku 1003 porazil jeho spojencov. Následne pripojil Sedmohradsko k svojej ríši, pričom mu ponechal zvláštne usporiadanie kvôli nebezpečenstvu hroziacemu od divokých susedov. Táto hornatá krajina bola často napádaná, najmä Bulharmi, a Štefanovi neostávalo nič iné, než sa brániť a bojovať proti nim, až sa mu podarilo zvíťaziť. Na znak vďaky za tieto víťazstvá Štefan založil a štedro obdaroval biskupstvo v Bielehradských Sedmohradoch a kostoly na počesť Panny Márie v Kráľovskom (Stoličnom) Belehrade, svojom obvyklom sídle (1004), a v Starom Budíne (1022).

Pri biskupských a kolégiátnych kostoloch a kláštoroch vznikali školy na vzdelávanie mládeže, ktoré kráľ hojne podporoval. Najvýznamnejšie z nich boli školy v benediktínskom kláštore na hore svätého Martina v Kráľovskom Belehrade, vo Vespréme a v Čanade. Stavby chrámov a kláštorov, najmä v Ostrihome, v Kaloči, v Rábe, v Jágri, v Kráľovskom Belehrade a na hore svätého Martina, zveril Štefan renomovaným umelcom povolaným zo zahraničia. Okrem katedrálnych, kláštorných a kolégiátnych chrámov dal Štefan po celej krajine stavať farské kostoly, aby každých desať obcí malo svoju svätyňu. Bohoslužobné rúcha, náčinie a výzdobu do nových chrámov zabezpečoval sám kráľ, a o liturgické knihy a výživu duchovenstva sa mali starať biskupi, ktorých štedro obdaroval. V tejto ušľachtilej horlivosti za zveľadenie chrámov mu bola vynikajúcou pomocníčkou zbožná kráľovná Gizela, ktorá spolu so svojimi dvornými dámami vyrábala drahocenné vyšívané rúcha. Najmä veľkolepý Vesprémsky chrám, štedro obdarovaný kráľovnou, bol vybavený nádhernými bohoslužobnými rúchami zo zlata a striebra.

Aby poddaní navštevovali slávne pútnické miesta a stretávali sa s inými kresťanskými národmi, Štefan zriadil pútnické domy v Jeruzaleme, Ríme, Ravenne a Konštantínopole. V Jeruzaleme založil kláštor a bohato ho obdaroval, v Ríme dal postaviť chrám sv. Štefana Prvomučeníka s kolégiátnou kapitulou a významný chrám dal postaviť a obdarovať tiež v Konštantínopole.

Štefan dbal o to, aby kresťanská viera prenikala do života ľudu. Pod prísnymi trestami zakázal pohanské povery, smilstvo, cudzoložstvo, vraždy a sobáše s pohanmi. Osobne dozeral na predstavených i na ľud, každý rok navštevoval biskupstvá a kláštory, ktoré založil, aby všade vládla kresťanská disciplína. Na svojich cestách dával poddaným príklad zbožnosti, často im kázal o svätej viere a ich povinnostiach. Povzbudzoval lenivých, odmeňoval horlivých a neúnavne sa staral o rozkvet Božieho kráľovstva vo svojej krajine. S opátmi benediktínskych kongregácií z Montecassina v Taliansku a Cluny vo Francúzsku si dopisoval a bol štedrým patrónom benediktínskeho kláštora sv. Petra v Salzburgu. Bol nesmierne vážny, žil asketicky a nikto ho nikdy nevidel smiať sa. Horlivo čítal a rozjímal nad Svätým písmom a vždy, keď mal urobiť dôležité rozhodnutie, prosil Ducha Svätého o dar rady a osvietenie. Cez deň bol zamestnaný svojimi povinnosťami a často sa modlil a rozjímal dlho do noci, kľačiac alebo ležiac na podlahe chrámu. K Panne Márii mal detinskú lásku a na jej počesť postavil množstvo chrámov a vykonal rôzne náboženské akty. Bol kráľom podľa Božieho srdca, pravým apoštolom a otcom svojho ľudu. Konal spravodlivo a bol nesmierne dobročinný. Každý poddaný k nemu mal prístup a mohol slobodne predniesť svoje sťažnosti, istý tým, že dosiahne spravodlivosť. V chudobných a trpiacich ľuďoch videl a ctil samotného Krista, a preto im hojne preukazoval skutky kresťanského milosrdenstva. Svoje dobré skutky skrýval pred dvoranmi, často rozdával almužnu a navštevoval chudobných, prezlečený v noci. Tradovalo sa, že raz nenásytní žobráci, nepoznajúc, že ide o kráľa, na neho zaútočili, zrazili ho a zbili, vytrhli mu mešec s peniazmi a ušli. Štefan však pochválil Boha a Pannu Máriu a zaumienil si, že od toho času nikdy neodmietne prosbu nikoho, nech by to bol ktokoľvek. A skutočne, chudobní, siroty, vdovy a pútnici dostávali denne z kráľovskej pokladnice pomoc vo forme peňazí, potravín a oblečenia, pričom túto almužnu rozdeľoval buď sám kráľ, alebo duchovenstvo. Častým hosťom kráľa Štefana bol pustovník sv. Vintíř z bavorského lesa, ktorému bolo dovolené čerpať z kráľovských pokladov na podporu chudobných, vdov, sirôt, kláštorov a kostolov. Na jeho radu založil Štefan benediktínsky kláštor Bakony-Bél. Ako odmenu za tieto dobrodenia posielal Vintíř zo svojho kláštora v Rinchnachu do Uhorska horlivých mníchov.

Hoci počas vlády kráľa Štefana získal latinský obrad v Uhorsku prevahu, grécky obrad si udržal množstvo prívržencov najmä v slovanských oblastiach na severe, východe a v Sedmohradsku. Štefan ako spravodlivý muž a vynikajúci štátnik rešpektoval aj východný obrad, poskytoval mu slobodu a usiloval sa, aby kresťania oboch obradov žili v zhode. Sám vyslal svojich vyslancov do Ruska ku kniežaťu Vladimírovi v Kyjeve a ich prostredníctvom dohodol sobáš svojho strýka Ladislava Lysého s Vladimírovou dcérou Predslavou, ktorá hoci patrila k grécko-slovanskému obradu, nebola nútená zriecť sa ho a prestúpiť na latinský obrad. Štefan prejavil svoju priazeň katolíkom východného obradu najmä založením dvoch baziliánskych slovanských kláštorov. V Orošlanoch zriadil baziliánsky kláštor pre mníchov ako náhradu za staroslovanský kláštor v Čanade, ktorý bol pridelený latinským benediktínom, a pre rehoľníčky grécko-slovanského obradu postavil kláštor v údolí Vesprému.

V dôsledku vtedajších udalostí musel Štefan viesť vojnu s cisárom Konrádom II. a jeho spojencami Čechmi. V tom čase prechádzali Uhorskom početné skupiny veriacich na púti do Konštantínopola a Jeruzalema. Štefan a uhorskí biskupi im poskytovali pohostinstvo a štedro ich podporovali. Zo západných krajín však prichádzali pod zámienkou púte do Svätej zeme aj významní páni a preláti s početným sprievodom rytierov, sluhov a ozbrojencov, ktorí často predstavovali záťaž pre biskupov, kláštory i miestny ľud, čo sa zbožnému Štefanovi nepáčilo. Začiatkom roku 1027 cisár Konrád II. vyslal štrasburského biskupa Verinhara do Konštantínopola k cisárovi Konštantínovi VIII. Verinhar si zvolil najkratšiu cestu cez Uhorsko, predstierajúc, že putuje do Jeruzalema. Avšak jeho nezvyčajná okázalosť a početný sprievod vzbudili u Štefana nedôveru a presvedčenie, že títo *„pútnici“* sú cisárovými vyslancami s tajnými úmyslami, preto Verinhara zo zeme vypovedal. Táto udalosť vyvolala veľkú nevôľu na cisárovom dvore, kde Štefanovo konanie považovali za urážku a vzburu voči ríši i cisárovi. V Ríšskej rade v Regensburgu bolo rozhodnuté vyslať vojská zo Saska a Čiech proti Poľsku a z Bavorska proti Uhorsku. Hoci Bavori nič nedosiahli, Česi, cisárovi spojenci, dosiahli veľké úspechy, keď pripravili Poliakov o Moravu. Morava bola od roku 1003 pod nadvládou Poľska, až kým ju v roku 1029 hrdinský knieža Břetislav, syn kniežaťa Oldřicha, prudkým útokom neovládol, poraziac Poliakov a ich spojencov Uhrov.

V roku 1030 vypukla nová vojna. Cisár Konrád II. osobne vytiahol s nemeckým vojskom do Uhorska a postupujúc popri rieke Dunaj sa dostal až k ústiu rieky Ráby. Z Moravy začal Břetislav pomáhať cisárovi a vo veľkej bitke porazil Uhorské vojsko a spustošil krajinu až k Ostrihomu. Cisár bol však pre miestne ťažkosti nútený vrátiť sa späť bez toho, aby sa stretol s nepriateľom. Uhri tento nečakaný obrat pripisovali nadprirodzenej pomoci Panny Márie, ktorú počas vojny horlivo vzývali, a odvtedy je Panna Mária nazývaná patrónkou Uhorska. Vojna pokračovala aj v roku 1031, hoci už len sporadicky, až kým kráľ Štefan a cisárov syn Henrich neuzavreli mier. V tom istom roku bola stará Morava rozdelená tak, že Slovensko bolo pripojené k Uhorsku, zatiaľ čo súčasná Morava s Opavskom sa stala trvalou súčasťou Čiech.

Manželstvo Štefana s Gizelou bolo požehnané piatimi deťmi, z ktorých štyri zomreli v útlom veku, a ich jediný syn, Imrich narodený roku 1007, sa dožil dospelosti. Otec ho veľmi miloval a dal ho vychovávať čanadským biskupom sv. Gerhardom. Imrich vynikal nadaním, ušľachtilou povahou a príkladnými cnosťami, bol radosťou rodičov, miláčikom ľudu a nádejou krajiny. Podľa vtedajšieho uhorského práva vláda patrila rodu Arpádovcov, z ktorých si národ volil panovníka. Štefan, ktorý chcel mať za nástupcu Imricha, mu zabezpečil nevestu, dcéru chorvátskeho kniežaťa Krešimira. Odovzdal mu vlastnoručne napísané múdre pravidlá, ktorými by sa mal ako kráľ riadiť, a so súhlasom snemu plánoval abdikovať, aby zvyšok života prežil v ústraní, venujúc sa službe Bohu a príprave na kresťanskú smrť. Prípravy na Imrichovo vymenovanie za nástupcu boli v plnom prúde. Mladý princ mal byť na sviatok Narodenia Panny Márie v roku 1031 v Kráľovskom Belehrade oficiálne vyhlásený za následníka trónu. Boh však rozhodol inak – Imrich náhle zomrel 2. septembra 1031 vo veku 24 rokov. Táto udalosť hlboko zasiahla Štefanovo srdce. Smútil nielen ako otec, ale aj ako kráľ, lebo veril, že jeho syn bude pokračovať v jeho diele na prospech

krajiny i večného blaha ľudu. Napriek bolesti ho živá viera a dôvera v Boha podržali, aby smútku nepodľahol.

Starnúci a žiaľom zlomený Štefan mal na sklonku života dve túžby: aby bol ušetrený ďalšej vojny a aby zabezpečil nástupníctvo na tróne. Jeho jedinou útechou boli skutky zbožnosti a dobročinnosti. Počas dlhej choroby sa proti nemu sprisahali štyria uhorskí šľachtici netrpezlivo čakajúci na jeho smrť. Najatý vrah sa za súmraku vplížil do kráľovej komnaty, kde ležal chorý Štefan, s úmyslom ho zabiť. Keď však vstupoval, meč, ktorý mal ukrytý pod plášťom, mu Božím riadením vypadol na podlahu a zaštrngal. Kráľ, spozorujúc vraha, sa ho opýtal, s akým úmyslom prichádza. Vrah, premožený hrôzou, padol na kolená, priznal svoj zločin a prosil o milosrdenstvo. Kráľ mu odpustil, ale sprisahanci boli podľa zákona potrestaní.

Z rodu Arpádovcov zostali už len traja mužskí potomkovia – Štefanovi strýkovia. Dvaja z nich, Ondrej a Belo, boli usvedčení zo vzbury a pokusu o vraždu a tretí, Vazul (Basil), bol pre svoj nemravný život uväznený na hrade v Nitre, aby tam v samote zmúdrel a polepšil sa. Štefan určil Vazula za svojho nástupcu na tróne a poslal za ním poslov do Nitry. Avšak jeho sestra Gizela, vdova po benátskom dóžovi Orseolovi, chcela zabezpečiť trón svojmu synovi Petrovi, a tak dala Vazula oslepiť. Keď sa kráľ o tomto zločine dozvedel, zhrozil sa a v bolesti zaplakal. Jeho choroba sa zhoršila. Štefan nakoniec zvolal biskupov a uhorských veľmožov a proti svojej vôli prehlásil so súhlasom snemu svojho synovca Petra za nástupcu na tróne. Pri rozlúčke prítomným adresoval posledné napomenutia. Nabádal ich, aby zotrvali vo svätej katolíckej viere, boli verní pápežovi, dbali na spravodlivosť, žili v mieri, dodržiavali Božie prikázania, chránili cirkevné ustanovizne a pracovali na zveľadení vlasti. Pozdvihnúc oči a ruky sa modlil: *„Tebe, Kráľovná nebeská, odporúčam pod tvoju ochranu svätú Cirkev so všetkými biskupmi a duchovenstvom, celé Uhorské kráľovstvo so šľachtou a všetkým ľudom, predovšetkým však dôverne zverujem do tvojich materských rúk svoju dušu.“* Bolo to na vigíliu sviatku Nanebovzatia Panny Márie. Kráľ prosil Boha, aby jeho dušu povolal k sebe v tento sviatok. Na druhý deň prijal s nábožnou oddanosťou sviatosti a naposledy vysloviac presväté meno Mária, zosnul v Pánovi, dňa 15. augusta 1038. Telo zosnulého kráľa bolo pochované v chráme Panny Márie v Kráľovskom Belehrade. Ovdovená kráľovná Gizela sa vrátila do Bavorska a žila až do smrti v kláštore panien rádu sv. Benedikta v Niedernburgu pri Pasove, ktorý založil jej brat, sv. Henrich II.

Za vlády sv. Ladislava, okolo roku 1088, bolo na príkaz pápeža Gregora VII. telo kráľa Štefana vyzdvihnuté z hrobu, pričom bol vyhlásený za svätého. Vtedy sa zistilo, že pravá ruka tohto svätca zostala neporušená. Keď 2. septembra 1686 vojsko cisára Leopolda I. odňalo Turkom pevnosť Budín, pripisovalo sa toto víťazstvo príhovoru sv. Štefana, a pápež Inocent XI. ustanovil, aby sa jeho sviatok slávil každý rok 2. septembra. Lebka sv. Štefana sa uchováva v Kráľovskom Belehrade, zatiaľ čo jeho pravá ruka a korunovačný plášť sú uložené v hradnej kaplnke sv. Žigmunda v Budíne. Ruka sv. Štefana býva každoročne 20. augusta nesená v slávnostnom sprievode mestom ako hlavný klenot Uhorského kráľovstva. Uhorská koruna sa uchováva na hrade Budín, avšak z koruny darovanej pápežom Silvestrom II. sv. Štefanovi v roku

1000 sa zachovala iba vrchná časť ozdobená obrazmi Krista Pána a ôsmich apoštolov, ktorých mená sú označené lombardským písmom. Spodná časť koruny je gréckeho pôvodu z rokov 1075 – 1077. Meč sv. Štefana je uložený v pokladnici hlavného chrámu sv. Víta v Prahe. Tam sa uchováva aj väčší kus jeho ostatkov a schránka s črepinou sv. kríža Pánovho a prstom prvomučenníka sv. Štefana, ktorú tento svätý kráľ nosieval na krku. Túto schránku dostal v roku 1352 Karol IV. od uhorského kráľa Ľudovíta I., ozdobil ju drahokamami a nosil ju až do svojej smrti.

Poučenie:

Pamätihodné sú pravidlá, ktoré sv. Štefan napísal a odovzdal svojmu synovi, sv. Imrichovi. Okrem iného ho napomína, aby sa verne držal svätej katolíckej viery, pretože ten, kto ju opúšťa, nemôže šťastne vládnuť a ani po smrti dosiahnuť večnú korunu. *„Štít viery ti bude spásou; ozbrojený ním budeš môcť bezpečne bojovať proti všetkým svojim viditeľným i neviditeľným nepriateľom. Dbaj na zachovanie a zveľadenie úcty k Cirkvi svätej, lebo kto Cirkvi ujíma vážnosť a uráža ju, ten sa usiluje zmrzačiť Kristovo telo. Biskupov a duchovenstvo opatruj ako zrenicu oka; pod ich ochranou budeš vo všetkom bezpečný a ich modlitby ťa budú odporúčať všemohúcemu Bohu. Boh ich ustanovil za ochrancov ľudského pokolenia, správcov duší a rozdávateľov sviatostí. Pánov, úradníkov a bojovníkov krajiny maj za otcov a bratov; sú obranou kráľovstva, ochrancami slabých a pomstiteľmi zlých. Vládni mierne a pokorne, vedomý si, že človeka nič tak neponižuje ako pýcha a závisť. Pamätaj, že najväčšou zárukou našej spásy je modlitba. Neustála modlitba ničí a zahládza hriechy. Podobne ako Šalamún sa modli predovšetkým za to, aby ti Boh dal múdrosť, ktorá by v tebe prebývala a s tebou pracovala. Buď milosrdný ku všetkým utláčaným, lebo Pán hovorí: Milosrdenstvo žiadam, a nie obety. Buď trpezlivý ku všetkým, nielen k veľkým, ale aj k prostým; buď odvážny, v čase šťastia sa nevystatuj a v čase nešťastia nezúfaj. Buď pokorný, aby ťa Boh povýšil. Buď mierny, aby si nikoho neprehnane netrestal. Buď tichý, aby si nikdy neporušil spravodlivosť. Buď cudný a vyhýbaj sa každej nečistote. Hostí ochotne vítaj a pohosti, bez rady múdrych mužov nič nepodnikaj, dobré príklady svojich predkov nasleduj a zlých sa varuj!“*

V šiestom napomenutí sv. Štefan poučuje syna, aby vyhovel potrebám katolíkov latinského i gréckeho (gréckoslovanského) obradu, hovoriac: *„Bolo by ti ťažké udržať vládu v tejto krajine, keby si nenasledoval obyčaje predošlých panovníkov. Ktorý Grék by spravoval Latiníkov gréckymi spôsobmi? Alebo ktorý Latiník by riadil Grékov podľa latinských zvyklostí?“* A svätý kráľ kladie synovi na srdce, aby bol k rozličným národnostiam svojej krajiny ústretový, pričom dodáva, že ríša jedného národa a jedného jazyka je sama o sebe slabá a zvratná. Tieto slová sú naozaj zlaté, svedčiace o veľkom štátnickom duchu sv. Štefana, preniknutom zásadami kresťanskej spravodlivosti, ktorý už vtedy vedel dodržiavať rovnoprávnosť medzi všetkými národnosťami svojho kráľovstva, po ktorej v našich časoch mnohé utláčané národy márne volajú.

Keď v Uhorsku vládli kresťanské zásady svätého Štefana, panoval tam mier a každému sa dostávalo spravodlivosti. Len čo však v tomto niekdajšom Mariánskom kráľovstve získali prevahu živly nepriateľské Bohu, Kristovi Pánovi a katolíckej

Cirkvi, prestala sa tam dodržiavať spravodlivosť voči národnostiam. Zatiaľ čo za svätého Štefana platili v tejto krajine slová Svätého písma: *„Spravodlivosť povznáša národ,“* teraz sa tam napĺňa iný výrok Svätého písma: *„Hriech prináša národom biedu.“* (Prísl. 14, 34)

Dňa 20. augusta si tiež pripomíname svätého Lucia, mučeníka na ostrove Cyprus; svätého Severa a Memnóna, vojakov a mučeníkov; svätého Leovigilda a Krištofa, mučeníkov z Córdoby († 852); svätého Porfýria, vyznávača; svätého Filiberta, opáta, a ďalších.

21. AUGUST

Sv. Johana Františka de Chantal, zakladateľka rádu (16. stor.)

Medzi mnohými novými rádmi, ktoré vznikli počas nepokojných čias 16. a 17. storočia na obranu a oživenie katolíckej viery proti rozmáhajúcemu sa protestantizmu, pôsobila blahodarne aj ženská rehoľná spoločnosť *„Navštívenia Panny Márie“,* založená svätým Františkom Saleským a svätou Johanou Františkou de Chantal. Johana, rodom šľachtičná z Fremiotu, pochádzala z významného rodu, ktorého členovia patrili dlhé časy k popredným hodnostárom v Burgundsku. Narodila sa v roku 1572 v Dijone ako dcéra Benigna de Fremiot, ktorý neskôr zastával úrad predsedu stavovského snemu v Burgundsku. Druhé meno, Františka, dostala pri sviatosti birmovania.

Už po roku a pol stratila matku, ale otec sa výborne staral o výchovu svojich troch nedospelých detí, dbajúc najmä na to, aby boli dôkladne vzdelané a pevne ukotvené v katolíckej viere, aby mohli lepšie odolať útokom vtedy rozmáhajúceho sa kalvinizmu. Jeho snahy boli úspešné. Najmä Johana už v ranom veku prejavovala veľkú lásku ku katolíckej viere a odpor k náboženským novotám. Keď raz počula svojho otca, ako diskutuje s kalvínom o skutočnej prítomnosti Pána v Najsvätejšej sviatosti, vrhla sa na tohto bludára so slovami: *„Musíme veriť, že Kristus je prítomný v oltárnej sviatosti, lebo to sám povedal. Ak tomu neveríte, robíte z neho klamára.“* Keď ju muž chcel upokojiť a podal jej hrsť cukroviniek, hodila tento dar do ohňa so slovami: *„Takto budú v pekle horieť bludári, pretože neveria, čo Boh povedal.“*

Keď mala Johana pätnásť rokov, bola poslaná do domu svojej staršej vydatej sestry Margity v Poitiers, aby dokončila svoje vzdelanie. Tam dostala za spoločníčku ľstivú ženu, ktorá ju odvádzala od zbožnosti a lákala k svetským márnostiam. Johana však vrúcne prosila Božiu Matku o pomoc a s jej podporou si uchovala čisté srdce, pričom

túto pokušiteľku od seba odohnala. Keď vyrástla v pôvabnú a príťažlivú mladú ženu, vzbudila v Poitiers náklonnosť istého urodzeného a bohatého mladíka, ktorý ju požiadal o ruku. Len čo sa však dozvedela, že tento šľachtic je kalvín, odmietla ho so slovami: *„Radšej tisíckrát zomriem, než by som sa vydala za nepriateľa Cirkvi.“*

Keď mala Johana dvadsať rokov, vrátila sa do Dijonu k otcovi a na jeho prianie sa vydala za baróna zo Chantalu, horlivého katolíka, ktorý si na dvore kráľa Henricha IV. získal veľkú vážnosť. Po svadbe si šľachtic odviedol svoju manželku na zámok v Bourbille a žili spolu šťastne. Mladá barónka zo Chantalu sa ochotne podriadila vôli svojho manžela a dbala na to, aby všetci členovia domácnosti verne slúžili Bohu. Do služby prijímala len osoby s dobrými mravmi, spoločne s nimi vykonávala ranné i večerné modlitby, učila ich kresťanským povinnostiam a dohliadala na to, aby všetci služobníci chodili v nedele a sviatky na bohoslužby do farského chrámu.

Aby sa mohli aj robotníci, ktorí pracovali na poli, každý deň zúčastniť na svätej omši v zámockej kaplnke, nariadila domácemu kňazovi, aby ju slúžil už zavčas rána. Sama bola na každej pobožnosti prvá a dávala tak najkrajší príklad. Domácnosť spravovala múdro; kontrolovala účty, dohliadala na poriadok a bola šetrná, vďaka čomu obnovila manželovu majetkovú situáciu, ktorá predtým z jeho nedbanlivosti poklesla. Popri tom štedro rozdávala almužny chudobným, správala sa k nim láskavo a nikdy sa nerozhorčila, ani keď boli nezdvorilí alebo dotieraví. Hovorila: *„Bože môj, ja neustále žobrem pred bránou Tvojho milosrdenstva, a mala by som sa hnevať, keď niekto po druhý alebo tretíkrát prichádza ku mne a prosí? Ty trpezlivo znášaš moju dotieravosť, a ja by som nemala znášať dotieravosť Tvojho tvora?“*

So služobníkmi zaobchádzala prívetivo, a keď niekto z nich ochorel, starala sa oňho ako matka. Svojho manžela úprimne milovala a keď nebol doma, neprijímala žiadne návštevy; keď bol doma, snažila sa mu spríjemňovať život, plnila každé jeho želanie a niekedy dokonca kvôli tomu skrátila aj svoje obľúbené pobožnosti. Boh požehnal ich manželstvo šiestimi deťmi, z ktorých tri dcéry a jeden syn prežili. Zdalo sa, že manželom nič nechýba k úplnému šťastiu.

Jedného dňa sa barón zo Chantalu vybral so svojím milým priateľom z blízkeho susedstva na poľovačku do lesa, kde bol nešťastnou náhodou postrelený. Táto udalosť bola pre Johanu obrovskou ranou. S plačom sa dňom i nocou starala o zraneného manžela a obracala jeho myseľ k Bohu, ale barón zomrel už po desiatich dňoch v jej náručí. Ovdovená Johana sa vo svojom veľkom zármutku poklonila nevyspytateľným Božím plánom, premohla v sebe akúkoľvek horkosť a odpustila pôvodcovi svojej bolesti. Na dôkaz toho bola potom krstnou matkou jeho dieťaťa.

Johana ovdovela vo veku dvadsaťosem rokov. Neočakávaná smrť milovaného manžela povzniesla jej dušu nad všetky pôžitky a statky tohto sveta k Bohu. Rozhodla sa, že sa už nikdy nevydá a že bude ešte horlivejšie konať skutky zbožnosti a kresťanského milosrdenstva, než jej to bolo možné predtým. Ihneď rozdala svoje drahé šaty chudobným, vzdala sa všetkého prepychu a prepustila služobníkov, ktorých nevyhnutne nepotrebovala, pričom ich štedro obdarila. Nenavštevovala nikoho ani neprijímala návštevy, iba tých, ktorým sa pre lásku k Bohu alebo k

blížnym nemohla vyhnúť. Obliekala sa skromne, žila striedmo, často sa postila, usilovne vykonávala domáce práce, veľa sa modlila, nezabúdala na biednych a starostlivo vychovávala svoje deti.

Po roku sa presťahovala do Dijonu k otcovi, ale onedlho sa s deťmi presťahovala do Monthelonu k svokrovi Guidovi zo Chantalu, ktorý si želal mať svoje vnúčatá pri sebe. Tam ovdovená Johana strávila sedem náročných rokov. Starý slabý pán zo Chantalu bol pod nadvládou drzej hospodárky jeho domácnosti, ktorá na zámku vládla a na Johanu veľmi žiarlila. Táto prostá osoba spôsobovala Johaninej rodine všemožné krivdy; sledovala každé jej slovo a krok, obmedzovala ju v základných potrebách, neustále ju urážala a žiadala, aby nemanželským deťom jej pána boli priznané rovnaké práva ako jeho urodzeným vnukom. Johana tieto krivdy trpezlivo znášala a svojej mučiteľke sa odplácala dobrými skutkami. Učila jej deti, čistila ich a obliekala, neodradila ju ani ich hrubá nevďačnosť. Ku kresťanskej láske a trpezlivosti čerpala silu z horlivej modlitby, zbožného rozjímania a čítania duchovných kníh.

V roku 1604 konal vážený biskup sv. František Saleský v Dijone pôstne kázne. Johana si prišla vypočuť jeho slová, ktoré boli plné múdrosti a lásky svätého evanjelia a hlboko prenikli do jej ťažko skúšaného srdca. Vybrala si ho za svojho spovedníka a zverila mu všetky svoje trápenia. Od tej doby našla vo svojom srdci blažený pokoj a slúžila Bohu s radostnou mysľou.

Každé ráno skoro vstávala, hodinu rozjímala, modlila sa so svojimi deťmi, viedla ich na svätú omšu a učila ich. Po obede čítala nábožné knihy a vysvetľovala domácim zásady viery. Pred večerou sa modlila ruženec a večer spolu s domácimi konala spoločné modlitby. Tajne sa podrobovala rôznym kajúcim skutkom, nosila pod šatami hrubé rúcho a pomáhala chudobným. Ochotne slúžila chorým, neštítila sa ani najodpornejších chorôb.

Raz prijala do svojho zámku muža v strašnom stave, pokrytého ošklivými vredmi. Obliekla ho, pripravila mu posteľ, ošetrovala jeho rany a starala sa oňho niekoľko mesiacov. Učila ho znášať bolesť a odovzdávať sa do Božej vôle. Keď sa blížila jeho smrť, dala ho zaopatriť sviatosťami a povedala mu: *„Choď, syn môj! Bol si na zemi ako Lazár, a preto ťa anjeli odnesú do Abrahámovho lona.“* Potom ho obliekla, vložila do rakvy a odprevadila k hrobu.

Podobne sa starala aj o iných biednych. Raz slúžila chudobnej žene s rakovinou tváre. Keď ju príbuzní varovali pred nákazou, odpovedala: *„Čo by o mne povedal Spasiteľ v deň súdu, keby som ho teraz zaprela v osobe tejto ženy?“* Po niekoľkých rokoch sa Johana rozhodla úplne sa odpútať od sveta a vstúpiť do rehole. Svoj zámer zverila sv. Františkovi Saleskému, ktorý jej oznámil, že plánuje založiť nový ženský rád pod názvom *„Navštívenie Panny Márie“* a vyzval ju, aby ho podporila a sama sa stala jeho súčasťou. Zbožná vdova súhlasila a najprv si usporiadala svoje svetské záležitosti. Najstaršiu dcéru vydala za príbuzného sv. Františka, mladšie dve dcéry umiestnila do kláštora na vzdelanie a päťročný syn zostal u starého otca. Pri rozlúčke so svojím milovaným otcom sa ukázalo, že Božia milosť v nej zvíťazila nad prirodzenou náklonnosťou k rodine. Otec, hlboko dojatý, napokon zvolal: *„Bože môj, aké obety*

odo mňa žiadaš! Ale nemôžem odporovať Tvojej svätej vôli, a preto Ti obetujem svoje milované dieťa. Prijmi ho a buď mojou útechou!“

Päťročný syn sa však odmietal odlúčiť od matky. Objímal ju, položil sa na prah dverí a bránil jej odísť. Johana sa rozplakala, no vzchopila sa, pozrela k nebesiam, prešla ponad chlapca a odišla za Božím volaním. Dňa 6. júna 1610 prijala Johana spolu s dvoma šľachtičnami v Annecy reholné rúcho z rúk sv. Františka Saleského. Po nej nasledovalo niekoľko ďalších zbožných sestier.

Nový rád mal za cieľ konať skutky kresťanskej lásky, najmä ošetrovať chorých. Sv. František od sestier nežiadal mimoriadne kajúce skutky, nechal každú, aby slúžila Bohu podľa svojich síl. Neskôr rád prijal pravidlá sv. Augustína a pápež Pavol V. ho v roku 1618 povýšil na samostatný ženský rád. Johana sa po smrti sv. Františka ujala vedenia rehole, čelila mnohým ťažkostiam a prekážkam, no s odvahou viedla spoločenstvo ďalej. Svojou tichosťou a obetavou láskou prekonávala všetky ťažkosti a založila v Savoji vo Francúzsku 87 kláštorov. Ako svedomitá predstavená sa matersky starala o blaho svojich reholných sestier, povzbudzovala ich k ochotnému plneniu všetkých domácich povinností a bola im vzorom sebaobetovania a pravej zbožnosti. Jej láska, miernosť a láskavosť si získali náklonnosť a úctu všetkého ľudu. Počas morovej epidémie v Annecy bola Johana pre obyvateľstvo anjelom útechy. Dokonca aj najvznešenejšie osoby k nej prichádzali osobne alebo písomne po radu, ako by mali upraviť svoj život, aby sa páčili Bohu.

A predsa Johana zostala vždy príkladne pokorná; nechcela byť nazývaná zakladateľkou svojho rádu, pokladala sa za poslednú zo sestier, ochotne vykonávala všetky domáce práce a obliekala sa jednoducho. Boh ju skúšal ťažkými trápeniami. Ako reholníčka znášala Johana veľa osočovania, ohovárania a protivenstva, často trpela telesnou slabosťou a sužovala ju bolestná neistota, či Bohu neubližuje. Ale nikdy sa nesťažovala, a keď jej zomierali jedna blízka osoba za druhou – keď stratila otca, zaťa i dcéry, keď Boh povolal k sebe aj syna, brata a jej spovedníka sv. Františka – zakaždým vzdychla: *„Pane Bože, znič, spáľ a vyhub všetko, čo nie je podľa tvojej svätej vôle!“* Tak sa úplne odvrátila od sveta a žila len pre Boha a svoj rád.

Koncom roku 1641 Johana prijala pozvanie francúzskej kráľovnej Anny Rakúskej a odišla do Paríža, kde jej prejavovali neobyčajnú úctu, čo však jej pokorné srdce zarmucovalo. Tam spoznala sv. Vincenta de Paul, ktorý ju slovami aj príkladom veľmi utvrdil v bohabojnosti. Na ceste späť navštívila niekoľko kláštorov svojho rádu, až v kláštore v Moulins vážne ochorela. Prijala sväté sviatosti a vyslovila slová: *„Už idem, Ježišovi!“* Potom sväto usnula v Pánovi dňa 13. decembra 1641. Jej telo bolo prevezené na pohreb do kláštorného chrámu v Annecy.

Ctihodnú matku Chantalovú, ktorú Boh oslávil zázrakmi, vyhlásil pápež Benedikt XIV. roku 1751 za blahoslavenú a pápež Klement XIII. roku 1767 za svätú, pričom stanovil jej výročnú pamiatku na 21. augusta. Reholné sestry Rádu *Navštívenia Panny Márie* sa tiež nazývajú podľa sv. Františka Saleského *„salesiánky“.* Táto reholа sa časom rozšírila do Savojska, Francúzska, Talianska, Nemecka, Ameriky a Poľska, a

nedávno prišla aj do Čiech, kde si v bývalom kláštore premonštrátok v Chotěšove zriadila školu a výchovný ústav pre dievčatá.

Poučenie:

Svätica Johana Františka, rozohnená Božou láskou, hrdinsky prekonávala všetky prekážky na ceste spásy a neunavene kráčala cestou dokonalosti. Posilnená zvláštnymi Božími milosťami dokázala prekonať aj prirodzené city náklonnosti k najbližším príbuzným a zriekla sa všetkého, čo ju viazalo k svetu, aby sa stala dokonalou učeníčkou Pána. (Lk 14, 33.)

Dňa 21. augusta sa tiež slávi pamiatka sv. Cyriakie, rímskej vdovy a mučenice; sv. Anastázia, vojaka a mučeníka, ktorého jednu kosť uchováva pražská katedrála; sv. Paterna, mučeníka; sv. Euprepiusa, veronského biskupa, a ďalších.

22. AUGUST

I. Sv. Symforián, mučeník (2. stor.)

Starobylé mesto Autun v strednom Francúzsku, ktoré za vlády starých Rimanov nazývali Augustodunum, bolo známe svojim bohatstvom i početným obyvateľstvom a bolo centrom pohanskej modloslužby v Galii Lugdunensis. Dodnes sú tam ruiny chrámov pohanských božstiev Jupitera, Apolóna a Minervy. V tomto meste ohlasoval v 2. storočí vieru v Krista učeník slávneho biskupa a mučeníka zo Smyrny, svätého Polykarpa, Benignus. Občan Autunu Faustus ho prijal pohostinne do svojho domu a po zoznámení sa s kresťanskou vierou bol spolu s celým svojím domom pokrstený. Faustus mal trojročného syna Symforiána, o ktorého dôslednú výchovu sa veľmi staral. Chlapec vynikal učením aj kresťanskou múdrosťou a tešil sa veľkej úcte všetkých, ktorí ho poznali. Boh mu nakoniec doprial korunu mučeníka.

V Augustodune sa každoročne konala hlučná slávnosť na počesť bohyne úrody a domnelej matky olympijských bohov, Kybelé. Jej modla bola vozená mestom na ozdobenom voze, pričom pohanský ľud za zvukov bubnov, píšťal, rohov a činelov divoko tancoval a obetoval býky, kozy a capy. Dvadsaťročný Symforián, vidiac tento modloslužobný sprievod, zahorel spravodlivým hnevom a odvrátil svoju tvár od modly. Pohania sa na neho vrhli a nútili ho, aby sa s nimi Kybelé klaňal a obetoval. Keď však ich požiadavky odmietol, obžalovali ho u vládcu Heraklia za to, že pohŕda bohmi a rúha sa im. Na otázku vládcu mladý vyznávač Krista odpovedal: *„Som kresťan a volám sa Symforián.“* Vládca mu odpovedal: *„Ty si kresťan? Ako si sa nám mohol tak dlho skrývať? Prečo si sa nechcel klaňať matke bohov, Kybelé?“* Symforián odvetil: *„Práve preto, že som kresťan. Klaniam sa jedine pravému Bohu na nebesiach, a nie diabolským obrazom. Ak mi dovolíš, rozbijem všetky modly kladivom.“* Heraklius zvolal: *„Tento človek je nielen rúhač, ale aj burič. Prezrite mestské knihy, či je občanom tohto mesta.“* Keď sa potvrdilo, že mladý kresťan pochádza z významného občianskeho rodu, vládca ho oslovil: *„Ako si sa mohol, šľachetný*

Symforián, prikloniť k tým bludom, v ktorých zotrvávaš? Vari nepoznáš cisárske zákony vydané proti kresťanom?“ Súdny pisár prečítal nariadenie: *„Cisár Marcus Aurélius píše všetkým vládcom, sudcom a úradníkom našej ríše: Počuli sme, že niektorí ľudia, ktorí sa nazývajú kresťanmi, konajú proti štátnym zákonom. Nájdite ich, a ak nebudú obetovať bohom, prinúťte ich k tomu mučením.“* Potom sa vládca opýtal: „*Nuž, čo na to hovoríš? Nemôžeme ignorovať cisársky príkaz. Ak neposlúchneš, budeš potrestaný smrťou.“* Symforián odpovedal: *„Kresťan zahynie, ak sa bude klaňať modlám vynájdeným diablom. Náš Boh je bohatý v odmene a strašný v trestoch; tým, ktorí mu zostanú verní, dá život, a tých, ktorí mu odporujú, zahubí smrťou. Zostanem pevný vo viere, aby som bol spasený.“* Vládca po týchto slovách prikázal odvážneho vyznávača Krista zbičovať a uväzniť. Po niekoľkých dňoch povolal Heraklius Symforiána k sebe a snažil sa ho presvedčiť lichotením a sľubmi, aby obetoval modlám. Symforián však pevne zotrvával vo svojej viere a povedal: *„Sudca nemá spriadať úklady proti nevinným. Nebojím sa smrti, ktorá aj tak príde skôr či neskôr, a rád obetujem svoj život Ježišovi Kristovi. Ponúkaš mi čestné úrady, ale sú to dary ochutené falošným medom, ktoré ľahkovážnym dušiam pripravujú jed. Naše poklady uložené u Krista trvajú naveky, zatiaľ čo vaše sa podobajú ľadu, ktorý sa roztápa pod slnečnými lúčmi. Všetko na svete zahynie, iba u Boha nemá blaženosť začiatok ani koniec.“* Vládca zvolal nahnevane: *„Počúval som ťa už dosť dlho a trpezlivo o moci tvojho Krista. Teraz však obetuj veľkej bohyni Kybelé, inak ťa dám kruto mučiť a popraviť mečom!“* Symforián odvážne odpovedal: *„Bojím sa všemohúceho Boha Stvoriteľa a slúžim jedine jemu. Moje telo je dočasne v tvojej moci, ale moja duša nie. Nečakaj, že by som sa zúčastnil na vašej nezmyselnej modloslužbe!“* Vládca ho teda odsúdil na smrť. Keď bol Symforián vedený na popravu za mesto, zvolala jeho matka, stojaca na hradbách: *„Syn môj, syn môj, Symforián! Buď statočný a zachovaj živého Boha vo svojej duši! Neboj sa smrti, ktorá ťa vedie do večného života. Pozdvihni svoje srdce k nebu a k tomu, kto tam kraľuje! Tvoj život ti dnes nebude odňatý, ale premení sa na lepší život!“* Svätý mučeník potom s radosťou sklonil svoju hlavu pre Ježiša Krista pod meč kata. Stalo sa to za vlády cisára Marka Aurélia, približne v roku 178.

Poučenie:

Nasledujme príklad svätého Symforiána a bojme sa jediného, všemohúceho, najsvätejšieho a najspravodlivejšieho Boha viac než slabých, hriešnych a smrteľných ľudí. Dávajme si pozor, aby sme vždy dôsledne plnili jeho prikázania a nikdy ho nehnevali. On je Pánom nášho života; v jeho rukách sú uložené naše osudy, naša smrť i náš stav po smrti. On bude spravodlivým sudcom našich duší na večnosti. Všetci ľudia dohromady nás nedokážu zachrániť pred Božím hnevom, ale Boh nás môže zachrániť pred nepriateľstvom celého sveta i všetkých zlých duchov. *„Kto sa bojí Boha, bude konať dobré, a kto sa pridŕža spravodlivosti, dosiahne ju!“* (Sir 15, 1) *„Bázeň pred Hospodinom nenávidí zlé.“* (Prísl 8, 13)

II. Sv. Ján Bernard Olivetský, zakladateľ rádu (13. stor.)

V 14. storočí vznikla v Taliansku nová vetva starobylého rádu svätého Benedikta, nazývaná podľa materského kláštora na Hore Olivovej neďaleko mesta Siena *„Spoločenstvo bratov Olivetských.“* Zakladateľom tohto rádu bol svätý Ján Bernard, syn bohatých rodičov šľachtického stavu – otca Mina Tolomea a matky Fulvie Tankredovej zo Sieny. Narodil sa v roku 1272 a pri krste dostal meno Ján.

Rodičia zverili jeho výchovu príbuznému, vzdelanému a nábožnému kňazovi z dominikánskeho rádu, Krištofovi Tolomeovi. Pod jeho vedením Ján rýchlo napredoval v zbožnosti a vďaka výnimočným schopnostiam vynikal aj vo vzdelaní natoľko, že obdiv vzbudzoval aj u popredných učencov. Ján si medzitým obľúbil dominikánsky rád a chcel doň vstúpiť, ale otec, dozvediac sa o tom, priviedol ho späť domov, aby rodinu preslávil svetskými úspechmi.

Ján, túžiac aspoň čiastočne naplniť svoju túžbu po reholnom živote, sa stal členom nábožného bratstva svätého Ansana v Siene, ktoré združovalo synov popredných mestských rodín. Horlivo vykonával skutky kresťanskej lásky a popri tom pokračoval v štúdiách, až získal titul doktora. Na otcovo želanie vstúpil do armády a stal sa dôstojníkom. V armáde si Ján rýchlo získal všeobecný rešpekt, ale pod vplyvom spolubojovníkov začal vyhľadávať svetské zábavy. Našťastie si uvedomil nebezpečenstvo, ktoré mu v tomto prostredí hrozilo, a vzdal sa svojej hodnosti. Opäť sa vrátil k činnostiam bratstva svätého Ansana, kde slúžil chorým, potešoval zarmútených a pomáhal chudobným. Sám sa zapieral pôstom a nočným bdením v modlitbách. Stal sa miláčikom celého mesta a bol zvolený za mestského starostu. V tomto úrade neúnavne pracoval pre všeobecné dobro. Skrášľoval chrámy, staral sa o pokoj a bezpečnosť v obci, podporoval umenie, pomáhal chudobným, navštevoval chorých i väzňov a chránil pred nešľachetnosťou.

Ján sa však na istý čas opäť vzdialil od dokonalej kresťanskej cesty. Ako mimoriadne vzdelaný človek začal vyučovať filozofiu a získal si všeobecné uznanie. Jeho pýcha narastala, zanedbával dobré skutky a pohŕdal tými, ktorí sa mu nevyrovnali učenosťou. Boh sa však nad ním zmiloval. Ján, túžiac ukázať svoju učenosť, pozval významných mužov z mesta i okolia na verejnú prednášku o najzložitejších filozofických otázkach. Keď sa poslucháči začali zhromažďovať, Ján náhle oslepol na obe oči. A telesná slepota mu otvorila zrak duchovný. Uvedomil si, ako veľmi sa zaplietol do osídel tohto sveta, bolestne ľutoval svoju vlažnosť i pýchu, činil dobré predsavzatia a úprimne prosil Boha, aby mu na príhovor Panny Márie vrátil zrak, pričom sľuboval, že bude viesť prísny kajúci život. Boh jeho modlitby vypočul. Ján opäť získal zrak, a keď sa prvýkrát po tomto zázraku vrátil na učiteľskú stolicu, už neprednášal o svetskej múdrosti, ktorá je pred Bohom bláznovstvom, ale hovoril dôrazne a pohnuto o márnosti všetkých pozemských vecí, o Kristovom kríži a o večnej blaženosti. Keď dokončil svoju reč, rozlúčil sa so zaskočenými poslucháčmi i priateľmi, vzdal sa svojich úradov a hodností, rozdal svoj majetok a v roku 1313 odišiel spolu s dvoma bývalými radnými – Patriciom a Piccolominim – na pustatinu

vzdialenú pätnásť míľ od Sieny. Tam začal so svojimi spoločníkmi žiť podľa vzoru starých pustovníkov v prísnej kajúcnosti.

Na tejto samote si zriadili skromný príbytok v jaskyni a svätyňu. Nosili drsné rúcho, postili sa, jedli len lesné korienky a byliny, odpočívali málo a to aj na holej zemi, zotrvávali na modlitbách a v svätom rozjímaní a vykonávali až do únavy manuálne práce. Čoskoro sa o novej pustovníckej osade rozšíril chýr do širokého okolia a prichádzali tam početní veriaci – niektorí zo zvedavosti, iní, aby sa poučili a povzbudili príkladom pustovníkov.

Ján s radosťou prijímal každého návštevníka, dával im múdre rady, ako sa majú zriecť sveta a verne slúžiť Bohu. Mnohým mladíkom a mužom sa zapáčil sebazapieravý život týchto mužov a pridali sa k nim, takže ich spoločenstvo čoskoro výrazne narástlo. Medzitým však museli znášať mnoho protivenstiev od neprajníkov. Svetskí ľudia ich obviňovali, že sa na pustatine ukrývajú a leňošia, a žalovali ich pápežovi z domnelého kacírstva. Arezzský biskup Guido sa ich však zastal a pápež Ján XXII. poradil Jánovi, aby si jeho spoločenstvo osvojilo niektorú cirkevne schválenú regulu. Ján prijal regulu sv. Benedikta a doplnil ju o niektoré zvláštne ustanovenia, ktoré schválil biskup Guido v roku 1319 a pápež Ján XXII. v roku 1324.

Nový rád dostal meno *„Reholné spoločenstvo Panny Márie z Olivetskej hory.“* Jeho zakladateľ Ján prijal meno Bernard Olivetský z veľkej úcty k sv. Bernardovi z Clairvaux, ktorého sa snažil nasledovať, a dal svojim bratom biely odev podobný rúchu starých benediktínov. Sám však spočiatku neprijal hodnosť predstaveného rádu, a tak bol v roku 1320 do tejto funkcie zvolený jeho spoločník Patricius Patrici. Až v roku 1322 presvedčili mnísi svojho zakladateľa, aby prevzal vedenie rádu, ktorý riadil až do svojej smrti v roku 1348.

Rád bratov Olivetských za starostlivej správy opáta Jána Bernarda rozkvital. Mnísi, kráčajúc po stopách starých benediktínov, usilovne zotrvávali na modlitbách a v zbožnom rozjímaní, spievali žalmy, prísne dodržiavali reholnú disciplínu a vykonávali manuálne práce. Tichý, bohumilý život mníchov povzbudzoval veriacich a čoraz viac mladíkov i mužov sa pridávalo k týmto pustovníkom, ktorí sa vzdali sveta.

V roku 1348 vypukla v Taliansku morová epidémia. Opát Ján Bernard zvolal všetkých svojich spolubratov a povedal im: *„Viete, ako veľa ľudí hynie telesne i duchovne. Kresťanská láska nás volá, aby sme im pomáhali. Sme všetci údmi Ježiša Krista, ktorý chodil po mestách i dedinách, konal dobro a ani práce, ani smrti sa nezľakol, aby vykúpil ľudstvo. Nuž, bratia, choďte po dvoch a slúžte úbohým ľuďom, a Boh vás ochráni.“* Bratia poslúchli, a opát im dával krásny príklad svojou obetavou službou ľuďom postihnutým morom. Posilňoval ich dôveru v Boha a vyzýval ich k pokániu. Napokon mor dorazil aj do kláštora Olivetskej hory, a opát sám ochorel na túto strašnú chorobu. Prijal nábožne sväté sviatosti, napomenul mníchov, aby verne zachovávali sväté zákony rehole, pohŕdali svetom a neprestajne slúžili blížnym. Požiadal ich o odpustenie a o modlitby k Bohu i Panne Márii, pobozkal kríž a povzdychol si: *„Ježišu, moja láska, hľa, prichádza veľmi vytúžený deň; prijmi ma do*

svojich svätých rán!“ Ešte chvíľu sa rozprával s bratmi a 20. augusta 1348, vo veku 76 rokov, pokojne zomrel.

Poučenie:

Rehoľa olivetských mníchov, ktorá sa rozšírila po Taliansku, mala neskôr 80 kláštorov. Kresťanovi, ktorý chce neustále napredovať v bázni Božej a mravnej dokonalosti, nie je nič potrebnejšie ako starostlivá bdelosť, lebo kto len trochu zadrieme, ocitne sa v nebezpečenstve, ako sa to dvakrát stalo svätému Jánovi Bernardovi. Máme bdieť nad svojím srdcom, aby nás neoklamalo, bdieť nad svetom, ktorý nás láka svojimi márnymi pôžitkami, a bdieť nad diablom, ktorý obchádza ako revúci lev a hľadá, koho by pohltil. *„Bdejte a modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia.“* (Mt 26, 41) *„Nie sme synmi noci ani temnoty; preto nespime ako iní, ale bdejme a buďme triezvi.“* (1 Sol 5, 6).

III. Sv. Timoteus, mučeník (4. stor.)

Sv. Melchiades, ktorý ako pápež v rokoch 311 až 314 riadil svätú Cirkev, povolal sv. Timotea z maloázijského mesta Antiochie do Ríma, pretože poznal jeho horlivosť v hlásaní slova Božieho. O jeho pôvode a predchádzajúcom živote nám však cirkevní spisovatelia, ako Eusebius († 348), Epifanius († 402) a iní, ktorí opisovali životy vtedajších kresťanov a svätých mučeníkov, neposkytujú žiadne spoľahlivé informácie.

Sv. Timoteus prišiel do Ríma a horlivo ohlasoval učenie Ježiša Krista. Obrátil mnohých pohanov na vieru v Krista. Pohanskí kňazi si však všimli, že chrámy zasvätené falošným bohom sa vyprázdňujú, a obávali sa, že prídu o svoje živobytie. Preto obžalovali horlivého služobníka Božieho u miestodržiteľa Ríma, Tarquinia, s tým, že sa rúha bohom, zvádza Rimanov a opovrhuje cisárskymi zákonmi. Tarquinius dal sv. Timotea chytiť a uvrhnúť do žalára.

Sv. Timoteus strávil dlhé obdobie v žalári, znášajúc biedu a trápenie. Miestodržiteľ ho neskôr prikázal odviesť do pohanského chrámu, aby obetoval bohom. Keď sv. Timoteus uvidel modlu, povedal: *„Táto modla je dielom diabla, ktorý ju vymyslel a dal vyhotoviť, aby priviedol zaslepených ľudí do zatratenia. Kresťan, ktorý zaprie živého Boha, klania sa modlám a vedie hriešny život, upadne do večnej temnoty a zatratenia. Živý Boh trestá každý hriech a odmeňuje každú cnosť. Budem spasený iba vtedy, keď vytrvám vo vyznávaní Jeho najsvätejšieho mena a v cnostnom živote.“* Keď mu Tarquinius hrozil mučením a smrťou, sv. Timoteus odpovedal: *„Nebojím sa nikoho, iba všemohúceho Boha, ktorý ma stvoril a ktorému jedine slúžim. Moje telo je vo vašej bezbožnej moci, ale moju dušu neusmrtíte.“*

Potom ohlasoval prítomným pohanom pravého Boha a poukazoval na márnosť ich falošných a mŕtvych bohov. Pohania sa na neho vrhli, nemilosrdne ho bili a kruto zraňovali. Miestodržiteľ rozkázal, aby kati jeho doráňané a krvácajúce telo posypali nehaseným vápnom. Takto umučeného sv. Timotea polomŕtveho odviedli z Ríma na

popravisko, kde mu kat sťal hlavu. To sa stalo v roku 311, 21. augusta. Nábožní kresťania tajne vzali jeho mŕtve telo a pochovali ho na cintoríne, ktorý sa nachádzal na ceste vedúcej do Ostie, neďaleko hrobu sv. apoštola Pavla.

Sv. Timoteus sa zvyčajne vyobrazuje v kňazskom rúchu s mečom v ruke.

---

22. augusta sa taktiež slávi pamiatka svätého Hipolyta, biskupa a mučeníka z Porta; svätého Marciala a jeho spolumučeníkov; svätého Agatonika a jeho spolumučeníkov z Nikomédie, a ďalších.

23. AUGUST

Sv. Filip Benicius z rehole Servitov (13. stor.)

Práve 15. augusta 1238, v deň, keď bol vo Florencii založený rád *Služobníkov Panny Márie* (servitov), sa tam narodil svätý Filip Benicius, ktorý sa stal najväčšou ozdobou tohto rádu. Filip, pochádzajúci zo šľachtického rodu Benizzovcov vo Florencii, už v mladom veku prejavoval znaky povolania ku svätosti a nežnej lásky k Panne Márii. Tradícia hovorí, že päťmesačný Filip, keď jedného dňa do domu jeho rodičov zavítali dvaja členovia chudobného servitského rádu, zázračne prehovoril k svojej matke: *„Toto sú služobníci Panny Márie; dajte im almužnu.“*

Starostlivou výchovou svojich výborných rodičov mladý Filip rástol v duchu, nevinnosti, zbožnosti a láskavosti, ktorá každého tešila. Keď dospel do mladíckeho veku, bol poslaný na univerzitu do Paríža, kde, napriek zlému príkladu mnohých nemravných mladíkov, bol svojim spolužiakom vzorom mravnosti, usilovnosti, milosrdnej lásky k blížnym a detinskej úcty k Panne Márii.

Po úspešnom ukončení filozofických štúdií chcel venovať svoj život teológii a duchovnému stavu, no na radu svojich rodičov odišiel do Padovy, kde študoval medicínu, a už vo veku dvadsiatich rokov získal doktorát. Mladý doktor sa vrátil do Florencie, kde žil u svojich rodičov a rýchlo si získal veľkú úctu obyvateľstva vo svojom lekárskom povolaní. Bol príkladným katolíkom: často sa zúčastňoval na bohoslužbách, prijímal sviatosti, obetavo slúžil chudobným chorým, tešil zarmútených a pomáhal nešťastníkom.

V tom čase bolo Taliansko rozdelené na dve znepriatelené občianske strany – Guelfov a Ghibellinov. Aj Florencia bola často dejiskom ich konfliktov. Filip sa nad touto nesvornosťou svojich krajanov veľmi rmútil a mal odstup od všetkých verejných bojov. Najradšej zostával v tichu domova svojich rodičov, čítal Sväté písmo a premýšľal, aké životné povolanie si má zvoliť. Na Zelený štvrtok roku 1259 šiel na svätú omšu do nového chrámu servitov. Pokľakol pred obrazom Panny Márie a úprimne sa modlil za pokoj a svornosť. Počas tejto omše bola čítaná epištola zo Skutkov apoštolov o diakonovi Filipovi, ktorému Duch Svätý prikázal, aby šiel na cestu z Jeruzalema do Gazy a osvietil vierou eunucha, komorníka etiópskej kráľovnej Kandaky, ktorý sedel vo voze.

Slová z tejto epištoly: *„I povedal Duch Filipovi: Pristúp a pridrž sa tohto voza“* (Sk 8, 29) sa mocne dotkli mladého lekára, akoby boli adresované priamo jemu. Filip sa nad nimi hlboko zamyslel a potom usnul. V sne sa mu zdalo, že sa ocitol na divokej púšti obklopenej hlbokými priepasťami a strmými skalami, kde sa hemžilo množstvo jedovatých hadov. Zachvátený hrôzou volal o pomoc. Náhle však uzrel zlatý voz ťahaný levom a baránkom, na ktorom sedela Panna Mária. Tá mu podala rehoľné rúcho servitov a povedala: *„Filip, pristúp a pridrž sa tohto voza.“* Keď sa prebudil, začal premýšľať o sne a pochopil jeho význam. Uvedomil si, že Panna Mária mu na nebezpečnej púšti pozemského života poskytne isté útočisko v servitskom ráde, kde silou leva a pokorou baránka dokáže premáhať nepriateľov svojej spásy. S dovolením svojich rodičov požiadal predstaveného servitského kláštora Bonfila, aby ho prijal do rádu ako jednoduchého brata. Nezmienil sa o svojich štúdiách a v roku 1253 si obliekol rehoľné rúcho.

Mladý šľachtic ochotne vykonával aj tie najobyčajnejšie práce v kláštore. Posluhoval v jedálni, čistil kuchynský riad, staral sa o zeleninovú záhradu a pomáhal všade tam, kde bolo treba. Po roku prípravy zložil rehoľné sľuby a bol poslaný do materského kláštora Servitov na opustený vrch Senario neďaleko Florencie. Tu vykonával poľné práce a vo chvíľach oddychu navštevoval blízku jaskyňu, kde sa tajne bičoval a modlil. Svoje vzdelanie naďalej tajil, no jeho cnosti nezostali skryté.

Keď mal dvadsaťštyri rokov, predstavení rádu mu nariadili, aby prevzal úrad novicmajstra v novozaloženom kláštore v Siene, hoci ešte nebol kňazom. Spolu s bratom Viktorom sa vydal na cestu do Sieny. Počas cesty sa stretli s dvoma dominikánskymi kňazmi smerujúcimi do Ríma. Tí, neovládajúc taliansky jazyk, oslovili Filipa po latinsky a začali hovoriť o smutných udalostiach tej doby. Filip im odpovedal s takou múdrosťou a jasnosťou, že títo kňazi boli ohromení týmto jednoduchým kláštorným bratom. Navrhovali mu, aby prijal kňazské svätenie. Filip však odpovedal, že si úmyselne zvolil stav jednoduchého rehoľného brata a v ňom zostane, pokiaľ sa to bude páčiť Bohu. Veril, že jeho rád bude čoskoro mať dosť vzdelaných a schopných kňazov. Dominikáni, ohromení jeho učenosťou, o ňom hovorili predstaveným servitského kláštora v Siene, ktorí ho napokon poverili prípravou na kňazské svätenie.

V jeho duši však nastal tuhý boj – jeho pokora mu bránila stať sa kňazom, no poslušnosť ho nútila podriadiť sa príkazu predstavených. Filip prijal kňazské

svätenie a čoskoro bol ustanovený za pomocníka starnúceho generála rádu. Po jeho smrti sa v roku 1267 stal piatym generálnym predstaveným Servitov. Filip spravoval rád viac príkladom ako slovami, viac láskou než prísnosťou. Ukladal si tie najťažšie a najnepríjemnejšie práce, pričom sa zapieral pôstmi a bičovaním. S bratmi však jednal láskavo a zhovievavo. Napriek tomu skromne hovorieval: *„Som neužitočný sluha.“* Obzvlášť dbal na dôstojné slávenie bohoslužieb v kláštoroch a sám sa zúčastňoval na spoločných modlitbách so spolubratmi, hoci mal množstvo povinností. Zakladal nové kláštory a neúnavne šíril úctu k Panne Márii. Aby rád udržal v prísnej reholnej disciplíne, povzbudzoval bratov k dokonalosti a zostavil zvláštne reholné pravidlá, ktoré boli potvrdené Apoštolskou stolicou.

Keď upevnil a rozšíril svoj rád o terciárov (bratov a sestry žijúcich vo svete mimo kláštorov), rozhodol sa zložiť svoj úrad, aby sa mohol venovať výlučne svojej spáse. Zvolal generálnu kapitulu rádu, no bratia ho odmietli uvoľniť z úradu generálneho predstaveného. Niektorí starší kňazi mu dokonca vyčítali, že sa z pohodlnosti vzpiera jednotnému želaniu celého rádu aj zrejmej Božej vôli. Filip márne bratom dohováral a prosil ich, aby ho zbavili ťažkého bremena; tí však nesúhlasili. Filip sa teda vydal na cestu k pápežovi Klementovi IV. do Viterba, aby požiadal o uvoľnenie z úradu. Cestou stretol polonahého, malomocenstvom postihnutého chudáka. Keď videl jeho obrovskú biedu, odišiel nabok, vyzliekol svoj spodný vlnený odev a daroval mu ho. Len čo chorý žobrák obliekol toto rúcho, bol náhle uzdravený. Tento zázrak sa rýchlo rozšíril a výrazne prispel k tomu, že Filipova vážnosť a úcta medzi ľuďmi ešte viac vzrástli.

Pápež ho prijal láskavo, ale jeho žiadosti nevyhovel a prikázal mu, aby naďalej vykonával úrad generálneho predstaveného rádu Servitov. Po smrti pápeža Klementa IV. (r. 1268) sa kardináli vo Viterbe zhromaždili na voľbu jeho nástupcu, no dlho sa nedokázali zjednotiť. Nakoniec zvolili šiestich členov svojho zboru, ktorým dali plnú moc ustanoviť nového pápeža. Títo kardináli sa najprv obrátili na generála Servitov Filipa, ktorý sa práve nachádzal vo Viterbe. Keď sa Filip o tom dozvedel, tajne ušiel s jedným reholným bratom do lesnatého pohoria neďaleko Sieny, kde sa ukrýval, až kým sa nedozvedel, že v roku 1271 bol zvolený pápež Gregor X. Filip sa na pustatine živil lesnými bylinami a pil vodu z čistého prameňa. Tu sa modlil, rozjímal o Božích veciach a zahorel silnou túžbou šíriť slávu Božieho mena a úctu k Panne Márii aj v cudzích krajinách.

V roku 1274 sa Filip zúčastnil na všeobecnom cirkevnom koncile v Lyone, kde dosiahol potvrdenie stanov svojho rádu. Počas cesty kázal Božie slovo, navštevoval kláštory, na mnohých miestach zakladal nové reholné domy a zavádzal bratstvá Sedembolestnej Panny Márie. Po návrate do Florencie našiel mesto zmietané občianskymi nepokojmi. Táto obec, rozdelená sporom medzi guelfmi a ghibellinmi, bola dejiskom krvavých pouličných bojov a zápasila aj so svojimi susedmi. Navyše už dvanásť rokov nemala biskupa pre neustále spory medzi obyvateľmi.

Filip začal svojim krajanom apoštolskými slovami hlásať svätý mier a svornosť a vyzýval ich, aby konečne pristúpili k voľbe biskupa. Zrazu zhromaždený ľud nadšene zvolal: *„Nech je otec Filip naším biskupom!“* Filip sa toho zľakol a rýchlo odišiel z

Florencie, aby hlásal mier a svornosť aj v iných mestách. Skutočne sa mu podarilo na mnohých miestach zmieriť rozhádaných občanov a utíšiť vášne rozdelených strán.

Najhoršie však zúrili spory v meste Forli. Keď tam Filip prišiel v roku 1280, snažil sa ukľudniť vášne obyvateľov. Vodcovia rozhádaných strán sa však vrhli na kazateľa mieru, strhli z neho vrchný odev a hanebne ho vyhnali z mesta so slovami, že ak by sa vrátil, zabijú ho. Mladý šľachtic Peregrin Laziosi ho dokonca udrel päsťou do tváre a ohavnými slovami ho urážal. Filip znášal toto príkorie mlčky, modlil sa za svojich prenasledovateľov a pokojne odišiel z mesta, kde jeho apoštolské slová padli na tvrdú skalu.

Filipova miernosť a tichosť však hlboko dojala Peregrina Laziosiho, ktorý náhle pocítil horkú ľútosť. Bežal za Filipom, pokľakol pred ním, s plačom ho prosil o odpustenie a požehnanie. Peregrin sa úplne zmenil a čoskoro vstúpil do rádu Servitov, kde dosiahol svätosť.

Filip, ktorý po mnoho rokov niesol úrad generálneho predstaveného rádu Servitov, viackrát cestoval do Nemecka, kde mu bol cisár Rudolf Habsburský priateľom a ochrancom, a navštívil takmer všetky talianske mestá. Svojim bratom prikazoval, aby sa neodchyľovali od rehoľných pravidiel, žili v láske a svornosti, zapierali seba, nábožne ctili Pannu Máriu a každý deň sa modlili krásnu modlitbu: *„Pod tvoju ochranu sa utiekame, svätá Božia Rodička.“* Neúnavnou činnosťou Filipa sa rád služobníkov Panny Márie významne rozšíril po všetkých katolíckych krajinách a nespočetné množstvo ľudí bolo uvedených na cestu spásy. Keď telesné sily starnúceho Filipa ustavičnou námahou zoslabli, zvolal bratov a dojemne ich prosil, aby ho konečne zbavili povinnosti generála rádu, aby sa mohol v samote pokojne pripraviť na smrť. Jeho žiadosti bolo nakoniec vyhovené.

Filip odišiel na pustatinu Senario, kde strávil nejaký čas, a potom sa vydal do kláštora v meste Todi. Keď zistil, že miestni obyvatelia sa chystajú privítať ho s veľkou slávou, snažil sa dostať do kláštora nepozorovane obchádzkou. Avšak keď sa o tom dozvedeli, bežali za ním a nadšene ho vítali ako požehnaného svätca prichádzajúceho v mene Pánovom.

Táto pocta Filipovi, ktorý bol pokorný, spôsobila nemalý zármutok. A zvolal k jasajúcim zástupom: *„Jedine Bohu nech je česť a sláva!“* a prosil, aby ho neoslavovali a pokojne sa rozišli. Ľudia ho však neprestávali velebiť a tlačili sa k nemu, aby sa aspoň dotkli jeho rúcha. Vstúpil do kláštorného chrámu v meste, pokľakol pred oltárom Panny Márie a po modlitbe prorocky povedal: *„Vďaka tebe, ó Pane. Tu je miesto môjho pokoja naveky!“*

Na sviatok Nanebovzatia Panny Márie poslednýkrát s nesmiernou dojímavosťou kázal v kláštornom chráme, a hneď potom ochorel na zimnicu a uľahol. Ticho znášal telesné bolesti, prejavoval veľkú skrúšenosť a túžbu po smrti. Márne ho bratia prosili, aby si počas choroby uľavil a odložil žinený odev, ktorý neustále nosil pod vrchným odevom.

Večer 21. augusta 1285 prijal sväté sviatosti. Keď kňaz prišiel s Najsvätejšou sviatosťou, chorý premohol svoju slabosť a pokľakol na zem. Potom sa pomodlil sedem kajúcich žalmov a litánie Všetkých svätých. Po slovách: *„My hriešnici, prosíme ťa, vypočuj nás!“* upadol do smrteľného bezvedomia. Keď po troch hodinách opäť precitol, vyrozprával bratom, ako podstúpil strašný boj so zlým duchom, ktorý ho pokúšal, aby zúfal nad Božím milosrdenstvom. Panna Mária však od neho pokušiteľa zapudila a ukázala mu nebeskú korunu.

Potom požiadal, aby mu priniesli jeho knihu. Myslel tým kríž. Keď mu ho bratia podali, pobozkal ho, pritisol k srdcu a povedal: *„Toto je moja kniha, v ktorej sú zapísané všetky dobrodenia nášho Vykupiteľa.“* Napokon začal recitovať tridsiaty žalm: *„V teba, Pane, som dúfal“* a pri slovách: *„Do tvojich rúk porúčam svojho ducha“* pokojne zomrel svätou smrťou ráno 22. augusta 1285.

Jeho telo zostalo kvôli veľkému zástupu ľudí dlhší čas nepochované. Boh ho oslavoval aj po smrti mnohými zázrakmi a pápež Klement X. ho vyhlásil za svätého. Krásna socha sv. Filipa Benicia, zhotovená v roku 1715 z bieleho mramoru, stojí na Karlovom moste v Prahe.

Svätý je zobrazený v rehoľnom rúchu Servitov s krížom, ľaliou a knihou v ľavej ruke a s ružencom na páse. Pri jeho nohách leží pápežská koruna. Nápis na podstavci znie*: „Sv. Filip Benicius, piaty generál rádu služobníkov Panny Márie, sa v pokore zapáčil Bohu.“*

Poučenie:

Hoci sv. Filip po celý život starostlivo plnil Božiu vôľu a zachoval si čistotu srdca, v poslednej hodine musel bojovať so zlým duchom. Ten mu pripomínal niektoré dávno oľutované a odpustené všedné hriechy a pokúšal ho k zúfalstvu. Ak sa toto deje so *„zeleným drevom“,* čo sa stane so *„suchým drevom“*? Aký strašný boj nastane v hodine smrti ľahkomyseľnému hriešnikovi, ktorý neustále hneval Boha a nikdy nemyslel na pokánie? Takýto nešťastník za života opovážlivo spolieha na Božie milosrdenstvo a odkladá pokánie na koniec. Na konci ho však diabol zvádza k zúfalstvu.

Múdry kresťan má stále na mysli Božiu spravodlivosť a bedlivo sa chráni, aby nespáchal žiaden hriech. Ak predsa len zo slabosti padne, ihneď činí pokánie. Takto žijúc nepodľahne v hodine smrti pokušeniu diabla zvádzajúceho ho k zúfalstvu, ale bude sa tešiť nádejou v Božie milosrdenstvo. Sv. Filipovi sa v hodine smrti dostalo útechy a pomoci od Panny Márie, ktorú po celý život nežne ctil a miloval. Tak aj nám príde blahoslavená Panna Mária na pomoc, ak ju zbožne vzývame a podľa jej vzoru milujeme Boha. Pod jej materskou ochranou prekonáme všetky úklady zlého ducha, pretože podľa výroku sv. Bonaventúru sa viditeľní nepriatelia neboja dobre zoradenej armády tak, ako sa pekelní duchovia boja mena Márie.

---

23. augusta sa zároveň spomína sv. Restitut a jeho spoločníci mučeníci z Antiochie; sv. Zacheus, bývalý vrchný mýtnik v Jerichu a neskôr biskup Cézarey; sv. Ascelína, panna z cisterciánskeho rádu; sv. Moderát, biskup z Verony a ďalší.

24. AUGUST

Sv. Bartolomej, apoštol Pána (1. stor.)

Ušľachtilý Izraelita Natanael jedného dňa odpočíval v Káne Galilejskej pod figovníkom. Tak ako mnohí iní jeho spravodliví krajania, túžil aj on po Mesiášovi predpovedanom prorokmi a modlil sa, aby ho Boh už poslal na svet. Vtedy k nemu prišiel priateľ Filip z Betsaidy, ktorý sa nedávno stal učeníkom Ježiša, a oznámil mu radostnú správu: *„Toho, o ktorom v zákone písal Mojžiš a proroci, sme našli – Ježiša, syna Jozefovho z Nazareta.“* Slovo *„Nazaret“* však Natanaela zarazilo. Galilea totiž pre svoje obyvateľstvo zmiešané s pohanmi nepožívala u horlivých Židov veľkú úctu, a preto sa hovorilo: *„Žiaden prorok nemôže vyjsť z Galiley.“* Toto tvrdenie sa stalo príslovím, a najmä nepatrné, v Písme neznáme mestečko Nazaret bolo pravovercami opovrhované. Stručná správa Filipa, že našiel Mesiáša predpovedaného Mojžišom a prorokmi, Natanaelovi nestačila. Chcel dôkazy, a nechápajúc Filipove slová, povedal: *„Môže byť z Nazareta niečo dobré?“* Filip, hlboko dojatý Ježišovými slovami, sa nesnažil dlhým vysvetľovaním vyvracať Natanaelovu pochybnosť. Jednoducho ho vzal za ruku a povedal: *„Poď a uvidíš.“* Natanael šiel plný zvedavosti a túžby, a keď prišli k Ježišovi, ten sa na neho pozrel a povedal: *„Hľa, pravý Izraelita, v ktorom niet ľsti.“* Udivený Natanael, keď počul túto pochvalu, spýtal sa: *„Odkiaľ ma poznáš?“* Ježiš mu odpovedal: *„Skôr než ťa Filip zavolal, videl som ťa pod figovníkom.“* V tej chvíli bol Natanael náhle osvietený Božou milosťou; spoznal všemohúcnosť Božského Majstra a už viac nemyslel na opovrhovaný Nazaret. Bez váhania úprimne vyznal svoju vieru, nadšene zvolajúc: *„Majstre, ty si Syn Boží, ty si kráľ Izraela!“* Tieto slová Ježiša dojali a povedal: *„Pretože som ti povedal: Videl som ťa pod figovníkom, veríš. Uvidíš však ešte väčšie veci.“* Potom s dôrazom dodal: *„Veru, veru, hovorím vám: Uvidíte otvorené nebo a Božích anjelov, ako vystupujú a zostupujú na Syna človeka.“* (Jn 1, 45–51)

Od tej chvíle zostal Natanael s Pánom. Bol ním povolaný medzi dvanástich apoštolov, sprevádzal ho všade, kde videl jeho zázraky a počúval jeho sväté učenie. Natanael bol známy pod menom Bartolomej (Bar-Tolomai, čo znamená *„syn Tolomajov“*), a tak ho nazývajú evanjelisti Matúš (10, 3), Marek (3, 18) a Lukáš (6, 14). Teológovia sa zhodujú, že apoštol Bartolomej spomínaný v troch synoptických evanjeliách je totožný s Natanaelom, o ktorého povolaní hovorí evanjelium sv. Jána. Sv. Ján sa o Bartolomejovi zmieňuje ešte raz (Jn 21, 2), keď sa vzkriesený Ježiš opäť zjavil svojim učeníkom pri Tiberiadskom mori, kde lovili ryby Šimon Peter, Tomáš, Natanael z Kány Galilejskej, Zebedeovi synovia a iní dvaja učeníci.

O ďalších osudoch a skutkoch apoštola Bartolomeja nie sú v Písme svätom Nového zákona žiadne správy. Isté však je, že po zoslaní Ducha Svätého šíril svetlo Kristovej viery vo vzdialených krajoch na Východe a ohlasoval ju pohanským národom, blúdiacim v temnote modloslužby. Podľa svedectiev najstarších cirkevných historikov sa Bartolomej na svojich apoštolských cestách dostal do *„Indie“,* teda Šťastnej Arábie, kde zanechal opis Matúšovho evanjelia v pôvodnom aramejskom jazyku. Keď začiatkom 3. storočia zavítal prvý predstavený kresťanskej katechetickej školy v Alexandrii Panténus do Arábie, našiel tam stopy kresťanstva a zmienený opis evanjelia, ktorý tam podľa miestneho podania priniesol tento apoštol.

Ako dosvedčuje sv. Ján Zlatoústy, Bartolomej počas svojich apoštolských ciest s veľkým úspechom ohlasoval Ježiša Krista. Sami pohania sa divili rýchlej zmene v mravoch novovercov, ktorí vynikali čistotou, striedmosťou a inými krásnymi kresťanskými čnosťami.

Podľa neskorších správ Bartolomej putoval do Frýgie, kde sa stretol s apoštolom Filipom, a odtiaľ pokračoval do Lykaónie, kde vyučoval národy vo viere v Krista. Napokon prišiel do Veľkej Arménie, kde podľa svedectva sv. Gregora z Toursu zomrel mučeníckou smrťou. Tradícia hovorí, že kráľ tejto krajiny, menom Polimeus, mal dcéru, ktorá bola taká zúrivá, že musela byť spútaná reťazami. Keď sa Bartolomej o nej dopočul, prišiel ku kráľovi a prisľúbil mu, že jeho dcéru uzdraví v mene Ježiša Krista, ak prijme kresťanskú vieru. Kráľ ochotne súhlasil. Apoštol sa modlil nad chorým dievčaťom a oslobodil ju od zlého ducha. Tento zázrak spôsobil veľký údiv, a kráľ, celý jeho dvor i obyvatelia dvanástich miest uverili v Ježiša Krista a dali sa pokrstiť. Tým si však Bartolomej popudil pohanských kňazov, ktorí podnietili kráľovho brata Astyaga, zarytého pohana, aby apoštola uväznil, kruto mučil, stiahol mu kožu z tela a napokon ho ukrižoval hlavou dolu. Predpokladá sa, že sa tak stalo v meste Derbent (dnešnom Širvane) na brehu Kaspického mora.

Na začiatku 6. storočia dal východorímsky cisár Anastáz I. preniesť ostatky sv. Bartolomeja do mesta Dura v Mezopotámii. Neskôr boli tieto ostatky prevezené na ostrov Lipari a v roku 809 do mesta Benevento v Neapolsku, odkiaľ sa v roku 983 dostali do Ríma. Tam sú dodnes uložené v nádhernom hrobe pod hlavným oltárom slávneho chrámu sv. Bartolomeja na ostrove na rieke Tiber. Niekoľko častí z ostatkov tohto apoštola Pána získal a daroval pražskej katedrále cisár a kráľ Karol IV. Apoštolské meno Bartolomej bolo medzi starými Čechmi veľmi obľúbené, čo dokazujú početné kostoly v Česku zasvätené tomuto apoštolovi, ako aj množstvo

staročeských priezvisk odvodených od jeho mena (Bárta, Bartík, Bartoň, Bareš, Bartoš, Bartošek).

Poučenie:

Legenda hovorí, že sv. Bartolomej aj v okamihu popravy, keď mu bola stiahnutá vlastná koža, neprestal kázať ľuďom. Tento apoštol v skutočnosti kázal slovom aj vlastným príkladom, že kresťania sa musia *„vyzliecť zo starého človeka“* a *„obliecť nového človeka, stvoreného podľa Boha v spravodlivosti a svätosti pravdy.“* (Ef 4, 24). Učil, že verný učeník Krista má byť pripravený opustiť všetko pre Boha a vzdať sa všetkého, čo ho viaže k svetu, hoci by to bolo také blízke ako vlastná koža a také drahé ako vlastný život.

Spasiteľ hovorí: *„Kto miluje otca alebo matku viac ako mňa, nie je ma hoden; a kto miluje syna alebo dcéru viac ako mňa, nie je ma hoden. A kto neberie svoj kríž a nenasleduje ma, nie je ma hoden.“* (Mt 10, 37–38).

---

24. augusta sa pripomína aj pamiatka troch stoviek svätých mučeníkov v Kartágu, ktorí boli za cisára Valeriána (253–260) pre Ježiša Krista usmrtení žeravým vápnom; sv. Auréi (či Chrysy, čo znamená Zlatá), panny a dvadsiatich dvoch spolumučeníkov z Ostie; sv. Faciona, mučeníka; sv. Eutycha, žiaka evanjelistu sv. Jána a mučeníka; sv. Limniota, mnícha umučeného obrazoborcom cisárom Levom a ďalších.

25. AUGUST

Sv. Ľudovít IX., francúzsky kráľ (13. stor.)

Hlavným patrónom a miláčikom katolíckeho Francúzska je svätý kráľ Ľudovít, deviaty tohto mena. Pamiatka na neho žije a zostáva v srdciach francúzskeho ľudu požehnaná práve tak, ako náš národ zbožne uchováva pamiatku na sv. Václava. Svätý Ľudovít, syn francúzskeho kráľa Ľudovíta VIII. a jeho manželky Blanky, kastílskej kráľovskej princeznej, sa narodil 25. apríla 1215 na zámku v Poissy. Keď mal jedenásť rokov, zomrel v roku 1226 Ľudovít VIII., a ovdovená Blanka dala svojho syna pomazať v Remeši za kráľa, pričom počas jeho neplnoletosti spravovala kráľovstvo sama.

Táto výnimočná kráľovná vládla múdro a starostlivo sa venovala výchove svojich

detí, najmä Ľudovíta. Pozorne na neho dohliadala, sama ho učila základy vedomostí a zverila jeho vzdelávanie najlepším učiteľom z rádu sv. Dominika a Františka, aby ho zasvätili do vedy. Do srdca mu vštepovala bázeň pred Bohom a odpor k hriechu, často mu hovoriac: *„Milý syn môj, milujem ťa tak vrúcne, ako len matka môže svoje dieťa milovať, ale vedz, že radšej by som ťa videla mŕtveho, než aby si jediným ťažkým hriechom rozhneval Boha.“* Tieto krásne slová si Ľudovít hlboko vtlačil do srdca a denne na ne spomínal po celý život. Práve to bolo jeho pevnou obranou proti akýmkoľvek pokušeniam. Raz, keď stretol človeka postihnutého malomocenstvom, spýtal sa jedného zo svojich dvoranov, či by si radšej zvolil mať vredy na tele, alebo spáchať ťažký hriech. Keď dvoran odpovedal, že by radšej mal na duši tisíc hriechov než malomocenstvo na tele, Ľudovít ho pokarhal slovami: *„Veru, ty nevieš, čo je hriech. Pamätaj si, že sa musíme viac obávať jedného smrteľného hriechu než akýchkoľvek zlých vecí na svete.“*

Na radu múdrej matky sa Ľudovít v roku 1234 zasnúbil s bohabojnou Markétou Provensálskou a po dosiahnutí plnoletosti prevzal vládu. Bol kráľom podľa Božieho srdca. Dával všetkým príklad kresťanského života, premáhal v sebe každú zlú vášeň, využívajúc na to všetky spasiteľné prostriedky, ktoré ponúka Cirkev. Počas pôstnych dní žil na chlebe, zelenine a vode, v kajúcich dňoch nosil na tele žinený odev, denne býval na dvoch až troch sv. omšiach, dôkladne čítal Sväté písmo a spisy cirkevných otcov a venoval veľkú časť dňa náboženským cvičeniam.

To, samozrejme, nebolo po chuti svetským ľuďom, a niektorí dvorania mu vyčítali, že vraj mrhá drahocenným časom, ktorý by mal radšej venovať štátnym záležitostiam. Ľudovít sa však nenechal takýmito prázdnymi výčitkami zmiasť a vážne povedal: *„Sú to zvláštni ľudia. Považujú ma za zlého, že sa veľa modlím; keby som však celé dni a noci s nimi hodoval a hral, a celé týždne sa túlal po poľovačkách, nikto z nich by mi to ani slovkom nevyčítal!“*

Nábožnosť kráľa Ľudovíta nebola prázdnym stromom, ale prinášala bohaté ovocie. Žil síce skromne, no denne živil vo svojom paláci viac ako sto chudobných, ktorým často osobne slúžil. Navštevoval verejné nemocnice, aby sa presvedčil, ako sa zaobchádza s chudobnými a chorými, a kde mali nedostatok, tam zvyšoval príjmy. Sám slúžil chorým, umýval im nohy, podával lieky a jedlo a neštítil sa ani tých, ktorí trpeli odpornými chorobami.

Ako mimoriadne dobročinný staval nové nemocnice a útulky pre chudobných, pričom sa zvlášť staral o slepcov, pre ktorých vo väčších mestách zakladal útulky. Keď mu raz vyčítali, že je neprimerane štedrý, povedal: *„V chudobných poznávam a ctím Krista Pána, ktorý povedal: Čo ste urobili jednému z týchto najmenších, mne ste urobili.“* Podobnú štedrosť prejavoval aj chrámom a kláštorom.

Pokora kráľa Ľudovíta bola dojímavá. Raz, keď sa istá rozhorčená žena sťažovala, že sa jej stala krivda, a tvrdila, že nie je hoden vládnuť Francúzsku, odpovedal pokojne: *„Máte pravdu; veru nie som hoden byť kráľom, a keby ma ľudia mali podľa zásluhy posudzovať, vyhnali by ma.“* A po týchto slovách štedro obdaroval túto smelú ženu.

Ku všetkým ľuďom sa vždy správal láskavo, zostával pokojný a rozvážny, nech sa mu prihodilo čokoľvek. Bol čestný a verný vo svojich sľuboch, nikdy si nepoškvrnil ústa lžou. Kedykoľvek išlo o Božiu česť a slávu, o blaho kráľovstva, práva koruny a ochranu utláčaných, radil sa s múdrymi mužmi, ale vždy konal podľa svojho náboženského presvedčenia. Hoci bol príkladne nábožný, nemal na sebe nič nevľúdne ani zachmúrené. Udržiaval skvostný kráľovský dvor, mal veselú myseľ a rád sa zabával s hosťami. Na jeho tvári žiaril vnútorný pokoj duše a jeho prívetivosť dojala každého.

Najradšej rozprával s bohabojnými učencami, najmä so slávnym filozofom sv. Tomášom Akvinským, a nebál sa ani dôverne rozprávať s jednoduchými ľuďmi. Len s ohováračmi, klamármi a ľahkomyseľnými preklínačmi sa nikdy nerozprával. V jeho prítomnosti nemohol nikto nikoho ohovárať, urážať na cti ani vyslovovať nečestné a rúhavé slová. Istý šľachtic, ktorý bol odsúdený za rúhanie na prísny trest, prosil o milosť, ale kráľ mu ju odmietol so slovami: *„Radšej by som si dal prepichnúť pery rozpáleným železom, keby som tým mohol vo svojej krajine vykoreniť všetko rúhanie a preklínanie.“*

Kráľ Ľudovít mal štyroch synov, ktorých slovom i príkladom viedol k bohabojnosti. Každý večer sa s nimi spoločne modlil, vodil ich na bohoslužby, učil ich pohŕdať svetskými vecami a zapierať seba samých. Najmä im nedovoľoval v piatok žiadne hry a zábavy, aby sa už odmalička učili spolucítiť s umučením Pána. Ako takto nábožný kresťan a vzorný otec bol zároveň dokonalým panovníkom. Vydal nový zákonník, zlepšil organizáciu súdov a zaviedol v krajine nestrannú spravodlivosť. Potlačil verejnú nemravnosť, úžeru a tzv. Božie súdy, ktoré sa uskutočňovali súbojmi, a ďalšie zlozvyky. Podľa starého zvyku sám dvakrát do týždňa súdil a každý mal k nemu voľný prístup, aby dosiahol spravodlivosť. Súdy viedol nestranne, vinníkov trestal podľa zásluh a prísne zakazoval poddaným konať krivdy. Raz jeho brat neprávom uväznil jedného zo svojich poddaných. Ľudovít, keď sa to dozvedel, vážne bratovi dohovoril, väzňa prepustil na slobodu a nariadil nový súd, na ktorom mu bolo dané za pravdu.

Ako horlivý katolícky panovník sa snažil o vykorenenie kacírstva vo svojej krajine a presvedčil pápeža, aby boli vo Francúzsku zriadené zvláštne inkvizičné súdy z dominikánov a františkánov, ktoré mali pátrať po bludároch, trestať ich a privádzať k polepšeniu. Podporovateľ kacírskych albigéncov v južnom Francúzsku, gróf Raimund VI. Toulouský, začal v roku 1242 bojovať proti kráľovi Ľudovítovi, no čoskoro bol donútený požiadať o mier a zaviazal sa bojovať proti bludárom. Pevná dôvera v Boha, čisté svedomie a nábožná myseľ robili z kráľa Ľudovíta odvážneho človeka, ktorý ani v protivenstvách nestrácal odvahu a všetkých nepriateľov odzbrojil. Zvíťazil nad anglickým kráľom Henrichom III., ktorý siahal na jeho práva, pokoril niektorých vzbúrených šľachticov a donútil ich k poslušnosti, porazil albigéncov a ukončil dlhoročnú vojnu s nimi. Týmto spôsobom si kráľ Ľudovít získal veľké zásluhy o Francúzsko, priniesol krajine mier a zorganizoval ju na základoch kresťanskej spravodlivosti. Niet divu, že tento múdry a otcovský panovník požíval vážnosť aj za hranicami svojej krajiny, a tak ho často volali ako sprostredkovateľa a rozhodcu sporov medzi susednými kniežatami.

Až do tej doby bolo na oslobodenie svätých miest v Palestíne od divokých moslimských Saracénov podniknutých päť križiackych výprav. Na tento vznešený cieľ sa už preliali prúdy kresťanskej krvi, ale výsledok týchto vojen bol nepatrný. Jeruzalem opäť padol do rúk Saracénov a kresťanským rytierom zostalo len niekoľko pevností na pobreží Palestíny a v horách Sýrie. Kráľ Ľudovít IX., keď usporiadal svoje kráľovstvo, zatúžil po Svätej zemi a začal uvažovať o novej križiackej výprave proti Saracénom. Medzitým však tak vážne ochorel, že ošetrovateľka, ktorá bola pri ňom, ho už považovala za mŕtveho a zakryla mu tvár. Po chvíli sa však kráľ prebral z mrákot smrti a požiadal, aby mu podali kríž, pričom zložil sľub, že ak mu Boh daruje zdravie, vypraví sa do Palestíny na pomoc kresťanom. A keď sa zotavil, rozhodol sa, že svoj sľub dodrží. Tomu však stáli v ceste mnohé prekážky, a dokonca aj parížsky biskup Viliam kráľovi dohováral, aby si svoj sľub nechal od pápeža zmeniť, keďže ho dal v ťažkej chorobe a nie celkom pri plnom vedomí. Ľudovít však sňal kríž zo svojho rúcha, podal ho biskupovi a potom si ho z jeho rúk opäť vzal, obnoviac svoj sľub slovami: *„Teraz prijímam kríž znova, aby bolo jasné, že to činím s plným vedomím.“* Potom napísal kresťanom v Palestíne list, v ktorom ich ubezpečil, že čoskoro im príde na pomoc, a začal s prípravami na posvätnú výpravu na Východ. Príklad kráľa motivoval množstvo šľachticov, aby aj oni prijali kríž a zhromažďovali vojsko na boj proti Saracénom. Keď boli prípravy dokončené, Ľudovít vyslal po celom Francúzsku úradníkov a duchovných, aby zistili, či sa ešte niekto sťažuje na nejakú nespravodlivosť, aby mu mohla byť ešte včas poskytnutá spravodlivosť.

Keď takto usporiadal kráľovstvo a na čas svojej neprítomnosti ustanovil svoju matku Blanku za regentku, prijal od parížskeho biskupa posvätenú križiacku zástavu a vydal sa na pochod. Matka Blanka sprevádzala svojho drahého syna až k moru, kde sa s ním, horko plačúc, rozlúčila, tušiac, že ho na tomto svete už viac neuvidí.

Dňa 28. augusta 1248 vyplával kráľ Ľudovít na čele križiakov z prístavu Aigues-Mortes a už 17. septembra šťastne pristál pri ostrove Cyprus, kde ho cyperský kráľ Henrich s veľkou slávou privítal a odprevadil do hlavného mesta Nikózie. Tam Ľudovít prezimoval, očakávajúc ostatných križiakov, ktorí za ním mali prísť. Tento čas využil na konanie milosrdných skutkov. Osobne slúžil chorým vojakom, zmieroval kresťanov latinského a gréckeho obradu, ktorí na ostrove žili v nesvornosti, a tíšil roztržky medzi rytiermi templármi a johanitmi. Táto kresťanská láska vznešeného kráľa mala veľký úspech, a dokonca aj mnohí moslimovia dobrovoľne prijali kresťanskú vieru.

Dňa 1. júna 1249 odplával Ľudovít s 1800 vojnovými loďami z Cypru do Egypta. Pri Damiette sa vylodil, vypudil z tejto pevnosti Saracénov a obsadil ju. Ihneď bosý vstúpil do hlavnej mešity tohto mesta, spievajúc *„Teba, Bože, chválime“.* Mešitu dal očistiť a zasvätiť Panne Márii ako kresťanský chrám, kde bola slávnostne odslúžená svätá omša na poďakovanie Bohu za prvé víťazstvo nad Saracénmi.

V októbri toho istého roku nastúpili križiaci pochod na Káhiru a spočiatku mali šťastie. Niekoľkokrát porazili saracénske vojská, pričom sa kráľ Ľudovít správal mimoriadne hrdinsky. Kdekoľvek hrozilo nebezpečenstvo, tam sa ponáhľal, a svojim mečom často zachránil kresťanských vojakov pred istou záhubou. Raz, keď vtrhol do

nepriateľských radov, bol oddelený od svojho vojska. Šesť Saracénov chytilo uzdu jeho koňa a pokúsilo sa ho zajať. Ale udatný kráľ sa sám ubránil ešte predtým, než mu jeho vojaci stihli prísť na pomoc.

Medzitým križiakov v Egypte postihli veľké pohromy. Rozvodnený Níl im znemožnil postup, a pre veľké horúčavy a hlad ochorelo mnoho vojakov, ba aj samotný kráľ ochorel. Nezostávalo im iné než odísť. Dňa 11. februára 1250 boli križiaci napadnutí Saracénmi a hoci zvíťazili, utrpeli obrovské straty. Ľudovít teda stiahol zvyšok svojho vojska a postupoval k Damiette, no dňa 6. apríla 1250 ich opäť napadli nepriatelia. Chorý a vyčerpaný kráľ odpadol, a križiaci boli nútení sa vzdať. V nešťastnej bitke padlo 7000 kresťanských vojakov a asi 20.000 bolo zajatých. Saracéni však mali k zajatému kráľovi aspoň toľko úcty, že mu pridelili vlastný stan, jedného sluhu a dvoch kňazov. V zajatí Ľudovít ukázal, ako vysoko sa povzniesol nad všetky pozemské veci. Hoci bol vzdialený od pomoci, chorý a uväznený, nevynechal svoje každodenné modlitby a zachoval si pokoj i rozvahu. Nakoniec boli so Saracénmi dohodnuté podmienky mieru. Križiaci sa mali vzdať Damietty a odísť z Egypta. Kráľ Ľudovít sa zaviazal prepustiť všetkých zajatých Saracénov a zaplatiť vojnové odškodnenie vo výške 800.000 byzantských dukátov. Na oplátku mali kresťania v Palestíne ponechané pevnosti, ktoré boli stále v ich moci.

Keď už Ľudovít nastúpil na loď, bolo mu oznámené, že jeho pokladník vyplatil Saracénom omylom o 10.000 libier menej, než bolo dohodnuté. Vtedy kráľ prikázal, aby tieto peniaze boli okamžite Saracénom odvedené, lebo chcel byť verný svojmu slovu aj voči neveriacim. Keď kráľov brat hral na lodi s jedným rytierom kocky, zdalo sa to vážnemu kráľovi nevhodné v tejto smutnej dobe. Preto vzal kocky aj peniaze zo stola a hodil ich do mora. Keď Ľudovít dorazil so zvyškom križiakov do Palestíny, robil všetko, čo mohol, aby medzi tamojšími kresťanmi zaviedol poriadok a zachránil aspoň tie miesta, ktoré zostali v ich moci. Opevnil pobrežné mestá, najmä Cézareu, Sidon a Akkon, a znovu vystaval pevnosť v Joppe. Zvyčajne pobývajúc v Akkone, zmieroval spory medzi kresťanmi, obrátil mnoho Mohamedánov na kresťanskú vieru a vyslobodil značný počet kresťanov zo saracénskeho zajatia.

1. decembra 1252 zomrela vo Francúzsku kráľovná Blanka. Keď Ľudovít v Palestíne počul smutnú správu o smrti svojej milovanej matky, výkrikom prejavil bolesť, no vzápätí sa ovládol a zvolal: *„Ďakujem ti, Pane a Bože môj, že si mi moju milovanú matku tak dlho zachoval. Bola darom tvojho milosrdenstva, a keď si tento svoj dar teraz vzal späť, nemám dôvod nariekať. Miloval som ju najvrúcnejšou láskou nad všetky bytosti, no keď sa ti zaľúbilo vziať ju k sebe, nech je tvoje meno chválené a velebené na veky!“* Potom sa na dva dni zatvoril vo svojej komnate a modlil sa za dušu svojej zosnulej matky. Smrť kráľovnej-regentky a iné štátne záležitosti primäli Ľudovíta, aby uvažoval o návrate do vlasti. Rozlúčil sa s kresťanmi v Palestíne a sľúbil im, že na nich nezabudne.

Dňa 24. apríla 1254 nastúpil na loď v Akkone a vydal sa na spiatočnú cestu do Francúzska. Na tretí deň uviazla loď na plytčine a všetci sa obávali, že sa rozbije, okrem samotného kráľa, ktorý pevne dôveroval Bohu. Modlil sa pred Najsvätejšou sviatosťou, až loď šťastne vyviazla a pokračovala ďalej pokojne po mori. Táto loď

pripomínala svätyňu. Ľudovít počas cesty učil jednoduchých námorníkov náboženstvu, ošetroval chorých, denne sa so všetkými modlieval a dával im príklad bohabojného života. Nakoniec šťastne pristál na pobreží svojej vlasti a po slávnostnom privítaní sa vrátil do svojho sídla v Paríži. Z výpravy si priniesol relikvie – časti z tŕňovej koruny a svätého kríža Pána, ktoré získal z Konštantínopolu. Na počesť týchto vzácnych relikvií postavil nábožný kráľ neďaleko svojho paláca v Paríži pozoruhodnú svätyňu, nazývanú *„Svätá kaplnka.“* Tam sa veľa modlil za blaho svojho ľudu a s vrúcnym pohnutím často plakal.

Keď sa opäť ujal vlády vo Francúzsku, múdro spravoval svoj ľud, podnecoval bohabojnosť slovom i príkladom, staval chrámy, kláštory a školy, staral sa o výchovu a vzdelanie duchovenstva, konal spravodlivosť, chránil pred hriechmi a bol otcovským ochrancom sirôt, vdov a chudobných.

Tak ako to sľúbil, mal kráľ Ľudovít neustále na mysli kresťanov v Palestíne. Ich situácia sa časom veľmi zhoršila, keď egyptský sultán Bibar porazil Arménov, zmocnil sa Cézarey a dobyl Joppu aj Antiochiu. Vznikla obava, že kresťanstvo v Palestíne bude úplne vyhladené. Preto pápež Klement IV. vyzval kresťanské národy na novú križiacku výpravu. Avšak niekdajší zápal pre oslobodenie svätých miest od moci neveriacich vychladol a pápežovu výzvu vypočul iba Ľudovít IX. Hoci jeho prvá výprava na Východ nepriniesla želaný úspech a hoci bol starý a chorý, zvolal 25. marca 1267 svojich veľmožov na stretnutie. Pred nimi si dal priniesť tŕňovú korunu Pána, ozdobil sa krížom a slávnostne vyhlásil, že opäť pôjde na pomoc kresťanom v Palestíne. Nasledovali ho len francúzski rytieri, iní kresťanskí panovníci sa k nemu nepripojili. Ani sám jeho brat Karol z Anjou, kráľ Neapola, zatiaľ nepomýšľal na vojnu so Saracénmi.

Kráľ Ľudovít zveril správu svojej ríše dvom múdrym správcovi, rozlúčil sa s manželkou a v roku 1270 sa vydal na cestu na čele francúzskych križiakov. Spolu s ním išli jeho traja synovia a jedna dcéra. Keď mal nastúpiť na loď, povedal svojmu najstaršiemu synovi: *„Hľa, už po druhýkrát sa vydávam na túto cestu, hoci som starý, a kráľovná, tvoja matka, je tiež už zostarnutá. Hoci máme ríšu, v ktorej pod ochranou Boha pokojne vládneme, a požívame veľa radosti i cti, pre Krista a jeho Cirkev nehľadím na svoje starnutie, pohŕdam radosťami i poctami a vydávam zo svojich pokladov. Vás aj svoju prvorodenú dcéru beriem na túto cestu, a vzal by som aj štvrtého syna, keby bol dospelejší. Prajem si, aby si si to všetko uchoval v pamäti, a keď po mojej smrti prevezmeš vládu, aby si na ochranu Kristovej Cirkvi a katolíckej viery nič neľutoval.“*

Francúzske križiacke loďstvo, sprevádzané modlitbami kresťanského ľudu, vyplávalo v júli 1270 z prístavu Aigues-Mortes a zamierilo k Tunisu, odkiaľ egyptský sultán dostával pomoc proti kresťanom. Dňa 17. júla pristáli križiaci pri Tunise a ihneď dobyli hrad, postavený na troskách niekdajšej Kartága. Tu však boli nútení čakať, až im príde pomoc z Neapolska, ktorú sľúbil liknavý kráľ Karol. Ale z nedostatku potravín, pitnej vody a z neznesiteľnej africkej horúčavy vypukol v kresťanskom vojsku mor, ktorému onedlho podľahla polovica križiakov. Jednou z prvých obetí moru bol princ Tristan. Jeho smrť kráľovi zamlčali, pretože sám bol

chorý. Nakoniec sa jeho choroba natoľko zhoršila, že bol blízko smrti. V celom križiackom tábore zavládol veľký smútok a chorí vojaci sa vliekli zo svojich stanov, plačúc, aby mohli ešte raz uzrieť kráľovu tvár. Len Ľudovít zostával pokojný a pripravoval sa na smrť, odovzdaný do Božej vôle.

Dal svojim deťom, najmä najstaršiemu synovi, posledné napomenutia a nechal sa položiť na lôžko posypané popolom. Prijal sväté sviatosti s takou vrúcnosťou, že všetci prítomní plakali od dojatia. Odvtedy neprestával slabnúcim hlasom dvadsať hodín chváliť Krista Pána a modliť sa za svoj ľud. Zvlášť často opakoval modlitbu: *„Buď, Pane, Spasiteľom a ochrancom svojho ľudu a daj, aby sme opovrhovali šťastím tohto sveta a nebáli sa jeho protivenstiev!“* Nakoniec, objímajúc kríž, zašepkal slová žalmu: *„Vojdem, Pane, do tvojho domu, budem sa ti klaňať v tvojom chráme a vyznávať tvoje meno.“* A v tej chvíli vypustil dušu, dňa 25. augusta 1270.

O hodinu nato pristál neapolský kráľ Karol s pomocným loďstvom pri pobreží Tunisu. Pokľakol k telu svojho bezduchého brata, bozkával jeho nohy a veľmi plakal. Keď Saracéni počuli, že kráľ Ľudovít zomrel, domnievali sa, že križiaci stratili odvahu, a preto na nich zaútočili, ale boli porazení a prinútení požiadať o mier. Zaplatili významné vojnové náhrady a povolili kresťanom bývať v tuniských mestách, vykonávať remeslá, stavať kostoly a kláštory a slobodne vyznávať svoju vieru. Potom sa križiaci vydali na spiatočnú cestu do Francúzska, nesúc so sebou telo zosnulého kráľa Ľudovíta, ktoré bolo slávnostne uložené v kráľovskej hrobke v opátstve St. Denis pri Paríži.

Boh oslávil tohto nábožného kráľa zázrakmi a už o dvadsaťosem rokov po jeho smrti ho pápež Bonifác VIII. vyhlásil za svätého. Svätý Ľudovít bol už za života miláčikom svojho ľudu a zostal ním aj po smrti. Katolícke Francúzsko sa s hrdosťou nazývalo *„krajinou svätého Ľudovíta“,* podobne ako naša vlasť nesie *meno „krajina svätého Václava“.* Na mieste, kde tento veľký svätec zomrel, stojí teraz na troskách Kartága krásna svätyňa, zasvätená jeho pamiatke.

Z ostatkov svätého Ľudovíta dostal cisár a kráľ Karol IV. v roku 1355 jeden zub a prst, ktoré daroval katedrále sv. Víta v Prahe.

Poučenie:

Pozoruhodné sú posledné napomenutia, ktoré zomierajúci svätec Ľudovít adresoval svojmu synovi a nástupcovi Filipovi III., hovoriac: *„Milý synu, predovšetkým ti prikazujem, aby si Boha miloval celým svojím srdcom a radšej znášal akékoľvek utrpenie, než aby si sa dopustil smrteľného hriechu. Ak na teba Boh zošle protivenstvo, prijmi ho ochotne a mysli si, že si si to zaslúžil. Ak ti Boh dopraje šťastie, ďakuj mu zaň a nedopusť, aby ťa pýcha zviedla na zlé; lebo by to bolo nevďačné, ak by si Božie dary obrátil proti nemu.*

Chodievaj často na spoveď a vždy si vyber múdreho a skúseného spovedníka, ktorý by ťa vedel poučiť o tom, čomu sa máš vyhýbať, a ktorý by mal odvahu pokarhať tvoje hriechy a ukázať ti, čo ti chýba. Na bohoslužbách sa zúčastňuj s plnou pozornosťou a nábožnosťou. Modli sa ústami i srdcom a horlivo počúvaj Božie slovo.

K chudobným a nešťastným buď milosrdný a pomáhaj im, ako len môžeš. Zachovávaj dobré zvyky svojej krajiny a odstraňuj len zlé návyky. Dbaj o to, aby si pri sebe mal opatrných a bohabojných poradcov, ktorí nekráčajú podľa túžob svojho srdca, a vyhýbaj sa spoločnosti zlých ľudí.

Miluj všetko dobré a nenáviď všetko zlé. Nedopusť, aby sa pred tebou niekto rúhal Bohu a svätým, ohováral alebo poškodzoval česť druhých. Drž sa prísnej spravodlivosti a neodchýľ sa od nej ani doprava, ani doľava; podporuj pravdu a buď ochrancom chudobných. Dbaj, aby v tvojej krajine každý mohol užívať právo a pokoj, najmä však maj v úcte duchovenstvo a nedopusť, aby mu bolo odňaté to, čo mu tvoji predkovia darovali.

Maj úctu k rímskej stolici a poslúchaj pápeža ako svojho duchovného otca. Vyhýbaj sa márnym výdavkom a tvoje dvorské náklady nech sú mierne a rozumné.

Ak vlastníš cudzí majetok, hoci aj zdedený po predkoch, vráť ho bez prieťahov; ak je tá vec neistá, daj ju okamžite posúdiť múdrym mužom. Ak je nevyhnutné viesť vojnu s kresťanmi, šetri chrámy a kláštory.

Každý spor sa snaž vyriešiť zmierom. Nariaď v celej ríši obetovať sväté omše a konať modlitby za moju dušu. Žehnám ti tak, ako dobrý otec žehná svojmu synovi.

Najsvätejšia Trojica a všetci svätí nech ťa chránia od všetkého zlého a najvyšší Boh nech ti dá milosť, aby si vždy a vo všetkom kráčal a konal podľa jeho svätej vôle, aby bol tebou oslavovaný, a aby sme po tomto živote mohli prebývať s ním a chváliť ho na veky vekov. Amen.“

Dňa 25. augusta sa tiež koná pamiatka sv. Eusébia, Ponciána, Vincenta a Peregrina, mučeníkov; sv. Genésia, rímskeho mučeníka; sv. Patrície, panny; sv. Geruncia, mučeníka; v Čechách pamiatka prenesenia ostatkov sv. Vojtecha, jeho brata Radima a piatich bratov mučeníkov z Hnezdna do Prahy (25. augusta 1039).

26. AUGUST

I. Sv. Genesius, mučeník (3. stor.)

Biskup Teodorét z Cyrskej (Teodoretus Cyrrhensis), cirkevný spisovateľ z prvej polovice piateho storočia, hovorí vo svojej reči o mučeníkoch Kristových: *„Pozrime sa, kto boli a odkiaľ pochádzali tí, ktorí sa stali hodnými takej milosti. Boli to snáď vznešení a veľkí muži, honosiaci sa urodzenosťou, bohatstvom a mocou? Vôbec nie; boli to aj jednoduchí ľudia, medzi nimi dokonca otroci a sluhovia; ba počul som, že niektorí, ktorí vyrastali na divadelných javiskách, náhle vstúpili do zboru kresťanských bojovníkov a víťazne si vybojovali korunu mučenícku.“* Skutočne, cirkevné dejiny uvádzajú príklady takéhoto podivuhodného obrátenia pohanských hercov na kresťanskú vieru. Najznámejším z týchto obrátených je mučeník sv. Genesius.

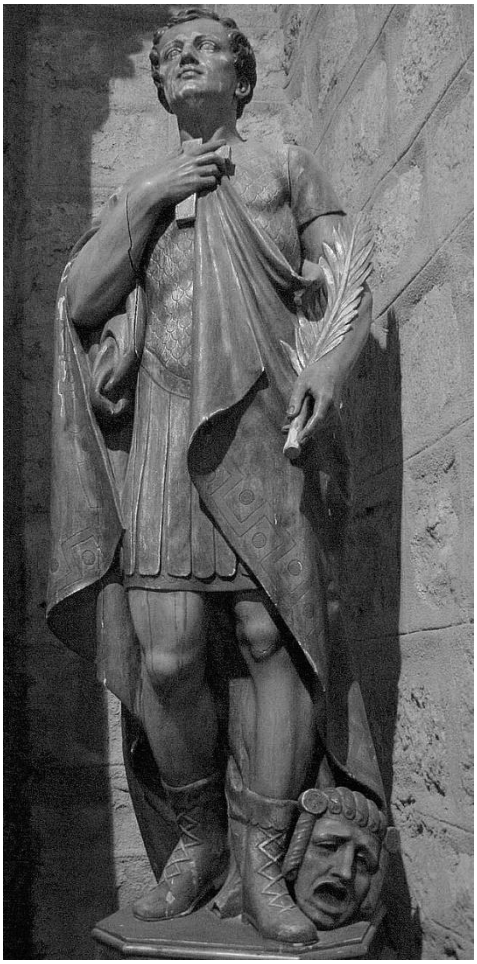

Divadelný herec Genesius si získal v Ríme veľkú obľubu koncom tretieho storočia. Starorímske divadlá neslúžili len na zábavu pohanského ľudu, ale aj na modloslužbu, a preto ich kresťania mali v odpore a vyhýbali sa im. Vtedajší herci nepožívali ani u lepších pohanských Rimanov dobrú povesť. Svojou rozmarnosťou a nehanebnosťou urážali a pohoršovali každú neporušenú myseľ, takže kresťania s nimi nemali žiadny kontakt. Genesius pochádzal z kresťanskej rodiny, no jeho rodičia a príbuzní sa od neho so zahanbením a ľútosťou odvrátili. Z pomsty voči kresťanom si z nich na javisku robil ohavný posmech. Tieto nemiestne žarty a vtipy mu zakaždým získali búrlivý potlesk pohanského ľudu, ktorý dychtivo využíval každú príležitosť na prejavenie nenávisti voči kresťanom. Genesius si zaumienil, že na javisko uvedie divadelnú frašku, v ktorej napodobní obrady sviatosti svätého krstu, aby takto zosmiešnil kresťanskú vieru pred pohanmi. Na tento rúhavý účel si zistil všetko, čo sa pri svätom krste deje, a naučil spoluhercov, čo majú na javisku hovoriť a konať. Jedného dňa usporiadali Rimania verejné slávnosti na počesť cisára Diokleciána, a Genesius dúfal, že svojou protikresťanskou hrou cisára aj ľud pobaví a získa si všeobecné uznanie. Tisíce divákov sa zhromaždili v divadle a po príchode cisára sa predstavenie začalo. Na javisku sa objavil Genesius, ľahol si na lôžko, stonal ako ťažko chorý človek a vzdychal po úľave. Tu pribehli ďalší herci a pýtali sa*: „Úbožiak, ako ti máme uľaviť, keď ti je tak zle? Čo sme – tesári, aby sme ťa opracovali ako dosku?“* Tomuto vtipu sa ľud hlučne smial, a Genesius odpovedal: *„Hlupáci, chcem duchovnú úľavu a želám si zomrieť ako kresťan.“* Divadlom sa znova ozýval smiech a potlesk divákov. Herci sa ďalej pýtali: *„Prečo si to želáš?“* Genesius, narážajúc na tých, ktorí boli náhle obrátení na kresťanskú vieru, odpovedal: *„Chcem, aby ma vo veľký deň Boh našiel ako odpadlíka od modloslužby; preto mi rýchlo privolajte kňaza.“*

Medzitým však Božia milosť pripravovala v srdci tohto rúhača nadprirodzenú zmenu. Na javisko vstúpil herec prezlečený za kresťanského kňaza a posadiac sa ku Genesiovi, sa ho spýtal: *„Milý synu, prečo si ma zavolal?“* Genesius odpovedal vážne: *„Žiadam si dosiahnuť milosť Kristovu, aby som bol znovuzrodený a zbavený svojich hriechov.“* Podobne odpovedal aj na ďalšie otázky, ktoré sa kládli krstencovi, no už viac nehovoril predstieraným hlasom, ale odpovedal úprimne a zo srdca. Svetlo Božej milosti osvietilo jeho dušu a on náhle uveril v Ježiša Krista. Herci, zvyknutí na jeho prirodzené herecké umenie, si nevšimli túto vnútornú premenu, ktorá sa v ňom práve udiala, a pokračovali podľa scenára. Kládli mu ďalšie otázky, vykonali na ňom krstné obrady, poliali ho vodou v mene troch Božských osôb, obliekli ho do bieleho rúcha a vložili mu do ruky horiacu sviecu. V tej chvíli na javisko vtrhli ďalší herci

prezlečení za vojakov, aby ho zadržali a oznámili mu, že ako odpadlík a rúhač bohov bude postavený pred súd. Na pozadí sa objavil sudca, aby ho v mene cisára vypočúval. Diváci jasali a sám Diokleción prejavoval svoje nadšenie z tejto hry. V nadchádzajúcom súdnom vypočutí mala fraška dosiahnuť svoj vrchol, a ľud dychtivo očakával, čo sa bude diať ďalej. Genesius akoby sa prebral zo spánku, na chvíľu zostal pokojne stáť, a vytrhnúc sa z rúk hercov prezlečených za vojakov, postúpil dopredu. Ukázal na cisára a zvolal: *„Tam je môj sudca!“*

Hneď nato sa predral pomedzi užasnutý dav divákov až k cisárskemu stolcu, kde sedel Diokleción. Postavil sa na podstavec stĺpa a mocným hlasom zvolal: *„Počúvaj ma, cisár! Počúvajte ma, senátori, občania, a aj ty, rímsky ľud! Až doteraz som nenávidel kresťanské meno, opovrhoval som vyznávačmi viery v Krista, ba dokonca aj vlastnými rodičmi a príbuznými. Chcel som poznať učenie, tajomstvá a obrady kresťanov, aby som ich znesvätil a dnes si z nich urobil posmech pre vašu zábavu. Ale keď som teraz odpovedal na kladené otázky ako to robia kresťania, keď sa voda dotkla môjho tela, náhle som nad sebou uzrel tajomnú, nebeskú ruku a žiariacich anjelov, ktorí mi ukázali otvorenú knihu, v ktorej boli zapísané všetky moje hriechy od mladosti až po túto chvíľu. Keď túto knihu ponorili do vody, ktorou ma spoluherci na javisku pokropili, stala sa belšou než padlý sneh. Preto teda, vznešený cisár, aj vy všetci, ktorí ste sa spolu so mnou týmto tajomstvám vysmievali, verte teraz spolu so mnou, že Kristus je pravý Boh, svetlo, pravda a milosrdenstvo, a že len skrze Neho dosiahnete odpustenie hriechov a večnú spásu.“*

Cisár Diokleción ešte nebol otvoreným nepriateľom a prenasledovateľom kresťanov, no to, čo Genesius vykonal pred ním a zhromaždeným ľudom v divadle, považoval za neslýchanú urážku bohov a priam velezradu. Preto odovzdal Genesia prefektovi Plaucianovi, aby ho súdil podľa zákona a prinútil obetovať bohom. Plaucian dal Genesia natiahnuť na škripec a mučiť kliešťami a rozžeravenými železami.

No obrátený herec zostal pevný vo svojej viere aj v najväčších bolestiach a povedal: *„Niet iného Boha než toho, ktorého teraz poznám a ctím. Hoci by ste ma tisíckrát usmrtili, zostanem mu vždy verný. Žiadne muky mi nevytrhnú z môjho srdca a úst Ježiša Krista. Kiež by som ho bol poznal skôr! Hlboko ľutujem a oplakávam, že som jeho verných vyznávačov tupil a že som v neho tak neskoro uveril.“*

Takto sa Genesius v posledných chvíľach svojho života aspoň čiastočne snažil napraviť pohoršenie, ktoré predtým spôsoboval. Napokon bol sťatý mečom. Pravdepodobne sa tak stalo buď v roku 285, alebo 286.

Časť jednej kosti tohto mučeníka sa uchováva vo Veľkej katedrále v Prahe.

Poučenie:

Krst, ktorý Genesiovi vykonali herci na divadelnom javisku, nebol síce platný, pretože tí, čo ho vykonávali, nemali úmysel robiť to, čo robí Cirkev. Avšak obrátený herec predsa dosiahol všetky milosti, ktoré sú spojené so sviatosťou svätého krstu. Krst vodou mu nahradil krst túžby a krst krvi – teda jeho vrúcna túžba po pravom krste, kajúcnosť a mučenícka smrť, ktorú podstúpil pre Ježiša Krista.

Aký podivuhodný je Boh vo svojich skutkoch a aký milosrdný je k najväčším hriešnikom! Tak ako obrátil zúrivého farizeja Šavla a urobil z neho apoštola Pavla, tak zmenil aj srdce ľahkomyseľného rúhača Genesia a svojou zázračnou milosťou z neho urobil statočného vyznávača viery v Krista a slávneho mučeníka. Ruka Pánova, ktorá vykonala takéto divy, nie je dosiaľ skrátená. Boh je mocný a milosrdný, aby aj najväčšieho hriešnika obrátil a zachránil pred záhubou. Genesius si za svoje rúhanie zaslúžil náhlu smrť a večné zatratenie, ale Boh s ním nenaložil podľa jeho skutkov. Daroval mu svoju milosť, aby svoje hriechy spoznal, oľutoval ich a mučeníckou smrťou ich odčinil.

Aj my sme si zaslúžili časnú i večnú smrť v tej chvíli, keď sme Boha ťažkým hriechom urazili. Ale Boh nás ušetril a dáva nám čas na pokánie. Kajúci svätec Augustín vyznáva: *„Bože môj, tisíckrát si ma mohol právom zatratiť, keby si chcel. Ale nechcel si, pretože miluješ moju dušu.“* Boh nás raz bude o to prísnejšie súdiť, čím dlhšie čakal na naše polepšenie. Svätý Augustín hovorí: *„Nepohŕdaj Božím milosrdenstvom, ak nechceš raz zakúsiť Božiu spravodlivosť. Boh je nevyčerpateľný a nekonečný vo svojom milosrdenstve, ale rovnako aj vo svojej spravodlivosti.“*

II. Sv. Zefirín, pápež a mučeník (3. stor.)

V rokoch 193 až 211 vládol v Ríme cisár Septimius Severus, ktorý pochádzal z Afriky. V mladosti ho kresťan Prokulus Torpazion uzdravil z ťažkej choroby. Keď sa Severus stal cisárom, povolal Prokula na svoj dvor a bol naklonený kresťanom do takej miery, že svojho syna Marka Aurélia Bassiana, známeho ako Karakalla, nechal vychovávať kresťankou. V roku 202 Severus porazil svojich odporcov a dosiahol významné víťazstvo nad Peržanmi, čím dosiahol vrchol svojej moci. V sláve však spyšnel a začal prenasledovať svätú Cirkev. Vydal prísny zákaz, aby nikto z pohanov neprestupoval na kresťanskú vieru.

Miestodržitelia v Galii a Afrike začali nemilosrdne vraždiť nevinných kresťanov. Prvou obeťou bol sv. Irenej, biskup v meste Lyon v Galii (Francúzsku), ktorý v roku 202 spolu s 19.000 veriacimi podstúpil mučenícku smrť. Kresťanská krv tiekla ulicami mesta v potokoch. V Afrike prelial svoju krv sv. Leonidas, otec slávneho učenca a cirkevného spisovateľa Origena, spolu s nespočítateľným množstvom ďalších svätých mučeníkov. V tomto hroznom čase bol v roku 202, po smrti sv. Viktora I., zvolený za pápeža sv. Zefirín.

Sv. Zefirín pochádzal z Ríma. Jeho horlivosť za upevnenie svätej Cirkvi a jeho výnimočné cnosti spôsobili, že bol vyvolený na stolicu sv. Petra. V tých smutných časoch neohrozene a starostlivo chránil svoje prenasledované stádo. Jeho otcovské srdce krvácalo pri pohľade na mučenie vyznávačov Ježišovho mena, no zároveň sa tešilo z víťazstva ich obetavého mučeníctva.

Nielen ukrutný cisár Septimius Severus, ale aj bludári strpčovali život tomuto horlivému Kristovmu miestodržiteľovi. Zaslepení a zlostní bludári ako Marcion, Praxeas a montanisti šírili medzi pravovernými kresťanmi svoje bludné učenie, čím spôsobovali veľké pohoršenie.

Marcion sa narodil v meste Sinope pri Čiernom mori. Jeho otec sa na staré kolená stal biskupom. Marcion bol zbožne vychovávaný, no ako mladík bol zvedený na scestie a viedol pohoršlivý život, pre čo ho jeho otec vyobcoval z Cirkvi. Po príchode do Ríma žiadal o prijatie do Cirkvi. Keď mu odporučili, aby sa polepšil a priniesol od otca písomné osvedčenie, nahneval sa a zvolal: *„Tak roztrhám vašu Cirkev!“* Začal učiť, že existujú dve večné bytosti, prekrúcal význam svätých evanjelií a listov apoštolov, zakazoval manželstvo, požívanie vína a mäsa a povolil dva krsty. Jeho blud mal mnohých nasledovníkov.

Praxeas učil, že jediná božská bytosť sa stala človekom v Kristovi. Montanus, pochádzajúci z mesta Ardaban v Mysii, sa stal kresťanom a spočiatku bol pre svoje mnohé dobré skutky považovaný za svätého. Čoskoro však spyšnel a túžil stať sa hlavou kresťanstva. Vydával sa za proroka a za svoje spolupracovníčky si zvolil dve ženy. Tvrdil, že iba on a tieto ženy obdržali plnosť milostí Ducha Svätého. Cirkev sa vtedy správala k hriešnikom mierne. Montanus však učil, že kresťania sa nemajú skrývať pred prenasledovaním, že manželstvo sa nesmie uzavrieť druhýkrát, a že ten, kto spáchal ťažký hriech, aj keby činil pokánie, nemá byť trpený v Cirkvi. Montanus získal mnohých nasledovníkov. Dokonca aj učený Tertulián čiastočne podľahol tomuto bludu. Sv. pápeža Zefirína veľmi bolelo, že Tertulián, ktorý svojimi výnimočnými darmi a vysokou učenosťou mohol byť veľkou oporou Cirkvi, sa dal zviesť montanistami. Tento pád zapríčinil jeho priateľ Prokulus, horlivý montanista. Zbožný a učený kňaz Kájus však presvedčil Prokula, ktorý spolu s mnohými bludármi opustil montanistov a vrátil sa do lona svätej Cirkvi.

Sv. Zefirín neúnavne a vytrvalo bojoval proti bludárom a získal späť aj poblúdeného Natálisa. Natalis žil v Ríme ako nábožný kresťan a počas prenasledovania za cisára Septima Severa znášal veľké muky pre svoje pevné vyznávanie viery. Bludári Asklepiodot a peňazomenec Teodot, ktorého predtým svätý pápež Viktor I. vyobcoval z Cirkvi, zapierali božstvo Ježiša Krista. Títo dvaja zviedli Natalisa na svoju stranu a zvolili ho za biskupa bludárov, pričom mu sľúbili mesačný plat 170 strieborných denárov. Milostivý Boh sa však nad Natalisom zmiloval. Ten si uvedomil svoje poblúdenie, opustil kacírov a rozhodol sa vrátiť na správnu cestu. Obliekol si kajúcne rúcho, s plačom prišiel pred pápeža svätého Zefirína a padol k jeho nohám, úpenlivo prosiac o odpustenie a spravodlivú pokutu za svoje činy. Svätý pápež ho prijal späť do Cirkvi až neskôr, keď sa dôkladne presvedčil o jeho úprimnom

kajúcom obrátení. Natalis bol oslobodený od cirkevných trestov, ktoré boli v prvých storočiach kresťanstva mimoriadne dlhé a prísne.

Cirkevný dejepisec Eusebius uvádza, že svätý pápež Zefirín bol často prenasledovaný za to, že neúnavne karhal bludárov a staval sa proti ich falošným učeniam. V roku 211 zomrel v Yorku v Anglicku ukrutný cisár Septimus Severus. Na smrteľnej posteli zúfalo zvolal: *„Bol som všetkým, a všetko mi nič neosoží!"* Po jeho smrti nastúpil na trón jeho syn Marcus Aurelius Bassianus, ktorý odvolal prísne nariadenia svojho otca namierené proti kresťanom a doprial svätej Cirkvi pokoj. Pápež svätý Zefirín si vydýchol. Kresťanstvo začalo prekvitať a mnohí pohania v Ríme prijali krst.

Sv. Zefirín zaviedol viaceré dôležité opatrenia. Nariadil, aby tí, ktorí sa pripravujú na kňazstvo, boli pred vysvätením verejne predstavení kňazom a veriacim, a aby do kňazského stavu boli povýšení len vzdelaní a svätého života hodní muži. Tiež zabezpečil, aby kňazi pri svätej omši asistovali biskupovi. Určil, že patriarchovia, prímasi a metropoliti (arcibiskupi) nesmú odsúdiť biskupa bez súhlasu pápeža. Počas svojho pontifikátu vysvätil trinásť biskupov, rozoslal trinásť kňazov na rôzne miesta a ustanovil sedem diakonov.

Dňa 8. apríla 217 bol zavraždený cisár Caracalla, a jeho nástupcom sa stal Macrinus. Avšak už o rok, v roku 218, zavraždili pretoriáni aj jeho. Cisárom sa stal Bassianus, ktorý dovtedy žil v Sýrii ako najvyšší kňaz boha Apolóna a získal prezývku Heliogabalus. Za jeho vlády, ktorá bola poznačená tvrdým pohanstvom, podstúpil svätý Zefirín mučenícku smrť. Stalo sa tak 26. augusta 218 po sedemnástich rokoch požehnaného vedenia Kristovej Cirkvi.

Telo sv. Zefirína bolo pochované na Appiovej ceste, neďaleko Kallistovho cintorína. Tradične je zobrazovaný v pápežskom rúchu, s rozpadnutou modlou pri nohách.

---

26. augusta si pripomíname svätého Abundancia a Irenea, mučeníkov († 258 v Ríme); svätého Alexandra, mučeníka z Brescie; svätých Justa, Oruncia a Fortunata, mučeníkov; svätého Rufina, biskupa, a ďalších.

27. AUGUST

Sv. Jozef Kalasanský, zakladateľ rehole (16. stor.)

Učiť a vychovávať mládež v kresťanskom duchu je dôležitou úlohou, ktorú katolícka Cirkev verne plnila a plní po všetky časy. Preto si zaslúžia vďačnú spomienku tí muži, ktorí nielen poskytovali mládeži potrebné vzdelanie, ale ju tiež viedli k zbožnému, Bohu milému a kresťanskému životu. Medzi najzaslúžilejších kresťanských učiteľov a vychovávateľov mládeže patrí svätý Jozef Kalasanský, zakladateľ rehole piaristov.

Narodil sa 11. septembra 1556 v Peralte v Aragónsku v starosvetskej šľachtickej rodine, ktorá mala priezvisko podľa hradu Kalasanz, ktorý jej od nepamäti patril. Jozef bol druhorodeným synom významného Petra z Kalasanzu a jeho manželky

Márie z Gastonu. Pod dohľadom zbožnej matky už v mladom veku nachádzal záľubu v modlitbe a rád rozdával almužny chudobným. Základy vzdelania získaval v meste Estadilla neďaleko Peralty, kde vynikal talentom a usilovnosťou nad všetkých svojich spolužiakov. Otec si prial, aby sa Jozef stal vojakom, no Jozef, necítiac povolanie pre tento stav, uprosil otca, aby mu dovolil študovať právo. Vo svojich 15 rokoch odišiel na vysokú školu do Leridy, kde usilovne študoval a zároveň rástol vo svojej nábožnosti a ušľachtilých cnostiach.

Jozef sa horlivo modlieval, denne sa zúčastňoval bohoslužieb a často prijímal sväté sviatosti. Starostlivo si zachovával čistotu a pozorne dbal na ovládanie svojich zmyslov. Žil bezúhonne a ako mohol, pomáhal spolužiakom duchovnými skutkami milosrdenstva. Povzbudzoval ich k usilovnosti a bázni Božej, odvracal ich od nerozvážnych skutkov a nemravného života, podporoval chudobných z nich a ochotne slúžil chorým.

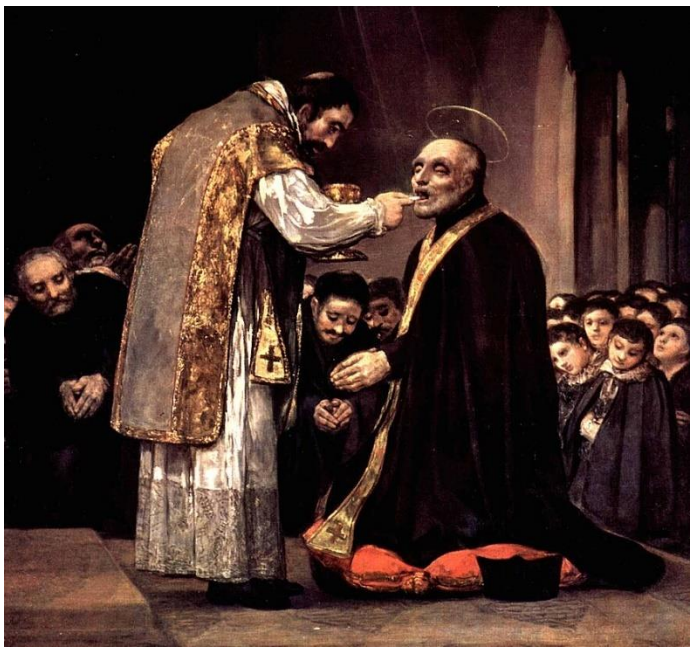

Keď raz niekoľko výtržníkov vyvolalo vzburu študentov proti učiteľom, Jozefovi sa podarilo láskavými slovami vzburu utíšiť. Po ukončení štúdií získal titul doktora práv a mal, podľa priania otca, vstúpiť do štátnych služieb. No jeho duša túžila po vyšších a svätejších veciach. Rozhodol sa, že sa stane kňazom. Otec mu spočiatku odporoval, ale nakoniec na naliehavé prosby matky súhlasil. Jozef prijal nižšie svätenie a pokračoval v štúdiu teológie vo Valencii. Tam sa usilovne vzdelával v posvätných vedách a telesne sa zapieral pôstmi a bdením.

Avšak prišlo na neho ťažké pokušenie. Istá mladá vdova z jeho príbuzenstva sa ho snažila zviesť a odviesť od kňazského stavu. Jozef sa však nedal ovplyvniť a aby unikol pasci, tajne opustil Valenciu a odišiel do Alcaly, kde pokračoval v štúdiách a ešte prísnejšie sa zapieral a bdel nad sebou.

Zakrátko ho postihli ďalšie skúšky. Starší brat zomrel vo vojne s Portugalcami a zároveň mu zomrela matka. Tieto dve bolestné rany čoskoro doplnila tretia – otec mu prikázal, aby zanechal štúdium, vzdal sa kňazského povolania a vrátil sa domov, aby sa ako najstarší syn a dedič rodu Kalasanzovcov oženil. Jozef bol týmto zaskočený, ale nestrácal nádej a odovzdal sa do Božej vôle, dúfajúc, že otcov plán nejakým spôsobom zlyhá. Vyprosil si čas, aby mohol dokončiť štúdium teológie. Získal titul doktora a rok zotrval u spriazneného biskupa. Po roku ho však otec zavolal domov a prísne naliehal, aby ho poslúchol.

Jozef návrat odkladal a keď bol napokon nútený vrátiť sa, odmietal navrhované nevesty, pričom hľadal rôzne výhovorky. Nakoniec do jeho osudu zasiahla Božia

Prozreteľnosť. Jozef vážne ochorel, a jeho zarmútený otec mu dal povolenie zložiť Bohu sľub, že ak sa uzdraví, prijme kňazské svätenie. Jozef ozdravel a 17. decembra 1583 bol vysvätený za kňaza.

Kňaz Jozef by bol najradšej odišiel do samoty, aby úplne zomrel svetu a žil iba Bohu, ale jeho biskup mu napísal tieto slová: *„Volám k tebe: Bdej a modli sa, lebo duch je síce ochotný, ale telo slabé; ty však, milý synu, si predovšetkým povolaný k činnému životu – byť robotníkom na Pánovej vinici, bojovníkom Cirkvi Božej. Bdej teda a modli sa, ale zároveň pracuj!“*

Jozef poslúchol túto radu a prijal duchovnú správu v Albarazine, kde viedol svoje zverené stádo na cestu dokonalosti. Z tohto pôsobiska ho odvolala vážna choroba jeho otca. Vďačný syn sa ponáhľal k chorému otcovi, ošetroval ho a pripravil ho na kresťanskú smrť. Potom opäť ponúkol svoje služby biskupovi v Léride, ktorý ho ustanovil za svojho spovedníka, tajomníka a skúmateľa uchádzačov o farské úrady.

Po smrti tohto biskupa Jozef vstúpil do diecézy v Urgeli, kde prevzal náročnú duchovnú správu v Oritoredde, a zároveň pôsobil ako generálny vikár a dozorca nad hornatým regiónom s viac ako 70 farami a 300 obcami. Jozef tu pracoval osem rokov, s apoštolskou horlivosťou odstraňoval mnohé neporiadky a zveľaďoval náboženský život medzi ľudom. Na žiadosť svojho biskupa podnikal misionárske cesty do odľahlých Pyrenejí na hraniciach s Francúzskom. Do týchto oblastí už dlhé roky nevkročila noha žiadneho biskupa, a pastiersky ľud tam žijúci osamelo na pláňach či v nehostinných údoliach bol žalostne nevzdelaný v náboženstve a mravne spustnutý. Hľadať zanedbaných pastierov a nábožensky ich vzdelávať bolo nadmieru náročné a vyžadovalo to nadľudské sebazaprenie, obetavosť a lásku. Jozef sa však nebál námahy a so svojou apoštolskou horlivosťou dosiahol na tejto opustenej vinici Pánovej povzbudzujúce výsledky. Okrem toho sa staral aj o pozemské blaho svojich zverencov. Budoval sýpky a zásobárne pre časy neúrody, zakladal nadácie na výbavu neviest a pomoc chudobným, ujímal sa vdov a sirôt.

Časom sa v Jozefovej duši rozvinula neodolateľná túžba po Ríme. Túžil sa modliť na hroboch kniežat apoštolov, posilniť svoju horlivosť a vzdať úctu Kristovmu námestníkovi. Vzdal sa svojho úradu, rozdelil väčšiu časť dedičstva po otcovi medzi svoje dve sestry a chudobných, a v pôstnom období roku 1592 ako chudobný a neznámy pútnik dorazil do Ríma. Večné mesto na brehu Tiberu, so svojimi nádhernými chrámami, dojímavými pobožnosťami, náboženskými bratstvami a dobročinnými ústavmi, ho tak zaujalo, že sa už nechcel vrátiť do Španielska, hoci mu tam ponúkali výnosné miesto kanonika.

Čoskoro si ho všimol kardinál Marek Kolonna, ktorý ho ustanovil za svojho domáceho kaplána a vychovávateľa svojho synovca. Jozef, zapojený do štyroch náboženských a dobročinných bratstiev v Ríme, slúžil horlivo Bohu i ľuďom. Cez deň navštevoval väznice, nemocnice, útulky pre pútnikov a chudobince. Pátral po opustených úbožiakoch i po tulákoch a snažil sa im všetkým pomáhať, tešiť ich a obracať ich mysle k Bohu. Počas hrozivej epidémie moru v Ríme stál verne po boku svätého Kamila a neštítil sa donášať chorých do nemocníc, slúžiť im a pochovávať

ich mŕtve telá. Počas dňa pracoval pre blaho ľudí a až neskoro v noci zotrvával na modlitbách a zbožnom rozjímaní v hlavných rímskych chrámoch. Neúnavne sa zapieral prísnymi pôstmi a ďalšími kajúcimi skutkami. Hlad zaháňal jedlom iba raz za dva dni a pod vrchným oblečením nosil drsný pás, aby si neustále pripomínal službu Bohu.

Ako člen *„Bratstva kresťanskej náuky“* Jozef často kázal v rímskych chrámoch a na verejných priestranstvách učil náboženstvo zaháľajúcich ľudí i tulákov. Denne si uvedomoval, že hlavnou príčinou náboženskej nevedomosti a mravnej skazenosti ľudu je zanedbaná výchova chudobnej mládeže, ktorej sa nikto nevenoval. Každý deň videl chudobné a opustené deti, polonahé a špinavé, bez dozoru sa povaľovať na uliciach, dotieravo žobrať a páchať neplechy. Nemohli platiť školné, nechodili do školy a vyrastali v nevedomosti a záhaľke ako budúci výtržníci a zločinci. Jozefovi srdce pukalo nad týmito úbohými deťmi a v jeho duši znelo mocné volanie: *„Ujmi sa týchto nešťastných detí a buď ich ochrancom!“* S vrúcnou modlitbou sa obrátil k Bohu, aby mu ukázal, ako by im mohol pomôcť. Zatiaľ zhromažďoval tieto túlavé deti a získavajúc si ich dôveru, snažil sa ich dostať do verejných škôl. Avšak biedne platení učitelia žiadali za tieto deti školné alebo aspoň nejaký príspevok od obce. Jozef sa teda obrátil na mestskú radu, ale tá nemala ani peniaze, ani dobrú vôľu platiť školné za chudobné deti. Jozef sa obrátil na jezuitov, prosil ich, aby zanedbané deti prijali do svojich škôl, ale tí odpovedali, že podľa svojich rehoľných pravidiel nemajú základné školy. Nakoniec hľadal pomoc u dominikánov, ale tí, zamestnaní kázaním, misiami, spovedaním a inými cirkevnými službami, nemali čas starať sa o zanedbanú mládež.

Kňaz Jozef, keď ho všade odmietli, si predsavzal, že z lásky k Božiemu priateľovi detí vykoná sám to, na čo sa nikto neodvážil, a že sa až do smrti bude starať o vzdelávanie a výchovu chudobných, zanedbaných detí. Zlato a striebro nemal, ale veril, že Boh jeho zámeru neodoprie svoje požehnanie. Medzitým mu farár pri kostole sv. Doroty nad Tiberom, Antonín Brendani, ponúkol dve izby vo svojom dome a dvaja kňazi z Bratstva kresťanskej náuky sa k nemu pridali, sľubujúc, že budú s ním vyučovať mládež. Tak Jozef na jeseň roku 1597 v Ríme otvoril prvú školu pre chudobných chlapcov, a hneď v prvý týždeň sa prihlásilo viac ako 100 žiakov, ktorým sa tu dostávalo nielen bezplatného vyučovania, ale aj učebných pomôcok, a pokiaľ to bolo možné, aj odevu a stravy. Ani židovské deti neboli z tohto ústavu vylúčené.

Jozef nazval svoj ústav *„zbožnými školami“* na zdôraznenie, že sa v nich bude vyučovať nielen základom svetských vedomostí, ale najmä nábožnosti a kresťanským povinnostiam. Učitelia týchto novovznikajúcich škôl vodili žiakov po vyučovaní domov a všeobecne nad nimi bdeli, aby odvrátili akúkoľvek príležitosť k ľahkomyseľnosti a nemravnosti. Horlivo sa s nimi modlili, chodili s nimi na bohoslužby a často ich viedli k svätej spovedi. Disciplína v Jozefových zbožných školách bola výnimočná, vyučovacia metóda účinná a pokrok žiakov vo vzdelaní, nábožnosti a mravnosti taký zrejmý, že čoskoro pribudlo mnoho dobrodincov z duchovného i svetského stavu, ktorí tento ústav štedro podporovali.

Vďaka tomu mohol Jozef už v roku 1599 prenajať pre svoje školy priestranný dom, ktorý bol veľmi potrebný, pretože počet žiakov medzitým vzrástol na 700. V tomto dome sa Jozef ubytoval so svojimi pomocníkmi a žil s nimi podľa ustanoveného poriadku spoločne vo svätej zhode a láske. Čo vybudovala pýcha, samo sa rúca, ale čo zasieva pokora a kresťanská láska, to rastie a prináša bohaté ovocie. Tak prospievali aj zbožné školy, a chýr o nich sa čoskoro dostal aj za hranice Talianska.

Španielsky kráľ Filip sa usiloval presvedčiť Jozefa Kalazanského, aby sa vrátil do vlasti a prijal biskupský úrad. Ale Jozef si zvolil zostať otcom a učiteľom maličkých a odmietol ponúkanú hodnosť. Kým Jozef zhromažďoval len chudobné deti a zadarmo ich vyučoval, verejní i súkromní učitelia v Ríme ho chválili. Len čo však začali do jeho škôl posielať svoje deti aj zámožné rodiny a keď pápež týmto školám prejavil priazeň a poskytol podporu, proti ich zakladateľovi povstala lakomosť a závisť. Svetskí učitelia začali Jozefa obviňovať, že im berie chlieb a obmedzuje ich obživu, a osočovali ho, že jeho horlivosť je pokrytectvom a že sa na jeho školách dejú hrozné veci.

Najprv ho žalovali u kardinála vikára, a keď boli odmietnutí, podali naňho novú sťažnosť priamo k pápežovi Klementovi VIII. Jozef sa voči týmto zlomyseľným útokom zachoval pokojne a pokračoval na svojej ceste. Nespravodlivá žaloba bola dôkladne prešetrená a skončila hanbou jej pôvodcov. Tí však neprestávali proti Jozefovi intrigovať a neskôr ho znova obvinili u pápeža Pavla V. Výsledkom týchto osočovaní bolo, že Jozefove cnosti sa dostali do verejného povedomia a chýr o jeho školách sa rozšíril. Cirkevní hodnostári sa pretekali v podpore zbožných škôl a pápež Pavol V. ich prijal pod svoju zvláštnu ochranu a pridelil im dvoch kardinálov ako ochrancov.

Jozef v roku 1612 kúpil za 12.000 toliarov rozľahlý palác pri chráme sv. Pantaleona a presťahoval tam svoje školy, ktoré mali vtedy už 1200 žiakov. Pápež Pavol V. si zakladateľa týchto škôl veľmi vážil a plánoval ho povolať do zboru kardinálov, ale Jozef si vyprosil, aby mu táto hodnosť nebola udelená.

Jozef, túžiac zabezpečiť svojim školám trvalosť a získať dostatok schopných a vhodných učiteľov, sa už za pontifikátu pápeža Klementa VII. usiloval o to, aby bol tomuto ústavu priznaný rehoľný status. Táto snaha sa na začiatku stretla s istými prekážkami, až nakoniec pápež Pavol V. v roku 1617 schválil spoločnosť učiteľov zbožných škôl ako rehoľnú spoločnosť s jednoduchými sľubmi. Pápež Gregor XV. povýšil túto spoločnosť v roku 1621 na cirkevný rád pod názvom *„Spoločnosť rehoľných duchovných pod ochranou Matky Božej pre zbožné školy“.* Rehoľníci tohto rádu si medzi ľuďmi vyslúžili prezývku piaristi. Prvým generálnym predstaveným tohto rádu bol v roku 1622 menovaný Jozef Kalazanský.

Zbožné školy prosperovali čoraz viac, pričom do Jozefovej spoločnosti vstupovali aj vzdelaní a urodzení muži. Rád si získal obľubu nielen v Ríme a Taliansku, ale Jozef mohol zakladať školy a kláštory v mnohých mestách. Svojim spolubratom dával príklad zbožného kňaza aj učiteľa. Prísne dodržiaval rehoľné pravidlá, odriekal si a bol nesmierne pokorný. Z pokory odmietol ponúkané biskupstvo v Brindisi a zostal

verný svojim školám. Podobne ako kedysi vykonával apoštolské cesty v Pyrenejach, tak aj v Taliansku zakladal nové reholné domy so školami a dohliadal na ich chod.

Na Jozefových školách vládol Kristov duch a ich absolventi najlepšie svedčili svojim kresťanským životom. Ešte za Jozefovho života boli zriadené piaristické kolégia aj v našich krajinách: v Mikulove (1631), v Strážnici (1633), v Lipníku (1634), v Litomyšli (1640) a v Krumlove (1644). Dokonca aj v Prahe mu bol ponúknutý dom na kolégium, no nemohol tam poslať bratov. Rád sa totiž rozrastal tak rýchlo, že zakladateľ priznal, že aj keby mal 10.000 reholníkov, mohol by ich behom jedného mesiaca rozmiestniť tam, kde si ich ľudia žiadali.

Pre nás je pamätné, že mikulovské kolégium bolo prvým reholným domom piaristov mimo Talianska a že prvá mimotalianská provincia rádu bola zriadená v roku 1634 na Morave, pričom zahŕňala kolégia v Mikulove, Strážnici a Lipníku. Rád piaristov sa šíril aj v Poľsku, Uhorsku a vnútorných rakúskych krajinách, pričom Mikulov zostal dlho centrom všetkých kolégií v týchto krajinách.

Radosť horlivého Jozefa z rýchleho rozkvetu rádu bola v neskorších rokoch kalená odporom vlastných spolubratov. Pýcha niekoľkých ctižiadostivých bratov, ktorí si bez riadnej prípravy chceli vynútiť povolenie na kňazstvo, prinútila Jozefa zvolať valné zhromaždenie rádu, kde nepolepšiteľných bratov s ľútosťou z rehole vylúčil.

Netrvalo dlho a Jozef musel čeliť ešte väčším protivenstvám. Neposlušný kňaz Marius Sazzi svojvoľne získal miesto pri inkvizičnom úrade vo Florencii, no bol onedlho prepustený ako neschopný ctižiadostivec a vyhostený z Toskánska. Toto poníženie neprávom pripisoval Jozefovým údajným intrigám a obvinil ho pred inkvizičným súdom v Ríme ako údajného osočovateľa tohto cirkevného úradu.

Šesťdesiatšesťročného Jozefa zatkli ako zločinca uprostred bieleho dňa. Vyšetrovanie však nepreukázalo jeho vinu. Napriek tomu jeho odporcovia neprestali s intrigami a znova sa proti nemu sprisahali. Nehodný kňaz Štefan bol menovaný generálom rádu, čo spôsobilo úpadok rádu aj škôl. Keď to pápež Inocent X. videl, odobral 16. marca 1646 rádu zbožných škôl cirkevné výsady a znížil ho na obyčajnú spoločnosť (kongregáciu) učiteľov bez sľubov.

Jozef Kalazanský veril, že svojimi školami dal Cirkvi a ľudstvu mimoriadne dôležitý a blahodarný ústav. Pracoval takmer pol storočia, napriek mnohým prekážkam a protivenstvám, na upevnení, zveľadení a rozšírení svojho rádu. O to bolestivejšie bolo pre neho sledovať, ako jeho krásne, namáhavo budované dielo bolo vinou niekoľkých zaslepených a nehodných bratov takmer zničené. Jozef túto ťažkú skúšku trpezlivo znášal, modliac sa so slzami za svojich nepriateľov a škodcov svojho diela. Jeho jedinou túžbou bolo, aby sa títo zaslepení ľudia obrátili.

Štefan, jeden z jeho odporcov, ťažko ochorel, a keď predvídal smrť, ľutoval svoje zlé skutky a prosil Jozefa o odpustenie. Ctihodný starec mu nielen odpustil, ale osobne prišiel k jeho lôžku a povedal mu: *„Nikdy som nemal radostnejší deň ako tento. Modlil som sa k Bohu za tvoju spásu a stále sa modlím, aby v tebe udržal dobrú vôľu až do poslednej chvíle.“* Naopak, Marius Sazzi zomrel čoskoro nato v zatvrdilosti.

Jozef plakal a povedal: *„Keby Marius ublížil len mne, nebolo by to škoda, ale on sa prehrešil proti Bohu!“*

Vyčerpaný starobou, pôstmi a utrpením, Jozef Kalazanský v júli 1648 ťažko ochorel. Počas choroby denne prijímal Eucharistiu a nechal si predčítať cirkevné hodinky. Keď s hlbokým pohnutím prijal posledné sviatosti, zvolal bratov a pri lúčení ich povzbudzoval, že Boh ich rádu nedovolí zaniknúť, ale ho opäť povýši. Povedal im: *„Boh, naše útočisko a sila v dňoch súženia, ktorý raní, vie aj uzdraviť. Jeho rady sú nevyspytateľné, ale napokon sa stane, čo On chce. Verte mi, že náš rád opäť povstane a bude taký, aký bol predtým. To, čo sa stalo, sme si zavinili sami, aby sme boli očistení.“*

Potom otcovsky napomínal bratov, aby vždy zostali verní pápežovi, horlivo ctili Matku Božiu, utiekali sa pod jej ochranu, žili v láske medzi sebou a svoje povinnosti ako kňazi, reholníci a učitelia plnili svedomite. Na záver si dal predčítať život Pána, a keď trikrát vyslovil presväté mená Ježiš, Mária, pokojne zomrel 25. augusta 1648 vo veku 92 rokov.

Slová tohto umierajúceho starca sa naplnili. Už v roku 1669 pápež Klement IX. vrátil piaristom odobraté cirkevné výsady a opäť ich povýšil na rád. Zaslúžilý zakladateľ rádu Jozef Kalazanský, oslávený Bohom zázrakmi, bol v roku 1748 pápežom Benediktom XIV. vyhlásený za blahoslaveného a v roku 1767 pápežom Klementom XIII. za svätého.

Poučenie:

Pamätné poučenia, ktoré svätý Jozef Kalazanský dával svojim duchovným bratom, sú najmä tieto: *„Kto túži byť skutočne cnostný, musí neustále umŕtvovať telo a potláčať svoje žiadosti.“ „Kto chce naozaj slúžiť Bohu, musí byť pánom nad svojimi vášňami a poslúchať predstavených.“ „Aký učiteľ, taký žiak. Uvažujte o svojom povolaní, poznajte jeho hodnotu a pamätajte, že vo vašich rukách spočíva časné i večné blaho mládeže, ktorá je vám zverená.“ „Beda tomu, skrze koho pochádza pohoršenie, a večná kliatba zvodcovi!“ „Kto sa modlí za blížneho, robí dobre, kto mu však sám pomáha, koná ešte lepšie.“ „Choroba pochádza od Boha, rovnako ako zdravie. V nemocnici, kde chýba pacientom trpezlivosť a opatrovateľom láska, Boha niet.“*

Rád zbožných škôl sa po smrti svätého zakladateľa rozšíril najmä v českých krajinách, na Morave a v Sliezsku. Bohužiaľ, táto kedysi významná provincia rádu sv. Jozefa Kalazanského utrpela počas našej doby nepriaznivými podmienkami natoľko, že jej do dnešného dňa zostali iba štyri kolégiá so školami.

Dňa 27. augusta sa taktiež pripomína pamiatka sv. Rufa, biskupa Kapuanského, ktorý bol umučený za čias cisára Nera. Jednu z jeho kostí získal a v roku 1355 hlavnej pražskej katedrále daroval Karol IV.; sv. Eulálie, panny a mučenice sicílskej; sv. Cezária, biskupa arleského; sv. Gebharda (Habarta), biskupa kostnického († 495), z ktorého tela daroval Karol IV. v roku 1352 pražskej katedrále väčšiu kosť.

28. AUGUST

Sv. Augustín, biskup a učiteľ Cirkvi (4. stor.)

Na oblohe katolíckej Cirkvi žiari slávny biskup a učený teológ Augustín ako hviezda prvej veľkosti. Na jeho živote sa podivuhodne naplnili slová apoštola svätého Pavla: *„Z Božej milosti som tým, čím som.“* (1 Kor 15, 10).

Aurelius Augustín sa narodil 13. novembra 354 v mestečku Tagasta v Numídii (severná Afrika), kde vládli Rimania. Jeho otec Patricius, pohan, pochádzal zo známej rodiny, hoci nemal veľký majetok. Bol mestským radcom a zároveň sa staral o svoje skromné hospodárstvo. Vynikal citlivým srdcom, láskou k vlasti a starostlivosťou o svoju manželku a deti, ktorým nebránil plniť si kresťanské povinnosti. Mal však bežné pohanské chyby: mal záľubu v bujarom živote a často býval hnevlivý. Jeho manželka Monika bola horlivá kresťanka ozdobená najkrajšími kresťanskými cnosťami – živou vierou, vrúcnou nábožnosťou, nežnou láskou, trpezlivou miernosťou a vôbec takmer anjelským životom. Svoj dom spravovala vzorne a trpezlivo znášala hnev svojho manžela, pričom sa horlivo usilovala o jeho obrátenie na kresťanskú vieru, čo sa jej nakoniec podarilo. Svoje deti vychovávala s veľkou starostlivosťou, najmä Augustínovi vštepovala do duše semienka kresťanskej viery.

Keď Augustín v detstve ťažko ochorel, mal už byť pokrstený, no po uzdravení Monika, podľa vtedajších zvyklostí, odložila jeho krst na neskoršiu dobu, aby neznesvätil krstnú milosť. Do svojich pätnástich rokov navštevoval Augustín školu vo svojom rodisku. Bol bujarého charakteru, takže ho spočiatku museli k učeniu nútiť trestami, neskôr však na školách vynikal. Matka mala z toho radosť, no Augustínova ohnivá a nestála povaha v nej vyvolávala vážne obavy o jeho budúcnosť. Akoby predvídala, že syn poblúdi a spôsobí jej nevýslovnú bolesť, ticho plakala vždy, keď sa mu pozrela do očí. Najradšej by ho mala stále pri sebe, a preto si priala, aby raz zaujal otcovo miesto vo verejnom úrade.

Medzitým otec sníval o budúcej sláve a bohatstve svojho syna, nebrániac však zbožnému pôsobeniu starostlivej matky. Rozhodol sa obetovať svoj majetok, aby sa Augustín stal vynikajúcim rečníkom a prekliesnil si tak cestu k vysokým postom. V Ríme bola výrečnosť, popri vojenskom umení, jedinou cestou k najvyšším úradom. Augustín bol preto poslaný na vyššie školy do blízkeho mesta Madaura.

Pätnásťročný Augustín vynikal v Madaure nad všetkých spolužiakov svojím učením, no nie mravnosťou. Obyvatelia mesta boli stále pohania a ich vplyv ničil jemné kvety zbožnosti, ktoré sa v Augustínovi matka snažila pestovať. Na školách v ňom prebudili ctižiadostivosť, túžbu po vedomostiach a pýchu a jeho srdce zdivočelo, pretože v cudzine sa nikto nestaral o jeho dušu ani mravy. Dali mu knihy napísané krásnym a lahodným jazykom, no obsahovali jed, ktorý prijímal bez rozmýšľania, pričom si neuvedomoval, že nimi otravuje svoju dušu. Keď sa po roku vrátil z Madaury domov, priniesol si povesť nadaného mladíka, no stratil to, čo najviac zdobí mladý vek – čistotu a nevinnosť, ktorú mu matka dala ako veno na cestu.

Monika bystrým okom rýchlo spoznala nebezpečnú zmenu, ktorá sa s Augustínom stala, a preto sa ho snažila starostlivo napomínať. Otec, potešený jeho úspechmi na školách, si nevšímal jeho mravnú stránku a rozhodol sa zabezpečiť mu potrebné prostriedky, aby mohol pokračovať v štúdiu na vysokých školách v hlavnom meste Kartágu. Otcova obetavosť vzbudila všeobecný obdiv, pretože v hlavnom meste boli v tom čase životné náklady vysoké. Keďže materiálna príprava na štúdium vyžadovala celý rok, Augustín medzitým zostal v Tagaste, zaháľajúc, len občas si krátil čas chytaním vtákov. Spoločne so zlými kamarátmi klesal stále hlbšie do márnivostí, pričom si málo všímal starostlivé napomínania svojej matky. Jej výčitky považoval za staromódne vrtochy a hanbil sa, že by ju mal poslúchať. Keď sa jeho skazení priatelia chvastali svojimi hanebnými skutkami, cítil hanbu, že nie je v nepravostiach taký skúsený ako oni. Okrem toho navštevoval pohanské divadlá, ktoré prilievali olej do ohnivého srdca jeho vášní. Na konci roka 370 sa Augustín vydal na vysoké školy do Kartága. Tu vynikal vo vzdelaní, až to vzbudzovalo obdiv, no zároveň sa stále viac vzďaľoval Bohu.

Kartágo bolo v tom čase mestom plným nepravostí. Hoci sa v ňom kresťanstvo už zakotvilo, o čom svedčilo sedem chrámov a prítomnosť biskupa, stále tam prevládala pohanská modloslužba. Počas pohanských sviatkov sa verejne konali hanebné skutky. Mesto preslávili školy a divadlá, no jeho obyvateľstvo, čiastočne púnske, čiastočne rímske, bolo bez mravnosti a ušľachtilosti. Rímska skazenosť sa tu spojila s africkou bujarosťou. Hoci mladý Augustín Boha opustil a našiel záľubu v hriešnych pôžitkoch, neprestal usilovne študovať a v rečníckych vedách dosahoval mimoriadne pokroky.

Avšak v jeho duši sa často ozýval mocný hlas matky Moniky, ktorý nedokázal umlčať. S úctou si spomínal na to, ako chodila dvakrát denne do chrámu, dávala almužny, rozprávala mu o Kristovi a učila ho kresťanským modlitbám. Jej láskavé slová a úprimná nábožnosť mu zostávali v mysli, aj keď sa najviac vzdialil od cesty dobra. Keď sa jeho telo najviac zmietalo v zmyselných vášňach, jeho úbohá duša sa chvela ako list, no v srdci mu stále žiarila spomienka na matkinu zlatú, kresťanskú dušu ako hviezda na rozbúrenom mori. Výčitky svedomia v ňom vyvolávali bolestnú nespokojnosť a vnútorný nepokoj.

V roku 371 v Tagaste zomrel Augustínov otec Patricius, ktorý rok pred svojou smrťou prijal krst. Augustín sa obával, že matka, vedomá si skazenosti Kartága, mu odmietne poskytnúť prostriedky na ďalšie štúdium. No tieto obavy sa nenaplnili. Monika,

pochovajúc manžela, rozhodla, že Augustín má pokračovať v štúdiu, a na tento účel neváhala obetovať nielen manželovu pozostalosť, ale aj svoje vlastné veno.

Podporu Augustínovi poskytoval aj bohatý a šľachetný mešťan z Tagasty, Romanianus, ktorý mu v Kartágu poskytol vlastný byt a prispieval mu finančne. V Kartágu však Augustín, vo veku 18 rokov, uzavrel nezriadený vzťah s Melániou, s ktorou mal syna Adeodata. Štúdium ho neuspokojovalo a jeho srdce zostávalo nespokojné a prázdne. Aj keď sám žil v hriechu, všimol si, akí suroví sú jeho priatelia, a necítil k nim pravú náklonnosť, hoci sa s nimi často stretával. Nikde nenašiel úprimnú dušu, okrem matky a priaznivca Romaniana, no im sa hanbil odhaliť svoj vnútorný rozpor. Snažil sa udusiť nepokoj svojho srdca hriechmi, no čím viac hrešil, tým bol nespokojnejší. Najviac ho výčitky svedomia ťažili, keď bol sám. Vtedy ho vedomie hriešneho života tlačilo ako bremeno. V mysli sa mu vynárala milá spomienka na zbožnú matku a v srdci sa prebúdza túžba po Bohu. Raz jeho učiteľ rečníctva odporučil svojim žiakom dielo slávneho rímskeho rečníka Cicera *„Hortensius,“* kde sa dokazuje, že pravá múdrosť a najvyšší cieľ ľudského života spočíva v hľadaní pravdy. K tejto múdrosti má však prístup len ten, kto sa vzdá všetkých márnych vášní.

Kniha sa Augustínovi veľmi zapáčila a priviedla ho na inú cestu. Zrazu si začal oškliviť svoj doterajší hriešny život aj akékoľvek túžby po sláve a bohatstve. Rozhodol sa, že pokoj a šťastie bude hľadať len v pravej múdrosti. Kde však má pravdu a múdrosť hľadať, to mu zostávalo neznáme. Čítal spisy pohanských filozofov, ale nenašiel v nich ani zmienku o Kristovi, čo mu vadilo, pretože meno Spasiteľa bolo už v jeho útlej duši hlboko zakorenené starostlivou matkou. Ani jedovatý prúd času, ani tie najhoršie hriechy, ani skazení priatelia nedokázali vymazať stopy matkinho výchovného vplyvu z jeho srdca.

Keď teda nenašiel vytúženú múdrosť v spisoch pohanských filozofov, obrátil sa na Sväté písmo, ktoré si Monika vysoko vážila a odporúčala mu ho. No jeho myseľ neprenikla do hĺbky posvätných kresťanských textov, pretože telesný človek nechápe veci, ktoré sú Božie. Boh dopustil, aby Augustín, hľadajúc múdrosť, nakoniec upadol do bludov ohavnej sekty manichejcov.

Manichejci sa neprávom vydávali za kresťanov a chvastali sa dokonalým poznaním Božích i ľudských vecí. V skutočnosti však bola ich náuka nechutnou zmesou nezmyselných pohanských báchoriek, zdanlivo obalených kresťanským výzorom. Učili, že existujú dva prapôvody všetkého bytia, dve božstvá – jedno dobré, druhé zlé – a že človek je proti svojej vôli a bez viny nútený zlým božstvom k hriechu. Tieto bludy manichejci šírili lahodnými slovami, predstierajúc učenosť. Odmietali Sväté písmo, najprv Starý, a neskôr aj Nový zákon, a svojou prefíkanosťou klamali učených aj neučených, pričom získali mnohých stúpencov.

Tak sa k tejto sekte pridal aj Augustín, keď mal devätnásť rokov, a zostal v nej deväť rokov. Vtedy sa jeho nešťastie naplnilo. Manichejské bludy boli kliatbou jeho neverectva a ovocím jeho nemravného života. Ani v týchto bludoch však Augustín nenašiel pokoj a uspokojenie svojej túžby po pravde. V jeho duši prebiehal neustály

boj a často sa ozývala nábožnosť, ktorá mu bola vštepená v detstve, obzvlášť počas veľkonočných sviatkov, ktoré slávila katolícka Cirkev. Kresťania sa pripravovali na tieto sviatky dlhým pôstom, zatiaľ čo manichejci v tomto čase najviac hýrili. Augustín videl cez okno, ako na Veľkonočnú nedeľu katolíci horlivo prichádzajú do chrámov, a smutne spomínal na dni, keď ho matka vodila za ruku do svätyne. V týchto chvíľach sa v jeho duši prebúdza bolestná túžba po katolíckej Cirkvi, ale neviera ho stále držala železnými kliešťami.

Po ukončení štúdií na vysokých školách v Kartágu sa dvadsaťročný Augustín vrátil do Tagasty, kde si založil školu a s veľkou chválou učil. Svojej bohabojnej matke však spôsobil nové trápenia, zvlášť keď sa pokúšal dokázať jej správnosť manichejského učenia. Monika trpko plakala nad blúdiacim synom a nechcela s ním bývať v jednom dome ani sedieť pri jednom stole. Zároveň sa však za neho dňom i nocou modlila, a prosila aj iných zbožných ľudí, aby sa modlili za jeho obrátenie. Jedného dňa sa jej prisnilo, že sa jej zjavil žiariaci mladík, ktorý sa s úsmevom spýtal, prečo sa trápi žiaľom a bolesťou. Keď mu povedala, že oplakáva strateného syna, odpovedal: *„Upokoj sa a pozri vôkol; tam, kde stojíš ty, tam bude aj tvoj syn.“* Monika tento sen vyrozprávala Augustínovi. On si ho vysvetlil tak, že matka sa pridá k manichejcom. Na to mu Monika odpovedala: *„Nepovedali mi, že ja budem tam, kde si ty, ale že ty budeš tam, kde som ja.“* Tieto slová hlboko dojali Augustína a Monika od toho dňa dôverovala Bohu, že nedovolí jej synovi zahynúť v neverectve a nepravostiach. Prijala ho späť do svojho domu a neprestala sa za neho modliť.

Raz sa Monika obrátila na jedného zbožného katolíckeho biskupa, ktorý sám v mladosti zastával manichejské bludy, ale neskôr sa vrátil do Cirkvi, aby sa pokúsil vyslobodiť Augustína z osídiel bludárov a mravného úpadku. Skúsený biskup jej však povedal: *„Tvoj syn ešte nedosiahol hodinu milosti. Jeho duch sa stále topí v blúzneniach manichejcov. Nechaj ho vytriezvieť, zatiaľ sa za neho modli a dôveruj Bohu.“* A keď zarmútená matka opäť začala plakať a prosiť biskupa, aby sa s Augustínom porozprával, povedal jej prorocky: *„Choď a upokoj sa, nie je možné, aby syn takých materských sĺz zostal navždy stratený!“* Augustín, vidiac na tvári svojej matky stále utrpenie, si zaumienil, že aspoň pred ňou už viac nebude hovoriť o manichejskom učení. Medzitým však priviedol do tohto bludu svojho dobrodinca Romanianusa aj svojho príbuzného Alypia, najlepšieho žiaka.

Život v rodisku sa mu stával čoraz väčším bremenom. Zdalo sa mu, že každé známe miesto na neho volá, že je synom vzornej a zbožnej Moniky. Keď navyše v Tagaste zomrel jeho najlepší priateľ z mladosti, už tam viac nevydržal a tajne odišiel späť do Kartága, dúfajúc, že tam nájde pokoj, ktorý tak veľmi potreboval. Monika aj Romanianus boli z toho nemálo rozhorčení. Romanianus si prial, aby Augustín zostal v rodisku a získal mu slávu, zatiaľ čo Monika sa úzkostlivo triasla, čo sa so synom v cudzine stane. Neskôr sa však obaja s Augustínom zmierili a Romanianus mu zveril svojho syna Licencia na výchovu.

V Kartágu začal Augustín na vysokých školách učiť mládež umenie rétoriky a právo a čoskoro si získal povesť významného učenca. Tam si našiel troch mladých priateľov – Alypia, Nebrídia a Honorata – ktorých si hlboko obľúbil. Až do tej doby dôveroval

falošným manichejcom, ktorí hanobili katolícku Cirkev pre hriešny život niektorých jej členov a zavrhovali ju, chvastajúc sa domnelou svätosťou svojich stúpencov. V Kartágu však zistil, že títo bludári potajomky žijú nemravne, a dôkladným skúmaním odhalil rôzne protirečenia a bludy v ich učení. Tak sa začal vzďaľovať bludom, ale ku katolíckej Cirkvi sa nepribližoval, hoci sa k nemu Božia milosť skláňala a jeho svedomie ho často napomínalo: *„Úbohý Augustín, čo keby ťa Boh v tejto chvíli povolal k sebe? Aký by bol tvoj osud? Spamätaj sa, kým máš čas!“*

Augustína všade oslavovali ako významného učiteľa, ale jeho srdce zostávalo prázdne a pusté. Minulosť ho zarmucovala a budúcnosti sa obával. Túžil po pravde, ale nenachádzal ju. K tomu všetkému za ním prišla starostlivá matka, čo ešte viac znásobilo jeho duševné trápenie. Zarmútená tvár a horké slzy jeho matky zvierali jeho svedomie, a jej prosby a modlitby prenikali do jeho srdca. Napriek tomu však ešte neprišla jeho hodina.

Časom si Augustín znechutil život v Kartágu. Priatelia mu poradili, aby odišiel do Ríma, kde by mohol získať vyšší príjem aj lepšiu budúcnosť. Táto rada mu prišla vhod, zvlášť keď počul, že študenti v Ríme majú vraj lepšiu disciplínu ako žiaci v Kartágu, ktorí svojou drzosťou a bezočivosťou veľmi znepríjemňovali život učiteľom. Okrem toho dúfal, že v Taliansku konečne nájde pokoj, ktorý márne hľadal. Monika ho však úpenlivo prosila, aby neodchádzal, obávajúc sa, že by sa v ďalekej cudzine navždy stratil.

Augustín sa však rozhodol matku oklamať. Povedal jej, že cestu do Ríma odloží na neskoršie obdobie a že sa ide len do prístavu rozlúčiť s priateľom, ktorý sa chystá odplávať. Zatiaľ čo sa Monika v kaplnke sv. Cypriána pri hrobe svojho manžela Patriciusa modlila od večera do rána, zafúkal priaznivý vietor. Augustín nastúpil na pripravenú loď a rýchlo odplával na šíre more, opustiac a oklamúc svoju matku.

Keď Augustín na jeseň roku 383 dorazil do Ríma, ubytoval sa v dome svojho priateľa manichejca. Čoskoro tam však ochorel na zimnicu. Navyše ho trápili výčitky svedomia, pretože mal stále pred očami obraz zarmútenej matky, ktorá za ním plakala a modlila sa za neho. V ťažkej chorobe sa o neho staral priateľ Alypius, ktorý prišiel za ním do Ríma. Keď sa zotavil, usilovne išiel za svojim cieľom, ale zistil, že rímski študenti neboli o nič disciplinovanejší ako tí kartáginskí, ba dokonca ani nemali toľko cti, aby svojim učiteľom platili školné.

V Ríme čítal s obvyklou horlivosťou spisy filozofov skeptikov, ktorých zásadou bolo pochybovať o všetkom, pretože podľa nich človek nie je schopný poznať pravdu. Tým sa Augustín stal ešte rozorvanejším a zo žiadneho filozofického smeru mu nesvietila nádej na vyslobodenie z hrozného nepokoja, ktorý zmietal jeho dušou. Medzitým však bola Božia pomoc už veľmi blízko. V tom čase zomrel v Miláne učiteľ rétoriky a rímsky mestský prefekt bol požiadaný, aby zabezpečil jeho nástupcu. Augustín sa uchádzal o toto miesto, a keď ho získal, na jar roku 384 sa s priateľom Alypiom presťahoval do Milána. Toto mesto bolo vtedy sídlom cisárskeho dvora a prevyšovalo samotný Rím. Najväčšou ozdobou Milána bol v tom čase arcibiskup svätý Ambróz.

Augustín už v Ríme počul o jeho slávnej povesti a prial si ho osobne spoznať. Prišiel teda za ním, a keď ho Ambróz láskavo prijal, Augustín si ho obľúbil a dychtivo počúval jeho kázania. Spočiatku chodil na kázne len zo zvedavosti, nezaujímajúc sa o to, čo Ambróz hovoril, ale ako hovoril, skúmal len jeho rétorické umenie. Postupne však zistil, že Ambrózove slová vynikajú neobyčajnou lahodnosťou štýlu a neodolateľnou dôvtipnosťou. Neskôr venoval pozornosť aj obsahu jeho kázní a vážne premýšľal o pravdách katolíckeho náboženstva, ktoré počúval z jeho výrečných úst. Pochopil, že námietky manichejcov proti kresťanskej náuke sú bezcenné, a vyčítal si, prečo sa tak slepo oddal nezmyslom týchto bludárov. Uvedomoval si potrebu viery, ktorá by uzdravila jeho srdce a očistila myseľ. Katolícke bohoslužby, na ktorých sa v Miláne často zúčastňoval, ho uchvacovali svojou tajomnou mocou. Rozhodol sa vstúpiť do spoločenstva katechumenov, ktorí sa pripravovali na svätý krst, a zotrvať v ňom, kým by sa mu neobjavilo jasné svetlo, ktoré by zahnalo všetky pochybnosti a bludy. Tým sa v ňom zmiernil dovtedajší nepokoj a jeho rozjasňujúca sa myseľ nachádzala útechu aj v priateľstve s niekoľkými šľachetnými kresťanskými učencami, ktoré v Miláne nadviazal.

V Miláne ho vyhľadal aj priateľ Nebrídios, a pricestoval za ním aj jeho podporovateľ Romanianus, aby mu zveril svojho syna Licencia na ďalšiu výchovu. Medzitým sa matka Monika neprestávala za blúdiaceho Augustína modliť, dúfajúc, že ho predsa len zachráni. A len čo sa dozvedela, že je v ďalekom Miláne, vydala sa so svojím mladším synom Navigiom, cez more za ním. Nakoniec ho našla v Miláne – prišla ako na zavolanie. Augustín sa matke priznal, že vplyvom arcibiskupa Ambróza sa už zriekol nezmyselných bludov manichejcov. Hoci ešte nebol úplne obrátený, už bol na ceste k premene, a Božia milosť mocne klopala na bránu jeho srdca. Monika pocítila veľkú radosť a povedala synovi: *„Dúfam v Krista Ježiša, že skôr, než odídem z tohto sveta, uvidím ťa ako veriaceho.“*

Augustín si predsavzal, že zostane medzi katechumenmi, a jeho dôvera a láska k svätému Ambrózovi rástla čoraz viac. Počúvajúc jeho kázne, utvrdzoval sa v pravdách katolíckej viery a v pochybnostiach sa horlivo modlil k Bohu za osvietenie. Napriek tomu však nerástol vo viere tak rýchlo, ako by si prial, pretože ešte nemal pravú kresťanskú pokoru a bol zviazaný okovami ctižiadosti a telesnosti. Falošná filozofia ho odviedla od Boha, ale pravá filozofia nakoniec prispela k tomu, že sa k Bohu vrátil.

Začiatkom roku 386 začal čítať niektoré spisy gréckych mudrcov, ako Platóna a Plotínia, a pochopil z nich, že ten, kto chce úprimne spoznať duchovný svet, musí premáhať svoje telesné žiadosti. Potom sa znova pustil do čítania Svätého písma, a vtedy mu zasvietilo jasné svetlo a nevýslovná blaženosť naplnila jeho srdce. Spoznal Ježiša Krista, Božieho Syna, bez ktorého niet pravdy ani spásy. A predsa sa ešte zmietal v pochybnostiach, ako má žiť. Chcel sa poradiť so svätým Ambrózom, ale neodvážil sa. Rozhodol sa teda navštíviť v Miláne staručkého, všeobecne uznávaného kňaza Simpliciana, ktorému so synovskou úprimnosťou vyjavil všetky svoje poklesky a otvoril mu svoje choré srdce. Velebný starec mu zaželal šťastie a povedal: *„Hľadáš pravdu? Pokor sa, lebo Boh skryl svoje tajomstvá pred múdrymi a zjavuje*

ich maličkým.“ Potom mu vyrozprával o pohanskom filozofovi Viktorínovi, ktorý sa preslávil takou učenosťou, že mu v Ríme postavili verejný pomník. Tento múdry muž začal čítať Sväté písmo, a jeho obsah ho natoľko dojal, že odložil všetku hrdosť aj ohľady na ľudí a svojich pohanských priaznivcov. Pokorne sklonil svoju šiju pod jarmo Kristovo a prijal svätý krst.

Príklad tohto slávneho učenca na Augustína mocne zapôsobil. Predsavzal si, že prekoná svoju ctižiadosť a rozdrví hriešne okovy, ktorými bol spútaný, aby dosiahol slobodu ducha. Jeho vôľa však bola stále slabá. Podobal sa ospalému človeku, ktorý by sa rád prebral zo spánku, ale premáhaný ospalosťou opäť zaspal.

Jedného augustového dňa v roku 386, keď sa Augustín spolu s priateľom Alypiom rozprávali o vážnych veciach, navštívil ich krajan Pontinian, úradník cisárskeho dvora a veľmi zbožný kresťan. Ten, keď na Augustínovom stole náhodou zbadal knihu, vzal ju a s prekvapením zistil, že ide o listy svätého Pavla apoštola. Zaradoval sa, že Augustín sa zaoberá Svätým písmom, a začal hovoriť o Kristovej milosti, ktorá podivuhodne ovláda ľudské srdcia. Na dôkaz toho vyrozprával príbeh o svätom Antonovi, pustovníkovi, ktorý, keď v chráme počul Pánove slová: *„Ak chceš byť dokonalý, predaj, čo máš, rozdaj chudobným, potom príď a nasleduj ma,“* ihneď rozdal všetok svoj majetok chudobným a odišiel na púšť, kde žil svätým životom a zomrel.

Augustín aj Alypius boli týmto príbehom zdesení. Pontinian to videl, a tak im rozprával ďalej o svätom živote a blaženom pokoji mnohých pustovníkov, ktorí vtedy žili na púšti v chudobe a pokore. Dodal, že nedávno istý cisársky úradník v Trieri, keď čítal život svätého Antona pustovníka, bol tak dojatý, že sa okamžite rozhodol nasledovať tohto svätca a presvedčil k tomu aj svojho priateľa. Toto rozprávanie Augustína hlboko zasiahlo.

Keď Pontinian odišiel, Augustín zvolal na Alypia: *„Čo sa to deje? Čo sme to počuli? Nevzdelaní dosahujú dokonalosť, uchvacujú Kristovo kráľovstvo a otvárajú si bránu nebies! A my, so všetkými našimi vedomosťami, sa utápame v rozkošiach a márnostiach! Alebo sa azda hanbíme ísť za nimi, pretože nás predbehli? Prečo váhame a nenasledujeme ich?“* Potom obaja priatelia odišli do záhradky za domom a sadli si. Augustín cítil veľkú ľútosť a obviňoval sa viac než kedykoľvek predtým, že doteraz nedokázal zlomiť putá hriechov, ktorými bol zviazaný. Spomínal na kresťanských mladíkov a panny, vážnych starcov, matky aj otcov, ktorí dokázali premôcť svet aj svoje vášne a verne slúžili Bohu. Tu mal pocit, akoby počul hlas svojej matky Moniky: *„Čo dokázali títo a iní, prečo by si to nemohol dokázať aj ty, Augustín?“*

V jeho srdci sa zdvihla veľká búrka a oči sa mu zaliali slzami. Odišiel na chvíľu od Alypia a klesol pod figovníkom, kde trpko oplakával svoje hriechy a naliehavo volal k Bohu: *„Dokedy, Pane, sa budeš na mňa hnevať? Až do konca môjho života? Nespomínaj na moje staré neprávosti! Dokedy budem hovoriť: Zajtra? Prečo nie hneď? Prečo už v tejto hodine nemá byť koniec mojej hanby?“*

Keď takto nariekal a plakal, zrazu začul z neďalekého domu jemný hlas, akoby spievajúceho chlapca alebo dievčatka, ktorý opakoval: *„Vezmi a čítaj, vezmi a čítaj!“* Zarazený začal premýšľať, či to spievajú hrajúce sa deti, ale keďže si to nedokázal vysvetliť, pochopil tieto slová ako hlas anjela Pána, ktorý ho napomína, aby otvoril Sväté písmo a čítal.

Vrátil sa k Alypiovi, kde nechal knihu listov svätého Pavla, a keď ju otvoril, čítal ticho riadky, ktoré mu padli do očí: *„Žime počestne ako vo dne; nie v hýrení a opilstve, nie v smilstve a necudnosti, nie v sváročh a žiarlivosti, ale oblečte si Pána Ježiša Krista; a o telo sa nestarajte podľa jeho žiadostí.“* (Rim 13, 13–14).

Ďalej už nechcel čítať; nebolo to potrebné, pretože vtedy v ňom zvíťazila Božia milosť, zapudila od neho všetky pochybnosti a priniesla jeho srdcu blažený pokoj. V knihe urobil značku, zavrel ju a so všetkým sa zveril Alypiovi. Ten vzal knihu a čítal ďalej tieto slová apoštola Pavla: *„Slabého vo viere sa ujmite.“* (Rim 14, 1). Obrátil ich na seba a rýchlo sa rozhodol zasvätiť svoj život Bohu. Potom obaja priatelia išli k Monike a vyrozprávali jej, akým spôsobom boli obrátení. Ona, plesajúc radosťou, dobrorečila Pánovi, ktorý je schopný urobiť oveľa viac, ako si prosíme alebo rozumieme.

Tak Augustín po mnohých utrpeniach konečne našiel blažený pokoj v Ježišovi Kristovi. Náhle bol oslobodený z pút svetskej pošetilosti a hriešnych rozkoší. Jeho duch, nehľadajúc už viac slávu ani bohatstvo, našiel šťastie v čistote, zdržanlivosti a miernosti. Jeho srdce prekypovalo svätou radosťou a v nadšení zvolal: *„Pane, som tvoj služobník, ty si roztrhol moje putá; obetujem ti obetu chvály. Povedz mojej duši: Ja som tvoja spása! Kto som bol a aký som bol? Aké zlo som páchal buď svojimi skutkami, slovami alebo vôľou? Ty však, ó Pane, si dobrotivý a milosrdný, a keď si sa zľutoval nad hlbokou priepasťou mojej smrti, vyzdvihol si pravicou svojej milosti moje srdce zo dna skazenosti; a tak sa stalo, že som nechcel to, čo chcela moja vôľa, ale to, čo chcela tvoja vôľa!“*

Obrátený Augustín by najradšej ihneď zložil učiteľský úrad v Miláne, ale počkal na koniec školského roka. Potom sa uchýlil do tichého súkromia, aby sa dôkladne pripravil na svätý krst. Na tento účel mu priaznivec Verecundus ponúkol svoj statok Cassiciacum pri Miláne. Augustín sa tam odobral so svojou matkou, bratom Navigiom a synom Adeodatom. Čoskoro za ním prišli Alypius, Licentius, Trygetius a dvaja jeho bratranci. Z Cassiciaca oznámil Augustín do Milána, že sa vzdáva učiteľského úradu, a napísal aj sv. Ambrózovi, ktorému opísal svoje poblúdenie i obrátenie a prosil ho o radu, ktoré knihy Svätého písma by mal čítať, aby sa lepšie pripravil na krst. Ambróz mu odporučil proroka Izaiáša, pretože najjasnejšie hovorí o Kristovi a povolaní pohanov do Cirkvi.

Na osamelom statku v Cassiciacu obetoval Augustín prvotiny svojho nového života Bohu a prebýval so svojimi priateľmi v pravej duchovnej blaženosti. Už ho viac nezaťažovali putá telesnosti a pošetilých túžob, a všetka jeho snaha sa začínala a končila láskou k Bohu. Napísal tam aj niekoľko spisov a staral sa o vedecké vzdelanie svojich žiakov Licentia a Trygetia. Často chodieval s priateľmi na lúku blízko statku,

kde si všetci sadli pod strom a rozprávali o Božích veciach, až ich zastihla noc. Monika sa týchto rozhovorov tiež zúčastňovala, a keďže bola dokonale utvrdená vo svätej viere, jasne a bystro vyslovovala mnohé pravdy, ktoré Augustín a jeho priatelia pochopili až po namáhavom hľadaní.

Na začiatku roku 387, pred veľkonočným pôstom, sa Augustín spolu s Alypiom a Adeodatom vrátil do Milána, aby sa prihlásil medzi čakateľov na svätý krst. Matka, žiaci a priatelia ho sprevádzali. Počas štyridsaťdňového pôstu s najväčšou horlivosťou počúval otcovské slová kňazov katechétov a s plamenným nadšením sa zasväcoval katolíckemu učeniu. On, bývalý profesor filozofie, sa neostýchal s mládežou a ostatnými veriacimi v Pánovom chráme pokorne počúvať Pánovo učenie. Oplakával svoje hriechy a rástol v láske ku Kristovi Pánovi. Na Bielu sobotu sv. Ambróz pokrstil Augustína, Adeodata a Alypia. Kto by mohol opísať radosť Moniky, ktorú vtedy cítila! Všetky túžby jej života sa naplnili. Jej syn sa stal katolíckym kresťanom!

Krátko nato zomrel Adeodat ešte v bielom rúchu, ktoré na znak nevinnosti prijal pri svätom krste. Hneď po krste sa Augustín dohodol so svojimi priateľmi, že odídu do Afriky, aby tam v tichu zasvätili svoj život službe Bohu a skúmaniu svätej pravdy. V novembri sa vydali na cestu. Monika sa materinsky starala o všetkých, ale v Ostii pri ústí rieky Tiber do mora ochorela a na deviaty deň zomrela. Augustín, s mnohými slzami v očiach, dal za ňu obetovať sväté omše a jej telo pochoval v Ostii. Spomínal na drahú matku so slzami až do smrti a modlieval sa za ňu, ako si to želala.

Augustín nebol schopný sa hneď po matkinej smrti vrátiť do Afriky, pretože bol zoslabnutý. Rozhodol sa preto, že zostane dlhšie v Taliansku a vráti sa až potom, keď sa spamätá zo svojho žiaľu. Pokropiac hrob svojej drahej matky horkými slzami, odišiel do Ríma, aby ako katolícky kresťan navštívil a uctil si stredisko svätej Cirkvi. Tam napísal dve obranné diela: *„O mravoch katolíckej Cirkvi“* a *„O mravoch manichejcov“.*

Koncom roku 388 sa Augustín so svojimi priateľmi vydal na cestu do vlasti. Keď ju zbadal z lode, nadšene zvolal: *„Buď pozdravená, Afrika, moja vlasť! Spomínaš si ešte na svojho Augustína? Vracia sa k tebe, ponáhľa sa do tvojho náručia, nesie ti synovský pozdrav! Prichádzam však ako sirota; moja matka je pochovaná v ďalekej cudzine. Monika, ktorá tvoje pobrežia zmáčala svojimi horkými slzami, už nežije; jej duša je však v náručí nebeského Otca. Zato sú však zacelené rany môjho srdca a sú odpustené hriechy, ktorými som pohoršoval svojich rodákov. Kristova viera obnovila moju dušu!“*

Po návrate do vlasti sa Augustín spolu so svojimi priateľmi usadil na majetku zdedenom po otcovi neďaleko Tagasty. Tam žili vo vzájomnej zbožnosti a prísnej kajúcnosti. Z tohto obdobia pochádza niekoľko jeho významných spisov. Chcel tam zostať až do smrti, ale Boh rozhodol inak. V roku 391 ho istý nábožný cisársky úradník z prímorského mesta Hippo-Regius požiadal o radu, ako by mohol napredovať v dokonalosti kresťanského života. Augustín sa preto vydal na cestu do tohto mesta. Keď tam pobýval, jedného dňa miestny staručký biskup Valerius kázal

o potrebe vysvätenia nového kňaza pre diecézu Hippo. Ľud sa chopil prítomného Augustína a donútil ho, aby sa dal okamžite vysvätiť za kňaza. Augustín o tom napísal tieto slová: *„Pre moje hriechy, lebo iný dôvod nepoznám, dopustil Boh, aby som sa ja, ktorý neviem ani veslovať, dostal kormidlovať loďku cirkevnej správy po prvom kormidelníkovi. Pravda, v našej dobe nie je nič príjemnejšie ako dôstojnosť biskupov, kňazov a diakonov, a tiež nič jednoduchšie, ak sa ich úrad vykonáva povrchne a s prispôsobovaním sa ľudským neporiadkom. Pred Božou tvárou však nie je nič hanebnejšie a ohavnejšie ako také úradovanie. Naproti tomu nie je nič vznešenejšie a pred Bohom nič blaženejšie ako sväté úradovanie biskupov, kňazov a diakonov, ak ho vykonávajú podľa zásad a nariadení, ktoré dal Kristus Pán. Ale tiež nič nie je ťažšie, namáhavejšie a nebezpečnejšie.“*

Biskup Valerius si rýchlo uvedomil, aký vzácny poklad dostala Cirkev v osobe kňaza Augustína, a už v roku 391 ho ustanovil za svojho zástupcu v kazateľskom úrade. Márne sa Augustín bránil, že nemá na to dostatočné schopnosti a že nie je zvykom, aby prostý kňaz kázal v prítomnosti biskupa. Valerius jeho námietky nebral do úvahy a na Augustínovu prosbu mu sotva povolil krátky čas, aby sa modlitbou, rozjímaním a čítaním Svätého písma pripravil na svoje povolanie.

Kňaz Augustín, bývalý učiteľ rétoriky, vynikal ako kazateľ neodolateľnou výrečnosťou, uchvacujúc veriacich ľudí svojou hlbokou učenosťou, bohatstvom myšlienok, dojímavou srdečnosťou, jasnou jednoduchosťou a veľkou znalosťou ľudského srdca. V roku 393 sa mu dostalo neobyčajného uznania, keď na všeobecnom africkom cirkevnom sneme vysvetľoval pred zhromaždenými biskupmi vyznanie viery. Biskup Valerius nemal vrúcnejšie želanie, než aby kňaza takého významu navždy pripútal k stoličnému chrámu v Hippo. Preto ho v roku 395, so súhlasom ostatných numídskych biskupov, ustanovil za svojho spolupracovníka v správe Hipponskej diecézy a udelil mu biskupské svätenie. Keď Valerius o rok neskôr zomrel, Augustína jednohlasne zvolili za riadneho biskupa v Hippo.

Už v roku 391, keď sa Augustín stal kňazom a bol donútený usadiť sa v meste Hippo, povolal k sebe priateľov, s ktorými žil na statku pri Tagaste. Čoskoro sa k tejto spoločnosti pridali aj iní nábožní muži. Členovia tejto spoločnosti žili podľa kláštorného spôsobu v jednom dome. Keď bol Augustín povýšený do hodnosti biskupa Hipponského, prijal svoju duchovnú družinu do svojho domu a z tohto domu urobil spoločné sídlo všetkých mestských duchovných. S nimi žil na spôsob rehoľníkov v prísnej disciplíne. Všetci títo duchovní sa dobrovoľne zriekli pozemských majetkov, žili v bratskej svornosti a láske, jedli pri jednom stole a pod biskupovým vedením vykonávali spoločné duchovné cvičenia.

Keďže mnohí Augustínovi žiaci, ktorí sa neskôr stali biskupmi, povzbudzovali svoje podriadené duchovenstvo k spoločnému životu, tento spôsob spoločného bývania duchovných sa postupne rozšíril po celej severnej Afrike. V tomto možno vidieť prvé počiatky rehoľných kanonikov.

Biskup Augustín bol svojim duchovným životom príkladom pre všetkých na ceste ku kresťanskej dokonalosti. Nelíšil sa od nich oblečením ani spôsobom života, iba

svojou nábožnosťou a horlivosťou. Strava jeho i všetkých duchovných, ktorí s ním žili, bola jednoduchá, lepšie jedlo sa podávalo iba hosťom. Počas spoločného jedla sa vždy čítala nejaká duchovná kniha a viedli sa rozhovory o dôležitých náboženských otázkach. Zbytočné, pohoršujúce alebo ohováračné reči boli prísne zakázané. Aby nikto z prítomných toto pravidlo neporušil, dal Augustín na stenu jedálne napísať: *„Kto miluje hovoriť zle o neprítomných, nech nepristupuje k tomuto stolu.“*

V jeho dome nesmela bývať žiadna žena, ani príbuzná, aby sa predišlo akýmkoľvek ohováraniam. Vo veciach týkajúcich sa osôb druhého pohlavia bol mimoriadne opatrný. Keď musel s nimi úradne jednať, vždy mal pri sebe duchovného svedka. Jeho horlivosť pre časné aj večné dobro blížnych nepoznala hraníc. Dvere jeho domu boli stále otvorené pre všetkých, ktorí potrebovali poučenie, útechu, radu alebo materiálnu pomoc. Nemal nič, čo by nazýval svojím – všetko, čo vlastnil, patrilo duchovenstvu a chudobným.

Založil pokladnicu, do ktorej dobrodinci prispievali darmi na potreby Cirkvi a chudobných. Keď raz zistil, že sa v pokladnici nazbieralo málo darov, na konci kázne povedal: *„Žobrem pre žobrákov a rád budem žobrať, aby ste sa stali Božími synmi.“* Inokedy poznamenal: *„Biskup nemá zhromažďovať zlato ani naprázdno prepustiť chudobného prosiaceho o almužnu.“* Na kázňach verejne skladal účty o svojom úradovaní. Jeho pokora bola taká veľká, že sa otvorene priznával k vlastným chybám a prosil o odpustenie, ak niekoho prijal nevľúdne alebo mu dal neláskavú odpoveď. Táto pokora často privádzala veriacich k slzám.

Z veľkej pokory napísal okolo roku 400 svoj životopis pod názvom *„Vyznania“,* kde kajúcne odhaľuje všetky svoje poklesky od mladosti a opisuje svoje vnútorné boje, ktoré podstúpil, kým nebol Božou milosťou obrátený. So sladkými slovami spomína na svoju svätú matku Moniku, prosí ju o odpustenie a ďakuje jej za to, že ho svojimi modlitbami zachránila.

Navždy pamätné sú jeho slová z predhovoru tohto diela: *„Ježišu Nazaretský, synu Dávidov, Bože a človek! Ľudská duša nenájde pokoja, kým nespočinie v tebe, ktorý si prameň milosti a zľutovania.“*

Katolícka Cirkev nikdy nemala biskupa, ktorý by svojej dobe vtlačil takú zreteľnú pečať a ovplyvnil tak rozhodne budúcnosť ako svätý Augustín. Svojim rozsiahlym a významným pôsobením sa stal *„všeobecným učiteľom“* všetkých kresťanských storočí. Kazateľskou činnosťou, súkromnými rozhovormi, na cirkevných snemoch i vo svojich listoch a početných spisoch obhajoval pravé učenie katolíckej Cirkvi a vyvracal tvrdenia bludárov svojej doby. Jeho priateľ raz spočítal, že napísal 1300 väčších i menších spisov.

Perom bojoval proti ariánom, manichejcom, ku ktorým kedysi sám patril, a prekonal donatistov, ktorí nechceli strpieť v Cirkvi hriešnikov a učili, že kňaz v stave smrteľného hriechu nemôže udeľovať Božie milosti ani platne vysluhovať sviatosti. Hlavne sa však zaslúžil v boji proti pelagiánom, ktorí popierali dedičný hriech a potrebu vykúpenia a Božej milosti, tvrdili, že človek môže vlastnou silou konať dobro a stať sa svätým.

Augustín, posilnený vlastnou dlhoročnou a bolestnou skúsenosťou, ukázal márnosť tohto pyšného učenia a vo svojich rozpravách, kázňach i spisoch tak dôkladne vyvracal pelagiánske bludy, že sa stal ich postrachom a dodnes neprekonaným víťazom nad nimi.

Keďže mnohí čitatelia nesprávne vykladali niektoré veci v jeho spisoch, najmä state o Božej milosti a slobodnej vôli človeka, Augustín pred svojou smrťou v roku 427 napísal dielo nazývané *„Opravy“.* V ňom rozoberá všetky svoje spisy, obhajuje ich, niektoré vysvetľuje, dopĺňa, niečo mení a odvoláva. Keď pohanskí dejepisci pripisovali všeobecný úpadok Rímskej ríše kresťanskej viere, Augustín napísal na jej obranu svoje najväčšie a najdômyselnejšie dielo *„O Božom meste“.* V prvých desiatich knihách vyvracia celé pohanstvo, a v ďalších dvanástich knihách podrobne pojednáva o Božom zjavení od počiatku sveta, o viere a o Kristovej Cirkvi.

Veľký biskup Augustín napriek svojej rozsiahlej a namáhavej činnosti pre katolícku Cirkev neprestával až do smrti spomínať na poklesky svojej mladosti a ľutovať ich. Často si povzdychol: *„Neskoro som ťa spoznal, neskoro som si ťa zamiloval, Bože môj!“* Nad posteľou mal zavesených sedem kajúcich žalmov, ktoré sa často modlieval s očami plnými sĺz.

Z Božieho dopustenia boli posledné roky jeho pozemského života veľmi trpké. V roku 428 priplávalo 50.000 ariánskych Vandalov pod vedením kráľa Geisericha zo Španielska do Afriky. Títo suroví bojovníci ničili rozkvitajúce prímorské mestá a nikoho nešetrili. V roku 430 obľahli sídelné mesto Augustína, Hippo Regius. Staručký biskup so zármutkom počúval o hroznej biede, do ktorej upadla jeho diecéza, no odmietol opustiť svoje stádo. Zostal verným pastierom, utešovateľom a pomocníkom. Staral sa o ranených, požehnával zomierajúcich, sýtil hladujúcich a dával obyvateľom obliehaného mesta príklad statočnosti a dôvery v Boha. Plakal dňom i nocou a zvolával: *„Spravodlivý si, Bože, a tvoje súdy sú dobré.“* Modlil sa, aby Boh buď nepriateľov odohnal, alebo aby posilnil svojich služobníkov, aby znášali svoje nešťastie trpezlivo, alebo aby si povolal jeho samotného k sebe.

V treťom mesiaci obliehania Hippa Vandalmi starý Augustín ochorel. Keď pocítil blížiacu sa smrť, radostne zvolal: *„Máme milosrdného Boha!“* Nábožne recitujúc kajúce žalmy, usnul v Pánovi 28. augusta 430, vo veku 76 rokov. Jeho telo bolo pochované v katedrálnom chráme v Hippe.

Krátko nato Vandali dobyli toto mesto, no hrob svätého Augustína ušetrili. Počas hrôzovlády vandalského kráľa Thrasamunda boli svätý Fulgenc a ďalší africkí katolícki biskupi poslaní do vyhnanstva na Sardíniu. Tí so sebou odniesli aj telo svätého Augustína do mesta Kalaris, kde na jeho počesť postavili nový chrám a kde uložili aj jeho ostatky.

Keď v roku 725 moslimskí Saracéni napadli Sardíniu, mesto Kalaris zničili a tamojší chrám svätého Augustína znesvätili, tak nábožný lombardský kráľ Luitprand dal Augustínove ostatky za veľkú sumu peňazí vykúpiť a previezť do svojho kráľovského sídla v Pavii, kde ich slávnostne uložili v katedrálnom chráme. Tieto sväté ostatky dodnes odpočívajú v Pavii.

Chrám svätého Víta v Prahe z nich získal v roku 1304 jednu kosť a v roku 1355 ďalšie dve kosti zásluhou Karola IV. V roku 1842 boli niektoré časti Augustínových ostatkov darované novozriadenému biskupstvu v Alžíri a uložené v kaplnke na mieste, kde kedysi stálo mesto Hippo Regius, sídlo tohto svätého biskupa.

Svätý Augustín býva zobrazovaný v biskupskom rúchu s planúcim srdcom v ruke, čo je symbolom jeho lásky k Bohu. Iný spôsob jeho zobrazenia sa zakladá na nasledujúcej legende: Raz, keď sa svätý biskup prechádzal po morskom brehu a premýšľal o napísaní spisu proti ariánom o Najsvätejšej Trojici, zbadal dieťa, ktoré si v piesku vykopalo jamku a mušľou do nej prelievalo vodu z mora. Augustín sa ho spýtal, čo robí, a dieťa mu odpovedalo, že chce preliať celé more do tej jamky. Keď sa Augustín pousmial nad jeho detinskou nerozumnosťou, dieťa mu vážne povedalo: *„A predsa by som to dokázal skôr, než by si ty pochopil tajomstvo Najsvätejšej Trojice.“*

Poučenie:

Svätý Augustín je posledným veľkým mužom kresťanskej Afriky. Po ňom táto krajina upadla do surovosti a skazy. Je najvýznamnejším teologickým učencom Západu, ktorý *„učenie katolíckej Cirkvi všestranne preskúmal, jasne a presne vysvetlil, vedecky usporiadal a dôkladne zdôvodnil.“* Sv. Augustín povýšil kresťanskú vedu na najvyšší stupeň a zosúladil ju so zdravými náukami starovekých gréckych mudrcov. Vynikal presvedčivou výrečnosťou a rýchlou súdnosťou, stal sa zakladateľom duchovného rečníctva v latinskej Cirkvi. Napriek tomu, že bol mimoriadne pokorný, o svojich spisoch napísal: „*Čo v nich nájdeš pravdivé, ponechaj si a pripočítaj Cirkvi; čo je však chybné, zavrhni a mne, človeku, odpusť.“*

V obrannej literatúre proti Pelagiovi, kde píše o dedičnom hriechu, poznamenáva: *„Keď hovorím o tomto hriechu, výnimkou je najsvätejšia Panna.“* O manželstve tvrdí, že je podľa sv. Pavla veľkým tajomstvom v Kristovi a Cirkvi, a teda nerozlučiteľnou sviatosťou. O spovedi píše: *„Nedaj sa oklamať poverou klamárov, že spásu dosiahneš vyznaním hriechov iba pred Bohom bez účasti kňaza. Nech sa každý hriešnik obviňuje pred kňazom. Vyznávaj konkrétne hriechy, ktoré ťa trápia; čo vieš podrobne, povedz podrobne, všedné hriechy predlož aspoň všeobecne. Nehanbi sa priznať pred jedným to, čo si sa nehanbil spáchať pred mnohými.“*

Augustín hovorí jasne aj o očistci a uvádza, že jeho oheň neočisťuje ťažké hriechy, ale iba ľahké hriechy. Všetci cirkevní učenci stredoveku sa odvolávajú na spisy sv. Augustína. Ako v staroveku nemal rovnocenného protivníka, tak ani v stredoveku sa mu nik nevyrovnal - azda len svätý Tomáš Akvinský, ktorý jeho spisy s porozumením a hlbokou učenosťou vysvetľoval. Preto je sv. Augustín nazývaný soľou zeme, žiarivým svetlom Cirkvi, obnoviteľom starej viery a štítom náboženstva. Jeho spisy boli napokon vydané kompletne v 43 zväzkoch v Paríži. Sv. otec Lev XIII. mu v encyklike zo 4. augusta 1879 vzdal česť slovami: *„Augustín, muž obrovského ducha a uznávaný znalec posvätnej aj svetskej vedy, neúnavne bojoval s mladistvým elánom viery a učenými argumentmi proti všetkým bludom svojej doby. Či už vykladal posvätné tajomstvá veriacim, bránil sväté učenie proti zlomyseľným nástrahám*

bludárov, zápasil s nerozumnosťou skeptikov alebo hľadal príčinu zla – všade a vždy bol velikánom.“

Sv. Augustín svojim životom ukazuje hriešnikom cestu a prostriedky k pokániu. Hoci svoju mladosť strávil v neviere a neprávostiach, vo veku 32 rokov sa obrátil a odvtedy sa až do smrti prísne kajal, snažiac sa vynahradiť, čo predtým zanedbal. Mnohí kresťania starnú v hriechoch; nech aspoň zvyšok svojho života obetujú kajúcnosťou Bohu! Sv. Augustín dlho odkladal pokánie a ťažko zápasil, než sa s Božou milosťou rozhodol rázne pretrhnúť putá hriechov, ktoré ho otrocky zväzovali. Po tomto rozhodnom kroku sa už nikdy nevrátil na cestu hriechov, ale kráčal cestou svätosti až do konca svojho života.

Neodkladajme pokánie a keď sme s Božou milosťou nastúpili cestu kajúcnosti, neschádzajme z nej! Sv. Augustín bol obrátený hlavne kázaniami sv. Ambróza a čítaním slov sv. Pavla, ktoré napomínajú k pokániu. Hriešnik, ktorý zanedbáva Božie slovo a duchovné čítanie, je vo veľkom nebezpečenstve, že zomrie v zatvrdilosti a nekajúcnosti. Sv. Augustín neváhal zo svojej veľkej pokory verejne priznať hriechy svojej mladosti a neustále ich trpko oplakával.

Neváhajme a nebojme sa vyznať svoje hriechy kňazovi na mieste Božom, vedomí si, že podľa slov tohto svätého Otca hriešnik bez spovede bude zavrhnutý. Sv. Augustín dlho odkladal pokánie, domnievajúc sa, že je pre neho úplne nemožné zanechať svoje zlozvyky a viesť zdržanlivý, čistý život. Avšak príklad mnohých svätcov ho presvedčil, že s Božou milosťou je to možné. Neskôr sám priznal, že čo sa mu predtým zdalo nemožným, stalo sa mu jednoduchým a príjemným. Bývalý svetský muž a kacír Augustín sa vďaka Božej milosti a vlastnému pričineniu stal horlivým katolíckym kresťanom a nadšeným učiteľom i obhajcom pravej viery.

Nadovšetko si cenil dar katolíckej viery a zaň pokorne ďakoval Bohu. Napísal: *„Na tomto svete niet väčšieho bohatstva, väčšieho pokladu, väčšej cti a väčšieho dobra ako katolícka viera.“* Ctime si aj my tento nezaslúžený dar, že sme katolícki kresťania, ďakujme zaň Bohu, vyznávajme svoju svätú vieru aj vo svete neviery a žime cnostne podľa nej!

Dňa 28. augusta sa tiež pripomína sv. Hermét, rímsky mučeník, z ktorého ostatkov uchováva významný diel pražská katedrála. Bol vojenským dôstojníkom, ktorý zomrel mučeníckou smrťou za vlády cisára Diokleciána.

29. AUGUST

Sv. Serapia a sv. Sabina, mučeníčky (2. stor.)

Na začiatku druhého storočia žila v slávnom meste Rím vznešená pani menom Sabina. Jej manžel Valentín bol vysokým úradníkom v cisárskom vojsku. Sabina, bohatá Rimanka, viedla život podobný ostatným pohanským dámam – trávila čas zdobením sa, návštevami divadiel, kúpeľov a hlučnými spoločenskými podujatiami. Napriek tomu si uvedomovala márnosť takéhoto života a prázdnotu pohanského náboženstva, ktoré horlivo obhajovali pohanskí kňazi a zaslepený dav.

Sabina si sama stanovila pravidlá života, ale jej srdce zostávalo neuspokojené. Často bývala rozladená a správala sa panovačne k svojim otrokyniam, ktorých mala veľké množstvo, tak že ich všetky ani nepoznala. Hoci nebola voči nim taká krutá ako mnohé iné Rimanky, ktoré otrokyne bezdôvodne trýznili, dávali ich viazať k stĺpom a bičovať, predsa si voči nim uplatňovala svoju moc.

V čase prenasledovania kresťanov počula o kresťanstve, no predstavovala si ho ako niečo strašné, keďže jeho vyznávači boli tak ukrutne prenasledovaní. Trvalo dlho, kým sa o kresťanskej viere dozvedela viac. Raz si Sabina všimla, že jedna z jej otrokýň sa stará o chlapca – čistí mu rany, obväzuje mu zranenú nohu a bozkáva ju. Ohromená Sabina sa spýtala dozorcu otrokýň, kto je tá podivná otrokyňa a odkiaľ pochádza. Dozvedela sa, že otrokyňa sa volá Serapia, pochádza z Antiochie v Sýrii a bola kúpená ako sirota na trhu v Ríme. Dozorca dodal: *„Jej správanie je pozoruhodné. Aj keď ju neprávom trestám, nikdy nenarieka ani neobviňuje iné otrokyne. Pracuje usilovne, svedomito a nič pre ňu nie je príliš ťažké.“*

Sabina bola zvedavá na Serapiu a chcela ju bližšie spoznať. V noci, keď otrokyne spali, potichu vošla do jej izby a zbadala, ako Serapia kľačí a modlí sa. Potom objala obraz, pobozkala ho, odložila ho do skrinky, poznačila sa znamením kríža a uložila sa spať.

Na druhý deň Sabina vstúpila do Serapiinej izby, aby preskúmala obraz, ktorý pre otrokyňu tak veľa znamenal. Zistila, že je to obraz ukrižovaného Spasiteľa. Vedľa obrazu ležali pergamenové zvitky s textami napísanými v gréčtine. Keď ich začala

čítať, zistila, že obsahujú listy sv. Klementa, ktoré vysvetľovali Kristovo učenie. Čítanie v nej vyvolalo hlboké zamyslenie.

Po manželovej smrti, keď Valentín padol vo vojne proti Dákom, sa Sabina ocitla v zúfalstve. Ani priateľky z radov vznešených Rimaniek, ani učené reči pohanských filozofov jej nemohli priniesť útechu. Pohanské náboženstvo neposkytovalo odpovede na jej bolesť. Vtedy si spomenula na svoju otrokyňu Serapiu, ktorá aj napriek svojmu postaveniu žila spokojne a radostne. Zavolala ju k sebe a prosila o radu. Serapia, ktorá sa za svoju paniu modlila, jej odhalila tajomstvá kresťanskej viery a povedala: *„Iba vo svätej viere nájdeš prostriedky, ktoré ti prinesú pokoj a zmiernia tvoje trápenie. Nechaj sa vyučiť vo viere a prijmi krst.“*

Zo začiatku Sabina váhala. Pýcha bohatej Rimanky jej bránila prijať náboženstvo, ktoré cisári kruto prenasledovali a ktorým jej priatelia opovrhovali. Myšlienka, že by ju mala otrokyňa poučovať, sa jej zdala ponižujúca. Postupne však jej srdce podľahlo milosti Božej. Zúfalstvo nad stratou manžela ustúpilo a Sabina sa trpezlivo odovzdala do Božej vôle.

V tej dobe cisár Hadrián, podnecovaný pohanskými kňazmi, vladármi a zaslepeným pohanským ľudom, začal prenasledovať kresťanov. Pohania obviňovali kresťanov zo zemetrasení a iných nešťastí, ktoré postihovali ríšu. Mnohí kresťania umierali v amfiteátroch, roztrhaní zubami divých zvierat. Sabina a Serapia sa odvážili navštíviť krvavé divadlo, aby videli, ako svätí mučeníci slávne umierajú za vieru v Krista. Sabina bola zhrozená pohanskou zaslepenosťou a brutalitou, zatiaľ čo Serapia túžila po mučeníckej korune. Sabina čoraz viac premýšľala o živote a smrti mučeníkov, o zvrátenosti pohanského sveta a o mravnosti a svätom živote svojej otrokyne Serapie. Tieto myšlienky otvárali jej srdce milosti Božej.

Nastal deň, keď Sabina oznámila Serapii, že chce prijať kresťanskú vieru. Natešená Serapia začala svoju paniu učiť o svätom náboženstve, ako najlepšie vedela. Potom sa tajne vybrala do podzemných katakomb, kde sa kresťania v týchto nebezpečných časoch zhromažďovali na bohoslužbách, a oznámila pápežovi Alexandrovi radostnú správu o Sabininom obrátení. Prosila ho, aby on sám, alebo niektorý z kňazov, prevzal vyučovanie jej panej vo viere.

O niekoľko mesiacov bola Sabina pokrstená. Po prijatí svätého krstu objala svoju otrokyňu a radostne zvolala: *„Od dnešného dňa budeš mojou dcérou!“* Sabina prepustila všetky svoje otrokyne na slobodu, pričom si ponechala len tie, ktoré chceli u nej dobrovoľne zostať. Prepustené otrokyne obdarovala štedrými darmi a neprestávala podporovať ani chudobných. Nádherné šatstvo odložila a Serapiu si vážila ako svoju vlastnú dcéru.

Obrátenie vznešenej panej nemohlo zostať dlho utajené. Na radu Serapie sa Sabina so svojou bývalou otrokyňou a ďalšími kresťanskými pannami uchýlila na vidiecky statok. Tam žili v pokoji, slúžili Bohu a starali sa o spásu svojich duší. Rímske šľachtičné, s ktorými Sabina kedysi prichádzala do styku, si všimli, že sa už nezúčastňuje slávností, verejných obetí ani divadiel, a začali sa diviť jej premene. Jedného dňa ju prišli navštíviť na jej vidiecke sídlo a boli ohromené jej jednoduchým

životom. Po ich návšteve sa po Ríme rozšírila správa, že Sabina prijala kresťanskú vieru, ktorú jej sprostredkovala bývalá otrokyňa Serapia. Pohanský ľud bol pohoršený, že opustila *„vlasteneckých bohov“.* Keď sa o tom dozvedel rímsky vladár Berílius, rozhneval sa. Považoval Serapiu za tú, ktorá zviedla vznešenú paniu k opusteniu viery ich otcov, a prikázal vojakom, aby Serapiu zatkli a priviedli pred jeho súd.

Medzitým kresťania v rímskych katakombách slávili zvláštnu bohoslužbu, na ktorej sa zúčastnila aj Sabina so Serapiou. Vojenský dôstojník ich spoznal a sledoval ich až k tajnému vchodu do podzemného chrámu. Zavolal ďalších vojakov, zostúpili do katakomb, počas bohoslužby prepadli kresťanov a zajali pápeža Alexandra I., kňazov sv. Evencia a Teodula, spolu s mnohými ďalšími veriacimi. Títo boli uvrhnutí do väzenia, kde boli mučení a neskôr usmrtení (v roku 119).

Sabine a Serapii sa podarilo ujsť na vzdialený statok, kde žili dlhý čas šťastne a nepozorovane. Pohanskí vojaci však neprestávali kresťanov prenasledovať. Napokon našli Sabinin úkryt, zajali Serapiu a násilím ju odviedli do Ríma. Cestou ulicami vykrikovali, že je čarodejnica, ktorá očarila vznešené rímske panie a zviedla ich na kresťanskú vieru. Serapia prejavovala radosť, že môže trpieť za svojho Spasiteľa. Sabina, plná smútku, kráčala za svojou priateľkou, ktorá jej otvorila bránu nebeského kráľovstva, keď ju priviedla ku kresťanskej viere.

Sudca Berillus bol zaskočený, keď pred jeho súdnu stolicu predstúpila vznešená Rimanka za svoju bývalú otrokyňou. Zvolal: *„Aký démon ťa posadol?“* Obrátil sa na Sabinu a spýtal sa: *„Či sa nehanbíš poškvrniť vznešenosť svojho rodu tým, že si prijala opovrhované meno kresťanky? Ako si mohla podľahnúť klamstvám tejto neznámej osôbky?“* Sabina mu odvážne odpovedala: *„Ty poznáš šľachetnosť môjho rodu; nikdy som ho nezaprela, kým som žila s mužom. Po jeho smrti som viedla bezúhonný život. Túto pannu som prijala z milosrdenstva do svojho domu, a Boh ju použil ako prostriedok, aby som spoznala jeho Syna, Ježiša Krista, ktorého má vzývať celý svet. Som šťastná, že som ho poznala!“*

Berillus, hoci rozhorčený, váhal potrestať Serapiu pred očami vznešenej Sabiny, a tak napomenul Sabinu: *„Neurážaj bohov svojho rodu, opusti túto ženu a vráť sa do svojho domu.“*Sabina však odmietla Serapiu opustiť a s odvahou vyznávala pravého Boha, keď povedala: *„Kiež by si aj ty uveril slovám tejto svätej panny! Kiež by si opustil nečistých duchov a spoznal pravého Boha!“* Slová Sabiny a dôstojnosť jej vystupovania natoľko zarazili Berilla, že obom ženám dovolil opustiť súdnu sieň.

Sabina so Serapiou potom šťastne žili na vidieckom statku. Sabina bola vďačná, že mohla ochrániť svoju učiteľku, ktorú nadovšetko milovala. Serapia však túžila po mučeníckej smrti a po spojení so svojím nebeským Ženíchom, Ježišom Kristom. Jej túžba sa čoskoro naplnila. Berillus, podnecovaný pohanskými kňazmi, poslal vojakov na Sabinin statok, aby Serapiu zajali. Serapia sa rozlúčila so Sabinou a prosila ju, aby jej nebránila podstúpiť utrpenie za svoju vieru. Bez odporu nasledovala vojakov, zatiaľ čo Sabina šla za nimi.

Keď dorazili pred Berilla, Sabina horlivo bránila nevinnosť Serapie a vyhrážala sa mu v mene Boha, aby jej nespôsobil krivdu. Berillus dal Sabinu násilím odviesť zo súdnej siene, zatiaľ čo Serapia pokojne predstúpila pred sudcu. Berillus sa jej posmešne spýtal: *„Serapia, obetuj nesmrteľným bohom, ktorým obetuje aj cisár!“* Serapia odpovedala neohrozene: *„Som kresťanka. Bojím sa všemohúceho Boha a klaniam sa len jemu, ktorý stvoril nebo, zem a všetko, čo existuje. Tomuto živému Bohu prinášam obety, nie vašim bôžikom, ktorí nie sú ničím iným ako diablami.“* Berillus jej sarkasticky odvetil: *„Choď teda a obetuj svojmu Kristovi!“* Serapia povedala: *„Každý deň mu prinášam obety. Neobetujem však zvieratá, ale samu seba – svoje telo, dušu a život. Chrámom Božím je moje telo a moja duša. V tomto chráme prebýva Boh, lebo som mu zasvätila svoju panenskú čistotu.“* Sudca sa jej vysmieval: *„A čo ak bude tvoj chrám zničený? Nebudeš už chrámom Božím?“* Serapia odpovedala odvážne: *„Kto porušuje Boží chrám, toho zničí Boh!“*

Zlostný Berillus dal Serapiu odviesť do väzenia, kde mala byť zneuctená pohanskými vojakmi. Vo väzení sa Serapia vrúcne modlila k Ježišovi Kristovi o ochranu a posilnenie. Jej modlitby boli vypočuté. Keď sa dvaja vojaci pokúsili ublížiť jej čistote, padli mŕtvi na zem. Serapia ďakovala Bohu za jeho milosť a celú noc zotrvala na kolenách v modlitbe. Keď sa Berillus dozvedel, čo sa stalo, rozhneval sa a dal Serapiu opäť predviesť pred svoju súdnu stolicu. Berillus vytýkal svätej panne, že mladíkov usmrtila svojimi čarami. Svätá Serapia odvetila: *„Nie čarami, ale mocou nášho Pána Boha sa to stalo, ktorého ctím a uctievam!“* Berillus riekol: *„Ak to urobil tvoj Boh, nech ich vzkriesi k životu!“* Svätá Serapia pokľakla a dlho sa modlila za svojich nepriateľov. Potom vstala a povedala: *„Spravodlivosť Božia potrestala týchto dvoch nečestných mužov za ich surovosť. Vďaka moci Božej som nad nimi zvíťazila, a tak dúfam, že zvíťazím aj nad tvojou ukrutnosťou. Aby si však poznal, že Boh, ktorému sa klaniam, nie je len sudcom, ale aj najmilostivejším Otcom, uzrieš jeho milosrdenstvo.“* Potom sa vrátila do väzenia, dotkla sa nohou mŕtvych a povedala: *„Povstaňte!“* Zakrátko obaja ožili.

Zaslepený pohan pripisoval tento zázrak čarom. Rozkázal vojakom, aby svätú pannu vyzliekli a jej telo pálili rozžatými smolnicami. Kedykoľvek sa však pokúsili priblížiť k jej telu, smolnice im vyhasli. Rozzúrený Berillus nariadil, aby ju kruto bičovali. Svätá Serapia sa pritom modlila k Bohu a oslavovala ho za to, že jej dovolil trpieť pre jeho slávu. Napokon ukrutník vydal rozkaz, aby jej sťali hlavu. To sa stalo v roku 122.

Sabina pochovala telo svätej Serapie. Po jej blahoslavenej smrti zasvätila zbožná Sabina svoj život láske k blížnym. Svoj bohatý majetok rozdávala chudobným. Takto žila dlhší čas, túžiac po mučeníckej smrti. Aj jej žiadosť sa mala naplniť.

Elpidius, Berillov nástupca, dal vznešenú Sabinu chytiť a predviesť pred svoju súdnu stolicu. Pyšný pohan oslovil zbožnú Rimanku: *„Či sa nehanbíš, ako šľachtičná a jedna z najvznešenejších dám Ríma, vyznávať náboženstvo, ktoré vyznávajú len otroci?“* Vznešená Sabina mu odpovedala: *„Mnohí sa chvastajú svojím postavením vo svete a zabúdajú, že ich predkovia boli otroci. Ja vyznávam náboženstvo, ktoré je Božie, a neklaniam sa otrocky smiešnym modlám. Statkami tohto sveta som opovrhla, lebo*

očakávam slávnejší večný život. Preto lakomci po mojej smrti nenájdu žiadne bohatstvo.“

Elpidius zahanbený touto odpoveďou, dal v hneve popraviť vznešenú Sabinu sťatím. Kresťania nábožne pochovali telo svätej Sabiny pri hrobe svätej Serapie. Táto udalosť sa stala v roku 122. Dodnes stojí v Ríme chrám zasvätený svätej Sabine, postavený v roku 430.

Svätá Serapia a Sabina bývajú zobrazované v odeve vznešených rímskych šľachtičien, často s mečom v ruke.

Poučenie:

Svätá Serapia nám dáva podivuhodný príklad kresťanskej pokory a trpezlivosti. Ako otrokyňa bola spokojná so svojím smutným stavom, znášala všetky príkoria s odovzdanosťou do vôle Božej a neohrozene usilovala o to, aby jej spoluotrokyne aj jej vznešená pani našli cestu k pravému Bohu a k svätému náboženstvu Ježiša Krista. Mimoriadne cnosti svätej panny priviedli bohatú Rimanku Sabinu k premýšľaniu o svojom pohanskom živote, a tak ju priviedli k prijatiu svätého krstu a ku svätému životu.

Tak ako musela svätá Serapia slúžiť svojej panej, tak i dnes mnohí kresťania musia slúžiť mocným a bohatým ľuďom. Sú však títo služobníci vždy spokojní so svojím stavom? Mnohí to považujú za neznesiteľné nešťastie – a čo je príčinou? Neviera! Kto hľadí na svoj život okom kresťanskej viery, nachádza blaženosť dokonca aj v podriadenosti. Taký človek vie, že aj láskavý Spasiteľ prišiel na svet, aby slúžil iným. Uznáva, že Božia vôľa ustanovila, aby jedni prikazovali a druhí poslúchali, a že pred Všemohúcim Bohom sú si všetci ľudia rovní.

Keď svätá Serapia obrátila svoju paniu Sabinu na kresťanskú vieru a tá ju vyhlásila za svoju dcéru, nespyšnela, ale aj naďalej zostala poslušnou, pracovitou a trpezlivou slúžkou. Kresťan, ktorý slúžiš iným, ber si príklad z opravdivej kresťanskej pokory svätej Serapie a nasleduj jej cnosti!

Svätá Sabina skrze svoju slúžku svätú Serapiu prišla k poznaniu svätého náboženstva. Odvtedy ju považovala nielen za svoju učiteľku, ale aj za najväčšiu dobrodinku. Robila všetko pre to, aby ju bránila pred pohanskými sudcami, a neváhala vystaviť svoj vlastný život nebezpečenstvu.

Kresťan, svätá Sabina ti dáva skvelý príklad, ako sa máš správať k svojim služobníkom a podriadeným: nemáš im znepríjemňovať ich už aj tak ťažký život, ale máš sa k nim chovať ako k bratom a sestrám v Kristovi. Ak na tomto svete pohŕdaš služobníkmi a slabšími, vedz, že pred spravodlivým Bohom budeš na druhom svete ponížený. Každý predstavený by si mal pamätať na slová svätého Pavla: *„Z milosti Božej som tým, čím som.* (1 Kor 15) a na slová božského Spasiteľa: *„Sme neužitoční sluhovia.“* (Lk 17,10).

Dňa 29. augusta sa pripomína pamiatka sťatia sv. Jána Krstiteľa; sv. Kandídy, panny a mučenice rímskej; sv. Eutýmia, vyznávača v Perugii; sv. Nikéa a Pavla, mučeníkov antiochijských a iných.

30. AUGUST

Sv. Ružena Limská, panna (16. stor.)

Objavením Ameriky Krištofom Kolumbom vznikla pre katolícku Cirkev nová veľká úloha – šíriť v tejto rozsiahlej zemi semeno Kristovho evanjelia. Prvými šíriteľmi svätej viery v Južnej Amerike boli benediktíni, po nich dominikáni, z ktorých rádu pochádzala prvá americká svätica, Ružena Limská.

Rodiskom svätice bolo hlavné mesto vtedajšieho Peruánskeho kráľovstva Lima, založené Španielmi v roku 1553. Tu sa narodila 20. apríla 1586 nezámožným španielskym rodičom šľachtického pôvodu, otcovi Kasparovi a matke Márii. Pri krste dostala meno Izabela (Alžbeta) po babičke, ale matka ju neskôr premenovala na Rosu (Ruženu). Päťročnému dievčaťu udelil arcibiskup sv. Toribius sviatosť birmovania a na želanie matky jej bolo pridané toto druhé meno. Babička Izabela bola s tým spokojná, no vnučka nie. Desila sa myšlienky, že jej svetské meno Ružena bolo dané kvôli kráse jej tváre. Po vrúcnej modlitbe k Panne Márii sa však upokojila a rozhodla, že podľa významu svojho mena sa stane voňavou ružou Krista Pána.

Ružena mala tichú a ušľachtilú povahu a bola potechou a radosťou celej rodiny. Nikdy ju nikto nepočul nariekať. Už v útlom veku prejavovala neobyčajnú trpezlivosť v nehodách a sklon k sebaobetovaniu. Raz jej ťažké veko truhlice pritlačilo palec na pravej ruke. Bolesť bola strašná, ale dievča mlčalo a neukázalo nijakú známku utrpenia, až kým sa jej pod nechtom nevytvoril vred. Matka si to všimla a privolala lekára, ktorý nasadil náplasť. Keď to nepomohlo, musel necht odstrihnúť. Mladá Ružena znášala túto bolesť s obdivuhodnou trpezlivosťou.

Neskôr sa jej na uchu vytvoril vred, ktorý bolo nutné vyrezať. Ružena súhlasila a ani pri bolestivej operácii nevydala hlások. Keď neskôr trpela bolesťami hlavy, trpezlivo odpovedala, že trpí len málo, hoci sa celá chvela. Počas šiestich týždňov ju lekár liečil náplasťami, až kým bola jej hlava celá zjazvená. Ružena počas tej doby nepovedala ani slovo sťažnosti. Jej neobyčajná statočnosť a trpezlivosť pochádzali z rozjímania

o Kristovom utrpení. Už ako dieťa sa trikrát do týždňa postila o chlebe a vode, inokedy jedla len jednoduché jedlá z bylín.

Raz jej brat počas hry zašpinil vlasy blatom a posmešne poznamenal, že krásne vlasy dievčat bývajú pascami diabla. Ružena si uvedomila nebezpečenstvo hriechu, a ešte ako päťročná si sľúbila, že zostane čistá. Bez vedomia matky si ostrihala krásne vlasy. Naučila sa šiť, tkať, žehliť a vyšívať, aby mohla prácou podporovať chudobných rodičov starajúcich sa o jedenásť detí. Ružena rodičov úprimne milovala a pomáhala im, nešetriac svoje útle telo.

A Boh hojne požehnával jej prácu. Mala slušný zárobok z ručných prác, a okrem toho pestovala v domácej záhrade ruže, ktoré viazala do vkusných kytíc, posielala ich na trh a získané peniaze odovzdávala rodičom. Keď sa jej raz niekto spýtal, koľko asi týmto nepatrným obchodom zarobí, odpovedala: *„Zisk je síce malý, ale môj nebeský ženích ho rozmnožuje.“*

Detinskú lásku k rodičom prejavovala najmä vtedy, keď otec alebo matka ochoreli. Láskavá dcéra bdela pri ich lôžku, starostlivo ich ošetrovala a dbala na všetky ich potreby, pričom stále obracala svoju myseľ k milovanému Spasiteľovi. Kristus Pán viedol svoju vyvolenú služobnicu Ruženu k vyšším stupňom dokonalosti neobyčajnými cestami, ktoré svet nepozná. Matka si však priala, aby jej dcéra kráčala širokou cestou obyčajných ľudí a snažila sa zaliečať svetu. Preto bola Ružena často v úzkostiach, ako ostať verná svojmu nebeskému ženíchovi a zároveň zachovať poslušnosť voči matke. Božia milosť ju však posilňovala, takže vždy zvíťazila. Raz ju márnivá matka vyzvala, aby si v spoločnosti niekoľkých dám ozdobila svoju krásnu hlavu vencom. Pokorná dievčina prosila, aby od nej nežiadali takú márnivosť, no keď matka trvala na svojom, musela poslúchnuť. Položila si na hlavu veniec, ale nepozorovane medzi kvety vsunula dlhú ihlu a zatlačila si ju do hlavy. Tak splnila matkin príkaz a zároveň prejavila lásku ku Spasiteľovi korunovanému tŕním.

Márnivá matka, túžiac vydať Ruženu za bohatého ženícha, vymýšľala stále nové spôsoby, ako zvýrazniť jej prirodzenú krásu. Nútila ju nosiť voňavé rukavičky, zdobiť sa náramkami a náhrdelníkmi, kučeraviť si vlasy a maľovať tvár. Ružena ticho počúvala tieto kruté príkazy. Keď jej však matka prísne nariadila nosiť drahocenný závoj, požiadala o odklad, aby sa poradila so svojím spovedníkom. Matka súhlasila ale spovedník ju dôrazne napomenul, aby nechala svoju bohabojnú dcéru na pokoji a neprivádzala ju k márnivosti. Odvtedy Ružena už nemusela nasledovať matkine príkazy týkajúce sa zdobenia. Zaobstarala si jednoduché tmavé šaty z obyčajnej látky a svoju tvár si natierala tak, aby upútala čo najmenej pozornosti. Vyhýbala sa svetským návštevám a najradšej zostávala doma, kde pracovala, modlila sa a rozjímala.

Napriek tomu, že sa Ružena vzdala sveta, žila v ústraní, nosila hrubé rúcho, podrobovala svoje telo prísnemu pôstu a snažila sa zohyzdiť svoju prirodzenú krásu, zostávala neobyčajne spanilou pannou. Mnohí mladí muži sa uchádzali o jej ruku. Obzvlášť jeden bohatý mladík si želal vziať si ju za manželku, čo by bolo pre jej chudobných rodičov veľmi vítané.

Rodičia na ňu naliehali, aby sa vydala. Ružena, ktorá sa už v detstve zasnúbila Kristovi večnou čistotou, však nechcela za žiadnu cenu porušiť svoj sľub. Nepodľahla ani slzám, ani vyhrážkam a výčitkám rodičov, ani posmeškom svojich bratov. V tom čase bol v Lime postavený kláštor klarisiek, ktorého zakladateľka, Ruženina teta Mária z Guinosecu, ju vyzvala, aby do neho vstúpila. Ružena súhlasila, ale matka namietala, že rodina sa nemôže vzdať podpory, ktorú jej dcéra poskytovala svojou prácou. Ružena sa potom rozhodla, podľa vzoru sv. Kataríny Sienskej, vstúpiť do tretieho rádu sv. Dominika, aby mohla v reholnom rúchu zostať s rodičmi a ďalej ich podporovať.

Po mnohých bojoch napokon získala súhlas rodičov a 10. augusta 1606 prijala z rúk svojho spovedníka reholné rúcho. Čoskoro jej niektorí zbožní muži radili, aby vstúpila do kláštora karmelitánok, pričom istý hodnostár jej sľuboval potrebné veno. Ružena sa však poradila s Bohom a rozhodla sa, že zostane a zomrie v treťom ráde sv. Dominika. Krátko nato musela znova bojovať o zachovanie svojho reholného rúcha. Začala ju totiž trápiť myšlienka, že je veľkou hriešnicou, nehodnou nosiť rúcho oslávenej svätice Kataríny Sienskej. V tejto úzkosti sa Ružena utiekala v modlitbách k Matke Božej a bola ňou potešená, takže od tej chvíle cítila vo svojom srdci blažený pokoj a bola presvedčená, že Boh sám rozhodol, aby žila v ráde sv. Dominika. Usilovala sa horlivo nasledovať cnosti sv. Kataríny Sienskej.

Základným kameňom, na ktorom sa dajú budovať všetky ostatné cnosti, je pokora. Preto sa Ružena obzvlášť snažila vyzdobiť touto cnosťou. Hoci zostávala v dome svojich rodičov, ako reholníčka sa považovala za obyčajnú domácu slúžku, ba za posledného tvora na zemi. Niekedy ju matka a sestry kvôli jej zvláštnostiam hrubo karhali a vysmievali sa jej, ona sa však tým netrápila. Dala im najavo, že pre svoju nedokonalosť si zaslúži ešte väčšiu potupu. Keď ju niekto pochválil, trápila sa a ešte viac pridávala na pokání.

Raz, keď začula, ako v susednej izbe istý cirkevný hodnostár chváli jej cnosti, akoby ju uštipla zmija, rýchlo utiekla do inej miestnosti. Tam sa rozplakala a bila sa do pŕs, akoby ju postihlo obrovské nešťastie. Kedykoľvek sa spovedala, vždy hojne plakala a triasla sa, akoby bola najväčšou hriešnicou na svete. Každú príčinu nešťastia, či už doma alebo inde, pripisovala svojim hriechom, hoci žiadne nemala.

Nechcela sa páčiť nikomu okrem svojho nebeského ženícha, Krista Pána. Preto si umŕtvovala telo, aby stratilo svoju vrodenú krásu, a napriek tomu zostávala spanilá. Raz, na Veľký piatok, keď sa vracala z kostola, kde od Zeleného štvrtka zotrvávala na modlitbách pred Najsvätejšou sviatosťou oltárnou bez jedla, niekoľko mladíkov, sledujúc jej zdravú tvár, sa posmievalo jej pôstom a tvrdilo, že sa iste skvelo postí. Tento posmech matku, ktorá kráčala vedľa svojej dcéry, omráčil, ale Ružena sa tešila, že ju ľudia považujú za neumŕtvenú.

Boh ju obdaroval vznešenými milosťami, no ona ich z pokory tajila dokonca aj pred svojimi spovedníkmi. Až na ich prísne naliehanie odhalila diela Božej milosti, ktoré v jej duši pôsobili, pričom odpovedala na otázky len stručne. Pretože bola pevná v bohumilej pokore, vynikala tichosťou, súcitnosťou, skromnosťou, dobrotivosťou,

láskavosťou a milosrdenstvom k blížnym. Nikdy ju nikto nevidel nahnevanú alebo netrpezlivú; z jej úst nikdy nevyšlo tvrdé alebo neslušné slovo. Seba považovala za ničotnú, ale ku všetkým, s ktorými sa stretávala, sa správala s úctou a láskavosťou. Ružena majúc stále na mysli slová sv. Pavla: *„Tí, ktorí patria Kristovi, ukrižovali svoje telo s jeho vášňami a žiadosťami“* (Gal 5, 24), podrobovala svoje zmysly prísnej disciplíne a zapierala sa tvrdým pokáním. Jej pôsty boli také neobyčajné, že je ťažké pochopiť, ako dokázala žiť.

Už od útleho veku nejedla žiadne ovocie. Od svojich šiestich rokov sa každú stredu, piatok a sobotu vzdávala vareného jedla a jedla len chlieb a pila vodu. Keď mala pätnásť rokov, zložila sľub, že nikdy nebude jesť mäso. Tento sľub nikdy neporušila, iba ak na príkaz poslušnosti. Od sviatku Povýšenia sv. Kríža až do Veľkej noci, teda sedem mesiacov v roku, jedla len kúsok chleba a horké byliny. Počas štyridsaťdňového pôstu sa vzdala aj chleba a denne jedla iba niekoľko zrniek granátového jablka. V piatok si dovolila len päť zrniek, ktoré zapila žlčou na pamiatku piatich svätých rán Krista Pána. Vodu pila len veľmi málo a počas najväčších letných horúčav niekedy niekoľko dní nevypila ani kvapku. Okrem pôstu si Ružena umŕtvovala telo žineným rúchom, tvrdým lôžkom a bičovaním. Po vstupe do tretieho rádu sv. Dominika si zaobstarala biče zo železných reťazí, ktorými sa šľahala až do krvi, aby týmto spôsobom konala pokánie za svoje hriechy a hriechy blížnych. Bičovala sa aj za duše v očistci a za umierajúcich, ktorí odkladali pokánie až do poslednej chvíle.

Nakoniec jej spovedník zakázal tento krutý spôsob sebaumŕtvovania a dovolil jej používať len obyčajné biče z remienkov, aby jej krehké telo neskolabovalo. Ružena poslúchla, avšak aby reťaze nezostali nevyužité, tesne si ich ovinula okolo bedier, spojila ich konce a zamkla ich, pričom kľúč zahodila. Tento nový spôsob krutého pokánia starostlivo tajila, takže o ňom nikto okrem Boha nevedel, až kým ju strašné bolesti neprinútili zbaviť sa železného opasku. Namiesto neho si zhotovila ťažké žinené rúcho, do ktorého vpletala množstvo železných ostňov, a obliekla sa doň. Nemožno ani opísať, aké bolesti cítila, keď nosila toto drsné, pichľavé rúcho.

Aby sa ešte viac podobala svojmu nebeskému ženíchovi, Ježišovi zbičovanému a korunovanému tŕním, zhotovila si z plechu kruh, obvinula ho niekoľkými povrázkami a hustým tŕním, a túto korunu si vtlačila na hlavu. Ani to jej však nestačilo. Spomínajúc na Spasiteľa, ktorý umieral na tvrdom dreve kríža, pripravila si zvláštne lôžko. Spojila sedem polien dreva remeňmi a priestor medzi nimi vyplnila črepinami a ostrými kamienkami. Na tomto lôžku každodenne spávala iba dve hodiny po celých pätnásť rokov, s kusom dreva pod hlavou a prikrývajúc sa čo najdrsnejšou prikrývkou. Keď matka Ruženy toto lôžko prvýkrát uvidela, veľmi sa zľakla a chcela ho okamžite rozobrať. No od tohto úmyslu upustila, lebo vnútorný hlas jej našepkal, aby to nerobila.

Ružena od útleho veku milovala samotu a vyhýbala sa návštevám. Keď ju za to matka karhala, Ružena odpovedala: *„Aj keby sa v spoločnosti nehovorilo nič nesväté alebo márne, ba keby sa tam hovorilo výlučne iba o Bohu, predsa by som radšej hovorila s Bohom sama, než o ňom rozprávala v spoločnosti.“* Prekážali jej aj domáce návštevy.

Preto si od matky vyžiadala povolenie, aby si smela v záhrade zriadiť chatku, kde by mohla nerušene pracovať a modliť sa. Matka dlho váhala, no nakoniec ju prosby niekoľkých vzácnych osôb presvedčili, aby Ruženinej žiadosti vyhovela. Ružena si s pomocou svojho brata postavila v odľahlom kúte rodinnej záhrady pustovňu z dosiek a platanových listov, ozdobila ju krížom a niekoľkými obrázkami svätých a trávila v nej celý deň i časť noci. V tejto malej izbietke prežila Ružena najblaženejšie chvíle života v modlitbách, pri práci a svätom rozjímaní. Tam žila až do svojej smrti.

Horlivosť svätej Ruženy v modlitbe bola obrovská. Celý jej život bol neustálou modlitbou. Pri každej práci mala svoju myseľ upriamenú na Boha, ponárala svoju dušu do neho a dôverne sa s ním rozprávala. Napriek tomu, že bola celou mysľou sústredená na Boha, vykonávala svoje každodenné práce s najväčšou presnosťou. Bohu ďakovala za jeho dobrodenia až tri hodiny denne. Zvláštnu radosť jej prinášalo rozjímanie o Božích vlastnostiach. Rada čítala duchovné knihy a odporúčala ich ostatným. O vnútornej modlitbe hovorila, že je najúčinnejším liekom proti hriechu. Zo všetkých modlitieb najviac milovala svätý ruženec.

Ružena, s povolením svojho spovedníka, už od detstva prijímala Telo Pána dvakrát týždenne. Neskôr jej bolo povolené pristupovať k oltáru ešte častejšie. Počas veľkonočnej oktávy a oktávy sviatku Božieho Tela prijímala Oltárnu sviatosť denne. Hoci bola obdarená anjelskou čistotou, vždy sa pred svätým prijímaním spovedala, deň predtým zachovávala prísny pôst a bičovala sa. Kedykoľvek prijala Telo Pána, cítila vo svojom srdci podivuhodný pokoj a sladkú, neopísateľnú útechu. Jej telo, unavené pôstmi, bičovaním a bdením, čerpalo nemalé milosti zo svätého prijímania. Cestou do chrámu bola často taká slabá, že si musela viackrát odpočinúť. Sotva však prijala Telo Pána, nabrala toľko sily, že sa ponáhľala domov tak rýchlo, že jej matka nestačila. Po svätom prijímaní sa často zavrela do svojej pustovne, kde zostávala v modlitbách až do noci. Keď ju volali k obedu, odpovedala, že je už nasýtená Telom Pána. Najväčšou blaženosťou pre ňu bolo byť prítomná na svätej omši a uctievať Najsvätejšiu sviatosť oltárnu. Počas posledných štyroch rokov svojho života si zachovávala zvyk pokľaknúť na Zelený štvrtok pred Oltárnou sviatosťou a nehybne tak zotrvať až do večera Bielej soboty.

Milujúc tak vrúcne Spasiteľa prítomného v Oltárnej sviatosti, mala Ružena pravú kresťanskú lásku aj k ľuďom vykúpeným jeho drahou krvou. Preto, ako len mohla, prejavovala blížnym skutky duchovného aj telesného milosrdenstva. Túžila po tom, aby každá ľudská duša mala účasť na Kristovom vykúpení. S bolesťou myslela na nešťastných Indiánov a iných pohanov, ponorených v temnotách modlárskych bludov. Modlila sa a bičovala svoje telo za ich obrátenie a povzbudzovala duchovných, najmä bratov rádu sv. Dominika, aby sa venovali náročnej misijnej službe medzi neveriacimi.

Tiež sa modlila za hriešnikov a podrobovala sa kajúcnym skutkom, aby im vyprosila od Boha milosti pravého pokánia. Hoci sama bola veľmi chudobná, vedela si získať prostriedky na zmiernenie biedy núdznych. Snažila sa uskromňovať, a čo ušetrila, darovala chudobným. Raz dostala od matky kus bieleho plátna, aby si zhotovila potrebné oblečenie, no darovala ho dvom chudobným šľachetným dievčatám. Keď

jej to matka vyčítala, Ružena s úsmevom odpovedala: *„Dala si mi plátno, aby som s ním naložila, ako chcem, a tak som aj urobila.“* Čoskoro nato dostala od istej panej za vykonanú ručnú prácu hojnosť plátna a iných potrieb.

Raz si všimla, že chudobné dievča nemá plášť a hanbí sa preto chodiť na svätú omšu. Ružena vzala jeden z matkiných plášťov a poslala ho dievčaťu, pričom matke povedala: *„Drahá matka, nerob si z toho ťažkú hlavu. Veď máš ešte jeden plášť, a kým sa ten obnosí, Boh ti zaobstará nový.“* Netrvalo dlho, a matka dostala kus hodvábnej látky a väčšiu sumu peňazí od neznámeho človeka na nový plášť.

Ružena nachádzala veľkú radosť v pomoci chudobným a chorým, a to aj pri tých najnáročnejších úkonoch. S matkiným dovolením si, keď to bolo možné, brávala chorých domov, najmä chudobné slúžky a otrokov, ktorým sa v domoch ich pánov nedostávalo žiadnej starostlivosti. Slúžila chudobným chorým bez ohľadu na ich pôvod a národnosť. Španieli, Indiáni i černosi boli pre ňu ako vlastní bratia, ktorých s láskou ošetrovala. Prednosť dávala najbiednejším a neštítila sa ani najodpornejších chorôb.

Ak doma nemala chorých, chodila slúžiť do nemocníc. Raz, keď obväzovala rany jednej ženy, si nevedomky zašpinila svoje belostné rúcho. Táto nehoda neušla bystrému oku a čuchu jej matky, ktorá ju za to pokarhala. Ružena však odpovedala: *„Milá matka, keď ošetrujeme chorých, stávame sa príjemnou vôňou Kristovou. Láska nepozná rozmaznanosť. Ak ti moje trochu zašpinené rúcho nevonia, omnoho odpornejšia bola špina, ktorú kati vrhali na najsvätejšiu tvár Spasiteľa!“*

Ružena bola trpiteľkou po celý svoj život. Už od útleho veku často chorľavela a pre svoju zbožnosť a sklon k sebaodriekaniu musela znášať mnoho ústrkov od bratov, sestier i služobníctva. Keďže sa nechcela maľovať a vyzdobovať, matka ju často karhala, dokonca bila päsťami a palicou. Domáci aj cudzí ľudia sa jej posmievali, pokladali ju za výstrednú, duševne chorú alebo pokryteckú.

Keď dosiahla vrchol dokonalosti, bývala vystavená duševnému utrpeniu. Po celých pätnásť rokov denne cítila najmenej hodinu veľkú skľúčenosť a vyprahnutosť v srdci, akoby ju Boh úplne opustil. Vtedy sa triasla hrôzou a volala: *„Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“* Tieto muky sa podobali hroznej búrke, no keď búrka pominula, jej srdce naplnila blažená radosť a útecha.

Je obdivuhodné, že jej slabé telo, vyčerpané kajúcimi skutkami, dokázalo zniesť toľko utrpení a chorôb. Takmer neustále ju trápil zápal priedušiek, bolesti kĺbov, kŕče žalúdka a srdca, horúčky a iné choroby, ktoré ju často sužovali naraz. Lekári nechápali, ako dokáže prežiť. Ružena však nikdy nenariekala, a aj keď jej bolesti boli akékoľvek veľké, často volala*: „Pane, zväčši moje bolesti, ale zväčši zároveň aj moju lásku.“* Choroby a bolesti považovala za veľké Božie dobrodenie a ďakovala za ne Bohu, ktorý ju neustále posilňoval a tešil, aby ich znášala pokojne a radostne.

Tri roky pred svojou smrťou sa Ružena presťahovala do domu kráľovského dôchodcovského úradníka Gundisalva, kde sa jej počas choroby dostávalo láskavej starostlivosti. Odtiaľ, so súhlasom svojho spovedníka, kedykoľvek jej to zdravie

umožňovalo, navštevovala otcov dom, aby sa pozrela na svoju milovanú pustovňu. Keď spoznala, že smrť sa blíži, pokorne vykonala celoživotnú spoveď, posilnila sa poslednýkrát Telom Pánovým a prijala sviatosť svätého pomazania. Potom vyjadrila nevýslovnú radosť, že je dieťaťom katolíckej Cirkvi a že v nej chce rada zomrieť. Zároveň sa nazývala nehodnou dcérou sv. Dominika a reholný znak – škapuliar – mala stále pred sebou. Poďakovala spovedníkovi, poprosila všetkých domácich o odpustenie, hoci nikomu z nich nikdy neublížila, prijala požehnanie od matky, chorého otca aj oboch bratov a predpovedala, že nasledujúcu noc zomrie. Tak sa aj stalo. Svätica o polnoci pozdvihla oči a slabým hlasom povedala: *„Ježišu, Ježišu, Ježišu, stoj pri mne!“* A v tej chvíli ticho usnula v Pánovi, dňa 24. augusta 1617, vo veku 31 rokov.

Jej telo niesli na pohreb do kláštora bratov Dominikánov striedavo významní duchovní a svetskí hodnostári, pričom tento s kráľovskou slávou usporiadaný pohrebný sprievod viedol samotný limský arcibiskup. Nával ľudu bol taký obrovský, že pohreb museli odložiť a telo slávnej svätice neskôr uložiť do hrobky v tichosti, keď ľudia odišli a chrám bol zatvorený. Už v roku 1619 boli telesné pozostatky svätej Ruženy na všeobecnú žiadosť prenesené z pôvodnej hrobky v kapitulskej sieni kláštora do chrámu pri tom istom dominikánskom kláštore v Lime. Od tej doby bol jej hrob v pravom slova zmysle obliehaný veriacimi. Boháči aj chudobní kľačali vedľa seba a prosili svätičku o príhovor u Boha. A neprosili nadarmo – slepí tu získavali zrak, hluchí sluch, chromí zdravé nohy a všeobecne chorí zdravie. Mnohí zatvrdnutí hriešnici sa na tomto mieste náhle obrátili. Preto pápež Klement IX. v roku 1668 vyhlásil Ruženu za blahoslavenú a pápež Klement X. ju v roku 1671 zaradil medzi svätých katolíckej Cirkvi. Zároveň ju vyhlásil za patrónku Peruánskeho kráľovstva, celej Ameriky a Filipínskych ostrovov a nariadil, aby sa jej výročná spomienka slávila 30. augusta.

Poučenie:

Svätá Ružena sa podrobovala najtvrdšiemu pokániu spôsobom prísnym a priamo hrdinským, pričom prostriedky, ktorými si umŕtvovala telo, boli také mimoriadne, že ich nemožno odporúčať na nasledovanie. Hoci nie je možné kráčať po tých podivuhodných cestách, po ktorých kráčala sv. Ružena, a nasledovať ju v nadmernom sebaodriekaní, je isté, že ak sa chceme chrániť pred hriechom a uchovať si milosť Božiu, musíme neustále krotiť a premáhať svoje telesné žiadosti, aby nevzplanuli ničivým požiarom, ktorý by spálil našu dušu. Čím viac kresťan umiera svetu, tým viac žije Bohu; čím horlivejšie stráži svoje telo pred žiadosťami, tým viac sa pripodobňuje Kristovi Pánovi. *„Žite duchovne a nebudete spĺňať žiadosti tela. Lebo telo si žiada, čo je proti duchu, a duch, čo je proti telu. Navzájom si odporujú.“* (Gal 5, 16) *„Lebo ak budete žiť podľa tela, zomriete. Ale ak Duchom umŕtvujete skutky tela, budete žiť. Veď všetci, ktorých vedie Boží Duch, sú Božími synmi.“* (Rim 8, 13–14)

Dňa 30. augusta sa tiež pripomína spomienka na rímskych mučeníkov sv. Felixa a sv. Adaukta (v staročeštine sv. Šťastného a sv. Zbožného), z ktorých ostatkov daroval Karol IV. v roku 1370 štyri kusy Pražskej katedrále; sv. Gaudencie, rímskej panny a mučenice, ktorej časť tela uchováva Pražská katedrála;

sv. Pamachia, kňaza (†410), priateľa sv. Hieronyma; sv. Fantina, mučeníka; sv. Fiakria, rodáka z Írska a pustovníka v Meaux vo Francúzsku († asi 670), sv. Bonifáca a sv. Teklu, manželov z Hadrumetu v Afrike a ďalších.

31. AUGUST

Sv. Rajmund Nonnatus, kardinál (13. stor.)

Na svätcovi Rajmundovi sa Božia prozreteľnosť ukázala už na začiatku jeho života nezvyčajným spôsobom. Narodil sa v roku 1200 v Portelli v Katalánsku a dostal priezvisko Nonnatus, čo znamená *„Nenarodený“*, pretože jeho matka zomrela pred pôrodom a lekár dieťa z jej lona chirurgicky vyňal. Jeho otec bol šľachtic spriaznený s poprednými katalánskymi rodmi. Nadaný a usilovný Rajmund už v detstve obľuboval modlitbu a samotu. Keď dospel, poslal ho otec na štúdiá do Barcelony, kde rýchlo napredoval vo vzdelaní. Rajmund prejavil záujem o duchovný stav a začal sa venovať štúdiu teológie. Jeho otec však túžil, aby syn zaujal miesto vo svetskom živote, dosiahol vysoké štátne hodnosti, výhodne sa oženil a tak priniesol rodine, ktorá nebola veľmi zámožná, bohatstvo a prestíž. Keď zistil Rajmundov sklon k duchovnému životu, veľmi sa rozhneval. Nariadil synovi, aby sa vrátil domov, a z trestu ho poslal hospodáriť na vzdialený statok. Rajmund, hoci so zármutkom, otcove poslúchol príkazy a odišiel bez reptania.

Na vidieku si čoskoro obľúbil tichý roľnícky a pastiersky život v horách. Pasúc ovce na poliach a v lesoch, nachádzal potešenie v modlitbe a nábožnom rozjímaní. V srdci cítil horúcu túžbu milovať a byť milovaný, no lásky od ľudí sa mu nedostávalo – matku nikdy nepoznal a otec ho odmietal. Preto sa s dôvernou modlitbou obrátil k Panne Márii, aby mu bola ochrankyňou a matkou.

V údolí pod horami stála pri lese kaplnka sv. Mikuláša, v ktorej bol obraz Panny Márie. Toto miesto sa stalo Rajmundovým obľúbeným útočiskom. Vodil tam svoje stádo, horlivo sa modlil, prednášal svoje myšlienky, radosti, trápenia, prosby aj túžby. Tu sa zasvätil Panne Márii a rozhodol sa zachovať panenskú čistotu. Taktiež si zaumienil vstúpiť do nového milosrdného rádu Matky Božej, ktorého poslaním bolo vykupovanie kresťanských zajatcov z rúk mohamedánskych Maurov. Tento rád len nedávno založili sv. Peter Nolaskus a sv. Rajmund Pennafortský.

K tomuto rozhodnutiu ho viedla jeho láska k blížnym. Už od mladosti cítil hlboký súcit s nešťastnými ľuďmi a obzvlášť ho trápili myšlienky na úbohý osud kresťanov zajatých mohamedánmi. Jeho samotársky život a vrúcna zbožnosť však vzbudili nenávisť susedných pastierov, ktorí ho obvinili u jeho otca, že zanedbáva stádo a stále sa iba modlí. Otec ho prišiel skontrolovať a našiel ho kľačiaceho v kaplnke. Rajmund sa mu ospravedlnil, no otec mu aj tak zakázal vstúpiť do kláštora. Nakoniec sa však našiel mocný príhovorca – Rajmundov kmotor, gróf z Cardony, ktorý si mladíka obľúbil. Jeho zásluhou otec napokon povolil, aby Rajmund opustil svetský život a stal sa rehoľníkom.

Rajmund sa presťahoval do Barcelony, kde z rúk sv. Petra Nolaska prijal biely rehoľný habit s modro-červeným krížom. Po roku zložil rehoľné sľuby, dokončil prerušené štúdiá a bol vysvätený za kňaza. S veľkou horlivosťou sa venoval kázaniu a prejavoval vrúcnu lásku k blížnym. Po niekoľkých rokoch ho predstavení považovali za schopného a hodného plniť hlavnú úlohu rádu – vykupovanie kresťanských zajatcov z rúk mohamedánov. Tento mimoriadne náročný a nebezpečný úrad bol zverený iba skúseným a cnostným rehoľníkom.

Rajmund dvakrát sprevádzal sv. Petra Nolaska do maurských krajín a neskôr podnikol tri samostatné cesty na vykupovanie zajatcov – raz do Valencie a dvakrát do Afriky. Už na svojej prvej ceste oslobodil 150 kresťanských zajatcov, ktorých vrátil do vlasti a ich rodinám.

V roku 1235 bol Rajmund ako splnomocnenec svojho rádu vyslaný do Ríma, kde mu pápež Gregor IX. udelil jeho schválenie. Odtiaľ sa Rajmund opäť vydal do Afriky, kde vykúpil viac ako 200 kresťanských otrokov a vrátil im slobodu. Keď sa mu však minuli peniaze, ponúkol sám seba ako rukojemníka a zálohu za tých kresťanov, ktorí v zajatí najviac trpeli a boli v nebezpečenstve, že opustia kresťanskú vieru. S radosťou prijal okovy a obliekol si šaty otrokov, považujúc za česť, že môže z lásky ku Kristovi a blížnym trpieť.

Medzitým mnohí zajatci podľahli hrozbám a krutostiam mohamedánskych otrokárov a zradili vieru. Verní kresťania sa im vyhýbali, zatiaľ čo samotní Saracéni nimi opovrhovali. Rajmund týmto nešťastníkom dôrazne dohováral, až napokon oľutovali svoju zradu a s plačom prosili o odpustenie. Rajmund, s okovami na rukách, kázal evanjelium všade tam, kde boli kresťanskí zajatci, povzbudzoval ich k odvahe, trpezlivosti, nádeji a poskytoval im útechu.

Pre svoju apoštolskú horlivosť musel znášať mnohé prenasledovania a protivenstvá od neveriacich. Na uliciach ho viackrát zbili a chceli ho aj zabiť, no neodvážili sa, pretože sa obávali, že jeho smrťou by stratili výkupné, za ktoré svojim životom ručil. Navzdory nebezpečenstvu a utrpeniu Rajmund neprestával navštevovať zajatcov a posilňovať ich v Bohu. Kázal dokonca aj mohamedánskym Maurom a Židom a na kresťanskú vieru obrátil dvoch významných Maurov, desiatich učených Židov a niekoľko ľudí z prostého ľudu.

Tieto úspechy však vzbudili nenávisť davu. Mohamedánsky sudca nariadil, aby Rajmunda verejne zahanbili tým, že ho budú vodiť po meste a zbičujú ho. Potom ho

odsúdil na prebodnutie kolom, avšak rozsudok nevykonali, pretože výkupné za zajatcov ešte nebolo vyplatené. Sudca neskôr prikázal prepáliť Rajmundove pery rozpáleným železom, prevliecť nimi retiazku so zámkom a uzamknúť ho kľúčom. Rajmunda uvrhli do prísneho väzenia, kde mu retiazku na perách povoľovali otvoriť len raz za tri dni, aby mohol prijať skromnú potravu. Týmto spôsobom sa ho pokúšali umlčať, aby viac nemohol hovoriť o Kristovi. Rajmund strávil vo väzení osem mesiacov, opustený celým svetom, tupený surovými strážcami, s okovami na rukách, nohách a zámkom na perách. Napriek tomu ho Boh napĺňal sladkou útechou a jeho duch sa v modlitbe povznášal k nebeským výšinám.

Keď kresťania tajne navštívili jeho väzenskú celu, nemohol k nim hovoriť, ale jeho prítomnosť a vyžarovanie boli mocnejším svedectvom než akékoľvek slová. Nakoniec bratia z jeho rádu vyplatili výkupné, za ktoré ručil, a Rajmund bol po ôsmich mesiacoch oslobodený. Po prepustení sa opäť venoval pomoci kresťanským zajatcom a zamýšľal zostať v Afrike až do svojej smrti. Medzitým sa však pápež Gregor IX. dozvedel o jeho hrdinských cnostiach a zásluhách a v roku 1237 ho vymenoval za kardinála. Rajmund sa preto musel vrátiť zo severnej Afriky do Španielska.

V Barcelone ho privítali s veľkou slávou a ubytovali ho v honosnom príbytku. On však, zachovávajúc pokoru, opustil tento luxus a usadil sa v skromnej izbe v kláštore svojho rádu. Žil a obliekal sa ako obyčajný reholník. Na poznámku, že tento spôsob života nezodpovedá jeho kardinálskej hodnosti, odpovedal, že pokora je ozdobou aj tých najvznešenejších postavení.

Rajmund, povýšený proti svojej vôli a prianiu na kardinála, by najradšej naďalej podľa rehole slúžil kresťanským zajatcom alebo žil v kláštornom ústraní. Pápež mu však nariadil, aby sa odobral do Ríma, kde by mu bol nápomocný svojou radou a skúsenosťami. Rajmund sa rozlúčil so svojím duchovným otcom sv. Petrom Nolaskom aj s bratmi reholníkmi a na ceste do Ríma sa ešte zastavil u svojho priateľa, grófa z Cardony. Keď grófa v Cardone navštívil, ochorel na prudkú zimnicu a s najväčšou vrúcnosťou prijal sväté sviatosti. Legenda hovorí, že v tej chvíli nebol po ruke kňaz, a tak Rajmund prijal Telo Pána z rúk anjela, ktorý sa mu zjavil v podobe reholného brata. Poďakujúc Bohu za všetky udelené milosti, Rajmund zomrel v Pánovi 31. augusta 1240, keď mal len 36 rokov.

O jeho telo vznikol spor medzi reholnými bratmi, obyvateľmi Cardony a duchovnými z Barcelony. Aby sa predišlo roztržkám, rozhodlo sa podľa vtedajšieho zvyku zveriť záležitosť Božej vôli. Telo bolo vložené do rakvy a položené na chrbát slepého somára, aby sa videlo, kam ho Boh povedie. Somár nakoniec dorazil na miesto, kde Rajmund kedysi pásol ovce a modlieval sa v malej kaplnke. V tejto kaplnke bolo jeho telo pochované. Miestni obyvatelia ho začali vzývať ako svojho príhovorcu u Boha a navštevovali jeho hrob. V roku 1255 svätý Peter Nolaskus na tomto mieste vybudoval nový kláštor svojho rádu a chrám, ktorý sa čoskoro stal slávnym pútnickým miestom. Dodnes tu odpočívajú telesné pozostatky svätého Rajmunda Nonnata. Boh ho oslávil mnohými zázrakmi, a Apoštolská stolica po opakovaných schváleniach verejnej úcty, ktorú mu ľud prejavoval, zapísala jeho meno do zoznamu svätcov katolíckej Cirkvi.

Poučenie:

Mohamedánsky sudca kedysi Rajmundovi zamkol ústa, aby mu zabránil hlásať evanjelium. Tento trest bol nespravodlivý, pretože svätec bol nevinne odsúdený. Na druhej strane, mnohí ľudia by si zaslúžili, aby im boli ústa zavreté právom, aby nemohli ďalej vyslovovať márnivé, zvedavé, klamlivé, ohováračské, pohoršlivé, urážlivé, necudné, bezbožné a rúhavé slová. Každý kresťan by si mal dávať pozor na svoje slová a hovoriť len to, za čo sa nemusí hanbiť ani pred Bohom, ani pred ľuďmi. *„Blahoslavený muž, ktorý nezhrešil slovom svojich úst.“* (Sir 14, 1) Každá naša reč má byť mierna a priateľská, nie vášnivá a mrzutá. Šľachetný duch radšej ustúpi, než aby spôsobil hádky a rozbroje. *„V mnohých veciach buď, ako keby si nevedel, a mlčky počúvaj.“* (Sir 32, 12) Je tiež potrebné šetriť časom pri rozprávaní a hovoriť len vtedy, keď je na to vhodný čas. *„Slová blázna budú zavrhnuté, lebo nehovorí v pravý čas.“* (Sir 20, 22) *„Ak sa niekomu zdá, že je nábožný, a neovláda svoj jazyk, jeho náboženstvo je márne.“* (Jak 1, 26) Spasiteľ hovorí: *„Hovorím vám, že z každého prázdneho slova, ktoré ľudia povedia, vydajú počet v deň súdu.“* (Mt 12, 36)

---

31. augusta si pripomíname aj spomienku svätého Paulína, biskupa Trevírskeho († 359); svätých mučeníkov Robustiana a Marka; svätého Aristida, obhajcu kresťanskej viery v Aténach za čias cisára Hadriána (117–138); svätého Optáta, biskupa; svätého Aidána, anglického biskupa, a v Cézarei Kapadócii svätých manželov Teodota a Rufiny, rodičov svätého Mamanta, ako aj jeho pestúnky svätej Ammie.

SEPTEMBER

1. SEPTEMBER

I. Sv. Egídius, pustovník a opát (7. stor.)

Túžba po cestovaní je človeku prirodzená. Každoročne sa množstvo ľudí vydáva zo svojich domovov do cudzích krajín a miest, na morské pobrežia, do hôr a známych kúpeľov. Niektorí cestujú zo zvedavosti a pre zábavu, iní kvôli vzdelaniu a duševnej obnove po namáhavej práci, a mnohí hľadajú liečenie a posilnenie oslabeného tela. Aj v dávnych časoch ľudia radi cestovali, ale z iných dôvodov a iným spôsobom. Podnikali náročné púte do vzdialených chrámov a na hroby slávnych svätcov, aby si pripomínali ich vznešené cnosti a prosili ich o príhovor u Boha, ktorý je vo svojich svätých oslávený.

Najmä v 6. a 7. storočí sa objavovali mnohí muži, ktorí z náboženských dôvodov navždy opúšťali svojich blízkych, vlasť i majetok a odchádzali do ďalekých krajín, aby v chudobe a samote, neznámi nikomu, slúžili Bohu a usilovali sa o kresťanskú dokonalosť. Tak urobil aj svätý Egídius.

Egídius (Aegidius) sa narodil okolo roku 640 v gréckych Aténach do vznešenej a bohatej rodiny, ktorá ho vychovávala v bázni pred Bohom. Už v mladom veku si obľúbil modlitbu a dobročinnosť. Raz, keď kráčal do školy, stretol na ulici chorého, polonahého žobráka. Zľutoval sa nad ním, vyzliekol si svoj vrchný odev a daroval mu ho. Po smrti rodičov predal zdedený majetok a peniaze rozdal chudobným. Táto hrdinská láska k blížnym vzbudila v celom meste údiv a ľudia začali Egídia velebiť ako svätého muža. Chodili za ním, aby od neho získali rady a útechu v rôznych potrebách. Pokorný Egídius však netúžil po ľudskej sláve. Želal si žiť v ústraní, kde by ho nikto nerušil a mohol sa pokojne venovať svojmu duchovnému povolaniu. Nastúpil teda na loď smerujúcu do Galie. Počas plavby sa strhla hrozná búrka, ktorá vystrašila aj skúsených námorníkov. Len Egídius nestrácal duchaprítomnosť, dôveroval Bohu a modlil sa, až kým sa búrka neutíšila a na obzore sa neobjavil vytúžený breh. Loď zakotvila v Marseille a Egídius sa odobral do Arles k svätému biskupovi Cézariovi. U neho sa dva roky učil plniť Božie zákony a osvojovať si sväté cnosti. Potom sa vybral do zalesnenej oblasti pri rieke Gard, kde hľadal vhodné miesto na usadenie. Božou prozreteľnosťou tam našiel ctihodného pustovníka Veredema, ktorý už dlhé roky slúžil Bohu v samote. Egídius ho srdečne pozdravil, zdôveril sa mu so svojím úmyslom a úpenlivo ho prosil, aby ho prijal za žiaka. Veredemus jeho prosbu s radosťou prijal a stal sa jeho výborným učiteľom. Zdieľal s

ním svoje bohaté skúsenosti, rozprával mu o veľkých nebezpečenstvách a pokušeniach, ktoré na kresťana žijúceho v samote doliehajú, a dával mu rady, ako ich premáhať. Vysvetľoval, že nestačí opustiť vonkajší svet a žiť na pustatine, ale treba bojovať proti svetu vo vlastnom srdci. Uvádzal Egídia do tajomstiev Bohu milého pustovníckeho života. Obaja pustovníci takto spolu žili dlhší čas. Zbožne sa modlili a rozjímali, vykonávali manuálnu prácu, milovali sa ako bratia a užívali si pokoj, ktorý svet nemôže dať ani vziať.

Keďže duchovenstvo v tom čase často nedosahovalo vysokú úroveň vzdelania, veriaci sa vo svojich duchovných potrebách najradšej obracali na zbožných pustovníkov. Mnohým samotárskym pustovníkom to však prekážalo, a tak sa presúvali z miesta na miesto, aby sa mohli venovať výlučne svojmu povolaniu. Aj Egídius opustil pustatinu pri rieke Gard a putoval na juh, až dorazil do oblastí, kde sa rieka Rhôna vlieva do mora. V hlbokom pralese tam našiel skalnú jaskyňu zarastenú húštinou, pred ktorou vyvieral prameň čerstvej vody. Poďakoval sa Bohu a v jaskyni si zriadil obydlie. Konečne dosiahol to, po čom túžil – miesto odľahlé a neznáme, kde mohol žiť podľa svojho spôsobu života. Tu bojoval ťažké boje proti telu a diablovi a víťazil, modlil sa za seba i za hriešny svet, rozjímal o večných pravdách a cvičil sa v detinskej odovzdanosti do Božej vôle. Pozornosť venoval aj lesnej zveri, pripravil jej pohodlný prístup ku studničke pri svojej jaskyni a lákal ju k sebe voňavými bylinami. Takýmto spôsobom si ochočil laň, ktorá k nemu prichádzala krotko, nechala sa hladiť a prijímala potravu z jeho rúk. Svätý pustovník sa živil mliekom tejto ochočenej lane, až kým Boh po troch rokoch nerozhodol, aby svetlo jeho cností bolo postavené na svietnik a jeho príklad sa stal viditeľným pre svet.

Jedného dňa vnikla lovecká družina do lesa, kde Egídius žil ako pustovník, a svorka psov vyplašila laň, ktorá pred nimi utekala. Prenasledovaná laň sa utiahla do jaskyne, kde sa Egídius práve modlil. Na druhý deň sa situácia zopakovala. Keď sa o tom dozvedel vizigótsky kráľ Flavlus Vamba, vyrazil tretieho dňa z mesta Nîmes do toho kraja na lov. Laň bola opäť vyštvaná a prenasledovaná až k jaskyni, kde jeden z lovcov na ňu vystrelil šíp. Šíp však minul laň a zranil Egídia na krku, keď sedel pri vchode do jaskyne. Krátko nato kráľ pristúpil k zranenému starcovi a veľmi sa podivil, keď ho uvidel, ako si jednou rukou vinie krotkú laň okolo šije. Kráľ sa mu ospravedlnil, vyzvedal sa na jeho osud a nechal mu ranu obviazať. Egídius odpovedal na otázky stručne a vďačne odmietol ponúkané dary, hovoriac, že ich nepotrebuje a je šťastný vo svojej chudobe. Odvtedy kráľ Egídia častejšie navštevoval a spoznajúc jeho výnimočné cnosti, nechal v jeho pustatine postaviť kláštor, do ktorého čoskoro vstúpil značný počet zbožných mužov. Na kráľovu žiadosť Egídius prevzal vedenie tejto novej mníšskej osady a dal jej rehoľné pravidlá svätého Benedikta. V kláštore tak rozkvitali vznešené cnosti a šírili požehnanie po celom okolí. Kláštor dostal od kráľa susedné lesné pozemky a pod múdrym vedením opáta a neúnavnou usilovnosťou mníchov značne prospieval. Na mnohé prosby bratov sa Egídius dal vysvätiť na kňaza a potom odišiel do Ríma, aby pre svoj kláštor získal od Apoštolskej stolice ochranu pred susednými lúpežnými šľachticmi.

Napriek tomu na kláštor neskôr prišla pohroma z iného zdroja. V roku 719 vtrhol arabský moslimský miestodržiteľ El Samah zo Španielska do južnej Galie, zaplavil Narbonsko svojimi vojskami a spustošil všetky kresťanské chrámy i kláštory v oblasti. Opát Egídius sa pravdepodobne uchýlil spolu s bratmi ku Karolovi Martelovi do Orléans, kde našiel útočisko. Keď však v roku 721 Arabov porazil akvitánsky vojvoda, Egídius sa vrátil do svojho spustošeného kláštora. Nie je známe, či sa svätec dožil druhého vpádu Arabov do Galie v roku 725 a slávneho víťazstva Karola Martela v bitke pri Tours a Poitiers v roku 732.

Úmrtie svätého Egídia sa pripisuje dňu 1. septembra neznámeho roku. Bol pochovaný vo svojej obľúbenej pustovni a ľudia ho začali uctievať ako svätca a putovali k jeho hrobu. Časom tu vzniklo mesto Saint-Gilles, ktoré dodnes nesie jeho meno a pripomína svätého pustovníka, ktorý na tomto mieste slúžil Bohu.

V roku 1356 získal pražský chrám z Francúzska tri relikvie svätého Egídia. Uctievanie tohto svätca sa od desiateho storočia rozšírilo po celom Francúzsku i strednej Európe. Ľudia ho zaradili medzi štrnástich svätých pomocníkov. Svätý Egídius je patrónom Korutánska. Aj v našich krajoch je tento svätec oddávna známy. Medzi najvýznamnejšie svätyne v Prahe patrí bývalý kolegiátny, od roku 1625 dominikánsky kláštorný a farský kostol svätého Egídia na Starom Meste, ktorého pôvod siaha do začiatku trinásteho storočia.

Poučenie:

Svätý Egídius sa uchyľoval do samoty z miesta na miesto, aby unikol ľudskej chvále. Mnohí ľudia si však počínajú opačne. Okázalo vystavujú na obdiv, čo dobrého vykonali, a snažia sa tak získať pochvalu a svetskú slávu. To robili farizeji i zákonníci, o ktorých Kristus Pán povedal, že už dostali svoju odmenu. Túžili po ľudskej chvále a dosiahli ju, no nezískali si zásluhy u Boha. *„Či teda jete, či pijete, či čokoľvek iné robíte, všetko robte na Božiu slávu.“* (1 Kor 10, 31) Svätý Egídius mal v pustatine len veci nevyhnutné pre život, o ktoré sa starala Božia prozreteľnosť, aby nezahynul hladom. Ak si aj my prajeme od Boha získať potrebné časné statky, najprv mu verne a vytrvalo slúžme, pracujme usilovne vo svojom povolaní a buďme skromní, spokojní aj s málom. *„Hľadajte najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť a toto všetko vám bude pridané.“* (Lk 12, 31)

II. Sv. Verena, panna (3. stor.)

Sv. Verena sa narodila v 3. storočí po Kristovi zo vznešených rodičov v Egypte. Nábožní rodičia ju zverili biskupovi sv. Cheremonovi, aby ju vyučoval vo svätej viere. Po predčasnej smrti rodičov Verena odišla z Egypta spolu so svojimi príbuznými, vojenskými dôstojníkmi Móricom (Mauricom) a Viktorom, do Milána v Itálii. Tu žila prísnym životom a túžila po mučeníckej smrti. V tom čase panoval v rímskej ríši ukrutný cisár Diokleción, ktorý kruto prenasledoval kresťanov. Zbožná panna Verena neohrozene navštevovala väznených kresťanov, posilňovala ich vo viere, potešovala ich a sprevádzala na popraviská. V roku 286 si cisár Diokleción vybral za

spoluvládcu Maximiana Herkulia, pôvodom sedliackeho syna z mesta Sirmium (Sriem) v Panónii. Maximian bol surový, nemravný a bezohľadný. S veľkým vojskom, medzi ktorým bola aj 22. légia známa ako thébajská, tiahol z Itálie do Švajčiarska, aby tam a v Gálii (dnešnom Francúzsku) prenasledoval kresťanov. V kantóne Vallis, kde dnes stojí mesto Martinach (vtedy Oktodurum), chcel Maximian obetovať pohanským bohom za víťazstvo. Thébajská légia, vedená Móricom (Mauricom), príbuzným sv. Vereny, bola kresťanská a odmietla obetovať pohanským modlám. Vyhlásili, že ich viera im to nedovoľuje, no zároveň vyjadrili ochotu bojovať proti nepriateľom štátu. Keď Maximian vyhlásil, že ich cieľom sú kresťania v Gálii, vojaci odpovedali: *„Radšej zahynieme mečom, než by sme pozdvihli zbrane proti svojim bratom a Ježišovi Kristovi.“* Rozzúrený Maximian prikázal, aby každého desiateho muža z légie zabili. Napokon dal zabiť všetkých 6600 kresťanských vojakov. Táto tragédia sa odohrala v roku 287 vo Švajčiarsku, na mieste dnešného mesta St. Moritz (vtedy Agaunum), ktoré dodnes ohlasuje slávu sv. Maurica a jeho spolumučeníkov.

Keď sa sv. Verena dozvedela o mučeníckej smrti svojich príbuzných a celej kresťanskej légie, ponáhľala sa na miesto tejto tragédie, aby i ona, ak to bude Božia vôľa, získala mučenícku korunu. Blízko terajšieho mesta Solothurn stretla zbožného muža, ktorý jej poradil, aby ďalej nešla a zasvätila svoj život Bohu. Jej túžba po mučeníckej smrti ostala nenaplnená, a tak sa utiahla do Jurských vrchov, kde našla zbožnú pustovníčku žijúcu v skalnej jaskyni. Spoločne tu trávili čas v sebazapieraní a na modlitbách.

Chýr o svätom živote Vereny sa rýchlo rozšíril po okolí. Pohania sa obracali na kresťanskú vieru, lebo sv. panna poučovala každého, kto sa priblížil k pustovni, o pravdách svätého náboženstva. Na jej modlitbu boli mnohí chorí uzdravení, slepí získali zrak a posadnutí zlými duchmi boli oslobodení. Keď sa o týchto divoch dozvedel rímsky vládca zo Solothurnu, zatúžil vidieť sv. Verenu. Keď ju uzrel, očarila ho natoľko, že si ju chcel vziať za manželku. Sv. panna však odmietla uzavrieť manželstvo s pohanom. Rozhnevaný vládca ju dal uväzniť. V žalári sa jej v nebeskej žiare zjavil jej príbuzný sv. Móric, obklopený mučeníkmi thébajskej légie. Verena ich vzývala o pomoc a videnie zmizlo. Tej istej noci vládca vážne ochorel. Zúfalý poslal po sv. Verenu a prosil ju, aby ho uzdravila. Sv. panna sa úpenlivo modlila k dobrotivému Bohu za svojho nepriateľa. Jej modlitba bola vyslyšaná – vládca sa uzdravil a prepustil ju na slobodu. Sv. Verena sa utiahla do svojej pustovne a tam žila spolu so svojou družkou, zasväcujúc život Bohu. Postupne sa k nim pridružilo niekoľko zbožných panien, čím vznikol malý kláštor. Kraj však postihol veľký hlad a sväté panny, ktoré sa živili prácou vlastných rúk a milodarmi od okolitých kresťanov, trpeli veľkú biedu. Sv. Verena sa vrúcne modlila k Bohu a jedného rána našli sestry s úžasom štyridsať vriec múky pred dverami pustovne. Keď si mnohé zbožné panny pod vedením sv. Vereny zvolili život zasvätený Bohu, odišla s nimi na ostrov pri ústí rieky Aare do Rýna. Ostrov však obývali jedovaté hady, ktoré ohrozovali ich životy. Sv. Verena sa s dôverou obrátila k Bohu v modlitbe, a jedovaté hady utiekli do vody. Zbožné panny tak mohli na ostrove pokojne žiť a slúžiť Bohu. Neskôr sa sv. Verena presunula do mesta Zurzach, kde svojimi modlitbami a obetavým životom uzdravila mnohých chorých. Posledné dni svojho Bohu milého života prežila v súkromnej

pustovníckej chyžke. Jedného dňa sa jej zjavila preblahoslavená Panna Mária, ktorú neprestajne vzývala o príhovor u Božieho Syna. Oznámila jej, že čoskoro bude povolaná do večnej blaženosti. Krátko nato sa duša sv. Vereny oslobodila z telesnej väzby a odišla do nebeského blahoslavenstva. Stalo sa to v roku 320. Telo sv. Vereny bolo pochované v Zurzachu, kde sa na jej hrobe udialo mnoho zázrakov. Na jej počesť bolo vo Švajčiarsku vystavaných množstvo chrámov.

V roku 1308 dostal Rudolf IV. ostatky sv. Vereny, ktoré boli v roku 1350 prenesené do veľkolepého chrámu sv. Štefana vo Viedni, kde sa dodnes uchovávajú.

Dňa 1. septembra si pripomíname aj pamiatku svätého Priska, Pánovho učeníka a mučeníka; svätého Sixta, biskupa a mučeníka, žiaka svätého Petra apoštola; svätého Terenciána, biskupa a mučeníka; svätého Regula, mučeníka; svätého Lupa, biskupa; svätého Neofyta, biskupa z Leontín na Sicílii a ďalších.

2. SEPTEMBER

I. Sv. Justus, biskup (4. stor.)

Vo štvrtom storočí existovalo v Galii (dnešnom Francúzsku) mnoho prosperujúcich biskupstiev, ktoré spravovali horliví a svätí biskupi, vrátane biskupstiev v mestách Vienne a Lyon. Za čias, keď bol sv. Paschasius biskupom vo Vienne, sa v Tournone (Tournon) narodil vznešeným rodičom sv. Justus. Tí ho po dosiahnutí dospelosti zverili svätému biskupovi na zbožnú výchovu a vzdelanie. Nadaný mladík vynikal veľkým pokrokom vo vedách a v kresťanskej dokonalosti, takže ho nástupca sv. Paschasia, biskup Klaudius, vysvätil za diakona a neskôr za kňaza.

Sv. Justus sa vyznačoval horlivosťou v plnení kňazských povinností a svätým životom. Po smrti biskupa v Lyone bol preto povýšený na uvoľnenú biskupskú stolicu v tomto významnom meste. Ako biskup vynikal medzi všetkými biskupmi v Galii svojou učenosťou, apoštolskou horlivosťou a zbožným životom. V roku 374 sa zúčastnil významného cirkevného snemu v meste Valence. O niekoľko rokov neskôr, v roku 381, sa zúčastnil ďalšieho snemu v Akvileji, ktorý bol zvolaný proti ariánom a iným bludárom. Na tomto sneme, na podnet sv. Ambróza z Milána, vyhlásil v mene biskupov z Galie, že

každý kresťan, ktorý nevyznáva, že Boží Syn, Ježiš Kristus, je od večnosti s Bohom Otcom, má byť zo svätej Cirkvi vylúčený a prekliaty.

Neskoršie obdobie jeho biskupského pôsobenia bolo poznačené smutnou udalosťou. Po nepríjemnej situácii, ktorá vznikla v súvislosti s obyvateľom Lyonu, sa sv. Justus zriekol biskupskej hodnosti a uchýlil sa na púšť v Egypte. V tom čase jeden obyvateľ Lyonu upadol do bláznovstva, zúrivý behal po meste a napádal každého, koho stretol. Po čase sa uzdravil a znovu nadobudol rozum. Keď ho mešťania chceli chytiť a uväzniť, utiekol do biskupského chrámu, kde sa ukryl pred prenasledovateľmi. Posvätnosť chrámu zabránila rozhnevanému davu, aby prenikli dovnútra. Prenasledovatelia žiadali biskupa, aby blázna vyhnal z chrámu. Sv. Justus však prejavil s nešťastníkom súcit, pretože vedel, že dav by sa na ňom kruto pomstil. Odmietol ho teda z chrámu vydať. Rozhorčený ľud začal hroziť, že vylomí dvere chrámu a zapáli ho. Sv. Justus sa pokúšal ľud upokojiť, varoval ich pred znesvätením Božieho domu a nabádal ich, aby sa zdržali násilia. Situáciu sa pokúsil vyriešiť mestský úradník, ktorý sľúbil biskupovi, že výtržníka odvedie do väzenia, aby ochránil jeho život. Prisľúbil tiež, že po upokojení davu nešťastníka vydá biskupovi na spravodlivé potrestanie. Sv. Justus úradníkovi dôveroval a vydal mu muža. Úradník však nepočkal, kým sa dav rozišiel. Vyviedol muža z chrámu bočnými dverami, čo rozzúrený ľud zbadal. Okamžite sa vrhli na výtržníka, vláčili ho ulicami a kruto ho zavraždili. Táto brutálna vražda hlboko zasiahla citlivé srdce sv. Justa. Hoci jeho úmysly boli čisté, cítil, že svojím rozhodnutím vydal muža smrti. Vnímal to tak, akoby niesol spoluzodpovednosť za skon svojej *„ovečky“*. Neobviňoval ľahostajnosť úradníka ani pomstu zdivočeného davu, no sám seba považoval za nehodného biskupskej hodnosti. Rozhodol sa preto opustiť svoj biskupský palác a zriekol sa svojej funkcie.

Na krátky čas sa sv. Justus usadil vo svojom rodisku, v Tournone. Márne sa jeho kňazi a vznešení priatelia snažili presvedčiť ho, aby sa vrátil na svoju biskupskú stolicu. Odpovedal im, že: ak je ľud vinný z tej vraždy, nemôže s ním ako biskup zotrvať v spoločenstve, pretože ľud sa dopustil znesvätenia Božieho chrámu. Ak je však on sám vinný za vraždu, pretože otvoril chrámové dvere úradníkovi, potom nie je hoden riadiť tých, ktorých práva nedokázal ochrániť. V noci preto tajne odišiel spolu so svojím učeníkom Viaterom do mesta Arles. Odtiaľ pokračovali do Marseille, kde sa nalodili a odplavili do Egypta. Na púšti sv. Justus žil dlhý čas medzi pustovníkmi, v hlbokej pokore, prísnom odriekaní a vrúcnych modlitbách.

Medzičasom zbožný kňaz Antiochus v Lyone pocítil veľkú túžbu opäť vidieť svojho svätého biskupa. Vydal sa na cestu, nastúpil na loď a dorazil na egyptskú púšť. Keď našiel sv. Justa, s plačom padol k jeho nohám. Sv. Justus ho privítal slovami: *„Prichádzaš v pravý čas. Koniec môjho života sa blíži a Boh ťa sem poslal, aby si ma pochoval.“* Antiochus sa veľmi zarmútil, a ešte viac žialil verný učeník sv. Justa, Viater. Svätý biskup však utešoval svojho učeníka: *„Nežiaľ, syn môj, keď vidíš, že tento svet opúšťam. Už čoskoro dosiahneš to isté šťastie, že vojdeš do života, ktorý sa nikdy neskončí.“* O niekoľko dní sv. Justus zomrel a o mesiac ho nasledoval jeho verný učeník Viater. Táto udalosť sa stala koncom štvrtého storočia.

Sv. Justus býva zobrazovaný v biskupskom rúchu, s biskupskou palicou položenou pri jeho nohách.

Poučenie:

Poznanie potreby opravdivého sebazapierania je veľkým krokom ku kresťanskej dokonalosti a svätosti. Svätý Justus si túto pravdu uvedomoval počas celého svojho života a až do svojej požehnanej smrti zachovával najväčšiu prísnosť v tomto ohľade. Činil hlboké pokánie za svoje nedokonalosti, lebo vedel, že Božie súdy sú oveľa prísnejšie než súdy tohto sveta. Vzdal sa biskupskej hodnosti a utiahol sa na púšť, pretože veril, že sa tam bude môcť prísnym pokáním starať o spásu svojej duše. Nechcel vystaviť vysokú dôstojnosť svojho úradu zlému svetu na posudzovanie, pretože si biskupský úrad veľmi vážil. Biskupský a kňazský stav si zasluhuje veľkú úctu. Jej nedostatok je vždy na ujmu svätej Cirkvi a spáse duší veriacich. Biskup a kňaz svojou hodnosťou prevyšujú všetky cti a vznešenosti kráľov a cisárov. Svätý Ambróz hovorí: *„Ako je zlato vznešenejšie a cennejšie než olovo, tak je kňazský stav vznešenejší a cennejší než stav kráľovský.“* Cisár Maximus raz v meste Trier pozval k svojmu stolu biskupa sv. Martina a rozkázal, aby bol biskupovi ako prvej osobe podaný pohár s nápojom. Cisár predpokladal, že sv. Martin pohár podá jemu. Sv. Martin ho však podal svojmu kaplánovi, čím chcel naznačiť, že kňaz má byť ctený viac než cisár. Svätý František Serafínsky často hovorieval, že keby na ceste stretol kňaza a anjela, najprv by pobozkal ruku kňazovi a až potom by pozdravil anjela. Svätý František Saleský rozprával príbeh o nábožnom mladíkovi, ktorý mal milosť vidieť svojho anjela strážcu. Keď sa mladík stal kňazom, jeho anjel už nekráčal pred ním ani po jeho pravej strane, ale len po ľavej strane alebo pokorne za ním, ako sluha. Cisári Karol Veľký a Bazileios prikázali svojim synom na smrteľnej posteli, aby si kňazstvo vážili s najväčšou úctou. Svätá Mária Egniacenská si kňazov vážila natoľko, že často padala na zem a bozkávala ich stopy. Cisár Konštantín Veľký, ako píše Baronius, mal kňazstvo v takej úcte, že povedal: *„Keby som videl kňaza dopúšťajúceho sa ťažkého hriechu, zakryl by som ho vlastným plášťom.“*

Svätý Justus poznal dôstojnosť biskupského úradu a vedel aj o slabostiach svojho stáda, ktoré napriek jeho úsiliu blúdilo, v zúrivosti prelialo krv a neposlúchalo ho. Preto sa zriekol biskupskej hodnosti. Pred jeho spravodlivými očami sa objavovala prísnosť Božieho súdu za zverené duše. Ušiel na púšť, aby tam činil pokánie za seba aj za svoje ovce.

Keď biskupovi Avilovi oznámili, že jeden z jeho kňazov zomrel ihneď po svojej prvej svätej omši, odpovedal: *„Aj tak ho čaká veľká a prísna zodpovednosť pred Bohom.“* O čo väčšia zodpovednosť čaká každého duchovného správcu, ktorému je zverených mnoho duší, keď čo i len jedna z nich pre jeho nedbalosť zahynie. Takúto prísnosť mal svätý Justus voči sebe.

Kresťan, pamätaj na spravodlivosť Božiu! Nasleduj príklad svätého Justa a pokorne sa zapieraj. Učený Tertulián píše: *„Čím menej sa tu šetríš, tým viac ťa Boh ušetrí tam.“* Svätý Gregor Veľký hovorí: *„K opravdivej spravodlivosti večného sudcu patrí, že vždy potrestá toho, kto sa v živote vyhýbal chráneniu sa pred hriechom.“*

Buď spravodlivý ako svätý Justus, keď hovoríš o iných. Rozprávaj o ich záležitostiach, akoby boli tvoje vlastné. Usiluj sa deň za dňom byť spravodlivejší a svätejší. Zabúdaj na to málo dobrého, čo si vykonal, a mysli len na svoje hriechy a pokánie, ktoré máš vykonať. Uvažuj o tom, ako ďaleko si od svätosti svätých a od Ježiša Krista. Tento svet nie je miestom odpočinku. Pokračuj v sebazapieraní a v kresťanskej dokonalosti. Svätý Augustín hovorí: *„Kto miluje Boha, vždy rozmýšľa, ako sa k nemu dostať.“*

II. Sv. Genesius, právnik a mučeník (3. stor.)

O mučeníckej smrti svätého Genesia nám podáva správu svätý Paulín. Svätý Genesius sa už ako mladík vyučil právnickým vedám u jedného právnika v Ríme. Neskôr odišiel do Galie (dnešného Francúzska), kde získal nižší úrad pri cisárskom súde v meste Arles. V tomto období cisár Maximian Herkulius, známy svojou krutosťou, viedol neľútostné prenasledovanie kresťanov v Galii. V roku 288 dostal Genesius cisárske nariadenie, ktoré prikazovalo všetkým sudcom v Galii mučiť a odsudzovať na smrť kresťanov bez ohľadu na to, či boli vinní nejakým priestupkom, alebo nie. Keď si Genesius prečítal toto nespravodlivé a neľudské nariadenie, jeho spravodlivé srdce sa vzoprelo. Odmietol ho podpísať, nezverejnil ho a ani ho neposlal ďalším sudcom. Hlavný sudca sa o tom čoskoro dozvedel a prísne ho pokarhal. Genesius úprimne priznal, čo urobil, a vo svojej rozhorčenosti nad porušovaním ľudských práv vzal dosky s rímskymi zákonmi, hodil ich k nohám hlavného sudcu a vzdal sa svojho úradu. Urobil tak z lásky k spravodlivosti, blížnym a Bohu. Genesius sa potom dlhší čas skrýval pred hnevom hlavného sudcu. Medzitým sa zoznámil s kresťanským učením a začal sa pripravovať na prijatie svätého krstu. Vo svätom evanjeliu však nikde nečítal, že by bolo dovolené dobrovoľne sa vystavovať smrti, ak to nie je nevyhnutné pre mučeníctvo. Navyše, ešte nebol dostatočne vycvičený vo svätej viere ani pripravený fyzicky a duševne znášať hrozné muky. Keď sa dopočul, že rozhnevaný sudca po ňom všade pátra a vyslal vojakov, aby ho chytili živého alebo zabili, často menil svoje úkryty. Po čase, keď už bol dokonale oboznámený so svätým náboženstvom, požiadal biskupa o prijatie sviatosti krstu. Opatrný biskup sa však v tejto búrlivej dobe obával vyhovieť jeho žiadosti, pretože aj on sám sa musel ukrývať pred pohanmi. Genesiovi odkázal, aby mal trpezlivosť a keď by sa dostal do rúk nepriateľov, aby neohrozene vyznal svätú vieru. Vtedy bude pokrstený svojou vlastnou krvou, ktorú preleje za Krista. Týmto povzbudený a posilnený Genesius sa prestal vyhýbať pohanským vojakom. Sám ich vyhľadával a smelo sa im predstavil. Keď ho chceli chytiť, vďaka Božiemu vnuknutiu skočil do rieky Rýn a preplával na druhý breh. Kati ho však čoskoro dolapili, podrobili ho krutým mukám a zavraždili. Stalo sa tak v roku 289 neďaleko mesta Arles. Nábožní kresťania tajne zozbierali jeho rozsekané telo a uložili ho do hrobu.

Dobrotivý Boh oslávil svätého sluhu svojho mnohými zázrakmi. Na mieste, kde svätý Genesius preplával rieku Rýn (Rhône), bol neskôr postavený most. Raz, keď sa na tento most vo sviatok svätého Genesia zhromaždil veľký zástup veriacich, most sa prelomil a všetci spadli do rieky. Vystrašení ľudia spoločne volali: *„Svätý Genesius,*

zachráň nás a vysloboď svojim mocným príhovorom, aby nikto z nás nezahynul, veď sme prišli osláviť tvoju pamiatku.“ Milostivý Boh vypočul ich prosby, a zázračne boli všetci zachránení.

V meste Arles sa stal aj ďalší zázrak. Jedna vydatá žena bola neprávom obvinená zo zločinu, za ktorý bol v tom čase uložený trest smrti. Sudca, bez akýchkoľvek dôkazov, rozhodol, že má byť utopená. Úbohá žena márne obhajovala svoju nevinu a prosila o milosť. Zákony však boli vtedy neľútostné. Na krk jej priviazali skalu, posadili ju na loď a keď sa dostali do stredu rieky Rýn, kati ju zhodili do vody. Zúfalá žena v poslednej chvíli zvolala: *„Svätý Genesius, ktorý si tieto vody posvätil svojím preplávaním, vysloboď ma svojim príhovorom, lebo som nevinná!“* Dobrotivý Boh vyslyšal jej modlitbu a na príhovor svätého Genesia ju zachránil. Žena nešla ku dnu, ale plávala na hladine, aj napriek tomu, že mala na krku ťažkú skalu. Ohromení mešťania ju vytiahli z vody a odprevadili do chrámu, kde boli uložené ostatky svätého Genesia. Tam všetci spoločne ďakovali za tento zázračný zásah a jej záchranu.

---

2. septembra si pripomíname aj svätú Maximu, rímsku mučeníčku; svätého Antona, mučeníka z Apamey v Sýrii; svätého Dioméda a jeho spolumučeníkov; svätého Romedia, misionára a pustovníka v Tirolsku, z ktorého ostatkov sa uchováva ruka vo farskom kostole v Cholticiach na Chrudimsku, zasvätenom jeho menu a ďalších svätých.

3. SEPTEMBER

I. Sv. Remaklus, biskup (7. stor.)

V 7. storočí sa mesto Maastricht (Trajectus Mosae) v Holandsku preslávilo dvoma svätými biskupmi – svätým Amandom a svätým Remaklom, ktorí sa striedali v správe tamojšej diecézy. Remaklus sa narodil okolo roku 620 v meste Bourg (Bituriges) vo Francúzsku. Jeho vznešení a zámožní rodičia ho zverili do výchovy kňazovi svätému Sulpiciovi, ktorý sa neskôr stal biskupom v Bourg. Pod starostlivou opaterou tohto vynikajúceho učiteľa a vychovávateľa napredoval nadaný žiak vo vzdelaní i zbožnosti. Keď dospel, bol povolaný na dvor austrázskeho (východofranského) kráľa svätého Sigeberta, kde vtedy prebývali mnohí významní muži, vrátane zlatníka svätého Eligia, ktorý sa neskôr stal biskupom v Noyone. Na dvore získal Remaklus čestnú funkciu, no čoskoro si znechutil tamojší život a odišiel domov, aby v tichosti slúžil Bohu a ľuďom.

V tom čase postavil svätý Eligius benediktínsky kláštor v Solignacu, ktorý mal byť útočiskom pre mužov túžiacich po kresťanskej dokonalosti. Remaklus doň vstúpil a nielenže bol prijatý, ale čoskoro sa stal aj jeho opátom. Kláštor viedol šestnásť rokov s takou múdrosťou, že sa stal vzorom disciplíny a zbožnosti mníchov v celej ríši.

Keď svätý Amand, biskup Maastrichtu, s pápežským súhlasom zložil svoj úrad, opát Remaklus bol zvolený za jeho nástupcu. Ťažko sa mu lúčilo s milovaným kláštorom a zdráhal sa prijať biskupský úrad, no kráľ, duchovenstvo, páni i ľud naňho naliehali tak vytrvalo, že nakoniec súhlasil a prijal biskupské svätenie. Remaklus bol biskupom podľa Božieho srdca. Vznešený a nesmierne pokorný si získal všeobecnú úctu a lásku svojho ľudu. Božie slovo hlásal tak mocne a príťažlivo, že ho každý rád počúval a jeho slovami sa riadil. Žil odriekavo a prísne, no k ľuďom bol mierny a láskavý. Svojim zverencom bol otcom, bratom, priateľom a pomocníkom vo všetkých ich potrebách. Aby ich získal pre Krista Pána, stal sa pre nich všetkým. Viedol ich na cestu dokonalosti a neustále ich napomínal, aby sa vyhýbali hriešnym rozkošiam, zbytočnej starostlivosti o svetské veci a radšej sa usilovali o veci nebeské, verne plniac Božie prikázania. To, čo svätý biskup učil, sám horlivo plnil podľa slov apoštola svätého Pavla: *„Dbaj o seba a o učenie, a zotrvávaj v tom, lebo tak zachrániš aj seba, aj tých, čo ťa počúvajú.“* (1 Tim 4, 16)

V tých tak nestálych časoch boli kláštory jedinými útočiskami a semenišťami kresťanskej vzdelanosti a bohabojnosti. S vedomím tohto faktu požiadal Remaklus kráľa Sigeberta, aby zakladal nové kláštory, najmä v odľahlých a pustých krajinách. Kráľ teda založil a vybavil potrebnými príjmami dve opátstva – Stavelo a Malmedy – v Ardenských horách. Svätý biskup sám dohliadal na výstavbu týchto kláštorov a uviedol do nich mníchov, ktorým povedal: *„Dôverujte v Boha, zachovávajte jeho prikázania, vyhýbajte sa márnym myšlienkam a uchovajte si pokáním dušu čistú a nepoškvrnenú. Náš nepriateľ má tisíce spôsobov, ako nám môže uškodiť. Vieme však, že čím viac na nás útočí, tým vyššie sa povznesieme, ak mu dokážeme odolávať. Zlý duch sa najviac bojí bdelosti, modlitieb, pôstov, tichosti, trpezlivosti, dobrovoľnej chudoby, opovrhovania márnou chválou, pokory, milosrdenstva a najmä čistej lásky ku Kristovi Pánovi. Používajte teda tieto zbrane proti nemu a zvíťazíte.“* Tieto otcovské slová biskupa padli na úrodnú pôdu a priniesli bohaté ovocie. Bratia oboch kláštorov napredovali v reholných cnostiach a vo svojich predtým zanedbaných krajoch šírili vieru, ušľachtilé mravy a kresťanskú vzdelanosť.

Hoci Remaklus vo svojom biskupskom úrade požehnane pôsobil a tešil sa všeobecnej láske pánov i ľudu, predsa sa mu zacnelo po tichom živote v kláštore. Márne ho veriaci i kráľ Childerich prosili, aby ich neopúšťal; svätý biskup sa vzdal svojho úradu a odporučil za svojho nástupcu svojho žiaka Teodarda. Potom sa utiahol do kláštora v Stavele, kde zostal až do smrti. Tam vychovával mnohých mladíkov a mužov, ktorí opustili svet a túžili po vyššom stupni morálnej dokonalosti. Tam nachádzali útechu zarmútení, bohatí sa tam učili milovať chudobu, mladíci si zvykali na čistotu a kajúcnici nachádzali svätý pokoj, ktorý svet dať nemôže.

Po rokoch Remaklus pochopil, že jeho dni sa krátia. Zhromaždil preto všetkých reholných bratov a rozlúčil sa s nimi otcovskými slovami, naliehavo im

pripomínajúc, aby sa vyhýbali hnevu, boli mierni aj v dovolených veciach, nikomu neubližovali, boli trpezliví, vyhýbali sa lenivosti a nebáli sa nijakej práce, potláčali v sebe závisť a pýchu, milovali pokoru a čistotu, zachovávali svornosť a pokoj, milovali Boha nad všetko, pamätali na smrť, žili v pokání a konali dobré skutky, kým je na to čas. Potom sa svätý biskup posilnil sviatosťami a zomrel v Pánovi okolo roku 671.

Poučenie:

Svätý Remaklus, keď uvádzal mníchov do kláštora, ich napomínal, aby neprestávali odporovať pokušeniam zlého ducha. Svätý František Saleský hovorí: *„Kedykoľvek pocítiš v sebe akékoľvek, hoci len najmenšie pokušenie, utiekaj sa ihneď k Bohu a pros ho o pomoc svojou milosťou. Je to prostriedok, o ktorom sám Spasiteľ učil slovami: ‚Modlite sa, aby ste neupadli do pokušenia.‘“* Ak pokušenie neprestáva, ba naopak rastie, objím kríž, akoby si objímal samého Krista Pána, a neprestajne volaj k Bohu o pomoc. Nevenuj pokušeniu príliš veľkú pozornosť, ale obráť svoju myseľ na Spasiteľa alebo na inú dobrú vec. Okrem toho neváhaj zveriť svoje myšlienky a city svojmu spovedníkovi, lebo pokušiteľ nás najmä nabáda, aby sme o svojom pokušení s nikým nehovorili, a keď to dosiahne, ľahšie nás zvádza. Nepriateľ nás môže trápiť, ale nedokáže zlomiť našu pevnú vôľu.

Preto majme rozhodný úmysel, že sa mu nijakým spôsobom nepoddáme a že s pokušením nesúhlasíme. Nebavme sa s ním, ale krátko ho odbime slovami Pána: *„Odíď, satan, lebo je napísané: ‚Pánovi, svojmu Bohu, sa budeš klaňať a jemu jedinému slúžiť.‘“* (Mt 4, 10) Tak máme proti nepriateľovi svojej duše tisíce prostriedkov, aby sme unikli jeho pasciam, a tou istou zbraňou, ktorú na nás použil, môžeme zvíťaziť, ak ju použijeme správne.

Tomáš Kempenský nás napomína, aby sme boli obzvlášť pozorní na začiatku pokušenia, lebo nepriateľa premôžeme ľahšie, keď mu nedovolíme vstúpiť do dverí nášho srdca, ale ho odrazíme hneď na prahu, keď zaklope. Najprv na človeka dolieha zlá myšlienka, po nej nasleduje premýšľanie, kochanie, túžba a nakoniec súhlas. Tak sa nepriateľ postupne vkradne, ak mu hneď na začiatku neodoláme.

V tento deň si pripomíname aj svätého Mansvéta, biskupa z Toulouse vo Francúzsku († 375), z ktorého ramena uchováva časť pražská katedrála od roku 1597. Taktiež si pripomíname svätú Fébu, učeníčku svätého apoštola Pavla (Rim 16, 1-2), svätú Eufémiu, pannu a spolumučeníčku Akvilejských; svätú Basilisu, pannu a mučeníčku z Nikomédie; svätého Šimona Mladšieho, stĺpovníka a ďalších.

4. SEPTEMBER

I. Sv. Rozália, panna a pustovníčka (12. stor.)

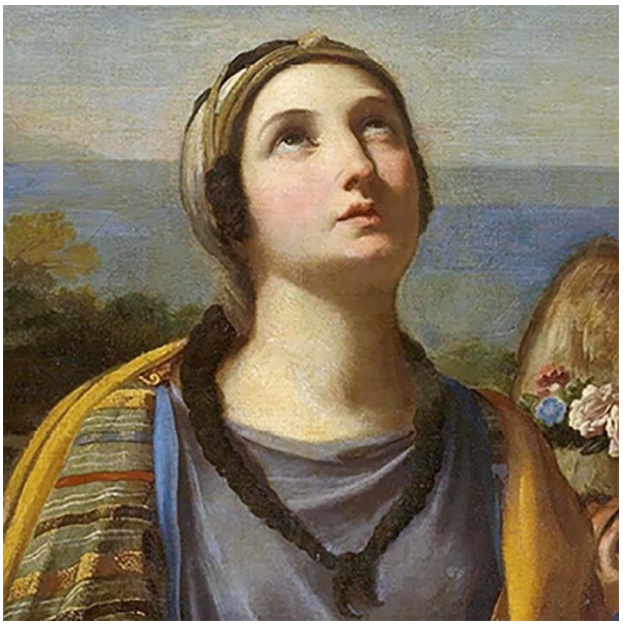

V polovici 12. storočia vládol na Sicílii kráľ Viliam I., ktorý bol ženatý s navarrskou princeznou Margarétou. Kráľovná prijala na svoj dvor do Palerma urodzenú pannu Rozáliu, dcéru významného šľachtica Sinibalda, pána z Quisquiny a Rosy, ktorý bol spriaznený s navarrským kráľovským rodom. Nábožná Rozália však už čoskoro pocítila túžbu po vyššom živote, a tak ju čoskoro začal unavovať pobyt na hlučnom kráľovskom dvore. Odmietajúc márne zábavy a svetské potešenia, túžila po vznešenejších radostiach. Po určitom čase opustila dvor aj svojich rodičov a vstúpila do kláštora panien rehole svätého Bazila, ktorý bol v tom čase na Sicílii veľmi rozšírený.

Ani prísny kláštorný život však neuspokojoval jej horlivosť. Rozhodla sa preto, že podľa príkladu starovekých pustovníkov bude slúžiť Bohu a pracovať na svojej spáse v úplnej samote v pustatine. Bol to veľký a hrdinský úmysel – obeť, ktorú môže priniesť len horúca láska ku Kristovi Pánovi. Rozália, navždy sa zriekajúc sveta, si našla na zalesnenej hore Quisquina, patriacej k majetku jej otca, úzku tmavú jaskyňu a usadila sa v nej. Tam sa podrobila prísnemu pokániu a nachádzala potešenie v modlitbe a nábožnom rozjímaní. Žila v samote a vychádzala len do blízkej svätyne, aby sa zúčastnila bohoslužieb, prijímala sviatosti a počúvala Božie slovo. Potrebné veci k živobytiu jej poskytovali príbuzní a okolití veriaci. Po niekoľkých rokoch opustila túto pustatinu a vybrala si nový príbytok neďaleko hlavného mesta Palerma na vysokom, skalnatými bralami rozoklanom vrchu Monte Pellegrino. Na tomto neprístupnom a nehostinnom mieste, vysoko nad okolitým ruchom, zasvätila svoj život Bohu. Dokonala ho niekedy v rokoch 1170–1180. Veriaci ľud začal Rozáliu uctievať a vzývať ako svätičku oslávenú Bohom. V 13. a 14. storočí sa jej úcta na Sicílii veľmi rozšírila. Na mnohých miestach boli na jej počesť postavené kostoly a kaplnky, založené rôzne náboženské nadácie a bratstvá. Z tej doby sa zachovalo mnoho obrazov s nápisom: *„Svätá Rozália.“* Na starom gréckom obraze je Rozália zobrazená, ako dáva svetu zbohom: kľačí so sklonenou hlavou a zopnutými rukami pred Pannou Máriou s Ježiškom, ktorý ju požehnáva. Po stranách sú dvaja anjeli – jeden drží pútnickú palicu, druhý knihu a ruženec – akoby čakali, aby ju sprevádzali na pustatinu.

V starom kláštorom chráme baziliánok na Sicílii bol v roku 1644 objavený v zamurovanej schránke drevený krížik s nápisom gréckymi písmenami: *„Ja, sestra*

Rozália Sinibaldi, ukladám tento Pánov kríž v tomto kláštore, ktorému som sa navždy zasvätila.“ Na inom starom obraze sa nad Rozáliou, zahĺbenou do modlitby, vznáša anjel nesúci v zdvihnutých rukách košík s ružami, čo krásne znázorňuje, ako jej modlitby stúpajú k Božiemu trónu ako voňavá obeta. Na všetkých týchto starých obrazoch je Rozália zobrazená v reholnom rúchu panien baziliánok. Na jednom z nich drží v jednej ruke kríž a druhou rukou žehná.

Časom úcta k svätej Rozálii ochabla a jej meno takmer upadlo do zabudnutia, keďže neexistoval dobový životopis a sporé vedomosti o nej vychádzali len zo zmienených obrazov, nápisov a ústneho podania ľudu. O nej samej sa vedelo len toľko, že bola rehoľníčkou, ktorá žila ako pustovníčka najprv na hore Quisquina a neskôr na Monte Pellegrino, kde zomrela a bola pochovaná.

V roku 1624 vypukol v Palerme strašný mor. Na odvrátenie tohto Božieho trestu sa konali kajúcne procesie a duchovní, spievajúc litánie ku všetkým svätým, pridali prosbu: *„Svätá Rozália, oroduj za nás!“* To upútalo pozornosť ľudu a mnohí veriaci začali vzývať túto sväticu ako zvláštnu patrónku proti moru. V tom istom roku sa niekoľko dedinčanov vydalo na Monte Pellegrino hľadať poklad, ktorý tam podľa povesti mal byť ukrytý. Jedného dňa narazili na mohutnú kamennú dosku. Keď ju nedokázali zdvihnúť, rozbili ju a s úžasom objavili pod ňou ľudskú lebku, ktorá akoby bola zrastená s kameňom. Ihneď sa rozšírila správa, že bol nájdený hrob svätej Rozálie. Jaskyňa bola následne úradne preskúmaná a ďalším pátraním boli objavené všetky kosti, ktoré boli uznané za pravé pozostatky svätej Rozálie. Veriaci ľud do tohto nálezu vložil nádej, že na jej príhovor čoskoro mor ustane, a skutočne, morová rana čoskoro pominula. Nájdené pozostatky boli vyzdvihnuté z jaskyne a s veľkou slávou prenesené do katedrály v Palerme. Pri tejto príležitosti bol pri vstupe do zmienenej jaskyne objavený do skaly vytesaný kríž. Po odstránení vrstvy machu, ktorá toto miesto zakrývala, sa objavil starobylý nápis vyrytý do kameňa: *„Ja, Rozália, dcéra Sinibalda, pána z Quisquiny a Rosy, rozhodla som sa z lásky k svojmu Pánovi Ježišovi Kristovi prebývať v tejto jaskyni.“* Tento významný nález potvrdil ústne podanie o svätej Rozálii a rozlúštil záhadu spôsobenú nedostatkom písomných záznamov o jej živote. Od tej doby úcta k svätej Rozálii rástla. Na rozoklanom vrchu Monte Pellegrino bola neskôr vybudovaná nákladná cesta, ktorá spočívala čiastočne na pilieroch a oblúkoch, aby veriaci mohli pohodlne prichádzať k jaskyni svätej Rozálie. Jaskyňa bola upravená na svätyňu.

Príhovor svätej Rozálie u Boha sa v Palerme i na iných miestach osvedčoval zázračným spôsobom, kedykoľvek ju veriaci vzývali počas morových epidémií. V roku 1743 bola Sicília opäť zasiahnutá morom. Obyvatelia Palerma sa odporučili pod ochranu tejto svätice, a ich mesto bolo ušetrené nákazlivých chorôb, ktoré vyčíňali v blízkej Messine a inde.

Pozostatky svätej Rozálie sú uložené v nádhernej kaplnke pri hlavnej katedrále v Palerme. Jej sviatok sa slávi 4. septembra na Monte Pellegrino i v Palerme hlučnými cirkevnými i národnými slávnosťami, počas ktorých je obrovská socha svätice vozená mestom na voze ťahanom päťdesiatimi ozdobenými mulicami. Aj u nás si v 17. a 18. storočí získalo obľubu nábožné vzývanie svätej Rozálie ako mocnej

príhovorkyne u Boha na odvrátenie nákazlivých chorôb. Dôkazom toho je početné množstvo tzv. *„Rožných múk“* alebo morových stĺpov, ktoré naši predkovia postavili počas morových epidémií. Na týchto stĺpoch sú okrem kríža zobrazenia patrónov proti moru: svätého Šebastiána, svätého Rocha a svätej Rozálie.

II. Sv. Ružena z Viterba, panna (13. stor.)

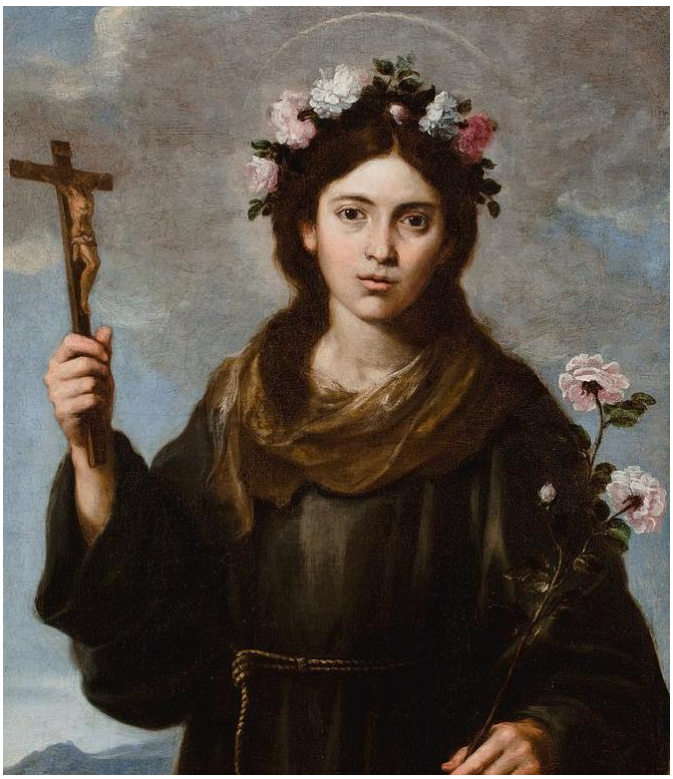

V talianskom meste Viterbo sa v roku 1234 narodila do rodiny remeselníkov dcéra, ktorá dostala pri krste meno Rosa (Ružena). Dievča už od útleho veku prejavovalo túžbu po duchovnej dokonalosti. Vyhýbala sa zábavám a spoločnosti mladých, stránila sa sveta a najradšej trávila čas v ústraní alebo v chráme Pánovom na modlitbách. Vyhýbala sa každému, aj najmenšiemu hriechu a pestovala v sebe lásku k Božskému Spasiteľovi. Dobrovoľne sa postila, a čo si odoprela na jedle, rozdala chudobným. Odmietala nosiť šperky a neusilovala sa páčiť svetu. Takto vyrastala v nevinnosti, stávajúc sa príkladom nielen pre anjelov, ale aj pre ľudí.

Nejedna dievčina, vidiac jej príklad, sa tiež začala odvracať od márnosti sveta a obrátila sa k Bohu. Keď Ružena vyrástla, ochorela na ťažkú chorobu, o ktorej si rodičia mysleli, že sa z nej už neuzdraví. Ležala dlhší čas v bezvedomí, no jedného dňa sa prebrala a rozprávala, že sa jej vo sne zjavila Panna Mária. Povedala jej, aby vstúpila do tretieho rádu svätého Františka a poučovala ľudí zblúdilých vo viere, aby sa kajali a vrátili do pravej Cirkvi. Správa o tomto videní sa rýchlo rozšírila mestom a k uzdravujúcej sa Ružene prichádzali mnohí, či už zo zvedavosti alebo zo zbožnosti, aby si vypočuli jej slová. Tieto návštevy však neboli po vôli jej otcovi, ktorý jej vyčítal, že sa zapodieva týmito vecami. Ružena ho však presvedčila, aby jej nezakazoval viesť ľudí k zbožnému životu a poučovať zblúdilých o pravej viere. Po uzdravení si obliekla rúcho tretieho rádu svätého Františka a vo svojom rodnom dome si zariadila skromnú komôrku, kde sa mohla nerušene venovať kajúcnosti a pobožnostiam. Odtiaľto vyrážala do mesta, kde s krížom v ruke spievala posvätné piesne a vyzývala ľudí na pokánie. V tom čase sa vo Viterbe rozmáhalo kacírstvo albigéncov, ktorému dokonca napomáhali aj úradníci. V tomto nebezpečnom období, keď muži nedokázali čeliť útokom bludárov, povstala na obranu katolíckej viery slabá dievčina Ružena. Ľudia s úžasom sledovali, ako táto jednoduchá a mladá panna múdro a s veľkou odvahou hovorila o náboženských otázkach a ostro vystupovala proti

bludom. Pre tieto činy však bola obžalovaná, že ruší poriadok v meste a podnecuje ľudí. Sudca ju spolu s jej rodičmi vypovedal z mesta. Otec márne prosil, aby im bolo umožnené zostať, ale susedia sa ich nezastali, a tak boli nútení uprostred tuhej zimy opustiť Viterbo. Toto vyhnanstvo však prinieslo svoje ovocie. Ružena i jej rodičia našli pohostinstvo, kdekoľvek zavítali. Správy o Ružene sa šírili a ľudia prichádzali, aby si vypočuli jej slová. Svojou horlivosťou upevňovala ľudí v katolíckej viere a viedla ich na cestu kajúcneho a bohumilého života. Ružena dostala od Boha dar reči a moc modlitbou vyprosovať uzdravenie. Raz na jej príhovor Boh vrátil slepému dievčaťu zrak, čo priviedlo niekoľkých heretikov k pokániu a návratu do katolíckej Cirkvi. Medzitým sa vo Viterbe situácia zmenila.

Katolíci sa vzchopili a vyhnali bludárov z mesta. Ružena sa so svojimi rodičmi vrátila a bola slávnostne privítaná. Vo Viterbe potom až do smrti šírila Božiu lásku a viedla mnohých k dokonalosti kresťanského života. Žila v dome svojich rodičov a nosila rúcho tretieho rádu svätého Františka. Napokon požiadala o prijatie do kláštora klarisiek vo Viterbe, aby mohla slúžiť Bohu v ústraní. Jej žiadosť však zamietli, pretože nemala potrebnú výbavu. Ružena predpovedala, že ju po smrti do kláštora prijmú. Zomrela v roku 1252, vo veku 18 rokov. Jej predpoveď sa splnila krátko po smrti. Telo svätej Ruženy bolo pochované vo Viterbe v chráme Panny Márie.

Keď Boh potvrdzoval jej svätosť zázrakmi a ľud ju začal uctievať ako sväticu a vzývať, klarisky oľutovali, že ju za života neprijali. Po osemnástich mesiacoch si vyžiadali jej telesné ostatky a dali ich preniesť do svojho kláštorného chrámu. Tam sú dodnes uložené neporušené relikvie tejto svätice. K jej hrobu každoročne prichádzajú zástupy pútnikov, aby ju prosili o príhovor u Boha.

Poučenie:

Prorok Izaiáš vyčíta izraelskému ľudu: *„Jeho strážcovia sú všetci slepí, všetci nevedomí, sú to nemí psi, ktorí nevedia štekať, vidia márnosti, spia a milujú sny.“* (Iz 56, 10). Podobná výčitka platila aj katolíkom vo Viterbe, ktorí pre svoju hriešnu zhovievavosť, pohodlnosť a vlažnosť mlčali voči rečiam bludárov, až kým kacírstvo nezačalo v meste prevažovať. Tak je to dodnes v nejednej obci či krajine. Malá skupinka odvážnych nepriateľov katolíckej viery uchopí moc, pretože katolíci mlčia a spia. Útla Ružena zahanbila zbabelých mužov, keď prevzala úlohu, ktorá bola ich povinnosťou: statočne brániť svätú vieru potlačovanú bludármi. Aký významný príklad nám táto svätica dáva, aby sme nedopustili, aby bola naša svätá viera hanobená a prenasledovaná ľuďmi, ktorí sú jej odcudzení a nepriateľskí! To, čo je pre nás drahé a sväté, si máme vážiť a chrániť; naším najdrahším pokladom je pravá katolícka viera, ktorá je koreňom bohumilých cností, základom a zárukou večného života. Bez nej niet pravdy, ani pravej cnosti, ani spásy. Preto máme vždy statočne vyznávať svoju vieru a svedčiť o nej, obzvlášť keď na ňu útočia.

Katolíci žijúci medzi inovercami a neveriacimi by mali svoju vieru dokonale poznať, lebo nevedomosť v náboženských otázkach je často príčinou toho, že nejeden katolík, počúvajúc námietky a útoky nepriateľov viery a nevediac ich vyvrátiť, zbabelo mlčí, a napokon sám ochladne vo viere. Predovšetkým však majú katolíci žiť

bezúhonne podľa svojej viery, lebo zbožný a nepoškvrnený život plynúci zo živej viery je najlepšou obranou viery. *„Správajte sa múdro voči tým, čo sú mimo (t. j. mimo Cirkvi, neveriacim), využívajúc čas (t. j. nemrhajúc ním). Vaša reč nech je vždy láskavá a korenistá soľou (t. j. rozumná), aby ste vedeli, ako máte odpovedať každému.“* (Kol 4, 5-6). *„Vo všetkom im buď ty sám príkladom dobrých skutkov. V učení preukáž neporušenosť a vážnosť, v zdravom slove bezúhonnosť, aby sa protivník zahanbil, keď nebude mať čo zlé o nás povedať.“* (Tít 2, 7-8).

Dňa 4. septembra sa tiež slávi pamiatka svätého Teodora (Bohdara) a jeho spoločníkov mučeníkov, vojakov z Lýdie; svätého Marina, patróna republiky San Maríno. Spomíname aj na svätú Kandidu, učeníčku svätého Petra apoštola v Neapole; svätého Rufína a jeho spoločníkov mučeníkov v Galácii; svätú Idu, vdovu; svätú Hermionu, pannu a mučeníčku z Cézarey; svätého Marcela, mučeníka a ďalších.

5. SEPTEMBER

I. Sv. Vavrinec Justiniani, patriarcha Benátok (14. stor.)

Rodiskom známeho biskupa Vavrinca boli talianske Benátky. Jeho otec Bernard Justiniani pochádzal zo starobylého šľachtického rodu, ktorý sa v tejto obci oddávna tešil veľkej vážnosti. Vavrinec sa narodil v roku 1381. Keď mu otec skoro zomrel, ovdovená matka si napriek tomu, že mala iba 24 rokov, zaumienila, že sa z lásky k svojim deťom už nikdy nevydá, aby sa mohla venovať výhradne ich riadnej výchove a tým horlivejšie slúžiť Bohu. Pod jej ochranou Vavrinec prospieval a už v detskom veku prejavoval neobyčajne rozvážnu a vážnu povahu. Vyhýbal sa zábavám, stránil sa spoločností a najradšej trávil čas s rozvážnymi mužmi. Matka však začala mať obavy, že má chlapec sklon k výstrednej samotárskej povahe a pýche. No Vavrinec ju uisťoval, že nechce byť pyšným, ale že jeho snaha smeruje k tomu, aby sa stal svätým.

Keď dospieval, ocitol sa na životnej križovatke, kde sa musel rozhodnúť, komu bude slúžiť – Bohu alebo svetu. Svet ho lákal očarujúcimi predstavami a pripomínal mu, že ako potomok slávnych predkov by mal hľadať spôsob, ako sa im vyrovnať a

usilovať o veľké činy, aby si tiež získal zásluhy, slávu a úctu medzi významnými šľachticmi svojho mesta i ľudu. Bohatstvo mu umožňovalo pohodlie a svet mu naznačoval, že by nemal pohrdnúť pôžitkami a rozkošami, ktoré život ponúka. Takéto pokušenia na Vavrinca doliehali, ale jeho svedomie mu našepkávalo: *„Never svetu; je klamár; sláva, ktorú ti sľubuje, je len dym; jeho poklady sú ťažkým kameňom, pod ktorým sa človek dusí; jeho rozkoše majú horkú príchuť a privodia tvojej duši i telu nebezpečnú chorobu!“*

Jedného dňa bol Vavrinec vzrušený zvláštnym snom. Zdalo sa mu, že vidí večnú Múdrosť v podobe krásnej a žiarivej panny, ktorá k nemu pristúpila a povedala: *„Prečo sa túlaš od jednej veci k druhej, hľadajúc pokoj mimo mňa? Hľa, to, po čom túžiš, nájdeš len u mňa! Daruj mi svoje srdce, vyber si ma za svoju nevestu a dedičstvo, a budeš mať nevyčerpateľný poklad.“* Vavrinec sa teda vzdal všetkých myšlienok na svet a rozhodol sa, že po boku kresťanskej múdrosti bude usilovať o česť a slávu Božiu, ako aj o večné dobro svoje i blížnych. Poradil sa so svojím ujcom, zbožným kňazom Marinom, ktorý mu odporučil, aby si najprv overil svoje povolanie k rehoľnému stavu. Vavrinec začal žiť odriekavo: odpočíval na holej zemi, odopieral si jedlo i nápoje a zotrvával osamote v modlitbách. Rozjímal o chudobe, poslušnosti, pôstoch a nočných bdeniach rehoľníkov a premýšľal o tom, čoho všetkého by sa mal vzdať.

Jedného dňa, keď pozrel na obraz Ukrižovaného, zvolal: *„Ty si, Pane, moja nádej, v Tebe je všetka moja sila i útecha.“* V tej chvíli sa definitívne rozhodol a od tej doby ešte prísnejšie zapieral svoje telo, až sa príbuzní obávali o jeho zdravie a prosili ho, aby sa krotil. Matka sa nakoniec rozhodla, že ho ožení, no Vavrinec bol vo svojom úmysle nezvratne pevný. Potajomky opustil domov a vstúpil do spoločnosti svetských kňazov, ktorí čoskoro nato získali kláštor sv. Juraja na ostrove Alza v Benátkach a prijali pravidlá rehoľných kanonikov rádu sv. Augustína. Vtedy mal Vavrinec dvadsať rokov a hoci mal krehké zdravie, v kláštore sa horlivo venoval skutkom pokánia a odriekania. Nikdy sa nenajedol dosýta, okrem obeda nepil ani počas najväčších horúčav, v zime sa neohrieval pri peci, pri cirkevných obradoch v chóre sa neopieral a celkovo si nedoprial žiadne pohodlie. Takto sa snažil dosiahnuť úplnú nadvládu nad svojimi zmyslami a podriadiť svoje telo do služby. Nikdy nevychádzal z kláštora, ani len do susednej záhradky či do mesta, pokiaľ to nebolo výslovne prikázané. Podľa kláštorných pravidiel chodili mladší rehoľníci v určitý čas zbierať almužnu po meste. Vavrinec tak robil, kedykoľvek bol na rade. Prosieval o almužnu aj pri dverách svojho rodného domu, no dnu nevstupoval, až kým ho k tomu po rokoch nezavolala synovská povinnosť. Jeho drahá matka totiž na smrť ochorela. Vďačný syn sa k nej ponáhľal, potešoval ju, povzbudzoval ju k dôvere v Boha, modlil sa s ňou a takto ju pripravil na kresťanskú smrť.

Keď bol Vavrinec novicom v kláštore, ochorel na zápal hrdla a lekári vyhlásili, že túto chorobu možno vyliečiť iba rezaním a vypaľovaním. Báli sa však zákrok vykonať, aby telesne slabý mladík nezomrel. Vavrinec im však povedal: *„Čoho sa bojíte? Ten, kto uchránil troch mládencov v ohnivej peci, má aj teraz dosť moci, aby mi dodal trpezlivosť a silu.“* Ochotne sa podrobil bolestivej lekárskej operácii, a keď mu hrdlo

rezali a vypaľovali, mlčal a vyslovil len jediné presväté slovo: Ježiš. Po čase bolo potrebné opäť rezať a vypaľovať choré hrdlo. Aj vtedy preukázal Vavrinec obdivuhodnú trpezlivosť a odvahu. Keď sa k nemu lekári priblížili, povedal: *„Len režte, však vaše nástroje nie sú také ostré, ako boli pazúry šeliem, ktoré trhali telá svätých mučeníkov!“*

Zo všetkých cností Vavrinec najviac miloval pokoru. Túžil byť medzi bratmi tým posledným, najradšej vykonával najopovrhovanejšie práce a jednoduchý, chatrný odev bol preňho najmilší. Predstavených vždy bezvýhradne poslúchal. Raz, keď ho poslali zbierať almužnu do mesta, jeho sprievodca sa hanbil pred preplnenými námestiami a ulicami, a tak sa im vyhýbal. Vavrinec mu povedal: *„Prečo sa, brat môj, hanbíš žobrať? Poďme a radi prijmime pohanu. Zriekli sme sa sveta slovami, nuž sa ho zriekajme aj skutkami. Nosme tieto vrecia na chrbte, ako by sme niesli ťažký kríž, a takto premáhajme pyšný svet!“*

Jedného dňa vypukol v kláštore požiar, ktorý zničil všetky zásoby. Keď si bratia zúfali, Vavrinec ich utešoval: *„Čo zlé sa nám stalo? Neskladali sme azda sľub chudoby? Poďakujme Bohu, že nám doprial zakúsiť, čo znamená byť naozaj chudobný. Boh sa o nás postará, ak nestratíme dôveru v Neho!“*

Najväčšiu radosť nachádzal Vavrinec v modlitbe a zbožnom rozjímaní. Jeho duch bol ustavične obrátený k Bohu. Preto dbal na mlčanlivosť a hovoril iba to, čo bolo nevyhnutné. Jeho reč bola vždy vecná a vážna. Vďaka svojim cnostiam bol už v roku 1406, krátko po vysvätení za kňaza, zvolený za priora kanónie sv. Juraja v Benátkach a v roku 1418 sa stal hlavným predstaveným celej reholnej kongregácie, ktorá vznikla z tohto materského kláštora. Počas jeho vedenia táto kongregácia prekvitala a šírila sa. Sám zostavil jej stanovy a bol preto nazývaný jej zakladateľom. Starostlivo dohliadal na bratov, aby svedomito zachovávali reholné pravidlá, a prijímal do rádu iba takých žiadateľov, o ktorých sa presvedčil, že majú na kláštorný život skutočné povolanie. Zvykol hovoriť, že nezáleží na tom, koľko členov má kongregácia, ale na tom, aby mali veľké cnosti. Malátnych bratov povzbudzoval k horlivosti, slabých posilňoval a nerozhodným dodával odvahy. Aj ako hlavný predstavený zostával pokorný. Raz mu počas zhromaždenia jeden z reholníkov omylom niečo vyčítal. Vavrinec sa na chvíľu zamyslel, potom povstal, pokľakol doprostred zhromaždenia a povedal: *„Ctihodní otcovia, podrobím sa akémukoľvek pokániu, ktoré mi uložíte.“* Inokedy, keď bol neprávom obvinený, mlčal, aby žalobníka nezahanbil a zabránil sporom. Keď však prehovoril k bratom, jeho slová boli také láskavé a dôrazné, že nikdy nevyšli nazmar.

Svet Vavrinca oslobodil od svetských hodností, ale cirkevným funkciám sa nevyhol. Jeho cnosti presiahli múry kláštora a zažiarili doďaleka. Preto ho pápež Eugen IV. v roku 1433 vymenoval za benátskeho biskupa. Prekvapený Vavrinec sa tomuto úradu márne bránil, pretože pápež neustúpil, a tak mu nezostávalo nič iné, ako poslúchnuť. Dal sa vysvätiť za biskupa bez akejkoľvek okázalosti, takže jeho priatelia sa o tom dozvedeli až po niekoľkých dňoch. Noc po vysviacke strávil nový biskup celú v chráme na modlitbách. Keď sa ujal úradu pastiera v Benátkach, dobre si uvedomoval, že ho čakajú veľké povinnosti a mnohé ťažkosti. Poznal totiž povahu miestneho ľudu,

márnivosť boháčov, pýchu vládnucich šľachticov, biedny stav chudoby, otroctvo poddaných a žiarlivosť vlády na moc Cirkvi. No dúfal, že s Božou pomocou dokáže byť všetkým zvereným dobrým pastierom. Svoj doterajší spôsob života nezmenil ani v biskupskom paláci. Jeho domácnosť tvorilo len päť osôb, na stole mal jednoduché pokrmy podávané v hlinených nádobách a jeho lôžkom bol slamník. Keď mu raz navrhli, že jeho urodzenosť a hodnosť vyžadujú, aby si vydržiaval honosný dom, odpovedal stručne: *„Pravou ozdobou cirkevného hodnostára je len cnosť a biskup nemá mať iné služobníctvo než chudobných svojej diecézy.“* Bol láskavým otcom najmä tým, ktorí svoju chudobu skrývali z ostýchavosti. Chudobným rozdával všetko, čo mohol, najčastejšie jedlo, šatstvo a palivo, nie však peniaze, pretože vedel, že mnohí chudobní s peniazmi hospodária zle. Dbajúc na to, aby jeho dary dostali len skutočne chudobní, poveril niekoľko rozumných a zbožných žien, aby v meste zisťovali stav chudobných a odovzdávali im almužny. Raz ho požiadal jeden nie veľmi chudobný príbuzný o príspevok na veno pre svoju dcéru. Biskup ho však odmietol, hovoriac: *„Brat môj, ak by som dal málo, nepomohlo by vám to, a ak by som dal veľa, ukrátil by som tým chudobných. Cirkevný majetok nesmiem používať na svadobné ozdoby, ale mám z neho živiť chudobných. Preto mi odpustite, že vám nič nedám.“*

Jeho príbytok bol neustále navštevovaný prosebníkmi a nikto neodchádzal s prázdnymi rukami. Biskup prijímal každého láskavo, vypočul ich žiadosti, pomáhal všetkým a každého vedel potešiť, napomenúť a povzbudiť k dobrému. Osobitnú starostlivosť venoval obyčajným ľuďom, dbajúc o ich duchovné aj telesné blaho. Po ľudskej chvále nikdy netúžil a odmietal ju. Kedykoľvek sa mu stala krivda, ochotne odpúšťal. Ako biskup prejavoval veľkú opatrnosť vo vzťahoch s benátskymi šľachticmi. Udržiaval s nimi priateľstvo, navštevoval ich domy a úprimne sa zaujímal o ich rodinné záležitosti. Vďaka tejto dôvere vplyvných mužov dokázal múdrym zásahom zabrániť mnohým rozbrojom a sporom v meste. Nikdy však nezatváral oči ani nemlčal, keď pastierska povinnosť od neho vyžadovala karhať a potláčať rôzne neduhy v šľachtických kruhoch. Vydal ostrý pastiersky list proti nemravným divadelným hrám, prepychovému a pohoršujúcemu ženskému odevu. Niektorí zženštilí senátori sa cítili urazení, že biskup zasahuje do svetských záležitostí, a benátsky dóža (knieža) ho oficiálne predvolal. Hoci s ním hovoril podráždene, Vavrinec odpovedal tak mierne, múdro a prívetivo, že dóža sa mu okamžite ospravedlnil. Neskôr si ho vážil natoľko, že raz vyhlásil, že ak by si mal s niekým vymeniť dušu, vybral by si dušu benátskeho biskupa.

Vavrinec spravoval biskupský úrad s apoštolskou horlivosťou. Zveľadil hlavný chrám sv. Marka v Benátkach, obnovil mnoho iných svätýň v meste aj na vidieku, založil množstvo nových farností a kostolov, zaviedol poriadok do bohoslužieb, potláčal rôzne zlozvyky a prísne dohliadal na duchovných, aby žili podľa cirkevných zákonov. Osobitnú starostlivosť venoval kláštorom, najmä chudobným ženským kláštorom. Zabezpečoval im živobytie, obnovoval ich chátrajúce budovy a zakladal nové rehoľné inštitúty.

Vavrinec bol v Benátkach všeobecne uctievaný a milovaný. Mal taký dobrý chýr, že každý cudzinec prichádzajúci do mesta si želal ho spoznať. Kardináli, kniežatá a

šľachtici ho úctivo navštevovali, a pútnici zo všetkých krajín, cestujúci do Ríma alebo Jeruzalema, sa u neho zastavovali, aby ho videli a dostali od neho požehnanie. Biskup každého prijal, no vyhýbal sa zbytočným rečiam a stručnými poznámkami ukončoval nepotrebné rozhovory. Raz k nemu prišiel istý samoľúby teológ, ktorý chcel otestovať jeho učenosť, a začal s ním debatu o Božom zjavení, aby ho zaplietol do zbytočného mudrovania. Vavrinec stručne odpovedal na jeho otázku a dodal: *„Brat môj, počuli ste môj názor. Ak vám stačí, dobre; ak nie, hľadajte niekoho múdrejšieho odo mňa. Vedzte však, že zbytočné mudrovanie nikam nevedie a nemá žiadny úžitok.“*

Apoštolská stolica preukazovala biskupovi Vavrincovi veľkú úctu. Pápež Eugen IV. ho pozval k sebe do Bologne a prijal ho do zboru kardinálov so slovami: *„Vitaj mi, ozdoba a sláva biskupov!“* Podobnú úctu mu prejavoval aj pápež Mikuláš, ktorý v roku 1451 preniesol dôstojnosť patriarchov z Grada (v Prímorí, v Goricku) na benátsky biskupský stolec, čím sa Vavrinec stal prvým benátskym patriarchom.

Aj v starobe žil Vavrinec asketicky, nepopriavajúc si žiadne úľavy. Keď ho priatelia prosili, aby si oddýchol a uľavil si, odpovedal, že neprestane pásť svoje stádo, pokiaľ ho Boh nepovolá k sebe. Napriek tomu túžil po smrti, aby mohol byť naveky s Bohom. Raz povedal svojmu nábožnému synovcovi Bernardovi: *„Ako rád by som už odišiel z tohto sveta, keby sa Pánovi zapáčilo povolať ma! Ale ty, ó milý Ježišu, vieš najlepšie, čo je prospešné pre môj ľud!“* Dokončiac svoj spis *„O stupňoch dokonalosti“*, začal rýchlo slabnúť a vážne ochorel. Bolo adventné obdobie a lekár mu odporúčal, aby pre posilnenie tela jedol mäsité pokrmy. Duchovní mu uvádzali príklady niektorých novodobých svätcov, ktorí si počas choroby neodopierali mäso ani v pôstnom čase. Vavrinec však odpovedal: *„Každý koná podľa svojho, ale vedzte, že príklady starovekých svätcov ma potešujú viac. Svätosť dosiahli vyznávači umŕtvovaním tela a mučeníci preliatím krvi.“* Keď ho zastihla prudká zimnica, domáci mu pripravili mäkké lôžko, no on zvolal: *„Čože? Periny mi chcete dať? Spasiteľ nezomrel na perinách, ale na tvrdom dreve!“* Uvedomujúc si, že jeho smrť sa blíži, vzdychol si: *„Rád pôjdem k tebe, najdobrotivejší Ježišu!“* A keď prítomní začali plakať, povedal im: *„Prestaňte plakať, dnes je deň radosti, nie smútku. Moja hodina prišla, nech je za to Boh pochválený. Prečo by sme sa báli smrti, keď sám Kristus Pán za nás zomrel!“* Potom sa naposledy posilnil svätými sviatosťami, poručil svoju dušu do Božieho milosrdenstva a zdvihnúc ruku, slabnúcim hlasom žehnal prítomných i neprítomných, svojich veriacich, kňaza a radu, celú benátsku obec i jej poddaných. Naposledy, vidiac plakať svojho nábožného odchovanca Marcella, povedal mu: *„Neplač, drahý synu, veď ťa iba predchádzam a čoskoro pôjdeš za mnou; už na budúcu Veľkú noc sa opäť stretneme.“* Tieto slová sa naplnili – Marcello skutočne krátko nato zomrel.

Patriarcha Vavrinec ukončil svoj pozemský život 8. januára 1455. V ten deň sa zhromaždil taký veľký dav ľudí, že nezostávalo nič iné, len jeho telo tajne preniesť do chrámu sv. Marka. V tom čase medzi benátskou obcou a kláštorom sv. Juraja vznikol spor o to, kde by malo byť telo zosnulého patriarchu pochované. Zatiaľ zostalo uložené v chráme sv. Marka, až kým ho 8. marca v tom istom chráme

slávnostne pochovali. Pápež Alexander VIII. v roku 1690 vyhlásil patriarchu Vavrinca, osláveného Bohom zázrakmi, za svätého. Pápež Innocent XII. stanovil deň jeho sviatku na 5. septembra, kedy bol vysvätený za biskupa.

Poučenie:

Sv. Vavrinec Justiniani sa preslávil aj ako cirkevný spisovateľ. Jeho spisy – rôzne pojednania, kázne a listy – vynikajú ušľachtilým štýlom a obsahujú bohatý poklad posvätnej múdrosti.

Deň smrti bol pre sv. Vavrinca dňom radosti, pretože už za života zomrel svetu. Kto na svete nič nemiluje a má svoj poklad v nebesiach, tomu smrť nemôže vziať nič, čo by nebolo po smrti stonásobne nahradené. Spravodliví zomierajú blažene v Pánovi, pretože k nemu smerovali všetky ich snahy a skutky. U neho nájdu večný odpočinok. *„Duše spravodlivých sú v Božích rukách a nedotkne sa ich ruka smrti. Zdajú sa očiam nemúdrych, že zomierajú, a ich odchod zo sveta sa považuje za trápenie, ich odlúčenie za záhubu, ale oni sú v pokoji. A hoci pred ľuďmi trpeli muky, ich nádej je plná nesmrteľnosti.“* (Múd 3, 1–4) *„Blahoslavení mŕtvi, ktorí zomierajú v Pánovi. Od tejto chvíle, hovorí Duch, nech si odpočinú od svojich námah, lebo ich skutky ich nasledujú.“* (Zjv 14, 13)

II. Sv. Viktorín, biskup a mučeník (1. stor.)

Počas prenasledovania svätej Cirkvi pohanskými rímskymi cisármi bol veľký počet verných Kristových vyznávačov vyhnaný z Ríma na ostrov Pont. Medzi nimi vynikal svojou horlivosťou vo viere najmä Viktorín. V tomto vyhnanstve preukazoval všetkým svojim spolutrpiteľom skutky milosrdenstva a osobitne povzbudzoval bratov Nerea a Achilea, ako aj vznešenú rímsku pannu Flaviu Domitilu. Tá bola kresťanskej viere vyučená práve od týchto dvoch kresťanov, ktorí boli jej komorníkmi. Keď Nerea a Achilea umučili, Viktorín sám posilňoval mladú Domitilu vo viere a v jej predsavzatí slúžiť Pánovi až do smrti v ustavičnom panenstve. Domitila totiž odmietla sobáš s pohanským nápadníkom Aurelianom, synom rímskeho konzula Tita Aurelia, a preto ju tento udal ako kresťanku. Cisár ju dal odviesť do vyhnanstva a väzniť. Po mučeníckej smrti bratov Nerea a Achilea sa Aurelian domnieval, že už mu nič nebráni v tom, aby si Domitilu vzal za manželku, no mýlil sa. Domitila, povzbudzovaná Viktorínom, pevne zotrvala vo svojom sľube, že sa nevydá. Keď sa o tom Aurelian dozvedel, rozhodol sa Viktorínovi pomstiť. Požiadal sudcu Nervu Trajána, aby vyhnanca prinútil obetovať modlám, a ak to odmietne, aby mu ho dal ako otroka. Hrozby pohanského sudcu nijako nevystrašili statočného Kristovho vyznávača Viktorína, a tak ho odsúdili na otroctvo a odviedli na Aurelianov majetok neďaleko Ríma. Tam musel vykonávať ťažké práce a znášať hlad, smäd a iné útrapy. V týchto utrpeniach sa Viktorín preslávil Božími zázrakmi. Modlitbou uzdravil miestneho predstaveného, ktorý trpel tri roky bolestivou dnou, a hlásajúc Božie slovo, obrátil mnohých pohanov ku Kristovi. Vďaka svojej svätosti a zázrakom ho veriaci neskôr zvolili za biskupa v meste Amiternum v Sabinskom kraji.

Aurelian, dozvediac sa, že Viktorín neprestáva šíriť kresťanskú vieru a že sa stal biskupom, vzplanul hnevom a poslal vojakov, aby ho rozličnými spôsobmi mučili, čo sa aj stalo. Napokon bol Viktorín na mieste, kde zo zeme vyvierala zapáchajúca sírová voda, zavesený dolu hlavou za nohy. Po troch dňoch takýchto múk pre meno Kristovo dosiahol korunu mučeníctva.

Aurelian zakázal pochovať jeho telo, ale kresťania ho tajne odniesli a s úctou pochovali v Amiterne. Neskôr na jeho hrobe postavili chrám. Kresťanská panna Flavia Domitila bola tiež umučená pre Ježiša Krista. Z vyhnanstva bola privedená do mesta Verracina, kde pred pohanským sudcom znovu statočne vyznala svoju vieru. Spolu so svojimi spoločníčkami, pannami Teodorou a Eufrosinou, bola vo väzení zadusená dymom. Pamiatka týchto svätých mučeníc sa slávi 12. mája.

Mučeníctvo týchto svätcov a svätíc niektorí kladú na koniec 1. alebo začiatok 2. storočia, iní na koniec 3. storočia. Ostatky sv. Viktorína preniesol v roku 965 cisár Otto I. do Devína nad Labem. Polovicu týchto relikvií preniesol v roku 1373 bývalý devínsky arcibiskup a vtedajší litomyšelský biskup Albrecht zo Šternberka do Litomyšle. Cisár Karol IV. daroval z nich rameno sv. Viktorína hlavnému chrámu v Prahe. Na žiadosť Karola IV. a pražského arcibiskupa Jána Očka z Vlašimi povolil pápež Gregor XI., aby bola pamiatka sv. Viktorína v celom Českom kráľovstve slávená omšou a cirkevnými hodinkami so slávnostnejším obradom. Preto je v Čechách sviatok sv. Vavrinca Justinianiho, ktorý sa v katolíckej Cirkvi slávi 5. septembra, preložený na nasledujúci deň, 6. septembra.

Dňa 5. septembra sa slávi pamiatka aj iných svätcov: sv. Herkulána, mučeníka; sv. Romula a spolumučeníkov za cisára Trajána (98–117); sv. Sigeberta, franského kráľa († 654); sv. Ansarika, Soissonského biskupa vo Francúzsku; sv. Bertina, Sedunského opáta († 709); sv. Urbana a spolumučeníkov konštantinopolských, ktorých ariánsky cisár Valens za ich katolícku vieru uväzniť na lodi a upáliť na mori a iných.

6. SEPTEMBER

Sv. Magnus, opát (8. stor.)

Na severnom okraji alpskej doliny, kde rieka Lech tečie z Tirolska do Bavorska, leží mesto Füssen. V dávnych dobách bola táto odľahlá krajina divokou pustatinou, kde sporadicky prebývalo len málo drsných horalov živiacich sa lovom. Až v siedmom storočí sem priniesol svetlo Kristovej viery svätý Magnus. O jeho pôvode a mladosti nemáme žiadne záznamy. V starých prameňoch je označovaný aj ako Magnoald či Maginald. Zdá sa, že bol pôvodom Alaman alebo Švác, a nie Ír, ako uvádzajú neskoršie životopisy.

Keď Magnus dosiahol mužný vek, stal sa učeníkom horlivého kňaza Vilimara v Arbone na južnom brehu Bodamského jazera. Pravdepodobne bol vysvätený za diakona a spolu s druhom Teodorom pomáhal svojmu učiteľovi pracovať na Pánovej vinici. V roku 612 sa vydal svätý Kolumbán, apoštol a misionár, so svojimi spoločníkmi z Bregenzu na cestu do Talianska. Jeho učeník Gallus, ktorého prepadla nebezpečná horúčka, nemohol ísť s ním. Rozlúčil sa teda so svojím milovaným majstrom a nechal sa previezť do Arbonu, kde našiel útočisko u kňaza Vilimara, ktorý ho už predtým raz pohostil. Vilimar teraz prijal chorého Gallusa ochotne a ubytoval ho pri svojom chráme, pričom o neho láskavo dbali jeho pomocníci Magnus a Teodor. Vďaka ich starostlivosti sa Gallus postupne zotavoval a na oplátku im odovzdával múdre rady a poučenia zo svojej bohatej skúsenosti. Magnus a Teodor si ho veľmi obľúbili a rozhodli sa, že pôjdu s ním do pustatiny. Keď sa Gallus uzdravil, našiel si južne od Arbonu vhodné miesto na založenie pustovne. Tam vztýčil kríž, na ktorý zavesil schránku so svätými ostatkami, ktoré vždy nosil na krku. Po modlitbe začal spolu s Magnom a Teodorom rúbať les, stavať pustovnícke chatrče a obrábať okolité pole. Čoskoro sa k nim pridalo niekoľko ďalších pustovníkov a Gallus posilňoval ich život modlitbou, zbožným rozjímaním a pokáním. Pustovnícka osada sa rýchlo premenila na benediktínske opátstvo, ktorého prvým opátom sa stal Gallus. Tak vzniklo opátstvo a neskoršie mesto svätého Gallusa (St. Gallen) vo Švajčiarsku.

Po smrti svätého Gallusa prevzal vedenie mníšskej komunity Magnus. Kráčajúc v šľapajach svojho majstra viedol bratov k svätosti a prinášal požehnanie okolitému kraju. Po niekoľkých rokoch však Frankovia podnikli lúpežnú výpravu k Bodamskému jazeru a spustošili kraj od Kostnice až po Bregenz a Arbon. Napadli aj kláštor svätého Gallusa, kde obyvatelia z Arbonu ukryli svoj majetok. Frankovia vydrancovali kláštor, porušili hrob svätého Gallusa, zabili mnohých ľudí a zajali opáta Magna aj mnícha Teodora, ktorí jediní neunikli. Kostnický biskup Buso sa síce ujal spustošeného kláštora, poskytol mníchom jedlo a obnovil hrob svätého Gallusa, no Magnus sa už nechcel zdržiavať na mieste, kde hrozili ďalšie lúpeže. Túžil nájsť nové miesto, kde by mohol pokojne slúžiť Bohu a prospievať ľuďom. Vtedy prišiel do kláštora mladý kňaz z biskupstva v Augsburgu menom Tosso, aby si uctil hrob svätého Gallusa. Ponúkol Magnovi, že ho odprevadí do hornatého Allgäu. Magnus ponuku ochotne prijal, rozlúčil sa s mníchmi i hrobom svätého Gallusa a vydal sa na

cestu spolu s Teodorom a Tossom. Po ceste sa k nim pripojili ďalší zbožní sprievodcovia. Dostali sa až do bavorského Švábska a prišli na zrúcaniny bývalého starorímskeho mesta Campiduna (dnešný Kempten). Tam žilo len pár chudobných obyvateľov v chatrčiach. Okolitá krajina bola nehostinná – lesy plné medveďov a vlkov, močiare plné hadov a inej hávede. Tosso preto radil, aby toto miesto rýchlo opustili. Ale Magnusovi sa uľútostilo zanedbaného ľudu v tejto krajine. Presvedčil svojich spoločníkov, aby tam zostali, a začal divokému obyvateľstvu hlásať evanjelium. Chudobní ľudia dychtivo počúvali jeho slová, uverili v Ježiša Krista, dali sa pokrstiť a pripútali sa ku kresťanským misionárom ako k svojim otcom. Magnus sa so svojimi pomocníkmi pustil do obnovy príbytkov na troskách mesta, postavil kaplnku a založil tak novú kresťanskú osadu. Potom tam nechal mnícha Teodora a ostatných spoločníkov, pričom pokračoval na ceste spolu s Tossom a niekoľkými inými sprievodcami, ktorí sa k nemu medzičasom pridali. Keď prišli k rieke Lech, zastavili sa v Epfachu, kde ich privítal biskup z Augsburgu Vikterp. Biskup ich niekoľko dní hostil, sľúbil Magnovi podporu a zaopatril ho skúsenými sprievodcami na ďalšiu cestu do hôr. Magnus si totiž zaumienil preniknúť hlboko do alpských dolín, aby v zabudnutých kútoch šíril požehnanie Kristovej viery a položil základy duchovného aj materiálneho rozvoja tamojšieho obyvateľstva.

Keď získal niekoľkých nových učeníkov, vydal sa spolu so sprievodcami dolu Lechom na juh a dorazil do úrodnej doliny, kde dnes leží obec Waltenhofen. Tam zavesil na mohutný jabloňový strom kríž, pomodlil sa a začal miestnemu nevedomému ľudu hlásať Ježiša Krista. Jeho slová padali na úrodnú pôdu – zanedbaní, no dobromyseľní ľudia sa zvedavo schádzali k misionárovi, ochotne prijímali jeho učenie a nasledovali všetky rady, ktoré im dal. Na tomto mieste tak vznikla nová obec veriacich. Magnus im postavil kostolík Panny Márie, nechal tam kňaza Tossa, aby pokračoval v práci na Pánovej vinici, a so svojimi spoločníkmi pokračoval v ceste do divokých Álp na juhu.

Čím ďalej, tým bola krajina drsnejšia a nebezpečnejšia. Hrozili útoky divokej zveri, a na mnohých miestach si museli kliesniť cestu pralesom. Napokon sa Magnus so sprievodcami dostal k priesmyku, kde sa rieka Lech medzi strmými svahmi vinie z juhu do Bavorska. Tu sa križovali štyri cesty a nad križovatkou stála pevnosť, odkiaľ lupiči prepadávali pocestných a kupcov. Magnus dostal odvážny nápad usadiť sa práve na tomto mieste a najprv zničiť toto lúpežné hniezdo. Plán vyšiel – Magnusovi sprievodcovia si prizvali na pomoc zopár horalov a počas noci zapálili drevenú pevnosť smolnými vencami. Lupiči tak boli donútení k úteku. Keď očistili túto odľahlú oblasť, Magnus tu vybudoval svätyňu a niekoľko chatiek, v ktorých usadil svojich sprievodcov. Táto nová pustovnícka osada, obklopená hlbokými lesmi a vysokými horami, prosperovala pod Magnusovým vedením a stala sa základom budúceho opátstva a mesta Füssen.

Po nejakom čase bol Magnus biskupom z Augsburgu vysvätený za kňaza. Biskup ho štedro podporoval, takže Magnus začal na tomto mieste budovať kláštor. Prijal doň svojich pustovníkov aj ďalších zbožných mladíkov a mužov, ktorí sa k nemu pridali. Z tohto kláštora sa kresťanská viera a vzdelanosť šírila po celom hornatom Allgäu. Skúsený opát Magnus si uvedomil, že kresťanstvo nezapustí pevné korene v tejto

divokej krajine, ak tamojší horali nezanechajú lov a nenaučia sa pokojnejšej práci. Spolu so svojimi usilovnými mníchmi ich učil rúbať lesy, loviť nebezpečnú zver a hubiť škodlivé plazy, vysušovať močiare, zavlažovať nížiny, obrábať pôdu orbou, vykonávať rôzne remeslá a stavať cesty v horách.

Preskúmavajúc okolité hory a doliny, objavil na pravom brehu rieky Lech stopy železnej rudy. Usilovní mnísi sa pustili do jej ťažby, čím miestnemu obyvateľstvu otvorili nový zdroj obživy a položili základy blahobytu tohto kraja. Opát Magnus sa takto staral o hmotný blahobyt ľudu, aby ho urobil vnímavejším pre neporušiteľné duchovné hodnoty. Podarilo sa mu vykoreniť pohanstvo a navždy upevniť kresťanskú vieru v Allgäu. Jeho zásluhy pre tento kraj sú nesmierne. Bol otcovským dobrodincom ľudu, a to po duchovnej aj hmotnej stránke, a skutočným apoštolom tejto oblasti. Biskup z Augsburgu si horlivého opáta Magna veľmi vážil, poskytoval mu ochranu aj značné prostriedky pre všetky jeho snahy, ktoré slúžili k oslave Boha a k duchovnému i časnému blahu ľudu.

Keď Magnus dokončil svoje veľké dielo, okolo roku 670 zomrel vo vysokom veku. Jeho telo bolo pochované v kláštornej bazilike vo Füssen a mnísi aj ľud ho začali čoskoro uctievať ako svätca, najmä keď Boh potvrdzoval jeho svätosť zázrakmi. V deviatom storočí bol kláštor vo Füssene znovu vystavaný na náklady augsburských biskupov a nový nádherný chrám pri ňom bol zasvätený svätému Magnovi, ktorého ostatky tam boli slávnostne prenesené v roku 829. K jeho hrobu putovali veriaci z celého Allgäu po všetky časy, obzvlášť počas morových epidémií, a dodnes ho bavorské Švábsko uctieva ako svojho misionára a ochrancu u Boha. Ako vzácne pamiatky na tohto svätého opáta sa v chráme vo Füssene uchovávajú jeho kalich, kríž a biskupská berla.

Svätý Magnus býva zobrazovaný ako opát benediktínskeho rádu na pozadí divokej krajiny, kde sú zobrazené hady a dravci.

Poučenie:

Je záslužné pracovať na hmotnom prospechu blížnych; zmierňovať ich biedu, uľahčovať im bremeno života, učiť ich užitočnej práci, zabezpečovať im prostriedky na obživu a vzdelávať ich potrebnými vedomosťami pre usporiadaný a spokojný život. Ešte záslužnejšie je však starať sa o morálny prospech a večnú spásu ľudí; osvecovať ich rozum svetlom Kristovej viery, učiť ich milovať Boha, chrániť sa hriechov, pestovať cnosti svätých a takto kráčať cestou vedúcou do neba. Najväčšie zásluhy má ten, kto prospieva ľudu v oboch smeroch, ako to robil svätý Magnus. Kliesnil temné lesy v nehostinných krajoch a zároveň z nich vyháňal temnotu pohanských povier, zapálil v ľuďoch svetlo Kristovho evanjelia; premieňal divoké pustatiny na úrodné nivy a zároveň vytrhával z ľudských sŕdc burinu hriechov a sial do nich semienka Bohu milých cností.

Takýmto spôsobom obetaví katolícki misionári vzdelávali a dodnes vzdelávajú divoké i polodivoké národy vo všetkých častiach sveta. Vzdelaná Európa vďačí katolíckym misionárom za všetko, čím sa môže pýšiť pred inými časťami sveta. A pokiaľ si pravá osveta, ušľachtilé mravy a spoločenský poriadok budú zasluhovať

úctu a mať platnosť, nepodarí sa žiadnemu nevercovi či nepriateľovi katolíckej Cirkvi vymazať z dejín pravdu, že táto Cirkev bola a je najväčšou dobrodinkou všetkých vzdelaných kresťanských národov. Aj známy anglický spisovateľ Thomas Babington Macaulay, nekatolík, vo svojich *„Dejinách Anglicka“* opisuje zásluhy katolíckej Cirkvi v čase sťahovania národov po páde starého Ríma. Napísal tieto slová: *„Cirkev bola mnohokrát prirovnávaná k dúhe, o ktorej čítame v prvej knihe Mojžišovej; nikdy však nebola táto podobnosť tak úplná, ako v tých zlých časoch, keď sa osamelá vznášala uprostred temnôt a búrok nad priepasťou, v ktorej boli pochované všetky veľké diela dávnej moci a múdrosti.“* A keď hovorí o neoceniteľných zásluhách benediktínskych mníchov pre európske národy, ten istý historik píše: *„Keby tu a tam neboli roztrúsené útočiská vedy a umenia – tiché kláštory – medzi chatrčami chudobného ľudu a hradmi spurnej šľachty, spoločnosť v Európe by pozostávala iba z ťažného dobytka a dravých šeliem.“* Akú veľkú nevďačnosť teda prejavujú národy, ktoré bojujú proti katolíckej Cirkvi, osočujú ju a utláčajú!

Dňa 6. septembra si pripomíname aj pamiatku svätého Onesifora, učeníka svätého Pavla, ktorého tento apoštol chváli v 2. liste Timotejovi (1, 16–18); svätého Fausta, kňaza a jeho spolumučeníkov z Alexandrie; svätých Donaciána a iných afrických biskupov, ktorých mučil a poslal do vyhnanstva vandalský kráľ Hunerich; svätého Petronia, biskupa z Verony a ďalších.

7. SEPTEMBER

Sv. Regina, panna a mučeníčka (3. stor.)

V meste Alesia v Burgundsku (nad dnešnou dedinou Alise-Sainte-Reine) žil začiatkom tretieho storočia rímsky sudca, ktorý bol zanieteným pohanom. Okolo roku 235 mu manželka porodila dcéru, no krátko po pôrode zomrela. Zarmútený manžel a otec nevedel, čo si počať so svojou osirelou dcérou. Úradné povinnosti ho často odvolávali z domu, a pretože svoju zosnulú manželku veľmi miloval, odmietol čo i len pomyslieť na nové manželstvo. Čo mal teda robiť? Zveril svoju jedinú dcéru do opatery bývalej slúžky, ktorá sa vydala na dedine. Táto žena bola tajnou kresťankou, a tak dcéra pyšného pohanského sudcu prijala skrze jej starostlivosť nielen materskú lásku, ale aj kresťanskú vieru, ktorá sa s mliekom tejto dobrej matky hlboko zakorenila v jej útlom srdiečku. Zbožná pestúnka vychovávala dieťa vo všetkých kresťanských cnostiach, zvlášť v stálosti vo vyznávaní viery. Vedela však, že keď sa pohanský otec

dozvie, že jeho dcéra vyznáva Kristovo učenie, bude nasledovať prenasledovanie a utrpenie. Preto malej Regine rozprávala o mukách, ktoré podstúpili mladí i starci, muži aj ženy pre kresťanskú vieru, a vysvetľovala jej, ako ich Boh posilňoval v ich utrpení. Učila ju, že trpieť pre Krista je veľké šťastie, že nebo čaká tých, ktorí svoj život obetujú pre Boha, a že zachovať si nevinné srdce je ten najdrahší poklad. Keď prišiel vhodný čas, tajne dala pokrstiť dcéru sudcu, ktorá pri krste prijala meno Regina.

Zbožná Regina zasvätila svoj panenský život Ježišovi Kristovi a zahorela túžbou trpieť pre svojho Stvoriteľa a Vykupiteľa. V meste Alesia sa pohania pripravovali na veľkú slávnosť na počesť svojich bohov. Zúčastniť sa mali aj najkrajšie panny z najbohatších rodín, ktoré mali priniesť obetné dary. Pohanský sudca chcel, aby jeho dcéra Regina zohrala výnimočnú úlohu na tejto slávnosti, a tak ju povolal z dediny, kde žila so svojou pestúnkou. Regina, ktorú nevidel od jej narodenia, ho prekvapila svojou krásou. Bola pre neho odrazom jeho milovanej manželky, a preto sa cítil byť nesmierne pyšný. Predstavil ju významným ľuďom mesta a začal plánovať jej účasť na oslave. Regina však žila v otcovom dome utiahnuto. Nádherné šaty a bohatstvo ju nelákali. Keď sa blížil deň slávnosti, otec jej zabezpečil nádherné šaty a šperky a poučoval ju, ako sa má správať, aby naplnila svoje postavenie. No Regina mu pokojne odpovedala: *„Otče, nemôžem obetovať modlám, pretože som kresťanka.“* Týmito slovami zasiahla sudcovu pýchu a jeho rodičovská láska sa okamžite premenila na prudký hnev. Zakričal: „*Obetuj bohom, alebo navždy opusti môj dom!“*

Regina, ktorá milovala Boha viac než svojho pohanského otca, sa rozhodla utiecť. Utešila sa u svojej zbožnej pestúnky, ktorej rozprávala o tom, aký strach a hrôzu zažila počas svojho pobytu medzi nemravnými pohanmi. Rozprávala o tom, ako mnohí otcovia sami obetujú svoje dcéry necudnej bohyni Venuši. Zbožná pestúnka ju potešila slovami: *„Moje drahé dieťa, aká si šťastná, že si ušla pred nemravnosťou a zachovala si nevinnosť svojej duše! Otec nemá právo, aby ťa nútil k hriechu. No bude sa usilovať získať nad tebou moc svojho rodičovského práva. Preto sa ukry pred zlým svetom, aby si sa nestala obeťou jeho neprirodzených túžob.“*

Starostlivá pestúnka vzala Reginu a odprevadila ju do hôr k známemu kresťanovi, ktorému ju zverila do opatery. Regina však nezaháľala – u svojho dobrodinca pásla ovce. V tichom prostredí nachádzala pokoj ako pastierka. Krásna príroda jej umožnila naplno rozjímať o dobrote Boha. V tomto pokojnom prostredí mohla rásť nielen fyzicky, ale aj duchovne. Jej život a cnosti postupne začali obdivovať aj ostatní ľudia, ktorí ju zvelebovali ako *„svätú pastierku“.*

Po viac rokov žila svätá Regina ako anjel pri svojom stáde a tešila sa, že jej dobrotivý Boh doprial už v mladosti pre Jeho meno znášať chudobu a utrpenie. No nevyhla sa ani ťažšej skúške! Rímsky vládca Olybrius prišiel do toho kraja, kde svätá Regina pásla ovce, a náhodou uzrel krásnu pastierku. Pýtal sa na ňu, a niekto mu povedal, že je to dcéra bohatého sudcu z mesta Alesia. Zahorel k nej nečistou láskou a túžbou po sudcovom majetku, ktorý mu už predtým záviděl. Len čo Olybrius prišiel do mesta Alesia, oznámil otcovi, kde sa jeho dcéra nachádza, a žiadal ju za manželku. Vyslal vojakov do hôr, ktorí svätú pannu zajali a priviedli k nemu. Necudný a chamtivý

pohan užasol nad jej krásou, vyznal jej svoju lásku a úmysel, že si ju chce vziať za manželku. Kresťanská panna mu odpovedala: *„Mojím ženíchom je Ježiš Kristus, ktorého ty nevyznávaš. Od Neho ma nič neodlúči!“* Udivený vládca sa pýtal: *„Čože, aj ty sa pridŕžaš toho Galilejského?“* Svätá panna horlivo dokazovala svätosť božského učenia a márnosť pohanstva, ktoré sa klania nemým modlám, zvieratám a hriešnym, nemravným ľuďom.

Keď Olybrius videl, že ani prosby, ani hrozby nič nezmôžu a že svätú Reginu nemôže nakloniť k pohanstvu ani k manželskému zväzku, dal ju odviesť k otcovi, aby ten zlomil jej tvrdohlavosť. Pohanský otec, zbavený rodičovskej nehy, sa všemožne usiloval, aby svätá panna zaprela Krista, stala sa pohankou a vydala sa za Olybria. Márne sa namáhal – svätá panna nechcela zaprieť svoju vieru ani dať svoju ruku nemravnému pohanovi. Preto dal otec svätú Reginu zavrieť do žalára a spútať reťazami tak, že nemohla ani ležať, ani sa hýbať. Časom posielal ukrutný otec svojej nevinnej dcére kúsok chleba a trochu vody. Takto bola svätá Regina trápená celý mesiac. Milosrdný Boh však neopustil svätú pannu – posilňoval ju a napĺňal jej srdce nesmiernou útechou, takže sa pred vládcom objavila ešte spanilejšia než predtým. A nemravný pohan padol na kolená pred svätou pannou a prosil ju, aby sa stala jeho manželkou; sľúbil jej dokonca, že bude môcť potajomky vzývať svojho Boha. Sv. Regina však poznala jeho nemravnosť a odpovedala, že sa za neho nemôže vydať, lebo sa zasľúbila nebeskému Ženíchovi. Olibrius sa rozhneval, dal svätú Reginu odviesť do väzenia a rozkázal ju zbičovať. Pohania, ktorí stáli naokolo, zvolali: *„Akú zriedkavú krásu ničíš tým ukrutným bičovaním! Regina, poslúchni a obetuj bohom, aby si sa vyhla trápeniu!“* Svätá Regina im odpovedala rozhorlene: *„Ó, biedni radcovia! Nikdy neprispejem k tomu, aby som obetovala diablom, lebo patrím Kristovi, ktorý ma posilňuje.“*

Kati ju bičovali tak, že krv tiekla potokmi po jej krásnom a svätom tele. Celá zakrvavená ležala v žalári, keď ju náhle ožiarilo nebeské svetlo. Uvidela žiariaci kríž a na ňom bielu holubicu. Vtom zaznel nebeský hlas: *„Pozdravená buď, Regina! Pre teba je pripravená koruna večnej slávy. Raj ti je otvorený a čoskoro ho uzrieš!“* Rany na jej zbičovanom tele sa okamžite zahojili. Regina zvelebovala milostivého Boha za tento zázrak. Na druhý deň dal Olibrius zavolať svätú Reginu pred svoj súd. Keď videl jej zázračné uzdravenie, povedal: *„Obetuj teraz bohom, ktorí ťa uzdravili!“* Svätá Regina mu neohrozene odpovedala: *„Nikdy nebudem obetovať vašim smiešnym modlám. Môj Boh je Pán Ježiš Kristus, ktorý za mňa prelial svoju krv. On ma tejto noci uzdravil, potešil a dal mi božskú silu. Jemu s radosťou obetujem svoju krv a život!“* Tieto slová počulo mnoho pohanov. Olibrius, zahanbený, rozkázal katom v hneve, aby svätú pannu vyzliekli a železnými hákmi trhali jej telo. Pohania, zhrození ukrutnosťou, odvrátili svoje tváre od tohto krvavého divadla. Ukrutný Olibrius vykríkol: *„Zaslepená biednica!“* Svätá Regina odvetila: *„Ty si zaslepený biednik! Aj v mukách som šťastnejšia než ty, ktorý žiješ v rozkošiach! Nikdy nezruším svoju vernosť Pánu Ježišovi, ktorý je pravý Boh!“*

Kati ju začali páliť rozžeravenými železami. Svätá Regina sa však modlila k Bohu. Z neba zaznel hlas: *„Poď, Regina, a prijmi korunu od svojho Spasiteľa!“* Keď to počuli

prítomní pohania, mnohí z nich uverili v Krista. Zúrivý Olibrius nariadil, aby jej kat sťal hlavu. Keď sa kat blížil, na jej hlavu si sadla biela holubica. Svätá Regina spievala žalm: *„Prešli sme ohňom i vodou, a vyviedol si nás k hojnosti.“* (Ž 66,11–12) Vo chvíli keď jej kat sťal hlavu, praskli jej okovy a zem sa zatriasla. Pohania, ktorí to videli a počuli, sa masovo obrátili na kresťanskú vieru – viac ako 800 z nich prijalo vieru v Krista.

Táto udalosť sa stala v roku 251 počas krvavého prenasledovania kresťanov za vlády cisára Decia. Telo svätej Reginy pochovali zbožní kresťania. Boh oslávil svoju vernú služobnicu mnohými zázrakmi. Jej ostatky boli neskôr prenesené do Milána. Na jej príhovor sa uzdravil mladík Heruboldus, keď ho jeho zarmútení rodičia doniesli k ostatkom svätej Reginy. Iný chlapec zázračne získal späť stratený zrak.

Svätá Regina býva zobrazovaná sputnaná okovami, ako kľačí v žalári pred žiariacim krížom, na ktorom sedí biela holubica.

Poučenie:

Keď svätá Regina spoznala všemohúceho a láskavého Boha, celkom sa mu obetovala. Horlivo vyznávala Jeho sväté náboženstvo a od útlej mladosti sa nebála prenasledovania. Jej sila spočívala v dôvere v Božie milosrdenstvo a moc. Dobrotivý Boh ju posilňoval v trápení – či už vtedy, keď ju neľudský otec vypovedal z domu, alebo keď musela v cudzom svete pásť ovce. Ani muky a hanba ju neodradili. Boh ju napokon korunoval večnou slávou.

Kresťan, nasleduješ svätú Reginu v dôvere k všemohúcemu Bohu? Nebojíš sa možného nešťastia? Ak žiješ v strachu z nečakaných rán osudu, vedz, že taký strach pochádza od zlého ducha. Ten, kto verí v Boha, musí vkladať dôveru v Neho vo všetkých životných situáciách. Aj keď ťa postihne nešťastie – chudoba, nemoc, ponižovanie, potupa či hanba – nezarmucuj sa a nezúfaj. Ak by ťa celý svet zavrhol, dôveruj Bohu, ako to robila svätá Regina. Boh ti už dal omnoho viac, ako si potreboval. Preto hovorí svätý Augustín: *„Nezabúdaj, že musíš dôverovať v Krista, nech by sa tvoja noha zakolísala, nech by si padal, či začal tonúť. Volaj: ‚Pane, hyniem! Osloboď ma!‘ aby si nezahynul.“*

Dňa 7. septembra sa pripomínajú aj sv. Ján, mučeník z Nikomédie; sv. Anastáz, mučeník zo Solína (Salony) v Dalmácii pôvodom z Akvileje; sv. Ján Lodiyský, biskup z Iguvia v Umbrii; sv. Sozont, mučeník v Cilícii; sv. Evorcius, biskup vo Francúzsku a iní.

8. SEPTEMBER

I. Sviatok Narodenia Panny Márie

Dnes svätá Cirkev oslavuje pamiatku toho blahoslaveného a radostného okamihu, keď preblahoslavená Panna a Božia Matka Mária uzrela svetlo sveta. A svätá Cirkev dnes spieva: *„Tvoje narodenie, ó Mária, panenská Božia Matka, prinieslo celému svetu radosť, lebo nám pripomína narodenie nášho Spasiteľa. Ty si svetlá ranná zora, z ktorej sa narodilo a vzišlo slnko spravodlivosti, Ježiš Kristus, ktorý svojím životom a smrťou zbavil ľudstvo všeobecnej kliatby, štedro ho požehnal hojnosťou svojej milosti, premohol smrť a vydobyl nám večný život.“* Dnešný deň je teda radostným sviatkom plným útechy, pretože dnes sa nám narodila Matka Spasiteľa, Kráľovná nebies a Orodovníčka, skrze ktorú prišlo spasenie na hriešnu zem. Máme sa radovať a plesať a v duchu sa preniesť k tej kolíske, v ktorej sa nám zjavila tá, skrze ktorú milostivý Boh preukázal padlému ľudstvu svoju veľkú milosť a otvoril brány nebeského kráľovstva.

Radostnú pamiatku narodenia preblahoslavenej Panny Márie oslavuje svätá Cirkev už vyše tisíc rokov, možno už od roku 431, keď cirkevní otcovia zhromaždení v Efeze na všeobecnom koncile vyhlásili Pannu Máriu za Božiu Matku proti bludnému učeniu Nestória. Od čias pápeža Leva Veľkého (440–461) a Sergia (687–701) sa zachovali osobitné sväté omše určené na túto slávnosť. V siedmom storočí túto radostnú slávnosť spomína svätý Ildefons. Spočiatku sa slávila iba jeden deň, no neskôr bola rozšírená na osem dní (oktávu). Keď po smrti pápeža Gregora IX. (1241) sa kardináli, znepokojovaní cisárom Fridrichom II., zišli, aby zvolili nového pápeža, obrátili sa s vrúcnymi modlitbami o príhovor Panny Márie a zaviazali sa sľubom, že po úspešnej voľbe budú osem dní sláviť pamiatku narodenia preblahoslavenej Panny Márie. Zvolený pápež Celestín zomrel po devätnástich dňoch, no jeho nástupca Inocent IV. v roku 1245 na cirkevnom koncile v Lyone nariadil osemdňovú slávnosť na počesť narodenia Božej Matky, Panny Márie.

Deň narodenia preblahoslavenej Panny Márie bol dlho neznámy, pretože Sväté písmo ani ústne podanie o ňom nehovoria. Čo svätá Cirkev nemohla zistiť prirodzeným spôsobom, bolo zjavené nadprirodzene istému zbožnému pustovníkovi. Tento svätý muž každoročne 8. septembra vo svojej pustovni počul anjelské chválospevy. Toto pravidelné opakovanie anjelských spevov mu bolo veľmi nápadné, najmä preto, že svätá Cirkev v tento deň neslávila žiadnu osobitnú pamiatku. Zbožný pustovník sa vrúcne modlil k milostivému Bohu, aby mu zjavil, prečo v tento deň znie na nebi taká radosť a plesanie, ktoré sa ozývajú až na biednu zem. Dobrotivý Boh mu zjavil, že anjelské zástupy sa radujú, lebo v tento deň sa narodila Božia Matka, Kráľovná nebies. Pustovník oznámil svoje zjavenie svojmu opátovi a ten svätému Otcovi v Ríme. Námestník Kristov v Ríme zaviedol túto slávnosť, ktorú anjelské zástupy oslavovali v nebi, aj do svätej Cirkvi bojujúcej, aby bolo Božie kráľovstvo na zemi úzko spojené s Božím kráľovstvom na nebi.

Blahoslavení rodičia Panny Márie boli svätý Joachim a svätá Anna. Svätý Joachim pochádzal z Júdovho pokolenia, z Dávidovho rodu, a svätá Anna tiež z Júdovho pokolenia a z Dávidovho kráľovského rodu. Jej otec sa volal Stolon a jej matka Emerenciana pochádzala z Betlehema. Bohumilí manželia Joachim a Anna žili podľa Božej vôle dlhé roky v mestečku Nazaret, odkiaľ Joachim pochádzal. Svoje bohaté príjmy delili na tri časti: jednu obetovali Bohu a jeho sluhom v jeruzalemskom chráme, druhú rozdeľovali chudobným a tretiu používali na svoju výživu. Ich šťastné manželstvo však kalila myšlienka, že nemajú potomkov, čo sa u Židov považovalo za Boží trest a veľkú potupu. Vzdychali k milostivému Bohu, aby im doprial potomka, a sľúbili, že ak im dobrotivý Boh požehná syna alebo dcéru, zasvätia ho jeho službe. Počas sviatku posvätenia jeruzalemského chrámu prinášal zbožný Joachim, ako bolo zvykom, svoju chrámovú obetu. Kňaz Izachar však jeho obetu neprijal, pretože Joachim bol bezdetný. Táto potupa hlboko zasiahla spravodlivé srdce Joachima, ktorý sa nevrátil domov, ale odišiel na púšť k svojim pastierom a rozdal im peniaze. Keď sa na púšti modlil, zjavil sa mu Boží anjel a povedal: *„Pán prijal tvoje milostivé dary a vyslyšal tvoje modlitby. Dostanete dcéru a dáte jej meno Mária; ona bude od svojej mladosti úplne oddaná Pánovi a od narodenia plná Ducha Svätého. Na znamenie pravdivosti mojich slov stretneš pri zlatej bráne, keď pôjdeš do Jeruzalema, svoju ženu.“* Aj svätej Anne sa v Nazarete zjavil Boží anjel a zvestoval jej, že porodí dcéru, ktorú má pomenovať Mária. Pri zlatej bráne v Jeruzaleme sa zbožní manželia stretli, spoločne vstúpili do Božieho chrámu, ďakovali milostivému Bohu za veľké milosrdenstvo a vrátili sa spolu do Nazaretu, kde sa im narodila vytúžená a anjelom zvestovaná dcéra, Panna Mária, Božia Matka.

Ako veľmi ďakovali svätí manželia, keď ich dobrotivý Boh tak nevýslovne potešil! Šťastná matka Anna zajasala pri narodení Márie slávnostným chválospevom: *„Zaspievam chválospev môjmu Pánu, ktorý ma navštívil, zbavil ma potupy mojich nepriateľov a dal mi hojné ovocie spravodlivosti pred svojou tvárou!“* Aká tajomná radosť prenikla nebo i zem! Ako plesali Boží anjeli, ako sa potešili zbožní praotcovia v predpeklí v okamihu tohto milostivého narodenia! Ako sa musel radovať nehodný svet, že narodením preblahoslavenej Panny Márie sa zjavila svetlá ranná zora, z ktorej malo vzísť Slnko spravodlivosti, Boží Syn, Ježiš Kristus, ktorý mal zahnať štyritisícročné mraky hriešneho poblúdenia ľudstva, sňať kliatbu z hriešneho sveta a otvoriť brány nebeského kráľovstva ľuďom dobrej vôle.

Poučenie:

Štyri tisíc rokov pred príchodom Krista bola zem pochmúrnym, chladným a smutným miestom. Ľudia sedeli v tme a v tieni smrti, zovretí biedou (Ž 106, 10). Nevedeli o pravom Bohu, netušili, prečo sú na svete, ani aký bude ich osud po smrti. Nechápali dôstojnosť ľudskej existencie, blúdili v temnotách pohanských omylov a boli zmietaní vášňami. Nad hriešnym ľudstvom spočívala kliatba; neexistovala pravá cnosť, pokoj ani láska; nebolo útechy v utrpení. Iba v izraelskom národe žila nádej na vykúpenie z tohto žalostného stavu, do ktorého ľudstvo priviedol hriech. Nábožní muži Starého zákona čerpali túto nádej z častých prísľubov o budúcom Vykupiteľovi, ktoré Hospodin dal ich praotcom. Radostne si opakovali Božie slová vyslovené po

hriechu k prarodičom o žene, ktorá rozšliape hlavu pekelného hada (Gn 3, 15). Akou útechou pre nich bolo Izaiášovo proroctvo: *„Hľa, panna počne a porodí syna a dá mu meno Emanuel.“* (Iz 7, 14). Túžili po príchode prisľúbeného Mesiáša a volali: *„Rosu dajte nebesá, a oblaky pršte spravodlivého; otvor sa zem, a vypuč Spasiteľa.“* (Iz 45, 8). Dobrotivý Boh od počiatku ustanovil Pannu Máriu za Matku Vykupiteľa sveta. Ešte pred stvorením sveta bolo určené narodenie Panny Márie, lebo aj príchod Vykupiteľa na oslobodenie ľudstva bol od večnosti stanovený. A ako preblahoslavená Panna Mária svojím životom plným lásky k Bohu a k blížnym v hojnosti zaslúžila toto najvyššie a najmilostivejšie predurčenie, tak Božia múdrosť vyvyšuje tých, ktorí kráčajú Božími cestami, počúvajú Boží hlas a nasledujú ho; lebo kto nájde Pána, nájde život a dosiahne milosť od Pána i jeho najsvätejšej Matky.

Aby sme plne pochopili vznešenosť dnešnej slávnosti a vzbudiť si hlbokú úctu a zbožnú lásku k preblahoslavenej Panne Márii, stačí nám jediná myšlienka: narodila sa, aby sa stala Božou Matkou a porodila Spasiteľa sveta. To je príčina našej dnešnej nekonečnej radosti! Už v kolíske vzbudzuje v nás dôveru a nádej, že je určená stať sa mocnou Kráľovnou nebies a Prostredníčkou medzi nami a jej Božím Synom. Preto dnes spolu s Božími anjelmi zvelebujme Pannu Máriu pri jej narodení; rozjímajme o jej nadpozemskej nevinnosti, jej milostivých cnostiach, zásluhách a svätosti celého jej života! Narodila sa nepoškvrnená dedičným hriechom a žila podľa Božej milosti bez akejkoľvek poškvrny hriechu, aby sme aj my nasledovali jej príklad, žili nevinne a sväto a našli večný život.

Najkrajšou ozdobou duše Panny Márie, pre ktorú bola uznaná za hodnú stať sa Božou Matkou, bola jej nevinnosť. Mária, ktorá sa narodila v Božej milosti, nám pripomína, že aj my sme sa cez svätý krst narodili v Božej milosti. Ó, ako si máme vážiť tento dar milosti! Kresťan, premýšľaš často o tomto nesmiernom poklade? Pripomínaš si slová kráľovského proroka? Počúvaj ho a zachovaj si nevinnosť, lebo všetko ostatné pominie, a tí, ktorí stratia nevinnosť a nenahradia ju, zahynú. *„Videl som bezbožného, ako sa vyťahoval a vypínal sťa céder košatý; no sotva som prešiel, už ho tam nebolo, aj som ho hľadal, ale nenašiel. Všímaj si nevinného a pozoruj spravodlivého, lebo budúcnosť patrí pokojamilovným.“* (Ž 37, 35-37) Preto sa usiluj, aby si starostlivo strážil pravý poklad, svoj najvyšší majetok; zachovaj nevinnosť a drž sa spravodlivosti! Aká nevýslovná radosť je pripravená pre tých, ktorí si podľa príkladu preblahoslavenej Panny Márie zachovali nevinnosť po svätom krste!

Túto radosť videl svätý Ján vo svojom vytržení na ostrove Patmos a opisuje ju: *„Potom som videl, a hľa, Baránok stál na vrchu Sion a s ním stoštridsatštyritisíc tých, čo mali na čele napísane jeho meno a meno jeho Otca. A počul som hlas z neba; bol ako hukot veľkých vôd a rachot mocného hromobitia. Hlas ktorý som počul, znel, ako keď citaristi hrajú na svojich citarách. A spievali čosi ako novú pieseň pred trónom, pred štyrmi bytosťami a pred starcami. A tú pieseň sa nemohol nik naučiť, iba tých stoštyridsaťštyritisíc vykúpených zo zeme. To sú tí, čo sa nepoškvrnili so ženami, lebo sú panici. Tí nasledujú Baránka, kamkoľvek ide. Oni sú vykúpení z ľudí ako prvotiny Bohu a Baránkovi. V ich ústach sa nenašla lož: sú bez škvrny.“* (Zjv 14, 1-5)

Kresťan, ak si stratil túto nevinnosť duše, ktorú si dostal pri svätom krste, oplakávaj jej nesmiernu stratu a s kajúcnou modlitbou sa dnes utiekaj k prečistej Panne Márii, Božej Matke, a ona ti u svojho Božieho Syna vyprosí odpustenie a milosť; lebo ona je aj našou Matkou, útočiskom hriešnikov. Nežiada od teba veľkú obetu. Skrúšená krátka modlitba, malý sľub ti získa jej veľkú lásku. Modli sa pri každom odbíjaní hodín anjelské pozdravenie: *„Zdravas, Mária!“* Zasväť jej úcte niektoré dni v roku, najmä tento deň jej milostivého narodenia. Napodobňuj podľa svojich síl jej svätý život, a aj ty nájdeš život a budeš spasený od Pána.

II. Sv. Hadrián a spolumučeníci (3. stor.)

Cisár Maximian, ktorý prišiel niekedy pred rokom 310 do sídelného mesta Nikomédie v Bitýnii, obnovil staré zákony proti kresťanom a nariadil prenasledovať a mučiť každého, kto by sa zdráhal obetovať modlám. Ktokoľvek odhalil a udal kresťana, dostal odmenu; kto však kresťanov ukrýval a tajil, mal byť potrestaný.

Jedného dňa prisluhovači odhalili v jaskyni neďaleko mesta 23 kresťanov, ktorí sa tam ukrývali. Chytili ich a viedli do mesta. Po ceste stretli cisára, ktorý šiel do pohanského chrámu. Na jeho otázku, kto sú, zajatci odpovedali: *„Sme občania tohto mesta a kresťania.“* Cisár sa na nich rozohnil a pýtal sa, či nepoznajú zákon, ktorý zakazuje vyznávať kresťanskú vieru, a tresty, ktoré čakajú tých, čo neobetujú modlám. Odpovedali, že zákon poznajú, ale že taký nezmyselný zákon nebudú poslúchať. Cisár nariadil, aby ich na mieste zmlátili kyjmi, rozbili im čeľuste kameňmi a pohrozil, že im vyrežú jazyky na výstrahu ľudu, aby neodporovali svojim pánom. Mučeníci však odpovedali*: „Keď nenávidíš tých, ktorí nepočúvajú svetských pánov, prečo nútiš nás neposlúchať Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista a takto sa uvrhuješ do trestu pripraveného pre diabla a jeho služobníkov?“* Týmito odvážnymi slovami cisára rozhnevali, a ten ich dal spútať reťazami, zavrieť do žalára a mučiť rôznymi spôsobmi. Mučeníci znášali všetky trápenia s nadľudskou trpezlivosťou, radovali sa a chválili Boha. To vzbudilo údiv cisárskeho dvora aj dôstojníka Hadriána.

Hadrián, mladý muž urodzeného rímskeho pôvodu, mal častú príležitosť sledovať mučenie kresťanov. Premýšľal, odkiaľ čerpajú takú neobyčajnú odvahu a vytrvalosť

v najväčších bolestiach. Raz sa spýtal väzňov: *„Prisahám vám, povedzte mi, aká odmena vás čaká za tieto hrozné muky, ktoré tak pokojne znášate?“* Mučeníci mu začali vysvetľovať Kristovo učenie, opísali odmenu, ktorá čaká verných vyznávačov po smrti, a dodali: *„Čo oko nevidelo, ucho nepočulo a čo ani do ľudského srdca nevstúpilo, to Boh pripravil tým, ktorí ho milujú.“* (1 Kor 2, 9). Tieto slová mocne zapôsobili na vnímavého Hadriána. Premýšľal o nich a poznal, že náboženstvo, ktoré má takých vyznávačov, musí pochádzať od pravého Boha. Keď v ňom zvíťazila Božia milosť, uveril v Ježiša Krista a otvorene vyznal, že chce žiť aj zomrieť vo viere kresťanskej. Keď sa o tom dozvedel cisár, povolal Hadriána a prikázal mu odvolať všetko, čo povedal, a prosiť o odpustenie. Hadrián však pevne stál vo svojej viere, a preto bol spútaný a prechodne uväznený spolu s ostatnými väzňami.

Jeden zo služobníkov Hadriána o tom rýchlo informoval jeho manželku Natáliu, ktorá bola už od detstva horlivou kresťankou. Natália sa potešila, že jej manžel je ochotný trpieť za svätú vieru, a ponáhľala sa za ním do žalára. Pobozkala ho na tvár, nohy aj reťaze, ktorými bol spútaný. Chválila ho, že poznal a prijal Kristovu pravdu, a povzbudzovala ho, aby sa nebál časných múk, lebo na večnosti ho čaká odmena. Potom sa obrátila k ostatným väzňom, pobozkala ich reťaze a odporučila im svojho manžela do modlitieb. Nakoniec sa radostne vrátila domov.

Po niekoľkých dňoch oznámili Hadriánovi, že bude podrobený súdnemu výsluchu. Podplatil teda žalárnika a s prisľúbením od ostatných väzňov, že za neho ručia, si vyžiadal povolenie na niekoľko hodín opustiť žalár, aby mohol navštíviť manželku. Cestou domov ho uvidel istý priateľ, ktorý predbehol Hadriána a oznámil Natálii, že jej manžel sa vracia domov. Natália sa naľakala, pretože sa domnievala, že Hadrián zaprel vieru a preto bol prepustený na slobodu. Zamkla pred ním dvere a nechcela ho ani vidieť. Až keď sa dozvedela, že ostal verný Kristovi a prichádza len oznámiť, čo ho čaká, vpustila ho do domu. Povzbudzovala ho k stálosti vo viere a napomínala ho, aby vytrval.

Keď Hadrián, vediac, že bude umučený, začal hovoriť o usporiadaní domácich záležitostí, Natália mu povedala: *„Nemysli na pozemské a márne veci, aby ti nerozptyľovali myseľ a neodvádzali ťa od toho, čo je dôležité. Staraj sa len o to, aby si šťastne dokončil to, čo si začal.“* Potom ho odprevadila do žalára. Keď videla, že ostatní väzni sú dobití a zranení, dala priniesť všetko plátno, ktoré mala, a umyla ich krvavé rany, obviazala ich a sedem dní im ochotne slúžila.

Napokon nastal deň súdu. Všetci väzni sa mali dostaviť pred cisára. Keďže pre svoje hrozné zranenia nemohli kráčať, boli naložení na ťažné zvieratá. Jediný Hadrián išiel pešo. Ostatní mučeníci ho povzbudzovali, aby ostal verný Kristovi, a Natalia mu povedala: *„Maj na mysli Boha a nenechaj sa zastrašiť mukami, lebo po krátkom utrpení ťa čaká večná odmena!“*

Cisár Hadriána napomínal, aby obetoval bohom, inak ho čakajú neslýchané muky. Hadrián mu však odpovedal: *„Nikdy sa nebudem klaňať hluchým, nemým a necitlivým kameňom. Urob si so mnou, čo sa ti páči!“* Cisár ho dal zbiť kyjakmi a zbičovať, no Hadrián pevne vytrval vo viere a mal dušu pozdvihnutú k Bohu.

Medzitým Natália oznámila ostatným väzňom, čo sa stalo, a tí sa za neho neprestajne modlili. Keď cisár videl, že Hadriána násilím nezlomí, snažil sa ho presvedčiť lichotením: *„Maj ohľad na svoju mladosť a krásu. Ver, že ťa ľutujem. Pokloň sa bohom a oni ti budú milostiví. Ja ti vrátim tvoj úrad a budem si ťa vážiť. Veď si syn bohatých a urodzených rodičov, zatiaľ čo kresťania pochádzajú z pošetilých a chudobných rodín!“*

Ani tieto slová Hadriána neodradili a cisárovi povedal: *„Keby si poznal vlasť a urodzenosť kresťanov, prosil by si ich o príhovor u Boha, aby si mohol mať podiel na ich sláve.“* Cisár potom rozkázal roztrhať jeho telo železnými pazúrmi, až bolo strašné pozerať sa naňho. Potom ho znova presviedčal a sľuboval, že ho vezme do svojho paláca, kde ho lekári vyliečia. Hadrián mu odpovedal: *„Nech tvoji bohovia povedia, čo mi dobrého môžu dať. Ale oni nehovoria; prečo im teda obetuješ a nútiš ľudí klaňať sa im?“* Cisár nakoniec nariadil, aby Hadriána aj ostatných mučeníkov opäť zaviedli do žalára, no tentoraz ich vláčili po uliciach. Hadriána, zoslabnutého od rán, podopierala Natália, ktorá ho neprestajne chválila za ochotu trpieť pre Ježiša Krista. V žalári ho všetci väzni radostne privítali, že tak statočne obstál. Najviac sa radovala Natália. Umyla jeho krvácajúce rany, natrela ich masťou, obviazala a s láskou sa o neho starala. Aby aj ostatným väzňom pomohla, priviedla do žalára niekoľko nábožných žien. Keď sa to dozvedel cisár, zakázal, aby do žalára púšťali ženy. Natália si preto ostrihala vlasy, obliekla sa do mužských šiat a v prestrojení navštevovala mučeníkov. Niektoré iné ženy nasledovali jej príklad.

Napokon cisár vydal rozkaz, aby všetkým väzňom polámali ruky a nohy, odťali ich a telá spálili. Mučeníci chválili Boha a radostne sa pripravovali na smrť, akoby mali ísť na svadobnú hostinu. Keď prišli kati, Natália si vyžiadala, aby najprv popravili jej manžela. Obávala sa, aby nezakolísal vo viere pri pohľade na strašnú smrť ostatných. Odprevadila ho na popravisko a neprestajne ho povzbudzovala, aby vytrval. Na mieste popravy sama natiahla jeho nohy na klát a pridŕžala ich, kým kati lámali a odtínali jeho údy. Potom mu povedala: *„Služobník Kristov, kým ešte dýchaš, vztiahni svoje ruky, nech ich tiež useknú, aby si sa pripodobnil svätým Božím, ktorí trpeli viac než ty.“* On jej podal svoje ruky, ktoré kati roztĺkli a usekli. A hneď nato vypustil svoju dušu. Ostatní mučeníci ani nečakali na katov, ale sami im pripravili svoje údy a umierali volajúc: *„Pane Ježišu Kriste, prijmi naše duše.“*

Keď všetci mučeníci slávne dobojovali, kati naložili ich telá na voz a odviezli ich na miesto, kde mali byť podľa cisárovho rozkazu spálené. Ale keď ich hodili do ohňa, strhla sa prudká víchrica s bleskami a lejakom, ktorý hranicu uhasil. Kati ušli a zatiaľ pribehli niektorí kresťania, ktorí, nedbajúc na dážď, rýchlo vzali telá a údy mučeníkov, tajne ich ukryli, a potom ich vložili na loď a previezli do Byzancie. Natália si ponechala jednu ruku svojho manžela, zavinula ju do vzácnej látky a uchovávala ju s veľkou úctou ako vzácny poklad. Po nejakom čase požiadal mladú a pôvabnú vdovu Natáliu o ruku istý pohanský úradník z cisárskeho dvora. Natália ho však odmietla a aby mu unikla, vzala ruku svojho manžela, nastúpila na loď a potajme odišla do Byzancie, kde žila v ústraní a nábožne, až ju Boh povolal k sebe, aby jej udelil zaslúženú korunu večnej slávy. Ostatky svätého Hadriána boli neskôr

prenesené do Ríma a tam uložené 8. septembra, preto sa v tento deň slávi aj pamiatka tohto mučeníka a jeho dvadsiatich troch druhov. Časť ramena svätého Hadriána získal v Ríme a priniesol do pražského chrámu v roku 1160 český biskup Daniel I.

Poučenie:

Hadrián, keď videl kresťanov, ako pokojne a trpezlivo znášajú muky pre vieru v Ježiša Krista, bol taký dojatý ich nádejou na nebeskú odmenu, že sa zriekol modloslužby i cisárovej priazne, a sám vytrpel pre túto vieru najväčšie muky a smrť.

Svätý Augustín hovorí: *„Ľahšie je povedať, čo v tom večnom živote nie je, než čo tam je. Niet tam smrti, smútku, mdloby ani slabosti; niet tam hladu ani smädu, žiadnej horúčavy, ani pokušenia, ani nedostatku či akejkoľvek strasti a žalosti. Je tam radosť bez smútku, odpočinok bez námahy, dôstojnosť bez strachu, majetok bez straty, zdravie bez choroby, hojnosť bez nedostatku, život bez smrti, večnosť bez konca, blaženosť bez nešťastia. Tam je všetko v dokonalej láske, tam je hľadenie tvárou v tvár, dokonalá múdrosť a poznanie všetkého vo všetkom; tam sa zjavuje najvyššia Božia dobrota a ospevuje sa svetlo svätých. Tam sa skutočne uzrie prítomná Božia velebnosť a touto nebeskou stravou sa sýti duša tých, ktorí ju uvidia.“*

Práve nádej a istota, že Ježiš Kristus udeľuje verným služobníkom vo večnosti nevýslovne veľkú odmenu, dodávala svätým mučeníkom nadľudskú statočnosť a silu v najhroznejších mukách. Nech nás myšlienka na radosti, ktoré Boh pripravil v nebi tým, čo ho milujú, odvracia od každého hriechu a je nám mocným podnetom k cnostnému a nábožnému životu! *„Utrpenia tohto času sa nedajú porovnať s budúcou slávou, ktorá sa má zjaviť na nás.“* (Rim 8, 18) *„Boh zotrie každú slzu z ich očí, a smrti už nebude, ani smútku, ani náreku, ani bolesti už nebude, lebo prvé veci pominuli.“* (Zjv 21, 4) *„Aké veľké je tvoje milosrdenstvo, Bože! Synovia ľudí dúfajú pod ochranou tvojich krídel. Budú opojení hojnosťou tvojho domu a napojíš ich prúdom svojej rozkoše.“* (Ž 35, 8-9)

Dňa 8. septembra sa taktiež slávi pamiatka svätého Ammona a jeho druhov mučeníkov z Alexandrie; svätého Timoteja a Fausta, mučeníkov z Antiochie; svätých bratov mučeníkov Euzébia, Nestába a Zenóna z Gázy, ako aj svätého Nestora, mučeníka a ďalších.

9. SEPTEMBER

I. Sv. Gorgonius a sv. Dorotheus, mučeníci (3. stor.)

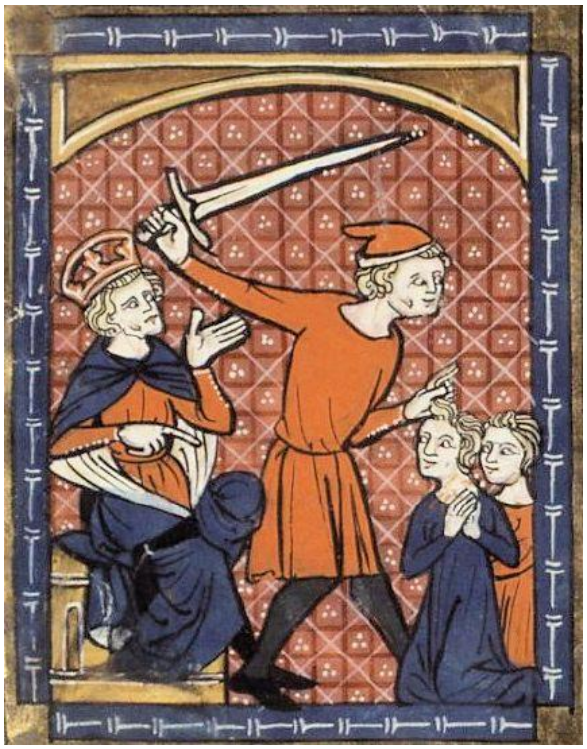

Za prvých rokov vlády cisára Diokleciána (284–305) malo kresťanstvo na jeho dvore v Nikomédii početných vyznávačov; dokonca samotná cisárovná Priska a jej dcéra Valéria boli kresťankami. Z dvorných úradníkov si cisár Diokleción obľúbil najmä Gorgonia a Dorothea, ktorí spravovali cisársku pokladnicu a požívali všeobecnú úctu. Obaja títo muži uverili v Ježiša Krista, horlivo mu slúžili a obrátili mnohých dvoranov i cisárskych sluhov na svätú vieru. Diokleción si ich vážil a pre ich vieru im nekládol prekážky, až kým sa jeho spoluvládar Galérius, surový vojak a pohan, v roku 303 nepokúsil popudiť ho proti kresťanom. Od tej chvíle sa Diokleción stal ukrutným prenasledovateľom veriacich.

Dňa 23. februára 303 sa v Nikomédii konala hlučná oslava na počesť pohanských bohov. Náhle do tamojšieho krásneho kresťanského chrámu vtrhli vojaci a zbúrali ho do základov. Diokleción aj Galérius tomu s uspokojením prizerali. Na druhý deň vydal cisár rozkaz, aby všetky kresťanské svätyne boli zrovnané so zemou, Sväté písma spálené a všetci kresťania vo verejných a štátnych úradoch zosadení. Tí, ktorí odmietnu obetovať modlám, mali byť mučení a ich majetok skonfiškovaný v prospech cisárskej pokladnice. Keď tento rozkaz vyvesili na verejnom mieste v Nikomédii, istý kresťan menom Ján sa rozhneval, strhol ho a roztrhal na kusy, zvolajúc, že je hodný len pre nevzdelaných Sarmatov, a nie pre verných kresťanov. Bol ihneď chytený a zaživa upálený. Krátko nato vypukli dva požiare v cisárskom paláci, ktoré Galérius pravdepodobne sám založil, aby ešte viac popudil Diokleciána proti kresťanom. Diokleción pripísal tieto požiare kresťanom. Nikomedijský biskup Anthimus bol okamžite zatknutý a sťatý. Kresťania z mesta a jeho okolia boli hromadne vraždení; niektorí boli popravení mečom, iní upálení na hranici a ďalších zviazali, naložili na člny a hodili do mora. (Cisárovná Priska aj jej dcéra Valéria, manželka Galéria, boli prinútené obetovať modlám a pod hrozbou poslušne vykonali rozkaz.) Potom prišiel rad na cisárskych dvoranov. Ako prvý bol pred oboch cisárov predvolaný Peter. Keď rozhodne odmietol klaňať sa modlám, bol obnažený a ukrutne zbičovaný, až sa odhalili jeho kosti. Keď ani po tomto mučení nezaprel Krista, položili ho kati na rozpálený rošt, kde s modlitbou na perách vydýchol naposledy. Nato boli predvolaní Gorgonius a Dorotheus. Gorgonius, vidiac Petrovo strašné utrpenie, povedal Diokleciánovi: *„Prečo, ó cisár, tak kruto trápiš svojho verného sluhu pre vieru, ktorú vyznávame aj my? Poctivo sme ti slúžili, prečo nám*

teda brániš slúžiť Bohu, ktorý nás stvoril? Vedz, že muky, ktorými stíhaš Božích služobníkov, pominú, ale ak neprestaneš so svojím nerozumným ukrutníctvom, nevyhneš sa istým večným mukám!"

Dioklecián sa zdráhal okamžite zabiť svojich dvoch dôverných radcov Gorgonia a Dorothea. Snažil sa ich súkromne presvedčiť, aby obetovali pohanským bohom, sľubujúc im, že si zachovajú jeho priazeň. Oni mu však odpovedali: *„Vedz, pane, že sa nemôžeme odchýliť od jediného pravého Boha, ktorému sme zasvätili svoju službu navždy. Sľubuješ nám svoju priazeň a dočasnú slávu, ale my túžime po večnej sláve, ktorú ty nepoznáš."* Cisár sa rozohnil a dal oboch dvoranov uvrhnúť do prísneho väzenia. Na druhý deň zvolal súd a opäť ich vyzýval, aby obetovali modlám s ohľadom na svoje životy a postavenie. Inak ich čakalo mučenie a poprava. Gorgonius odpovedal: *„Nebojíme sa múk ani smrti, lebo Kristus, ktorý nás povolal k pravej viere, nám udelí vytrvalosť a silu. On už stojí pri dverách, aby nás uviedol do svojej slávy. Urob s nami, čo uznáš za vhodné."* Na tieto slová cisár rozkázal oboch vyznávačov Krista ukrutne mučiť. Boli natiahnutí na škripec, zbičovaní a železnými pazúrmi roztrhaní. Do živých rán im kati liali ocot zmiešaný so soľou. Tieto muky znášali trpezlivo, volajúc: *„Ďakujeme ti, Pane Ježišu Kriste, že nás v tomto utrpení posilňuješ a voláme k tebe s dôverou, že ťa už čoskoro uzrieme."*

Dioklecián, rozhnevaný, že mučeníci sa v tomto trápení ešte radujú, uvažoval, ako by im ešte viac zvýšil telesné bolesti. Dal ich položiť na rozpálený rošt, ale ani toto mučenie nedokázalo zlomiť ich odvážnu myseľ. Velebili Boha a radovali sa, akoby odpočívali na kvetoch, čo diváci považovali za zázrak. Cisár, vidiac, že ich nezlomí, ich nakoniec rozkázal uškrtiť povrazmi a ich telá pohodili dravcom. Kresťanom sa však podarilo sväté telá mučeníkov odniesť a s úctou pochovať. Neskôr boli ostatky sv. Gorgonia prenesené do Ríma a uložené v chráme sv. Petra.

Poučenie:

Svätí mučeníci radostne podstupovali muky aj smrť z pevnej viery v Ježiša Krista a z hrdinskej lásky k nemu. Uvedomovali si, že Spasiteľ trpel a zomrel na kríži z nevýslovnej lásky k nám, a že jeho skutočnými učeníkmi sú len tí, ktorí ho nasledujú. Nebáli sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu (Mt 10, 28), a umierali s radosťou, vediac, že kto stratí svoj život pre Krista, nájde ho. (Mt 10, 39). V najťažších bolestiach sa tešili prisľúbeniu Pána: „*Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo. Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť; radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi."* (Mt 5, 10–12). S apoštolom Pavlom volali: *„Ak sme s Kristom zomreli, s ním budeme aj žiť; ak s ním budeme trpieť, budeme s ním aj kraľovať."* (2 Tim 2, 12).

Táto hrdinská láska ku Kristovi Pánovi nemálo prispela k rýchlemu rozmachu Cirkvi, ako výstižne povedal Tertulián: *„Krv mučeníkov sa stala semenom kresťanov."* Je pamätihodné, že iba pravoverní katolíci rozhodne vyznávali vieru v Ježiša Krista pred pohanmi a ochotne sa podrobovali mukám i smrti. Odštiepenci od pravej Cirkvi zapierali pred pohanskými sudcami Krista, aby sa vyhli prenasledovaniu, a

vyhovárali sa, že verejné vyznávanie viery je zbytočné a mučenícka smrť pre vieru je samovraždou. Tvrdili, že Boh od nás nežiada nič viac než vnútorné vyznanie viery a že Kristus, zomrúc za nás, nepotrebuje, aby sme svojou smrťou rozhojňovali jeho slávu. Tento pomýlený názor heretikov správne nazýva Klement Alexandrijský zbabelosťou. Heretici, neveriaci vo viditeľnú Cirkev, sa uspokojovali akýmsi vnútorným vyznaním Krista, čo bolo síce pohodlné, ale katolíci, spojení s neviditeľnou hlavou Kristom Pánom prostredníctvom viditeľnej Cirkvi, vyznávali Spasiteľa verejne aj pred pohanmi. Vedeli, že kto ho zaprie pred ľuďmi, prestáva byť údom viditeľnej Cirkvi a tým aj stráca spojenie s Kristom. Ako dosvedčujú sv. Justín, sv. Irenej a sv. Cyprián, kresťania obvinení pred súdom boli vypočúvaní, ku ktorej Cirkvi sa hlásia. Až keď vyznali, že sú katolíci, sudcovia proti nim pokračovali a odsudzovali ich na muky a smrť. Heretici však nič také nezažívali, pretože – ako výstižne napísal sv. Cyprián: *„Diabol bojuje len proti táboru a vojsku Kristovmu; heretikov, ktorých už raz premohol a spravil svojimi, si nevšíma a opovrhuje nimi.“* Tento pamätný výrok sa potvrdzuje dodnes. V ktorejkoľvek krajine sa neveriaci dostali k moci, tam prenasledovali iba katolícku Cirkev, zatiaľ čo ostatným sektám poskytovali voľnosť. Príčinu tohto javu vystihol už v treťom storočí slávny biskup a mučeník sv. Cyprián.

II. Sv. Pulcheria, cisárovná (4. stor.)

Cisársky dvor v hlavnom meste Konštantínopole bol už od začiatku, po rozdelení Rímskej ríše, ohniskom mravnej skazy, bujarého rozkošníctva, márnivého prepychu, intríg a zákerností chamtivých dvoranov, najmä známych eunuchov, ktorí ovládajúc panovníkov otravovali verejný život a spôsobili, že stará Byzancia sa stala synonymom úpadku. Len v tomto morálnom ovzduší mohli vzniknúť a rásť neblahé cirkevné schizmy Fotia a Cerularia, ktoré dodnes zahaľujú kresťanské národy východu omamujúcim závojom. V tomto pochmúrnom obraze gréckej Byzancie, aký podávajú dejiny, sa tým jasnejšie vyníma ušľachtilý zjav panenskej svätice, cisárovnej Pulcherie.

Aelia Pulcheria, najstaršia dcéra východorímskeho cisára Arkádia a vnučka cisára Teodosia Veľkého, sa narodila v roku 397 v Konštantínopole. Po smrti otca v roku 408 zložila vo veľmi mladom veku sľub večného panenstva a na pamiatku tohto aktu darovala hlavnému chrámu v Konštantínopole oltár, ktorý bol bohatou zlatou a drahokamovou výzdobou skutočne obdivuhodným dielom. Keď dosiahla osemnásty

rok života, ujala sa v roku 415 v mene neplnoletého brata Teodosia vlády v ríši a dohliadala na jeho výchovu. Sama milovala vzdelanie, a preto mu zabezpečila výborných učiteľov, ktorí ho cvičili v užitočných vedomostiach, pričom osobitnú starostlivosť venovala jeho náboženskému a mravnému vzdelaniu. Spolu s ním sa modlievala, viedla ho na Bohoslužby a vštepovala mu lásku k Bohu, k svätým cnostiam, úctu k duchovným, k rozvážnym a zbožným mužom, ako aj láskavosť ku všetkým blížnym.

Teodosius, ktorý bol od prírody lenivý a nemal sklon k vážnej práci avšak vďaka starostiam svojej sestry sa stal aspoň zbožným a miernym panovníkom. Okrem brata vychovávala Pulcheria aj svoje tri mladšie sestry – Flacciu, Arkádiu a Marinu. Vzdala sa všetkého prepychu a žila s nimi takmer mníšskym spôsobom života. Spolu stolovali, pracovali, modlili sa, čítali duchovné knihy a navštevovali chrámy. Pulcheria im dávala príklad svätého života a všetky svoje sestry presvedčila, aby sa aj ony zasvätili Bohu sľubom večnej čistoty.

Pulcheria na vlastné náklady postavila veľký počet chrámov po celej ríši, založila cintoríny pre cudzincov a pútnikov a zriadila domy kresťanského milosrdenstva pre chudobných a chorých. Bola veľmi nadaná, no zároveň skromná a pokorná. Napriek tomu dokázala múdro a dôvtipne riadiť ríšu. Bola jedinou z potomkov slávneho cisára Teodosia Veľkého, ktorá zdedila jeho ducha. S prenikavým pohľadom odhaľovala potreby a nedostatky štátu a rýchlo a rozhodne pristupovala k činom. Aby v bratovi vypestovala chuť do práce a vedomie panovníckych povinností, na verejnosti mu pripisovala všetky úspechy svojho vládnutia a spolu s ním podpisovala všetky štátne výnosy, hoci ich pripravovala sama. Vo všetkom, čo podnikala, sa radila s Bohom v modlitbách a so skúsenými a bohabojnými mužmi. Jej vládnutie bolo preto korunované Božím požehnaním.

Keď Teodosius dosiahol dvadsiaty rok, Pulcheria mu vyberala vhodnú nevestu. V tom čase prišla do Konštantínopolu učená dcéra istého učiteľa filozofie v Aténach menom Athenais. Cisárovná si ju obľúbila a vybrala ju za manželku svojmu bratovi. Keďže Athenais bola pohanka, Pulcheria ju dala vyučovať vo viere a pokrstiť. Athenais prijala pri krste meno Eudoxia a v roku 421 sa vydala za Teodosia. O dva roky bola vyhlásená za cisárovnú.

Pulcheria pokračovala v spravovaní štátnych záležitostí aj potom, čo jej brat Teodosius II. nastúpil na trón. Teodosius, vďaka svojej sestre, bol úprimne zbožný, striedmy, láskavý a vzdelaný, no mal slabú vôľu a do smrti ostal akoby dieťaťom. Užíval si plané zábavy a neplodné štúdiá. Z paláca vychádzal len na lov a doma sa venoval maľovaniu, kresleniu, sochárstvu a prepisovaniu kníh, pre čo ho nazývali *„krasopiscom“.* O štátne záležitosti sa nestaral. Slepo dôveroval dvoranom, súhlasil so všetkým, čo mu poradili, a podpisoval výnosy a rozkazy, ktoré mu predložili, bez toho, aby ich čítal alebo vedel, čo obsahujú. Opatrná Pulcheria ho často varovala, opisujúc mu nebezpečenstvá takej slepej dôverčivosti, no on jej tvrdohlavo odpovedal, že o všetkom vie a že ho nikto nemôže oklamať. Múdra Pulcheria si teda vymyslela nevinný trik, aby brata z tohto omylu vyviedla. Pripravila výnos, ktorým mala byť cisárovná Eudoxia daná za jej otrokyňu, a priložila ho k iným štátnym

dokumentom, ktoré mal cisár preštudovať a potvrdiť. Stalo sa, ako Pulcheria predvídala. Teodosius aj tentoraz bez rozmýšľania podpísal a opatrené pečaťou schválil všetky dokumenty, ktoré mu boli predložené. Pulcheria potom zavolala Eudoxiu a ukázala jej výnos, podpísaný a spečatený cisárom, pričom jej vysvetlila, o čo ide. Keď cisár poslal po svoju manželku, Pulcheria mu odkázala, že ju nevydá, pretože ju od neho dostala za otrokyňu. Cisár, znepokojený odpoveďou svojej sestry, prišiel za ňou. Pulcheria mu ukázala predmetný výnos a povedala vážne slová: *„Hľa, milý brat, kam vedie tvoja slepá dôverčivosť a ľahkovážnosť!“* Cisár sa začervenal od hanby a sľúbil sestre, že sa polepší. Nepolepšil sa však a napokon úplne podľahol lichoteniam a intrigám dvoranov a eunuchov, stávajúc sa ich hračkou a slepým nástrojom. Títo ničomníci sa obohacovali z verejnej pokladnice, hanebne predávali úrady a hodnosti, šliapali po spravodlivosti a nemilosrdne utláčali ľud. Panovanie cisára Teodosia II. tak bolo nešťastné a neslávne; to, že však nebolo ešte smutnejšie a horšie, možno pripísať Pulcherii, ktorá, pokiaľ mohla, bdela nad slabým bratom a zabránila mnohému zlu, ktoré by z jeho ľahostajnosti mohlo vzniknúť.

Pulcheria si získala najväčšie zásluhy za obranu neporušenej katolíckej viery proti vtedajším heretikom. Nestorius, patriarcha Konštantínopola od roku 428, hlásal blud, že v Kristovi sú dve osoby – božská a ľudská – a popieral, že Panna Mária je Bohorodičkou, učiac, že má byť nazývaná iba Kristorodičkou. Tento blud pohoršoval veriacich, ale dlho sa nikto neodvážil verejne proti nemu vystúpiť, keďže Nestorius bol na cisárskom dvore veľmi vážený. Napokon sa k jeho potlačeniu rozhodol alexandrijský patriarcha sv. Cyril. Vznikli prudké spory, nepokoje a zmätky medzi duchovenstvom aj ľudom, ktoré rozdúchavali cisárski dvorania podporujúci Nestoria.

V roku 431 bol v Efeze zvolaný všeobecný cirkevný koncil, ktorý Nestoria odsúdil a slávnostne vyhlásil katolícku vierouku, že v Ježišovi Kristovi sú dve prirodzenosti, božská a ľudská, spojené v jednej božskej osobe, a preto je Panna Mária právom nazývaná Bohorodičkou. Cisár Teodosius II. bol Nestoriom natoľko ovplyvnený, že aj po tomto koncile ho chránil a dokonca nariadil zosadenie a uväznenie sv. Cyrila Alexandrijského spolu s ďalšími pravovernými biskupmi, až kým sa Pulcherii nepodarilo otvoriť cisárovi oči a presvedčiť ho, aby blud zavrhol, prijal pravdu a prepustil uväznených biskupov.

Prefíkaný eunuch Chrysafius, významný cisársky dvoran, chcel oslabiť moc a vážnosť Pulcherie, a tak najprv podnietil žiarlivosť cisárovnej Eudoxie a s jej pomocou naliehal na slabého cisára, aby svoju sestru odstránil. Teodosius nejaký čas odolával týmto intrigám, no nakoniec im podľahol a zamýšľal Pulcheriu urobiť diakonisou, aby ako duchovná osoba nemohla viac zasahovať do štátnych záležitostí. Patriarcha sv. Flavian tomu však odporoval, a Pulcheria, dostanúc od neho varovanie, sama odišla z Konštantínopola na svoj majetok neďaleko mesta, kde žila v ústraní so svojimi zbožnými sestrami, slúžiac Bohu modlitbami, rozjímaním a čítaním svätých kníh. Nikdy nereptala ani sa nesťažovala na nevďak, nespravodlivosť a násilie, iba ju rmútilo, že jej úbohý brat sa stal bezmocným nástrojom ničomníkov, za ktorých zločiny trpeli štát aj svätá viera.

Eudoxia si dlho neužívala víťazstvo nad šľachetnou Pulcheriou, ku ktorému prispel Chrysafius. Prefíkaní dvorania v cisárovi vzbudili podozrenie voči vernosti Eudoxie, s ktorou žil dvadsaťsedem rokov v neporušenej svornosti a láske. Cisár napokon tak stratil sebaovládanie, že dal sťať mečom svojho verného spoločníka z mladosti, Paulina, vysoko vzdelaného a šľachetného muža, bez toho, aby sa pokúsil overiť hanebné obvinenia, ktoré proti nemu vzniesli ničomníci. Tento nespravodlivý a unáhlený čin vyvolal v Konštantínopole úžas, a nešťastná Eudoxia, pochopiac, že stratila dôveru i lásku svojho manžela, ľutovala krivdu, ktorú spáchala na šľachetnej Pulcherii. Požiadala o povolenie, aby mohla žiť v dobrovoľnom exile. V roku 448 sa presťahovala do Jeruzalema, kde zostala až do smrti, venujúc sa modlitbám a kajúcnosti.

Pulcheria, ktorá strávila na svojom vidieckom statku dva roky, bola bratom z tohto vyhnanstva s poctami povolaná späť na cisársky dvor. Cisár Teodosius II. však o dva roky neskôr, v roku 450, tragicky zomrel po páde z koňa. Jeho smrťou skončila aj moc eunucha Chrysafia. Tento podlý intrigán, ktorý si nahonobil obrovský majetok, sa ešte pokúsil manipulovať s osirelým trónom podľa svojej vôle. Pulcheria však pevne uchopila opraty vlády a bola senátom aj vojskom vyhlásená za dedičku trónu a vládnucu cisárovnú. Tento krok spôsobil veľkú radosť medzi ľudom, pretože sa zdalo, že po dlhej noci nastáva pre zanedbanú ríšu svitanie.

Cisárovná Pulcheria bola prvou ženou na tróne Rímskej ríše, no bola si vedomá všeobecných predsudkov voči svojmu pohlaviu. Keďže mala rozsiahly prehľad o vtedajších štátnych záležitostiach, rozhodla sa vziať si manžela pod podmienkou, že bude môcť naďalej žiť v neporušenom panenstve podľa svojho posvätného sľubu. Vybrala si šesťdesiatročného Marciana, skúseného vojvodcu a štátnika, ktorý bol pravoverný, bezúhonný a dobrotivý.

Marcian, ktorý prišiel pred dvadsiatimi rokmi zo svojej vlasti, Trácie, do Konštantínopola ako chudobný muž, sa osvedčil vo verejných službách, zúčastnil sa vojenských výprav do Perzie a Egypta a svojimi cnosťami si získal veľkú vážnosť. Stal sa členom najvyššej štátnej rady a plukovníkom. Pulcheria mu ponúkla svoju ruku s podmienkou zachovania jej sľubu, a Marcian to prijal, zaväzujúc sa k tomu slávnostnou prísahou pred patriarchom a senátom. V roku 450 bol vyhlásený za cisára.

Medzitým sa v Konštantínopole ešte počas vlády cisára Teodosia II. objavila nová heréza. Archimandrita Eutyches učil blud, že v Kristovi Pánovi je len jedna, a to božská prirodzenosť. Keď proti tomuto bludu vystúpil sv. Flavian, Eutyches a jeho spojenec Chrysafius presvedčili slabomyseľného cisára, že patriarcha vyvoláva nový náboženský spor. Cisár preto v roku 449 zvolal do Efezu cirkevný snem. Na tejto *„lúpežníckej synode“* boli pravoverní biskupi kruto týraní a Eutyches dosiahol zdanlivé víťazstvo, ktoré však trvalo len krátko.

Cisár Marcian, nastúpiac v roku 450 na trón, okamžite oznámil svoj nástup pápežovi sv. Levovi Veľkému, odporúčajúc sa do jeho modlitieb a vyjadrujúc ochotu zvolať cirkevný koncil na potlačenie bludárstva, ktoré šírili Eutyches a jeho stúpenci. V roku

451 sa pod ochranou a za prítomnosti cisárskeho páru konal štvrtý všeobecný cirkevný koncil v Chalcedóne, na ktorom bola táto heréza zavrhnutá a slávnostne vyhlásený článok viery o dvojakej prirodzenosti Krista Pána – božskej a ľudskej – ktoré sú v jeho jedinej božskej osobe spojené neoddeliteľne, nezmiešane a nemeniteľne. Po vyhlásení a podpísaní tohto výnosu pozdravovali prítomní pravoverní biskupi cisára Marciana ako nového Konštantína a cisárovnú Pulcheriu ako druhú Helenu.

Zbožná cisárovná Pulcheria, žijúca so svojím bohabojným manželom v panenstve, neprestávala konať dobro. Žila v kajúcnosti, čítala duchovné knihy, často vstávala o polnoci a spievala žalmy. Ctihodným spôsobom uctievala Bohorodičku a po zavrhnutí Nestoriovho bludu jej na počesť vybudovala nádherný chrám. Bola tiež ctiteľkou svätých relikvií, preukazovala milosrdenstvo chudobným a svoj majetok im odkázala závetom. Po vykonaní mnohého dobra skonala požehnaný život v júli roku 453 a bola pochovaná v chráme sv. apoštolov v Konštantínopole. Vynikajúci cisár Marcian ju prežil o štyri roky. Jeho nástupca, cisár Lev I. (457–474), jej dal vybudovať nádherný náhrobok a začal ju uctievať ako oslávenú svätícu. Rímsky zoznam svätých a svätíc uvádza jej sviatok 10. septembra. Sláviť jej sviatok povolil Spoločnosti Ježišovej pápež Benedikt XIV. Táto svätica sa zobrazuje v cisárskom rúchu so žezlom a ľaliou, symbolom panenskej čistoty.

Poučenie:

Svätica Pulcheria nám dáva príklad, ako sa máme správať, keď nám bolo ublížené od nevďačníkov. Eudoxia jej spôsobila veľkú krivdu, no Pulcheria sa nehnevá a nemstí. Odovzdaná do Božej vôle trpezlivo znášala utrpenie a nachádzala útechu v nezaslúženom vyhnanstve prostredníctvom modlitieb a zbožného rozjímania. Kedykoľvek sa nám stane krivda od ľudí, ktorým sme preukázali dobrodenie, pamätajme na to, že aj my bývame k Bohu, nášmu najväčšiemu dobrodincovi, vrcholne nevďační, keď mu neďakujeme za dosiahnuté milosti, zabúdame naňho a hneváme ho svojimi hriechmi. Buďme preto pamätliví na slová sv. Pavla apoštola: *„Keď bývame súdení, od Pána bývame trestaní, aby sme neboli spolu so svetom zatratení.“* (1 Kor 11, 32). *„Odpusť blížnemu, ktorý ti škodí, a keď sa budeš modliť, tvoje hriechy budú odpustené.“* (Sir 28, 2).

---

9. septembra si tiež pripomíname svätých mučeníkov Sabinských Hyacinta, Alexandra a Tiburcia; sv. Severiána, dôstojníka a mučeníka v arménskej Sebaste; sv. Stratóna, mučeníka; svätých bratov mučeníkov Rufina a Rufiniana; pápeža sv. Sergia I. († 701); sv. Audomara, zakladateľa kláštora Sedunského (Sitten) vo Švajčiarsku a biskupa a ďalších.

10. SEPTEMBER

Sv. Mikuláš Tolentinský, kňaz pustovníckeho rádu sv. Augustína (13. stor.)

V trinástom storočí žili v meste San Angelo pri meste Fermo v Taliansku nábožní manželia Kampan a Amata, ktorí dlhé roky nemali deti. Keďže túžili po synovi, vydali sa na púť do Bari v Neapolsku k hrobu biskupa sv. Mikuláša. Boh vypočul ich modlitby na príhovor tohto svätca, a narodil sa im syn, ktorému na znak vďaky dali meno Mikuláš.

Mikuláš už v detstve prejavoval povolanie k svätosti. Bol vážny a zdržanlivý, vyhýbal sa hrám a zábavám svojich rovesníkov, rád sa zdržiaval v spoločnosti múdrych a zbožných mužov. Každý deň sa modlieval niekoľko hodín, príkladne sa sústredil na kázania a sväté omše. Mal osobitnú náklonnosť k chudobným a často ich privádzal do otcovského domu, kde sa s nimi delil o jedlo, ktoré dostával od rodičov. Už od siedmich rokov dodržiaval dvakrát do týždňa prísny pôst a neskôr sa postil štyrikrát týždenne o suchom chlebe a vode. Keď dospel na mladíka, vynikal v učení aj v zbožnosti tak veľmi, že bol prijatý do spoločenstva augustiniánskych rehoľných kanonikov pri kostole sv. Salvátora v meste Tolentino ešte pred dokončením svojich štúdií. Toto vyznamenanie ho podnietilo pokračovať na ceste dokonalosti. Jedného dňa počul Mikuláš kázať kňaza pustovníckeho rádu sv. Augustína na slová: *„Nemilujte svet ani to, čo je na svete; svet pominie i jeho žiadostivosť.“* (1 Jn 2, 15–17). Kázanie ho natoľko dojalo, že s dovolením rodičov vstúpil do kláštora pustovníkov v Tolentine.

Po ročnej príprave zložil rehoľné sľuby, hoci mal len osemnásť rokov. Mladý rehoľník Mikuláš vynikal pokorou, tichosťou, poslušnosťou, čistotou a zbožnosťou. Trpezlivo vykonával aj tie najnamáhavejšie práce. Podroboval telo duchu, bičoval sa, odpočíval na holej zemi a ako vankúš používal kameň. Jedol len chlieb a zeleninu. Keď raz ochorel, predstavený kláštora mu prikázal jesť mäso. Mikuláš poslúchol, no s plačom prosil, aby sa mohol v budúcnosti zdržiavať mäsitých pokrmov, čo mu bolo povolené. Predstavení ho často posielali do rôznych kláštorov, aby bol vzorom ostatným. Jeho prísny život však niektorým mníchom prekážal.

Jeho strýko, prior kláštora neďaleko mesta Ferma, ho prijal nevľúdne so slovami: *„Škoda tvojej mladosti! Prečo znášaš takú biedu? V kláštore v Tolentine vládne*

podivný duch, a kto by vedel splniť, čo tam prikazujú? Zostaň u mňa, v našom kláštore sa budeš mať lepšie.“ Mikuláš mu však vážne odpovedal: *„Nevstúpil som do rádu, aby som vyhľadával pohodlie!“*

Mikuláš bol na kňaza vysvätený v meste Chingoli neďaleko Maceraty a po návrate do Tolentina bol ustanovený za kláštorného kazateľa. Tento úrad vykonával tridsať rokov s veľkým požehnaním. Slovo Božie hlásal takmer každý deň a privádzal aj tých najzatvrdnutejších hriešnikov na cestu pokánia. Plný horlivosti pre česť a slávu Božiu a spásu ľudských duší neustával prísne zapierať sám seba. Istý čas bol vystavený pokušeniam suchopárnosti, malomyseľnosti a obavám, že jeho prísny život sa Bohu nepáči. Vtedy s horlivou dôverou volával: *„Pane Bože, pomôž, lebo ak mi ty nepomôžeš, moja duša zahynie!“* Toto pokušenie však časom pominulo a v jeho duši zavládol blažený pokoj. Keď slúžil svätú omšu, jeho tvár žiarila nadprirodzenou láskou k Bohu a často mu dojatím stekali slzy po tvári. Ľud si ho ctil ako svätého muža a s dôverou sa k nemu utiekal.

Z lásky k Bohu mal Mikuláš aj pravú kresťanskú lásku k blížnym. Pomáhal chudobným, navštevoval chorých, potešoval ich a slúžil im. Modlil sa, bičoval svoje telo, plakal a slúžil sväté omše za hriešnikov, aby im Boh udelil milosť pokánia. Rovnako na modlitbách pri svätej omši pamätal aj na duše v očistci, prejavujúc im súcit. Od detstva si ctil Pannu Máriu a na jej príhovor dostal od Boha mnoho mimoriadnych milostí. V modlitbách a počas zbožných rozjímaní sa povznášal k nebeským výšinám a jeho duša pociťovala nevýslovnú blaženosť. V častých bolestivých chorobách rozjímal o trpkom utrpení Pána a znášal ich s príkladnou trpezlivosťou, akoby necítil nijakú bolesť. Keď cítil, že sa blíži jeho koniec, dal si udeliť sviatosti. Pred prijatím Najsvätejšej sviatosti povedal: *„Túžim po chlebe nebeskom, aby som na ceste do večnosti neoslabol. Boh je moja pomoc, nebudem sa báť.“* Držiac v ruke krížik s relikviou svätého dreva, na ktorom Spasiteľ zomrel, neprestával ho bozkávať, kropiť slzami a prosiť Krista o ochranu pred každým nebezpečenstvom a pomoc v poslednom boji. Často opakoval slová sv. Pavla apoštola: *„Túžim zomrieť, aby som bol s Kristom.“* (Flp 1,23). Nakoniec uprel zrak na kríž a s modlitbou *„Do tvojich rúk, Pane, porúčam svojho ducha,“* pokojne zomrel 10. septembra 1310.

Jeho telo bolo pochované v kaplnke kláštorného chrámu v Tolentine, kde zvyčajne slúžieval sväté omše. Boh ho už za života oslávil vzácnymi milosťami a po smrti potvrdil jeho svätosť mnohými zázrakmi pri jeho hrobe. Pápež Eugen IV. ho v roku 1446 vyhlásil za svätého.

Svätý Mikuláš bol nazývaný Tolentinský podľa kláštora, kde žil vyše tridsať rokov, zomrel a bol pochovaný. Jeho oslávený hrob je dodnes častým cieľom pútnikov. Zobrazovaný býva v rehoľnom rúchu s hviezdou na hrudi a s ľaliou alebo krížom obtočeným ľaliami v ruke. Hviezda je znakom jeho žiarivých cností a ľalia symbolizuje panenskú čistotu, ktorú si zachoval neporušenú až do smrti. Zvykne byť tiež vyobrazený s anjelmi, pretože počas poslednej choroby, šesť mesiacov pred smrťou, predvídajúc nebeskú blaženosť, v noci počul anjelské spevy. V roku 1708 zriadil augustiniánsky kláštor sv. Tomáša v Prahe na Karlovom moste sochu sv.

Mikuláša Tolentinského, ktorú vyhotovil sochár Hieroným Kohl. Svätca zobrazil s anjelikom držiacim košík plný chlebíkov. Legenda hovorí, že Mikuláš, sužovaný horúčkou a hrôzou pred Božím súdom, sa obrátil s dôverou k Panne Márii. Tá sa mu zjavila, utešila ho, požehnala chlieb a vyzvala ho, aby si ho vzal. Po jeho zjedení Mikuláš okamžite ozdravel. Na pamiatku toho sa na jeho sviatok v augustiniánskych kláštoroch žehnali chlebíky a dávali chorým, aby im Boh na príhovor svätého Mikuláša vrátil zdravie.

Poučenie:

Kiežby sme po príklade sv. Mikuláša Tolentinského mali stále na pamäti vážne slová apoštola: *„Nemilujte svet, pretože svet pominie i jeho žiadostivosť!“* Nech nás toto napomenutie podnieti pohŕdať márnymi vecami a túžiť po neporušiteľných pokladoch!

---

10. septembra si pripomíname aj pamiatku sv. Nemesiana, biskupa a afrických spolumučeníkov, sv. Sostena a Viktora, umučených za cisára Diokleciána v Chalkedóne, sv. panien a sestier Menodory, Metrodory a Nymfodory, mučeníc z Bitýnie, sv. Teodarda, biskupa Lutychského a mučeníka, sv. Petra, biskupa Kompostelského a ďalších.

11. SEPTEMBER

Sv. Pafnuc, biskup (4 stor.)

Tébska púšť vychovala mnohých verných obhajcov katolíckej viery proti útokom ariánskych bludárov. Sám otec egyptských mníchov, sv. Anton, vystúpil na obranu najslávnejšieho hlásateľa pravoverného učenia, sv. Atanáza, alexandrijského patriarchu. Na žiadosť egyptských biskupov sa v roku 355 odobral do Alexandrie, kde pred veľkým zhromaždením ľudu hlásal pravdu o vtelenom Božom Synovi, Ježišovi Kristovi, a pyšných ariánov verejne usvedčil a zahanbil. Podobne si počínali aj mnohí jeho žiaci, ktorí zostali v časoch zmätkov a búrok pevní a stáli vo viere.

Z jeho nasledovníkov vynikol najmä Pafnuc. Pôvodom bol Egypťan a už v mladosti sa oddal zbožnému a tichému životu. Utiahol sa na púšť k sv. Antonovi, pod ktorého vedením sa upevnil v kresťanskej dokonalosti. Horlivo slúžil Bohu, zapieral sa prísnou disciplínou a obzvlášť vynikal svojou láskou k panenskej čistote, ktorú si po celý život zachoval bez najmenšej škvrny. Pre svoje výnimočné cnosti sa tešil veľkej úcte a napokon bol zvolený za biskupa v Horných Tébach.

Keď cisári Dioklecián a Maximian opäť nariadili krvavé prenasledovanie kresťanov, v Egypte denne podstupovali mučeníctvo pre Krista Pána zástupy mužov, žien a dokonca aj detí. V Tébach zaobchádzali s vernými kresťanmi mimoriadne kruto. Jedni boli upaľovaní, iní sťatí mečom; mučeníkov bolo toľko, že meče katov sa otupovali a lámali neustálym stínaním, a kati si museli vzájomne pomáhať a striedať sa.

Aj Pafnuc bol vystavený tomuto prenasledovaniu. Rovnako ako mnohým iným biskupom a kňazom mu bolo vypálené pravé oko a pod kolenom ľavej nohy mal žeravým železom prepálené svaly. Takto zmrzačený biskup bol odsúdený na ťažkú robotu v baniach, kde mal dolovať rudu. Neskôr, keď nastali pre Kristovu Cirkev pokojnejšie časy, sa Pafnuc dostal na slobodu a opäť sa staral o svoje stádo ako horlivý pastier. Bedlivo dohliadal na to, aby jeho veriaci neboli nakazení jedom ariánskych bludov, ktoré sa z Alexandrie šírili po celom Egypte. V roku 325 bol v Nicei v Bitýnii zvolaný prvý všeobecný cirkevný koncil na potlačenie tejto herézy. Pafnuc sa na ňom zúčastnil a verne stál v rade pravoverných biskupov. Ako Kristov mučeník, ktorý mal na tele znaky utrpenia pre vieru, sa tešil veľkej úcte. Cisár Konštantín ho často poctil rozhovormi a s úctou mu bozkával prázdnu očnú jamku.

Pafnuc zostal verný sv. Atanázovi aj v časoch, keď sa na tohto významného obrancu katolíckej pravdy valili ťažké protivenstvá zo strany bludárov. V roku 335 ho sprevádzal spolu s ďalšími egyptskými pravovernými biskupmi do Tyru vo Fenícii, kde sa na cisárov rozkaz mal na sneme riešiť vtedajší náboženský zmätok. Došlo tam k tomu, že jeruzalemský biskup Maxim, muž prostý a dobrosrdečný, ktorý tiež kedysi od pohanov trpel pre Kristovu vieru a niesol na tele známky mučenia, bol úlisnými bludármi tak oklamaný a zmätený, že z nevedomosti stál na strane Atanázových nepriateľov. Pafnuc, vidiac to, bol naplnený hlbokou ľútosťou. Obrátil sa k Maximovi a povedal: *„Nie je možné, aby človek, ktorý nesie na tele zjavné známky svojej horlivosti pre Kristovu vieru, bol stúpencom bludárov usilujúcich sa zahubiť najodvážnejšieho hlásateľa a obrancu tejto viery.“* Potom mu vysvetlil všetky úklady klamných ariánov a chytil ho za ruku, aby ho priviedol k Atanázovi a medzi pravoverných biskupov. Od tej chvíle sa Maxim viac nenechal bludármi zmiasť a až do smrti verne stál pri Atanázovi.

Ďalšie osudy sv. Pafnucea nám nie sú známe; vieme však, že Boh svätosť tohto biskupa potvrdil už počas jeho pozemského života vzácnymi milosťami.

Poučenie:

Aj medzi nami je mnoho Maximov, ktorí vlastnou nerozumnosťou a slabosťou vôle upadajú do bludov a hriechov alebo sú zlými príkladmi a rečami nešľachetných ľudí zvádzaní na cestu klamstva a nepravosti. Kiež by však medzi nami bolo aj viac Pafnuceov, ktorí by blúdiacich a padlých bratov privádzali späť na cestu pravdy a cnosti! Jeruzalemský biskup Maxim je zapísaný v zozname svätcov katolíckej Cirkvi (jeho pamiatka sa slávi 5. mája), a za jeho svätosť možno vďačiť aj sv. Pafnuceovi. Hľa, čo všetko môže s Božou milosťou dokázať dobrý príklad, dojemné slovo, láskavé napomenutie a bratské pokarhanie! Je však potrebné, aby ten, kto chce iného naprávať, bol sám dokonalý, pretože chorý človek nebude mať dôveru k chorému lekárovi. A ak nemôžeme blúdiaceho brata napraviť slovom a príkladom, aspoň sa za neho môžeme modliť, aby mu Boh sám otvoril oči a napravil ho. *„Modlite sa jedni za druhých, aby ste boli spasení; veľa totiž zmôže vytrvalá modlitba spravodlivého. Kto odvráti hriešnika od jeho bludnej cesty, zachráni jeho dušu od smrti.“* (Jak 5, 16. 20.)

---

11. septembra si pripomíname aj pamiatku sv. bratov Prota a Hyacinta, rímskych mučeníkov; sv. Diodora, Dioméda a Didyma, mučeníkov z Laodicey; sv. Emiliana, biskupa Verčelského; sv. Almíra, opáta Grezzanského v Kalábrii; sv. Teodory, kajúcnice a ďalších.

12. SEPTEMBER

Sv. Guido z Anderlechtu, kostolník (11. stor.)

V blízkosti hlavného mesta Belgického kráľovstva Bruselu leží rušná priemyselná obec Anderlecht, ktorá bola v minulosti iba malou dedinkou. V 11. storočí sa tu narodil svätec Guido. Chudobní a nábožní rodičia mu už od malička vštepovali do srdca bázeň voči Bohu. Otec mu často opakoval slová Tobiáša: *„Neboj sa, syn môj. Vedieme síce chudobný život, ale veľa dobrého získame, ak sa budeme báť Boha, vyhýbať sa každému hriechu a konať dobro.“* (Tob 4, 23.)

V prísnej škole chudoby Guido už od detstva spoznal ťažkú stránku ľudského života a naučil sa byť skromný, tichý a pokorný. K vznešeným a bohatým ľuďom sa správal úctivo, no nezávidel im ich postavenie ani majetok. Neraz zaplakal nad boháčmi, že sa príliš starajú o pozemské veci a zanedbávajú spásu svojej duše. Keď počul chudobného človeka reptajúceho proti Bohu, napomínal ho, aby bol trpezlivý a spokojný so svojím stavom, využívajúc múdro chudobu na prospech svojej nesmrteľnej duše. Sám bol šťastný, že sa podobá chudobnému a pokornému Spasiteľovi, ktorý nemal, kde by hlavu sklonil. O svoj skromný pokrm sa rád delil so žobrákmi a neraz sám hladoval celý deň, aby nasýtil nejakého chudobného. Keď mal voľný čas, chodieval do chrámu na pobožnosť alebo k chorým chudobným, ktorým ochotne slúžil. Keď mu však domáce povinnosti bránili v konaní pobožnosti alebo skutkov milosrdenstva, bol smutný.

Medzitým rodičia neprestávali prosiť Boha za svojho milovaného syna, aby v ňom rozhojňoval lásku ku svätým cnostiam. Ich modlitby boli vypočuté. Dorastajúci Guido nachádzal potešenie v modlitbe a rástol v milosti pred Bohom i ľuďmi. Po práci denne navštevoval blízky kláštor, kde počúval o živote starovekých egyptských pustovníkov, ktorých jednoduchý a bohumilý život ho veľmi zaujal. Zatúžil žiť podobným spôsobom, zapierať sa a slúžiť Bohu. Keďže však v jeho krajine neboli

púšte ani pustovníci, rozhodol sa, že bude žiť čo najskromnejšie a v chudobe medzi cudzími ľuďmi.

Raz prišiel štrnásťročný Guido za prácou do dediny Laeken (dnes predmestie Bruselu). Tam vstúpil do farského chrámu a vrúcne sa modlil pred obrazom Panny Márie až do zotmenia. Miestny farár, ktorý si všimol jeho mimoriadnu zbožnosť, sa s ním dal do reči. Keď zistil, že tento mladík má neobyčajné vedomosti o duchovných veciach, ponúkol mu nocľah. Na druhý deň sa ho opýtal, či by nechcel prijať v Laekene službu kostolníka. Guido s radosťou prijal túto úlohu a zostal teda v Laekene. Horlivo slúžil Pánovmu chrámu i svojmu farárovi. Starostlivo pripravoval oltáre, čistil podlahy aj steny kostola, pripravoval veci potrebné na bohoslužby a zvlášť dbal na to, aby oltár Matky Božej bol vždy ozdobený čerstvými kvetmi a dostatočne osvetlený. Vo všetkom udržiaval vzorný poriadok. Pokladal to za veľkú Božiu milosť, že mu bola zverená starostlivosť o Pánov chrám, kde bol neustále blízko Spasiteľa, a že mohol každý deň slúžiť kňazovi pri svätej omši.

S myšlienkou na Boha a spojený s ním trávil všetok svoj voľný čas v modlitbách a v rozjímaní v chráme. Často kľačal pred oltárom celú noc a keď ho premohol spánok, zdriemol si na jeho schodoch. Neraz ho videli ľudia kľačať pred obrazom Panny Márie a plakať. Žil bezúhonne, no napriek tomu trestal svoje telo rôznymi kajúcimi skutkami, akoby bol veľkým hriešnikom. Z nepatrnej mzdy, ktorú dostával, rozdeľoval väčšinu chudobným. Niet divu, že si tohto pokorného, zbožného, tichého a dobrotivého kostolníka všetci obyvatelia vážili a milovali.

Z Božieho dopustenia však Guido neostal bez pokušenia. Raz zavítal do Laekenu bruselský kupec, ktorý si všimol Guidoovu skromnosť. Poznamenal, že v takejto podradnej službe nemôže chudobným ľuďom veľmi pomáhať, keďže aj sám je chudobný. Navrhol mu, aby si našiel inú prácu, ktorá by mu umožnila konať ešte väčšie skutky milosrdenstva. Ponúkol mu spoluprácu a navrhol, aby si spoločne založili výnosný obchod. Guido, bez porady s Bohom alebo farárom, prijal túto lákavú ponuku a opustil službu kostolníka, hoci s dobrým úmyslom pomáhať chudobným ešte štedrejšie. No čoskoro ho postihlo veľké nešťastie. Loď, na ktorej prepravoval tovar po rieke Senne, uviazla pri Bruseli na plytčine. Pri pokuse pracovníkov uvoľniť loď bola tak poškodená, že sa aj s nákladom potopila. Guido si pritom zarazil veľkú triesku do ruky, čo mu spôsobilo vážne opuchnutie ramena. Táto nešťastná udalosť bola preňho výstrahou a Božím pokynom. Guido oľutoval svoj nerozvážny krok, vrátil sa do Laekenu, odprosil farára a znova nastúpil do služby kostolníka. S veľkou horlivosťou a kajúcimi skutkami sa snažil nahradiť všetko, čo zanedbal svojím neúspešným podnikom.

Po mnoho rokov zostal Guido v službe v laekenskom chráme, pričom mal jediné želanie – vykonať púť do Ríma a Jeruzalema. Na tento účel si sporil peniaze. Keď mal dostatok prostriedkov, rozlúčil sa s farárom a obyvateľmi a vydal sa na dlhú púť. Po návšteve posvätných miest v Ríme sa preplavil do Svätej zeme, kde žil spôsobom pustovníkov. Bol nevýslovne šťastný, že mu bolo dopriate slúžiť Bohu na miestach, ktoré boli posvätené pozemským životom vteleného Božieho Syna Ježiša Krista.

Po návrate do Ríma stretol Guido kapitulného dekana z Anderlechtu Vondolfa a niekoľko ďalších krajanov, ktorí putovali do Jeruzalema. Pozdravil ich, no oni ho nespoznali, pretože počas svojho pobytu v cudzej krajine zmenil vzhľad – jeho tvár bola opálená slnkom a telo vychudnuté prísnymi pôstami a námahami. Keď sa im predstavil, požiadali ho, aby sa vrátil s nimi do Jeruzalema a stal sa ich skúseným sprievodcom a radcom vo Svätej zemi, ktorú počas svojho niekoľkoročného pobytu dôkladne spoznal. Guido, hoci bol veľmi unavený a vyčerpaný, ochotne vyhovel ich žiadosti a vykonal púť do Jeruzalema po druhýkrát. Na spiatočnej ceste sa dekan Vondolf a jeho spoločníci nakazili zimnicou a všetci, jeden po druhom, zomreli. Guido ich pochoval a po siedmich rokoch putovania po ďalekých krajinách sa vrátil do vlasti. Anderlechtským kanonikom oznámil úmrtie dekana Vondolfa a ako dôkaz im priniesol jeho prsteň. Z vďačnosti ho kanonici ustanovili za kostolníka pri svojom kolégiátnom chráme, kde horlivo slúžil až do svojej smrti.

Keď sa blížil koniec jeho života, nábožne prijal sväté sviatosti a zotrval v modlitbách, až kým 12. septembra roku 1012 pokojne nezomrel v Pánovi. Jeho telo bolo pochované na farskom cintoríne v Anderlechte a veriaci ľud ho začal uctievať ako svätca. Keď Boh oslávil jeho hrob zázrakmi, anderlechtskí kanonici na tom mieste postavili svätyňu Panny Márie, ktorú zosnulý zbožný kostolník tak vrúcne uctieval. Asi sto rokov po jeho smrti boli jeho ostatky slávnostne vyzdvihnuté z hrobu a prenesené do tejto svätyne, ktorú od toho času nazývajú Kostol svätého Guida. Pri svätyni bol neskôr postavený kláštor. Svätý Guido z Anderlechtu je zobrazovaný s pútnickou berlou a palmou v rukách, s domácimi zvieratami pri nohách, pretože veriaci ho na mnohých miestach vzývali ako ochrancu proti úhynu dobytka.

Poučenie:

Svätý Guido bol vždy spokojný so svojou chudobou, nezávidel nikomu jeho majetok a nesťažoval sa na Boha, že musel žiť v podradnom povolaní. Už starovekí pohanskí mudrci oslavovali toho, kto je spokojný s málom. Sväté písmo Starého zákona hovorí: *„Lepšie je chudobné a múdre dieťa než starý a bláznivý kráľ, ktorý už nevie načúvať radám.“* (Kaz 4,13). A Spasiteľ blahoslaví chudobných, hovoriac, že ich je Božie kráľovstvo. (Lk 6,20).

O koľko šťastnejší bol svätý Guido než tí chudobní, ktorí sú nespokojní so svojím údelom, pokladajú bohatstvo za najvyšší cieľ ľudského snaženia, závistlivo pozerajú na boháčov a neustále sa trápia otázkou, prečo aj im nie je dopriate oplývať majetkom. *„Čo osoží človeku, keby získal celý svet, ale utrpel by škodu na svojej duši?“* (Mk 8,36). O človeku, ktorý zhromažďuje poklady a nie je bohatý pred Bohom, platí Pánovo slovo: *„Blázon, ešte tejto noci si vyžiadajú tvoju dušu; a čo si nahonobil, komu to ostane?“* (Lk 12,20).

„Uspokojíme sa s tým, že máme čo jesť a čo si obliecť. Lebo tí, čo chcú zbohatnúť, upadajú do pokušenia a osídla a do mnohých nezmyselných a škodlivých žiadostí, ktoré ľudí ponárajú do záhuby a zatratenia. Lebo koreňom všetkého zla je láska k peniazom.“ (1 Tim 6,8-10). Chudobný človek by si mal pamätať, že Boží Syn, keď zostúpil na zem, si nevyvolil bohatstvo, ale zamiloval si úplnú chudobu, narodil sa v maštali

a po celý život chudobu miloval. Za svojich zástupcov si nevybral vznešených a bohatých mužov, ale chudobných, jednoduchých rybárov. Blahoslavený je teda chudobný a pokorný kresťan, ktorý trpezlivo nesie svoj kríž za Kristom Pánom a nasleduje ho.

---

12. septembra si pripomíname aj spomienku sv. Hierodína a jeho spolumučeníkov z Alexandrie; sv. Autonóma, biskupa umučeného v Bitýnii za cisára Diokleciána; sv. Macedónia a spolumučeníkov z Frýgie; sv. Sacerdota, biskupa lyonského sv. Myroklésa, biskupa milánskeho; sv. Nilvína, biskupa z Verony a ďalších.

13. SEPTEMBER

I. Sv. Amát, biskup (7. stor.)

V starobylom švajčiarskom meste Grenoble sa začiatkom 7. storočia narodil syn vznešeným a zámožným manželom, ktorému dali pri krste meno Amát (po slovensky Miláčik alebo Miloň). Rodičia, ľudia nábožní, viedli svojho syna od detstva slovom aj príkladom cestou spásy, aby sa v jeho srdci rozmáhala bázeň Božia a prinášala ovocie.

Dospievajúci Amát vynikal v učení aj bezúhonným správaním, pokorou, láskavosťou a láskou k Bohu i k blížnym. Starostlivosťou rodičov a učiteľov bol chránený pred zlými príležitosťami, ktoré zvádzajú mládež k pokleskom, a tak vyrastal v nevinnosti a stal sa dokonalým kresťanom. Usilovne sa venoval práci a modlitbe, dával si pozor na svoje zmysly a svedomito dodržiaval Božie zákony aj cirkevné prikázania. Keď si mal zvoliť životnú dráhu, vytrvalo sa modlil k Bohu, aby mu ukázal, čo má robiť. Radil sa aj s múdrymi a zbožnými mužmi. Božou milosťou pocítil povolanie ku kňazskému stavu a veril, že tak bude môcť najlepšie slúžiť Bohu a pracovať na vlastnej spáse. Rodičia mu ochotne dovolili pripravovať sa na kňazstvo. Amát študoval teológiu a zdokonaľoval sa vo svätých cnostiach. Dodržiaval prísnu askézu, konal skutky milosrdenstva, vyhýbal sa svetu a trávil čo najviac času v samote, vzdialený od zbytočných myšlienok a starostí.

Už v rodičovskom dome žil spôsobom mníchov. Po vysvätení za kňaza vstúpil do benediktínskeho kláštora sv. Maurícia pri rieke Rhône (dnešný kantón Valais vo Švajčiarsku), známeho prísnou reholnou disciplínou a pestovaním cirkevných vied a umení. V kláštore sa upevnil v dokonalosti a neskôr so súhlasom opáta odišiel do hôr, kde pri jaskyni stála svätyňa Božej Rodičky. Na tejto samote niekoľko rokov žil ako pustovník, postil sa, bdel, modlil sa a rozjímal v tichu, ktoré napĺňalo jeho dušu. Boh však nechcel, aby svätý pustovník zostal navždy ukrytý svetu. Na príkaz opáta musel opustiť milú pustovňu a vykonávať duchovnú správu. Tohto úradu sa ujal s veľkou horlivosťou. Veriaci, ktorých mu zverili, ho milovali ako otca, poslúchali a podľa jeho príkladu napredovali v nábožnosti a dobrých mravoch.

V roku 669 bol Amát vymenovaný za biskupa v meste Sitten (hlavné mesto kantónu Valais). Ako biskup horlivo pracoval na spáse svojich veriacich a chránil ich pred *„dravými vlkmi“*. K sebe bol prísny a striedmy, k chudobným štedrý a ku všetkým láskavý. Šíril sväté cnosti slovom aj príkladom, utešoval slabých, chránil nespravodlivo prenasledovaných a bol verný pastier svojho stáda.

Po piatich rokoch jeho biskupskej služby prišla skúška. Franský kráľ Teodorich III. bol pod vplyvom nemravných radcov, najmä majordóma Ebroina, ktorý prenasledoval duchovných. Sv. biskupa Leodegara z Autunu dal oslepiť a zavraždiť. Aj Amát, ktorý karhal ich správanie, sa stal terčom. Obvinili ho z velezrady a kráľ ho bez vyšetrovania odsúdil a poslal do kláštora v Peronne (v dnešnom francúzskom regióne Somme). Nespravodlivý rozsudok prijal Amát pokojne, ďakujúc Bohu, že mu tak umožnil žiť v samote, čo bolo jeho najvrúcnejším prianím. V samote mohol bez akýchkoľvek starostí pracovať výhradne na svojej spáse. Zarmucovalo ho však, že na biskupský stolec v Sittene dosadili nájomníka, ktorý slepo poslúchal nešľachetných mocipánov vládnucich v kráľovstve.

V kláštore v Peronne ho opát Ultan a mnísi prijali s najväčšou úctou, aká patrí svätému biskupovi. V tomto vyhnanstve bol Amát nesmierne šťastný. Nikdy sa nesťažoval na bezprávie, ktoré mu bolo spôsobené, a v tichosti sa venoval modlitbám a kajúcim skutkom. Po smrti opáta Ultana kráľ Teodorich III. nariadil opátovi kláštora v Hamaye, Maurontovi, aby vyhnaného biskupa prijal a uväznil. Mauront, ktorý nepoznal Amátovu svätosť, ho pri stretnutí spoznal ako Božieho muža. Pokľakol pred ním, prosil o odpustenie, odporúčal sa do jeho modlitieb a staral sa oňho v kláštore s veľkou úctou. Aj ostatní mnísi sa považovali za šťastných, že majú medzi sebou takého vznešeného Božieho služobníka.

Amát žil v kláštore v Hamaye pokojne a spokojne. Po niekoľkých rokoch, keď zbožná matka opáta Mauronta, sv. Richtruda, založila nový kláštor v Merville (v dnešnom francúzskom kraji Nord), bol Amát na naliehanie opáta poverený jeho vedením. Ako výborný učiteľ a vodca mníchov zaviedol v kláštore vzornú rehoľnú disciplínu, čo preslávilo kláštor v širokom okolí.

Na konci svojho života sa Amát utiahol do malej cely pri kláštornom chráme, kde posledné roky prežil v modlitbách a kajúcnosti. Zomrel pokojne v Pánovi okolo roku 690. Kráľ Teodorich III. neskôr ľutoval všetky krivdy, ktorými sa voči nevinnému biskupovi previnil. Ako prejav pokánia nechal postaviť honosný náhrobok a štedro podporoval kláštor v Merville.

Na hrobe sv. Amáta sa diali zázraky. V roku 870, počas nájazdu Normanov, boli jeho ostatky prenesené do chrámu v meste Douai (v kraji Nord).

Poučenie:

Sv. Amát poslúchol Boží hlas, ktorý ho napomenul, aby si zvolil stav, v ktorom najľahšie dosiahne spásu. Podobne aj k nám často hovorí Božia milosť. Pripomína nám hriechy, ktorými sme poškvrnili svoju dušu, ukazuje márnosť a pominuteľnosť

všetkých svetských statkov a radostí. Volá nás k pokániu, prebúdza túžbu po nebi a hrôzu pred smrťou i posledným súdom. Beda tomu, kto tento spásonosný hlas nechce počuť. *„Ajhľa, stojím pri dverách a klopem; kto počuje môj hlas a otvorí mi dvere, vojdem k nemu.“* (Zjv 3, 20) *„Dnes, ak počujete jeho hlas, nezatvrdzujte svoje srdcia.“* (Ž 94, 8)

II. Sv. Katarína Janovská, vdova (15. stor.)

Sv. Katarína pochádzala zo vznešeného talianskeho šľachtického rodu. Narodila sa v roku 1447 v prístavnom meste Janov, odkiaľ pochádza aj jej meno. Jej otec Jakub Fieschi, bývalý kráľovský miestodržiteľ Neapola, bol významným šľachticom známej urodzenosti, šľachetnosti a bohatstva. Bol synovcom pápeža Inocenta IV. Matka Františka, rodená de Nigro, pochádzala tiež z váženého rodu.

Katarína už v útlom veku vynikala neobyčajnou vážnosťou, nežnou zbožnosťou a sklonom k skutkom sebaodriekania. Rada sa modlievala a vždy, keď sa vo svojej izbe zahľadela na obraz bolestnej Božej Matky, prežívala hlboký žiaľ. Tento žiaľ ju posilňoval v rozhodnutí, že z lásky k ukrižovanému Spasiteľovi a jeho preblahoslavenej Matke bude ochotne znášať akékoľvek utrpenie, ktoré na ňu Boh zošle. Svoje kajúce skutky pred rodičmi tajila, spávala na tvrdom lôžku a vyhľadávala odľahlé miesta, aby sa nepozorovaná mohla oddávať nábožnému rozjímaniu.

Keď mala Katarína trinásť rokov, uzrela v sebe túžbu vstúpiť do panenského kláštora, kde bola jej staršia sestra Limbania mníškou. Nebola však prijatá, jednak preto, že bola ešte príliš mladá, a jednak preto, že jej rodičia s tým nesúhlasili. Podvolila sa teda Božej vôli a rozhodla sa, že ju bude vždy dôsledne plniť a vo všetkom bude poslúchať rodičov. Po troch rokoch ju rodičia vydali za šľachtica Juliána Adorna. Kataríne začalo v manželstve obdobie ťažkých skúšok. Jej manžel, zhýralý márnotratník, s ňou zaobchádzal surovo ako s otrokyňou. Márne sa snažila mladá manželka prosiť ho, aby sa polepšil. Bola úbohou trpiteľkou, a ľudia ju ľutovali. Niet divu, že sa uzatvárala vo svojej izbe, vyhýbala sa svetu a uľavovala si plačom a modlitbami. Takto trpela v samote päť rokov. Starostliví príbuzní jej poradili, aby sa vo svojom zármutku snažila rozptýliť a nájsť úľavu a potešenie vo svetských zábavách. Nešťastná Katarína, omámená súcitom, poslúchla túto radu a po vzore iných urodzených žien začala chodiť do spoločnosti, prijímať návštevy a zúčastňovať sa na rôznych hlučných zábavách a slávnostiach, pričom dbala na to, aby nikdy vedome nerozhnevala Boha. Ale vytúženú útechu nenašla; jej srdce zostávalo pusté a nepokojné a jej stav sa ešte zhoršil. Prepadla melancholickej beznádeji, presýtená žiaľom, nevedela si rady ani pomoci.

V predvečer sviatku sv. Benedikta vstúpila Katarína, zlomená žiaľom, do kláštorného chrámu tohto svätca v Janove a začala ho vrúcne prosiť o príhovor u Boha. Potom navštívila v kláštore sestru Limbaniu a zdôverila sa jej so všetkým, čo ju trápilo. Sestra ju napomenula, aby sa obrátila na kláštorného spovedníka a požiadala ho o radu, čo má vo svojom nešťastí robiť. Katarína poslúchla, ale sotva pokľakla pred spovedníkom, zmocnila sa jej nesmierna duševná bolesť a medzi vzlykmi volala: *„Bože môj, už nechcem viac vedieť nič o svete! Už žiadny hriech!“* A keď sa z tohto záchvatu spamätala a opísala svoj smutný stav, kňaz jej poradil, aby vykonala celoživotnú spoveď. Katarína túto radu poslúchla a pripravujúc sa na spoveď, rozjímala o bolestnom umučení Božského Spasiteľa. Jedného dňa sa jej zdalo, akoby pred ňou stál Kristus, nesúci ťažký kríž, krvácajúci z hlbokých rán, a povedal: *„Hľa, táto krv bola vyliata z lásky k tebe, na odpustenie tvojich hriechov!“* Potom vykonala celoživotnú spoveď a posilnila sa Pánovým Telom.

Od toho dňa bola celkom zmenená. Už sa viac netrápila ani nesťažovala, ale trpezlivo znášala všetky krivdy od svojho manžela a modlila sa za neho, aby ho Boh priviedol na lepšiu cestu. A jej modlitby čoskoro priniesli ovocie. Manžel sa začal upokojovať a dovolil jej, aby žila v zdržanlivosti a vykonávala skutky pokánia podľa svojej vôle. Po čase, keď už svojím ľahkomyseľným míňaním premrhal celý svoj majetok, pocítil ľútosť nad svojimi hriechmi, konal pokánie a vstúpil do tretieho rádu sv. Františka. Potom vážne ochorel na zdĺhavú chorobu a keď na neho doliehali zúfalé myšlienky, Katarína sa snažila, ako len mohla, ho utešiť a povzbudiť v dôvere v Boha.

Jedného dňa, keď ho znova trápili telesné bolesti a výčitky svedomia, ktoré nemohol zniesť, Katarína, obávajúc sa o spásu jeho duše, odišla do vedľajšej izby, pokľakla pod krížom a so slzami volala: *„Ó, moja Láska, prosím ťa za dušu môjho manžela! Daruj mi ju, veď je to v tvojej moci!“* Po polhodinovej modlitbe sa vrátila k chorému a zistila, že je úplne zmenený. Upokojil sa, odovzdal sa do Božej vôle, kajúcne sa vyspovedal, vrúcne prijal Telo Pánovo, pripravil sa na kresťanskú smrť a v roku 1474 zrejme zomrel v stave Božej milosti.

Ovdovená Katarína sa nadobro rozlúčila so svetom a usilovala sa čo najhorlivejšie slúžiť Bohu i chudobným. Chodila do mestskej nemocnice a preukazovala skutky kresťanského milosrdenstva chorým, ktorých potešovala a ošetrovala. Kedysi mala k ľuďom postihnutým odpudzujúcimi chorobami taký odpor, že už samotný pohľad na nich ju privádzal do mdlôb, no teraz bola utrpením i Božou milosťou tak posilnená, že sa neštítila žiadnej, akokoľvek odpudivej choroby. Keď chorým čistila odev i bielizeň, upravovala im lôžko a bozkávala ich vredmi pokryté údy, snažila sa v nich vzbudiť dôveru a trpezlivosť. Často sa jej chorí odplácali hrubými a rúhavými slovami, no ona im odpovedala láskavosťou, až nakoniec niektorých naučila znášať svoje bolesti s láskou a odovzdanosťou do Božej vôle.

V rokoch 1497 a 1505 zúril v Janove mor a Katarína neprestala slúžiť chorým nielen v nemocnici, ale aj v súkromných domoch. Raz sa starala o chudobnú ženu, ktorú mor pripravil o reč. Hoci sa žena snažila, nemohla vysloviť sladké meno Ježiš. Katarína sa k nej sklonila, pobozkala ju na pery a povedala: *„Môj Ježiš!“* Tak sa sama nakazila morom a musela si ľahnúť. Keď jej Boh vrátil zdravie, pokračovala vo svojej

službe milosrdnej Samaritánky. Počas tohto obdobia Katarína zaťažovala svoje telo prísnymi pôstmi. Nejedla mäso ani chutnejšie pokrmy, spávala na slame, niekedy dokonca na tŕní, a vyhýbala sa všetkému, čo by lahodilo zmyslom. Hovorila len málo a mala pod kontrolou svoje oči. Počas šiestich týždňov pred Vianocami a siedmich týždňov pred Veľkou nocou pila iba trochu vody s octom a soľou, ale denne prijímala Telo Pána, ktorým nahrádzala telesný pokrm. Jej najobľúbenejšou činnosťou bola modlitba, ktorej sa venovala šesť hodín denne. Jej srdce horelo nadprirodzenou láskou k Bohu, ktorá jej prinášala nevýslovnú sladkosť a útechu. S touto láskou vnímala, že všetko stvorenie vzdáva Bohu česť, slávu a lásku. S detinskou zbožnosťou sa prihovárala kvetom a vyzývala ich, aby chválili a milovali svojho Stvoriteľa.

Posledných deväť rokov života trpela veľmi bolestivou chorobou, ktorú lekári nevedeli rozpoznať. Jej utrpenie bolo nesmierne, až niekedy hlasno nariekala. Napriek tomu prežívala nevýslovnú radosť, kedykoľvek myslela na nebeské veci. Vtedy jej tvár žiarila pokojom blažených duší. Počas svojej choroby najradšej hovorila o Božej láske, a to s takým zápalom, že všetci, ktorí ju počúvali, boli dojatí k slzám a nazývali ju anjelom v ľudskom tele.

Boh ju počas života vyznamenal mnohými milosťami a prejavmi svätosti. Svätá trpiteľka zomrela v Pánovi 14. septembra 1510. Jej telo pochovali v chrámovej nemocnici v Janove, a keď ho po osemnástich mesiacoch exhumovali, našli ho neporušené. Pápež Klement XII. ju v roku 1737 vyhlásil za svätú. Jej pamiatka sa slávi 14. septembra.

Poučenie:

Svätá Katarína Janovská zanechala dve významné diela: jedno o očistci a druhé o láske k Bohu, v ktorých sa odráža jej čistá a svätou láskou preniknutá duša. Píše v nich: *„Ó Láska, kto by mi zabránil milovať ťa! Ani vír tohto sveta nemôže uhasiť oheň mojej lásky! Ó svätá Láska, kto ťa má, je blažený. Ty premieňaš svetskú múdrosť na bláznovstvo, lebo dávaš schopnosť, ktorá presahuje každú pozemskú múdrosť. Ty vyháňaš zármutok, zatvrdilosť a túžbu po pozemských statkoch. Ty robíš zlých ľudí dobrými a ľstivých úprimnými. Ty oslobodzuješ človeka od seba samého, lebo ty Láska si jedinou pravou vodkyňou. Ty premieňaš človeka na nebeského tvora a osladzuješ každú horkosť. Ty jediná privádzaš človeka k spáse, robíš bohatých a chudobných rovnakými. Ty si spôsobila, že nebeský Ježiš zostúpil na zem a znášal najväčšie utrpenie. Ty nám ho dávaš ako pokrm. Ty si s nami v Duchu Svätom, bojuješ v svätých proti zlu a zlobám. Ty prebývaš v sladkých rozhovoroch s Bohom v dušiach vyvolených. Ty s nimi spočívaš v Bohu. Ó zem, ó svet! Čo si počneš na konci s tými, ktorí bažia iba po tebe? Ich duše sú otrávené, ich telá zhnijú a nezostane im nič, len nekonečné večné muky.“*

Pamätné sú tiež slová, ktoré adresovala istej osobe, túžiacej vstúpiť do kláštora: *„Nech je v tvojom srdci Ježiš, v tvojej mysli večnosť, pod tvojimi nohami svet, v každom tvojom konaní Božia vôľa; ale nadovšetko nech zo všetkého žiari láska k Bohu.“*

---

13. septembra sa taktiež slávi pamiatka sv. Filipa, alexandrijského mučeníka; sv. Makrobia a Juliána, mučeníkov; sv. Ligória, pustovníka a mučeníka gréckeho pôvodu, z ktorého ostatkov dostala v roku 1672 rameno dekanátna fara v meste Polná v Čechách; sv. Eulógia, alexandrijského biskupa; sv. Venéria, pustovníka a ďalších.

14. SEPTEMBER

I. Sviatok Mena Panny Márie

Dnes svätá Cirkev oslavuje veľmi milostivé a významné meno, o ktorom svätý evanjelista Lukáš neuviedol nič viac, iba že ho jasne spomenul, keď napísal: *„A meno Panny bolo Mária.“* (Lk 1, 27) Svätí evanjelisti nepísali o chvále Panny Márie, lebo jej veľkú slávu už svetu ohlásili, keď povedali*: „Z ktorej sa narodil Ježiš.“* Z Panny Márie sa narodil Spasiteľ sveta, Boží Syn, Ježiš Kristus! To stačí na vyjadrenie slávy a najvyššej úcty k menu Mária.

Svätý Ambróz tvrdí, že sám Boh dáva svätým významné mená. Svätí Otcovia oprávnene predpokladajú, že hoci ani Sväté písmo, ani najstaršie ústne podanie o tom nehovoria, preblahoslavenej Panne bolo podľa Božieho nariadenia dané meno Mária na deviaty alebo pätnásty deň po jej narodení. Význam mena Mária sa vysvetľuje rôzne.

V aramejskom jazyku, ktorý Židia v Palestíne za čias Ježiša Krista používali popri gréčtine, znamená Mária *„pani“* alebo *„vládkyňa“.* Takto vysvetľuje meno Mária svätý Peter Chryzolog (Serm. 142) a svätý Ján Damascénsky hovorí v tom istom zmysle: *„Anna, čo znamená milosť, dáva svetu paniu, čiže Máriu, čo znamená pani.“* Tento svätý otec pokračuje: *„Oprávnene sa stáva paňou sveta, keď sa stáva Matkou Stvoriteľa sveta. Bez pochyby získava práva svojho Syna, ktorý hovorí: ‘Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi.’ Panovanie tejto nebeskej panej je také veľké, že sám Ježiš Kristus, Pán všetkých vecí, sa v istom zmysle podriadil jej dôstojnosti, ako píše svätý Lukáš vo svojom evanjeliu: ‘Bol im poslušný.’“*

Svätý Gerhard, čanádsky biskup a prvý mučeník v Uhorsku, nazýva Pannu Máriu *„vysokou paňou“.* Preto ju uctieval aj prvý uhorský kráľ, svätý Štefan, ako patrónku a na svojej smrteľnej posteli zveril našu milovanú vlasť do jej ochrany a starostlivosti.

Svätý Hieronym a po ňom svätý Bernard, svätý Bonaventúra, svätý Izidor a ďalší svätí Otcovia odvodzujú meno Mária z hebrejčiny, kde znamená *„svetlo“* alebo *„osvetiteľka“.* Svätý Albert Veľký hovorí: *„Mária získala svoje osvietenie neustálym čítaním Svätého písma, rozumným využívaním svojej mysle, cvičením sa v najvyššom rozjímaní, dôvernými rozhovormi s nebeskými duchmi, častými zjaveniami od Boha, skúsenosťou a prežívaním najsladších Božích a nadprirodzených účinkov, ktoré ju učili, aké je prospešné a milostivé byť v spojení s Bohom, v rozhovore s anjelom Gabrielom, ktorý jej oznámil najvyššie zo všetkých tajomstiev, a predovšetkým v okamihu, keď na ňu zostúpil Duch Svätý a Spasiteľ sa jeho pôsobením v nej stal človekom. Všetky tieto milosti a osvietenia jej boli udelené štedrosťou troch najhodnejších osôb Najsvätejšej Trojice, ktoré akoby v jednej osobe Panny Márie spojili všetky milosti, ktoré iným svätým bývajú udeľované len čiastočne.“* (Comment. sup c. 1. Lucae)

Svätý Bonaventúra hovorí, že skvelý život Panny Márie priniesol svetlo pre všetky storočia a že je horiacou pochodňou, ktorú Boh postavil na svietnik, aby osvietila celý svet. Svätý Bernard nazýva Pannu Máriu Božím lúčom. Cirkevný hymnus ju volá *„hviezdou morskou“.* Svätý Bernard hovorí, že Panna Mária je *„hviezdou Jakubovou“,* ktorá bola predpovedaná a má byť vodcom pre všetkých ľudí. V litániách je nazývaná *„hviezdou rannou“,* lebo sa zjavuje tým, ktorí sú vystavení nebezpečenstvám a vlnám búrlivého mora tohto sveta, a prináša dúfajúcim veľkú radosť. Preto svätý Bonaventúra hovorí: *„Hľaďme na Máriu ako na žiarivú hviezdu, ktorej svetlo nás neomylne vedie na mori tohto sveta k lodi nevinnosti a pokánia a privedie nás do prístavu nebeskej vlasti, po ktorej túžime.“*

Svätý Hieronym vysvetľuje, že meno Mária sa vzťahuje k menu Mojžišovej sestry, Mirjam, a znamená *„trpkosť mora“.* Svätý Bonaventúra to vysvetľuje tak, že Mária je plná trpkosti pre svoje spoluutrpenie s bolestnými mukami jej milovaného Syna. Áno, Panna Mária je trpkosťou mora, lebo sa narodila v čase, keď ľudstvo ešte trpelo pod otrockým jarmom diabla, a stala sa plne účastnou na utrpení svojho Božieho Syna, skutočného mora bolesti a trpkosti.

Úcta k menu preblahoslavenej Panny Márie bola od najstarších čias veľmi veľká. Podľa ústneho podania svätý evanjelista a apoštol Ján postavil prvý chrám na počesť jej mena v Efeze a svätý evanjelista Lukáš ako maliar vytvoril prvý umelecký obraz Panny Márie. Svätý Albert Veľký povedal: *„Je skutočne vhodné nazývať Máriu morom, a to morom milosti.“* Preto bolo jej meno vždy vysoko ctené pravovernými kresťanmi. Svätý Bonaventúra volá: *„Nie je možné vysloviť ani slabiky, z ktorých je zložené Tvoje meno, bez toho, aby sme za to nedostali odmenu, ako svedčí Tvoj miláčik, svätý Bernard, keď sa k Tebe prihovára: Ó mocná, ó dobrotivá, ó láskavá, ó sladká, ó slávna Panna Mária, Tvoje meno nikdy nie je vyslovené bez toho, aby si srdcia nezapálila svätou láskou, a nemožno na Teba myslieť bez toho, aby si dušiam tých, ktorí Ťa milujú, nevlievala pocity radosti!“* V spise sv. Vavrinca Justiniánskeho, prvého benátskeho patriarchu, často vystupuje literárna postava *„Idiota“* (doslova *„prosťáčik“, „nevzdelanec“*), ktorý hovorí: *„Tvoje meno je také mocné, užitočné a vysoko cenené, že keď je vyslovené, nebo dostáva zadosťučinenie, zem sa raduje a*

anjeli plesajú. A ak chceme vedieť príčinu, Mária nám ju sama vysvetľuje slovami Písma, ktoré sa na ňu vzťahujú: 'Môj duch je sladší ako med a moje dedičstvo je nad plást medu.'" (Sir 24, 27). Svätý Ján Damascénsky hovorí o Panne Márii: *„Ona je od Boha ustanovená za útočisko pre všetkých, ktorí si pre svoje hriechy zaslúžili smrť, a zvlášť sa snaží hriešnikom, ktorí ju vzývajú, získať milosť dokonalého obrátenia a zmierenia s Bohom."*

Ak je meno Panny Márie také sladké pre všetkých pravých ctiteľov Boha, pre nepriateľov jej slávy je strašné. Svätý Bernard hovorí: *„Celé peklo sa trasie pred panovaním tejto vznešenej kráľovnej a už samo jej meno núti všetkých zlých duchov k úteku."* A k veriacim ten istý učiteľ Cirkvi hovorí: *„Ak sa bojíš predstúpiť pred Boha Otca, ktorého hlas ťa privádza do úžasu, mysli na to, že máš prostredníka, Ježiša Krista. Ak ťa majestát Ježiša vnútorne napĺňa strachom, vzývaj Máriu, a ona bude tvojou orodovníčkou u Neho."*

Preto bolo preblahoslavené meno Panny Márie v kresťanskom svete vždy predmetom vrúcnej úcty a nábožného vzývania. Napriek tomu nebola vo svätej Cirkvi dlho venovaná osobitná slávnosť úcte k tomuto milostivému menu. Až keď v Španielsku, v meste Cuenca, zaviedli slávnosť na počesť mena Panny Márie, potvrdil ju v roku 1513 pápež Benedikt XIV., aby sa konala 17. septembra. V roku 1571, keď kresťanské benátske a španielske vojsko, vzývajúce pomoc preblahoslavenej Panny Márie, zničilo tureckú námornú moc pri Lepante, začala sa slávnosť na počesť mena Božej Matky postupne šíriť v kresťanskej Cirkvi. Keď bol roku 1683 na príhovor Panny Márie pri Viedni nečakane porazení moslimovia - obávaní nepriatelia kresťanstva - a Európa si vydýchla od hrozby ich moci, pápež Inocent XI. ustanovil, aby sa slávnosť mena Panny Márie slávila v celej Cirkvi v nedeľu spadajúcu do oktávy Narodenia Panny Márie – na pamiatku tohto veľkého víťazstva. V tento deň a počas celej oktávy, podobne ako na meno Ježiš, svätá Cirkev udeľuje plnomocné odpustky, ktoré udelil pápež Lev XII. od 6. mája 1828.

Táto významná udalosť sa odohrala takto: Tököly, vodca nespokojných nekatolíckych pánov v Uhorsku, zdvihol zástavu vzbury proti cisárovi Leopoldovi a povolal si na pomoc krutých Turkov, vrahov kresťanov. Sultán Mohamed IV. a jeho veľkovezír Kara-Mustafa s radosťou prijali toto pozvanie a 2. januára 1683 vtrhol ukrutný veľkovezír s 200.000 zúrivými Turkami cez Dunaj, spustošil a vyplienil Dolné Uhorsko a Štajersko a s hrozbami sa valili k Rábu. V júli už stáli pred Viedňou. Tököly sa k nim pridal so 40.000 povstalcami. Hrôza a zúfalstvo zachvátili celú západnú Európu. Nešťastní obyvatelia Viedne sa báli, lebo nemali dosť síl, aby sa ubránili moci krvilačného barbara. Čo mohlo 30.000 kresťanských bojovníkov urobiť proti takmer 300.000 Turkom, Tatárom a uhorským povstalcom? Cisár Leopold len s ťažkosťami ušiel so svojou manželkou z Viedne, prenocoval na slame v lesnej chalupe a šťastne dorazil do Linca. Za ním opustilo mesto asi 60.000 mešťanov. Gróf Štaremberg však statočne odolával so svojimi kresťanskými bojovníkmi a odrážal útoky barbarov. Od 14. júla mali Turci Viedeň obkľúčenú priekopami. Kruté obliehanie trvalo dva mesiace. Z 30.000 statočných kresťanských obrancov zostalo bojaschopných len 1200. V meste zúril hlad a choroby a nešťastní obyvatelia

očakávali každý deň krutú smrť od nepriateľa, ktorý všade, kadiaľ šiel, podpaľoval a rúcal mestá a dediny, vraždil starých a deti a mladých mužov a panny vliekol do otroctva. Na obzore nebola žiadna pomoc ani nádej na oslobodenie. Keby Viedeň padla do rúk Turkov, všetky kresťanské národy západnej Európy by podľahli krutému jarmu mohamedánov, ako sa to predtým stalo s východnou Európou, Španielskom, Áziou a Afrikou. V tomto zúfalom postavení sa celý kresťanský svet modlil o pomoc k Bohu a o orodovanie k preblahoslavenej Panne Márii. Pápež Inocent XI. vyzval všetkých kresťanov, aby sa vrúcne modlili o príhovor Božej Matky, a požiadal poľského kráľa Jána Sobieského, aby šiel na pomoc nešťastnej Viedni. Viedenčania sa 11. septembra, počas oktávy narodenia preblahoslavenej Panny Márie, modlili, aby všemohúci Boh na príhovor Božej Matky udelil kresťanskému vojsku víťazstvo nad krutými nevercami. Vyznávali svoje hriechy, prijímali Telo Kristovo a pripravovali sa na cestu do večnosti. V ten deň sa ešte s námahou podarilo odraziť posledný útok Turkov; potrava a krmivo pre dobytok mohli vydržať najviac päť dní.

V tomto rozhodujúcom okamihu sa blížil lotrinský vojvoda s 30.000 mužmi z Uhorska a saské knieža s 10.000 kresťanskými bojovníkmi. No čo to znamenalo oproti takej presile! A hľa, v nedeľu ráno 12. septembra osvetlilo vychádzajúce slnko na Kahlenbergu lesklé zbrane pomocného kresťanského vojska. Bol to poľský kráľ Ján Sobieski s 25.000 statočnými bojovníkmi, ku ktorým sa pripojili lotrinský vojvoda a saské knieža so svojimi vojskami. Ráno bola slúžená svätá omša, na ktorej boli prítomní cisár Leopold, kráľ Sobieski a ďalší vodcovia. Sobieski sa počas celej svätej omše vrúcne modlil k Panne Márii s rozopätými rukami a so skrúšenosťou prijal Telo Pána. Po svätej omši nadšene zvolal k svojim bojovníkom: *„Dôverujme v Božiu pomoc a ochranu preblahoslavenej Panny Márie. Vpred proti Božiemu nepriateľovi! Nech je meno Mária naším heslom v krutej bitke!“* A bojovné rady poľského vojska nadšene volali: *„Poďme smelo na vraha, Matka Božia nás chráni!“* Celé kresťanské vojsko sa vrhlo na Turkov s výkrikom: *„Ježiš, Mária!“* Krvavá bitka sa začala v tureckom tábore, kde pyšný Kara-Mustafa, spoliehajúci sa na svoju silu, pokojne popíjal kávu vo svojom hodvábom a zlatom vyšívanom stane spolu so svojimi dvoma synmi a tatárskym chánom. V krátkom čase boli Turci porazení a Kara-Mustafa so zvyškami svojho vojska utekal pred víťazným kresťanským vojskom. Mnohí Turci sa na úteku utopili v Dunaji. Celý turecký tábor so všetkými pokladmi a zásobami padol do rúk víťazných kresťanov. Kráľ Sobieski slávne vstúpil do oslobodenej, jasajúcej Viedne a v chráme svätého Štefana ďakoval dobrotivému Bohu za skvelé víťazstvo. Odvtedy nosil obraz Panny Márie na svojom srdci. Celý svet bol presvedčený, že za toto slávne víťazstvo, aké dejiny národov zriedka zaznamenávajú, vďačia kresťania výlučne príhovoru Božej Matky, Panny Márie. Keď pápež Inocent XI. počul o tomto skvelom víťazstve, v roku 1684 na znak vďačnosti ustanovil, aby sa v celej svätej Cirkvi slávila slávnosť mena Panny Márie v nedeľu po sviatku jej narodenia.

Táto dnešná radostná slávnosť je živým pamätníkom a dôkazom, že Panna Mária je pomocnicou kresťanov. Keby na jej príhovor kresťanskí bojovníci nezničili pri Viedni krutú moc fanatických Turkov, celá západná Európa by znášala ťažké otrocké jarmo

nevercov a svätá Cirkev by pravdepodobne bola zničená, ako sa to predtým stalo v Ázii a Afrike.

II. Sv. Kornélius, pápež a mučeník (3. stor.)

Rímsky cisár Décius (249–251) obnovil staré trestné zákony proti kresťanom a všetkým správcom v ríši vydal prísne rozkazy, aby vyznávačov Krista prinútili akýmikoľvek spôsobmi obetovať pohanským bohom. Medzi prvými obeťami tohto prenasledovania bol pápež sv. Fabián, ktorý 20. januára 250 zomrel mučeníckou smrťou pre Ježiša Krista. Kým táto búrka trvala, nebolo možné zvoliť nového pápeža, pretože Décius by radšej zniesol vzdorocisára, než aby v Ríme vládol pápež. To ukazuje, akú veľkú dôležitosť prisudzoval tento pohanský panovník dôstojnosti viditeľnej hlave katolíckej Cirkvi. Pápežský stolec tak zostal neobsadený osemnásť mesiacov.

V tomto smutnom období spravovalo cirkevné záležitosti rímske duchovenstvo, ktoré pozostávalo zo 46 kňazov, 14 diakonov, subdiakonov a 94 duchovných nižších rádov. Ich úloha bola rozsiahla a náročná: povzbudzovať veriacich k vytrvalosti, posilňovať slabých, navštevovať uväznených, potešovať ich príbuzných, pochovávať telá mučeníkov a starať sa o vdovy a siroty. Navyše museli rímski duchovní, napriek ohrozeniu vlastných životov, dočasne viesť vrchnú správu celej všeobecnej Cirkvi. Dušou všetkého diania v rímskej Cirkvi bol Kornélius, syn urodzeného Rimana Kastina.

Kornélius, ktorý sa už od mladosti zasvätil službe Cirkvi, si získal všeobecnú obľubu u duchovenstva a veriacich vďaka svojej pokore, zbožnosti a horlivosti. Pod jeho vedením poslalo rímske duchovenstvo kartáginskej cirkvi povzbudzujúci list, ktorý mal posilniť vernosť a statočnosť vo viere počas prebiehajúceho prenasledovania. Po smrti cisára Décia búrky namierené proti kresťanom dočasne utíchli, a tak mohli zvoliť nového pápeža. Jednomyseľne bol zvolený horlivý kňaz Kornélius.

Od smrti cisára Septimia Severa (193–211) katolícka Cirkev zažívala relatívny pokoj vo väčšine oblastí Rímskej ríše takmer štyri desaťročia, čo jej umožnilo rýchlo sa rozvíjať a šíriť. V Pánovej vinici rástli úrodné výhonky prinášajúce bohaté plody, ale objavilo sa aj mnoho buriny. Dlhší pokoj spôsobil, že sa niektorí duchovní stali svetskými a mnohí veriaci stratili pôvodnú horlivosť vo viere a láske k Bohu a blížnym. Rozmohli sa pýcha, lakomstvo, hýrivosť a iné neresti. Títo chladní a mravne slabí kresťania nevedeli čeliť krvavému prenasledovaniu, ktoré vypuklo za cisára

Décia. Mnohí zapreli vieru v Krista; niektorí dobrovoľne obetovali modlám, iní priviedli svoje deti k pohanským oltárom. Niektorí zo strachu poslúchli rozkazy, ďalší vydržali vo väzení len niekoľko dní, no potom zo slabosti zradili vieru. Iní podstúpili muky, no ustúpili pod tlakom, a mnohí bohatí kresťania podplatili úrady, aby si získali falošné potvrdenie o tom, že obetovali modlám, hoci to neurobili.

Keď prenasledovanie Cirkvi ustalo, mnohí z týchto odpadlíkov ľutovali svoju slabosť a kajali sa, aby boli znova prijatí do spoločenstva veriacich. V Kartágu biskup sv. Cyprián ukladal padlým bratom prísne, ale užitočné pokánie. Niektorí duchovní však nesúhlasili s týmto prístupom a žiadali, aby boli odpadlíci prijatí späť do Cirkvi okamžite, bez akýchkoľvek trestov. Na čele tejto skupiny stáli kňaz Novát a diakon Felicissimus. Medzitým sa v Ríme sformovala skupina opačného smeru vedená Novaciánom. Tento kňaz, ktorý bol pred svojim obrátením na kresťanstvo stúpencom filozofickej školy stoikov a vynikal učenosťou i výrečnosťou, obnovil bludy montanistov a odmietal, aby kajúcim odpadlíkom, aj keby robili akékoľvek pokánie, bolo odpustené a boli prijatí späť do Cirkvi. Keď sa pápež Kornélius podľa príkladu sv. Cypriána nerozpakoval múdro prijímať na milosť padlých kajúcich sa bratov a ukladal im primerané pokánie, Novacián o ňom rozširoval, že je hriešne ústupčivý, a snažil sa vzbudiť voči nemu odpor medzi duchovenstvom aj ľudom. Pápež zvolal do Ríma cirkevný snem, na ktorom sa zišlo šesťdesiat biskupov a ešte viac kňazov a diakonov. Všetci jednomyseľne, riadiac sa Pánovým príkladom a tradíciou Cirkvi, schválili doterajšie mierne a múdre konanie Kornélia i Cypriána a rozhodli, že odpadlíci majú byť naďalej prijímaní späť do spoločenstva veriacich, ak sa úprimne kajajú, a má im byť uložené primerané pokánie. Zatvrdilý Novacián, ktorý odmietol tieto rozhodnutia snemu, bol vylúčený z katolíckej Cirkvi.

Vyobcovaný Novacián si získal niekoľkých stúpencov a odvážil sa pokúsiť zosadiť Kornélia a uchvátiť jeho úrad. Do Ríma priviedol troch jednoduchých biskupov z odľahlých oblastí Talianska, spojil ich a dal sa nimi vysvätiť za biskupa. Následne oznámil významným cirkevným obciam, že bol riadne zvolený a vysvätený za rímskeho biskupa a že túto voľbu prijal iba s veľkou nevôľou. Katolícki biskupi, najmä africkí na čele so sv. Cypriánom a Dionýzom Alexandrijským, však odsúdili jeho trúfalosť a ohováranie voči pápežovi Kornéliovi. Z troch biskupov, ktorí zo slabomyseľnosti porušili cirkevné zákony a vysvätili Novaciána, jeden kajúcne priznal svoj omyl a pápež ho prijal späť do Cirkvi ako radového duchovného. Ostatní dvaja boli zosadení a na ich miesta ustanovili nových biskupov.

Medzitým prišiel do Ríma Felicissimus s vyobcovaným kňazom Fortunátom, aby získali na svoju stranu ďalších stúpencov. Sv. Cyprián o nich napísal list do Ríma, v ktorom uviedol: *„Opovážili sa prísť k Petrovmu stolcu, k hlavnej Cirkvi, odkiaľ vychádza jednota kňazstva, akoby nevedeli, že práve u Rimanov je viera chválená apoštolmi a že k nim nemá blud prístup.“* (List 59 ad Cornelium papam) Cyprián zároveň predpovedal, že Felicissimus, z odporu voči pápežovi, sa v Ríme pridá k Novaciánovi, čo sa aj stalo. Hoci títo dvaja muži obhajovali opačné krajné postoje ohľadom návratu odpadlíkov do Cirkvi – jeden neľútostnú prísnosť a druhý neprimeranú

zhovievavosť – spojili sa vo vzájomnej nenávisti voči pápežovi Kornéliovi. Ich rozkolnícke a bludárske intrigy však nemali veľký úspech.

Keď bol cisár Décius koncom roku 251 vo vojne s Gótmi porazený a zabitý, Cirkev dúfala, že si zahojí svoje krvácajúce rany, pretože jeho nástupca, zhýralý cisár Gallus, si kresťanov nevšímal. No keď sa v Ríme počas jeho prítomnosti rozšírila morová epidémia, ktorá už dva roky sužovala východné krajiny, pohanský dav začal kresťanov obviňovať z toho, že sú pôvodcami tohto nešťastia. Cisár preto nariadil, aby sa na zmierenie rozhnevaných bohov všade konali obety. Kresťania sa týmto pohanským obetám vyhýbali, a preto ich znova postihlo prenasledovanie. Keď bol v Ríme zajatý prvý kresťan, ktorý sa zdráhal obetovať, a bol odvlečený do väzenia, pápež Kornélius ako dobrý pastier prišiel okamžite za ním, aby ho potešil a posilnil vo viere. Aj on však bol uväznený a postavený pred súd, kde statočne vyznal svoju vieru v Krista. Jeho príklad mal veľký vplyv; kresťania s nadšením vyznávali svoju vieru pred pohanmi a nebáli sa múk. Dokonca tí, ktorí počas predchádzajúceho prenasledovania zo slabosti zradili Krista a neskôr sa zmierili s Cirkvou, dobrovoľne prichádzali pred pohanské súdy, aby slávnym vyznaním viery napravili svoju predchádzajúcu zradu. Zdá sa, že cisár sa zľakol takého veľkého počtu odvážnych kresťanov, a preto sa zdráhal ich všetkých krvavo mučiť. Obrátil sa len proti pápežovi a najvýznamnejším predstaviteľom rímskeho duchovenstva. Pápež Kornélius bol vyhnaný z Ríma do Centumcell, pri ústí rieky Tiber do mora, odkiaľ písal listy sv. Cypriánovi do Kartága. Ten ho vo vyhnanstve potešil priateľským listom.

Sv. Kornélius zomrel 14. septembra v roku 252 po pätnástich mesiacoch ťažkých časov spravovania katolíckej Cirkvi. Tradícia hovorí, že sv. Kornélius spolu s nábožnou rímskou paňou Lucinou preniesol telá apoštolov sv. Petra a Pavla z katakomb na vhodnejšie miesta; Lucina uložila ostatky sv. Pavla na svojom majetku pri Ostiánskej ceste, neďaleko miesta, kde bol tento apoštol sťatý, a pápež pochoval telo sv. Petra neďaleko miesta jeho umučenia.

Podľa legendy bol Kornélius z vyhnanstva opäť privedený do Ríma a vyzvaný, aby obetoval modle. Keď to odmietol, bol kruto zbičovaný a sťatý mečom. Tradícia hovorí, že jeden zo žoldnierov, ktorí Kornélia viedli z vyhnanstva do Ríma na mučenie, menom Cerealis, ho poprosil, aby navštívil jeho manželku, ktorá už päť rokov trpela ochrnutím. Pápež vošiel do jeho domu a v mene Ježiša Krista uzdravil jeho ženu Salustiu, ktorá po uzdravení uverila a požiadala o krst. Vtedy všetci žoldnieri padli na kolená a prosili, aby mohli byť tiež pokrstení. Pápež ich prijal do Cirkvi, slúžil svätú omšu a podal im najsvätejšiu sviatosť. Keď sa to cisár dozvedel, nariadil ich všetkých popraviť. Spolu s Kornéliom, Cerealom a Salustiou bolo zabitých ďalších dvadsaťjeden ľudí. Ich telá pochovala Lucina v katakombe sv. Kalixta pri Apolskej ceste.

Poučenie:

Prenasledovanie Cirkvi za cisára Décia bolo skúškou vernosti a statočnosti kresťanov. Boh aj dnes dopúšťa utrpenia na spravodlivých, aby mali príležitosť preukázať sa a získať si zásluhy. *„Mnohé sú súženia spravodlivých, ale zo všetkých*

ich vyslobodí Pán.“ (Ž 33, 20.) *„Po nedlhom treste prijmú veľké dobrodenie, pretože ich skúšal Boh a zistil, že sú ho hodni.“* (Múd 3, 5.)

III. Sv. Notburga, panna (13. stor.)

Ak si kresťan želá žiť sväto a dosiahnuť spásu, nepotrebuje mať vo svete významné postavenie, vynikať zvláštnymi duchovnými darmi ani vykonávať veľké a neobyčajné činy. Stačí poznať Božiu vôľu a verne ju plniť vo svojom stave. O tom svedčí aj život sv. Notburgy.

Nemala pozemský majetok, vyššie vzdelanie ani príležitosť podnikať mimoriadne veci či zomrieť mučeníckou smrťou, a predsa dosiahla vo svojom jednoduchom povolaní vysoký stupeň mravnej dokonalosti a získala si nesmrteľné meno medzi katolíkmi. Notburga sa narodila v roku 1265 v mestečku Rottenburg pri rieke Inn v severnom Tirolsku. Jej otec mal malé hospodárstvo a pracoval ako klobučník.

Dcéra bola odmalička vedená k usilovnej domácej práci a vychovávaná v nábožnosti a mravnej čistote. V skromnej a pokojnej domácnosti rodičov rástla v bázni Božej, čistote, poslušnosti a pokore. Pre svoju dobrotivosť a milú povahu si získala úctu celej obce. Keď mala osemnásť rokov, pravdepodobne po smrti rodičov, vstúpila do služby na neďalekom hrade Rottenburg. V 13. storočí vládol rod pánov z Rottenburgu nad rozsiahlymi majetkami a honosil sa dedičným titulom dvorského majstra tirolských grófov. Vtedajší pán hradu Henrich I. a jeho manželka Gutta boli láskaví a dobrosrdeční ľudia. Notburga im slúžila verne a rozvážne, takže jej čoskoro zverili celé hospodárstvo na hrade. Zbožná hospodárka plnila všetky svoje povinnosti s veľkou starostlivosťou a každý deň začínala modlitbou, prosila o milosť vyhnúť sa hriechu a obetovala všetky svoje skutky Bohu. Pracovala trpezlivo, mala stále dobrú náladu, nikdy sa nesťažovala ani netúžila po svetských pôžitkoch a zábavách. Jej cnosti boli inšpiráciou pre panstvo i služobníctvo na hrade.

Notburga mala zvláštnu radosť z konania skutkov milosrdnej lásky k chudobným, ktorým rozdávala to, čo si zarobila a čo sama nevyhnutne nepotrebovala. Pán a pani, vidiac to, jej ochotne dovolili, aby nosila žobrákom zvyšky jedla zo stola. Ona sa však neuspokojila len s dávaním almužny – pridávala aj spásonosné napomenutia, aby nehrešili a horlivo sa modlili. Takto pôsobila Notburga na Rottenburgu šesť rokov ako strážny anjel svojej vrchnosti a láskavá matka chudobných. Keď však zomrel jej šľachetný pán Henrich I. a krátko po ňom aj jeho manželka Gutta, dobrotivá pani na

smrteľnej posteli synovi Henrichovi II. a jeho žene Otílii odporučila, aby boli milosrdní k chudobným a vážili si bohabojnú Notburgu ako vzácny poklad domácnosti.

Pyšná, nevľúdna a lakomá Otília sa však správala k vernej hospodyni panovačne a tvrdohlavo. Ukladala jej nadmieru ťažké práce a zakázala jej nosiť zvyšky jedla žobrákom, nariadiac, aby ich dávala prasatám. Notburga poslúchla, no od tej chvíle si sama odtrhávala z jedla, aby mohla sýtiť hladných chudobných. Ani to však lakomá pani netolerovala a tvrdila, že tieto almužny lákajú k hradu tulákov, ktorí by mohli zakladať požiare, lúpiť či vraždiť. Táto nevraživosť novej panovníčky vyvolala aj medzi hradným služobníctvom odpor a nenávisť voči dobročinnej gazdinej. Notburga však zostala pokojná a trpezlivo znášala túto nespravodlivosť. Služba na hrade, ktorá bola za predchádzajúcej vrchnosti milá a príjemná, sa jej stala ťažkým bremenom. Uľahčovala si ju však myšlienkou na Spasiteľa, ktorý neprišiel, aby mu slúžili, ale aby on slúžil, a ktorý odpustil svojim nepriateľom aj na kríži.

Pyšná Otília neprestávala podnecovať svojho manžela proti Notburge, obviňujúc ju, že sa stará len o žobrákov a mrhá jeho majetkom. Henrich si pamätal napomenutie svojej zosnulej matky a váhal, či by mal nábožnej gazdinej ubližovať. Napriek tomu sa rozhodol overiť si obvinenia svojej ženy. Jedného dňa pristihol Notburgu na ceste z hradu, keď niesla chudobným jedlo, ktoré si sama odoprela. Keď sa jej spýtal, čo nesie, prekvapená hospodárka roztvorila zásteru, v ktorej mala kúsky chleba, mäsa a nádobu s vínom. Pán však, akoby mal oči zastreté, videl len triesky a burinu. Zmietaný nevôľou sa vrátil na hrad a manželke oznámil, čo sa stalo. Keď sa Notburga vrátila po nasýtení žobrákov, ktorí nemohli chodiť na hrad, Otília ju obvinila, že je pokrytecká a že nastražila pascu, aby oklamala svojho pána a zosmiešnila ho. V hneve jej dala výpoveď. Notburga neprotestovala, nehájila sa, ale s pokojom sa pripravila na odchod. Čoskoro však Otíliu postihla náhla a nebezpečná choroba. Verná hospodárka zabudla na všetky krivdy, ktoré od nej zažila, a obetavo sa o ňu starala. Presvedčila ju, aby prijala sviatosti, modlila sa za ňu a slúžila jej až do jej smrti.

Po smrti Otílie Notburga opustila hrad Rottenburg a začala slúžiť u roľníka na statku Eben, asi hodinu cesty od hradu. Tu pracovala ako služobná dievka usilovne v domácnosti, v maštali aj na poli. Svoj život na statku žila rovnako ako na panskom hrade. Pri každej práci mala jediný cieľ – svedomito plniť Božiu vôľu. Myšlienka na všadeprítomného Boha ju všade sprevádzala, dodávala jej silu a chuť do práce. Spájala prácu s modlitbou a takto ju posväcovala. Hoci nevedela čítať ani písať, príroda bola pre ňu čitateľnou knihou, z ktorej čerpala pravdy o všemohúcom, vševediacom a dobrotivom Bohu. Pri nástupe do tejto služby si vyžiadala, aby podľa cirkevného prikázania nemusela v soboty po večernom zvonení vykonávať žiadnu prácu. V tieto chvíle navštevovala blízku kaplnku sv. Ruperta, kde sa vrúcne modlila, rozjímala a predkladala Bohu účty zo svojich myšlienok a skutkov. Bola poslušná svojmu hospodárovi, šetrne nakladala s jeho majetkom a vždy sa snažila priniesť mu čo najväčší úžitok. Pritom rozdávala chudobným, čo si vyslúžila, napomínala ich k

cnostnému životu a vyhýbala sa zlému. Preto si hospodár bohabojnú dievčinu vážil a jej príkladom sa riadilo celé služobníctvo.

Zatiaľ sa v Rottenburgu stali smutné zmeny. S Notburgou odišlo z hradu aj Božie požehnanie. Proti ovdovenému Henrichovi II. povstal jeho vlastný brat, spojený s bavorským vojvodom a salzburgským arcibiskupom, a začal vojnu, ktorá ho takmer priviedla na mizinu. V tomto nešťastí si Rottenburský pán uvedomil Boží trest za svoju lakomosť, nevďak a krivdy, ktoré spáchal proti vernej Notburge. A tak sa k nej vybral do Ebenu, vysvetlil jej, ako sú jeho majetky spustošené a oznámil, že sa chce opäť oženiť a potrebuje rozvážnu hospodárku. Potom ju požiadal, aby zabudla na predchádzajúce krivdy a vrátila sa na hrad, kde jej bude poskytnutá úplná sloboda, aby mohla žiť a konať podľa Božej vôle. Pokorná Notburga odpovedala, že sa nikdy svojej bývalej vrchnosti neodvďačovala zlým ani v myšlienkach a že sa vráti na hrad, ak to bude Božia vôľa a hospodár s tým súhlasí. Pán sa dohodol s hospodárom a v roku 1293 s radosťou priviezol Notburgu späť na Rottenburg, kde ju všetci domáci privítali ako anjela z neba.

S Notburgou naozaj prišlo do zanedbaného domu Henricha Božie požehnanie. Múdro spravovala hospodárstvo, upratovala rôzne neporiadky a pozerajúc do budúcnosti ušetrila pána pred mnohými nešťastiami a škodami. Henrich sa oženil s Markétou z Hoheneggu, jeho blahobyt sa časom natoľko rozšíril, že mohol dávať veľké dary chudobným. Jeho druhá manželka bola dobrotivá a milovala Notburgu ako vlastnú matku. Keď im Boh požehnal niekoľkými deťmi, stala sa Notburga výbornou pestúnkou, učila deti modlitbe, bázni Božej a láske k chudobným. Takto strávila Notburga na Rottenburgu ešte devätnásť rokov, vzdelávajúc slovom a príkladom rodinu svojho pána aj celé služobníctvo.

Keď mala Notburga 47 rokov, ťažko ochorela a cítila, že čoskoro pôjde k Pánovi Kristovi. Počas dlhšej choroby bola príkladne trpezlivá a neustále sa odovzdávala do Božej vôle. Nakoniec sa posilnila sviatosťami, poďakovala pánovi i pani, deťom dala spásonosné ponaučenia, rozlúčila sa so všetkými a šťastne zomrela v Pánovi 14. septembra 1313.

Podľa svojho priania mala byť pochovaná na mieste, kam bude jej telo privezené a ťahané volmi, ktoré jej zostali. A tak uložili jej bezduchú schránku na voz, a voly bez kočiša sa vydali na cestu ku kaplnke sv. Ruperta a zastavili sa tam, kde zosnulá často zotrvávala na modlitbách. V tejto svätyni bola Notburga pochovaná. Veriaci ľud sa začal k nej modliť ako k svätej a prosil Boha o mimoriadne milosti. K jej hrobu čoraz viac prichádzali zbožní pútnici z Tirolska, Salzburgska i Bavorska a z ich hojných obetí bola kaplnka sv. Ruperta prestavaná na rozsiahlu svätyňu. Tento pútnický chrám bol v roku 1434 vysvätený na meno sv. Notburgy. V roku 1718 boli jej ostatky so súhlasom pápeža vyzdvihnuté z hrobu a uložené na oltár v tejto svätyni.

Sv. Notburga je patrónkou Brixenského biskupstva a dodnes je katolíckym ľudom v alpských krajinách uctievaná. V pohrebnom kostole sv. Notburgy v Ebene kedysi visela tabuľa s krátkym životopisom, ktorý bol zakončený týmito slovami: *„Notburga zavesiac kosák, odišla, modlila sa a vykonávala domácu prácu ako predtým.“* Z toho

vznikla táto legenda: Jedného svätvečera počas žatvy pracovala Notburga v Ebene s ostatnými služobníkmi na poli, ktoré bolo takmer celé pokosené. Zrazu zaznelo zvonenie na modlitbu. Notburga sa pomodlila a chcela sa, ako zvyčajne, vybrať do kaplnky sv. Ruperta. Hospodár však chcel, aby pole bolo pokosené a bránil jej odísť. Notburga pozdvihla kosák a povedala k hospodárovi: *„Nech je Boh sudcom medzi mnou a tebou!“* Potom pustila kosák, a ten zostal visieť vo vzduchu, akoby bol zavesený na slnečnom lúči. Hospodár sa toho zľakol a už viac nezabránil nábožnej dievčine, aby opustila prácu na poli a šla slúžiť Bohu. Podľa tejto legendy je sv. Notburga zobrazená ako dievčina s rukou vztýčenou, nad ktorou sa vznáša kosák. Na iných obrazoch má na páse zväzok kľúčov a kosák drží v ruke.

Poučenie:

Rod pánov z Rottenburgu vymrel už dávno a ich hrad je ruina, ale svätá hospodárka, verná služobnica a milosrdná dobrodinka chudobných Notburga žije doteraz v požehnanej pamiatke veriacich. Aký krásny príklad dáva táto milá svätica slúžiacim osobám! *„Otroci, poslúchajte pozemských pánov s bázňou a chvením z úprimného srdca ako Krista. Neslúžte iba naoko, ako tí, čo sa chcú páčiť ľuďom, ale ako Kristovi služobníci, ktorí z tej duše plnia Božiu vôľu. A slúžte ochotne, ako Pánovi, a nie ako ľuďom. Veď viete, že každý, aj otrok aj slobodný, dostane od Pána odmenu, ak urobí niečo dobré.“* (Ef 6, 5-8.) *„Dobrý a verný sluha; bol si verný nad málom, ustanovím ťa nad mnohým: vojdi do radosti svojho pána.“* (Mt 25, 21.)

---

14. septembra sa koná aj výročná slávnosť Povýšenia svätého Pánovho Kríža na pamiatku nasledujúcej udalosti: Perzský kráľ Chosroes II. v roku 614 dobyl so svojim vojskom Jeruzalem a do zajatia odvliekol veľké množstvo tamojších kresťanov spolu s patriarchom sv. Zachariášom. Vtedy Peržania odniesli z Jeruzalema okrem inej koristi aj svätý Kristov kríž, ktorý kedysi našla sv. Helena. Po štrnástich rokoch viedol cisár Heraklius proti Peržanom vojnu, zvíťazil nad nimi a donútil ich vrátiť tento vzácny poklad. Na jar roku 629 priniesol cisár sväté drevo v slávnom sprievode do Jeruzalema, a vstúpil bosý do mesta, kde ho opäť vztýčil v chráme Božieho hrobu na všeobecné uctievanie.

V tento deň sa slávi aj pamiatka sv. Krescencia, chlapca umučeného pre vieru za cisára Diokleciána v Ríme; sv. Materna, mučeníka sv. Petra a biskupa, z ktorého ostatkov priniesol Karol IV. z Aachenu do veľkého pražského chrámu časť ramena.

15. SEPTEMBER

Sv. Cyprián, biskup, cirkevný Otec a mučeník (3. stor.)

Kartágo, kedysi hlavné sídlo Punského impéria a dôležité obchodné mesto starého sveta, bolo po dlhých vojnách v roku 146 pred Kristom zničené Rimanmi a zrovnané so zemou. Za rímskej vlády na troskách tohto mesta vznikla nová prekvitajúca obec, ktorá sa stala hlavným mestom prokonzulárnej Afriky a kde sa kresťanstvo rýchlo ujalo. Kartáginský biskup bol hlavou celej latinskej Afriky, Numídie i Mauretánie a neskôr aj Tripoliska a Byzacény. Z biskupov tohto mesta sa v dejinách Cirkvi najviac preslávil sv. Cyprián.

Thascius Cecilius Cyprianus sa narodil bohatým pohanským rodičom v Kartágu asi v roku 200. Získal dôkladné vzdelanie a stal sa verejným učiteľom rečníctva na známej škole vo svojom rodnom meste, v ktorom sa preslávil. Bol vynikajúcim učencom, obľúbeným učiteľom, rečníkom, boháčom, uhladeným spoločníkom a pýchou svojich rodákov, a predsa nezažíval pravé uspokojenie. Po zoznámení sa s bohabojným kresťanským kňazom Ceciliom, ktorý býval v jeho dome, s ním nadviazal úprimné priateľstvo, dal si od neho vykladať kresťanskú náuku a čítal podľa jeho vedenia Písmo sväté. Dlho sa však zmietal v pochybnostiach medzi pravdou a bludmi. Nakoniec mu milosť Božia otvorila oči a zvíťazila v ňom. Uvedomil si hlboké pravdy Kristovho náboženstva, uveril a okolo roku 246 prijal svätý krst, na ktorom z vďačnosti k svojmu učiteľovi prijal aj jeho meno Cecilius. A milosť Božia získaná v tejto sviatosti spôsobila v ňom podivuhodný obrat, ako sám napísal v liste kartáginskému biskupovi Donatovi: *„Kým som ešte zotrvával v temnote a hlbokej noci, kolísal som sa na rozbúrenom mori sveta, tápal nerozhodne po cestách bludov, nemajúc istotu o úlohe života a vzdialený od svetla a pravdy, zdalo sa mi ťažké a tvrdé, čo milosť Božia sľubovala pre spásu: že človek môže byť znovu zrodený a podľa svojho ducha a srdca premenený. Svojich predchádzajúcich mravných pokleskov som sa dotkol, akoby už boli u mňa zakorenené. Keď však moc vody a znovuzrodenia zmyla škvrny minulého života, prúdilo zhora jasné a čisté svetlo do pŕs očistených od hriechov. Ukázalo sa, že pozemským bolo to, čo sa z tela zrodilo a žilo v službe hriechu, a že božským sa stalo to, čo oživil Duch Svätý.“* (De laude martyrii)

Obrátený Cyprián, kráčajúc po stopách vynikajúceho učiteľa a svojho priateľa Cecília, usilovne čítal Sväté písmo i spisy starých cirkevných Otcov, čím sa upevnil v kresťanskej viere, ktorú obhajoval proti pohanom a podľa ktorej aj žil. Hneď po krste

rozpredal zdedené majetky a zo získaných peňazí časť rozdal chudobným, časť si ponechal na ďalšie dobročinnosti a na podporu núdznych ľudí i cirkevných inštitúcií.

Kresťania v Kartágu si veľmi zakladali na tom, že taký učený a uznávaný muž, akým bol Cyprián, vstúpil do Kristovej Cirkvi, a požiadali ho, aby prijal kňazské svätenie. Cyprián ich prosbe vyhovel a ako kňaz zažiaril svätou horlivosťou a krásnymi cnosťami, ku ktorým viedol aj veriacich. Sotva uplynuli dva roky od jeho krstu, duchovní i veriaci k nemu prišli s novou naliehavou žiadosťou. Keďže kartáginský biskup Donát v roku 248 zomrel, želaním duchovenstva aj ľudu bolo, aby sa jeho nástupcom stal Cyprián, hoci vtedy nebolo zvykom ustanovovať na biskupský úrad ľudí, ktorí sa len nedávno obrátili z pohanstva na vieru. Cyprián sa márne bránil ponúkanej dôstojnosti a takmer jednohlasne bol nechtiac v roku 248 zvolený a vysvätený za biskupa. Kartáginská cirkev potrebovala vtedy horlivého biskupa, pretože počas dlhého pokoja zo strany pohanov sa do nej vkradli rôzne neporiadky. Cyprián sám opísal žalostný úpadok náboženského života vtedajšieho duchovenstva i kresťanského ľudu týmito slovami: *„Mnohí, zabúdajúc na to, čo veriaci za čias apoštolov robili, alebo čo mali vždy robiť, túžili iba po zväčšovaní svojho majetku, boli spaľovaní nenásytnou lakomosťou. V kňazstve nebola pravá bázeň Božia, v diakonoch neporušenosť viery, v skutkoch nijaké milosrdenstvo, v mravoch žiadna disciplína. Mnohí vstupovali do manželstva s neveriacimi, prisahali ľahkovážne, ba i krivo, nepočúvali predstavených a žili medzi sebou vo sváročh. Mnohí biskupi, ktorí mali byť iným príkladom a povzbudením, zanedbávali svoje úrady, boli správcami svetského majetku a opúšťajúc kazateľnice zanechávali svojich veriacich opustených, blúdili po cudzích farnostiach a na trhoch naháňali zisk.“*

Cyprián sa pustil do odstránenia týchto neduhov. Ako hlavný pastier Kartága mal dohľad nad všetkými africkými biskupmi, no bol ďaleko od akejkoľvek panovačnosti – chcel byť len ich služobníkom. Všetky jeho snahy vychádzali z úprimnej lásky a smerovali k jedinému veľkému cieľu – k náprave mravov a úpadku cirkevnej disciplíny. Na tento účel oživoval v duchovenstve i ľude ochabnutú vieru, roznietil vyhasnutú lásku k Bohu i blížnym a svojím bezúhonným životom všetkým poskytoval hodný príklad na nasledovanie.

Voľba uznávaného Cypriána na biskupský úrad bola pre pohanov ponižujúcou udalosťou; premýšľali, ako by ho zničili. Zdalo sa, že príležitosť nastala skoro, keď cisár Decius v roku 250 vydal nové príkazy na prenasledovanie kresťanov. Len čo boli cisárove nariadenia v Kartágu vyhlásené, pohanský dav začal po uliciach a v divadlách zúriaco kričať: *„Cypriána levom!“* Biskup, vedomý si toho, že ak by zostal v meste, bol by zajatý, odsúdený na smrť a vydaný divým šelmám, a uvedomujúc si, aké zlo by postihlo kartáginskú cirkev, keby bola v takej ťažkej dobe bez pastiera, tajne vo februári roku 250 ušiel z mesta spolu s niekoľkými kňazmi a diakonmi a ukryl sa na bezpečnom mieste. Tento útek mu niektorí prehnane prísni vyčítali ako zbabelosť, no nespravodlivo, pretože neutiekol zo strachu o seba, ale z opatrnosti a starosti o svoje stádo. Tak konali neskôr aj iní významní kresťania, majúc na pamäti Pánove slová apoštolom, aby keď budú vyhnaní z jedného mesta, šli do druhého. Inak Cyprián neskôr svojou radostnou smrťou za svätú vieru preukázal, že jeho útek

pred pohanskými vrahmi za cisára Decia nebol skutkom zbabelosti. Počas úteku sa navyše neustále staral o svoje stádo.

Z úkrytu ustanovoval veriacim pastierov a bedlivo sledoval ich osudy. Posielal im listy, ktorými ich povzbudzoval k vytrvalosti vo viere a potešoval ich v protivenstvách. Rovnako ako v iných cirkvách, aj v Kartágu mnohí kresťania vtedy zo slabosti zapreli svoju vieru pred pohanmi. Avšak väčšina z nich čoskoro ľutovala tento poklesok. Odpadlíci žiadali o opätovné prijatie do spoločenstva veriacich a vyžadovali si na tento účel písomné príhovory od verných vyznávačov Krista, najmä od tých, ktorí si pre svoju statočnosť v žalári a mučení získali v cirkvi veľkú vážnosť. Mnohí z týchto vyznávačov a mučeníkov však vydávali takéto prímluvné listy každému, kto o ne požiadal, bez toho, aby skúmali, či si ich dotyční zaslúžia, a požadovali, aby odpadlíci boli bez akýchkoľvek záruk hromadne prijímaní späť do Cirkvi, ktorú zradili. To však biskup Cyprián nemohol pripustiť, inak by bola cirkevná disciplína žalostne narušená. Preto takéto prímluvné listy neuznával a nariadil, aby odpadlíci, ktorí sa chceli vrátiť do Cirkvi, najprv osvedčili kajúcu myseľ modlitbami vo dne i v noci, pôstom a dobrými skutkami. V spise, ktorý na tento účel vydal, napísal: *„Kto týmto spôsobom Bohu odčiní svoje viny, kto sa zo studu nad spáchanou nešľachetnosťou očisťuje a z ľútosti nad svojím pokleskom vo viere posilňuje, ten bude vypočutý a posilnený od Pána. Poteší Cirkev, ktorú zarmútil, a dosiahne od Boha odpustenie aj večnú korunu.“*

Za toto múdre konanie bol však Cyprián často obviňovaný z krutosti voči padlým bratom. Osobitne proti nemu v Kartágu vystúpilo päť kňazov, ktorí už pri jeho zvolení za biskupa vyjadrovali nespokojnosť. Na čele týchto nespokojencov stál kňaz Novátus, ku ktorému sa pridal Felicissimus. Ten bol bez vedomia biskupa Cypriána proti cirkevným zákonom ustanovený za diakona. Keď Cyprián z úkrytu poslal do Kartága dvoch biskupov a dvoch kňazov s almužnou, aby ju rozdelili tamojším chudobným, Felicissimus sa im vzoprel, pokladajúc starostlivosť o chudobných za výhradné právo diakonov, a nechcel ich uznať za oprávnených vyslancov biskupa. Toto však bola len zámienka, pretože Felicissimus, človek nehodný a podvodný, vedel, že ho biskup neuzná. Cyprián preto vyhlásil nad Felicissimom a jeho stúpencami kliatbu za ich neposlušnosť. V Kartágu hneď proti biskupovi verejne vystúpili Novátus s ostatnými nespokojnými kňazmi, ako aj Felicissimus s niektorými vyznávačmi, ktorých príhovorné listy Cyprián ignoroval. Obviňovali ho z ukrutnosti voči slabým bratom a z nevšímavosti voči zaslúžilým kresťanom. Keď sa Cyprián na jar roku 251 dozvedel o týchto nepokojoch, vrátil sa z úkrytu do Kartága, napísal svoju knihu *„O odpadlíkoch“* a zvolal cirkevný snem, na ktorom sa zúčastnil veľký počet biskupov. Na tomto sneme boli Novátus, ostatní štyria s ním spojení kňazi a Felicissimus vypočutí a postihnutí kliatbou. Následne boli stanovené zásady, ako zaobchádzať s odpadlíkmi. Nemá sa im vziať všetka nádej, aby si nezúfali, úplne neodpadli od viery a nevrátili sa k pohanstvu, ale treba im uložiť primerané pokánie podľa miery ich previnenia. Inak sa má zaobchádzať s tými, ktorí k obetovaniu modlám pristúpili akoby dobrovoľne, inak s tými, ktorí do záhuby stiahli svojich priateľov, manželku či deti, a inak s tými, ktorí sa stali obeťou pre svoju rodinu. Treba tiež rozlišovať tých, ktorí skutočne obetovali, od tých, ktorí si podplatili úradníkov a

získali falošné listy potvrdzujúce, že obetovali, hoci to neurobili. Biskupi a kňazi, ktorí sa spreneverili, mali byť síce pripustení k pokániu, ale už nemohli vykonávať cirkevný úrad. Cyprián a ostatní katolícki biskupi prítomní na kartáginskom sneme poslali svoje rozhodnutia pápežovi Kornéliovi do Ríma, aby získali jeho súhlas a dosiahli jednotný postup pri zaobchádzaní s odpadlíkmi. To bolo o to potrebnejšie, že aj Rím bol rozvracaný úkladmi rozkolníka Novaciána, ktorý, na rozdiel od nespokojencov z Kartága – Nováta, Felicissima a ich stúpencov – odmietal, aby padlí bratia boli opäť prijímaní do spoločenstva veriacich, aj keby podstúpili prísne pokánie. Preto viedol odpor proti pápežovi Kornéliovi.

Meditým prišli z Kartága do Ríma Felicissimus a Fortunát, aby získali priaznivcov pre svoju sektu, ale keď spoznali Novaciána, okamžite sa vzdali predstieraných zásad a pridali sa k tomuto rozkolníkovi. Papež Kornélius usporiadal v októbri roku 251 veľký snem v Ríme, na ktorom zhromaždení biskupi a kňazi schválili rozhodnutia kartáginského snemu týkajúce sa zaobchádzania s padlými kresťanmi a vylúčili Novaciána i jeho stúpencov z Cirkvi. Rozkol však nebol týmto spôsobom potlačený ani v Ríme, ani v Kartágu. V Ríme sa vyobcovaný Novacián pokúsil zosadiť pápeža Kornélia a zmocniť sa jeho úradu, čo sa mu však nepodarilo.

Z Kartága do Ríma prichádzali neustále sťažnosti nespokojencov proti biskupovi Cypriánovi. Cyprián preto v roku 252 zvolal opäť cirkevný snem do Kartága. Keďže v tom čase nastávalo nové krvavé prenasledovanie Cirkvi, všetkých 66 zhromaždených katolíckych biskupov rozhodlo, že všetci padlí kresťania, ktorí prejavili ľútosť, budú v pokoji prijatí späť do Cirkvi. Takto sa mohli posilniť sviatosťami na nadchádzajúci boj, pretože podľa Cypriánových slov: *„Nemôže byť schopný boja ten, kto nie je na boj vyzbrojený Cirkvou.“*

Rozkolnícka strana v Kartágu nebola ani týmto cirkevným snemom potlačená. Naopak, jej vzdor voči Cypriánovi narástol do takej miery, že si zvolila za biskupa Fortunáta, jedného z piatich kňazov, ktorí už v roku 248 nesúhlasili s Cypriánovým povýšením na biskupský stolec v Kartágu. Tento rozkol však, vyvolaný osobnými ambíciami a falošnými dôvodmi, nemal dlhé trvanie a časom sám zanikol, podobne ako rozkol Novaciánov v Ríme.

Cyprián neprestával dbať o jednotu Cirkvi a bojovať proti rozkolníkom, ktorí ju chceli roztrhnúť. V Afrike konal na základe vlastnej právomoci, a kdekoľvek inde, kde jeho cirkevná moc nesiahala, obracal pozornosť rímskeho biskupa, aby zakročil.

V roku 252 sa z východných krajín takmer po celej Rímskej ríši rozšírila morová epidémia, ktorá zasiahla aj Kartágo a náhle pripravila o život množstvo ľudí. Obyvateľstvo zachvátil strach; tí, ktorí mohli, utiekli z mesta, chorí zostávali bez pomoci a mŕtvoly boli vyhadzované z domov na ulice, kde ich nikto nepochovával. Situácia sa tým ešte zhoršovala. V tomto čase všeobecného zdesenia sa biskup Cyprián prejavil ako dobrý pastier všetkých ľudí. Zostávajúc v zamorenom meste, kázal slovom aj príkladom milosrdenstvo k blížnym. Učil, že kresťan má trpezlivo znášať akékoľvek utrpenie, aby bol hodný budúcej slávy, a napomínal veriacich, aby nasledovali láskavého Spasiteľa a starali sa o chorých aj zomrelých, nielen kresťanov,

ale aj pohanov, od ktorých sa príbuzní zo strachu odvrátili. Vtedy sa ukázalo, čo dokáže kresťanská láska. Veriaci poslúchli svojho biskupa, zbierali almužny nielen pre svojich spolubratov vo viere, ale aj pre chudobných a opustených pohanov, starali sa o chorých kresťanov i pohanov a pochovávali mŕtvych. Týmto spôsobom sa snažili odpovedať dobrom na všetko zlo, ktoré im pohania predtým spôsobili. Takto sa mor stal pre kresťanov vynikajúcou prípravou na nadchádzajúce mučeníctvo a zdrojom mnohých milostí. Podľa Cypriánových slov táto epidémia prebudila lenivých kresťanov, priviedla zblúdilých na správnu cestu, pohanov podnietila k viere a veriacim priniesla pokoj a posilnenie na ďalší boj za vieru.

Aj keď sa mnohí kresťania nakazili a zomreli, veriaci neprestali slúžiť chorým spolubratom a pohanom a pochovávať mŕtvych, presvedčení, že smrť podstúpená v službe blížnym preukázaná z lásky ku Kristovi má rovnakú hodnotu ako smrť za vieru počas prenasledovania. Mor a hlad, ktorý v tom čase zúril v mnohých oblastiach, pohania považovali za trest bohov za údajné urážky spôsobené kresťanmi. V Ríme preto vypuklo nové prenasledovanie Cirkvi, počas ktorého bol pápež Kornélius uväznený a poslaný do vyhnanstva. Cyprián dostával od neho správy o tom, čo sa vtedy dialo v Ríme, a vo vyhnanstve ho povzbudzoval priateľským listom.

Aj v Kartágu sa našli pohania, ktorí označovali kresťanov za vinníkov moru a hladu, pretože urážali bohov. Medzi nimi najviac vyčnieval sudca Demetrias, ktorý kresťanov neprestával sužovať, hoci videl, aké milosrdenstvo preukazovali aj pohanom. A tak Cyprián napísal dôrazný *„List Demetriovi“* na obranu kresťanov, v ktorom uviedol: *„Sťažuješ sa, že Boh je nahnevaný, akoby si si svojimi neprávosťami zaslúžil niečo dobré, a akoby všetko, čo trpíte, nebolo menšie ako vaše hriechy. Ty, ktorý súdiš iných, buď raz sudcom aj sebe a nazri do záhybov svojho svedomia. Nariekaš nad neúrodou a hladom, akoby nakopené peniaze a uchvátené príjmy nerozširovali plamene nedostatku. Nariekaš, že nebo sa zatvorilo dažďom, ale nesťažuješ sa, že naplnené sýpky na zemi zostávajú zavreté. Ó, uvažuj o svojich hriechoch, nahliadni do rán svojho svedomia, a určite každý, kto uvidí, čo si si zaslúžil, sa prestane sťažovať na Boha aj na nás.“*

V časoch hladomoru a moru sa na mnohých miestach zhromaždili skupiny ľudí a začali plieniť. Najmä v Numídii vtrhli lupiči a odvliekli množstvo kresťanov do zajatia. Numídijskí biskupi o tomto nešťastí informovali Cypriána a naliehavo ho prosili o pomoc, aby zajatci, medzi ktorými bolo aj veľa panien, mohli byť vykúpení. Cyprián preto vyzval podriadených biskupov a kňazov, aby zbierali príspevky od veriacich na tento účel, hovoriac: *„Kto by nepovažoval bratovo utrpenie za svoje vlastné, keďže všetci sme jedno telo! Prečo by sme nepomohli zo zajatia tomu, kto nás vytrhol z tlamy diabla? Prečo by sme nevykúpili toho, kto nás vykúpil svojím krížom a krvou?“* Táto výzva mala obrovský ohlas a africkí kresťania zhromaždili na vykúpenie zajatcov viac ako 100-tisíc sestercov (desaťtisíc zlatých).

Po smrti pápeža sv. Kornélia bol v roku 253 jeho nástupcom zvolený Lucius, ktorého však cisár Valerián spolu s mnohými kňazmi vyhostil z Ríma. Cyprián mu napísal list, v ktorom mu zablahoželal k tomu, že je mu dané trpieť pre Ježiša Krista. Pápež

Lucius odpovedal, že kresťan má byť za prenasledovanie radostný a ďakovať zaň Bohu. Po skorej mučeníckej smrti pápeža Lucia nastúpil v roku 253 na Petrov stolec sv. Štefan, na ktorého sa Cyprián obrátil so žiadosťou o zosadenie arelátského biskupa Marciána, ktorý bol zjavne stúpencom odsúdeného rozkolníka a kacír Novaciána.

Cyprián so svojou jasnozrivosťou dbal o celú katolícku Cirkev, aby nikde neutrpela ujmu. Čoskoro sa však tento horlivý obhajca cirkevnej jednoty a apoštolského stolca dostal do vážneho sporu priamo s pápežom. Spor sa týkal otázky, či je krst udelený heretikmi platný, a či majú byť tí, ktorí sa vracajú z heretických spoločenstiev do katolíckej Cirkvi, opäť pokrstení.

Na kartáginskom sneme v roku 255 bolo pod vedením Cypriána 31 prítomnými biskupmi vyhlásené, že mimo pravej Kristovej Cirkvi neexistujú platné sviatosti; je len jeden krst, jeden Duch Svätý a jedna Kristom založená Cirkev. Preto bolo uznané za potrebné opätovne pokrstiť tých, ktorých pokrstili heretici. Keďže však s týmto rozhodnutím nesúhlasili všetci africkí biskupi, Cyprián zvolal čoskoro nato druhé, väčšie zasadnutie biskupov do Kartága, kde opätovne potvrdili neplatnosť krstov heretikov. O tomto rozhodnutí informoval Cyprián pápeža Štefana, dúfajúc, že získa jeho súhlas. Pápež však odpovedal, aby sa nezavádzali novoty a zachovávali tradície, podľa ktorých rímska Cirkev považuje krst udelený vzývaním troch božských osôb za platný. Cyprián, prekvapený týmto neočakávaným výnosom pápeža, zvolal v roku 256 opäť snem s účasťou 87 biskupov do Kartága, kde znovu schválili nutnosť pokrstiť každého, kto sa vracia z kacírstva do katolíckej Cirkvi. Argumenty, ktoré k tomuto rozhodnutiu viedli, vychádzali z diel Tertuliána, ale neskôr ich sv. Augustín v polemike proti donatistom označil za nesprávne. Podľa sv. Augustína si totiž heretik, aj keď sa odlúči od pravej Cirkvi, zachováva určité spoločné prvky a nestráca všetko, čo si z Cirkvi odniesol. Preto si zachovávajú aj moc krstiť.

Pápež Štefan, odvolávajúc sa na tradíciu rímskej Cirkvi, teda právom považoval krst udelený vo vzývaní Najsvätejšej Trojice za platný. Nariadil iba, aby ten, kto sa vracia z kacírstva do katolíckej Cirkvi, prijal sviatosti pokánia a birmovania, ktoré sa udeľovali vkladaním rúk. Napriek tomuto sporu zostal biskup Cyprián v cirkevnom spoločenstve s pápežom Štefanom. Sporná otázka ohľadom krstu kacírov bola pre krvavé prenasledovanie kresťanov a mučenícku smrť oboch svätcov Cypriána a Štefana čoskoro odložená a až cirkevný snem v Arles ju v roku 314 definitívne vyriešil v súlade s postojom pápeža Štefana. Na prvom všeobecnom cirkevnom sneme v Nicei roku 325 bol za neplatný vyhlásený len krst heretikov paulianistov, pretože títo nasledovníci heretika Pavla zo Samosaty, popierajúci Najsvätejšiu Trojicu, nepoužívali pri krste slová podľa učenia katolíckej Cirkvi. (Podobne aj dnes je neplatný krst tých siekt, ktoré neveria v Najsvätejšiu Trojicu a neudeľujú ho v mene troch Božských osôb podľa katolíckeho zmyslu, ale používajú pri tom akékoľvek iné slová.)

Za cisára Valeriána (253–260) a jeho spoluvládcu, syna Galliena, nastalo nové prenasledovanie Kristovej Cirkvi. Na podnet cisárovho obľúbenca Makriana bol v roku 257 vydaný rozkaz, aby boli biskupi a kňazi poslaní do vyhnanstva, náboženské

zhromaždenia kresťanov zakázané a tí, ktorí by zákaz porušili, potrestaní smrťou. Pápež Štefan bol zajatý, uväznený a popravený. Dňa 30. augusta 257 došlo aj na Cypriána. Bol zadržaný služobníkmi kartáginského prokonzula Paterna a predvedený pred neho. Prokonzul mu povedal: *„Božskí cisári Gallienus a Valerián mi nariadili, aby všetci ľudia uctievali bohov, ktorým sa klaňajú Rimania. Kto by to odmietol, bude potrestaný smrťou. Počul som, že nemáš úctu k bohom, preto ti radím, aby si si to rozmyslel a bohov si uctil.“* Cyprián odpovedal: *„Som kresťan a nepoznám iných bohov, iba jediného pravého Boha, ktorý stvoril nebo, zem i more a všetko, čo je v nich. Tomuto Bohu slúžime my kresťania; dňom i nocou sa za všetkých, aj za cisárov, modlíme.“* Prokonzul povedal: *„Ak zotrváš vo svojom presvedčení, zahynieš strašnou smrťou.“* Cyprián odvetil: *„Kto sa bojí Boha, nemôže zmeniť svoje zmýšľanie.“* Paternus pohrozil: *„Na základe rozkazu cisára budeš poslaný do vyhnanstva.“* Cyprián odpovedal: *„Nebude vyhnancom ten, kto nosí Boha vo svojom srdci, pretože Hospodinovi patrí zem a jej plnosť.“* Prokonzul pokračoval: *„Povedz, kde sú kňazi a iní ako ty, o ktorých sa hovorí, že sa zdržujú v tomto meste.“* Cyprián odmietol slovami: *„Vaše zákony správne stanovujú, že nemajú byť žiadni udavači. Preto podľa zákona nemôže byť mnou nikto zradený; a nikto nemá ani udávať sám seba.“* Paternus mu pohrozil mučením, na čo Cyprián odpovedal: *„Urob, čo ti bolo prikázané.“*

Po tomto výsluchu bol Cyprián poslaný do vyhnanstva v prímorskom mestečku Curubis v Zeugitane, kde v pomerne voľných podmienkach podporoval veriacich, prijímal listy plné pochvaly za svoju vytrvalosť vo viere a návštevy významných osôb. V prvý deň svojho vyhnanstva mal videnie, ktoré mu naznačilo, že o rok bude odsúdený na smrť. V roku 258 vyšiel nový cisársky rozkaz, aby biskupi, kňazi a diakoni boli okamžite popravení; šľachtici a významní kresťania mali byť zbavení svojich titulov a majetku, a ak by aj po tejto strate zostali verní kresťanstvu, mali byť tiež popravení. Medzitým prokonzul Paternus zomrel a Cyprián, ktorý sa vrátil z vyhnanstva do Kartága, sa zdržiaval v záhrade. Počul, že v Ríme zomrel mučeníckou smrťou pápež sv. Sixtus II. a diakon sv. Vavrinec, a svojim veriacim poslal list so slovami: *„Píšem vám ešte živý, že túžim po smrti, pretože vo svojom srdci počujem hlas: Idem k Otcovi.“* Cyprián pripravil svoje veci a chystal sa na mučenícku smrť. Nový prokonzul Kartága, Maximus, sa dozvedel, kde sa Cyprián nachádza, a poslal k nemu dvoch úradníkov, aby ho priviedli. Cyprián ich láskavo prijal a odišiel s nimi do mesta. Keďže sa však už stmievalo, prespal v dome jedného z úradníkov, ktorý ho pohostil. Medzitým sa mestom rozšírila správa o Cypriánovom zajatí a davy kresťanov i pohanov sa zhromaždili pred domom, aby zistili, čo sa s ním stane. Na druhý deň ráno povolal prokonzul Maximus Cypriána k sebe a spýtal sa: *„Si Tyzácius Cyprián, ktorého kresťania nazývajú svojím biskupom?“* Cyprián odpovedal: *„Áno, som to ja.“* Prokonzul mu oznámil, že cisári nariadili klaňať sa bohom, na čo Cyprián odpovedal, že to neurobí. Prokonzul mu povedal: *„Lepšie by si urobil, keby si dbal na svoje dobro a nepohŕdal bohmi.“* Biskup odpovedal: *„Moja sila a spása je Kristus, ktorému túžim slúžiť bez konca.“* Maxim pokračoval: *„Ľutujem tvoj život a dobre ti radím.“* Cyprián však odvetil: *„Nie je, prosím, lepšej rady pre mňa, ako sa klaňať svojmu Bohu a celou dušou sa k nemu ponáhľať, pretože utrpenia tohto sveta nie sú*

rovné budúcej sláve, ktorá sa v nás zjaví.“ Nato povstal prokonzul a vyniesol rozsudok: *„Thaseus Cyprián, ktorý odmieta obetovať bohom, nech je popravený mečom.“* Svätý biskup radostne povedal: *„Bohu chvála.“* Keď to kresťania zhromaždení vonku pred domom počuli, rozplakali sa a objímajúc sa navzájom volali: *„Zomrieme spolu s ním.“* Na smrť odsúdeného Cypriána viedla vojenská stráž za mesto. Sprevádzali ho verní kňazi, diakoni a veriaci. Keď prišli na miesto zvané Sextus, svätý biskup si vyzliekol vrchný odev a podal ho vojakom, odložil aj spodný odev a odovzdal ho diakonom. Zostal len v ľanovej tunike, očakávajúc kata. Keď kat pristúpil, svätý biskup prikázal svojim verným, aby katovi vyplatili 25 zlatých. Padol na zem, modlil sa a plakal. Bratia mu podali šatky, aby si usušil slzy. Keď sa zdvihol od modlitby, bol mu opäť prečítaný rozsudok. Kresťania rozprestreli okolo neho plátna, aby zachytili jeho krv a s úctou ju uchovali. Nato si svätý biskup sám zakryl oči a naklonil šiju. Kat, ktorému sa triasli ruky, mával mečom a ctihodná hlava svätca padla. Stalo sa to 14. septembra roku 258. Svätý Cyprián bol prvý z kartáginských biskupov, ktorý prelial krv za Ježiša Krista. Kresťania pochovali jeho umučené telo v noci za svitu sviec a pochodní na svojom cintoríne v Kartágu.

Poučenie:

Spisy svätého Cypriána boli v katolíckej Cirkvi vždy vysoko cenené. Sú preniknuté duchom veľkej viery a hlbokej učenosti, vynikajú jasnosťou a ušľachtilým štýlom, ako aj strhujúcou výrečnosťou. Jeho listy, ktorých je 81, sú dôležitým zdrojom informácií o vtedajšom cirkevnom zriadení a živote v Afrike i v Ríme. V spise *„O uctievaní pohanských bohov“* vysvetľuje dôvody, prečo prestúpil na kresťanstvo. O vnútornej premene spôsobenej krstom a vernom obraze života vtedajších pohanov hovorí v knihe *„O milosti Božej“.* V spise adresovanom Demetriadovi odmieta ohováranie, že kresťania sú vinní za všeobecné pohromy. Ďalej napísal tri knihy proti Židom a spisy o panenskom stave, o jednote Cirkvi, o padlých, o modlitbe, o almužnách, o trpezlivosti a o horlivosti. Rímsku Cirkev nazýva svätý Cyprián najprednejším biskupským stolcom, miestom a stolcom Petrovým, prameňom a stredom cirkevnej jednoty. Preto sú všetci biskupi povinní byť v spojení s rímskym biskupom, a takto spoločne s katolíckou Cirkvou. O jednote Cirkvi sú pamätné jeho výroky: *„Nemôže mať Boha za otca, kto nemá Cirkev za matku.“ „Kto sa odlúči od matky Cirkvi, je vylúčený z prameňa milosti potrebnej na spásu; je cudzinec a nepriateľ.“ „Základ tejto jednoty položil sám Kristus, hlava a prameň pravdy, ustanoviac Petrov stolec za východisko kňazskej jednoty a rímsku cirkev za hlavnú Cirkev.“ „Môže mať vieru ten, kto sa nedrží jednoty Cirkvi? Patrí k Cirkvi ten, kto sa odtrhuje od jej jednoty?“ „Nikto nemôže byť mučeníkom, kto nie je v Cirkvi,“* t. j. kto sa nepodrobuje cirkevným zákonom. V liste mučeníkom a vyznávačom píše: *„Aká preblahoslavená je naša Cirkev, ktorú tak osvetľuje sláva Božej milosti a ktorú oslavuje ctihodná krv mučeníkov. Predtým sa belala skutkami bratov, teraz však žiari červenou krvou mučeníkov. V jej kvetinovom venčeku nechýbajú ani ľalie, ani ruže.“* O pokání svätý Cyprián hovorí, že jeho najhlavnejšou časťou je ľútosť, ku ktorej musí pristúpiť vyspovedanie sa z hriechov pred kňazom, ktorý udeľuje rozhrešenie a stanovuje pokánie. *„Vyznávajte sa, prosím vás, bratia, zo svojich hriechov, kým ten, kto sa previnil, žije, kým je možné jeho vyznanie prijať, a kým je pokánie a*

rozhrešenie udelené kňazmi milé pred Bohom.“ Svätý Cyprián výslovne učí, že birmovanie je sviatosť odlišná od krstu. *„Tí, ktorí boli pokrstení v Cirkvi, sú predkladaní predstaveným Cirkvi a dostávajú našou modlitbou a vkladaním rúk Ducha Svätého, čím sa stávajú dokonalými znamením Pánovým.“ „Pokrstení môžu byť úplne posvätení a stať sa Božími synmi, len ak prijmú obe sviatosti.“* Svätý Cyprián vo svojich spisoch odsudzuje všetkých moderných bludárov, ktorí odmietajú pápeža, kňazstvo, jednotu Cirkvi, sviatosti birmovania a pokánia, ako aj iné články katolíckej viery. Títo bludári sa drzo odvažujú dovolávať prvých storočí kresťanstva, akoby v tom čase bola Cirkev ovplyvnená ich náboženskými bludmi. Svätý Cyprián, výnimočný znalec cirkevného života v 3. storočí, je pre nás spoľahlivejším a dôveryhodnejším svedkom viery kresťanov v tej dobe než tzv. reformátori, ktorí v 16. storočí zvádzali a burcovali kresťanský ľud, rovnako ako to v 3. storočí v Ríme a Kartágu robili heretici Novacián, Felicissimus a ich prívrženci.

---

15. september je aj spomienkou na sv. Nikomeda, rímskeho kňaza a mučeníka, z ktorého relikvií daroval časť Karol IV. katedrále v Prahe. Ďalej je spomienkou na sv. Marcela a Valeriána, mučeníkov v Galii; sv. Melitínu, mučenicu z Preslavu (Marcianopolu, dnes Bulharsko); sv. Porfýria, herca a mučeníka z Konštantínopola, ktorého život sa podobá životu sv. Genéria (spomínaného 26. augusta). Ďalej sa spomína sv. Nikét, mučeník pochádzajúci z Gothska, ktorého relikvie sú uložené v Benátkach; blahoslavený Roland, pustovník v Taliansku († 1380) a iných.

16. SEPTEMBER

Sv. Ľudmila, prvá mučeníčka, matka českého národa (9. stor.)

Podľa starobylého slovanského usporiadania sa český národ v najstarších dobách skladal z čeľadí (kmeňov), ktoré mali svojich náčelníkov – kniežatá alebo vladykov. Tí spravovali vnútorné záležitosti čeľadí a krajov, ktorým dedične vládli. Najvyšším predstaviteľom a sudcom záležitostí celého národa bol kniežа Čechov z rodu Přemyslovcov. Kmeň Čechov, usídlený uprostred krajiny na dolnom toku riek Vltavy, Mže a Sázavy, bol jadrom celého národa. Sídlami rodu Přemyslovcov boli Vyšehrad, Pražský hrad, Levý Hradec, Tetín, Budeč a možno aj Devín. Na severozápade od Čechov sídlili Lučania, na východe Lemúzi v oblasti Bilínska, Děčínska a Litoměřicka. Na východ od Lemúzov a Čechov žili Pšovania pri rieke Labe, ďalej Charváti na Jizere až k severnej hranici. Na juhu krajiny sídlili Doudlebovia a na západe Sedličania.

Po smrti kniežaťa Přemyslovca Hostivíta, odvážneho obrancu českých krajov proti expanzívnym vládcom Východnej Franskej ríše, sa okolo roku 870 ujal vlády jeho syn Bořivoj. Tento múdry a mierumilovný muž sa oženil s Ľudmilou, dcérou vladyku Slavibora z Pšovska (dnešný Mělník). Vďaka tomuto sobášu pripadlo územie Pšovanov Přemyslovcom. V roku 871 uzavrel moravský knieža Svätopluk manželstvo so sestrou Bořivoja, čo znamenalo jej prijatie kresťanstva. Od tej doby existovalo priateľské spojenectvo medzi Čechmi a Moravanmi, čo prispelo k šíreniu kresťanskej viery. Po pokrstení Bořivoja a Ľudmily sa otvorila cesta k obráteniu celého českého národa.

V roku 874 navštívil Bořivoj so svojou družinou Velehrad na priateľské pozvanie kniežaťa Svätopluka. V tom čase bol Svätopluk na vrchole svojej moci a slávy, keď porazil cisára Ľudovíta II. spolu so spojencami Čechmi a donútil ho uznať mierovú zmluvu, ktorá potvrdila politickú a cirkevnú nezávislosť Moravskej ríše od Frankov. Na jar toho istého roku sa svätý Metod vrátil na Moravu z väzenia, kde ho nehodní bavorskí biskupi držali dva a pol roka. Práve na Velehrade sa Bořivoj stretol so sv. Metodom. Podľa tradície Bořivojovi pri hostine neposkytli miesto vedľa moravských pánov, pretože sa považovalo za neslušné, aby pohan stoloval s Kristovými služobníkmi. Táto udalosť má historický základ, pretože podľa starých cirkevných pravidiel nebolo dovolené, aby kresťania jedli spoločne s pohanmi. Svätému Metodovi sa Bořivojova potupa údajne zľutovala, a preto s ním hovoril o pravdách a kráse kresťanskej viery. Výsledkom bolo, že Bořivoj bol naklonený kresťanstvu. Metod ho následne vyučil kresťanským pravdám a spolu s tridsiatimi českými urodzenými sprievodcami mu udelil svätý krst. Bořivoj sa tak stal prvým kresťanom na kniežacom stolci Přemyslovcov.

Sv. Metod pri odchode dal Bořivojovi jedného zo svojich učeníkov, kňaza Pavla, a ďalších slovanských kňazov, aby šírili kresťanské učenie v Čechách. Pavol sa stal kňazom kniežacej rodiny. Kde a od koho prijala krst Bořivojova manželka Ľudmila, nie je isté. Podľa jednej tradície bola pokrstená spolu s Bořivojom na Velehrade; podľa inej tradície ju sv. Metod pokrstil v Čechách po tom, ako ju vyučil vo viere.

Prvá kresťanská kniežacia manželka v Čechách, Ľudmila, sa stala horlivou služobnicou Kristovou. Nahradzovala Bohu poctu, ktorú predtým z nevedomosti vzdávala pohanským bohom. Veľmi sa modlila, rada počúvala Božie slovo, rozjímala o ňom, prijímala sviatosti, spievala chvály Bohu a úprimne sa obracala na anjelov a svätých so žiadosťami o ich príhovor. Letopisec píše, že v Čechách zažiarila ako prvý kvet jari a ako ranná hviezda, ktorá svetlom svätosti zahájila deň Božej pocty v krajine.

Ľudmila z lásky k Spasiteľovi konala množstvo skutkov kresťanského milosrdenstva – pomáhala chudobným, chorým a prenasledovaným, učila nevedomých o viere, povzbudzovala pohanov, aby sa odvrátili od falošných bohov, a napomínala kresťanov, aby žili podľa svojej viery. Preto ju nazývali matkou chudobných, oporou chromých, očami slepých a pomocníčkou vdov a sirôt. Jej cnosti sa šírili po celej krajine a prispeli k tomu, že český ľud ochotne prijímal kresťanský krst od slovanských misionárov, ktorým Ľudmila preukazovala úctu a podporu.

Kniežací manželia Bořivoj a Ľudmila začali v Čechách stavať kresťanské chrámy. Medzi prvými boli kostoly sv. Klementa na Levom Hradci a na Vyšehrade, ako aj chrám Panny Márie na Pražskom hrade. Tradícia kladie pobyt prvého českého pustovníka, blahoslaveného Ivana, na pustatinu pri potoku Loděnica do času vlády kniežaťa Bořivoja. Ivan, nájdený Bořivojom pri love a privedený na Tetín, priniesol Božie slovo kniežaťu i Ľudmile a po požehnaní sa vrátil na pustatinu.

Manželstvo Bořivoja a Ľudmily bolo požehnané dvoma synmi, Spytihněvom a Vratislavom. Po Bořivojovej smrti roku 894 nastúpil na trón Spytihněv. Ovdovená Ľudmila sa ešte viac venovala službe Bohu, zachovávala vdovskú čistotu, postila sa, bdela, modlila sa a preukazovala ľuďom milosrdenstvo. Spytihněv, vedený príkladom svojej matky, bol zbožným vládcom, ktorý sa usiloval o šírenie viery v Čechách a zhromažďoval kresťanských kňazov.

V roku 885 zomrel sv. Metod a čoskoro nato boli jeho slovanskí kňazi z Moravy vyhnaní intrigami zradného Vichinga. Po smrti kniežaťa Svätopluka sa jeho synovia sporili o vládu, pričom mladší Svätopluk neváhal prizvať na pomoc Frankov a bojovať proti svojmu staršiemu bratovi Mojmírovi II. V smutných časoch, keď sa Moravská ríša ocitla na pokraji záhuby, obaja bratia Přemyslovci – Spytihněv a Vratislav – vystúpili zo spolku s Moravanmi a v roku 895 v Regensburgu podriadili Čechy ochrane nemeckého kráľa Arnulfa. Od tej doby začali do Čiech prichádzať bavorskí kňazi, ktorí zavádzali bohoslužby v latinskom jazyku popri grécko-slovanských obradov, ktoré u nás pôvodne zaviedol sv. Metod a jeho kňazi. Zbožná a múdra Ľudmila, zostávajúc verná slovanskému obradu, sa snažila zabezpečiť, aby na kniežacom dvore i v krajine panovala zhoda medzi stúpencami oboch obradov. A skutočne, hoci priaznivci cyrilometodského obradu, medzi ktorými bola aj Ľudmila, sa líšili pôvodom, jazykom i historickým pozadím od nemeckých latiníkov, nevznikali medzi nimi spory ani trenice. Na českom kniežacom dvore sa obom obradom vyhovovalo, ako si to vyžadovali vtedajšie náboženské pomery.

Po smrti kniežaťa Spytihněva (asi v roku 912) nastúpil vládu v Čechách jeho mladší brat Vratislav, rovnako zbožný a láskavý muž. Ten pokračoval v upevňovaní kresťanstva v krajine a okrem iného nechal na Pražskom hrade postaviť druhý chrám na počesť sv. Juraja, mučeníka. Vratislav sa oženil s Drahomírou, kniežacou dcérou z polabských Stodoranov či Havolanov – vetvy veľkého slovanského národa Luticov či Veletov, usadených pri rieke Havola v okolí dnešných brandenburských miest Postupim, Brandenburg a Gallusberg. Stodorania boli v tom čase ešte pohanmi a odolávali zvestovateľom kresťanskej viery ešte dve storočia, no kniežaťa Drahomíra bola kresťankou – prijala krst pred uzavretím manželstva s rodom Přemyslovcov. Manželovi porodila troch synov – Václava, Boleslava a Spytihněva – a štyri dcéry, z ktorých je menovite známa zbožná Přibyslava. Kronikár z 11. storočia, taliansky mních Vavrinec, označuje Drahomíru za bohumilú manželku kniežaťa Vratislava, avšak iné správy ju vykresľujú ako tvrdohlavú, hrdú a panovačnú ženu. Ovdovená Ľudmila venovala zo svojich vnúčat najväčšiu starostlivosť Václavovi. Vychovávala ho múdrym slovom i príkladom, vkladala mu do duše bázeň pred Bohom a prebúdzala v ňom kresťanskú horlivosť. Václav vďaka tomu napredoval v

zbožnosti a cnostiach pod vedením svojej svätej starej matky a pestúnky. Ľudmila sa pričinila o to, aby jej vnuk bol uvedený do kresťanského náboženstva najskôr slovom i písmom v rodnom jazyku. Václava zverila jednému z domácich slovanských kňazov, aby ho zasvätil do Kristovho učenia a zoznámil s dielom vierozvestcov Cyrila a Metoda. Václav sa tak dobre naučil čítať cirkevné knihy v slovanskom jazyku a získal nielen kresťanské vzdelanie, ale aj vlastenecké povedomie. Jeho otec Vratislav podporoval šľachetné snahy svojej vzácnej matky Ľudmily a preto, že vtedajšie pomery vyžadovali, aby knieža a dedič českého trónu poznal aj latinský obrad, poslal Vratislav syna na Budeč, kde dal Spytihněv postaviť chrám sv. Petra. Na tomto mieste sa Václav učil latinským knihám a v nich sa aj zdokonalil.

Knieža Vratislav I. zomrel 13. februára 921 a bol pochovaný v chráme sv. Juraja na Pražskom hrade, ktorý sám postavil. Václav mal vtedy iba osemnásť rokov. Dočasného poručníctva nad synmi a vlády sa ujala Drahomíra, avšak Václav sa už tiež podieľal na spravovaní krajiny. Ctižiadostivé úmysly panovačnej vládkyne však narazili na zbožnú starenu Ľudmilu. Tá mala u ľudu veľkú úctu a obľubu a získala si dôveru i lásku mladého kniežaťa Václava, ktorý sa na ňu a na duchovenstvo pravdepodobne obracal pri dôležitých záležitostiach. Tým sa mnohé zámery Drahomíry zmarili. Žiarlivá Drahomíra, poháňaná túžbou po moci a majetku, sa rozhodla Ľudmilu zahubiť. V tomto zámere ju podnecovali niektorí českí veľmoži, ktorí túžili získať bohatstvo a väčšiu moc. Ľudmila, poznajúc hrdú povahu svojej nevesty a vnímajúc jej žiarlivosť, sa snažila neklásť jej odpor. Letopisec uvádza slová, ktoré svätá vdova v tejto veci prehovorila k vládkyni: *„Nechcem vládnuť ani mať podiel na tvojej moci, ale prosím, aby si mi dovolila osobne slúžiť Bohu.“* Ľudmila sa preto odsťahovala na hrad Tetín nad Berounkou, kde mala pridelené vdovské majetky, aby mohla ďaleko od svetského hluku horlivo slúžiť Bohu a starať sa o spásu svojej duše. Nedôverčivá a závistlivá Drahomíra však neprestávala zbožnej starej žene stavať prekážky a dohodla sa s niektorými svojimi radcami, aby ju zavraždili. Tradícia hovorí, že sv. Václav mal sen, z ktorého pochopil, že jeho svätá stará mama bude umučená. Aj Ľudmila predvídala, čo sa stane, a preto si na Tetíne zavolala svojho kňaza Pavla, aby odslúžil svätú omšu. Po vykonaní svätej spovede pred tvárou svojho Spasiteľa a s predtuchou, že od Boha Najvyššieho prijme veľké dobrodenie, opásala sa *„zbrojou viery“* a zotrvávala na modlitbách. Prosila Pána, aby jej dušu, ktorú stvoril, prijal v pokoji. Po skončení svätej omše posilnená prijatím Tela a Krvi Pána spievala neúnavne žalmy.

Toho istého dňa sa z rozkazu Drahomíry vydali na Tetín dvaja jej dôverníci, Tuma a Kovan, aby vztiahli násilné ruky na svätú a svoju dobrodinku. Sprevádzaní ozbrojeným sprievodom prišli na hrad. Keď padol večer a Ľudmila už odpočívala vo svojej komnate, obkľúčili jej dom, vyrazili bránu, nechali svojich mužov vonku na stráži a hlučne vtrhli do jej izby. Svätá starena, uvedomujúc si zlý úmysel nočných útočníkov, sa utiekla k Bohu a zotrvávala na modlitbách. Obetovať svoj život za milovaného Spasiteľa považovala za česť, ale zároveň cítila povinnosť, ak je to možné, zabrániť veľkej urážke Boha Najsvätejšieho a odvrátiť jeho hnev od vrahov. Preto sa k nim obrátila s láskavými slovami: *„Čo robíte? Nespomeniete si na dobro, ktoré som vám preukázala? Ak som vám nejako ublížila, prosím, oznámte mi to!“* Výstraha

bezbrannej vdovy však nezlomila zatvrdnuté srdcia ohavných zločincov. Bezbožne na ňu zaútočili, povalili ju na zem, a keď ich prosila: *„Počkajte chvíľu, kým sa pomodlím,“* dovolili jej dokončiť modlitbu. Modlila sa s rukami vztýčenými k Bohu a napokon povedala: *„Ak ste prišli zabiť ma, prosím, zotnite mi hlavu.“* Túžila totiž, aby mohla ako svätá mučenica vydávať svedectvo o Kristovi svojou preliatou krvou. Ale Tuma a Kovan, ignorujúc jej prosbu, sa na Ľudmilu vrhli a zaškrtili ju jej vlastným závojom. Táto vražda sa stala 15. septembra roku 921.

Zločinci si z Tetína odniesli všetky cennosti a s korisťou odišli. Medzitým hradská stráž, služobníci oboch pohlaví a duchovenstvo vrátane kňaza Pavla, prekvapení nočnou tragédiou, sa rozutekali a skryli, aby si zachránili život. Keď vrahovia odišli, s veľkým strachom sa vrátili k umučenej telu svojej dobrotivej vodkyne a s veľkým plačom ju pochovali na Tetíne s najväčšou úctou. Takto mučeníckou smrťou zavŕšila bohumilý život prvá svätica českého národa, Ľudmila – duchovná dcéra sv. Metoda, podporovateľka slovanského obradu, výnimočná manželka kniežaťa Bořivoja, babička a vychovávateľka sv. Václava.

Drahomíra si privlastnila majetky zavraždenej svokry a štedro odmenila svojich komplicov, Tumu a Kovana. Ale Boží trest ich postihol skoro. Pýcha a lakomosť spôsobila, že Tuma a Kovan získali popredné postavenie v kniežacej rade, čo ich viedlo k nadmernej arogancii. Korisť získaná vraždou im umožnila žiť v prepychu, ale správali sa kruto k svojim rovesníkom, ktorí ich začali nenávidieť. Keď Drahomíra pochopila, že ich činy sa stali neznesiteľnými, rozhodla sa ich zabiť. Tuma, ktorý vycítil hroziacu pomstu, včas utiekol do cudziny. Kovan bol na úteku chytený, postavený pred súd a popravený za svoje zločiny. Drahomíra dala v jeden deň vyhladiť všetkých jeho príbuzných, aby upokojila rozhorčený národ.

Mučenícka smrť zbožnej a dobročinnej kňažnej Ľudmily vyvolala u českého ľudu hlboký žiaľ a jej hrob na Tetíne sa stal pre tento ľud posvätným miestom. Čoskoro sa začali šíriť správy o zázračných znameniach, ktorými ju Boh oslavuje; o podivuhodnej vôni a množstve svetiel, ktoré sa v nočnom tichu mihali nad jej hrobom; taktiež o slepcovi, ktorý po dotknutí sa jej hrobu opäť videl. Drahomíra, keď sa o tom dozvedela, bola otrasená. Poslala teda svojich služobníkov na Tetín, aby dom svätej kňažnej premenili na chrám, ktorý bol neskôr zasvätený svätému Michalovi archanjelovi. Kronikár poznamenal, že Drahomíra to nariadila preto, aby ľud nepripisoval zázraky, ktoré by sa mohli na Tetíne udiať, príhovoru a oslave svätej Ľudmily, ale zásluhám svätých, ktorých ostatky boli v tomto chráme uložené. Ľud však neprestával zbožne putovať na Tetín a ctiť Ľudmilu ako oslávenú mučeníčku Božiu. Knieža svätý Václav, ktorý nastúpil na trón v roku 923, si spomenul na svoju milovanú pestúnku Ľudmilu, na jej svätý život a na vznešenú odmenu, ktorú od Boha dostala. Obrátil sa na biskupa Tuta z Regensburgu so žiadosťou o radu, čo má robiť s jej telom uloženým na Tetíne. Staručký Tuto poslal do Prahy svojho váženého kanonika Michala, ktorý po prešetrení záležitosti súhlasil s vrúcnym želaním svätého Václava, aby ostatky svätej mučeníčky boli prenesené do Prahy a pochované vedľa jej syna, kniežaťa Vratislava, v chráme svätého Juraja. Na tento účel svätý Václav vyslal poslov na Tetín s istotou, že milosťou Božou tam nájdu znamenie, ktoré ich

presvedčí o svätosti umučenej kňažnej. Poslovia vstúpili do chrámu svätého Michala na Tetíne a po odkrytí zeme našli hrob svätice; keď však videli, že veko rakvy, v ktorej ležalo ctihodné telo, je už čiastočne rozpadnuté, váhali ho zdvihnúť a chceli hrob opäť zasypať. Ich úmysel však prekazil kňaz Pavol, ktorý bol svätou kňažnou za jej života priateľsky uctievaný, a povedal: *„V žiadnom prípade sa nestane, ako hovoríte. Podľa rozkazu kniežaťa, aj keby som našiel len prach jej tela, vyzdvihnem ho.“* Keď zdvihli veko, to sa im rozpadlo tak, že kňaz Pavol spadol cez rakvu. Keď sa rýchlo postavil a spolu s druhmi odkryl zem, našli telo svätej Ľudmily neporušené, dokonca i jej šaty boli úplne zachované. Sväté telo bolo prenesené do Prahy. Svätý Václav sa ponáhľal v ústrety vzácnemu sprievodu a 10. novembra, pravdepodobne roku 929, sa zúčastnil na slávnostných cirkevných obradoch, pri ktorých boli telesné ostatky svätej mučeníčky pochované v chráme svätého Juraja na Pražskom hrade.

Je významné, že prvá česká svätica a mučeníčka pochádzala priamo z vládnuceho kniežacieho rodu. Stalo sa to Božím riadením, aby Kristova viera prenikla do celého národa ľahšie a trvalejšie, keďže starí Česi, rovnako ako iní Slovania, si svoje kniežatá osobitne vážili a riadili sa ich príkladmi, považujúc ich viac za svojich rodinných starostov a spoločných otcov než len za vojenských veliteľov a najvyšších sudcov. Keď bola kresťanská kňažná Ľudmila ukrutne umučená, jej smrť hlboko zapôsobila na všetkých Čechov, ktorým bola za života dobrotivou matkou. Vznešený príklad tejto svätice, jej vynikajúce cnosti, mučenícka smrť i zásluhy a príhovory u Boha spôsobili, že mnohí českí pohania si obľúbili jej vieru a prijali kresťanstvo. Osobitne ženské pokolenie videlo v svätej kňažnej vzor najkrajších kresťanských cností.

Boh postavil svätú Ľudmilu na rozhraní pohanskej minulosti a nastávajúcej kresťanskej doby v Čechách ako príklad, na ktorom mohli ženy spoznať svoje vznešené poslanie v kresťanskej rodine i ľudskej spoločnosti. Toto uvedomenie bolo potrebné predovšetkým na potlačenie nedôstojného pohanského mnohoženstva, ktoré bolo najväčšou prekážkou pri zavádzaní Kristovej viery v Čechách. Zbožná úcta, ktorú český ľud svätej Ľudmile od jej smrti preukazoval, sa neustále rozrastala. Jej prvým uctievačom bol sám svätý Václav.

Česi boli presvedčení, že svätá kňažná si v nebi pamätá na svoj milovaný národ, a keď ju horlivo vzývali, prostredníctvom jej príhovoru u Boha dosahovali vyslyšanie svojich modlitieb. Na prvé výročie prenesenia ostatkov sv. Ľudmily prosil pred dverami chrámu sv. Juraja v Prahe zúfalý, zhrbený mládenec Boha o zdravie skrze zásluhy tejto mučenice, a hneď sa vyrovnal a bol dokonale zdravý. Letopisec Kosmas nazýva sv. Ľudmilu *„nadsvätou mučenicou“* a zaznamenal udalosť, ktorej bol sám očitým svedkom. Táto udalosť ukazuje, ako mnohí cudzinci, ktorí prišli do našej vlasti, pohŕdali českou sväticou Ľudmilou a jej vnukom sv. Václavom, ale Boh ich pokoril a poučil o ich svätosti. Pri chráme sv. Juraja na Pražskom hrade založila Přemyslovná Mlada v roku 973 panenský kláštor rádu sv. Benedikta, ktorý sa stal starostlivým strážcom hrobu sv. Ľudmily. Kláštor na svojich pozemkoch neskôr postavil kostol sv. Petra, ktorý pražský biskup Heřman vysvätil 3. októbra 1100. Opátka Vindelmut pri tejto príležitosti požiadala biskupa, aby k ostatkom svätých, ktoré mali byť vložené do oltára, pridal aj kus závoja sv. Ľudmily. Biskup, pôvodom

cudzinec, jej však odmietavo odpovedal: *„Nehovor o jej svätosti; nech si stará žena odpočinie v pokoji.“* Potom prikázal priniesť kotol s rozžeraveným uhlím a vzývajúc Najsvätejšiu Trojicu položil na uhlie závoj sv. Ľudmily. Plameň síce obkolesil tkaninu, ale nezničil ju; závoj zostal neporušený. Biskup, pražský dekan Kosmas a všetci prítomní svedkovia tohto nového zázraku plakali, lebo Boh tým oslávil svätú Ľudmilu.

Počas obliehania Pražského hradu vojskom kniežaťa Konráda Znojemského v roku 1142 bol chrám sv. Juraja zapálený ohnivými šípmi a neskôr zničený. Chrám bol následne postavený nanovo vo väčších rozmeroch a mníšky v ruinách starého chrámu našli neporušené ostatky sv. Ľudmily, ktoré uložili do nového chrámu. Pravdepodobne na konci 13. storočia bola na južnej strane kňazského chóru vybudovaná súčasná pohrebná kaplnka sv. Ľudmily. V kaplnke stojí náhrobok z bieleho kameňa, umelecký skvost neskorej gotiky z 15. storočia. Náhrobok má tvar tumby, na ktorej leží socha sv. Ľudmily so zopnutými rukami a závojom okolo krku. Na bočných stranách tumby sú pod gotickými oblúkmi sošky svätých a na východnej strane nápis: *„Hrob sv. Ľudmily, mučenice, dedičky a matky českého národa.“* V južnej stene kaplnky je výklenok so sčernalým kameňom z Tetína, ktorým bola podľa povesti sv. Ľudmila zavraždená. Časti ostatkov sv. Ľudmily, najmä hlava a rameno, sú uchovávané v susednom dóme sv. Víta. Po zrušení starobylého kláštora sv. Juraja je pohrebná kaplnka otvorená pre veriacich len niekoľkokrát do roka počas bohoslužieb. Najnovším dôkazom úcty českého ľudu k sv. Ľudmile je nádherný farský chrám na Kráľovských Vinohradoch v Prahe, ktorý bol zasvätený jej menu 8. októbra 1893. Kostol sv. Michala na Tetíne, ktorý dala Drahomíra vybudovať na mieste domu sv. Ľudmily, stojí dodnes, hoci prestavaný, na farskom cintoríne vysoko nad Berounkou na strmej skale. Pred rokmi bol premenovaný na kostol sv. Jána Nepomuckého.

Súčasný farský chrám sv. Ľudmily na Tetíne, o ktorom existujú zmienky už v 11. storočí, je stavba novšieho pôvodu, no v jeho blízkosti stojí tretia tetínska svätyňa, románska kaplnka sv. Kataríny, ktorá nesie pečať veľmi starobylého pôvodu. Bývalé tetínske hradisko, dnes jednoduchá česká dedina, ožíva každoročne v nedeľu po sviatku sv. Ľudmily hlučnými pútnickými slávnosťami. Zo širokého okolia aj z Prahy sa sem schádzajú zástupy zbožných pútnikov v sprievodoch, modliac sa a spievajúc, aby na tomto pamätnom mieste, posvätenom mučeníckou smrťou sv. Ľudmily, vzdali česť milovanej dedičke a matke českého katolíckeho národa.

Okolo sv. Ľudmily sa časom vytvoril kruh zbožných legiend, ktoré spisovatelia od 14. do 17. storočia starostlivo zapisovali. Ľudová tradícia spája sv. Ľudmilu najmä s milostivým obrazom Staroboleslavskej Panny Márie. Podľa jednej legendy dala sv. Ľudmila tento obraz vyhotoviť z kovu roztavených pohanských božstiev, ktorým sa kedysi klaňala, než spoznala Krista. Tento posvätný obraz potom stále nosila so sebou a odkázala ho sv. Václavovi. Podľa inej legendy priniesol tento obraz do Čiech sv. Metod z Grécka a daroval ho sv. Ľudmile. Ľudové podanie pripisuje sv. Ľudmile a jej manželovi Bořivojovi aj vybudovanie pôvodného kostola sv. Kozmu a Damiána v Starej Boleslavi. Na zámku v Mělníku sa nachádza kaplnka sv. Ľudmily, kde bol

kedysi uchovávaný starobylý pohár, o ktorom sa tradovalo, že ho sv. Ľudmila dala odliať z kovu rozbitých pohanských božstiev.

---

16. septembra sa tiež pripomína sv. Eufémia, panna a mučeníčka z čias cisára Diokleciána. Časť jej ostatkov získal pražský veľchrám. Okrem toho sa pripomínajú sv. Abundius a jeho rímski spolumučeníci, sv. Ninián, apoštol Piktov v súčasnom Škótsku; sv. Editha, opátka a dcéra anglického kráľa Edgara z 10. storočia; sv. Lucia, rímska šľachtičná a mučeníčka; sv. Germinianus, rímsky mučeník, ktorého rameno získal Karol IV. v Taliansku roku 1355 a daroval ho pražskému veľchrámu.

17. SEPTEMBER

I. Sv. Lambert, biskup a mučeník (7. stor.)

Na biskupskom stolci v holandskom meste Maastricht sa v 7. storočí vystriedali po sv. Amándovi a Remaklovi ďalší dvaja svätí biskupi: Teodard a Lambert. Okrem Ríma sa sotva nájde iné mesto, kde by v priebehu jedného storočia na biskupský stolec nastúpilo toľko svätcov.

Lambert sa narodil v prvej polovici 7. storočia v Maastrichte v šľachtickej rodine známej bohatstvom, zbožnosťou a múdrosťou. Fyzicky pohľadný a duchovne nadaný chlapec sa pod dohľadom svojho otca výborne rozvíjal. Vynikal schopnosťami a usilovnosťou, a preto sa snažil byť nielen vzdelaným, ale aj cnostným kresťanom. Čím viac napredoval vo vzdelaní, tým skromnejšie o sebe zmýšľal.

Otec, hrdý na synove úspechy, zveril jeho ďalšiu výchovu opátovi Teodardovi, ktorý sa neskôr stal biskupom v Maastrichte. Pod vedením tohto svätého muža dospel Lambert na učeného a zbožného kresťana. Keď biskupa Teodarda v roku 669 zavraždili, kráľ Childerich II. si želal, aby na biskupský stolec nastúpil Lambert. Mladý Lambert sa zdráhal prijať takú zodpovednú úlohu, ale nakoniec ju prijal s bázňou a pokorou, vedomý si, že bude musieť skladať účty za zverené duše. Po vysvätení sa s dôverou v Boha ujal správy svojej diecézy.

Kráľ si ho vážil viac než všetkých ostatných zemských veľmožov, radil sa s ním o všetkých dôležitých záležitostiach, riadil sa jeho múdrymi radami a prejavoval mu úctu aj náklonnosť. Spoločným úsilím kráľa a biskupa v krajine rozkvitali zbožnosť a blahobyt ľudu. Avšak v roku 675 nespokojní veľmoži zosnovali proti kráľovi sprisahanie, zabili ho, a jeho miláčika Lamberta, ktorý zostal verný, zosadili a vyhnali. Vyhnaný Lambert našiel útočisko v kláštore Stavelot neďaleko Lutychu, kde pred ním žil a zomrel aj jeho predchodca sv. Remaklus po tom, čo sa vzdal úradu. Tu slúžil Bohu podľa reholných pravidiel a nechcel byť pokladaný za nič iné než za posledného z mníchov. Nikdy sa nesťažoval na krivdu, ktorá sa mu stala, znášal ju pokojne, dávajúc bratstvu príklad kresťanskej pokory, trpezlivosti a odovzdanosti do Božej vôle.

Raz, keď sa spolu s ostatnými mníchmi modlil cirkevné hodinky v kláštornom chráme, spadol mu z nohy ťažký drevený sandál, čím spôsobil hluk. Nevrlý opát, pokladajúc to za pohoršenie a nevediac, kto je vinníkom, rozkázal, aby vinník šiel konať pokánie pred kríž na kláštornom nádvorí. Bola zima a snežilo, ale biskup Lambert nedbajúc na nepriazeň počasia išiel, ako mu bolo prikázané, a kľačiac pod šírym nebom sa pokorne modlil pri kríži. Opát sa hanbil za svoju unáhlenosť, zavolal Lamberta späť medzi mníchov, ospravedlnil sa mu a s úctou mu pobozkal ruky a nohy, čo urobili aj ostatní reholníci. Lambert im však povedal: *„Vedzte, milí bratia, že podľa príkladu apoštola sv. Pavla mám slúžiť Bohu v zime aj v nahote, lebo len cez mnohé súženia vojdeme do nebeského kráľovstva; a čím viac budeme v tomto živote bičovaní, tým viac radosti dostaneme v živote budúcom.“*

Po siedmich rokoch vyhnanstva v kláštore Stavelot bol Lambert v roku 682 na žiadosť austrázijského vládcu Pipina Heristalského opäť povolaný na svoj biskupský stolec a veriaci ľud ho privítal v Maastrichte s veľkou radosťou. Lambert sa opäť ujal správy svojej diecézy a neunavene sa staral o rozkvet viery a zveľadenie cirkevnej disciplíny medzi duchovenstvom aj medzi ľudom. Svojich veriacich viedol k tomu, aby sa odvrátili od svetských vecí k Bohu. Ako dobrý pastier vyhľadával stratené ovce a privádzal ich na správnu cestu, pomáhal sirotám, chorým, opusteným a chudobným. Sám žil ako jednoduchý mních, nedbajúc na svetské statky a pôžitky. Uspokojil sa s jednoduchým jedlom a skromným nábytkom, pohŕdal ľudskou chválou a svetskou slávou, vždy bol trpezlivý v protivenstvách a pokorný v šťastí. Jeho život bol bezúhonný a svietil svetlom svojich cností, aby ľudia, vidiac jeho dobré skutky, chválili Otca na nebesiach. V roku 696 sa sv. Willibrord stal prvým biskupom Utrechtu. Lambert s ním udržiaval priateľské vzťahy a pomáhal mu v náročnej apoštolskej práci v okolitých krajinách, kde ešte žili pohanskí Frízovia. Posielal mu horlivých kňazov a sám podnikal cesty k Frízom, obracajúc mnohých na kresťanskú vieru. Pipin Heristalský, ktorý od roku 687 spravoval celú Franskú ríšu, podporoval všetky Lambertove snahy zamerané na večné aj časné blaho ľudu. Avšak Pipin ešte neprestal so všetkými pohanskými zlozvykmi a žil v hriešnom vzťahu s Alpaisou, s ktorou splodil syna Karola Martela. Lambert, ako verný biskup, nemohol mlčať k tomuto pohoršlivému zväzku a často Pipina karhal. Podobne karhal aj iných veľmožov za ich hriechy, pričom nikoho nezvýhodňoval. Tým si však Lambert získal nenávisť mnohých, najmä príbuzných Alpaisy, ktorí mu začali stavať úklady. Dňa 17.

septembra 705, počas slúženia bohoslužieb vo vidieckej svätyni na mieste, kde dnes stojí mesto Lutych, naň zaútočila skupina ozbrojencov vedená Dodom. Lambertovi spoločníci sa chceli brániť, ale on ich od toho odradil, nabádajúc ich, aby sa radšej v pokání pripravili na smrť. Vrátil sa do kaplnky, kde sa na zemi v podobe kríža modlil za svojich nepriateľov. Vrahovia medzitým zabili jeho sprievod, vtrhli do svätyne a prebodli samotného Lamberta kopijou. Tak svätý biskup Lambert dosiahol mučenícku korunu. Jeho telo bolo pochované v katedrálnom chráme v Maastrichte. Keď Boh potvrdil jeho svätosť zázrakmi, svätyňa, v ktorej zomrel mučeníckou smrťou, bola prestavaná na rozľahlý chrám. Jeho nástupca v biskupskej hodnosti, sv. Hubert, preniesol v roku 721 jeho ostatky do tohto chrámu a presunul do neho aj svoje biskupské sídlo, čím sa stal prvým biskupom v Lutychu. Dva kusy z ostatkov sv. Lamberta získal v roku 1357 Karol IV. a daroval ich veľkému chrámu sv. Víta v Prahe.

Poučenie:

Sv. Lambert, ktorý sa, hoci proti svojej vôli, dostal do biskupskej hodnosti v ťažkých časoch, plnil svoje povinnosti svedomito a starostlivo. Kázal Božiu pravdu všetkým bez ohľadu na osobu; ponúkal, prosil a karhal včas i oneskorene, nebojac sa, ako sv. Ján Krstiteľ, vytýkať mocným hriechy a hroziť im Božou pomstou, ak sa nezlepšia. Pre túto apoštolskú prísnosť a horlivosť trpel protivenstvá, ktorých sa však nebál, vedel, že jeho sudcom je Boh, všemohúci a najspravodlivejší. Každý z nás, nech už žije v akomkoľvek postavení podľa Božej vôle, má určité povinnosti, a raz budeme musieť na večnosti zložiť účet, ako sme ich plnili. Kiež každý z nás vždy verne plní svoje kresťanské povinnosti, nielen na oko, ale úprimne a verne, aby sme mohli dúfať, že nám večný Sudca povie: *„Správne, dobrý a verný sluha; bol si verný nad málom, ustanovím ťa nad mnohým: vojdi do radosti svojho pána.“* (Mt 25, 23)

II. Sv. Justín, kňaz a rímski spolumučeníci (3. stor.)

Jedného dňa sa svätý diakon Vavrinec dozvedel v Ríme, že na Patriciovom statku za mestom sa zhromaždil veľký počet kresťanov na bohoslužby v podzemnom pohrebisku. Vzal si veci, ktoré im pripravil, vošiel k nim a s plačom im zaželal pokoj v mene Pána. Bolo ich 73, mužov aj žien. Medzi nimi bol kňaz Justín, nedávno vysvätený pápežom Sixtom II. Vavrinec, keď ho uvidel, pokľakol a chcel mu pobozkať nohy, no Justín mu to nedovolil, sám sa sklonil a vzdal túto poctu svätému diakonovi. Potom Vavrinec umýval nohy všetkým mužom, a keď prišiel k Justínovi, najprv mu pobozkal nohy, a keď túto službu dokončil, požiadal o modlitby.

Čoskoro potom bol sv. Sixtus II. umučený a za ním šiel na mučenícku smrť verný diakon Vavrinec. Počas mučenia sv. Vavrinca sa na Kristovu vieru obrátil vojak Roman, ktorý bol okamžite na príkaz pohanského sudcu usmrtený. Jeho telo v noci vzal a pochoval kňaz Justín. Na druhý deň ráno vzali Hipolyt a Justín spálené telo sv. Vavrinca, pomazali ho drahými masťami, zabalili do plátna a pochovali ho s plačom pri Tiburskej ceste na statku kresťanskej vdovy Cyriaky. Na jeho hrobe sa postili a strážili ho s mnohými veriacimi počas troch dní, a Justín slúžiac túto nekrvavú obetu Nového zákona, podával všetkým Telo a krv Pánovu.

V tom čase, za vlády cisára Valeriána (253-260), neuplynul takmer deň v Ríme, aby niektorý kresťan nepodstúpil za svoju vieru mučenie, a kňaz Justín neúnavne pochovával telá svätých mučeníkov, stávajúc sa tak stále viac vystavený nebezpečenstvu smrti. Nejaký čas vykonával túto milosrdnú službu s Hipolytom, ale keď bol Hipolyt a jeho príbuzná Konkordia umučení, vykonával ju už sám. Hipolyta pochoval, ale telo umučenej Konkordie sa mu nepodarilo nájsť, a preto stále trúchlil a plakal. Trinásteho dňa po smrti svätého Hipolyta prišiel za stokárom Ireneom, ktorý bol tajným kresťanom, vojak menom Porfyrius a povedal mu: *„Ak vieš zachovať mlčanie, prezradím ti niečo, čo nám môže priniesť veľký zisk. Nedávno bola príbuzná Hipolyta, kresťanka Konkordia, zabitá a hodená do stoky. Myslím si, že v jej šatách sa nachádzajú perly a zlaté šperky.“* Ireneus mu na to odvetil: *„Ukáž mi to miesto. V noci sa tam pôjdem pozrieť a ak telo nájdem, poviem ti.“* Hneď potom Ireneus vyhľadal kňaza Justína a oznámil mu, čo počul od vojaka. Keď to Justín počul, padol na kolená a ďakoval Bohu. V noci Porfyrius ukázal Ireneovi miesto, kde bolo telo mučenice Konkordie tajne vhodené do stoky. Ireneus zostúpil do jamy a čoskoro ho našiel, no na tele nebolo nijaké bohatstvo. Vtedy Porfyrius zbabelo ušiel. Ireneus si privolal na pomoc kresťana Abundia a spolu preniesli telo mučenice ku kňazovi Justínovi, ktorý opäť vzdával vďaky Bohu. Následne Justín pochoval svätú Konkordiu vedľa Hipolyta a ďalších mučeníkov. Nasledujúci deň sa pohanský sudca dozvedel, čo Ireneus a Abundius urobili; dal ich chytiť a zaživa uvrhnúť do tej istej stoky. Ich mŕtve telá Justín pochoval vedľa tela sv. Vavrinca 26. augusta 258.

Justín, ktorý sa zatiaľ vyhýbal pohanským prenasledovateľom, neprestával povzbudzovať kresťanov k vytrvalosti vo viere a pochovávať telá mučeníkov. Jedného dňa k nemu prišla vdova po cisárovi Deciovi, Tryfónia, so svojou dcérou Cyrillou. S plačom pokľakli a oznámili, že obe uverili v Ježiša Krista a žiadajú si svätý krst. Justín ich s radosťou prijal a po uložení sedemdňového pôstu ich posilňoval vo svätej viere a na siedmy deň ich pokrstil. Pokrstená Tryfónia zomrela hneď na druhý deň v Pánovi, a Justín ju pochoval 18. októbra vedľa mučeníka Hipolyta. Keď sa po meste rozšírila správa o pokrstení týchto vzácnych žien, dostavilo sa k Justínovi 46 pohanských vojakov so svojimi manželkami, aby aj oni prijali krst.

Medzitým, po mučeníckej smrti sv. Sixta II., bol pápežský stolec takmer celý rok uprázdnený. Justín zvolal celé rímske duchovenstvo k voľbe nového pápeža, a tak bol v roku 259 zvolený učený kňaz Dionýz, pôvodom Grék, ktorý potom po desať rokov výborne spravoval katolícku Cirkev. K tomuto pápežovi priviedol Justín tých 46

vojakov, aby ich krstom svätým uviedol do spoločenstva veriacich. Pápež ich vyučil v Kristovej viere a pokrstil ich aj s ich manželkami.

Cisár Valerián, keď sa to dozvedel, dal zatknúť Cyrillu, dcéru zosnulého cisára Decia, a všetkých 46 pokrstených vojakov. Nariadil ich odsúdiť na smrť a umučiť. Telo mučenice sv. Cyrilly pochoval Justín vedľa jej matky Tryfónie a telá umučených kresťanských vojakov odniesol v noci s pomocou spoločníka Jána. Pochovali ich za prítomnosti mnohých veriacich v podzemnom pohrebisku pri Soľnej ceste.

Ukrutný vrah kresťanov, cisár Valerián, bol nešťastne porazený Peržanmi, zajatý a prinútený slúžiť ich kráľovi Šápurovi ako podnož pri nasadaní na koňa. Nakoniec mu v zajatí zaživa stiahli kožu a jeho telo posypali soľou, až biedne zahynul. Jeho nástupca, cisár Gallienus (260–268), zakázal ubližovať vyznávačom Krista a zaručil im pokoj. Po jeho smrti sa však objavilo niekoľko cisárskych rivalov a počas všeobecného chaosu v ríši boli kresťania opäť na mnohých miestach kruto prenasledovaní. Vtedy došlo aj na kňaza Justína. Po tom, čo pochoval množstvo mučeníkov, bol v roku 268 za vlády cisára Klaudia II. sám v Ríme umučený pre Ježiša Krista a pochovaný na cintoríne sv. Cyriaky.

Poučenie:

Z krátkych súdobých zápisov o svätých rímskych mučeníkoch za pápežov sv. Sixta II. a sv. Dionýza si môžeme vytvoriť jasný obraz o živote starých kresťanov. Po roku 211 požívala Cirkev štyri desaťročia pokoja. Počas tohto obdobia mnohí kresťania ochabli vo viere a láske a stratili svoju horlivosť, do takej miery, že niektorí sa neskôr nehanbili zapierať Krista zo strachu pred pohanmi. Niektorí, ako Novacián v Ríme a Novatus s Felicissimom v Kartágu, podnecovali veriacich proti legitímnym biskupom, narušovali cirkevnú jednotu a hlásali bludy. Avšak počas prenasledovania katolíckej Cirkvi za cisárov Galla, Valeriána a Klaudia II. nastala v kresťanstve veľká zmena. Viera ožila, láska znova rozkvitla a prinášala hojné ovocie. Obetavosť a horlivosť minulých čias sa vrátili, a Cirkev bola ohňom protivenstva akoby znovuzrodená.

Kto by nebol hlboko dojatý, keď číta o vtedajších kresťanoch, ktorí sa potajomky schádzali v podzemných úkrytoch na bohoslužby a s rizikom smrti zbierali zohavené telá mučeníkov, aby ich s úctou pochovali! Kto by neobdivoval pohanských vojakov, ktorí, vidiac nezdolateľnú odvahu svätých mučeníkov, pokojne znášajúcich najkrutejšie utrpenie pre Ježiša Krista, sami uverili, prijali svätý krst a ochotne šli na smrť! Veru, Kristova Cirkev dosahovala vrchol svojej najväčšej slávy práve v časoch, keď bola najviac prenasledovaná. Vtedy žiarila najkrajšími cnosťami svojich synov a dcér, prekonávala svet a víťazila. A práve toto je pre nás útechou a nádejou aj v dnešných časoch, keď satan mobilizuje všetky svoje sily proti katolíckej Cirkvi, aby ju zničil, a keď jeho prisluhovači prenasledujú verných kresťanov v niektorých krajinách, hoci nie krvavo, no o to zákernejšie, ako to robili pohanskí cisári v starovekom Ríme. Práve toto dnešné protivenstvo, ktoré Boh vo svojej prozreteľnosti dopustil na svätú Cirkev, sa stane jej očistou a posilou pre nový život, ktorý zmení tvár ľudstva hynúceho v neviere a hriechu. Národy, akokoľvek mocné,

hoci by aj slúžili peklu a dočasne zdanlivo víťazili jeho zbraňami, sú pominuteľné. Jediný Boh zostáva na veky a svätá Cirkev, ako dielo Božie, bránam pekelným nikdy nepodľahne.

---

17. septembra si pripomíname aj vtlačenie piatich rán Krista Pána sv. Františkovi Serafínskemu, ku ktorému došlo dva roky pred jeho smrťou, 17. septembra 1224. Tento deň si tiež uctievame sv. Narcisa a Krescenciona, rímskych mučeníkov; sv. Armiadnu, mučeníčku z maloázijskej Frygie za vlády cisára Hadriána; sv. Sokrata a Štefana, anglických mučeníkov; sv. Satyra, brata sv. Ambróza, milánskeho biskupa; sv. Kolumbu, pannu umučenú pre vieru Mohamedánmi v Kordóbe; sv. Agatokliu, mučeníčku; sv. Hildegardu, opátku a ďalších.

18. SEPTEMBER

I. Sv. Jozef Kupertínsky, kňaz františkán (17. stor.)

Svätý Jozef Kupertínsky dostal meno podľa mestečka Kupertino v Kalábrii, v bývalom Neapolskom kráľovstve, kde sa v roku 1603 narodil z nábožných rodičov. Vychovávaný v cnostnom živote, už ako dieťa preukazoval veľkú zbožnosť a prežil mladosť v nevinnosti a milej prostoduchosti. Keď dospel, ochorel na dlhú a bolestnú chorobu, ktorú znášal s kresťanskou trpezlivosťou.

Neustále vzýval Pannu Máriu ako mocnú uzdraviteľku chorých a jej príhovor mu nakoniec vyprosil úplné zdravie. Medzitým začul v sebe Boží hlas, ktorý ho volal na cestu kresťanskej dokonalosti. Po zrelej úvahe sa rozhodol definitívne sa rozlúčiť so svetom a vstúpil do rádu sv. Františka, aby mohol výhradne slúžiť Bohu a zdokonaľovať sa v zbožnosti a svätých cnostiach. Bol prijatý do rádu, ale keďže v tom čase ešte nemal potrebné vzdelanie, rehoľní predstavení ho zatiaľ zaradili medzi bratov laikov. Jozef však časom dobehol, čo mu vo vedomostiach chýbalo, a neskôr bol zaradený medzi bratov pripravujúcich sa na kňazské svätenie.

Po rokoch prípravy v kláštore v Grottelle zložil slávne rehoľné sľuby a bol vysvätený za kňaza. V ráde sv. Františka sa usiloval o dokonalosť podľa evanjeliových rád úplnej chudoby, neustálej čistoty a poslušnosti. Zriekal sa nielen všetkých pozemských túžob, ale takmer aj vecí nevyhnutných na každodenný život. Telo si umŕtvoval drsným odevom, bičovaním, reťazou a inými spôsobmi, zatiaľ čo svoju dušu živil stálou modlitbou a rozjímaním o vznešených pravdách svätej viery.

V Jozefovom srdci stále rástla horúca láska k Bohu, ktorú mal už od mladosti. Často prechádzal do stavu extázy, v ktorom kontemploval nadprirodzené veci a radoval sa

z predtuchy nebeskej blaženosti. Z extázy ho však predstavení dokázali priviesť späť už jedným rozkazom, ktorý Jozef okamžite poslúchol. Vravel, že poslušnosť ho vedie ako slepca a že by radšej zomrel, než by bol neposlušným.

Rovnako ako sv. František miloval úplnú chudobu do takej miery, že na smrteľnej posteli mohol povedať: *„Nemám nič, čo by som podľa zvyku reholníkov mohol zanechať.“* Po celý život si Jozef zachoval panenskú čistotu bez akejkoľvek poškvrny, hoci zlý duch sa dlho snažil prudkými pokušeniami túto cnosť narušiť. Aby si túto vzácnu cnosť uchoval, ostražito bdel nad svojimi zmyslami, umŕtvoval svoje telo a nábožne vzýval najčistejšiu Pannu Máriu. Tú nazýval svojou matkou a ctil ju s vrúcnosťou ako svoju najláskavejšiu matku. Túžil, aby ju ctili všetci kresťania, pretože pod jej ochranou možno dosiahnuť od Boha všetky milosti.

Boh ho za neporušenú panenskú čistotu odmenil a zvláštnym spôsobom ho vyznamenal. Jozef, odumretý svetu aj sebe a žijúci len pre Krista Pána, pociťoval nepohodlie v tele vždy, keď sa k nemu priblížil človek poškvrnený necudnosťou. Z tohto pocitu dokázal spoznať jeho hriešnosť. Z nadprirodzenej lásky k Bohu mal Jozef aj pravú kresťanskú lásku k blížnym. Úprimne miloval ľudské duše a horlivo sa staral o ich spásu. Kdekoľvek a akokoľvek to bolo možné, snažil sa uľaviť biede chudobných, chorých a tých, ktorí trpeli akýmikoľvek ťažkosťami. Zo svojej lásky nevylučoval ani zlých ľudí, ktorí ho tupili, ohovárali alebo mu akokoľvek krivdili. Aj voči nim prejavoval tú istú láskavosť, jemnosť a trpezlivosť, ktorými sa vyznačoval vždy, keď ho reholní predstavení posielali na rôzne miesta.

Hoci ho nielen veriaci, ale aj veľmoži obdivovali pre jeho svätosť a mimoriadne dary, ktoré mu Boh udelil, jeho najväčšou ozdobou bola hlboká pokora. Pokladal sa za veľkého hriešnika a úpenlivo prosil Boha, aby mu odňal mimoriadne milosti, ktorými ho počas života vyznamenal. Taktiež žiadal, aby jeho telo po smrti uložili na také miesto, kde by úplne zanikla jeho pamiatka.

Boh, ktorý povyšuje pokorných, oslávil Jozefa nielen počas života, keď ho ozdobil nebeskou múdrosťou, darom proroctva, poznaním ľudských sŕdc, darom uzdravovania a inými milosťami, ale aj po jeho smrti. Svätý Jozef predpovedal deň, hodinu a miesto svojej smrti. Zomrel v Auxime, v kraji Piceno, v roku 1664 vo veku 61 rokov. Jeho želanie, aby po ňom nezostala na svete pamiatka, sa nesplnilo. Boh, ktorý ukázal jeho svätosť už počas života, oslávil jeho hrob zázrakmi. Pápež Benedikt XIV. ho vyhlásil za blahoslaveného a pápež Klement XIII. ho zaradil medzi svätcov katolíckej Cirkvi.

Poučenie:

Spasiteľ predpovedal, že keď bude vyzdvihnutý zo zeme, pritiahne k sebe všetkých. Takto pritiahlo pokorné srdce reholníka Jozefa ku Kristovi. Svet ho nepoznal, ale pred Bohom bol veľkým a slávnym mužom. Rovnako ako apoštol Pavol považoval všetky radosti a poklady tohto pominuteľného sveta za smeti, ktorými pohŕdal, aby získal Krista Ježiša. Volajme spolu s Cirkvou k tomuto svätcovi, aby sme podľa jeho príkladu získali milosť povzniesť sa nad všetky márne pozemské túžby. Následne,

napodobňujme chudobného, čistého a pokorného Spasiteľa, nech k nemu raz prídeme.

II. Sv. Hildegarda, opátka (11. stor.)

V 12. storočí viedla vrúcna láska ku svätej viere zbožných teológov k presvedčeniu, že nestačí večné pravdy Kristovho náboženstva skúmať bádavým rozumom, ale je potrebné ich skôr prijímať zbožným srdcom a rozjímať o nich. Z tohto pohľadu vznikla takzvaná mystika, ktorej najslávnejšími predstaviteľmi boli jej zakladateľ sv. Bernard v 12. storočí a sv. Bonaventúra o sto rokov neskôr. Kým scholastiku pestovali učenci, mystika vychovávala predovšetkým sväté duše. Jedným z najvýznamnejších zjavení kresťanskej mystiky je Božou milosťou obdarená opátka Hildegarda, súčasníčka sv. Bernarda.

Hildegarda sa narodila v roku 1098 rodičom rytierovi Hildebertovi a Mechtilde na panstve Bermersheim v Porýnskom Falcku. Fyzicky slabé a často chorľavé dievča už od najútlejšieho veku vzbudzovalo u rodičov úžas. Jej dušu prenikalo tajomné svetlo, a ona ako v zrkadle nazrela skryté veci, ktorým sa však ešte len mala naučiť a ktoré zatiaľ nedokázala pochopiť. Tieto zjavenia mávala už od tretieho roku života a vyjadrovala ich detskými slovami a gestami, čo bolo pre rodičov nepochopiteľné. Keď mala osem rokov, rodičia ju zasvätili Bohu a zverili ju panenskému kláštoru v Disibodenbergu, ktorý spravovala nábožná opátka Juta, sestra grófa zo Spanheimu. Tam sa Hildegarda naučila čítať, modliť sa a spievať žalmy, avšak nikdy nezískala vedecké vzdelanie. Hoci bola mladá vekom, jej duch bol natoľko vyspelý a prejavovala takú znalosť božských vecí, že opátka nemohla prestať žasnúť. Modlila sa a s vrúcnou zbožnosťou spievala žalmy, ochotne vykonávala akúkoľvek domácu prácu a s veľkou horlivosťou a láskavosťou slúžila rehoľníčkam. Tým si získala srdcia všetkých sestier, ktoré sa inšpirovali jej príkladom. Opátka jej bez váhania obliekla rehoľné rúcho svätého Benedikta a umožnila jej zložiť rehoľné sľuby skôr, než bolo zvykom. Hildegarda plesala svätou radosťou, že sa mohla rehoľnými sľubmi navždy a výlučne zasvätiť Bohu, a snažila sa čo najdôslednejšie plniť všetko, k čomu sa zaviazala. Ako sama napísala, jej jedinou snahou bolo, aby sa všetkými svojimi myšlienkami, túžbami, citmi, slovami a skutkami zapáčila Bohu. Podľa rehoľných pravidiel napredovala v láske k Bohu a k blížnym, v odriekaní, čistote, poslušnosti a pokore. Keďže bola krehkého zdravia, takmer neustále chorľavela a často ležala, ale nedostatok telesných síl jej nahradzovala podivuhodná duševná sila.

Medzitým, čím viac sa jej duch rozvíjal, dostávala Hildegarda čoraz častejšie rôzne zjavenia. Spočiatku o týchto videniach hovorila otvorene, aj keď im sama ešte nerozumela. Postupne si však so zdesením uvedomila, že opátka a ostatné sestry podobné zjavenia nemávajú, a preto sa začala hanbiť a bála sa. Rozhodla sa, že bude mlčať a všetko, čo vidí a počuje, si bude nechávať pre seba. No niekedy v nej zažiarilo také silné svetlo a do duše sa jej valilo toľko veľkých predstáv a myšlienok, že o tom nemohla mlčať. Potom plakala nad svojou slabosťou. Tieto prorocké zjavenia mávala nie v mdlobách, spánku či vytržení mysle, ale v bdelom stave, pri plnom vedomí a pravidelnej činnosti zmyslov, za bieleho dňa. Videla a počula v duch veci a slová nezvyčajné, mimoriadne a nadprirodzené, spôsobom, ktorý sama nedokázala pochopiť ani opísať.

Po smrti opátky Juty v roku 1136 bola Hildegarda zvolená za predstavenú kláštora v Disibodenbergu. Starala sa o kláštor ako dobrá matka a podriadené sestry viedla na cestu dokonalosti viac vlastným príkladom než slovami. Jedného dňa sa v jej vnútri ozval hlas, ktorý ju vyzýval, aby svoje zjavenia a videnia zapísala. Zo skromnosti a strachu túto výzvu odkladala, až kým ju nepostihla vážna choroba. Až vtedy sa zverila so všetkým svojmu spovedníkovi, ktorý jej prikázal, aby poslúchla vnútorný hlas.

Keď mala 43 rokov, jedného dňa pocítila zvláštny oheň, ktorý ju nadprirodzene osvietil. Od tej chvíle dokonale rozumela žalmom, evanjeliám a ďalším knihám Svätého písma. Začala svojmu spovedníkovi rozprávať všetky svoje videnia, ktoré on zaznamenával. Niektoré z nich napísala sama po latinsky a spovedník ich gramaticky opravil. Keď bola značná časť týchto zápiskov hotová, predstavený kláštora Disibodenberg ich predložil arcibiskupovi z Mohuča a jeho kapitule na posúdenie.

Medzitým sa o slávnej opátke z Disibodenbergu šírila povesť a do jej kláštora prišlo toľko rehoľníčok, že už nemali dostatok miesta. Hildegarda mala videnie, v ktorom dostala pokyn zriadiť nový kláštor pri meste Bingen, na hore, kde sa nachádzal hrob svätého Ruperta. O tomto videní informovala predstaveného mužského kláštora v Disibodenbergu, no stretla sa s odporom. Napriek početným prekážkam, keďže hora svätého Ruperta patrila mohučskej kapitule a pozemok s hrobom svätca bol majetkom grófa z Hildesheimu, sa jej podarilo získať povolenie na založenie kláštora. S podporou niekoľkých urodzených dám a vďaka štedrej pomoci grófa Spanheima kláštor dokončila a v roku 1147 sa doň presťahovala s osemnástimi pannami, prevažne urodzeného pôvodu.

Rehoľníčky v novom kláštore spočiatku žili skromne a boli odkázané na almužny, až kým sa opátke nepodarilo získať podporu viacerých šľachticov. Tí kláštoru darovali pozemky a zabezpečili mu štedré nadácie. Keď Hildegarda takto zaistila budúcnosť nového kláštora, zverila ho pod ochranu mohučského arcibiskupa a neskôr založila ďalší panenský kláštor v Eibingene na druhej strane Rýna. Výstavba, zariadenie a správa týchto rehoľných domov si vyžadovali veľkú obozretnosť, vytrvalosť a mnoho starostí. Hildegarda však dôverovala Bohu a svojou odvážnou duchovnou silou prekonávala všetky prekážky. Aj v protivenstvách a útrapách mala nezlomnú dôveru v Boha a nič ju neodradilo od toho, čo si predsavzala na slávu Božiu.

V častých chorobách bola príkladne trpezlivá a hovorievala: *„Čím viac utrpenia na mňa môj Ježiš zosiela, tým viac som presvedčená, že ma miluje.“* Raz trpela strašnými bolesťami celých tridsať dní, až si sestry mysleli, že zomrie. Vtedy mala videnie, v ktorom počula slová: *„Ešte neprišiel čas tvojho odchodu; povstaň!“* A hneď bolesti ustali a zdravie sa jej vrátilo. Inokedy, keď ju počas choroby trápili prudké bolesti, dostala vo videní príkaz, aby sa pustila do určitej práce. V tej chvíli vstala a mala toľko sily, že mohla prácu vykonať.

V kláštore na hore sv. Ruperta dokončila Hildegarda svoje hlavné dielo *„Sci vias“* (*„Poznaj cesty [Pánove]“*), na ktorom pracovala celých desať rokov. Táto kniha, rozdelená do troch častí, obsahuje 26 videní, ktoré štýlom pripomínajú starozákonných prorokov a Zjavenie sv. Jána. Hildegarda v nej opisuje smrteľné hriechy v mystických obrazoch šeliem útočiacich na nebo, zobrazuje Cirkev ako ženu zasnúbenú Kristovi na kríži, opisuje Boží trón obklopený morom žiariaceho sveta a preklenutý dúhou. Na mnohých miestach ostro kritizuje mravnú skazenosť svojej doby, pričom neobyčajne prísne karhá mravy vysokých cirkevných i svetských hodnostárov a varuje ich pred Božím trestom, ak sa nevrátia na pravú cestu. Napokon prorokuje lepšiu budúcnosť. Vo svojich dielach prejavuje vrúcnu horlivosť za náboženské pravdy a mravné obrodenie hriešneho ľudstva, no pritom nikdy neprekračuje hranice pravovernosti. Niektoré jej mystické výroky sú však záhadné a ťažko zrozumiteľné. O videniach a zjaveniach opátky Hildegardy sa medzi jej súčasníkmi viedli rôzne diskusie. Mnohí ju považovali za výstrednú blúznivku, iní ju vyhlasovali za prorokyňu vyvolenú Bohom na oznamovanie jeho vôle ľuďom. Aj sv. Bernard počul o tejto rehoľníčke zvláštne veci, a preto sa počas svojej druhej cesty po Nemecku zastavil v Bingene, aby s ňou osobne hovoril. Navštívil kláštor na hore sv. Ruperta a dôverne rozprával s preslávenou opátkou o budúcom blaženom živote. Dal si ukázať jej spisy a po ich dôkladnom preskúmaní bol hlboko dojatý. Povedal svojim sprievodcom: *„Tieto zjavenia nie sú dielom človeka; žiadny smrteľník by ich nemohol pochopiť, keby jeho srdce nebolo preniknuté najvrúcnejšou láskou k Bohu.“* Keď jeden z prítomných kňazov poznamenal, že mnohí vzdelaní i nevzdelaní, rehoľníci i laici, dennodenne sužujú dušu ctihodnej opátky, vyhlasujúc, že jej zjavenia sú blúznením a diabolským klamom, sv. Bernard odpovedal: *„Nedivme sa, drahý brat, že ľudia žijúci v hriechu považujú tieto nebeské zjavenia za bláznovstvo. Apoštol sám predsa hovorí, že telesný človek nechápe veci, ktoré sú z Ducha Božieho. Tí, čo sú ponorení v pýche, nečistote a iných hriechoch, pokladajú Božie napomenutia za sny; keby však bdeli v bázni pred Hospodinom, rozpoznali by neklamné znaky Božieho pôsobenia. Tí, ktorí si myslia, že tieto zjavenia sú diabolským klamom, sa podobajú tým, ktorí o našom Spasiteľovi Ježišovi Kristovi hovorili, že vyháňa démonov pomocou Belzebuba.“* Potom sa obrátil k Hildegarde a povedal: *„Dcéra moja, neboj sa rečí ľudí, pretože tvojím ochrancom je Boh. Ľudské reči sa rozptýlia ako slama, ale Božie slovo zostane naveky.“* Od tej doby zostal sv. Bernard s Hildegardou spojený svätým putom lásky.

Medzitým bol v roku 1147 zvolaný cirkevný snem do Trieru, na ktorom sa zúčastnil aj pápež Eugen III. Tu trevírsky arcibiskup Adalberon pozval k sebe pápeža i mnoho francúzskych a nemeckých biskupov, prosil ich, aby preskúmali videnia abatiše

Hildegardy. Svätý Bernard presvedčil pápeža, aby toto jasné svetlo nenechal skryté v temnote. Pápež Eugen III. poslal niekoľkých múdrych mužov do kláštora sv. Ruperta, aby bez veľkého rozruchu preverili všetko, čo sa o Hildegarde rozprávalo, a aby si mohol urobiť jasný úsudok. Keď sa poslovia vrátili, priniesli knihy slávnej abatiše do Trevíru a predložili ich zhromaždenému koncilu. Pápež sám z nich čítal niektoré časti, a biskupi, hlboko dojatí, oslavovali Boha, tvorcu tak veľkých zázrakov. Pápež schválil všetky spisy svätej prorokyne a vlastnoručne k nim pridal tieto slová: *„Zachovaj si v srdci vzácnu milosť, ktorú ti Boh udelil, a s najväčšou opatrnosťou zvestuj to, čo ti Duch vnukne.“*

Tieto svedectvá od slávneho opáta Bernarda, pápeža Eugena III. a trevírskeho koncilu rozšírili povesť o Hildegarde po celom západnom kresťanskom svete, potvrdili božský pôvod jej zjavení a dodali jej odvahu, aby svoje videnia naďalej zapisovala. Jej vážnosť stále rástla; pápeži Anastázius II. a Hadrián IV., ako aj cisári Konrád III. a Fridrich I. jej posielali listy, odporúčajúc sa do jej modlitieb. Ona im odpovedala, neostýchajúc sa karhať ich za ich poklesky a napomínať ich v mene Pána k náprave. Cisárovi Fridrichovi I. predpovedala dlhé, hoci nepokojné panovanie, möburskému arcibiskupovi oznámila blízku smrť a mnohým mestám zvestovala, že v nich vypukne kacírstvo.

Z Francúzska, Holandska a Nemecka prichádzali zástupy duchovných i svetských, urodzených i jednoduchých, zdravých i chorých do kláštora sv. Ruperta, hľadajúc u Hildegardy radu a útechu vo svojich potrebách. Ona im všetkým z nevyčerpateľného prameňa svojho tajomného vnútorného nazerania poskytovala duchovnú i telesnú pomoc a jej výroky považovali za Božie slovo. Prišli však aj pochybovači a posmievači zo zvedavosti alebo so zlým úmyslom, ale boli veľmi prekvapení, lebo Hildegarda, vidiac do ich vnútra, odhaľovala ich tajné úmysly a karhala ich vážnymi a prísnymi slovami. Mnohí z nich odchádzali zmenení a plní hrôzy.

Kedykoľvek bola Hildegarda zdravá, podnikala kratšie aj dlhšie cesty, počas ktorých navštevovala ženské kláštory a zvestovala duchovenstvu i ľudu to, čo jej vnukol Boží Duch. Tak učila a napomínala, pracovala na spáse duší a náprave mravov tej doby. Jednu z posledných ciest podnikla k hrobu sv. Martina do Tours a do Paríža.

Boh jej udelil aj dar zázračného uzdravovania chorých. Čím vzácnejšími milosťami oplývala a čím viac ju ľudia oslavovali, tým pokornejšie o sebe zmýšľala. Hildegarda, hoci mala od detstva chatrné zdravie a často ťažko chorľavela, sa dožila požehnaného veku takmer 82 rokov a zomrela svätou smrťou 17. septembra 1179. Jej telo bolo slávnostne pochované v kláštore sv. Ruperta, a Boh oslavoval jej hrob zázrakmi. Počas tridsaťročnej vojny, keď Švédi v roku 1632 spálili a zničili kláštor a chrám na hore sv. Ruperta, boli ostatky sv. Hildegardy prenesené do ženského kláštora v Eibingene pri Rýne. Tam bol uložený aj jej prsteň s nápisom: *„Rada trpím.“* Neskôr boli tieto sväté ostatky opäť prenesené do kaplnky sv. Rocha pri meste Bingen.

Život sv. Hildegardy opísali dvaja jej súčasníci, mnísi Gotefried a Teodorich, ktorým bola zverená správa chrámu Pána pri kláštore sv. Ruperta. Spisy tejto svätej prorokyne mali veľkú vážnosť a boli známe aj starým Čechom; zachoval sa český

preklad výberu z jej hlavného spisu *„Poznaj cesty Pána“* v rukopise Vyšehradskom z 15. storočia. Sv. Hildegarda býva zobrazovaná ako abatiša rádu sv. Benedikta s knihou svojich zjavení, nad ktorou sú tri osvietené veže, symbolizujúce tri kláštory, ktoré spravovala a posvätila svojimi cnosťami a milosťami.

Dňa 18. septembra sa tiež slávi pamiatka sv. Metoda, biskupa Tyrského a mučeníka; sv. Ferreola, vojenského veliteľa a mučeníka vo Vienne za čias cisárov Diokleciána a Maximiána; sv. Eustorgia, milánskeho biskupa; sv. Euména, gortinského biskupa na ostrove Kréta a ďalších.

19. SEPTEMBER

Sv. Január, biskup a mučeník (3. stor.)

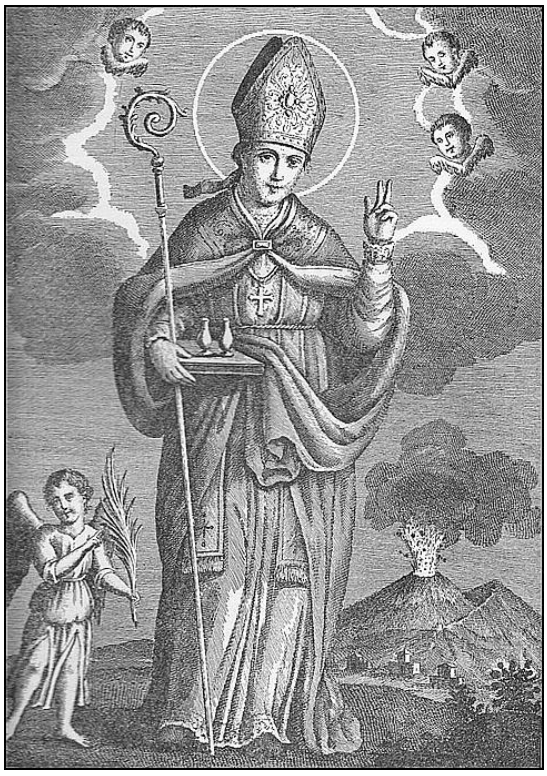

Hlavným patrónom mesta a arcibiskupstva Neapola v južnom Taliansku je sv. Január (Sanctus Januarius, taliansky San Gennaro). Narodil sa v polovici 3. storočia v Neapole urodzeným rodičom a pre svoje výnimočné cnosti bol zvolený za biskupa v meste Benevento. Tam neúnavne šíril poznanie pravého Boha a povzbudzoval kresťanov slovom i príkladom k vytrvalosti vo viere a čistote mravov. Kruté prenasledovanie, ktoré za vlády cisára Diokleciána musela svätá Cirkev znášať, podnecovalo horlivého biskupa k ešte väčšej činnosti na Pánovej vinici. Podnikal apoštolské cesty do blízkych aj vzdialenejších miest a krajín, dodávajúc veriacim odvahu, aby nepodľahli modloslužbe a svojou svätosťou života svedčili o viere.

Najväčšie nebezpečenstvo vtedy hrozilo kresťanom v Misene, neďaleko Neapola, kde bol hrob oslavovanej pohanskej veštkyne Sibyly Kumánskej, ku ktorému sa schádzali zástupy pohanského ľudu. Kresťanská obec v Misene mala však vynikajúceho ochrancu – diakona Sosia, ktorý sa vyznačoval múdrosťou a svätosťou života. Dbal na to, aby kresťania neboli pohoršovaní pohanskými obetami, ktoré sa neprestajne konali na hrobe Sibyly. Z obavy pred pohanmi sa Január vyhýbal verejnosti, no tajne neustával posilňovať kresťanov vo viere, prebúdzať v nich lásku k Bohu a dôveru v neho a prejavovať im skutky milosrdenstva. Pre svoju horlivosť a obetavú lásku bol medzi veriacimi veľmi uctievaný a milovaný. Biskup Január Sosia často navštevoval a inšpiroval sa jeho príkladom. Obaja svätci sa navzájom povzbudzovali, radili sa, čo by mohli urobiť pre dobro veriacich, a spoločne pracovali na spáse ľudských duší. Ich priateľstvo bolo zdrojom radosti a požehnania pre kresťanov.

Jedného dňa navštívil Január Misenu a našiel Sosia, ako kázal Božie slovo zhromaždeným veriacim. Vášeň a úprimnosť jeho reči hlboko dojali biskupa, ktorý zo skromnosti zostal v úzadí. Zrazu však uvidel nad hlavou svätého diakona plamienok. Pristúpil k nemu, úctivo mu pobozkal čelo a oznámil zhromaždeným, čo videl. Predpovedal Sosiovi, že ho čaká slávna mučenícka koruna, a požehnal mu. Januárovo proroctvo sa čoskoro naplnilo. Drakonius, cisársky miestodržiteľ v Kampánii, sa dozvedel o Sosiovej veľkej obľube medzi kresťanmi a dal ho zatknúť. Sosia predviedli na súd v Nole, kde sa ho Drakonius snažil lichôtkami, sľubmi aj hrozbami prinútiť, aby obetoval pohanským modlám. Sosius však odvážne odpovedal: *„Nech ma Boh ochráni, aby som sa takto spreneveril náboženstvu, ktorému som od mladosti celou dušou oddaný. Nič ma neodlúči od Kristovej lásky: ani súženie, ani úzkosť, ani hlad, ani nahota, ani nebezpečenstvo, ani prenasledovanie, ani meč.“* Drakonius sa rozčúlil a dal svätého diakona kruto zbičovať, odvliecť do Puteol a uvrhnúť do ohavného žalára. Diakona Prokula a dvoch vzácnych mešťanov z Puteol, Akucia a Eutycha, ktorí Sosia v žalári navštevovali a prinášali mu útechu, dal miestodržiteľ tiež zatknúť. Keď pred ním smelo obhajovali kresťanskú vieru a karhali jeho nespravodlivosť, rozkázal ich nemilosrdne zbičovať a uvrhnúť do väzenia k Sosiovi.

Po Drakoniovi sa stal miestodržiteľom v Kampánii Timoteus, ešte horší nepriateľ kresťanov. Keď na svojich úradných cestách zavítal do Noly, dal si predložiť spisy o kresťanoch, ktorí boli obžalovaní za jeho predchodcu. Po preštudovaní záznamov o Sosiovi a jeho troch spoločníkoch sa dozvedel, že sú stále vo väzení v Puteolách, kde ich kresťania, najmä biskup Január, často navštevujú a podporujú. Timoteus hneď rozkázal, aby Januára priviedli pred neho, a pohrozil mu najstrašnejšími mukami, ak sa nezriekne Krista a neobetuje pohanským bohom. Svätý biskup stručne odpovedal: *„Dennodenne obetujem všemohúcemu Bohu a nikdy nebudem slúžiť tvojim falošným bohom.“* Miestodržiteľ rozkázal rozohriať pec a biskupa do nej uvrhnúť. Ale Boh, ktorý za čias kráľa Nabuchodonozora v Babylone ochránil troch mládencov, Sidracha, Misacha a Abdenaga, v ohnivej peci bez úhony, učinil ten istý zázrak aj so svojím verným služobníkom Januárom, takže plamene nepoškodili ani jeho telo, ani jeho rúcho. Prítomní pohania považovali tento zázrak za čary a miestodržiteľ nechal biskupa zachráneného z pece uväzniť. Na druhý deň priviedli Januára opäť na výsluch. Keď znovu odmietol obetovať modlám a statočne vyznal vieru v Ježiša Krista, dal ho miestodržiteľ mučiť na škripci a opäť uvrhnúť do väzenia.

Keď sa kresťania z Beneventa dozvedeli, že ich milovaný biskup trpí vo väzení, hlboko ich to zarmútilo. Diakon Festus a lektor (predčitateľ Písma sv.) Deziderius sa vydali do Noly, aby svätému väzňovi slúžili a zmiernili jeho útrapy. Lenže miestodržiteľ Timoteus sa o nich dozvedel, rozkázal ich zatknúť a predviesť spolu s Januárom. Keď sa Timoteus spýtal biskupa: *„Kto sú títo muži?“,* Január odpovedal: *„Jeden je môj diakon, druhý je môj lektor.“* Miestodržiteľ sa ďalej pýtal: *„Hlásia sa aj oni ku Kristovi?“* Biskup odpovedal: *„Ak sa ich spýtaš, dúfam, že nášho Pána Ježiša Krista nikdy nezaprú.“* Festus a Deziderius zvolali jednohlasne: *„Sme kresťania a radi položíme svoj život za Krista!“* Timoteus, ktorý sa práve chystal na cestu do Puteol,

prikázal, aby Január, Festus a Deziderius boli spútaní a odvlečení do Puteol, kde ich mali zavrieť do väzenia k diakonovi Sosiovi a ostatným kresťanským väzňom.

Keď sa biskup Január a diakon Sosius opäť stretli, s radosťou sa objali a ďakovali Bohu, že koruna mučeníctva je im už pripravená. Temný žalár sa celú noc ozýval ich modlitbami a chválospevmi. S nevýslovnou túžbou očakávali chvíľu, keď budú môcť vydávať svedectvo o Kristovi Pánovi svojou mučeníckou smrťou. Na druhý deň priviedli biskupa Januára, diakonov Sosia, Festa a Prokula, lektora Dezideria a Puteolských mešťanov Akucia a Eutycha do divadla. Tu ich mali pohanskému davu predviesť ako korisť pre divé zvieratá. Mučeníkom žiarila na tvárach posvätná radosť a odvaha. Biskup Január ako vodca stál uprostred a dodával všetkým odvahu. Práve začali spievať žalm, keď miestodržiteľ dal pokyn na vypustenie šeliem. Ozval sa hrozivý rev, keď sa divoké medvede vrhli na mučeníkov. Dav jasal, no náhle zmĺkol, keď šelmy, akoby ohromené, zastali pred odsúdenými a krotko si ľahli. Diváci žasli, no zahanbený miestodržiteľ rozkázal, aby boli mučeníci vyvedení za mesto na sopečnú rovinu Solfatara a tam popravení mečom. Odsúdení išli na popravisko pokojne. Cestou požiadal ctihodný starý muž biskupa Januára o niečo na pamiatku. Január mu odpovedal: „*Zanechávam ti šatku, ktorou mi pri poprave zaviažu oči.*“ Na popravisku pokľakli, odporučili svoje duše Bohu a jeden za druhým prijali smrteľný úder mečom. Nakoniec prišiel rad na Januára, ktorý až do posledného výdychu držal ruky zdvihnuté k nebu. Kat mu odťal hlavu takou silou, že s ňou odťal aj prst jednej ruky. Krv sv. Januára zachytila na popravisku vzácna kresťanská pani, a šatku z jeho očí si odniesol starý muž, ktorému ju svätec sľúbil.

Títo mučeníci odišli do večnej slávy k Ježišovi Kristovi v roku 305, pravdepodobne 21. apríla. Ich telá boli pochované na návrší neďaleko mesta Puteoly. Keď cisár Konštantín Veľký udelil Cirkvi pokoj a slobodu, ich pozostatky boli prenesené do Neapola. V 9. storočí boli tajne prenesené do Beneventa a uchovávané v tamojšom kláštore Monte Vergine.

V pätnástom storočí boli ostatky sv. Januára opäť prenesené do jeho rodiska, Neapola, kde sú dodnes predmetom nábožnej úcty veriacich. Značnú časť ostatkov sv. Januára a dvoch jeho spolumučeníkov získal v roku 1353 v Taliansku a daroval pražskému chrámu *„otec vlasti“* Karol IV.

Poučenie:

Boh oslavuje sv. Januára podivuhodným spôsobom až podnes. V Neapole stojí nádherný chrám zasvätený na jeho počesť, v ktorom sú uchovávané dve fľaštičky so zrazenou krvou tohto mučeníka a jeho lebka. Obyvatelia Neapola sa dôverne obracajú na tohto slávneho patróna najmä v časoch moru, zemetrasenia alebo výbuchov neďalekej sopky Vezuv. Pravidelne trikrát do roka, a aj inokedy počas všeobecného súženia, býva lebka sv. Januára slávnostne nosená v procesii mestom a následne vystavená na verejnú úctu. Keď je fľaštička s krvou sv. Januára položená blízko jeho lebky na oltár, tisíce prítomných veriacich očakávajú s veľkou dychtivosťou známy zázrak. Po chvíli sa totiž zrazená krv tohto mučeníka stáva tekutou a vzkypí, akoby bola práve preliata. Po oznámení tejto udalosti zavládne v

chráme radostné nadšenie sprevádzané výkrikmi a všetci prítomní spievajú spolu s duchovenstvom hymnus *„Teba, Bože, chválime“.* Arcibiskup potom ukazuje tekutú krv sv. Januára všetkým, ktorí sa chcú na vlastné oči presvedčiť o tomto zázraku. Táto zmena krvi, ktorá bola preliata pre Ježiša Krista pred viac ako šestnástimi storočiami, je nevysvetliteľná prirodzenými prostriedkami a nepochybne zázračná. Opakuje sa už celé stáročia pred obrovskými zástupmi ľudí, pričom nespočetné svedectvá očitých svedkov zo všetkých spoločenských vrstiev potvrdzujú jej pravdivosť.

Významný spisovateľ 15. storočia, neskorší pápež Pius II., vo svojich opisoch Neapola uvádza najmä *„krv sv. Januára, ktorá sa zjavuje raz zrazená a raz tekutá, hoci bola preliata pre Kristovo meno už pred 1200 rokmi.“* Takto sa na krvi tohto Kristovho mučeníka stále napĺňa výrok Svätého písma, že *„podivuhodný je Boh vo svojich svätých.“* Sv. Január býva zobrazovaný v biskupskom rúchu, v ľavej ruke držiac knihu sv. evanjelia s fľaštičkou krvi a v pravej biskupskú berlu. Na pozadí obrazu sa týči sopka Vezuv chŕliaca oheň a dym.

Dňa 19. septembra sa taktiež pripomína pamiatka sv. Felixa a sv. Konstancie, umučených za cisára Nera; sv. biskupov egyptských Pelea, Nisa a Eliáša, umučených za Diokleciána; sv. Trofima, Sebacia a Dorimedona, umučených za cisára Proba v Antiochii Pisídskej; sv. Pomposy, panny a mučenice z Córdoby († 853); sv. Teodora, arcibiskupa z Canterbury v Anglicku († 690); sv. Eustochia, biskupa z Tours a ďalších svätých.

20. SEPTEMBER

Sv. Eustach, mučeník (2. stor.)

Legenda o sv. Eustachovi bola už oddávna spracovaná v rozličných jazykoch, často vydávaná a s obľubou čítaná. Keďže však pôvodné záznamy o živote tohto svätca sa stratili, nie je už možné odlíšiť, čo z nej sa zakladá na skutočných udalostiach a čo je výplodom predstavivosti jej autorov. Príbehy o podivuhodných osudoch tohto mučeníka majú pravdepodobne nasledovný historický základ: Eustachius (podľa gréckych záznamov pôvodne Eustathius, v staročeštine Ostach), vznešený rímsky dôstojník, dosiahol Božím riadením milosť viery v Krista, dal pokrstiť seba i celú svoju rodinu. Počas vojny stratil manželku i deti, no neskôr sa s nimi znovu stretol a napokon on, jeho manželka i obaja synovia podstúpili mučenícku smrť.

Je pravdepodobné, že v živote sv. Eustacha sa vyskytli niektoré skutočne výnimočné a neobyčajné udalosti, ktoré, tradované ústnym podaním, poskytli autorom legiend vďačný materiál na spracovanie. Škoda len, že títo autori nezostali len pri skutočných udalostiach a pridávali k nim vlastné výmysly, čím život tohto svätca zahalili tkaninou z podivuhodných a dobrodružných príhod, aby vyhovovali predstavivosti ľudu.

Legenda rozpráva, že za vlády cisára Trajana (98–117) žil v Ríme urodzený, bohatý a udatný vojvodca Placidus. Bol ženatý s Trajanou, dcérou vznešených rímskych rodičov, ktorá mu porodila dvoch synov. Hoci obaja manželia zostávali pohanmi, boli to ušľachtilí ľudia, ktorí zachovávali, čo im svedomie kázalo ako dobré. Placidus, odvážny v boji a prísne dodržiavajúci vojenské povinnosti, mal dobré a milosrdné srdce, staral sa o chudobných a opustených. Rovnako aj jeho manželka preukazovala skutky milosrdenstva.

Jedného dňa sa Placidus, ako mal vo zvyku, vydal so sprievodom priateľov a služobníkov na lov. Uvidel krásneho veľkého jeleňa a prenasledoval ho do hlbokého lesa, až osamel. Ustatý lovom sa posadil na skalu a začal premýšľať o márnosti pohanského modlárstva, porovnávajúc ho s čistými mravmi a obetavosťou kresťanov, ktorí ochotne znášali muky a radostne podstupovali smrť za svoju vieru. Pohltený týmito myšlienkami začul náhle nad sebou šum a keď zdvihol zrak, uvidel na skale jeleňa, ktorého prenasledoval. V tej chvíli sa mu to zviera uľútostilo a zamýšľal sa, či by ho nebolo možné chytiť živé. Jeleň pokojne stál bez pohnutia. Vtom si Placidus všimol medzi jeho parohmi žiarivý kríž s Ukrižovaným a započul tajomné slová: *„Placidus, prečo ma prenasleduješ? Ja som Kristus, ktorý zomrel na kríži pre tvoju spásu i spásu celého sveta. Uver vo mňa! Vidím tvoje almužny a iné dobré skutky a prijal som ich. Preto si ťa chcem uloviť. Choď k biskupovi kresťanov a daj sa pokrstiť.“* Placidus padol na kolená a dotknutý Božou milosťou uveril v Ježiša Krista. Po návrate domov vyrozprával manželke svoje videnie v lese. Keď sa s ňou dohodol, vzal ju aj so synmi k pápežovi, aby ich vyučil vo viere v Krista a pokrstil. Pápež ich radostne prijal, poučil a všetkých pokrstil. Placidus prijal pri krste meno Eustachius, jeho manželka dostala meno Teopista a ich synovia mená Agapét a Teopist.

Na druhý deň pokrstený Eustachius odišiel do lesa na miesto, kde mal ono videnie. Tam mu bolo zjavené, že podobne ako Jób bude znášať mnohé trápenia, a že na zemi i na nebi bude veľmi oslávený, ak bude všetko trpezlivo a ticho niesť s dôverou v Boha. Netrvalo dlho a Eustachia postihli rozličné trápenia. Jeho otroci a otrokyne zomreli na náhle choroby; jeho stáda zničil mor, lupiči vyplienili jeho majetky a pohania sa mu neprestajne posmievali. Ožobráčený Eustachius sa preto rozhodol odísť ďaleko do cudziny, aby unikol zlým susedom a ich výsmechu. Vzal manželku a deti, odišiel do Ostie a spolu s nimi nastúpil na loď, ktorá sa práve chystala na plavbu do Egypta. Šťastne dorazil s rodinou do prístavu, no keďže nemal prostriedky na zaplatenie cesty, majiteľ lode mu odňal krásnu manželku Teopistu, ku ktorej počas plavby zahorel nečistou vášňou, a okamžite s ňou ušiel. Úbohá Teopista, ocitnúc sa v rukách surového násilníka, plakala a volala k Bohu o pomoc. Boh vypočul jej volanie; majiteľ lode, ktorý ju uniesol, za krátky čas náhle zomrel. Teopista sa tak dostala na

slobodu a oplakávajúc manžela i synov sa v cudzine dala do služby. Eustach, zbavený všetkého majetku i milovanej manželky, cestoval s oboma maloletými synmi ďalej, nevediac, kam má ísť, až prišiel k rieke. Keďže tam nebolo žiadneho prievozu a nemohol preniesť oboch synov naraz, vzal jedného z nich na chrbát a prebrodil rieku. Keď ho postavil na opačný breh, vrátil sa po druhého chlapčeka. Keď však bol uprostred rieky, zdesil sa hrôzou: videl, ako sa na chlapcov vrhli divé šelmy; jedného chytil vlk, druhého uchvátil mladý lev a obe šelmy utekali opačnými smermi, až zmizli z dohľadu. Otec si myslel, že šelmy jeho deti roztrhali a zožrali, no Boh to nedopustil. Pastieri a roľníci oboch chlapcov vytrhli z tlamy dravcov neporušených a každý z nich bol vychovávaný na inom mieste dobrými ľuďmi, nevediac jeden o druhom. Bez manželky, bez detí, bez útechy, chudobný a opustený celým svetom sa Eustach odovzdal do Božej vôle a hľadal si obživu v cudzine. Prišiel do mestečka Badys, kde sa dal do služby miestnym roľníkom a strávil u nich pätnásť rokov ako poľný strážca. Napokon sa naplnila miera utrpenia úbohého Eustacha. Na hraniciach Rímskej ríše začali opäť prudko dorážať divoké kmene, a cisárske vojsko ich nedokázalo zastaviť. Vtedy si cisár Trajan spomenul na skúseného a udatného vojvodcu Placida, ktorý počas vojen vždy víťazil nad nepriateľmi. Dal ho hľadať po celej ríši. Nakoniec ho dvaja bývalí vojaci našli v Badys podľa rany na šiji, ktorá ho prezradila.

Eustach, keď sa dozvedel, že cisár si ho žiada späť na čelo vojska proti nepriateľom, neváhal poslúchnuť a odišiel do Ríma. Cisár ho prijal s radosťou, odovzdal mu velenie nad novými plukmi a poslal ho do boja proti nepriateľom. Vojvodca Eustach čoskoro naplnil všetky cisárove očakávania. Vnikol na územie nepriateľa, porazil ich a zbavil ich akejkoľvek chuti na ďalšie lúpežné výpravy do ríše. Ovenčený vojenskou slávou sa vracal z bojiska a Božím riadením prišiel s vojskom na miesto, kde žila jeho manželka Teopista, ktorú celé roky pokladal za mŕtvu. Tu doprial unaveným vojakom niekoľkodenný odpočinok. Medzi mužstvom boli aj dvaja urastení dôstojníci, nedávno najatí do služby, ktorí sa svojimi výnimočnými vlastnosťami tešili obľube nadriadených i spolubojovníkov. Títo mladí vojaci boli ubytovaní v dome, kde Teopista pracovala ako záhradníčka. Pri večeri si vzájomne rozprávali svoje osudy z detstva, spomienky na matku a otca, a čo počuli od svojich pestúnov. Vtedy zistili, že sú vlastnými bratmi. Boli to Agapet a Teopist, ktorí boli v detstve zvláštnym spôsobom rozdelení a zachránení. Vyrastali medzi cudzími ľuďmi, nevediac jeden o druhom, až ich Božie riadenie po rokoch šťastne znovu spojilo. Padli si do náručia a ďakovali Bohu. Rozprávanie oboch bratov pozorne počúvala záhradníčka Teopista, spomínajúc na svojho manžela a synčekov, od ktorých bola násilne odlúčená. Naraz jej srdce prudko zabúšilo a hlavou jej prebleskla myšlienka, že títo bratia môžu byť jej synovia. Pre istotu však zachovala mlčanie, aby nebola bolestne sklamaná. Na druhý deň šla za vojenským veliteľom, aby ho poprosila, či sa môže pod ochranou rímskeho vojska vrátiť do svojej vlasti, do Ríma. Pristúpila k Eustachovi a spoznala v ňom svojho manžela. Aj on spoznal svoju drahú manželku, a obaja, plačúc od radosti, velebili Boha. A ich radosť bola naplnená, keď Teopista z manželovho rozprávania o šelmách, ktoré odniesli jeho synov, nabrala presvedčenie, že mladí bratia dôstojníci, ktorí bývajú u nej, sú skutočne jej dávno oplakaní synovia.

Takýmto zázračným spôsobom sa po rokoch znovu stretli otec, matka a ich dvaja synovia. Po dlhom utrpení ich duše pretekali nevýslovnou radosťou v Pánovi. Aj v armáde sa ozývali výkriky radosti nad šťastím, ktoré nečakane postretlo milovaného veliteľa.

Medzitým zomrel cisár Trajan a na trón nastúpil Hadrián (117–138). Víťazný veliteľ Eustach sa vrátil so svojimi plukmi do Ríma, kde ho cisár slávnostne privítal a vyznamenal. Na poďakovanie bohom za víťazstvo nad nepriateľmi sa konali veľkolepé obety. Cisár sa na tento účel odobral v nádhernom sprievode do chrámu boha Apolóna, ktorému pripisoval hlavnú zásluhu na tomto víťazstve. Eustach však cisára sprevádzal len po bránu tohto pohanského chrámu a ďalej nešiel. Nezúčastnil sa na modlárskej obete. Cisár sa tomu začudoval a opýtal sa vojvodcu, prečo sa vyhol obete, keď bohovia mu dali nielen víťazstvo, ale navrátili mu aj manželku a synov. Eustach odvetil priamo, že je kresťan a obetuje iba pravému, živému a všemohúcemu Bohu, nie bezmocným, mŕtvym modlám. Hadrián, veľmi poverčivý modloslužobník, bol týmto vyznaním prekvapený. Rozkázal okamžite zbaviť oslavovaného vojvodcu všetkých hodností a spolu s manželkou a synmi ich predvolal na súd. Eustach, Teopista a ich synovia Agapet a Teopist verejne a pevne vyznali svoju vieru v Ježiša Krista. Ani sľuby, ani hrozby ich neodvrátili od viery, preto boli odsúdení na smrť.

Mali byť verejne vydaní napospas divým šelmám. Boli privedení do divadla, kde sa zhromaždili obrovské zástupy ľudí, aby videli, ako bývalý oslavovaný vojvodca a jeho rodina bojujú so šelmami. Ale divé zvieratá odsúdencom neublížili. Tento očividný zázrak rozhorčil cisára, ktorý rozkázal rozpáliť do žerava medenú pec v podobe býka a odsúdených do nej uvrhnúť. Tak celá rodina získala slávnu korunu mučeníctva.

Telá svätých mučeníkov zostali v ohni neporušené a kresťania ich s úctou pochovali. Na ich hrobe v Ríme bol neskôr postavený chrám Pánov, ktorý dal pápež Celestín III. (1191–1198) znovu vybudovať a skrášliť. Tento chrám bol spojený s hodnosťou jedného z rímskych kardinálov-diakonov. Ostatky sv. Eustacha a jeho spolumučeníkov boli uložené pod hlavným oltárom. Niekoľko častí týchto svätých ostatkov získal roku 1370 Karol IV. z Ríma a daroval ich hlavnému chrámu v Prahe.

Poučenie:

Svätý Eustach patrí medzi štrnástich svätých pomocníkov. Od nepamäti je považovaný (ako svätý Hubert, biskup v Lutychu) za patróna poľovníkov. Zobrazuje sa v loveckom odeve (hoci vhodnejšie by bolo ako rímsky vojak), ako kľačí alebo stojí pred jeleňom, medzi ktorého parohmi sa nachádza kríž s ukrižovaným Spasiteľom. Na túto príhodu s jeleňom poukazuje vo svojich kázňach cirkevný učiteľ sv. Ján Damascénsky († 780).

Ak chceme bezpečne a pokojne prejsť cez všetky nehody a búrky tohto života k šťastnému cieľu, musíme sa úplne odovzdať do vôle najvyššieho a najmúdrejšieho Boha a nikdy nestratiť pevnú dôveru v Neho. Všemohúci Pán nás môže vytrhnúť z každej biedy a bolesti a pomôcť nám. Kedykoľvek na nás zošle nejaké utrpenie, robí to vždy pre naše dobro, aj keď to nemusíme chápať. On sám najlepšie vie, čo je pre našu spásu prospešné. Plňme teda vždy svoje kresťanské povinnosti a starostlivo sa

vyvarujme hriechu. Vo všetkých veciach dôverujme Bohu, vedomí si, že cesty, po ktorých nás vedie, aj keď drsné, sú dobré. Ako píše svätý Pavol: *„Zo všetkých strán nás sužujú, ale nie sme stiesnení; sme bezradní, ale nepoddávame sa; prenasledujú nás, ale nie sme opustení; zrážajú nás, ale nehynieme. Stále nosíme na tele Ježišovo umieranie, aby sa na našom tele zjavil aj Ježišov život.“* (2 Kor 4, 8–10) *„Vieme, že tým, ktorí milujú Boha, všetko dopomáha k dobrému, tým, ktorí sú podľa Jeho rozhodnutia povolaní byť svätými.“* (Rim 8, 28)

---

20. septembra sa tiež pripomína pamiatka sv. Fausty, panny, a sv. Evilázia, sudcu, umučených za cisára Maximiána v maloázijskom meste Kyzikos; sv. Dionýza a Priváta, frygijských mučeníkov; sv. Teodora, jeho matky sv. Filipy a ich druhov, umučených za cisára Heliogabala v pamfýlskej Perge; sv. Kandídy, panny umučenej za Maxima v Kartágu; sv. Agapeta I., pápeža (535–536) a ďalších.

21. SEPTEMBER

I. Sv. Matúš, apoštol a evanjelista Pána (1. stor.)

V čase, keď Kristus Pán pohyboval pri vodách Genezaretského jazera, jeho husté osídlené brehy obkolesovalo dvadsať miest. Jedným z najživších miest bolo Kafarnaum. Nachádzalo sa na severnom výbežku jazera, západne od ústia rieky Jordán, pri ceste vedúcej Gaulanitskou krajinou do Damasku, na miernom svahu skláňajúcom sa k brehu. Domy stáli až na samom pobreží a malé zátoky jazera slúžili ako prístavy rybárov. Mesto bolo obohnané múrom a malo vojenskú posádku, colný a daňový úrad. Na hraniciach galilejského tetrarchátu sa nachádzalo rušné trhovisko pre okolité aj vzdialenejšie kraje a obývali ho mnohí obchodníci, priekupníci i mýtnici. Títo colníci vyberali dane a clá, ktoré Rimania ukladali všetkým podrobeným národom. Preto ich Židia nenávideli, keďže sa považovali za vyvolený a slobodný národ. Platba daní pohanskému cisárovi bola pre nich veľkou potupou a ponížením. Navyše mali mýtnici zlú povesť, pretože sa obohacovali vydieraním a nespravodlivým utláčaním poplatníkov. Dokonca aj pohania ich považovali za zlodejov a farizeji ich označovali za verejných hriešnikov – publikánov. A práve medzi touto vrstvou najviac opovrhovaných ľudí, ktorú všetci pokladali za hriešnu a nečistú, našlo blahé posolstvo Ježiša o Božom kráľovstve najviac stúpencov.

Farizeji sa publikánom vyhýbali, no Kristus Pán sa od nich neodťahoval. Naopak, snažil sa ich priviesť na cestu spásy. Spasiteľ si vybral Kafarnaum za východiskový bod svojich ciest a stredisko svojej činnosti. Tu prebýval najviac, učil ľudí v synagóge, po domoch aj na pobreží jazera a svojou všemohúcnosťou uzdravoval chorých. Preto Kafarnaum v evanjeliách označujú za jeho mesto: *„Keď Ježiš nastúpil na loďku, preplavil sa a prišiel do svojho mesta.“* (Mt 9, 1) *„Keď opustil mesto Nazaret, prišiel a usadil sa v Kafarnaume pri mori, na území Zabulona a Neftaliho, aby sa splnilo, čo bolo povedané prostredníctvom proroka Izaiáša (Iz 9, 1–2): Zem Zabulona a zem Neftaliho, cesta k moru, za Jordánom, Galilea pohanov. Ľud, ktorý sedel vo tme, uvidel veľké svetlo. Svetlo zažiarilo tým, ktorí sedeli v tieni smrti.“ (Mt 4, 13–16)*

Medzi colníkmi v Kafarnaume bol Alfeov syn menom Lévi, Žid, ktorý po tom, čo spoznal moc a lásku Ježiša Krista, ľutoval svoje hriechy a rozhodol sa polepšiť. Túto zmenu v jeho duši Pán svojím vševidiacim okom uvidel a zvláštnou milosťou sa k nemu sklonil. Spasiteľ práve v Kafarnaume uzdravil slovom človeka ochrnutého na mŕtvicu, najprv mu odpustil hriechy, čomu sa zástupy veľmi divili a velebili Boha. Potom Pán vyšiel k jazeru a všetok zástup sa tlačil za ním, dychtivo počúvajúc jeho učenie. Keď sa vracal, prišiel k mýtnici, kde sedel colník Lévi. Zastavil sa a povedal mu: *„Nasleduj ma.“* Jediné toto slovo stačilo. Všemocné slovo Ježišovo, ktoré pred chvíľou vrátilo zdravie ochrnutému a odpustilo mu hriechy, razom premenilo mýtnika na učeníka. Lévi vstal, opustil všetko a ochotne nasledoval Ježiša. Z tohto nečakaného a mimoriadne milostivého povolania mal Lévi takú radosť, že nielen zmenil svoje meno na Matúš (čo znamená Bohodar), ale o niekoľko dní z vďačnosti pripravil hostinu pre Krista Pána a jeho učeníkov. Pozval aj ostatných mýtnikov z Kafarnauma, aby aj oni osobne spoznali Spasiteľa a obrátili sa k nemu. To sa však nepáčilo farizejom a zákonníkom. Keď Matúš pripravil Ježišovi vo svojom dome veľkú hostinu, prišlo mnoho publikánov a hriešnikov, ktorí s ním a jeho učeníkmi stolovali. Farizeji a zákonníci na to žiarlili a hnevali sa, pretože Pán dával prednosť takýmto nenábožným ľuďom. Báli sa však Ježiša, pretože ho považovali za proroka a obdivovali ho, a preto sa neodvážili priamo ho obviniť. Miesto toho sa opýtali jeho učeníkov: *„Prečo váš majster je s publikánmi a hriešnikmi?“* Pán bol na túto otázku pripravený a odpovedal: *„Lekára nepotrebujú zdraví, ale chorí.“* Dodal: *„Choďte a naučte sa, čo znamená: Milosrdenstvo chcem, a nie obety.“*Tieto slová pochádzajú od proroka Ozeáša (Oz 6, 6). Aby ešte jasnejšie ukázal svoju lásku k hriešnikom a zahanbil pyšných farizejov, ktorí sa spoliehali na svoju domnelú spravodlivosť, Ježiš nakoniec povedal: *„Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov k pokániu.“* (Mt 9, 9–13; Mk 2, 14–17; Lk 5, 27–32.) Farizeji však nechápali hlboký zmysel Ježišových slov; ich obmedzený rozum sa uzatváral pred svetlom a ich zatvrdnuté srdce sa protivilo Pánovi. Božská láska Ježiša Krista však dokonale získala a premenila srdce mýtnika Matúša. Ten navždy opustil mýtnicu aj svoj domov, stal sa jeho učeníkom a očitým svedkom všetkých jeho skutkov. Zanechal svoje pohodlné a výnosné zamestnanie v Kafarnaume a pridal sa k chudobným a jednoduchým rybárom Šimonovi, Ondrejovi, Jakubovi a Jánovi, ktorí boli prvými učeníkmi Pána. Takto sa ponížil a bol Ježišom povýšený, keď bol povolaný medzi dvanástich apoštolov.

Evanjelisti Marek (Mk 3, 18) a Lukáš (Lk 6, 15) uvádzajú Matúša na siedmom mieste v zozname apoštolov, no on sám sa z pokory uvádza až za Tomášom na ôsmom mieste, nazývajúc sa publikánom (Mt 10, 3). Po nanebovstúpení Pána a zoslaní Ducha Svätého začali apoštoli vydávať svedectvo o vzkriesenom Ježišovi Kristovi a šíriť jeho kráľovstvo na zemi. Najprv hlásali Božie slovo v Jeruzaleme, Judsku, Samárii a okolitých krajinách, ako ho prijali od svojho Božského Majstra, a oznamovali veľké skutky, ktoré videli na vlastné oči.

Keď sa mladá Kristova Cirkev rýchlo rozvíjala a požehnanie sa šírilo z Jeruzalema na všetky strany, stalo sa pre veriacich čoraz ťažšie získať podrobné a presné správy o učení a živote Pána. Preto vznikla potreba zapísať najdôležitejšie reči a skutky Ježiša písomne, aby sa ústne podanie potvrdilo a zachovalo v písomnej forme. Podľa jednotného cirkevného podania bol Matúš prvý z Pánových učeníkov, ktorý sa podujal na túto úlohu. Matúš napísal evanjelium pre svojich krajanov – židovských kresťanov, ako o tom svedčí sv. Ján Zlatoústy: *„Matúš, vyzvaný veriacimi Izraelitmi, ktorí uverili, im písomne zanechal to, čo kázal ústne.“* Nebolo jeho úmyslom podrobne a systematicky opísať celý pozemský život Ježiša Krista, ale prehľadne zaznamenať hlavné skutky a reči, pričom krok za krokom odkazoval na Starý zákon, aby ukázal, že všetky prorocké predpovede o Mesiášovi sa naplnili na Kristovi. V tom čase sa medzi veriacimi i Židmi horlivo diskutovalo o veľkej otázke, či je Ježiš prorokmi predpovedaným Mesiášom. Evanjelium sv. Matúša na túto otázku dalo jasnú odpoveď, keď dokázalo, že všetko, čo proroci Starého zákona predpovedali o Mesiášovi, sa splnilo na Ježišovi Kristovi.

Svoje dielo nazval Matúš *„evanjelium“,* teda radostná zvesť, lebo v ňom podal radostnú správu, že dlho očakávaný Vykupiteľ už prišiel a dokončil svoje dielo, a že takto v Ježišovi Kristovi prišlo spasenie ľudskému pokoleniu. Tento krásny názov sa potom rozšíril aj na ďalšie tri životopisy Pána, ktoré neskôr napísali Marek, Lukáš a Ján.

Matúš napísal svoje evanjelium ešte predtým, než odišiel z Judska, aby ohlasoval Spasiteľa iným národom. Pravdepodobne sa tak stalo kvôli prenasledovaniu veriacich zo strany kráľa Herodesa Agrippu v roku 41. Matúšovo evanjelium, určené palestínskym veriacim zo židovstva, bolo pôvodne napísané v ich jazyku, teda aramejským nárečím. Tomuto jazyku ľudia mimo Palestíny nerozumeli, a predsa vykupiteľské dielo Ježiša zaujímalo Židov nielen v Jeruzaleme, Judsku, Idumejsku a Galilei, ale aj všetkých ostatných ich súkmeňovcov žijúcich v diaspóre. Tí však hovorili grécky, a preto bolo potrebné, aby kniha sv. Matúša bola preložená do gréckeho jazyka, čo sa aj veľmi skoro stalo. Možno, že tento preklad vykonal sám sv. Matúš, isté však je, že bol urobený ešte v apoštolskej dobe a v Cirkvi mal takú vážnosť, že pôvodné aramejské znenie tohto evanjelia postupne upadlo do zabudnutia. Nakoniec zmizlo po zničení Jeruzalema a tamojšej židokresťanskej obce, ktorá ho používala. Tak sa nám evanjelium sv. Matúša zachovalo v gréckom preklade, v ktorom sú napísané aj všetky ostatné knihy Nového zákona.

Podľa tradície sv. Matúš po odchode z vlasti kázal na rôznych miestach v Sýrii, Perzii, Parthii a Etiópii, kde zomrel mučeníckou smrťou. Etiópiu treba chápať ako severný

Senaar, ležiaci medzi Egyptom a Habešom. Podľa svedectva Klementa Alexandrijského žil apoštol v tejto krajine veľmi prísne, živil sa len ovocím a koreňmi. Boh potvrdzoval jeho kázanie zázrakmi. Matúš v mene Ježiša Krista vzkriesil mŕtvu dcéru kráľa Egipa. Tento zázrak vyvolal taký úžas, že kráľ, jeho rodina aj dvorania uverili a dali sa pokrstiť. Najstaršia dcéra kráľa, Ifigénia, sa na Matúšovu radu zasvätila Bohu sľubom večného panenstva. Keď však Egip zomrel, stal sa kráľom jeho brat Hirtak, ktorý si chcel upevniť trón a moc tým, že si vezme Ifigéniu za manželku. Ona ho však odmietla, hovoriac, že nechce iného ženícha ako Ježiša Krista. Hirtak požiadal apoštola, aby ju prehovoril, aby sa stala jeho manželkou. Keď ju však Matúš naopak posilnil v jej rozhodnutí, kráľ sa nahneval a rozkázal vojakom, aby ho zabili. Apoštola, ktorý práve na oltári slúžil nekrvavú novozákonnú obetu, vojaci prepadli a jeden z nich ho prebodol kopijou. Takto dosiahol korunu mučeníctva, keď v Etiópii obrátil nespočetné množstvo pohanov na kresťanskú vieru.

Niektorí cirkevní Otcovia nazývajú sv. Matúša prvým mučeníkom panenskej čistoty, pretože pri jej obrane prelial svoju krv. Čo sa týka času jeho mučeníckej smrti, zo staroveku sa zachovala jediná správa, že zomrel v Etiópii ešte pred zničením Jeruzalema, ku ktorému došlo v roku 71 za cisára Vespasiána. Telo sv. Matúša bolo uchovávané až do roku 1080 v meste Nadaberu, kde podstúpil mučenícku smrť. V tom roku bolo prenesené do Salerma v Neapolsku a uložené v tamojšom chráme postavenom na jeho počesť. Odtiaľ sa hlava a niektoré iné časti jeho ostatkov dostali do katedrály v Chartres vo Francúzsku. Hlavný chrám v Prahe získal niekoľko významných ostatkov apoštola a evanjelistu sv. Matúša.

Sv. Matúš býva zobrazovaný s knihou svojho evanjelia, pri ktorom má symbol človeka (anjela), pretože opísal ľudský pôvod vteleného Božieho Syna Ježiša Krista ako potomka Abraháma a Dávida.

Poučenie:

Keď sa Spasiteľ zahľadel na Matúša sediaceho pri mýtnici, povolal ho medzi svojich učeníkov, a on bez váhania išiel za ním. Publikán sa takto stal apoštolom, hriešnik bol premenený na svätca. Aká veľká útecha pre nás, keď sme zaťažení hriechmi! Aj na nás Kristus Pán obráti svoje milosrdné oči, vyzývajúc nás, aby sme sa vzdali hriechov, činili pokánie a nasledovali ho. Sv. Ján Zlatoústy hovorí*: „Ak si publikán a zjavný hriešnik, môžeš sa stať ešte evanjelistom; ak si rúhač, môžeš sa stať apoštolom.“* To znamená, že milosťou Božou môžeš dosiahnuť odpustenie hriechov a stať sa horlivým vyznávačom a verným plniteľom Kristovej viery, ak o to úprimne usiluješ. Podobne píše aj sv. Augustín: *„Niektorí si možno myslia, že majú také veľké hriechy, že už nemôžu dúfať v Božie odpustenie. Preč s takou myšlienkou! Prečo, človeče, nemyslíš na všemohúcnosť nebeského lekára a myslíš len na množstvo svojich hriechov?“*

Ježiš, Boh, ktorý je dobrotivý, sa chce zmilovať, a keďže je všemohúci, môže sa zmilovať. Ten, kto si myslí, že Boh sa nad ním zmilovať nechce alebo nemôže, si sám zatvára bránu Božej milosti. Preto nech nikto nestráca nádej v Božie milosrdenstvo, hoci by sa previnil stovkami či tisíckami neprávostí. Boh je totiž ochotnejší odpustiť,

ako sme my ochotní hrešiť. Samozrejme, odpustenie môžeme očakávať len vtedy, ak úprimne činíme pokánie. *„Či azda môže žena zabudnúť na svoje nemluvňa, aby sa nezľutovala nad synom svojho života? A keby ona aj zabudla, ja na teba nezabudnem,“* hovorí Pán. (Iz 49, 15)

II. Sv. Maurícius a spoločníci mučeníci (3. stor.)

V roku 286 sa cisár Maximian Galerius vydal so svojím vojskom do južnej Gálie, aby potlačil povstanie Bagaudov. Títo ľudia sa vzbúrili proti Rimanom, pretože ich cisárske úrady svojou ukrutnosťou priviedli do zúfalstva. Aby povstalcov ľahšie potlačili, poslal spolucisár Diokleción Maximianovi na pomoc légie z Horného Egypta. Táto légia, nazývaná Tébska, pozostávala prevažne z horlivých kresťanov. Na jej čele stáli plukovník Maurícius a dôstojníci Exsuperius a Kandidus, ktorí svojmu vojsku dávali príklad nielen vojenskej disciplíny a statočnosti, ale aj živej viery a lásky ku Kristovi Ježišovi. Maximian, ktorý s obrovskými ťažkosťami prešiel Alpy, rozložil svoj tábor na úpätí hôr sv. Bernarda v údoli Rhôny pri Oktodure, dnešnom meste Martigny. Prikázal, aby sa v určený deň priniesli slávnostné obety bohom. Vojaci mali pred modlárskymi oltármi zložiť prísahu, že budú bojovať proti Bagaudom a prenasledovať kresťanov v ich krajine ako nepriateľov štátu a bohov. Tébska légia sa rýchlym pochodom blížila k hlavnému táboru cisára, no keď sa dozvedela o jeho rozkaze, zmenila smer cesty, obišla tábor a postupovala ďalej údolím Agaunu smerom k Ženevskému jazeru. Cisár sa rozhneval a rozkázal tejto légii, aby sa okamžite vrátila, pripojila k ostatnému vojsku a spolu s ním priniesla obety bohom.

Tébska légia však odmietla tento rozkaz a jej velitelia Maurícius, Exsuperius a Kandidus odkázali Maximianovi, že sa vyhli jeho táboru preto, aby neboli nútení prinášať pohanské obety, keďže sú kresťania a zostanú nimi až do posledného dychu. Cisárovi však chcú verne a statočne slúžiť proti nepriateľom, ale modlám obetovať nemôžu ani sa nemôžu stať nástrojmi prenasledovania svojich kresťanských bratov.

Táto neposlušnosť Maximiana rozhorčila a rozkázal, aby podľa vojenských zákonov bol každý desiaty muž z Tébskej légie usmrtený. Rozkaz bol vykonaný, no ostatní vojaci tejto légie sa smrťou svojich druhov vo viere nenechali zastrašiť a rozhodli sa

radšej všetci zomrieť, než by poslúchli cisára. Maximian opäť rozkázal, aby bol popravený každý desiaty muž. Maurícius, Exsuperius a Kandidus povzbudzovali svojich podriadených k trpezlivosti a vytrvalosti, hovoriac im*: „Stojte pevne a posilňujte sa v Pánovi! Hľa, vaši bratia už zvíťazili a stoja pred Božím trónom, držiac v rukách palmy a na hlavách koruny mučeníkov. Sme pokropení ich krvou a obklopení ako hradbami ich mŕtvymi telami. Nasledujme ich kresťanskou statočnosťou a stálosťou vo svätej viere! Prisahali sme, že dáme život na obranu ríše, a neváhajme ho obetovať za kráľovstvo Kristovo!“*

Vojaci posilnení touto rečou pohŕdali smrťou. Keď medzi nimi opäť začalo kruté vraždenie, velebili svojich spolubojovníkov, ktorí padali pod mečmi, ako blažených mučeníkov Božích. Následne poslali Maximianovi list tohto znenia: *„Cisáru, sme tvoji poddaní, ale zároveň služobníci Boží. Zaviazali sme sa tebe telom, krvou i životom do služby, ale srdcom i dušou patríme Bohu. Budeme ako doteraz svedomito poslúchať teba, pokiaľ tvoje rozkazy nebudú odporovať Božej vôli. Pošli nás do boja proti nepriateľovi a my pôjdeme ochotne a buď zvíťazíme, alebo čestne padneme. Ale nikdy nebudeme obetovať mŕtvym modlám ani prenasledovať svojich nevinných bratov podľa viery, ktorej obrancami máme byť. Ak chceš, aby sme ti zostali verní, nebráň nám byť vernými Bohu, lebo jemu sme prisahali vernosť skôr než tvojej zástave. Keď naši druhovia krvácali pre vieru, dívali sme sa na nich pokojne a ich nevinná krv neuhasila našu vernosť k tebe. Neobraciame svoje zbrane proti tebe, ale nesmieme a nemôžeme nimi vraždiť svojich spoluveriacich!“*

Surový a prchký krvižíznivec Maximian sa týmito slovami nedal obmäkčiť, ba rozhneval sa a prikázal obkľúčiť celú Tébsku légiu vojskom a do posledného muža ju pobiť. Tak boli Maurícius, Exsuperius, Kandid a všetci ich podriadení kresťanskí vojaci umučení – stalo sa to v roku 286. Zúrivosť cisára Maximiana si neskôr vyžiadala mnohé ďalšie kresťanské obete vo vojsku v rôznych krajinách. Na mieste, kde bola Tébska légia povraždená, vo švajčiarskom kantóne Wallis, už v piatom storočí stál pri rieke Rhôna chrám postavený na počesť sv. Maurícia a spolumučeníkov.

Na začiatku šiesteho storočia bol pri tomto chráme založený slávny kláštor, okolo ktorého časom vzniklo dnešné mesto Svätý Maurícius (St. Maurice). Aj mnohé iné starobylé chrámy vo Švajčiarsku, severnom Taliansku, južnom Francúzsku a Porýní sú zasvätené sv. Mauríciovi. Viaceré z nich uchovávajú relikvie mučeníkov zo slávnej Tébskej légie. V roku 1158 priniesol kráľ Vladislav I. z Milána do hlavného chrámu v Prahe rameno a meč sv. Maurícia. Neskôr tento chrám získal mnoho ďalších relikvií svätých mučeníkov z Tébskej légie.

Najstaršiu písomnú správu o mučeníctve Tébskej légie nám zanechal lyonský biskup sv. Eucherius (†450). Tento biskup si vypočul rozprávania hodnoverných svedkov, ktorí sa odvolávali na ženevského biskupa Izáka a biskupa z Akvileje Teodora, ktorý sa zúčastnil cirkevného koncilu v Akvileji v roku 381. Historické svedectvá o mučeníctve slávnej kresťanskej légie teda siahajú hlboko do staroveku a aj vojenské ťaženie cisára Maximiana proti Bagaudom je potvrdené. Napriek tomu niektorí novší vážni cirkevní historici vyjadrili pochybnosti o správnosti údajov, ktoré uviedol sv.

Eucherius, a niektorí z nich sa pokúsili dokázať, že miesto mučeníctva Tébskej légie bolo omylom presunuté z Východu do údolia Rhôny. Títo historici sa odvolávajú na staré grécke záznamy, podľa ktorých bol na začiatku štvrtého storočia za cisára Maximiana v meste Apamea pri rieke Orontum údajne umučený kresťan Maurícius so sedemdesiatimi vojenskými druhmi. Iní autori však dôvodne obhajujú pravdivosť všetkého, čo sv. Eucherius o mučeníctve Tébskej légie pri rieke Rhôna napísal, aj keď niektoré neskôr rozšírené legendy, najmä v siedmom storočí, nemusia byť spoľahlivé. Najmä počet umučených vojakov, uvádzaný ako viac než 6000, nezodpovedá skutočnosti, keďže rímske légie mali len 4200 vojakov.

Pravdepodobnejšie je, že na rieke Rhôna nebola s Maurícium a jeho druhmi vyvraždená celá Tébska légia a niektoré jej jednotky unikli cisárovej zúrivosti. Až neskôr, po potlačení povstania Bagaudov, boli niektoré z týchto jednotiek zlikvidované na rôznych iných miestach. Podľa neskorších správ dal cisár Maximian zabiť dve jednotky Tébskej légie so stotníkmi Tyrsosom a Bonifácom v Trevíre. Z tej istej légie boli mučeníckou smrťou popravení Kasius a Florencius s druhmi v Bonne, Viktor s druhmi v Xantene, Gereon a ďalší vojaci v Kolíne, Anton v Piacenze, Sekundus vo Ventimiglii, Alexander v Bergame, Felix a jeho sestra Regula v Zürichu. Ďalej sa uvádzajú aj Viktor a Ursus umučení v Solothurne vo Švajčiarsku, iný Viktor, Vitalis a Innocenc, ktorí tiež dosiahli mučenícku korunu. Námietka, že pluk najatý na konci tretieho storočia v Tébaide nemohol byť výlučne kresťanský, nie je podstatná.

Je totiž známe, že práve Horný Egypt bol už za cisára Décia útočiskom veľkého množstva kresťanských utečencov a stal sa kolískou pustovníctva a mníšstva. Veľmi dôležitým dôkazom o pravdivosti správ o mučeníctve Tébskej légie sú početné starobylé chrámy v Alpách a Porýní zasvätené sv. Mauríciovi a jeho druhom, ktoré uchovávajú relikvie týchto mučeníkov, najmä chrám v bývalom Agaune, existujúci už v piatom storočí. Pozoruhodné je tiež, že v Kolíne nad Rýnom boli nájdené egyptské lebky s mučidlami, ktoré majú nepopierateľne charakter prvých storočí kresťanstva.

Z toho všetkého sa usudzuje, že v Agaune bol povraždený iba väčší oddiel kresťanského Tébskeho pluku, zatiaľ čo ostatné jeho časti dosiahli korunu mučeníctva na rôznych iných miestach, kam sa uchýlili.

---

21. septembra sa pripomína pamiatka sv. Pamfila, rímskeho mučeníka; sv. Alexandra, biskupa a sv. Herkulana, cisárskeho dvorana umučeného za Marka Aurélia; sv. Eusebia, mučeníka vo Fenícii; sv. Isácia, biskupa a mučeníka na ostrove Cyprus; sv. Kastora, biskupa v Apt vo Francúzsku a ďalších.

22. SEPTEMBER

Sv. Tomáš z Villanovy, arcibiskup Valencie (15. stor.)

V čase, keď v Nemecku odpadlík Martin Luther spôsoboval pustovníckemu rádu sv. Augustína nevýslovné pohoršenie a bolestný zármutok, bol ozdobou toho istého rádu v Španielsku významný svätec Tomáš z Villanovy. Narodil sa v roku 1488 v mestečku Fuenlana v Kastílii a meno dostal podľa neďalekého mesta Villanova, odkiaľ pochádzal jeho urodzený otec Alfonz Garzias. Jeho matka Lucia, rodom Martinesová, pochádzala tiež z vážených španielskych rodičov. Obaja manželia boli príkladne nábožní a dobročinní, rozdávali chudobným všetko, čo im zostalo po pokrytí domácich potrieb. Táto štedrá láska k blížnym sa zakorenila aj v duši ich syna Tomáša. Rozdával chudobným ušetrené jedlo a neraz zostal dobrovoľne hladný, aby mohol nasýtiť hladného spolužiaka. Raz prišiel domov bosý a bez plášťa. Keď ho starostlivá matka karhala, odpovedal: *„Potrestajte ma, ale Boh vie, že som sa nemohol pozerať na chudobného chlapca, ktorý sa triasol zimou.“* Okrem dobrotivosti zdobila mladého Tomáša aj skromnosť, pokora a vrúcna zbožnosť. Prvé slová, ktoré sa naučil jasne vyslovovať, boli presväté mená Ježiš a Mária. Už v ranom veku mal takú nežnú lásku k Božej Matke, že ho nazývali Mariiným dieťaťom. Pamätné je, že najdôležitejšie udalosti jeho života sa udiali na sviatky Panny Márie.

Keď mal Tomáš pätnásť rokov, rodičia ho poslali na vysokú školu v Alkale, kde sa svedomito vzdelával v slobodných umeniach a napredoval aj v cnostiach. Po dvoch rokoch prerušil štúdium a vrátil sa domov, až kým sa v roku 1511 nevrátil do Alkaly, kde ho prijali na kolégium sv. Ildefonsa, ktoré práve založil slávny kardinál Ximenez. Tu študoval filozofiu a teológiu s výborným prospechom. Pre jeho čisté mravy a zbožnosť ho učitelia pokladali za svätca. Po ukončení štúdií sa stal doktorom a učiteľom na vysokých školách v Alkale, kde prednášal o mravnosti a filozofii.

V tom čase zomrel jeho otec a odkázal mu majetok vrátane domu vo Villanove. Tomáš sa vrátil k ovdovenej matke, aby ju potešil. Dedičstvo po otcovi si však nenechal. Dôverujúc v Boha zariadil zdedený dom a daroval ho mestu, aby slúžil ako útulok pre chudobné panny a vdovy.

Medzitým jeho učené prednášky v Alkale mu získali takú povesť, že ho pozvali vyučovať na prestížnu univerzitu v Salamanke. Tento úrad však neprijal, pretože ho odpudzovali pomery na vysokých školách: žiarliví učitelia sa zaoberali malichernými

hádkami a študenti zanedbávali štúdium, vyhľadávali svetské radovánky a vášnivo bojovali jeden proti druhému. Tomáš poznajúc tieto odpudzujúce pomery a nespočetné pokušenia márneho sveta zatúžil po samote. Odložil knihy a začal uvažovať, čo má ďalej robiť, aby mohol dokonale slúžiť Bohu. Istý čas váhal, či sa má stať svetským kňazom alebo rehoľníkom, až sa po modlitbách a zbožných rozjímaniach rozhodol, že si zvolí rehoľný stav. V novembri roku 1516 vstúpil bez vedomia priateľov a príbuzných do kláštora mníchov pustovníkov rádu sv. Augustína v Salamanke. Keďže si od detstva zvykal na odriekanie, nenašiel v prísnej rehoľnej disciplíne žiadne ťažkosti a ochotne sa podriaďoval všetkým kláštorným pravidlám, pričom bol príkladne pokorný a poslušný, takže nikto by v ňom nespoznal niekdajšieho slávneho profesora. Po zložení slávnostných rehoľných sľubov bol vysvätený za kňaza a na sviatok Narodenia Pána v roku 1520 slúžil svoju prvú svätú omšu, pričom prelieval slzy vrúcnej zbožnosti.

Tomáš, ktorý sa čoskoro stal majstrom rehoľnej dokonalosti, bol už dva roky po zložení sľubov vymenovaný za priora v Salamanke. V nasledujúcich rokoch postupne pôsobil ako prior kláštorov svojho rádu v Burgose a Valladolide a trikrát ako provinciál v Andalúzii a Kastílii, pričom všade preukazoval neúnavnú horlivosť za rozvoj rádu. V kláštoroch vyučoval teologické vedy a jeho žiaci si uvedomovali, že jeho učenosť nie je len výsledkom usilovného štúdia, ale najmä plodom živej viery, lásky ku Kristovi Pánovi, pokory, kajúcnosti a obetavej lásky k blížnym.

Tomáš venoval veľkú pozornosť dodržiavaniu rehoľnej disciplíny a obnovoval ju tam, kde upadla. Žiadal od bratov, aby neustávali v teologickom vzdelávaní, usilovne čítali Sväté písmo a diela slávnych cirkevných spisovateľov, aby sa vyhýbali záhalke, žili v pokoji a svornosti a milovali sa navzájom. Sám bol všetkým príkladom zbožnosti, pracovitosti a odriekania. So slabosťami a nedokonalosťami chybujúcich bratov mal súcit a snažil sa ich napraviť dobrotou, čo sa mu obyčajne podarilo. Keď videl na niektorom bratovi chybu, najprv si sám ukladal pokánie, aby mu Boh udelil ducha kajúcnosti, a až potom ho mierne pokarhal, čím mnohých bratov povzbudil k horlivému dodržiavaniu rehoľných pravidiel.

Učený Tomáš, obdarený mimoriadnym darom rečníctva, bol hneď po vysvätení ustanovený za kazateľa a venoval sa tomuto povolaniu s posvätným nadšením. Kázal Božie slovo s obdivuhodným úspechom všade, kde pôsobil. Jeho kázne boli plné ohňa Ducha Svätého, zapálili v srdciach poslucháčov lásku k Bohu, prenikali do hĺbok duší hriešnikov a viedli ich k pokániu, prebúdzali ľahostajných k novému životu podľa Kristových prikázaní. Pre Tomáša bola kazateľská služba zdrojom útechy a sladkej radosti. Nehovoril rečou svetskej múdrosti, ale jednoducho a vážne hlásal Božiu pravdu. Priamo útočil na vládnuce neporiadky a otváral poslucháčom oči, aby videli hroziacu mravnú skazu. Nikdy sa však v kázni nenechal strhnúť k hnevlivým prejavom, vždy prejavoval súcit a ľútosť nad hriešnikmi a vzýval na nich Božie milosrdenstvo. Nemal žiadne väzby na tento svet, jeho srdce bolo oslobodené od všetkých pozemských náklonností a jeho duch, posvätený Božou milosťou a oživený najvznešenejšími myšlienkami, sa povznášal nad všetku zmyselnosť. Práve preto jeho slová mocne a neodolateľne pohýnali srdcia poslucháčov. Často sa počas kázní

dostával do vytrženia mysle. Raz, keď kázal o tom, ako Spasiteľ umýval nohy svojim učeníkom, pri slovách *„Pane, ty mi nohy umývaš?“* bol taký dojatý, že nemohol ďalej hovoriť. S očami plnými sĺz pozdvihnutými k nebu zostal na kazateľnici ako omráčený. Keď sa spamätal, pokračoval v reči o nebi s takou inšpiráciou, že povznášal srdcia poslucháčov k Bohu.

Kedykoľvek vystúpil na kazateľnicu, schádzali sa k nemu zástupy veriacich; remeselníci opúšťali dielne, obchodníci svoje obchody, a nikto neodchádzal z chrámu bez duchovného úžitku. Niet divu, že slávny duchovný rečník Tomáš bol všeobecne nazývaný cirkevným otcom kazateľnice a apoštolom Španielska. Povesť o ňom sa dostala aj k cisárovi Karolovi V., ktorý ho vymenoval za svojho dvorného kazateľa. Cisár rád chodieval na jeho kázne a radil sa s ním o dôležitých štátnych záležitostiach.

Tomáš mal podivuhodnú schopnosť ovládať ľudské srdcia, nazerať do budúcnosti, rozlišovať duchov a odhaľovať úmysly ľudí. Raz cisár Karol V. odsúdil niekoľkých zbojníkov na smrť, a márne sa za nich prihovárali niektorí biskupi i svetskí páni, aby im udelil milosť. Napokon k nemu pristúpil kazateľ Tomáš a prosil o zľutovanie. Cisár zločincom odpustil; keď sa tomu dvorania čudovali, povedal im: *„Naozaj neviem, ako na mňa zapôsobil Tomáš, keď ku mne prišiel, ale nemohol som tomuto svätcovi odolať. Jeho prosby sú pre mňa rozkazom, pretože on má kľúč k ľudským srdciam a riadi ich. On je pravý služobník Boží, a patrí sa, aby sme jeho príhovory vypočuli, akoby prichádzali od niektorého z blažených duchov nebeských.“*

Istá vznešená pani prišla o syna, ktorého niekto zavraždil. Zaprisahala sa, že sa vrahovi kruto pomstí. Márne ju napomínali; horela túžbou po pomste. Vtedy ju navštívil Tomáš a sotva ho uvidela, ponáhľala sa mu v ústrety, pokľakla a povedala: *„Otče, urobím všetko, čo mi prikážete, nech je to akokoľvek ťažké.“* Tomáš jej uložil, aby vrahovi odpustila. A ona ho poslúchla.

Medzitým sa cisár Karol V. rozhodol povýšiť Tomáša na granadského arcibiskupa a povolal ho na tento účel k sebe do Toleda, kde sa práve zdržiaval. Pokorný Tomáš však odmietol túto hodnosť a prosil, aby smel zostať jednoduchým rehoľníkom. V tom čase bol Tomáš priorom vo Valladolide. Nedávno predtým bolo na generálnom zhromaždení pustovníckeho rádu sv. Augustína v Ríme rozhodnuté, že staré rehoľné pravidlá majú byť prehodnotené a prispôsobené súčasným potrebám. Táto úloha bola zverená piatim rehoľníkom z Talianska, Francúzska a Španielska, medzi ktorými bol aj Tomáš. Len čo sa pustil do tejto práce, prekvapila ho nečakaná správa, že bol menovaný arcibiskupom vo Valencii. Tradícia hovorí, že cisár Karol V. pôvodne nemal v úmysle ponúknuť túto hodnosť Tomášovi, obávajúc sa, že by ju opäť odmietol, a menoval iného kňaza. Avšak cisárov tajomník, akoby vedený vyšším vnuknutím, nedopatrením vpísal do menovacieho dekrétu meno Tomáša. Keď si to cisár všimol, zvolal: *„Vidím v tom pokyn Božej Prozreteľnosti. Nuž, nech sa stane, čo chce Boh.“* Menoval teda Tomáša arcibiskupom vo Valencii, a ten sa tentoraz podvolil, keď mu to nariadil provinciál rádu. Hneď nato ho toledský arcibiskup vysvätil za biskupa, a Tomáš s jediným rehoľným bratom odišiel pešo do Valencie.

Pred bránou tohto mesta stál kláštor rádu sv. Augustína. Očakávali tam nového arcibiskupa, keď jedného dňa zaklopal na kláštornú bránu pútnik Tomáš a požiadal o pohostinstvo na dva dni. Prijali ho len neochotne, keďže mal obnosené rúcho, nemal odporúčací list od svojho provinciála a nikto v kláštore ho osobne nepoznal. O to viac boli mnísi prekvapení, keď zistili, že skromný cudzinec je ich nový arcibiskup! Tomáš zostal niekoľko dní v kláštore, venoval sa modlitbám, pôstu a rozjímaniu, a potom bol slávnostne uvedený do metropolitného chrámu v meste a nastolený na arcibiskupský stolec.

Hneď na druhý deň navštívil mestské väznice, a keď ich našiel špinavé, dusné a tmavé, postaral sa o to, aby sa úbohým väzňom dostalo aspoň vzduchu a svetla, a zároveň im sľúbil, že sa u cisára prihovorí za zmiernenie ich smutného osudu. Keď kapitula zistila, že nový arcibiskup je úplne chudobný, darovali mu 4000 dukátov, aby si mohol zariadiť príbytok, kým mu nezačnú prichádzať pravidelné príjmy. Tomáš tieto peniaze vďačne prijal, ale okamžite ich venoval na obnovu nedávno vyhoreného mestského špitála, aby sa tam čo najskôr mohlo postarať o veľký počet chorých a chudobných.

Tomáš, ktorý bol proti svojej vôli povolaný z kláštornej cely na arcibiskupský stolec, zostal verný reholnej chudobe a pokore. Stále nosil mníšske rúcho a pokiaľ to bolo možné, dodržiaval kláštorné pravidlá. Arcibiskupský úrad mu vynášal 18.000 zlatých ročne, z ktorých však pre seba, svoj úrad a služobníctvo potreboval len pätinu. Zvyšné peniaze rozdával na dobročinné účely. Jeho domácnosť bola veľmi skromná; mal jednoduchý nábytok, spával na slamníku prikrytý hrubou prikrývkou a jeho strava bola chudobná. Za jedenásť rokov, ktoré strávil v arcibiskupskom úrade, si dal ušiť len dva nové taláre. Inak si nechával opravovať svoje obnosené oblečenie i deravú obuv, a niekedy to dokonca tajne robil sám. Vo svojom paláci nemal koberce, ani čalúnený nábytok, ani strieborný stolový riad; jedával vždy z hlineného riadu. Prísne zachovával nielen všeobecné cirkevné pôsty, ale aj tie, ktoré nariadil rád sv. Augustína, jedol iba lacné jedlá a šetril natoľko, že sa zdalo, akoby bol lakomec. Keď mu to bolo vyčítané, odpovedal: *„Biskup má vynikať nad ostatných ľudí cnosťami a dobrými skutkami, nie však drahocennými rúchami, nádherným bývaním, honosnými domami, bohatým stolom a početným služobníctvom.“*

Arcibiskup Tomáš, hoci šetril a uskromňoval sa, bol mimoriadne štedrým dobrodincom chudobných. Domácim chudobným zo šľachtického a meštianskeho stavu, ktorí sa hanbili žobrať, poskytoval pravidelnú a významnú podporu. Chorým remeselníkom a obchodníkom poskytoval materiálnu pomoc, aby úplne neschudobneli. Dcéram nemajetných rodičov zabezpečoval slušné veno, aby sa mohli vydať a boli uchránené pred pádom. Veľké sumy peňazí venoval na vykupovanie kresťanských zajatcov z rúk moslimských Maurov. Počas svojich ciest po arcidiecéze nosil so sebou značné sumy peňazí, aby mohol všetkým chudobným bez rozdielu poskytovať almužnu. Opustené novorodeniatka dával zbierať, odmeňoval každého, kto mu ich priniesol, a zabezpečoval pre tieto úbožiatka dojky a pestúnky, pričom dohliadal na ich výchovu. Rovnako sa ako starostlivý otec staral o siroty, ktoré prišli o rodičov. Na výživu a vzdelávanie chudobných žiakov založil a

podporoval kolégiá vo Valencii, v Alcalá a v Orihuele. Chudobným chorým platil osobitného lekára, zriadil im lekáreň, dal im pripravovať zdravé pokrmy a osobne ich navštevoval, prinášajúc im útechu aj pomoc. Každý deň vo svojom paláci rozdeľoval pokrm, nápoj a peňažnú almužnu niekoľkým stovkám, niekedy až päťsto chudobným ľuďom. Často sa posadil na nádvorí svojho paláca medzi týchto starcov a chorých a súcitne počúval, čo mu rozprávali o svojich smutných osudoch. Raz stretol premrznutého chudáka a nemajúc peniaze, dal mu svoj vlastný plášť. Keď mu raz povedali, že jeho dobrotu mnohí lenivci a nevďačníci zneužívajú, odpovedal: *„Čo na tom záleží, ak nás niekto oklame, keď dávame almužnu v mene Ježiša Krista a s úprimným srdcom? Je lepšie dať almužnu desiatim nehodným, než odmietnuť a nechať bez pomoci jedného hodného. Dozerať na tulákov a povaľačov je úlohou bezpečnostných orgánov, ale toho, kto príde ku mne a nehanbí sa žobrať, nemôžem zahnať.“*

Keď Tomáš nastúpil na arcibiskupský úrad vo Valencii, morálny stav jeho podriadených nebol utešený. Mnohí veľmoži zotrvávali v zakázaných manželstvách a žili nemravne, a kanonici aj iní duchovní nedodržiavali cirkevnú disciplínu, zúčastňujúc sa na svetských zábavách, ktoré boli v Španielsku obľúbené. Tomáš sa tieto neporiadky snažil odstrániť po dobrom. Napomínal chybujúcich v súkromí, opisujúc pohoršenie, ktoré svojím správaním spôsobujú, a prosil ich, aby sa polepšili. Robil to s takým úspechom, že ho takmer každý poslúchol. Voči neposlušným nechcel byť prísny a hovoril: *„Kto sa nebojí Boha, nedá sa od zlej cesty odvrátiť ani kliatbou.“* Zatvrdilých hriešnikov, ktorí boli hluchí ku všetkým spásonosným napomínaniam, vodil do svojej komnaty, kde ich pred obrazom Ukrižovaného dojemne prehováral. Raz tam priviedol jedného zatvrdilca a po tom, čo ho napomenul, dodal: *„Pretože tvoja duša bude na Božom súde požadovaná odo mňa, mám v úmysle sám sa za ňu kajať.“* A kľaknúc pred Ukrižovaným, sa do krvi bičoval, až vinník prepukol v plač, sľúbil polepšenie a prosil o odpustenie. Takýmto spôsobom sa Tomášovi podarilo napraviť mnohých zatvrdilých hriešnikov.

Arcibiskup Tomáš, keď si prezrel všetky farnosti svojej diecézy a presvedčil sa o ich stave, zvolal duchovenstvo na krajinský cirkevný snem. Po konzultácii s ním vydal prospešné nariadenia na odstránenie rôznych neporiadkov a na zveľadenie náboženského života. Na svojich apoštolských cestách všade hlásal ľuďom Božie slovo. Všetky prekážky, ktoré sa v jeho úrade vyskytovali, prekonával modlitbou a trpezlivosťou.

Doma trávil najradšej čas pred obrazom Ukrižovaného, kde sa modlil a zbožne rozjímal. Služobníci však mali príkaz, aby ho ihneď zavolali, ak by ho niekto chcel vidieť. Hovoril, že po nástupe na arcibiskupský úrad prestal byť pánom sám nad sebou a stal sa služobníkom svojich zverencov. Ak do arcibiskupského paláca zavítal hosť z iných krajov, bol srdečne vítaný, dôstojne obslúžený a pohostený, hoci jeho hostiteľ žil stále ako chudobný a odriekavý rehoľník.

Hoci Tomáš vykonával svoje povinnosti arcibiskupa horlivo a svedomito, trápil ho neustály strach o vlastnú spásu. Zdalo sa mu, že svojej úlohe nestačí a že sa nebude môcť na Božom súde zodpovedať za duše, ktoré mu boli zverené. Často hovorieval,

že od chvíle, keď prijal úrad arcibiskupa, nepociťuje nič iné ako obavy, že bude zavrhnutý. Tento strach ho natoľko sužoval, že neraz nemohol zaspať, a keď sa uprostred noci prebudil z ťaživých snov, budil svojho spovedníka odpočívajúceho v susednej izbe a znova sa ho pýtal, či je vôbec možné, aby vo svojom biskupskom úrade zaistil svoju spásu. Niekoľkokrát prosil pápeža i cisára, aby ho zbavili tohto bremena, ktoré ho tak ťažilo, aby mohol zvyšok svojho života stráviť v tichu kláštora. Ani pápež, ani cisár však nechceli prísť o služby takého vynikajúceho arcibiskupa.

Biskupi zhromaždení na Tridentskom koncile si tiež želali, aby tento vážený pastier prispel svojimi radami a službami, ale choroba mu zabránila odísť do Tridentu. Viacerí španielski biskupi však, cestujúc na tento koncil, navštívili Tomáša vo Valencii a vypočuli si jeho múdre rady a pokyny týkajúce sa vtedajších potrieb Cirkvi. Títo biskupi neskôr v Tridente rozprávali, že počas prudkej búrky na mori, keď už mysleli, že zahynú, uvideli arcibiskupa Tomáša, ako kráča po palube a svojou berlou riadi loď, až kým sa búrka neutíšila. Keď Tomáš nedostal povolenie vzdať sa svojho úradu, obrátil sa s vrúcnymi modlitbami na Boha a prosil o útechu. Dostal vnuknutie, že už čoskoro, na blížiaci sa sviatok Narodenia Panny Márie, bude zbavený pozemských bremien a dosiahne odmenu. Táto správa mu priniesla nevýslovnú radosť a začal sa pripravovať na smrť. Na sviatok sv. Augustína, 28. augusta 1555, ochorel, mal bolesti v hrdle a horúčku. Vykonal celoživotnú spoveď, posilnil sa Pánovým telom a prijal sväté pomazanie chorých. Potom nariadil, aby všetky jeho peniaze v hotovosti boli rozdelené chudobným, a svoj nábytok odkázal kláštoru, ktorý sám založil. Nakoniec mu zostala len posteľ, na ktorej ležal, a aj tú daroval istému žalárnikovi. Zavolal ho k sebe a povedal mu: *„Drahý priateľ, odkazujem vám toto lôžko a prosím len, aby ste mi ho ponechali, kým nezomriem.“* Keď sa takto zbavil všetkých pozemských vecí, pozdvihol oči k nebu a povzdychol si: *„Ďakujem Ti, Pane Ježišu Kriste, za milosť, že môžem odísť z tohto sveta ako chudobný reholník.“* Na sviatok Narodenia Panny Márie, 8. septembra 1555, si dal Tomáš vo svojej komnate slúžiť svätú omšu. Počas pozdvihovania začal pomaly a s najväčšou vrúcnosťou recitovať 90. žalm: *„V Teba, Hospodine, som dúfal, nech nie som naveky zahanbený“* a keď prišlo na prijímanie, skonal v Pánovi. Smrť dobrotivého arcibiskupa vyvolala v meste veľký zármutok a poplach; tisíce chudobných, vdov a sirôt s plačom odprevádzali telo svojho dobrodinca na pohreb do kláštorného chrámu augustiniánov za mestskou bránou. Ľud ho začal vzývať a Boh potvrdil jeho svätosť zázrakmi. Pápež Pavol V. ho vyhlásil za blahoslaveného a pápež Alexander VII. ho v roku 1658 kanonizoval, pričom stanovil, aby sa jeho sviatok slávil 18. septembra. Dnes sa sviatok sv. Tomáša slávi v katolíckej Cirkvi 22. septembra.

Poučenie:

Písomným odkazom sv. Tomáša z Villanovy sú jeho prenikavé kázne a výklad Piesne Šalamúnovej. Tento svätec býva zobrazovaný buď v reholnom rúchu, alebo v arcibiskupskom ornáte s mešcom almužien v ruke. Celý život sv. Tomáša pozostával zo skutkov milosrdnej lásky k chudobným. Koľko je medzi nami kresťanov, ktorí plytvajú svojím majetkom na márne, zbytočné a hriešne veci, ale sú hluchí k biede iných! Na starostlivosť o kone, psy, vtáky a na uspokojovanie smiešnych túžob a

telesných rozkoší neváhajú vynakladať obrovské sumy, ale k chudobným sú skúpi a necitliví. Ako obstojí taký nerozumný lakomec na Božom súde! Svätý Bazil sa pýta: *„Čo odpovieš svojmu sudcovi, keď steny svojho príbytku zdobíš tapisériami, ale chudáka nechávaš nahého; keď zdobíš svojho koňa, ale pohŕdaš bratom v roztrhanom odeve; keď nechávaš obilie zhniť v sýpkach, ale nenakŕmiš hladných? Neotvoril si svoj dom chudobným, preto ani tebe nebude otvorené kráľovstvo nebeské; nedal si chlieb hladnému, preto ani ty nedosiahneš večného života.“*

Svätý Tomáš z Villanovy žil sväto, a predsa sa bál Božieho súdu. (Čím viac darov a milostí máme od Boha, tým ťažšia je naša zodpovednosť; komu bolo viac dané, od toho bude aj viac požadované. Kristus Pán (Mt 11, 24) hovorí, že Sodomčanom bude v súdny deň ľahšie než obyvateľom miest Korozain, Betsaida a Kafarnaum, pretože tí prví nedostali toľko a takých milostí Božích ako tí druhí. Svätý Ján Zlatoústy píše: *„Ak budeme mať neustále na mysli Boží súd, určite sa budeme usilovať žiť nábožne a s bázňou pred Bohom, lebo ten, kto na tento súd zabúda, vrhá sa do všetkých neprávostí, ale ten, kto naň stále myslí, kráča cestou cnosti.“*

Dňa 22. septembra sa koná aj spomienka na sv. Dignu a Merit, panny a rímske mučenice; sv. Emeráma, biskupa v Bavorsku; sv. Iralda a jeho druhov-mučeníkov egyptských; sv. Salabergu, opátku z Laonu vo Francúzsku († 665), z ktorej relikvií dostala pražská katedrála niekoľko častí a ďalších.

23. SEPTEMBER

I. Sv. Tekla, panna a mučeníčka (1. stor.)

Už za čias apoštolov sa v mladej Pánovej Cirkvi objavila skupina svätých panien, ktoré sa zriekli manželského stavu aj všetkých svetských žiadostí a celý život slúžili Kristovi Ježišovi s nepoškvrneným srdcom aj telom. Prvou a najslávnejšou z týchto Kristových neviest bola Tekla, učeníčka sv. Pavla.

Tekla sa narodila vznešeným pohanským rodičom v hlavnom meste Ikonium v maloázijskej Lykaónii a bola veľmi starostlivo vychovávaná. Vzdelávala sa vo všetkých vedách a umeniach svojej doby, čítala diela slávnych filozofov, rečníkov a básnikov gréckeho sveta a osvojila si uhladené spôsoby urodzených a zámožných ľudí. Bola vysoko nadaná, bystrá, vnímavá, mala dobré srdce a prívetivú povahu, a okrem toho vynikala telesnou krásou.

Bohatstvo jej rodičov jej umožňovalo žiť pohodlne a šťastne, zatiaľ čo pohanská filozofia, ktorá ju fascinovala, ju učila, že najvyšším cieľom človeka je láska a rozkoš. Občas ju však napadli aj vyššie a vážnejšie myšlienky o zmysle ľudského života, o duši a nesmrteľnosti, no tie bývali rýchlo potlačené mocnejšími svetskými myšlienkami. Krásnej, bohatej a vzdelanej panne lichotilo množstvo nápadníkov a mladí muži súťažili o jej srdce. V mladosti si vyvolila urodzeného mládenca Themira a zasnúbila sa s ním.

V tom čase do Ikonie zavítali apoštol sv. Pavol a jeho sprievodca sv. Barnabáš a začali v židovskej synagóge kázať o Kristovi Pánovi. Medzi obyvateľmi, vrátane pohanov, sa rýchlo rozšírila správa, že títo cudzinci hovoria podivuhodné veci o Ježišovi, ktorý zomrel na kríži, ale na tretí deň vstal z hrobu živý a viditeľne vystúpil na nebo. Hlásali neslýchané učenie o budúcom vzkriesení, všeobecnom súde všetkých ľudí, večnej odmene a trestoch po smrti. Hovorilo sa, že títo muži sú mocní v reči aj v skutkoch, pričom pred očami mnohých svedkov konali zázraky v mene toho, koho kážu. Pohania sa spolu so Židmi začali hrnúť do synagógy, aby počuli Pavla a Barnabáša, a mnohí z nich v Krista uverili. Aj Tekla, vedená zvedavosťou, si išla vypočuť toto nové učenie. Apoštol Pavol práve kázal o potrebe pokánia, o znovuzrodení z vody a Ducha Svätého, o Božej milosti, ktorú človek získava v Kristovi Ježišovi, a o radostiach, ktoré Boh pripravil vo večnosti tým, ktorí ho milujú. Tieto slová prenikli do hĺbky vnímavej Teklinej duše, osvietili jej rozum nebeským svetlom a zapálili v jej srdci svätú lásku k ukrižovanému Spasiteľovi. Rozhodla sa, že sa stane jeho učeníčkou. Apoštol Pavol ju dokonale vyučil vo viere v Krista a pokrstil ju.

Tekla, uveriac v Ježiša Krista, úplne odumrela svetu a začala nový život. Svätý Gregor Nysský hovorí: *„Umŕtvila v sebe celého vonkajšieho človeka a udusila všetky telesné myšlienky aj svoje žiadosti. Potlačila svoju mladosť aj telesnú krásu a všetky nástroje zmyslov, a žilo v nej iba Božie slovo. Takto pre ňu zomrel svet a ona zomrela svetu.“* Zriekla sa aj svojho pohanského ženícha a zasnúbila sa Kristovi Pánovi sľubom večného panenstva, nemajúc iné prianie, než aby mu slúžila celý život a milovala ho celým srdcom.

Keď rodičia videli, že sa Tekla úplne zmenila, nabádali ju, aby sa vydala. Ona však odpovedala, že už má ženícha v nebi, ktorému zostane verná až do smrti. Tak sa pre ňu začal krutý boj s príbuznými aj s odmietnutým ženíchom. No odvážna panna vytrvala vo svojom rozhodnutí, vzdorujúc všetkým prosbám, lichôtkam a hrozbám. Chcela zostať nevydatá, aby podľa slov sv. Pavla myslela na to, čo je Pánovo, a bola svätá telom i duchom. (1 Kor 7, 34.)

Pavol a Barnabáš zostali v Ikonii dlhší čas, dôverujúc v Pána, ktorý vydával o sebe svedectvo svojou milosťou, keď ich rukami konal divy a zázraky. V meste však vzniklo rozdelenie: niektorí boli na strane Židov, iní na strane apoštolov. Keď sa na nich pohania a Židia so svojimi vodcami oborili, aby ich potupili a kameňovali, dozvedeli sa to a utiekli do miest Lykaónska, do Lystry a Derbe a do okolitých oblastí, kde hlásali evanjelium. (Sk 14, 3–6.)

Tekla, aby sa vyhla nátlaku príbuzných, tajne utiekla z otcovho domu a odišla za svätým Pavlom, aby pod jeho ochranou našla útočisko, kde by mohla pokojne slúžiť Bohu a pracovať na svojej spáse. Na úteku ju však prenasledovali, zajali a priviedli späť. Rodičia a odmietnutý ženích ju obvinili a postavili pred súd. Niektorí cirkevní Otcovia zaznamenali, že bola odsúdená na smrť upálením. Keď však vstúpila na horiacu hranicu, prudký lejak oheň uhasil a neublížil jej. Svätý Ambróz píše, že bola neskôr v aréne vydaná šelmám. Tie sa však pokojne uložili na zem a lízali jej nohy, akoby stratili svoju divokú prirodzenosť a nadobudli prirodzenosť, ktorú ľudia stratili. Svätý Ambróz dodáva: *„Sila panenstva je taká podivuhodná, že aj divoké levy pred ňou žasnú.“*

Všetky tieto aj iné správy o mučeníctve svätej Tekly, ak nepochádzajú zo spisov považovaných Cirkvou za nedôveryhodné (ako spis *„Cesty sv. Pavla a sv. Tekly“* z konca 1. storočia), boli zaznamenané až neskôr na základe ústneho podania. Treba mať na pamäti, že v čase, keď svätý Pavol počas svojej prvej apoštolskej cesty kázal v Malej Ázii, rímske štátne úrady kresťanov za vieru na smrť neodsudzovali. Prenasledovanie kresťanských misionárov pochádzalo najmä od zatvrdených Židov, ktorí podnecovali pohanov proti nim. Prvé krvavé prenasledovanie kresťanov začalo až dvadsať rokov po Pavlovom pôsobení v Ikonii, za vlády cisára Nera, a to iba v Ríme. Ako sa Tekla dostala na slobodu, nie je známe. Možno sa tak stalo až po smrti jej prenasledovateľov. Spoľahlivejšie správy hovoria, že po úteku z Ikonie sa Tekla usadila v Seleucii v Cilícii, kde nábožne žila ešte mnoho rokov v panenstve. Dosiahla vysoký vek a na konci 1. storočia zomrela svätou smrťou v Pánovi. Na jej hrobe na návrší pri Seleucii bol neskôr postavený chrám a Boh ju tam oslávil zázrakmi.

Sv. Gregor Naziánsky píše, že na hrob sv. Tekly putovalo nespočetné množstvo ľudí zo všetkých východných krajín, pretože Boh tam konal mnohé zázraky. On sám vykonal púť na toto posvätné miesto. Časť ostatkov tejto svätice bola neskôr prenesená do hlavného chrámu v Miláne. Aj pražský veľchrám získal v roku 1354 časť týchto ostatkov vďaka Karolovi IV.

Poučenie:

Sv. Tekla bola za dávnych čias, najmä na Východe, veľmi uctievaná, takže pre každú kresťanskú pannu bolo najväčšou poctou, ak ju nazvali druhou Teklou. Gréci nazývajú túto sväticu prvomučeníčkou a prvorodenou duchovnou dcérou apoštola sv. Pavla.

Sv. Tekla býva zobrazovaná ako krásna panna s palmou v ruke a s divou zverou pri nohách. Hneď ako bola apoštolom Pavlom poučená o veľkej hodnote neporušeného panenstva, rozhodla sa, že si túto vzácnu cnosť zachová nepoškvrnenú až do smrti, a od tohto svojho úmyslu sa nedala nikým ani ničím odvrátiť. Sv. Augustín hovorí, že boj o zachovanie panenskej čistoty je najťažším zo všetkých zápasov, ktoré kresťan na tomto svete vedie. Preto svätí Otcovia kladú kresťanské panny a panicov na rovnakú úroveň ako mučeníkov. Sv. Ambróz píše: *„Čistota robí ľudí mučeníkmi;“* teda tí, ktorí si ju zachovali neporušenú, dosiahnu podobnú korunu a slávu, aká je

pripravená v nebi pre svätých mučeníkov. *„Ó, aké krásne je čisté pokolenie vo svojej nádhere; jeho pamiatka je nesmrteľná, pretože je známe u Boha aj u ľudí.“* (Múd 4,1.)

II. Sv. Emerám, misionár a bavorský mučeník (7. stor.)

Po sv. Rupertovi bol najvýznamnejším misionárom v Bavorsku sv. Emerám. Narodil sa zo vznešených a bohatých rodičov v Poitiers vo Francúzsku. O jeho mladosti nemáme žiadne správy. Neskôr vstúpil do duchovného stavu, bol čoskoro vysvätený za biskupa bez stáleho sídla a dlhé roky obchádzal svoju vlasť i okolité kraje, hlásajúc ľuďom Božie slovo a prejavujúc skutky kresťanského milosrdenstva všetkým, ktorí potrebovali pomoc. Jeho duša horela svätou horlivosťou pre spásu ľudských duší a túžbou šíriť svetlo Kristovej viery aj v krajinách, ktoré boli ešte zahalené temnotou pohanských bludov. Rozhodol sa, že pôjde do Panónie, kde pri Dunaji a v Potisí prebývali divokí pohania Avari, aby ich obrátil na vieru, alebo medzi nimi získal korunu mučeníka.

Opustil teda vlasť, majetok, príbuzných i priateľov a vydal sa s niekoľkými spoločníkmi na cestu. V Porýní našiel ako tlmočníka kňaza, ktorý ovládal jazyk Avarov. Putoval cez hlboké lesy k Dunaju a nakoniec zavítal do hlavného bavorského mesta Regensburgu, kde ho vojvoda Teodo I. láskavo prijal a hostil.

Tento zbožný panovník si prichádzajúceho biskupa hneď obľúbil a želal si, aby zostal v jeho krajine. Presviedčal ho, aby sa nevydával do Panónie, opisujúc mu neprekonateľné prekážky na ceste a uisťoval ho, že akékoľvek úsilie o obrátenie Avarov by za daných okolností vyšlo nazmar. Rozprával, že jeho predchodcovia, bavorskí vojvodovia Thasilo (r. 596) a Garibald II. (r. 612), boli Avarmi porazení a nútení draho vykúpiť mier. Vysvetľoval, že pohraničné oblasti pri rieke Enži sú spustošené a opustené, obývané len divou zverou, a tvrdil, že aj keby sa kresťanskému misionárovi podarilo preniknúť na územie divokých Avarov, nemal by tam žiadnu nádej na úspech a suroví pohania by ho hneď zavraždili. Prosil Emeráma, aby sa radšej venoval záslužnej práci v Božej vinici v Bavorsku, kde je hojná žatva, ale málo pracovníkov, a dodal, že viera bavorského ľudu je ešte slabá, mravy nie sú podľa kresťanských zákonov, ba pohanstvo nie je úplne vykorenené. Takýmto dôvodom a prosbám Emerám nemohol odporovať a zostal teda v Bavorsku. Začal s

neúnavnou horlivosťou učiť ľudí Kristovej viere, viesť ich na cestu bohumilých cností, vykoreňovať pohanské povery a zlozvyky. Jeho práca prinášala bohaté ovocie.

Výrečný, nábožný a láskavý misionár si neodolateľnou mocou získaval ľudské srdcia a získal si mimoriadnu úctu a lásku všetkých ľudí v krajinách, kdekoľvek pôsobil, z čoho mal vojvoda Teodo nemalú radosť. Biskup Emerám takto pracoval tri roky s požehnaným úspechom v Božej vinici v Bavorsku a cítiac, že sa blíži koniec jeho života, oznámil vojvodovi, že sa odoberie do Ríma, aby si vyžiadal požehnanie námestníka Kristovho pre svoje dielo a aby si uctil hroby apoštolských kniežat. Vojvoda Teodo, ktorý sa márne pokúšal presvedčiť svätého biskupa, aby neopúšťal Bavorsko, ho nakoniec s veľkou ľútosťou prepustil, a obyvatelia Regensburgu ho s plačom odprevádzali kus cesty.

Medzitým si vojvodova dcéra Uta potajme obľúbila syna sudcu menom Sigibald, ktorý ju zviedol. Keď už nemohla viac skryť následky svojho poklesku, zo strachu pred otcom si vymyslela strašnú a osudnú lož. Domnievajúc sa, že Emerám je už ďaleko, za horami a dolami, a že ho nemožno viac dostihnúť, obvinila ho u otca ako spoluvinníka. Vojvoda, uveriac tomuto krivému obvineniu, sa zhrozil a naplnil veľkým hnevom. Jej brat Lambert okamžite nasadol na koňa a vedený túžbou po pomste sa v čele jazdeckých žoldnierov vydal za biskupom. Na tretí deň ho dohonil vo dvore Helfendorf medzi Mníchovom a Aiblingom. Svätý biskup sa práve so svojimi sprievodcami modlil kňazské hodinky, keď Lambert vrazil do dvora a začal ho hrubo osočovať a vyhrážať sa mu smrťou za domnelú vinu. Misionár pokojne počúval krivé obvinenie a vyhrážky, dôrazne ich odmietol a dovolával sa Boha za svedka svojej neviny. Povedal: *„Putujem do Ríma, a kto má nejakú sťažnosť proti mne, nech ju predloží pred Svätú stolicu, kde budem odpovedať.“* Lambert však jeho slová nebral do úvahy, biskupa zúrivo zrazil na zem a rozkázal svojim žoldnierom, aby ho odviedli do stodoly a priviazali na rebrík. Tam bol nevinný Emerám ukrutne mučený; žoldnieri mu vypichli oči a odsekli ruky i nohy. Po tomto krvavom čine Lambert so žoldniermi odišiel, a spoločníci svätého biskupa i ďalší ľudia ho našli, ako ešte dýcha. Obviazali jeho krvácajúce telo a naložili ho na voz, aby ho dopravili do kostolíka v blízkom vojvodskom dvore Ašheim. Cestou však zistili, že mučeník už umiera, a položili ho na zem. Emerám naposledy vydýchol 22. septembra 652.

Zohavené telo svätca bolo pochované vo svätyni v Ašheime. Správa o ukrutnej smrti tohto milovaného misionára naplnila celú krajinu hrôzou a žiaľom. Pôvodkyňu mučeníckej smrti svätého Emeráma, Utu, strašne trápilo svedomie a čoskoro sa otcovi priznala zo svojho zločinu. Prezradila aj, kto bol jej zvodca. Žiaľ vojvodu Teoda bol nesmierny. Vydedil Utu a vyhnal ju do Talianska, kde čoskoro zomrela. Aj vrah svätého biskupa Lambert bol otcom vyhnaný do Pavie a Utin zvodca Sigibald sa zachránil útekom z krajiny.

Na zmierenie strašného zločinu spáchaného na nevinnom biskupovi Emerámovi dal vojvoda Teodo preniesť jeho telo do Regensburgu a slávnostne ho pochovať. Jeho telo bolo exhumované z hrobu v Ašheime a po rieke Isar ho dopravili do Deggendorfu a odtiaľ loďou po Dunaji do Regensburgu. Tam bolo za veľkého plaču ľudí pochované v kostolíku sv. Juraja za mestskou bránou. Veriaci začali čoskoro vzývať Emeráma za

príhovor u Boha, a na jeho počesť boli vystavané svätyne v Helfendorfe na mieste, kde bol umučený, a v Ašheime, kde jeho telo nejaký čas odpočívalo.

Pri kostolíku sv. Juraja v Regensburgu založil v roku 697 vojvoda Teodo II. benediktínsky kláštor, a táto stará svätyňa bola neskôr prestavaná na veľkolepý chrám sv. Emeráma, kam boli prenesené jeho ostatky. Kláštor sv. Emeráma sa preslávil v cirkevných dejinách Bavorska; až do čias sv. Wolfganga boli všetci jeho opáti zároveň biskupmi Regensburgu. Boh oslávil sv. Emeráma mnohými zázrakmi a jeho hrob sa stal slávnym pútnickým miestom. Hovorí sa, že aj regensburskí Židia tieto zázraky uznávali, tvrdili, že ich Boh koná na oslavu biskupa Emeráma. Jedna kosť z jeho ostatkov sa od dávnych čias uchováva v hlavnom chráme sv. Víta v Prahe. Sv. Emerám, spolupatrón regensburského biskupstva, je uctievaný aj vo svojej vlasti vo Francúzsku a v Uhorsku. Zobrazovaný býva ako biskup s rebríkom.

Starí Česi premenovali sv. Emeráma na Jimrama. S kláštorom sv. Jimrama v Regensburgu sa spája spomienka na mnícha Christiana, syna českého kniežaťa Boleslava I., ktorý sa narodil v Starej Boleslavi počas sviatkov, keď bol jeho strýko sv. Václav zavraždený vlastným bratom. Preto ho volali Strachkvas. Bratovrah Boleslav, obávajúc sa nebeských trestov padajúcich na jeho potomstvo a snažiac sa zmieriť Boží hnev, zasvätil svojho prvorodeného syna Pánovi a určil ho na duchovnú službu. Strachkvas sa stal neskôr mníchom v kláštore sv. Jimrama v Regensburgu a dostal reholné meno Christian (Krištan). Tento reholník z kniežacieho rodu Přemyslovcov, žijúc v kláštore zbožne a v odriekaní, sa až do smrti kajal za hriech svojho otca.

Sv. Vojtech, pripravujúc sa na cestu do Ríma, požiadal Christiana, ktorý práve navštívil svojho brata, kniežaťa Boleslava II. v Prahe, aby sa stal jeho nástupcom na biskupskom stolci v Čechách, keďže by mohol s pomocou brata ľahšie priviesť nepoddajný český ľud na správnu cestu. Christian to však odmietol, jednak z pokory, jednak preto, aby sv. Vojtechovi zabezpečil návrat do vlasti. Keď sa Čechom zacnelo po Vojtechovi, vyslali k nemu do Ríma poslov s Christianom, aby sa vrátil. Christian sa pred pápežom Jánom XV. prihováral na zhromaždení biskupov, aby vyhoveli prosbe Čechov, čo sa aj stalo. Keď však sv. Vojtech druhýkrát opustil Čechy a prišla správa, že sa zriekol pražského biskupského stolca, bol na jeho miesto zvolený Christian, ktorý mal vtedy už 60 rokov. Vybral sa do ríše, aby získal cisárske potvrdenie, no práve keď mal prijať biskupské svätenie, zasiahla ho mŕtvica, a zomrel v Mohuči v roku 998.

Dňa 23. septembra sa tiež pripomína pamiatka sv. Lina, prvého pápeža po sv. Petrovi a mučeníka, o ktorom sa zmieňuje sv. Pavol v druhom liste Timoteovi (4, 21); sv. Sosiusa, diakona a mučeníka (pozri život sv. Januária 19. septembra); sv. afrických mučeníkov Ondreja, Jána, Petra, Antona a Petra; sv. Paterna, biskupa a mučeníka; sv. Konštancia, kostolníka v Ancone a iných.

24. SEPTEMBER

Sv. Gerard, biskup a mučeník (10. stor.)

Medzi popredných misionárov Uhorska patril sv. Gerard (Gerhard, Gebhard, slovansky Radko, česky tiež Jaromír). Narodil sa v šľachtickej rodine v Benátkach a už ako päťročný chlapec bol poslaný na výchovu do benediktínskeho kláštora (pravdepodobne u sv. Juraja Väčšieho v tom istom meste). Tam získal potrebné vzdelanie a upevnil sa v bohabojnosti a odriekaní do takej miery, že po dosiahnutí dospelosti opovrhol svetom a prijal rehoľné rúcho. Po zložení rehoľných sľubov bol vysvätený za kňaza a horlivo slúžil Bohu, neprestávajúc sa zdokonaľovať v svätých cnostiach.

V tom čase, na prelome desiateho a jedenásteho storočia, niektoré nejasné a nesprávne vykladané miesta zo Zjavenia sv. Jána vyvolali domnienku, že sa blíži koniec sveta a posledný súd. To vyvolalo veľký strach; keď však rok 1000 pokojne nastal a šťastne skončil, ľudia si oddýchli a radostne ďakovali Bohu. Púte do Jeruzalema sa začali množiť; nespočetné zástupy veriacich zo západných krajín sa vydávali na ďalekú cestu do Svätej zeme, aby si uctili miesta posvätené životom, smrťou a oslávením vteleného Božieho Syna Ježiša Krista a vyprosili si na nich milosti potrebné pre časný i večný život. Pútnici najčastejšie putovali po súši cez Uhorsko a krajiny Balkánskeho polostrova. Aj benátsky mních Gerard zatúžil po Jeruzaleme a po získaní povolenia od predstavených sa so spoločníkmi vydal na cestu.

Išli cez Uhorsko a zastavili sa tam u kráľa sv. Štefana, ktorý ich srdečne prijal. Tento svätý kráľ, rýchlo spoznal bystrého ducha, nábožnosť a horlivosť kňaza Gerarda, okamžite si ho obľúbil a naliehavo ho žiadal, aby zostal v Uhorsku a pomohol upevniť vieru v Krista a zušľachtiť mravy miestneho ľudu, ktorý bol ešte často pohanský. Štefan chápal, že tento mních bol k nemu privedený Božím riadením, aby obrábal Pánovu vinicu v Uhorsku, a preto ho u seba zadržiaval, až kým jeho spoločníci neodcestovali ďalej. Gerard sa nakoniec, či už chcel alebo nie, podrobil kráľovej vôli. Keďže však neveril vo svoje schopnosti, aby mohol ihneď začať apoštolskú prácu v Uhorsku, odišiel najprv do samoty, aby sa modlitbou a nábožnými rozjímaniami pripravil na úlohy, ktoré ho čakali. So svojím priateľom a spolužiakom, mníchom Maurom, si v Bakoňskom lese postavili pustovňu so svätyňou a strávili tam sedem rokov, slúžiac Bohu a prejavujúc odriekanie skutkami pokánia.

Zatiaľ čo Gerard prebýval na pustatine, sv. Štefanovi sa v Uhorsku podarilo potlačiť vzbury nespokojných veľmožov a poraziť susedných Bulharov. Po týchto víťazstvách začal vo svojej ríši zavádzať kresťanské poriadky. V Uhorsku zakladal biskupstvá a Gerarda ustanovil za prvého biskupa Čanadskej diecézy. Gerard by radšej zostal vo svojej obľúbenej samote, no poslúchol kráľa a ujal sa pastierskej berly. Územie, ktoré mu bolo pridelené, malo vtedy ešte prevažne pohanské obyvateľstvo, a horlivému biskupovi sa tak otvárala hojná žatva. Gerard sa s dôverou v Boha pustil do práce a svojou láskavosťou, dobrotou a horlivosťou si rýchlo získal úctu i lásku ľudu. Jeho činnosť v Pánovej vinici prinášala bohaté ovocie. Počet kresťanov rástol každým dňom a všetci, ktorí boli výnimočným biskupom obrátení na vieru, ho milovali ako otca. Zo všetkých strán sa k nemu hrnuli veľmoži i prostý ľud, bohatí i chudobní, starí i mladí, aby sa dali poučiť o Kristových pravdách a pokrstiť. Modloslužba postupne zanikala a svätá viera sa v krajine šírila.

Gerard podporovaný kráľom Štefanom postavil vo svojej diecéze početné chrámy Pánove a dbal na to, aby v nich boli bohoslužby vykonávané pravidelne a dôstojne. Najväčšiu starosť venoval stavbe katedrálneho chrámu sv. Juraja v Čande (lat. Csanad, dnes Cenad), ktorý bol bohato obdarovaný kráľom. Tam zriadil oltár Panny Márie a nariadil, aby dvaja zbožní starci každú hodinu pred ním zapaľovali kadidlo. On sám sa tam denne modlieval cirkevné hodinky a v soboty slúžil svätú omšu.

Gerard mal k Panne Márii veľkú úctu a nikdy neodmietol vypočuť nikoho, ani zjavného hriešnika, ak ho prosil v jej mene. Veriacim nariadil, aby sa pri zmienke jej mena úctivo uklonili a zvykli si ju nazývať svojou panovníčkou. Žil veľmi odriekavo: prísne sa postil, nosil drsné kajúcne rúcho a po dennej práci trávil dlho do noci na modlitbách. Na svojich cestách, ktoré konal prevažne pešo, býval najradšej v chatrčiach chudobných alebo v jaskyniach. Kedykoľvek bol unavený starosťami, uchýlil sa na niekoľko dní do malej pustovne, ktorú si zriadil v ústraní, a odtiaľ sa vracal posilnený a potešený k ďalšej práci. Voči všetkým ľuďom, najmä chudobným a chorým, bol nesmierne dobrotivý. Často objímal aj takých nešťastníkov, ktorých choroba vzbudzovala odpor, čistil a obväzoval im rany, ukladal ich do svojej postele a bdel pri nich v modlitbách alebo odpočíval na holej zemi. V trpiacich bratoch videl samotného Krista Pána a týmto spôsobom učil svojich zverencov účinnej láske k blížnym.

Denne si spytoval svoje svedomie a za najmenšie prehrešky si ukladal prísne pokánie. Raz nechal za istý priestupok potrestať svojho sluhu, no keď sa mal trest vykonať, ponáhľal sa k nemu, bozkával mu ruky a nohy, okovy, ktorými bol spútaný, a prosil ho o odpustenie, sľubujúc mu odmenu za to, že s ním bolo zaobchádzané unáhlene. Po smrti sv. Štefana (v roku 1038) sa uhorským kráľom stal jeho bratranec Peter, vášnivý a bezohľadný muž, ktorý protežoval cudzincov, najmä svojich krajanov z Talianska, a ľahkomyseľne im rozdával úrady a majetky, čím vzbudil nenávisť a odpor uhorských veľmožov, nespokojných aj s kresťanskými poriadkami zavedenými zosnulým kráľom. V roku 1041 sa veľmoži proti Petrovi spikli a na zhromaždení v Stoličnom Belehrade vyhlásili za vzdorokráľa Štefanovho príbuzného Samuela Abu. Tento drsný Kumán začal okamžite kruto prenasledovať dvoranov a

stúpencov Petra, ba dokonca aj iných veľmožov, ktorí sa s ním pôvodne spojili proti kráľovi Petrovi, no neskôr, vidiac jeho surové správanie, sa od neho opäť odvrátili. Bez predchádzajúceho súdneho vypočutia dal počas pôstneho obdobia v roku 1042 nabodnúť na koly a takto neľudsky popraviť pätnástich z týchto šľachticov.

Na Veľkú noc prišiel Samuel na čele svojich ozbrojených stúpencov do Čanadu, aby ho Gerard, ako najstarší z uhorských biskupov, korunoval za kráľa. Svätý biskup však odmietol korunovať tohto surovca, ktorý sa neštítil páchať krvavé zločiny. Keď Samuel na Božie narodenie prišiel so svojou družinou do katedrálneho chrámu, Gerard vystúpil na kazateľnicu a oslovil ho týmito slovami: *„Posvätný pôstny čas je určený na to, aby hriešnici dosiahli odpustenie a spravodliví získali zásluhy pred Bohom. Ty si ho však znesvätil ohavnými vraždami a olúpil si ma o toľkých kresťanov, preto nie si hoden, aby si sa dnes radoval s nami v Pánovi a stal sa účastným Božej milosti. Som pripravený v tejto chvíli zomrieť pre Krista, nebojím sa ťa a nemôžem mlčať. Počúvaj teda, aký osud ťa čaká. V treťom roku tvojho krutého panovania ťa zasiahne meč pomsty, vezme ti násilím uchvátené kráľovstvo a pripraví ťa o život.“*

Priatelia kráľa, ktorí rozumeli tejto reči prednesenej po latinsky, prikázali tlmočníkovi, aby mlčal, no Gerard to zbadal a zvolal k nemu: *„Boj sa Boha a povedz kráľovi verne, čo som práve povedal!“* Keď to Samuel počul, zachvel sa hrôzou a hnevom, no predsa sa neodvážil násilne siahnuť na ctihodného biskupa. Gerardovo proroctvo sa naplnilo. V roku 1044 bol Samuel v bitke zabitý a Peter, s pomocou cisára Henricha III., opäť zaujal trón a bol korunovaný v Stoličnom Belehrade.

Avšak ani Peter nebol lepší ako jeho predchodca. Namiesto toho, aby si múdrou vládou a dobrotou získal priazeň v krajine, dal popraviť Samuelových stúpencov, opäť protežoval cudzincov, žil rozmarne a z vlastnej vôle zložil cisárovi prísahu vernosti, pričom odovzdal Uhorsko ako ríšske léno, čo bolo považované za vlastizradu. Uhorskí veľmoži sa zhromaždili v Čanade a napriek varovaniam biskupa Gerarda, ktorý predvídal hrozné nepokoje v krajine, Petra opäť zosadili z trónu a zvolili za kráľa Arpádovca Ondreja, ktorý bol kedysi za sprisahanie proti sv. Štefanovi nútený spolu s bratom Leventom utiecť z Uhorska do Ruska.

Ondrej a Leventa sa vrátili z vyhnanstva do Uhorska. Uhorskí veľmoži však od Ondreja žiadali, aby zrušil kresťanské poriadky, ktoré zaviedol Štefan, a povolil, aby Uhri mohli žiť podľa spôsobu svojich pohanských predkov. Len za tejto podmienky ho boli ochotní prijať za kráľa. Ondrej sa toho zľakol, no spoliehajúc sa na pomoc z Ruska odkladal dať rozhodnú odpoveď a vyžiadal si čas. Medzitým v Uhorsku nastal veľký zmätok. Nespokojenci začali hlásať, že treba obnoviť staré maďarské zvyky, vykoreniť kresťanské poriadky, vyhnať cudzincov, povraždiť biskupov, kňazov a mníchov, a zničiť kresťanské chrámy a oltáre. Nerozhodný Ondrej nevedel a nechcel tieto nepokoje v zárodku potlačiť, a tak v Uhorsku vypukla všeobecná vzbura proti kresťanstvu. Po krajine sa potulovali tlupy lúpežníkov, podpaľačov a vrahov. Dokonca aj Ondrejov brat Leventa sa postavil na ich čelo.

Keď sa táto divoká búrka blížila k Čanadu, Gerard sa odobral do Stoličného Belehradu, aby presvedčil kráľa, nech rýchlo a rázne zasiahne proti buričom a obráni kresťanstvo. Cestou prenocoval v Györi pri Dunaji a vedomý si toho, čo ho čaká, povedal svojim sprievodcom: *„Bratia, zajtra budeme povolaní na hostinu Baránkovu. Nuž, poďme odvážne v ústrety Kristovi a zomrime radi pre neho!“* Na druhý deň ráno odslúžil svätú omšu a pokračoval v ceste popri rieke. Pri prevoze ho dohonila skupina vzbúrencov, začala ho kameňovať, zastavila jeho koňa a násilím ho zhodila z voza na zem. Biskup si kľakol, roztiahol ruky a zvolal: *„Pane, nezapočítaj im to za hriech!“* V tej chvíli sa vrahovia opäť vrhli na Gerarda, zúrivo ho kameňovali a kopali, až mu jeden z lotrov prebodol kopijou srdce. Tak dosiahol vierozvestca Gerard v roku 1047 mučenícku korunu. V ten istý deň boli v Uhorsku ďalší boli vzbúrenými pohanmi zavraždení aj dvaja biskupi a početní kňazi a veriaci. Kráľ Ondrej bol voči vzbúrencom bezmocný, a až keď si upevnil svoju vládu, rázne proti nim zakročil a potlačil ich. Telo mučeníka Gerarda bolo odvezené do Pešti a nasledujúci rok prenesené do katedrálneho chrámu v Čanade.

Za vlády kráľa sv. Ladislava bolo s povolením pápeža Gregora VII. v roku 1083 prenesené do Benátok a slávnostne uložené v tamojšom chráme Panny Márie Muranskej, kde sa dodnes s úctou uchováva.

Dve väčšie kosti tohto svätca dostal v roku 1304 hlavný chrám v Prahe. Svätý Gerard právom nesie titul uhorského apoštola. Býva zobrazovaný s kopijou v ruke, kľačiac pred obrazom Matky Božej.

Poučenie:

Keby kráľ Ondrej nebol zhovievavý voči odporcom kresťanských poriadkov, nemohli by tak drzo vystupovať proti kresťanom ani by sa neodvážili tak kruto zavraždiť všeobecne uznávaného biskupa Gerarda. Koľkým hriechom by bolo možné zamedziť, keby tí, ktorých sa to týka, im vždy odvážne odporovali! Buďme preto ostražití, aby sme sa nikdy nepoškvrnili cudzím hriechom. Najmä nesúhlasme s ničím, čo odporuje Božím zákonom a čo ohrozuje našu spásu či spásu našich blížnych. Táto povinnosť sa týka predovšetkým vrchnosti, rodičov a predstavených všeobecne. Starozákonný veľkňaz Héli nepotrestal hriechy svojich zvrhlých synov a bol voči nim zhovievavý, ale Hospodin potrestal nielen týchto nezdarníkov, ale aj ich slabého otca. *„Nemaj účasť na cudzích hriechoch. Zachovaj sa čistý!“* (1 Tim 5, 22)

V tento deň sa slávi aj spomienka na svätú Imu, pannu z Joinvillu vo Francúzsku; svätého Rustika, biskupa; svätého Geremara, opáta a ďalších.

25. SEPTEMBER

I. Sv. Pacifik, kňaz františkán (17. stor.)

V roku 1653 sa v mestečku San Severino v talianskom kraji Ancona narodil bohatým a nábožným manželom urodzeného stavu syn, ktorého nazvali Pacifikom. Rodičia ho viedli slovom aj príkladom na cestu bohabojnosti a tešili sa z jeho rýchleho pokroku v kresťanských cnostiach. Pacifik (po slovensky Miroslav) si obľúbil modlitbu a najväčším potešením pre neho bolo počúvať kázne, zúčastňovať sa na kresťanských cvičeniach a denne sa zúčastňovať na niekoľkých svätých omšiach. Už v mladom veku začal chodiť do školy, kde sa usilovne vzdelával a vynikal poslušnosťou nad všetkých spolužiakov, takže ho učitelia dávali za vzor. Bolo pre neho šťastím, že si už v mladosti upevnil nábožnosť a obľúbil si cnostný život, pretože jeho šľachetní rodičia, postihnutí rôznymi nešťastiami, upadli do chudoby a zomreli, keď bol ešte chlapcom.

Osirelý Pacifik sa dostal do domu svojho strýka, prísneho a tvrdého muža, ktorý sa k nemu správal nevrlo a dovolil, aby sa k nemu aj služobníci správali hrubo. Chlapec bol nútený celý deň vykonávať najťažšie a najopovrhovanejšie domáce práce, takže mu zostávalo len málo času na učenie. Za to sa mu dostávalo iba pohŕdania a iných ponížení, no napriek tomu sa nikdy nesťažoval a všetky ústrky znášal v tichosti a trpezlivosti z lásky k Bohu. Keď sa niektorí príbuzní dozvedeli, ako sa so sirotou v strýkovom dome zaobchádza, chceli ho prichýliť a poskytnúť mu prístrešie aj výživu. On však, poďakujúc sa za ich láskavosť, tvrdil, že sa mu vedie dobre. Hovoril pravdu; naozaj sa mu viedlo dobre, pretože bol odovzdaný do Božej vôle a bol šťastný, že môže trpieť, cvičiť sa v pokore a v odriekaní. Už vtedy mal zvláštnu náklonnosť k ľuďom v núdzi a podľa svojich možností im pomáhal. Šetril a odriekal si jedlo, aby mohol nasýtiť a obliecť niektorého hladujúceho chudobného človeka. Tak vyrástol v chudobe, odriekaní a utrpení, a naplnilo sa na ňom Izaiášovo slovo, že dobré je pre človeka niesť jarmo od mladosti svojej.

Keď dospieval v mladíka, Pacifik zatúžil vstúpiť do chudobného rádu sv. Františka. V roku 1670, keď dosiahol sedemnásty rok života, bol so súhlasom svojho strýka prijatý do kláštora Menších bratov observantov v biskupstve Osimo. Tam sa utvrdzoval v pokore, najmä príkladom starších rehoľníkov. Volil si tie najnepríjemnejšie práce a vykonával ich ochotne, a čas, ktorý mu zostával po

stanovených pobožnostiach a práci, trávil v súkromných modlitbách a v rozjímaní. Niektorí mladší bratia, nechápajúc jeho pokoru, sa nad jeho horlivosťou pohoršovali a posmievali sa mu, hovoriac: *„Nie si taký svätý, ako si myslíš; vôbec ti neveríme.“* On im však pokorne odpovedal: *„Máte pravdu, vaše posúdenie je spravodlivé, presne také, aké si zasluhujem.“* Starší a skúsenejší bratia však v ňom už vtedy rozpoznávali veľké cnosti a vážili si ho. Preto bol Pacifik už 28. decembra 1671 pripustený k skladaniu reholných sľubov. Následne mu bolo uložené, aby študoval filozofiu a teológiu, čím sa pripravoval na kňazské svätenie.

Pacifik sa ani počas štúdií neprestával horlivo modliť a umŕtvovať svoje telo, aby sa stal hodným reholníkom a schopným služobníkom Cirkvi. Po vysvätení za kňaza učil určitý čas kláštorných novicov reholným pravidlám, a potom s požehnaním pôsobil na kazateľnici aj v spovednici. Niekoľko rokov bol kvardiánom kláštora v San Severine, kde dával podriadeným bratom príklad všetkých reholných cností, najmä pokory a lásky k chudobe. Preto vždy sedával za spoločným stolom na poslednom mieste. Nikdy nenosil nové reholné rúcho, uspokojil sa s obnoseným odevom, ktorý však vždy udržiaval čistý. Sám chudobný, túžil, aby sa všetci kresťania vyhýbali akejkoľvek pýche a márnomyseľnému prepychu. Na kázňach horlivo vystupoval proti výstrednosti v odievaní, rozmarným a drahým zábavám, hýrivosti a márnotratnosti.

Ako predstavený kláštora často prezeral izby bratov, aby sa uistil, že v nich nie je nič, čo by odporovalo reholnej chudobe. Zároveň však dbal na to, aby bratia netrpeli hmotnou núdzou, ale zakazoval vyberať almužny, ak bola v kláštore zásoba na čo i len jediný deň. Radoval sa, keď bol ponížený a potupený, pokladal sa za najmenšieho z bratov a prial si zostať navždy svetu neznámy a skrytý. Poslušne sa podriaďoval nielen predstaveným, ale aj reholným bratom, pretože úplne umŕtvil svoju vlastnú vôľu a sebelásku. Postil sa trikrát do týždňa o chlebe a vode, mnoho piatkov a sobôt v roku, a počas posledných troch dní pred Veľkou nocou nejedol vôbec nič. Inokedy sa uspokojil so skromným jedlom. Odpočíval len málo, na tvrdej slame, a bičoval sa trikrát denne, často až do krvi. Nosením ostrého opasku a chodením bosý aj v nepriaznivom počasí umŕtvoval svoje telo. Skláňal pohľad, takže bratia ani nevedeli, akej farby sú jeho oči. Panenskú čistotu si uchránil po celý život bez poškvrny. Nikdy nehľadal ľudskú slávu a starostlivo skrýval všetko dobré a bohumilé, čo konal. Trpezlivé znášanie protivenstiev a súžení, ktorým sa naučil už v mladosti, mu veľmi pomohlo.

Čoskoro po skončení prípravného roka v kláštore sa mu na nohách objavili vredy, ktoré mu až do smrti spôsobovali veľkú bolesť. Pre svoju úzkostlivú zdržanlivosť si tieto rany čistil a obväzoval sám, nedovoľujúc, aby sa ho niekto dotýkal. To však nebol jediný kríž, ktorým ho Boh navštívil. Ešte pred štyridsiatkou ohluchol, čo bola pre neho veľká rana, pretože tento horlivý spovedník, ktorý v spovednici urobil nesmierne veľa dobra, bol nútený vzdať sa tohto záslužného úradu. Neskôr, počas posledných rokov života, úplne oslepol. Bol hluchý pre svet, no dobre počul hlas Božej milosti, ktorá prehovárala k jeho duši. Bol slepý a nevidel márnosti tohto pominuteľného sveta, ale svetlo zhora, ktoré osvecovalo jeho myseľ a srdce, mu

žiarilo tým jasnejšie. Všetky tieto skúšky prijímal z Božích rúk s vďačnosťou, hovoriac: *„Je to Božia vôľa, tak to chce Pán.“* Okrem toho ho trápili aj iné rozličné choroby, takže v posledných rokoch svojho života takmer nemohol vstať z lôžka. Aj napriek tomu si to však pochvaľoval a neprestával chváliť Boha. Pacifik, sám trpiteľ, mal úprimný súcit s tými, ktorí trpeli. Usilovne navštevoval chudobných, chorých i zomierajúcich, prinášajúc im útechu a posilu v Pánovi. Dokonca aj po oslepnutí si nechával pomáhať, aby mohol chorým prinášať rady a útechu ako nebeský posol.

Keďže ako chudobný rehoľník nemohol poskytovať hmotnú pomoc chudobným a chorým, hľadal pre nich dobrodincov. Prostredníctvom kázní a najmä spovedí, kým ešte počul, im preukazoval nesmierne množstvo dobra. Chudobní i bohatí k nemu prichádzali hľadať poučenie, rady, útechu i pomoc v rôznych potrebách a ľudia ho nazývali útočiskom zarmútených. Pacifik, plný svätej lásky k Bohu, si prial, aby ho všetci ľudia rovnako milovali a plnili jeho vôľu. Preto sa veľmi trápil, keď videl niekoho hrešiť alebo počul, ako mnohí ľudia urážajú Boha.

Bol milovníkom samoty, aby mohol dôvernejšie rozjímať o Bohu. Držal si jazyk na uzde, v rozprávaní bol skromný, ale keď mal možnosť rozprávať sa o Bohu s cnostnými a zbožnými ľuďmi, býval výrečný a nešetril slovami. Počas modlitieb, a najmä pri svätej omši, bola jeho myseľ tak zabratá do Boha, že zabúdal na všetko okolo seba, akoby bol vytrhnutý do neba, kam neprestajne smerovala všetka jeho túžba. Boh ho už za života oslavoval darom proroctva a zázrakov.

Keď cítil blížiacu sa smrť, posilnil sa svätými sviatosťami. Potom spolu s bratmi recitoval cirkevné hodinky, pozdvihol oči k nebu, ďakoval Bohu za všetky dobrodenia, ktoré dostal, a so skríženými rukami na hrudi a blaženým úsmevom na tvári sa rozlúčil s týmto svetom 16. septembra 1721 vo veku 68 rokov. Pápež Gregor XVI. ho 26. mája 1839 zaradil medzi svätých katolíckej Cirkvi.

Poučenie:

Hlavnou cnosťou svätého Pacifika bola skromnosť a pokora. Dnešný svet ju nepozná; preň je pokora znakom zotročenosti a údelom slabochov, ktorí sú na nič a nič nedokážu. Dejiny a skúsenosti však dokazujú, že pravá pokora bola a je prvoradou vlastnosťou všetkých skutočne veľkých a ušľachtilých ľudí. Len povrchní, do seba zamilovaní ľudia, ktorí detinsky obdivujú svoju vlastnú bezvýznamnosť, pohŕdajú touto cnosťou, pretože nepoznajú jej podstatu.

Najslávnejší pohanský mysliteľ, grécky mudrc Sokrates, na smrteľnej posteli povedal: *„Viem iba to, že nič neviem.“* Bol skromný, ako boli skromní a pokorní všetci praví múdri ľudia. *„Čím si väčší, tým viac sa ponižuj vo všetkých veciach a nájdeš milosť u Boha.“* (Sir 3, 20.) Nech sa teda svet opojený falošnou bezbožnou osvietenosťou a pochybnou domýšľavosťou akokoľvek posmieva kresťanskej pokore, pravdou zostane to, čo napísal apoštol svätý Pavol: *„Múdrosť tohto sveta je bláznovstvom u Boha.“* (1 Kor 3, 19.) *„Kde je pýcha, tam bude aj potupa, ale kde je pokora, tam je aj múdrosť.“* (Prís 11, 2.)

II. Sv. Kleofáš, učeník Pánov (1. stor.)

Deň po slávnom zmŕtvychvstaní ukrižovaného Spasiteľa Ježiša Krista išli dvaja z jeho učeníkov do mestečka Emauzy, ktoré ležalo na južnej strane hlavného mesta Jeruzalema, vzdialeného 60 honov (približne tri hodiny cesty). Jeden z nich sa volal Kleofáš. Kráčali pomaly, často sa zastavovali a obzerali späť na mesto, ktoré opustili. Ich oči boli zarosené slzami a na tvárach sa im zračil hlboký zármutok. Rozprávali sa o smrti svojho milovaného Majstra. Akí boli šťastní, keď počúvali jeho slová, keď videli jeho skutky a boli s ním! A zrazu sa ich blaho zmenilo na nevýslovnú bolesť. Mali veľké nádeje vo vykúpenie a povýšenie svojho národa, ale tie sa náhle zrútili. Ich viera v Ježiša ako Mesiáša bola otrasená. Nechápali, ako je možné, že nad spravodlivým a svätým Majstrom zvíťazila zloba farizejov a strašná zaslepenosť zvedeného ľudu, a že bol vydaný na potupnú smrť na kríži. Preto bol ich duch obklopený mrakmi smútku a ich ústa pretekali rozhovormi o všetkých tých udalostiach, ktoré sa v posledných dňoch odohrali v Jeruzaleme. Hoci im zasvietil slabý lúč nádeje, keď počuli, že Ukrižovaný vstal z hrobu a je opäť živý, považovali túto neurčitú správu za prázdne reči nerozvážnych žien a neodvažovali sa vzbudiť v sebe novú nádej, aby sa opäť a ešte trpkejšie nesklamali.

Kým obaja pútnici takto rozprávali a medzi sebou si kládli otázky, priblížil sa k nim vzkriesený Ježiš a išiel s nimi. Nespozorovali ho, až kým ich srdečne nepozdravil; vtedy zdvihli oči, ale nespoznali ho. Považovali ho za cudzieho pútnika smerujúceho z Jeruzalema. Ich oči boli zatvorené. Pán sa pred nimi skryl; najprv ho mali uzrieť očami viery a až potom telesnými očami. Oslávené telo Kristovo, hoci skutočné, má moc podobnú duchu; môže sa zjaviť a zmiznúť, skryť sa i dať sa vidieť a meniť svoju podobu. Vtedy im zroneným Pán láskavo povedal: *„O čom sa to cestou zhovárate?“* Na to mu Kleofáš odpovedal: *„Ty si vari jediný cudzinec v Jeruzaleme, ktorý nevie, čo sa tam stalo v týchto dňoch?“* A on im povedal: *„A čo?“* Odpovedali mu: *„No s Ježišom Nazaretským, ktorý bol prorokom, mocným v čine i v reči pred Bohom aj pred všetkým ľudom; ako ho veľkňazi a naši poprední muži dali odsúdiť na smrť a ukrižovali. A my sme dúfali, že on vykúpi Izrael. Ale dnes je už tretí deň, ako sa to všetko stalo. Niektoré ženy z našich nás aj naľakali. Pred svitaním boli pri hrobe, a keď nenašli jeho telo, prišli a tvrdili, že sa im zjavili anjeli a hovorili, že on žije. Niektorí z našich odišli k hrobu a zistili, že je to tak, ako vraveli ženy, ale jeho nevideli.“* Spasiteľ mlčky počúval, čo mu skľúčení učeníci hovorili, a nakoniec im s jemným pokarhaním povedal: *„Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! Či nemal Mesiáš toto všetko vytrpieť, a tak vojsť do svojej slávy?“* A počnúc od Mojžiša a všetkých prorokov im vysvetľoval všetky Písma, ktoré o ňom hovorili. Počas tohto výkladu pocítili obaja učeníci k svojmu spoločníkovi nevýslovnú náklonnosť a lásku; hoci boli pokarhaní za svoju nedokonalú vieru a slabú odvahu, pokorne uznali, že jeho výčitky boli spravodlivé. Keď už boli blízko mestečka, kam smerovali, on sa tváril, akoby chcel ísť ďalej. Ale naliehali na neho, aby zostal s nimi na noc, hovoriac: *„Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil.“* A Pán vošiel s nimi. To, čo ich slabá a vrtkavá viera spôsobila, jeho láska napravila. Posadil sa s nimi za stôl, pomodlil sa, vzal chlieb, dobrorečil, lámal ho a

podával im. Vtedy sa im otvorili oči a spoznali ho, no on im zmizol spred očí. Hovorili si medzi sebou: *„Či nám nehorelo srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?“* A hneď vstali a vrátili sa do Jeruzalema. Našli tam zhromaždených jedenástich a tých, čo boli s nimi, a tí im povedali: „*Pán naozaj vstal z mŕtvych a zjavil sa Šimonovi.“* Aj oni rozprávali, čo sa stalo na ceste a ako ho spoznali pri lámaní chleba. (Lk 24, 13-35)

Sv. Hieronym napísal, že Kleofáš mal v Emauzách svoj dom, ktorý bol neskôr premenený na kresťanský chrám. Niektorí ho považujú za totožnú osobu s Kleofášom (Alfeusom), otcom apoštola Jakuba Mladšieho a manželom Márie, zvanej Kleofášovej. Staré podanie hovorí, že Kleofáš vo svojom dome v Emauzách, kde jedol so vzkrieseným Spasiteľom, bol zavraždený Židmi pre svoju vieru.

Poučenie:

Ak by sa dnes Kristus Pán opýtal mužov a žien, mladíkov a dievčat, ktorí horlivo rozprávajú na zhromaždeniach, uliciach a cestách: *„Aké sú to reči, ktoré medzi sebou vediete?“* určite by mnohí zostali v rozpakoch a zmĺkli by od hanby. Ich srdcia by tiež horeli, ale nie láskou k Spasiteľovi, túžbou po jeho kráľovstve a zármutkom nad jeho bolestnou smrťou!

Učeníci spoznali vzkrieseného Majstra pri lámaní chleba. Ak chceme dokonale spoznať Ježiša Krista, musíme s ním stolovať – to znamená s živou vierou, kajúcou mysľou a zbožným srdcom prijímať nebeský chlieb, ktorý nám láme a podáva v najsvätejšej Sviatosti oltárnej. Učeníci z Emauz, keď videli vzkrieseného Ježiša a spoznali ho, uverili v neho. *„Blahoslavení, ktorí nevideli, a uverili.“* (Jn 20, 29)

---

25. septembra si pripomíname tiež svätého Herkulána, vojaka a mučeníka; svätého Firmina, biskupa Amienského vo Francúzsku a mučeníka, ktorého relikviu uchováva pražská katedrála; sv. Auréliu a sv. Neomisiu, panny z Anagnie v Taliansku; svätého Anatolona, milánskeho biskupa a ďalších.

26. SEPTEMBER

I. Sv. Cyprián, kňaz a mučeník a svätá Justína, panna a mučeníčka (3. stor.)

Koncom tretieho storočia žil v hlavnom meste maloázijskej Pisídie, v Antiochii, pohanský kňaz Edusius, ktorý mal dcéru Justínu, na ktorej veľmi lipol. Vychoval ju v pohanských poverách a dal jej vzdelanie v dobových vedách a umeniach. Pôvabná a bystrá dievčina sa na základe otcovej rady horlivo venovala modlám, no pohanským nerestiam nepodľahla. Vďaka prirodzenému Božiemu zákonu, vpísanému do ľudskej duše, zostala naklonená dobru.

Neďaleko od nich býval kresťanský diakon Prelius. Justína často počúvala, ako vysvetľuje katechumenom pravdy kresťanskej viery, a Božia milosť ju osvietila tak, že uverila a prijala krst. Odvtedy bola nevýslovne šťastná a nemala vrúcnejšieho želania, než aby sa aj jej rodičia odvrátili od mŕtvych pohanských bohov a uverili v Ježiša Krista. Najprv o tom hovorila s matkou a potom s otcom, no zatiaľ bez úspechu. Napokon bol Edusius obrátený zvláštnym snom. Zdalo sa mu, že vidí Krista obklopeného anjelmi a počuje jeho hlas: *„Poď ku mne do nebeského kráľovstva!“* Tento sen ho podnietil k tomu, že sa dal poučiť o kresťanskej viere a pokrstiť. Podobne aj jeho manželka prijala krst. Edusius, keď sa stal kresťanom, prejavoval takú horlivosť vo viere, že bol vysvätený na kňazstvo, v ktorom už nasledujúci rok požehnane zosnul v Pánovi.

Justína rýchlo kráčala cestou kresťanskej dokonalosti, až sa Bohu zasvätila sľubom ustavičného panenstva. Nepoznávala iné cesty než tie, ktorými chodila na bohoslužby, a nemala iné túžby, než aby sa svojim životom páčila Bohu. Mnohé pokušenia, ktoré sa na ňu valili, víťazne premáhala pôstmi, bdením a stálou modlitbou. Jedného dňa, keď Justína, ako bolo jej zvykom, išla na bohoslužby, uzrel ju urodzený pohanský mladík Aglaides a zaľúbil sa do nej. Po dôvernom priateľovi jej odkázal, že by ju rád pojal za manželku. Kresťanská panna mu dala odkázať, aby na ňu nemyslel, jednak preto, že on je pohan a ona kresťanka, a jednak preto, že si už zvolila Ženícha v nebi, ktorému zostane verná až do smrti. Odmietnutý nápadník sa však nedal tak ľahko odradiť. Písal Justíne listy, posielal jej poslov s darmi a čakal na ňu, kedykoľvek išla do chrámu Pána. Keď boli všetky tieto pokusy márne, rozhodol sa ju násilne uniesť, ale to sa mu nepodarilo. Statočná panna dokázala všetky jeho pokusy a úklady premôcť.

V tom čase žil v Antiochii učený pohan Cyprián, známy svojím čarodejníckym umením, ktoré sa naučil na ďalekých cestách od modloslužobných kňazov v Aténach, v egyptskom Memfide, v Chaldejsku a v Indii. Aglaides sa obrátil práve na neho, pretože inak nemohol uskutočniť svoj zámer, a sľúbil, že ho štedro odmení, ak svojím tajným umením získa preňho Justínino srdce. Čarodejník bez váhania sľúbil, že splní, o čo bol požiadaný, a okamžite sa pustil do svojich obvyklých čarodejníckych praktík, pri ktorých privolával zlých duchov, aby v Justíne vzbudili náklonnosť k Aglaidovi. Justína, ktorá vedela o týchto úkladoch, bdelo strážila svoje zmysly, zapierala sa prísnym pôstom a bezprestania sa modlila, aby ju Boh v tomto obrannom boji posilnil svojou milosťou a dal jej zvíťaziť. Volala tiež na pomoc Bohorodičku slovami: *„Najčistejšia Panna, pomôž panne!“* Najmocnejšou zbraňou proti nástrahám a pokušeniam zlých duchov jej bolo znamenie sv. kríža, ktorým ich víťazne premáhala.

Napokon sa Cyprián presvedčil, že jeho umenie proti kresťanskej panne nič nezmôže, pretože zlí duchovia sú pred Kristom bezmocní. Zmocnila sa ho malomyseľnosť, ba až zúfalstvo. Premohol ho strach a hrôza, keď si uvedomil, že doterajším životom sa rúhal Bohu a slúžil diablovi. Práve vtedy ho osvietila Božia milosť a vnukla mu, aby šiel po radu ku kresťanskému kňazovi Euzébiovi, čo má robiť, aby získal útechu a pokoj. Euzébius ho uistil, že Pán Ježiš Kristus zomrel za všetkých ľudí a nepohrdne ani najväčším hriešnikom, ak je ochotný úprimne robiť

pokánie. Vyložil mu pravdy zjaveného kresťanského učenia a bláznivosť modlárskych povier, pričom dodal: *„Kristovu moc nad zlými duchmi si spoznal na Justíne; Kristova moc ti dá útechu a blažený pokoj, ak uveríš, budeš konať pokánie a dáš sa pokrstiť.“*

Cyprián zaplesal a bol uvedený k biskupovi Anthimovi, ktorý sa nemálo začudoval, keď počul, že tento povestný čarodejník si želá prijať svätý krst. Aj veriaci sa veľmi divili, že tento úhlavný nepriateľ ich viery uveril v Ježiša Krista, a s radosťou za to Bohu ďakovali. Keď Cyprián, prijatý medzi čakateľov krstu, prvýkrát vstúpil do chrámu Pána a uvidel, s akou vrúcnou zbožnosťou sú veriaci prítomní na bohoslužbách, premožený citmi povedal: *„Videl som zbor nebeských bytostí alebo anjelov chváliacich Boha, a každý žalm zakončovali slávnym Alleluja. Mal som pocit, že to nie sú smrteľníci!“*

Pokánie bývalého pohanského čarodeja Cypriána bolo úprimné. Podriadil sa cirkevnej disciplíne, dal si od biskupa posypať hlavu popolom a počas bohoslužieb stával vo vstupnej časti chrámu, kde pokorne prosil okoloidúcich kresťanov, aby sa za neho prihovárali u biskupa, aby ho čo najskôr prijal do Cirkvi. Ako dôkaz svojej úprimnej vôle a skutočnej kajúcnosti rozdal svoj majetok chudobným, verejne sa priznal pred zhromaždením veriacich k svojim predchádzajúcim hriechom a pred nimi spálil svoje čarodejnícke knihy a poverčivé nástroje. Napokon, keď bol dôkladne vyučený pravdám kresťanského náboženstva, prijal svätý krst.

Justína, ktorá mala z Cypriánovho obrátenia nevýslovnú radosť, sa modlila, aby Boh tomuto novokrstencovi dal milosť vytrvať vo svätej viere. A čoskoro sa dočkala novej radosti, keď sa z Božej milosti stal horlivým kresťanom aj Aglaides. Justína rozdala svoj majetok chudobným, dala si ostrihať vlasy a zasvätila sa výlučne službe Bohu. Jej príklad nasledovali aj mnohé iné panny, ktoré s ňou spoločne žili v modlitbách. Aj Aglaides sa vzdal svojho majetku v prospech chudobných a žil príkladným životom. Cyprián si z pokory vyžiadal úrad vrátnika (ostiár) pri chráme Pána a pokračoval na ceste kresťanskej dokonalosti do takej miery, že ho biskup bez váhania vysvätil za diakona a po nejakom čase aj za kňaza. Odvtedy neúnavne pracoval na rozkvete svätej Cirkvi a Boh ho obdaroval hojnou mierou svojich milostí. Na základe svedectva sv. Gregora Naziánskeho sa stal nielen vzorom všetkých cností, ale aj *„kladivom na modloslužobníkov.“*

Keď za cisára Diokleciána nastalo nové prenasledovanie kresťanov, Cyprián a Justína, ako hlavné piliere antiochijskej cirkvi, boli udaní, zatknutí, spútaní a postavení pred súd. Cyprián podrobne vyrozprával, ako bol obrátený na vieru, a napomínal pohanského sudcu Eutolmija, aby sa aj on vzdal bláznivej modloslužby a uveril v pravého Boha. Rozhnevaný sudca ho za to nechal natiahnuť na škripec a mučiť ostrými hrebeňmi, a Justínu rozkázal nemilosrdne zbičovať koženými bičmi. Tieto muky však ich vieru nezlomili. Chválili Boha a povedali sudcovi: *„Týmto mučením sa staneme účastníkmi večnej slávy.“* Eutolmij im posmešne odpovedal: *„Ak vás mám takto priviesť do vášho neba, potom vás neprestanem mučiť.“* Rozkázal teda mučenie ešte viac vystupňovať, ale obaja mučeníci pevne zotrvali vo svojej viere. Napokon sudca nariadil, aby Cypriána zavreli do väzenia a Justínu odviedli do

domu istého Terencia. Po niekoľkých dňoch ich sudca opäť predvolal a radil im, aby sa zriekli Krista, ktorý podľa neho zomrel a nemôže im pomôcť, keďže si vraj ani sebe nedokázal pomôcť. Na to mučeníci odpovedali: *„Ty nevieš, že až po časnej smrti nastáva nesmrteľnosť, a nepoznáš toho, ktorý svojou smrťou premohol smrť. Smrť nás uvedie k nemu do večného života!“*

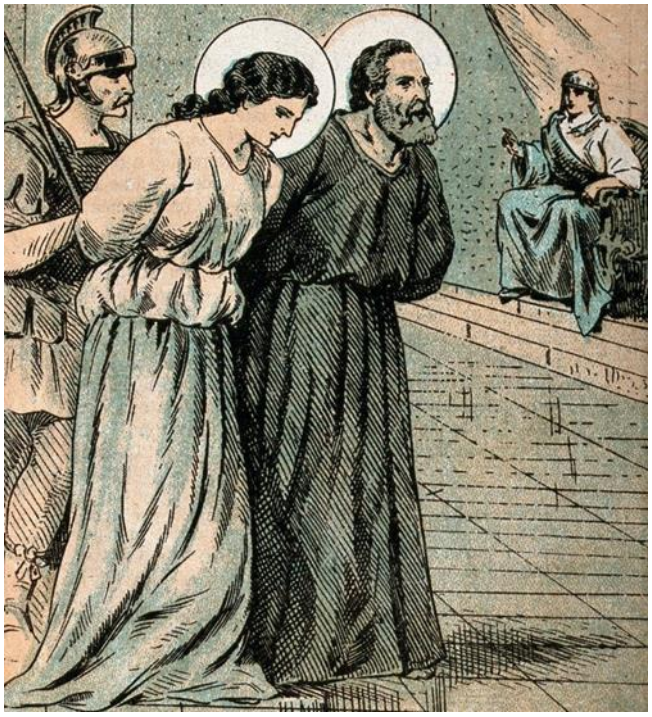

Keď sudca videl, že ich nijakými spôsobmi nedokáže odvrátiť od viery, nariadil ich uvrhnúť do kotlov naplnených vriacou smolou, zmiešanou s voskom a lojom. Ale Boh, v ktorého dôverovali, ich nenechal zahynúť a ochránil ich bez úhony. Zostali v kypiacej tekutine neporušení, spievajúc chválospevy. Sudca pripisoval tento zjavný div Cypriánovým kúzlam. Rovnakého názoru bol aj prítomný modloslužobník menom Athanasius, ktorý vzývajúc Jova a Eskulapa pristúpil ku kotlom, aby ukázal, že Cyprián a Justína zostávajú vo vriacej smole bez úhony len vďaka čarodejníctvu. Len čo sa však priblížil k nádobám, zachvátil ho žiar a za svoju drzosť zaplatil bolestivou smrťou. Tento jav sudcu vydesil, a po porade so svojimi priateľmi nechal Cypriána a Justínu odviesť do Nikomédie k cisárovi Diokleciánovi, aby s nimi naložil podľa svojej vôle. Cisár ich odsúdil na smrť mečom. Obaja boli vyvedení na popravisko. Kľačiac sa pomodlili za blaho svätej Cirkvi a odovzdali svoje duše Bohu, pripravujúc sa na posledný boj. Cyprián, obávajúc sa, aby Justína nebola vystrašená pohľadom na jeho krv, postavil ju pred seba, aby bola sťatá ako prvá. Keď sa tak stalo, pristúpil k Cypriánovi istý Teoktistos, ktorý ho vrúcne pobozkal na rozlúčku. To uvidel Felix, ktorý v mene cisára riadil popravu, a rozkázal toho muža zatknúť. Najprv bol sťatý Cyprián, a potom aj Teoktistos.

Telá svätých mučeníkov boli ponechané šelmám, no tie sa ich ani nedotkli. Šesť dní ležali na popravisku, kým ich pod rúškom noci kresťania tajne odniesli na loď a odviezli do Ríma. Tam ich pochovala vznešená pani Rufína na svojom majetku za mestom. Neskôr boli ich ostatky prenesené do Lateránskej baziliky v Ríme.

Poučenie:

Keď bol Cyprián ešte pohanom, venoval sa poverčivému čarodejníctvu a kúzelníctvu. Čarodejníctvo je hriešna snaha vyvolávať zvláštne účinky pomocou diabla, či už zjavne alebo tajne vzývaného. Kúzelníctvo je snaha s pomocou diabla spôsobovať blížnemu škodu. Takéto hriechy páchali starovekí modloslužobníci skôr z nevedomosti, no dnes ich vedome páchajú práve tí pomätenci, ktorí sa chvália údajnou osvietenosťou a duchovnou vyspelosťou, pričom zavrhujú zjavenú vieru v Krista a popierajú pravého Boha. Sú to najmä pekelné sekty neveriacich

slobodomurárov vo Francúzsku a v Taliansku, ktoré sa vo svojich tajných zhromaždeniach ohavne rúhajú Kristovi Pánovi a zjavne vzývajú diabla, obetujú mu a klaňajú sa mu. Šialenstvo týchto bezbožníkov a ctiteľov satana je dôkazom toho, že čím viac mizne v ľudstve pravá viera, tým viac sa rozmáha jej karikatúra – povera.

Aj keď takéto šialené rúhanie u nás nie je známe, niektorí kresťania predsa hrešia iným druhom povery – vyvolávaním duchov (čo robia takzvaní špiritisti), veštením z kariet, zaoberaním sa zariekaním chorôb, hádačstvom a podobnými nezmyslami. Svätá viera nás učí, že môžeme a máme dúfať iba v Boha všemohúceho, nanajvýš dobrotivého a múdreho, že nám udelí čokoľvek dobré a odvráti od nás čokoľvek zlé. Kto sa snaží dosiahnuť niečo poverčivými prostriedkami, hreší proti viere i proti úcte, ktorú máme vzdávať Bohu. Dusí v sebe dôveru v Neho a takmer akoby nútil Boha, aby konal podľa prevrátených vášní a nerozumu zaslepených ľudí. *„Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha.“* (Dt 6,16; Mt 4,7). *„Hospodin nenávidí tých, čo si ctia márne modly.“* (Ž 31,7).

II. Sv. Nilus, pustovník a opát (10. stor.)

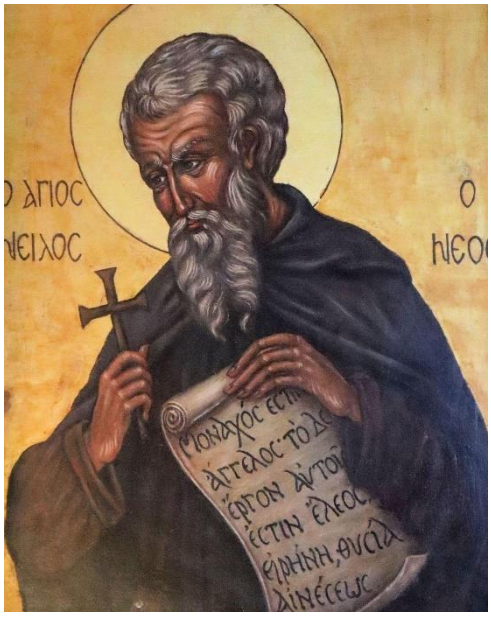

Počas búrlivých čias ikonoborectva a neskôr počas útlaku od mohamedánskych Saracénov sa grécki mnísi baziliáni rozšírili z Východu aj po niektorých krajinách Západu, najmä po južnom Taliansku a Španielsku. Aj slovanskí apoštoli sv. Cyril a Metod boli baziliáni, rovnako ako sv. Prokop, ktorý bol vychovaný pre mníšsky život v ráde sv. Bazila. Oba rády, starší baziliánsky i mladší benediktínsky, sú ratolesťami na rovnakom kmeni pôvodného starého mníšstva a líšia sa iba bohoslužobnými predpismi. Baziliáni mali a majú obrady v gréckom (resp. staroslovanskom) jazyku podľa predpisov svojho zakladateľa sv. Bazila Veľkého, arcibiskupa Cézarey v Kapadócii († 379).

Benediktíni dodržiavajú rímske obrady upravené pápežom sv. Gregorom Veľkým († 604) a používajú latinský jazyk (hoci boli aj benediktíni rímskeho obradu, ktorí používali cirkevnoslovanský jazyk, napríklad v Prahe na Slovanoch). Benediktíni sa držia rehoľných pravidiel svojho zakladateľa sv. Benedikta († 543). Medzi týmito dvoma cirkevnými rádmi panovalo bohumilé priateľstvo. Na Aventínskom vrchu v Ríme stál vedľa benediktínskeho kláštora sv. Bonifáca a Alexia grécky baziliánsky kláštor pri sv. Sávovi. Slávne benediktínske arciopátstvo Monte Cassino ochotne prijímalo bratov baziliánov a poskytovalo im pohostinstvo. V 10. storočí dostali baziliáni kláštor na pozemku Monte Cassina vo Valliluce, kde bol opátom (igumenom) sv. Nilus Mladší.

Nilus, pôvodom Grék, sa narodil okolo roku 910 v Rossane v Kalábrii a bol pri krste nábožnými rodičmi zasvätený Panne Márii. Už od mladosti rád čítal životy starovekých pustovníkov a mníchov, vyhýbal sa svetským rozkošiam a duchovne sa vzdelával. Po vstupe do manželstva sa mu narodila dcéra, no čoskoro ochorel a zatúžil po samote. Hneď ako sa zotavil, vstúpil do baziliánskeho kláštora pri sv. Merkuriovi a prijal rehoľné rúcho. V tom čase žil v tomto kláštore veľký počet horlivých mníchov, ktorí pozorne študovali Sväté písmo a diela cirkevných otcov. Nilus prísne dodržiaval rehoľné pravidlá a usiloval sa o dokonalosť podľa troch evanjeliových rád – dobrovoľnej chudoby, neustálej čistoty a poslušnosti. Rýchlo napredoval na ceste svätosti. Žil v prísnej kajúcnosti, obľuboval modlitbu a nábožné rozjímanie, zaoberal sa teologickými štúdiami a vynikal vzácnymi milosťami, ktorými ho Boh obdaril.

Takýmto spôsobom si získal veľkú úctu v reholi i medzi veriacimi. Podľa vtedajšieho zvyku dostal mních Nilus po čase povolenie od predstavených, aby mohol žiť ako pustovník. Odišiel na neďalekú horu a žil v samote v skalnej jaskyni, kde sa horlivo venoval Bohu a sebaodriekaniu. Časom sa okolo neho zhromaždilo veľké množstvo učeníkov a jeho pustovňa sa stala kláštorom. Neskôr Nilus odišiel na iné miesto, kde si opäť najprv zriadil pustovňu a neskôr kláštor, prijímajúc doň svojich žiakov. Takýmto spôsobom založil niekoľko nových kláštorov. Žil mimoriadne prísne a svojou disciplínou prekonal aj svoje vzory, sv. Antona a iných slávnych egyptských pustovníkov. Vykonával ručné práce, prepisoval knihy, čítal Sväté písmo a spisy svätých Otcov, gréckych aj latinských. Putoval do Ríma, aby si uctil hroby apoštolských kniežat sv. Petra a Pavla a zabezpečil si potrebné knihy.

Pre svoju múdrosť a svätosť sa stal uznávaným radcom a učiteľom mnohých duchovných i svetských veľmožov. Prichádzali k nemu aj ľahkomyseľní svetáci, aby ho pokúšali zvedavými otázkami. On im však dával odpovede tak bystré a trefné, že mnohí z nich precitli a začali si ho vážiť. Z hlbokej pokory sám neprijal kňazské svätenie, ale o to horlivejšie napomínal hriešnikov, aby činili pokánie, a posielal ich za tým účelom ku kňazom. Od Boha si nežiadal nič iné než odpustenie hriechov, no Boh odmenil tohto pokorného mnícha darom zázrakov. Nilus vykonal s Božou mocou toľko zázrakov, že ho s úctou nazývali divotvorcom nielen v Taliansku, ale aj vo východných krajinách. Svojimi prosbami u mocných pánov zachránil nejedno mesto od záhuby a všemožne sa snažil pomáhať tým, ktorí to potrebovali. Zastával sa chudobných a utláčaných buď osobne, alebo prostredníctvom svojich priateľov. Svojich žiakov Nilus učil slovom aj príkladom, ako sa majú zapierať a už v zárodku potláčať všetky hriešne sklony a túžby. Raz počas svätého týždňa dostal pre svoj kláštor darom kôš plný rýb. Keď však videl, že mnísi sa na rybí pokrm príliš tešia, daroval ho chudobným. Podobnými skúškami častejšie podroboval svojich žiakov, aby ich upevnil v odriekaní a túžbe po nebeských veciach.

Nilus dvakrát navštívil kláštor Monte Cassino, ktorého opát Aligernus mu odovzdal kláštor vo Valliluce. Tam bol Nilus pätnásť rokov igumenom (opátom) a viedol svojich bratov cestou svätých cností za Kristom Pánom do neba. Potom, keď sa vzdal tohto úradu, odišiel znova do pustovne v okolí Gaety. Keď však zistil, že jeho dni na

zemi sú zrátané, vybral sa na púť do Ríma, aby sa tam rozlúčil so svetom. Po ceste sa zastavil v baziliánskom kláštore pri Frascati. Keď spoznal, že jeho smrť sa blíži, dal sa preniesť do kláštornej svätyne a 27. decembra 1005 blažene usnul v Pánovi. Pred smrťou prosil bratov, aby jeho hrob nebol označený nijakým pomníkom ani nápisom, aby sa tak jeho pamiatka na zemi vytratila. Boh však oslávil tento hrob mnohými zázrakmi.

Pražský biskup sv. Vojtech odišiel v roku 989 prvýkrát z Čiech do Talianska a chcel putovať do Jeruzalema. Zadržali ho však na Monte Cassine, kde zamýšľal prijať rehoľné rúcho sv. Benedikta. Keď ho však mnísi neprestávali uctievať ako biskupa, odišiel odtiaľ a smeroval k moru. Po ceste sa zastavil v kláštore sv. Michala vo Valliluce, kde bol predstaveným starec Nilus. Disciplína tohto kláštora a rozhovor s igumenom tak silno dojali Vojtecha, že na kolenách so slzami prosil, aby ho prijali za mnícha. Nilus, hoci v ňom spoznal svätca, ho neprijal. Vojtech bol totiž biskup latinského obradu a nemohol bez zvláštneho pápežského povolenia vstúpiť do gréckeho kláštora. Nilus mu tiež pripomenul, že jeho kláštor stojí pod ochranou Monte Cassina, odkiaľ Vojtech práve prišiel, a prijatím by vyvolali nevôľu svojich priaznivcov. Poradil mu teda, aby sa vrátil do Ríma a vstúpil do benediktínskeho kláštora na Aventíne, kde bol opátom Nilov priateľ Lev. Nilus mu dal odporúčajúci list a vyjadril želanie, aby Vojtecha prijali. Ak by to nebolo možné, navrhol, aby ho prijali grécki mnísi baziliáni pri sv. Sávovi v Ríme so súhlasom pápeža. Vojtech Nilusa poslúchol a vstúpil do kláštora sv. Bonifáca a Alexia v Ríme.

Dňa 26. septembra sa slávi aj pamiatka sv. Kalixtrata a jeho spoločníkov mučeníkov z Byzancie za cisára Diokleciána; sv. Euzébia, pápeža († 310); sv. Vigília, brixijského biskupa; sv. Senátora z Albana; sv. Amancia, kňaza z Tiferna a ďalších.

27. SEPTEMBER

I. Sv. bratia Kozma a Damián, lekári a mučeníci, patróni českí (3. stor.)

Už oddávna sa svätí bratia Kozma a Damián tešili nábožnej úcte v celom kresťanstve. Ich mená sa objavujú v najstarších zoznamoch svätých mučeníkov a v najstarších cirkevných knihách vôbec. Zo všetkých východných svätcov sú to práve oni, ktorých kňaz vzýva pred pozdvihovaním, keď slúži svätú omšu podľa rímskeho obradu. Na ich počesť už v staroveku vzniklo nespočetné množstvo chrámov na Východe aj na Západe a ich ostatky boli roznesené po celom kresťanskom svete. Táto všeobecná úcta spôsobila, že pôvodné záznamy o ich živote boli postupne na rôznych miestach upravované a dopĺňané, až vznikli viaceré nesúladné legendy. Z nich je ťažké určiť, čo z nich má historický základ.

Legenda o svätých mučeníkoch Kozmovi a Damiánovi rozpráva, že sa narodili v Arábii a vyrastali v Sýrii. Ich matka Teodora mala okrem nich ešte troch synov: Antima, Leoncia a Euprepiusa. Všetkých starostlivo vychovala vo viere v Krista. Najmladší z nich, Kozma a Damián, sa vyučili lekárskemu umeniu a úspešne ho vykonávali v prímorskom meste Aegae v Kilikii a v jeho okolí. Božia milosť bola s nimi, takže čoskoro získali široké uznanie nielen medzi kresťanmi, ale aj pohanmi. Boli nielen učenými a šikovnými lekármi, ale aj horlivými a cnostnými vyznávačmi Krista, čím si získali všeobecnú dôveru a úctu. Osvecovaní živou kresťanskou vierou videli v chorých ľuďoch synov a dcéry nebeského Otca a svojich bratov a sestry v Kristovi. Preto sa snažili nielen liečiť telesné rany a choroby, ale aj potešiť duše nábožnou útechou. Na ceste k chorým sa za nich modlili, a keď vošli do ich príbytkov, najprv ich označili svätým krížom. Po preskúmaní choroby im poskytli rady a lieky a povzbudzovali ich vo viere a v dôvere v Boha, darcu života a zdravia. Učili ich o hriechu a jeho následkoch a nabádali k pokániu. Podobne sa snažili prebudiť vieru v pravého Boha aj v pohanoch a priviesť ich ku Kristovi.

Kedykoľvek svojím umením a s Božou pomocou zmiernili bolesť, vyliečili rany alebo choroby a zachránili tak rodinám otca živiteľa, starostlivú matku alebo milované dieťa, ich jedinou odmenou bolo vedomie, že vykonali dobrý skutok. Za svoje lekárske služby nikdy neprijímali peniaze ani iné odmeny. Preto ich nazývali *„anargyroi“,* čo znamená *„tí, ktorí neprijímajú peniaze“.* Slúžili nezištne a z čistej lásky všetkým, ktorí ich pomoc potrebovali, majúc na pamäti slová Pána: *„Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte.“* (Mt 10,8)

Boh hojne žehnal ich modlitby a skutky a sprevádzal ich umenie zázračnými úspechmi. Ľudia trpiaci aj nevyliečiteľnými chorobami, kresťania aj pohania, boli buď náhle, alebo za krátky čas zázračne uzdravení. Preto najmä pohania žasli nad umením týchto kresťanských lekárov. Videli ich cnosti, počúvali ich kázne o Kristovi a mnohí z nich prijali krst. Takýmto spôsobom svätí bratia obrátili na kresťanskú

vieru mnoho pohanov v mestách a dedinách. Boli nielen skúsenými lekármi a šľachetnými dobrodincami, ale aj neunavenými šíriteľmi Kristovej pravdy a Božou milosťou obdarenými divotvorcami.

Čím boli úspechy lekárskej činnosti bratov Kozmu a Damiána znamenitejšie a čím požehnanejšie rástol počet veriacich vďaka ich zásluhám, tým viac sa proti nim rozmáhala závisť a nenávisť modloslužobníckych kňazov, zaklínačov chorôb a predavačov poverčivých prostriedkov na liečenie. Tí sa u pohanských úradov sťažovali, že títo kresťanskí lekári im spôsobujú veľkú škodu tým, že k sebe priťahujú všetok ľud a odvracajú množstvo mužov aj žien od modiel, ktorých oltáre pustnú a chrámy zostávajú prázdne. Za čias cisára Diokleciána začalo nové prenasledovanie kresťanov. Lysias, vládca v Kilikii, nariadil, aby bratov Kozmu a Damiána zajali a predviedli pred súd. Opýtal sa ich, ako sa volajú, odkiaľ pochádzajú, akého sú stavu a aké náboženstvo vyznávajú. Kozma odpovedal: *„Naším rodiskom je Arábia; ja sa volám Kozma, môj brat Damián. Pochádzame z váženého rodu a sme lekári. Vyznávame kresťanskú vieru a máme ešte troch bratov: Anthima, Leoncia a Euprepiusa, ktorí sú tiež kresťania.“* Lysias nariadil priviesť aj týchto troch bratov a všetkým povedal: *„Rozmyslite si to; zaprite Krista a obetujte našim veľkým bohom, inak budete k tomu donútení.“* Bratia jednomyseľne odpovedali: *„Nebojíme sa tvojich múk; rob s nami, čo chceš. Nikdy nebudeme slúžiť ničomným a malomocným modlám, lebo sa klaniame iba jedinému pravému Bohu, ktorý stvoril nebo i zem. Radšej zomrieme, ako by sme ho mali zradiť.“* Vládca nariadil kresťanských bratov natiahnuť na škripec a mučiť, ale oni sa počas trápenia modlili a zvolali: *„Nedbáme na tieto bolesti, pretože ich znášame v mene Ježiša. Ak máš pripravené ešte bolestivejšie muky, vyskúšaj ich na nás a uvidíš, že nám neuškodia, keď je s nami Kristus.“* Podráždený vládca ich dal odviesť k moru, aby ich utopili. Cestou sa modlili: *„Pane, pre tvoje meno sa nebudeme báť, lebo ty si s nami!“* A Pán bol ich ochrancom; keď ich kati zviazali a vrhli do mora, putá sa im rozviazali a vlny ich nepoškodených vyniesli na breh. Poverčivý Lysias túto záchranu pripisoval kúzlam a povedal svätým bratom, že sa s nimi spolčí, ak ho naučia svojej mágii. Oni odpovedali: *„O kúzlach nič nevieme, sme kresťania! Spoj sa s nami v mene Ježiša Krista a spoznáš jeho všemohúcnosť!“* Lysias zvolal: *„Nebudem ďalej trpieť vaše rúhanie proti našim bohom,“* a dal ich odviesť do žalára. Na druhý deň ich opäť predviedol pred súd a keď sa presvedčil, že ich nič neodlúči od Krista, nariadil podpáliť hranicu dreva a vrhnúť oboch mučeníkov do ohňa. Ale plamene im neublížili. Ohromený vládca zvolal: *„Ste mocní kúzelníci, a neprestanem vás mučiť, pokým sa nepodriadite vôli cisára a neobetujete bohom.“* Bratia odpovedali: *„Tvoji bohovia sú ničím, náš Boh je Kristus, Syn Boží!“* Lysias nariadil Kozmu a Damiána ukrižovať a ich bratov priviesť zo žalára, aby pohľadom na ich utrpenie a smrť boli pohnutí a zapreli kresťanskú vieru. Ani tentoraz však vládca neuspel. Kati najprv hádzali po mučeníkoch kamene a strieľali do nich šípy, ale Boh na oslavu ich viery učinil nový zázrak: kamene a šípy sa od nich odrážali a poranili či usmrtili niekoľkých katov. Nakoniec boli títo udatní vyznávači Krista, spolu s tromi bratmi, sťatí mečom. Pravdepodobne sa tak stalo 25. septembra roku 287 v Aegeji. Ich telá boli pochované v chráme v meste Cyrrhus v Sýrii.

Poučenie:

Svätí mučeníci Kozma a Damián sa spomínajú už na Nicejskom cirkevnom koncile (r. 325), a Gregor z Tours († 595) opisuje množstvo zázrakov, ktorými ich Boh oslavoval. Za cisára Teodosia II. (408–450) nechal konštantínopolský patriarcha Proklus, žiak sv. Jána Zlatoústeho, postaviť neďaleko Konštantínopola chrám na ich počesť. Na mieste tejto svätyne dal cisár Justinián I. v 6. storočí postaviť nový rozsiahly a nádherný chrám z vďačnosti, že na príhovor sv. Kozmu a Damiána vyviazol z ťažkej choroby. Odvtedy bolo zvykom, že ľudia trpiaci nebezpečnou chorobou sa nechávali na loďkách prevážať po mori do Ceratického zálivu, aby na príhovor týchto svätcov získali zdravie. Tento chrám, postavený cisárom Justiniánom, bol v neskorších dobách považovaný za jednu z najslávnejších kresťanských svätýň a dôvera k sv. Kozmovi a Damiánovi sa odtiaľ šírila po všetkých kresťanských krajinách východu. Pohrebný chrám týchto mučeníkov v meste Cyrrhus dal Justinián I. (527–565) taktiež prestavať a zveľadiť. Z východu sa zbožné uctievanie sv. Kozmu a Damiána čoskoro rozšírilo aj do západných krajín, najmä na Sicíliu, do Talianska, Španielska, Francúzska, Holandska a neskôr do Nemecka i iných európskych krajín, kde im bolo na ich počesť postavených mnoho svätýň. Počas križiackych výprav bol na Východe založený rytiersky rád sv. Kozmu a Damiána na ošetrovanie chorých pútnikov. Tradícia hovorí, že istý francúzsky rytier vtedy priniesol časť ich ostatkov zo Sýrie do svojej vlasti. Časťami ostatkov týchto svätcov sa pýši množstvo svätýň. Svätí bratia Kozma a Damián sú patrónmi lekárov. Zobrazujú sa s krížom a lekárskymi symbolmi, obyčajne so skrinkami na lieky. Od nepamäti sú svätí bratia Kozma a Damián počítaní medzi patrónov českého národa. Našich predkov s nimi oboznámili pravdepodobne slovanskí apoštoli Cyril a Metod, ktorí k nám prišli z Konštantínopola, kde sa mučeníci tešili veľkej úcte.

Prvý český chrám sv. Kozmu a Damiána bol postavený za vlády sv. Václava jeho bratom Boleslavom na hrade, ktorý po ňom dostal meno Boleslav. Chrám bol posvätený mučeníckou krvou sv. Václava, ktorého telo tam istý čas odpočívalo. Podľa starobylej tradície založil sv. Václav aj kostolík sv. Kozmu a Damiána nad Podskalím pri dnešnom kláštore Emauzy v Prahe. Zbožné uctievanie svätého Kozmu a Damiána v Čechách sa rozšírilo hlavne príkladom sv. Václava a tým, že bol zavraždený v Starej Boleslavi pri chráme zasvätenom ich pamiatke. Túto pamätnú svätyňu neskôr rozšíril kniežа Břetislav I., pričlenil ju k rozsiahlej stavbe chrámu sv. Václava a založil tu kolegiátnu kapitulu sv. Kozmu a Damiána, ktorá pretrvala všetky búrky v Čechách a existuje dodnes, pričom vo svojom znaku nesie obraz týchto patrónov. V niekdajšom veľkolepom chráme sv. Víta, ktorý kniežа Spytihněv II. začal stavať v roku 1060, bola pod kňazským chórom podzemná kaplnka sv. Kozmu a Damiána, kde bolo pochované telo najmladšieho brata sv. Vojtecha, Radima (Gaudencia), hnezdenského arcibiskupa. Tohto spolu s ostatkami sv. Vojtecha a piatich svätých bratov mučeníkov kniežа Břetislav I. v roku 1039 previezol z Hnezdna (Gniezno) do Prahy. Tento veľkolepý chrám uchováva osem častí ostatkov sv. Kozmu a Damiána, z ktorých sedem získal Karol IV. Zo starej výzdoby slávneho Karlovho kolégia v Prahe sa vedľa auly vysokých škôl zachovala skvostná gotická arkýrová kaplnka sv. Kozmu a Damiána. Na Karlovom moste v Prahe stojí významné súsošie sv. Kozmu a

Damiána, ktoré týmto patrónom postavila v roku 1709 lekárska fakulta pražskej univerzity. Obaja svätci držia v rukách palmy a lekárske skrinky s nápisom: *„Tu je lekárstvo života.“* Medzi oboma svätcami stojí vzkriesený Spasiteľ s krížom, na ktorom je nápis: *„V tomto kríži je naša spása,“* a na podstavci je nápis: *„Ježiš Kristus, liečiteľ sveta. Postavili lekári.“*

II. Sv. Eleazar, gróf z Ariana a jeho manželka blahoslavená Delfína (13. stor.)

Vlasťou sv. Eleazara bolo Provence na juhu Francúzska. Pochádzal zo starobylého a významného grófskeho rodu. Jeho matka Lauduna, pre svoju štedrosť všeobecne nazývaná *„dobrou grófkou,“* ho hneď po narodení zasvätila Bohu a prosila, aby ho radšej vzal k sebe hneď po krste, než aby jej syn neskôr stratil nevinnosť a čistotu srdca hriechom.

Táto modlitba sa Bohu páčila; Eleazar bol už od útleho veku nábožný a štedrý voči chudobným. Keď vyrástol, rodičia ho dali na výchovu k strýkovi Viliamovi, opátovi kláštora sv. Viktora v Marseille. Pod jeho vedením Eleazar napredoval nielen vo vzdelaní, ale aj v svätých cnostiach. Už v tom čase si ukladal rôzne kajúce skutky do takej miery, že strýko často považoval za potrebné jeho horlivosť mierniť. Na želanie sicílskeho kráľa Karola II. sa Eleazar v mladom veku zasnúbil s Delfínou, jedinou dcérou bohatého šľachtica Finhu z Glandeves, pána na Pui-Michel, a po niekoľkých rokoch s ňou uzavrel manželstvo. Títo bohabojní manželia sa dohodli, že budú žiť ako brat a sestra, a v tomto úmysle sa posilňovali neustálou modlitbou, pôstmi a inými kajúcimi skutkami.

Keď mal Eleazar dvadsaťtri rokov, zomrel jeho otec a zanechal mu rozsiahle majetky. Po smrti svojho svokra zdedil Eleazar aj ďalší veľký majetok, čím sa stal boháčom. Svoje bohatstvo využíval na slávu Božiu a na pomoc chudobným. Najobľúbenejšou činnosťou pre neho bola rozjímavá modlitba, ktorú predlžoval do neskorej noci, a najväčšiu radosť čerpal zo svätého prijímania. K stolu Pánovmu pristupoval viackrát do týždňa a raz povedal Delfíne: *„Neviem o väčšej rozkoši, než je tá, ktorú cítim, keď prijímam Telo Pánovo.“* Pri modlitbách bol vždy sústredený, zabúdal na svetské veci a jeho duša bola povznášaná k nebu. Denne chodil na svätú omšu a pod vrchným odevom nosil drsné kajúce rúcho, ktoré si nevyzliekal ani v noci. Inak bol stále veselý a žiaril dobrou náladou. Bol úprimný, dobrosrdečný a milostivý pán. Svoje domáce záležitosti spravoval rozvážne, povinnosti svojho stavu plnil svedomito a na svojich

majetkoch zaviedol múdry poriadok. Eleazar, žijúc nábožne a cnostne, dôsledne vyžadoval, aby sa aj jeho poddaní, úradníci a služobníctvo riadili Božími a cirkevnými zákonmi. Na tento účel im predpísal pravidlá: *„Každý musí denne chodiť na svätú omšu. Nikto nesmie zlorečiť ani rúhať sa, inak bude prepustený, lebo nestrpím ľudí, ktorí sa vydávajú diablovi. Všetci majte cudnosť v úcte; v mojej službe nebude znášaná nijaká nečistota. Muži aj ženy sa majú každý týždeň spovedať. Zaháľať nesmie nikto; každý z vás nech ráno začne modlitbou a poručí seba i všetky svoje skutky Bohu, a potom nech ide do práce. Nevinná zábava je každému dovolená; nechcem, aby moji ľudia žili ako pustovníci, ale chcem, aby boli veselí, len nech neurážajú Boha. V mojom dome nesmie byť pokoj rušený. Závisť, podozrievanie, nenávisť, žiarlivosť, ohováranie a udavačstvo sa tu nesmú vyskytovať. Ak vznikne nejaký spor, nech sa urovná vzájomnou ochotou a zmierlivosťou ešte do západu slnka. Každý večer nech sa všetci zhromaždia a rozprávajú o Bohu a o večnej spáse. Týmto rozhovorom sa nesmie nik vyhýbať predstieraním neodkladnej práce, lebo na ničom mi nezáleží tak veľmi ako na spáse mojich ľudí. Hanba tomu, kto nepamätá na večnosť, pre ktorú bol stvorený. Najprísnejšie zakazujem všetkým svojim úradníkom, aby niekomu škodili na majetku alebo na cti, aby utláčali chudobných, alebo vôbec uvrhovali blížneho do biedy pod zámienkou, že treba dbať na moje záujmy. Nechcem sa obohacovať majetkom nikoho a radšej si želám vojsť chudobný do raja, než sa lesknúť purpurom a zlatom a byť uvrhnutý s bezbožným boháčom do pekla. Som dosť bohatý, ak mám bázeň Božiu. Ak sa zistí, že niekomu bolo ukrivdené, chcem, aby mu bola krivda nahradená štvornásobne.“*

Eleazar bol už od detstva dobročinný voči chudobným a ako samostatný pán rozsiahlych statkov preukazoval kresťanskú lásku v hojnej miere všetkým, ktorí potrebovali pomoc. Staral sa o chudobných, dával im potraviny, oblečenie a palivo. Navštevoval ich chatrče, osobitne chorých chudákov, a bez hanby im slúžil. Vykonával všetko, čo skutočná láska k blížnemu vyžaduje. Každý deň mal vo zvyku hostiť vo svojom dome dvanástich chudobných a umývať im nohy. Nábožná grófka Delfína zmýšľala a konala rovnako ako jej manžel. Spájala prácu s modlitbou a rozjímaním, žila bezúhonne a bola vzornou gazdinou. Múdro si rozdeľovala čas, aby všetky svoje povinnosti vždy dôkladne plnila. Dbala o služobníctvo a viedla ho slovom aj príkladom k Bohu a k svätým cnostiam. Služobníctvo ju preto ctilo a milovalo ako dobrotivú matku.

Keď Eleazar zdedil po otcovi grófstvo Ariano v Neapolsku, bolo potrebné, aby sa tohto dedičstva ujal. Na čas sa rozlúčil s manželkou a vydal sa po mori do južného Talianska. Na svojich panstvách sa však stretol s tvrdohlavým odporom. Pyšní Taliani, nenávidiaci cudzincov, ho nechceli prijať za svojho pána a odporovali mu. Tieto vzbury znášal Eleazar pokojne a svojou nepremožiteľnou trpezlivosťou, miernosťou, dobrotivosťou a spravodlivosťou si postupne získal ich priazeň. Rozhnevaný ľud sa začal mierniť, až ho napokon ctil a poslúchal ako otca. O tom, ako konal, aby si získal nespokojencov, napísal: *„Ak mi niekto ublíži alebo cítim, že sa moje srdce začína búriť hnevom, pomyslím si na ukrižovaného Ježiša a poviem si: Môžem svoje utrpenie porovnávať s tým, čo pre mňa vytrpel na kríži Spasiteľ? A*

neprestávam rozjímať o Kristových bolestiach, kým moje srdce nie je úplne pokojné.“

Rovnako ako v Provence, aj na panstvách v Arianne Eleazar dôsledne dbal na to, aby sa všetkým poddaným dostávalo spravodlivosti, a netoleroval, aby úradníci niekomu ubližovali. Ak bol niekto za zločiny zákonne odsúdený na smrť, navštevoval ho vo väzení a snažil sa v ňom vzbudiť ľútosť. Takto priviedol k pokániu nejedného zatvrdilého zločinca. Ak súd odňal usvedčeným zločincom majetky, Eleazar ich tajne vracal ich ženám a deťom. Svojej manželke Delfíne, ktorá zostala vo Francúzsku, pravidelne písal listy. Z týchto listov vanie čistá, v Kristovi zakotvená a takmer anjelská láska. V jednom liste odpovedá Delfíne na jej otázku, či je zdravý a ako sa mu darí: *„Som zdravý, milá manželka, a ak ma chceš nájsť, hľadaj ma v boku Kristovom. Tam prebývam, tam ma nájdeš, inde ma nehľadaj.“* Po troch rokoch sa Eleazar vrátil z Ariana k svojej manželke Delfíne do Provence. Potom obaja manželia vstúpili do tretieho rádu sv. Františka, aby ľahšie zotrvali vo svojom zbožnom sľube zachovávať panenskú čistotu až do smrti. Odvtedy sa ešte horlivejšie venovali modlitbám, rozjímaniu, kajúcim skutkom a skutkom milosrdenstva voči blížnym, pričom sa vyhýbali svetu, ako to len bolo možné. Tak im uplynuli dva roky v najčistejších radostiach. Avšak Eleazarovi nebolo dopriate žiť v ústraní a pokračovať v rozjímavom živote. Neapolský kráľ Robert ho povolal na svoj dvor ako vychovávateľa následníka trónu Karola, kalábrijského vojvodu. Tento princ bol mladík hrdého a neprístupného charakteru, čo pre Eleazara znamenalo tvrdú prácu. Najprv sa snažil získať si jeho dôveru, a potom opatrne odstraňoval jeho chyby. Vysvetľoval mu cnosti, ktoré má každý panovník mať, a láskavo ho napomínal, aby vždy konal s Bohom, vyhýbal sa pýche a nič nepodnikal v hneve. Boh požehnal úsilie zbožného vychovávateľa a Karol sa postupne stal múdrym a dokonalým mužom. Preto si kráľ Robert Eleazara vysoko vážil a počas svojej neprítomnosti ho vymenoval za predsedu svojich poradcov. V tomto úrade Eleazar dôsledne dbal na spravodlivosť a bol ochrancom chudobných, vdov a sirôt.

V roku 1323 ho kráľ Robert poslal s početným sprievodom na kráľovský dvor do Paríža, aby vyjednal sobáš princeznej Márie z Valois s neapolským princom Karolom. Eleazar, ktorý úspešne splnil toto poslanie, sa chystal na návrat, keď ho postihla ťažká choroba. Vykonal celoživotnú spoveď a prijal sväté sviatosti. Potvrdil svoju už dávnejšie spísanú závet, v ktorej štedro pamätal na svoje služobníctvo, chudobných, chrámy Pána a kláštory. Potom si dal predčítať život a umučenie Pána, z ktorého v bolestiach čerpal hojnú útechu a silu. Napokon pokojne zosnul v Pánovi 27. septembra 1323.

Smrť tohto výnimočného muža vyvolala všeobecný smútok, ktorý sa však zmenil na radosť, keď Boh oslávil jeho hrob v Apt zázrakmi. Eleazar bol už v roku 1369 vyhlásený za svätého. Ovdovená grófka Delfína nemala inú túžbu, než čo najskôr stretnúť svojho milovaného manžela v nebeskom kráľovstve. Mohutnými krokmi pokračovala na ceste svätosti. Boh jej na zemi doprial nevýslovnú radosť, keď sa dočkala dňa, keď bol jej manžel vyhlásený za svätého. Krátko na to, 26. novembra 1639, bola povolaná do večnej blaženosti za ním.

Poučenie:

Obaja manželia sú vzorom pre všetkých hospodárov a gazdinky, ako sa starať o duchovné dobro svojho služobníctva. Služobníci nie sú len ich zamestnanci, ale aj kresťania a služobníci Kristovi. Hospodári robia zle, ak nedbajú na to, aby ich služobníctvo pri plnení ich rozkazov zároveň dodržiavalo Božie a cirkevné prikázania. Majú dohliadať na to, aby služobníci chodili vo sviatočné dni na bohoslužby a prijímali sväté sviatosti aspoň raz do roka, ako káže cirkevné prikázanie. Nemajú im ukladať prácu vo sviatočné dni, ani trpieť pohoršlivé reči či podozrivé schôdzky, ale naopak, majú ich od každej príležitosti k hriechu čo najviac odvracať. *„Ak sa niekto nestará o svojich, najmä o domácich, zaprel vieru a je horší než neveriaci.“* (1 Tim 5, 8)

---

27. septembra sa pripomína aj pamiatka sv. Epichardy, rímskej mučenice za Diokleciána; sv. Fidencia a Terencia, mučeníkov; sv. Adulfa a Jána, bratov umučených moslimami v Cordóbe; sv. Florentina, francúzskeho mučeníka; sv. Aderita, ravenského biskupa a ďalších.

28. SEPTEMBER

Sv. Václav, mučeník a patrón Čiech (10. stor.)

V dejinách Čiech niet inej osobnosti, ktorá by tak výrazne utkvela v pamäti a srdci národa ako svätý Václav. Uplynulo už desať storočí od čias, keď táto zem bola posvätená jeho veľkými cnosťami a mučeníckou krvou, a dodnes samotná spomienka naňho mocne hýbe srdcom každého verného Čecha a prebúdza v ňom najušľachtilejšie city a úmysly. Sv. Václav (v staroslovienčine Vešteslav, v staročeštine Vjaceslav, Vaceslav) sa narodil okolo roku 903 ako najstarší syn českého kniežaťa Vratislava I. a jeho manželky Drahomíry. Keď dosiahol vek chlapca, jeho otec nad ním vykonal obrad *„postrižín“.* Tento obrad bol u Slovanov obrátených na vieru sv. Cyrila a Metoda vykonávaný podľa gréckej cirkvi, ktorá nariaďovala, aby chlapcom po prijatí sviatosti birmovania boli ostrihané vlasy.

V tom čase prebýval na kniežacom dvore v Prahe slovanský biskup, ktorý sa zároveň venoval vyhotovovaniu verejných listín, a preto bol nazývaný notárom. Nepochybne sa u kniežaťa Vratislava zdržoval jeden z tých štyroch biskupov, ktorých na žiadosť kniežaťa Mojmíra II. poslal v roku 899 pápež Ján IX. na Moravu, aby tam zriadili novú

cirkevnú organizáciu. Po zániku Veľkej Moravy však boli odtiaľ vyhnaní. Obrad postrižín kniežaťa Václava sa konal v chráme Panny Márie na Pražskom hrade. Dobrý a zbožný biskup spolu s ostatným duchovenstvom po vykonaní nekrvavej obety Nového zákona vzal dieťa, postavil ho na stupne pred oltárom a požehnal ho slovami: *„Hospodine, Bože Izraelský, požehnaj toto dieťa, ako si požehnal všetkých svojich spravodlivých – Abraháma, Izáka a Jakuba – a korunoval si pravoverných cisárov, rovných apoštolom, Konštantína a Helenu.“* Takto bolo knieža požehnané a postrihnuté duchovenstvom i niektorými mužmi z prítomnej šľachty. Od tohto momentu Václav rástol v milosti Božej.

Knieža Vratislav, túžiac zanechať Čechom múdreho a zbožného nástupcu na tróne, venoval veľkú pozornosť výchove svojho prvorodeného syna Václava. Na chlapca bedlivo dozerala ovdovená kniežacia babička Ľudmila. Svätica vychovávala svätca. Ľudmila, duchovná dcéra svätého Metoda, sa starala o to, aby bol jej vnuk vyučovaný v kresťanskej viere nielen ústne, ale aj písomne v slovanskom jazyku. Takto bol Václav vedený k poznaniu diela svätých bratov zo Solúna. Jeho vynikajúcim učiteľom bol slovanský kňaz Pavol. Knieža, ktorý už od detstva prejavoval bystrý rozum, sa učil veľmi dobre a napredoval vo vzdelaní, či už kresťanskom, alebo národnom.

Mladý Václav sa pod vedením svätej babičky Ľudmily stále zdokonaľoval nielen vedomosťami, ale aj kresťanskými cnosťami. Ľudmila mu slovom i príkladom vštepovala do vnímavého srdca bázeň pred Bohom a kresťanskú horlivosť. Podľa dobových potrieb bolo nevyhnutné, aby sa český dedič trónu oboznámil aj s latinským jazykom a obradmi, ktoré prevládali u susedných Nemcov. Keď si Václav dokonale osvojil cirkevné knihy v slovanskom jazyku, poslal ho otec na hrad Budeč neďaleko Prahy, ktorý slúžil ako vidiecke sídlo kniežacej rodiny a bol vďaka svojej polohe ideálnym miestom pre vzdelávanie šľachtických synov. Na Budči knieža Spytihněv založil kostol svätého Petra, kde pôsobil hradný kňaz. Tam sa Václav vzdelával v latinských cirkevných knihách a obdarený chápavým duchom, im za krátky čas náležite porozumel a ich obsah si hlboko osvojil. Nielenže vedel, čo v knihách bolo, ale aj verne plnil prikázania Kristovej viery. Semeno, ktoré do jeho srdca zasiala jeho svätá pestúnka Ľudmila, vzklíčilo a vydalo hojnú úrodu bohumilých skutkov.

Už ako mladík si Václav obľúbil milosrdné a zbožné skutky. S celým srdcom veril v Boha a mal pravú kresťanskú lásku k blížnym – pomáhal chudobným, sýtil hladných, staral sa o siroty, podporoval Božích služobníkov a bol všeobecne milosrdný ku všetkým ľuďom. Jeho nežné a zbožné srdce ho viedlo k tomu, že rád pomáhal kňazovi pri svätej omši a sám pripravoval obetné dary chleba a vína na túto najdrahšiu obetu, čím prejavoval hlbokú úctu k Najsvätejšej sviatosti oltárnej. Sám žal pšenicu, mlátil ju, mlel zrno medzi kameňmi, pripravoval cesto a piekol hostie. Rovnako pripravoval obetné víno z hrozna. Táto záľuba kniežaťa Václava v službe Bohu bola pre kresťanských kňazov radostnou zárukou, že až raz zasadne na trón, bude horlivým podporovateľom svätej viery, zvlášť výstavby nových chrámov Pánových v Čechách.

V roku 921, keď knieža Vratislav zomrel, mal Václav len osemnásť rokov. Ako neplnoletý ešte nemohol sám vládnuť. Vládu nad krajinou a poručníctvo nad synmi

prevzala vdova Drahomíra. Zdá sa, že Václav už pomáhal pri správe krajiny a v dôležitých otázkach vyhľadával rady svojej milej babičky Ľudmily. To však vzbudilo nenávisť u pánovitej vládkyne, ktorá začala proti svätej starenke spriadať intrigy. Drahomíra, zaslepená zlou vášňou, napokon nechala Ľudmilu zavraždiť na Tetíne. Ako veľmi muselo bolieť nežné srdce mladého Václava, keď videl, ako sa jeho zbožnej pestúnke deje krivda – a to od jeho vlastnej matky! Akú nevýslovnú bolesť spôsobila Václavovi ukrutná smrť svätej Ľudmily! Vládkyňa Drahomíra, ktorá si poškvrnila meno násilnou smrťou svätej Ľudmily, spôsobila nebezpečné rozbroje v krajine, čím utrpela vážnosť kniežacieho trónu. Počas jej vlády sa v krajine rozmohli vášne zemských veľmožov, ktorých nepokoje vystavili český kniežací rod do veľkého nebezpečenstva. Vzťah medzi kniežatami z rodu Přemyslovcov a veľmožmi ostatných rodov v Čechách bol pomerne voľný, a jednotliví vojvodcovia sa radi vymaňovali z kniežacej poslušnosti. Pokiaľ žil knieža Vratislav, nedovolil im konať podľa ich vôle, pretože pevnou rukou držal na uzde túžby týchto pánov a udržiaval jednotu medzi kmeňmi priamo podriadenými jeho vláde. Po smrti kniežaťa Vratislava však neuvážená vláda Drahomíry umožnila niektorým veľmožom otvorene sa vzbúriť proti Přemyslovcom a rozšíriť svoje panstvo. O týchto bojoch nemáme dostatok informácií, vieme len, že už v roku 922 podnikol bavorské knieža Arnulf vojenské ťaženie do Čiech. Toto cudzie vojsko zjavne podporovalo vzbúrené strany v krajine, ktoré útočili na panstvo Přemyslovcov a zmocnili sa niektorých ich území. Arnulfa pravdepodobne povolal do krajiny hrdý vojvoda Radislav Zlický, ktorý bol jeho zaťom alebo príbuzným, a s jeho pomocou rozšíril svoje panstvo na úkor Přemyslovcov. Jeho územie dosiahlo takú rozlohu, akú malo počas čias svätého Vojtecha, pričom zaberalo asi dve pätiny českých zemí. Je možné, že vojvoda Radislav túžil aj po kniežacom stolci. Existuje tiež oprávnený názor, že v rozsiahlej oblasti zlického vojvodu (Libického), ktorý bol príbuzný bavorskej vojvodskej rodiny, bola uznávaná cirkevná právomoc biskupov z Regensburgu, zatiaľ čo v ostatných častiach Čiech pôsobil slovanský biskup z Moravy spolu s duchovenstvom, ktoré sa tam usadilo už skôr. Tento stav bol však pre jednotu a nezávislosť krajiny nesmierne nebezpečný. Vlastizradný vojvoda Libický sa spolčoval s cudzím nepriateľom a podnecoval niektorých českých veľmožov, aby povstali proti kniežaciemu rodu Přemyslovcov. Čechom hrozilo, že ich postihne rovnaký osud ako nesvorné kmene Polabských Slovanov, ktoré boli zničené a vyhubené.

V tomto chaose sa v roku 929 ujal dvadsaťročný knieža Václav otcovského trónu v Prahe. Jeho kniežatstvo, oslabené sebeckými záujmami domácich veľmožov a stojace na pokraji záhuby, mohlo uniknúť ďalším pohromám len vďaka rozvážnosti a rozhodnosti múdreho panovníka, akým svätý Václav skutočne bol. Svätý Václav hneď na začiatku svojej vlády venoval hlavnú pozornosť upevneniu kresťanského poriadku v Čechách. Uvedomil si, že by nebolo prospešné, keby pozostatky cyrilo-metodskej liturgie zostali uzavreté v sebe, a preto čoskoro uvažoval o tom, že by Čechy získali od pápežskej stolice primerané cirkevné usporiadanie. Kronikári zaznamenali, že svätý Václav túžil putovať do Ríma a navštíviť chrám kniežat apoštolov. Tento zámer bol vykladaný tak, že sa plánoval vzdať trónu v prospech mladšieho brata Boleslava a vstúpiť v Ríme do kláštora. Skôr je však pravdepodobné,

že svätý Václav chcel cestovať do Ríma, aby u pápeža vyžiadal založenie samostatného slovanského biskupstva v Čechách. Žiaľ, hneď na začiatku narazil na veľké prekážky, ktoré mu túto cestu k pápežovi znemožnili.

Knieža Václav prejavoval už na začiatku svojej vlády miernosť a úprimnú zbožnosť, pričom vynikal kresťanskou pokorou. Niektorí veľmoži sa však domnievali, že nemá toľko odvahy ako jeho otec Vratislav, a preto sa neobávali postaviť sa mu na odpor vždy, keď sa im naskytla príležitosť oslabiť moc zemských kniežat. Ale zradní veľmoži sa prerátali, pretože mladý Václav vedel byť v pravý čas rozhodný a odvážny. Obránil celistvosť krajiny aj svoju kniežaciu moc nad celým územím. Zlický vojvoda Radislav, nespokojný s rozsiahlym panstvom, ktoré si rozšíril s pomocou bavorského vojska na úkor rodu Přemyslovcov, začal strojiť úklady proti mladému kniežaťu a škodiť jeho krajinám. Václav sa preto rozhodol pokoriť tohto pyšného nepriateľa a zvolal vojsko, aby proti nemu vytiahol do boja. Pri Žitoměři (pri Českom Brode) sa schyľovalo k bitke. Tu sa ukázala jednak hrdinská udatnosť, jednak otcovská láska svätého kniežaťa k jeho poddanému ľudu v tom najkrajšom svetle. Zľutoval sa nad krvou, ktorá by sa kvôli vzbúrenému Radislavovi na oboch stranách preliala. Ako pravý otec svojho ľudu a kresťanský hrdina neváhal nasadiť vlastný život, aby zachránil nevinné životy. Vyzval zradného Radislava pred tvárou oboch vojsk na rytiersky súboj s tým, že ten, kto v súboji zvíťazí, bude v budúcnosti hlavným kniežaťom v Čechách.

Pyšný Radislav túto výzvu prijal len z hanby, ale zápas, sotva začatý, skončil Václavovým víťazstvom. Radislav totiž nad Václavovou prilbicou zazrel žiariaci kríž a po jeho boku anjelov, ktorí mu hrozili. Radislava premohol strach; zoskočil z koňa, pokľakol pred kniežaťom, poddal sa mu a prosil o odpustenie. Václav mu ochotne odpustil a nezištne uzavrel mier s nepokojným vojvodcom, hovoriac: *„Vráť sa domov v pokoji a buď spokojný s tým, čo máš; ja si z tvojho nič nežiadať nebudem.“* Týmto víťazstvom svätý knieža preukázal ducha ušľachtilej zmierlivosti. Zdá sa však, že Radislav sa podrobil Václavovi neúprimne a ešte raz sa pokúsil proti nemu vystúpiť, využívajúc priateľstvo s bavorským vojvodom. Počas vlády franských kráľov z rodu Karla Veľkého boli Česi nútení odvádzať do Nemecka ročný poplatok, čo skončilo, keď sa ríša kvôli vnútorným slabostiam rozpadla. Po vymretí Karlovcov nastúpili na nemecký trón kniežatá saského rodu. Kráľ Henrich I., prezývaný Vtáčnik, zjednotil rozdelenú ríšu, medzičasom rozpadnutú na päť vojvodstiev. Najskôr si podmanil severné slovanské kmene, najmä brandenburských Luticov a lužických Milčanov, a tým rozšíril svoje panstvo aj v samotnom Nemecku, kde prinútil ostatných vojvodov, ktorí mu predtým boli takmer rovní, k prísnejšej poslušnosti.

Henrich, vedený túžbou podmaniť si aj Čechy, vtrhol v roku 929 s veľkou vojenskou výpravou do našej krajiny. Po jeho boku stál Arnulf Bavorský, ktorý sa k nemu pridal z osobných dôvodov – či už na pomoc nepokojnému vojvodovi Radislavovi, svojmu príbuznému, alebo aby upevnil cirkevné spojenie medzi Čechami a biskupstvom v Regensburgu, čím chcel dokončiť, čo začal výpravou do Čiech v roku 922. Svätý Václav so svojím vojskom bránil krajinu, ako len mohol, no jeho sily nestačili proti obrovskej prevahe nepriateľa, ktorému pravdepodobne pomáhal aj zradný Radislav.

Spojené nemecké vojská sa dostali až k Prahe a obľahli ju. Knieža Václav sa ocitol v strašnej situácii. Jeho vojsko bolo slabé v porovnaní s armádami cudzích panovníkov a ich českých spojencov, ktorí ho zradili. Hrozilo, že kráľ Henrich nielenže zvíťazí, ale podrobí si celú českú krajinu tak, ako to urobil s polabskými Slovanmi. Aby zachránil vlasť, nezostávalo svätému kniežaťu nič iné, než múdrymi a opatrnými rokovaniami presvedčiť mocného a bezohľadného nepriateľa, aby od ďalšieho vojnového ťaženia upustil a uspokojil sa s menšou výhodou. Václav sa poddal Henrichovi tak, že mu sľúbil odvádzať ročný poplatok 500 hrivien striebra a 120 volov, ako to Česi robievali za prvých Karlovcov. Týmto činom urobil z hrozivého nepriateľa neškodného spojenca a zabránil ďalšej pohrome. Ako všetky skutky svätého Václava, aj tento prejav jeho poddanosti bol úprimný a mal za následok priateľský zväzok, ktorý trval až do jeho smrti.

Pokojný duch svätého Václava sa obával neustálych vojen, ktoré by museli Česi viesť s mocnými susedmi Nemcami, keby nechceli uznať zvrchovanosť ich kráľa. Pokojné a priateľské vzťahy s ríšou navyše poskytovali svätému Václavovi väčšiu záruku, že bude môcť čeliť nájazdom Maďarov. Okrem toho svätého kniežaťa trápilo, že jeho poddaní, nemajúc vlastného biskupa, trpeli nedostatkom duchovenstva. Žiaci svätého Metoda, po vyhnaní z Moravy, odišli do Bulharska, avšak spojenie s Bulharmi bolo prerušené usadením sa pohanských Maďarov v Panónii. Na kniežacom dvore v Prahe síce nejaký čas prebýval moravský biskup, ale keďže Čechy nemali riadne cirkevné usporiadanie, domáce slovanské duchovenstvo postupne vymieralo a nových kňazov nepribúdalo. Tento nedostatok mohli Česi za vtedajších pomerov odstrániť iba dobrou vôľou biskupa v Regensburgu.

V roku 929 vyslal svätý Václav posolstvo k biskupovi Tutovi do Regensburgu s cieľom zabezpečiť budúcnosť duchovenstva v Čechách. Biskup Tuto ochotne vyhovel jeho prosbe a nadviazal s ním vrúcne priateľstvo. Odvtedy sa právomoc biskupstva v Regensburgu vzťahovala nielen na územie zlického vojvodu, ale na celé Čechy. V tom čase boli Čechy právoplatne misionárskym obvodom rímskeho stolca, pretože nebolo možné vytvoriť samostatné arcibiskupstvo. Podľa tradície kráľ Henrich I. čoskoro oslobodil svätého Václava od dohodnutého poplatku, pretože ho dojala jeho zbožnosť a zázraky, ktorými ho Boh oslávil. Václav bol pozvaný na zhromaždenie kniežat na kráľovský dvor, no zdržal sa v chráme na modlitbách, a tak museli na jeho príchod čakať. To kráľa nahnevalo, a preto nariadil, aby zhromaždení páni kniežaťu Václavovi pri vstupe nepreukázali žiadnu poctu a ignorovali ho. Keď však svätý Václav vošiel do siene, kráľ, ktorý na jeho čele videl žiariaci kríž a anjelov hroziacich mu, zostúpil z trónu, úctivo mu vyšiel v ústrety a posadil ho na čestné miesto vedľa seba. Keď sa kniežatá pýtali kráľa, prečo zmenil svoj názor, odpovedal*: „Keď Václav vstúpil, videl som na jeho čele lesknúci sa kríž a pri ňom anjelov, ktorí mi hrozili.“* Tento zážitok Henricha tak vydesil, že neváhal vzdať poctu svätému kniežaťu a údajne mu odpustil ročný poplatok. Okrem toho mu ponúkol možnosť vybrať si z kráľovskej pokladnice niekoľko klenotov; Václav si však vybral len relikviu – rameno svätého mučeníka Víta.

Svätý Václav v roku 929 prostredníctvom posolstva do Regensburgu predložil biskupovi Tutovi dve osobitné prosby: preloženie pozostatkov svätej Ľudmily do Prahy a založenie nového chrámu na Pražskom hrade. Biskup Tuto vyslal do Prahy kanonika Michaela, ktorý preskúmal situáciu a schválil Václavov zámer preniesť pozostatky svätej Ľudmily z Tetína do chrámu svätého Juraja na Pražskom hrade, čo sa uskutočnilo 10. novembra 929. Druhou vecou, o ktorú sa svätý Václav horlivo zasadzoval, bola stavba nového chrámu na Pražskom hrade. Na hrade už stáli dve svätyne: najstarší kostol Panny Márie, ktorý postavil knieža Bořivoj I., a chrám svätého Juraja, postavený jeho synom Vratislavom I. Medzi týmito stavbami si vybral Václav miesto pre nový chrám, ktorý zasvätil svätému mučeníkovi Vítovi, ktorého relikviu získal od kráľa Henricha. Biskup Tuto ochotne schválil tento projekt. Václav povolal remeselníkov a osobne položil základný kameň chrámu svätého Víta. Chrám bol kamenný, postavený v kruhovom pôdoryse podľa domácich vzorov. V porovnaní s ostatnými svätyňami v Čechách bol postavený umeleckejšie, zdobený drahými kovmi a väčší ako oba staršie chrámy na Pražskom hrade.

Svätý Václav, dokončiac stavbu nového chrámu a jeho celkovú úpravu, sa nedožil jeho vysvätenia, pretože biskup Tuto v roku 932 ochorel a oslepol, zatiaľ čo sa chrám ešte len staval. Chrám svätého Víta bol vysvätený až po smrti svätého Václava, a to biskupom Michaelom z Regensburgu 22. septembra 945.

Svätý Václav, na rozdiel od svojho brata Boleslava, panoval múdro a spravodlivo. Obzvlášť sa staral o to, aby svoj ľud upevňoval vo viere, morálke a kresťanskej vzdelanosti. Jeho horlivosť pre zveľaďovanie náboženského života v Čechách pramenila z jeho hlbokej zbožnosti a štátnickej prezieravosti. Nemeckí panovníci si často násilím podmaňovali slovanské národy pod zámienkou šírenia kresťanstva. Svätý Václav si uvedomoval, že pre záchranu svojho národa je najdôležitejšie šíriť a upevňovať kresťanskú vieru, aby kresťanské poriadky v Čechách zapustili hlboké korene a prinášali bohaté ovocie.

Práve veľká horlivosť svätého Václava pre šírenie kresťanstva zachránila český národ pred osudom polabských Slovanov, ktorí boli svojimi výbojnými susedmi vyhubení. Svätý Václav bol pre český národ pravým apoštolom. Na hradoch nechal stavať kostoly a školy, povolával k nim kňazov a učiteľov, ktorých podporoval. Duchovných prichádzajúcich zo zahraničia vítal s radosťou a povzbudzoval ich, aby pracovali na šírení kresťanskej viery v krajine. Zbieral relikvie svätých pre zakladané chrámy a odmeňoval kňazov, ktorí mu tieto dary prinášali. Zháňal aj bohoslužobné knihy a dbal na to, aby sa v Čechách konali bohoslužby každý deň, rovnako ako v iných veľkých národoch. Ak nejaký kňaz utrpel škodu, svätý Václav ju nahradil a nedovolil, aby sa niekomu stala krivda. Mal vo zvyku navštevovať hrady svojej ríše pri výročiach vysvätenia ich chrámov. Na týchto oslavách sa vždy zúčastňoval na slávnostných bohoslužbách, aby vlastným príkladom ukázal šľachte aj ľudu, ako majú svätiť Pánove dni.

Svätý knieža, keď sa stýkal so šľachtou a ľudom, prejavoval láskavú priateľskosť, miernosť a dobrotu srdca, pričom im vštepoval zásady učenia Kristovho. Využíval každú príležitosť, aby viedol poddaných ku Kristovi Pánovi a povzbudzoval ich k

cnostnému životu. V tej dobe panoval v Čechách neblahý zvyk, že chudobní rodičia predávali svoje deti do otroctva. Svätý Václav vykupoval otrokov všeobecne, a zvlášť úbohé deti, ktoré boli predané do poroby, pričom sa staral o ich kresťanskú výchovu. V tom čase sa tiež stávalo, že dlžník, ktorý v určený čas nedokázal splatiť svoj dlh, sa stal nevoľníkom svojho veriteľa. Svätý Václav vykupoval aj takýchto dlžníkov z otroctva a dával im slobodu. Pohostinne prijímal pocestných, chránil vdovy a siroty, obliekal a kŕmil ich, navštevoval väzňov, chudobných a chorých, prinášajúc im útechu a pomoc. Ako pravý Kristov učeník vynikal svätý Václav vzácnou tichosťou srdca a jeho povaha inklinovala k zhovievavosti a zmierlivosti. Táto tichosť a milosrdenstvo mu však nebránili byť rozvážnym panovníkom a keď bolo treba aj rozhodným. Dôsledne dbal na to, aby sudcovia boli spravodliví a aby nespravodlivosti a zločiny boli potláčané. Nikdy nemlčal o hriechoch šľachticov a nebol slabochom, pretože keď jeho zhovievavosť a otcovské napomínanie nič nepomohli, prísne trestal zatvrdnutých vinníkov. K vojakom sa správal láskavo, zabezpečoval ich zbraňami a šatstvom, ale prísne trestal tých, ktorí sa správali surovo, bezdôvodne sa túlali alebo sa opíjali v krčmách, čím hanobili kresťanskú vieru. Keď počul, že niektorí šľachtici a vladykovia opäť plodia v krajine nezhody, žijú nekresťansky, porušujú Božie aj svetské zákony a chystajú spiknutie proti kniežaťu, zvolal ich na zhromaždenie. Tam im predniesol dôraznú reč a pohrozil, že dá popraviť každého, kto neprestane páchať nepravosti a pripravovať úklady proti kniežaťu. Jeho vyhrážky vyvolali strach medzi šľachticmi a tí, pocítiac jeho rozhodnú silu, prestali aspoň na čas konať zločinné úklady.

Ako vo všetkých národoch, aj v Čechách boli najväčšou prekážkou pri zavádzaní a zveľaďovaní kresťanskej viery pohanské zákony a zvyklosti, ktoré podporovali hriešne skutky a zlozvyky. Ľud, ktorý prijal kresťanstvo, dlho lipol na mnohých pohanských zvykoch svojich predkov. Na vykorenenie týchto zlozvykov a na upevnenie kresťanstva v celej spoločnosti bolo treba veľa úsilia a často aj tvrdých bojov. Dokonca ešte aj svätý Vojtech zápasil s odporom českých šľachticov, ktorí odmietali poslúchať cirkevné zákony a plniť kresťanské povinnosti. Okrem toho sa v ľude dlho udržiavali zvyšky pohanskej modloslužby. Ešte koncom 11. storočia za biskupa Kosmu (1090–1098) mnohí českí roľníci tajne obetovali démonom a duchom, pochovávali mŕtvych v hájoch zasvätených pohanským bohom a hádači a čarodejníci mali často väčšiu vážnosť než kresťanskí kňazi.

Svätý Václav sa usiloval tieto pohanské praktiky vo svojom ľude vykoreniť a upevniť nielen vieru, ale aj život v súlade s ňou. Táto úloha bola veľmi náročná. Sám dával ľudu jasný príklad kresťanskej cnosti a osvetlil tak svoju vlasť svetlom viery a svojím svätým životom. Vždy mal pri sebe modlitebnú knižku a zbožne sa modlil, kedykoľvek mal chvíľu voľna, a keď mu na to počas dňa nezostal čas, modlil sa v noci. Rád počúval a čítal príbehy o skutkoch Kristových mučeníkov a túžil kráčať v ich stopách. Od mladosti vynikal čistotou, a ako o ňom píše jeho životopisec: *„Vo vzhľade bol Václav velebný a telesne nepoškvrnený, zo srdca túžiac zomrieť ako panic.“* Zapieral svoje túžby podľa príkladu oslávených Božích služobníkov a zachovával evanjeliové rady.

Legenda hovorí, že jeho čistá myseľ dosiahla výnimočnú schopnosť chápať Sväté písmo, čo potvrdzujú svätí Otcovia, ktorí tvrdia, že duše vynikajúce panictvom sú najvhodnejšie na dokonalé pochopenie Božieho slova. Niet pochýb, že táto vznešená cnosť svätého kniežaťa mala na mravy českého ľudu veľmi blahodarný vplyv.

Mnohým šľachticom a vladykom, ktorí boli len povrchnými kresťanmi, nevyhovoval zbožný život svätého Václava. Nepáčilo sa im, že knieža venuje veľa času bohoslužbám a používa svoje príjmy na cirkevné účely a skutky milosrdnej lásky k blížnym, namiesto toho, aby ich, ako si želali oni, používal na dary, hostiny a obohacovanie ich samých. Keďže to svätý Václav vedel, konal dobré skutky, pokiaľ to bolo možné, potajme. Hovorí sa, že keď bol cez deň zaneprázdnený povinnosťami a starosťami panovníckeho úradu, najradšej v noci navštevoval chrámy, kde sa horlivo modlil a uctieval Najsvätejšiu Sviatosť. Rovnako v nočných hodinách osobne nosil chudobným a chorým do ich chatrčí jedlo, palivo a iné potreby, pričom mal pri sebe verného a zbožného sluhu Podivena. Legenda k tomu dodáva: *„Raz sa stalo, že svätý Václav išiel jedného zimného večera bosý do kostola, hoci bola celá zem zamrznutá a cesty boli zasypané snehom. Jeho sluha Podiven kráčal za ním, ale napriek tomu, že mal dobrú obuv, mráz mu prenikal až do nôh tak, že trpel neznesiteľnou bolesťou. Svätý Václav to zbadal a povedal mu: ‚Šliap nohami do mojich šľapají.' A tak sa nohy Podivena v šľapajách svätého Václava okamžite zohriali a viac necítil zimu. Šľapaje svätého Václava však zostali na zemi zreteľné a podľa legendy z nich vyžarovali prúdy a lúče milosrdenstva, ktoré sa prejavovali v rozličných skutkoch lásky."*

Podľa tradície svätý knieža, aj keď už sedel na tróne, neprestával zachovávať zbožný zvyk, ktorý si obľúbil už v mladosti – pripravovať vlastnými rukami na svätú omšu obetné dary chleba a vína a asistovať kňazovi pri tejto obete Nového zákona. Starí pohanskí Česi, najmä ich náčelníci, staršinovia, šľachtici a vladykovia, obetovali modlám. Svätý Václav, ako otcovský vládca kresťanského ľudu, pohŕdal modloslužbou a asistoval kňazovi pri svätej omši, pričom pripravoval obetné dary. To všetko robil z hlbokej pokory a z úcty k Najsvätejšej sviatosti oltárnej. Takýmto spôsobom dokázal svätý knieža spojiť lesk trónu s prostotou veriaceho kresťana a povinnosti múdreho, statočného panovníka so skutkami nábožnosti.

Svätý knieža Václav sa pri všetkých svojich činoch riadil pravou kresťanskou láskou, ktorá sa zakladala na živej viere v Krista. Pokojné vládnutie, preniknuté týmto duchom, sa však nepáčilo mnohým pyšným a márnivým českým šľachticom. Nenávideli ho a obrátili sa na jeho brata Boleslava, ktorý mal prudkú a ctižiadostivú povahu, aby ho zaplietli do svojich úkladov a aby si zabezpečili vplyvné úrady, pocty a bohatstvo. Mladý Boleslav ich služby neodmietol, pretože početná družina, hlučné rokovania a smelé plány mu boli po chuti. Títo klamári mu lichotili, že by bol oveľa lepším kniežaťom ako Václav, čím v ňom podnecovali túžbu po moci a nabádali ho, aby sa postavil proti bratovi. Prisahali mu vernosť a oddanosť. Svätý Václav si všimol bratovo ctižiadostivé zmýšľanie, no nechcel ani slovom ani činom dať Boleslavovi dôvod na spor. O to viac sa venoval správe krajiny. Keď to videli zlí radcovia Boleslava, vystupňovali svoje ohováranie a hovorili svojmu pánovi: *„Knieža ťa chce zabiť, dohodol sa na tom s matkou a svojimi mužmi. Ak nás neposlúchneš a nezabiješ*

svojho brata prvý, budeš to neskôr ľutovať.“ Títo zlí ľudia tak dlho podnecovali Boleslava, až sa zaplietol do ich úkladov na vraždu svojho brata. Dohodli sa na termíne – sviatok svätého Jimrama 22. septembra 935. Plán bol pozvať Václava, aby v nedeľu 27. septembra slúžil bohoslužbu na hrade v Boleslavi, kde sa mala oslavovať výročná pamiatka vysvätenia kostola sv. Kozmu a Damiána. Podľa podania v tom čase porodila Boleslavova manželka syna, ktorý mal byť pokrstený v ten istý deň. Svätý Václav, ktorý mal vo zvyku navštevovať Pánove chrámy pri výročí ich vysvätenia, prijal bratovo pozvanie ochotne, pretože jeho láskavosť si nemohol vyložiť inak ako v dobrom. Prišiel so svojou družinou do Boleslavi a najprv sa zúčastnil na bohoslužbe. Hneď potom plánoval návrat do Prahy, ale Boleslav ho požiadal, aby neodchádzal. Povedal mu, že je pripravená hostina, a prosil ho, aby u nich prenocoval a vrátil sa až nasledujúci deň. Knieža vyhovelo bratovi, a ešte predtým, než začala spoločná hostina, vysadol na koňa a podľa vtedajšieho zvyku sa na dvore zabával hrou so svojimi druhmi. Zatiaľ však, čo sa takto zabával, radili sa sprisahanci tajne o tom, ako by ho mohli zabiť. Po chvíli kniežaťa niekto z jeho družiny varoval, že Boleslav mu plánuje usilovať o život. On však tým slovám neveril a dôveroval Bohu. Aj pri hostine bol Václav dobrej mysle. V noci sa sprisahanci zišli v dome popredného dvorana Boleslava, Hnevsa, a dohodli sa, že knieža zavraždia na druhý deň ráno, keď pôjde do chrámu. Skoro ráno, v pondelok 28. septembra 935, keď zazvonili na ranné bohoslužby, vstal svätý Václav z postele, vykonal ranné modlitby a pripravil sa na cestu do hradného chrámu. Medzitým vrahovia čakali na chodbách a dohodli sa, že Boleslav naňho zaútočí ako prvý. Keď knieža vyšiel z komnaty a zamieril na dvor, Boleslav ho dostihol v bráne paláca. Keď ho svätec uvidel, srdečne mu ďakoval za včerajšie pohostenie. V tom okamihu však Boleslav vytasil meč a zaútočil na brata so slovami: *„Dnes ťa chcem ešte lepšie pohostiť!“* Václav, ktorý bol silnejší, uchopil brata, vytrhol mu meč z ruky a zrazil ho na zem so slovami: *„Pre Boha, čo to zamýšľaš? Nech ti to Boh odpustí, brat môj!“* Vtedy začal Boleslav volať o pomoc a jeden z jeho pomocníkov pribehol a zasiahol knieža do ruky. Zranený Václav, vidiac presilu útočníkov, pustil brata a utiekol do chrámu. Sprisahanci Česta a Tira ho však dostihli pri dverách chrámu, zrazili ho na zem, a Hnevs ho napokon prebodol mečom. Svätý Václav s povzdychom k Bohu vydýchol dušu.

Na krik služobníkov sa zhromaždili Boleslavovi vojaci a sekali do mŕtveho tela zavraždeného kniežaťa. Zajali jeho panošov a zavraždili aj tých, ktorí si útekom nezachránili život. Zlosť Boleslavových radcov sa potom obrátila na kňazov a podporovateľov štedrosti svätého Václava. Tých obrali o majetok, vyhnali ich z krajiny a ich ženy vydali za iných mužov. Keď sa ruch na hrade v Boleslavi trochu utíšil, vyšiel kňaz Krasej (Chrastěj) a odvážil sa telo umučeného kniežaťa prikryť jemným prestieradlom. Tak ho našla Drahomíra, ktorá, keď sa dozvedela, čo sa stalo, pribehla plačúc, vrhla sa na telo a bozkávala jeho údy. Potom ho v kňazskom príbytku umyli, obliekli do vzácnych šiat a odniesli do chrámu svätého Kozmu a Damiána. Medzitým vrahom svätého Václava napadlo, že jeho matka Drahomíra by im mohla prekážať v neobmedzenom panovaní ich chránenca Boleslava. Navádzali ho, aby im dovolil zavraždiť aj ju, aby tak prišiel naraz o brata i matku. Boleslav však už nechcel

prelievať viac krvi, zastavil ich zlomyseľné plány a dal matke výstrahu. Ona potom utiekla z Boleslavi a zdá sa, že našla bezpečný úkryt u svojej dcéry Přibyslavy, ktorá bola vydatá za vladyku Charvátskeho na severovýchode Čiech.

Po nejakom čase prišiel do Boleslavi slovanský kňaz Pavol a pochoval telo svätého Václava v kostole svätého Kozmu a Damiána. Nevinná krv svätého kniežaťa volala k Bohu proti Boleslavovi ako kedysi krv Ábelova. Po tri dni sa objavovala na mieste umučenia pri dverách chrámu, kým sa nevpila do zeme. Neskôr sa zázračne objavila nad jeho hrobom, čo všetci prítomní videli a divili sa. Mučenícka krv, ktorá postriekala stenu chrámu, nemohla byť dlhý čas úplne zotretá.

Boleslav po bratovražde rýchlo zamieril do Prahy, aby sa zmocnil kniežacieho stolca. Čoskoro však pocítil hrôzu zo svojho strašného činu a obrátil svoje zatvrdnuté srdce na pokánie. Istotne sa zaňho svätý Václav prihováral u Boha, pretože jeho pokánie bolo úprimné. Knieža Boleslav I. sa stal jedným z najlepších českých panovníkov, hoci kvôli svojim predchádzajúcim činom, najmä kvôli vražde svojho svätého brata, mu v dejinách zostala prezývka Ukrutný.

Ľútosť nad bratovraždou prejavil aj tým, že syna, ktorý sa mu narodil počas vysviacky kostola v Boleslavi, keď svätý Václav získal mučenícku korunu, a ktorého ľud nazval Strachkvasom na pamiatku týchto neblahých udalostí, zasvätil Bohu. Povedal: *„Ak tento môj syn ostane nažive, zo srdca ho obetujem Bohu, aby sa stal duchovným a po celý život slúžil Kristovi za môj hriech i za ľud tejto krajiny.“* A tak sa Strachkvas (Krištof) stal mníchom v kláštore sv. Jimrama v Regensburgu. Podobne aj najmladšia dcéra Boleslava, Mlada, prijala rehoľné rúcho a stala sa prvou abatišou panenského kláštora pri sv. Jiřím v Prahe.

Začiatkom marca roku 938 (alebo 939) poslal kajúci Boleslav svojich kňazov a služobníkov do Boleslavi, aby telo sv. Václava vyňali z hrobu a previezli do Prahy. Sám na nich čakal pri potoku Rokytka neďaleko Libne a s dojímavým plačom prijal telesné pozostatky svätého mučeníka. Telo potom niesli kňazi na Pražský hrad a 4. marca ho uložili v chráme sv. Víta po pravej strane oltára sv. apoštolov.

Český ľud začal svätého Václava hneď po jeho smrti uctievať ako svätca a Kristovho mučeníka, mocného orodovníka a ochrancu u Boha. Toto zbožné uctievanie bolo podporované zázrakmi, ktorými Boh oslavoval jeho hrob. Na toto miesto prichádzali pútnici z Čiech aj z ďalekých krajín, hľadajúc nadprirodzenú pomoc v rôznych svojich potrebách. Životopisec sv. Václava, mantovský biskup Gumpold, napísal: *„Jeho presvätá duša, oslobodená mukami toľkých rán od telesného prebývania, bola anjelmi vynesená do vznešenej slávy víťazstva, aby radostne hľadela na tvár najvyššieho Odplatiteľa, sediac medzi slávnymi zástupmi mučeníkov na veky.“*

Gréckoslovanská cirkev nariadila sláviť pamiatku sv. Václava a v deň jeho smrti dávala kňazom i ľudu spievať: *„Oslávený, Pánovým mukám si sa pripodobnil; ako nepoškvrnený baránok si bol zavraždený bez súdu, preto sa teraz radostne tešíš s mučeníkmi. Kto by opísal tvoje zázraky, ktoré robíš na zemi bez počtu, lebo vždy dávaš všetkým veriacim hojné uzdravenie.“*

Poučenie:

Svätý Václav, otcovský a statočný knieža, apoštolský šíriteľ Kristovej viery a slávny Boží mučeník, zostal pre náš národ navždy drahým a nezabudnuteľným. Verní Česi ho pokladali za pána a vlastníka krajiny, ktorej zaživa vládol, a preto ho nazývali dedičom českej zeme. Najmä v zlých časoch sa utiekali pod jeho ochranu. Jeho hrob požíval právo útočiska, jeho obrazy a meno sa dávali na mince, úradné pečate a vojenské symboly, jeho kopiju nosili do bitiek a slávna pieseň *„Svätý Václave“* bola starým Čechom vojnovým spevom. Celý život našich predkov bol preniknutý úctou k sv. Václavovi, a všetko, čo národ považoval za svoje, nazýval *„svätováclavské“*: svoj jazyk, svoju zem, svoj štát, svoju korunu i svoju katolícku vieru.

Svätý Václav vynikal najkrajšími kresťanskými cnosťami: živou vierou, nadprirodzenou láskou k Bohu, vrúcnou zbožnosťou, panenskou čistotou, odriekavosťou, pokorou, spravodlivosťou, štedrosťou, milosrdenstvom, láskou k blížnym a miernosťou. Niektorí kronikári, nerozumejúc povolaniu kresťanského panovníka, vykreslili povahu sv. Václava nesprávne, akoby sa zdráhal nastúpiť na kniežací stolec, chcel zložiť korunu a obliecť si mníšske rúcho, akoby okrem zbožných skutkov nerobil nič iné a záležitosti štátu si nevšímal – slovom, akoby bol síce svätým kresťanom, ale nedostatočným kniežaťom, slabochom na tróne. Takýto obraz sv. Václava však nezodpovedá pravde. Starí Česi si sv. Václava predstavovali inak – nielen ako úprimne zbožného, dobrotivého, mierneho, svätého kniežaťa, ale aj ako rozumného ochrancu verejného poriadku v krajine, udatného bojovníka a statočného obrancu svojho národa proti nepriateľom.

Keď sa sv. Václav ujal svojho dedičného kniežactva, v Čechách panoval strašný zmätok; chamtivosť a panovačnosť vladykov privádzala vlasť na pokraj rozpadu, hrozilo, že sa rozpadne na časti, ktoré by časom padli za korisť Nemeckej ríši. Vladykovia sa neštítili volať do krajiny cudzie vojská, aby pokorili kniežací rod Přemyslovcov a narušili jednotu vlasti. Týmto domácim aj cudzím nepriateľom dokázal sv. Václav úspešne čeliť, upevniť poriadok a zachovať krajinu celistvú.

Svätý Václav sa kráľovi Henrichovi I. nepoddal bez tuhého boja; nemecké vojská vtrhli niekoľkokrát do stredu českej zeme, no vždy až po prekonaní českého odporu na hraniciach. Sami Nemci uznávali, že vtedy Čechov porazili iba s Božou pomocou, a nie vlastnou silou. Svätý Václav dokázal svoju osobnú odvahu aj pred smrťou; v osobnom boji bol silnejší a obratnejší ako jeho brat Boleslav. Štátnickú múdrosť prejavil svätý Václav najmä spôsobom, akým hrdého a po moci bažiaceho kráľa Henricha, priviedol k mieru, spriatelil si ho a tak odvrátil hroziacu skazu od nášho národa.

Svätý Václav bol teda skutočne tým, kým ho Česi po všetky časy považovali – zbožným, svätým kniežaťom, múdrym štátnikom a udatným bojovníkom. Chybovali teda tí kronikári, ktorí si sv. Václava nedokázali predstaviť inak ako ostýchavého slabocha a pobožného samotára, no rovnako sa mýlia aj tí, ktorí chváliac sv. Václava ako vynikajúceho kniežaťa, odmietajú pripustiť, že by pripravoval na omšu chlieb a víno, miništroval kňazovi, v noci potajomky navštevoval chrámy, nosil almužny

chudobným, zapieral sa rozličnými spôsobmi a konal všetky tie pobožné skutky, ktoré mu pripisuje tradícia. Ak sa namieta, že takéto skutky sú *„zbožnými malichernosťami“,* ktoré sa vraj nezlučujú s povolaním múdreho panovníka, stačí proti tomu uviesť známe slová apoštola sv. Pavla: *„Múdrosť tohto sveta je bláznovstvom pred Bohom.“* (1 Kor 3, 19).

Okrem toho vieme z dejín, že sv. Václav nebol jediným kresťanským panovníkom, ktorý si obľúbil takéto zbožné skutky. Otec vlasti Karol IV. sa modlieval cirkevné hodinky, na Vianoce počas slávnostnej rannej omše čítal evanjelium, kde sa hovorí: *„Vyšlo nariadenie od cisára Augusta“,* zbieral relikvie svätých, kde len mohol, a prinášal ich do Prahy. Zvykol sa zatvárať v kaplnke sv. Kataríny na Karlštejne, kde osamote zotrvával v modlitbách a nábožných rozjímaniach. Dejiny svedčia, že Karol IV. bol vynikajúcim panovníkom a najlepším štátnikom svojej doby.

Poľský kráľ Ján III. Sobieski, keď sa chystal na výpravu proti Turkom pri Viedni, dal na hrobe sv. Hyacinta v Krakove odslúžiť omšu, pri ktorej sám miništroval kňazovi. Podobne to urobil ráno v pamätný deň 12. septembra 1683 v kostole na hore sv. Leopolda pri Viedni pred rozhodujúcou bitkou, v ktorej boli Turci na hlavu porazení. Podobných príkladov máme dosť aj z novšej doby. Šľachtic František Jiří Lobkowicz z hlbokej pokory neváhal v rokoch 1851–1854 na stavbe kostola, kláštora a nemocnice Milosrdných sestier pod Petřínom v Prahe vykonávať robotnícke práce, prezlečený za chudobného robotníka. Kto by sa odvážil nazvať také vzácne skutky kresťanskej zbožnosti, pokory a lásky k blížnym *„malichernými hračkami“!*

Čo sa týka smrti sv. Václava, mylné je presvedčenie, že bol zavraždený z politických, svetských dôvodov a nie z náboženských. Zlý úmysel vrahov sv. Václava bol zameraný najmä proti jeho vynikajúcim kresťanským cnostiam – horlivosti pre vieru Kristovu, nábožnosti, tichosti a odriekavosti. Tieto kresťanské cnosti nenávideli jeho nepriatelia. Kvôli týmto cnostiam bol sv. Václav zavraždený, a preto Česi aj iné kresťanské národy ho právom pokladali za pravého mučeníka Božieho, pretože prelial svoju krv pre Kristovu vec. Verný panoš sv. Václava, Podiven, svedok a účastník jeho zbožných skutkov, nemohol uniknúť z rúk vrahov svojho pána. Keďže radšej túžil zomrieť s ním, ako byť živý bez neho, bol podľa zajatý Boleslavovými služobníkmi a obesený na dube za hradom v Boleslavi, kde jeho telo viselo tri roky, kým ho na tom istom mieste pochovali. Aj tohto nábožného služobníka sv. Václava považoval ľud za svätého muža, a preto boli jeho ostatky prenesené do chrámu sv. Víta v Prahe. Na mieste, kde bol Podiven zavraždený, neďaleko súčasného pútnického chrámu Panny Márie v Starej Boleslavi, bola v roku 1738 postavená pamätná kaplnka. Do pražskej katedrály boli prenesené aj ostatky sestry sv. Václava, Přibyslavy, ktorá ako vdova zasvätila svoj život výlučne službe Bohu a skutkom milosrdenstva a zomrela v povesti svätice.

Rôzne povesti o sv. Václavovi sú spojené s viacerými miestami v Čechách. Nie je známe, na ktorom hrade sa sv. Václav narodil; povesti hovoria, že jeho rodiskom bol Stochov, niekdajší kniežací hrad, dnes dedina pri Novom Strašecí. Tam stojí starobylý farský chrám sv. Václava. Podľa tradície mal sv. Václav na Opyši, východnom výbežku zámočníckej hory v Prahe, vinicu, ktorú sám obhospodaroval a kde lisoval víno na

svätú omšu. Severne od Starej Boleslavi sa od obce Dřísy k Všetatom tiahne návršie nazývané *„Ostrov sv. Václava“.* Povesť hovorí, že na tomto mieste, kde bola kedysi vinica, pestoval a pripravoval sv. Václav víno na svätú omšu. V kolegiátnom chráme v Starej Boleslavi sa ukazuje miesto mučeníctva sv. Václava, kde boli kedysi dvere do kostola sv. Kozmu a Damiána. Miesto na stene, ktoré bolo postriekané mučeníckou krvou svätého kniežaťa a ktorú sa nepodarilo úplne odstrániť, je opatrené kovovou schránkou so sklom. V prastarom kostole sv. Kozmu a Damiána, ktorý je kryptou kolegiátneho chrámu sv. Václava, stojí kamenný náhrobok na mieste pôvodného hrobu tohto svätca. V pokladnici toho istého chrámu sa uchováva vzácna, v zlate zasadená krištáľová nádobka s približne 15 guľôčkami zaschnutej krvi sv. Václava. Najviac pamiatok po sv. Václavovi uchováva pražská katedrála sv. Víta, na ktorej starobylých stenách sú vyryté najslávnejšie spomienky z veľkolepej minulosti našej vlasti, počnúc od dní jej svätého zakladateľa. Tam sa nachádza slávny hrob sv. Václava, miesto najváženejšie všetkým veriacim Čechom, kde náš národ už viac ako deväťsto rokov vzýva svätého dediča, aby nedal zahynúť nám ani budúcim. Na ťažkých, okovaných dverách kaplnky sv. Václava je osadený kovový kruh v tlame levovej hlavy; podľa tradície sa ho zachytil svätý knieža, keď zomieral po smrteľnom zranení pri hradnom kostole v Starej Boleslavi. Za oltárom hrobu sv. Václava sú za sklom uložené jeho prilba a pancierová košeľa. Na rímsach vľavo od oltára stojí peň, na ktorom podľa povesti sv. Václav vlastnoručne sekal drevo. V pokladnici chrámu sú uložené drevený kalich sv. Václava, červené omšové rúcho vyrobené z jeho plášťa, časť jeho kosti zasadená spolu s inými ostatkami svätých v drahocennej monštrancii, darovanej Karolom IV., a meč sv. Václava, ktorý patrí ku korunovačným klenotom českého kráľovstva. Kedykoľvek na našu vlasť doliehali ťažké rany, v súženiach, úzkostiach a na vojenských výpravách proti nepriateľom vzývali Česi sv. Václava. A nevolali ho nadarmo. Sv. Václav chránil svoje dedičstvo a neopúšťal ho, ani keď sa mu Česi spreneverili a opustili cestu svätej katolíckej viery, po ktorej ich viedol. Náš národ sa vlastnou vinou ocitol v hrobe, pretože zaslepení vodcovia opovrhli dedičstvom sv. Václava, roztrhli jeho náboženskú jednotu a uvrhli ho do bludov, divokých zmätkov a hrozných svárov, z ktorých ťažili iba cudzie živly. *„Naši otcovia zhrešili, a už ich niet; my nesieme ich neprávosti. Milosrdenstvo Hospodinovo je dôvodom, že sme celkom nevyhynuli.“* (Nár 5, 7.; 3, 22.) Vzkriesenie a znovuzrodenie českého národa odborníci nazývajú zázrakom; veríme, že tento zázrak uskutočnila Božia prozreteľnosť na príhovor sv. Václava. Kiež by náš znovuzrodený národ kráčal v šľapajach sv. Václava! Naši predkovia sa s pýchou nazývali rodinou Svätováclavskou. Bohužiaľ, mnohí zblúdilí a nehodní potomkovia sa opäť vrhajú na dedičstvo sv. Václava, na kresťanské náboženstvo a na katolícku Cirkev. Každý úprimný vlastenec by mal roniť krvavé slzy, keď vidí, ako na tejto Svätováclavskej pôde bujnie nábožensk á ľahostajnosť, ba dokonca pohanstvo, ktoré si trúfa zdvíhať svoju hlavu. Zapredanci Antikristovi otravujú náš ľud neverou a podkopávajú tisícročné základy kresťanskej osvety a morálky, na ktorých náš národ od čias svätých bratov Cyrila a Metoda stál, rástol a prosperoval. Dúfajme, že sv. Václav aj tentoraz pomôže nášmu národu a nedovolí mu zahynúť v záplave nevery a morálneho úpadku, ale musíme sa o to pričiniť aj my sami! Vštepujme najmä našej mládeži zásady sv. Václava, aby nasledovala starých zbožných katolíckych Čechov;

starajme sa o to, aby naše rodiny boli semenišťami viery a vznešenej kresťanskej morálky; dbajme o to, aby celý náš verejný národný život bol preniknutý duchom sv. Václava! Buďme Božím ľudom, rodinou Svätováclavskou!

Meno sv. Václava nám hlása jednotu, svornosť a svätý mier v Pánovi; jeho príhovor nám vyprosí u Boha, aby sme si aj v akýchkoľvek búrkach a svetových prevratoch zachovali a potomkom odovzdali z posvätného dedičstva nielen materinský jazyk, národnosť a šťastnú vlasť, ale aj svätú katolícku vieru a jej požehnanie, Božiu bázeň, vzdelanosť a kresťanskú mravnosť.

Dňa 28. septembra si pripomíname aj pamiatku sv. Priváta, rímskeho mučeníka; sv. Marciala, Vavrinca a afrických spolumučeníkov; sv. Exsuperia, toulouského biskupa; sv. Silvína, brešského biskupa; sv. Lioby, panny a opátky († 779) a ďalších.

29. SEPTEMBER

Sv. Michal archanjel

Na začiatku boli všetci anjeli dokonalí, svätí a blažení, pretože z rúk všemohúceho a najsvätejšieho Hospodina nemohli vzniknúť iní ako dokonalí tvorovia, takí, akými ich najvyššia múdrosť chcela mať. Avšak ani títo nebeskí duchovia nemohli byť úplne dokonalí tak, aby nemohli poblúdiť a prikloniť sa k zlu. Jedine Boh je najdokonalejšou a najsvätejšou bytosťou; iba On jediný nemôže poblúdiť ani sa nakloniť ku zlu.

Hoci teda anjeli boli obdarení veľkými dokonalosťami a milosťami od Boha, ako stvorené a obmedzené bytosti mohli si zvoliť aj zlé. Museli sa dobrovoľne osvedčiť v dobrom a tak si zaslúžiť všetky tie vzácne milosti, ktorými ich Boh obdaril, aj blaženosť, ku ktorej ich povolal. Ale práve preto, že mali slobodnú vôľu, mohli sa rozhodnúť aj opačne.

Medzi anjelmi, ktorých množstvo je nesmierne veľké, podľa proroka Daniela: *„Tisíce tisícov mu slúžili a desaťtisíckrát stotisíc stálo pred ním“* (Dan 7, 10.), viacerí neobstáli v dobrom, pretože sa hriechom odvrátili od Boha. Začali o sebe vysoko zmýšľať, a čím viac boli opojení pýchou, tým menej si vážili a poslúchali Boha, až napokon od neho celkom odpadli. Ich pýcha predchádzala ich pád; pre pýchu a vzburu boli Bohom zavrhnutí. *„Boh neodpustil hriešnym anjelom, ale strhol ich do pekla a vydal ich do reťazí temnoty, aby boli držaní na súd“* (2 Pt 2, 4.). *„Anjelov zasa, ktorí si*

nezachovali svoju dôstojnosť a opustili svoj príbytok, drží vo večných putách v temnote pre súd veľkého dňa.“ (Júd 6.). A tak sa podľa sv. Augustína ukázalo to, čo dokáže stvorená bytosť s Božou milosťou a čím sa stáva sama o sebe svojou pýchou. Padlí anjeli sa v Písme svätom nazývajú diablami, zlými duchmi či nečistými duchmi, a ich vodca sa nazýva satan, vrah od počiatku, otec lži (Jn 8, 44.), zloduch (Ef 6, 16.). Diabli nenávidia Boha a neustále sa usilujú ničiť Božie kráľovstvo a šíriť svoje vlastné – kráľovstvo hriechu a smrti. Snažia sa ľudí odvrátiť od Boha, vytrhnúť z ich duší vieru, nádej v Boha a lásku k nemu, zaslepiť ich nevierou, prebúdzať v nich zlé myšlienky, túžby a úmysly a tak ich priviesť do hriechov a večnej záhuby.

Moc zlých duchov bola pred Kristom, kým ľudstvo ešte nebolo vykúpené, veľká; avšak od chvíle, keď bola na kríži dokonaná zmierna obeta Pána, diablova moc bola zlomená. Sv. Augustín hovorí: *„Ako pes uviazaný na reťazi ublíži len tým, ktorí sa k nemu priblížia, rovnako diabol môže škodiť iba tým, ktorí sa sami vystavia jeho pokušeniu a súhlasia s ním.“*

Medzi kniežatami svätých anjelov vyniká archanjel Michal ako víťazný bojovník za Boha a jeho kráľovstvo. Jeho meno znamená *„Kto je ako Boh“* a je aj jeho posvätným heslom. Boh mu zveril moc na porazenie svojich nepriateľov. Svätí Otcovia považujú Michala za anjela strážneho vyvoleného národa za čias Starého zákona. Prorok Daniel sa tri týždne postil a modlil k Bohu, aby mu dal nahliadnuť do budúcnosti jeho ľudu, ktorý vtedy stonal v babylonskom zajatí. A Michal, jedno z popredných kniežat, prišiel prorokovi na pomoc, aby ho poučil, čo má prísť na jeho ľud. (Dan 10, 13–14.). V tom istom zjavení Hospodin povedal Danielovi: *„Oznámim ti, čo je napísané v spoľahlivom písme a niet jediného, kto by mi proti nim pomáhal, okrem Michala, vášho kniežaťa.“* (Dan 10, 21.). Hospodin zvestoval Danielovi nielen to, že jeho ľud bude vyslobodený zo zajatia, ale aj že príde čas ich spásy: *„V tom čase povstane Michal, veľké knieža, čo stojí nad synmi tvojho národa. V tom čase bude tvoj ľud oslobodený, každý, koho nájdu zapísaného v knihe.“* (Dan 12, 1.).

V liste apoštola sv. Júdu sa píše o archanjelovi Michalovi, že keď sa sporil s diablom, tak sa hádal o Mojžišovo telo (Júd 9.). Tento text sa vysvetľuje nasledovne: Keď Mojžiš zomrel, Hospodin ho pochoval v údolí Moabskej krajiny naproti Bet-Peoru, a nikto nepoznal jeho hrob. (Dt 34, 6). Podľa sv. Jána Zlatoústeho Hospodin ukryl hrob slávneho vodcu izraelského ľudu, aby tento ľud nebol v pokušení prejaviť Mojžišovmu telu modlársku úctu. Podľa istej apokryfnej knihy medzi Židmi kolovala povesť, že satan chcel odhaliť miesto Mojžišovho hrobu, aby ľudí zviedol k modlárskemu uctievaniu Mojžišovho tela. Archanjel Michal, ochranca vyvoleného ľudu, tomu však zabránil.

V Zjavení sv. Jána čítame: *„Na nebi sa strhol boj: Michal a jeho anjeli bojovali proti drakovi. Bojoval drak i jeho anjeli, ale neobstáli a už nebolo pre nich miesto v nebi. A veľký drak, ten starý had, ktorý sa volá diabol a satan, čo zvádzal celý svet, bol zvrhnutý; zvrhnutý bol na zem a s ním boli zvrhnutí jeho anjeli. A počul som mohutný hlas volať v nebi: Teraz nastala spása, moc a kráľovstvo nášho Boha a vláda jeho Pomazaného, lebo bol zvrhnutý žalobca našich bratov, ktorý na nich dňom i nocou žaloval pred naším Bohom. Ale oni nad ním zvíťazili pre Baránkovu krv.“* (Zjv

12, 7–11). Teológovia tento úryvok vysvetľujú nasledovne: Od večnosti bolo ustanovené, že Boží Syn prijme ľudskú prirodzenosť. Keď bolo toto tajomstvo zjavené anjelom, časť z nich sa postavila proti Božiemu Synovi a odmietla sa mu klaňať. Títo vzbúrení anjeli považovali ľudskú prirodzenosť za príliš nepatrnú na to, aby sa s ňou Boh spojil a tým ju povýšil nad nich. Z tejto pýchy a odporu sa vzbúrili proti Bohu. Vzbúrenci boli Bohom zavrhnutí a Michal so svojimi anjelmi bojoval proti nim, zvrhol satana a jeho prívržencov z trónov, ktoré zaujímali v nebi. Tieto tróny už nikdy nezískajú, pretože na tieto miesta budú dosadení ľudia vykúpení Kristom. Preto satan nenávidí ľudstvo už od počiatku a snaží sa mu škodiť. Satan sa nazýva *„žalobcom našich bratov, ktorý na nich žaloval pred Bohom,“* pretože zo žiarlivosti na slávu, ktorá sa ľudstvu dostala vtelením Božieho Syna, si dovolil Bohu robiť výčitky a odporovať mu. Archanjel Michal zvrhol satana z neba na zem, odkiaľ sa už nikdy nebude môcť vrátiť na miesto, ktoré stratil svojou pýchou.

Satan sa z nenávisti voči Bohu a zo závisti voči ľuďom pokúša zničiť všetko, čo Boh robí na zveľadenie ľudstva. Aj keď zviedol našich prarodičov v raji a mnohých ľudí do záhuby, nemohol zabrániť vteleniu Božieho Syna ani vykúpeniu sveta, čím bola jeho pýcha najviac ponížená a zahanbená. Hoci satan urputne bojuje proti Kristovmu kráľovstvu – svätej Cirkvi – a zvádza mnohých ľudí na hriech, nakoniec predsa len podľahne. Ľudstvo vykúpené Kristovou krvou zvíťazí a dosiahne tróny v nebi, ktoré boli odňaté zvrhnutým duchom.

Archanjel Michal, ktorý bol za čias Starého zákona ochrancom vyvoleného ľudu, je nebeským strážcom vykúpeného ľudstva a obrancom Cirkvi Ježiša Krista proti všetkým úkladom a útokom satana. Preto Cirkev volá: *„Sv. Michal archanjel, príď na pomoc Božiemu ľudu!“* V liturgických modlitbách sa sv. Michal nazýva ochrancom raja, ktorému Boh zveril duše svätých, aby ich uviedol do neba. Sv. Michal pomáha veriacim v boji proti diabolským pokušeniam a je ich mocným ochrancom najmä v posledných hodinách života, keď satan robí všetko pre to, aby duše zviedol a priviedol do záhuby. Preto sa Cirkev modlí: *„Sv. Michal archanjel, bráň nás v boji, aby sme nezahynuli na hroznom súde.“*

Sv. Michal a jeho anjeli sú vzorom, ako máme bojovať za Boha a za jeho vec na tomto svete a víťaziť nad mocnosťami pekla. Slová modlitby *„Buď vôľa tvoja ako v nebi, tak i na zemi,“* nám pripomínajú nebeských duchov, ktorí vždy ochotne a verne plnia Božiu vôľu, a povzbudzujú nás nasledovať ich príklad, čerpať silu a odvahu v pokušeniach, utrpení a bojoch tohto života, inšpirovaní ich víťazným bojom so satanom. Náš život v tomto slzavom údolí je neustálym zápasom; musíme neustále bojovať proti hriechu a bedlivo sa strážiť, aby nás večný nepriateľ neprekvapil a nepripravil o už dosiahnuté víťazstvo. Náš boj *„nie je len proti telu a krvi, ale proti kniežatám a mocnostiam, proti vládcom temnoty tohto sveta, proti duchovným zlým mocnostiam v povetrí.“* (Ef 6, 12). *„Oblečme si Božiu výzbroj, aby sme mohli čeliť úkladom diabla a stojme teda majúc bedrá prepásané pravdou, oblečení v pancier spravodlivosti, a obuté nohy pripravenosťou evanjelia pokoja; predovšetkým si vezmime štít viery, ktorým môžeme uhasiť všetky ohnivé šípy zloducha a prijmime prilbu spásy a meč Ducha, ktorým je Božie slovo.“* (Ef 6, 11; 14–17).

Sv. Michalovi a jeho anjelom je sladkým potešením, že môžu v nebi hľadieť na všemohúceho Pána, slúžiť mu, klaňať sa mu, plniť jeho vôľu a v radostnej oddanosti mu spievať: *„Svätý, svätý, svätý Pán Boh zástupov; plné sú nebesia i zem jeho slávy.“ „Dobrorečenie a sláva, múdrosť a vďaka, česť a moc i sila nášmu Bohu na veky vekov. Amen.“* (Zjv 7, 12).

Aká povznášajúca je myšlienka, že aj my, hoci sme len nepatrní smrteľníci, sme povolaní klaňať sa Bohu a slúžiť mu! Akou útechou je pre nás vedomie, že aj naše modlitby prenikajú do nebies, aj keď ich hlas slabne v nekonečných chválospevoch anjelských zborov na oslavu všemohúceho Pána!

Archanjel Michal býva zobrazovaný ako Boží bojovník v žiarivej zbroji, so štítom a kopijou alebo mečom, ktorým premáha satana a zráža ho do priepasti. Inokedy je zobrazovaný s váhami v jednej ruke a mečom v druhej, čo znázorňuje zbožnú predstavu, že na Boží príkaz súdi ľudské duše, váži ich skutky a odsúdených zráža do pekla.

Na jeho štíte býva nápis: *„Kto je ako Boh.“* Kto je taký mocný, múdry, krásny a hodný lásky ako Boh? Koho by sme sa teda mali viac báť ako Boha? Kto nás môže odmeniť za naše služby tak ako Boh? Kto nás môže potrestať tak, ako to dokáže všemohúci, najsvätejší a najspravodlivejší Boh? Kto si zaslúži, aby sme ho milovali a poslúchali viac ako Boha?

Poučenie:

Úctu k svätým anjelom nachádzame už v najstarších dobách kresťanstva. Cisár Konštantín Veľký postavil pri Konštantínopole na morskom brehu slávny chrám sv. Michala archanjela, ktorého sviatok sa od tej doby všeobecne slávil v gréckej cirkvi. V západnej cirkvi bol prvý chrám na počesť sv. Michala upravený a posvätený v jaskyni na hore Gargano v Apúlii za pápeža Gelázia I. (492–496), po tom, ako sa tam zjavil archanjel Michal.

Na jeho pamiatku sa 8. mája slávi sviatok *„Zjavenia sv. Michala archanjela.“* Pápež Bonifác II. (530–532) postavil v Ríme na mieste bývalého závodiska Circus Maximus veľkolepý chrám sv. Michala a stanovil jeho sviatok na 29. septembra. Od tej doby bol na počesť sv. Michala postavený nespočetný počet chrámov po celom katolíckom svete. V stredoveku mali kresťanské vojská na svojich zástavách obraz sv. Michala a vojenské rády si ho ctili ako svojho patróna.

Satan dodnes urputne útočí na Božie kráľovstvo – svätú Cirkev – ničiac kresťanskú vieru a rozsievajúc medzi ľuďmi pekelné semeno bezbožnosti, neviery, rúhania a morálnej skazenosti. Pápež Lev XIII., vidiac z vysokého cirkevného miesta, akú spúšť spôsobuje tento večný klamár a vrah v Kristovom stáde, odporúča seba i svojich veriacich pod ochranu Božieho bojovníka a hlavného obrancu katolíckej Cirkvi – sv. Michala. Nariadil, aby sa po každej svätej omši kňazi spolu s veriacimi modlili túto modlitbu: *„Svätý Michal archanjel, bráň nás v boji, buď nám ochrancom proti zlobe a úkladom diabla. Pokorne prosíme, nech mu Boh ukáže svoju moc. A ty, knieža nebeských zástupov, Božou mocou zažeň do pekla satana a iných zlých duchov, ktorí*

sa na skazu duší potulujú po svete. Amen.“ Keď bol pápež Pius IX. zbavený hmotných prostriedkov na riadenie katolíckej Cirkvi a súžený mnohými útlakmi, bolo v roku 1861 u nás založené Bratstvo sv. Michala s cieľom oživovať a posilňovať katolícke zmýšľanie a uľahčiť Svätému Otcovi vykonávať jeho ťažký úrad. Členovia tohto bratstva, obdarovaného mnohými cirkevnými milosťami, sú povinní modliť sa za pápeža, aby ho Boh posilňoval a chránil pred nepriateľmi, a podľa svojich možností obetovať nejaký peňažný príspevok Apoštolskej stolici na prospech svätej Cirkvi. Na tento účel sa každoročne konajú zbierky aj v našich chrámoch.

Dňa 29. septembra sa spomína na sv. mučeníkov Eutychiusa, Plauta a Heraklea v Trácii; sv. Gudeliu, perzskú mučeníčku; sv. arménske panny Rypsimiu a jej spolumučeníčky; sv. Grimoalda, kňaza († 1138); sv. Kyriaka, pustovníka v Palestíne a ďalších.

30. SEPTEMBER

Sv. Hieronym, učiteľ Cirkvi (4. stor.)

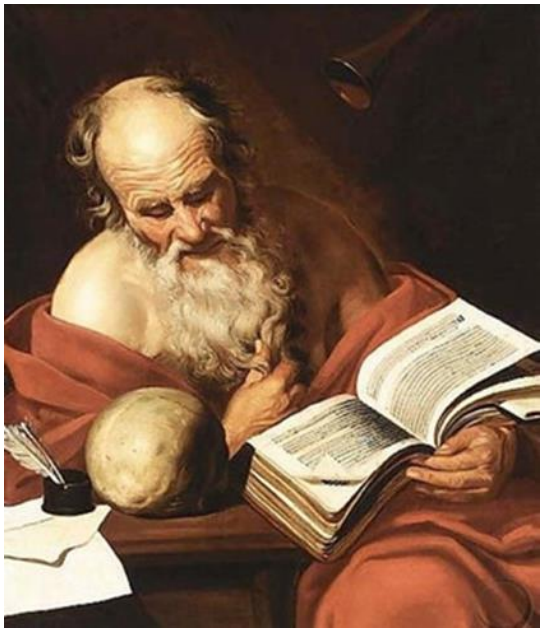

Niektorým svätým Otcov, ktorí o učení Cirkvi a náboženskom živote svojej doby zanechali hodnoverné spisy, sa dostalo čestného titulu učiteľov Cirkvi. Ide o duchovných velikánov, ktorí vynikali hrdinskými cnosťami, výnimočnou učenosťou a pracovitosťou. Vo svojich dielach podrobne vykladali pravoverné učenie katolíckej Cirkvi a dômyselne ho obhajovali proti námietkam a útokom odporcov. Z gréckych cirkevných učiteľov sa na popredné miesto radia svätý Atanáz, sv. Bazil Veľký, sv. Gregor Naziánsky a sv. Ján Zlatoústy. Medzi latinskými cirkevnými doktormi sú na čele svätý Ambróz, sv. Augustín, sv. Gregor a sv. Hieronym.

Sophronius Eusebius Hieronymus (slovensky Hieronym) sa narodil okolo roku 342 v Stridone, niekde v Dalmácii. Niektorí historici sa domnievajú, že jeho rodisko treba hľadať na mieste, kde sa dnes nachádza dedina Štrigovo pri prameni rieky Krky v Dinárskych Alpách, na pomedzí Dalmácie a Bosny. Hieronym pochádzal z významného a zámožného kresťanského rodu. Jeho otec Eusebius ho dal dôkladne vzdelávať už doma a starostlivo dohliadal na jeho výchovu. Horlivý chlapec, prejavujúci mimoriadne schopnosti, bol po dosiahnutí mladosti poslaný na štúdiá do Ríma. Tam Hieronym so záujmom počúval výklady slávnych učencov Donata a Victorína, študoval spisy latinských i gréckych filozofov, básnikov a rečníkov. Túžiac po poznaní, opisoval knihy a niektoré si aj kupoval, aby si vytvoril vlastnú knižnicu. Rímske pamiatky na niekdajšiu moc a slávu na neho hlboko zapôsobili. Zároveň ho

zaujali aj pamiatky kresťanskej minulosti. Dlhé hodiny trávil pod Kapitolom, obdivujúc chrámy, paláce a divadlá starých Rimanov. Inokedy celé dni zotrvával v katakombách, podzemných pohrebiskách kresťanov, premýšľajúc o veľkých cnostiach svätých mučeníkov.

Hieronymova mladá myseľ zostávala dlho nerozhodná a neustálená; obdivoval pohanský svet, ktorý však už chradol, a zároveň si vážil kresťanstvo, ktorého zásady mu boli vštepované v otcovskom dome. Táto nerozhodnosť ho privádzala k výstrednostiam. Nestála povaha a nepokojný duch mu bránili nájsť pokoj v ruchu Ríma. Hoci bol nábožne vychovaný, vplyv pohanských učencov a ľahkomyseľných spoločníkov zanechal na jeho mravoch škvrny a nezachoval si mladistvú nevinnosť. Hieronym sa na istý čas oddal pôžitkárstvu, no Boh nad ním bdel a nenechal ho zahynúť v chaose skazeného pohanského života.

Často sa stávalo, že Hieronym hýril so svojimi spoločníkmi, no náhle sa s odporom odvrátil od týchto rozkoší, ktoré ho rozrušovali, a o to usilovnejšie sa venoval štúdiu. Po ukončení štúdií s výbornými výsledkami navštevoval súdne siene a počúval reči slávnych právnikov. Čoskoro si však znechutil mravnú biedu vtedajšieho rímskeho obyvateľstva, ktorú súdne siene verne odrážali. V jeho duši sa prebúdzala túžba po živote podľa učenia Krista, aby v ňom našiel pravé šťastie a pokoj. Začal častejšie navštevovať hroby svätých mučeníkov a dával si tam dobré predsavzatia, že bude žiť podľa ich príkladu a pracovať pre Kristovu vec.

Podľa vtedajšieho zvyku Hieronym odkladal krst až do dospelosti. Napokon sa pripojil ku katechumenom a bol pokrstený, pravdepodobne samotným pápežom Liberiom († 366). Hneď po krste sa rozhodol vydať na cestu do západnej Európy, aby osobne spoznal popredných učencov svojej doby, ktorých spisy už poznal, aby sa zdokonalil v učení a získal užitočné skúsenosti. Z Ríma teda odišiel so svojím spoločníkom Bonónom, pričom sa zdá, že najprv navštívil svoju rodnú krajinu a následne sa zastavil u priateľa Rufína v Akvileji. Odtiaľ cestoval po Galii a iných západoeurópskych krajinách, kde vyhľadával učených mužov. Nakoniec zavítal do Trevíru, kde sa nachádzala slávna škola. Tam zostal dlhší čas, študoval posvätné vedy a pre svojho priateľa Rufína opísal dva spisy sv. Hilária: *Výklad žalmov* a *Pojednanie o cirkevných snemoch*. V Trevíre Hieronym prijal rozhodnutie, že nadobro opustí svet a zasvätí svoj život Bohu a Cirkvi. Potom sa vrátil do Akvileje, odovzdal Rufínovi opísané knihy a začal pomáhať horlivému biskupovi Valeriánovi v boji proti ariánom. V tomto meste žilo v tom čase mnoho výnimočných kresťanských mužov, s ktorými sa Hieronym spriatelil, no nezostal tam dlho. Vyvolal totiž rozruch spisom, v ktorom ostro kritizoval istého štátneho úradníka za krutosť. Rozlúčil sa teda s Rufínom, vzal si svoje knihy a v roku 372 sa vydal po mori do Ázie s úmyslom viesť pustovnícky život. Sprevádzali ho akvilejskí mnísi Innocent, Hylas a jeho krajan sv. Heliodor, pôvodom Dalmatínec. Cestoval cez Tráciu, Pontus, Bitýniu, Galáciu, Kappadóciu, Kilíciu a Sýriu. Na týchto dlhých a náročných cestách navštevoval pustovníkov a iných nábožných mužov, od ktorých čerpal ponaučenie. Nakoniec unavený dorazil do Antiochie, kde zostal dlhší čas a počúval prednášky známych učencov, najmä výklady Svätého písma od učeného Apollinaria, neskoršieho biskupa

Laodiceje a pôvodcu bludného učenia o Kristovej ľudskej prirodzenosti. V Antiochii sa Hieronym hlboko venoval teologickým štúdiám a pracoval tak usilovne, že sa vyčerpal a ochorel. Získal si však nového priateľa Evagria, ktorý ho pozval na svoj majetok v neďalekom mestečku Marónia. Tu sa Hieronym zotavil a navštívil staručkého pustovníka sv. Malcha, ktorého život neskôr opísal. U tohto svätého starca sa Hieronym utvrdil vo svojom dávnom predsavzatí viesť pustovnícky život. Z jeho sprievodcov pri ňom zostal už len Hylas. V roku 374 sa spolu s ním presťahoval na púšť zvanú Chalkis neďaleko Antiochie, kde v tom čase žilo množstvo nábožných pustovníkov, ktorých si bral za vzor. Na tejto púšti strávil štyri roky, venoval sa čítaniu a rozjímaniu nad svätým písmom, modlitbám a kajúcnym skutkom. Učil sa hebrejčinu od starého pustovníka, pokrsteného Žida, aby mohol čítať Starý zákon v pôvodnom znení. Odtiaľ si často dopisoval s priateľmi Florenciom, Chromáciom, Nepociánom, Rufínom a Heliodorom.

Hieronym žil na púšti veľmi prísne. Býval v skromnej chatrči, živil sa ručnou prácou a jedával iba chlieb, zeleninu a pil vodu. Spával na holej zemi, prísne si odopieral telesné pohodlie a horlivo oplakával svoje poklesky v mladosti. Ani v tejto samote ho však neprestávali prenasledovať spomienky na svetské rozkoše a náklonnosť k pohanským spisom filozofov a básnikov, ku ktorým celým srdcom priľnul v Ríme. Obrazotvornosť mu často prinášala na myseľ bujarý a pôvabný ruch hlavného mesta, čo v ňom prebúdzalo telesné žiadosti, a jeho vôľa nedokázala vždy tieto predstavy zapudiť. Okolo jeho pochmúrnej pustovne v noci húkali sovy a ozývali sa šelmy; jeho ruky boli unavené prácou, hlavu a tvár mu spálilo slnko, údy mu zoslabli od pôstu, nohy mal doráňané ostrým pieskom púšte a jeho telo bolo biedne zahalené chatrným rúchom. Napriek tomu jeho duch často utekal na ulice, do divadiel a kúpeľov hlavného mesta, kde prežil svoju mladosť. Tam sa mu zdalo, že sa ocitol vo veselej spoločnosti, videl tance krásnych žien, počul ich clivé piesne a zabával sa s nimi. V takých chvíľach jeho srdce horelo ohňom svetských žiadostí. Vrhával sa preto pred krížom na zem a úpenlivo s plačom prosil Boha o pomoc proti nespútaným vnútorným pohnútkam; inokedy utekal do púšte, ukryl sa niekde v húštine alebo sa vyšplhal na stráň, aby potlačil hriešne myšlienky. Často volal o Božie milosrdenstvo a bil sa kameňom do pŕs, až mu tiekla krv.

Jeho náklonnosť k pohanským spisom mu na púšti spôsobovala veľké ťažkosti. Obľúbil si ich ešte v Ríme, vzal si ich na cestu a nedokázal sa od nich odlúčiť ani na púšti, hoci celý svet už zavrhol. Na týchto knihách lipol s takmer modlárskou úctou. Čítal ich s nadšením, opájal sa ich obsahom a z času na čas si to s trpkosťou vyčítal. Hľadal útočisko vo Svätom písme, preberal prorokov Starého zákona aj listy sv. Pavla, no stále sa vracal k obľúbeným pohanským autorom. Raz sa mu vo vízii v horúčkovitom blúznení zdalo, že stojí pred Božím súdom a počul hlas: *„Kto si?“* Odpovedal: *„Som kresťan.“* Ale hlas mu odvetil: *„Nie, nie si kresťan; si žiak Cicera, lebo kde je tvoje srdce, tam je aj tvoj poklad. Nepoznám ťa.“* Potom sa mu zdalo, že bol odsúdený na bičovanie, a že tento trest na ňom prísne vykonali. Odvtedy sa vyhýbal pohanským spisom a čítal výlučne Sväté písmo. Trvalo dlho, kým Hieronym, podstupujúc tieto kruté vnútorné boje, dosiahol na púšti vnútorný pokoj, až napokon s Božou milosťou dokonale zvíťazil nad sebou samým.

V tom čase na Východe rozvracali jednotu kresťanskej viery rôzni bludári a schizmatici. Niektorí sa pokúsili zviesť aj Hieronyma na svoju stranu, ale neuspeli. Hieronym ráznym slovom i písmom bojoval proti týmto bludárom a dôvtipne obhajoval pravoverné učenie a jednotu katolíckej Cirkvi. V Antiochii hrozil rozkol – kresťanská obec bola rozdelená na tri skupiny, z ktorých každá chcela mať svojho biskupa. Učený pustovník Hieronym bol požiadaný o radu, koho z týchto troch kandidátov vybrať za patriarchu Antiochie. Hieronym sa v tejto veci obrátil na pápeža sv. Damasa, ktorému odporučil výnimočného Paulína. Ten bol následne uznaný za riadneho vrchného pastiera antiochijskej cirkvi. Keď v Antiochii výrazne posilňovala ariánská heréza a Hieronym bol kvôli náboženským nezhodám neustále znepokojovaný, rozhodol sa opustiť púšť a presunul sa do mesta. Patriarcha Paulín ho chcel navždy pripútať k svojmu chrámu a naliehal naň, aby prijal kňazské svätenie. Hieronym sa však pokladal za nehodného tejto dôstojnosti a Paulínovu žiadosť odmietal. Napokon bol v roku 379 vysvätený za kňaza, ale s výhradou, že nebude viazaný k službe antiochijskej cirkvi, čo bolo vtedy výnimočné privilégium. Pretrvávajúce roztržky a vieroučné hádky v Antiochii Hieronyma znechutili, preto ešte v tom istom roku odišiel do Konštantínopolu, aby spoznal a počúval slávneho rečníka, biskupa Gregora Naziánskeho. Ten v známej svätyni Anastázie bojoval mocným slovom proti ariánskym bludárom, ktorí katolíkom odňali všetky mestské chrámy. Hieronym sa cítil šťastný, že v Konštantínopole mal za učiteľa tohto významného svätca. Zostal tam dlhší čas, zdokonalil sa v znalosti gréckeho jazyka a preložil niektoré diela gréckych cirkevných otcov do latinčiny.

Všeobecný cirkevný dejepis cesarejského arcibiskupa Eusebia, ktorý spracoval Pamfilius, preložil Hieronym do latinčiny a rozšíril ho o údaje z rímskych dejín. V tom čase pokračoval cirkevný rozkol v Antiochii. Pápež Damasus uznával Paulina za riadneho patriarchu Antiochie, avšak jeho odporcovia vyhlásili za patriarchu Flaviana, ktorý bol vysvätený za biskupa biskupmi Diodorom z Tarsu a Akáciom z Beréje. Pápež Damasus vylúčil týchto biskupov zo spoločenstva Cirkvi a v roku 382 zvolal cirkevný snem do Ríma, aby vyriešil rozkol v Antiochii. Na tento snem bol pozvaný aj Hieronym, spolu s patriarchom Paulinom a biskupom Epifaniom zo Salaminy na Cypre. V mladosti opustil Hieronym ešte nie úplne ustálený Rím, a ako muž pevných zásad, kňaz a učenec, sa vrátil do Ríma v roku 382. Pápež Damasus ho vyznamenával rôznymi spôsobmi, ustanovil ho za svojho tajomníka, ktorý mu pomáhal pri písaní listov, radil sa s ním o dôležitých cirkevných záležitostiach a zveril mu opravu starého latinského prekladu Svätého písma (Vulgáty), aby tento preklad bol schválený apoštolským stolcom pre celú Cirkev. Hieronym sa pustil do tejto práce a postupne preložil evanjeliá, Skutky apoštolov z Nového zákona a žaltár zo Starého zákona.

Povesť o učenosti a prísnom živote pustovníka Hieronyma mu čoskoro získala v Ríme veľkú úctu, a mnohí ho začali považovať za nástupcu starého pápeža Damasa. Jeho výklady Svätého písma počúvali tisíce Rimanov, duchovní i svetskí ľudia sa k nemu hrnuli, aby sa dôkladne oboznámili s posvätnými knihami Božieho zjavenia a zdokonalili sa v kresťanskom učení. Jeho rozsiahle vedomosti, pôsobivá výrečnosť a veľké cnosti tohto svetu odumretého pustovníka spôsobili, že sa v krátkom čase

zlepšila morálka mnohých obyvateľov hlavného mesta. Mnohé vznešené ženy a panny z Ríma si ho zvolili za učiteľa a duchovného vodcu, vzdali sa sveta a začali slúžiť Bohu životom v odriekaní. Medzi nimi vynikali pani Albina, jej dcéry Marcella a Asella, Felicitas, Fabiola, Léa, Laeta, Marcellina, Melania, vdova Pavla a jej dcéra Eustochiuma.

Hieronym sa nezmenil ani na púšti a až do svojej smrti zostal mužom ohnivým, ráznym a prudkým. Horlil pre Božiu česť a slávu, pre pravoverné cirkevné učenie a prísny život podľa zásad Kristovho evanjelia. Pohŕdal zištnou opatrnosťou a nemlčal voči nemorálnostiam mnohých, najmä vznešených Rimanov. Nikoho nešetril, ani duchovných, útočil silnými slovami priamo na lakomosť, márnomyseľnosť, plytvanie, luxus, lenivosť a nábožensku vlažnosť vyšších vrstiev obyvateľstva. Týmto si však získal mnoho nepriateľov, ktorí ho očierňovali a poškodili jeho nevinné meno, obviňujúc ho najmä zo vzťahov so ženami a šíriac proti nemu ohovárania.

Pokým žil pápež Damasus († 385), Hieronym mal v ňom silného ochrancu proti útokom a zlobe nepriateľov. Avšak nástupca Damasa, pápež Siricius (385–398), s ním nežil v priateľskom zväzku. Tento učený pustovník sa mu niekedy javil ako príliš prísny. Rozhorčený Hieronym opustil v roku 385 Rím a spolu s bratom Paulinianom, kňazom Vincenciom a niekoľkými ďalšími sprievodcami sa vybral na východ cez more. Prešiel celú Palestínu a navštívil všetky miesta, o ktorých hovorí Sväté písmo, aby lepšie pochopil povahu tejto krajiny a zvyky a život jej obyvateľov, čo bolo potrebné na správne pochopenie biblických kníh. Potom odišiel do Egypta k učenému slepcovi sv. Didymovi v Alexandrii, od ktorého počúval výklady Svätého písma počas štyroch týždňov. Aj keď už mal šedivé vlasy, navštívil egyptských pustovníkov, aby sa u nich zdokonalil. Po návrate do Svätej zeme sa natrvalo usadil v Betleheme. Na tomto posvätnom mieste strávil Hieronym takmer 35 rokov, žijúc v krajine, kde podľa jeho slov nebolo počuť nič okrem žalmov, kde roľníci spievali Hallelujah pri orbe a vinári a ženci sa tešili chválami Dávida.

V Betleheme si Hieronym zriadil pustovňu priamo vedľa jaskyne, v ktorej sa narodil Spasiteľ. Nad touto jaskyňou postavili v roku 330 cisár Konštantín a jeho matka sv. Helena rozsiahly chrám Panny Márie. Rovnako ako kedysi na púšti Chalcidí, aj v Betleheme žil Hieronym odriekavým spôsobom života, postil sa, rozjímal, pokoroval svoje telo kajúcnosťou, modlil sa a neúnavne pracoval. Aby sa cvičil v pokore, často si s ľútosťou spomínal na svoje predchádzajúce hriechy. Rozjímanie o budúcom súde mu dodávalo silu, aby v kajúcnosti nepoľavil. Sám napísal: *„Kedykoľvek si spomeniem na hrozný deň súdu, trasiem sa na celom tele. Nezáleží, či jem, pijem alebo robím niečo iné, vždy mám pocit, že počujem strašný zvuk trúby a hlas: Vstaňte mŕtvi, poďte na súd!“* Na inom mieste píše: „*Nepožiadam o hodnosti ani chválu ľudskú, pretože sa neustále obávam hrozného Božieho súdu.“* Myšlienky na posledné veci človeka mu dodávali spásonosnú silu, aby čím ďalej viac odumieral svetu a žil pre Boha. V jednom zo svojich listov napísal: *„Keď rímsky vojvodca slávil víťazný vjazd do mesta, volával za ním hlásateľ: ‘Pamätaj, že si smrteľný človek!’“* Na inom mieste vyznáva, že sa skrýva v tmavej jaskyni a podrobuje sa postom a iným kajúcim skutkom z bázne pred peklom.

Z Hieronymových učeníčok v Ríme sa svätá vdova Pavla a jej dcéra sv. Eustochiuma rozhodli, že aj ony budú podľa žiť príkladu svojho učiteľa v Betleheme ako pustovníčky. Odišli z Ríma, navštívili svojich bývalých hostiteľov, sv. Epifania na Cypre a sv. Paulina v Antiochii, a potom prišli do Betlehema, kde sa usadili najprv v pustovníckej chatrči. Hieronym bol ich duchovným vodcom a naučil ich gréčtinu aj hebrejčinu. Po čase postavila Pavla zo svojich prostriedkov v Betleheme dva kláštory, ženský a mužský, a potom ďalšie dva kláštory pre rehoľníčky vo Svätej zemi. Sama vstúpila s Eustochiumou do kláštora v Betleheme a s pomocou Hieronyma riadila aj ostatné ženské kláštory v Palestíne. Hieronym osobne spravoval v Betleheme mužský kláštor, kde aj býval, a obnovil a rozšíril niekoľko ďalších kláštorov v Palestíne. Napísal život sv. Pavly, pripravoval ju na smrť, a jej telo bolo v roku 404 palestínskymi biskupmi slávnostne pochované vedľa jaskyne Narodenia Panny Márie. Ženský kláštor v Betleheme potom riadila sv. Eustochiuma, ktorá zomrela v roku 419, a Hieronym ju pochoval v hrobe jej matky.

V Betleheme dokončil Hieronym opravu starolatinského prekladu Nového zákona, ktorý začal už v Ríme, a v pokročilom veku sa pustil do obrovskej práce, ktorou bol latinský preklad Starého zákona z pôvodných hebrejských a aramejských jazykov. Starý zákon bol krátko pred narodením Krista preložený do gréčtiny židovskými učencami žijúcimi v Egypte (podľa podania bolo týchto prekladateľov 70, preto sa ich preklad nazýva prekladom Sedemdesiatich, latinsky Septuaginta), avšak tento preklad bol často nepresný, a podľa neho boli robené aj nepresné latinské preklady starozákonných kníh. Preto sa Hieronym rozhodol vytvoriť nový presný preklad z pôvodného jazyka. Táto odvážna práca bola zo strany niektorých odporovaná z obavy, že nový preklad, ktorý sa líšil od predchádzajúcich, by mohol spôsobiť zmätky vo viere medzi slabšími veriacimi, ale Hieronym sa nenechal odradiť. Na túto prácu bol dokonale pripravený, lebo sa dlhé roky venoval štúdiu hebrejčiny a dôkladne poznal Svätú zem. Napriek tomu sa však nikdy úplne nespoliehal na svoje vlastné sily, ale radil sa s učenými mužmi, ktorí poznali židovské tradície, aby jeho preklad bol verný. S prihliadnutím k biblickým výkladom slávneho Origena a iných učencov porovnával preklad Sedemdesiatich s rukopismi nielen hebrejskými, ale aj sýrskymi a inými, aby sa dopátral pôvodného znenia jednotlivých kníh Starého zákona. Keďže spočiatku nepoznal aramejský jazyk, ktorým sú niektoré časti Starého zákona písané, knihu Tobiášovu prekladal ešte s pomocou prostredníka. Avšak keď sa neskôr dôkladne priučil aj tomuto jazyku, prekladal potom z aramejčiny sám, bez cudzej pomoci. Proti odporcom, ktorým sa jeho opatrné jednanie nepáčilo, sa Hieronym dovolával slov žalmu: *„Hospodine, vysloboď moju dušu od nepravých pier a od jazyka zradného“* (Ž 119,2) a varoval svojich priateľov pred tými, ktorí *„vedia súdiť iných, ale sami nič nerobia“.* Plných dvadsať rokov namáhavej práce venoval Hieronym prekladu a výkladu Svätého písma, a dokončil toto rozsiahle dielo s takým úspechom, že Cirkev nazvala Hieronyma najväčším vykladačom Svätého písma a prijala a schválila jeho latinský preklad (Vulgátu) ako najspoľahlivejší preklad pôvodného znenia Svätého písma. Sv. Augustín, sám slávny učenec, obdivoval toto dielo a vážil si jeho autora tak veľmi, že mu napísal tieto slová: *„Hoci podľa označenia*

dôstojností, ktoré sú v Cirkvi zavedené, je biskupský stav nad kňazským, v mnohých veciach stojí Augustín nižšie než Hieronym.“

Hieronymova spisovateľská činnosť za jeho dlhoročného pobytu v Betleheme bola veľmi rozsiahla. Dopisoval si s najznámejšími cirkevnými učencami tej doby, napísal mnoho krásnych listov zbožným mužom i ženám v rôznych krajinách, zostavil životy svätých Otcov na púšti, najmä sv. Pavla Thebského, sv. Hilariona a sv. Malcha, kedysi svojho učiteľa, a zložil dejiny cirkevných spisovateľov, napísal množstvo pojednaní o náuke a morálke a spisov na obranu pravoverného učenia katolíckej Cirkvi a na útechu kresťanov. Mal radosť, keď sa na neho niekto obrátil o radu týkajúcu sa Svätého písma. Z Betlehema dostal list od dvoch Gótov, Sunnie a Fretelly, ktorí sa ho pýtali na radu, ako si majú vysvetliť rozdiely medzi gréckym prekladom Starého zákona od Sedemdesiatich a latinským prekladom. Hieronym na to napísal: *„Kto by tomu uveril, že barbarský jazyk Gótov bude hľadať hebrejskú pravdu; a zatiaľ čo Gréci driemu, ba sa medzi sebou hašteria!“*

Okrem svojej rozsiahlej spisovateľskej činnosti mal Hieronym na starosti aj mníšky v kláštoroch, bol duchovným poradcom mužom, chlapcom aj pannám, ktorí sa k nemu utiekali z blízka i zďaleka. Zhromažďoval okolo seba usilovnú mládež a v Betleheme zriadil školu, v ktorej učil nielen bohoslovecké vedy, ale aj vykladal spisy starých rímskych rečníkov a básnikov, keďže jeho dávna náklonnosť k nim nikdy nevyprchala.

Hieronyma veľmi zarmucovali heretici, ktorí narúšali učenie katolíckej Cirkvi a rozdeľovali kresťanský ľud vo viere. Nikdy nebolo kresťanské spoločenstvo zaplavené toľkými náboženskými bludmi, ako práve v tej dobe. Z bludného učenia arciheretika Ariusa vznikali nové a nové herézy. Učený Hieronym bol zaneprázdnený predovšetkým Písmom svätým, no pozorne sledoval aj vtedajšie dianie a dôrazne potieral každý blud, nech sa objavil kdekoľvek, pomocou slov a prepracovaných spisov. Už v Akvileji a v Antiochii sa stretol s heretikmi Ariánmi, a v Konštantínopole, ktorý bol v tom čase zaplavený ariánizmom, sa naučil od sv. Gregora Nazianského pevne veriť, že toto kacírstvo čoskoro úplne zanikne, hoci v tom čase sa takmer celý svet zdal byť ariánský.

Keď Hieronym pobýval v Ríme, vydal obranný spis proti heretikovi Helvidiovi, ktorý sa odvážil poprieť trvalé panenstvo Panny Márie. V roku 393 napísal Hieronym v Betleheme tri knihy proti mníchovi Jovinianovi, ktorý znovu šíril blud Helvidia a oddávajúc sa telesným pôžitkom, bojoval proti kajúcnemu životu a proti panenstvu. Ďalší heretik, kňaz Vigilancius, vydal v roku 404 knihu proti úcte k svätým relikviám, bdeniu pri hroboch mučeníkov, zapaľovaniu sviec na nich, vzývaniu svätých, panenstvu a mníšskemu životu, a posielaniu almužien do Jeruzalema. Hieronymovi bola táto kniha zaslaná do Betlehema dvoma priateľmi, a on niekoľkými spismi vyvrátil bludy v nej obsiahnuté. Proti heretikom Pelagiánom, ktorí popierali dedičný hriech a potrebnosť Božej milosti, vystúpil najprv sv. Augustín, a keď tieto bludy prenikli aj do Palestíny, napísal Hieronym na obranu katolíckej viery *„List Ktesifontovi“* a neskôr rozsiahle dielo *„Proti Pelagiánom“.* Potom potieral tieto bludy spolu so sv. Augustínom, ktorý si s ním v tejto veci dopisoval. Ešte na konci svojho

života bol Hieronym Augustínom vyzvaný, aby znovu vystúpil proti týmto nebezpečným a násilným heretikom, avšak betlehemský pustovník už nemohol tomuto prianiu vyhovieť pre svoj vysoký vek a značnú slabosť.

Pelagiáni boli Hieronymom veľmi rozhorčení a boli by ho zabili, keby pred nimi na nejaký čas neušiel z Betlehema; a keď ho nemohli chytiť, pomstili sa jeho priateľom, škodili jeho kláštorom v Palestíne a zničili najmä betlehemský kláštor. Avšak ani tieto ťažkosti nezlomili betlehemského pustovníka, aby oslabol v boji proti heretikom. Preto bol nazývaný kladivom na heretikov a obrancom katolíckej viery. V jednom zo svojich spisov píše: *„Pes šteká na prospech svojho pána, a ja by som nemal hovoriť pre Boha? Môžem zomrieť, ale mlčať neviem.“* Verní katolíci nielen v Palestíne, ale aj vo všetkých kresťanských krajinách si Hieronyma vážili a milovali ho, a mnohí z nich putovali k nemu aj z ďalekých krajín, aby ho videli a počuli.

Veľké problémy a nepríjemnosti si Hieronym spôsobil v nechutných sporoch, ktoré vtedy vznikli ohľadom Origenových spisov. Origenes, alexandrijský kňaz, žijúci zbožne a nadmieru asketicky, sa z prehnanosti zbavil mužskosti (podstúpil kastráciu) a napísal viac učených spisov, než iní stihli za celý život prečítať. Ovládal celé Sväté písmo naspamäť a bol 28 rokov slávnym učiteľom v alexandrijskej bohosloveckej škole. Obrátil množstvo heretikov aj pohanov, ale zo žiarlivosti bol zbavený učiteľskej stoličky a vyhnaný z mesta pod zámienkou, že sa dal vysvätiť na kňaza bez súhlasu svojho biskupa a v jednom zo svojich spisov učil herézy. Za cisára Decia podstúpil za svoju vieru a lásku ku Kristovi ťažké väzenie a kruté mučenia, a po veľkých bolestiach zomrel zbožne v Týre v roku 294. Súčasníci ho volali *„diamantovým majstrom“* a Hieronym ho nazýva *„majstrom po apoštoloch v Cirkvi“.* Jeho najdôkladnejším dielom je vydanie Svätého písma, v ktorom učenlivo rozoberal rôzne preklady v porovnaní s pôvodným znením. Na tomto diele pracoval Origenes 27 rokov a vydal ho v 50 zväzkoch. Okrem toho napísal spis proti rúhačovi Celsovi a dielo *„O základných pravdách kresťanských“,* ale ako horlivý ctiteľ gréckeho filozofa Platóna zmiešal jeho filozofiu v mnohých častiach s kresťanskou náukou, čím sa dopustil niekoľkých heréz proti presnej katolíckej viere, najmä čo sa týka stvorenia sveta, Najsvätejšej Trojice a Božieho Syna, aj keď v neskorších spisoch hovoril určitejšie a tvrdil, že sa nechce odchýliť od pravoverného učenia Cirkvi.

V týchto sporoch sa ocitol aj Hieronym. V Betleheme získal takmer všetky Origenove spisy a niektoré z nich preložil do latinčiny. Ako tlmočník a vykladač Svätého písma sa vzdelal hlavne zo spisov tohto učenca a sám priznal, že ho napodobňoval. Bol horlivým obhajcom Origenesa a napísal, že len nevedomí poškodzujú pamiatku tohto učenca a že bol odsúdený nie pre novotu učenia a herézu, ako tvrdia jeho súčasní nepriatelia, ale preto, že nemohli zniesť slávu jeho rečníctva a učenosti a pretože boli považovaní za nemých, keď on hovoril. Vrelými Origenovými ctiteľmi boli aj jeruzalemský biskup Ján a dávny Hieronymov priateľ Rufin, akvilejský kňaz, ktorý vtedy pobýval v Jeruzaleme, zatiaľ čo starý salaminský biskup Epifanius, s ktorým Hieronym kedysi žil v Ríme, bol rozhodným odporcom Origenesa. Keď však Epifanius v roku 392 prišiel do Jeruzalema a verejne v chráme obvinil biskupa Jána a kňazov Hieronyma a Rufina, že sú stúpencami Origenesa, Hieronym v nasledujúcu

nedeľu verejne v chráme vyhlásil, že Origenesove herézy zavrhuje. Biskup Ján a Rufin mu to vyčítali ako slabosť, že verejne odsúdil človeka, ktorého predtým rozhodne obhajoval, a od toho dňa medzi nimi a Hieronymom vznikla napätosť a roztržka. Epifanius a Hieronym zrušili všetku cirkevnú komunikáciu s biskupom Jánom, pokiaľ nevyjadrí svoju vieru. Po troch rokoch sa však títo muži zmierili, každý si však ponechal svoj názor na spornú otázku Origenesa a nikto neodvolal žiadny blud, pretože skutočne žiadny z nich herézu nezastával. Spor sa však obnovil a dosiahol vysokú mieru rozhorčenosti, keď Rufin odišiel do Ríma a v neďalekom kláštore opäť začal obhajovať Origenesa, odvolávajúc sa na Hieronyma, ktorého považoval za najväčšieho ctiteľa Origenesa. Tu nastal medzi Hieronymom a Rufinom písomný boj, ktorý obaja viedli s veľkým zápalom. Hieronym, podráždený neúprimnosťou bývalého priateľa, vystupoval proti nemu s veľkou horlivosťou a prudkosťou, aby viac neškodil presnej katolíckej viere, hoci nie je pochybnosti o tom, že Rufin zostal do smrti († 410) pravoverným. Aby sa skončili ďalšie rozpory, vyhlásil pápež Anastasius († 402) Origenesa za heretika a cisár Honorius zakázal čítať jeho spisy. Avšak spory o Origenesa opäť vypukli, keď do nich zasiahol násilný alexandrijský patriarcha Teofil, ktorého intrigami bol do nich nevinne a mimovoľne zapojený aj Konštantínopolský patriarcha sv. Ján Zlatoústy. Tieto nešťastné hádky a roztržky, ktoré v Cirkvi spôsobili mnoho zla, boli úplne ukončené až v šiestom storočí, keď cisár Justinian I. s výslovným súhlasom pápeža Vigilia nariadil, aby nikto nebol menovaný biskupom alebo opátom, ak by k obyčajnej kliatbe nad kacírom nepripojil aj kliatbu nad Origenesom, po čom sa podľa cisárovho nariadenia konalo v roku 543 v Konštantínopole veľké zhromaždenie biskupov, na ktorom bolo učenie Origenesa zavrhnuté.

Hieronym, získajúc si učenými spismi o bohosloveckých vedách a o záchrane pravoverného učenia proti heretikom nehynúce zásluhy, zostal až do smrti skromným kňazom-pustovníkom, nežiadajúc si nikdy dôstojnosť. Naopak, prial si, aby pre Kristovu pravdu mohol čo najviac trpieť. Napísal: *„Kiež dá Boh, aby všetci kacíri proti mne povstali! Prial by som si, aby celý svet tupil môj život a takto mi pomáhal získať Kristovu priazeň. Mýlite sa, ak si myslíte, že kresťan môže byť bez protivenstva. Najväčším protivenstvom, ktoré môže človeka zasiahnuť, je určite byť bez protivenstva. Ničoho sa nebojíme viac, ako dlhého pokoja; v čase búrky je človek na pozore a napína všetky svoje sily, aby zachránil svoju loď.“*

Najviac protivenstiev mal Hieronym od heretikov Pelagianov, ktorých razantne potieral. Okrem toho, hoci sa skrýval pred svetom v pustovniach a jaskyniach, nikdy nemal pokoja. Najprv musel na púšti zápasiť s vlastným srdcom a jeho náklonnosťami, a neskôr bol zamestnaný únavnými spisovateľskými prácami a rozrušujúcimi starosťami o dobro katolíckej Cirkvi, ktorej slúžil až do vyčerpania. Kvôli biede a nešťastiu blížnych mal srdce veľmi citlivé a trpiteľom pomáhal, ako mohol. Správy o hrozných pustošeniach, ktoré v západných krajinách Európy spôsobili vpády surových dobyvateľských národov, sa Hieronyma bolestne dotkli. Keď v roku 410 Visigóti pod vedením kráľa Alaricha dobyli a vyplienili Rím, početné rodiny, ktoré prišli o všetko, utekali do Palestíny. Hieronym nad nimi zaplakal a snažil

sa, aby týchto chudákov potešil, uživil a poskytol im ochranu a útočište. V Betleheme zriadil pútnický dom a sám pútnikov obsluhoval a umýval im nohy.

Hoci Hieronym prežil svoj život v úplnej askéze a odriekaní, nikdy sa nezbavil svojej prirodzenej ohnivosti a prudkosti, ktorá ho niekedy uchvacovala až do drsnosti, aj voči priateľom. Keď bol osamotený a ponorený do hlbokých štúdií, pracoval s mravenčou usilovnosťou, ale rozčuľoval sa a býval nevrlý, keď niekto, aj priateľ, neschvaľoval jeho názory. Všetkých, ktorí mali iný názor, pokladal za svojich odporcov a ostro a vášnivo proti nim písal. Takto sa rozkmotril s mnohými dôvernými priateľmi. Neušetril ani slávnych súčasníkov, ako sv. Augustína a sv. Jána Zlatoústeho. Túto nedôtklivosť možno vysvetliť jeho neustálou a nadmernou duševnou napätosťou a samotárskym životom. Napriek tomu všetkému je život tohto slávneho svätca a duševného velikána naplnený toľkým svetlom a žiarou cností, že jeho postava z týchto tieňov vystupuje tým jasnejšie.

Na konci svojho života Hieronym na dlhý čas ochorel. Jeho telo, zničené dlhoročným odriekaním a namáhavými duševnými prácami, oslablo natoľko, že keď ležal, sa nemohol ani otočiť. Ale ani vtedy neprestával byť činný, pretože neustála práca bola pre neho nevyhnutnou potrebou. Učil žiakov, ktorí prichádzali k jeho lôžku, a diktoval im niektoré spisy na obranu katolíckej viery, ktoré ešte plánoval dokončiť. Tešiac sa na smrť, nazýval ju svojou najmilšou sestrou, svojím drahocenným spojencom a najsladšou útechou. Napísal: *„Moja duša si zhnusila tento svet a hynie túžbou znovu ťa uzrieť, krásny Jeruzalem, moja milovaná vlasť! Ponáhľa a letí k tebe, ty si cieľ a koniec mojich prianí!“* Keď naňho nakoniec prišla zimnica, horlivo prijal sväté sviatosti a chystal sa na smrť. Priateľom a žiakom, ktorí prišli, aby mu asistovali, povedal: *„Miláčikovia, prinášate mi správu, že už môžem odísť; nech vás Boh odmení za túto blaživú zvesť. Buďte účastníkmi mojej radosti a svedkami môjho šťastia. Hľa, už prišla najcennejšia chvíľa môjho života. Ó blažený okamih! Ó sladký a pokojný spánok spravodlivých, príď a zavri moje oči! Ó smrť, aká si krásna a príjemná! Ako sa mýlia ľudia, keď ťa zobrazujú tak odpornú! Len bezbožníkom si hrozná. Bratia, modlite sa a bdejte, a zistíte, aké sladké je umieranie, keď sme sa naučili žiť spravodlivo a sväto!“* Takto hovoriac usnul tento slávny učenec a svätý pustovník v Pánovi 30. septembra 420. Jeho bezduché telo bolo slávnostne pochované v Betleheme vedľa jaskyne Narodenia Pána, a neskôr ho spolu s Pánovými jasličkami preniesli do Ríma a uložili do tamojšieho chrámu Panny Márie Väčšej. Tu odpočívajú jeho ostatky v osobitnej kaplnke, a navyše tento chrám uchováva aj jeho liturgické rúcho a kalich. Z ostatkov sv. Hieronyma dostal veľký chrám sv. Víta v Prahe jeden prst, časť kosti a tiež kúsok jeho rúcha.

V Betleheme sa dodnes ukazuje bývalý hrob sv. Hieronyma, na ktorom stojí oltár. Toto pohrebisko bolo zmenené na podzemnú kaplnku, do ktorej vedie chodba zo susednej jaskyne Pánovho Narodenia, nad ktorou sa vypína starobylý chrám Panny Márie s františkánskym kláštorom. V tej istej kaplnke, oproti hrobu sv. Hieronyma, stojí oltár na hrobe sv. Pavly a jej dcéry sv. Eustochiumy. Odtiaľ sa vstupuje do inej podzemnej kaplnky, ktorá sa nachádza na mieste, kde sv. Hieronym pustovníčil. Tieto

betlehemské svätyne sú pekne napodobnené v podzemnej jaskyni chrámu na Karlove v Prahe.

Sv. Hieronym je zobrazovaný rôznymi spôsobmi. Predtým ho nesprávne maľovali aj ako kardinála, podľa mylného príbehu, že ho pápež Damasus prijal do kňazského zboru mesta Rím a urobil ho knihovníkom v bazilike sv. Petra. Inak býval zobrazený ako cirkevný učiteľ s knihou v ruke, pričom mal pri sebe leva ako znak púšte, svetlo na označenie nočných bdení a trúbu, pretože často spomínal na posledný súd. Zvyčajne býva zobrazovaný ako starý pustovník v jaskyni, oblečený v chatrnom odeve a chudobne zahalený, kľačiaci pred krížom, rozjímajúci a bijúci sa kameňom do prs, so sebou má knihu, lebku a poľnicu.

Sv. Hieronym bol niekedy považovaný za rodeného Slovana a verilo sa, že preložil Sväté písmo aj do slovanského jazyka. Preto je sv. Hieronym uvedený na prvom mieste medzi svätými patrónmi Slovanov, ktorým bol Karolom IV. zasvätený kláštor slovanských benediktínov v Prahe. Avšak domnienka o slovanskom pôvode sv. Hieronyma nemá základ, a tvrdenie, že preložil Sväté písmo do slovanského jazyka, je úplný výmysel. Nech už jeho kolíska stála v Dalmácii alebo inde v Ilýrii (ako niektorí tvrdia na hranici Dalmácie a Panónie), je isté, že tieto krajiny (a vôbec celý Balkánsky polostrov) začali Slovania osídľovať až za cisára Justiniána I. (527–565) a takmer všetky ich zabrali za cisára Mauricia (582-602), a že predtým tamojšími domácimi obyvateľmi boli Ilýri, kmeň príbuzný Grékom a Talianom, z ktorého jediným zvyškom sú dnes Albánci.

Ilýri podľahli Grékom a neskôr Rimanom, ktorí ich podmanili. Aj keď sv. Hieronym nebol podľa krvi a jazyka Slovan, južní Slovania, najmä Dalmatínci, si ho ctia ako svojho krajana. Za čias benátskej nadvlády v Dalmácii (od začiatku 15. storočia) bol v Benátkach postavený chrám sv. Hieronyma, ktorý stojí dodnes a kde mali južní Slovania bohoslužby.

Poučenie:

Sv. Hieronym, aj keď väčšinu života strávil na Východe, vždy hájil prvenstvo rímskeho pápeža v Kristovej Cirkvi a bol rozhodným protivníkom rozkolníkov. Napísal: *„Kristom bol jeden z dvanástich ustanovený za hlavu, aby nebola možná roztržka; preto som v spoločenstve s Petrovou Stolicou, vedomý si, že na tejto skale je postavená Cirkev a ten kto požíva Baránka mimo Cirkev, už k nej nepatrí.“* Proti Hedvidiovi a Jovinianovi svedčí o Matke Božej, keď píše: *„Veríme, že Boh sa narodil z blaženej Panny Márie, ktorá bola tak čistá, že si zaslúžila byť matkou Pána. Bola pannou predtým, než sa zasnúbila, a pannou zostala aj po pôrode.“* Proti Vigilanciovi, ktorý sa posmieval katolíkom, že zapaľujú svetlá na hroboch svätých mučeníkov, nazývajúc ich potupne *„otcami prachu a popola“,* že uctievali sväté ostatky, sv. Hieronym napísal: *„Zbožní veriaci nevidia v týchto ostatkoch veci mŕtvych; hľadiac na ne, pozdvihujú sa k svätcom, ktorí žijú u Boha, ktorý nie je Bohom mŕtvych, ale živých. Mučeníci nepotrebujú voskové svetlá, ale tí, ktorí ich zapaľujú, majú zásluhu. A vo všetkých východných cirkvách, keď sa má čítať evanjelium, rozsvecujú sviece, aj keď svieti slnko, a to na dôkaz radosti.“* Námietku, že niektorí prostí kresťania sa

uctievaním svätých ostatkov dopúšťajú prehreškov z nevedomosti, sv. Hieronym odmietol takto: *„Je správne uznať nábožnú myseľ a vážiť si ju, aj keď sa nesprávne prejavuje; podobne ako Kristus schválil úmysel tej ženy, ktorá ho pomazala, a pokarhal učeníkov, ktorí sa na tom pohoršili.“*

Takzvaní reformátori, pôvodcovia novovekých heréz, pohŕdajúci neomylným učiteľským úradom katolíckej Cirkvi, vyhlásili Sväté písmo za jediný prameň kresťanskej viery a mravov, odvažujúc sa tvrdiť, že Sväté písmo je samo o sebe dostatočne jasné a že každý kresťan mu rozumie a môže z neho čerpať pravú vieru. Už v čase sv. Hieronyma sa vyskytovali povrchní ľudia, ktorí zmýšľali podobne. Proti ľahkomyseľnej plytkosti a tvrdohlavej domýšľavosti týchto bludárov napísal najznámejší znalec Svätého písma Hieronym už v štvrtom storočí tieto slová: *„Nemôžeš urobiť žiadny pokrok v Písme sv. bez pomoci učiteľa, ktorý ti otvorí cestu doň. Každý sa stará o svoje remeslo a nezamestnáva sa inými; len k čítaniu Svätého písma si každý prisudzuje dosť rozumu! Neporovnávam umelcov ani vedcov, a hovorím len o remeslách; murári, kováči, tesári, krajčíri a iní, ba aj roľníci nemôžu byť bez majstra; iba Sväté písmo je to umenie, ktoré si všetci osobujú. Každý chce učiť skôr, než sa sám naučil, a rozprávať o niečom, čomu sám nerozumie. Čo sa mňa týka, nemôžem sa ani sám chváliť a byť si istý, že by som Svätému písmu celkom rozumel.“*

Dňa 30. septembra sa tiež slávi pamiatka sv. mučeníka Leoparda, dvorného služobníka cisára Juliána odpadlíka; sv. Honória, anglického biskupa; sv. Gregora, arménskeho biskupa, ktorý za cisára Diokleciána veľa trpel pre vieru; sv. Žofie, vdovy a troch svätých panien, jej dcér, ktorých mená boli Fides, Spes, Charitas (Viera, Nádej, Láska). Táto matka a jej dcéry podstúpili v Ríme za cisára Hadriána (117–138) mučenícku smrť. Veľký chrám pražský uchováva časť ramena sv. Žofie.

REGISTER (JANUÁR – DECEMBER)

Bl. Anežka Česká (2. mar.)
Bl. Ján Krstiteľ de La Salle, zakladateľ rehole Školských bratov (6. máj)
Bl. Ján Sarkander, kňaz a mučeník (17. mar.)
Bl. Peter Gonzalez, dominikán (15. apr.)
Bl. Peter Kanízius zo Spoločnosti Ježišovej (17. apr.)
Devätnásť svätých gorkumských mučeníkov (21. júl)
Pamiatka svätých Neviniatok (28. dec.)
Pamiatka všetkých verných zosnulých (2. nov.)
Sedem svätých bratov-mučeníkov, synov sv. Felicity, mučeníčky (10. júl)
Sv. Abdon a sv. Sennen, mučeníci (30. júl)
Sv. Adela, cisárovná (16. dec.)
Sv. Afra, mučeníčka (5. aug.)
Sv. Agáta, panna a mučeníčka (5. feb.)
Sv. Agathon, pustovník (22. okt.)
Sv. Achác, biskup (30. mar.)
Sv. Albert, jeruzalemský patriarcha (8. apr.)
Sv. Albín, biskup (1. mar.)
Sv. Alexander, alexandrijský patriarcha (26. feb.)
Sv. Alexius, žobrák (17. júl)
Sv. Alfonz Liguori, biskup, zakladateľ rádu a učiteľ Cirkvi (2. aug.)
Sv. Alfonz Rodriguez, pokorný kláštorný brat (30. okt.)
Sv. Alfréd Veľký, anglický kráľ (28. okt.)
Sv. Alojz Gonzaga (21. jún)
Sv. Alžbeta, durínska kňažná (19. nov.)
Sv. Amand, biskup (26. okt.)
Sv. Amát, biskup (13. sept.)
Sv. Ambróz, milánsky biskup a učiteľ Cirkvi (7. dec.)
Sv. Ammon, pustovník (3. okt.)
Sv. Anaklet, pápež a mučeník (13. júl)
Sv. Anastáz z Perzie, mučeník (22. jan.)
Sv. Anastázia, mučeníčka (24. dec.)
Sv. Andrej Svorad, pustovník (30. nov.)
Sv. Andronik, biskup (17. máj)
Sv. Anežka Rímska, panna a mučeníčka (21. jan.)
Sv. Anežka z Montepulciana, panna (20. apr.)
Sv. Angela Merici, zakladateľka rádu (31. máj)
Sv. Anna, matka Panny Márie (26. júl)
Sv. Anzelm, arcibiskup a učiteľ Cirkvi (21. apr.)
Sv. Ansgar, apoštol severu (3. feb.)
Sv. Anton Paduánsky (13. jún)
Sv. Anton Veľký, praotec mníchov (17. jan.)
Sv. Anton, florentský arcibiskup (10. máj)
Sv. Apolinár, biskup a mučeník (23. júl)
Sv. Apolónia, panna a mučeníčka (9. feb.)
Sv. Apolonius, mučeník (18. apr.)
Sv. Aretas a jeho spoločníci, arabskí mučeníci (25. okt.)
Sv. Arkadius, mučeník (12. jan.)
Sv. Arsenij, srbský arcibiskup (29. okt.)
Sv. Atanáz Veľký, alexandrijský arcibiskup (8. máj)
Sv. Augustín Gažotič, záhrebský biskup (3. aug.)
Sv. Augustín z Canterbury, apoštol Anglicka (24. máj)
Sv. Augustín, biskup a učiteľ Cirkvi (28. aug.)
Sv. Baldomer, subdiakon (27. feb.)
Sv. Barbora, panna a mučeníčka (4. dec.)
Sv. Barlám, pustovník a sv. Jozafat, indický kráľ (27. nov.)
Sv. Barnabáš, apoštol Pána (11. jún)
Sv. Bartolomej, apoštol Pána (24. aug.)
Sv. Bávo, pustovník (2. okt.)
Sv. Bazil Veľký, arcibiskup Cézarey, učiteľ Cirkvi (14. jún)
Sv. Benedikt a bratia, mučeníci a patróni českí (12. nov.)
Sv. Benedikt Jozef Labre (16. apr.)
Sv. Benedikt z Anianu, opát (12. feb.)
Sv. Benedikt, patriarcha reholného života na Západe (21. mar.)
Sv. Benedikt, mučeník (30. nov.)
Sv. Benjamín, mučeník (31. mar.)
Sv. Benno, biskup a vierozvestca polabských Slovanov (16. jún)

Sv. Bernard, druhý zakladateľ cisterciánskeho rádu, učiteľ Cirkvi (20. aug.)
Sv. Bernardín Sienský, františkánsky kňaz (20. máj)
Sv. Bibiana, panna a mučeníčka (2. dec.)
Sv. Blandína a lyonskí spolumučeníci (2. jún)
Sv. Blažej, biskup a mučeník (3. feb.)
Sv. Bonaventúra, učiteľ Cirkvi (14. júl)
Sv. Bonifác, apoštol Nemcov, arcibiskup a mučeník (5. jún)
Sv. Bonifác, mučeník (14. máj)
Sv. bratia Kozma a Damián, lekári a mučeníci, patróni českí (27. sept.)
Sv. bratia Nereus a Achilleus, mučeníci (12. máj)
Sv. Brigita, vdova (8. okt.)
Sv. Bruno Veľký, kolínsky arcibiskup (11. okt.)
Sv. Bruno, apoštol Prusov (14. feb.)
Sv. Bruno, zakladateľ kartuziánskeho rádu (6. okt.)
Sv. Burkard, biskup (24. okt.)
Sv. Cecília, panna a mučeníčka (22. nov.)
Sv. Celestín I., pápež (6. apr.)
Sv. Cyprián, biskup, cirkevný Otec a mučeník (15. sept.)
Sv. Cyprián, kňaz a mučeník (26. sept.)
Sv. Cyriak, sv. Largus a sv. Smaragd, rímski mučeníci (8. aug.)
Sv. Cyril a Metod, apoštoli Slovanov (5. júl)
Sv. Cyril Cézarejský, mučeník (29. máj)
Sv. Cyril, alexandrijský patriarcha (28. jan.)
Sv. Cyril, jeruzalemský biskup a patriarcha (23. mar.)
Sv. Damas, pápež (11. dec.)
Sv. Dezider, biskup a mučeník (23. máj)
Sv. Dionýz, alexandrijský biskup (3. okt.)
Sv. Dionýz, parížsky biskup a mučeník (9. okt.)
Sv. Dismas, kajúcnik (25. mar.)
Sv. Dominik, zakladateľ rádu (4. aug.)
Sv. Dorota, panna a mučeníčka (6. feb.)
Sv. Dympna, panna a mučeníčka (15. máj)
Sv. Eberhard, salzburský arcibiskup (23. jún)
Sv. Ediltruda, opátka (23. jún)
Sv. Edmund, anglický arcibiskup (16. nov.)
Sv. Eduard, mučeník, anglický kráľ (18. mar.)
Sv. Eduard, vyznávač, anglický kráľ (13. okt.)
Sv. Efrém Sýrsky, učiteľ Cirkvi (15. feb.)
Sv. Efrém, kyjevský arcibiskup (28. jan.)
Sv. Egídius, pustovník a opát (1. sept.)
Sv. Eleazar, gróf z Ariana a jeho manželka blahoslavená Delfína (27. sept.)
Sv. Eleonóra, kráľovná (21. feb.)
Sv. Eligius, biskup (1. dec.)
Sv. Emerám, misionár a bavorský mučeník (23. sept.)
Sv. Emerenciána, panna, mučeníčka (23. jan.)
Sv. Emygdius, biskup a mučeník (9. aug.)
Sv. Engelbert, kolínsky arcibiskup, mučeník (7. nov.)
Sv. Engracia, panna a mučeníčka (16. apr.)
Sv. Epipod a sv. Alexander, mučeníci (22. apr.)
Sv. Erasmus, biskup a mučeník (2. jún)
Sv. Eudoxia, mučeníčka (1. mar.)
Sv. Eufrázia, panna (13. mar.)
Sv. Eufrozína, panna (11. feb.)
Sv. Eugen, kartáginský biskup (13. júl)
Sv. Eucherius, biskup (20. feb.)
Sv. Eulália, panna a mučeníčka (12. feb.)
Sv. Eulogius (11. mar.)
Sv. Eusebius, kňaz a mučeník (14. aug.)
Sv. Eusebius, vercelský biskup (15. dec.)
Sv. Eustach, mučeník (20. sept.)
Sv. Eustach, opát (29. mar.)
Sv. Fabián, mučeník (20. jan.)
Sv. Faustín a Jovita, bratia mučeníci (15. feb.)
Sv. Febronia, panna a mučeníčka (25. máj)
Sv. Félix a sv. Fortunát, bratia mučeníci (11. jún)
Sv. Felix z Cantalicia, brat kapucín (18. máj)
Sv. Felix z Valois, spoluzakladateľ rehole (20. nov.)
Sv. Felix z Noly, kňaz a mučeník (14. jan.)
Sv. Ferdinand, španielsky kráľ (30. máj)
Sv. Fidelis zo Sigmaringenu, mučeník (26. apr.)
Sv. Filip a svätý Jakub mladší, apoštoli Pána (1. máj)

Sv. Filip Benicius z rehole Servitov (23. aug.)
Sv. Filip Neri, zakladateľ rehole oratoriánov (26. máj)
Sv. Filip, heraklejský biskup a jeho spolumučeníci (22. okt.)
Sv. Filip, prvý diakon (7. jún)
Sv. Firmus a sv. Rustik, mučeníci (9. aug.)
Sv. Flavián, konštantínopolský patriarcha (17. feb.)
Sv. Flavián, mučeník (22. dec.)
Sv. Flora, panna a španielska mučeníčka (29. nov.)
Sv. Florián, mučeník (4. máj)
Sv. Fokas, záhradník a mučeník (3. júl)
Sv. Fotinus, biskup a mučeník a spoločníci (2. jún)
Sv. František Borgia zo Spoločnosti Ježišovej (10. okt.)
Sv. František Caracciolo, zakladateľ rádu (4. jún)
Sv. František Regis, kňaz Spoločnosti Ježišovej (15. jún)
Sv. František Saleský, biskup a učiteľ Cirkvi (29. jan.)
Sv. František Solano, kňaz minorita (24. júl)
Sv. František Xaverský, apoštol Indie a Japonska (3. dec.)
Sv. František z Assisi, zakladateľ rádu (4. okt.)
Sv. František z Paoly, zakladateľ rehole (2 apr.)
Sv. Františka Rímska (9. mar.)
Sv. Fridolín, vierozvestca Alemanov (6. mar.)
Sv. Fridrich, biskup a mučeník (18. júl)
Sv. Frumenc, apoštol Etiópčanov (27. okt.)
Sv. Fulgencius, biskup (1. jan.)
Sv. Gabriel, archanjel (24. mar.)
Sv. Gallus, opát (16. okt.)
Sv. Genesius, mučeník (26. aug.)
Sv. Genesius, právnik a mučeník (2. sept.)
Sv. Genovéva Parížska, panna (3. jan.)
Sv. Gerard, biskup a mučeník (24. sept.)
Sv. German, biskup (28. máj)
Sv. Gertrúda, mníška rádu sv. Benedikta (15. nov.)
Sv. Gertrúda, opátka (20. mar.)
Sv. Gervázius a sv. Protázius, bratia mučeníci (19. jún)
Sv. Godelieva (6. júl)
Sv. Godfrey, amienský biskup (8. nov.)
Sv. Gordius, mučeník (4. jan.)
Sv. Gorgónia Nazianska (9. dec.)
Sv. Gorgonius a sv. Dorotheus, mučeníci (9. sept.)
Sv. Gotthard, biskup (4. máj)
Sv. Gregor Divotvorca, biskup (17. nov.)
Sv. Gregor Naziánsky, biskup a učiteľ Cirkvi (9. máj)
Sv. Gregor Nysský, biskup (27. mar.)
Sv. Gregor Veľký, pápež a učiteľ Cirkvi (12. mar.)
Sv. Gregor VII., pápež (25. máj)
Sv. Gregor, kňaz a mučeník (24. dec.)
Sv. Guido z Anderlechtu, kostolník (12. sept.)
Sv. Guido, opát (31. mar.)
Sv. Guntram, burgundský kráľ (29. mar.)
Sv. Hadrián a spolumučeníci (8. sept.)
Sv. Haštal, mučeník (26. mar.)
Sv. Hedviga, vojvodkyňa a patrónka Sliezska (17. okt.)
Sv. Helena, cisárovná (18. aug.)
Sv. Heliodor, biskup (3. júl)
Sv. Henrich, cisár (15. júl)
Sv. Heribert, arcibiskup (18. mar.)
Sv. Hermagoras a sv. Fortunát, mučeníci z Aquileie (12. júl)
Sv. Herman Jozef (7. apr.)
Sv. Hermenegild, mučeník (13. apr.)
Sv. Hieronym Emiliani, zakladateľ rádu (20. júl)
Sv. Hieronym, učiteľ Cirkvi (30. sept.)
Sv. Hilár, biskup, učiteľ Cirkvi,
Sv. Hilarion, pustovník (21. okt.)
Sv. Hildegarda, opátka (18. sept.)
Sv. Homobon (14. nov.)
Sv. Honorát, biskup (16. jan.)
Sv. Hubert, lutyšský biskup (3. nov.)
Sv. Hugo, biskup (1. apr.)
Sv. Hyacint, kňaz dominikán, patrón Poľska (16. aug.)

Sv. Hypolit, kňaz a mučeník (13. aug.)
Sv. Ida, pustovníčka (30. okt.)
Sv. Ignác z Loyoly, zakladateľ Spoločnosti Ježišovej (31. júl)
Sv. Ignác, konštantínopolský patriarcha (24. okt.)
Sv. Ignác, mučeník (1. feb.)
Sv. Imrich, uhorský princ a vyznávač (5. nov.)
Sv. Innocent I., pápež (28. júl)
Sv. Irena, panna (21. feb.)
Sv. Irenej, biskup a mučeník zo Sirmia (24. mar.)
Sv. Irenej, lyonský biskup a mučeník (28. jún)
Sv. Ivan, pustovník (25. jún)
Sv. Ivo, patrón právnikov (19. máj)
Sv. Izabela, kráľovná Portugalska (8. júl)
Sv. Izidor Madridský, roľník (10. máj)
Sv. Izidor Sevillský, biskup a učiteľ Cirkvi (4. apr.)
Sv. Jakub starší, apoštol Pána (25. júl)
Sv. Jakub, perzský mučeník (20. nov.)
Sv. Ján a Pavol, bratia a mučeníci (26. jún)
Sv. Ján Almužník, alexandrijský patriarcha (30. jan.)
Sv. Ján Bernard Olivetský, zakladateľ rádu (22. aug.)
Sv. Ján Damascénsky, učiteľ Cirkvi (6. máj)
594
Sv. Ján Gualbert, zakladateľ rádu (12. júl)
Sv. Ján Kapistrán, františkán (23. okt.)
Sv. Ján Kentský, patrón Poľska (20. okt.)
Sv. Ján Krstiteľ de Rossi, kňaz (23. máj)
Sv. Ján Krstiteľ, predchodca Pána (24. jún)
Sv. Ján Mlčanlivý, biskup a pustovník (13. máj)
Sv. Ján Nepomucký, mučeník a hlavný český patrón (16. máj)
Sv. Ján Vladimír, dalmátsky kráľ, mučeník (22. máj)
Sv. Ján z Boha (8. mar.)
Sv. Ján z Fakundy, augustiniánsky kňaz (12. jún)
Sv. Ján z Kríža, kňaz karmelitánskeho rádu (24. nov.)
Sv. Ján z Mathy, zakladateľ rádu (8. feb.)
Sv. Ján Zlatoústy, konštantínopolský patriarcha (27. jan.)
Sv. Ján, apoštol a Pánov evanjelista (27. dec.)
Sv. Január, biskup a mučeník (19. sept.)
Sv. Joachim, vyznávač (16. apr.)
Sv. Jodok, pustovník (12. dec.)
Sv. Johanna Františka de Chantal, zakladateľka rádu (21. aug.)
Sv. Jonáš a Barachísus, mučeníci (29. mar.)
Sv. Jozafat Kuncevič, poľocký arcibiskup, mučeník (28. nov.)
Sv. Jozef Kalasanský, zakladateľ rehole (27. aug.)
Sv. Jozef Kupertínsky, kňaz františkán (18. sept.)
Sv. Jozef, pestún Pána, ochranca katolíckej Cirkvi (19. mar.)
Sv. Júlia z Kartága, panna a mučeníčka (22. máj)
Sv. Julián, kňaz a mučeník (16. mar.)
Sv. Julián, mučeník a sv. Basilissa, panna (9. jan.)
Sv. Juliána Falconieri, zakladateľka rádu (19. jún)
Sv. Juliána, panna a mučeníčka (16. feb.)
Sv. Juliata, mučeníčka (7. jún)
Sv. Július I., pápež (12. apr.)
Sv. Juraj, mučeník (24. apr.)
Sv. Justín, kňaz a rímski spolumučeníci (17. sept.)
Sv. Justín, mučeník (13. apr.)
Sv. Justína Paduánska, panna a mučeníčka (7. okt.)
Sv. Justína, panna a mučeníčka (26. sept.)
Sv. Justus, biskup (2. sept.)
Sv. Kajetán, zakladateľ rehole (7. aug.)
Sv. Kalixt, pápež a mučeník (14. okt.)
Sv. Kamil de Lellis, zakladateľ rehole (18. júl)
Sv. Kanut, dánsky kráľ, mučeník (19. jan.)
Sv. Karol Boromejský, kardinál, milánsky arcibiskup (4. nov.)
Sv. Kasián, mučeník (13. aug.)
Sv. Kasilda, panna (9. apr.)

Sv. Katarína Alexandrijská, panna a mučeníčka (25. nov.)
Sv. Katarína de Ricci, panna (13. feb.)
Sv. Katarína Janovská, vdova (13. sept.)
Sv. Katarína Sienská, panna (30. apr.)
Sv. Katarína švédska, panna (22. mar.)
Sv. Kazimír, poľský princ (4. mar.)
Sv. Kilian, biskup a mučeník (8. júl)
Sv. Klára z Montefalca, opátka (18. aug.)
Sv. Klára, zakladateľka rádu (12. aug.)
Sv. Klement I., pápež a mučeník (23. nov.)
Sv. Kleofáš, učeník Pánov (25. sept.)
Sv. Klotilda, kráľovná (3. jún)
Sv. Koloman, mučeník (13. okt.)
Sv. Kolumbán, opát (21. nov.)
Sv. Konrád, kostnický biskup (26. nov.)
Sv. Konrád, pustovník (19. feb.)
Sv. Korbinián, biskup (20. nov.)
Sv. Kornélius, mučeník (2. feb.)
Sv. Kornélius, pápež a mučeník (14. sept.)
Sv. Krispín a Krispinián, bratia mučeníci (25. okt.)
Sv. Kristiana, panna (15. dec.)
Sv. Kristína, panna a mučeníčka (24. júl)
Sv. Krištof, mučeník (25. júl)
Sv. Kunhuta, cisárovná (3. mar.)
Sv. Kvirín, biskup a mučeník (4. jún)
Sv. Kvirín, mučeník (30. mar.)
Sv. Ladislav, uhorský a chorvátsky kráľ (27. jún)
Sv. Lambert, biskup a mučeník (17. sept.)
Sv. Lazar, mních a maliar (22. feb.)
Sv. Leander, biskup (27. feb.)
Sv. Leodegar, biskup (2. okt.)
Sv. Leokádia, panna a mučeníčka (9. dec.)
Sv. Leonard, pustovník (6. nov.)
Sv. Leonhard z Porta Mauricia, františkán (26. nov.)
Sv. Leontios a jeho spolumučeníci (18. jún)
Sv. Leopold, rakúsky markgróf (15. nov.)
Sv. Lev II., pápež (28. jún)
Sv. Lev IX., pápež (19. apr.)
Sv. Lev Veľký, pápež a cirkevný učiteľ (11. apr.)
Sv. Liberát a spolumučeníci z Kartága (17. aug.)
Sv. Libor, biskup (23. júl)
Sv. Lidwina, panna (14. apr.)
Sv. Longin, mučeník (15. mar.)
Sv. Lucia, panna a mučeníčka (13. dec.)
Sv. Lucián a sv. Marcián, mučeníci (26. okt.)
Sv. Lucián, antiochijský kňaz a mučeník (7. jan.)
Sv. Ludger, biskup (26. mar.)
Sv. Ľudmila, prvá mučeníčka, matka českého národa (16. sept.)
Sv. Ľudovít Bertrán z rádu sv. Dominika (11. okt.)
Sv. Ľudovít IX., francúzsky kráľ (25. aug.)
Sv. Ľudovít, biskup z Toulouse (19. aug.)
Sv. Lukáš, evanjelista Pána (18. okt.)
Sv. Lutgarda, panna cisterciánskej rehole (16. jún)
Sv. Magdaléna de Pazzi, karmelitánka (27. máj)
Sv. Magnus, opát (6. sept.)
Sv. Makarius Alexandrijský, pustovník (2. jan.)
Sv. Malachiáš, arcibiskup (5. nov.)
Sv. Malchus, pustovník (22. okt.)
Sv. Mamert, arcibiskup z Vienne (11. máj)
Sv. manželia Timotej a Maura, mučeníci (19. dec.)
Sv. Marcel a jeho synovia, mučeníci (30. okt.)
Sv. Marcel I., pápež (16. jan.)
Sv. Marcian a Nikander, mučeníci (17. jún)
Sv. Marek, evanjelista Pána (25. apr.)
Sv. Margaréta, kráľovná Škótska (10. jún)
Sv. Margita, panna (28. jan.)
Sv. Margaréta, panna a mučeníčka (13. júl)
Sv. Margita Kortonská, kajúcnica (22. feb.)
Sv. Mária Egyptská, kajúcnička (8. apr.)
Sv. Mária Kleofášova (9. apr.)
Sv. Mária Magdaléna (22. júl)
Sv. Mária z Mallye (28. mar.)
Sv. Mária, služobnica, panna a mučenica (1. nov.)
Sv. Marius a jeho spoločníci, mučeníci (19. jan.)

Sv. Marta, panna, učeníčka Pána (29. júl)
Sv. Martin, biskup z Tours (11. nov.)
Sv. Martin, pápež a mučeník (12. nov.)
Sv. Martina, panna a mučeníčka (30. jan.)
Sv. Matej, apoštol Pánov (24. feb.)
Sv. Matilda, kráľovná (14. mar.)
Sv. Matúš, apoštol a evanjelista Pána (21. sept.)
Sv. Maurícius a spoločníci mučeníci (21. sept.)
Sv. Maurus, opát (15. jan.)
Sv. Maximilián, biskup a mučeník (12. okt.)
Sv. Medard, biskup (8. jún)
Sv. Mechtilda, panna (10. apr.)
Sv. Melánia Mladšia (30. dec.)
Sv. Meletius, biskup (12. feb.)
Sv. Melchiades, pápež a mučeník (10. dec.)
Sv. Melor, mučeník (3. okt.)
Sv. Menas a alexandrijskí spolumučeníci (10. dec.)
Sv. Michal archanjel (29. sept.)
Sv. Mikuláš Tolentinský, kňaz pustovníckeho rádu sv. Augustína (10. sept.)
Sv. Mikuláš, myrský biskup (6. dec.)
Sv. Mikuláš, vojak a vyznávač (24. dec.)
Sv. Modest, apoštol Korutánska (9. feb.)
Sv. Monika, vdova (21. máj)
Sv. Narcis, biskup a mučeník (18. mar.)
Sv. Narcis, jeruzalemský biskup (29. okt.)
Sv. Nestor, biskup a mučeník (26. feb.)
Sv. Nicefor (13. mar.)
Sv. Nikefor, mučeník (20. feb.)
Sv. Nilus, pustovník a opát (26. sept.)
Sv. Nonna, matka troch svätcov (6. aug.)
Sv. Norbert, zakladateľ rádu, arcibiskup, patrón Česka (6. jún)
Sv. Notburga, panna (14. sept.)
Sv. Odo, opát (18. nov.)
Sv. Oľga, prvá ruská kresťanská kňažná (10. júl)
Sv. Olympias, vdova (17. nov.)
Sv. Ondrej Avellin, kňaz rádu Teatínov (10. nov.)
Sv. Ondrej Corsini, biskup (4. feb.)
Sv. Ondrej, apoštol Pána (30. nov.)
Sv. Onesimus, biskup a mučeník (16. feb.)
Sv. Osita, panna a mučeníčka (7. okt.)
Sv. Osvald, anglický kráľ (5. aug.)
Sv. Osvald, biskup (29. feb.)
Sv. Otília, opátka (13. dec.)
Sv. Otto, biskup, apoštol Pomoranských Slovanov (3. júl)
Sv. Pacifik, kňaz františkán (25. sept.)
Sv. Pafnuc, biskup (11. sept.)
Sv. Pachomius, prvý zostavovateľ pravidiel mníšskeho života (15. máj)
Sv. Pambo, pustovník (1. júl)
Sv. Pamfil a jeho spoločníci, mučeníci (1. jún)
Sv. Pankrác, mučeník (12. máj)
Sv. Pantaleon, mučeník (27. júl)
Sv. Paschal Baylon, brat františkán (17. máj)
Sv. Patrik, apoštol Írska (16. mar.)
Sv. Paulín, biskup z Noly (22. jún)
Sv. Pavla, vdova (26. jan.)
Sv. Pavol Tébsky, prvý pustovník (15. jan.)
Sv. Pavol z Kríža, zakladateľ rehole (28. apr.)
Sv. Pavol, apoštol Pána (30. jún)
Sv. Pavol, biskup a mučeník (7. jún)
Sv. Pavol, pustovník (10. jan.)
Sv. Pelagia, kajúcnička (19. dec.)
Sv. Peregrín, Servit (2. máj)
Sv. Perpetua a sv. Felicita, mučeníčky (5. mar.)
Sv. Peter Celestín, pápež a pustovník (19. máj)
Sv. Peter Damiani, biskup a učiteľ Cirkvi (23. feb.)
Sv. Peter Chryzológ, učiteľ Cirkvi (5. dec.)
Sv. Peter Klaver, misionár (20. dec.)
Sv. Peter Nolaskus, zakladateľ rádu (31. jan.)
Sv. Peter z Verony, mučeník (29. apr.)
Sv. Peter z Alkantary (19. okt.)
Sv. Peter, apoštol Pána (29. jún)
Sv. Petronela, panna (31. máj)
Sv. Pius I., pápež (11. júl)
Sv. Pius V., pápež (5. máj)
Sv. Placid, opát a jeho spolumučeníci (5. okt.)
Sv. Polykarp, biskup a mučeník (26. jan.)
Sv. Porfyr, biskup (28. feb.)
Sv. Praxeda, panna (21. júl)

Sv. Primus a sv. Felicián, bratia mučeníci (9. jún)
Sv. Priska, panna a mučeníčka (18. jan.)
Sv. Prokop, Sázavský opát, patrón český (4. júl)
Sv. Pulcheria, cisárovná (9. sept.)
Sv. Radegunda, kráľovná (14. aug.)
Sv. Rafael, archanjel (24. okt.)
Sv. Rajmund Nonnatus, kardinál (31. aug.)
Sv. Rajmund Pennafortský (23. jan.)
Sv. Regina, panna a mučeníčka (7. sept.)
Sv. Remaklus, biskup (3. sept.)
Sv. Remígius, apoštol Frankov (1. okt.)
Sv. Richard, biskup (3. apr.)
Sv. Robert, opát, zakladateľ rádu (29. apr.)
Sv. Rogacian a Donacian, mučeníci (24. máj)
Sv. Rochus, patrón proti moru (17. aug.)
Sv. Roman, diakon a mučeník (18. nov.)
Sv. Roman, mučeník (9. aug.)
Sv. Roman, opát (28. feb.)
Sv. Romuald, opát (7. feb.)
Sv. Rozália, panna a pustovníčka (4. sept.)
Sv. Rudolf a sv. Verner, mučeníci (18. apr.)
Sv. Rupert, biskup (27. mar.)
Sv. Ružena Limská, panna (30. aug.)
Sv. Ružena z Viterba, panna (4. sept.)
Sv. Sabas, opát (5. dec.)
Sv. Sabinus, biskup a mučeník a jeho spoločníci (30. dec.)
Sv. Saturnin, biskup a mučeník (29. nov.)
Sv. Sáva, arcibiskup a patrón Srbov (27. apr.)
Sv. Sebastián, mučeník (20. jan.)
Sv. Serapia a sv. Sabina, mučeníčky (29. aug.)
Sv. Serapion, pustovník (23. mar.)
Sv. Servác, biskup (13. máj)
Sv. Servulus, žobrák (22. dec.)
Sv. Severín, norický apoštol (8. jan.)
Sv. Scholastika, opátka (10. feb.)
Sv. Silver, pápež a mučeník (20. jún)
Sv. Silvester, pápež (31. dec.)
Sv. Silvín, biskup (17. feb.)
Sv. Simeon Jeruzalemský, biskup a mučeník (18. feb.)
Sv. Sisoes Veľký, pustovník a vzor pokory (6. júl)
Sv. Spiridion, biskup (14. dec.)
Sv. Stanislav Kostka (13. nov.)
Sv. Stanislav, biskup a mučeník (7. máj)
Sv. Symforián, mučeník (22. aug.)
Sv. Symforosa a jej sedem synov, mučeníkov (17. júl)
Sv. Šimon a sv. Júda, apoštoli Pána (28. okt.)
Sv. Šimon Stylita (Stĺpnik) (5. jan.)
Sv. Štefan Mladší, opát a mučeník (28. nov.)
Sv. Štefan Nemanja, srbský kráľ (13. feb.)
Sv. Štefan, diakon a prvý mučeník (26. dec.)
Sv. Štefan, uhorský kráľ (20. aug.)
Sv. Tarachus, Probus a Andronikus, mučeníci (11. okt.)
Sv. Tekla, panna a mučeníčka (23. sept.)
Sv. Teobald, pustovník (1. júl)
Sv. Teodor, kňaz a mučeník (23. okt.)
Sv. Teodor, mučeník (9. nov.)
Sv. Teodora, panna a mučeníčka (28. apr.)
Sv. Teodózij, kyjevský opát (3. máj)
Sv. Teodózius Veľký, opát (11. jan.)
Sv. Terenc a jeho spoločníci, mučeníci (10. apr.)
Sv. Terézia, panna karmelitánskej rehole (15. okt.)
Sv. Thais, kajúcnica (7. okt.)
Sv. Tiburcius, mučeník (11. aug.)
Sv. Timotej, biskup a mučeník (24. jan.)
Sv. Timoteus, mučeník (22. aug.)
Sv. Títus, biskup (4. jan.)
Sv. Tomáš Akvinský, učiteľ Cirkvi (7. mar.)
Sv. Tomáš Morus, anglický kancelár, mučeník (30. nov.)
Sv. Tomáš z Villanovy, arcibiskup vo Valencii (22. sept.)
Sv. Tomáš, apoštol Pána (21. dec.)
Sv. Tomáš Becket, canterburský arcibiskup, mučeník (29. dec.)
Sv. Toribio, arcibiskup (23. mar.)
Sv. Ulrich, biskup (4. júl)
Sv. Urban, pápež a mučeník (25. máj)
Sv. Uršula, panna a spolumučeníčka (21. okt.)
Sv. Václav, mučeník a patrón Čiech (28. sept.)
Sv. Valburga, panna (25. feb.)

Sv. Valentín, kňaz a mučeník (14. feb.)
Sv. Vavrinec Justiniani, patriarcha Benátok (5. sept.)
Sv. Vavrinec z Brindisi, kapucínsky kňaz (9. júl)
Sv. Vavrinec, diakon a mučeník (10. aug.)
Sv. Venanc, mučeník (18. máj)
Sv. Vendelín, opát (20. okt.)
Sv. Verena, panna, 414
Sv. Veronika (4. feb.)
Sv. Veronika z Milána (13. jan.)
Sv. Veronika, panna (9. júl)
Sv. Vigil, tridentský biskup a mučeník (26. jún)
Sv. Viktória, panna a mučeníčka (23. dec.)
Sv. Viktorín, biskup a mučeník (5. sept.)
Sv. Viliam, arcibiskup (10. jan.)
Sv. Viliam, opát (6. apr.)
Sv. Viliam, vojvoda a mních (28. máj)
Sv. Vilibald, biskup (7. júl)
Sv. Vincent de Paul, zakladateľ rádu (19. júl)
Sv. Vincent Ferrerský (5. apr.)
Sv. Vincent, diakon a mučeník (22. jan.)
Sv. Vincent, sv. Sabina a sv. Kristeta, mučeníci (27. okt.)
Sv. Virgil, salzburský biskup (27. nov.)
Sv. Vít, mučeník, český patrón a jeho spolumučeníci sv. Modest a sv. Krescencia (15. jún)
Sv. Vitál, biskup (23. okt.)
Sv. Vladimír, ruské knieža (15. júl)
Sv. Vojtech, biskup, mučeník a patrón českého národa (23. apr.)
Sv. Vunibald, opát (18. dec.)
Sv. Wolfgang, regensburgský biskup (31. okt.)
Sv. Zefirín, pápež a mučeník (26. aug.)
Sv. Zenón, biskup (12. apr.)
Sv. Zikmund, kráľ a mučeník, patrón český (2. máj)
Sv. Zita, panna (27. apr.)
Sv. Zuzana, panna a mučeníčka (11. aug.)
Sviatok 26 svätých japonských mučeníkov (13. feb.)
Sviatok Božieho narodenia (25. dec.)
Sviatok Mena Panny Márie (14. sept.)
Sviatok Nájdenia Svätého Kríža (3. máj)
Sviatok Nanebovzatia Panny Márie (15. aug.)
Sviatok Narodenia Panny Márie (8. sept.)
Sviatok Navštívenia Panny Márie (2. júl)
Sviatok Nepoškvrneného Počatia Panny Márie (8. dec.)
Sviatok Obrátenia svätého Pavla, apoštola (25. jan.)
Sviatok Očisťovania Panny Márie (Hromnice) (2. feb.)
Sviatok Panny Márie Karmelskej (16. júl)
Sviatok Premenenia Pána (6. aug.)
Sviatok Siedmich blahoslavených zakladateľov rádu Služobníkov Panny Márie (11. feb.)
Sviatok sv. Petra v okovách (1. aug.)
Sviatok Ustanovenia svätého Petra (18. jan.)
Sviatok Všetkých svätých (1. nov.)
Sviatok Zasnúbenia blahoslavenej Panny Márie (23. jan.)
Sviatok Zjavenia Pána alebo svätých Troch kráľov (6. jan.)
Sviatok Zvestovania Panny Márie (25. mar.)
Štedrý deň (24. dec.)
Štyridsať svätých mučeníkov zo Sebastie (10. mar.)